I
06113

CAYETANUS
IN PROPHIRI
ET
ARISTOTELE

BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.

Sala Est. Tab. Núm.

Egidius Romanus de esse et essentia. de mensura angelorum. et de cognitione angelorum.

¶ Clariſſ. Paulo Taruiſino ſenatori ⁊ prefecto Patauij deſignato equitiq; ornatiſſ.
Jaco. Bap. Rauennas Auguſtinianus theologus. S. P. D.

¶ Quantum licet furari ocium a rebus noſtris ⁊ domeſtico negocio: quod cum meis patribus pro communi vita laborioſe gerimus: eques magnificentiſſ. Paule Taruiſini ſtēmatis decus: tātum libenter in litterarum ueterum munimenta deſcendimus: Ne clandeſtino humani hoſtis laqueo imprudenter capti: In ipſa prona animantia uelud pecudes rediga mur. Quapropter cum in templo Charitatis his diebus eſſemus ego ⁊ duo mei amiciſſimi in bibliothecam illorum patrum (ut ſoliti ſumus) deuenimus: Subito in codicem hunc Egidianum incidi: Quē de ente ⁊ eſſentia uoluit appellari. Verum enim uero demulctus ſtatim in ingreſſu primę lectionis: nec prius receſſi quin pene totum percurrerim. Sed adeo deprauatus ⁊ mancus erat: ut in uoluera ſenſuum: ⁊ ambitus litterarum incautus lector faci le deduci poſſet. Ego vo tum exiſtimaui rem fore perutilem ſi in priſtinam dignitatem Egi dium noſtrum reſtituerim: ut ⁊ amici: ⁊ beniuolentes qui ad alendum animi ſtudium ſe ex citant: emendatione noſtra ſentiant legendo nō nihil proficere. Curaui deinceps ut ſub op timi ⁊ euigilātiſſimi Andreę Aſulani ex impreſſoria officina diligēter cudi: atq; id uolui ſub tuo nomine effici: qui cum me non lateat quantum honeſtę eruditionis ſis impenſe doctus: Qui ⁊ ſi vitam in medio rerum publicarum agis ad illuſtrandam rempub. officioſiſſimus. Vbi tot magiſtratibus ⁊ legationibus magnificētiſſime perfunctus. Et maxime modo: qui in ſummam cenſurę dignitatem es euectus. Ad domicilia tamen ſapientię quandoq; diuer tis. Quare libellos modo in lucem reſtitutos pulchrum eſſe obiectum tuo ingenio politiſ ſimo ego excogitaui: Hic de deo: de formis: ⁊ de intelligentijs ſubtiliſſime agitur. Quę ſicut optima ſunt in natura: ita in his cognoſcendis homo uere fit homo. Vt quādo reipub. cau ſis deeſſus: ad hęc ſuperna: ⁊ altiora animum ſubleuans: Cognoſces utiq; peracta felici ſſime vita: ubi in cęlo tibi fore deſtinatus locum. Accipe igitur iuſtiſſime eques munuſculum hoc tui Rauēnatis: qui tantum Taruiſinę domui deberi fatetur: quantum hęc eadem tota tibi ipſi.

¶ Altissimi Egidij Romani Philosophi z Theologi sūmi: Qōnes de esse z eētia ꝑfeliciter Incipiūt.

Questio est Utrū sit dare plura p̄ncipia simplr p̄ma. Et videt ꝙ sic. qz ſm phz 4° metaᶜᶜ. ubicūqz est dare magis z minus z simplr. Sz est dare magis z minus malum. ergo est dare simplr maluz z sūme malū. ergo sunt duo p̄ncipia. vnū sūme maluz a quo ꝓcedūt oia mala. z aliud sūme bonū a quo ꝓcedūt oia bona. ¶ ꝑ. in p̄mo ce. z mūdi scribit. Si vnū cōtrarioꝝ est in nā z reliquū. sed est dare summe bonū. ergo erit dare z sūme maluz. ¶ Sz dicebat ꝙ nō est dare nisi vnū p̄ncipiū: qz multitudo entiū arguit vnitatē p̄ncipij. ¶ Cōtra. Multitudo entiū est ex eo ꝙ entia sūt ꝯcta ad hoc z ad illud. p̄cipiū aūt in entib⁹ est ex eo ꝙ intelligimus ens separatū. Sz si oia entia essent colores. z si coloꝝ eēt separatus nō esset vnus coloꝝ: qz forma generis nō est forma vna. Cū ergo sit maioꝝ diuersitas in anologo ꝙ in genere erunt multa entia separata. z per ꝓns multa p̄ncipia p̄ma. Multitudo ergo entiū nō arguit vnitatē p̄ncipij. ¶ ꝑ. ens nō ꝟhit per dīas additas: qz tūc eēt genus: ut declarabit in 3° metaᶜᶜ. Sed ꝟhit per aliū z aliū essendi modū. Sz ſm aliū z aliū essendi modū opz dare aliō z aliud ens separatū: ergo idem ꝙ prius. ¶ ꝑ. dicebat ꝙ est vnitas p̄cipij: qz entia sūt ꝓnexa. ¶ Cōtra cōnexio arguit diuersitatē: qz nō cōnectit actus actui nec potētia potētie. sed actus potētie ex eo aūt ꝙ arguit diuersitatē nō pōt argui vnitas: ergo ꝛc. ¶ ꝑ. dicebat ꝙ est vnitas p̄ncipij: qz sunt entia ordinata. ¶ Contra. ordo arguit oppōm z ꝟrietatē: qz sic nō ꝓnectit actus actui: nec pfectum pfecto. sed iperfectū ꝓnectit sue pfectioni. sic per se nō ordinat act⁹ ad actū nec pfectū ad pfectū. sed imperfecta ad pfecta. Si g ordo arguit oppōm z ꝟrietatē z ꝟrioꝝ ꝟrie sunt cāe ubi dicit in 2° de gñatione. ex ordine entiū magis ꝟrietas accipit ꝙ vnitas p̄ncipij. ¶ ꝑ. bonū addit ad supza ens. ergo ꝓtrahit ipm. ergo ens est in plus ꝙ bonū z maxime cū illa additio dicat quid positiuū. g est aliquid ens qđ nō est bonū. sed tale ens nō poterit eē a deo. erit g ab alio p̄ncipio. ¶ ꝑ. tale per ptic̄ipationē arguit tale per essentiā. ergo malū per participationē arguit malū per eētiā. ergo est dare sūme malū. ¶ ꝑ. malū videt esse per se intētū z nō a casu cū sit in multis. sed qđ est per se itentū hēt per se cāz. ergo ꝛc. ¶ ꝑ. Ubicūqz est dare 2ᵐ ibi ē dare z pᵐ. sed est dare scōas cās mouēteꝫ ad malū. ergo est dare p̄mū mouēs ad malū. sed illud erit sūme malū z p̄n cipiū oīum maloꝝ. ¶ ꝑ. dicebat ꝙ in actione mala est duo ꝓsiderare. actionē z malitiā. actionis est causa deus. malitie aūt est defect⁹ creature. ¶ Cōtra. dcd facit: facit rem cōpositā: qz nō fit nisi cōpositū. g facit mām z formaz. ¶ Incōueniēs est ergo ꝙ vnū agens faciat māz z aliō formā. est ergo icōueniēs ꝙ deus sit cā actionis z creatura sit cā malitie: quia nō fit actio neqz malitia sed actio mala. ¶ ꝑ. sunt plura eē separata. ergo sūt plures dij. ꝓbatio assumpte. nō p̄dicat eē de plurib⁹ in plurali nisi sit eē plurificatū. Sz sum es est qđ dicit eē p̄dicat de personiꝫ diuinis in plurali: qz dicit pater z filⁱ sunt. ergo psone dine hnt plura eē z per ꝓns sunt plures dij. ¶ ꝑ. aliqui letant cū male fecerint z exultant in rebus pessimis. sed hoc nō eēt nisi malū eēt per se itentū. ergo ꝛc. ¶ ꝑ. modi intelligēdi sequūtur modos eēndi. Quot sunt ergo modi essendi tot erunt modi intelligendi: z ecōuerso. Sed essentiales modi intelligēdi z essentiales modi phie sunt tres. ut dicit in 6° metaᶜᶜ. ergo tot erūt essentialr modi essendi. Non ergo oia reducunt in vnū esse nec in vnū p̄cipiū. ¶ ꝑ. aliq statim noiata hnt ꝙlutā malitia. taliū ergo nō pōt esse auctoꝛ deus. reducent ergo in aliud p̄nᵐ z erūt plura p̄cipia. ¶ ꝑ. plura sunt necessaria: ergo plura sunt que non hnt cām sui eē: qz necessaria ipossibile est nō eē. ergo nō oia reducunt in vnū p̄cipiū. ¶ ꝑ. augⁿ sup Jo. vult ꝙ pater est p̄cipiū sine p̄cipio: filiⁿ p̄nᵐ de p̄cipio. g plura p̄cipia. ¶ ꝑ. p̄cipiū z p̄cipiatū sūt coꝛrelativa. Sz quoties multiplicat vnū coꝛrelativoꝝ totiens z reliquū. Quot ergo sunt p̄ncipiata tot sunt p̄ncipia. ¶ Cōtra gen. p̄mo. In p̄nº creauit deⁿ celū z terrā. deus ergo pater in vno p̄ncipio. i. in vno suo v̄bo qđ est vnū p̄nᵐ cū ipso creauit celum z terrā z oia que in eis sunt. ¶ ꝑ. si eēnt plura p̄cipia neutrū esset p̄nᵐ: qz p̄nᵐ z ultimū z oia q̄ p supabūdātiā dicūt vni soli ꝙueniūt. ¶ ꝑ. deute. 6° scribit. Dñs deⁿ uester deus vnⁿ est. ¶ ꝑ. entia sunt sicut nūi ut dicit 8° metaᶜᶜ. Sed oēs nūi reducunt in vnitatē. ergo oia entia reducunt in vnū p̄cipiū. z ꝓcedūt ab vno p̄cipio sic nūi ab vnitate. ¶ ꝑ. ad ro. 11. ex ipso z in ipso z per ipsum sunt oia. g sunt ab vno deo z ab vno p̄ncipio. ¶ ꝑ. si eēnt plura p̄ma p̄ncipia ꝙuenirēt z differrēt. ergo essent cōposita qđ est incōueniens.

Respondeo dicendū ꝙ ad elucidandā ueritatē quesiti. tria declarabimus. Nam p̄mo declarabimⁿ vñ inuestigāda sit vnitas p̄mi p̄cipij. z ostēdemⁿ ꝙ nō sit modus ꝙuenientioꝝ nobis ꝙ existētia entis z ex anologia eiⁿ. ꝓbabimus quidē ꝙ ex ipsius nā aperit nobis ianua ad inuestigandum hiⁿ vnitatez. Scōo declarabimus quibⁿ z quot vȳs ex natura entis sit inuestigāda talis vnitas. Tertio declarabimus vñ sumpserunt originē opiniones errātiū. ¶ Circa ueritatē quesitā ꝓpter p̄mū est sciendū ꝙ si ens eēt genⁿ ad oia entia forte ualde eēt difficile inuestigare vnitatē p̄mi p̄cipij eo ꝙ genus nō dicat formā vnā. Nam ut in arguēdo tangebatur. nō est melioꝛ via ad intelligēdū p̄mū p̄cipiū ꝙ itelligere quoddā ens abstractū z quoddā bonū sepatū. quodlibet eni creatū est ens hoc. uel ens illud. uel bonū hoc. uel bonū illud. Sz deus est p̄mū ens per se ipsum bonum. per se separatum. vnde augⁿ. 8. de trinitate. c. 4. bonū hoc. z bonū illō. tolle hoc. z tolle illō z intelligas ipsum bonū si potes z sic intelliges ipsuz deū. sed ut tactū est. si coloꝛ esset sepatus nō eēt coloꝛ vnus. lz si albedo eēt separata esset albedo vna. ergo si ens esset genⁿ. ens separatū non esset ens vnū nūo. difficile ergo eēt inuestigare vnitatē p̄mi p̄cipij si ens hēret rōnem generis. Rursus si ens hēret rones spēi quasi clauderet nobis via ad inuestigādū p̄mū p̄cipiū z vnitatē eiⁿ. Nam cū in specie spālissima sit uera vniuocatio. si oia entia essent eiusdē speciei non daret incitamētū ex sensib⁹ ad inuestigādū p̄oritatē z posterioritatē in reb⁹: z ita esset q̄si nobis celatū z occultū quō ex posterioritate effectuū deueniēdū sit in p̄oritatez cause. Sed qz ens dicit anologice quasi apta est nobis ianua. ubi ex diuersitate effectuū inuestigemⁿ vnitatē cāe p̄me. ¶ Propt qō sciēdū est ꝙ alia est vnitas anologi. alia generis. Nam vnitas generis uel etiā spēi est vnitas predicatiōis ut pro tāto aliqua

sunt sub vno genere uel sub vna specie. q̄ natura illi⁹ generis uel speciei est reperta in oibus eis p̄dicari de oib⁹: uel nihil eni est sub hoc genere aial. uel sub hac specie hō in quo nō reperiat nā aialis uel hois. ⁊ inde est q̄ ad aial uerū ⁊ pictū aial nō p̄t eē genus: eo q̄ in aiali picto nā aialis reperiri nō possit. Sed vnitas anologi est vnitas attributiōis ut p̄z tāto dicunt ali qua sub vno anologo. nō q̄ reperiat vna nā: sed q̄ attribuūtur vni nāe: ut sanū dicit de aiali cibo ⁊ urina. Nō q̄ nā sanitatis repiat in oibus istis: q̄ nihil de sanitate fozmal⁹ est in urina. ꝫ oia illa anologant in sano: q̄ sanitati que est in aiali sunt oia illa attributa. ⁊ ab illa sanitate dicūtur oia sana. Sic ēt suba ⁊ accn̄s anologātur in ente: q̄ ab entitate q̄ est in suba dicunt oia accn̄tia entia eē. Jdeo dicit in 7°meta^cc. q̄ accn̄s nō est ens nisi q̄ est entis. i. q̄ est attributum entitati que est suba. ⁊ sicut oia accn̄tia sunt entia per entitatē que est in suba que est ens p̄ncipal⁹ ⁊ p̄zimū respectu accidētis. Sic oēs sube sūt entia per entitatē que est in suba p̄ma. i. in deo qui est ens p̄ncipaliē ⁊ p̄zimū. nō solū respectu accidētiuꝫ sed respectu oium. ⁊ inde est q̄ aliqui fozte hoc mō loquēdi usi sunt dicentes deū esse illud respectu cui⁹ suba est accn̄s: q̄ sicut accidēs est ens per entitatem que est in suba. ita quelibet sba cāta est ens per eē q̄ est in cā p̄zima. Sed dices non est simile de sano respectu oiuꝫ sanoꝝ ⁊ de ente respectu oium entiū: q̄ in alijs ab aiali nihil est de sanitate fozmal⁹. tñ in accidentib⁹ est aliquid fozmal⁹ de entitate. Ad q̄ dici p̄t q̄ est q̄si oino sile: ut ad ꝓposituꝫ facit. Nā accn̄tia cōparata ad sbaꝫ nō sunt entia ꝓpt entitatē que sit in eis: nō q̄ nullam entitatē habeant: sed q̄ illa est ita debilis ⁊ ita ꝓpinqua non enti ut pp illam non mereant dici entia. sed ꝓpter entitatez que est in suba. sic itaq̄ nostrū eē ad diuinū eē cōparatuꝫ est magis non esse ipse solum est ens per se. Nos aūt sumus entia p̄zopter eē eius. Uel possum⁹ dicere q̄ dato q̄ accidētia dicunt entia ꝓpter entitatē que est in eis. nunq̄ dicent entia ꝓpter entitatē illam in se. ꝫ p̄zopter entitatē illā attributam alteri. Jta q̄ semper vnitas anologi est vnitas attributionis. Jta q̄ nunq̄ anologū fm q̄ huiusmodi dicet de aliquib⁹ duobus qui vnū nō attribuat alteri uel ambo attribuant 3°. ⁊ qui hoc nescit nāz anologie ignorat. Scēz ergo hoc in anologo est duo ꝓsiderare. ea que attribuunt ⁊ aliud cui attribuunt rōne eoꝝ que attribuūtur in anologo est maioꝛ diuersitas q̄ in specie nec in genere. q̄ illa hoc mō sub anologo p̄tinent que ad vnū genus reduci nō possunt. Sed rōne ei⁹ cui attribuūtur in anologo per se loquēdo est maioꝛ vnitas q̄ in genere nec in specie: q̄ nunq̄ nec genus nec species p̄dicatur de plurib⁹: nisi illa plura realiter differūt. ꝫ illa realiꝫ differētia nō eodē modo sit hic ⁊ ibi: q̄ in genere est per fozmā in specie est per māz. Sed anologuꝫ p̄t p̄dicari de plurib⁹ dato q̄ sit realiter vnū illud cui attributa sunt plura illa: ut dato q̄ nō esset nisi vnum aial adhuc sanuꝫ posset dici de pluribus. videlicet de illo in quo esset sanitas ⁊ de urina significāte sanitatē illā ⁊ de cibo ꝓseruante eā: imo accidit sano ut anologum est q̄ dicat de pluribus aialibus sanis: q̄ fm hoc nō est anologū sed magis habet vniuocationem ad illam. Sic ⁊ si esset vna suba nūo adhuc ens dicere⁊ anologice de multis. ⁊ hoc posito multa accn̄tia possent dici entia per attributionē ad illud vnū. Sic etiā per cōparationē ad vnuꝫ separatū esse. oia entia dicent entia per attributionē ad ipm. ex natura ergo entis ⁊ ex anologia eius aperta est nobis via ad inuestigandam diuersitatem effectuū ⁊ vnitatem p̄ncipiū. Nam si ꝓsideremus ea que attribuūtur: habemus diuersitatez effectuū. si id cui attribuūtur vnitatē p̄ncipiū. ¶ Uisō quō ex natura entis ⁊ ex anologia ipsiuꝫ inuestiganda est p̄zimi p̄ncipiū vnitas. Restat ostēdere quib⁹ vijs hoc inuestigare possumus. p̄zopter q̄ sciēdum est q̄ si ex nā entis inuestiganda est vnitas p̄me cause in q̄tū oia entia attribuūtur ei. opꝛ hanc vnitatem tot modis inuestigare quot modis ipsum p̄zimū est cā oium entiū. q̄ tot modis entia ei tanq̄ cāe sunt attribuenda. est aūt deus respectu entiū in triplici genere cause ut dicit cōmētatoꝛ in x°meta^cc. s. in genere cause efficiētis fozmalis ⁊ finalis. fm hoc triplici via inuestiganda est vnitas p̄zimi p̄ncipiū. p̄zo ut est in genere cause efficientis siue cā efficiens entiū. Nam cū ens sit anologū. ⁊ anologia ut est diffusius declaratū accipienda sit per attributionē nō sunt aliqua duo entia ut entia sūt quoꝝ vnū nō attribuit alteri uel saltiꝫ ambo nō attribuātur 3°. ꝓpositis ergo duob⁹ entib⁹ querā si vnū attribuat alteri. i. si vnū dicit ens p̄zopt entitatē que est in alio. querā de illo alio utruꝫ sit ens p̄zopter entitatē que sit in alio. q̄ si ambo attribuunt tertio. querā de illo 3° nō erit abire in infinitū. erit ergo dare aliquid q̄ nō attribuitur alteri. sed alia attribuūtur sibi. ita q̄ ipsum non erit ens p̄zopter eē q̄ sit in alio. Sꝫ alia erūt entia p̄zopter eē q̄ est in ipso. q̄ aūt est tale uoco p̄zimū p̄zincipiū. si aūt dicaꝫ plura eē talia que nō attribuūtur alijs: ꝫ alia attribuūtur eis. ⁊ ita plura sunt p̄ma p̄ncipia. patet q̄ ex anologia entis nunq̄ est dare aliqua duo quin vnū attribuat alteri uel ambo attribuant 3°. Si ergo plura sūt talia uel ambo attribuerent 3°. ⁊ tūc neutrū esset p̄zimū p̄ncipium. uel vnū attribueret alteri. ⁊ tūc illud p̄zimi p̄ncipiū rōnem habere nō posset. Ex hoc ergo q̄ est deuenire ad vnū cui attribuūtur oia ⁊ q̄ est cā efficiēs oium vnitatē p̄zincipiū inuestigare possumuꝫ. Hac aūt via p̄zocedit dionysius 4°. c. de di. no. qui vult q̄ non sit dare duo aliqua quin vnū nō sit cāuꝫ ab altero uel ambo sint cāta a tertio: per quā viam oino ostēditur q̄ est deuenire ad vnū a quo oia sūt causata ⁊ p̄zoducta ⁊ cui sunt oia attributa. hec etiā via p̄t haberi a pho ex 2° meta^cc. ubi p̄zimum in quolibet genere dicit esse causaꝫ oium alioꝝ: ⁊ q̄ in genere entiū est deuenire ad aliquod p̄zimū illud erit causa oium alioꝝ. illud erit cui oia attribuent. illud erit per se ens ⁊ oia alia dicent entia per esse eius. vnde cōmentatoꝛ sup eodem 2° meta^cc dicit q̄ vnum est per se ens ⁊ per se uerū. ⁊ oia alia sunt entia ⁊ uera per esse ⁊ ueritatem eius. ¶ Scōa via ad inuestigandū hoc idem sumit ex eo q̄ est cā fozmalis oium. imaginabunt eni q̄ perfectiones ut sunt in materia ⁊ ut habēt esse abstractū tenent modū oppositū: q̄ ut sunt in materia q̄to vniuersaliores tanto imperfectiores. Nā ut dicit cōmētatoꝛ sup 2° meta^cc super illo cap°. Qm̄ in fūdamēto nature nihil est distinctum māz p̄zius recipit fozmas magis vniuersaliores. ⁊ postea min⁹ vniuersales. fozme ergo materiales ut considerant sub esse magis uli p̄zius sunt in materia recepte: ⁊ ideo sūt magis in potentia ⁊ magis imperfecte. vnde ⁊ fozma generis est magis in potentia ⁊ magis imperfecta q̄ fozma spēi. quare si pfectiones haberēt eē abstractū q̄to vniuersaliores tanto perfectiores. nam cū spēs addat supra genera ⁊ illud q̄ addit supra aliud sit cōpositius eo: ⁊ per ꝓsequens potētialius. Si fozma generis eēt fozma vna ⁊ esset abstracta eēt multo simpliciꝝ. ⁊ per ꝓsequens actualioꝝ q̄ fozma spēi. si ergo ipsum eē eēt

abstractū hēret q̄cq̄d in se est ⁊ q̄cq̄d est de rōne entis.⁊ hēret in se omniū pfectionē.⁊ qz hoc itelligim⁹ esse deum quoddam eē purū abstractum oportet q̄ illud sit omniū perfectissimū ⁊ q̄ habeat in se omnes perfectiones.si enim forma quāto vniuersalior tanto iperfectior ut est in materia.⁊ perfectior ut est per se existens eē qō est vniuersalissimū si ponit per se exīs erit perfectissimū:⁊ qz tale quid est deus ideo ipse est perfectissim⁹ ⁊ est in ipso omnis perfectio:⁊ ideo est forma exēplaris oium ⁊ oia entia oium generuz sunt exēplata ab ipso:qz perfectiones omniū reperiunt in ipo.tale aūt qō est sic perfectissimū plurificari nō pōt qz omissa plurificatione que est penes relatā sicut est in personis diuinis.loquēdo de plurificatione penes absoluta nunq̄ est plurificatio aliquoz nisi vnum sit perfectius alio ut apparet in genere ⁊ in anologo.uel qz utrūq̄ sit imperfectū ut apparet in rebus mālibus sub eadem ꝓtentis specie:⁊ qz eo q̄ est sic perfectum nihil pōt esse perfectius ut sit plurificatio talium sub eodem genere uel sub anologo.⁊ qz in eo nulla est imperfectio ut in eadem specie possit plurificatio taliuz inueniri.oportet ipsum eē vnū ⁊ in plurificatū.intelligendo igit primū p̄ncipiū esse quoddam esse purū ⁊ abstractū.Duplici via declaratū est tale q̄d plurificari non posse.primo qz oia habent esse per ipsuz ⁊ oia attribuūtur ei ⁊ ipse est omniū cā efficiens.Secūdo qz perfectiones oēs reperiunt in eo ⁊ ipse omniū exē plar ⁊ forma.ad hanc autem viam q̄ ipse habeat sic perfectiones oēs ⁊ bonitates:ualent tam dicta sc̄oz q̄ pb̄oz.Nam aug⁹.8° de trini.c.3. dicit q̄ ipse non est alio bono bonū:sed est omnis boni bonū.⁊ anselmus prosolog.5.cap° ait q̄ deus est quicq̄d est melī esse q̄ non esse.⁊ dionysius 5.12.de di.no.dicit q̄ lauda re nos ꝓuenit eum qui est infinitoz nominū.appellat enim dionysius deū infinitoz nominū qz sunt in eo infinite perfectiones ſm quālibet quarū nominari pōt. ⁊ phs.5.meta^cc vult q̄ in eo congregant perfectiōes oium generū. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex eo q̄ ipse est oiuz finis.⁊ hec est via phi in.12.meta^cc circa finem qui uolens inuestigare ueritatē primi princi pij dicit totū vniuersuz ordinari ad deū tanq̄ ad suuz finez.sicut totus exercitus ordinatur ad ducē.Sicut enim totus exercitus ordinatus est ⁊ cōnexus ꝓpter vnū ducē.sic totum vniuersum est ordinatū ⁊ ꝓnexū propter vnū bonū finale qō intēdit in toto eo.vnde phs in eodem.12.dicit q̄ entia nolūt male disponi:sz bene.Si autem essent plures principes ⁊ plura p̄ma entia nō essent bene disposita:quia essent incōnexa ⁊ inordinata propter qō ipse concludit ibidē q̄ est vn⁹ principatus ⁊ vnus princeps. ¶ Errores aūt in hac qōne ex ipsis entibus sumpserūt originē. Uidemus enim in entibus pluralitatem cōtrarietate ⁊ defectū. Uidentes enim aliqui pluralitatē entiū crediderunt esse plura principia in que entia reducūtur ⁊ hoc mō errauit pythagoras ponēs.10. p̄ncipia bonoz.videlicet finitū.īpar.destrū.vnū.masculū.quiescēs.rectū lucem bonū ⁊ quadrangularem.⁊.10.maloz.videlz hȳs opposita.cui⁹ positio p° meta^cc recitat.Alij vo videntes entium cōtrarietates dixerūt plura eē p̄ma principia cōtraria ⁊ hui⁹ positionis videt fuisse empedocles ponens litem ⁊ amicitiā esse rerū principia ut apparet ex p° de gñatiōe. Rursus aliqui videtes defectum in entibus crediderūt esse duo principia.vnū malo z a quo creatur defectus.⁊ aliud bonoz a quo influunt pfectiones.⁊ hui⁹ rei positiōis fuit manich⁹ quā ip2obat aug⁹.21.cōtra faustum.8.cōfes.cap°.10. Sed hȳ errauerunt qz si in entibus est multitudo est attributa vni.Sed in entib⁹ est cōtrarietas cōnexa ⁊ ordinata per vnū.Si in entibus est defect⁹ est per recessum ab vno.Uidemus enim q̄ aliqui sagittantes bene sagittant.aliqui vo male.sed nō propter hoc dicimus duo signa:ut respectu vni⁹ accipiatur ꝓiectiōes male ⁊ respectu alterius bone.Sed dabimus vnum ⁊ idem signū ad qō accedēdo bene proiciatur ⁊ recedendo male.Sic dabimus vnū principiū ⁊ vnū optimuz ad q̄ appropinquātes sumus boni ⁊ a quo recedentes sumus mali.

Ad primum dicendum:q̄ ubicūq̄ est dare magis ⁊ minus.ibi est dare simpliciter non quocūq̄ modo.sed respectu cuius sumatur magis ⁊ minus.vnū est enim simpliciter bonū qō est optimū respectu cuius sumit magis ⁊ min⁹ bonū per accessuz ⁊ magis ⁊ min⁹ malū per recessuz. magis ergo ⁊ minus malū nō arguit simpliciter malū sed arguit simpliciter bonū:respectu cuius per maiorem ⁊ minorē recessum sumitur magis ⁊ minus malum. ¶ Ad 2^m dicendum:q̄ in uere cōtrarijs ueritatem habet si vnum cōtrarioz est in natura ⁊ reliquū: qz uere cōtraria sunt sub eodem genere ⁊ quilibet dicit aliquā entitatem.Cum ergo ꝓtraria presupponat gen⁹ aliquod:qz illud gen⁹ non esset nisi haberet sub se utrūq̄ cōtrarioz.oportet q̄ si vnū cōtrarioz sit in natura q̄ sit ⁊ reliquū.Sed tunc rō non est ad ꝓpositum:qz bonū ⁊ malum ſm q̄ huius nō proprie opponuntur cōtrarie sed p̄uatiue.Uel possumus dicere q̄ ipsi optimo ⁊ ipsi primo principio nihil est cōtrariuz: qz cōtraria siue priuatiue semper respiciunt idē subiectū.⁊ quia deus est esse purū abstractum nō ꝺctum ad aliquā naturā nec ad aliquod subiectum sibi nihil contrariū esse potest.si ergo tale optimuz est in natura nō oportet q̄ sūme malum sibi cōtrarium reperiat in natura. ¶ Ad 3^m ⁊ 4^m dicendum:q̄ anologia entium ⁊ diuersi modi eēndi ⁊ participandi in entibus arguunt vnum esse purum a quo omnia habent esse ⁊ cui omnia debent attribui. ¶ Ad 5^m dicendum:q̄ si cōnexio diuersitatē cōnexoz arguit.arguit tamen ueritatem cōnectētis.Nā si actus ⁊ potentia que cōnectunt habēt aliquā diuersitatē.oportet tamē deuenire ad vnū primū motorem cōnectentem omnē potētiam suo actui. ¶ Ad 6^m dicēdum:q̄ si ꝓtrarietas arguit diuersitatem contrarioz ordinatorum in vno vniuerso.arguit tamē vnitatem ordinantis.⁊ certum est q̄ multa sunt ordinata.sz vnū est ordinās. ¶ Ad 7^m dicendum:q̄ nō omnis additio ꝓtrahit rem q̄tū ad suppositā.est enim de rōne additionis q̄ faciat rez posteriorem esse ſm intellectum.sed non oportet q̄ semper illa additio sit restrictiua ſm suppositā:qz potest talis additio cōcomitari omnia illa:⁊ hoc locuz habet tam in additione positiua q̄ in p̄uatiua.ut si vnum addit supra ens oportet q̄ intellectus vni⁹ sit posterior intellectu entis.Ita q̄ res prius intelligitur esse ens q̄ esse vna.Sed nō oportet q̄ vnū cōtrahat ens:imo vnum ⁊ ens se cōsequūtur.ut dicitur in 4.° meta^cc.⁊ q̄ dictū est de vno ueritatē habet de bono. Nam bonū qō addit supra ens est posterius ente:qz pri⁹ intelligitur aliq̄d esse ens q̄ esse bonū.ens enim ⁊ esse sunt de primis conceptibus mentis.rōne ergo additionis bonū est posterius ente.sed non strictius ipso:imo bonuz dicitur equaliter ente:ut scribitur in prio ethicoz.Plato tamē posuit q̄ bonū est in plus q̄ ens quomodo uerificari possit nō est presentis speculationis. ¶ Ad 8^m dicendum:q̄ non quicquid est

per accidēs intentū est a casu ꝛ in paucioribus ut natura per se intendit generationē per accidens corruptionem: tamē corruptio nō est in paucioribus q̄ generatio: imo semper generatio vnius est corruptio alterius. ꝛ tamen corruptio est intēta per accidens. malum ergo est preter intentionē ꝛ preter uoluntatem: q̄ nullus aspiciens ad malum agit q̄ agit ut vult dionysius. 4° de di. no. peccator ergo per se intendit delectationē. per accidens vō intendit malum ꝛ inordinationez: ꝛ tamen malum ꝛ inordinatio sepe ꝛ etiam semper possunt esse annexa delectationi illi. ¶ Ad 9m dicendum: ubicūq; est dare aliqua per participationem ibi est dare aliqd simpliciter nō tamen simpliciter oportet istud sit aliud in bonis ꝛ aliud in malis. sed est vnum optimū simpliciter respectu cui⁹ omnia bona per accessum ad illud participant bonitatem. ꝛ omnia mala per recessum ab eodem participant malitiam. ¶ Ad. 10m dicendum: q̄ in habentibus ordinem per se est deuenire ad primū. malum aūt non est per se intentū: sed per accidens. ¶ Ad 11m dicendū: q̄ deus in omni re cōposita est causa tam materie q̄ forme. sed malum nō dicit materiam neq; formā: sed defectum forme. ¶ Ad 12m dicēdum q̄ pater ꝛ filius sunt: sed non propter hoc arguit q̄ sint ibi plura esse: sed q̄ plures habētes esse. est enim sensus pater ꝛ filius sunt. i. habent esse vnum. est enim vnū eē omniū trium personarū. ¶ Ad 13m dicendum: q̄ aliqui letant cum male fecerint: ut illi qui nō agunt ex ignorātia uel ex passione. sed ex certa malitia. tales autez ꝛ sint peiores alijs non tamē per se uolunt nec eligunt ipsam inordinationē. sed per se intendunt delectationem aliquā cui inseparabiliter est annexa inordinatio. ¶ Ad 14.m dicendū: q̄ sunt eēntialiter plures modi essendi. sed omnes illi modi fluunt ab vno esse puro qui est oium aliorz principiū. ¶ Ad 15m dicendū: q̄ quātūcunq; aliqua habeant p̄uolutā malitiā. tñ q̄tuz ad id qō est ibi causa entitatis habent cām efficiētē. sed q̄tum ad id qō inordinationis nō habent causam efficientem sed deficientem. talium ergo q̄tum ad id qō entitatis habent: est causa deus. tamen quia efficit deus mediante creatura rōne creature potest habere actio illa cōuolutā ꝛ cōnexam inordinationē ꝛ defor mitatem. ¶ Ad 16m dicēdum: q̄ nihil est necessariū oibus modis nisi solum primū principium. ꝛ ideo solum illud nō habet aliam causam. omnia aūt alia sunt effectus eius. ¶ Ad 17m dicendum: q̄ pater est p̄ncipium sine principio. filius principiū de principio ambo tamen non plura principia sed vnum principiū ut vult aug⁹. 10. de trini. c. 13. Sicut q̄ filius est ab alio: ideo est deus de deo. nō autez dicimus hoc de patre. pater tamen ꝛ filius non dicūtur dī: sed vnus deus. ¶ Ad 18m dicēdū: si quilibet filius habet patrē. non tamen oportet q̄ tot sint patres quot sunt filij. ergo si principiatū dicitur relatiue ad principia. sic etiam quilibet monachus habet abbatem: nō tamē tot sunt abbates quot sunt monachi. sic quodlibet principiatum habet principiū. non tamē oportet q̄ tot sint principia quot principiata. poterit enim esse vnū principiū respectu plurium uel respectu oiuz principiatorz. respectus ergo pluralificātur fm numerū principiatorz: q̄ si ab vno principio ꝓcedūt plura principiata quot sunt illa p̄ncipiata tot sunt respect⁹ ipsius principij ad illa. uel fm rem uel saltem fm rōnem. ipsum tñ principiū nō opz pluralificari fm nūm p̄ncipiatorz.

8 Ecundo queritur Utruz ab vno principio simplici possint imediate plura ꝓcedere: ꝛ videtur q̄ non. q̄ ab vno motore separato fm phm in. 12. meta“ non procedit nisi vnus motus. ergo ab vno principio separato qō est deus nō ꝓcedit nisi vn⁹ effectus immediate. ¶ Ꝓ. sicut res procedunt a deo sicut a causa efficiente. ita reducunt in ipm sicut in finez. sz prout reducunt res in deū ut in finez reducunt vna mediante alia: ut creatura corruptibilis mediāte spirituali. spiritualis inferior ut anima mediāte superiori. a deo ergo nō ꝓcederet imediate nisi vnuz tm̄. ¶ Ꝓ. maior est equiuocatio ꝛ maior est differentia inter deum ꝛ creaturam q̄ inter corpus celeste: ꝛ ista inferiora. sed corpus supercelestе nō potest ꝓducere nec generare vnam rem nisi mediante alia. simile speciem mediante simili specie: ut hoiem mediante homine. ꝛ equū mediante equo. propter dissimilitudinem eni quā habet celum ad equū non potest facere equū nisi mediante equo. ergo cum maior sit distātia inter deum ꝛ creaturam non poterit facere imediate duas creaturas. sed faciet vnā mediante alia ut creaturam magis distantem ꝛ magis imperfectā mediante creatura minus distante ꝛ magis perfecta. ¶ Ꝓ. fm dionysiū 4° de di. no. ab eodem nō possunt ꝓcedere imediate cōtraria perfecte. cum ergo in genere entium reperiatur perfecta cōtrarietas. saltem talia non poterūt imediate procedere ab eodem p̄ncipio. ¶ Ꝓ. ordo est per se in rebus: q̄ istud est maximum bonū qō reperitur in entib⁹. ita q̄ post bonū ducis. i. post bonū diuinū qui est dux ꝛ princeps oium. nō est tm̄ bonū sicut bonū ordinis. sed istud bonū maxime attenditur per respectum cause ad causatuz. ergo fm modū ordinatiuū causabunt entia. ꝛ ab vno p̄ncipio ꝓcedere. ut vnū mediante alio. ¶ Ꝓ. in 2° meta“ eē diuinū respectu oium aliorum assimilat colori ignis respectu oium aliorz colorz. q̄ sicut calidū in igne est causa omniū aliorz calidorz. sic primum ens est causa oium aliorz entiū. sed qui cognosceret calidū in igne: nō cognosceret distincte omne calidum. ergo deus cognoscens se nō cognosceret distincte oia entia: sed cā indistincta nisi determinet⁹ per cām aliam nihil agit. ergo deus nullum effectuz imediate producit. sed in omni actione sua presupponit alia agentia. ¶ Ꝓ. fm dionysium 2° de di. no. que sunt causatorz abūdātius insunt causis. si g̃ reperiē pluritas in causatis abundātius reperiet in causis. Ita q̄ plura cāta ꝓcedēt a plurib⁹ causis. Non ab vna causa uel saltē imediate plura non procedent ab vno. ¶ Ꝓ. ut scribitur 2° de generatione. Idem manēs idē semp facit idem. sed de⁹ semper manet idem cum sit omnino simplex. ergo ab eo fm se imediate nō possunt ꝓcedere plura. ¶ Ꝓ. persone diuine minus differunt q̄ creature. ergo rationes in deo per quas producunt persone diuine minus differrēt q̄ rōnes per quas producunt creature. sed rōnes per quas producūtur persone diuine differunt realiter relatiue. ergo rōnes per quas ꝓducūtur creature differrēt prius q̄ realiter relatiue. Sz ultra differentiā realē relatiuā nō est nisi differentia realis absoluta. ergo a deo nō possunt procedere ultra per creationem nisi sit compositus ꝛ sit in eo pluralitas absolutorum. ¶ Ꝓ. in deo nō est pluralitas nisi fm rōnez. sed sicut est in eo pluralitas sicut possunt ab eo plura procedere: nō ergo poterūt ab eo plura procedere nisi fm rōnem tm̄. ¶ Ꝓ. illa pluritas rōnuz est in intellectu nostro non in deo cum sit sūme simplex. sed id qō est in intellectu nostro nihil facit ad producere dei. ergo propter talem pluralitatē nullo modo

poterit deus imediate plura producere. sed nō est da re quō hoc possit aliter. ergo ꝛc. ¶ ꝑ. per potentiā generatiuam in diuinis nō generatur nisi vnus filius: ergo a sili per potētiam creandi non creabit nisi imediate vnus effectus. ¶ ꝑ. nulla causa ulis determinatur ad effectū aliquē nisi mediante causa pticulari. Sicut nec gen⁹ determinat ad spēm nisi mediāte dif ferētia: ergo a deo qui est cā vniuersalis nihil ꝓcedet nisi mediante aliquo agente determināte ipm. ¶ ꝑ. processio spūs sci ꝓsupponit ꝓcessionem filij: ergo processio vni⁹ persone diuine ꝓsupponit ꝓcessionez alterius. pari ergo rōne ꝓcessio vnius effectus ꝓsupponit processionē alterius ordinate: ergo ꝓcedūt effectus a deo ut vnus mediāte alio. ¶ Jn ꝟrium est Eccle. 15. qui vivit in eternū creauit oia simul. Si ergo oia sunt creata simul: nō est creatū vnū mediante alio. ¶ ꝑ. deus est oipotēs: ergo nihil ꝓsupponit, ergo pōt quodlibet totum imediate ꝓducere. ¶ ꝑ. gen̄. ꝑmo scribit q in principio creauit deus celum ꝛ terram. simul ergo ab initio oia creata sunt celū ꝛ ter ra: ergo sunt immediate creata ab ipso ꝛ nō vnū me diante alio: q2 tunc vnū esset ꝓius creatum ꝙ aliud.

Respondeo dicendum: q sententia ꝓbi q idē manens idē semp fac idē. nō videtur huic ueritati cōtradicere. Nō enim est in tentio ꝓbi ꝓbare in 2° de generatiōe ubi uerba ista adducunt q ab eodem deo simplici nō possit imedia te procedere plura. ſz q a deo eterno nō possunt ime diate procedere noua. videt enim imaginari ꝓbs q a deo ab eterno processit quicqd potuit procedere. Si autē postea reperta est nouitas in entibus nouitatem illaz attribuebat scōis causis. Nam si a deo procedit aliquid de nouo ſm eum hoc eē nō potest nisi sit mu tatio facta in deo. q2 ipse est ideꝫ semp eodē modo se habet in causando q nihil mediate procedit nunc de nouo ab eo q nō ꝓcesserit ab eterno. per uerba ergo ꝓbi non negat pluralitas effectuū a deo sed nouitas. Dubiū tamē est quid senserit de aia humana. Naz ut patet in 2° de aia intellectus est perpetuus ꝛ incoꝛru ptibilis. ¶ Rursus multū sonāt uerba eius q intel lectus sit forma coꝛpis. imo oino credendū est ipsum hoc sensisse. de potentia ergo materie nō potest talis forma educi cū sit perpetua ꝛ incoꝛruptibilis. nec ēt talis forma pōt esse eterna cū sit forma coꝛporis. vi detur ergo relinqui q semp nouis coꝛporibus infun dant noue aīe. q si tamē hoc Aꝛ. sensit qō dubiū est: nō tamē recessit a sua snia. q idem manēs idē semper facit idem. Nam facies alicuius semper est apta nata multiplicare imaginem suā ad speculū. q si tamē mō opponit faciei speculū ꝛ ꝑmo nō opponebatur. ita q modo multiplicat imaginē suam ad ꝑimū ꝛ ꝑi⁹ non multiplicabat. hoc nō est ex mutatione faciei: ſz ex no uitate oppōnis speculi. Sic deus aiaz intellectiuā q̄si quādam suam imaginem semp est paratus infundere coꝛpori debite oꝛganiçato. Sed si modo infundit ꝛ ꝑius nō infundebat hoc non est ex nouitate facta in ipso: sed ex nouitate facta in coꝛpore q ponit nouiter oꝛganiçatū. vba ergo ꝓbi nō solū ꝙtuz ad ꝓductionē alioꝝ effectuū. sed ēt ꝙtum ad ꝓductionē aie intel lectiue. dato q sic senserit ut dictū est. nec plus uolūt nec plus arguūt. nisi q a deo eterno nō ꝓcedit aliqd nouū nisi in aliquo alio ꝑi⁹ sit facta nouitas aliqua. ¶ Uiso q uerba Aꝛ. ueritati queste nō ꝓtradicūt restat videre utrū alioꝝ ꝓboꝝ dicta huic ueritati re pugnēt. Uidet aūt liber de cāis huic ueritati eē con trarius. q2 in cōmēto tertie ꝓpōnis dicit de⁹ creauit aiam mediante intelligentia. Si ergo aia que est infe rioꝛ intelligētia creata est a deo mediāte illa pari rōe intelligētia inferioꝛ est creata mediante superiori: ita q solū vnū a deo imediate ꝓcessit. sed si bene cōsi derent uerba dicti auctoris nō ꝟdicunt huic ueritati. Nam cū auctoꝛ ille ꝑi⁹ dixisset q deus creauit aiam mediante intelligētia. in eodē cōmēto postea dixit q deus creauit aiam ꝛ posuit eam substramentū intelli gentie. ipsa ergo aia ſm ꝓfatū auctorē ꝙtuz ad sbam est creata a deo. sed ꝙtum ad ꝑfectiōes est substrata intelligētie a qua recipit ꝑfectiones multas. Si ergo dicta illius libelli uolum⁹ sine repugnantia exponere dicemus q intelligētia hēt cālitatē supra aiam: ꝛ aia est causata mediāte ea: nō ꝙtum ad subam sed ꝙtum ad perfectiones alias. ¶ Jnter ceteros aūt huic ue ritati ꝟrius videtur fuisse auic. qui oino vult q a deo imediate nō possit nisi vnū ꝓcedere. Nā in. 9. meta⁹ sue. c. de ordinatiōe. esse intelligētie ꝛ aiarū ꝛ coꝛpo rū celestiū motoꝝ. ꝛ ꝑmo uolens ipse auic. indagare cām plitatis in entib⁹. ait q a deo nō possūt imediate esse cāta multa nec ſm numerū nec ſm diuisionē: sed ut ipse vult eodē libꝛo ꝛ. c. cū intelligētie sint multe ꝛ anime celoꝝ multe ꝛ coꝛpora celestia mlta a deo nō processit imediate nisi intelligētia excelsioꝛ ꝛ supioꝛ: ꝛ ab illa processerūt postea tria. videlicet scōa intelli gentia ꝛ ꝑma aia celi ꝛ ꝑimū coꝛpus celi. Imaginat enim auic. q deus intelligēdo ꝓducit per suū intel ligere. ꝛ q2 intellect⁹ diuin⁹ nō est in actu nisi per vnū aliqd. ſ. per seipsum ideo ab eo imediate nō ꝓcedit nisi vnū tm̄. intellect⁹ aūt intelligentie per se reducit in actū per tria. Nam ipsa intelligētia est quid cōpo situm ex suo actuali ꝛ ex suo potētiali. Jntellectus ꝙ intelligētie uel reducit in actū intelligendo deum uel intelligēdo suū actuale uel suū potentiale. nec videat hoc incōueniēs q intellectus intelligētie possit redu ci in actū intelligendo suū potentiale: quia nihil est in intelligētia qō sit potētiale purū. ideo illud potētiale quēdam actū dicit. reducit igitur intellectus intelli gentie in actū per tria. sed nō eodē modo. nam ut in telligit deuz efficit maxime in actu. ut intelligit suum actuale efficit minus in actu. sed ut intelligit suū po tētiale: efficit adhuc minus ꝛ sic gradatim efficitur in actu in telligēdo. ita gradatim ꝓducit tria. Nam in telligētia ꝑma intelligendo deum: q2 tūc efficit intel lectus ei⁹ maxime in actu per illud ꝓducit intelligē tiam scōam. Sed ꝓout intelligit suū actuale: q2 tunc suū intelligere efficit minus in actu. ideo per tale in telligere ꝓducit aiam ꝑimā que est minus in actu ꝙ intelligētia scōa. sed ꝓout intelligit suū potētiale. ꝓducit coꝛpus celeste ꝑimū qō est adhuc minus in actu ꝙ aia ꝑima: ꝛ sic intelligētia ꝑma ꝓducit intel ligētiaz scōaz coꝛpus celi ꝑmū ꝛ aiam celi ꝑimaz. sic intelligētia scōa ꝓducit intelligentiā tertia aiam celi scōam ꝛ coꝛpus celeste secūdū. Et sic deſcēdēdo de uenit usq ad ultimā intelligentiā que nō ꝓducit in telligētiam aliā sed est datrix formaꝝ in istis inferio ribus. sic videt sensisse auic. ¶ Recitatis aūt ꝓboꝝ dictis hoc modo incedem⁹ ad inuestigandā ꝓpositā ueritatē. q2 ꝑmo ostendem⁹ ꝓtra auic. q ab vno sim plici possint ꝓcedere ꝛ ꝓcedūt imediate plura ſz numerū ꝛ ſm diuisionē. cui⁹ ꝟrium ut patuit asserunt. Scōo declarabim⁹ modū ꝛ viam quō hoc ꝓtingat. Tertio dato q hoc sit falsum eo modo quo itelligit auic. q ab eodē simplici nō possint ꝓcedere plura im mediate declarabim⁹ utrū aliquo mō possit uerifica ri qō dicit. Propter ꝑmū sciēdū q ꝟ auic. ex auctori

tatibus eius possumus efficaciter procedere. Imaginatur enim auic. ⁊ uerum est q ex actione inuestiganda sit substātia: quia res sicut se habet ad agere ita se habet ad esse: ⁊ econuerso. vnde ipse dicit. 9. metaᶜᵉ caº 4º. q quicquid agit actionem suam nō indigens materia. ipsum per seipsum nō est indigens materia. vult ergo q quicqd de necessitate nō ꝓsupponit māz in qua agat ipsum per seipsuz nō indiget mā. i. nō hēt mām partē sui. extendam⁹ ergo hāc ꝓpositionē ad eē possibile. ⁊ dicam⁹ q quicqd hēt possibile ꝓtez sui. i. quicqd nō est actus purus illud nō pōt agere nisi ꝓe supposito possibili in qō agat. Ita q sicut eē illi⁹ ꝓesupponit possibile in quo sit. ita actio ei⁹ ꝓesupponit possibile in quo recipiat. Accipiam⁹ aūt ⁊ aliā ꝓpositionē ab eodē auic. eodē libro ⁊ caº. q intelligētia hēt suū possibile. ⁊ suū actuale. ⁊ ex hȳs arguam⁹ sic esse intelligētie nō est actus. sz hēt quoddā possibile in quo reperit. sed res sicut se hēt ad eē ita se hēt ad agere. ergo ⁊ agere intelligētie de necessitate ꝑsuppo nit aliqd possibile in quo recipiat. nulla ḡ intelligentia pōt ex nihilo facere aliqd. sed qz deus quicqd nūc agit nō ꝓesupponit aliqō possibile ꝟbstractū actioni sue. sed per actionē suā totā rem ꝓducit simul in esse. Cū ḡ intelligētie sint multe ⁊ anime celoꝝ multe ſm eūdem auic. eodē liº ⁊ caº. ⁊ nulla intelligentia neqz aia possit fieri ex mā ꝓiacente ab ipsa ueritate coact⁹ ⁊ ex ꝓpōnib⁹ suis met cogit ponere q nulla intelligē tia possit aliquā intelligētiā ꝓducere. nec ēt aliquā celestē aiam. vñ cū talia sint ꝓducta ⁊ nō sint ꝓducta mediāte itelligētia oz q sint ꝓducta imediate a deo. pla ḡ fz nūz sūt imediate ꝓducta ab ipso. ¶ Rursus oñdemus q plura ſm diuisionē. Nā in intelligentia est dare suū actuale ut suū eē. ⁊ possibile ut suā quidi tatē siue suā eēntiam. uel ergo procedit a deo essentia mediāte eē: uel eē mediāte essentia. uel totū imedia te. si totū imediate: ergo plura ſm diuisionē. Nō aūt dici pōt q eē creet a deo mediāte eēntia. Nā rō crea tionis rerum sumit ex eē. ꝓo tāto enim res creant a deo q accipiūt ab eo eē. illō ergo qō est rō q̄re creet essentia nō creat mediāte eēntia. sed dices q essentia creat mediāte eē. sed nec hoc stare pōt: qz cū eē recipiat in eēntia. videt magis eē ꝑsupponere eēntiam q̄ econuerso. nihil aūt creat mediāte suo posteriori. nec mediāte eo qō ꝑsupponit ipz. Cū eni actio ꝓcedat ab agente in actu. sic debem⁹ loqui de ꝓductiōe aliq ⁊ de actione alicui⁹ q nec inueniam⁹ repugnantiam ex parte ꝓducētis qui intm̄ ꝓducit inq̄tuz dat eē: nec debemus ꝓcedere q essentia creet mediāte eē qz in uenirem⁹ repugnātiā ex parte ꝓducti in quo itelligit eēntia ſubsterni ipsi eē. ⁊ per ꝓns per intellectuz ꝓce dere ipm. dicemus itaqz q sicut in gñatione nō gñat mā neqz fozma. sed per se ⁊ ꝓmo gñat totū cōpositū. quo gñato gñatur mā ⁊ fozma eius: ut declarari hēt in ꝓmo phili. ⁊ 7º metaᶜᵉ. Sic in creatiōe per se ⁊ ꝓº creat totū cōpositū quo creato dicit creari eēntia ⁊ esse ei⁹. ⁊ qz totū imediate ꝓcedit a deo. Non solum plura ſm nūm: sed ēt plura ſm diuisionē ꝓesserūt a deo imediate. esse enim ⁊ essentia sunt in eodem sup posito nūo. ipsa tñ hñt distinctionē ⁊ diuisionē ad in uicē. Habito quomō cogimur ponere plura ꝓcessisse a deo imediate. volumus dare moduz ⁊ viam quō sit possibile qō dupliciter declarabim⁹. Primo ex itelli gere dei. Scōo ex eē ei⁹. ¶ Pria via sic patet. Ima ginabimur eni q deus sit quoddam pelagus infinite bonitatis ⁊ infinite pfectionis. oēs aūt creature sunt quedā participatiōes eē ei⁹ ⁊ bonitatis ipsi⁹. de quo esse ⁊ de qua bonitate nō sūt due creature participan tes eodē mō. Sic eni se hēt eē dei ad uarias creatu ras sicut infinita aqua ad diuersas ampullas. siquidez infinita aqua ponere⁊: ⁊ de illa aqua iplerent diuerse ampulle: quelibet ampulla ſm capacitatē suā recipet de aqua illa. nulla tñ aqua illā cōprehēderet. imo nec oēs simul posset aquā illā totalit capere. sic quelibet creatura participat diuinū eē. nulla tñ nec oēs simul illud eē totalr cōprehēdūt: cū eē illud sit infinitū pe lagus: ēt quelibet creatura sit ceteris limitib⁹ circun scripta. oēs ergo creature participāt illud eē. ⁊ ſm q sunt alie ⁊ alie. sic alio ⁊ alio mō participāt illud. de⁹ itaqz per suū itellectū videt se sic participabilē a crea turis. ⁊ ut videt eēntiā suā participabilez hoc mō ab hac creatura. hoc mō ab illa. illa essentia est ꝓpria rō ⁊ ꝓprius exemplus ⁊ ꝓpria idea illi⁹ creature. put ꝺo videt illā eandē eēntiā participabilē alio mō ab alia creatura illa eadē eēntia est ꝓpria rō illi⁹ alteri⁹ crea ture. quot sunt ḡ ꝓducibilia a ꝑmo tot sunt ꝑe rōnes pzo ducēdoz in ipso. diuersa eni alīs ⁊ alīs rōnibus sunt producta ⁊ singula ꝓprīs rōnib⁹ sunt ꝓdicta. vñ aug⁹. 83. q. qōne de ideis ait. nec eadez rōne hominē qua equū eē ꝓdictū. absurdū est estimari ⁊ subdit. sin gula igit ꝓprīs sunt creata rōnib⁹. qui eni hoc videt ⁊ de facili videre pōt quō ab eodez mō possunt ime diate plura procedere. Imaginabimur quidez q oia cōparant ad deū q̄si artificialia ad artificē. ipse oium est artifex. omnē hñs virtutē q nō solū theologia: sz etiā phia clamat. vñ ⁊ cōmentator sup. 12. metaᶜᵉ. di cit q oia que hic agunt ꝓueniūt ab vna arte ꝓrinci pali que est ipsi⁹ dei. Sicut eni in agētib⁹ per nāz: ubi est nā frigidi producit frigiduz ubi nā calidi producit calidū. ⁊ si in vno eodē agente eēt nā frigidi ⁊ calidi. vnū ⁊ idē agens infrigidaret ⁊ calefaceret. sz nō ſm vnā ⁊ eādē nām. sic in agentibus per intellectū ⁊ per rōnem: ubi est rō hui⁹ ꝓducēdi hoc. ut illius illō. ⁊ si in vno ⁊ eodē agente eēt rō hi⁹ ⁊ illi⁹ vnū ⁊ idē ꝓdu ceret hoc ⁊ illud. sed nō per vnā ⁊ eādē rōnez. Cū ḡ nō repugnet dine simplicitati hēre in se ifinitas rōnes rerū. imo qz ex ipsa simplicitate dina sumit infinitas rōnuz in ipsa poterit de⁹ per rōnes illas que sunt exē plaria factiua rerum illa per se producere. quoz in se ipso per se rōnes habet. Sicut ergo ipse per seipsum est ratio omnium. ⁊ distincta ⁊ ꝓpria ratio vniuscu iusqz. Ita ipse per seipsum potest ꝓducere oia. nec in producēdo ea indiget alīs agentib⁹. imo pōt omnia imediate per seipsum ꝓducere. ¶ Scōa via ad hoc idem sumit ex eē eius. videmus enim q res sicut se hēt ad esse sic se habet ad agere. ut q hēt eē frigiduz infrigidat. qō eē calidū calefacit. ⁊ si vnū ⁊ idē hēret esse frigidū ⁊ calidū. vnū ⁊ idem per se infrigidaret ⁊ calefaceret. quelibet ergo res sicut habet eē ita agit. Igitur si reperiret aliqua res cui cōpeteret oē esse ei cōpeteret oē agere. qz tale est esse diuinū: qz in illo eē reseruat oē eē. eo q oēs pfectiones oium generū re seruent in ipso: ut tam phi q̄ theologi pzofitent sicut deo cōpetit oē esse. ita opz q ei cōpetat omne agere. quicquid ergo pōt agere deus mediātib⁹ alīs agen tibus totū pōt agere per seipsuz. qz esse ⁊ pfectiones oium agentiū reseruant in ipso. Nam si aliquod agēs potest aliquid mediante igne qō non potest sine igne hoc: qz ignis habet aliquod esse: utputa eē calidū qō esse deficit illi agenti. sed deus qui habet oē esse ⁊ co petit oē agere: nec ad ꝓducendū opoztet q indigeat aliquo agente. Sed oia potest per seipsum imediate ꝓducere. Cū enim ei cōpetat oē esse ipse pōt ime-

diate ꝓducere quicquid habet rõnem entis. Sola autem ꝯtradictoria quia subterfugiunt rõnem entis non sunt possibilia deo. nec etiam alicui agenti. Ideo dicitur in 6° ethicoꝝ. ꝛ recitat ibi dictuꝫ agathonis. ꝙ hoc eni solo deus ꝓiuat ingenita facere que utiqꝫ facta sunt. Solum ergo hoc nõ potest deus facere ꝙ facta sint ingenita. i. ꝙ facta sint nõ facta. i. non potest uerificare ꝯtradictoria. Non ꝙ hoc sit ex impotentia eius. sed qz hoc subterfugit rõnez possibilis. Ex hȳs autez duabus rõnibus conflatur q̃si vna perfecta rõ quomõ deus possit omnia imediate ꝓducere. Naz quia deus habet in se oẽ esse: ꝛ hẽt in se perfectiones oium generũ ipse est ꝓpria rõ cuiuslibet rei cuiusqꝫ ꝛ intelligendo se esse sic ꝓpriã rõnem vniuscuiusqꝫ. per intellectũ suũ põt qualibet rem per seipsam ꝓducere. nõ ergo indiget alijs agentib⁹. sed oia põt per se imediate ꝓducere. ¶ Ostenso quõ ab eodẽ agẽte simplici possunt plura imediate ꝓcedere: ꝛ ſm diuisionẽ ꝛ ſm nũm. ꝛ declarato quõ hoc ꝯtingat. Restat ſm ordinẽ ꝓtaxatũ oñdere. utrũ aliquo mõ ueꝝ rificari possit hec ꝓpositio ꝙ ab eodẽ agẽte simplici nõ possunt imediate plura ꝓcedere. ꝓpt̃ qõ sciẽduz est hi⁹ imediatio põt referri ad tria. videlicet ad ordinẽ rõnuz: uel ad ordinẽ perfectionũ: uel ad ordinem agentiũ. Dicimus eni ꝙ hẽre tres ita est ꝓpria passio trianguli in eo ꝙ triãgulus ꝙ nõ est p̃a passio eius in eo ꝙ p̃ncipiũ figurarũ. aliud vo est ꝓpria passio vni⁹ ſm rõnem vnã ꝙ nõ est ꝓpria passio ei⁹ ſm rõnez aliã. imo ipossibile est ab eodẽ sbo fluere duas passiones eque imediate ſm vnã ꝛ eãdẽ rõnem. ꝛ sic̃ est in hȳs que fluũt ab eodẽ sbo. ita q̃tuz ad ꝓsens spectat est in hȳs que fluũt ab eodẽ agente. Nã oino ipossibile ab eodẽ agẽte duo eque imediate fluẽ ſm rõnem vnã. Nam si vnũ est agens ꝛ vna est rõ ꝓducendi: opz ꝙ vnũ tm̃ imediate fiat. Ad rõnes g̃ ꝓductiuas rerũ habẽt talez ordinẽ ipse res. ꝙ ſm vnã ꝛ eãdem rõnem ab vno ꝓductiuo nõ põt nisi vnuz imediate ꝓduci. uerificat ergo dicta ꝓpositio si hi⁹ imediatio referat ad ordinem rõnuz. ¶ Rursus uerificari põt ꝓpositio tota. si talis imediatio referatur ad ordinem perfectionũ. Dicemus enim ꝙ esse nõ potest ut ſm ordinem essentialem perfectionũ. ꝙ ꝓcedat imediate a p̃mo duo eque perfecta. ¶ Ad cui⁹ euidentiã sciendum ꝙ ſm ordinem perfectionũ. vna res est ꝓpinquioꝝ ꝛ imediatioꝝ p̃mo q̃ alia. Ex q̃ modum loquẽdi loquit̃ phs in 2° de generatiõe circa finem. ubi⁹ vult ꝙ ꝓpter longe distare a ꝓmo ꝓncipio est generatio ꝛ corruptio in istis iferioꝝ⁹. generabilia ergo sunt longe a deo. sube vo separate sunt ꝓpinquiores deo ꝛ imediatiores ei. ſm hunc ẽt modũ loquit̃ aug⁹. 12. ꝓfes. c. 7. ubi vult ꝙ duo fec̃ deus. vnũ ꝓpe se quo nihil est superioꝝ ut angelica naturã. aliud ꝓpe nihil quo nil esset inferius ut materiã ꝓmã. Angeli ergo ſm ordinem perfectionum sunt ꝓpinqui: ꝛ inter angelos ille est ꝓpinquioꝝ ꝛ imediatioꝝ qui est formalioꝝ. ergo si uera cẽt ꝓpositio dicentiũ ꝙ in substãtijs separatis nõ possunt eẽ plura eiusdem speciei absolute. dicerem⁹ ꝙ solũ vn⁹ angelus ſm ordinez perfectionũ est imediatius deo: qz positionẽ impossibile cẽt dare duos angelos eque perfectos. ideo addidimuſ ſm ordinem perfectionũ essentialem: quia inter individua eiusdem speciei nõ est essentialis ordo. dato ergo ꝙ vnitas quelibet numerũ per seipsam ꝓduceret. vnus tamen est solus numerus imediatus sibi ut dualitas. ita quãtucunqꝫ deus oẽm spẽm entiuz per seipsum faciat. vna tamen species ſm ordinem perfectionum est imediata sibi.

¶ Rursus si esset uera opinio dicentiuz ꝙ deus põt facere creaturam aliquam ita nobilem ꝙ non posset facere nobiliorem: tunc ſm ordinem perfectionũ nõ posset ꝓducere imediate nisi vnũ ut creaturã illaz. dato tamẽ qõ credo uerius eẽ ꝙ semp possit nobiliorem ac nobiliorẽ ꝓducere creaturã. semp inter ꝓducta est vna species imediata deo inter quã ꝛ ipsuz deũ non cadit alia species media. imo qz esse non põt ꝙ due species entiuz sint eque perfecte. ipossibile est ſm ordinem essentialem siue ſm ordinem perfectionum quãtum ad excellentiam perfectionuz. ꝙ duo a deo p̃mo aliqua ꝓducta sint eque imediata ipsi deo. patet ergo quõ uerificari possit q̃tum ad ordinẽ rationũ ꝛ q̃tuz ad ordinẽ perfectionũ plura a p̃mo nõ posse imediate ꝓduccre. ¶ Tertio mõ hec imediatio sumi põt q̃tuz ad ordinem agentiũ: ut dicatur ꝙ deus possit plura mediantib⁹ alijs agentib⁹ ꝓducere que nõ possit imediate per seipsum ſm quẽ sensum est hec ꝓpositio simpliciter falsa: ut est per habita declaratum.

Ad primum dicendũ: ꝙ in hoc non est tenẽda positio ꝓbor. Nã motor superioris orbis posset mouere inferiorẽ. uel possumus dicere ꝙ nõ est simile de alijs agentibus ꝛ de primo. Nam alia agentia sunt determinata ad certũ genus ꝛ hẽt determinatũ esse. ideo hẽt determinatũ agere. ꝛ ideo põt ita hoc ꝙ nõ illud. deus aũt qz cõprehẽdit oẽ eẽ ei cõpetit oẽm agere. ideo põt omnia per seipsum facere. ¶ Ad 2m dicendum: ꝙ nõ est qõ quid deus faciat: sed q̃d facere possit. posset eni deuſ oia per seipsum ꝓducere efficienter. ꝛ oia per seipsuz in seipsum reducere finaliter. Ita ꝙ nec in exitu a ꝓncipio nec in reditu in finẽ uteret agentib⁹ medijs. uel possumus dicere ꝙ nõ est simile de exitu a p̃ncipio ꝛ de ordine in finẽ. quia cũ ordinant in finẽ ꝛ tendũt in finẽ: ꝓsupponũtur eẽ: sed cum exeũt a p̃ncipio ꝓsupponunt nõ esse creature. ergo intermedie nõ possunt ita cooperari primo agenti: in exitu rerũ ab ipso qz supponũtur res nõ esse. sicut possunt cõparari ꝓut ordinant̃ ꝛ tendũt in ipsum ut in finem: qz hoc mõ res ꝓsupponunt esse. ¶ Ad 3m dicendum: corpus celeste nõ habet in se ꝓprias rõnes oium ꝓducibilium hec inferius. ideo ad producendum ista indiget agentibus alijs. Non est ergo causa quare corp⁹ celeste indigeat agentibus. alijs distantia eius ad ista inferiora. sed huiusmodi causa est: quia habet determinatũ modum essendi in quo non comprehẽdũtur omnes rõnes istorum ꝓducibiliũm: sed deus quia non determinatur ad certũ modum essendi: sed comprehendit omne esse. ꝛ habet in se rõnes omniũ potest per seipsum omnia facere. ¶ Ad 4m dicenduz: ꝙ auctoritas dionysij nõ est ad ꝓpositũ. appellat enim dionysius perfecte cõtrarium summe bonum ꝛ summe malum. vult enim ꝙ summe malum esse non possit: quia ſm eum non est dare aliqua duo ꝙ vnum non sit causatũ ab alio uel ambo nõ sint causata a tertio. Cum ergo sit dare sũme bonum si esset etiam dare sũme malum. uel vnum causaretur ab alio uel ambo causarent a tertio. vnum nõ potest causari ab alio quia nihil facit penitus dissimile sibi ꝛ contrariũ ambo nõ potest ꝓducere a tertio. qz tunc ab eodẽ ꝓcederent perfecte cõtraria. appellat ergo dionysius perfecte cõtraria que nõ coicant in natura entis. nec in nã bonitatis. ſm quẽ modũ loquẽdi certũ est ꝙ nõ possunt ab eodẽ talia ꝯtraria ꝓcedere. Nam nihil

põt p̃cedere ab ipso q̃ fm q̃ hi⁹ nõ hẽat rõnez entis ⁊ boni. ¶ Ad 5m dicendũ: q̃ in entibus est ordo fm cãlitatẽ ut intelligẽtie superiores aliquã cãlitatez hñt sup inferiores: q⁹ illuminãt ⁊ purgãt eas. ⁊ intelligentie inferiores aliquã cãlitatez hñt super celestia corpora: q⁹ mouẽt ea. Ita q̃ totũ vniuersum est connexũ fm quẽdã ordinẽ cãlitatis. habẽt ergo supiora super inferiora cãlitatẽ aliquã: sed nõ oẽm. ut intelligẽtie supiores aliquã cãlitatez habẽt sup iferiores q⁹ illuminãt eas. tñ nõ ꝓducũt eas. ſz oẽs sunt imediate ꝓducte a p̃mo. uel possum⁹ dicẽ q̃ nõ est qõ q̃d deus faciat. sed q̃d facere possit. posset eni de⁹ totũ facere per seipsum. ⁊ posset si uellet non coicare hi⁹ cãlitatẽ entib⁹ alijs. ¶ Ad 6m dicendũ: q̃ cõmẽtator videt uelle in. 12. meta^ce q̃ qui cognoscit cãlis ignis nõ ignorat. i. scit nũm caloris in reliquis calidis. sed hoc non põt eẽ distincte ⁊ in p̃pria fozmã. ⁊ iõ soluendũ est aliter. Nam non oino est sile de calore ignis respectu oium calidoz ⁊ de eẽ p̃mi respectu oium entiũ: q⁹ si ignis cognosceret calorẽ suũ. non cognosceret se esse p̃priã rõnem oium calidoz. q⁹ in illo calore nõ reseruat p̃pria rõ vniuscuiusq̃ calidi. ſz ut patuit de⁹ intelligẽdo eẽ suũ. intelligit se eẽ p̃priã rõnẽ vniuscuiusq̃ entis. ¶ Ad 7m dicendũ: q̃ que sunt cãtarũ abundantius insunt causis: q⁹ que habent cãta plĩ ⁊ cõpositio ⁊ potẽtiali hñt cause si sũt excellẽtes modo vno simplici ⁊ actuali. Rõ ergo arguebat oppositũ: q⁹ habere plĩ mõ magis nõ est habere abũdanti⁹ sed deficienti⁹. Debebat ergo arguere q̃ perfectiões que sunt in cãtis mõ plĩ ⁊ modo deficienti sunt in causis mõ vno ⁊ abundãti. ¶ Ad 8m dicendũ: q̃ in agente nãli q̃ agit ex necessitate nature q̃diu manet idẽ sem per facit idem. sed agens a proposito ⁊ fm ordinẽ sapiẽtie sue põt plura ꝓpter pluralitatẽ rõnũ exñtium in ipso. ⁊ noua p̃opter ordinẽ sapiẽtie sue q⁹ sic ordinauit facere absq̃ mutatiõe ei⁹. sed hec qõ nõ ptinet ad qõnez p̃sentẽ: ſz ad eternitatẽ mũdi. ¶ Ad 9m dicendũ: q̃ relatio non est rõ p̃ducẽdi psonã. pater enim nõ generat per paternitatẽ: sed per nãm. potentia ergo gñandi ⁊ rõ per quã pater gñat est nãm eius ut patet per magistꝝ sniaꝝ libro p̃mo. dist. 7. ut dicit q̃ pater nõ est potẽs gignere nisi nã. ⁊ per damas. lib⁹ p̃io. c. 8. qui ait q̃ gñatio est operatio nature. ⁊ sicut potẽtia gñandi est nã: ita spirãdi est uolũtas. nã aũt ⁊ uolũtas in dinis nõ differũt re ſz rõe tm̃. argumẽtũ g̃ supponebat falsuz. dato tamen q̃ rõ ꝓducẽdi psonaz in diuinis diceret relationẽ ita q̃ rõnes p̃ductionis personarũ eẽnt pluresꝫ res relate adhuc nõ ꝓcluderet argumẽtũ. Nam q⁹ psona p̃ducta in diuinis equat p̃ducẽti fm modũ vnũ p̃ducẽdi ut fm nãm non põt ibi p̃duci nisi vna psona tm̃. Sed si p̃ducitur ibi aliqua psona q̃ p̃ducat fm aliũ modũ p̃ducẽdi: ut q̃ ꝓducat per modũ uolũtatis. Sed oẽs creature p̃cedũt a deo per uolũtatem: ⁊ tñ sunt plures creature p̃ducte hoc mõ: q⁹ nulla ꝓsequit totũ esse diuinũ. maiorẽ ergo distinctionẽ ponemus in deo fm modũ p̃ducẽdi psonas q̃ fm modum p̃ducendi creaturas. cui⁹ ꝓtrariũ supponebat in argumẽto. q̃ si querat rõ dicti patet hoc p̃uenire ex pfectione personarũ ⁊ imperfectione creaturarũ. ¶ Ad 10m dicẽdum: q̃ nõ oportet tantã vnitatẽ dare in cãtis quãtã in cã. ⁊ iõ ex plĩtate rõnũ in deo cãnte põt p̃uenire realiter plĩtas causatoz. qõ patet per simile. Naz si leo per idẽ est leo ⁊ aial ⁊ si in alijs ab hoie idẽ est fozma generis ⁊ fozma speciei. differt tamen fm rõnem illa eadem fozma ꝓsiderata sic ⁊ sic. ⁊ ab hac diuersitate in cã fm rõnez p̃uenit in effectib⁹ diuersitas fm rẽ: q⁹ alia p̃oprietas realiter fluet a nã leonis ut est natura generis. alia ut est natura spẽi. immo alia fluet ut in nã illa reseruat nã generis supioris ut nã corporis uegetabilis: q⁹ fluet inde potẽtia uegetatiua. ⁊ alia p̃oprietas fluet ut in nã illa reseruat nã generis inferioris. utputa nã aialis quia fluet inde potẽtia sensitiua. ¶ Ad 11m dicendũ: q̃ illa plĩtas rõnuz nõ solum est in intellectu nostro. sed ẽt est in intellectu dino: q⁹ de⁹ intelligit se oibus illis modis eẽ cõmutabilẽ a creaturis: que plĩtas diuine simplicitati nõ repugnat. Cũ ergo deus per suũ intelligere p̃ducat res intelligẽdo hi⁹ plĩtatem rõnum poterit per plĩtatem illaz plures effectus ꝓducere. ¶ Ad 12m dicendũ: q̃ q⁹ fili⁹ in diuinis adequat patri ⁊ coicat ei totũ eẽ diuinũ. iõ per potẽtiam gñandi nõ põt ꝓcedere ibi nisi vnus filius. Sed q⁹ creature nõ equant creatori pp uarios modos coicandi ipm diuinũ eẽ. per potẽtiã creandi p̃cedere possunt uarie creature. ¶ Ad 13m dicendum: q̃ sic deus est cã ulis omniũ q̃ tñ est p̃priã rõ vniuscuiusq̃z. iõ non oportet q̃ determinet per aliq̃ aliud agens. ¶ Ad 14m dicendũ: q̃ ois alia ꝓcessio saltem nostrũ modũ intelligẽdi p̃supponit ꝓcessionẽ per modũ nature. ⁊ q⁹ inter diuinas psonas est dare psonã p̃cedentẽ per modũ nature. ⁊ aliã per modũ uolũtatis. inter creaturaſ vo nulla est p̃cedens per modũ nature. iõ dato q̃ vna psona dina fm nostrum modũ itelligẽdi p̃supponat ꝓductionẽ alteri⁹. nõ tñ opz q̃ p̃ductio vni⁹ creature p̃supponat ꝓductionẽ alteri⁹. imo q⁹ ꝓductio cuiuslibet psone dine est aliq̃ mõ nãlis cũ cuilibet psone coicet nã diuina. ꝓductio vo creature est simplicit uolũtaria. hec argumẽti rõ q̃ p̃ductio creaturarũ p̃supponit emanationẽ psonarũ. sicut id qõ est simplr uolũtariũ p̃supponit id qõ est aliq̃ mõ nãle. ſz cũ ꝓductio cuiuslibet creature sit simplr uolũtaria nõ est dare aliũ ordinẽ ꝓductiõe creaturarũ nisi sic de⁹ per suã sapiaz uoluit ordinare.

Tertio queritur ⁊ Utrũ a p̃mo p̃cipio qõ ẽ deus possit aliud ꝓduci ex nihilo ⁊ per creationẽ. ⁊ videt q̃ nõ: q⁹ creatio est actio. sed ois actio in motu firmatur. ut dicit in sex p̃cipijs. ergo actio p̃supponit motũ. motus aũt p̃supponit mãm ⁊ ſbm: sed nihil q̃ sic p̃ducit fit ex nihilo: ergo ⁊c. ¶ Ꝑ. si aliq̃d exit a deo per creationẽ: ⁊ tunc quero de illa creatione. utrũ exeat a deo per creationẽ: ⁊ q⁹ nõ est abire in infinitũ standũ est in p̃mis ut dicam⁹ nihil a deo creari. ¶ Ꝑ. dicebat qõ ideo deus põt creare: q⁹ est ipm eẽ purũ. agẽs aũt nãle nõ põt creare q⁹ nõ est eẽ purũ. Cõtra q̃ arguebat q⁹ ex hoc ut videt plura p̃supponit deus in agẽdo q̃ agens nãle. Nam si deus est eẽ purũ. ita videt deus agere per suũ eẽ sicut agẽs nãle per suã fozmã. Sed agẽs nãle q⁹ fozma p̃supponit mãm in agendo p̃supponit mãm. ergo cũ ipm esse p̃supponat totã essentiã. deus agẽs per suũ eẽ p̃supponet totã eẽntiã in qua recipiat eẽ. Nõ g̃ p̃ducet aliq̃d ex nihilo. sed in agendo nõ soluz mãm: sed etiã totã eẽntiã p̃supponet. ¶ Ꝑ. dicebat q̃ deus est totus act⁹ ⁊ est se toto: iõ põt totã rẽ p̃ducere: ⁊ q̃tũ ad mãm ⁊ q̃tũ ad fozmã. ¶ Cõtra. sic deus est act⁹ tot⁹ ita est act⁹ purus. Si g̃ q⁹ est actus tot⁹ põt ꝓducere creaturã oino totã. g̃ q⁹ est act⁹ purus posset p̃ducẽ creaturã oino purã. uel q⁹ hẽret eẽ oio purũ qõ est icõueniẽs. ¶ Ꝑ. dicebat q̃ de⁹ nõ est determiat⁹ ad aliq̃d. iõ cãlitas sua nõ determiat ad aliquẽ effectũ ſz q̃libet res erit effect⁹ ei⁹. nihil g̃ p̃supponet ſz totũ

ex nihilo faciet. ¶ Cōtra nihil determinatū pōt aliquē effectū ꝓducē nisi determinet uel per māz in qua suscipit effectus eiꝰ. uel per aliqō agens determinet actio ipsius. eo ergo ipso ꝙ deus nō est determinatꝰ ad genus nō poterit ꝓducere creaturas que sunt determinate ad genꝰ nisi ꝓsupponat aliq̄d per qō determinet effectꝰ eius. ¶ ꝓ. oē qō est in alia disp̄sitiōe nūc ꝙ ꝓius erat est mutatū creatū est in alia dispōne ꝙ ꝓius. ergo est mutatū. sed si mutatū est nō creatuz creatio est mutatio. mutatio aūt ꝓsupponit mām ⁊ ſbiectū: ergo ⁊c. ¶ ꝓ. oē qō est creatū alia dispōne a deo habet ideā in ipso. sed mā ꝑma cuz sit pura potentia nō pōt habere ideam in deo qui est actus purus: ergo ⁊c. ¶ ꝓ. qō accipit eē potest nō eē est dare instans in quo ultimo nō est. ⁊ instans in quo ꝑmo est ſz iter quelibet duo instātia cadit tp̄s mediū g̃ in illo tpe medio nec eēt nec nō eēt qō est icōueniēs: g̃ nihil pōt accipe eē ab aliq̄ agente. ¶ ꝓ. qō pōt ex aliquo facē pōt aliq̄d: ergo ꝙ pōt ex nihil pōt nihil. sicut g̃ illud qō fit ex aliquo de necessitate est aliq̄d. Ita illō qō fit ex nihilo de necessitate est nihil. Uera est oīno phoꝝ opinio. ſ. ꝙ ex nihilo nihil fit. ¶ ꝓ. ſm augm omne factū habet rōnem ꝑfi. ſm anselmū. oē uerbū habet rōnem geniti. ſm damas. genitū est de ſuba generātis. ergo de ꝑmo ad ultimum nihil fit ab aliquo nisi fiat de ſuba eius: ⁊ ita nō ex nihilo. ¶ ꝓ. omnis actio est per ꝓtactū. si ergo aliq̄d fit ex nihilo fiet per ꝓtactū qō nō tangit nō agit. ꝓtactus aūt eē nō potest nisi sit res ad quā sit ꝓtactꝰ. Dis ergo actio rōne contactus ꝓsupponit rem ad quā ꝓtactus fiat per nullaz ergo rōnē fiet aliq̄d ex nihilo. sed semp ꝓsupponetur aliq̄d ex quo res fiat. ¶ ꝓ. si aliq̄d fit ex nihilo ibi nō eē ꝓcedit eē. uel ꝓcedet eternitate uel tēpore uel natura. nō eternitate. nec tpe qz nō eē nec tēpore nec eternitate mensurari pōt. Precedet ergo nā tm̄. sed que se ꝓcedūt nā tm̄ possūt simul eē. sicut ignis simul est cū splendore suo ꝙ solum nā ꝓcedit. hoc ergo posito posset res simul esse ⁊ nō esse qō est icōueniens. ¶ ꝓ. Maius est facere de nihilo alq̄d ꝙ de necessario ꝓtingens. sed deus nō pōt facere ꝙ necessariū sit ꝓtingēs: ut nō pōt facere ꝙ hec ꝓpositio hō est aial que est necessaria sit ꝓtingens. ergo multo magis nō pōt facē ex nihilo aliq̄d. ¶ ꝓ. ex nihilo fieri aliq̄d uel hoc erit cāliter uel ordinaliter. nō cāliter. qz nihil nō pōt esse cā alicuiꝰ. nec ordinaliter qz non entis ad ens nō est ordo: ergo ⁊c. ¶ ꝓ. repugnat infinito ꝙ pertrāseat. sed non entis ad ens est infinita distantia. nunq̄ ergo poterit pertrāsiri ⁊ nunq̄ poterit pueniri ad istū terminū. ut ex nō ente ꝑueniat ad ens. ¶ In ꝓriuz est: qz geñ. ꝑmo dicit ꝙ in ꝑncipio creauit deꝰ celum ⁊ terrā. Sed creare est ex nihilo aliq̄d facere: ergo ⁊c. ¶ ꝓ. dionysius 5° de di. no. vult ꝙ ꝓpzius effectus dei est dare eē. ergo ipe pōt cūcta ad eē ꝓducere. In actione ergo sua nihil ꝓsupponet: sed totum ex nihilo faciet. ¶ ꝓ. si deus in actiōe sua aliq̄d ꝓsupponeret quererem̄ de illo qō ꝓsupponit. Utrum esset factū ex nihilo uel nō. nō est abire in infinitū. ergo est deuenire ad aliq̄d qō non est factum ex aliquo ꝓsuppositō. igit illud erit ex nihilo.

Respondeo dicendū: ꝙ coīter assignant plures rationes ꝙ deus possit aliq̄d facere ex nihilo. Dicit enim ꝙ deus est eē purū ⁊ est actus purus. sed videm̄ ꝙ res agit ut est in actu q̄to ergo plus hēt de actualitate plus hēt de actiōe. Uel ꝙ idē est sicut res se hēt ad agere ita se habet ad esse. q̄to ergo plus hēt de eē plus de agere. deus igit qz hēt sūmā actualitatem qz est actus purus: ⁊ qz hēt infinitū eē. eo ꝙ sit ip̄m eē. nō hēbit limitatū agere. sed oia erūt effectus eius. ita ꝙ nihil ꝓsupponet in actiōe sua. ad hoc idē adducit scōa rō sumpta ex totalitate actualitatis eiꝰ. Nā deus ſm totuz id qō est: est actus: eē aūt aliq̄d a ꝑmo hēt aliq̄d possibilitatis admixtū. ⁊ qz deus ſm se totū est actus pōt totā rez ꝓducere. alia vo entia qz habēt aliq̄d possibilitatis admixtū in sua actione ꝓsupponūt aliq̄d possibile. Adducit ad hoc ⁊ tertia rō ex perfectibilitate eius: ut qz deus hēt in se pfectiones oīuz generū nō determinat ad aliqō genus entis. Sua ergo actiōe nō determinabit ad aliquos effectus. sed oia erūt effectus eiꝰ. nihil ergo ꝓsupponet in actione sua. Hee aūt rōes cōes bone sunt sed nō cōplete quietāt intellectū. sūt eni nimis percoia ꝓpt qō sūt. q. logicales. nec in hoc abiciēde sunt cū qō hec metaphicalis sit. Nā metaca que est cois scia in multis utit rōnibꝰ logicis: ut dicit cōmētatoz circa ꝑnm. 8. metacc. Ut g̃ magis per ꝓa incedam̄. dicam̄ ꝙ querere utruz deus possit aliq̄d ꝓducere est querere de ꝓductiōe rerū. circa ꝓductionem aūt rerū: ut recitat cōmentatoz supza. 12. metacc sunt. 5. modi dicēdi. duo oīno ōrꝝ ⁊ tres medꝝ. oīno aūt sibi ōriant ut ipse ait ponētes creationē ⁊ latitationē formaꝝ. ponētes eni latitationē cuiꝰ pōnis fuit anaxa. dicūt generationē eē exitū rerū abinuicē. ut ꝙ agēs nō est nisi extrahēs ⁊ distinguēs res abinuicez. ita ꝙ nihil ꝓducit ꝙ nō totū prꝰ eēt in actu. sed erat latens. nihil g̃ plus facit agēs ſm hoc: nisi qz facit ip̄z patēs ⁊ manifestū. ut puta siqs diceret ꝙ faciēs ferrū clarū nihil facit qō nō eēt in actu. ſz solū remouet rubiginē que ꝓhibebat apparere claritatē ferri. Scōa aūt opinio ſm cōmētatorē oio ōria huic est ponētiū creationē. Nam ponentes latitationē dicūt ꝙ agens nihil facit. sed ſm ꝙ factū est manifestat ⁊ pādit. Sz ponentes creationē dicūt ꝙ agens totū ens de nouo ex nihilo facit. hee igit pōnes sunt oīno ōrie. Medie autē pōnes inter has ut idez cōmētatoz recitat sunt due. quaꝝ vna diuidit in duas ita ꝙ sunt tres. Una g̃ opinionū mediaꝝ est ꝙ agens creat formā ⁊ inducit eam in mā. cuiꝰ pōnis sunt ponētes datiōes formaꝝ. ⁊ hec positio bipt ita est: qz quidā posuerūt oēm formā ſubalez eē ab aliquo agente ſeparato. cuiꝰ pōnis visus est eē auic. aliqui vo distinguunt de forma: quia quedā fiūt a ſibi ſili ut illa que gñatur per ꝓpagationē. quedā vo nō ut illa que gñat per putrefactionem. dixerūt ergo isti ꝙ gñata a ſibi ſili fiūt per agēs ꝓiunctū. ⁊ per ſibi ſimile. ut equꝰ ab equo. ⁊ asinus ab asino. gñata vo per putrefactionē ⁊ a ſibi ſimili. fiunt ab agente ſeparato ut ab aliqua intelligētia creāte illam formam in mā. ⁊ huiꝰ pōnis ut idem cōmentatoz recitat visus est fuisse themistiꝰ cui ēt videtur cōcordare alpharabius. qō g̃ dixit auic. de oibus ſubalibꝰ formis. hoc dicit themistiꝰ de hīs que nō fiunt a ſibi ſimili. quelibet autē istarū duarū opinionū est media inter ꝑdictas duas extremas. Tertia aūt opinio media fuit Aꝛ. dicētis ꝙ agens nō facit nisi cōposituz. ita ꝙ nec fit forma nec mā: sed per se fit solū cōpositū quo facto fit forma ⁊ mā per accidēs. oēs autem hee tres pōnes dicūt generationē esse transmutationē in ſuba: ⁊ hoc ꝯ latitationē formarū ponētes ſm quos nulla erat transmutatio in ſuba. ¶ Rursus ut idē cōmētatoz ait. oēs hee tres opiones nō dicūt ex nihilo nihil fieri: quia ꝓsupponūt transmutationē materie. Inter oēs aūt has opiones opio Aꝛ. ut cōmētatoz ait est uerioz. hec eni opio ſm eū cū oibꝰ alīs ꝓuenit.

ꝓuenit eni cū creatione inq̄tum dicit q̄ est in potētia fieri in actu ⁊ accipere esse post nō esse. ꝓuenit cū latitatione inquātū dicit fozmas educi de potētia māe: qz quicq̄d educit de potētia materie aliquo mō latet ⁊ est in mā. vñ oēs opiones ſm eundē cōmētatorem intēdebāt opinionē Auz. sed nulla potuit ad illā ꝑuenire. Has aūt opiniones sic diffuse tractabim⁹. ⁊ ꝟba cōmētatoris totiēs replicabimus ut per uerba ipsius qui in sua pertinacia ꝑsistit. ꝓcludamus ꝓtra ipsum ueritatē catholice fidei. quō ex nihilo possit aliq̄d fieri. Propter qō sciēdū q̄ dimissa opinione de latitatiōe fozmaz: qz illa penit⁹ est irrationabilis. cū ſm eaz nihil generaret ⁊ nulla eēt trāsmutatio in ſuba. Illā eni opinionē phs in ꝑmo phīsi. disputans contra anaxa. hoc ponētez multis efficacib⁹ rōnib⁹ repzehēdit. illa ergo opione de latitatione dimissa tanq̄ penit⁹ irrationabili ostēdere uolumus: q̄ ſm oēs opiones alias aliquo mō fiat aliq̄d ex nihilo. Querem⁹ enim ab oibus istis sic opinantib⁹. utrū aliq̄d de fozma sit in materia. cū enim fozma ſm essentiā nō habeat partem ⁊ partē essentialē. sed sit simplici essentia ꝙsistēs. si ponerent aliq̄d de essentia fozme esse in mā ante generationē rei ponerēt totā essentiā fozme eē in ea: ⁊ ita negantes latitationē fozmaz ipaz latitationē ponerēt. Et si uolumus opionē Auz. ⁊ cōmētatoris ꝓsequi qui magis visi sunt declarare quō ex nihilo nihil fiat. Dicemus q̄ nihil de fozma est in mā actu ſz est in mā in potētia ⁊ educit de potētia materie. ita q̄ coꝛpus calidū agens in aliud coꝛpus nō imittit calorē ab ex. sed facit potentia calidū actu calidū ⁊ educit calorē de potētia materie. Ne ergo in ambiguo laborem⁹. videamus quid est eē fozmā in potētia materie. ꝓstat q̄ si nihil est actu de fozma in materia ⁊ non sumit ex ab agente: dices q̄ sicut hoc est eē in potētia agentis: qz agens trāsmutare pōt ut faciat. ita hoc est eē in potentia materie: qz in mā pōt trāsmutari ut fiat. sicut ꝯ agens nihil habet actu de fozma si ꝙsideraꝛ in se: sed dicit eam hēre in potētia actiua: qz pōt trāsmutare ut faciat. sic mā nihil habet in se actu de fozma introducenda sed hēt eam in potētia passiua: qz pōt trāsmutari ut fiat. Si ergo fozma nec est elementū nec ex elementis: ut declarari hēt in fine. ꝟ. meta^ce. Et nihil de fozma introducēda est actu in agēte nec in mā cū iam introducta est fozma ⁊ habet eē. queremus vnde sit. opꝛ cōcedē q̄ aliquo modo sit ex nihilo. ad qō rñdet cōmētatoꝛ: q̄ nō est ex nihilo: qz est ex trāsmutatiōe materie: vñ idē in eodez. 12. dicit q̄ si aliq̄d fieret sine trāsmutatione q̄ fieret ex nihilo. imo qō plus est idē cōmentatoꝛ vult q̄ dicētes q̄ agens cāt fozmā ⁊ ponit eam in mā nō dicūt aliquid fieri ex nihilo: qz ꝓsupponūt trāsmutationē materie qō est ualde mirabile dictū: qz si agens cāt fozmā ⁊ nō educit eam de potentia materie videt eā facere de nihilo. ergo phs nō directe negāt aliq̄d esse postq̄ nihil erat ut nunc fozmā eē de qua nihil erat. sed solum directe negāt nihil posse actu fieri sine trāsmutatione materie. Igitur si oñdere poterim⁹ q̄ est aliq̄s agens qō pōt agere sine trāsmutatione materie ꝓclusum erit eis ex ꝟbis eoꝛ. q̄ a deo possit aliq̄d fieri ex nihilo. alia ergo agentia ab agente ꝑmo aliquo mō faciunt aliquid ex nihilo: qz inducūt fozmā de qua fozma nihil erat in materia. Non tamen faciūt simpliciter aliq̄d ex nihilo: tum qz nō fozma simpliciter ⁊ per se sed compositu: tum qz introducēdo fozmā introducūt eam mediāte aliquo ut mediāte transmutatione materie. Sed deus non solum quodā modo: imo simpliciter ⁊ sine transmutatione materie pōt aliquid facere ex nihilo. ¶ Ad cuius euidentiam sciendū q̄ opꝛ cuilibet agenti dare aliquē actū ⁊ aliquē effectum ꝓpꝛiū ut ꝓpꝛius effectus ipsi⁹ dei est dare eē ⁊ dando eē dat trāsmutationem ⁊ motū. Alia vō agentia ecōuerso ꝑmo trāsmutant ⁊ transmutādo dant esse. Nihil enī deus posset trāsmutare cui nō ꝑmo deerit esse. uel sibi uel ei ex quo factū est illud. Ut si deus modo crearet aquā ⁊ ex aqua faceret aerē ⁊ illum aerē trāsmutaret. cum trāsmutatio ꝓsupponat ſm nō posset aerē trāsmutare nisi aeri ꝑi⁹ dedisset eē. uel imediate ipꝛ creādo uel mediāte aqua sine aliquo alio ex quo ꝓductus est aer. Doꝛ aūt rō eē pōt: qz vnūquodq̄ agit ſm q̄ est in actu. oē ergo agens qō habet actū admixtū potentia agit actū potentia admixtū. actus autē admixtus potētia est motus ⁊ trāsmutatio. trāsmutatio autem siue motus est actus imperfectus ⁊ est actus entis in potentia ut est in potētia ut declarari hēt in. 3. phīsi. omne ergo agens aliud a ꝑmo qz habet potētiam admixtā ꝓpꝛi⁹ ⁊ imediatus effectus ei⁹ non erit eē: qz esse de se nō dicit aliquā imperfectionē nec aliquā in potētialitatē. Si aūt in ipo esse inueniat iperfectio ⁊ potētialitas. hoc nō erit rōne sui sed rōne eius in quo recipit. Immediatus igit effectus taliuz agentiū erit trāsmutatio ⁊ motus que de se potētialitatē ⁊ imperfectionē impoꝛtāt. Sed ipsius dei imediatus effect⁹ erit dare esse cū in eo nulla sit imperfectio ⁊ impotētialitas admixta. Di⁹ aūt ſnie sunt sancti ⁊ phi. Nam dionyſi⁹ 5° de di. no. vult q̄ maxie ꝓpꝛius effect⁹ dei sit esse. ⁊ cōmētatoꝛ supꝛa. sed meta^ce vult q̄ vnū est per se ens a quo oia habēt eē. illō ergo qō nō est per se ens sed participat eē nō poterit esse imediata cā ipsius esse. sed imediata cā erit trāsmutationis ⁊ motus que nō sunt simplicit actus. sed participant actū. est aūt hec dīa inter trāsmutatū eē: qz qō fit ⁊ transmutat nō est: fieri ergo rei ꝓcedit rez. si ergo omne aliud a ꝑmo nō pōt dare esse nisi per fieri ⁊ per trāsmutationem nihil fit ab aliquo tali agēte q̄ nō ꝓius fuerit in fieri. fieri aūt transmutari ꝓsupponit ſbm in quo recipiunt. ꝓpter qō oē tale agēs agit ex ꝓsuppositione subiecti. Sed eē nō ꝓcedit illud cui⁹ est eē. imo simul est cū eo qō est agenꝭ: ergo imediate dans esse nō ꝓsupponit aliq̄d aliud. imo simul ꝓducit rem ⁊ dat ei esse. ⁊ ut magis apparet qō dicitur sciendum q̄ id qō subicitur ipsi fieri non fit: qz id qō subicitur fieri est id qō fit nō est: ergo nō fit qō subicitur ipsi fieri. quicquid ergo suscipit actionez scōoꝛ agentiū. ſm q̄ huiusmodi non sunt effectus secūdoꝛ agentiū. Nam si ꝓpꝛius effectus secūdoꝛ agentiū est fieri. ⁊ illud in quo est fieri nō fit. Id quo est fieri ſm q̄ huiusmodi nō est effectus agentiū secundoꝛ. cū nulla causa ꝓsupponat effectū suū. Si id in quo est fieri ſm q̄ huiusmodi eēt effectus secūdoꝛ agentium. scōa agētia agerent nullo modo ꝓsuppositō. subiectū ergo ipsius fieri qz non fit nō est effectus secundoꝛ agentiū. Scōa enim agentia semp agūt ꝓsuppositō aliquo: ut ꝓsuppositō subiecto ipsius fieri. cū id in quo recipitur esse ⁊ effectus eius cuius est dare esse est effectus agentis ꝑimi: qz ꝛ illud in quo est fieri nō fiat: tñ illud in quo est esse est. ⁊ qz nulla cā ꝓsupponit effectuz suū. ꝑima causa agit nullo mō ꝑsupposito. Dicamus ergo q̄ cū ꝓpꝛius effectus ꝑmi agentis sit dare eē nō opꝛ q̄ ꝑma causa agat mediāte transmutatiōe: nec opꝛ q̄ ꝓsupponat subiectū in quo suscipiatur actus eius. Possumus autez triplici via ostendere q̄ ꝑma causa agit nullo ꝓsuppositō

Una via sumit ex ordine agentium. Alia ex ipsis productis. Tertia ex modo producendi. ¶ Prima via sic patet. Nã ista tria agẽtia se habẽt per ordinẽ. ars. nã. ⁊ deus. Nã ars ꝓsupponit mãm ⁊ formã. nã mãz. deus aũt nihil. ars quidẽ ꝓsupponit mãm ⁊ formã: qz oẽs forme artificiales sũt accñtia. ut dicit cõmẽtator in ꝑmo phisi. accñs presupponit non solum mãm: sed subalem formã. nã vo cũ resoluat usq; ad formã substantialẽ hi⁹ formã nõ ꝓsupponit. ꝓsupponit aũt mãz quã trãsmutãdo educit formã. Si enim sine trãsmutatiõe ageret nec ipsaz mãm ꝓsupponeret. Sed deus cui⁹ effect⁹ ꝑprius est dare eẽ põt agere absq; trãsmutatione. ⁊ per ꝓns põt agere absq; suppositione materie. ¶ Scõa via ad hoc idẽ sumit ex ipis productis. Nã in deo sunt rõnes oẽs productoꝝ. nõ solũ in uli: sed etiã in particulari. ut sicut nõ eadem rõne ꝑditus est homo ⁊ equ⁹. ut dicit aug⁹. 83. q. q. de ideis. Ita nõ eadez rõne ꝑditus est sor. ⁊ plato. Singula eni prioꝝ rõnibus sunt ꝑducta. ideo ex parte dei ꝑducentis est dare rõnez nõ solũ ꝙ fiat res uel ꝙ fiat hõ uel equus. sed ꝙ fiat hic hõ uel hic equus. qz in ipso deo ut tactũ est non solum est alia rõ hois ⁊ equi. sed hi⁹ hois ⁊ illius. Sed nõ est sic in arte nec in nã. est eni in artifice alia rõ arche ⁊ scamni. sed nõ hi⁹ arche ⁊ illi⁹ arche. due eni arche eiusdẽ ꝙtitatis ⁊ cõditionis nõ habẽt aliã ⁊ aliã rõnem in artifice. Sed ꝙ differant hoc est per mãm. hẽt ergo artifex in se rõnẽ vñ faciat archã. sed non vñ faciat hanc archã. dato ꝫ ꝙ artifex faceret hanc archã sine mã faceret archã in uli nõ in particulari qõ ẽ ipossibile. Sic ẽt est in agẽte per naturã. hẽt eni ignis ꝙ generet ignẽ. sed non ꝙ generet hũc ignẽ. Si eni ignis de se posset generare hũc ignẽ hoc nõ eẽt nisi altero horꝝ duoꝝ modoꝝ. uel ꝙ ignis generans coicaret igni genito suũ eẽ indiuiduum. uel qz ignis generãs in se hẽret aliã ⁊ aliã rõnem vñ faceret hunc ignẽ ⁊ illũ quoꝝ utrũq; patet falsuz eẽ. ignis ergo generat⁹ ab igne. ⁊ est ignis ⁊ est hic ignis. Sz ꝙ sit ignis hoc habet ab alio agẽte uel a foza quã dedit agens. sz ꝙ sit hic ignis hẽt a mã. Si ergo ignis ꝑduceret ignez absq; mã faceret ignẽ in uli ⁊ nõ in particulari. faceret eni ignẽ absq; eo ꝙ faceret hũc ignem qõ est ipossibile. Quid aũt dicem⁹ de spẽb⁹ ⁊ ẽtelligẽtijs. dicemus ꝙ corpora nõ obediũt intelligẽtijs q̃tũ ad motũ ad formã. sed q̃tuz ad motũ ad sitũ. iõ hoc nõ est ꝑsentis speculationis. Ad ꝑsens aũt scire sufficiat ꝙ ꝑducta a nã ⁊ ab arte a suis ꝑducentibus hñt ꝙ sint res. sed a nã ꝙ sint hee res. ideo tam ars q̃ nã agit ex ꝓsuppositione mãe: qz nõ põt produci effect⁹ nisi sit hic effectus. deus in quo sunt ꝑprie rones oiuz nõ solum ut sunt res: sed ut sunt hee res põt totũ producere. ab eo enim hẽt effectus ꝙ sit res: ⁊ ꝙ sit hec res. ¶ Tertia via sumit ex mõ agendi: ⁊ ad hoc uadunt oẽs cões vie. Nã cũ deus sit primũ agens. modus agẽdi ei⁹ est ꝙ nihil presupponat ex necessitate. Rursus oia alia agẽtia nõ sunt eẽ per se exñs. sed hñt esse ab alio recepto. ⁊ sicut se hẽt ad esse ita se hñt ad agere. Sicut ergo eẽ alioꝝ agentiũ de necessitate requirit aliqõ possibile in quo recipiat. sic ⁊ actio eorũ de necessitate ꝓsupponit aliqd ex parte passi ⁊ ꝓsupponit aliqõ possibile in quo possit recipi. modus ergo agendi alioꝝ agentiũ est ex ꝓsuppositiõe potẽtie passiue. Sz deus qz est ipsum eẽ: sicut suũ eẽ nõ requirit aliqõ possibile in quo possit recipi. sic ⁊ modus agẽdi ei⁹: ⁊ sua actio nõ de necessitate requirit aliqd in quo possit recipi: sed põt totũ imediate producẽ. Hee aũt ⁊ alie rõnes cões ex mõ agendi in natura sũpte sunt.

Ad primũ dicẽdũ ꝙ ois actio secũdoꝝ agẽtiuz fundat in motu: qz alia agẽtia absq; trãsmutatione ⁊ motu nihil possunt efficere. sed deus absq; oi trãsmutatione põt res ꝑducere ut per habita est manifestũ. ¶ Ad 2m dicẽdũ: ꝙ creatio põt mihi dicere tria. uel actũ intrinsecũ ipsi⁹ primi. uel actũ in exteriorẽ mãm transeũtẽ. uel relationẽ vni⁹ ad alterũ. Si dicat mihi actũ in ipso primo manẽtẽ. sic creatio est ipm intelligere dei per qõ omnia producit. ipm itaq; itelligere dei ut est practicuz: ⁊ ut extẽdit se ad uoluntatem est creatio prout creatio dicit actuz in primo manẽtem. Si vo creatio dicat actũ in exteriorẽ mãm trãseũtẽ. sic ipsum eẽ coicatũ creaturis est per qõ creant. Sed si dicat relationẽ vni⁹ ad alterũ. tũc dicit quẽdã ordinem ⁊ quãdã dependentiã creature ad creatorẽ. Cũ ꝫ arguit. si creature creant: tunc quero de illa creatiõe utrũ creet. si loqueris de creatiõe ut dicit actũ in primo manẽtem. patet ꝙ illa creatio nõ creat imo creat. Si vo loqueris de creatiõe ut dicit actũ in exteriorẽ mãz transeuntẽ. sic creatio ut dicit actũ in exteriorẽ mãm trãseuntẽ. creat per creationẽ ut dicit actũ in primo manentẽ. Sed ulteri⁹ creatio ut dicit actũ in primo manẽtẽ nõ creat imo creat: ita ꝙ nõ est abire in ifinitũ. Sz si creatio dicat relationẽ tunc sic accepta creatio idẽ est ꝙ relatio. sic creari idẽ erit ꝙ referi. tũc igit creatio. i. relatio creabit. i. referetur seipsa. sic reꝫ differũt per dias. ipse vo die differũt seipsis. ¶ Ad 3m dicẽdum: ꝙ licet eẽ ꝓsupponat totã essentiã. ⁊ tota eẽntia in rebus corpalibus sit plus q̃ materia. nõ tñ deus in productiõe corporaliũ uel in productiõe quorũcũq; ꝓsupponit plꝰ q̃ agentia nãlia que nõ ꝓsupponũt nisi mãz tm̃. imo agẽs nãle aliqd presupponit ⁊ nõ deus. Nam agẽs nãle agit per fieri ⁊ illud qõ subicit ipi fieri nõ fit. ideo qcqd subicit ipsi fieri presupponit agẽs nãle. ergo qõ subicit ipi fieri ut mã nõ est effectus agẽtis nãlis. Sed lz materia que subicit ipi fieri nõ fiat. ⁊ nõ sit effectus agẽtis nãlis. eẽntia tamẽ que subicit ipsi esse est effectus ipsius dei. agens ergo nãle ꝓsupponit quicqd nõ fit ⁊ ideo de necessitate presupponit mãm que nõ põt fieri. sed subicit ipsi fieri. deus autẽ nihil ꝓsupponit: qz effectus ei⁹ nõ solum est quicquid fit sed quicqd participat eẽ. nihil aũt est ꝙ sit nõ participãs eẽ. ideo oia sunt effectus ei⁹: ⁊ ipse nihil ꝓsupponit. ¶ Ad 4m dicẽdũ: ꝙ lz in deo sit ꝑfecta totalitas ⁊ puritas. attñ propter aliã ⁊ aliã habitudinẽ aliqua cocedim⁹ de totalitate dei que nõ ꝓcedimus de puritate ei⁹. Sicut lz sit idem scia ⁊ essentia ⁊ uolũtas in deo. aliqua tamẽ dicimus deũ uelle que non dicimus deum esse. ⁊ sicut est ex parte dei producentis: ita est ex parte rerum productarũ: qz aliqua dicimus eẽ producta a deo tota que nõ dicimus esse producta pura: uel possumus dicere ⁊ melius ꝙ nullum agens ꝑducit effectũ cum repugnãtia eius. ⁊ qz ꝙ effectus ꝑducatur totus nõ repugnat effectui. ꝙ aũt ꝑducat oino purus repugnat ei. ideo nõ est simile de hoc ⁊ de illo. ¶ Ad 5m dicendũ: ꝙ lz deus ꝑm se nõ sit determinatus ad aliqõ genus. habet tamẽ in se determinatas ⁊ proprias rationes eoruz que determinant ad genus. ideo potest talia determinate producere. ¶ Ad 6m dicendum: ꝙ creatum nõ est prioꝝ in alia dispõne nunc q̃ prius. quia prius in nulla dispositione erat. ⁊ ideo prioꝝ non est mutatuz: qz illud prioꝝ dicitur mutatũ qõ prius fuit in vna dispõne ⁊ postea in alia. creatuz autem ante instans sue creationis ꝑm se nullo modo fuit. ¶ Ad 7m dicendum: ꝙ essentia diuina

hoc mō est idea cuiuslibet rei. Nam oē aliud deficit ab essentia illa ꝛ participat eā uel imitat eā. Sed nō oia imitant eā eodem mō: imo aliqua participāt plus de entitate aliqua minus. deus ergo itelligēs essentiā suā ut participat ab illo ꝛ illud imitat eā. sic sua essentia dī eē idea illi⁹. ꝓout vo alio modo participat ab alio aliud imitat eaz. sic dicit esse idea alteri⁹. illud g̃ nō hēt ideā in deo qō nullo mō ꝓticipat aliud de entitate. uel qō nō est aptū natū aliquo mō entitatē participare. mā ergo ꝑma q̃tūcunq; sit potētia pura nō tī est purū nihil. neq; est exps per oez modū entitatis. Jō ideā hēt in ꝑmo ꝛ imitat ꝓximū. lz ualde mō exili ꝛ deficienti: ita ut nihil aliud possit esse magis ꝓpe nihil ꝛ magis distās a ꝑmo q̃ ipsa mā. Utruz aūt ista idea sit factionis uel ꝓsideratiōis tm̃. nō est presentis speculatiōis. Sufficiat aūt scire q; rō ꝑdicte idee attendit in quadā rōne imitatiōis cui⁹ imitatiōis nō est oino expers mā ꝓxima cū aliquo mō participet entitatē. actus ergo purus dicit eē. nihil aūt dicit nō esse. potētia aūt pura dicit mediū. lz mediū oino nō est remotū ab extremo. mā g̃ in aliquo imitat deū. ¶ Ad 8m dicēdū q; nō dabim⁹ ultimū instās in quo est nihil. sed dicem⁹ q; per totū tps precedēs qō est tēpus imaginatū. est nihil ꝛ in istāti. postea icipit eē aliqd: ita q; nō est dare tēpus nec reale nec imaginatū medium in quo nec sit nihil nec aliqd. Uł possum⁹ dicē q; rō ꝗre inter duo puncta cadit linea media est. qz illa duo pūcta sunt in eodē ꝓtinuo. sed si essent due linee se tagētes que nō essent continue. esset ibi dare duo pūcta in actu inter que nō esset linea media. Sic inter duo instantia est dare tps medium. qz illa duo instantia sunt in eodē tēpore ꝓtinuo. sed cū tēpus imaginatū precedens creationē nō sit ꝓtinuū cum tēpore reali qō incipit esse cū creatura. dato q; daretur ultimū instans in tēpore imaginato in quo creatura nō erat. primū instans in tempore reali in quo creatura incipit esse nō oporteret inter illa duo instātia dare tēpus medium. ¶ Ad 9m dicēdū q; nō ita cōparat nihil ad illud qō fit ex nihilo. sicut aliqd ad illud qō fit ex aliquo: qz cū aliqd fit ex aliquo. ut cū cutellus fit ex ferro illō aliqd siue illō ferrū est materia cutelli: ita q; aliqd fit ex aliquo māliter. lz ex nihilo nihil fit māliter. Ad formaz ergo argumēti dici pōt q; si cōparet nihil ad illud qō fit ex nihilo sicut cōparat aliqd ad illud qō fit ex aliq sicut ex aliquo fit aliqd māliter: ita ex nihilo fit nihil materialr. ¶ Ad 10m dicēdū: q; totū argumentū ꝓcedit in equiuoco. Nam factū habet rōnez uerbi nō interioris sed exterioris. omne uerbū habet rōnem geniti. ut uerbum exteri⁹ sed interius. ꝛ ideo nō opz effectū cum sit uerbū exteri⁹ habere rōnem geniti accipiendo genitū ꝓprie. imaginabimur quidē q; ois artifex ꝛ oē agens per intellectū concipit in se aliquē cōceptū qui dicit uerbū interi⁹. ꝛ ex illo uerbo procedit opus qō pōt dici uerbū exterius. ꝓpter qō patet quō factū pōt dici uerbum. ꝛ qz tale uerbū nō est ꝓprie genitus: ideo nō opz q; sit de substātia faciētis. equiuocatur ibi in genito: qz potest accipi genitum large q; non semp erit de substātia facientis. ¶ Ad. 11m dicēduz: q; sic imaginabimur creationē esse sicut imaginamur generationē luminis. qz simul est illuminari ꝛ illuminatū esse. ita simul est creari ꝛ creatū eē. ita ergo creatio fit per cōtactū nō q; prius fieret res ꝛ postea attingat ad virtutē primi agentis. Sed simul est producti⁹ rei ꝛ hi⁹ ꝓtactus. ita q; deus ꝛ attingendo ꝑducit ꝛ producēdo attingit. imo nisi virtus primi attingeret quālibet rem ad momentū res non persisteret.

¶ Ad 12m dicendū: q; nihil p̄cedit esse rei nō eternitate que sit mēsura nihili. sed que est mēsura dei. Naz deus ut dicit aug⁹. 11. ꝓfes. c. 14. non precedit tempus siue nō precedit mūdus tēpore sed eternitate. Jn illa ergo eternitate mūdus nihil erat. Uel possumus dicere q; cū aliquid fit ex nihilo nihil p̄cedit aliquid tēpore nō reali: sed imaginato. ꝛ possumus dicere q; cū aliquid fit ex nihilo: nihil p̄cedit aliquid nā. i. nāli itelligētia. Et cū arguit q; que semp precedūt nā tm̃ pñt simul esse. uerū est nisi habeāt repugnantiā adinuicez ꝛ qz implicat ꝓtradictionē ꝛ hēt repugnātiā q; aliqd sit simul nihil ꝛ aliqd: ideo talia simul eē non possunt. ¶ Ad 13m dicendū: q; necessariū nō pōt fieri contingens. ꝛ sicut id qō necessariū est est ꝓtingens. ita etiā ex nihilo nō pōt fieri aliquid q; ipm nihil fiat aliquid ꝛ sit mā alicui⁹. sed ex nihilo. i. post nihil pōt fieri aliquid. ꝛ ita post necessariū pōt fieri contingēs. ¶ Ad 14m dicēdum: q; ꝑm anselm̃. monolog. c. 8. trib⁹ modis potest intelligi aliqd fieri ex nihilo. negatiue. materialiter ꝛ oꝛdinaliter. negatiue quidē fit ex nihilo qō nullo modo fit. sicut tenens silentiuz dicitur loqui de nihilo: qz nō loquit. sic hoc mō negatiue. ſ. deus est factus ex nihilo: qz nō est factus. māliter q̃dē ex nihilo nō pōt fieri aliquid: qz nihil nō pōt esse materia alicuius: sed oꝛdinaliter ex nihilo fit aliquid. qz postq̃ fuit nihil icipit esse aliquid. ꝛ qō dicit nō entis ad ens nō est oꝛdo. uerū est rei: sed sufficit q; sit ibi oꝛdo rōnis ꝛ ꝑm modū intelligēdi. ¶ Ad 15m dicēdū: q; argumētū ꝓcedit ex falsa imaginatione. imaginat eni q; inter nihil ꝛ aliquid sit quedā distantia infinita ꝛ res fiēda incipiat istam distātiam pertransire donec pueniat ut sit aliquid. ista enim distantia infinita nō positiue ut sit res aliqua: sed negatiue tm̃. tale aūt infinitū pertrāsire ab infinita potētia nō est incōueniens.

q ¶ Quarto queritur Utz alia agētia coperent aliqd in aliq̄, ꝓductione rez. uel totū imediate faciat deus: ita q; agētia nihil agāt. ꝛ videt q; totū imediate faciat de⁹. ꝛ q; nihil faciat de⁹ mediātib⁹ scōis agentib⁹. ita q; ignis nō cōburit: sed illā cōbustionē imediate opatur de⁹. qz res sicut se habet ad cognosci: ita ad esse. ubi pōt haberi ex. 2. metace. imo qz scia dei est cā rez ꝑm aug̃m. 15. de trini. ꝛ ꝑm cōmentatorem. 12. metace. sicut deus res cognoscit sic in esse ꝓducit. sed alia agētia nihil opant ut deus res cognoscat: ergo nihil coopabunt ut deus res in esse ꝓducat. ¶ ꝑ. dicebat q; ex naturis rerū possumus arguere eaz actiōes. ¶ Cōtra. nā rei potissime est forma substātialis ei⁹. si ergo ex naturis rerum argueret earuz actio. ergo forma subaliꝭ in reb⁹ eēt potissime actiua. cuius ꝓriū vult cōmētator in .7°. metace. ¶ ꝑ. si scōa agentia agūt. hoc est uel qz ꝓducūt māz uel formā uel cōpositū. māz nō: qz tūc ꝓducerēt aliqd ex nihilo cuz mā nō hēat māz ex qua fiat. si forma uel ꝓduceret eā ex aliquo uel ex nihilo. Nō ex aliquo: qz forma nec ē elemētū nec est ex elemētiꝭ ut dicit in fine. 7. metace. nec etiā pñt scōa agētia ꝓducere formā ex nihilo. qz hoc est ꝓprium soli⁹ dei. scōa g̃ agentia nec pñt ꝓducere māz nec formā. ꝛ per ꝓns nec cōpositū. nihil g̃ cooperant in ꝓductione rez. ¶ ꝑ. dicebat q; forma nō fit ex nihilo sed educit de potētia māe. ¶ Contra. nihil de forma est in mā: g̃ ꝓducta forma incipit illa forma esse: cū nihil prius de forma esset. erit igit facta ex nihilo: lz hoc est ꝓprium soli⁹ dei. nihil g̃ pñt alia agentia facere. ¶ ꝑ. si forma educit de potētia māe act⁹ educitur de potentia. ꝛ ita oppositum de oppositō qō est

scōueniēs.erit ergo forma ex nihilo cū nō possit educi de potētia māe:z tūc idem qō ꝓus. ¶ Preterea si forma educit de potētia māe:tūc potētia māe uel dic ipsam eēntiā māe.uel dicit aliquē respectū supadditū ipsi māe.si ipsam eēntiā māe.ergo eēntia māe ꝓuertit in formā:cū ex tali eēntia ꝓducat forma. Si autē dicat respectū supadditū māe tūc ex relato fit absolutū quoꝝ utrūq; est icōueniēs.forma ergo nō educit de potētia māe:sed fit ex nihilo z a deo:z nihil coopant scōa agētia ad ꝓductionē rerū. ¶ Preterea deus potest totū ꝓducē:ergo alia agētia supfluunt:qz frustra fit per plura qō pōt fieri per pauciora. ¶ ℞.ꝓductū assimilat ꝓducēti:sed idē nō pōt similari diuersis in spe.ergo a diuersis in spe vnū z idē ꝓduci nō poterit. eadē ergo res nō poterit ꝓduci a deo z a scōis agentibus:sed in ꝓductione cuiuslibet rei opat de⁹:ergo nihil coopant scōa agētia. ¶ ℞.si scōa agētia aliquid opant quero de mō agēdi.qz uel aliqd imittēdo i passum:uel nihil. Si nihil:ergo nihil opant cū nihil imittat. Si aūt aliqd imittūt illud imissum uel est reale uł itētionale.nō reale:qz tūc aliqd depiret ab agēte.nec itētionale:qz per imissionē itētionalis nō posset fieri imutatio realis.non est ergo dare modū per quē scōa agētia agāt. ¶ ℞.creatura est magis silis sibiipsi ꝙ alteri.sed ꝓductio fit per assimilationē.cū ergo nulla creatura possit ꝓducē seipsam cui est magis silis.multomagis nō poterit ꝓducē qōcūq; aliud cui est minus silis:z ita nihil coopabit. ¶ ℞.sicut est in cāis formalib⁹ ita suo mō est in efficiētib⁹.sed idē eē a duab⁹ formis imediate ꝓgredi nō pōt.ergo idē effect⁹ a duob⁹ efficiētib⁹ ꝓduci nō poterit.sed de⁹ imediate opat in oi ope nāe.ergo creatura nihil opat in aliquo opere. Nā si de⁹ per eēntiā suā est in oi re z ꝓseruat oēm rez. opz ꝙ imediate opet in quālibet rē.creatura ergo nō opat imediate in aliq̄ re nec mediate:qz tūc de⁹ eēt instrumētū creature:ergo nullo mō. ¶ ℞.in.18ª ꝓpōne de causis dī ꝙ eē est per creationē.sed ipole est ꝙ alia agētia creēt:ergo impole est ꝙ det aliqd eē.z p ꝓns nō pnt aliqd facere.qz si aliqd facerēt aliqō eē daret. ¶ ℞.sicut finitū nō pōt ꝓportionari infinito:ita nec eq̄.sed creatura nō pōt tātū ascēdere cū sit finita: ꝙ cōparet deo in creatione rerū:que req̄rūt potētiaz infinitā.ergo de⁹ nō poterit itātū cōdescēdē ꝙ coopet creaturis in hijs que req̄rūt potētiā finitā.nihil ergo ꝓducet de⁹ mediate creatura. ¶ ℞.nō est idē eē i fieri z in facto eē.sed reꝯ ut ꝓducunt a deo dicunt eē semper in fieri.qz ꝑm Aug⁽ⁱ⁾.8.sup genē.ad lram.deus in cātate rerū videt se hēre sicut sol in cāndo lumē in aere:ꝙ magis est semp in fieri q̄ in facto eē. Si ergo actio dei semp est in fieri:actio creature pōt eē in fcō eē. Nō idē est a deo ꝓductū z a creatura. ¶ In ꝯrio est ꝙ de⁹ nihil fac frustra.sed frustra eēnt 2ª agētia si nihil cooparent deo:ḡ zc. ¶ ℞.nā est ꝑn⁽ⁱⁿ⁾ mot⁹ z qtis per se z ꝑ⁰ nō ꝑm accns:ut dī i.2.phisi.ḡ aliqd coopatnā i trāsmutatiōe rerū:z ꝓns i ꝓductiōe ipaz.

℞ñdeo dicēdū ꝙ i solone h⁹ qōnis hūc ordinē tenebim⁹.qz ꝑ⁰ recitabim⁹ errores circa hāc mām z iprobabim⁹ errores illos.2⁰ ostēdemus ꝙ de⁹ in oi ope nāe opat imediate.3⁰ declarabimus ꝙ nō sunt subtrahēde ꝓpe opationes a scōis agētib⁹.4⁰ ne laborem⁹ in equoco distinguem⁹ de imediato.5⁰ z ultimo qz idē opus pōt eē imediate a deo: z imediate a scōis agētib⁹.declarabim⁹ quō aliter sit hoc z illud. ¶ Propter ꝓmū sciēdū ꝙ circa hāc materiā triplr erratū. Nā qdā loquētes in lege mauroꝝ z sarracenoꝝ ut innuit ꝑm⁽ᵒʳ⁾ in.i².metha.uoluerūt ꝙ nullū secūdum agēs z nulla creatura pōt aliqd operari. vnde dicebāt isti ꝙ ignis nō comburit.sed illam cōbustionez deus per seipsum absq; igne opat.z hoc nō mouet pedē:sed deus illū motū opat. ¶ Ad hoc autem ponēdum ut idē cōmentator innuit videbant moueri ne cogerent ponere ꝙ scōa agētia possent aliqd facere ex nihilo. Nam si aliquid mouet qō ꝓius nō mouebat nihil de illo motu erat ꝓus in mobili. Si ergo est motus in mobili z ꝓius nihil erat de hi⁹ motu.ergo factum est aliquid de quo ꝓus non erat:z ita factum est aliquid ex nihilo. ¶ Rursus si frigidū fit calidum:uel ex aqua fit ignis:nihil erat ꝓus de forma caloris in frigido: nec de forma ignis in materia aque.ergo factū est aliquid ex nihilo. videbāt itaq; istis ꝙ nulla esset ꝓductio z nulla esset actio in qua nō fieret aliqd ex nihilo.z quia nulla creatura pōt facere aliqd ex nihilo.ideo subtraxerunt isti ꝓo ꝓtias opationes asecūdis agentibus. Philosophus ergo in ꝓmo phisi.z in 7⁰ meta.conat ostendere ꝙ non fit materia nec forma ꝑm cōpositum.z hoc non solum in substātialibus:sed etiam in accidētalibus:ut nō fit albedo sed corpus album:z nō fit forma neq; materia sed totū cōpositū ex utrisq;.cū ergo dicit ꝙ forma fit ex nihilo. Rndet ꝙ fieri nō cōpetit forme. sed si fieri cōpeteret forme:certū esset ꝙ forma fieret ex nihilo. ¶ Cōsueuimus z nos aliqn dicere ꝙ sicut aliqd hēt mām:ita māz ꝓsupponit.z qz dcqd ꝓsupponit mām nō fit ex nihilo.ideo nec cōpositū nec forma fit ex nihilo:cū cuilibet horū mām ꝓsupponit. Cuz ergo composituz habeat mām ex qua . forma vo mām in qua:nō est querēda forme mā ex qua fiat sed i qua fiat. Cū ergo querit ex quo fit forma male querit.deberet enim queri in quo fit forma.mā ergo ꝓsupponit in factione cōpositi tanꝙ illud ex quo fit.z ꝓsupponitur ēt mā in ꝓductione forme:nō tanꝙ illud ex quo: sed tanꝙ illud in quo fit Sed qz oia hec intellectum nō dētāt:ingredientes ꝓfundius dicamus ꝙ isti negāt sensum subtrahētes ꝓprias opationes secūdis agētibus zasserētes ignē nō cōburere z hoiem nō mouere pedē.nō hoc arguūt qō dicūt.sed uolūt sibi istam difficultatē solui quomō secūda agētia possunt inducere aliquā formā in materia:uel aliquē motū in mobili:nisi creent z nisi faciāt aliqd ex nihilo.ꝑpter qō sciēdum ꝙ qui nō videt ligamētuz nō pōt soluere nodum.ideo est diligēter vidēdum ꝙre sit icōueniēs ꝙ scōa agētia aliqd ex nihilo faciāt. Ad qō rndebimus ꝙ oportet esse ordinez efficiētiū.sicut est z ordo agētium.sicut ergo agētia secūda nihil possunt facere nisi immittant agenti ꝓmo,sic effectus secundoꝝ agētium non potest in esse ꝓduci nisi ei substernetur effectus agentis ꝓmi.ut sicut agens ꝓsupponit agēs sic effectus effectum.Dicere ergo secūdum agēs facere aliquid ex nihilo:uel facere aliquid nullo ꝓsupposito est dicere secūdum agens non esse secūduz agens Nam si secūdum agens in agendo nihil ꝓsupponit effectus eius erit effectus ꝓmi nō immittens alij effectui.ergo z ipsum erit agens ꝓmum:non immittēs alij agenti.agens ergo secūdum si ꝓduceret materiaz ꝓduceret aliquid ex nihilo:qz materia non requirit aliam materiam in qua fiat. ¶ Rursus si faceret formam per se existētem faceret aliquid ex nihilo.qz illi forme nihil substerneret.z ita illa forma que poneretur effectus agentis secundi non ꝓsupponeret aliquid aliud in quo recipet.z ita illa actio fieret nullo ꝑsupposito.qō est idē ꝙ facere aliqd ex nihilo.sed si agēs creatū uel agēs 2ᵐ nō facit forma per ses formaz

in mā: nec motū per se: sed motum in mobili: nec calo
rē per se sed calorē in calido. ſm hūc modū semp tali
b⁹ actionib⁹ ſubsternit aliq̄d aliud: ⁊ nulla talis actio
fit nullo ꝑsupposito. Si ergo agēs 2ᵐ pōt iducē fozmā
isti iductiōi fozme qō est effect⁹ scōi agētis. de ne
cessitate ſubsternit mā que est effectus agētis ꝑmi. vñ
ergo soluit Auz. ad saluādū actionē scōoz agētiū di
cēs. q̄ nō fit fozma nec fit mā. sed fit fozma in mā. i. nō
fit effect⁹ aliq̄s cui nō ſubsternat ali⁹ effect⁹: ⁊ qz ꝑpt
nihil aliud agentia scōa nō pñt aliq̄d ex nihilo: nisi qz
talia agētia nō pñt in aliquē effectū cui nō ſubsternat
ali⁹ effect⁹: exquo talia agētia nō faciūt fozmā per se:
sed faciūt fozmā in mā: nec agūt nullo ꝑsupposito: ut
diffusius dictū est. Sublata itaq̄ est difficultas ꝑma:
q̄ possum⁹ saluare actiones scōoz agētiū absq̄ eo q̄
faciāt aliq̄d ex nihilo. ¶ Scōs erroz circa hāc mām
fuit Auicebzoñ. in li⁹ suo qui ititulauit fontē vite. hic
aūt nō fuit ita ebes ut ab oibus scōis agētib⁹ negaret
actiones ſuas ꝑpas. sed negauit eas solū a cozpib⁹. uo
luit enim q̄ agētia ſpūalia quātūcūq̄ eēnt agētia 2ª ⁊
creata possent aliq̄d creare ⁊ efficē. ipsa tñ cozpa ni
hil efficiūt nec cānt. ⁊ ſm eū si videant hec cozpa ali
q̄d facē hoc nō est q̄ ipsa cozpa aliq̄d agāt. Sed aliq̄
vis ſpūalis est in ipsis cozpib⁹ penetrās oia cozpora:
agēs actionē illā quā vident agere cozpa. vñ ipse ait.
q̄ nisi eēt vis ſpūalis penetrabilis per hec cozpa que
eēt agēs: q̄ ipsa cozpa nō mouerent nec agerent. Ad
hoc aūt ponēdū ⁊ ad negādū actionē a cozpib⁹ dupli
ci motiuo mouebat. ꝑᵐ erat ex quātitate cozpis. Nā
ſm eū quātitas est actionis ipeditiua. vñ ait q̄ q̄ntitas
que circūdat hoc ſbm cozpale est cā uetās eā ne agat
sic ergo humiditas in flāma facit eā obscurā ⁊ fumo
ſam ⁊ ipedit eā ne surſuz tēdat. sic quātitas redit cor
pus obscurū ⁊ māle ⁊ grossum ⁊ ipedit ipm ne aliq̄d
agat. cozpa igit ſm ipm ꝑpt quātitatē annexā sūt pas
sibilia nō actiua. ¶ Mouebat igit 2° ex lōginq̄tate a
ꝑmo. Nā cū a ꝑmo agēte sit ois actio ⁊ ois motus:
cozpa ꝑpt nimiā distātiā ab agēte ꝑmo nihil de acti
one ptícipare pñt. vñ idē in eodē li⁹ ait. q̄ nō solū qua
titas ꝓhibet rē cozpalē ab agēdo: sed ēt eēntia ei⁹. i.
rei cozpalis ꝓhibita est: ubi nō possit mouē uel agere
eo q̄ lōge remota est ab origine ⁊ a radice motus. reſ
ergo cozpalis ſm ipm nihil agit: qz pp lōginq̄tatē ei⁹
a ꝑmo ꝑn⁹ nō defluxit ad eā de vtute agētis ⁊ mouē
tis oia. Sed hec pō negat sensuz: qz ad sensum appet
q̄ ignis cōburit ⁊ aq̄ ifrigidat. Auicebzon ergo nō ꝓ
bat cozpa nō agē. sed petit sibi illas difficultates solui
quō quātitas cozpoz ⁊ distātia eoz a ꝑmo ꝑn⁹ nō oi
no ꝓhibēt actiones eoz. ꝑpt qō sciēdū q̄ ut ꝓbat ꝑ
clus nullū cozpeū ⁊ nullū quātū est ad se ꝙuersiuū. qc
qd ad se ꝙuertit idiuisibile est. hēre ergo actionē in se
ipm: utputa q̄ itellis seipm itelligit: est nō rei cozpalis
sed que nō extēdit extēsione cozpis. quātitas itaq̄ ꝓ
hibet actionē rei in seipsaz. sed nō ꝓhibet actionez in
eēntiā aliā. nullū ergo cozp⁹ seipm mouet nec in seipz
agit. sed tñ vnū cozp⁹ in aliud agē est necīū ⁊ sēsui ma
nifestū. debuit ergo Auicebzon negare a cozpib⁹ non
actionē in aliud: sed ad se cōuersiuā. 2ᵐ aūt motiuū est
ēt friuolū. Nā lz cozpa ualde distēt a ꝑmo: nō tñ itm
distāt q̄n aliq̄d de actualitate ptícipēt: ⁊ qz vnūqōq̄
agit ut est in actu exquo cozpa hñt suas ꝑpas fozmas:
ꝑpter q̄s sunt in actu: opz q̄ hēant ꝑpas actiones. illa
ergo rō de distātia a ꝑmo locū hēret in sola ꝑma mā.
illa enī sūme distat a ꝑmo: ita ut ſm se sit sola potētia
nihil de actualitate ptícipās. iō si absq̄ fozma existēt
nullā actionē hīret. magna ergo fuit ebetudo mentis
Auicebzonis: nō vidē quō cozpa nō maxime distēt a
ꝑmo ꝑncipio. Sed sola ꝑma mā sic maxime distat:
qz ille act⁹ purus: ista potētia pura: ille actionē oēm:
hec aūt mā actionē nullā. ¶ Tertius aūt erroz cir
ca hoc quesitū videt fuisse Auic. ponētis datorē fozmarū. hic enim nō sic a vtate deuiauit ut Auicebzon
ut poneret cozpa nihil agē. uoluit enim q̄ ista cozpa
nālia que videm⁹ trāsmutarēt ⁊ agerēt. Sed noluit
q̄ per hī trāsmutationē iduceret fozma ſubalis: sed
accñtalis. Fozma vō subalis ſm ipsum erat a datore
fozmarum. Auic. ergo nō negauit actiones simplr ab
agētib⁹ nālib⁹. sed negauit quātū ad hoc q̄ possent i
ducere ſubalē fozmā. Ad qō ponēdū fozte mouebat:
qz nō videbat in istis cozpib⁹ aliquā vtutē actiuā que
nō eēt accñs: ut in igne nō est vt⁹ actiua nisi calor. Si
ergo ois vtus actiua in istis cozpib⁹ est accñs non vi
deē q̄ per talē vtutē possit iduci nisi accñs. qz si indu
ceret ſubā: tūc vtus illa cū sit accñs ageret ultra suaz
spēm. Sciēdū ergo q̄ calor in igne agit in virtute
fozme ſubalis ei⁹. ⁊ vt⁹ actiua in quolibet cozpe agit
in vtute fozme ſubalis eius. ⁊ qz nō est incōueniēs q̄
aliq̄d in vtute alteri⁹ agat ultra suā spēm. calor igne
in vtute fozme ſubalis aget ultra suā spēm non solum
i ducet calorē: sed ēt ſubalē fozmā. imo qz ubicūq̄ est
calor est instrm ignis pōt fieri ignis ⁊ non ab igne: re
moti sunt ergo actores circa hāc mām. ¶ Hijs visis
uolumus declarare 2ᵐ. videlicet q̄ deus agat imedia
te in oi ope nāe. ꝑpter qō sciēdū q̄ sicut deus se hēt i
ꝑseruādo: sic suo mō se hēt in agēdo. videmus enī q̄
deus multa cōseruat per scōas cās. ⁊ tñ qōlibet ime
diate cōseruat per seipm: ita multa agit per secundas
cās: ⁊ tñ qōlibet imediate agit per seipm. Patet enī
q̄ deus aliud cozpus utputa cozpus aialis conseruat
per debitū locū: per debita elemēta: ⁊ per debituz ci
bū. ⁊ tñ oia ista nō sufficiūt ad cōseruādū ipm: nisi de
us imediate eēt in ipso cozpe aialis cōseruās illud. sic
quātūcūq̄ opent agētia scōa nunq̄ sufficiūt aliquod
cozpus nisi imediate adeēt deus opans illud. posset
enim sic argui. deus imediate cōseruat quālibet rē in
cē: ergo deus imediate quālibet rē ꝑducit ad esse. ⁊
ut appeat vñ vim hēat hec ꝓñtia. Sciēdū q̄ ſm ꝓz
in 2. phili. ⁊. in. 5. meta. queda sunt cāe in actu: queda
vō in potētia. cāe vō in actu sunt sil̄ cū ipsis cātis: ita
q̄ nō pōt eē cātū in actu sine sua cā in actu. cātū aūt
in potētia absq̄ sua cā eē pōt. dicimus enī q̄ edifica
toz est cā ipsius fieri domus: alr tñ ⁊ aliter. ⁊ ipsi⁹ edi
ficati: qz ipsius edificari uel ipsius edificationis edifi
catoz est cā in actu. qz cuz edificatoz actu edificat est
ipm edificati ⁊ ipm fieri domus. Sed ipsius domus
est cā in potētia: qz cū actu edificat nō est dom⁹i actu
sed in potētia. ipm ergo edificari nō pōt eē sine edifi
catore. sed ipsa domus pōt esse edificatore corrupto.
deus aūt ad oēm creaturam nō se hēt sicut edificatoz
ad domū. sed magis sicut edificare ad edificari: ita q̄
est cā in actu cuiuslibet creature. Sed cā in actu est i
mediate opans oē illud cuius est cā in actu: ubi edifi
catoz imediate cāt ipm edificari. ⁊ qz deus est causa i
actu cuiuslibet nāe: cuiuslibet motus: cuiuslibet opa
tionis: imediate ipse opat oēm nām: oēm motū: oem
opationē. ut si ignis calefaciat illā calefactionē opa
tur imediate deus cuius est cā in actu. ponere enīz q̄
deus imediate ꝑseruat oēz creaturā: ⁊ dubitare utr
efficiat oē qō fit. est dubitare utrū cā in actu imediate
faciat id cuius est cā in actu. cā enīz ſm nām rei est cā
eius in actu. hanc aūt rōnez innuit Aug⁹. 4. ſup gen.
ad litteram. capitulo. 14. qui ꝓbat q̄ deus continue

z semper operatur in rebus: qz non comparaꝫ ad res ut structor ad domū: qz domus pōt stare sine structore. sed mūdus ut aiꝫ ad ictuz oculi stare nō posset nisi tegeretur a deo. ¶ Improbatis erroribus circa hāc materiā q dicebatur primitus faciendum. z ostenso quomō deus imediate operaꝫ in omni opere nature q fuit scōo factū. restat tertio declarare quomō non sunt subtrahēde proprie operationes a scōis agentibus. qō tripliciter declarare possum⁹ fm tria que videmus in rebus. videlicet numeri esse z ordinē. ostēdemus ergo pmo res habere operationes ꝓprias ex ordine quē habent ad diuinā sapientiā. Scōo ostendem⁹ hoc ex eē ipsarū rerū. Tertio ex naturis earū. ¶ Prima via sic patet. posset eni deus sine cā scōa facere quicqd facit mediante cā scōa. ut si calefacit mediante igne. posset illam calefactionez efficere absq; igne. sed qz pertinet ad sapiētē ut nihil faciat frustra. noluit deus ut eēnt supuacua opa sapiētie sue. nec uoluit q scōa agētia eēnt frustra ociosa. Hec aūt rō tangitur sapiētie. 14. ubi dicitur. tua pater oia gubernat prouidētia. z sequit. potēs es ēt ut sine rate qs adeat mare. sed ut nō eēnt superuacua opera sapie tue exiguo ligno tradūt homines aias suas z transeūtes mare per ratē salui facti sunt: qsi dicat q trāsitū maris quē operaꝫ deus per nauem siue per ratez posset operari absq; rate. Sed ut nauis z alia que videm⁹ in mūdo nō essent superuacua z ociosa exiguo ligno. i. vni parue naui homo cōmittit aiam suā. i. vitā suaz. z trāsiēs mare per nauē saluus factus est. Sic etiā dicere possumus q illam eandez calefactionē quā operaꝫ deus mediante igne posset operari sine igne. sed ut nō eēt ignis supuacuus z ociosus. cū calefieri uolum⁹ adhibemus ignē. z sic per ignē calefacti sumus. ¶ Scōa via ad hoc idem sumitur ex esse rerum. z hoc potest haberi ab augustino. 5. super geñ. c. 14. ubi distinguit triplex esse rerum: quia res fm ipsum sunt in rationibus eternis. sunt in rōnib⁹ seminalib⁹. z sūt in seipis. Sed ut sunt in rōnibus seminalib⁹ habēt ꝓduci per causas scōas. qui ergo tollit actiones a scōis causis tollit esse rerum quod habet fm rōnes seminales in materia. vnde aug⁹ cum ꝓius. 5. super geñ. c. 14. distinxisset triplex eē rerum. postea in 6° lib2o. cap°. 13. distinguit quadruplex esse rerum uolens q res sunt eternaliter in uerbo. cāliter in elementis. seminaliter in materia. essentialiter in seipsis. Dicunt enim res in elemētis eē cāliter z in materia semialiter: qz illō qō est occulte in materia fz rōnes semiales. fit in aperto extra per virtutes actiuas z passiuas elemētoz que sunt rōnes causales. Nō ergo possumus tollere cālitatem ab elemētis z a scōis agentib⁹ nisi tollam⁹ esse rerum fm rōnes seminales qō habent in materia. ex ipso ergo hi⁹ esse arguere possumus q cōpetit scōis agentib⁹ hēre ꝓprias opationes. ¶ Tertia via sumitur ex ipsis essentijs. i. ex naturis rerum. Naz proprie operationes arguūt ꝓprias essentias z ꝓprias naturas. qui ergo negat ꝓprias opationes a rebus negat ab eis ꝓprias naturas. z ista est via cōmē. 9. metaᶜ: ubi dicit q si entia nō hēant opationes ꝓprias nō habēt essentias ꝓprias. actiōes eni ut subdit nō diuersificant nisi per eēntias diuersas. z sequit in cōmento q ista opinio est ualde extranea a natura hominū. z qui nō recipiunt hi⁹ opinionē nō habent celeberrimū abbatez naturaliter ad bonū. ¶ Hijs visis restat distinguere de imediato. Immediatū eniz idez sonat q primū z principale fm quē modum loquitur pbs in pmo posterioꝝ. cum dicit q imediata est propositio que non est altera prioꝝ. Alio modo imediatum idez sonat q proximū z ꝓiunctū. ut illa est imediata causa que est ꝓxima z ꝓiūcta rōnabiliter. tamē hoc q dicit imediatū utrangz significationē iportat. Nam imediatū idē est q sine medio. fm ergo duplicem processum duplex accipiet imediatū. Nā uel incipies a causis z ꝓcedes ad effectuz: uel modo resolutorio incipies ab effectu z procedes ad cās. si incipies a causis statim z imediate incides in cām principalem z primā. fm hūc igitur processum idē sonabāt imediatū q̄ p̄ncipale z primū. si vō icipias ab effectu z procedas ad cās statim incides in cām proximā z ꝓiunctā. fm ꝓcessum ergo resolutoriū imediatum idē significabit q proximū z ꝓiunctum. fm ergo hos modos loquēdi. dicim⁹ q res opaꝫ per balliuū. uł mediāte balliuo. z dicim⁹ ecōuerso q balliu⁹ opaꝫ per regē uel mediante rege. prout ergo rex opaꝫ per balliuū balliuus erit imediatū agens. z tunc imediatum idē sonabit q proximū z ꝓiunctuz. Sed qz ecōuerso balliuus opatur per regē: z rex pōt dici imediate agens: qz nō facit hoc auctoritate sua sed alterius. Sz sua auctoritate agit. opz q imediatuz hoc modo sumptū idē dicat q principale z primū. oppositum g nature agens naturale facit imediate accipiēdo imediatum prout idē sonat q proximū. fz nihil facit imediatū ꝓut idē sonat q p̄ncipale z p̄mū. ita q si plene uolumus intelligere quō deus imediate operaꝫ in oi opere nature. Imaginabimur q agens naturale in oi suo opere innitiꝫ virtuti diuine z opatur per illā imediate. Illa autē virtus diuina nō opatur mediante alia virtute q̄ initatur z fulcimentū recipiat a virtute alia. fm hūc ergo modum deus operatur oia imediate: qz in operando nō est organū alicuius. sed oia sunt organa ipsius z ipse oia principaliter operatur. Rursus agens naturale nō solum nō pōt aliquid efficere ut innitaꝫ virtuti diuine. Sz ēt nō pōt in aliquē effectū nisi illum eundez effectum imediate. i. ꝓxime operet deus: qz ut scōa declaratio ostēdebat. deus cū sit causa in actu oiuz. imediate opatur oia. deus ergo omne opus nature opatur imediate. i. principaliter. z operatur oē tale imediate. i. ꝓxime. ¶ Habito quō deus operatur oia imediate. z ostenso q nō sunt subtrahende proprie operationes a secūdis agentib⁹. z ostenso quot modis dicit imediatū. restat ultimo declarare quomō esse possit. q idē effectus sit imediate a deo z imediate a natura. z quomō aliter sit a deo aliter a natura. Propter qō sciendum q si uolumus bene imaginari quomō deus operatur istos effectus mediantib⁹ agentibus naturalib⁹. Imaginemur sicut nos docet imaginari dionysius 4° de di. no. q deus vnifozmiter operet oia. sed si est diuersitas in rebus hoc est propter scōa agentia mediantib⁹ quibus operatur deus. Ipsam enim infrigidationē operatur deus. z etiam ipsam calefactionem z fm hunc modum agendi quē videmus: deus vnifozmiter opatur hanc z illam. sed q differat hec ab illa. ut q differat calefactio ab infrigidatione. hoc est propter scōa agentia ut quia calefactionē operaꝫ mediāte igne. infrigidationē vō mediāte aqua. deus ergo vnifozmiter operatur. sed ipsa scōa agentia propter eoꝝ diuersitatez vnifozmiꝫ operant: z nō vnifozmiter recipiūt ipressionem diuinā. vnde dionysius de di. no. preassignato cap° imaginaꝫ q deus non rōcinans nec preeligens sed oia vnifozmiter operatur sicut sol q̄tum est de se oia vnifozmiter illuminat. Si autē nō oia vnifozmiꝫ illuminant hoc est propter diuersitatē recipientium.

sic omnia deus vnifozmiter agit. sed si nō oia vnifozmiter agunt. hoc est q̄ ipsa materia nō est vnifozmit dispositā ⁊ ipsa scōa agentia que vnifozmiter cooperantur ad ꝓductionem rerum nō vnifozmiter recipiūt motiones diuinas. Hoc est ergo q̄ dionysius ait. q̄ sic sol nō rōcinans aut ꝑeligēs facit oia participari lumine ut sunt ualentia ſm ꝓpriā rōnem. sic bonū q̄ est sup solez oibus existētib⁹ ꝓportionaliter imitatit totius bonitatis radios. ¶ Hijs itaq; ꝓlibatis facile est videre quō opatur deus ⁊ quō natura. nam idez effectus est a deo ⁊ a nā. ⁊ totus a deo ⁊ totus a natura. aliter tn̄ a deo ⁊ aliter a nā. Imaginabimur q̄dē q̄ oēs effectus nāles conueniūt ⁊ differūt. ꝙueniūt in eo q̄ sunt ens ⁊ in eo q̄ hn̄t eē. ⁊ differūt in eo q̄ sunt tale ens. utputa ignis uel aqua: ⁊ in eo q̄ hn̄t tale eē. utputa eē calidum uel esse frigidū. q̄ ergo cause ules ⁊ particulares sunt multe ⁊ diuerse. deus autez est cā ulis ⁊ vna oēs effectus sunt imediate a deo ut vniunt ⁊ ut ꝙueniūt in eē. ⁊ oēs isti effectus nāles sunt a natura ut differūt ⁊ ut hn̄t tale eē. totū ergo facit imediate deus: sed nō facit imediate totaliter. nisi equiuocaremur de imediato. sz sicut facit deus imediate totū. ita si uellet posset facere imediate totaliter. ⁊ in ꝓma ꝓductione rerum ad nihil cooperata sunt scōa agentia. deus quēlibet effectū ꝓduxit ⁊ imediate totalit. Nunc aūt q̄ vult dignitatē suam coicare creaturis ⁊ vult q̄ creature ipse sint cā ⁊ hēant opatiōes ꝓprias quēlibet effectū nālem ꝓducit deus imediate totuz. sed nō imediate totaliter. ⁊ illum eūdez effectū facit natura imediate totū: sed nō imediate totalr. ut istuz effectū qui est cōburere ⁊ est eē ⁊ est eē tale. ut est eē ⁊ eē tale. s. calidū. ut est eē ⁊ ut cōuenit cū qlibet alio effectu sic est imediate a deo. sed ut est tale eē ⁊ ut differt ab alīs effectib⁹. sic est imediate a natura. vnde dionysius 5° de di. no. vult q̄ deus potissime laudat ab hoc effectu q̄ est eē: q̄ est ꝓius ⁊ oibus cois. cōburere ergo est immediate a deo. sed nō totaliter. vñ ſm oēm sui actionē acceptionē. sz imediate est a deo ut est ens ⁊ est eē. imediate aūt est a creatura ut ē tale esse: ⁊ ut est tale ens. vnū ergo ⁊ eūdem effectū operatur deus per seipsum imediate ⁊ opatur ipsuz mediate nā. operat aūt ipsum per seipsuz imediate ut est esse ⁊ ut accipit ſm rōnem vniuersalem ⁊ opatur ipz mediante nā: ut est tale eē. ⁊ ſm rōnem ſpālez. ⁊ ideo si uellemus equiuocare in imediato. dicerem⁹ q̄ deus quodlibet effectū facit nō solū imediate totū. sed ēt imediate totaliter. Nam si ꝓsidereť effect⁹ ſm rōnez gn̄alem. sic deus facit quēlibet effectū imediate ꝓut imediatū idem est q̄ ꝓximū: q̄ deus est ꝓximus ⁊ intim⁹ oi rei opans per seipsuz imediate quēlibet effectū nālem ſm rōnem gn̄alem. sed si accipiat effect⁹ ſm rōnem ſpālem. sic deus operādo talem effectum mediāte nā dicit ipsum imediate facere: ꝓut imediatum idē sonat q̄ principale ⁊ primū. sed nos ad p̄sens non sic loquimur de mediato. sed loquimur de imediato: ꝓout organū cadit mediū inter cām ⁊ effectū ⁊ ꝓut nā ⁊ agens ſm q̄ cadit mediū iter deū ⁊ effectum. ut dicat illa deus imediate agere que agit non mediantib⁹ scōis agentib⁹. nec mediante nā. ſm quē modū loquēdi deus quēlibet effectū nālem sub rōne gn̄ali agit imediate. ⁊ quēlibet talez effectū sub rōne ſpāli: ⁊ ut hēt tale eē: ⁊ ut differt ab alīs opatur mediante nā. patet ergo quomō nō subtrahēdo ꝓprias opationes ab agentib⁹ nālibus quēlibet effectū nālē totū agit deus ⁊ totū natura. ⁊ totuz imediate de⁹: ⁊ totū imediate nā. sed aliter deus: ⁊ aliter nā. ⁊ posset deus si uellet sicut agit imediate totū. ita agere imediate totaliter. ita q̄ ad ꝓductionē illius effect⁹ nihil oparet natura. sz q̄ nō vult q̄ sint superuacua opera sapiētie sue nō vult ꝓprias opationes subtrahere ab agentib⁹ scōis. sed vult q̄ hi⁹ agentia coopent sibi in istis effectibus quos videmus.

Ad primum dicendū: q̄ res sicut se habet ad esse: ita se hēt ad cognosci ⁊ sic deus nō indiget alīs agentibus ad cognitionez rerū. ita nō indiget eis ad ꝓductionē earū. uel possumus dicere q̄ res possunt cognosci duob⁹ modis. Uno modo in diuina eēntia. Nam qui illam videret posset ipsas res cognoscere. Alio modo possunt cognosci res in ipsis scōis causis. ⁊ sicut duobus modis possunt cognosci sic duob⁹ modis p̄nt ꝓduci. Uno modo ut totaliter ꝓducant a deo. Alio mō ut ꝓducant mediātib⁹ scōis causis. ⁊ ut melius appareat q̄ dicim⁹. dicemus q̄ quicq̄d ꝓducit a deo mediātib⁹ scōis causis ꝓducit a deo imediate totū. sz nō ꝓducit a deo imediate totaliter: q̄ id coopant secūda agentia in tali ꝓductione. deus ergo per sciam suam ꝓducit hi⁹ effectus imediate totos. sed nō imediate totalr. Cum ergo dicit q̄ illa agētia nō coopantur deo: ut deus sciat. ergo nō coopant deo: ut deus ꝓducat. patet q̄ sicut deus per sciam suā est cā rerum. sic alia agentia nihil cooperant ad ꝓductionē rerū q̄ nihil cognoscat. ad ꝓductionē ergo illoruz effectuum quos deus per sciaz suā ꝓducit imediate totos ⁊ imediate totalr scōa agentia nihil coopant. sed ad ꝓductionē illoz effectuū quos deus ꝓducit per sciam suā imediate totos: ⁊ nō imediate totalit. possunt coopari scōa agentia ⁊ coopant. Naz cū hi⁹ effectus nō ꝓducant per sciam dei imediate totalr. scōa agentia poterunt coopari ⁊ cooperant ad tales effectus dei absq; eo q̄ coopant ad scire dei. ¶ Ad 2m dicenduz: q̄ actio arguit formā subalem ⁊ forma accidentalē. ut calefacere qō ꝓcedit ab igne arguit calorē ignis ⁊ nām eius. sed forma accidētalē arguit tanq̄ organū. nām vo ⁊ subalem formā tanq̄ illud in cuius vtute fit actio. forma ergo subalis est maxima actio: q̄ virtute ei⁹ fit totū. ⁊ cōmētator dicit q̄ nulla actio egredit a forma ſbali. uerū est imediate. Nā forma subalis semp est p̄ncipiū actionis mediāte forma accidētali: ⁊ q̄ ad forma subalem sequit ꝓpria virtus. ad ꝓpriā virtutez ꝓpria opatio. qui tolleret a rebus ꝓprias opationes tolleret ꝓprias virtutes. ⁊ per consequens ꝓprias naturas. ¶ Ad 3m patet solutio per iam dicta. Nā agentia scōa possunt iducere formā in mā absq; eo q̄ ꝓprie loquēdo faciant aliq̄d ex nihilo. ¶ Ad 4m dicēdū: q̄ facē aliq̄d ex nihilo hoc est agere nullo ꝑsupposito. vnde ut dicebat in solutione p̄ncipali. si forma fieret per se fieret ex nihilo sed si fit in mā in tali factiōe ꝑsupponit aliquid in q̄ inducit forma. q̄uis de illa forma nihil fuerit in ma. nō est facta ex nihilo cū sit producta aliquo ꝑsupposito. ¶ Ad 5m dicendū: q̄ oppositū nō educit de oppositō q̄ nō ordinat ad ipm. hi⁹ aūt opposita nō est potētie ⁊ actus. Nam potētia ordinat ad actū ⁊ act⁹ perficit potētiā. iō actus hēt eē in potētia. sicut perfectio in pfectibili ⁊ educit de potētia materie hi⁹ act⁹ sicut ex eo q̄ subicit trāsmutationi ut perficiatur per actū. ¶ Ad 6m dicendū: q̄ forma educit de potētia materie. nō q̄ mā fiat forma: sed sic dicit eē in potentia agentis: q̄ agens est aptū natum trāsmutare ut illud faciat: ita dicit eē forma in potētia materie. quia materia potest trāsmutari ut dicat in ea forma fieri.

¶Ad 7m dicendū: q deus pōt totū ꝓducere. ⁊ nō est ex insufficientia dei. sed ex bonitate eius q vult dignitatē suā coicare creaturis. ⁊ vult q creature sint cāe ⁊ habeāt opationes ꝓprias. nō aūt fit frustra qō pōt fieri per vnū. si per fieri per plura resultet decor ⁊ decētia vniuersi. ¶Ad 8m dicendum: q ꝑm phm in 7o metace. non solum producit asinus ab asino: sed etiā mulus ab asino. assimilatio ḡ effect' ad cām non semp attēdenda est ꝑm spēm. poterit ḡ idez effectus s. assimilari plurib' causis ⁊ eē a pluribus causis. oum tñ ille cāe sint adinuicē ordiate ⁊ ut spectat ad ꝓpositū patet uerū eē qō dicit. Nā si deus calefacit mediante igne id qō efficitur calidū assimilat igni calefaciēti ⁊ assimilat ꝑmo agēti. qz quelibet creatura est quoddā uestigiū ⁊ quedā similitudo dei. ¶Ad 9m dicēdum q ratio nō arguit q scōa agentia nō agāt. sed petet sibi solui difficultatē de mō agendi. ad qō dici pōt q agēs nihil imittit in passum. ꝓpter qō imissum passuz patiatur. vñ cōmētator sup 12o metace dicit q corp' calidū agēs in aliud corp' nō imittit calorē ab extra. sz facit calidū in potētia calidū in actu. Si ḡ queraē qs est modus agēdi. ad hoc rñdet phs ꝑmo de gñatiōe cap'o de actiuis ⁊ passiuis. ut vult q nō sit querere aliā cām. sed eo q hoc est in potētia ⁊ illud in actu. illa ap ꝓximata agūt ⁊ patiunt. Sic ḡ nō opz querere aliā cām quō mā pficiaē per formā. sz eoipso q hec potē tia ⁊ forma est actus vnū pficit per aliud. sic non opz querere aliaz cām quō passum patiaē ab actiuo. sz eo ipso q hoc est potētia tale q̄le est illud actu. si approximent. hoc patit illud agit. ¶Ad 10m dicēdū: q patiens qñ est pfecte assimilatū agēti cessat actio ⁊ passio. qz hitib' ꝓsentib' in mā cessat motus: ut vult phs in ꝑmo de gñatione. ⁊ qz res semp est similis sibi loquē do de similitudine large. nunq̄ res agit in seipsaz. loquē do de actione que est trāsmutatio ⁊ motus. ad formā aūt arguēdi dicendū q nō sufficit q aliqd sit sile alicui ad hoc q ꝓducaē ab illo. sz aliqñ oz q fuerit dissi mile ⁊ q fuerit tale in potētia q̄le est illud actu. q de re respectu suiipsi' fateri nō possum'. ¶Ad 11m dicendū: q idem pōt eē a forma generis ⁊ a forma spēi aliter tñ ⁊ alr. nō idē est eē ⁊ viuere ⁊ ut est eē a forma ut sumit gñaliter. ⁊ ut est viuere est a forma ut sumitur spāliter. utrū aūt sit idē forma gñalis ⁊ spālis: nō est ꝓsentis speculatiōis. sed q̄tuz facit ad ꝓpositū dicamus q sicut est ordo in formis. sic est ordo in effi cientib' lz nō oporteat tantā dziam eē in formis que pficiūt vnā ⁊ eadē rem hñtez vnū eē. quāta est diuer sitas in efficientib' adinuicē ordinatis quoz qōlibet hēt per se eē. ⁊ sicut a forma sumpta gñaliter ⁊ a forā sumpta spāliter, pōt eē vnū ⁊ idē imediate sub alia ⁊ alia rōne. sic ab agēre uli ⁊ particulari pōt eē imedia te vnus ⁊ idē effect' sub alia ⁊ alia rōne. ¶Ad 12m dicendū: q eē est per creationē: qz ut patebit in sequē ti qōne qlibet effect' ut est ens: ⁊ ut hēt eē est a deo. ⁊ ꝑm hūc modū q̄si assimilat creationi: qz non ꝓpter hoc tollunt opationes a scōis agentib': ut in sequēti qōne patebit. ¶Ad 13m dicendū: q iter agēs ⁊ actū inter cām ⁊ effectū nō requrit ꝓportio cōmēsuratiōis sed ꝓportio ordinis. Non ḡ opz q deus descendat ⁊ cōmēsuret se scōo agēti. ad hoc q agat mediāte illo. sed sufficit q 2m agēs hēat ordinē ad ipm. forma aūt arguēdi no ualebit: qz nō ualet si agens inferi' nō pōt aliqd agere supra se. q agens supiuz nō possit aliquid agere infra se. ¶Ad 14m dicendū: q actio dei dicit esse in fieri nō q nihil a deo ꝓductū sit in facto eē. sz qz quelibet creatura coopatur ad deū sicut fieri ad fa ciēs: qz sicut ipm fieri requrit ꝑsentiā faciētis: sic creatura nō pōt ꝓseruari in eē sine diuina ꝑsentia.

q ¶Quinto queritur Utrū creatura aliq possit eē cā alicui' effectus ut est ens ⁊ ut hēt eē. ⁊ videt q sic: qz ea que sunt in effectib' opz ꝓportionaliter rñdere eis que sūt in cā: ut si ignis gñatus est ignis. corpus. suba. ens. oia hec habebit a sua cā ⁊ ab igne gñante. ignis ergo gñans ut ignis ꝓducit ignez ut corpus: ḡ ut ens. ignis ḡ ⁊ per ꝓns agens creatum pōt eē cā effectus: ut est ens ⁊ ut hēt eē. ¶ꝑ. illud in quo ꝓueniūt oia agētia ē effect' cuiu slibet agētis. sz oia agentia ꝓueniūt in dare eē. differūt aūt in dare hoc uel illud eē: ergo erit effectus cuiusllib et agētis. ¶ꝑ. plus est viuere q̄ eē. sed aliq agentia dāt viuē: ergo dabūt eē. ¶ꝑ. vnūqō qz agēs ut agit assimilat sibi passum ⁊ est cā passi. sz agit ut est in actu ⁊ ut hēt esse: ḡ assimilabit sibi passuz ⁊ cā passi: ut est in actu ⁊ ut hēt eē ipsius: ergo ipsi' esse rei poterit eē cā creatura. ¶ꝑ. ꝑm phm in 12o metace. cāe particulariū sūt pticularia. uliuz sunt ulia. ḡ ⁊ creatura supta pticulariter erit cā eē in pticulari. supta vo uliter erit cā eē in uli. ipsius ergo eē tā in pticulari q̄ in uli erit cā creatura. ¶In ꝓriū est dionysi' 5o de di. no. qui videt uelle q esse sit ꝓprius effectus dei.

¶Respondeo dicendū: q eē creature in tri bus differt ab eē dino. Nam dinū est eē stans nō dependēs. eē vo creature est eē de pendens. uel qō in idē redit esse dinū est eē ꝑmariū. eē creature est eē scōariū. Scōz aūt dependet a ꝑmo. sz primū nō dependet a 2o. Scōa dzia inter hoc eē ⁊ illō est: qz eē diuinū est eē purū. eē creature est eē pticipatū. Tertia dzia est qz eē diuinū est eē nō ꝓctuz nec ad genus nec ad spēm. sed eē creature est eē pticulatū ⁊ ꝓctuz. ex his aūt pñt sumi res rōnes. q creatura nō est cā ipsius entis. nec ipsi' eē fz q hi'. ¶Prima via sic patet. Nā qz eē diuinū est eē ꝑmū ⁊ ipse est p' cā. ideo p' attigit effectū: ⁊ qz forme ules pri' recipiunt in mā q̄ forme min' ules. ut dicit cōmētator super 2o metace. ens ⁊ eē que sunt ulissima pri' recipiunt i mā q̄ oia alia. ⁊ idē est q dato q idez sit viuere ⁊ eē. attñ eē est ulius q̄ viuere. iō vnū ⁊ idē ut est eē pri' recipit in mā. q̄ ut est esse viuere. ⁊ qz semp posteri' dependet a pori: ⁊ innitit pori. oia alia que recipiunt in mā dependēt ab ipso eē ⁊ initunt ipsi eē. ⁊ per ꝓns nec est incōueniēs q idez sub vna rōne sit posteri' ⁊ dependēs ⁊ innitaē sibiipsi sub alia rōne. vnū ḡ ⁊ idē ut est viuere est posteri' seipso ⁊ innitit sibiipsi ut est esse. ⁊ qz cā scōa dependet a p' cā ⁊ est posterior ea lz idem effect' sit ab utraq cā. tñ ut est a cā 1a est posterius se ipso ⁊ dependet a seipso: ut est a cā p'a. Juxta eniz ordi nez cārū opz eē ordinē in effectibus. ⁊ qz ut dictū est primū qō recipit in mā est ens ⁊ eē. cetera vo sunt po steriora ⁊ innitūtur huic. Hoc aūt non innitit alijs. cā pria que prio attingit effectū erit cā rei ꝑm q est ens ⁊ esse. cetera vo sunt uel esse pñt cā rei ꝑm q hēt tale uel tale eē. ex hoc aūt pōt magis patere quō idē esse est totū imediate a deo. ⁊ totū imediate a nā. sed sub alia ⁊ alia rōne. Nam sub rōne uli ⁊ pria est totū ime diate a deo. sub rōne vo spāli ⁊ 2a est totū imediate a nā. ¶Ex hoc aūt patet illō dictū de cāis. videlicet q eē est per creationē. cetera vo per informationem. Nō est eni intellectus q qñcūqz datur aliqō nouū in eē q semp fit ibi noua creatio. sed pro tanto ueritatē hēt illud dictū: qz datio ipsius eē hēt similitudinē creationis. datio vo aliarū perfectionū hēt similitudinez

informationis. Nam forma presupponit mām. materia vo nō psupponit aliud in quo recipiatur. Rursus creare est agere nullo psupposito: ⁊ qz eē nō psupponit alias pfectiones. cetere vo pfectiones psupponūt ipz eē ⁊ innituntur ei. iō datio ipsi⁹ eē hēt silitudinē creationis. sz datio aliarū pfectionū hēt silitudinē informationis: qz ut dicebat. sic forma loquēdo de forma iformante nō de forma per se exīte psupponit id qō informat. ita oēs alie pfectiones ab eē sunt per informationē: qz psupponūt ipsuz eē ⁊ innituntur ei. ex hoc aūt patet solutio ad qōnem istā ꝓpositam. Nam cū nulli creature coicari possit q̄ sit cā ꝓma. ⁊ q̄ non innitat alteri cause. nulli rei create coicari poterit. q̄ ꝓmo attingat effectuz. ⁊ q̄ actio sua nō innitat rei alī. Nullus ergo effect⁹ ut est ens ⁊ ut hēt eē poterit eē cā alicui qua creatura. qz tūc coicaret illi creature q̄ ꝓio effectū attingeret. ⁊ per ꝓns q̄ eēt cā ꝓma. ex hoc ēt patere pōt quāta est dependētia creature ⁊ q̄tum dependet actio nature. Nam nā ꝓimo presupponit mām ⁊ dependet actio nature ex psuppositione mae. ¶ Rursus actio nature nō pōt attigere mām nisi psupponat aliquā aliā actionē mediāte qua possit māz attingere ⁊ agere. qz sicut nā nō est agens ꝓmū. ita nō pōt ꝓmo māz attingere. deus igit in duob⁹ auxiliat nature. uel in duob⁹ auxiliat actioni ei⁹. Nam ꝓio auxiliat ei sternendo mām. Scdo auxiliat ei attingēdo in omni actione ipsaz mām. primo qz nisi deus ꝓio in agendo mām attingeret. ⁊ nisi actioni illi inniteret actio nāe. nunq̄ nā posset aliquid facere. ideo cā primaria dicit esse ipsi⁹ influens ꝓio. qz ꝓio attingit effectū. ⁊ qz ut sepe dictū est ꝓmū qō recipit in mā est eē. ideo solus deus qui ꝓio attigit oēm effectū est cā cuiuslibet rei ut est ens ⁊ ut hēt eē. ¶ Scda via ad hoc idē sumit ex eo q̄ creatura habet eē participatū ⁊ in alio receptum. Est enim hec dīa inter pfectiones puras: ⁊ in alio receptas. qz pfectio pura uel perfectio separata. q̄to ul'io⁹ tanto pfectio⁹ ⁊ actualio⁹. sed pfectio participata uel in mā recepta. q̄to ul'io⁹ tāto imperfectio⁹. ⁊ minus in actu. vnde si uera esset opinio platonis q̄ essent iste pfectiones separate: utputa q̄ eēnt quoddā ens separatū ⁊ eēnt quoddā viuere sepatū differens realiter ab illo eē hi⁹ eē perfecti⁹ q̄ hi⁹ viuere. cui⁹ rō est: qz si viuere eēt separatū haberet oēm rōnez viui. ꝓpter qō tale viuere separatū nō eēt separatū infinitu simpliciter. sed eēt infinita vita: qz nō hēret vitā ſm determinatū modū viuendi. sed hēret vitā hñtez oēm rōnem vite. sed esse separatū haberet oēm rōnē entis. ⁊ qz sub ente cōtinent oia genera. ideo tale esse haberet perfectiones oīum generū: ⁊ istud esse infinitum simpliciter ⁊ tale quid dicimus esse deum. vnde bene ponimus q̄ sit dare esse tale separatū qō cōprehendat in se viuere ⁊ oēs perfectiones. sed nō ponimus q̄ sit dare viuere separatum differens realiter a tali esse. nec sapere separatū differens ab utroq; realiter. tamē si eēt ita ponere esse illud esset perfectius q̄ viuere ⁊ viuere q̄ sapere. Bene ergo dictū est q̄ si essent plures perfectiones separate q̄to vniuersalio⁹ tanto perfectio⁹ ⁊ actualio⁹. sed perfectiones in materia recepte q̄to vniuersaliores tāto imperfectiores ⁊ potētialiores. vnde forma generis iperfectio⁹ ⁊ potentialio⁹ est specie. Species eni est actualio⁹ genere q̄ si querat cā. plana est rō. Nam ut supra tetigimus quātūcunq; sit idē genus ⁊ species. ⁊ quātūcunq; sit idē forma vniuersalis ⁊ min⁹ vniuersalis ⁊ q̄tūcunq; sit idem esse ⁊ viuere. tamē forma ut est genus prius recipitur in materia q̄ ut est species. forma ut est magis vniuersalis prius aduenit materie q̄ ut est min⁹: ⁊ eē prius q̄ viuere. ⁊ q̄ prius attingit materiā ſm q̄ hi⁹ est mālius. ⁊ per ꝓns potētialius ⁊ imperfectius. perfectio quecūq; quāto consideratur ut vniuersalio⁹: tāto accipit ut impfectio⁹ ⁊ ut potētialio⁹. ⁊ qz eē inter oia est vniuersalissimū. ideo lz ſm se sit perfectissimuz ⁊ maxime in actu: ut recipit in materia est ualde imperfectum ⁊ multū habens de potentialitate. ⁊ qz esse cuiuslibet creature est eē receptū: ⁊ si nō in materia saltem est receptū in aliqua potētia. ideo oīs creatura ut est ens ⁊ ut habet eē accipit ut plus habēs de potētialitate: ⁊ minus de perfectiōe q̄ ut est tale ens ⁊ ut habet tale esse ut homo est hō: ⁊ est animal ⁊ est suba ⁊ ens. plus habet de perfectione ut homo q̄ ut animal ⁊ ut aial q̄ ut suba ⁊ ut suba q̄ ut ens. ⁊ quia quodlibet agit ut est in actu ⁊ ut est perfectū. imo qz vnūquodq; cognoscit ut est in actu: tūc perfectū esse dicitur cum potest sibi simile producere creatura ex ea parte ex qua est imperfecta non aget. sed ex ea ex qua est perfecta ⁊ ideo nō erit creatura causa effect⁹ ſm rōnem gñalem ſm quā ipsa cōsiderata est in potentia: ⁊ est iperfecta. sed ſm rōnē spālem ſm quā accepta est perfecta ⁊ in actu. ⁊ qz inter oia eē: ut dictū est est ultiꝰ. creatura nō erit cā effect⁹ ſz q̄ est ens: ⁊ ſz q̄ hēt eē. sz ꝓut est tale eē ens ⁊ hēt tale eē. deus aūt erit sic cā: qz ſm suū eē: est infinituz pelagus pfectionis. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex particularitate creature. dicebat eni q̄ deus habet esse nō ꝓctum: nec ad genus: nec ad forme spēm. creatura vo habet esse determinatū ⁊ ad genus ⁊ ad spēm: ⁊ qz esse ſm se nō est quid determinatū ad aliquod genus. iō ipsi⁹ esse ſm q̄ hi⁹ creatura cā eē nō poterit. uel pōt aliter formari hec rō. Nam illud qō cōpetit triangulo in eo q̄ triangulus cōpetit omni triangulo. illud ergo erit causa ipsius eē ſm q̄ hi⁹ qō est cā totiꝰ entis. hoc aūt creature competere nō potest: qz tūc suiipsius causa esset. Sed dices q̄ ēt deo hoc nec cōpetere pōt q̄ sit causa ipsius eē ſm q̄ hi⁹: qz tunc cū etiaz ipse sit ens esset suiipsius cā. Sed hec obiectio parū ualet: qz cū dicitur hoc est cā ipsius eē. ibi esse non potest accipi nisi cātuz. causare ergo eē in eo q̄ hi⁹ est habere cālitatem super oē eē cātum. ⁊ qz hi⁹ est solus deus. ideo solus ipse est cā effectus ut est ens ⁊ ut habet eē. ⁊ est cā ipsius eē ſm q̄ hi⁹ ⁊ per hoc patet solo ad quesitū. ¶ Sz pp argumēta sciendū q̄ nō est qō de re cāta: sz de mō cāndi. Cōcedim⁹ enim eā dez rē eē causataz a deo ⁊ a natura: sed nō eodem modo: ut si deus mediante igne cāt ignem. Ignis cātus ut est ignis est ab igne. ut est ens est a deo. Ignis ergo cāt ignem. ⁊ ens ⁊ deus cāt ens ⁊ ignem. sed ignis cāt ens qz cāt ignē. deus aūt ecōuerso cāt ignem qz cāt ens. intelligimus enim ut supra tetigimus q̄ deus ut opatur in istis effectibus nālibus se habet vnifozmiter. ⁊ qz effectus cōueniūt ⁊ differūt. ut differūt sunt a scōis agentib⁹ que se habēt diffozmiter: ut cōueniūt sunt a ꝓmo agēte. q̄ se habet vnifozmiter. posset tn deus sicut ꝓducit omnes effectus ut ꝓueniūt. ita posset eos ꝓducere ut differūt. Nec est hoc ex insufficientia dei sed ex bonitate ipsius quā coicat creaturis. cū ergo effect⁹ coicant ut sunt entia differūt ut sūt talia entia ut sepe diximus effect⁹ ut est ens erit a deo ut est tale ens eē poterit ab agere alio. uerumtamē lz sit ita diuersitas rationū ⁊ modoz. tamē vna est res que causatur ſm has rōnes ⁊ hos modos. Ignis eniz est ens ⁊ ens in igne nō est nisi ignis. ⁊ ideo si ignis causat ignē causat ens. ⁊ si deus causat ens in tali materia causat ignez.

uterq; ergo causat ignem ⁊ ens. sed nō eodem modo ut est per habita manifestum.

Ad primum dicēdū q; q̄uis ignis sit ignis ⁊ ens. tamē nullam actionem habet nisi determinatā ⁊ talem ⁊ particulatā ⁊ nihil facit nisi ignem. sed qz in actione tali reseruaē rō p̄mi agentis ⁊ in igne reseruaē rō entis. ideo cāndo ignez causat ens ⁊ agendo actionē talē agit actionē ipsam. ⁊ ideo si uolum⁹ proprie loqui ignis nō est cā entis ut est ens nec est cā ignis ut ē ens. ſz est cā ignis nō ut est ens sed ut ignis. ⁊ est cā entis non ut est ens sed ut reseruaē in igne. ¶ Ad 2m dicenduz: q; oia ista agentia naturalia ꝓueniūt in dando eē: ꝓout esse reseruaē in tali eē. ut ignis nō dat esse nisi igneū. ⁊ aqua per se nō dat esse nisi aqueū. ut ignis calefaciēdo aerē cōuertit ipsuz in ignē. ⁊ aqua inspissando ip̄m facit inde aquā. in quolibet ergo istoz est quatuor cōsiderare. qz pōt ꝓsiderari aqua ut aqua: ⁊ aqua ut ens. ⁊ pōt ꝓsiderari ens ut ens: ⁊ ens ut aqua. duoz istoz ptinēt ad deuz: ⁊ duo ad creaturā. Deus enim facit ens ⁊ aquā: ſz facit ens ut ens ⁊ aquā ut ens. ⁊ nā facit aquā ⁊ enſ. sed facit aquā ut aquā ⁊ ens ut aquā. dat ergo ista secūda agentia eē in quo ꝓueniūt oēs effectus. sed nō dat eē ut esse sed ut tale eē. qō aūt non querit utrū creatura possit eē cā alicui⁹ entis. ſz utrū possit eē causa alicui⁹ ut est ens q; pz eē nō posse. ¶ Ad 3m dicēdū: q; viuē est in plus q̄ esse: qz in viuere reseruaē esse. ⁊ bñ uolumus q; creatura det eē in eo q; dat viuere. sed nō dat esse in eo q; eē. nec dat viuere in eo q; esse. sed dat viuere in eo q; viuere. ⁊ dat esse in eo q; viuere. ¶ Ad 4m dicendū: q; argumentū arguit opposituz poti⁹ q̄ propositū. Nam creatura magis est in actu ut habet tale esse q̄ ut habet eē. ⁊ ideo creatura dabit tale eē. ⁊ si dabit esse hoc erit prout esse reseruaē in tali esse. ¶ Ad 5m dicēdum q; multa nec agunt nec patiunt. nec fiunt nec generant nisi per accidens: ut generatis particularibus. ⁊ ut patet per habita nō negamus q̄n creatura dando tale esse q̄n det eē ut ignis generādo ignem generat ens ut per habita est manifestuz. ⁊ ut melius pateat qō querit. dicemus q; non est qō quid creatura faciat. sed quō faciat. Cuz enim sit idem ule ⁊ particulare. qz idem est species ⁊ genus q; seruaē in specie. ēt idem est viuere ⁊ eē q; reseruatur in viuere. quicquid est cā vnius est causa alterius ⁊ ecōuerso. ut quicq̄d est cā entis est cā talis entis ⁊ econuerso. attn ut diximus prout deus producit entia mediantibus scōis causis. actio diuina diuersificat ex scōis agētib⁹ ⁊ put recipiē in scōis causis. ſm enim hunc modum actio diuina se habet vniformiter ad oia creata ⁊ ad oēs causas. illud ergo ꝓducet hoc modo de⁹ in quo cōueniūt oēs cause. ⁊ qz oēs cause ꝓueniūt in dando esse: ideo hoc modo eē est ꝓpius effect⁹ dei. ſm igit hunc modū productionis q; huic rei detur tale a deo esse. Alī aliud esse. hoc erit qz hec res ꝓducte a deo mediante hec cā. illa mediante alia cā. dicenduz ergo ſm hunc modum causandi causat esse ⁊ causando eē causat hoc esse ⁊ tale esse. dicimus aūt ſm hūc modū producendi. quia posset deus totū facere sine adminiculo creature. sed in hijs que causat mediātib⁹ causis creatis deus ut diximus causat eē ⁊ causando eē cāt hoc eē ⁊ tale esse. creatura aūt ecōuerso. utriusq; ergo ⁊ eē ⁊ hi⁹ eē est cā deus ⁊ creatura: ⁊ qz utrūq; tam vniuersale q̄ particulare refetur in creaturā tan q̄ in cāz. Ideo oportet q; causare talia adaptetur ad creaturam eo modo quo sunt in creatnram. ut dicamus q; vniuersaliū sunt cā vniuersalia. particularium autem particularia. sed hoc nō destruit ueritatē p̄fatam quin deus producat entia mediantib⁹ secūdis causis modo quo diximus.

Exto postq̄z dubitauim⁹. Utrū creatura cooperet deo in operatione nec ⁊ quesiuimus quomō cooperaē ei. ⁊ utrū cooperet producendo effectū in eo q; ens. dubitabimus de coopatione in opere creationis ⁊ erit qō: utrum creatura possit cooperari deo in tali opere. ⁊ qz non pōt hoc creatura de se. erit qō utrū deus possit ei hoc coicare. ⁊ videē q; sic: qz de⁹ pōt quicquid ꝓtradictionē nō implicat. Si ergo de⁹ hoc nō potest coicare. uel hoc est ex parte sua: qz non potest hoc dare. uel ex parte creature: qz nō pōt hoc recipere. nō ex parte dei ut patet: nec ēt ex parte creature: qz si hec creatura nō pōt facere hoc nō nisi quia hoc faciēdo ageret ultra suam spēm. sed nō est inco-ueniens q; aliquid in virtute alterius agat ultra suam spēm. ergo creatura in virtute dei poterit agere creare uel poterit coopari deo in opere creatiois. ¶ p̄. plus est habere operationē pertingentē ad diuinam essentiā q̄ habere operationē pertingentē ad q̄cūq; rē totā ⁊ ad oēs ptes eius. sed hoc pōt coicari creature ut videat ipsam diuinam essentiaz. ergo poterit ei coicari q; ꝓducat rem totā ⁊ oēs partes eius. ſz hoc est creare: g̃ ⁊c. ¶ p̄. dicebat q; hoc non pōt coicari creature q; producat aliq̄d ex nihilo: qz est ibi distātia infinita. ¶ Contra. ista infinitas nō est positiua ut itelligam⁹ q; deus faciēdo ex nihilo aliq̄d q; incipiat a nihil ⁊ ꝓcedat donec fit aliq̄d aliq̄d. Sed ista distā tia est negatiua. infinitas autem negatiue pōt coicari creature: ergo ⁊c. ¶ p̄. deus est quoddam pelagus infinitū cōtinens in se oēs rōnes oium. ⁊ ſm aliam ⁊ aliam rōnem facit aliaz ⁊ aliā creaturā. ergo nō facit aliquā creaturā ſm cōem rōnem. sed ſm aliquā specialem rōnem causat hanc creaturā. ⁊ ſm aliā rōnem creat aliam. Sed ſz creatura non possit habere in se omniū rōnem tamē non est incōueniēs eam habere in se hanc rōnem uel illam. ergo ſz creatura nō possit cooperari deo in ꝓductione oium reruz: nō est tamē incōueniēs q̄n cooperet ei in ꝓductione hui⁹ rei uel illius. ¶ p̄. deus ⁊ nihil sūme distant. ergo materia que est ualde ꝓpe nihil ⁊ angelus supremus⁹ qui est ualde propinquus deo ꝓportionaliter distant. ergo sicut materia se habet ad potentiam passiuā que est prope nihil: ita angelus supremus: qz est prope deuz qui est actus purus se habebit ad potentiā actiuā. sed materia habet infinitā potentiaz passiuam. ergo ille supremus angelus habebit infinitam potentiam actiuam: ergo poterit creare. ¶ p̄. inter deum ⁊ nihil est distantia infinita. sed inter creaturā ⁊ nihil cū sit maioz distantia inter eaz ⁊ nihil q̄ inter deum ⁊ nihil nō est distantia infinita. Nō ergo requirit potentia infinita facere ex nihilo aliquid. ¶ p̄. posse durare in tpe infinito est habere potentiā infinitaz. sed potest coicari create q; duret in tēpore infinito. ergo pōt ei coicari potentia infinita. ⁊ per cōsequens potentia creandi. ¶ p̄. vnūquodq; agit per suam formā. ergo qualis est forma talis est actio. si g̃ forma rei reqrit aliq̄d in quo recipiaē ⁊ actio eius reqret aliquid in quo possit recipi. Sed sunt multe forme per se stantes: ut intelligentie nō indigētes materia in qua recipiatur. ergo nec actio illarū formarū indiget materia in qua recipiatur. ergo poterit agere absq; suppositiōe materie. ¶ p̄. creatura potest facere ex aliquo nihil: qz pōt se adūcere a gratia ⁊ annihilare eaz. ergo pari ratiōe

poterit facere ex nihilo aliquid: q̃ pari potẽtie eſt facere ex alio nihil ⁊ ecõuerſo. ¶ ℙ. ſic ſacramẽta noue legis efficiunt ⁊ figurant. ergo cauſant gratiaz: ſed gratia creatur ex nihil: ergo ⁊c̃. ¶ ℙ. q̃ põt in antecedẽs poteſt in cõſequẽs. ſed natura poteſt in añcedens ad aiam ītellectiuã ⁊ ſacramẽta ad gr̃am. ⁊ per conſequẽs tam natura q̃ ſacramẽta creabunt. ¶ ℙ. cauſatuz nõ eſt infinitum: ergo creatio nõ eſt infinita. ergo creatura poterit creare lz nõ habeat potentiam infinitam. ¶ Jn cõtrariũ eſt q̃ nihil ⁊ aliquid diſtãt in infinitũ. Nam nõ entis ad ens nõ eſt aliqua ꝓportio. creare igitur requirit potentiã infinitam. ſed hoc non poteſt coicari creature: ergo ⁊c̃. ¶ ℙ. honor latrie nõ poteſt coicari creature. ergo nec potẽtia creãdi: q̃ creatori rõne creationis debetur honor latrie. ¶ ℙ. ſm aug^{m} 3° de trini. c. 2°. fas non eſt ẽt bonos angelos putare creatores. ſed ſi nefas eſt bonos angelos putare creatores. multo magis hoc ẽ nefas de alijs creaturis: ergo ⁊c̃.

Reſpondeo dicendũ: q̃ triplici via inueſtigare poſſumus q̃ agentibus creatis non poſſit coicari talis potentia. Nam in hi^{o} agentib^{o} eſt tria cõſiderare. videlicet virtutẽ per quã agunt. potentiã paſſiuam quã ut patebit de neceſſitate preſupponunt. ⁊ ordinẽ quẽ habent adinuicem ad cãm primã. ¶ Prima ergo via ſumit ex parte ipſius virtutis ſecũdorum agentium. dixerũt enim quidam q̃ cauſa propter quã potẽtia creãdi nõ poteſt coicari creature. eſt q̃ actio creature eſt accidẽs. actio dei eſt ſubſtãtia: q̃ deus eſt ſuũ agere: creatura vo nõ. Jdeo dixerũt iſti q̃ q̃ ſubſtãtia non indiget aliquo in quo recipiat. ideo actio dei que eſt ſubſtãtia ſua nihil preſupponit nec indiget aliquo in quo recipiat. ſed actio creature que eſt accidẽs de neceſſitate idiget aliquo in quo recipiat. ⁊ q̃ creare eſt nihil preſupponere potentia creãdi creature coicari nõ poteſt. Sed hec rõ quãtũ intelligo nõ concludit. Nam actio dei que eſt ſua ſubſtãtia eſt actiõ nõ tranſiens in exteriorẽ mãm. actio aũt que nõ tranſit in exteriorẽ mãm ſi exteriorem mãm nõ requirit nihil impoſſibile inde cõtingit. Sed ſi uellemus ſic accipere rõnem creature ꝓ actione nõ tranſeũte in exteriorẽ mãm quãtũ ad propoſitum ſpectat quodãmodo ſimile de deo ⁊ de creatura: q̃ ſicut actio dei nõ tranſiens nõ preſupponit aliquid exteri^{o} in quo recipiat. ſed eſt in ipſo deo agente hi^{o} actionẽ. ſic actio creature nõ tranſiens nõ preſupponit aliquid exterius in quo recipiat. ſed eſt ipſa creatura agente actionem illam. Ergo ſi ex hoc q̃ in deo nihil eſt per accidens. ut vult aug^{o} 5° de trini. in creatura vo qualibet eſt aliq̃d per accidẽs. ſi uolum^{o} elucidare qõ queritꝫ incedemus alia via comparãtes virtutẽ dei ad virtutez creature. ⁊ hec via erit magis per ſe: q̃ de ipſa virtute ⁊ de ipſa potẽtia eſt qõ mota. Dicemus eni q̃ q̃ virtus dei eſt ipſa ſuba imediate poteſt deus in productionẽ ſube rei. ⁊ iõ põt deus totũ imediate producere: q̃ producẽdo immediate ſubam producet ⁊ alia que ad ſubam ꝓſequũtur. creatura aũt nõ ſic. Nam virtus creature eſt accidens. iõ nunq̃ creatura poteſt imediate in productionẽ ſube. Cum ergo creatura aliq̃d operatur: utputa cuz ignis agit incipit prius ab accidẽte ⁊ prius inducit formaz accidẽtalem in materia q̃ ſubalem. Nam ſm cõmentatorem in 2° meta^{ce}. forma ſubſtãtialis nõ poteſt eẽ imediatũ ꝓncipiũ opationis. potẽtia ergo actiua creature eſt accidẽs nõ ſuba. ut potẽtia actiua ignis. non eſt niſi calor ſm eũdem cõmentatorẽ ibidem. ſi ergo ignis nõ habet potẽtiã actiuam niſi calorẽ. imediatus effectus eiuſ erit calefacere ita q̃ ꝓmo calefaciet ⁊ inducet in materia formã accidẽtalem ut calorem poſtea inducta tali accidẽtali forma inducet ſubalem ita q̃ in omni actione creature ante generationẽ precedit alteratio ⁊ ante iductionẽ ſubalis forme precedit inductio accidẽtalis. ⁊ q̃ hoc nõ ſoluz eſt in igne. ſed eſt quid per ſe ⁊ quid generale in omni creatura q̃ virtus eius ⁊ potentia actiua ipſius eſt accidens agens creatũ nõ poteſt ſibi aſſimilare paſſum q̃tum ad formã ſubalem: niſi prius aſſimulet ſibi q̃tum ad accidẽtalem. Si ergo uolumus bene imaginari quõ differt opatio dei ab opatione nature ⁊ cuiuſlibet creature ponemus quoddã groſſum exempluz q̃ ut ſpectat ad propoſitũ nullam calũniã habet. imaginemur ergo duos edificatores quoꝝ vnus faciet domũ incipiens a fundamẽto. alius vo incipiẽs a tecto. qui vo incipit a fundamẽto nõ oportet q̃ domũ deſtruat ad hoc q̃ domũ faciat. in tali enim edificatione erit generatio domus ſine corruptione domus. ſed qui uellet incipere a tecto ut pri^{o} faceret tectũ poſtea parietem. cum tectũ preſupponat parietem. ſic edificans ſi uellet facere domũ oporteret q̃ deſtrueret aliam domum: ut q̃ tolleret tectũ a domo iam facta ⁊ faceret aliud tectum ⁊ tolleret parietẽ ⁊ faceret aliũ parietẽ nam tectũ non poſſet fieri niſi ſuper parietez. edificator ergo incipiens facere domuz a tecto preſupponit aliquẽ parietẽ ſup quẽ facit tectũ. nunq̃ ergo iſte faceret domũ niſi deſtruet aliam domuz. erit ergo in talibus ſemp generatio domuſ ex corruptione dom^{o}: ⁊ quia agens creatũ ut dictũ eſt nunq̃ incipit a ſubſtantia que eſt fundamentũ alioꝝ ſed incipit ab accidẽte. ⁊ q̃ accidẽs ſemp requirit ſubam in qua recipiat non poteſt agere niſi preſuppoſito aliquo in quo recipiat actio eius. ſemper ergo ſic agit creatura q̃ incipiens ab accidentibus inducit vnũ accidẽs tollendo aliud ⁊ inducit vnam formam accidẽtalem tollendo aliaz. nunq̃ ergo generat niſi corrumpendo nec corrumpit niſi generãdo. ſemper ergo generatio ꝑſupponit rem corruptam ⁊ corruptio terminat ad rem generataz: ita q̃ nunq̃ põt facere ex nihilo aliquid nec ecõuerſo. deus autẽ q̃ poteſt imediate in productione ſube eo q̃ non agat per virtutem que ſit accidens: ſed per virtutez que eſt ſubſtãtia producẽdo ſubſtãtiam poterit producere totum: q̃ poterit producere oia alia que ad ſubſtãtiam conſequũtur. poterit ita q̃ producere vnã rem ſine corruptione alterius ⁊ poterit agere. nullo preſuppoſito. ſic etiam quia tollendo ſubam tollet totũ poterit rem annihilare ⁊ poterit vnã rem corrũpere abſq; eo q̃ aliam rem generet. Cum ergo queritur. utrũ potentia creandi poſſit coicari creature. dici poteſt q̃ cum non poſſit ei coicari q̃ agat per virtutẽ que ſit ſubſtãtia nõ poterit ei coicari q̃ poſſit immediate in productione ſubſtãtie. ⁊ per cõſequẽs nõ poterit coicari q̃ poſſit agere nullo preſuppoſito.

¶ Secũda via ad inueſtigãdũ hoc idẽ ſumit ex potẽtia paſſiua quã de neceſſitate ꝑſupponit actio creature. Jmaginabimur enim q̃ eẽ creatum eſt ens ⁊ eſt tale ens ⁊ eſt tale ens hoc ſignatum. ut id qõ ab igne cauſat eſt ens ⁊ eſt tale ens: q̃ eſt ignis. ⁊ eſt tale ens hic ſignatũ quia eſt hic ignis. ⁊ lz ignis generatus ſit omnia iſta: tamen ab alio habet q̃ ſit ens ⁊ ab alio q̃ ſit ignis. ⁊ ab alio q̃ ſit hic ignis. q̃ ſit ens habet a primo agente. q̃ ſit ignis habet ab igne generãte. ⁊ q̃ ſit hic ignis habet a materia ſignata in qua recipitur forma ignis. ignis ergo generanſ ⁊ quodlibet agens na-

turale est quoddam agens medium inter agens diuinum ⁊ nām. ⁊ ideo agens naturale producit effectum sub esse medio: ⁊ quia esse speciale est cē mediū inter esse generale ⁊ esse signatum. ideo effectus ut ꝓducit ab agente naturali producitur sub eē speciali non sub esse generali nec sub eē signato. Dicebatur enī supra ꝙ si ignis generaret ignem sine materia. ita generaret ignem ꝙ non generaret hunc ignem. non enim habet ignis genitus ab igne generāte ꝙ sit hic ignis. ſz hoc habet a materia signata in qua recipitur. Ignis enim generat ignem per formā suā. sed generat hunc ignem per mām in qua agit. Ideo si ignis uel quodcūq; agēs naturale posset agere nō ex presuppositione materie produceret effectū vniuersalem absq; eo ꝙ haberet esse signatū. ⁊ qz hoc est impossibile ⁊ implicat ꝓtradictionē cū vniuersalia non possint per se existere. ut probatur in γ° meta^ce. potētia creandi que est agere nō ex suppōne materie agenti creatio coicari nō potest. Dicemus ergo ꝙ in istis effectibus quos videm⁹ materia dat eis esse signatū. ꝙ si uolumus in cām efficientem reducere hanc signationē reducemus eaz in ipsum deum qui producit mām. ignis ergo ⁊ qōcūq; agens naturale in suo effectu presupponit actionē dei ⁊ presupponit mām. Nam si ignis produceret aliquē effectum nō presuppositā actione diuina effectus ille esset. sed non esset ens ut patet ex qōne precedenti. ¶ Rursus si ignis posset producere aliquid sine suppositione materie effectus ille esset ignis. sed nō eēt hic ignis. ⁊ qz utrūq; est ipossibile. ideo qōlibet agēs creatū in omni actione sua presupponit actionem dei ⁊ potentiam passiuam in qua recipiatur actio eius. iō naturali agente coicari non poterit creandi potētia. ¶ Tertia via ad hoc idem sumitur ex ordine agentium. Nam creatio ut patebit in qōne sequenti nō est motus nec mutatio. sed est simplex defluxus rerum a deo. ⁊ simplex productio ad esse. imo ut patebit: ipsa creatio est idem realiter ꝙ eē creature. illius ergo est creare cuius est per se facere ⁊ imediate eē dare. ⁊ qz hoc est solius dei qui est agens primus. sicut non pōt creature ꝙ sit agens ꝑmuz. ⁊ ꝙ per se ⁊ imediate det esse. sic nec poterit ei communicari ꝙ possit aliquid per creationem producere.

Ad primum dicēdū: ꝙ potest cōmunicari agenti instrumētali ꝙ in virtute alterius agat ultra suam spēm. cum non potest ei coicari ꝙ ultra suam spēm agat ⁊ tamē nō agat ut instrumentū: qz hoc implicaret contradictionem. sed si creature posset coicari potētia creandi coicaretur ei ꝙ nō ageret ut instrumentum. qz creatura hoc modo agens ageret actionē primā dantē eē nō ꝑsupponētē actionem aliam. ergo si agens nō ageret ut instrumētum nec in virtute alterius: ⁊ tamē ageret ultra suam spēm ꝙ omno cōtradictionem implicat. ¶ Ad 2^m dicendū: ꝙ intelligere ⁊ videre magis est quoddā pati ꝙ quoddā agere. ⁊ ideo nō est simile ꝙ si coicaretur creature visio diuine essentie ꝙ possit ei coicari potētia creādi. uel possum⁹ dicere ꝙ in visione diuine essentie presupponitur diuina essentia eē ad quā terminetur nostra visio. sed in productiōe creature nō presupponitur aliquid esse ad qō terminetur actio creandi. ⁊ qz habere actionem non presupponentē aliquid est proprium agentis primi. quia omno repugnat ꝑmo modo omno repugnat ei ꝙ possit coicare. non tamen sic repugnat sibi ꝙ possit deum videre. ¶ Ad 3^m dicendum: ꝙ infinitas negatiua potētie: si sumat passiue potest aliquo modo coicari creature. Fm quē modum loquendi dicimus ꝙ potentia materie est potentia infinita. i. non terminata ⁊ non finita per formam. vna enim ⁊ eadē forma nō pōt finire ⁊ terminare totā potētiā māe. loquēdo de mā actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ. ⁊ iō cū materia est cōiūcta vni forme semp est ꝓiūcta priuationi alterius. sed actiua potentia infinita etiam negatiue creature coicari non potest: quia ipse actus non potest dici infinitus ꝙ debeat finiri per aliud. sic̄ materia dicitur infinita. sed sicut actus dicit infinitus hoc est quia nō determinatur ad specialem modum actionis. sed habet oēm modum agendi quare creature cōmunicari nō potest. ¶ Ad 4^m dicendum: ꝙ quātum ad presens spectat creatura dupliciter a deo distat. primo quia nō potest habere in se omnes perfectiones sicut habet deus. scō quia illas perfectiones quas habet nō habet ita nobiles nec in tantam excellentiam sicut deus. ideo creatura nō potest habere rationes diuꝫ producendoꝝ sicut habet deus. Rursus dato ꝙ habeat in se rōnem producendi aliquid: illa ratio nō erit in tanta actualitate nec in tanta excellētia. imo erit ualde deficiens a ratione que est imediate dei: ideo quodcūq; deus fm hanc rōnez producat hoc ens ⁊ fm aliam aliud nunq; tamē poterit coicari creature ꝙ creet aliquod ens: quia illa ratio sic specialiter sumpta per quā ꝓducitur hec specialis creatura nō poterit in aliquo agente creato esse tante excellentie ꝙ possit agere nullo presuppositō sicut potest deus. ¶ Ad 5^m dicendū: ꝙ deus ⁊ nihil summe distant loquendo de distantia fm apprehensionem intellectus: quia inter nihil ⁊ aliud realis distātia ⁊ realis ordo esse non potest. qō vō postea additur ꝙ supremus angelus ⁊ materia prima ꝓportionaliter distant: quia ille prope deuz illa prope nihil. Ideo sicut illa habet interminatā potentiā passiue. sic ille habet uel habere potest actiue. dici potest ꝙ non est simile de pura materia respectu nihil ⁊ de supremo angelo respectu dei: quia materia ita est prope nihil ꝙ nō posset esse magis prope. nec posset fieri aliqua creatura que esset media inter materiam ⁊ nihil. sed angelus supremus nō est ita prope deum quin posset creari alius angelus propinquior deo. uel possumus dicere ꝙ si concedatur qō dicitur non habetur intētum. Nam nō plus arguit argumentū nisi ꝙ potest coicari angelo supremo ꝙ habeat tantā potentiam actiuā quātam habet materia potentiam passiuam quo posito posset non simul: quia hoc iplicaret cōtradictionem ſz successiue educere de materia omnes formas ad quas esset in potētia quo concesso non ꝓpter hoc habetur ꝙ haberet potentiā creādi. ¶ Ad 6^m dicēdum: ꝙ inter deū ⁊ nihil est distātia ifinita ⁊ iter creaturam ⁊ nihil est distantia infinita. ⁊ quia arguitur ꝙ illa est maior distātia q̄ ista. ergo si illa est infinita ista non erit infinita. dici debet ꝙ inter nihil ⁊ deū est distantia infinita ex utraq; parte: quia nihil potest esse intra nihil ⁊ nihil supra deum. Sed inter nihil ⁊ creaturam est distātia infinita ex altera parte tm̄: qz ſz nihil possit intelligi infra nihil potest tamen intelligi ⁊ est aliquid supra creaturam. utraq; ergo distantia est infinita. sed illa est pluribus modis infinita q̄ ista: ⁊ quia potētia creature nō potest se extēdere ad nullaz distantiam infinitam potentia creandi creature coicari non poterit. ¶ Ad 7^m dicendum: ꝙ potentia durandi in infinitū potest intelligi duob⁹ modis. uel positiue uel negatiue. positiue potentiam durandi haberet infinitam. si quid compositum ex contrarys nihil habens contrariū per virtutem in se existentē posset

durare in infinitū. sicut videmus ꝙ anima habet virtutem continēdi corpus qō est ex contrarijs compositum. sed negatiue habet creatura durādi potētiam in infinitum quādo subtractū eēt ab ea illud qō eēt corruptiōis enim: utputa si nō haberet mām per quā res potest eē ꝛ non esse. uel si non esset composita ex cōtrarijs ꝛ nō haberet cōtrarietatē quo posito posset durare in infinitū. sed nō propter hoc haberet potentiam infinitaz. quare si cōmunicatū est creature ꝙ possit sic durare in infinitū. non propter hoc potest ei coicari potentia infinita. ¶ Ad 8m dicendum: ꝙ lz alique creature habeant mām non receptam in materia. tamē nulla est creatura que nō habeat eē receptū in materia. Nam ēt intelligentia habet suū ylеachim i. suum materiale. habet enim naturā in qua recipitur esse. ideo in ea natura est quid materiale respectu eē ꝛ eē est quid formale respectu nature: ꝛ qz nō coiter ponitur sic loquēdū est de agere ut loquimur de esse. sicut quodlibet eē creatū requirit aliquid in quo recipiatur. ita quelibet actio creature requirit aliquid in quo possit recipi. ¶ Ad 9m dicēdum: ꝙ creatura nō potest facere ex aliquo directe: pōt tamē idirecte. qz pōt facere aliqd quo facto aliqd est in ea qō annihilat: ut pōt se auertere a deo ꝛ pōt peccare qua peccāte annihilat gra que est in ipa. sic etiā idirecte pōt facere ex nihilo aliquid: qz potest facere aliquid quo facto aliquid: producit ex nihilo ut potest disponere sufficienter corpus ad animā intellectiuā quo disposito infunditur anima ibi. ¶ Ad 10m dicēdum: ꝙ solutio per iam dicta patet. Nam sacramēta efficiūt ꝙ figurant non ꝙ directe causent. sed cānt aliquē ornatum in animo quo causato nisi prebeam9 obicem infundit nobis gratia. Imaginabimur enīz ꝙ fantasma tam in virtute superioris actiui ut in virtute itellect9 agentis possunt mouere intellectū possibilem. Non obstāte ꝙ fantasia est virtus in corpore. intellect9 vō possibilis nec est corpus nec virtus in corpore. sic sacramēta in virtute superioris actiui ut in virtute diuina aliquid efficiunt in animā. Non obstante ꝙ sacramenta sūt quid corporale. anima vō quid spirituale. Indirecte ergo sacramēta cānt grām. ¶ Ad 11m dicendum: ꝙ antecedēs ꝛ psequens possunt se duplicit habere. primo ꝙ dicāt idem per essentiā. sicut homo ꝛ animal in homine. ꝛ tūc qō potest in antecedens directe potest in psequens: ut qō potest in productionē hominis pōt in productionē aialis: ut reseruat in homine. aliquādo vō antecedēs ꝛ psequens nō sunt idē per essentiā: sed ꝑz consecutionē tm̄: ut aperitio fenestre ꝛ illuminatio domus. tūc ꝙ potest directe in añs non oportet ꝙ possit directe in consequēs. Nam homo potest directe in hunc effectum qui est aperire fenestram: nō tamē potest directe in illuminatione domus. Sed directe habet effectū efficere natura ipsi9 solis. ¶ Ad 12m dicēdū: ꝙ creatura est finita ꝛ creatio est finita quātum est ex parte termini ad quē. Sz est infinita ex parte termini a quo ꝛ ideo creatura in hunc effectum qui est creatio nō potest propter infinitatem quā includit talis effectus.

8 Eptimo queritur Utrum creatio substātie creature sit idē ꝙ esse eius. ꝛ videt ꝙ nō: qz nō est idem terminus cū eo cuius est terminus. sed terminus creationis est eē. ergo non est idez ꝙ ipsum esse. ¶ ꝓ. si idem esset creatio ꝙ eē tūc ḋquid posset ad esse posset creare. sed agentia secunda possunt ad esse ꝛ possunt cāre esse. ergo possent creare aliquā creaturā sicut possunt creare aliquod eē cuius ꝓtrariū superius probabat. ¶ ꝓ. dicebat ꝙ creatio actio est in creatore. creatio actio passio est in creatura. cōtra ꝑm phm in 3° phisi. actio nō est in agente ꝛ passio in passo. sed actio ꝛ passio sunt in passo mot9 ꝛ sunt vnus ꝛ idem. ergo creatio actio nō erit in creatore ꝛ creatio passio in creatura. ꝛ utrūqz erit in creatura. ¶ ꝓ. arguebatur ad ꝑncipale sic. nō creatur solum esse nec solum essentia. sed creat totū. ergo creatio nō dicit esse tm̄ nec essentiā. sed dicit totū. ¶ ꝓ. creatio est quedam actio. sed agere ꝛ eē distinguūtur ḡ creatio ꝛ eē sunt distincta ꝛ differūt. ¶ ꝓ. creatio actio nihil ponit in deo nisi ꝑm rōnē. ḡ creatio passio nihil ponet in creatura nisi ꝑm rōnem. ergo non erit idem creatio ꝙ eē: qz eē dicit rem aliquā nō rōnē tm̄. ¶ ꝓ. creatio est in instanti sed esse durat. ergo ꝛ stat sed non est idē ꝙ est in instanti ꝛ ꝙ durat ꝛ stat: ergo non est idē creatio ꝙ esse. si enim idē eē creatio angeli ꝙ suū esse cum angelo semper ꝛ semp sit. semper ꝛ semper crearet qō nullus diceret. ¶ ꝓ. ipm eē creature crearetur. arguatur ergo sic. ipsuz eē creature est qō creatur: ipsa creatio est quo creatur. sed nō est qō creatur ꝛ quo creat: ergo ꝛc̄. ¶ ꝓ. fieri nō est factū esse. ergo creari nō est creatum esse. ꝛ per consequēs creatio nō est idem ꝙ eē. ¶ ꝓ. que dissonāt tēpore nō sunt idem. ut nutriri non est idem ꝙ augeri: quia dissonant tēpore. Nam aialia semp nutriunt nō semper augentur. ergo creatio ꝛ eē non sunt idem qz dissonant tempore. Nam res ꝙdiu durant semper sunt. ¶ ꝓ. quātūcunqz mutatio sit in instanti: nō tamē est idem mutari ꝛ mutatuz eē ꝛ esse in eo ꝙ mutatur ut potest haberi ex 6° phisi. ergo quātūcūqz creatio sit in instanti nō erit idem creari ꝛ creatuz eē: siue eē nullo existere eē qō per creationē acquisiuit. ergo creatio nō est idem ꝙ esse. ¶ ꝓ. creatio dicit maximam distantiam: qz dicit distantiā ante eē ad esse. sed maxima distantia dicit maximā mutationem. ergo creatio rōne maxime distātie dicit maximā mutationem. sed cum nulla mutatio ꝛ nihil qō dicit mutationē est idē ꝙ esse: ergo ꝛc̄. ¶ In ꝛriū est: ꝙ maxime res ꝟsistit per esse. ꝛ maxime subsistit per creationē ꝛ hec conuertunt. Nam ideo res creata est quia habet esse. ꝛ ideo habet eē quia est creata. ergo idem erit creatio ꝛ esse. ¶ ꝓ. si dealbatio nō est ipa albedo que dealbationem inducit. hoc est quia dealbatio fit successiue. sed si dealbatio esset tota simul. idem eēt dealbatio ꝛ albedo que per dealbationez inducitur. cū ergo creatio fiat tota simul idem erit creatio ꝛ esse qō per creationē inducitur. ¶ ꝓ. motus ad formā est in cōpleta forma uel est dispositio ad formaz. qō ideo contingit: qz omnē modū per qō motus introducit ptim est in termino a quo ꝛ partim in termino ad quē. motus ergo si diceret totum illud ad quod mouetur diceret ipsam formam ꝛ totam formā. ergo qz creatio dicit totū illud ad qō terminatur creatio: dicet ipsuz esse ꝛ totum esse.

Respondeo dicendum: ꝙ cū loquimur de creatiōe. cū creatio sit quedā actio dei. ne laboremus in equiuoco. oportet nos de ipsa actione distinguere. dicemus enim ut vult ꝑm9 in 9° metac ꝙ duplex est actio. quedam transiens in exteriorem mām que est perfectio operati: ꝛ quedaz manens in agente que est perfectio operantis. Hanc autem distinctionem adaptare possumus ad actionē

artis nature ⁊ dei. Uidemus enim ꝙ duplex est actio artis. vna est cōsiderare de artificiato. alia est producere ⁊ creare illud. ut artis edificatiue duplex est actio. vna est considerare de edificio. alia est edificare illud. Ipsa enim consideratio nō est in re considerata sed est in ꝓsiderante: ⁊ manet in artifice. sed ipsa edificatio est in edificato ⁊ transit in exteriorē mām. Hee autem due actiones sic se habent ꝙ vna dependet ex alia ⁊ vna presupponit aliam. Nam in arte actio transiens presupponit actionē non transeūtem ⁊ sine illa esse non potest. Sed si hanc distinctionem uolumus adaptare ad naturam. oportet nos extēdere nomen actionis. Nam si uellemus actionem proprie sumere nullū agens naturale siue nullū corpus habet actionem nō transeuntem: quia nō habet actionē ad se cōuersiuam ut proculus probat. sed si uolumus accipere actionē large pro ipsa perfectione ⁊ actu. dicemus ꝙ ignis calet ⁊ calefacit ⁊ ab eadē forma caloris cōpetit sibi calere ⁊ calefacere. sed ipsum calere est perfectio manens in igne calefaciente. sed calefacere est perfectio transiens in exteriorē mām. ut in rem calefactam. Possumus etiā hanc eandem distinctionem adaptare ad actionem diuinā. sed cum dicimus ꝙ est actio diuina manens ⁊ in agente est actio transiens in exteriorem mām. oportet ibi ꝙ exterior materia accipiatur large pro omni exteriori substantia. Nā actio diuina se extendit ad oia creata nō solum materialia sed etiā ad omnia imaterialia. Dicemus ergo ꝙ quedam est actio diuina manens in agente ⁊ hoc est ipm intelligere diuinū ⁊ ipsum suū uelle quoꝝ quodlibet est idem ꝙ ipsum diuinum esse. Alia est actio diuina transiēs in exteriorem materiā ⁊ ista est ipsa creatio. Per quālibet autē istarum actionū producuntur aliqua. ut per actionem diuinaz nō transeuntem producuntur persone. ut pater intelligendo producit filiuz. pater autē ⁊ filius diligendo se ꝓducūt spūm sanctū. per actionem vo transeūtem producuntur creature. Si ergo questio esset de actione nō transeunte plana esset responsio ꝙ eēt hi⁹ actio: quia actio diuina non transiens est ipse deus. ipsa diuina substantia. ipsuz diuinū esse. ibi eni intelligere ⁊ uelle ⁊ cetera talia sunt idem ꝙ eē. Sed quia questio est de creatione que est actio transiens. ideo difficile est vide re quid sit hi⁹ actio. Rursus ne iterum laboremus in equiuoco distinguenda est creatio actio. Nam coiter dicitur ꝙ creatio actio est in creatore. creatio passio est in creatura. qō si simpliciter uerū esset nullū esset dubiū quid eēt creatio actio. qz nihil est in creatore ꝙ nō sit ipsa creatrix essentia. propter qō sciendum ꝙ vno modo ipm intelligere diuinum: ⁊ ipsum uelle dei dicitur creatio actio. nō obstante ꝙ ipsa creatio actio sit aliquid transiens in exteriorē mām. Alio modo creatio actio nō est ipsum intelligere diuinum uel ipsum uelle dei. sed est aliquid in creatura receptum. ⁊ est idē realiter ꝙ creatio passio. Est enim duplex predicatio. vna cālis alia formalis. dicimus eni ꝙ odor est fumalis euaporatio. ⁊ dicimus ꝙ odor est qualitas causata ⁊ a tali passione. sed prima ꝓdicatio est causalis. Nam odor non est ipse fumus euaporans. sed causatur ex uaporatiōe fumali. Scōa vo predicatio est formalis. quia odor est formaliter talis qualitas sic creata. sic creatio que est actio trāsiens potest dupliciter nominari. Nam vno modo dicitur ꝙ talis creatio est ipsum intelligere dei. Alio modo ꝙ est aliquid in creatura receptum. sed prima predicatio est causalis. Nam creatio que est actio transiens nō est formaliter ipsum intelligere dei uel ipsum uelle diuinū. sed est illa cāliter creatio licet formaliter sit actio trāsiens. causatur tn̄ ex actione non transeūte. videlicet ex intelligere dei ⁊ ex uelle eius. Scōa vo ꝓdicatio est formalis: quia formaliter loquendo ipsa creatio cum sit actio transiens oportet ꝙ sit aliquid in creatura receptum. de hac ergo est questio quid sit hi⁹ creatio. ad qō dicim⁹ ꝙ realiter est ipsum eē creature. si autem addit aliq̄d supra huiusmodi esse. nō addit rem aliā sed respectū quendam. Possumus autem hoc triplici via uenari. Prima via sumitur ex eo ꝙ huiusmodi actio comparatur ad exteriorez mām. Scōa vo sumitur ex eo ꝙ huiusmodi actio cōuenit cū motu. Tertia vo ex eo ꝙ differt a motu. ℂ Prima via sic patet. Nam actio diuina loquēdo de actione per quā cōstituitur creatura semp requirit aliquid in quo recipiat. uel aliter huiusmodi actio nō eēt transiens in exteriorē mām. ⁊ si non esset transiens in aliquid exterius per talem actionem nihil constitueret extra deum. uel nihil produceret aliquid a deo. qui enim sic imaginatur productionem creature nescit eam distinguere a ꝓductiōe persone diuine. semp ergo creatio cum sit actio transiens requirit aliquā exteriorē substātiam in qua recipiatur. nō ergo differt creatio diuina ab actione natu re: utputa ab actione ignis eo ꝙ actio ignis requirat aliquid exteri⁹ in qō recipiat. creatio vo que est actio dei nihil tale requiret. Naz sicut actio ignis requirit exteriorem mām in qua recipiatur: ita creatio dei ex necessitate requirit aliquam exteriorem mām in qua possit suscipi. differūt tamē quia materia quā ꝑsuppo nit ignis nō est effectus ignis: nec simul producit cuz actione ignis. sed presupponit ⁊ est prius tempore q̄ actio ignis. sed exterior substātia in qua recipit actio dei est effectus dei ⁊ simul recipit esse cū actione dei. si vo ignis eēt primū agens ⁊ sua actio eēt calefacere simul calefaciendo produceret ipsum calefactibile in quo susciperet sua calefactio. quātūcunqz ergo ignis esset primuz agens sua actio sive sua calefactio: quia esset actio transiēs de necessitate requireret aliquod calefactibile ⁊ aliquā exteriorem materiā in qua reciperetur. quātuz ergo ad requirere exteriorem mām non esset differentia inter calefactionem ignis si ponatur primū agens uel secūdum agens. sed ex hoc est differentia assignanda: quia si ponatur 2ᵐ agens sua calefactio sic requirit exteriorem materiā ꝙ illa exterior materia non est effectus eius: imo est effectus superioris agentis: ut sicut causa presupponit causam. sic effectus presupponit effectū. ut sicut ignis in agendo presupponit superius agens. sic calefacere qui est effectus ignis presupponit materiam in qua recipiatur que est effectus agentis primi. Sed si ignis esset primū agens ut dicebatur adhuc non posset calefacere cum calefacere sit actio transiens nisi esset exterior materia in qua transiret talis actio ⁊ que susciperet talem actionem. semper ergo calefactio requirit exteriorem materiā quā tamen illa materia ignis nō presupponet ab aliquo superiori agente cum ipse sit positus primū agēs. hac g̃ ypothesi stāte ignis simul calefaciēdo ꝓduceret calefactibile ⁊ simul cū calefactione ꝓduceret exteriorē mām in qua illa calefactio recipeēt. ignis g̃ calefaciēdo ꝓduceret calefactionē in calefactibili. ⁊ quia positum est ꝙ ignis sit agens primum. quodlibet istoruz esset causatum ab igne. ignis ergo crearet ⁊ crearet calefactibile sub calefactiōe ⁊

causaret calefactionem in calefactibili. Sed ly ignis totum ageret ⁊ totum faceret. non tamē totum esset eius actio sed sua actio esset ipsa calefactio. ipsum vo calefactibile nō proprie esset ipsa actio sed esset q̄ susciperet actionem. Prosequēdo igitur ypotesim propositam utrūq; erit effectus ignis ⁊ ipsum calefactibile ⁊ ipsa calefactio. aliter tamē ⁊ aliter. quia ipsum calefactibile esset effectus ignis inquātuz esset actio suscipiens calefactionem. ipsa vo calefactio esset eius effectus inquātuz esset actio suscepta in calefactibili. ⁊ sicut actio ignis est calefacere ⁊ coicare entibus calorem. sic actio dei est esse facere ⁊ coicare entib⁹ eē. Uerum quia deus est agens primuz simul coicando esse producit exteriorē substātiam. i. producit essentiam creature in qua suscipit esse totum. ergo deus ⁊ essentiam cū esse. ⁊ esse cum essentia. Sed quia actio non dicit de omni eo q̄ agitur: ⁊ de omni eo q̄ producitur ⁊ causatur. sed solū dicitur de perfectione ⁊ cōplemento. ut phs 9° metaᶜ ait. q̄ actio ⁊ operatio se habent quasi complemētum. ⁊ quia eē est complemē tum essentie ly ipsa essentia producatur ⁊ ipsa eēntia creetur: quia intrīn creatur inquātum accipit esse creatio ut actionem dicit. cū actio importet perfectionē ⁊ complementū dicet de eo q̄ est cōplementū ⁊ perfectio essentie. ⁊ quia hoc est esse nihil aliud creatio nisi quedam esse factio: siue quedā esse datio: siue coicatio quedam ipsius esse. primū ergo eē creature ut est ei cōmunicatū imediate a deo dicit cōmunicatio eiᵒ. ⁊ ipsa essentia creatur inquātuz ei cōmunicat tale eē. Creatio ergo realiter nihil dicit ultra esse nisi solum respectū ad creatorē. Est ergo diligenter notandū q̄ deus creat res q̄ deus conseruat eas fm rem ꝯsi idē dicimus. vnde possumus dicere q̄ ista sex. videlicet. creatio actio. creatio passio. conseruatio actio. cōseruatio passio. terminus creationis. ⁊ esse. vnū ⁊ idem dicunt sub alia tamē ⁊ alia rōne. Sicut eni actio transiens ipsius ignis nihil est aliud q̄ quedam perfectio recepta in exteriori materia ab ipso igne. sic actio ipsius dei nihil est aliud q̄ quedaz perfectio recepta in exteriori substantia. i. in essentia creature ab ipo deo. Sicut ergo ignis uel aliud agens incohat ⁊ ꝓtinuat actionem suam. ita deus incohat ⁊ cotinuat actionez suam. differenter tamen quia ignis agit actionē suam successiue: quia calefacit ipsuz calefactibile. ⁊ inducit calefactionē in exteriori materia successiue. sed deus facit hoc totuz simul: quia actio ignis est calefacere ⁊ coicare calorem. sed hoc facit ignis successiue: qz illū calorem nō inducit ignis in materia totū simul. ideo ipsius ignis est perfecta operatio. sed ignis in agēdo de imperfecto ad perfectū tendit. Nam tamdiu successiue transmutat materiā donec fm possibilitatem recipientis cōmunicat sibi calorez suū. sed actio ipsiᵒ dei est esse facere siue est inducere esse uel est coicare ipsum eē. hoc autē nō facit successiue. ut q̄ faciat partem prius partē uel q̄ prius disponat eēntia ⁊ postea inducatur esse: sed totum facit simul ⁊ in instanti. ipm ergo eē in ⁊ illa perfectio ⁊ ille actus qui requirit siue recipit in essentia creature est a deo: esse ergo creature ⁊ est actus ⁊ actio. actus est ut est perfectio creature. actio vo ut est a deo in creatura. sicut calefactio ignis ⁊ est actio ⁊ est pfectio calefactibilis. ⁊ est actio ⁊ operatio ignis calefacientis. Ista autem perfectio que est a deo in essentia creature pōt quadrupliciter considerari. primo ut est aliquid in se. secō ut est quid creatū. quia non semper fuit. tertio ut est quid continuatū: quia nō statim deficit. quarto ut est quid indiuisibile ⁊ instantaneū. instantaneū dico nō quātuz ad durationē sed quātum ad inductionem. quia hiᵒ perfectio non est successiue sed inest tota simul inducta.

¶ Rursus illa eadem perfectio ut incohata pōt dupliciter considerari: uel ut incohata ab alio: uel ut incohata in alio: ut in essentia creature. sic etiā illa perfectio ut continuata potest dupliciter considerari. uel ut cōtinuata ab alio: uel ut cōtinuata in alio. Sex ergo modis cōsiderari poterit. Primo ut est aliquid in se. Secō ut est incohata ab alio. Tertio ut est icohata in alio. Quarto ut est continuata ab alio. Quinto ut est continuata in alio. Sexto ⁊ ultimo ut est inducta in instanti ⁊ tota simul illa perfectio que est a deo in essentia creature. si cōsideretur ut est aliquid in se. sic est ipsum eē creature. si ut incohata ab alio. sic est creatio actio. si ut incohata in alio. sic est creatio passio. si ut cōtinuata ab alio. sic est ꝓseruatio actio. deus enim incohando esse in creatura dicitur eam creare. sed cōtinuando illud idem esse qō incohauit dicit eā conseruare. creatio ergo ⁊ cōseruatio supra ipsum eē creature nihil aliud dicit nisi respectum ad creatorē. aliter tamē ⁊ aliter quia illud idem eē creature ut respicit deum incohantē est creatio: sed ut respicit deuz continuātem ipsum est cōseruatio. conseruatio ergo actio est eē creature ut est continuatū ab alio. sed cōseruatio passio est illud idē eē ut est cotinuatū in alio. Ultimo si cōsideretur illa perfectio ut est inducta in instanti ⁊ tota simul sic est creationis terminus. ita q̄ idē est creatio ⁊ creatiōis terminus. dicimus enim q̄ aliud est calefactio ⁊ calor: qz calefactio est via in calorem. calor vo est terminus calefactiōis. sed si calor introduceret in instanti ⁊ nō esset ibi aliqua successio nec quātum ad dispositionem nec quantū ad esse. ⁊ si calefactio nō fieret successiue idem esset calefacere ⁊ calefactū esse. ⁊ idē ibi eēt actio ⁊ terminus actiōis. ⁊ idem esset ibi calefactio que est via in calorē ⁊ calor qui est terminus calefactionis. non differret ergo calefactio ⁊ calor fm rem. sed illam eandē perfectionē quā diceret calor ut est aliquid in se diceret calefactio actio ut est in calefaciente. ⁊ calefactio passio ut recipitur in calefacto. sic qz esse inducitur totū simul. idem est creatio que via in esse ⁊ esse qō est terminus creationis. quia idem est ibi creari ⁊ creatū esse: sicut idem est illuminari ⁊ illumiatū eē. sicut ergo ipsum illuminari nihil est aliud realiter q̄ ipsuz lumen. sic ipz creare uel ipsum creari nihil aliud est q̄ ipsum eē. Dicimus itaq; q̄ creatio est actio transiens in exteriorē mām. sed oportet q̄ ibi accipiatur large materia pro omni materiali siue pro omni potentiali. fm quē modum loquendi intelligētie habent suū ylealchim siue suum materiale. Nam ipsa essentia ut est in potentia ad eē nominat quid materiale respectu eius. Ideo loquendo de creatione nō dicebamus q̄ creatio simpliciter esset actio transiens in exteriorem mām: sed in exteriorem substantiaz. nihil est enim aliud creare q̄ incohare esse in tali essentia. ipsuz ergo esse se hēt ut actio transiens. ipsa vo essentia se habet ut quid materiale recipiens hiᵒ actionem. ¶ Ex hoc aūt argue re possumus differentiā esse ⁊ essentie. qz queremus utrū creatio sit actio manens in agēte uel sit transiēs in aliquid exterius. q̄ si sic manens arguebatur supra talis actio erit perfectio agentis ⁊ per talem actionē nihil constituetur in esse extra deum. si vo sit transiēs erit perfectio acti uel producti ⁊ requiret aliquid in quo recipiat. ⁊ ita erūt ibi duo. ipsa perfectio recepta quā uocamᵒ eē: ⁊ id qō recipit ⁊ pfectio quā uocamᵒ

essentiaz. ⁊ lz in deo agente ⁊ ꝓducente idē sit ipse q̄ sua perfectio: qz illam nō habet ab alio ⁊ nō est in potentia ad talem perfectionē. creatura vō accipiens eē ⁊ perfectionem ab alio non est ipsa sua perfectio nec ipsum suū esse sed est in potentia ad hi⁹ perfectionez. Si ergo bene intelligeremus q̄ nunq̄ ꝓducitur aliquid q̄ sit diuisum in natura ab agente ubi per actionem transeūtem in exteriorem substātiam. statim intelligeremus q̄ in omni tali ꝓductio est compositio: qz est ipsa actio transiens uel ipsa perfectio inducta. ⁊ est aliquid q̄ ibi in qō inducit in quo transit talis perfectio. nihil enim inducitur in seipsum. ⁊ nihil suiipsi⁹ est receptiuū. uerum quia de hoc specialiter infra qōnē mouebimus. uolumus ad presens super hoc silentio transire. ¶ Scōa via ad inuestigandum q̄ creatio sit ipsum esse creature siue potest ex eo q̄ creatio cōuenit cū motu. habet enim creatio ⁊ omnis actio trā siens aliquā cōuenientiā cū motu. ꝓbatur enim de motu in 5° phisi. q̄ motionis nō est motio ⁊ generationis nō est generatio. motionis enim non est motio nec tanq̄ termin⁹ nec tanq̄ subiectum. Motio enim per se nō terminat ad motionem. ⁊ motio per se non suscipitur in motione tanq̄ in subiecto: qz si motionis esset motio tanq̄ terminus uel tanq̄ subiectum ratio motionis iret in infinitum. ⁊ qō dictū est de motione intelligendū est de qualibet actione transeūte. Nam actionis hi⁹ nō est actio. ⁊ complemēti nō est complementū. actio enim transiens intelligitur eē perfectio ⁊ complementū non agentis sed acti. non producentis sed producti. Ista autē perfectio ⁊ complementū non suscipitur in perfectione uel in complemento: qz tūc perfectionis esset perfectio ⁊ complemēti cōplementū. sed recipitur in aliqua exteriori substātia que est perfectibilis ⁊ possibilis ut perficiat. creatio ergo que est actio transiens intelligitur eē quedam perfectio ipsius exterioris sbe in qua recipit. sed talis perfectio nō est nisi ipsum esse. erit ergo creatio creature realiter idem q̄ est esse eius. ⁊ ut ponamus exemplū sensibile. intelligamus eē quēdam calorem separatum qui calor sit ꝑmū ⁊ perfectū. quo posito omnia entia erunt calida: qz nihil est in quo nō reseruetur impssio agentis primi. ex quo ergo calor ponitur agens ꝑmū omnia entia participāt calorem. Istius autez caloris separati actio esset calefacere: uerum qz ponitur esse agens primū simul calefaciendo ut supra tangebatur producit calefactibile. Rursus si ponit agens pfectū in quolibet calefactibili inducet suū calorem totū simul. actio ergo ipius caloris eēt calefactio ⁊ illa calefactio eēt perfectus calor. sic ⁊ in proposito intelligimus deum eē quoddam eē separatum. cuius actio est dare eē ⁊ eē facere. sic actio caloris separati eēt coicare calorem ⁊ calefacere. Rursus quia deus est agens primū simul dando eē producit essentiā in qua suscipitur esse. sic calor separatus si esset dare talem calorem ⁊ esset agens primū simul coicando calorē produceret calefactibile in quo susciperet calor. Ampli⁹ quia deus est agens perfectū producendo creaturaz que est in potentia ad esse coicat sibi totum illud esse q̄ potest creatura recipere. calefactio ergo est incompletus calor: qz per calefactionem nō coicatur calor simul ꝑm totam suam perfectionē. sed si fieret coicatio simul nō eēt calefactio incompletus calor: nec eēt dispositio ad calorem. sed realiter esset idem q̄ calor sola rōne differens. sic qz per creationem coicatur totum eē simul qō potest creatura recipere nō est creatio in completum esse ipsius creature. sed est totum esse ipsius. nec dispositio ad esse sed est idem q̄ esse sola rōne differens. quomodo autē differant creatio ⁊ creationis terminus ⁊ conseruatio ⁊ eē supra tetigimus. ostendentes hec omnia dicere eandē rem sub alia ⁊ alia rōne. ¶ Tertia via ad hoc idem sumitur prout creatio differt a motu. diffinitur enim motus in 3° phisicoꝝ. q̄ est actus entis in potentia ꝑm q̄ in potētia. motus enim est actus entis: quia ex quo aliquid mouetur ⁊ est in motu. aliquid habet de eo q̄ mouetur. ⁊ aliquid sibi deficit: quia si nihil haberet nō moueretur si totū haberet eēt completus motus. ipsum ergo mobile duz mouetur aliquid habet de eo ad qō mouetur: ⁊ aliquo caret: prout aliqd hēt itelligit ipz mobile eē aliquid in actu ⁊ eē ens. ⁊ per consequens intelligitur esse actus entis. prout vō aliquo caret intelligitur ipsum mobile esse in potentia. duo dicit motus ⁊ dicit actū rōne acquisiti. ⁊ dicit potentialitatez rōne acq̄rendi. Si querat qō est formali⁹ in motu dicet q̄ formali⁹ ē in motu ordo ad id qō restat sibi acq̄rere q̄ sit id qō est acq̄situz. ⁊ qz rōne acq̄rendi sumit potētialitas rōne acq̄siti sumit actualitaz lz utrūq; dicat mot⁹ ⁊ actū ⁊ potētialitatē admixtā. actū forialiuz dicit illam potentialitatē ⁊ illam imperfectionez admixtam q̄ dicat ipsum actum. Semper enim motus est respectu habiti. motus ergo erit actus entis in potentia. nō ut illud ens est in actu. sed ut est in potētia. mobile enim lz aliquid habeat de actu ⁊ aliqd de potentia. motus non erit actus eius ut est in actu sed ut est in potentia. sic ergo diffinit motus q̄ est actus entis in potentia ut est in potētia. sed cum creatio etiaz sit quidam actus. si uolumus diffinire creationē oīno diffiniemus eam differenter a motu. dicemus quidez q̄ creatio est actus entis in actu ꝑm q̄ est in actu. creatio quidem nō presupponit temporis possibilitatē ex parte passi. sed in creatiōe tota ratio facta est potētia facientis. ipsum ergo qō creatur nō habet aliquid de eo q̄ acquiritur per creationem ⁊ aliquid nō. sed totum habet simul ⁊ ideo non est in actu ⁊ in potentia ꝑm q̄ hi⁹. lz est in actu tm̄. Creatio ergo nō erit act⁹ entis in potentia ut est potentia. sed act⁹ entis in actu ut est in actu. ⁊ qz actus entis in actu ut est in actu est ipsum esse: quia intm̄ aliquid est actu inquantum est. creatio realiter erit idem q̄ ipsum esse. Aduertendū tamē q̄ multotiens inuenimus ⁊ nos ipsi diximus q̄ creatio est relatio ⁊ respectus quidam. utrūq; autem suo modo ueritatem habet. Nam creatio potest mihi dicere ipsum esse ⁊ ipsam relationem fundatam in esse. sic enim dicemus de creatione respectu esse ⁊ respectu relationis fundate in esse. sicut dicimus de potentia quātum ad materiam ⁊ quātum ad respectum fundatum in materia. Inuenimus enim a commentatore super primo phisicoꝝ q̄ materia nō est idem q̄ sua potentia: quia materia ut ait est in predicamento substātie. potentia vō in predicamento relationis. Inuenimus etiam ab eodem in de substātia orbis. q̄ essentiale est materie esse in potētia. ubi plane innuit q̄ essentia materie sit quedam potētia. ideo dicimus q̄ potentia materie duo pōt dicere: qz uel dicit ipsaz essentiam materie. uel dicit respectum fundatū in materia. Si autem dicit respectum. sic loquitur de potentia materie cōmentator in ꝑmo phisicoꝝ. Si vō ut dicit ipsam materiam. sic loquimur de huiusmodi potētia in de substantia orbis. dicemus quidem q̄ sicut forma essentialiter est quidam actus. ita materia essentialiter est quedam potentia. ⁊ sic potentia materie duo potest dicere. videlz ipsam eēntiā materie.

ꝛ respectū fundatū in hꝫ essentia. sic creatio duo pōt dicere ꝛ ipsum eē creature ꝛ respectum fundatum in tali esse. Nam ex hoc creatura creatur: quia coicatur sibi esse a deo. ex qua coicatione ꝓsurgit quidā respectus ipsius creature ad deum. sed hꝫ respectus nullā rem dicit supra ipsum esse creature sicut ipe respectꝫ fundatus in materia nullam rem dicit supra essentiaz materie. mā ergo ut in ea fundaī respectus per quem est in potentia ad formam non dicit aliam rem ꝙ mā sed dicit materiā cū hac cōditione ꝛ cū hoc modo se habendi ut habet dependētiam ad formā. sic creatio dicit ipsum eē creature in quo fundatur respectus ad creationē. sed eē cū tali respectu nō dicit aliaz rem ꝙ ipsum esse. sed dicit ipm esse cū tali ꝓditione ꝛ cū tali mō se hābdi. ut hēt talē dependētiaz ad ipsum deum.

Ad primum dicendū: ꝙ in successiuis ꝛ in hꝫs que nō fiunt simul nō est idē tmin9 cū eo cui9 est tmin9. ut forma nō est idem ꝙ motus ad formam. nō enim dicimus simplr ꝙ motus ad formā sit idem ꝙ forma. sed motus ad formā uel est dispositio ad eaz uel est ipsa forma nō simplicit: sz sub eē incōpleto. sed si motus fieret totus simul: ut si calefactio fieret tota simul nō eēt calefactio incōpletus calor sed eēt ipse calor simpliciter. ꝛ idem eēt calefactio tmin9 calefactionis. sic ꝛ in ꝓposito idē est creari ꝛ creatū eē ꝛ tmin9 creationis. ¶ Ad 2m dicēdum: ꝙ creatio est esse nō quocūqz modo sed esse incohatio in hanc essentiā de qua eēntia hactenus fuit dictū. Scōa aūt agentia lz possit facere ad esse generabiliū. ad esse tñ hoc modo videlicet ad eē receptū in aliquo de quo ꝓius nihil erat nō possunt: ꝛ qz tūc possent agere nullo ꝓsuppposito. Creatio ergo nullam rem dicit supra eē: sed dicit esse cū tali cōditione uel dicit eē taliter acquisitū aliq̄d ubi tertio creature nō pōt se extēdere. ¶ Ad 3m dicenduz: ꝙ lz creatio sit actio trāsiens. tamen ut dicebaī in ꝑncipali solone de hꝫ actione trāseūte pōt aliquid ꝓdicari cāliter. ꝛ sic creatio actio pōt dici ipm intelligere diuinū uel ipsum uelle dei a quo causaī. ꝛ sic creatio actio est in creante. sed formaliter creatio actio est aliq̄d a creatore in creatura receptū qō realit nō est aliō ꝙ creatio passio ꝛ ꝙ esse creature. ¶ Ad 4m dicenduz: ꝙ actio ꝛ actꝰ idē sunt. Nā illud idez qō est actio ut est ab agēte illud idē est actio ut est perfectio passi. ꝛ qz cū creatur essentia sub eē. ipsum esse se habet ut perfectio ꝛ ut actus. essentia vo se habet ut quid perfectibile ꝛ ut suscipiens actionem. totum ergo agitur. totum ꝓducitur. totum causatur. sed non totuz est actio: qz non totum nō habet rationem perfectionis ꝛ actus. Nam si ignis simul calefaciēdo ꝓduceret calefactibile. lz ipsum calefactibile calefaceret. nō tamē ipsuz calefactibile eēt ipsa calefactio. Hoc eni posito utrūqz eēt effectus ignis ꝛ calor inductꝰ in calefactibili ꝛ calefactibile ꝓductū sub calore. nō tñ utrūqz esset calefactio. sed calefactio eēt realiter idem ꝙ calor nō idez ꝙ calefactibile. sic ꝛ in ꝓposito fingemꝰ noia ꝛ dicemꝰ ꝙ ipz eē est ipsa actu factio. ipsa eēntia est ipm actu factibile ſm quē modū loquēdi in creatiōe rex eēntia actu fit: qz actu pficit per eē. sz eēntia nō est ipa actufactio: imo eē est ipa actufactio per qō eē pticipādo essentia ipsa actufit: ꝛ qz creare nihil est aliud ꝙ quoddam actufacere. creatio nihil erit aliud ꝙ quedam actufactio. Et qz hoc est ipsum esse. creatio nullaz rē addit supra esse. sed est ipm esse. ¶ Ad 5m dicendū: ꝙ actio successiua que est idem cū motu nō est idem ꝙ esse talis actio nō est creatio. qz ut dicebatur creatio fit tota simul ꝛ non est actus entis in potentia: sed entis in actu ut est in actuz hꝫ actus est ipsuz esse. ¶ Ad 6m dicēdū: ꝙ creatio actio ut est in deo est ipm eē dinū. ꝛ ꝙ dicit nihil ponit in deo. uerū est nihil nouū. sed bene ponit in eo aliq̄d eternuz. uel possumus dicere ꝙ sicut relatio dei ad creaturaz est in creatura ſm rem in deo ſm rationem. sic creatio in creatura ponit aliquid noui ſm rem. in deo autez ſm rōnem. Non ergo eodem modo creatio cōparaī ad deum ꝛ ad creaturā. ꝛ ideo non tenet argumentum. ¶ Ad 7m dicendū: ꝙ creatio dicit eē nō q̄cūqz mō sed esse ut est icohatū. ꝛ quia incohatur in instanti. iō creatio dicitur esse in instanti. dicemus ergo ꝙ illud idem esse ꝙ incohatur in instanti durat per tēpus aliquod si sit esse corruptibiliū. uel durat perpetuo si sit esse perpetuoꝝ. sed ex hoc nō habet ꝙ creatio nō sit idem realiter ꝙ esse. sed solum arguitur ꝙ creatio nō dicat esse sub quacunqz conditione. sed solum dicat esse sub hoc modo ut incohatum in instanti nō ut durans per tempus uel ut durās perpetuo. ¶ Ad 8m dicēdum: ꝙ creare ꝛ actu facere. sed essentia actufit per eē. esse aūt actufit nō per aliud formaliter. sed se ipso. utrūqz ergo creatur utrūqz ergo actufit. sed nō utrūqz est actu factio. ¶ Ad 9m dicendum: ꝙ lz fieri nō sit factū esse rōne successionis. illuminari tamen est illuminatū eē: qz illuminatio fit in instanti. sic creari est creatū esse: qz creatio fit in instanti. ¶ Ad 10m dicendum: ꝙ esse ꝛ creatio dissonant tēpore. qz semper res sunt nō semper creantur. sed hoc non est ꝙ creatio nō sit idem realiter ꝙ eē. sed quia creatio dicit eē nō quocūqz modo. sed ut incohatū. ideo cōuenit illa dissonātia: qz lz semper sit eē ꝙdiu durat. nō tñ semp incohatur. ¶ Ad 11m dicēdum: ꝙ quātūcunqz mutatio sit instantanea. mutari ꝛ mutatū esse nō sunt idē ſm rōnem. tamē sunt idem realiter. sic creari ꝛ creatum esse rōne differunt sed re sunt idem. ¶ Ad 12m dicendum: ꝙ nō quelibet maxima distantia dicit mutationem. sed maxima distantia cum ꝓsuppositione subiecti: qz semper mutatio ꝓsupponit mobile. sed quia creatio nihil ꝓsupponit: lz possit aliquo modo concedi ꝙ creatio dicat maximam distantiā. nō tamē loquendo ꝑe debet ꝓcedi ꝙ sit mutatio neqz motus.

Etauo queritur Utrum eē ipsius forme accidentalis sit idem cum ipsa forma. ꝛ restringebaī qō ad extensionem materie. Nam cuius materia extēditur per quātitatem. videtur ꝙ ipsa extensio materie sit quoddam eē creatum in materia a quātitate. erat ergo questio utrū extensio materie sit idem ꝙ quantitas. ꝛ arguebatur ꝙ sic: qz si eē qō dat quātitas nō est idez ꝙ quātitas. ꝛ eē qō dat qualitas nō est idem qō qualitas. ergo esse qō dat quātitas cū non sit idem qō quātitas erit in alio genere a quātitate. ꝛ eē qō dat qualitas erit in alio genere a qualitate qō est incōueniēs. Hoc enim posito ꝛ fingere in quo genere esset tale esse. esset ualde difficile. ne ergo ponamus aliquid ꝙ non sit in ꝓdicamēto. videt oīno esse dicendū ꝙ eē qō dat forma accidentalis sit idē qō ipsa. ¶ ꝑ. inter formam ꝛ materiā nullum cadit mediū: per seipsam forma vnit māe. ꝛ pfectio pfectibili. Si ergo forma quecūqz sit illa daret aliud eē ꝙ seipsam tunc illud esse caderet medium inter formā ꝛ perfectibile. ¶ ꝑ. corpus nō solum disgregat per albedinem. sed etiā disgregat per esse albū. ꝙ idez est eē albū ꝙ eē albedo. ꝛ per ꝓns eē qō dat formā accidentalē est idē qō ipsa. ¶ ꝑ. si esse qō dat forma eēt

aliud a forma posset deus facere tale esse sine forma. ergo posset deus facere mām hītem eē extensuz sine quātitate. ꝛ corpus hīs eē album sine albedine que dia sunt incōueniētia. ¶ ꝓ. si quātitas extēdens in materia ipzimeret materie aliam extensionē a seipsa pari rōne ꝛ illa alia extensio impzimeret quādaz aliā extensionem. Et quia nō est abire in infinitū. standuz est in pzimis. ut dicamus ꝙ quātitas seipsa extendit materiam: ꝛ quia extensio materie est ipsa quātitas. ꝛ quia extensio materie potest dici esse qō dat quātitas materie. quantitas ꝛ quelibet forma accidentaliꝫ potest dici idem ꝙ suum esse. ¶ ꝓ. corpus est albū formaliter per albedinē. ꝛ materia extendit formalr per q̄titatē. extensio g̃ materie formalr est ipsa q̄titas. ꝛ qz extensio materie est eē qō dat q̄titas. si enim talis extensio est formalr ipsa quātitas eē qō dat q̄titas est formalr ipsa q̄titas. ¶ ꝓ. si aliud eēt eē albū ꝛ aliud albedo. ergo alia esset disgregatio albi ꝛ alia albedinis. sed hoc est incōueniens: g̃ ꝛ pzimū. ¶ ꝓ. hēre partes est mām esse extensam. si g̃ illa mā hēret aliā extensionē a q̄titate. tūc alie essent ptes materie ꝛ alie q̄titatis. ergo ipsa eēntia materie hēret partes quod videtur incōueniens. cū materia fm essentiam dicat indiuisibilis in materia ergo nō sunt partes nisi q̄titatis. ꝛ nō est ibi extēsio nisi quātitatis g̃ nulla est extensio in mā ꝛ nulluz est eē extensum datū materie per quātitatē ꝙ nō sit quātitas. ¶ Jn p̄riū est: qz eē est actus forme: ergo nō est forma. ¶ ꝓ. partes materie sunt mā. partes quātitatis sunt quātitas. sed mā nō est quātitas. ergo partes materie non sunt partes quātitatis. ꝛ per ꝓns extensio materie est alia ab extensione q̄titatis. ꝛ qz extensio materie intelligit illud qō dat quantitas materie. si hī extensio est alia a quātitate: ergo eē qō dat quātitaꝫ materie est aliud a quātitate. ¶ ꝓ. si quātitas nō daret aliquod eē materie ꝛ nō extenderet ipsam in mā: ꝛ nō daret ei esse extensuz aliud a se nō materia cōpositoꝝ ꝓiūcta q̄titati q̄ nō ꝓiuncta qō ut in pzicipali soꝛone patebit est icōueniēs ponere. ¶ ꝓ. que hīt diuersas dzias illa differūt. sed albedo ꝛ suū eē hīt diuersas dzias: qz albedo est quid indiuisibile. esse albuz quid diuisibile g̃ differūt albedo ꝛ eē album. ¶ ꝓ. sicut forma non dat esse sibi. sed dat eē alteri. ita nō dat eē qō sit ipsa. sed ꝙ est alterū. g̃ esse ei' est alterū ꝛ diuersuz ab ipsa.

Respondeo dicendū: ꝙ hanc qōnē mouim' ꝛ ꝓpter seipsam: qz bonū est scire quō eē forme accītalis se hēt ad hī' formā. ꝛ mouim' eam ad declarādū mentē nr̄am sup q̄busdaz que inuenim' dixisse in hanc materiā. mouimus ēt eā qz per ipsaz aliq̄d reseruabit nobis de dzia essentie ꝛ esse. Sciēdū ergo ꝙ de extensione quā dat quātitas māe ex hīs que sunt in materia in dictis nostris iuueniemus sex dicta que fm mentē nr̄am non sunt clare ītellecta: ꝛ que vident eē valde dubia. ¶ Jnueniem' g̃ nos pzio dixisse ꝙ extēsio materie est alia ab extensione q̄titatis. Si g̃ materia hēt suā extensionē aliā a quātitate. ergo hēt suas lineas. suas superficies. suas dimensiones alias a lineis supficieb' ꝛ dimensionib' q̄titatis. qō dicēdo videmur inducere nouū dogma ut ponam' duo p̄dicamēta quātitatis ꝛ duo gña q̄titatum. ¶ Scōo meminim' nos dixisse ꝙ hī' extēsio māe quā dicim' esse aliā ab extēsione quātitatis non est res alia a mā quod videt oino incredibile. quia si extēsio materie cōpetit ei per accīs opꝫ ꝙ id qō accidit rei sit aliud a re: ꝛ ꝙ hī' extensio que accidit materie sit aliud a mā. Est aūt ꝛ alia rō q̄re extēsio māe opꝫ ꝙ sit alia a mā. Naꝫ ista extēsio materie qu' cū qꝫ sit illa opꝫ ꝙ extēdat cū mā. ꝓstat aūt ꝙ alie erūt partes materie. alie erūt ptes ipius extēsionis: ergo qua rōne mā non est q̄titas ꝛ mā est alia res a q̄titate. qz alie sunt partes materie alie ptes q̄titatis. pari rōne dicem' ꝙ extēsio ipsī' materie sit alia res a mā: qz alie sunt ptes materie alie ptes ipsius extensionis. ītmo si ꝓpter hoc uolum' arguere eē quādā extensionem materie que est alia ab extensione quātitatis: qz ptes materie erūt alie a partib' ipsius q̄titatis extēsionis. ut videt ire in infinitū in extēsionib'. ¶ Tertio meminim' nos dixisse ꝙ hī' extēsio materie que est alia ab extēsione quātitatis est quidā modus essendi. uel quidā modus se hīndi qui cōpetit materie ut ꝓiungit quātitati. ꝫ ꝙ sicut arguit: qz iste modus. uel est aliq̄d uel est nihil. si aliq̄d est. ergo aliqua res supaddita materie cū hoc non cōpetat materie fm se. si vō nihil est tanꝫ nihil ē dimittēdū ꝛ de eo nulla elocutio fiēda. ¶ Quarto meminim' nos dixisse ꝙ mā ꝓpter hī' modū se hīndi fm rei ueritatē est compositioꝝ q̄ si careret illo mō se habēdi: videt ualde mutabile: qz si ille modus se hīndi nō est alia res a mā. intellectus nō aperitur ut assentiat mām compositiorē eē fm rem ꝓpter id qō non est res alia a mā. ¶ Quinto meminim' nos dixisse ꝙ mā cū tali mō se habēdi ptinet ad p̄dicamētū substātie ex quo sequi videt ꝙ ille modus quicq̄d sit illud trahat ad p̄dicamentū substātie qō oino incredibile videt. Nam cū ille modus insit materie per quātitatē. ꝛ sit cātus a q̄titate nō videt possibile ꝙ illud qō a quātitate causat possit ad p̄dicamentū substātie ptinere. ¶ Sexto meminim' nos dixisse uel ei hoc exꝓesse nō dixim' ex dictis nostris haberi pōt ꝙ alia sit extensio albedinis alia q̄titatis. erūt ergo in mā inumerabiles extēsiones quarū vna nō erit alia: qz erit ibi extensio materie. extensio q̄titatis. extensio albedinis. extēsio humiditatis ꝛ caliditatis. ꝛ breuiter tot erūt ibi extēsiōes sequēdo positionē istā quot erūt accītia in mā qō videt oino cōtrariū rōni. Ut ergo in hīs oibus mentē nr̄am possīmus exponere hoc ordine ꝓcedimus. qz ꝓimo soluemus qōnem ꝓpositaz in se. Scōo ex soꝛone qōnis declarabimus oia ꝓposita dubia. Tertio qz aliqui negant mām extēdi extēsione quātitatis. adducem' ad hoc aliquas rōnes. Quarto spāliter descēdemus ad eē ꝛ essentiā. ꝛ dabim' aliquā imaginationē de differētia utriusq̄. ¶ Propter ꝓimū sciendū ꝙ dubitare quid sit illud qō acquirit mā ex eo ꝙ ꝓiungit forme: est dubitare q̄d sit extēsio materie quā acq̄rit mā ex eo ꝙ ꝓiungit quātitati. est dubitare de ipsa natura materie: qz qui bn̄ sciret nām materie de leui videret quō se haberet quelibet forma ad ipsam: ꝛ de leui cognosceret q̄d acq̄rit mā ex eo ꝙ ꝓiungit forme. Jnter ceteros aūt antiquos philosophantes qui magis accesserūt ad nām materie fuit plato qui aliqualiter tetigit cāz: sꝫ nō sufficiēter: ut narrat phs in ꝓmo phisi. Jnter nouos aūt philosophātes qui ueriorem sniam de materia ꝓtulit fuit auerrois: ut patet intuentibus dicta eiuꝫ. Duplici ergo via uenabimur itentum. Nam ꝓmo uenabimur hoc ꝓsiderando defectus platonis ꝛ cauendo nobis ab erroribus eius. Secundo considerando ueritatē a cōmentatore traditam. Jste est enim modus si uolumus aliquā mām bene tractare: qz debem' errores fugere ꝛ ueritatē sequi. Plato quidem circa materie nām ut ei ponit phs circa finē ꝓimi phisi. errauit dupliciter. Primo qz nō distinxit eaz a ꝓiuatione qō patet: quia credebat parmenidē

recte dicē z assentiebat argumēto eius. dicebat enīz parmenides q̄ quicquid fit fit ex non ente. qui ergo nō distinguit de nō eē ente sed credit hoc simplr esse uez: qz q̄cq̄d fit ex nō ente fiat. cū res fiāt ex nō ente erit mā nō ens simplr: z qz ꝑuatio est non ens simplr qui assentit simplr dictis pmenidis z sine distictione ꝓcedit q̄ res fiat ex nō ente ꝓcedit q̄ mā sit non ens simplr. z q̄ nō distinguat a ꝑuatiōe. Hoc est ḡ qō phs dicē q̄ platonici sūt tāgētes ipaz māz sz nō sufficienť. ¶ Primū enim ꝓfitent ipsi platonici pmenidē recte dicere q̄ aliq̄d gñetur ex simplr non ente. Iste ḡ fuit primꝰ errōr platonis circa mām. videlz q̄ mā ex qua gñant alia sit simplr nō ens. q̄ dicēdo nō distiguebat a ꝑuatiōe. ¶ Scōs errōr platonis fuit qz credidit q̄ si eēt mā vna nūo q̄ eēt vna fm eē z fm rōnez z sim plicit. z iō non ausus fuit ponere māz vnā nūo. sed po suit plitatē ex pte māe. z iste est magnꝰ errōr. z in hoc est tota difficltas qōnis i sciēdo q̄liter sit vnitas entiz in potētia. Nā talis vnitas nō ē vnitas simplr. cū enī ens in actu dicit vnū fz q̄ hꝰ opz q̄ sit vnū simplr. z fz eēntiā z fm eē. Sz cū ens in potētia dicit vnū: nō opz q̄ sit vnū simplr. z hoc mō mā dr vna nūo. Un̄ z phs in pº de gñatione determinans de vnitate māe: dicit q̄ est eadē fm sbaz z nō eadē fm eē. Imaginabi mur itaq̄ q̄ vna z eadē mā per eēntiā est ꝑiūcta fozme z est pfecta z est sub ꝑuatiōe z est impfecta. mā ḡ dicit quādā essentiā cui pōt utrūq̄ cōpetere: z eē im pfectū cū est sub ꝑuatiōe z eē pfectū cū est sb foza. Cū igit̄ mā est sub ꝑuatiōe sūt ibi duo impfecta. Nā ipsa ꝑuatio q̄d impfectū noiat z ipa mā ut est sb ꝑu atiōe q̄d impfectū dicit. z qz distinguim' māz a ꝑua tiōe cogimur ibi ponere duo impfecta. sed alia est im pfectio vnī' z alia alterī'. uel aliter dicit q̄d impfectū vnū z alr aliō. Nā ꝑuatio est quid impfectū qō est eēntialit ipsa impfectio. sed mā est q̄d impfectū nō q̄ sit eēntialr ipsa impfectio. sz qz participat impfectuz. Impfectio ḡ ꝑuationis est per eēntiā ut liceat sic loq̄: qz ꝑe ꝑuatio nō hēt eēntiā: z qz nō hēt eēntiā z ꝑu uat eēntia: iō eēntialr dr eē quedaz impfectio. mā vo nō sic. Nā ipsa nō ꝑuat eēntia nec est eēntialr impfe ctio. sed dicit mā impfecta: qz sb ꝑuatiōe exns im pfectionē pticipat. Multū ḡ erraret qui crederet q̄ eadē eēt impfectio māe z ꝑuatiōis z q̄ eodē mō di ceret impfectio de ꝑuatiōe z de mā. sic eni credens incideret in primū errorē platonis q̄ nō distigueret mā a ꝑuatiōe. Si ḡ ꝑmū errorē platonis fugere uo lum'. dicam' q̄ mā z ꝑuatio sunt duo impfecta z alia est impfectio vnī' z alia alterī': qz alr est imperfectuz vnū alr aliud. ꝑuatio enim est ipa impfectio. mā vo est participās imperfectionem. vnde z phs in primo phisi. ait q̄ mā appetit fozmā sicut femina masculū: z sic turpe pulchꝝ: z sb dit q̄ mā nō est turpis per se sz per accidēs. ubi cōmētatoz vult q̄ mā femineitatē z turpitudinē z defectū habet per accns: qz per ꝑuationē. ꝑuatio ḡ per se est ipse defectus z ipsa impfe ctio. mā vo dicit impfecta nō q̄ sit ipa iperfectio: sed qz iperfectionē pticipat. Si ḡ uolētes vitare errorē platonis z sic distinguētē māz a ꝑuatiōe. dicim' māz z ꝑuationē eē duo iperfecta. z dicimus q̄ nō est idē modus iperfectiōis utriusq̄. sed alia est imperfectio vnī' alia alterī'. Pari rōne imo multo magis dicim' q̄ cū mā est sub fozma accidētali ibi duo sunt pfecta. Nam ipsa fozma quid perfectū noiat z ipsa mā ut est sub fozma quid pfectū dicit. aliter tñ z alr. Nam fozma est q̄d pfectu qz est ipsa pfectio. mā vo q̄tūcunq̄ sit sub foza z q̄tūcūq̄ pficiat per ipsam nunq̄ erit q̄d perfectū q̄ sit ipsa perfectio. sed poterit dici q̄d per fectū: qz participat perfectionē. alia est ergo pfectio vnī' alia alterī'. qz pfectio fozme est per eēntiaz. pfe ctio māe per participationē. Posuimus aūt exēpluz de fozma accn̄tali. z dixim' q̄ mā cū fozma accidētali sunt duo pfecta. qō iō fecim' ne aliquis calūnioſe in staret de fozma subali dicēs q̄ mā z fozma sbalis nō sunt duo pfecta sed vnū perfectū eo q̄ sit vna eēntia uel vnū per essentiā ex utrisq̄. sed hec de fozma acci dentali nequaq̄ dicere possumus: qz ex accn̄te z sb'a vna exn̄tia nō resultat. ergo cū mā est sb foza accidē tali sunt ibi duo pfecta. z alia est pfectio vnius z alia alterius. dicebamus ēt q̄ cū mā est sub foza accn̄tali. multo magis possum' dicere q̄ sunt ibi duo pfecta q̄ possum' dicere cū est sub ꝑuatiōe q̄ sint ibi duo im pfecta. Nā magis pōt dici de mā z de fozma accidē tali q̄ sint duo aliqua q̄ de mā z ꝑuatiōe. Nā ꝑua tio. ꝓprie nō est aliq̄d sed est negatio alicui' uel est ne gatio in aliquo. Sic eni diffinit ꝑuatio in 4º meta ce q̄ est negatio in aliq̄ uel q̄ idez est: est negatio in sb. dicam' ergo q̄ nō possum' vitare errorē platonis cir ca nām māe nisi distinguam' eā a ꝑuatione z nisi di camus q̄ cū mā est sub ꝑuatiōe q̄ sunt ibi duo iper fecta. z si mā exn̄te sub ꝑuatione sunt ibi duo iperfe cta. multo magis ea exn̄te sub accidētali sunt ibi duo perfecta. z ut descēdamus ad sensibile exemplū. dica mus q̄ mā exn̄te sub quantitate sunt ibi duo extensa. utrūq̄ ergo est quid extēsuz quātitas. s. z ipsa mā: ut est sub quātitatē. aliter tñ z aliter. Nam quātitas est quid extensum: qz est essentialiter ipsa extēsio. mā vo est quid extensuz: qz participat extensionē. alia est er go extensio q̄titatis z alia māe: qz extensio q̄titatis est per eēntiā. extēsio vo māe p pticipationē. uere ḡ eēntia māe est extensa: sz hoc ei cōpetat per aliud ut per quātitatē. sicut uere eēntia māe pōt eē turpis: qz impfecta sz hoc ei cōpetat per accns ut per ꝑuatio nez. extensio igit̄ māe nō est quedā res addita māe ut sint ibi tres res. videlicet mā. q̄titas z extensio deri uata in māz per q̄titatē. sed dicem' q̄ illa eadē eēntia materie que de se est in potētia ut extendat̄ illa eadē ꝑiuncta est q̄titati sortit̄ z pticipat actualē extēsionē per ipsam. dedit eni hoc deus nāe māe ut actuet per quālibet fozmā exn̄tē in ea. est itaq̄ ibi fozma actuās z mā actuata. quātitas ergo informat mām z est foz ma inherens māe. sed illa actualis extēsio quā parti cipat mā per q̄titatē nō est aliq̄d informans materiā z nō est fozma sed est participatio fozme. hāc aūt par ticipationē fozme appellam' quēdaz modū essendi z quēdā modū se hābdi quē hēt mā sb fozma. Plato ḡ qz nō distinguebat mām a ꝑuatione coact' fuisset di cere q̄ mā z ꝑuatio non sunt duo iperfecta. z q̄ mā z fozma nō sunt duo pfecta: z q̄ mā z q̄titas nō sunt duo extensa. Uitando ergo primū errorem platonis aliquo modo manuducimur in ueritatē quesitaz. Sz vitando errorez 2ᵐ: oīno declarat qō querit. dicebat enīz esse scōs platonis error: qz credidit q̄ si materia esset vna numero per essentiā q̄ eēt vnū numero sim pliciter. uel q̄ esset vna numero fm rōnem z fm esse qō cōmentatoz exponens ait: q̄ ex hoc sequeretur q̄ materia esset aliquod entium. ¶ Ad cuius euidētiā sciēdū q̄ actus ut actꝰ est nullo alio participat. Ideo si aliq̄s ut est in actu est vnū nūo: sequitur q̄ sit vnuz simplr. Sed de vnitate entiz in potētia nō est sic. sz qz potētia pticipat uel pticipare pōt ꝑuationē z fozma z qz mā dicit quid in potētia eadē eēntia māe aliq̄n est sub ꝑuatiōe z participat ꝑuationē z est iperfecta.

aliqñ est sub forma ⁊ ꝑticipat formã: ⁊ est pfecta. qui ergo imaginat ꝙ nulla differẽtia facta sit in essentia materie ut est sub ꝓuatione ⁊ sub forma. imaginat ꝙ vnitas mãe sit vnitas entis in actu ⁊ credit ꝙ si materia est vna nũo ꝙ sit vna simplr. ideo cõmentator ait ꝙ ex hoc sequit ꝙ mã sit aliquod entiũ. i. sit aliqd in actu. Nõ enim debemus imaginari ꝙ ita se hẽat mã ꝑiũcta forme ⁊ nõ ꝑiũcta. sicut se hẽt ferrũ plumbum ꝑiunctũ ferro ⁊ separatũ ab eo. Nã plumbũ separatũ a ferro nõ hẽt de se duritiã. ꝑiunctũ a ferro nihil de duritia ꝑticipat ⁊ nõ ꝓpter hoc dici debet plumbus ꝙd durũ. Nã plumbũ est aliqd in actu ⁊ nõ hẽt duritiaꝫ nec per se nec per ꝑticipationẽ si ꝑiungat ferro. materia aũt ⁊ ens in potẽtia nõ sic. Nã si mã intelligat cũ ꝓuatiõe ꝗtitatis: ⁊ intelligat ꝙd nõ extensum ꝫ potens extendi. ꝑiuncta vo ꝗtitati illa eadẽ eẽntia que erat possibilis extẽdi sit actu extensa. vnitas ꝯ entis in actu per se ⁊ fm ꝙ hi' est vnitas rei nõ diuersificate. sed vnitas entis in potẽtia pot eẽ cũ ualde magna diuersitate. ut si mã eẽt sine ꝗtitate nõ eẽt extẽsa. cõiuncta vo ꝗtitati fieret extensa: erit igit fm eẽntiam vna ⁊ eadẽ nũo diuersificata per extensuꝫ ⁊ nõ extẽsum. ⁊ ut melius intelligat ꝙ dicit. dicem' ꝙ ouplex est ordo. vnus fm situ. alius fm causalitatẽ. fm situꝫ quidem sunt ordinate spere ut spera ꝓma nõ attingit tertiã nisi mediãte secũda. nec secũda attingit ꝗrtã nisi mediante tertia. Sed inter formas respectu mãe nõ est ordo situs sed ordo cãlitatis tm̃. quelibet enim eẽntia cuiuslibet forme: imediate attingit eẽntiam materie. est tamen ibi ordo causalitatis: quia forma substãtialis existens in materia est causa ãre sit in forma accidentalis. ⁊ vna forma accidẽtalis pot eẽ cã quare sit ibi alia. tñ ꝗtum ad situm nõ est ibi ordo. sed essentia cuiuslibet forme imediate attingit eẽntiaꝫ materie ⁊ imediate extẽdit mãm. ita ꝙ ipsa eẽntia materie fuit extensa per quãtitatẽ. ipsa ergo eẽntia materie fit habẽs ptes ⁊ fit diuisibilis ⁊ extẽsa. mã igit per ꝗtitatẽ hẽt eẽ extensum. ⁊ si querat ꝙd est istud esse ꝙ dat forma acidẽtalis mãe: ut ꝙd est illõ eẽ extẽsuꝫ ꝙ dat quãtitas mãe. dicem' ꝙ illud eẽ extẽsuꝫ qõ causat in mã a ꝗtitate nõ est aliqd informãs mãm nec est forma sed est participatio forme. vitando ꝯ errores platonis possum' inuestigare ⁊ inqrere ql̃e sit illud esse qõ dat forma accñtalis materie. ꝙ illud eẽ õn est alia res a mã: sed eẽntia materie ut est sub ꝓuatione est dicere eẽ in potẽtia ad illud eẽ: ut est sub forma est dicere eẽ in actu. ipa igit cẽntia materie diuersificata per ꝑiuationẽ ⁊ formã est carẽs eẽ ⁊ hñs eẽ. ⁊ qz vnitas nũalis ipsius entis in potẽtia patit talem diuersitatẽ. mã carẽs tali eẽ ⁊ hñs illud ut mã extensa ⁊ nõ extẽsa nõ est aliud ꝙ mã. sed est ipsa mã diuersificata mõ quo dixim'. Itaqꝫ mã ut est sub forma nõ sunt ibi nisi duo eẽntia materie ⁊ eẽntia forme. ⁊ cũ est sub ꝑiuatiõe sunt ibi duo. mã. ꝓuatio. attñ ipsa eẽntia materie sic ⁊ sic exñs itelligitur ualde diuersificata: qz cũ ꝑiuatione est iperfecta ⁊ in potẽtia. cũ forma est perfecta ⁊ in actu. ⁊ sic pfecta ⁊ facta in actu dicit hẽre tale eẽ. impfecta ⁊ in potẽtia dicit carere illo. tales aũt diuersificatiões mãe appellabam' modos se hñdi ⁊ modos eẽndi ei'. ¶ Scõa via ad inuestigãdũ hº idẽ sumit ex ueritate quã tradidit cõmentator de nã mãe. ait eni ipse in ꝓmo phisi. ꝙ mã est cõposita ex eẽ ⁊ nõ eẽ. mã eni ⁊ eẽ suũ qõ recipit a forma ut mã ⁊ eẽ extẽsum qõ recipit a ꝗtitate nõ est mã ⁊ aliqd aliud. Sꝫ illa eadẽ eẽntia que erit in potẽtia ad extensionẽ illa eadeꝫ facta in actu dicit mã hñs tale eẽ. ⁊ illa eadem que erat facta in actu per formã si ꝓuet per ꝓuationẽ dicet nõ hñs eẽ. in eẽntia ꝯ materie est ꝙ possit sic diuersificari. vñ ⁊ cõmẽtator ipsaꝫ eẽntiã mãe dicit ex utroqꝫ cõponi. ex eẽ ⁊ ex nõ eẽ. qz põt utroqꝫ mõ sic ⁊ sic diuersificari. magna cautela igit est adhibẽda ut cognoscat nã mãe. ⁊ ut diligẽter attendat quõ vnitaꝫ nũalis põt dici de ente in potẽtia diuersificato per eẽ ⁊ per nõ eẽ. qz nõ est alia eẽntia materie ꝙ eẽ actu sb forma ⁊ potẽtia sub ꝓuatiõe. esse ꝯ mãm per formã ⁊ non esse per ꝑiuationẽ dicũt eadem eẽntiã materie diuersificatã. Hoc mõ ⁊ illo soluta qõe qõ ꝓmo dicebat dicendũ. uolum' aggredi 2m ⁊ uolum' dare intellectũ illoꝝ sex que icõueniẽtia videbant. ¶ Primũ aũt qõ videbat icõueniẽs sic tollit. nã ex quo eẽntia mãe fit actu extensa ⁊ nõ fit ꝗtitas. erũt ibi duo extẽsa. ⁊ per ꝑns erũt ibi duo genera ptiũ ⁊ due extensiones. ⁊ qõ obicit ergo duo genera supficierũ ⁊ duo genera linearũ. ꝓcedit argumẽtũ ex falso itellectu quia imaginat ꝙ oẽ extẽsuꝫ qõ cõpetit materie sit aliqd in formãs mãꝫ qõ nos nõ dicimus. nã illa extensio mãe nõ est aliqd informãs mãm nec forma sed ꝑticipatio forme. vñ nõ est linea nec supficies nec est ꝗtitas sed est ꝑticipatio ꝗtitatis. mã eni extensa ⁊ nõ extẽsa dicit eãdem eẽntiã mãe diuersificatã per hi' eẽ ⁊ nõ eẽ. ⁊ hoc est in eẽntia materie: qz exñs eadẽ nũo ꝫ sbaꝫ possit sic diuersificari per eẽ ⁊ per nõ eẽ. ¶ Scõz qõ dicebat icõueniẽs per habita sufficiẽter tollit. Nã certũ est ꝙ ipsa extẽsio uel ipꝫ eẽ extensuꝫ qõ hẽt mã sub quãtitate exñs nõ est alia res ꝙ mã. intelligimus eniꝫ ut sepe sepius dictũ est ꝙ illa eadem eẽntia mãe exñs sub ꝓuatione est in potẽtia. ut sic talis exñs sub forma fit actu talis. mã ergo diuersificat per aliud ⁊ per aliud. ut per ꝓuationẽ ⁊ per formã. sed ipa mã sic ⁊ sic diuersificata non est aliud ⁊ aliud. ⁊ qõ arguit ꝙ extẽsio illa est cãta a quãtitate in mã. dici debet ꝙ nõ est cãta a ꝗtitate in mã tanꝙ informãs mãꝫ. illa enim extensio nõ est forma ꝫ ꝑticipatio forme. ipsa eni eẽntia mãe põt sic ⁊ sic diuersificari. ⁊ iõ dictũ est ꝙ ipsa eẽntia mãe ꝗtũcũqꝫ sit vna nũo: nõ tñ est vna simpliciter. ꝓpter has diuersificatiões ꝗs patit. qõ vo ꝛcõ arguit ꝙ ipsa extẽsio mãe extendit cũ mã ⁊ erũt alie ptes illius extẽsionis alie mãe. patet ꝙ hoc ẽt. ꝓcedit ex falso intellectu. Non eni dicim' ꝙ alia sit extensio mãe ⁊ alia ꝗtitatis: hoc mõ ꝙ sit quedã extensio informãs mãꝫ alia a ꝗtitate. nulla eni extẽsio informat mãm nisi ꝗtitas. sed si ipsa eẽntia mãe informata per quãtitatẽ actu extendit per eam. ipsa ꝯ extensio mãe ꝑticipat extensionẽ ⁊ fit extensa. extẽsio ꝯ illa de qua loquimur nõ est forma sed ꝑticipatio forme. ¶ Tertiuꝫ ẽt qõ dicebat icõueniẽs sic tollit: qz illa extẽsio mãe nõ est mã ⁊ aliqd. sed est mã diuersificata per aliquid. iam eni dictũ est ꝙ mã hẽt duos modos se habendi. vnũ sub ꝓuatiõe. aliũ sub forma. ⁊ fm hos modos se hñdi ipsa eẽntia mãe diuersitatẽ recipit. mã ꝯ ꝓsiderata sine extẽsione ⁊ ꝓsiderata actu extensa nõ est nisi ipsa essentia mãe facta talis in actu ql̃is erat in potẽtia. diuersificatio ꝯ cõpetit ei per aliud ⁊ aliud. sed ipsa sic diuersificata nõ est aliud ⁊ aliud: qz nõ sũt nisi tria ꝓncipia. s. forma ⁊ ꝓuatio ⁊ eẽntia mãe diuersificata per hoc ⁊ illõ. has aũt diuersificatiões nõ nihil eẽ dicim' ẽt eã fm rei ueritatẽ eẽntiã mãe ⁊ sic diuersificat. dicem' eni ꝙ pfectũ ⁊ impfectũ differũt eẽ ⁊ nõ eẽ differũt act' ⁊ potẽtia ⁊ dicem' ꝙ vna ⁊ eadẽ eẽntia mãe diuersificat per pfectũ ⁊ impfectũ ⁊ eadẽ eẽntia mãe ꝙ itelligit eẽ in potẽtia ut est sub ꝓuatiõe fit in actu ut est sub forma. ad oia ꝯ ista dicim' eandẽ

essentiã mãe nõ eodem modo se habentẽ sed diuersificatã: ⁊ ideo ista nõ dicunt aliam rem q̃ materiã. ſz dicunt quosdã modos se habẽdi per quos potest diuersificari materia. vnitas eni materie ẽ vnitas entis in potẽtia cuz qua vnitate stant hi⁹ diuersificationes. ¶ Quartũ etiã de leui tollitur qz si possumus intelligere essentiã materie sic diuersificatã leue est intelligere eam eẽ cõpositiorẽ. Nam si essentia materie de seipsa est extensa ⁊ ista eadẽ essentia põt sic diuersificari q̃ fiat actu extensa. si eẽt possibile q̃ materia haberet esse nõ extẽsuz ⁊ postea actu extẽderet. nõ eẽt alia materia per essentiã extensa ⁊ nõ extensa. diuersificatio ergo ut dictũ est ineſt materie per aliõ. ſz mã sic ⁊ sic diuersificata nõ est aliud ⁊ aliud: sic extẽsio inest materie per aliud. sed materia actu extensa a se potẽtia extensa nõ est aliud. ſz illud idẽ qõ erat potẽtia extẽsum fit actu extẽsum. ⁊ qz nullus diceret materiã extensaz ⁊ habentẽ partes nõ eẽ compositiorẽ se nõ extensa ⁊ carentẽ partibus: ideo possumus itelligere materiã cõpositiorẽ ex eo q̃ est apta nata sic ⁊ sic diuersificari. ¶ Quintũ etiã de leui tollitur. Nam illa extẽsio materie ſm quã dicim⁹ q̃ materia habet partes alias a partib⁹ quãtitatis nõ est aliq̃d informans mãm: qz si hoc eẽt ad predicamẽtũ substãtie ptinere nõ posset. sed ipsa essentia materie põt sic diuersificari: ⁊ põt diuersos modos hẽre. ⁊ potest diuersimode accipi. Cũ ergo nulla essentia addat supza essentiam materie: cũ eẽntia materie semp sit in p̃dicamẽto substantie materia sic extensa ad predicamentũ substãtie pertinebit. sicut quãtitas ex eo q̃ extendit mãm non trahit extra genus suũ: ita q̃ q̃ntitas extendens est in genere q̃ntitatis. sic materia ex eo q̃ extendit per q̃ntitatem nõ trahit extra genus suũ: sed materia extẽsa est in genere ſbe. ¶ Sextũ aũt ⁊ ultimũ qõ videbat incõueniẽs: sic tollitur. Nam certum est q̃ nõ est nisi vna quãtitas que mãz extendat ex eo q̃ informat eã ⁊ que extẽdit cetera accidẽtia mãlia ex eo q̃ substernitur eis. Una est ergo extensio que mãm informat ⁊ que alijs accidẽtib⁹ substernit. sed lz ibi vna extensio per eẽntiaz sunt tñ multe ibi extensiones per participationẽ. Jnde est ergo q̃ sicut dicebam⁹ q̃ alia est extensio materie ⁊ quãtitatis: qz q̃ntitas hẽt extensionẽ qz est ipsa extensio eẽntialiter. materia vo qz illã extensionẽ participat. Jta ⁊ albedo habet extensionez: qz exetensionẽ quãtitatis participat. ⁊ aliter participat eam materia ⁊ aliter albedo. Nã materia participat extensionẽ quãtitatis ⁊ quãtitati substernit. albedo vo qz in quãtitate fundat eius extensio non est quãtitas sed participatio quãtitatis. ⁊ albedo extẽsa nõ dicit duaz res sed dicit vnã ⁊ eãdem rem aliter tñ ⁊ aliter se hñtem. Nam illa eadem eẽntia albedinis que de se nõ est extensa ꝓiuncta quãtitati fit actu extẽsa. albedo ergo est actu extensa per aliud. sed albedo extensa a se nõ extẽsa nõ dicit aliud ⁊ aliud. sed dicit vnũ ⁊ idẽ aliter ⁊ aliter se habẽs. uel dicit vnã ⁊ eandem eẽntiã albedinis. in materia est ergo vna extensio que est res ⁊ que est forma ⁊ que est eẽntialiter extensio. sed multe sunt ibi extensiones per participationẽ. sed hee participationez extensionis non dicunt alias res ab ipsis reb⁹ extensis. sed dicunt easdez res aliter ⁊ aliter se habẽtes. ⁊ breuiter ipsa materia participat suo mõ extensionez ⁊ quot sunt ibi accidentia educta de potẽtia materie tot sunt ibi participatiões extensionis. ¶ Tria sunt hic diligenter notãda. ꝓio ut ꝓcedamus multitudinẽ extensoꝝ. videlicet q̃ mã quantitas ⁊ albedo dicunt multa extensa. ita q̃ ipsa materia substracta quãtitati quid extensuz. Scõo est notandũ q̃ si cõcedamus multa extensa. nõ tamẽ extensiones quocũq; modo sumpte sunt res alie ab extensis. immo taliter põt accipi extensiones q̃ nõ sunt res alie ab extensis: ut extensio quãtitatis nõ est res alia a quãtitate. imo quãtitas eẽntialiter est ipsa extẽsio. extensio etiã materie nõ est res alia a materia. nõ enim intelligim⁹ q̃ hi⁹ extensio materie ut sepius diximus sit quedam res informans mãm. talis enim extensio nõ est quãtitas sed participatio quãtitatis. extensio ergo materie põt dupliciter dici. vno mõ vt dicatur extensio id qõ informat mãm ⁊ sic quãtitas est extensio materie. sed si quãtitas sic eẽt in materia q̃ tamen ipsa eẽntia materie nõ actu extenderetur per quãtitatẽ. hoc posito quãtitas esset quedam extẽsio existens in materia cũ nõ posset dici materia extensa per quãtitatẽ: qz posituz est mãm nõ extendi per eaz. sed si debet materia extendi per quãtitatẽ duo requiruñt lz hec duo ab inuicem separari nõ possint. ꝓmo enim requirit q̃ sit quãtitas in materia. ſcõo q̃ existẽtia quãtitatis in mã: mã fiat actu extensa ⁊ participet quãtitatem. ergo extensio materie potest dici uel ipsa quãtitas que est alia res a materia ⁊ que iformat materiã. uel extensio materie dicet ipsa participatio q̃titatis: ⁊ sic extensio materie nõ est alia res a materia: qz materia seipsa participat formã. Non enim debemus intelligere q̃ sic sit q̃titas in mã sicut est lignum in lapide uel lapis in ligno que ex seinuicẽ ullã actualitatem recipiunt. sed materia actu extendit per q̃titatem. ergo est ibi quãtitas ⁊ materia participãs q̃titatez. ꝓpter qõ ipsa quãtitas põt dici extensio materie ⁊ ipa participatio quãtitatis extensio mãe dici potest. ⁊ sicut extẽsio materie dupliciter sumi potest. sic materia extensa põt dupliciter dici. vno modo ut dicatur materia extensa quãtitas siue materia includens q̃titatẽ ⁊ sic materia extensa nõ est in p̃dicamẽto sed in predicamẽtis. Alio modo põt dici materia extensa participans quãtitatẽ ⁊ sic est ipsa eẽntia materie que de se est potẽtia extẽsa ut est actu extensa. ⁊ hoc modo eẽntia materie nõ est aliõ q̃ materia ⁊ est in predicamẽto substãtie. ⁊ que diximus de materia respectu quãtitatis intelligẽda sunt de albedine ⁊ de alijs accidẽtalib⁹ mãlibus. extensio itaq; materie nõ ut dicit quãtitatẽ informantẽ mãm: sed ut dicit participationẽ forme nõ est res alia a materia: sic extẽsio albedinis nõ ut dicit quãtitatẽ illaz que est ſbm albedinis. sed ut dicit participationẽ illius subiecti nõ est res alia q̃ albedo. est igitur hoc 2m notãdũ q̃ taliter põt accipi extẽsio materie ⁊ albedinis ⁊ ceteroꝝ talium q̃ nõ dicit rem aliam ab extensis. notandũ est q̃ vnitas numeralis materie magnaz diuersitatẽ patit. ꝓpter qõ nõ est vnitas simpliciter. ipsa enim eẽntia materie diuersificat per eẽ ⁊ per nõ eẽ: que diuersificatio ut supza diximus lz accidat sibi per aliud. ipa tñ sic ⁊ sic diuersificata nõ est aliud ⁊ aliud. sed est vnuz ⁊ idẽ nõ per oẽm modũ: sed aliter ⁊ aliter se habẽs. dicemus ergo q̃ ut diffuse traditur in ꝓmo philicoꝝ. tria tm̃ sunt ꝓncipia nature. mã forma ⁊ ꝓuatio. duo istoꝝ sunt opposita nõ manẽt diuersificata sed seipsa expellunt. ut ꝓuatio expellit formã ⁊ ecõuerso. materia vo q̃ est tm̃ ꝓncipiũ vnũ ⁊ idem manet nunc sub vno ꝓncipio nũc sub alio: ut nũc sub forma nũc sb ꝓiuatione. sed lz materia maneat vna ⁊ eadem nũc sub ꝓiuatiõe nũc sub forma. magne tñ esset demẽtie credere q̃ si materia maneret vna ⁊ eadez sub ꝓiuatiõe ⁊ forma q̃ etiã maneret vno ⁊ eodem modo non di-

uersificata in aliquo. dicemus igit̃ q̃ ipsa essentia materie est apta nata diuersificari hoc mõ ꝛ illo. ꝓpter qõ mã cũ suo eẽ extenso non est aliud q̃ essentia mãe facta in actu talis: ut facta actu extensa qualis erat in potentia ꝛ mã ꝯsiderata cũ suo esse nõ extenso nõ est aliud q̃ essentia materie abiciens actum ꝛ hñs potẽtia extensionẽ. cõsiderata vo sub esse extenso est non abiciens actum. sed est actu extensa. diuersificat ergo essentia materie, put est abiciens actũ ꝛ nõ abiciens. ut distiguit phs in 2° de aia. eẽ itaq; qõ dat forma materie siue sit accñtalis siue sit substalis nõ est aliud ab essentia materie. nec est res alia a mã. sz eẽntia materie nõ abiciens actũ. sz facta talis in actu qualis est in potentia. dicit mã cũ tali esse ꝛ non eẽ qõ dat ei ꝑuatio nõ est aliud q̃ eẽntia materie abiciẽs actum ꝛ carens tali eẽ. Cõcludam⁹ aũt ex oĩbus ꝛ dicamus formam q̃tum est de se ꝛ q̃diu est eadẽ ſm eẽntiaz est eadem ſm esse. forma ergo q̃tuz est de se uel manet eadẽ nõ diuersificata. uel tollit per ꝑuationẽ. ꝛ ꝑuatio q̃tuz est de se uel manet eadẽ non diuersificata. uel tollitur per formã. ꝛ si sunt alique forme suscipiẽtes magis ꝛ minus nõ impediũt ueritatẽ quesitã. qz hoc nõ cõpetit formis ſm se: sed ꝓout in mã sunt recepte. eẽntia tamẽ materie de se est apta nata diuersificari per esse ꝛ per nõ eẽ. foꝛa aũt nunq̃ stat cũ nõ eẽ nec ꝑuatio cũ esse. sed eẽntia materie stat cũ utroq;. materia igit̃ cũ suo nõ eẽ qõ hẽt per ꝑuationẽ ꝛ sine suo esse qõ hẽt per formã nõ est nisi ipsa eẽntia materie que ꝓius est potẽtia talis postea fit actu talis. q̃ nisi essentia esset apta nata sic diuersificari aliter ꝛ aliter nequaq̃ talia ꝓtingere possẽt. itaq; si materia est apta nata sic diuersificari ꝛ aliter ꝛ aliter se hẽre tales diuersificationes appellare. alios ꝛ alios modos se habẽdi videt oĩno inconueniens. ¶ Postq̃ soluimus qõnem ꝓpositam oñdentes quid est illud eẽ qõ dat formã mãe. ꝛ decla rauimus illa que videbant inconueniẽtia circa hãc materiã: qz ut dicebat aliqui negant essentiã materie extendi per quãtitatẽ. uolum⁹ ad hoc adducere rõnes q̃ dicebatur tertio exequẽdũ. ꝓbabim⁹ aũt triplici via ipsam essentiã mãe extẽdi per quãtitatẽ. Prima sumit ex eo q̃ materia cõparat ad diuersas formas. Scõa ex eo q̃ quãtitati subicit. Tertia ex eo q̃ diuiditur per quãtitatẽ. ¶ Prima via sic patet. Nam si mã nõ extenderet per quãtitatẽ: tũc mã non haberet partes. in diuersis ergo partibus materie nõ rep erirent diuerse forme. sequeretur igitur oĩa inconueniẽtia ad que adducit cõmẽtatoꝛ in de suba ꝛbis dicẽs q̃ si mã nõ haberet dimẽsiones. i. si ipsa eẽntia materie nõ extẽderet nõ reciperet simul diuersas formas numero nec diuersa specie nisi diuersis tẽporibus qõ patet plane falsum. opinantes aũt solaz quãtitatẽ habere partes ꝛ eẽ extensam. mãm aũt nõ hẽre partes ꝛ nõ eẽ extẽsam credũt indiuidua nõ differre substãtialiter sed accñtaliter tm̃. Hec opio ꝛriat dictis phi in ꝓmo ce. ꝛ mũdi. qui vult q̃ quõ res ꝓstat ex medietate materie sue possunt eẽ plures tales ꝛ res in eadẽ specie. ergo vult ipsam mãm hẽre medietatez ꝛ hẽre partes qõ nõ eẽt nisi extẽderet. uere aũt ipsa essentia materie extendit ꝛ hẽt partes: lz habeat per accidẽs ut per quãtitatẽ. ¶ Scõa via ad hoc idem sumit ex eo q̃ mã quãtitati subicit. naz ubicũq; est oportet ibi accidens esse ſbm eius. aliter eni accidẽs eẽt sine ſbo qõ nãliter fieri nõ põt. ꝛ qz quãtitas habet eẽ extẽsũ opz q̃ cuilibet parti quãtitatis substernat mã qõ nõ esset nisi mã extenderet simul cũ quãtitate: sed forte dices q̃ mã nullam totalitatẽ habet nisi essentialem. Non autem habet totalitatẽ extensionis. sed est tota sub tota quãtitate ꝛ tota sub qualibet parte: sicut aia itellectiua est tota in toto coꝛpore ꝛ tota in qualibet parte. sed hec cauillatio friuola est. Nam aia intellectiua superexcedit coꝛpus ꝛ est formalioꝛ coꝛpore. si ergo hic possemus dicere de mã esset mã formalioꝛ sua forma. ¶ Tertia via ad hoc idem sumit ex diuisione materie. Nam diuisa quantitate diuidit ꝛ mã. ita q̃ sub qualibet parte quãtitatis hẽt eẽ mã: qõ nõ esset nisi mã extenderet simul cũ q̃titate. ex hoc aũt ꝯfirmat rõ 2ª. Nam qz aia intellectiua non extendit extẽsione coꝛporis diuiso coꝛpore nõ diuidit aia. Si ergo mã nõ extẽderet cum quãtitate nõ diuideretur mã qõ est ipossibile: qz tũc eẽt dare quãtitatẽ aliquã sine mã. dicemus ergo q̃ sicut albedo ſm quãtitatez eẽntialem est tota in tota supficie ꝛ tota in qualibet parte. habet tñ ipsa albedo quãdã totalitatẽ per accidẽs ut totalitatẽ extẽsionis quã hẽt ex eo q̃ ꝑticipat quãtitatẽ ſm quã totalitatẽ ꝛ tota albedo in tota superficie ꝛ pars in ꝑte. ꝛ diuidit albedo ſm diuisionẽ supficiei sic ꝛ mã ſm totalitatẽ eẽntialez est tota sub qualibet forma. habet tñ ipsa mã quãdam totalitatẽ extẽsionis quã hẽt per accñs ex eo q̃ subicit q̃titati ſm quã totalitatẽ diuidit ut in diuersis partibus ei⁹ possint simul esse recipi diuerse forme. ¶ Hijs oĩbus ꝑlibatis uolumus exequi quartũ ꝛ ultimũ. oñdentes quõ de diuersitate eẽ ꝛ essentie possumus ex hijs que dixim⁹ hẽre aliquã ꝓiecturã. Imaginabimur eniz q̃ mã de se extẽsionẽ non habet. Imaginabimur ẽt q̃ in mã sit quãtitas que est ipsa extensio eẽntialiter quã ꝑticipãdo mã dicit extendi. posito itaq; q̃ eẽ sit quedam extẽsio separata. sicut posuit plato ideas separatas quas uocauit deos. Si igit̃ illa extẽsio separata uelet ꝓducere mãm posito q̃ mã nõ posset esse in actu sine extẽsione ſm hanc ypothesim extensio illa separata nõ posset ꝓducere mãm nisi ipzimeret ei quãdã extensionẽ uel quãdã quãtitatẽ que faceret mãm potentia extẽsam actu extensam. ¶ Cõstat aũt q̃ extẽsio illa separata per seipsam nõ posset iformare mãz. ergo eẽnt ibi tria. videlicet mã que est potẽtia extensa. ꝛ extensio illa que infozmat mãm ꝛ que facit actu extẽsa ꝑticipare extensionem. ꝛ eẽt quedam extensio separata que ꝓduceret mãm cũ illa extensione. sic est in ꝓposito itelligemus eẽntiaz eẽ aliquid que de senõ habet eẽ. sed est in potẽtia ad eẽ. ꝛ est quoddaz eẽ separatũ. ut deus. ipse ergo deus uolens ꝓducere eẽntiam creature. videt ſm hũc nature cursum q̃ nõ põt eam ꝓducere nisi actu existentẽ ꝛ habẽtez eẽ. ꝛ quia potẽtia nõ habens esse nõ potest fieri actu existens ꝛ actu habens esse nisi ei aliqua ꝑfectio superaddatur per quã perficiat ꝛ existat ꝛ sit. ¶ Constat q̃ ipsum esse diuinũ nõ põt eẽ formalis perfectio alicui⁹. eẽnt ergo ibi tria. videlicet eẽntia participans eẽ ꝛ eẽ participatũ in eẽntia ꝛ ipsum esse purũ. deus ipse qui ꝓducit eẽntiam cũ eẽ ꝛ eẽ cum essentia. sed hec oĩa de eẽ ꝛ eẽntia in sequẽti qõne lucidius tractabunt.

Ad ꝓmum ergo dicendũ: q̃ argumẽtum ꝓcedit ac si quãtitas imꝑzimeret materie quãdã extẽsionem a seipsa qõ non est uerũ. sed quãtitas existens in mã facit mãm potentia extensa actu extẽsam. mã aũt sic actu extẽsa ꝛ potentia extẽsa dicit vnam ꝛ eãdẽ eẽntiã materie cũ alio ꝛ alio modo se hñdi. Illi ergo extẽsioni nõ est querẽdũ aliud ꝓdicamentũ q̃ ꝓdicamẽtũ in quo est mã: quia mõ rei nõ querẽdũ aliud ꝓdicamentũ ab ipsa re. Sz intellectus nõ quiescit sed semꝑ uacillat eo q̃ nõ vi-

detur possibile q̄ accidat materie extensio ⁊ accidat ei per quantitatē: ⁊ tñ illa extensio sit in eodē genere cū mā nō in quātitate. ꝓpter qō sciendū q̄ extensio materie nō est res ſz modus rei nō est forma ſz participatio forme non est quātitas sed participatio quātitatis. Si ergo ista participatio q̄titatis non est res sed modus rei oportet q̄ sit in eodem genere cum re illa cui⁹ est modus. cum ergo participatio extēsionis nō sit modus q̄titatis quare quātitas nō est hoc mō extēsa q̄ participet extensionē. ſz quia est eēntialiter ipsa extēsio erit iste modus ipsi⁹ materie que est extē sa. ⁊ per ꝯns iste modus erit in eodē genere cum mā. uel ut magis ꝓprie loquamur mā hns hūc modū est in eodem genere in quo pri⁹ erat. dicemus ergo q̄ ls sit eandē eēntiā materie que est sub p̄uatiōe ⁊ postea sub forma tñ nullus diceret q̄ eodē modo se habeat mā exns sub p̄uatione ⁊ sub forma. mā ergo exns sb̄ p̄uatione dicit mām cū quodā mō se habēdi. ⁊ mā exns sub forma illa eandē eēntiā materie cū alio mō se hñdi: ⁊ qz isti modi se hñdi nō diuersificant eēntiaz cū res sit in p̄dicamēto per suā essentiā. nō diuersifi cabūt p̄dicamētuz. mā itaq; siue se habeat hoc mō siue illo semp erit in p̄dicamēto substātie. ¶ Ad 2m di cēdum: q̄ inter formā ⁊ mām non cadit mediū aliud qō informet mām. sed quātitas seipsa perficit mām ⁊ informat eam ⁊ extēdit ipsam ⁊ sic quātitas seipsa ex tendit mām. sic mā seipsa extendit. extensio ergo māe uel esse extēsuz qō habet mā per quātitatē nō aliqua res media inter quātitatē ⁊ mām. sed est soluz quidā modus se hñdi ⁊ quedā participatio forme. ⁊ ut me lius appareat qō dicit sciēdū q̄ extensio materie uel esse extēsum ei⁹ pōt mihi duo dicere. uel illud qō iform māz ⁊ sic eē extensuz est idē qō quātitas: qz nulla extensio informat mām nisi quantitas tm̄. Si vo hi⁹ extensio nō dicat formam sed participationē forme sic ut eē diximus nō erit res sed modus rei. ⁊ q̄uis sit ineōueniēs q̄ aliqua res sit media iter formā ⁊ māz. est tñ omno necessariū q̄ aliquē moduz habeat mā ut est sub forma quā non hēt ut caret. ¶ Ad 3m dicen duz: q̄ actio ls p̄ncipaliter sit a forma: est tñ a mā ex ꝓsequēti p̄out participat formā. Naz ſm phm in 2o de aia. sanamur nō solū sanitate sed ēt corpore. ⁊ sci mus nō soluz scia sed etiā aia. corpus ergo diſgregat per albedinē ⁊ per eē: ſz diſgregat per albedinē tanq̄ per formā. per esse vo albuz tanq̄ per participationē forme. Ipsum eni corpus participās albedinez est cā diſgregationis. esse ergo album uel eē extensum uel esse quodcūq; q̄ dat forma materie nō est tertia res a forma ⁊ a mā. ſz uel est ipsa forma uel pticipatio for me: ut est ipsa forma nō est alia res a forma: ut est par ticipatio forme nō est alia res a mā. sed est quidā mo dus se hñdi qō habet mā ut mā non ut est sub forma. ¶ Ad 4m dicēduz: q̄ hi⁹ esse nō posset deus facere sine forma. Nam si hi⁹ eē dicat ipsam formā nō pote rit eē sine forma: qz tūc esset forma sine seipsa. Si vo hi⁹ esse dicat participationē forme nō poterit eē sine forma: qz non est intelligibile q̄ sit modus rei sine re. ¶ Ad 5m dicendū: q̄ quātitas nō extēdit mām ipri mendo ei quādam aliā extensionē informātē eam. ſz mā que de se nō est extensa per quātitatē fit actu extē sa. extensio ergo materie vno mō est ipsa q̄titas. alio modo participatio q̄titatis. ipsa eni quātitas infoz mans mām ⁊ extēdens formaliter eam pōt dici extē sio materie. ⁊ mā que de se est potētia extēsa partici pando q̄titatem fit actu extensa. ergo nō solum q̄ti tas sed participatio q̄titatis extēsio materie dici po test. vna ergo extēsio que informat mām ⁊ que est for ma eius. sed ex ista extēsione que est forma sequit̄ q̄ mā sit actu extensa ⁊ q̄ sit in ea participatio forme. ¶ Ad 6m dicendū: q̄ eē formaliter tale pōt itelligi duplr uel tanq̄ forma: uel tanq̄ pticipatio forme. mā ḡ tanq̄ per formā formalit̄ est extensa per q̄titatē: qz nulla est extensio informās mām nisi q̄titas. ſz partici patiōe forme mā est extēsa: eo q̄ eē materie partici pat essentiā q̄titatis est facta talis in actu qualis erat in potētia. extēsio ergo ut est participatio forme nō est alia res a mā. nec est aliquid informās mām. ſz ipa eēntia materie hēt duplicem modū se hñdi. vnū sub p̄uatione ⁊ tūc dicit̄ eē p̄ius tale. Aliū sub forma ⁊ tūc dicit̄ esse actu tale. mā itaq; participans formā est ipsa eēntia māe nō quocūq; mō sumpta. sed cuz hoc modo se hñdi ut est facta talis in actu qualis erat in potētia. participatio ergo forme est quidā modus se habēdi qui cōpetit materie ut est sub forma. ¶ Ad 7m dicendū: q̄ esse albū vno modo est ipsa albedo. Alio mō est albedinis participatio. ⁊ qz vna ⁊ eadez actio egredit̄ a forma ⁊ a mā participantē formā. nō obstāte q̄ aliq̄d aliud est forma alio mā pticipās for mā ⁊ iō nō opz q̄ sit alia diſcregatio albedinis. ⁊ alia albi. ¶ Ad 8m dicendum: q̄ ipsa eēntia materie sit extensa ⁊ habet partes. sed hoc nō est per se: sed per accns inquātum participat quātitatem.

n Ono queritur Utrū essentia creature sit su um esse uel realiter differat ab eē ei⁹. ⁊ videt q̄ idez sit eēntia ⁊ esse realiter: qz ſm phm in perier. uerba ſm se dicta noia sunt. eadē eni res ipoztat per nomē ⁊ per uerbū. eandem enim rem dicit currere ⁊ cursus. sub alio tñ ⁊ alio mō significandi. ergo eandē rem dicit essentia ⁊ esse. ¶ ꝑ. sum es est. est uerbū substātiuū. dicit ergo ipsa subaz rei ſz dicē eē rei. ergo idem est suba rei ⁊ eē ei⁹. ¶ ꝑ. si eē rei differt a sba eius. hoc potissime est: qz suba rei dicit̄ participare. ſz oēs colores participāt albedinē. nec tñ sunt cōpositi imo quilibet color est simplex quedaz qualitas. ergo aliq̄n quelibet eēntia creata poterit participare esse nec tñ ꝓpter hoc erit cōpositioz. esse ergo nō facit cō positionē cum eēntia. ⁊ per ꝯns nō est res alia ab ea. ¶ ꝑ. forma aduenīente materie compositū fit ens in actu ⁊ habet esse actuale non igit̄ indiget alio esse. ¶ ꝑ. sicut agere p̄supponit eē: qz non agit nisi q̄ est. ita ⁊ reciperet qō nō recipit q̄ est eē. ergo nō pōt recī pere eē: qz sic reciperet eē cū non recipiat nisi q̄ est in telligeret eēntia esse anteq̄ reciperet eē. sed si eēntia est ⁊ nō recipit eē opz q̄ sit ipsum esse. ¶ ꝑ. creatio terminat̄ ad eē. sed si aliud eēt essentia ⁊ esse: essentia crearet̄ per accidēs uel eēnt ibi due creationes. vna qua crearetur esse: ⁊ alia qua crearet essentia. hoc est incōueniēs: ergo ⁊ ꝓmū. videlicet q̄ aliud nō sit eēn tia ⁊ aliud esse. ¶ ꝑ. ſm anſelmū sicut se hēt lux lu cere ⁊ lucens. sic se hēt essentia eē ⁊ ens. sed realiter est idez lux qō ipm lucere ergo realiter essentia erit idem q̄ ipsum eē. ¶ ꝑ. si esse eēt additū eēntie eēt accns essentie ⁊ esset in genere accntis qō est incōue niens. ¶ ꝑ. ſm auic. in 5o metaec sue in simplicibus idē est eēntia esse ⁊ ens. ergo saltē in substātys sepa ratis que sunt simplices erit idē essentia ⁊ eē. ¶ ꝑ. suba est ens per se. ergo nō erit ens per eē superadditū. ergo idem erit suba ⁊ esse eius. ¶ ꝑ. si eē angeli nō esset idem qō suū eē. ergo angelus eēt in potētia ad eē. sed in vno ⁊ eodē ſm phm in 9o metaec. potentia precedit actuz. ergo hoc posito angelus fieret ex mā

preiacẽte ꝛ ꝓius eẽt in potẽtia q̃ esset in actu qđ est incõueniens. ¶ ꝓ. modo est idem realiter cum sua potẽtia. ergo forma erit idem realiter cuꝫ suo actu ꝛ cũ suo esse. ipsum igit esse lꝫ sit aliud ab eẽntia materie nõ erit aliud ab eẽntia forme. ¶ In ꝯriũ est auic. qui in ꝑmo metaᶜᵉ sue vult. q certitudo rei nõ sit eẽ eius. certitudo rei est eẽntia eiꝰ per quã certificamur de ipsa. essentia ergo rei nõ est idem q eẽ. ¶ ꝓ. ſm algaçel. in metaᶜᵃ interpretatio ſube est q nõ sit suum esse. ꝛ qꝛ hec est iterpretatio rei ꝓceptus qui format de ea. g̃ ꝓceptus quẽ formamus q est ſuba rei sit alia ab eẽ eius. ¶ ꝓ. nõ est eadem dubitatio de eẽntia ꝛ de esse eius. qꝛ ꝓius q̃ sciuerimus qđ est sol. qꝛ est corpus lucens. adhuc possumus dubitare de eẽ eius. videlicet utruꝫ tale aliqđ sit in rerũ nã. ꝛ qꝛ qõnes sunt equales nũo hũs que uere scimus. ubi est alia ꝛ alia. ibi erit alia ꝛ alia res scita. Ipsa igit diuersitas qõnũ de esse ꝛ eẽntia facit nos scire realem dẽiam iter ipsa. ¶ ꝓ. eẽntia participat eẽ. sed participatũ ꝓtrahit a participãte. idẽ aũt nõ ꝓtrahit seipsuꝫ. ergo nõ est idẽ esse cũ essentia. ¶ ꝓ. ꝓstat q nõ est idẽ eẽ q essentia materie. Si aũt erit idem eẽ ꝛ essentia erit idẽ qđ essentia forme. differre ergo per esse eẽt differre forma liter. sed differre formaliter est differre per dẽias. sed differre per dẽias est differre q videmus iter ea que sunt eiusdẽ generis. quare si differre per eẽ esset differre per dẽias formales. ens uel eẽ hẽret rõnem generis qđ est incõueniens.

Respondeo dicendũ: q circa hoc diuersi diuersa senserunt. ꝛ lꝫ non ex multo tpe de hoc inter theologicas opiones fuerint. magni tñ opinant ꝛ ponũt q in creaturis eẽ ꝛ eẽntia realiter differũt. non tñ positionẽ hãc tenem' q realr differãt nisi eo q hi' dictũ magis quietat intellectuꝫ nostrũ. in hac aũt qõne hoc ordine ꝓcedemus. qꝛ primo recitabim' magnoꝝ dicta tenentiũ opionẽ ꝑriã. Scõo oñdemus que de dictis illis nos dubitare faciunt. Tertio adducemus rõnes oñdentes ꝓpositũ. Sciendũ ergo q tenẽtes opinionem hanc ꝑriam hoc ordine ꝓcedunt in dictis suis. qꝛ ꝑmo adducũt rõnes ꝛ auctoritates ꝓ ſe. Scõo adducũt rõnes ꝛ auctoritates ꝓ se. Tertio declarãt opinionẽ suã. Quarto rñdent ad rõnes factas in ꝑrium. Quinto ꝛ ultio exponũt auctoritates adductas in oppositũ. Contra se quidẽ adducũt tres rõnes. Prima talis. si creatura eẽt suũ eẽ. cũ creatura sit quid subsistens. ergo esse creature eẽt esse subsistẽs. sed tale eẽ est esse purũ qđ nõ competit nisi soli deo: ergo ꝛc. Scda talis. cũ esse ſm q hi' nõ sit quid limitatũ si creatura esset suũ esse creatura nõ eẽt quid limitatuꝫ. ꝛ ita nõ esset quid finitũ qđ est icõueniẽs. Tertia talis. si creatura nõ est aliud re a suo eẽ. cũ esse nõ possit separari a seipso eẽ creature nõ posset separari a creatura. ergo sicut impossibile est ipsum esse nõ esse. ita impossibile eẽt nõ eẽ creaturã. ¶ Adducũt ẽt ꝓtra se auctoritates plures quas ponit boetius de ebdomadib'. ibi eni dicit q diuersuꝫ est esse ꝛ id qđ est. sed id qđ est est ipsa essentia. ergo diuersum est eẽ ꝛ essentia. ¶ ꝓ. in eodẽ libro dicit. id qđ est accepta eẽndi forma est atq; subsistit. sed q accipit est aliud re ab accipiẽte. ergo eẽntia que recipit eẽ. est realiter differẽs ab eẽ. ¶ Item ibidẽ scribit. qđ oẽ q est participat eo q est eẽ ut sit. sed participãs differt a participatio: ergo ꝛc. ¶ ꝓ. ibi habet q in oĩ cõposito aliud est eẽ aliud ipsuꝫ est. ergo idẽ q ꝓius. ¶ Pro se aũt adducũt tres rõnes oñdentes idem eẽ eẽntie ꝛ esse. Prima talis. nõ magis dubitandũ est de eẽ ꝛ entitate rei q̃ de vnitate ꝛ bonitate ꝛ ueritate eius. sed quelibet res est vna. bona ꝛ uera per suã eẽntiã. ergo quelibet res erit ens ꝛ hẽbit eẽ per suã essentiã. de bonitate quidem ꝓbat boetiuꝰ in libro de ebdomadib'. de ueritate vo ꝓbat aug' in de uera religione. de vno ꝛ ente ꝓbat phs in 4° metaᶜᵉ. ubi cõmentator reprehẽdit auic. ponẽtem q vnũ ens dicat dispones additas rei. res enim per suã essentiã est ens ꝛ vnũ. sicut ergo vnũ nõ dicit rẽ aliã ab eẽntia rei. Ita nec ens ꝛ esse. Arguũt ẽt isti scõo q fieret ꝓcessus in infinitũ. si eẽ ab eẽntia realiter differt. Nam si essentia hẽt eẽ per eẽ q est res alia ab ea. Constat q illud eẽ res aliqua est quid creatũ est. ergo querã utrũ res illa creata que dicit eẽ sit seipsa uel per aliud supadditũ. ꝛ qꝛ nõ est abire in infinitũ standũ est in primis ut dicamus q res ipa creata seipsa est nõ per aliqđ aliõ supadditũ. Tertio isti idẽ sic arguũt. dicũt eni q istud eẽ uel est ſuba uel accñs. mediũ aũt eẽ nõ põt. allegãt eni ꝓ se auctoritatem alpharabij dicẽtis in de ortu sciẽtiarũ q nihil est nisi ſuba ꝛ accñs. ꝛ deus creator utriuſq; qui est bñdict' in secula. istud ergo eẽ uel erit ſuba uel accñs. Nõ accidens: qꝛ tunc accñs eẽt ꝑmo ens q̃ ſuba ꝛ ſuba eẽt ens nõ per se sed per accidens. Nec ẽt dici põt q hi' eẽ sit ſuba. qꝛ nec est mã nec forma nec cõpositũ. ergo nihil ẽ tale uel ẽ idẽ q eẽntia creature. ¶ Uiso quõ isti adducũt auctoritates ꝛ rõnes ꝓtra se ꝛ ꝓ se. restat videre quõ suã positionẽ declarant. dicũt enim q duplex est eẽ. videlicet eẽ essentie ꝛ actualis exñtie. ut auic. distinguit in metaᶜᵃ sua. In vna aũt ꝛ eadem re est essentia ꝛ eẽ eẽntie ꝛ eẽ actualis exñtie que dia ſm istos realiter nõ differũt. sed vnã ꝛ eãdẽ rẽ dicũt aliter ꝛ aliter acceptã. eadem eni res dicit essentiam ſm suam absolutã ꝓsideratione dicit eẽ eẽntie ut hẽt ideam ꝛ exẽplar in deo. dicit ẽt actualis exñtie ut est in effectu aut sit in re extra eẽ inseparabiliter ꝙenit ipi: qꝛ semp hẽt exẽplar in deo per hi' eẽ accipit ut dicunt cadit creatura sub ente qđ est cõe ad decẽ prędicamenta. per hi' etiam eẽ accipit eẽ diffinitũ rei. ſꝫ eẽ actualis exiſtẽtie ut dicunt nõ est inseparabile a re ſꝫ cõpetit rei ſm quãdaꝫ extrinsecã participationẽ. tale enim eẽ eẽntia nõ hẽt de se ꝛ ſm tale eẽ põt non esse q põt actualiter nõ existere. in declarando itaq; positionẽ suã ꝑmo dant intelligere qđ est eẽ. quid eẽ eẽntie ꝛ quid eẽ exñtie. Scõo distinguũt quot modis dicitur differre. ꝛ ex hoc declarat quõ differt eẽntia ab esse. dicunt ergo q differre dicit tripliciter. videlicet re rõne ꝛ intẽtione. essentia aũt ſm eos nullo modo differt ab eẽ re. siue accipiat eẽ eẽntie siue esse exñtie attñ nõ eodẽ mõ differt eẽntia ab utroq; tali eẽ. sed ab eẽ eẽntie differt rõne tm̃. ab eẽ exñtie differt ut dicũt itẽtione. vident aũt isti uelle q differre itẽtiõe sit plus q̃ differre rõne. Nam qñ aliqua duo dicũt eãdẽ rem aliter ꝛ aliter acceptã: ita q vnuꝫ ꝓdicat de alio. tũc illa duo differũt rõne. sed qñ vnũ nõ suscipit ꝓdicationẽ alteri' differũt intẽtione. ꝛ qꝛ eẽ actualis existentie nõ predicat de eẽntia nec est bñ dictũ q eẽntia sit tale eẽ. ideo eẽntia ꝛ hi' esse nõ differũt tm̃ ratione: ſꝫ ẽt intẽtione. Ex hoc aũt hẽre uolunt q qꝛ in creatura eẽntia ꝛ actuale eẽ differunt intẽtione. ideo creatura deficiat a simplicitate ꝑmi. ut hic nõ intentione ſꝫ sola rõne differũt. adducũt isti tertio ad declarationẽ positiõis sue exẽpla quedã dicẽtes q oio re sunt idẽ currẽs cursus ꝛ currere. ꝛ lux lucere ꝛ lucens. ꝛ viuens vita viuere. ergo sic re viuere non est aliud q̃ vita. ita lucere nõ est aliõ q̃ lux. ꝛ currere nõ

est aliud q̄ currēs. sic eēntia nō est aliud qō esse. ꝛ tm̄ nō dicamus q̄ cursus sit currere uel q̄ cursus currat qz cursus ꝛ currere lz vnā ꝛ eandē rem dicāt. differūt tm̄ intm̄ nō rōne solū. sic nō dicim⁹ q̄ eēntia eēt ipsum eē: qz lz vnā ꝛ eādē rē dicāt eēntia ꝛ eē actū: qz differūt itētione vnū nō suscipit p̄dicamētū alteri⁹. distinguūt etiā isti q̄ creaturā participare esse pōt intelligi dupliciter. Uno mō q̄ eēntia creature sit aliquid substractum ipsi eē ꝛ recipiat eē ita q̄ ipsum eē sit aliquid informans eēntiā creature. ꝛ hūc intellectū dicūt cōtingere ex falsa imaginatione. sed alio modo pōt itelligi eēntiam participare eē: qz de se nō hēt eē. sed dicit participare eē ex eo q̄ est sīlitudo expressa in effectu a deo. sic si sol ꝓduceret uolūtarie radiū ipse radius uolūtarie ꝓductus eēt sīlitudo solis ꝛ cēt quedā participatio lucis. sic creatura ꝓducta uoluntarie a deo participare pōt eē diuinū. Non ergo creatura participat eē qō substernat ipsi eē q̄ est quedā sīlitudo. deū eē ꝛ addit in dictis istoꝝ q̄ sicut creatio nō nihil addit supra essentiam creature nisi respectū tm̄ ita ut vniunt eē actuale. Sīr essentia nō addit rē aliquā sz respectū quēdā ad creatorē. ut ex hoc eēntia creature dicat eē inquātum creata ꝛ prout est effectus creationis. ¶ Declarata pōne. restat videre quō soluunt ad rōnes factas in ꝓtrariū. Soluūt eni ad primū q̄ creatura nō est esse subsistēs: qz nō est eē purum. imo est eē participatū. quō aūt sit eē participatū declaratum est qz pro tanto est eē participatū: qz est sīlitudo diuini esse. Soluūt aūt ad 2m̄ dicētes q̄ lz creatura sit suū eē: nō tm̄ sequit̄ q̄ sit infinita ꝛ nō limitata nisi poneret q̄ eē illud eēt purū nō participatū. sed patet q̄ tale eē est q̄d pticipatū. Soluūt ad tertiū q̄ q̄uis esse exīntie ꝛ eēntia re nō differāt. tm̄ non dicit̄ creatura eē nisi per quādā extrinsecā habitudinē. ut inq̄tuz est effectus p̄mi ꝛ prout hēt respectuz ad ipsum: ꝛ qz iste respect⁹ ꝛ ista extrinseca habitudo pōt sibi deeē. ideo pōt creatura nō eē ꝛ pōt actualiter non existere sicut aliq̄n nō actu fuit. ¶ Hijs oibus p̄libatis exequēdū restat quō exponūt auctoritates in contrariū adductas. exponūt eni q̄ pro esse intelligit ipz p̄mū. per id vō qō est intelligit q̄ est ex p̄ncipio ꝛ dicunt q̄ ꝑm hanc regulā exponēda sunt cetera dogmata que sequūtur. hoc aūt intellectu dato dicunt quid mirū si diuersuz est eē ꝛ id qō est: qz diuersa sunt deus ꝛ creatura. vñ q̄ eē ibi nō supponit pro eē creato sz pro increato. ex falso ergo intellectu ꝓcedit argumētuz ut dicūt. sic etiā soluūt ad aliam auctoritatē. Nam illud qō erit est accepta eēndi forma. i. accepta diuina simīlitudine in effectu est atq̄ subsisti. forma ergo eēndi nō est aliqua res accepta nec creature. sed est ipsa eēntia creature ut est ineffabiliter ꝛ ut est sīlitudo dei: hec est forma eēndi hoc mō ꝛ non alio habet ut actualit̄ existat. per hoc ergo patet solo ad auctoritatē tertiā qz oē qō est participat eē ut sit. Non q̄ ipsuz eē aduenīat ipsi eēntie quasi res alia ab ea. sed ipsa eēntia participat eē ut sit. i. ut participādo eē existit. est eni sensus q̄ eēntia creature participādo eē diuinū. ꝛ existēdo simīlitudo p̄mi ꝛ ut hēt esse in effectu hēt q̄ actu existat ꝛ q̄ actu sit. ergo per eē semp intelligit boeti⁹ esse diuinū. nō aūt eē creatū: ꝛ hoc modo diuersa est creatura ꝛ illud eē hoc modo nō est creatura nisi accepta forma. i. accepta diuina sīlitudine ꝛ illi⁹ eē. hoc etiā modo nō est creatura nisi participādo illud esse. Soluūt ēt ad auctoritatē quartā q̄ in oi cōpositō. i. in omni creatura aliud est eē ꝛ illud qō est nō re ut dicūt sed intētione. ¶ Postq̄ hanc opinionē fideliter recolimus ꝛ mētē dicentiū p̄o modulo nostre intelligentie explicauim⁹ dicere uolumus in quib⁹ dubitamus in hijs dictis ꝛ quot reperim⁹ ibi nō quietantia intellectū nostrū ꝛ ut mō resolutorio ꝓcedamus dicamus quatuoꝝ ibi reperta eē nobis ingerētia dubiū ꝛ nō quietātia intellectū. Primo enim vident nobis auctoritates nō eē exposite ꝑm mentē auctoris. Secūdo rōnes inducte in ꝓrium nō vident solute. Tertio multa sunt adducta ad declarationē opionis que vident repugnātiaz p̄tinere. Quarto rōnes adducte p̄o hac opione nō vident ꝓcludere. Primū sic patet dicūt enim isti q̄ cū dicit boeti⁹ per esse increatū siue ipsum deū. per id qō est itelligit creaturā. sz ista expositio stare nō pōt per id qō in littera sequit̄. sic eni iacet text⁹ boetij. diuersum est eē ꝛ id qō est ipm vō eē nondū est. ergo vult q̄ ipsi esse nō ꝓpie competat q̄ sit. igit̄ esse ibi non stabit p̄o ipso deo uel p̄o ipso eē diuino: qz ipsi deo maxime cōpetit eē. vnde aug⁹ 7° de trini. c. 5° vult q̄ maxime deo competat eē. qz per eē famulo suo moysi nomē suū enūciauit dicens: ego sum qui sum. sic dices ad eos qui est misit me ad uos. ergo si boeti⁹ loquit̄ de eē de quo nō ꝓpie dicit̄ q̄ sit ꝛ ipsi deo maxime cōpetit eē ipe solus ꝓpie est ut idem aug⁹ innuit. opz ꝑm intentionē boetij. per eē exponere esse creatū nō increatū vident ergo oino intentio boetij q̄ id ꝓpie est qō est per se. ꝛ ideo sicut dicimus q̄ eē nō ꝓpie cōpetit forme qz non habet per se eē sz est in alio. sed ꝓpie cōpetit ipsi cōposito qz hēt per se eē ꝛ formā intm̄ est inq̄tū est iō essendi aliud. sic ipz eē creature qz est aliq̄d in nullo receptū. nec p̄e est nec per se est sed intm̄ est inq̄tuz est rō q̄re aliq̄d sit. ¶ Secūda etiā auctoritas nō videt exposita ꝑm intentionē boetij: ut dicat q̄ id qō est accepta essendi forma. i. accepta diuina sīlitudine. Nam istud continuat̄ ad precedēs. sic eniz iacet textus. diuersuz est eē ꝛ illud qō est. ipsum vō esse nō duz est. id vō qō est accepta essendi forma est atq̄ sb̄sistit. opz ergo q̄ accipiat̄ ibi essendi forma. sicut ibi locutus est de esse. cū iste textus p̄tinuetur ad illud. sed ibi locutus est de esse creato qō dicit̄ nō duz eē: qz ei nō cōpetit per se esse. ergo forma eēndi dicet ipsuz esse creatū q̄ id qō est accipiendo eē est atq̄ subsistit. ergo ipsum esse ꝑm intentionē boetij receptū in eo q̄ est se habet q̄si forma per quā q̄si forma est. i. q̄ eē non posset nisi eēt re differens ab illo: qz nihil seipsuz accipit quasi essendi forma. ubicūq̄z eniz eē est aliquid receptū in alio. opz q̄ sit re differens a recipiēte. uerū est enim q̄ ipsuz eē creatū est quedā diuina sīlitudo. ꝛ hoc modo uer est q̄ id qō est accepta ipso eē creato q̄ est diuina sīlitudo est atq̄ subsistit. sed sic exponēdo de forma essendi ꝛ de diuina sīlitudine cogimur ponere q̄ eē ab essentia sit realiter differēs. ¶ Tertia etiā auctoritas nō videtur ad mentez auctoris exposita: qz cum dicit q̄ id qō est participat eē ut sit. exponūt ipsi de esse diuino. sz ut patet intētio boetij est q̄ id qō est participat eē creatū q̄ accipiens tanq̄ forma essendi est atq̄ subsistit. vnde patet eādē esse intentionē boetij cū dicit q̄ id qō est pticipat eē ut sit. ꝛ cū supra dixit q̄ id qō est accepta eēndi forma est atq̄ subsistit. ¶ Quarta ēt auctoritas nō videt esse ad mentē eius ut dicat q̄ in omni cōpositō. i. in oi creatura id qō est ꝛ eē est aliud nō re sed intentione. Nā ut patet id qō est eē ꝑm boetiū hoc modo est aliud: qz id qō est accepto eē tanq̄ perfectiōe ꝛ forma est atq̄ subsistit. ꝛ q̄ eē nō posset nisi eē realiter differt ab eo qō est. aliter eni nō esset q̄si forma ꝛ perfectio ei⁹. ¶ Ostēso quō expositiōes

auctoritatū nō sunt ſm mentē boetij uolumus oſtē-
dere quō rōnes ꝓtra hanc poſitionē non ſunt ſolute.
Nam ad ꝓmā rōnē ſoluūt ꝙ creatura nō est eē per
se ſubſiſtēs qz est eē participatū.est autē eē participa-
tum ut dicūt.nō qz eēntia ſubſternat ipſi eē.ſed qz est
quedā ſimilitudo diuini eē.ſed ſi ꝓſideraꝝ quid ipor-
tatur noie participationis ſaluare nō poſſum⁹ ꝙ eſſe
creature ſit eē per participationē niſi eēntia ſubſter-
nat ipſi eē ⁊ niſi ſit ibi realis cōpoſitio ex eēntia ⁊ eē.
Nam quicqd participat aliquo est aliqd aliud ꝓeter
illud.vñ ꝓclus qui plus ſe itromiſit de modis par-
ticipādi ait in 2ª ꝓpoſitione ſui libri.ꝙ oē qō partici
patvno est vnū ⁊ nō vnū qō ꝓbat ſic.qz ut ait.ſi aliqd
participat vno est aliquid aliud exiſtēs ꝑter vnuz qō
participādo factū est vnū.Ita ſi aliquid participat eē
est aliqd aliud ꝓeter ⁊ illud participādo eē exiſtit ⁊
hēt adhuc ēt ꝓclus ibidē rōnem aliā ꝙ eē partici-
pans vnū est aliqd aliud ꝑter vnū.nā ut ait ſi nihil est
ꝓeter vnū ſolū est vnū.Nō aūt participatione vnū.
ſic a ſili ſi ſuba aliqua creata nihil est ꝓeter eſſe.ergo
tm̄ est ipſum eē.Nō igit̄ participat eē nec ualet qō di
cunt ꝙ eēntia creata intm̄ participat eē inq̄tum est ſi
militudo oi eē:qz ꝓticipatio nō dic̄ ſilitudinē q̄libet
ſed ſilitudinē diminutā.qz hoc est ꝓticipare q̄ſi partē
capere ⁊ hēre diminutū eē.opz igitur ꝙ ꝓt⁹ aliqd ſit
eēntialiter impfectū ⁊ poſtea cōparatū ad aliō reſpe
ctu illius dicaꝝ diminutū.⁊ ideo creatura eēntialiter
participat eē:⁊ qz ſic est cōparata ad deū hēt diminu
tuz eē.qz deus nō participat eē:ſz est ipm̄ eſſe.ſi ergo
creatura eēt ipm̄ eſſe nō participaret eē. ¶ Secūdā
igitur ēt rōnē nō ſoluūt.uolūt enim ꝙ ꝛz creatura nō
ſit realiter aliud a ſuo eē nō tm̄ ꝑpter hoc est infinita
nō limitata.qz eē creature est eē participatū non pu-
rum. Nam ut patet hic petit̄ ꝙ est in ꝑncipio.ſuppo
nitur enim ꝙ deberet ꝓbari.de hoc est eni qō noſtra
quō poſſit eē ꝙ creatura nō ſit realiter differēs ab eē
⁊ tm̄ participet eſſe.imo nō ſolum in hoc dicto videt
peti qō est in ꝑncipio.ſz ēt qō est in ꝛrio.qz videt hec
poſitio de eſſe dicere oppoſitū ſui dicti. Nam nihil se
participat.ſi igit̄ creatura nō est realiter differens ab
eē nō est itelligbile ꝙ participet eē nec ſuū nec aliud
a quo realiter nec differat.ſed eē diuinū a quo realit̄
differt. Nā ſemp abſolutū ꝑcedit reſpectiuū.iō ꝓiuz
opz ꝙ aliquid ſit in ſe tale ⁊ poſtea cōparatū ad aliud
dicaꝝ tale. ¶ Intelligim⁹ ergo ꝙ ipſuz eſſe diuinū ſit
quoddā eē purū per se exñs.ipm̄ vo eſſe creature ſit
quoddam eē nō purū in alio receptū.⁊ ꝙ eē diuinuz
ſm ſe ꝓſideratū ē eē purū.eē vo creature ſm ſe ꝓſide
ratū est eē participatū.ideo eē creature dicit̄ eē par-
ticipatio diuini eē ꝙ deus hēt pure ⁊ eſſentialit̄ crea
tura hēt modo receptiuo ⁊ participatiuo.ꝑpter qō
ſi tollatur ꝙ eē creature nō ſit eē in alio receptuz nec
ſit eē ab alio participatū tollit̄ ꝙ eē creature ſit par-
ticipatio diuini eē. ¶ Tertiū etiā argumētū nō ſol-
uūt. Nam ſi eē cōpetit creature per habitudinez ex-
trinſecam ⁊ per extrinſecā denoiationē.opz ꝙ ſit rea
liter differens ab ea.eſſe eni dicit aliquid abſolutū ⁊
est oppoſita rō ipſi⁹ eē ⁊ ipſi⁹ reſpect⁹. Nā ex hoc dī
aliquid eē inq̄tum est aliqd.ꝙ enim nō hēt eſſe aliqd
non habet eē.ſed intm̄ cōpetit alicui hēre reſpectuz
nō inq̄tum est aliquid ſed inq̄tum est ad aliqd.eſſe ḡ
nō erit aliquis reſpectus.ſed poterit eē idem in quo
fundaꝝ ipſe reſpectus.Ista ergo extrinſeca denoiatio
uel iſta extrinſeca habitudo quā hēt creatura uel erit
ex eo ꝙ creature eēntia recipit aliqd qō realiter dif-
fert ab ipſa.uel qz habet reſpectum ad aliquid qō est
realiter differēs ab ea. Non aūt dici poterit ꝙ eē cō
petat ipſi eēntie ex habitudine extrinſeca ex ſolo re-
ſpectu ad aliquid qō nō est ipſa eēntia:qz tūc eſſe eēt
reſpectus tm̄.ꝑpter qō eē competit creature ex habi
tudine extrinſeca non ſolum ex eo ꝙ habet reſpectū
ad aliqd qō nō est ipſa.ſed ēt ex eo ꝙ est recipiēs ali
qd ꝙ nō est ipſa.imo niſi eēntia creature eēt recipiēs
aliquid qō nō est ipſa ſi haberet reſpectū actualez ad
aliquid qō ꝓduceret ipm̄. ꝑmū igit̄ eē creature ⁊ ipa
eſſentia hñt actualem reſpectū ad ſuū ꝓductorē.ſed
ipſum eſſe habet hi⁹ reſpectum inq̄tum est receptum
in alio.ipſa vo eēntia inq̄tum est recipiens aliud.tol
las aūt ꝙ eē ſit receptū in alio ⁊ ꝙ eēntia ſit recipiēs
illud.tollis oēm rōnē factionis qz nihil fit niſi qō est
cōpoſitum ex potētia ⁊ actu.ipſum aūt ſimplex ſ̄m
factionis eſſe non pōt.⁊ oum de re conſtat ſm aug⁹
in libro de imaginatiōibus qō eē nō debet. oēz ergo
ſubaz creature dicimus eē cōpoſita ⁊ ex eēntia ⁊ eē.
qz in oi tali ꝓducto est aliqd poſſibile qō uocamus
eſſentiā ⁊ aliquid actuale qō appellamuſ eē.Fuerunt
quidā magne reputationis viri uolētes concludere
oēm creaturā eē compoſitā ex mā ⁊ forma.videbant
quidē ⁊ neceſſarijs rōnib⁹ ꝓcludebāt ꝙ in oi factibili
ſit cōpoſitio ex potētia ⁊ actu.qz nullum ſimplex pōt
eſſe factionis ſ̄m.qz videt eiſdem ꝙ ſemp talis po-
tentia eēt idem ꝙ mā ⁊ actus idez ꝙ forma.ideo po-
ſuerūt poſitionē ꝓdictā ſm ꝙ in ſubſtātijs ſepara-
tis.quarū ꝓpria operatio est itelligere ſic aliud qō ſz
se ſit potētia pura nō videt conſonū rōni:⁊ qz mā di-
cit potētiaz purā cogimur etiā in ſubſtātijs ſeparatis
ponere cōpoſitionē ex potētia ⁊ actu.nō ponem⁹ eaz
ex mā ⁊ forma.ſed ex eē ⁊ forma. ¶ Habito quō po
nentes idētitatez eſſe ⁊ eſſentie in creaturis.nec au-
ctoritates ꝓtra ſe inductas ſm intētionē auctoris di
recte exponūt.nec rōnes ꝓtra ſe factas ſufficiēter ſol
uūt.oñdere uolumus ꝙ pōnem ſuā non competēter
declarant. Accipiūt aūt quinq in declarādo pōnem
ſuā que videnť rōni nō cōſonātia. ¶ Nā ꝑmo diſtin
guūt tria.videlicet eſſentiā.eſſe eſſentie.⁊ eſſe exiſtē-
tie que ſunt idem ut aiūt ſm rem ſed nō eodē modo
dicta:qz creatura dicit̄ hēre eēntiā ut est aliqd in ſe.
dicit̄ hēre eſſe eſſentie ut exēplar in deo.eſſe aūt exñ
tie ut est aliqd in effectu. ¶ Scōo diſtiguūt triplex
differre.videlicet re rōne ⁊ intētione.dicētes ꝙ eēn
tia differt ab eē eſſentie rōne.ab eē aut̄ exñtie rōne.
nullo autem talis eſſe differt re. ¶ Tertio adducūt
quedam exēpla ex quib⁹ credūt ſufficiēter declarare
ꝓpoſitū dicentes ꝙ ſicut curſus currere currēs.⁊
lux lucere ⁊ lucens eādē rē dicūt.ſic eē eēntia ⁊ ens
eandē rez noiant. ¶ Quarto dicūt de participatiōe
dicentes ꝙ eēntiā participare eē ꝙ ſit ſubſtracta ipſi
eſſe.imaginatio falſa est.ſed eſſentiā participare eſſe.
qz ſi ſubtrahēdo dīni eē est imagiatio uera. ¶ Quin
to innuūt in dictis ſuis ꝙ eſſe ſupza eſſentiā nō dicat
niſi quēdam actualem reſpectū ad agens.ſed ne labo
remus in equiuoco dicam⁹ ꝙ quodā modo ſic ſe ha-
bet eſſentia ⁊ eſſe.ſicut intelligētia ⁊ intelligere. Nā
intelligētia dicit ipſam ſubaz ſeparatā.intelligere vo
dicit quēdā actū emanātez ab ipſa ſicut eſſentia dicit
ipſam ſubam rei.eſſe vo dicit quēdam actū ⁊ quādā
perfectionem eius.ſic ergo nō bene argueret qui di-
ceret currere ⁊ curſus.⁊ lucere ⁊ lux.eādē rez dicūt.
ergo intelligere ⁊ intelligentia eandē rem nominant.
ſic nō bene arguit ꝙ ex talib⁹ exemplis concludaꝝ ꝙ
eē ⁊ eēntia eandē rē dicāt:qz de noib⁹ nō est curādū.
opz aūt noibus uti ꝓout poſſum⁹ per ea exprimere

res significatas ꝛ ꝓceptus nostros. ꝛ ideo qꝛ videm⁹ ſubam ſeparatã eſſe in potẽtia ad ſuam operationem ipſam ſubam uocamus intelligẽtiã. opationẽ vo eius ad quã eſt in potẽtia uocamus intelligere. ſic qꝛ ſuba cuiuſlibet creature eſt in potẽtia ad ſuũ exiſtere. ipſaꝫ ſubſtãtiã uocamus eſſentiã. ſuũ vo exiſtere uocamus eſſe. ꝙ ſi ꝛ alijs uocabulis uellemus uti dum tamẽ illis uocabulis eaſdem res ſignificaremus. nõ eſſet de hoc habendum litigium. ſed ut ſingula per ordinem imꝓbemus dicamus ꝙ ꝑm eos eſſentia ꝛ eẽ eſſentie nõ differunt niſi ꝑm cõcretum ꝛ abſtractum. ſicut rubedo ꝛ rube. ſed nullus diceret ꝙ concretuꝫ ꝛ abſtractũ differũt ꝓout res eſt aliquid in ſe ꝛ ꝓout habet exemplar in agente. ſed talia differũt ꝑm modos ſignificandi. ꝓpter qõ adaptatio illa nõ videtur ad ꝓpoſitũ. qõ vo addũt de eſſe exiſtẽtie ꝙ nõ differt ab eẽntia niſi ꝓout ipſa eſt in effectu. dici debet ꝙ eſſentia non põt eſſe effectus agẽtis niſi ei ſupaddatur actualitas aliqua quã uocamus eſſe. ſic enim dicemuſ de eſſentia ꝛ eſſe ſicut dicũt ponẽtes mãm non poſſe eſſe in effectu ſine foꝛma. hoc eni poſito eoipſo ꝙ mã non habet de ſe actualitatem ut poſſit actu eſſe: ideo requirit ꝙ ei ſupaddat foꝛma que ſit actus ei⁹ ꝛ que ſit realiter differens ab ipſa: ſic quia eẽntia cuiuſlibet creature de ſe nõ habet ꝙ actu ſit opꝫ ꝙ ei ſupaddat actualitas aliqua quã uocamus eſſe. hoc ergo modo eſſentia eſt in effectu: qꝛ ei ab agente datur eẽ per qõ actu exiſtit ꝛ eſt actu in rerũ natura. eſſentia igit ꝛ eẽ eſſentie nõ differũt niſi ꝑm ꝛcretũ ꝛ abſtractũ. ſed eſſentia ꝛ eẽ exiſtẽtie differunt ſicut perfectibile differt a ſua ꝓfectione ꝛ ſicut potẽtia differt ab actu. ¶ Se cũda etiam diſtinctio nõ videt cõueniens: qꝛ non videtur ꝙ ſit aliquod differre mediũ inter differre re ꝛ rõne: qꝛ uel vno noie ſignificamus plura uel pluribus nominib⁹ ſignificamus vnũ uel pluribus plura. ſi vni nomini nõ rñdet vnũ ſignificatũ tm̃ ſed plura. tũc eſt equiuocatio ꝛ tũc nihil ad ꝓpoſitum. Si vo plurib⁹ nominib⁹ ſignificamus idem nõ põt ibi eẽ differẽtia niſi rõnis. ſi vo plurib⁹ plura opꝫ ꝙ ſit differentia rei. eſſe enim ꝛ eẽntia ſunt plura uocabula. uel ergo dicũt eãdẽ rem uel nõ. conſtat ꝙ nõ eſt dare mediũ. ſi dicũt eandẽ rem. uel dicũt eã eodẽ mõ ꝛ tũc ſunt ſinonyma ꝛ ſignificatiua talium uocabulorꝫ nec re nec rõne differũt. ſed ſi dicant eandẽ rem nõ eodẽ modo nõ. differunt re: ſed rõne tm̃. ſi res diuerſas dicãt differũt re. Nunq̃ aũt inuenim⁹ mediũ inter differre ꝛ re ꝛ rõne niſi negemus oẽm diviam. ut ſi dixerimus ꝙ nullo mõ differũt. ſed ꝙ ſit dare differre mediuꝫ inter differre re ꝛ rõne nõ videt itelligibile. ergo inter differre re ꝛ rõne ẽ dare mediũ negatiue. ut ꝙ nullo mõ differret ſed nõ eſt dare aliquod differre mediũ poſitiue. Iſta tamẽ uerba ꝙ aliqua differãt re aliqua rõne ꝛ aliqua intẽtione. vident ſumpſiſſe originẽ a cõmentatore ſuper 4° metaᶜᵉ. ubi imꝓbat auic̃. ſed ipſe nõ vult ꝙ differre itẽtione ſit quoddã differre tertiũ a differre re ꝛ rõne. Nam intẽdere eſt ꝓꝓie ipſius aie. ad aiaꝫ aut̃ ſpectat foꝛmare de reb⁹ diuerſas rõnes ꝛ intentiones. ſed iſte diuerſe intẽtiones uel dicunt diuerſas res uel dicunt eandeꝫ rem alio ꝛ alio modo ſumptã. ſi dicant diuerſas res: tũc differre intẽtione eſt differre re. ſed ſi dicãt eandẽ rem aliter ꝛ aliter ſumptã. ſic differre intẽtione eſt differre rõne. vnde ꝛ idẽ cõmẽtatoꝛ nõ vult ꝙ differre intẽtione ſit quoddã differre tertiũ differens a differre re ꝛ ratiõe. ſed vult ꝙ ſit quoddã differre cõe ad utrũq;. vnde aliqñ accipit differre intẽtione ꝓout eſt idem ꝙ differre rõne. Nam in 4° metaᶜᵉ vult ꝙ ens ꝛ vnũ nõ ſignificãt intẽtionẽ eodẽ modo. ſed conſtat ꝙ ens ꝛ vnũ differũt rõne ſolum ergo nõ ſignificare eandeꝫ intẽtionem ꝛ differre intẽtione accipit ꝓout eſt idẽ ꝙ differre rõne. Jn eodem etiã capº innuit ꝙ accñs ſignificat itẽtionẽ addi tam rei. ꝑm quẽ modũ loquẽdi differre intentiõe eſt differre re. qꝛ accñs realiter differt a ſubſtantia rei. ¶ Qõ vo tertio addunt de exẽplis ꝙ currere ꝛ curſus. lux ꝛ lucere. viuere ꝛ vita eandem rem dicũt. patet ꝙ eẽ exiſtẽtie ſiue eẽ eſſentie. ꝛ eſſe ꝛ illud qõ eſt nõ ſe habẽt ſicut currere ꝛ curſuſ. ſed magis ſicut itelligere ꝛ intelligentia. nõ ꝙ ſit per omnẽ modũ ſimile de eẽ ꝛ eſſentia ꝛ de intelligere ꝛ intelligẽtia. ſed eſt ſimile. ꝛ hoc ſicut intelligentia dicit ipam ſubaꝫ. intelligere vo ipſam perfectionẽ ipſius ſubſtãtie emanãtẽ ab ea ad quã eſt in potẽtia ſuba illa. ſic eẽ dicit quãdã perfectionẽ ipſius eſſentie emanãtẽ ab ea ad quã perfectionẽ eſt in potẽtia eẽntia ipſa. ¶ Quartũ aũt qõ aſſumũt de ꝑticipatione per ea que dixim⁹ cuꝫ oſtendebamus rõnes ꝓtra hanc poſitionẽ factas nõ eẽ ſolutas patere põt ꝙ eſſentia participat eſſe qꝛ eſt ſubtracta ipſi eẽ. Nec hec eſt imaginatio falſa ſed magis eſt conſona ueritati. ¶ Reſtat aũt exequi de quinto. utrũ eẽ ſupꝛa eẽntiã addat reſpectũ tm̃ quẽ reſpectũ nominãt habitudinẽ extrinſecã. ꝟſolũt enim ꝙ eẽ põt deficere eẽntie: qꝛ eſſentia non dicit eſſe niſi ꝓout eſt in effectu ꝛ ꝓout hẽt quãdam habitudinẽꝫ extrinſecam. i. ꝓout hẽt quẽdam reſpectum ad aliquid qõ eſt ꝓeter eẽntiã ſuã ut ad ipſum deum. ꝛ qꝛ iſta habitudo ꝛ iſte reſpectus põt deficere creature ideo creatura põt non eẽ. ſꝫ hoc ſtare nõ põt: qꝛ ſicut in ad aliqd nõ eſt motus ſed ſemp eſt motus ad aliquid abſolutũ in quo fundat aliquod rl̃m. ꝓpter qõ nihil poteſt acq̃rere nouũ ad aliquid niſi qꝛ acquirit nouũ aliquid. ſic nihil põt perdere ad aliquid niſi qꝛ perdit aliqd. ſic ꝙ creatura ex eo ꝙ habet eẽ a ꝓmo ex hoc hẽt nõ ſolũ reſpectum tm̃. ſed opꝫ ꝙ dicat rem aliquã in qua fundat reſpectus. ipm̃ ergo eẽ nõ eſt idẽ qõ ipe reſpect⁹ nec eſt idẽꝫ qõ ipſa eẽntia qꝛ nihil acq̃rit ſeipſuꝫ q̃re ſi ipa eſſentia a ꝓmo agẽte acq̃rit eẽ nõ crit ipꝫ eſſe. ſic itaq; imaginabimur ꝙ ſicut coꝛpus acq̃rit albedinẽꝫ quã acquirẽdo acquirit ſilitudinẽ que fundat in albedine, ſic ẽt eſſentia creature a ꝓmo agente acquirit eẽ ꝛ hẽt eſſe qõ acquirẽdo acquirit habitudinẽ ꝛ reſpectũ ad ipſum agens. eſſe igitur nõ eſt ipſe reſpectus. ¶ Hijs itaq; oibus ꝓlibatis poſtq̃ oñdimus ꝙ ꝟ hanc poſitionẽ auctoritates boetij nõ ſunt debite expoſite ꝛ rõnes in ꝟium facte non ſunt debite ſolute. poſitio ipſa nõ eſt debite declarata. uolumus quarto oñdere ꝙ rõnes ꝓ hac poſitione facte nõ ꝓcludũt. Naꝫ ꝓma rõ cũ arguit ꝙ eſſe nõ plus differt ab eẽntia q̃ vnitas bonitas ꝛ ueritas. ꝛ qꝛ idẽ ꝑm rẽ eſt ens vnũ bonũ ꝛ uerũ. qꝛ hec oia ſola rõne differũt. ad qõ dici põt ꝙ ens vno mõ dicit figuras ꝑdicamẽtoꝝ. ꝛ ſic ens per ſe diuidit in. 10. ꝑdicamenta. ꝛ ſic quelibet res eſt ens per eẽntiam ſuam: qꝛ quelibet res eſt in genere ꝛ in ꝓdicamẽto per ſuã eẽntiam. Alio mõ ens põt dicere ipſum exiſtẽs: ꝛ ſic ens nõ dicit ſolã eſſentiã rei. ſed dicit eſſentiam ꝛ eſſe. ꝛ hoc concoꝛdat cõi modo loquẽdi ꝛ ẽt dictis phoꝝ. Nam aliquãdo dicimus ꝙ vnũquodq; eſt ens per eſſentiam ſuam. ꝛ ꝑm hunc modum loquẽdi loquitur phs in 5° metaᶜᵉ. ubi vult ꝙ entia per ſe ſignificant figuras ꝑdicamẽtoꝝ ꝛ ſũt ꝑm numerũ eoꝝ que dicũtur entia. Aliquãdo vo dicimus ꝙ vnuꝫ ſolum eſt ens per eſſentiaꝫ. alia ſunt entia per participationẽ ꝛ ꝑm hunc moduꝫ loquitur

cõmentatoꝛ in ꝑmo metaᵉᶜ. ubi vult ꝙ vnũ solum est per se ens ⁊ per se uerum. cetera ỽo sunt entia ⁊ uera per eẽ ⁊ ueritate eiᵘˢ. quodlibet ḡ ens creatũ ⁊ est ens per essentiã ⁊ est ens per participationẽ. nec põt dici ꝙ sit ens per participationẽ effectiue tm̃. Sed opꝫ ꝙ formaliṫ dicaṫ ens participatiue qõ patet. utrũqꝫ enim uerũ est formaliṫ ꝙ ens creatũ est ens per essentiam ⁊ ens per ꝓticipationẽ. quare opꝫ ꝙ equiuoceṫ in ente ut dicaṫ ens per essentiã ꝑm ꝙ ens dicit figuras ꝓdicamentoꝝ dicaṫ ens per ꝓticipationẽ ꝑm ꝙ existit in rerũ natura. Nam quelibet res per eẽntiaꝫ est in ꝓdicamẽto. sed est existens in reꝝ natura ut participat esse. vñ ⁊ cõmẽtatoꝛ sup 5° metaᵉᶜ vult ꝙ qõ de ente vno mõ collocaṫ in qõnibus de accidẽte. huic etiã ueritati ꝙsonat qõ dicit pbs in ꝑmo posterioꝝ. ubi vult ꝙ aliud est quid est vnitas ⁊ vnitatẽ esse. sic etiã non est idem quid est rosa ⁊ rosam esse. ens ergo vno mõ põt ꝓdicari de rosa ꝙ dicat ipsam quidditatẽ rose. sic ens nihil addit realiter sed eẽntiã rose. alio modo ens põt ꝓdicari de rosa ꝙ ut dicat existẽtiam rose. sic ens supza eẽntiam rose addit eẽ eius. cũ ergo dicitur ꝙ res per essentiã suã est ens. vna bona ⁊ ua. equiuocatur in ente. qz accipiṫ ibi ens ut dicit quidditatẽ rei nõ ut dicit exñtiam eius. uel accipiṫ ibi ens ut dicit figuras ꝓdicamẽtoꝝ ut nõ dicit ipꝫ existere rerũ. vñ rosa nõ existẽte. rosa est ens ⁊ nõ est ens: est ens ꝑm ꝙ ens dicit ipsas res ꝓdicamẽtoꝝ. nulla enim rosa existente uerũ est ꝙ rosa est flos: qz rosa nõ solũ est flos ſz est pulcherrimᵘˢ floꝝ. Nã cũ in hyeme scimᵘˢ rosas nõ existere dicimᵘˢ rosa est flos. rosa ẽ pulcherrimᵘˢ florũ. rosa est flos cuiᵘˢ est suauissimᵘˢ odoꝛ. Jn ceteris enim talibus nõ intẽdimus dicere ꝙ rosa sit uel non sit. sed intẽdimus ꝙ ista ꝓdicamẽta per se competunt rose uel intẽdimus ꝙ rosa de se dicit rem cuiusdã predicamenti. cui per se ista ꝓdicamẽta ꝙueniũt: ⁊ si talia uerificant de rosa rosa non existẽte ipsa non existẽte uerum est dicere ꝙ rosa est spẽs floris. ⁊ qz rosa est res cuiusdaꝫ ꝓdicamẽti. ⁊ per ꝙns uerũ est dicere ꝙ rosa est ens ꝓout ens dicit ipsas res ꝓdicamẽtoꝝ. Naꝫ ⁊ ponẽtes ꝙ eẽ ⁊ essentia nõ differũt. cõcedunt ꝙ rosa nõ exñte ipa est res ꝓdicamẽti. ⁊ per ꝙns cogunt ꝓcedere ꝙ ipsa sit ens ꝓout ens dicit ipsas figuras ꝓdicamẽtoꝝ. rosa ergo nõ existente nõ põt dici ꝙ ipsa sit existens. ⁊ tñ uerificaṫ de ipsa ꝙ sit ens ꝓout ens dicit ipsam rem predicamẽti. ergo ens põt accipi dupliciter. uel ut dicit ipsas res ꝓdicamẽti. uel ut dicit ꝗd existens. in equiuoco ergo laborat rõ ꝑma. ¶ Scõa autem rõ que nititur ducere ad infinitũ videṫ ꝙ fallat per fallaciã accñtis. Nam tũc est ꝓcessus in infinituꝫ uel est standũ in ꝑmis qñ eodeꝫ modo cõparaṫ aliꝗd ad 2ᵐ sicut ad ꝑmũ ⁊ ad tertiũ sicut ad secundũ. ⁊ iõ qua rõne nõ statur in ꝑmo nõ stabitur in aliquo alio. qz supposituꝫ est ꝙ primi ⁊ aliozꝝ sit eadẽ habitudo. ut siquis diceret ꝙ rlo refertur per aliam rlonem mediam. pari rõne ⁊ illa rlo media referreṫ per rlonem mediã: ⁊ sic esset ꝓcessus in infinitũ. qz referri videṫ eodẽ modo cõparari ad vnã rlonem ⁊ ad aliaꝫ. ergo qua rõne vna aliqua rlo nõ refertur seipsa. pari rõne nec alia rlo seipsa referṫ. Bene ergo ualet ꝙ si rlo referreṫ per rlonem aliam ꝙ rlo rlonis ibit in infinitũ. ſz nõ ualet si relatiuũ referreṫ per rlonẽ. ut si pater referreṫ per parternitatẽ ꝙ paternitas illa referaṫ per aliã paternitatẽ. Nec ualebit ꝙ ratio paternitatis uel rõ rlonis uadat in infinitũ. qz referri non eodẽ modo cõparaṫ ad relationẽ ⁊ rlonẽ. qz rlm referṫ ꝓ rlonẽ. rlo ỽo ipsa referṫ seipsa. sic etiã si ỽia differret per ỽiaꝫ aliam rõ differẽtie iret in infinitũ. ſz si differẽs differret per differentiã nõ opꝫ ꝙ rõ differẽtie uadat in infinitũ. qz differre nõ eodẽ modo cõparaṫ ad differẽs ⁊ ad differentiã. uel nõ eodẽ modo cõparaṫ ad spẽm ⁊ ad differẽtiaꝫ. qz spẽs differt per differẽtiam. differentia ỽo differt seipsa: peccaret ergo per fallaciã accidentis siquis diceret. si spẽs differt per aliꝗd aliud ⁊ illud pari rõne differt per aliꝗd aliud. ⁊ ita in infinitum qz mediũ uariaret ⁊ uariaret ꝓpoztionẽ ⁊ habitudinẽ. arguens enim ꝙ si spẽs differt per aliud ⁊ illud aliud differt per aliud supponit in suo argumento ꝙ differre eodẽ modo nõ cõparaṫ ad spẽz ⁊ ad illud per qõ differt spẽs. iõ supponit ꝙ sit habitudo eadeꝫ ubi est habitudo extranea. cui defectui per se inititur fallacia accñtis. possemus ⁊ multa exẽpla sili̇a adducere ad ꝓpositũ. qz nõ ualet si materia extẽdiṫ per aliquid aliud ut per quãtitatẽ ꝙ etiã quãtitas extendatur per aliꝗd aliud. ⁊ ꝙ nec ualet ꝙ ex hoc sit ꝓcessus in infinitũ. qz ut patet non eodẽ modo cõparaṫ extẽsio ad mãm ⁊ ad quãtitatem. sic etiã in ꝓpolito si dicaṫ ꝙ res sit ens per aliꝗd aliud ⁊ illud erit ens per aliꝗd aliud. ⁊ ita in infinitũ. uel si dicaṫ si essentita hẽt esse per aliquid aliud ⁊ illud eẽ hẽbit esse per aliquid aliud ⁊ ita in infinitũ. sic dicere vno modo est bonum argumẽtũ alio modo peccat per fallaciam accidẽtis. Nam ut dictuꝫ est. ens vno modo dicit ipsas figuras ꝓdicamẽtoꝝ. loquẽdo ergo de rebᵘˢ que sunt per se in genere. vnaqueꝫ res est in genere per eẽntiam suam. ⁊ sic ens nõ dicit rem esse. sed dicit rei quidditatẽ ꝑm quẽ moduꝫ loquẽdi ulr omnes res siue sint in genere per se siue per reductionẽ. uerum est de qualibet re ꝙ vnaqueꝫ res est id qõ est per essentiam suã. ut mã est tale ens. ſ. ens qõ est forma per eẽntiã suã. ⁊ hõ est tale ens. ſ. ens ꝙ est hõ per essentiã suam. ⁊ hoc nõ solũ in substãtialibᵘˢ sed etiaꝫ in accñtibus ueritatẽ habet. Nam albedo est tale ens videlicet ens qõ est albedo per essentiã suam. ⁊ qz ꝑm hunc modũ est vnifozmis habitudo oium rerũ. accipiẽdo sic ens ut nõ dicit rẽ esse sed ut dicit quidditatem rei ⁊ ut dicit illud qõ est ens: sic vnũquodqꝫ ens per eẽntiã suam. Nam cuꝫ sit hic q̃tum ad ꝓpositũ spectat vnifozmis cõparatio ⁊ sili̇s habitudo qua ratione accipiẽdo sic ens aliqua res esset ens per aliꝗd additũ pari rõne ⁊ illud additum eẽt ens per aliud additum ⁊ sic eẽt ꝓcessus in infinitũ. ꝑpter qõ ualde errauit auic. qui accipiens ens ꝑm ꝙ diuidit in. 10. ꝓdicamenta. ⁊ ꝑm ꝙ dicit ea que sunt in ꝓdicamẽtis credidit ꝙ ens sic acceptũ diceret supza rem aliquã disponem additaꝫ. vñ ⁊ cõmẽtatoꝛ super 4° metaᵉᶜ rõnabiliter repzhẽdit ipm dicẽs ꝙ mirabile fuit de eo ꝙ sic creauit. Nã si res est ens uel vna per dispõnem additã tũc esset ꝓcessus in infinitũ sed ut patet ibi cõmẽtatoꝛ ⁊ etiaꝫ pbs loquiṫ de ente ⁊ vno ꝓut dicit rẽ cuiuslibet ꝓdicamenti ꝑm quẽ moduꝫ vnaqueꝫ res est ens per essentiam suam ⁊ est in oibus rebus q̃tum ad hoc quodãmodo sili̇s habitudo. ⁊ ideo qua rõne vna res eẽt ens per aliquid addituꝫ pari rõne illud additũ accipiẽdo sic ens esset ens per aliquid additum. ⁊ ita eẽt ꝓcessus in infinitum ⁊ qõ dictũ est de ente ꝙ dicit ipsam rei eẽntiaꝫ. intelligendũ est de ipso esse essentie. Nam vnaqueꝫ res sic est tale ens per eẽntiam suã sic hẽt eẽ eẽntie per essentiam suã. forma enim nõ dat materie ꝙ sit mã nec dat ei ꝙ sit illud qõ est per eẽntiam suã nec dat ei eẽ ꝙ cõpetit ei per eẽntiam suã qualecũqꝫ sit illud eẽ siue sit eẽ in actu siue in potẽtia. loquẽdo enim de tali eẽ qua rõne aliqua res hẽret eẽ per aliquid supadditum. ⁊ il

lud superadditū hēret eē per aliquid superadditū.⁊ sic eē ꝓcessus in infinitū. Silis est eni quodāmō hitudo vniuscuiuscq; rei ad eēntiaz suā ⁊ ad eē eēntie sue. ſz si loquimur de eē exñtie sic nō est silis hitudo. Nā lz mā sit mā per essentiam suā. mā tñ nō existit in actu per essentiā suaz. nam si materia existeret in actu per essentiam suam ⁊ eē existētie materie eēt idē ꝙ essentia materie nō posset hō intelligere mām que nō existeret: qz tūc itelligeret māz que nō eēt mā. posset forte hac ypothesi stante intelligere illud ut est mā nō intelligēdo ipz ut est exñs. ut q̄tūcūq; sit idē ens ⁊ vnū tñ qz intellectus entis p̄cedit intellectū vni⁹. ⁊ possū intelligere aliquid ut est ens nō intellecto vno siue eo ut est vnū. sed lz possumuſ itelligere ens nō itellecto vno. nō tamē possumuſ intelligere ens ꝙ non sit vnū sic si idez eēt in aliqua creatura eēntia cū suo existere possemus forte itelligere eēntiā illā nō intellecto ei⁹ existere: sed nō possemus itelligere ipsaz eēntiā ꝙ nō existeret. ⁊ ipossibile eēt talez eēntiā nō existere. ḡ cū arguit. si aliq̄d est ens per aliq̄d supaddituz pari rōne ⁊ illud additū erit per aliq̄d additū. ⁊ sic in infinituz uel cū arguit. si aliq̄d hēt eē per aliq̄d supadditū: pari rōne ⁊ illud additū hēbit eē per aliq̄d supadditum ⁊ sic in infinitū. vno mō est bonū argumentū. alio mō est fallatia accñtis. Nā si loq̄mur de ente qō diuidit in .10. p̄dicamēta ⁊ ꝙ dicit ipsas eēntias rerū. uel si loquimur de ipso eē eēntie est bonū argumētum. ꝙ ſm hoc in oibus est quodāmō silis hitudo: qz vnūq̄dq; est tale ens ⁊ hēt tale eē per eēntiam suā. ſz si loq̄mur de ente ,put ens idē est qō exñs. uel si loquimur de eē exñtie uariat ibi mediuz ⁊ habitudo qz eēntia existit per eē superadditū. illud aūt nō existit per aliq̄d eē. si ḡ sic cōpet eē ad existere sicut eēntia ualeret argumētū ꝙ si eēntia existeret p aliō ꝙ ⁊ eē existēt p aliō ⁊ illō aliud p aliō. ſz qz uariat hitudo nō tenet argumētū. Nā eē est in potētia ad eē q̄ ē act⁹ eēntie. potētia aūt ⁊ act⁹ nō eodē modo cōparant ad actū. ⁊ iō nō ualet sed potētia existit per actū ꝙ act⁹ ille existat per aliū actū ⁊ ꝙ sit ꝓcessus in infinitū. pōt aūt ⁊ aliter rñdi. dicem⁹ quidē ꝙ eēntia existit per aliq̄d aliud. ⁊ eē existit per formā ⁊ forma existit per mām. Nam mā nisi pficeret per formā nō posset actu eē ⁊ nisi forma loquēdo de forma nāli reciperet in mā nō posset per se existere. ḡ actus facit ad existere ipsi⁹ potētie in q̄tuz perficit eam: ⁊ potentia facit ad existere ipsius actus in q̄tū substernit ei ⁊ suppoꝛtat ipm. ergo potētia existit per aliq̄d aliud ut per actū. ⁊ actus existit per aliquid aliud ut per potētiā. nec tñ est ꝓcessus in ifinitū. sed si actus ut actus est existeret per aliū actū. ⁊ potētia ut potētia est existeret per potētiā aliā oporteret talia in infinitū ire. ꝙ ſm cōmentatorē in 2°meta^ce. si mediū in eo ꝙ mediū hēret medium rō medij iret in infinitū. sic si actus in eo ꝙ act⁹ indigeret actu rō act⁹ iret in infinitū. silr ⁊ potētia in infinitū iret si potētia in eo ꝙ potētia idigeret potētia. essentia ḡ ad sui existere indiget eē. sed eē ad sui existere non indiget alio eē. qz lz potētia ad sui existere indigeat actu. act⁹ autē nō indiget alio actu. sic eē ad sui existere indiget eēntia. sed eēntia ut eēntia ad sui existere nō opz ꝙ indigeat alia eēntia: ꝙ lz actuſ loquēdo de actu pticipato ad sui existere indigeat potētia nō tñ opz ꝙ semp potētia ad sui existere indigeat alia potētia. essentia igit existit per eē ⁊ eē per essentiā ⁊ cōposituz per utrūq; ⁊ illō est qō existit per se ⁊ qō per se fit ⁊ qō per se ,producitur. ¶ Tertia ēt rō nō ,pbat ꝙ esse non differat realiter ab eēntia. sed poterit sic declarari q̄d sit esse: ⁊ in quo genere hēat eē. ,ppter qō sciēdū ꝙ eē nō est in genere per se: ⁊ tñ ē in genere substātie qō declaramus per sile. nā posito ꝙ nō eēnt nisi duo p̄dicamēta suba ⁊ quātitas. hac aūt ypothesi stāte querem⁹ quid sit p̄ctus. Constat aūt ꝙ p̄ctus nec est suba nec est q̄titas. ergo erit q̄d mediū inter subaz ⁊ quātitatē. ⁊ per 2ñs erit q̄d mediū inter subam ⁊ quātitatē. ⁊ per 2ñs erit quid medium inter sbam ⁊ accñs. qz posituz est nō eē aliud p̄dicamētū accñtis p̄ter q̄titatē. Huic aūt obiectioni quilibet de facili obuiaret. diceret q̄dē ꝙ p̄ctus est in p̄dicamēto q̄titatis. nō qz q̄titas. sed qz est q̄titatis terminus. vñ nō est in p̄dicamento q̄titatis per se. p̄ct⁹ vo est in hi⁹ p̄dicamēto tanq̄ linee termin⁹. ⁊ qz ois actus est terminus ei⁹ cui⁹ est actus. ipsum eē quodāmō terminat essentiā in q̄tū facit eaz actu existere. eē ergo est in genere sube ⁊ est in eodez genere in quo est eēntia. Si ḡ queras in quo genē est eē. est in genere sube. sed si queras quō hēt esse in tali genere. diceret ꝙ nō est in tali gñe per se. nec est in genere sube tanq̄ suba. sed est in genere sube tanq̄ actus sube uel tanq̄ actus eēntie. sicut p̄ctus est in gñe q̄titatis nō per se nec est in tali gñe tanq̄ q̄titas: ſz tanq̄ termin⁹. res ergo ipsa que est esse est in gñe sube. hēt tñ ipm eē quēdā modū accñtalem actualē in q̄tuz est superadditū sube. Sed aduertendū ꝙ aliter est p̄ctus aliq̄d additū linee: qz nō est linea nec pars linee. ⁊ alr albedo est superadditū supficiei. Nam albedo sic est superaddita supficiei ꝙ cōpetit ei per se eē in gñe ⁊ sic est superaddita ei ꝙ nō reducit ad idē genus cū supficie. sed p̄ctus sic est q̄d additū linee ꝙ nō est in genere per se. sed reducit ad idez genus in quo est linea sic eē ita est superadditū sube ꝙ nō est in genere per se sed reducit ad idem genus cū ipsa suba in qua recipit bene igit dictū est ꝙ res ipa que est eē in genere sube. sicut res ipa que est p̄ct⁹ est in genere q̄titatis. hēt tñ ipsum eē quēdā modum accñtalem rōne cuius qō de ente ,put ens idē sonat qō existēs aliquo modo dicit pertinere ad qōnem de accidente. ¶ Post q̄ opinionem ꝓriam ſm modū nobis possibilē ipz obauimuſ adducere uolumus rōnes oñdentes ,ppositū ⁊ ,pbātes realem diriam inter eēntiā ⁊ eē. qō ostēdemus triplici via. Prima via sumit ex eo ꝙ mā cōparat ad formaz. Secūda ex eo ꝙ cōparat ad gen⁹. Tertia ex eo ꝙ cōparat ad dirias generis. ¶ Prima via sic patet. Nam in oi ꝙ pōt eē ⁊ non eē opz dare aliq̄d per qō sit possibile eē ⁊ nō eē ut in rebus gñabilibus ⁊ corruptibilibus est mā. Naz ſm phm in 7°meta^ce mā est illud per qō res pōt eē ⁊ nō eē. dixit eni phs ꝙ forma q̄tuz est de se est necesse eē. ⁊ hēt se per esse. ꝙ aūt sit possibile nō eē hoc est rōne materie in qua recipit. ſz si eēt forma aliqua per se que nō eēt apta nata recipi in mā cuiusmodi sunt sube separate. talis forma non posset nō eē. ideo dicit in .10. meta^ce. ꝙ in substātijs separatis nō est aliq̄ malū neq; oino erroꝛ: nec coꝛruptio. tales eni substātie ſm phm. nec inceperūt eē nec poterūt incipere eē. nec desinēt nec possent desinere. ſm ueritatē tñ ipe substātie separate ⁊ ipe forme per se exñtes inceperūt eē ⁊ possunt eē ⁊ nō esse. ⁊ qz ipa forma est quoddā possibile eē: ⁊ nihil actu est per id qō est possibile eē. opz supra formā dare aliquid per qō competat rei actu existere. ⁊ hoc uocamus eē. In substātijs ergo separatis est cōpositio ex forma ⁊ eē. uel ex eēntia ⁊ esse. essentia igitur cuiuslibet rei est id per qō res est possibilis eē. esse aūt est id per qō actu existit. dicemus ergo sicut generatio facit scire mām aliud eē a forma. sic creatio facit nos scire eēntiam eē

aliud ab esse. Jn oi enim trāsmutatione opz dare cōpositionē ex potētia ⁊ actu. vñ aug⁹. 12. ꝯfes. c. 19. vult q̄ eē mutabile insinuat nobis notitie nostre quādam informationē qua foꝛa capit uel qua mutat ⁊ uertit. cū ergo ipse angelus sit uertibilis ⁊ sit mutabilis ꝼm subam q̄ pōt in nihilū cedere. opz q̄ ista mutatio insinuet notitie nostre. ꝼm aug. sniam ipsam subam angeli hēre in se quādā informitatem. imaginabimur ḡ q̄ ipsa eēntia angeli de se est q̄d informe ⁊ quid pfectibile per eē. ⁊ hoc modo angelus ꝓducit. q̄ eēntia angeli a deo pficit per eē ⁊ simul ꝓducit a deo essentia ⁊ eē. ⁊ hoc mō angelus pōt annihilari: q̄ eēntia illa potest perdere suū eē. Negantes igit subam angeli esse mutabile ab eē eterno uel a nō eē ad esse. ⁊ negāt angelū posse incipere eē uel posse desinere eē. accipiendo eni mutabilitatē large pro oi eo q̄ habet eē nunc aliter q̄ prius. ꝼm quē modum loquēdi si aliq̄d nunc creatū eēt posset dici mutatū: q̄ haberet eēt aliter q̄ prius: q̄ esset aliq̄d in se ⁊ in actu cū prius solum fuisset in potētia in sua cā. sic ēt si aliquid annihilatū eēt mutatū esset: q̄ nō eēt eodē modo nūc q̄ prius. sic ḡ loquēdo de mutatione. angelus duplr est mutabilis. subaliter ⁊ accñtaliter. subaliter inquātū ipsa suba angeli pōt incipere ⁊ desinere eē. accñtaliter inq̄tū ipsa suba angeli habēs esse ⁊ actu exñs uarijs affectiōib⁹ uel alijs uarietatib⁹ subijcit. ⁊ q̄ quelibet mutabilitas quādam informitatē presupponit. iuxta illud qō dicimus de aug⁹. 12. ꝯfes. ⁊ iuxta illud qō idem aug⁹ dicit pro sup genē. ad lr̄az. c. 17. ubi vult q̄ oē mutabile ex aliqua informitate formatur. iuxta ergo hanc duplicem mutabilitatē erit ibi duplex informitas. vna per quā differt suba angeli a suo agere. Alia per quā differt a suo eē. Jpsa enim suba angeli ꝼz se est in formiꝫ ⁊ perficit per esse. ⁊ tñ pfecta per eē adhuc est in potentia ad ulteriorē perfectionē q̄ pōt perfici per agere. ⁊ ꝼm qō est uario mō perfectibilis suba eius. sic est uario mō materialis. dicam⁹ igit q̄ sicut antiqui philosophātes nō plane viderūt nām materie nec sciuerūt distinguere inter mām ⁊ subalem formā. ꝼz crediderūt māz eē corpus in actu. ⁊ derisissent quēlibet dicentē rem subaliter eē cōpositā ex mā ⁊ forma. iō ipi forte poterāt saluare alterationē q̄ ponebāt sb̄m eē aliud ab accñte. sed generationē nullo mō saluare poterāt: q̄ ponebāt mām eē corpus in actu ⁊ nō distinguebāt ipsam a forma. sic qui nō bene vidēt mām eēntie creature ⁊ nō separāt ea a suo eē forte possunt saluare in angelis uariationē ꝼm affectiones ⁊ ꝼm opationes que rñdent q̄si alteratiōi in corporib⁹ ꝼm creationē saluare non possunt. imaginant enim isti de esse respectu eēntie. sic imaginantur antiqui phi de mā respectu forme. credebāt enim q̄ mā de se eēt aliquid in actu ⁊ q̄ nō indigeret forma ut actu existeret. iō tales nunq̄ poterūt saluare trāsmutationē ꝼm subam. ut q̄ aliq̄d subaliter incipet esse. nihil enim pdit nec acq̄rit actualitatez quā de se actu hēt. hoc eni posito mā nec pderet formā nec acq̄reret. sed semp eēt actu sb̄ eadē forma. sic si eē eēt idē q̄ eēntia ⁊ posset de se actu existere absq̄ eo q̄ adderet ei actualitas aliqua. eēntia illa nō posset pdere eē nec posset acq̄rere eē ꝛz semp actu eēt. posse eni pdere eē per annihilationē ⁊ posse acq̄rere eē per creationē mutabilitatez creature insinuat. ⁊ si mutabilitatē ⁊ informitatē. iō opz ibi dare aliq̄d informe q̄ pficit per eē ⁊ q̄ acq̄rit eē. ḡ sicut generatio facit scire māz eē aliq̄d a forma: q̄ ex hoc est gñatio: q̄ mā que est q̄d informe acq̄rit formam. sic creatio facit scire q̄ eēntia esset aliud ab eē q̄ ex hoc est creatio inq̄tuz eēntia acq̄rit esse. dicemus ergo q̄ quot mutatiōes sunt in re tot informitates sūt in ipsa ⁊ quot informitates tot formationes. q̄ ḡ nullo mō pōt corrūpi ꝛz solū pōt annihilari illud nullo mō pōt generari. sed solū pōt creari. illud nullo mō est mutabile ꝼm gñationē ⁊ corruptionē. sed solum ꝼm creationē ⁊ annihilationē. ⁊ illud nullo mō est cōpositum ex mā ⁊ forma quā oppositū psupponit gñatio ⁊ corruptio. sed est cōpositū ex eēntia ⁊ eē quā compositionē psupponit creatio ⁊ nihilatio. sed qs ergo itelligit ꝓductionē sine nouitate ⁊ sine mutabilitate cuiusmodi est ꝓductio diuꝝ psonaꝝ itelligit ꝓductionē sine informitate ⁊ per ꝑñs sine compositione. sed qui intelligit ꝓductionē que est uel que pōt eē cū mutabilitate ⁊ cū nouitate. iuxt̄ aug. sniam supius tactam nō pōt intelligere talē ꝓductionē sine informitate. ⁊ per ꝑñs sine cōpōne: q̄ cuilibet informitati ut dictuz est: rñdet sua formatio. ⁊ ita erit ibi cōpositio ex formabili siue ex pfectibili ⁊ sua pfectione. talis aūt cōpositio nō pōt eē ꝼm intellectū tm̄: q̄ realis mutabilitas nō nisi sup reali cōpōne fundari pōt. iuxta ḡ duplicē mutabilitatē rerū ꝼm subam vnā gñalem ⁊ aliam spālez erit duplex cōpositio in entib⁹. vna generalis ⁊ in oibus ⁊ alia spālis ⁊ in aliquib⁹. oēs enim res create sūt sic mutabiles: q̄ sunt ex nihilo producte ⁊ possent in nihilū redigi: ⁊ ideo oēs creature que sūt per se creabiles ⁊ que sunt per se ꝓducibiles sunt compōne ex eēntia ⁊ eē. dico aūt que sunt per se creabiles: q̄ ipm eē nō est per se creabile. nec ipsa eēntia. sed cōpositū ex utroq̄z ꝛz preter hūc modū gñalem mutabilitatis uerū videmus quēdā modū spālem mutabilitatis in gñabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. hec solū nō sunt creabilia ⁊ ānihilabilia. ꝛz ēt sūt gñabilia ⁊ corruptibilia. si eni deus annihilaret aliquod gñale uel ipz de nihilo produceret ex isto mō mutabilitatis nō possem⁹ in re generali arguere cōpositionē ex mā ⁊ forma ꝛz soluz ex eēntia ⁊ eē. eēntia eni cuiuslibet ex quo pōt pdere eē ⁊ acq̄rere eē: nō est suū eē. sed q̄ pter hoc q̄ creabilia ⁊ annihilabilia sunt ⁊ gñabilia ⁊ corruptibilia. iō pter cōpōnez ex eēntia ⁊ eē quā psupponit creatio ⁊ annihilatio in istis corporalib⁹ est cōpositio ex mā ⁊ forma quā psupponit gñatio ⁊ coruptio. ꝛz q̄res utrū ex sola gñatiōis corruptiōe possum⁹ arguē utrāq̄z cōpositionē. videlz ex eēntia ⁊ esse ⁊ ex mā ⁊ forma. ad q̄ dici pōt q̄ gñatio ⁊ corruptio per se p⁹ arguit cōpositionē ex mā ⁊ foꝛa. ꝛz ex ꝑñti arguit cōpōnē ex essentia ⁊ eē. est eni hic ordo gñalis q̄ agēs nāle p⁹ iducit formā ⁊ iducēdo formā iducit eē. ⁊ ē hic ordo corruptibilis q̄ mā pdit formā ⁊ pdēdo formā pdit eē. ⁊ iō gñatio ⁊ corrup⁹ p se: ⁊ p⁹ arguūt cōpōnē ex mā ⁊ foꝛa ⁊ ex ꝑñti ex eē ⁊ eēntia. q̄d aūt dom̄ sit de corporib⁹ supcelestib⁹ ⁊ quō in eis sit cōpositio ex mā ⁊ foꝛa cū nō sint gñabilia ⁊ corruptibilia. dici pōt uerū eē q̄ a pori ⁊ via demōstratiua ⁊ potissima nō possum⁹ hoc arguē. Nā iuxt̄ sniaz phi in p⁹ posterioꝝ. augētur demōstratiōes nō p media nisi ita q̄ vi eē snia et⁹ q̄ nō sit nisi vnū potissimū mediū ad vnā ꝑnē q̄ utrū q̄ itelligēdū sit in vno ⁊ eodē gñe cāe. ut sit sensus q̄ in eodē gñe cāe nō pñt ad vnā ꝑnē plura media potissima iueniri. uel itelligēdū sit simplr q̄ nullo mō nec in eodē genere cause nec in pluribus possint plura media potissima iueniri ad eandē ꝓclusionē nec est pñtis speculationis. Nam arguere compōnem ex mā ⁊ forma ex generatione ⁊ corruptione quā videmus in istis inferioribus uel ex quātitate dimensiua quā videmus in supcelestib⁹ nō sunt dimensiones potissime

z a ꝑori sed sunt per effectus z a posteriori ad eandē cōclusionē possunt plura media reperiri. z ideo lz ex generatione z corruptiōe nō possimus in supercelestibus arguere compōnez ex mā z forma. possum⁹ tn istud arguere ex quātitate ipsoꝝ. sed de hoc nihil ad ꝓsens. s[illegible]icit aūt ad ꝓsens scire q sicut nos nō possumus saluare gn̄ationem z corruptionē in entibus nisi ponamus in eis compōnē ex mā z forma: sic nec possumus in istis entibus saluare creationē nisi ponamus in eis compōnē ex essentia z eē. ideo ex ꝓportione quā hēt mā ad formam in rebus generabilib⁹ pandit nobis ꝓportio quā hēt eēntia ad eē in oib⁹ creaturis.

¶ Secūda via ad inuestigandū hoc idē sumit ex eo q mā cōparat ad genus. est enim aliqua sīlitudo inter mām z formā z inter genus z dīam. qz sicut mā cum forma facit z ꝓstituit rem aliquā. ita genus cū dīa cōstituit spēm. est ergo genus in potētia ut cōponat cuz differentia ꝓposita uel opposita. ut aial est in potētia ut cōponat cum rōnali uel cū irrationali. sic eni z mā est suo modo in potētia ut sit ꝓiuncta ꝑuationi uel forme. aliter tn genus aliter mā: qz genus q̄tum est de se nō habet hanc dīam uel illam. z ideo in alia scia scribitur: qz gen⁹ potētia quidē habet dīas oēs. actu vo nullā. lz mā de se est ꝑuationi ꝓiūcta z ꝑuata forma. si aūt iduat formā hoc est rōne agētis iducētis formā in mā. materia ergo differt a genere: qz non eodē mō cōparat ad formam sicut genus ad dīam. Itaq; si ex dīa quā videmus inter mām respectu forme z genus respectu dīe: uolumus scire quō se habeat eēntia ad esse. Uidendū est utrū cōpareť eēntia ad eē sicut mā ad formā. uel sicut genus ad dīam. utrobiq; videm⁹ aliquā simílitudinē. nam eēntia cōparat ad esse z ad nō esse. mā vo ad formā z ad ꝑuationē. genus ad differentiā ꝓpositaz z oppositā. sed ꝓstat q eēntia creature q̄tum est de se hēt non esse. ut ēt aduersarij cōcedunt. si aūt hēt esse hoc est ex potētia creatoris ꝓducentis ipsuz ad eē. quare eēntia creature que de se nō habet eē lz ex alio acquirit eē. nō cōparat ad eē z nō esse sicut genus ad suas differētias: qz genus q̄tuz est de se nō se tenet cū dīa aliqua. sed magis cōparat ad illas sicut mā ad ꝓriuationē z formā. qz mā q̄tum est de se nō est inducta forma. si aūt acquirat formaz hoc est rōne agentis. z ideo lz forte gen⁹ nō realiter differat a dīa. est tn oīno notum mām realiter differre a forma. z qz eēntia q̄tum ad ꝓpositum spectat z q̄tū ꝓposita qō requirit cōparat ad eē sicut mā ad formaz. non aūt sicut genus ad dīam. dico ꝓout ad ꝓpositum spectat. qz nō dicimus q genus de se habeat differētiam oppositā z ab alio acq̄rit ꝓpositā. imo genus de se hēt dīaz nullā ex efficiēte. lz ex sola cogitatione negociatione intellectus cōponit cum utraq; dīa. z qz mā realiter differt a forma. si bene considerant uerba ꝓposita. non videť esse dubium essentiam differre ab eē realiter. lz forte ꝑm aliquos gen⁹ a differētia realiter nō differat. dico ꝑz aliquos qz de hoc in qōne illa ubi querem⁹ utrū res create possent annihilari si nō essent cōposite ex eēntia z eē. intēdim⁹ spāalem mentionē facere. ¶ Tertia via ad hoc idem sumit ex eo q mā cōparat ad differētias generis uel ad spēs que sunt sub genere. Nā utraq; spēs z utraq; dīa generis dicit aliquā nām realē. ut si albū z nigrū sunt spēs coloris utrūq; dicit nām aliquā. lz cōmētator aliqn̄ videat dicere q nihil est nigruz nisi ꝑuatio albi. sed hoc nō intelligēdū simpliciter. sed est quidaz sermo euphaticus cū nimia expssione dict⁹: qz nigrū non eēt in genere coloris nec eēt per se in aliquo gn̄e si puram ꝑuationem diceret. si aūt utraq; dīa siue in accn̄tibus ut ꝓgregatiuū z disgregatiuū. siue in sb̄stātijs ut rōnale z irrationale dicit nāz aliquā. lz ꝑuatio z forma nō sic se hn̄t: qz ꝑuatio de se nō est ens ut dicit circa finē ꝑmi phisi. ideo de se nō dicit nāz aliquā. lz ergo genus sit quid cōe ad oēs suas spēs z ad oēs suas dīas nihil tn̄ pōt eē per se cōe ad formā z ꝓriuationē z multomagis nō poteſt eē aliquid cōe ad eē z nō esse. qz ipsum non esse magis recedit a nā entis q̄ ꝓriuatio. essentia g̃ nō se hēbit ut quid cōe ad eē z nō eē. ut gen⁹ se hēt ut q̄d cōe ad suas differētias uel ad suas spēs. sed se hēt eēntia creature nō ut aliq̄d qō sit abstractū per itellectū z q sit cōe ad esse z ad nō eē. qz talia ꝓprie nihil hēre cōe possunt. sed magis se habebit ipsa eēntia creature ut aliquid qō de se non hēt esse. sed ab alio perficit per eē. q non posset esse nisi realiter differret ab eē. Dicemuꝰ g̃ q in oi factibili est tria ꝓsiderare. actū: potentiā: z agens. Nam ꝑm ꝑm in 7⁰ meta^ce. quecūq; fiūt: fiunt aūt ex aliquo. uel fiūt in aliquo. uł fiūt ab aliquo. oia eni factibilia: aut rōne actualitatis quē hn̄t fiūt in aliquo rōne agentis. z qz oēs creature sunt quedā res factibiles z sunt quedaz res uertibiles z destructibiles. ideo in oi creatura est aliq̄d in aliquo z ab aliquo est ibi aliq̄d rōne act⁹. ille autē act⁹ est in aliquo: qz recipitur in aliquo possibili. istud aūt totū est ab aliquo. i. ab agēte, producēte aliq̄d in aliquo. i., producēte actū in ipso possibili. uel ꝓducēte passibile sub actiuo in oi creatura est cōpositio alicui⁹ possibilis quā uocamus eēntiā z alicui⁹ actualis quā uocamus esse.

Ad ꝓmum dicendū: q uerbum z nomen eādē rem ipoꝛtāt. dū tn̄ illud uerbū nō differat a noie nisi ꝑm modū significādi. sic differt currere cursus. docere z doctria. illā eni eādē rem quā dicit hoc uerbū docere cū fluxu cū actione z quasi cū metu dicit hoc nomē doctrina q̄si ut aliq̄d stans sicut eadē aqua ut est in fluuio se hēt ut fluens. ut est in uase se hēt ut stās. ꝑm hoc uerū est q vba ꝑz se dicta noia sunt: qz illa eadē res que sumpta cū tpe significat per uerbū: sūpta ꝑm se significat per nomē. Aduertēdū tn̄ q in talib⁹ latēt eq̄uocatiōes: qz vba sunt ad placitū z ex usu loquēdi uel ex aliqua ꝓpetate appꝛopꝛiāt nomē ad significādū vnā rē z vbū ad significādū aliā. ut patet in itelligē z in itelligētia. z tn̄ nec est sic. sed intelligētia significat ipam subam separatā. intelligere vo significat opationē ei⁹ que est act⁹ z perfectio ipsius z realiter differt ab ipsa. siquis tn̄ uellet per intelligētiā intelligere ipsam opationē itelligibilē eandē rē diceret intelligere z itelligētia z nō eēt ibi dīa nisi ex solo mō significādi. lz cōis usus loquēdi hoc nō admittit. sic z in ꝓposito se hn̄t suo mō eē z essentia qz eēntia dicit ipsaz sb̄az creature. eē vo dicit actū z pfectionē ei⁹. hēt g̃ se suo mō eē z eēntia nō sicut currere z cursus. nec sicut docere z doctrina lz sicut intelligere z itelligētia. dico aūt suo mō qz intelligētia dicit ipsaz subaz itellectualē. intelligere vo dicit actū ei⁹ nō actū ꝑmū qui est eē sed actum 2^m qui est agere. In ꝓposito vo eēntia dic ipsam subaz. eē vo dicit actū. non actū 2^m sed actū ꝑmū. Adhuc de ipso actu ꝑmo possum⁹ distiguere. sed nō sit nobis ad ꝓsens cure. sufficiat aūt scire q sicut itelligere z itelligētia differūt realr. z tn̄ talr possent accipi q diceret eādē rē sub alio z alio mō significādi. sic eē z eēntia realr differūt z tn̄ talr posset accipi q eādē rē ipoꝛtarēt sb̄ diuerso mō significādi. ¶ Ad 2^m dōz: q aliqn̄ est ꝓdicatio essentialis aliquā do denoiatiua. ut hō

est aial eẽtialiter. Non aũt sic est albedo ſz denoiat ab albedine. Igitur sum es est. dicit rei substãtiã qz ſz esse nõ copulat nisi ea que subaliter predicant. Nam res nõ dicit esse nisi illa que est subaliter. alia aũt non denoiatur ab illis. ut si dicat hõ albus nõ est nisi ꝑdicatio ſm eẽ sed solum ſm denoiationẽ. uel possumus dicere ꝙ cum dicit homo currit .ꝛc. uerba significant rem nõ exñtem in predicamẽto substãtie. sed cum dicitur homo est. cũ esse de quo loquimur lz non sit ipa substãtia rei. est tñ in predicamẽto substãtie. uel possumus dicere ꝙ grãmaticus loquit grosso mõ. Nã ſm ipsum quicquid significat actionẽ uel passionẽ ⁊ accipit ꝙ sit substãtiuũ. ⁊ ꝙ significet subaz rei. ⁊ qz sũ es est nõ significat actionẽ nec passionẽ. ideo dicit ipsuz esse uerbũ substantiuũ. ¶ Ad 3m dicendũ: ꝙ nõ eodem modo colores participãt album ⁊ eẽntia eẽ. nõ enim alij colores participant album ꝙ de se sint non album ⁊ postea fiant actu album. sed soluz participãt albũ qz sunt diminutũ album. sed si nigredo non esset alba ⁊ postea fieret alba. ita ꝙ uerificaret nigredo est alba oportet ꝙ albedo eẽt quedam perfectio superaddita nigredini differẽs realr ab ipsa. sicut ⁊ in ꝓposito. naz eẽntia creature de se nõ habet eẽ ⁊ postea participat eẽ. qz actu est ꝙ eẽ non posset: nisi eẽ esset quedam perfectio ipsius essentie itaqz creature ⁊ participant primũ ens ⁊ participant eẽ per qõ existit. sed participãt primũ ens inquãtuz est quoddã ens diminutũ. propter qõ est ibi quedã similitudo inter subas alias ⁊ substantiã primã. sicut iter colores alios ⁊ colorem albuz. vnde ⁊ in 9o metace vult phs ꝙ indignũ sit querere vnũ colorem. ut colorem album tanꝙ colorem perfectum qui sit mensura oium colorum ⁊ nõ querere vnam subam primã que sit mẽsura oium substantiarũ. substãtia ergo creature participat primum ens non ꝙ fiat illud nec ꝙ formaliter perficiatur per illud. sed participat esse inꝑfectuz acquirit eẽ qõ nõ posset esse nisi perficereẽ per esse. ¶ Ad 4m dicendũ: ꝙ forma cũ materia facit rem in actu ut possit actu intelligi. sed non sufficit forme ꝙ actu existat sine esse. mã ergo nec actu intelligitur nec actu existit sine forma. forma vo potest actu intelligi sed non actu existere sine esse. ¶ Ad 5m dicendũ: ꝙ potentia simul recipit actũ ⁊ est per illum actu: nec est ante actu ꝙ recipiat actum. ideo essentia simul recipit esse ⁊ existit per illud esse. Ad formã aũt arguẽdi dicenduz ꝙ recipere presupponit eẽ. nõ eẽ qõ recipit. sed esse aliud. ut si eẽ actuale recipitur in essentia. nõ presupponit ꝙ eẽntia sit ſm esse actuale. qz tunc eẽ actuale presupponeret esse actuale. sed ſm nostruz modum intelligendi esse actuale presupponit eẽ essentie in quo recipitur. sicut actus presupponit potentiã tpe tamẽ simul producit essentia ⁊ esse. ¶ Ad 6m dicenduz: ꝙ creatio terminatur ad esse nec tñ alia creatione nec alia factiõe effi citur uel creatur essentia ⁊ esse: qz cum non fiat per se nisi cõpositum. potentia ⁊ actus que sunt partes compositi nõ fiunt per se sed fiunt factione cõpositi. vnde nõ causat eẽntia potẽtia per se nec esse per se. ſz causatur cõpositum. Nam hoc modo itelligimus fieri uel producí ⁊ ꝙtum fit sub actu ⁊ actum intelligiñ fieri inꝑtum fit in potẽtia. non fit ergo nisi hoc in hoc ⁊ totum est illud qõ per se fit. ¶ Ad 7m dicendũ: ꝙ in oibus hijs põt latere equiuocatio. Nam intelligentia ⁊ intelligere põt dicere vnã ⁊ eandẽ rem ⁊ aliaz ⁊ aliam rem. sic essentia ⁊ esse. ⁊ lux ⁊ lucere põt dicere eãdem rem ⁊ aliam ⁊ aliaz rem. Nam lux põt dicere qualitatẽ quãdaz exñtem in corpore luminoso: ⁊ lucere potest dicere actũ pogredientẽ a luce. ⁊ sic põt realiter differre a luce. uel potest dicere illam eandez rẽ quã dicit lux sub alio ⁊ alio modo significandi. Jn talibus ergo aliquãdo põt accipi ut simile. aliquando ut nõ simile. sunt enim in talibus adaptatiões quedã qz aliquãdo sunt siles aliquãdo nõ similes cũ uocabulis utamur utꝫolumꝰ. ideo sunt modici ponderis talia argumẽta. ¶ Ad 8m dicendũ: ꝙ esse sic additum essentie est tamẽ in eodem genere cum essentia. sic pũctus lz sit additus linee: est tñ in eodem genere cum linea. ⁊ qz ipsa eẽntia substãtie est in genere substãtie esse substãtie est accidens sed est in genere substantie. ¶ Ad 9m dicẽduz: ꝙ res habẽt duplex eẽ. videlicet esse intelligibile siue eẽ aptuz intellectũ. ⁊ esse exñtie in re extra. materia aũt ut dicebat nõ est intelligibilis nisi per factionẽ ꝓpter qõ res materiales nõ sunt itelligibiles per seipsas ſz per partẽ sui ut per formã suã ⁊ qz esse intelligibile rñdet ipsi esse essentie. ideo esse essentie in talibus põt dici ipsa forma ſm quẽ modũ loquẽdi eẽntia in talibus differt ab esse: qz essentia dicit cõpositum ex materia ⁊ forma. esse vo accipiẽdo esse intelligibile in rebus potissime dicit ipsam formã substãtie separate: qz sunt intelligibiles per seipsas nõ habẽt differentẽ eẽntiam ab esse. loquẽdo de esse intelligibili. eẽntia vo in rebus mãlibus differt a suo eẽ intelligibili. non aũt sic differt in substãtijs separatis. ¶ Ad 10m dicẽdum: ꝙ substãtia est ens per se ſm ꝙ ens diuidit in. 10. predicamẽta: ⁊ ſm ꝙ ens dicit ipas essentias rerũ. Nam eẽntia nõ dependet ab eẽntia alterius predicamẽti: sed ecõuerso. ⁊ ideo suba est ens per se ⁊ alia sunt ens per accñs loquendo de ente qõ diuidit in. 10. ꝑdicamẽta. sed lz substãtia sit sic ens per se. non tñ est incõueniẽs ꝙ sit ens. i. exñs per aliud ut per esse sibi superadditum. ¶ Ad 11m dicendũ: ꝙ in eodem potẽtia ꝓcedit actuz. non in eodem quocũqz modo. sed in eodem generali ⁊ corruptibili. ut ex. 9. metace haberi põt. angelus aũt lz sit creabilis ⁊ annihilabilis. nõ est generabilis ⁊ corruptibilis. uel possumus dicere ꝙ duplex est agens. vnũ qõ tpe presupponit passiuam potẽtiam ut agens creatum. aliud vo est agens qõ simul cũ actu ꝓducit ipsuz possibile in quo suscipit actus ut agens diuinũ. Jn hijs ergo que fluũt ab agente creato tpe. potentia precedit actũ. lz simul cũ actu põt produci cum actu ipsum possibile in hijs que fiunt ab agente diuino nõ opz ꝙ tpe potẽtia ꝓcedat actum: qz angelus non põt produci ab aliquo agẽte creato: sed solum ab agẽte dino: ideo de ipso nihil concludit rõ. ¶ Ad 12m dicendũ: ꝙ mã essentialiter est quedaz potẽtia ⁊ forma eẽntialiter est quidã actꝰ. sed lz forma sit actus respectu materie. habet tñ rõne possibilis respectu eẽ. propter qõ nõ est idem cuz eẽ. ad formã aũt arguẽdi dicendũ ꝙ sicut mã est idez cũ sua potentia ut subicit forme: ita forma est idem cum esse qõ informat mãm. sed non est idem cũ esse qõ est perfectio forme. Jmaginamur eni ꝙ forma per seipsam perficit mãz quã perficiendo resultat ide quedã essentia composita que dicit essentia ⁊ forma totiꝰ. i. dicitur essentia ⁊ forma que est totũ. hiꝰ aũt eẽntie ⁊ hiꝰ forme est perfectio ipsuz esse de quo loquimur. ⁊ ideo est differens ab utroqz.

Decimo queritur Utꝫ vniꝰ rei vnicuz sit esse. ⁊ videt ꝙ nõ: qz ſm cõmẽtatorẽ 3o de ce. ⁊ mũ. ubi plures motꝰ ibi plures nãe. ſz aliquibus coporibus cõpetũt plures motus ⁊ maxime corporibꝰ aiatis. ꝙ sũt ibi plres nãe. ſz quelibet nã arguit suũ

esse.ergo diuersa esse. ¶ ꝓ.corruptibile ⁊ incorruptibile non pōt hēre idem esse.qz eē corruptibilis est corruptibile.incorruptibilis incorruptibile.corrupti bile aūt ⁊ icorruptibile ꝟz phm in.10.meta[te] ꝺifferūt genere.esse ꝸ corruptibilis ⁊ icorruptibilis nō solum nō pñt esse idem nūo.sed differūt genere.igitur cum in vno ⁊ eodem homine sit aliquid incorruptibile ut aia aliquid corruptibile ut corpus.ergo sunt ibi diuer sa eē. ¶ ꝓ.qz rñdebat ad rōnem primaz.q ubi sunt plures motus eiusdē generis ibi sūt plura eē. argue batur in ꝯrium.q in eodem hoie sunt plures motus locales. Nam in aiali quolibet perfecto sunt plures motus locales. Nam aiali perfecto cōpetit mot' ad oēm ꝺziam positionis rōne aie.⁊ competit ei motus deorsum rōne elemēti grauis dñantis in ipso.ergo si propter plures motus eiusdez generis sunt in aliquo plures forme ⁊ ita plura esse.cū in eodē aiali pfecto reperiant plures motus eiusdē generiꝫ:qz plures mo tus locales erunt.ergo ibi plures forme ⁊ plura esse. ¶ ꝓ.ꝺicebat q in vna ⁊ eadē re est vnū esse.i.vnuz subsistere. ¶ Contra.subsistere nō ꝺicit eē sed modū essendi. Non enī quicqd hēt esse subsistit.sed illud sb sistit qō hēt eē hoc modo.videlicet eē per se.poterūt ergo in re esse plura eē ꝛz sit aliqs modus essendi qui in eadē re plurificari nō possit. ¶ ꝓ.esse in eodē ge nere cū eēntia est.ergo plures eēntie diuersoz genē rum non possunt hēre esse per idē esse:qz tūc vnū ⁊ idem eē esset in diuersis generib'.sed in eadē re sunt diuerse essentie diuersoz generū ut eēntia sbe q̄titatis qualitatis.ergo ⁊ diuersa eē. ¶ ꝓ.in eodē est forma partis ⁊ forma totius.sed a qualibet forma egre ditur aliqō eē.erūt ergo in eodē diuersa esse. ¶ ꝓ. probat phs q non pōt eē motus in instāti. Nā mot' est in tpe ⁊ est in quolibet tēporis illius.motus enim quicūq; est in toto tpe quo fit ⁊ est in quolibet illius tpis. Sed nō est intelligēdū q sicut in quolibet illius tpis nisi in quolibet diuisibili.in idiuisibili aūt nō pōt esse motus.sed si motuꝫ posset in indiuisibili:qz mot' est in tpe ⁊ quolibet tpis in quo pōt eē motus motus esset in ultimo instāti illi' tpis.⁊ qua rōne motus eēt in quolibet tpis ⁊ in ultimo instanti ad qō terminat il lud tps ꝑus rōne quies erūt in toto suo tpe ⁊ in ꝑmo instanti in quo incipit tps illud sed est instās idem ad qō terminat tps in quo est motuꝫ ⁊ in quo incipit tps in quo est quies.ergo in illo instāti erit quies ⁊ mot' ⁊ idē simul quiescit ⁊ mouebit.ex hac aūt rōe arguit q impossibile sit motū aut quietē esse in instanti. Nā si res prius mouet ⁊ postea quiescit.ꝺicem' q per to tum tps p̄cedens mouet per totū tps sequēs ꝙescit. in instanti vo est finis tpis p̄cedentis ⁊ initiū tpis se quētis nec mouet nec quiescit.ecōuerso aūt ꝺicerem' si res ꝑus quiesceret ⁊ postea mouet.sicut ꝙes ⁊ mo tus nō possunt eē simul.ita eē ⁊ nō eē rei simul eē nō pñt.ꝸ qua rōne arguebam' motū ⁊ ꝙetē nō eē in instā ti ꝼm se in tpe nec ponerem' motū ⁊ quietē simul eē. pari rōne cogemur ponere eē ⁊ nō esse rei nō eē in in stanti ꝼm se in tpe ne cogemur ponere q simul sit esse ⁊ nō esse rei.cū oē q inducit in tpe presupponit eē rē in qua inducit quare si eē sit in tpe ⁊ acqrimus in tpe ⁊ nō in instāti.ergo tpe plus presupponit eēntiam eē in qua recipiat.ergo erūt ibi duo eē.videlicet esse qō habet eēntia anteq̄ acquirat eē.⁊ eē qō in tpe acqrit ipsi eēntie. ¶ ꝓ.sicut res se habet ad eē:ita se habet ad agere.sed in eadē re sunt plura agere ⁊ pluresꝫ ope rationes.ergo ⁊ plura eē cū aia separata pōt itellige re,nō aūt pōt sentire.ergo itelligere nō est idē q sen tire.sed dum est in corpore intelligit ⁊ sentit.ergo hoc cōpetit per aiam ⁊ sentire ⁊ intelligere.ergo sunt ibi plura eē.vnū esse mediante quo egreditur actus sen tiendi ⁊ illud mediāte quo egredit actus intelligen di. ¶ ꝓ.nō est idem eē sbe ⁊ accñtis:qz non eodem modo est ens hoc ⁊ illud.ergo in eodē sunt plura eē. ¶ ꝓ.aia est actus corporis.sed corpus ꝺicit aliquid in actu.ergo corpuꝫ hēt aliquod eē ⁊ aliquē actū quē nō hēt ab aia. ¶ ꝓ.suppositū hois corrūpit.aia nō corrūpitur.ergo in hoie aliud est esse suppositi ⁊ aliō esse aie ⁊ ita plura eē. ¶ ꝓ.in hoie sunt diuerse eēn tie substātiales.⁊ ēt in quolibet cōposito ex mā ⁊ for ma:qz est in eēntia materie ⁊ eēntia forme.⁊ qz queli bet eēntia arguit suū eē.erūt in quolibet composito diuersa esse. ¶ In ꝯrium est phs 6° top. qui vult q vni' rei vnicū sit esse. ¶ ꝓ.in libro de vnitate ⁊ vno qui a plurib' ꝺze est boetius scribitur q vnūquodq; intm̄ eē est inq̄tum vnū est,si vnūquodq; intm̄ est inq̄tum vnū est.ergo vnūquodq; intm̄ est inq̄tuz vnū habet eē:vni' ergo rei vnicū est esse. ¶ ꝓ.in eodem libro scribit q oia appetūt eē vnū.sed appetit' oium est appetitus nālis.sed nāles nō possunt eē frustra.si ergo oia appetūt vnū esse ⁊ hoc nō potest eē frustra in vnaquaq; re opz esse vnum esse.

Respondeo ꝺicendū:q modi eēndi ⁊ modi se habēdi in vna ⁊ eadem re possunt eē diuersi:qz tales modi eēndi ⁊ tales modi se hñdi ab ipsis essentijs nō differunt realiter.talia enim nō ꝺicūt res alias ab ipsis essentijs. Sed loquē do de eē qō facit cōpositionē cū essentia de quo ꝺici mus.q oē qō est citra primū est quid cōpositū ex eo q est ⁊ eē.⁊ sic vni' rei vnicū est esse.In hac aūt qōne sic ꝓcedemus:qz ne laboremus in equiuoco ⁊ ne ac cipiamus modū essendi pro ipso esse. Primo distin guimus de ipso esse. Scōo uacuabimus positionem nostrā quō vni' rei vnicū sit esse. Tertio adducemuꝫ rōnes ad nostrū propositū oñendum. ¶ Propter primū sciendū q ut ꝺicebat supra eē qō ꝺat forma ac cidētalis sbo non est res alia ab ipsa forma ⁊ ab ipso susceptibili.ut si quātitas ꝺat suo susceptibili:uel ꝺat sue materie eē extensum.hi' esse extēsum non est res alia ab ipsa quātitate ⁊ ab ipsa mā.nam ut ꝺicebatur extēsum uel ꝺicit aliquid q informat mām.uel nō ꝺi cit id qō informat mām.nec ꝺicit ipsaz formā.ſz ꝺicit participationē forme.si vo ꝺicat ipsam formaz uel id qō informat mām.sic eē extēsum non est res alia a q̄ titate:qz nulla extēsio informat mām nisi quātitas.ſz si eē extensum nō ꝺicat ipsam formā sed participatio nem forme.sic non erit res alia a mā ⁊ a potentia su sceptiua:qz mā seipsa participat formā.⁊ quelibet su sceptiua potētia seipsa participat actū.materia enim ut est sub priuatione quātitatis ⁊ ut est sub quātitate. uel ut est sub ꝑuatione cuiuscq; forme.⁊ ut est sub for ma nō est aliud ⁊ aliud ꝼm rē.sed est vna ⁊ eadez res aliter ⁊ aliter se hñs.⁊ constat q mā ut est priuata q̄ titate nō est extensa:ut est cum quātitate est extensa. materia aūt nō extensa ⁊ postea facta extensa non est alia ⁊ alia materia.sed est vna ⁊ eadē aliter ⁊ aliter se habēs.habet enim esse materie ut possit sic diuersifi cari.sed si eē qō habet mā ex forma accidentali nō est res alia ab ipsa forma ⁊ ab ipa materia.multo magis esse qō habebit materia a forma substantiali non erit res alia ab utriscq;.imaginabimur enim q forma sub stantialis pficit mām ⁊ ꝺat esse materie.istud eē non est perfectio forme.sed est perfectio materie.istud eē uel est ipsa forma uel est participatio forme.imagina

bimur ulterius q̄ forma substātialis aduenies mäe facit vnaz essentiā cum ipsa.z ab ista tota eēntia fluit quoddā esse qō est perfectio totius eēntie.z tale esse est res alia ab ipsa eēntia z tale esse facit cōpositionē cū essentia z de tali eē est qō:utrum in vna z eadem re possint eē plura esse.nō enīz possumus intelligere formā nō eē formā uel essentiā nō eē essentiā.possumus tñ itelligere quācūq̄z essentiā creatā nō eē.ergo quelibet eēntia creata differt a suo esse.z ut ista exēplificemus intantum.dicamus q̄ ex aia rōnali z ex corpore humano fit vna eēntia.que dicit humanitaſ. quicūq̄z ergo itelligit humanitatē intelligit quādam nām cōpositā ex mā z forma.uel ex aia z corpore.ſz cū intellexerit talem nām cōpositā adhuc pōt dubitare.utrū talis nā hēat esse.z adhuc pōt itelligere talem essentiā nō eē.Si ergo esse est idē cū ipsa eēntia tūc intelligēdo talem essentiā nō esse.intelligeret illā essentiā nō eē essentiā.ut eēt ibi repugnātia itellect⁹. Si vō tale eē nō esset idē q̄ tota eēntia.ſz eēt idē q̄ forma cū in illa eēntia cōposita includat ipsa forma. qui intelligeret talem essentiā nō eē per se loquēdo. intelligeret formā nō eē formam.imo q̄ ipsas ſubas separatas que sunt forme per se exñtes possum⁹ intelligere nō eē.nō debet eē dubiū eēntiaz subam creatā esse realiter differentē a suo eē siue suba cōposita ex utriſq̄z.z ut utamur vōbis auīc.dicam⁹ q̄ in istis reb⁹ mālibus est forma ptis z forma toti⁹ z est humanitaſ que cōplectit utrūq̄z nām mālem z formalem.z iō dicitur forma totius quia est forma que est forma que est totū.uel humanitas dicit forma toti⁹ que dic totū per modū forme.cū ḡ queritur utr̄z in vna re sit vnū eē nō est qō de esse q̄ est a forma accñtali:q̄ tale eē nō est res alia ab eēntia accñtis z substātie.nec est qō de esse q̄ respicit formā:q̄ tale eē est de rōne ipsius eēntie.sed est qō de eē qō respicit formā toti⁹ q̄ tale esse est p̄ter rōnem eēntie.z pōt intelligi eēntia nō intellecto tali eē.sed p̄stat q̄ nō possumus intelligere humanitatē nisi intelligamus corpus perfici per aiam.z constat q̄ corpus perfici per aiam est corpus hēre eē per aiam.tale ergo eē q̄ est ab aia z a forma ptis est de rōne humanitatis z de rōne eēntie. Itē p̄hs in 5° meta⁹.c.de per se.vult q̄ viuū sit de rōne hois.z cōstat q̄ viuere viuentib⁹ est eē.ergo erit de rōne hois. z tñ auīc.vult z uerū est.q̄ eē est p̄ter rōnez essentie. z q̄ eē nō ingredit quidditatē z diffinitionē rei.z iō opz distinguere de esse p̄out respicit formā partis.z formā totius.dicebam⁹ quidē q̄ cū intelligo humanitatē intelligo corpus humanū perfectū per aiaz rationalē.sed cū intelligo aliquid sic perfectum.adhuc possum dubitare.utrū tale sic perfectū sit uel existat in rerū nā.nō ergo possum intelligere tale perfectum tale sine p̄fectione.sed possum itelligere talē p̄fectionem nō existere.perfectio ḡ ipsa que icluditur in ipso p̄fecto uel est ipsa forma uel participatio forme.z iō talis p̄fectio est de rōe rei cōposite z igredit q̄ddita tē z diffinitionē ipsi⁹:q̄ si diffiniret talis res ipa forā z mā ut ptīcipat formā ingredit diffinitionē ei⁹.ſz eē qō dī existere in rerū nā.q̄ nō est de rōne eēntie.ipso pōt carere eēntia z sine ipso.imo cū opposito ei⁹ pōt intelligi eēntia.z ideo est supadditū eēntie.z tale eē est perfectio totius eēntie z tota eēntia dicit per tale eē existere.z de tali eē est qō.utruz plurificari possit in vna z eadē pura creatura.signant aūt mouem⁹ qōnem de creatura pura:q̄ nō est intentionis nostre querere de christo.utrū sit in eo plura eē. ¶ Postq̄ ergo distinxim⁹ de eē ut possemus nobiſ capere ab equiuocatione uolum⁹ declarare positionē quā tenemus in hac mā. Sciēdum ergo q̄ sic imaginabimur essentiā creature se hēre ad eē sicut mā suo mō se hēt ad extensionē.sicut ergo mā de se dicit quid nō extensum.z si debeat eē extensa:opz q̄ ei superaddat q̄tas que est eēntialiter ipsa extēsio.sic quelibet eēntia creata dicit aliquid de se nō existens.z ad hoc ut existat opz q̄ ei superaddat eē q̄ sit eēntialiter ipm existere.sed tamē sufficit vnū existere in vna re.z vnū eē ad hoc ut oia existāt z sint per illud.sic in vna re sufficit quātitas vna ad hoc q̄ oia sint extensa per illam. per illā eni eādē quātitatē per quā extendit mā albedo ꝛc.accidētia recepta in mā.ergo mā extendit per quātitatē q̄ subicit extensioni.alia vō accidētia extēdūtur per quātitatē q̄ recipiunt in re extensa.vñ nō opz q̄ quot sunt extensa tot sint quātitates.sed imaginabimur q̄ suba extendit q̄ ꝑficit per quātitatem. alia vō accñtia extēdunt q̄ recipiunt in re extēsa.sic z in ꝓposito suba cuiuslibet creature existit:q̄ perficitur per eē.accidētia aūt existunt q̄ recipiunt in existente.accidētia quidē sicut nō sunt entia q̄ non sunt entis.ut dicit in 7° meta⁹.Ita possum⁹ dicere q̄ nō sunt exñtia nisi q̄ sunt exñtis.vnū est ergo eē per qō existit suba q̄ perficit per illud.z per qō existūt accidentia q̄ recipiūtur in suba iam existēte.sicut vna est quātitas per quā extēditur suba q̄ perficit per illam z per quā extendunt oia alia accidētia q̄ recipiūtur in re iam extensa. ¶ Hīs aūt ꝓlibatis uolumus ostēdere quō eē plurificari nō possit.qō triplici via uenabimus. Prima via sumet ꝓout esse comparat ad rei subaz. Scōa ꝓout cōparat ad oia accidētia. Tertia ꝓout ꝓsiderat ꝑm seipsum.plurib⁹ enim modis non possumus excogitare plurificationē eius. ¶ Prima via sic patet. Nam si rōne sube uolumus in re aliqua ponere plura eē.hoc nō erit rōne materie ꝑm se.sed magis erit rōne forme q̄ eē nō sequitur mām ꝑm se. sed uel sequit ipsam formā uel sequit totā eēntiaz cōpositam ex mā z forma.cū vō distinguamus formam partis z formā totius tripliciter ex parte forme posset aliquis intelligere plurificari ipsum eē. Primo si eēnt in re plures forme partis. Secūdo si eēnt in ea plures forme totius. Tertio dato q̄ in re nō sint nec plures substātie nec ille:tñ eoipso q̄ est in ipsa re forma partis z forma totius videt ibi eē duplex eē.vnū qō fluit a forma partis z aliud qō fluit a forma toti⁹. difficultates ergo iste:ut ex pluralitate formaz argu amus pluralitatē ipsius eē potissime locū hñt in substantijs mālibus.in substātijs vō separatis qui negāt ibi cōpositionē ex mā z forma z dicūt eas eē quasdā formas per se exñtes subterfugiūt oēs difficultates tactas.q̄ hac ypothesi stante nō erit ibi distinctio inter formā partis z formā totius.q̄ nā earū hēt partē z partē:non tñ hēt mām z formā.sed est simplex forma. ¶ Rursus in vna z eadē intelligētia nō erūt plures substātiales forme:q̄ hec locū hēre non pōt nisi in formis receptis in mā.q̄ forma substātialis per se stans nō est ulterius susceptiua alteri⁹ subalis forme: nullo ḡ modo sunt ibi plures subales forme nec ptis nec totius.ergo q̄ ibi talis distinctio locū nō habet: uolumus ondere q̄ in rebus materialibus nullo mō ꝓpter pluralitatē formarū contingit ponere plura esse. Nam ꝓmo hoc nō potest poni ꝓpter formam totius ut dicatur ideo in re aliqua esse plura eē:quia sunt in ea plures forme totius. Nam cuz forma toti⁹ sit forma que est totum sine esse.si in re aliqua essent plures forme totius in eodem toto essent plura tota

qđ est incōueniēs.utrū aūt in aliquo possit eē vna forma totius nāliter.alia vō per assumptionē:utputa q hō manēs homo virtute diuina assumeretur in eo nā leonis.ita q esset simul leo ⁊ hō.sicut fuit in dei filio q ipse manēs deus assumpsit nāz humanā ⁊ est simul deus ⁊ hō.⁊ utruz in christo uel aliquo alio si posset esse silis modus assumptiōis ꝓpter pluralitatē naturarū eēnt in eodē tali plura eē p̄sens speculatio nō patitur. ¶ Intendimus eni loqui de nāli cursu rerū ꝑm quē modū ipossibile est nāliter in eadē re esse plures tales nās quas appellam⁹ formas totius. ¶ Rursus in eadem re nō possunt eē plura eē ꝓpter plures formas partis. Nam non est intētio nr̄a ad p̄sens determinare.utrū loquēdo de forma partis possint in eadē re eē plures substātiales forme. Sed intēdim⁹ dicere q ꝓpter pluralitatē taliuz formarū nō opz in re ponere plura eē.loquēdo de eē q realiter differt ab essentia ⁊ q nō est de rōne rei nec ingredit q̄dditatē eius. Naz ut dicebat eē qđ est a forma partis non est re differens a mā ⁊ forma:q̄ talis forma seipsa pficit mām ⁊ mā seipsa perficit per formam.ita q nō est ibi eē mediū q sit res aliqua differēs realiter a mā ⁊ forma.tale ergo eē ia intelligit eē aliq̄d q informat māz ⁊ tunc est ipsa forma ⁊ nō differt realiter ab essentia forme:q̄ forma per seipsa informat mām ⁊ pficit eā. uel tale eē nō intelligit eē forma sed participatio forme ⁊ tūc nō differt realiter ab eē māe:q̄ sicut forma per seipsam informat mām.ita mā per seipsam participat formā ⁊ informat per eam.tale ergo eē qđ respicit formā partis:siue accipiat ut est forma:siue ut participatio forme nō differt realiter ab eēntia materie ⁊ forme.ideo tale eē nō facit realem cōpositionē cū essentia. ¶ Rursus tale esse pertinet ad rōnem ⁊ ad quidditatē rei.iō de eo nō est p̄sens sermo.cū eniz dicimus utrū in re sint plura eē nō intelligimus de esse qđ est modus eēndi uel q nō differt realiter ab essentia nec facit realē cōpositionē cū ea.igit ꝓpter plures formas partis poterim⁹ in re ponere diuersa esse que sunt idem q forma.uel ponemus ibi diuersa eē.i.diuersos modos eē participādo formaz.sed diuersa eē que sint res realiter differētes a mā ⁊ forma ibi non potimus ponere.dicemus itaq̄ q quotcūq̄ subales forme ponant in eadē mā.ex oibus illis formis cum mā fiet vna eēntia per se q utrū ⁊ quō sit possibile q ex plurib⁹ in actu fiat vna eēntia per se nō est p̄sentis speculationis.attn̄ patet q sic opz nos dicere si posuimus in eodē plures subales formas.de illa aūt vna eēntia que resultabit ex mā ⁊ ex oibus illis formis subalibus ꝓtinget dubitare.utrū sit aliq̄d in rerū nā ⁊ poterit illa eēntia intelligi cū opposito ipsius eē q̄ poterit intelligi nō eē.⁊ ideo opz q realiter differat ab eē ⁊ si debeat talis eēntia existere in rerum nā opz q ei supaddat ipm eē.istud est ergo eē de quo loquimur qđ respicit totā eēntiā ⁊ totā subam rei.⁊ q̄ in qualibet re nāliter loquēdo nō est nisi vna talis essentia:⁊ nō est nisi vna forma totius.iō vni⁹ rei vnicū est eē. Stringim⁹ ergo sermonē nostrū ⁊ dicamus q in eadem re nō pōt plurificari eē per plures formas totius.q̄ in vna re nō est nāliter nisi vna talis forma. nec ēt plurificabit eē ꝓpter plures formas partis.q̄ esse istud de quo loq̄mur nō respicit formā partis:sz totius. Nec tertio dicet plurificari tale eē ꝓpter formaz partis ⁊ totius.ut dicat qđ est vnū eē q respicit formā partis ⁊ aliud qđ respicit formā totī⁹. Nā pp formā partis nō erit ibi eē q sit realiter differens ab essentia.sed tale eē dicemus in qualibet re eē vnū tm̄ ꝓpter vnā totalē eēntiam ⁊ per vnā formā totī⁹:q̄re si cōparet esse ad ipsam subam semp in vna re nāliter est vnū eē.utrū aūt miraculose possint in eadē re esse plura eē nō spectat ad p̄sens. ¶ Secūda via ad inuestigandū hoc idē sumit ex eo q eē cōpat ad accn̄tia. Nā ꝓpter plures formas subales nō ponim⁹ ire plura eē.nec ēt possum⁹ ibi ponere talem pluralitatē pp formā subalem ⁊ accn̄talez uel ꝓpter plures formas accn̄tales:q̄ accn̄tis eē est ineē.accidēti eni nō cōpetit per se eē.nam si accns p̄ter eēntiā suaz hēret suum ꝓpriū esse.tūc illud accidēs nō accideret rei nec esset in alio sz esset per se exns.nā hoc est eē in alio eē per esse alterius.⁊ ideo accidētis eē est ineesse.q̄ accidēs ideo est q̄ ineest ⁊ ideo existit q est in exīte:ergo ꝓpt plures formas accidētales uel ꝓpter formā subalem ⁊ accidētalē nō opz in re ponere plura eē:q̄ accn̄tia nō exīstūt nisi q̄ sunt in exīstēte ⁊ nō sūt nisi q̄ insūt. Est āt ⁊ alia rō quare ꝓpter accn̄tia nō opz plurificari esse. Nam esse ut dicebat nō respicit formā partis sed formā totius. Imaginamur enim q forma pficit mām:⁊ ista talis pfectio nō est esse q sit res alia a mā ⁊ a forma.sed uel est ipsa forma uel participatio forme.⁊ ut est participatio forme nō est res alia a mā.sz est quidā modus se habēdi quē hēt mā ut est sub forma.ut aūt est forma nō est reꝫ alia ab essentia forme. Rursus q̄ ⁊ ex mā ⁊ forma fit vna eēntia per se.a tali eēntia ꝓgredit eē. Si ergo forma ita pficeret māz q tñ ex mā ⁊ forma nō resultaret vna eēntia quā uocamus formā totius in rebus mālibus nō possumus dare eē q eēt differens ab essentia:⁊ q̄ sic est in accidentib⁹ q accidēs ita pficit sb̄m q tamē ex accidēte ⁊ sb̄o non resultat vnū per essentiam. Ideo sz forma substātialis perficiat mām ⁊ a forma ⁊ a mā fluat eē. accidēs aūt perficit sb̄m ita q ab accn̄te ⁊ sb̄o eo q non faciat vnā per se eēntiam nullum aliud esse fluit. accn̄tia ergo q̄tum ad modū perficiēdi assimilantur forme partis.sed ex accn̄te ⁊ sb̄o non resultat forma totius quare sicut ꝓpter formā partis ⁊ formā totī⁹ nō ponimus in re plura eē.ita ēt ꝓpter accn̄tia ⁊ substantiā nō opz ponere plura eē. ¶ Tertia via ad inuestigandū hoc idē sumit ex parte ipsius eē. Imaginamur enim q eē q̄tuz est de se nullo alio participat. alia ergo possunt participare eē.sz ipsum eē q̄tum est de se nullo alio participare pōt.vñ boeti⁹ in de ebd̄. ait.q id qđ est:participare alio pōt.sed ipsum eē nullo alio participare pōt.qđ sic intelligimus:q̄ essentia siue sit eēntia forme subst̄ātialis siue accn̄talis si hēret eē seperatuz adhuc posset participare alio q̄ posset participare eē.sz si eē eēt separatū nullo alio participare posset.vnde si suba esset separata hēret aliquid aliud p̄ter suā eēntiam:q̄ hēret eē ⁊ participaret eē. sed si eē esset separatū nihil aliud hēre posset p̄ter se ipm.hoc est ergo q ait boeti⁹.qđ id qđ est hēre aliō pōt p̄terq̄ q ipsum est.ipsuz vō eē nihil aliud p̄ter se hēt admixtū.q̄ ergo p̄sideret q est ipz eē.patet q eē q̄tum est de se est sūma actualitaꝫ que posset reperiri in vnaquaq̄ re.ut eē lapidis q̄tuz est de se est summa actualitas que possit reperiri in lapide ⁊ esse ligni in ligno.dicimus aūt q̄tum est de se.q̄ eē ꝑm se non nisi actualitatez dicit.sz si dicat possibilitatē hoc est rōne eius in quo reperitur recipitur ⁊ in quo est aptuz natum recipi.vnde esse q nō recipitur in aliquo nec est aptū recipi in alio omnino purissimam actualitatem importat q nō possumus dicere de forma.reperitur eni forma q̄ nec recipit in alio nec ē apta nata recipi. sed est per se existens ut patet in substantijs separatis

sequendo opinionē illam q̄ non sit ibi compositio ex mā ⁊ forma nec tñ ꝓpter hoc forme ille sunt actus purus. sed nō est possibile dare tales esse q̄ nō sit receptū nec aptū natū recipi in alio quin sit purus actꝰ. eē ergo quātū est de se dicit sūmā actualitatē possibilem reperiri in entibus. talia aūt nō possunt in eodē pluificari: q̄ tūc illa hērent per se ordinē adinuicē ⁊ vnū de se esset possibile respectu alterius ⁊ q̄ esset tale nō esset eē sed esset forma. ⁊ ideo sicut in eodem nō reperiunt plures albedies. q̄ tūc vna eēt pfectio alterius q̄ nō patit rō albi ut albū per albū pficiat. sic nec in eodē esse poterūt plura esse: q̄ tūc vnū pficeret per aliud q̄ nō patitur rō ipsius eē. si bñ ꝓsiderent iam dicta. patet q̄ siue eē cōpareť ad subam siue ad accñtia. siue ꝓsidereť ſm se vniꝰ rei vnicū est esse.

Ad primum dicēdū: q̄ in corporibꝰ aiatis loquēdo de aiatis alijs ab homine nō sunt plures forme nec plures nature nisi ſm rōnem: ut in leone est vna forma tm̄. ⁊ illa pōt ꝓsiderari duplicit. uel ut est aia. uel ut supplet vicē forme mixti. ⁊ sic in leone erūt duo motus. vnꝰ qui est decorum ⁊ iste est motꝰ generis ⁊ est ab aia ut sequitur eā gravitas. aliꝰ progressiuꝰ: ⁊ iste est ab aia ut aia est ⁊ est ab ea ut sequit eam appetitus ⁊ est ad oēm differentiā positionis. sic etiā possemus ibi ponere tertiū modū videlicet motū augmenti qui est etiā ad oēm diam positiōis ⁊ est ab aia ut uegetat corpus nec pp hoc sūt in itētione plures forme. ſz vna ⁊ eadē aia est in leone que est sensitiua uegetatiua ⁊ supplet vicem forme mixti. ex quibꝰ sunt in leone tres motꝰ. videlꝫ motus pgressiuꝰ: motus augmēti: ⁊ motus decorum. ad formā autē arguendi q̄ ibi sunt plures motus ibi sunt plures nature. uerū est ſm rōnem: q̄ nō opz tantam vnitatē dare in effectibꝰ quātā damus in cā. Nā enim est cā motus ⁊ est ꝑnᵐ motꝰ ut dicit in 2° phisi. attñ nō opz si sunt plures motus in aliquo ſm rem q̄ sint ibi plures nāe ſm rem. imo ab alio eadem nā ſm rem aliter ⁊ aliter accepta possunt cāri plures motus realiter differētes. ut ab eadē aia causant motus progressiuus ⁊ augmenti. sed dicet aliꝙs q̄ opz in aliquo dare plures formas ⁊ ita plures nās ut in hoie. quid aūt sit de hoc nō determinamꝰ ad pſens. posito tñ q̄ essent in hoie plures nature ⁊ plures forme essent in eo plures forme partis. nō aūt plures forme totiꝰ. ⁊ ideo nec plura esse. ¶ Ad 2ᵐ dicendū: q̄ corruptibile ⁊ incorruptibile nō opz q̄ habeāt aliud eē. ſz sufficit q̄ alio mō cōparent ad illud eē. ut aia ⁊ corpus q̄ faciūt vnā essentiā hñt vnū esse. attñ ad illud eē non comparant eodē mō: q̄ aia loquēdo de aia intellectiua est inseparabilis ab illo eē. corpus aūt per separationē aie pōt separari ab illo esse. ⁊ iō aia intellectiua est incorruptibilis. corpus vō corruptibile. ¶ Ad 3ᵐ dicendū: q̄ nō dabit sufficiēs cā. videlicet q̄ ubi sunt plures motus eiusdē generis uel plures motus locales q̄ ibi sint plures materie uel plures forme. dato tñ q̄ sic eēt essent ibi plures forme partis. nō aūt plures forme totius. ⁊ per ꝓns nec plura eē. ¶ Ad 4ᵐ dicendū: q̄ vnū ⁊ idem esse est per quod subsistit suba. ⁊ per quod existūt accñtia: quo quō sit est in supiorib' determinatū. Realiter ergo est vnū subsistere ⁊ vnū eē in oi re. sed per illud eē existit suba tanq̄ aliquod quo perficit per tale ⁊ tanq̄ aliquod quo per se existit. existunt aūt accñtia q̄ recipiunt in exñte. ¶ Ad 5ᵐ dicendū: q̄ esse est in eodē genere cū eēntia. sed non cū essentia qualibet sed cū eēntia subē cui per se ⁊ ꝓmo cōpetit eē. accñtia vō nō sunt per esse sui generis. sed per eē subē. vnde eorū eē est in esse ⁊ intm̄ sunt inq̄tū insunt loquēdo de nāli cursu eorū. quid aūt deus possit facere per miraculū nō spectat ad pñs. ¶ Ad 6ᵐ dicendū: q̄ in eodē est forma partis ⁊ totius. sed non ꝓpter hoc sunt ibi plura eē. q̄ esse nō nūatur nisi. put nūatur formatio eiꝰ. ⁊ q̄ in vna ⁊ eadē re est vna forma totius. iō in vna ⁊ eadē re est vnū tm̄ esse. ¶ Ad 7ᵐ dicendū: q̄ nō est simile de motu ⁊ de quiete ⁊ de esse ⁊ de nō esse. naz motus ⁊ quies hñt fieri in tpe. ⁊ ideo si eēnt in instāti eēnt in quolibet instāti illius tēporis. ⁊ q̄ vnū ⁊ idē instans pōt esse finis tēporis q̄ō mensurat motū. ⁊ initiū tēporis q̄ō mēsurat quietē. illud instans aliquo mō ptinebit tam ad tēpus q̄ō mē surat motū q̄ ad tps q̄ō mensurat quietē. in illo ergo instāti eēt motus ⁊ quies q̄ō est impossibile. ista ḡ rō aliquid ꝓbat ⁊ aliqd supponit. supponit quidē q̄ dies ⁊ motus fiant in tpe. ꝓbat autē ex hac suppōne facta q̄ nō possunt fieri in instāti. ergo si ex hoc uolumus procedere ad pductionē ipsius eē: opz q̄ supponam' q̄ esse ⁊ nō esse fiant in tpe: ⁊ tunc erit ibi peccatū in mā: q̄ supponeť falsum. erit etiā ibi peccatū in forma q̄ petet ibi q̄ est in ꝓncipio. nā ibi ꝓcludebant q̄ esse ⁊ nō esse fierēt in tpe. ⁊ q̄ hoc opz ibi presupponere ꝓbabit idē per idē ⁊ ꝓcludeť q̄ supponebat. ¶ Ad 8ᵐ dicendū: q̄ ut dicebat supra nō opz dare tantam vnitatē in effectibꝰ q̄tam damus in cā. ⁊ ideo si ab eē causat agere nō opzᵗ q̄ in re sint tot esse quot sunt ibi agere. uel non opz q̄ res hēat tot esse quot hēt operationes. possumus aūt ⁊ aliter dicere. Nam calefacere presupponit eē calidū ⁊ scindere ꝑsupponit esse acutū. si ergo idē calefacit ⁊ scindit. idē hēbit duplex esse. caliduz. ſ. ⁊ acutū. sed tūc equiuocat in eē. Nam eadē res hēt esse calidū albū ⁊ acutū. sed ista esse uel dicūt ipsas formas uel participationes forme. ⁊ talia esse pluificari in eodē nō est incōueniēs. ¶ Ad 9ᵐ dicē duz: q̄ aia sentit ⁊ intelligit. sed ex hoc nō arguit q̄ in ea sint diuersa eē. i. diuersa existere. sed solū concludit q̄ in ea sint diuerse qualitates ⁊ diuerse potentie: ut sensus ⁊ intellectus. in hoc eni argumēto equiuocat in esse. sicut equiuocabatur in argumēto alio. ¶ Ad 10ᵐ dicēdum: q̄ per illud idē existere per quō existit substātia existit ⁊ accidēs. nec tamē sunt eodē modo existētia accñs ⁊ substātia: q̄ ad illud existere nō eodez modo comparant. sed ut dicebat substātia existit per se ⁊ perficit per eē sed accñs existit: q̄ recipitur in existente: nisi ergo substantia existeret accñs nō existeret. per illud ergo eē per quō existit substātia per se ⁊ primo existit accñs ex ꝓsequenti. ¶ Ad 11ᵐ dicendū: q̄ cū dicimus aia est actus corporis. querimus utrū corpus dicat aliquid in actu de se ꝓter aiaz est querere utrū in re aiata sint plures forme. q̄ si cōcedatur nō habeť intentū. dicebat eni supra q̄ eē nō numerat ſm formas partis: ſz solum ſm formas totius. uel si nūat ſm formas partis. hoc erit soluz ſm formā ultimaz ⁊ complectiuā. ⁊ q̄ quātūcunq̄ in re ponant plures forme ptis: tñ semper est ibi vna forma totius ⁊ vna forma cōplectiua. ideo semp est ibi vnū esse. ¶ Ad 12ᵐ dicendū: q̄ suppositū hois corrumpit ⁊ aia nō corrumpit. sed ex hoc nō concludit q̄ in hoie sint plura esse. sed sufficit q̄ ad illud eē suppositum hois ⁊ aia nō comparent eodē modo. Naz quia ab illo esse aia est inseparabilis. suppositum vō hois est separabile ideo aia est incorruptibilis. suppositus vō corruptibile. ¶ Ad 13ᵐ dicendū: q̄ a mā nō egredit eē aliquod sine forma. ⁊ iō a mā ⁊ forma nō egrediunt duo esse. sed vnū esse tm̄.

Undecimo queritur Utrz possit creari esse sine essentia. z videt q sic: qz sic se habet forma ad mām ita se habet eē ad essentiaz: sed forma pōt creari sine mā ut apparet in substātijs separatis que sunt forme per se exīntes. ergo z eē poterit creari sine eēntia. ℂ Ꝓ. plura pōt deꝰ facere q̄ noster intellectus pōt intelligere. Sed intellectꝰ noster pōt intelligere eē sine eēntia. g̃ deꝰ pōt facē. ꝓbatio assumpte. nā noster intellectus pōt itelligere priꝰ sine posteriori. sed eē est prius oībus alijs. iuxta illud qō dicit in tertia ꝓpōne de causis. ꝑma rerū creataz est esse: ergo ꝛc. ℂ Ꝓ. qō nō ꝓsupponit potētiā passiuam pōt ꝓducere actū sine potētia. sed deus nō ꝓesupponit potētiā passiuam. ergo pōt ꝓducere actum sine potētia. poterit ergo deus ꝓducere eē sine eēntia: qz eēntia se habet ut potētia passiua z ut receptiua respectu eē. poterit ergo deus ꝓducere eē sine eēntia. sed nos diximus q deꝰ non possit. videmur ergo derogare diuine potētie z videmur dicere q actio diuina de necessitate ꝓesupponit passiuaz potentiā qō est incōuenīēs. ℂ Ꝓ. sicut se habet ens apud aiaz q causat ab aia ad ipsam aiam. sic ut videt se hēt q causatur a deo ad ipsum deū. sed ens apud aiaz pōt itelligi absqz eo q sit receptū in alio. sed sufficit ad hoc q sit ens apud aiaz z q sit cātuz ab aia q hēat respectū ad aiaz. nō opz aūt q sit receptū in alio. ergo a silī ad hoc q aliq̄d sit creatū a deo sufficit q hēat respectuz ad ipsum. nō opz aūt q sit receptū in alio. esse igit qō cābit a deo sufficit q dependeat ab eo z q hēat respectū ad ipsum. nō opz aūt q sit receptū in alio. ℂ Ꝓ. actus qui ꝓducit per trāsmutationē opz q sit actus receptus in alio: qz trāsmutatio fecit nos scire mām. z fecit nos cognoscere passiuā potētiam. sed creatio est sine trāsmutatione. ergo actus qui ꝓducitur per creationē nō opz q recipiatur in potētia passiua. nec opz q sit aliq̄d receptū in alio. poterit ergo deꝰ creare eē absqz eo q sit receptū in alio. ℂ Ꝓ. non minus dependet accns a sbo q̄ esse ab essentia. sed deus pōt facere accns sine sbo. ergo ꝛc. ℂ Ꝓ. esse aie rōnalis est ab extra. sed in hoīe z in qualibet re ut dicebat qō precedēs nō est nisi vnū esse. in ꝓductione ergo hois z aia z esse qō est totius compositi ꝓducit a deo. sz agens nāle aliq̄d ibi operat z aliq̄d ꝓducit. ꝓducet ergo essentiā sine eē. cū esse illud ꝓducat a deo. sed si agens nāle pōt ꝓducere eēntiam sine eē. multo magis deꝰ poterit ꝓducere eē sine eēntia. magis enīz videt hēre de repugnātia q ꝓducat potētia sine actu ut eēntia sine eē. q̄ ꝓducatur actus sine potētia. ut esse sine eēntia. ℂ Ꝓ. deus est agēs uolūtariū z assimilat sibi suos effectus. ergo ꝓducit effectū sicut ipe est. sed ipse est ipsum eē nō receptū in alio. ergo poterit ꝓducere eē nō receptū in alio. ℂ Ꝓ. deus pōt qō nō iplicat ꝯtradictionē. sz q sit eē nō receptū in alio siue in eēntia nō implicat ꝯdictionē. cū hoc sit in ipso deo. igitur deꝰ poterit hoc facere. ℂ Ꝓ. eē nō dependet ab eēntia ad hoc ut sit qz cū eēntia hoc mō dependet ab eē. sic esse isto mō dependeret ab eēntia. ibi eēt circulatio uel idē dependeret a seipso: qz si esset dependens ab eēntia z eēntia ab eē. ergo esse ab eē. poterit igit deus facere eē sine eē cū eē ad sui eē nō indigeat eēntia: nec dependeat ab ea. ℂ Ꝓ. supfactio nō est factio z factū nō est factū. fieri nō erit fieri. sz factio eē nō est factio eē nāe: qz hoc factū nō est illud factū. g̃ z fieri vniꝰ rei non erit fieri alteriꝰ z poterit vnū fieri sine alio fieri. ℂ Ꝓ. humanitas in chzisto ut multi dicunt est ibi sine ꝓpzio eē. ergo deus in incarnādo uerbum suū fecit eēntiam sine eē. ergo multo magis poterit facere eē sine eēntia: qz maiorē actualitatē dicit esse q̄ eēntia. ℂ Ꝓ. mā fuit ꝓducta sine ꝓpzio eē: qz dicit fuisse ꝓducta in formis. ergo multo magis poterit ꝓducere eē sine eēntia ꝓpzia. ℂ In ꝯriuz est: qz eē est actus eēntie. sed si diffinitur actus in diffinitione eius poneť pzopziū susceptiuū. si ergo diffiniret eē in diffinitione eiꝰ poneret eēntia. de rōne igit vniꝰ eē est eēntia. sed deus nō potest facere aliquid sine eo q est de rōne eiꝰ. ergo ꝛc. ℂ Ꝓ. cuilibet forme materiali rñdet ꝓpzia mā. z cuilibet eē creato ꝓpzia eēntia. sed nō pōt fieri aliq̄d sine eo q est sibi ꝓpziū. ut nō posset pzoduci hō q nō eēt risibilis. z nō posset ꝓduci triangulus qui nō hēret tres. ergo nō pōt pzoduci eē sine ꝓpzia eēntia. ℂ Ꝓ. vult augꝰ 8° de trini. c. 3. q deus per hoc est sūmū bonū: qz nō est nisi bonū. ergo a silī per hoc hēt aliquid sūme eē: qz nō est nisi esse. si ergo posset creari aliquid qō nō eēt nisi eē illud hēret sūme esse qō repugnat creature.

Respondeo dicendū: q anteq̄ soluamus ad qōnem quesitam. Utrū. s. possit creari eē sine eēntia. adducemꝰ quedā ad declarandū q eē z eēntia realiter differūt. videmꝰ enim in creaturis. sed q̄tum ad pzesens spectat que non possumus plene saluare nisi in eis differret eēntia ab eē. ¶ Primū est q ois eēntia cuiuslibet creature pōt itelligi cuz opposito ipsius eē. ¶ Secundū est qz quelibet eēntia creature participat eē z oē eē in creaturis est quid pticipatū. ¶ Tertiū est q eēntia creature est q̄d per se in genere z determinata ad genꝰ. ¶ Quartū est qz in creaturis reperit anologia entis. ¶ Quintū quia ois suba creata participat aliquod accidēs. ¶ Sextū qz ois creatura est aliquo mō mutabilis ꝓz suba z. de pzio z sexto habitū est supza. Nam nihil pōt intelligi cū opposito sui ipsius. quicq̄d ergo pōt intelligi cum opposito aliter est realiter differens ab ipō. erit ergo essentia realiter differēs ab eē. ℂ Rursus ut dicebat oē mutabile ex quadā infozmitate fozmatur. eo ergo ipso q eēntia pōt acquirere eē z perdere eē. z mutari ꝑm se intelligit eē aliquid infozme respectu esse z intelligtur q eē sit perfectio ipsius essentie. z per ꝓns intelligit q eē sit alia res ab essentia. Restat ergo de alijs quatuoz diffusius querere. ℂ Oñdemus enīz q creatura nō participaret eē. nec esse creature diceret q participat nisi eēt ibi differētia realis. Nā ois participatio uel est per modū potētie uel est per moduz actus. ita q potētia ut potētia est suscipit z recipit z participat aliud. actus aūt ut actus est suscipitur recipitur z participat ab alio. hoc est. dicit enim participare quasi partē capere. qō enīz totū in seipso ꝓmo habet nō participat illud. sed habet plenitudinē eius potētia. ergo recipiēs actum dicit participare ipsum: qz oē qō recipit in aliquo recipit per moduz rei recipiētis. z qz potētia deficit ab actu nō potest recipere actū in sua plenitudine. z iō dī participare ipsuz: ut si eēt caloz separatꝰ z caloz in mā. caloz ille separatꝰ eēt fūdamētalis caloz z hīet in se oēm rōnez caloris. caloz aūt in mā eēt participatus z diminutus iuxta capacitatē sui subiecti. z sicut potētia participat actum q nō poterit recipere actū ꝑm sui totalem plenitudinez. sic actus in mā receptus dicit participatus: qz nō recipit ibi ꝑm suā totalē actualitatē. hoc ergo modo eēntia participat eē. sicut potentia participat actū: qz nō potest ipsum recipere ꝑm suā totalitatē. z eē participat ab eēntia sicut actus participat a potētia: qz nō

recipitur ibi ꝺm suam plenitudinẽ. sic ergo dicemus de esse creature respectu esse diuini. sicut dicerem⁹ de calore in mã respectu caloris ſepati. nã calor in mã dupliciter dicit calor participat⁹. ¶ Primo ut comparat ad suũ ſbm. ¶ Secũdo ut cõparat ad calorem ſeparatũ ⁊ purũ. respectu sui subiecti est calor participat⁹ qz est calor ꝺm partẽ receptus eo q ſbm suũ nõ põt ipsum in sui plenitudine recipere. ¶ Rursus calor in mã nõ solum dicit eẽ quid participatũ respectu sui receptibilis: qz in eo imperfecte recipit. sed etiã dicit eẽ ꝺd participatũ respectu caloris separati. qz qõ calor separatus hẽt pfecte ⁊ in quadã plenitudine: hẽt calor in mã imperfecte ⁊ ꝺm participationẽ. sed istã imperfectionẽ quã hẽt calor in mã respectu caloris separati sumit ⁊ ex impfectione quã hẽt respectu suiipsi⁹ subiecti. ut qz calor in mã est calor aptus natus recipi ⁊ receptus: ideo est impfectus in se. ⁊ qz est impfect⁹ in se erit impfectus respectu caloris separati. ſz si tollatur hoc q nõ sit impfectus in se ⁊ nõ sit apt⁹ natus recipi nõ erit imperfectus respectu alterius. siquis ꝯ diceret q calor iste sensibilis nõ est calor receptus in alio ⁊ tñ dicit eẽ calor participat⁹ qz est calor diminutus respectu caloris separati. sic dicens diceret repugnãtia dictis. Nam calor sensibilis nõ eẽt calor diminutus respectu caloris separati nisi eẽt calor recept⁹. Sic ⁊ in ꝓposito eẽ creature est eẽ diminutũ qz est eẽ receptũ in creatura hẽt diminutũ eẽ: qz hẽt aliꝗd aliõ q eẽ. ſz si eẽ creature nõ eẽt eẽ receptũ nõ eẽt eẽ diminutũ. actus eni nõ dicit eẽ ꝺd diminutũ nec ꝺd participatũ nisi rõne potẽtie in qua recipit. vñ nõ esset aliꝗs actus qui nõ esset in potẽtia receptus nec esset aptus natus recipi. ille nõ esset nisi actus: ac per hoc eẽt infinitus actus ꝺm q modus ut dicebatur supra in 8° de trini. c. 3. arguit aug⁹. ꝺeum eẽ infinitũ bonũ: qz nõ est nisi bonũ. nisi ergo intelligamus q esse sit aliꝗd in essentia receptũ. tollimus q nõ sit quid participatũ nec in se nec respectu alteri⁹. actui enim nõ cõpetit limitatio nisi rõne potẽtie in qua recipit. nec dici põt q ista ꝺctia non sit ꝺm rem: qz si ex hoc ponim⁹ q eẽ creature est quidã diminut⁹ actus: qz nõ recipitur in potẽtia ꝺm suã plenitudinẽ. opꝫ q recipiẽs sit re differens a recepto. aliter enim nõ reciperet ipm diminute. nõ eni dicemus q idem seipsum diminute recipiat. ¶ Uiso quõ non possumus saluare participationẽ in entibus nisi ponamus q eẽntia sit re differens ab eẽ. uolum⁹ oñdere quõ non possumus saluare in entib⁹ qz sint in genere ⁊ q determinent ad genus: nisi ponam⁹ istud. Nam ꝺm cõmẽtatorẽ in 2° meta^ce. ꝺctia est inter gen⁹ ⁊ mãm: qz mã dicit potentiã purã. genus vo dicit forma mediã inter potẽtiam ⁊ actũ. quidditas ergo cuiuslibet creature eoipso q est in gñe per se dicit quid in potẽtia ad actũ. ⁊ per ꝓns ꝺd in potentia ad eẽ. nõ erit igit essentia ipsum eẽ. isto igit modo intelligem⁹ res eẽ in genere ⁊ eẽ in diuersis generib⁹. ut qz nulla est creata res que sit ipm eẽ sed est in potẽtia ad esse. ⁊ ꝺm q est apta nata magis ⁊ min⁹ recipere de eẽ sic ꝓstituit alium ⁊ alium gradum entis ⁊ sic est in alio ⁊ alio genere. uel in alia ⁊ alia specie entis. nec ualet qõ quida obiciũt. q possum intelligere aliquid hẽre de hoc ⁊ de illo ⁊ eẽ mediũ inter hoc ⁊ illud absqz eo q sit quid compositũ ex hoc ⁊ illo. ut possuz intelligere aerem esse grauẽ respectu ignis ⁊ leuẽ respectu aque absqz eo q sit cõpositus ex igne ⁊ aqua. uel duab⁹ naturis ex graui ⁊ leui. sed aer dicit mãm vnã in qua aliquo mõ reseruat grauitas ⁊ leuitas. sic forte diceret aliquis: q creatura dicit rez vnã in qua aliquo modo reseruat potẽtia ⁊ actus. ut ſba angeli est potentia ⁊ est actus. sicut potentia respectu cause ꝑme est actus respectu rerũ corporaliũ. non tñ opꝫ q in angelo sint due res. quaꝝ vna dicat potẽtia ut eẽntia. ⁊ alia dicat actus ut eẽ. ſz vna ⁊ eadẽ res erũt eẽntia ⁊ eẽ. ⁊ dicet potẽtia ⁊ actus nõ respectu eiusdẽ sed diuersoꝝ. ſz tales itellectũ nõ quietãt. Nam ut prosequamur extra proposita ⁊ ex illis eisdẽ ex quib⁹ fit rõ in oppositu⁊ faciamus rõnem ad ꝓpositũ. dicem⁹ q generãs q̃tu⁊ dat rei de forma tantũ dat ei de eẽ loco: ⁊ ide est q qz vnũ elemẽtũ est mãlius: aliud vo formalius. mãliora elemẽta sunt que hñt minus de forma hñt minus de loco ⁊ debet eis iferior locus. ſz elemẽta formaliora qz plus hñt de forma plus hñt de loco ⁊ debet eis superior locus ut apparet in igne ⁊ terra. nam terre pp suã materialitatẽ non solũ debet locus ifimus. ⁊ igni propter suaꝫ formalitatẽ suprem⁹. sed ẽt qz terra inter elemẽta est magis mãlis hẽt de loco ualde modicu⊼. ⁊ ignis qz ualde formalis ualde multũ. Naꝫ tãtũ de mã q̃ta est sub vno pugillo terre est sub mille pugillis ignis. ⁊ inde est ꝓpter maiorẽ mãlitatem ⁊ formalitatẽ in elementis. quedã sunt magis leuia ⁊ magis rara ⁊ occupãt multũ de loco. quedã magis grauia ⁊ magis depressa ⁊ occupãt parũ de loco. quedã aũt sunt media inter ea. posset aũt ⁊ hẽre aliũ intellectũ pter id qõ diximus. q generans q̃tum dat rei de forma tãtum dat sibi de loco. se d prout ad ꝓpositum spectat sufficiat expositio tacta. diximus ꝯ q nisi eẽnt elementa aliqua magis mãlia: aliqua magis formalia non eẽt dare cãm qz aliqua eẽnt magis grauia: aliqua magis leuia: ⁊ aliqua media inter ea: nec eẽt dare cã⊼ qz aliqua hẽrent hunc situm aliqua illũ situm. magis aũt mãlia ⁊ magis formalia nõ possunt esse elemẽta nisi sint cõposita ex mã ⁊ forma. ad hoc ergo q aer sit medio mõ grauis ⁊ medio mõ leuis inter ignẽ ⁊ aquã nõ opꝫ q sit composit⁹ ex igne ⁊ aqua. sed opꝫ q sit cõpositus ex mã ⁊ forma per quã cõpositionẽ saluare poterim⁹ q sit mãlior igne quo est minus leuis. ⁊ formalior aq̃ quo est minus grauis: ⁊ nisi aer esset sic composit⁹ ex mã ⁊ forma ⁊ nisi differret in eo realit mã ⁊ a forma non possemus dare cãm q̃re sic determiarent ad hũc gradũ mediũ inter ignem ⁊ aquã. sic ⁊ in ꝓposito. angelus est qui mediũ inter nãm diuinã ⁊ nãm corporalem. est enim angelus ꝺd corporale actuale respectu cuiuslibet corporis ⁊ quid potẽtiale respectu dei. nec tñ opꝫ ad hoc q angelus teneat hunc gradu⊼ ⁊ hunc ordinem in genere entiũ inter deũ ⁊ corpus q sit cõpositus ex deo ⁊ corpore. opꝫ tñ q sit compositus ex potẽtia ⁊ actu ⁊ q in eo differant realiter potentia ⁊ actus. rõne cui⁹ compõnis ⁊ rõne cui⁹ ꝺcie potest esse potẽtialior vno: actualior aũt alio. nec fiat vis in vbo cum dicimus q aer respectu ignis est grauior: qz per hoc nõ intendim⁹ q ignis sit grauis. sed q aer deficit a leuitate ignis. uel cu⊼ dicim⁹ q angelus est potẽtialior deo. per hoc non intendim⁹ q deus sit quid in potentia qui est actus purus. sed q angelus ꝓpter potẽtialitatẽ quã hẽt admixtaꝫ deficit ab actualitate dei. Redeam⁹ ergo ad ꝓpositũ ⁊ dicam⁹ q nisi generãs in elemẽtis cãret formã in mã. ⁊ nisi elementum esset realiter cõpositũ ex mã ⁊ forma. nõ esset vnũ elementum mãlius alio. sed quodlibet elemẽtoꝝ eẽt ipa forma. sic nisi deus ꝓducens q̃libet creatura cãret actu⊼ in potẽtia. ⁊ nisi quelibet creatura eẽt realiter cõposita ex potẽtia ⁊ actu. nõ eẽt vna creatura potẽtialior alia sed quelibet eẽt actus. quo posito tolleret ordo

rerum non possemus saluare gradus in entibus. nec possemus saluare q̄ vna suba. utputa lapis determinaret ad hoc genus. alia vo suba utputa angelus determinaret ad aliud genus. nisi enim eēt in reb⁹ cōpositio ex potētia ⁊ actu tolleret ab entib⁹ determiatio ad ꝓpositū. ergo q̄ declarare uolebam⁹ est nihilominus aduertēduz q̄ lz in oibus creaturis sit cōpositio ex potētia ⁊ actu: nō tn̄ ꝓpter hoc opz q̄ semp sit ibi cōpositio ex mā ⁊ forma: sz sufficit q̄ sit ibi cōpositio ex forma ⁊ eē: uel ex eēntia ⁊ eē. ¶ Ostēso q̄ in reb⁹ nō reperiret determinatio ad genus: nisi differret in eis realiter eēntia ab eē. uolumus oñdere q̄ hac ꝺ̄ia amota amouet anologia entiū. Nā p̄ma diuisio entis ⁊ p̄ma anologia eius est ſm cām ⁊ causatū ⁊ ſm esse purū ⁊ participatū. p̄ma dicit anologice. p̄ma eni facie diuidimus ens in ens per eēntiam ⁊ per participationem. ⁊ dicimus q̄ ens dicitur anologice respectu utriusq̄. sed si in reb⁹ non differt realiter eēntia ab eē. nihil erit ens per participationē. nullum erit eē participatū. quo posito tollitur p̄ma anologia entis. ⁊ per ꝓns quelibet alia. hac etiā ypothesi stante in entibus nō erit aliq̄d per accns: ⁊ nulla suba participabit aliquod accns. Nam p̄mo itelligimus rem participare esse. ⁊ q̄z participat eē. ideo nō est eēntialiter ipm eē: nec est eēntialiter ipsa pfectio. ⁊ q̄z res creata non est eēntialiter ipsa pfectio. possunt eni accidere alie perfectiones ⁊ pōt participare accntia. solus enīz de⁹ est oino pfectus per eēntiā. creatura p̄ius uel est pfecta per participationē. ideo pfectiones in creatura p̄nt eē accntia. in deo aūt oēs pfectiones sunt sua ſba. sz nisi creatura participaret eē nō posset participare alia. ⁊ ideo in creatura nihil eēt per accns ⁊ nihil eēt in ea q̄ eēt aliud a sua suba. hāc aūt ueritatē plane dicit boetius in lib⁹ de ebdomadib⁹. qui ait q̄ id q̄ est participat eo q̄ est eē ut sit. eē vo nō pticipat aliquo alio. rō ergo q̄re res aliqua pōt participare aliquo alio est q̄z participat eē q̄ est. ergo participatio cuiuscūq̄ alterius p̄supponit participationē ipsius esse. nisi igitur creatura participaret eē non participet aliquo alio. ⁊ per ꝓns nihil eēt in ipsa per accns. ¶ Postq̄ dixim⁹ aliqua ad declarandū quō in creaturis differt eēntia ⁊ esse. ⁊ q̄ de⁹ producendo creaturā producit potētiam sub actu: ⁊ eēntiā sub esse. uolumus triplici via inuestigare. utruz sit possibile q̄ creet eē sine eēntia. videm⁹ enim in rebus creatis tria. Nam ois creatura determinat ad certū gen⁹ ⁊ ad certā ſpēm ⁊ hēt determiatum modū indiuidualitatis. P̄ria ergo via sumet ad suam indiuiduationem. Scōa ex eo q̄ comparat ad determinatā ſpēm. Tertia ex eo q̄ refertur ad determinatū genus. ¶ P̄rima via sic patet. videm⁹ enim in sacrameto altaris q̄ deus facit quātitatē sine ſbo. cetera vo accntia nō sūt sine ſbo sed fundant in quātitate. est aūt ſpālis rō quare quātitas pōt eē sine ſbo: q̄z q̄titas de se indiuiduat q̄ patet: q̄z nō possumus intelligere plura in eadē ſpecie nisi illa sit indiuiduata q̄z descensus ultra ſpēm ſpālissimā nō est per formaz sed per indiuiduationē. eo ergo ipso q̄ quātitas de se hēt ptes. partes ille possent eē eiusdē ſpēi. opz q̄ q̄titas de se indiuiduet. si ergo quātitas eēt separata. ad huc intelligeret hēre diuersas partes que possent eē eiusdem ſpēi. ⁊ per ꝓns eēt ibi idiuiduatio. ⁊ ideo de quātitate est ſpālis cā quare virtute diuina ⁊ per miraculum possit eē sine ſbo. sed de alīs accntib⁹ videt ipossibile q̄ possint eē sine ſbo q̄ nō hīt indiuiduari per se. de rone eni accntis ut est indiuiduū est q̄ actu sit in ſbo: ⁊ q̄z videt iplicare cōtradictionē q̄ aliquid sine eo q̄ est de rone ei⁹ possit eē accns q̄ nō hēt indiuiduari nisi per ſbm. non videt posse fieri etiā per miraculū q̄ sit sine ſbo: ⁊ q̄z eē nō indiuiduat nisi in eēntia in qua recipit non videt posse fieri q̄ producat eē sine eēntia. ¶ Secunda via sumit ex eo q̄ res cōparat ad ꝓpriā ſpēm. ⁊ ista rō 2ª magis specificabit p̄imā. videmus quidē q̄ aliquādo nō solū indiuiduant per sua susceptiua: sz ēt specificant ⁊ determinant ad ſpēm per subiecta sua: ⁊ tales sunt ꝓpꝛie passiones. ꝓpꝛie enim passiones ex sua eēntia vident eē in genere ideo in diffinitiōe taliū ſbm ponit quasi ꝺ̄ia determinās ad ſpēm: ut sicut aīal est quid cōe ad hoiez ⁊ ad bzutū. additū tn̄ rōnale ꝓstituit hoiem: q̄z hō est aīal rōnale. additum aūt irrationale ꝓstituit bzutum. q̄z aīal irrōnale est. sic cauū est quid cōe ad symū ⁊ ad ricū. sed si addat ei nasus ꝓstituit symū: q̄z symum est nasus cauus. si addat ei crus constituit ricū. q̄z ricum est cauū in crure. uel ricitas est cauitas cruris sicut symitas est cauitas in naso. Nasus ergo ⁊ crus ad cauū in ꝓstitutiōe symi ⁊ rici. se hēt sicut rōnale ⁊ irrōnale ad aīal in cōstitutione hois ⁊ bzuti. sz nihil pōt intelligi eē sine eēntia. ⁊ sicut nō pōt intelligi eē sine eēntia ita nec fieri. vñ non est intelligibile q̄ fieret symū sine naso neq̄ ricū sine crure. ⁊ q̄z eē determinat ad ſpēm per eēntiam in qua recipit nō est itelligibile q̄ fiat eē sine eēntia. declarabit quidē q̄ eē per eēntiaz in qua recipit nō solum indiuiduat: sed ēt per eam determinatur ad ſpēm ⁊ ad genus. ⁊ ut magis appareat q̄ dicitur imaginamur q̄ aliquis hēat magnū nasuz. aliās vo paruū crus. ita q̄ nasus vni⁹ equet cruri alterius. quo posito intelligam⁹ ferrū aliquod uel instrumētū aliquod vnū ⁊ idem q̄ faciat cauitatez in illo naso ⁊ in illo crure. illa aūt cauitas recepta in naso erit symitas. ⁊ ab eodem instrumento recepta in crure erit ricitas. sed cum ricum ⁊ symū dicant cauitates differētes specie. patet q̄ ex sola determinatione ad ſbm fit ista specificatio. uel iō hoc est cauū: illud vo ricum: q̄z hoc recipitur a naso ⁊ a crure. ponamus autem per ipossibile q̄ cauū separet a naso ⁊ a crure hoc posito nec illō erit symū nec illud ricū: q̄z nō hērent per q̄d esse symū cuz amotū sit ſbm per q̄ determinabatur ad talem ſpēm. nec illud hēret per q̄ esset ricum cuz amotū sit crus per q̄ specificabat. sed forte dices q̄ si simpliciter separet cauū a naso sine aliquo alio: nec hēret per quid specificaret. eodē modo dicēdū esset de cauo separato a crure. sz subtracto naso poterit separari cauū. tn̄ symū cum tota figura nasi ⁊ ricū cum tota figura cruris remaneret: cui⁹ sile videmus in sacramēto altaris q̄ ꝓuersa suba panis remanet eadem figura panis. ita virtute diuina amota suba nasi ⁊ conuersa in aliquid aliō poterit remanere figura nasi. sic etiā poterit remanere figura cruris: quo posito cauū sic separatū a crure erit ricum: nō q̄z sit cū crure. sz q̄z est cū figura cruris. ⁊ separatū a naso erit symū: nō q̄z sit cū naso sz q̄z est cū figura nasi. ⁊ per hoc specificat ⁊ determinat ad ſpēm. sz talis obiectio q̄tū ad ꝓpositum spectat nō obuiat. Arguet enim ex hoc q̄ esse per se nō poterit ꝓduci: q̄z tunc ꝓduceret aliquid qō nō eēt in specie. sed opz q̄ producat uel cū ipsa essentia uel cū aliquib⁹ pertinētibus ad ipsam eēntiā. sicut symū non pōt ꝓduci sine naso uel sine aliquib⁹ ptinentibus ad nasuz. sed utrū hoc sit possibile q̄ producat eē non cū eēntia sed cū aliquib⁹ ptinētibus ad eēntiā non est ꝑsentis speculationis. hoc tn̄ ꝓcesso habem⁹ intentū. q̄z ꝓpt̄ hoc hanc qōnem suscepimus ut ꝓbaremus q̄ non pōt ꝓduci eē per se nec sine aliquo alio.

Et ut magis pateſiat quedã ſunt. dicemus q̃ ſymum eſt accñs: ⁊ eſt accñs idiuiduũ: ⁊ eſt accñs determinatũ ad ſpẽm. ſz accñs eſt inq̃tũ eſt aptũ natũ ineẽ. Sz idiuiduũ eſt determiatũ ad ſpẽz inq̃tũ actualit̃ ineſt. ⁊ ideo in ſacro altaris remanet accidẽs ſine ſbo q̃ ſo eſt accñs non q̃ accidat uel q̃ actualit̃ inſit. ſed q̃ eſt aptũ natũ accidere ⁊ eſt aptũ natũ ineẽ. ſed deus non poſſet facere accñs ſine ſbo. q̃ nec actualiter accideret uel ineſſet nec eẽt aptum natũ accidere uel ineſſe. q̃ tũc illud nõ eẽt accñs ſed ſba. ⁊ ſic facere accñs ſine ſbo nõ eẽt facere accñs eẽ accñs. ſz accñs eẽ ſbaz. deus ergo nõ põt facere accñs ſine ſbo q̃ actualit̃ accidat. implicaret enim ꝺictionez q̃ actu accideret ⁊ non eẽt actu in ſbo. ſed ſicut quodlibet accñs ex hoc eſt accñs nõ ut eſt ens: ſed ut eſt entis: ⁊ ut cõparant ad ſbm. ita multa accñtia ex hoc ſunt indiuidua non ut ſunt quedã entia in ſe ſz ut ſunt entis ⁊ ut cõparant ad ſbm. ergo ſicut non eſt poſſibile de aliquo accñte q̃ actualiter accidat ⁊ actu non ſit in ſbo. ita nõ videt poſſibile q̃ aliquid qõ non eſt aptũ natũ indiuiduari per ſbm ſit actu indiuiduũ ⁊ nõ actu ſit in ſbo. ⁊ quia oĩs factio reſpicit nõ ſoluz qõ eſt aptũ natum eẽ indiuiduũ. ſed etiã q̃ eſt actu indiuiduũ nunq̃ intellectus noſter capere potuit q̃ aliquod accñs cui nõ cõpeteret indiuiduatio per ſe ſed per ſbm poſſet actu eẽ ſine oĩ ſbo. q̃ non põt actu eẽ in rerũ nã q̃ eſt aptuz natũ eſſe indiuiduũ. ſed opz q̃ ſit actu indiuiduũ ad hoc q̃ ſit actu in rerũ nã. ⁊ qõ dictũ eſt de idiuiduatione per ſbm. multo magis ueritatẽ hẽt de eo qõ determinat ad ſpẽm per ſbm. q̃ ſicut non fit nec põt eẽ in rerum nã niſi qõ eſt aptũ natũ actu indiuiduũ ⁊ actu hoc ꝺ multomagis nec põt fieri nec eẽ in reruz nã. niſi q̃ eſt actu determinatũ ad ſpẽm. poſſumus aũt intelligere q̃ ſit aliquid in rerũ nã. ⁊ q̃ nõ actu accidit nec actu in eſt. ſed eſt aptũ natuz accidere ⁊ ineſſe. ideo poſſum⁹ intelligere q̃ deus faciat accñs ſine ſuba: ſz nõ poſſumus intelligere q̃ aliquid fiat uel ſit actu in rerũ nã, ⁊ non actu ſit indiuiduũ uel nõ actu ſit determinatũ ad ſpẽm. ⁊ q̃ eẽ hoc ſolo mõ indiuiduat ⁊ hoc ſolo mõ determinat ad ſpẽz ut recipit̃ in eſſentia. ideo quicq̃d cauillaret̃ in alĩs de ipo eſſe nõ videt̃ hẽre dubiũ. qõ ſine eẽntia fieri non poſſit. ¶ Tertia via ſumit̃ ex eo q̃ res cõparant ad ſuũ gen⁹. Imaginabimur quidẽ q̃ ꝓpter hoc res indiget ꝓſeruari a deo: q̃ ad momẽtũ res nõ ſtaret nec ad ictũ oculi ſi de⁹ ſe ſubtraheret ab ea. ut vult aug⁹ 4.° ſuper geñ. c. 14. q̃ nã rei nõ eſt ſufficiens cã dare eẽ ipſi rei niſi ut eſt ꝓiuncta ꝑmo ꝓncipio. ideo ſi ad momentũ deus ſubtraheret a re ſtati deficeret eẽ rei: ⁊ per ꝓñs ſtatim deſineret eẽ illa res. Imaginabimur ergo q̃ in dando eẽ reb⁹ uerificatur imaginatio dionyſij de ipſo deo. ait enim ipſe. 4. de diui. no. q̃ ſicut ſol nõ rõcinans nec ꝑligens facit q̃ oĩa participant lumẽ ꝑm q̃ poſſunt ipſuz participare ꝑm ꝓꝓriã rõnem. ſic deus q̃ eſt ſup ſolem per ipſam ſuaz eẽntiam oĩbus exiſtẽtib⁹ ĩmittit ꝓportionalit̃ totius bonitatis radices per quos res ſunt viuũt ⁊ exiſtunt. deus ergo cuilibet creature ſiue eẽntie cõmodat tãtũ de eẽ q̃tum põt recipe. eſſe ergo in qualibet re eſt eẽ a deo ꝑm modũ eẽntie rei ⁊ ꝑm q̃ res põt ipſum participare. tota g̃ diuerſificatio ipſius eẽ erit ex parte recipientiũ. ⁊ q̃ per eẽntiã determinat ad aliud ⁊ aliud genus: uel ad aliaz ⁊ aliã ſpẽm: uel ut ſit aliud ⁊ aliud idiuiduũ p qõ diuerſificaẽ cũ tota diuerſificatio ipſi⁹ eſſe ſit ex parte recipientiũ eſſentiarũ ipm eẽ determinatur ad genus ⁊ ad ſpẽm ⁊ indiuiduat̃ per eẽntiam in qua recipit̃. igit̃ qui bene intelligit quid eſt ipſuz eẽ ⁊ quõ determinat̃ ad genus ⁊ ad ſpẽm ⁊ quõ indiuiduat̃ per eẽntiam in qua recipit̃. non videt̃ eẽ dubiuz q̃ eſſe ſine eẽntia, ꝓduci non poſſit. nam q̃ eẽt eẽ alicui⁹ ⁊ nõ eẽt illa eẽntia cui⁹ eẽt eẽ nõ vz intelligibile.

Ad primum dicenduz: q̃ nõ eſt ſile de forma reſpectu materie ⁊ de eẽ reſpectu eẽntie. q̃ forma nõ ſic determinat ad genus ⁊ ad ſpẽm per mãm ſicut eſſe per eẽntiaz. differre eni forma eſt differre ſpecie ⁊ ꝓncipalit̃ a forma ſumit̃ rõ ſpẽi ⁊ ẽt generis. Rurſus inuenimus formas que per ſeipſas indiuiduant ut forme ſeparate. ſed nõ inuenimus aliquod eẽ creatũ q̃ indiuiduet̃ niſi ex eo q̃ recipitur in eẽntia. ideo nõ ſequit̃ ſi deus põt ꝓducere formam ſine mã q̃ poſſit ꝓducere eẽ ſine eẽntia. uel poſſumus dicere q̃ eſt de rõne cuiuslibet agẽtis effectus q̃ ſit cõpoſit⁹ ex potẽtia ⁊ actu. ⁊ q̃ hoc eſt de rõne agentis cuiuslibet q̃ nõ poſſit ꝓduci ab eo aliq̃d qõ repugnet ipſi ꝓducto. ut vult cõmẽtato⁹ ſup. 8 phiſi. non poterit fieri aliq̃d qõ nõ ſit cõpoſitũ ex potentia ⁊ actu. ⁊ q̃ ſi fiat forma ſine mã adhuc poſſumus ibi ſaluare cõpõnem ex potẽtia ⁊ actu: q̃ illa forma haberet aliquod eẽ ⁊ ita eẽt ibi cõpoſitio ex eẽntia ⁊ eẽ ſed q̃ fieret ipm eẽ per ſe nõ poſſemus ibi ſaluare talem cõpõnem: ideo nõ eſt ſile hic ⁊c. ¶ Ad 2m dicẽdum: q̃ nõ põt intelligi eſſe ſine eſſentia ⁊ qõ arguit. q̃ ꝑma rerũ creatarum eſt eẽ. ⁊ ideo põt itelligi ſine eſſentia: q̃ ꝑmũ põt itelligi ſine poſteriori. dici debet q̃ ibi eſſe qõ dr eſſe ꝑma rerũ creatarũ accipit̃ coiter ⁊ ſic acceptũ dicit̃ eẽ ꝑma rerũ creatarum. q̃ intellectus cõis ꝓcedit intellectũ ſpãlem vñ non accipit̃ ibi eſſe, ꝓut eẽ diſtinguit̃ ab eẽntia. ſed, ꝓut accipit̃ coiter ad eẽ eẽntie ⁊ exiſtie. qõ patet per ꝓbationẽ ibi adductã. dicit̃ enim ibi q̃ ꝑma rerũ creatarum eſt eẽ: q̃ non eſt eo creatũ aliquid ꝓius. ſz de hac ꝓpõne quõ ſit intelligẽda in ſequenti qõne plenius dicet̃. ſufficiat autẽ modo ſcire q̃ nõ arguit argumẽtũ ex recto intellectu ꝓpõnis. ¶ Ad 3m dicendũ: q̃ ꝑſupponere aliq̃d eſt duplicit̃. uel rõne ꝓducentis. uel rõne ꝓducti. rõne ꝓducentis deus nihil ꝑſupponit ſed rõne ꝓducti. ut ſi ꝓductũ ſit tale q̃ hic requirat. deus nõ poſſet facere illud ſine illo ut q̃ res mãlis requirit mãm deus nõ poſſet facere rez mãlez ſine mã: ut nõ poſſet facere lapidem niſi faceret formaz lapidis in mã: ⁊ q̃ repugnaret ipſi factioni ⁊ ipſi facto ſi fieret eẽ ſine eſſentia. ⁊ iõ hoc fieri non põt. ¶ Ad 4m dicẽdum: q̃ non eſt ſile de ente apud aiam ⁊ de effectu diuino: q̃ ens apud aiam nõ eſt aliquid in ſe: iõ nihil põt conſiderari circa tale ens q̃ repugnet ipſi enti. ſed ipe effect⁹ diuin⁹ eſt aliquid in ſe ⁊ aliquid in rerũ nã. ideo aliq̃d põt repugnare ipſi effectui. ideo nõ poteſt aliq̃d fieri cuz repugnantia ſuiipſius. uel põt aliter ſolui. q̃ ipſis entibus apud aiam ⁊ ipſis cõceptib⁹ aie ſubſternitur aĩa quaſi ſbm ⁊ quaſi mã. ⁊ ideo ſi eſt ibi actio uel factio aliquid eſt ibi ut actus: ⁊ aliquid in quo recipitur actus. ſed deus nõ ſubſternit̃ tanq̃ mã uel tanq̃ ſbm ſuis effectib⁹. ⁊ q̃ nõ põt fieri actuſ ſine potentia nec fit aliquid niſi cõpoſitũ ex potentia ⁊ actu. idcirco q̃ ipſi eẽ creato non põt ſubſterni ipſe deus tanq̃ potentia recipiẽs actum. opz q̃ ei ſubſternat aliqua eẽntia in qua recipiat eẽ ut non fiat nec hoc per ſe nec illud: ſed fiat hoc in illo uel hoc ſub illo. in hoc enim eſt tota vis facienda: q̃ non fit niſi compoſitũ. ⁊ q̃ nulluz agens põt facere q̃ repugnat ipſi facto: ideo nullum põt facere niſi compoſitũ. ¶ Ad 5m dicendũ: q̃ oĩs actus cãtus ab aliquo requirit potẽtiam in qua recipiatur: q̃ ut ſepius dictũ eſt non fit niſi compoſitũ ex

potētiā ⁊ actu. sed hec dīa inter actum qui ꝓducitur per trāsmutationē potētie receptiue ⁊ actū qui ꝓducit sine tali trāsmutatione: qz actus ꝓductus per talē trāsmutationē tpe p̄supponit potētiam passiuā ⁊ receptiuā. sed actus ꝓductus sine trāsmutatione simul ꝓducit cū ipsa potētia. Aduertendū tn̄ q cū dicim⁹ q non ꝓducit nisi cōpositū. non intendimus loqui de ꝓductione p̄out hēt eē in diuinis: qz ibi alia rō reformat actū. sed p̄out hēt eē in creaturis. ubi nunq̄ producitur actus sine potētia nec econuerso. ¶ Ad 6m dicendum: q non est sīle de accidente respectu sb̄i ⁊ de esse respectu eētie. qz ad hoc q sit accn̄s nō opz q actu accidat uel q actu insit. sed sufficit q sit aptum natū accidere ⁊ inesse. sed ad hoc q eē actu sit ut diffusius declarabit: opz q actu sit in eētia per quā idiuiduat ⁊ determinat ad spēm ⁊ ad genus. ¶ Ad 7m dicendū: q non est qō nostra. utrū vnū agens possit ꝓducere eētiam ⁊ aliud possit ꝓducere eē. Sed querim⁹ utrū possit p̄duci eē q nō sit in eētia. ⁊ utrū possit p̄duci eētia quē non existat per eē. qualecūq̄ sit illud eē. utrū sit sui generis q nāliter existit sūba uel ꝑz q miraculose existit accn̄s in sacr̄o altaris. uel non sit sui generis ꝑm q nāliter existit accn̄s qō existit per eē subiecti uel per eē sube. uel ꝑm q virtute dīna ut multi ponūt existit humana nā in v̄bo. dicūt enim plures q ab illa nā nō fluxit aliquod eē ꝑz existit per eē v̄bi. rō ergo nō est ad ꝓpositū: qz agens nāle in gn̄atione hominis dato q in ducat ibi aliquam formam aliam ab aīa non cābit eētiam que sit sine eē: ꝑz cābit essentiam que existet per eē non cātū ab eo: sed causatū a deo. ¶ Ad 8m dicendū: q deus est agens uolūtariū ⁊ assimilat sibi effectū q̄tum effectus pōt recipe. sed effectus ꝓpter hoc nō pōt recipe q sit eē sine eētia. ¶ Ad 9m dicēdū: q eē hēre eē absq̄ eo q sit in eētia que sit alia res ab eo nō implicat cōtradictionē in deo ꝑz in creatura. si ergo deus possit facere vnū aliū deū posset facere eē q non indigeret alia eētia. sed nō ualet q hoc possit simplicit facere creaturā. ¶ Ad 10m dicēdum: q eē indiget essentia ⁊ econuerso. nec est ibi circulatio qz nō est hic eē eodē mō: qz eētia indiget eē tanq̄ actu per qō ꝓficit ⁊ eē indiget eētia tanq̄ potentia in qua recipit ⁊ per quā sustentat. Naz non est circulatio in causis. ⁊ tn̄ videmus aliqua duo sic se habere q vnū est cā alteri⁹ ⁊ econuerso. ut potio est cā sanitatis ⁊ sanitas cā potionis. sed ꝓpter hoc nō est ibi ꝓpr̄ie circulatio: qz non est ꝑm idez genus cāe. sic in dependētia de eē ⁊ de eētia non est ꝓpr̄ie circulatio qz non est ꝑm eūdem modū dependentie. ¶ Ad 11m dicendū: q eadē factione fit eē ⁊ eētia. Nā per se fit compositū. ⁊ factione cōpositi dicunt fieri partes eius. ergo supponebat falsum. Uel possumus dicere q rō illa teneret in hīs que fiunt per se. eē aūt nō fit per se nec eētia. ¶ Ad 12m dicendū: q nō est qō nostra ut dicebat utz possit eē eētia aliqua sine eē ꝑm genus. sed utrū possit existere ſne oi eē. siue esse illud sit sui generis siue nō. ⁊ p hoc patet solo ad. 13m. qz ⁊ si mā fuit ꝓducta sine ꝓo eē siue sine ꝓo actu: qz eidē ꝑm se non competit aliqs actus. non tn̄ fuit ꝓducta sine oi actu. nec sine oi forma. ut vult aug⁹. 12. ꝯfes. c. 6. dicit autē mā ꝓducta in formis. non q eēt sine oi forma. ꝑz qz non eēt ut nūc est distincta per formas.

D Ad decimo querit. Utrū creatura posset annihilari si nō differret in ea realiter eētia ⁊ esse. Et videt q sic: qz deus pōt ꝓducere aliqd nullo p̄supposito. ergo pōt annihilare nullo p̄supposito. Ad hoc igit q res possit annihilari a deo nō opz q sit ibi aliquid receptū in alio nec q sit eē receptū in eētia. ¶ Ad. in ꝓductione rei illud idē qō erat potētia tale fit actu tale. non g̈ in re ꝓducta aliud est ibi potentia aliud est ibi actus. ꝑz illud idē qō erat potētia fit actu. poterit ergo res ꝓduci absq̄ eo q sit cōposita ex potentia ⁊ actu realiter differentib⁹. ⁊ per cōs absq̄ eo q sit composita ex eētia ⁊ eē: ⁊ si poterit sic ꝓduci poterit annihilari. ¶ Ad. illud qō de se determinatur ad eē ad hoc q ꝓducat non opz q ei supaddat aliud esse. sed eētia ut p̄obabit de se determinat ad esse. g̈ poterit p̄duci absq̄ eo q sibi supaddatur eē: ⁊ per cōs poterit annihilari. q aūt eētia de se determinet ad eē patet. qz si se non determinaret posset eē nūc sb̄ esse nūc sub alio qō nullus diceret. ¶ Ad. ꝑz aug⁹. 8. sup gen̄. c. 19. deus nō solum est cā efficiēs rerū: ꝑz cōseruans. non igit opz sibi ponere aliā cōponez ad hoc q res annihilent sed ex sola subtractiōe diuine influētie annihilabunt. ¶ Ad. in creatura non est aliq̄ potētia per quā possit creari. ergo non opz q sit in ea aliq̄ potētia per quā possit annihilari. poterit igit ānihilari absq̄ eo q sit cōposita ex potētia ⁊ actu. ¶ Ad. in sacr̄o altaris ē eētia sine eē: qz est ibi accn̄s sine sb̄o: qz accidens illud hēbat eē per eē sb̄i. sb̄o aūt nō manente nō manebit illud eē per qō existebat eētia eius accn̄tis. erit g̈ ibi eētia sine eē: sed illa eētia accn̄tis pōt annihilari. poterit igit aliqd annihilari absq̄ eo q sit compositū ex eētia ⁊ eē. ¶ Ad. intētiones siue fōe intētionales que sunt a v̄tute finita dicunt per se generari. si ergo v̄tus finita pōt eētiaz aliquā generare per se. multomagis hoc poterit deus. ⁊ si poterit deus ipsam essentiā ꝓducere per se. poterit eā per se annihilare. non ergo opz q sit ibi cōpositio ex eētia ⁊ eē ad hoc q possit annihilari. ¶ Ad. eētia eoipso q est creata est participata ⁊ est qd per ptic̄ipationez ⁊ eē eoipso q est creatū est quid participatum. sed oē tale pōt deficere. non g̈ opz q sit cōpositio ibi ex eētia ⁊ esse. sed quodlibet eoz de se poterit deficere eo ipso q est quid participatū. ¶ Ad. deus cū sit nā itellectualis agit intelligendo. sed actio itellectus potest terminari ad vnū absq̄ eo q terminet ad aliud q̄tuz de se q̄uis illa duo sint in eodē. ut possum cognoscere coruscum ⁊ nō cognoscere veniente q̄uis idez sit coruscus ⁊ veniens. poterit g̈ actio diuina terminari ad essentiā ⁊ non ad eē ⁊ econuerso. q̄uis in eodē sint eētia ⁊ eē. ⁊ si pōt actio dīna terminari ad vnū sine alio poterit p̄duci vnum sine alio. ⁊ per cōs annihilari. ¶ Ad. aliquid dicit eē compositū ex sola dependentia ad alterū. sufficit ergo q creatura dependeat a deo ad hoc q sit cōposita ⁊ ad hoc q possit deficere. nō igit opz q in ea differat essentia ⁊ eē. sed ex sola dependentia saluabim⁹ creationē ⁊ annihilationē. ¶ Ad. in ipsa essentia possumus saluare potentiā ⁊ actum: qz vna ⁊ eadē essentia respectu vni⁹ est potētialio⁹. respectu alterius actualio⁹. si ergo in ipsa eētia absq̄ eē possumus saluare rōnem potētie ⁊ actus. ipsa eētia absq̄ esse poterit creari ⁊ ēt annihilari. ¶ Ad. per eādē potentiā res ꝓducit ⁊ destruit. sed non sunt ꝓducte per potentiā que sit in eis: sed per potentiā que est in deo ergo non opz q sint compositе ex potētia ⁊ actu. ad hoc q sint destructibiles. sed ex sola potentia dei poterūt destrui. ¶ In ꝯtrarium est q sicut se habet mā ad formā respectu gn̄ationis ⁊ cozruptiōis: ita se habet essentia ad eē respectu creatiōis ⁊ annihilatiōis. sed res nō essent generabiles ⁊ cozruptibiles nisi es-

sent composite ex materia ⁊ forma.ergo non essent creabiles ⁊ annihilabiles nisi eēnt cōposite ex essentia ⁊ esse. ¶ ꝑ.annihilari idem est q̄ perdere esse.si igit̄ idē eēt in rebus eēntia ⁊ esse:q̄ eēntia nō posset perdere seipsam nō posset perdere eē.⁊ per ꝓns non posset annihilari. ¶ ꝑ.vnū ꝓrioꝝ nō est in potētia ad aliud.sꝫ opꝫ dare tertiū sb̄m q̄ mō sit sub vno mō sub alio.nō esse ergo nō est in potētia ad esse sed opꝫ dare tertiū ut eēntiā que p̄us sit sub non eē.⁊ postea virtute diuina acquirat esse.

Respondeo dicendū:q̄ quicq̄d non pōt annihilari non potest creari. Nam ſm dam̄.libro p°.c.ꝫ.quarū eē a uersione incipit hec uersioni subiecta sunt.⁊ subdit q̄ que sunt increabiles sunt ⁊ inuertibilia.quicq̄d ergo nō est creabile non est annihilabile.illud est ergo querere ſi res aliqua nō eēt realiter cōposita ex eēntia ⁊ esse.utruꝫ eēt quid creabile.ꝓpter qō ſm q̄ magistri circa hāc mām visi sunt uelle posito q̄ in reb⁹ non eēt cōpositio ex eēntia ⁊ esse.loquēdo etiā de naturali cursu reruꝫ res eēnt creabiles ⁊ annihilabiles.imo ſm eos non bñ possum⁹ saluare creationē in reb⁹ ponēdo talē cōpositionē in ipsis. Hoc igit̄ ordine ꝓsequemur qōnes ꝓpositam.q̄ ꝓmo narrabimus dicta magistroꝝ in hac mā. Secūdo ꝛobabimus ea ⁊ assignabim⁹ dubitationes quas habem⁹ in dictis illis. Tertio ⁊ ultimo adducemus rōnes ad ꝓpositu ostēdens q̄ creature nō possent annihilari nisi eēt in eis cōpositio ex essentia ⁊ eē.uerum q̄ ipsi positionē suam diffuse ponūt ⁊ intricate narrāt:ut lucidius eoꝝ intentionē narremus nō tenebimus ordinem quē ipsi tenēt in qōne sua.sꝫ hoc ordine ꝓcedem⁹.q̄ ꝓmo narrabim⁹ rōnes eoꝝ q̄s faciūt q̄ nō possit saluari creatio si ponat talis compositio in rebus. Secūdo narrabimus distinctiones quas ꝛo se faciūt ut euitēt difficultates ꝛtra se factas. Tertio narrabim⁹ ea que adducūt ꝛo se ad ꝓfirmandas rōnes quas ꝓius fecerant. Quarto ⁊ ultimo ostēdemus quō exponūt auctoritates cōtra se factas. ¶ Propter ꝓmū sciendū q̄ creatio pōt ꝓsiderari tripliciter. Primo ut cōsiderat̄ in se. Scōo ut comparat̄ ad gñationē. Tertio ut referꝫ ad modum ſm quē ponimus eā fieri.ſm hoc triplici medio pōt ꝛobari q̄ nō possumus saluare creationē si ponam⁹ res sic eē compositas. ¶ Prima via sic patet. Nam creare est agere nullo ꝓesupposito.ponēs ꝫ q̄ nunq̄ ꝓducit̄ creatura nisi in eēntia eius ꝓducat̄ eē.ponit q̄ nunq̄ ꝓducat̄ eē creature nisi ꝓesupposita eēntia in qua recipiat̄ sed hoc est ꝛtra rōnes creatiōis q̄ fiat ꝓductio alicui⁹ ex ꝓsuppositione alteri⁹.ideo sic ponendo creationē saluare nō possumus. ¶ Secunda via sumit̄ si compareꝫ creatio ad gñationē:q̄ generatio fit ex eo q̄ educitur actus de aliquo possibili.ut q̄ educit̄ forma de potētia materie.In creatione vo nō fit eductio actus de aliquo possibili.sed si nō ꝓduceret̄ creatura nisi ꝓducerēt eē in essentia.cuꝫ esse dicat̄ accñs essentie ⁊ essentia dicatur quid possibile respectu eē.videt̄ q̄ hoc posito in tali ꝓductione educatur eē de essentia:q̄ qñ fit compositū fit ex actu ⁊ potētia in tali factione actus educit̄ de potētia.talis ergo ꝓductio nō eēt creatio sꝫ generatio. Hec aūt rō parū ꝓcludit nec ipsi videnꝫ eaꝫ simpliciter facere. sꝫ ut videt̄ eā faciūt supponēdo alioꝝ dicta. ¶ Tertia rō ꝛtra hoc sumit̄ si ꝓsidereꝫ creatiōis modus.dicimus enim q̄ in creatione eē recipit̄ ⁊ hoc modo fit creatio rerū ⁊ res ꝓducunt̄ a deo:q̄ in essentia eoꝝ recipit̄ esse.Cōtra hoc ipsi arguūt q̄ esse nō recipiat in alio:imo oia alia recipiuntur in esse:q̄ ut dicit.4ª ꝓpositio de causis. p̄ma rerū creatarū est eē.⁊ in.18ª ꝓpōne illius libꝝ scribit̄ q̄ eē est per creationē.cetera vo sunt ex in formatione. Si ergo eē est p̄ma rerū creataꝝ.⁊ cui se hñt per informationē ad eē:q̄ semp ꝓimū est fundamētum oium alioꝝ eē nō recipiet̄ in alijs sed erit fundamentū oium alioꝝ ⁊ oia alia recipiet̄ inesse. ¶ Rursus q̄ que se hñt per iformationē recipiunt in eo q̄ informāt:q̄ oia alia se hñt per iformationē ad esse oia alia recipient̄ inesse.dato ergo q̄ simul creetur eē ⁊ essentia.non tamē erit ille modus creationis qui ponebat:videlicet q̄ eē creat̄ in essentia.sed magis eēntia creabit̄ in esse. ¶ Assignatis rationib⁹ quas faciūt ꝛtra ponētes q̄ creat̄ in essentia ⁊ ꝛtra opinantes q̄ nihil creetur nisi cōpositum ex eēntia ⁊ esse. Volumus assignare distinctiones quas faciūt ꝛo se ut euitent difficultates circa hāc māz.sunt autē hi⁹ distinctiones tres. Nam vnā distinctionē faciunt de ipso possibili. Aliam de ipsa eēntia.⁊ tertiaꝫ de ipsa dīa siue de ipsis modis differēdi. Distinguūt enī de ipo possibili dicētes q̄ possibile est duplex:videlicet subiectiue ⁊ obiectiue uel terminatiue.ut mā est quid possibile sb̄iectiue:q̄ subicitur actui siue forme.sed possibile terminatiue est ipa forma que terminat ipaꝫ mām ⁊ terminat actionē agētis.imo si uellemus possemus distiguere triplex possibile.q̄ mā est quid possibile subiectiue:q̄ subicit̄ forme.forma est quid possibile terminatiue q̄ terminat ⁊ ꝑficit ipsam mām. Ipsum vo compositū ⁊ quicq̄d pōt per se fieri est possibile obiectiue:q̄ est idē q̄ potētia agentis ⁊ respicit tanq̄ obm ⁊ tale possibile est obiectiue.posset ēt dici possibile termiatiue:q̄ tale possibile est id ad qō t̄minat̄ actio agētis. Alia distictionē faciūt de ipsa eēntia.dicūt q̄dē q̄ q̄dā eēntia est que,p̄etate sue eēntie ē.⁊ talis eēntia ē ipse de⁹ qui ē ipm eē ⁊ p̄etate sue essentie hēt q̄ sit.sed essentia creature nō est,p̄etate sue nature.sed creatura ex hoc hēt q̄ sit ut referꝫ ad suū efficiēs ut est effectus dei.⁊ ideo ut dicūt creatura non est,ꝓprietate sue eēntie sed est quedā extrinseca partipatio.⁊ ista participatio aut ptinet ad p̄dicamentū de accñte eo mō quo relatiōes accidūt suis fundamētis.vñ dicūt q̄ eē supa eēntiā nō addit nisi respectū tm̄. ¶ Tertiā distinctionē faciūt de ipso differre dicētes q̄ triplex est differre.ſ.re:rōne:⁊ intentione. Naꝫ ut dicūt accñs ⁊ sb̄m differūt re.diffinitū ⁊ diffinitio differūt rōne.gen⁹ aūt ⁊ differētia diferūt minus q̄ accñs ⁊ sb̄m.ergo est dare mediū inter differre re ⁊ rōne.istud aūt differre mediū uocāt differre intentione. Scōm aūt has tres distinctiones solui possunt tres difficulates que fiebant ꝛtra eos.posset enim tripliciter argui q̄ oporteat q̄ eē ab eēntia differat. Nam nos intelligimus per eēntiā aliquid qō sit possibile esse.tūc ergo arguat̄ sic. Nihil pōt actu esse per id qō est possibile esse:nisi illi possibili addat̄ aliquis actus per quē actu sit:ut si materia est possibilis ut extendat̄.nunq̄ per mām poterit aliquid esse actu extensum nisi illi materie supaddat̄ quātitas per quā actualiter extendat̄. Si ergo eēntia est quoddā possibile esse nunq̄ ergo per essentiam poterit aliq̄d actu esse nisi illi essentie superaddat̄ actualitas aliqua per quā essentia supaddatur illa actu sit ⁊ illa actualitas quā opꝫ supaddi essentie ad hoc q̄ actu sit uocat̄ eē. ⁊ ideo creatura per suam eēntiam nō pōt actu eē nisi illi essentie supaddatur esse. Solus aūt deus habet eēntiam per quā eēntiam suam absq̄ alio supaddito actu est quia sua essentia non est quoddā possiblie eē.

sed est ipse actus ⁊ ipm ee. ⁊ ut sensibiliter loquamur ponamus q deus uelit aliquā creaturā nūc de nihilo facere. opz q essentia illius creature nō sit necesse ee qz tūc nō indigeret factione nec sit impossibile ee: qz tūc non posset fieri. opz igitur q ipsa eētia creature dicat aliquid qō sit possibile ee. Si ergo de⁹ istud qō est possibile ee vult facere actu ee uel opz q ipse ipzi mat seipsum ei ad hoc q id qō est in potētia ad ee habeat actu ee. uel opz q ei impzimat aliquā actualitatem alīā per quā illud possibile ee actu sit. sed constat q ipse seipsum nō pōt impzimere ipi eētie creature. opz igitur q ei impzimat actualitatē aliquā aliaz per quā ipsa essentia que est quoddā possibile ee accipiat q actu sit. Hec autē difficultas videt tolli per distinctionē factā de possibili. Nam cum dicit per id qō est possibile ee non pōt qd actu ee nisi illi possibili addatur actualitas aliqua. dici pōt q ueruz est de possibili subiective. ut materia que subicit extensioni ⁊ que est quoddā possibile subiective respectu extēsionis non pōt ee actu extēsa nisi superaddat quātitas que est essentialiter quedā extēsio: sed nō est sic in ꝓposito. Nā cū dicimus q essentia creature est quoddā possibile ee nō est intelligendū subiective ut q ipsa eētia creatura subiciat ipsi ee ſm q mā subicit fozme. uel ſm q sb̄m subicit accñti. sz hoc est itelligēdū obiective uel terminative: ut ipsa eētia creature est quoddā possibile esse obiective qz est id qō potentia agētis respicit tanq̄ obz ⁊ tanq̄ id qō pōt tm̄inari agētis actu facē. ul' ipa eētia creature est qōdā potētiale termiative: qz est id qō pōt terminari actio agentis. ad hoc ergo q istud possibile ee actu sit non opz q ei superaddat actus aliquis infozmans ipm possibile ee: qz hi⁹ possibile ee nō est ipossibile subiective nec icipit actu ee per infozmationē. sed ad hoc q istud possibile ee incipiat actu ee sufficit q ad ipsum termineť actio agētis q sit tale possibile q potētia agentis respiciat ipsum tanq̄ obm: qz ut dicebat hic q potentia possibile nō opz q sit possibile subiective: sed sufficit q sit possibile obiective uel terminative. ¶ Secunda difficultas circa hanc mām q opz ee differre ab eētia talis est. qz si nō differret realiter tūc eētia creature eēt realiter idē q suū ee. sed nihil acquirit seipsum ⁊ nihil acquirit illud qō est idē realiter cū ipso. si ergo essentia creature eēt idē realiter q suū ee nō posset acquirere esse nec posset incipere de nouo ee. sed oporteret eaz eternā esse. ¶ Rursus nihil pōt separari a seipso nec pōt perdere seipsuz nec pōt separari ab eo qō est idē realiter cū eo. si ergo ee creature eēt idē realiter cum suo ee nō posset annihilari nec posset perdere suū ee. hec autē difficultas videt tolli per secūdaz distinctionem. Nam ut dicebat quedā eētia ee que ꝓprietate sue nature hēt q sit in eētia diuina. quedā vo nō apꝓpziate sue nāe: sed quedā extrinseca denoiatione. ⁊ ut hēt respectū ad agens ⁊ ut est effect⁹ agētis habet q sic ut eētia. cum ergo dicit q essentia creature esset idē realiter cū suo esse nō posset acquirere esse nec perdere ee. uerum est si sic eēt realiter idē cuz suo esse q ꝓprietate sue nature eēt. sed ut dictū est eētia creature quadā extrinseca denoiatione ⁊ ut habet respectū ad agens dicit ee. ⁊ qz hanc extrinsecā denoiationē ⁊ hūc respectū pōt acquirere ⁊ perdere: iō pōt acquirere ⁊ perdere esse. ¶ Tertia difficultas circa hanc mām est: qz si aliqua duo ita se hñt q dicāt vnaz ⁊ eādē rem lz forte vnū possit intelligi non intellecto alio: ipossibile est tñ q vnū intelligat cū opposito alterius. ut si vnū ⁊ ens dicūt vnā ⁊ eadem rē: qz intellectus entis p̄cedit intellectū vni⁹: qz vna ⁊ eadē res pzius intelligit q sit ens q̄ q sit vna. ⁊ q habeat esse positiuū ⁊ q sit hec res que est ipsa. q̄ intelligatur q hēat ee negatiuū ⁊ q sit distincta a re alia ⁊ indistincta a seipsa. pzimū ergo concipit ab intellectu de re ut est ens ⁊ ee. ⁊ qz pzimū pōt intelligi nō intellecto posteriori. forte poterit intelligere intellectus rem aliquā ee ens q nō intelliget ipsam ee vnā. sed q possit ipaz intelligere cū opposito vni⁹ hoc est impossibile: qz cū vnū in qualibet re sit idē q ens si intelligeret res esse ens cū opposito vni⁹ intelligeret res ee ens cū opposito entis. ⁊ ut fortificemus hāc difficultatē dicem⁹. q res nō solum nō pōt intelligi cū opposito ei⁹ q per se habitudinē hēt ad ipsam. ut si pzopziū habet per se habitudinē ad suū susceptibile. ⁊ ut accñs poterit intelligi ⁊ sb̄m cū opposito accñtis. sed nō cū opposito pzopziū: ut potest subintelligi cozuus albus ⁊ ethiops nitēs cādore ut testatus est ille pozphirius. sz nō pōt intelligi hō risibilis uel equus risibilis. possumus eni intelligere hoiem nō intellecto risibili: qz intellectus pzecedit intellectū risibilis. sed nō possumus intelligere hoiem cū opposito risibilis. hō aūt semp hēt ad risibile habitudinē. sed nō opz qui intelligit hoiez q intelligat habitudinē illam. est tñ oīno necessariuz q nō possit intelligi hō cuz opposito illius habitudinis qz si cū opposito risibilis hō posset itelligi. hō posset intelligi ee res que nō hēret talē habitudinē: ⁊ qz res que nō hēt talem habitudinē necesse est q non sit hō si posset hō sic intelligi. posset intelligi hō nō ee hō. ⁊ si inter ea que est per per se habitudo opz seruari hāc legē q vna nō possit itelligi cū opposito alterī⁹. multomagis opz hanc legē ee inter ea que vnā ⁊ eādē rē dicūt. quare si eētia creature ⁊ eius ee dicūt vnam ⁊ eandē rem poterit forte intelligi eētia nō intellecto esse. si itellectus eētie p̄cedit intellectū ipsius esse. sz q possit intelligi eētia cuz opposito ei⁹ q est ee: hoc est impossibile: qz tūc intelligeret eētia cū opposito suiipsius. cū positū sit essentiā ⁊ ee vnā ⁊ eandez rem dicere. Hec aūt difficultas videt tolli per distictionē tertiā. nā ut dicebat triplex est differre. s. re rōne ⁊ intentione. cū ergo dicit q nihil pōt intelligi cū opposito ei⁹ qō est idē re cū eo. uerū hoc est si ita sit idē re q differat rōne tm̄ si ita sit idē re q differat intētione nō est uerum q patet per exemplū. nam genus est idē re cum dzia. tñ qz differt ab ea intētione pōt intelligi cū opposito ei⁹: ut pōt intelligi aīal cū opposito rōnalis. sic quātūcunq̄ eētia ⁊ ee creature sint idē re: tñ qz differūt intētione poterit intelligi eētia cū opposito ipsius ee. creatura igitur poterit intelligi nō esse. ¶ Positis rōnibus quas isti assignant pro se ⁊ narratis distinctionib⁹ quas faciūt ad tollendas difficultates ꝓtra se factas. Volum⁹ narrare ea que adducūt ad ꝓfirmandas rōnes pro se factas. tenētes enim non differre realiter eētiaz ⁊ ee. adduxerunt tres rōnes ad hoc ꝓbandū. ⁊ qz rōnes ille a nobis solute erant adduxerūt quedā ad ꝓfirmandū rōnes illas ⁊ ad remouendū soloues datas. fecerūt eniz ꝑ⁹ tres rōnes ad hoc ꝓbandū q dicāt eandē rē eētia ⁊ ee. ¶ Prima talis. vnitas: entitas: bonitas nullam rez adducit supza eētiā rei. pari rōne ⁊ multomagis entitas nullam rem addet supza essentiā rei. ens ergo vnū: bonū ⁊ uerū nihil realiter addūt supza eētiam rei. res igit erit ens per eētiam suaz: ⁊ hēbit ee per nihil additū realiter essentie sue. Ad hoc aūt rādebat q ens vno mō dicit ipsas essentias p̄dicamēto⁹ ⁊ sic vnaquecz res est ens per essentiam suam. Alio modo ens idem

ſonat qō exiſtēs.ꝛ ſic quelibet creatura eſt ens.i.exiſtens nō per eēntiā ſuā tm̄:ſed per eē ſupadditū eēntie ſue. ¶ Intelligimus quidem ꝙ quelibet creatura ſit ens per eēntiā ꝛ ſit ens per participationē.utrūq; inuenimus ſatis coīter dictū.opꝫ ergo ꝙ aliter accipiatur ens ,put dicit ꝙ vnaquęq; res eſt per eēntiā ſuā ꝛ ꝓout dicit ꝙ vnū ſolum eſt ens per eēntiā.cetera vō per participationē.utrūq; eni uerū eſt.quelibet enim res eſt ens per eēntiā ,put ens dicit figuras p̄dicamē tozꝫ ꝛ oia alia a p̄mo ente ſunt ens per pticipationē. ꝓout ens dicit quid exñs.qz res ꝫ ſint in genere per eēntiā.exiſtūt tm̄ per eē ſupadditū ipſi eēntie.hec aūt ſolo duo ꝓtinet. p̄mū eſt ꝙ ipm eē ſit quedā res abſoluta ſupaddita eēntie.ſecūdum eſt ꝙ eēntia creature de ſe nō ſit tāte actualitatis ꝙ poſſit actu exiſtere niſi ei ſupaddat quedā actualitas ꝛ quedam pfectio quā uocamus eē.utrūq; aūt iſtoꝝ ut dicūt falſum eſt. Nā ꝙ eē ſit quedā res abſoluta ꝛ quedā actualitas ſuper addita eēntie falſum eſt ut aiūt.qz hoc poſito ipm eē ſua actualitate poſſet per ſe exiſtere.poſſet igit exiſtere eē ſine eēntia qō nulluꝫ diceret. ¶ Rurſus ad hoc ꝙ per eēntiā actu exiſtat ꝙ opteat ei ſupaddi actualitatē aliquā abſolutā dicunt ēt falſum eē.ſꝫ ſufficit ut aiūt ꝙ ei ſupaddat reſpectuꝫ aliqs ad agēs. Nā illud idem ſm eos ꝙ eſt eēntia in ſe hēt eſſe ꝛ exiſtit ut hēt eē reſpectū ad agēs.ꝛ ut hēt eē effect⁹ agētis. ¶ Secūda rō eoꝝ erat ꝙ ſi eēntia nō pōt actu exiſtere niſi per eē ſupadditū opꝫ ꝙ ꝛ illud eē exiſtat p aliqd ſupadditū:ꝛ qz nō eſt abire in infinitū ſtādū eſt in p̄mis. Dicendū eſt ergo ꝙ res exiſtūt per ſuā eēntiā.nō per aliquā rez ſupadditā eēntie.ſꝫ ſi ipſi eēntie ſupaddat aliquid ad hoc ꝙ res exiſtat illud ſupadditum nō erit res ſꝫ reſpectus tm̄. ¶ Rñdebat ad hanc rōnem ꝙ nō opꝫ ꝙ ſi eēntia nō pōt actu eē niſi per eē ſupadditum ꝙ ꝛ illi eē oporteat dare aliud eē ſupadditū. Nā nō opꝫ ſi mā exiſtit per formā ꝙ ꝛ illi forme ſupaddatur alia forma.cā aūt q̄re nō opꝫ:qz non eodē modo cōparat ad eē mā ꝛ forma ꝛ potētia ꝛ actus. Nā mā eſt illud per qō res pot eē ꝛ nō eē.formā aūt q̄tum de ſe eſt ſm modū loquēdi phoꝝ nō hēt ꝙ poſſit nō eē. ſi aūt hēt ꝙ poſſit nō eē hoc eſt rōne materie in qua recipit. ꝓpter qō ſi eēt aliqua forma ſeparata nō recepta in mā dicerent phi ꝙ illa forma nō poſſet non eē. ſed oporteret eā ſemp eē.iō ſubas ſeparatas qua ponimus formas per ſe exiſtes dixerūt phi eternas eē. ꝛ ꝙ ipſi dixerūt de mā ꝛ forma:nos dicimus de eſſentia ꝛ eē.dicimus eni ꝙ quelibet eſſentia creature pōt eē ꝛ nō eē.ꝛ dicimus ꝙ quelibet creatura per ſuā eēntiam eſt quoddā poſſibile eē ꝛ nō eē.ſꝫ ipſum eē ſi cōſideret ſm ſe nō hēt ꝙ poſſit non eē.ſed ſi pōt non eē hoc eſt qz non hēt per ſe eē.ſed qz recipit in alio:iō ſi eēt aliquod eē ſeparatū illud neceſſe eēt eē.ꝛ ideo qz deus nō eſt eē receptū in alio ſꝫ eſt eē ſeparatuꝫ.iō eſt neceſſe eē. ¶ Cōtra hāc rōnez ꝛ rñſionez quidā conati ſunt arguere dicētes.ꝙ periculoſuꝫ eſt ponere ꝙ eē creature ſit neceſſe eē. Nam ut dicūt ꝛ uerū eſt nō eſt ſimpliciter niſi vnū neceſſe eē.addunt aūt ꝙ ſi eſſe creature de ſe eēt neceſſe eē.tūc eē creature de ſe eēt deus.qz abſurduꝫ eſt ut dicūt ꝙ ipſa ſolo que fundat in hoc dicto abſurda erat. ¶ Tertia rō per quā ꝓfirmabatur poſitio ꝙ ſit ideꝫ eē ꝛ eēntia erat:qz ſi illud eē nō eēt eēntia:nō ergo eſt accns uel ſuba.ſꝫ neutrū horꝝ eſt:ḡ nihil eſt. Ad hoc autē rñdebat ꝙ illud eē ꝫ nō ſit ſuba.eſt tm̄ in gñe ſube nō directe.ſꝫ ſicut act⁹ ꝛ p̄n⁹. Nā ꝛ pūctus eſt in gñe q̄titatis nec tm̄ eſt q̄titas. Nā ſi nō eēnt niſi duo predicamēta ſuba ꝛ q̄titas:non tm̄ oporteret ꝙ quicq̄d eſſet uel eēt ſuba uel quātitas.ſed ſolum oporteret ꝙ quicq̄d eēt uel eſſet in p̄dicamēto ſubſtātie uel quātitatis.ꝛ hac ypotheſi ſtante nō bene argueret ſiquis diceret nō ſūt niſi duo predicamēta:ſuba ꝛ quātitas.punctus ergo nihil eſt qz nec eſt ſuba nec quātitas. Huic enim obiectioni reſpōderet ſtatim ꝙ ex quo potētia eēt p̄dicamētū q̄titatis.potētia eēt pūctus nō qz ſit quātitas.ſed qz eſt terminus uel p̄dicamētū q̄titatis.ſic ꝛ in ꝓpoſito nō eſt dicendū ꝙ eē nihil ſit q̄uis nō ſit directe ſuba.nec etiā ſit ꝓprie accns.eſt tm̄ ipſuꝫ eē aliquid qz eſt in predicamēto ſubſtātie eo ꝙ ſit quedā actualitas ſbſtātie. Hanc aūt rñſionem conātur ipſi deſtruere:qz ſi eē eēt in genere ſubſtātie tanq̄ p̄ncipiū.tc res nō eēnt in genere per ſuas eēntias:ſed per ſuū eē.ſi enim eēt p̄n⁹ ſubſtātie tūc res nō itelligerent eē ſuba nec in genere ſubſtātie nec per eē qō patet eſſe falſuꝫ.qz res ſunt in genere per ſuā eēntiam nec per ſuū eē. ¶ Hīs habitis reſtat videre quō exponunt auctoritates. Arguebat enim ꝓtra eos per boetiū dicentē diuerſuꝫ eſt eē ꝛ id qō eſt ipſum vō eē nondū eſt.ergo eē ꝛ id qō eſt ſine eēntia aūt a creaturiſ differāt ꝛ ad qō ſoluerāt ꝙ boetius per eē intelligit ipſum deuꝫ ſiue ipſum p̄n⁹. per id qō eſt intelligit ipſaꝫ creaturā:uel ꝙ eſt ex p̄n⁰ id ut dicebat diuerſum eſſe ꝛ id qō eſt qz diuerſi ſunt deus ꝛ creatura. Contra hāc aūt expōnem arguebat qz cū dicit diuerſum eſt eē ꝛ id qō eſt ſtatim in auctoritate ſequet.ipſum vō eē nondū eſt.per eē nō poteſt intelligi deus cui maxime cōpetit eſſe.oportet igit ꝙ per eſſe intelligat eē creature ꝙ differt ab eo ꝙ eſt.i. ab eēntia.hanc aūt obiectionē ipſi ſoluūt dicentes ꝙ iſta expoſitio non eſt eoꝝ:imo cōmē.ſic enim iacent uerba cōmētatoris ꝙ per eē realit id qō eſt p̄ncipiuꝫ per id qō eſt vō id qō eſt ex p̄ncipio. ¶ Poſtq̄ autē narrauimus opinionē iſtoꝝ non cā ꝓtradicendi tātis viris.ſed ut poſſit ueritas inueniri.improbabim⁹ oia iſta.ꝛ oſtēdemus p̄mo ꝙ rōnes quas faciūt pro ſe nō ꝓcludūt. Secūdo declarabim⁹ ꝙ diſtinctiones quas faciunt non ſufficiūt ad difficultates ſoluēdas. Tertio oñdemus ꝙ ea que adducūt ad cōfirmādas ſuas rōnes p̄us factas nō ſufficiūt nec quietāt intellectū. Quarto declarabimus ꝙ expoſitio illa ꝫ ſupficietenus videatur eē cōmēti.non tm̄ eſt ſed cōmētatoꝝ:ut patebit alium ,pfundiorem proſequitur intellectum. ¶ Propter p̄mū ſciendū ꝙ tripliciter via poſſumus oſtēdere ꝙ argumētū p̄mū videlicet ꝙ ponētes creaturaꝫ ,pduci ex eo ꝙ eē recipitur in eēntia nō poſſint ſaluare creationē nec concludit nec ,pbat propoſituꝫ. Prima via ſumit ex parte ipſius dei ,pducentis. Secūda ex parte modi producendi. Tertia ex parte rei producte. ¶ Prima via ſic patet. Nam nulla cā preſupponit effectum ſuū.ars eniꝫ nō p̄ſupponit effectū artis:ſed effectū nature.ꝛ nā ſm ꝙ hi⁹ nō p̄ſupponit effectū nature:ſed effectū dei.eo ergo ipſo ꝙ ipſa eſſentia eſt effectus dei.ꝛ eoipſo ꝙ deus in ,pducendo creaturā producit totā eēntiam.ſ.ꝛ eē in tali actione non agit aliquo p̄ſuppoſito ꝙ poſſum⁹ declarare per ſimile in compoſitis ex mā ꝛ forma. Nam ꝫ forma lapidis requirat mām in qua recipiatur ꝛ ꝫ nō poſſit fieri lapis niſi fieret forma in mā.tm̄ ſi deus produceret ſimul formā ꝛ mām lapidis ꝛ faceret lapidem ex nihilo.uere crearet lapidē.uere enim in p̄ncipio creauit deus celum empyreū ꝛ creauit terram.i.totā coꝛporalem ſubam.ꝛ tm̄ tam in celo empyreo q̄ in terra eſt forma recepta in mā.deus igitur in creando celuꝫ ꝛ terram non agebat aliquo preſuppoſito:qz totum

producebat ⁊ nihil erat ibi q̄ nō esset effectus agentis primi. tñ ꝓductū erat cōpositū ex mā recipiēte ⁊ forma recepta. sic ⁊ in ꝓposito. quelibet creatura est talis q̄ est cōposita ex eēntia recipiente ⁊ eē recepto. deus tñ ꝓducēdo creaturā sic cōpositā uere creat q̄ nō ꝓducit eē ex eēntia ꝓiacente. ſz nihil ꝑsupponens simul ꝓducit totū cōpositū ex eēntia ⁊ eē. falsuz est g̃ ponētes produci eē in eēntia uel cū eēntia cum non possit saluare creationē. ¶ Secūda via ad hoc idez sumit ex mō producēdi. Nam ſm cōmētatorē in .12. metaᶜᶜ. si aliquid fieret sine trāsmutatione. tunc illud fieret ex nihilo. dato ergo per impossibile q̄ essentia ꝑexisteret ipsi eē. ⁊ deus faceret eē sine inexñtia ꝓiacente actū: q̄ nō educeret eē de potētia essentie non causaret eē transmutādo eēntiā uere ⁊ ꝓprie crearet esse. Ideo enim inducēs per generationē formam in mā non dicit creare formā ⁊ non dicit eam facere ex nihilo q̄ educit eā de potētia materie. educere autē aliquid de potētia materie nihil est aliud q̄ transmutare mām ad ꝓductionē eius: q̄ sic hoc est eē aliquid in potētia agentis nāle: q̄ pōt agens nāle trāsmutare ut illud fiat. vñ ergo dictuz est q̄ si fieret aliquid in mā nō per trāsmutationē materie: q̄ illud nō educeret de potētia materie. uere illud eēt ex nihilo ⁊ uere esset creatū. ⁊ idem est q̄ ſz aīa rōnalis infundat corpori. dicit tñ esse per creationē: q̄ nō educit de potētia corporis. sic ⁊ in ꝓposito q̄ nō educit esse in essentia per trāsmutationē essentie. sed totū ꝓducit simul essentia ⁊ eē. ideo opz q̄ hoc sit per creationez. qui g̃ nō dubitat q̄ eēntia creetur ⁊ fiat ex nihilo: nō dubitetur q̄ esse creetur ⁊ fiat ex nihilo. totū ergo est per creationē ex nihilo. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex ipsa re ꝓducta. nam ipsa ꝓductio per se ⁊ ꝓmo est totius cōpositi: nō eni debemus imaginari q̄ alia ꝓductione ꝓducat eēntia ⁊ alia eē: sed una ⁊ eadē ꝓductione ꝓducunt utrūq̄: q̄ ut dictū est per se ⁊ primo ꝓducit cōpositū: quo ꝓducto ꝓducit potētia ⁊ actᵘ: ex quib⁹ illud cōpositū resultat. ideo una ⁊ eadē ꝓductione producto cōposito ꝓducunt partes eiᵘ. vñ phs in 2° de aīa vult q̄ nō opz querere quō ex figura cere ⁊ cera fiat. Nam ut ait eoipso q̄ hoc est potētia ⁊ illud actu fit vnū ex eis. per se g̃ est q̄ ex potētia ⁊ actu fit vnū. ⁊ ut magis lucide declarem⁹ qō dicit dicam⁹ q̄ potētia ut potētia est nō hēt per se eē: ſz hēt eē sb̄ actu: ⁊ actᵘ qui est aptus natᵘ est ꝓfectio potētie ſm q̄ hiᵘ est aptus natᵘ nō per se eē ſz in potētia. ⁊ sic ista sūt apta nata fieri potētia. ergo ſm q̄ hiᵘ est apta nata nō per se fieri sed sub actu. ⁊ actᵘ est aptus natus fieri in potētia. totū ergo per se ⁊ ꝑᵒ fit. actᵘ aūt ⁊ potētia fiūt factiōe cōpositi. Cū g̃ arguit q̄ si per creationē ꝓduceret eē in eēntia. eēntia ꝑe crearet: q̄ ꝓduceret nullo alio ꝑsupposito. esse aūt nō ꝑe crearet q̄ ꝓduceret ꝑsuppositā eēntia. alia igit ꝓductione ꝓducet eē ⁊ alia eēntia. ex ipsa igit re producta q̄ per se ⁊ prio ꝓducit cōpositū ex eēntia ⁊ eē: ⁊ una ⁊ eadē ꝓductione cōpositi ꝓducit tā esse q̄ eēntia. patet q̄ nō est dicēdū q̄ eēntia creet ꝓpe ⁊ nō eē. q̄ si una ⁊ eadē productiōe producit eēntia ⁊ eē. si ꝓductio eēntie est ꝓpe creatio cū illa ⁊ eadē ꝓductione producat ⁊ eē ꝓductio ēt illiᵘ eē erat ꝓpe creatio. imo magis est ꝓpe creatio ipsiᵘ eē q̄ ipsiᵘ essentie. si uolumᵘ subtiliᵗ ⁊ profundᵘ ſpeculari. Nam ſz una ⁊ eadē gñatione generet mā ⁊ formā. ⁊ una ⁊ eadē creatione creet essentia ⁊ esse. ⁊ gñaliter loquēdo in creaturis semp una ⁊ eadem productiōe producat potētia ⁊ actus siue potētia tpe ꝑexistat actu in gñatione. siue nō ꝑexistat ut in creatione semp tñ actus est p̄ncipalis rō productiōis q̄ potētia. ⁊ productio p̄cipaliᵘ terminat ad actū q̄ ad potentiā. g̃ in productione uel nō debemus distinguere inter potētiā ⁊ actū. Sed dicēdū est eadē productione produci utrūq̄. uel si uolumᵘ aliquo mō distiguere inter ea dicemᵘ q̄ productio p̄cipaliᵘ ⁊ magis ꝓpe terminat ad actū q̄ ad potentiā. ⁊ magis dicit de actu q̄ de potētia. ⁊ qō dictū est de productiōe respectu actus intelligendū est de creatione respectu eē ⁊ eēntie. Soluta rōne p̄ia q̄ possumᵘ ꝓpe saluare creationē ponendo cōpositionē ex eēntia ⁊ eē. de leui soluit rō 2ª. Nam cū dicit si ponerem⁹ talem cōpōnem: tūc eē educeret de eēntia tanq̄ e ē de suo possibili. sic arguentes uel hoc dicūt ex opione ꝓa. uel supponendo aduersariozᵖ dicta. si ex opione ꝓa tunc rō recipit plura ⁊ peccat in mā. Nā nunq̄ actᵘ educit de potentia nec forma de mā: nisi mā tpe ꝑexisteret forme. sed loquendo de hīs que per creationē fiūt nullo mō essentia tpe ꝑexistit ipsi eē. imo simul una ⁊ eadē ꝓductione producit essentia ⁊ eē. sed si dicat q̄ sic arguētes nō dicūt hoc ex opione ꝓa. sed supponūt illud tā q̄ ab aduersariis dictū dicentis nunq̄ ad nos puenerūt dicta aliquoz qui eēnt tāte dementie ut dicerent q̄ in creatione educat eē de potentia essentie. sicut in gñatione educit actᵘ siue forma de potentia materie. ¶ Solutis aūt duab⁹ p̄mis rōnib⁹ soluemus ⁊ tertiā. Nam cū dicit q̄ prio rerū creatarū est eē ut dicit ꝓpositio. 4. de causis. ⁊ q̄ eē est per creationē cetera per informationē. dicemᵘ q̄ si uolumus accipe auctoritatē libri de causis. oīno dicendū est res creatas eē cōpositas ex eēntia ⁊ eē. ⁊ q̄ esse recipit in essentia ⁊ nō ecōuerso. ⁊ q̄ pficit ⁊ informat essentiā ⁊ nō ecōuerso. Nā in hac ꝓpositione illiᵘ libri dicit q̄ intelligentia hēt yleachi ⁊ formaz. uel ut hñt aliqui textus intelligentia est que hēt yleachi ⁊ formā. forma enim in intelligētijs est quid māle respectu eē: intentio aūt illiᵘ auctoris est q̄ intelligentia est cōposita ex forma ⁊ esse qō idē est cū dicto nr̄o. videlicet q̄ est cōposita ex eēntia ⁊ esse. nā eēntia itelligentie dicit tm̄ formā. nō aūt dicit quid cōpositū ex mā ⁊ forma. ſz g̃ forma nō dicat totā essentiā ſube mālis. dicit tñ totā eēntiā ſube separate. idez est g̃ ſubam separatā uel itelligentiā siue angelū esse cōpositū ex forma ⁊ eē. ⁊ ipm cōponi ex eēntia ⁊ esse. hoc est ēt q̄ alia lra dicit q̄ itelligentia est hīs yleachi ⁊ formā ⁊ facienda est vis in uerbo. Nam ut ait q̄ sicut hīs yle ⁊ formā. nā in itelligentijs nō est ꝓpe yle q̄ nō est ibi ꝓpe materia. sed est ibi yleachi. quo opz mō uolumus ipz noiare. i. est ibi aliq̄d māle ⁊ aliq̄d formale: quia ipsa eēntia respectu ipsiᵘ eē est q̄d possibile. ⁊ iō est q̄d māle respectu eiᵘ. ⁊ ipm eē respectu essentie est q̄d actuale. ⁊ iō est quid formale respectu ipsiᵘ eēntie. itelligētia itaq̄ est cōposita ex māli ⁊ formali: siue ex forma ⁊ eē: q̄ est cōposita ex essentia ⁊ eē. ⁊ si ſm auctorē de causis in ipis intelligentijs que sunt ita ꝓpinque uni p̄mo ⁊ simplici est cōpositio ex eēntia ⁊ esse. multomagis reseruabit talis cōpositio in alijs creaturis magis distantibus a prio p̄no. ⁊ rursus nō solū est intentio illiᵘ auctoris de cāis res creatas eē cōpositas ex eē ⁊ eēntia. ſz ēt est intentio sua q̄ esse informat essentiā ⁊ recipit in essentia qō patet per cōmentū eiusdē ꝓpōnis. 9. Nā ibi dicit q̄ ꝑma cā non hēt in se aliq̄d yleachi. i. aliq̄d māle qm̄ ipsa est essentia tm̄. Intelligentia g̃ hēt aliq̄d māle: q̄ nō est eē tm̄. mālitas g̃ in ipsa intelligētia sumit ex eo q̄ habet aliq̄d ꝑter eē: uel ex eo q̄ habet aliq̄d qō est differēs ab esse. ex ipso igitur esse intelligentia

sumit ex eo q̄ hēt aliquid ꝓeter esse: uel ex eo q̄ hēt aliq̄d qō est differēs ab eē. ex ipo igit eē in itelligētia sumit rō actualitatis: ⁊ ex ipa essentia rō mālitatis ⁊ potētialitatis. ⁊ qz semp actꝰ iformat potētiā: nō aūt ecōuerso. ⁊ semp actus dī recipi in potētia sic pfectio in suo pfectibili. sequēdo intētionē p̄fati auctoris eē recipit in eēntia ⁊ informat eā nō ecōuerso. Arguentes itaq̄ q̄ ꝓia rex̄ creatarū est eē ⁊ q̄ cetera sunt p̄ informationē. esse vo est per creationē non arguūt q̄ nō sint cōpōsite ex eēntia ⁊ eē. ⁊ q̄ in eēntia non recipiat eē. ⁊ q̄ eēntia nō pficiat per eē cuz oia ista sint de intētione illi⁹ auctoris. sed petūt q̄ sibi exponam⁹ ꝓe fatas ꝓpōnes. Ꝓpt̄ qō sciēdū q̄ auctor in illa ꝓpositiōe de cāis vult determiare de multitudie itelligētiarū. ⁊ icipit ab eē ⁊ ab vnitate q̄ nō est mltitudo que nō ꝓticipet aliq̄lit vno. ut dicit ꝓia ꝓpositio ꝓcu li. vnū aūt qō ꝓticipāt itelligētie ⁊ illō in quo vniunt intelligētie est ipm eē. iō anteq̄ determinet de multitudine itelligētiarū ꝑmittit q̄dā de ꝓioritate ipsi⁹ eē dicētes q̄ ꝓia rerū creataꝝ est eē qō ꝓbat dupliṫ. ꝓ qz nihil latius est creatū ipo. 2º qz ipm est uehemētius vnitū ⁊ simplici⁹ alīs. g̃ ibi nō accipit eē fm q̄ distinguit ab eēntia. sz accipit ibi eē ut cōprehēdit oia ⁊ ut cōprehēdit oē eē tā eē essentia q̄ eē actuale. ⁊ sic accipiēdo eē est ualde latū ⁊ nihil est lati⁹ ipso: ⁊ qz est ita latū: ideo eē est illud in quo oia q̄uenīūt ⁊ in quo oia vniunt: ⁊ iō est ꝓri⁹ oib⁹. latiora q̄uenīētiora sūt ꝓora alīs. Ex hoc ēt est simplici⁹ oib⁹ alīs reb⁹ creatis: qz oia alia se hñt per additionē ad ea que sunt gñalia ⁊ coia. ē g̃ eē sic simplex ⁊ sic vnitū. iō q̄rit auctor. cū eē sit simplex ⁊ sit vnitū. vñ facta est multitudo ⁊ spālit ipsius: vñ facta est multitudo in intelligētijs. Ad qō rñdet ipse auctor q̄ ideo facta est talis multitudo in intelligentijs qz ibi cōponit ex finito ⁊ infinito. esse g̃ sz de se dicat quid simplex ⁊ quid vnitū attñ ut est in intelligētijs nō est oino simplex. qz intelligētie nō sūt oino simplices. imo sunt cōpōsite ex finito ⁊ infinito. igit auctor de causis nō accipit eē ut distinguit cōtra essentiaz: uel ut distinguit ꝓtra quodcūq̄. sed accipit esse in oimodi latitudine ꝓout oia cōprehēdunt sub esse. ⁊ sic exponēdo q̄ ꝓia rerū creataꝝ est eē nō hēt locū de esse q̄ distinguit ab essentia. fm q̄ dicim⁹ oēs res creatas eē cōpositas ex essentia ⁊ eē. habita igit intentione auctoris rō est oino ꝓter ꝓpositum. attñ dato q̄ uellem⁹ loqui de eē ꝓout distinguit ab essentia adhuc possemus saluare q̄ ꝓia rerū creatarū est esse. Nam sz vnica ꝓductione ꝓducat totū potē tia. s. ⁊ actus. uel eēntia ⁊ esse. rō tñ ꝓductionis ꝓcipaliuſ sumit ex actu q̄ ex potētia. ⁊ ex eē q̄ ex eēntia. ⁊ ideo esse dicit ꝓia rerū creatarū: qz est id ex quo in re creata ꝓcipali⁹ sumit rō creationis. ut declarem⁹ hoc per sile ponamus q̄ nunq̄ videret color sine luce nec ecōuerso. ⁊ q̄ semper vnica visione videret lux ⁊ color. hoc tñ nō obstante ꝓia rerū creatarū visibiliū esset lux: qz rō visionis ꝓncipali⁹ sumeret ex luce q̄ ex colore. ergo fm ꝓmū modū exponēdi fm quē accipit eē oino coiter ut non ꝓtrahit ad eē actuale: ⁊ ut no distinguit ꝓtra eēntiā fm quē modū magis videt ire auctoris intētio. rō non est facta ad ꝓpositū. sed sequēdo exponem secūdā rō facta nō solū est ad ꝓpositū. sed ēt est ad oppositū: qz fm modū illū iō esse est ꝓia rerū creatarū respectu eēntie: qz est q̄d magis actuale q̄ eēntia. ⁊ qz sp̄ qō est actuale recipit in eo q̄ est potētiale. ex hoc nō habet ꝓpositū q̄ essentia. s. recipiat in eē: sz magis oppositū q̄ eē in eēntia recipiat. Ꝛ vo addebat de eodē libello q̄ eē p̄ creationē est oino ꝓeter mentē auctoris. ibi enim auctor nō loquit de eē ut distinguit ꝓtra eēntiam. sed ut distinguit ꝓtra mouere ⁊ ꝓtra sapere. dicemus q̄dem q̄ res triplicit pōt ꝓsiderari. ꝓio ut sunt aliq̄d in se. secūdo ut tēdūt ad aliud. tertio ut hñt alia in seipsis. ꝓout sunt aliquid in se. sic competit eis eē. ꝓout sunt aut tendūt in aliud. sic cōpetit eis motus ꝓout hñt alia a seipsis nō materialiter sed formaliter. sic competit rebus cognoscere ⁊ scire. qz oportet cognita aliquo modo eē in cognoscēte. sed motus competit rebus dupliciter. qz aliqua mouetur ex se. ita q̄ ꝓncipiū motus est a se ipsis. ⁊ talia dicūtur viuere. alia nō mouent ex se ⁊ ta libus nō competit vita. fm aūt hec tria. videlicet fm esse: intelligere ⁊ viuere: fm intētionem auctoris de causis accipitur causalitas ꝓmarū causarum. Nam cause ꝓmarie fm ipsum sunt tres. videlicet. deus: itel ligentia: ⁊ aia celi. ideo fm ipsum est in omnib⁹ rebus esse. sed ab intelligentijs est in animab⁹ sapere ⁊ intel ligere. sed ab animab⁹ celoꝝ esse in hijs inferioribus est sine viuere. vult ergo auctor de causis q̄ viuere ⁊ vniuersaliter pfectiones que sunt ab alijs causis ꝓe supponunt esse ⁊ est a deo. ideo esse dicitur esse per creationē: quia est ꝓima perfectio: ⁊ est a ꝑma causa. cetera vo que sunt perfectiones secūde ⁊ fm illū auctorem possunt esse a secūdis causis dicuntur per informationē. ibi igitur nō accipitur eē ut distinguitur contra essentiam. sed ut diuiditur cōtra perfectiones alias. ⁊ q̄ iste debeat eē intellectus patet ex illa ꝓpositione decimaoctaua. ⁊ etiā patet ex ꝓpositiōe 3ª ubi dicit q̄ postq̄ ꝓima causa creauit aiam ⁊ posuit eam stramētū intelligētie. ⁊ subdit q̄ aia efficit opationes intelligibiles que suscipit impssiones intelligētie. vult g̃ ille auctor q̄ oia hñt eē a deo p̄ creationē. sed spēs itelligibiles ⁊ qz itelligat hēt ab itelligētia: eē igit aie est a deo per creationē: sz itelligē pfectiones alie pñt eē ab alijs cāis per informationē. ⁊ ut magis ꝓfundius incedamus ad mentē auctoris. dicamus q̄ anime celi competit eēntialiter mouere: itaq̄ est essentialiter vita: qz motus est quoddā opus vite. intelligēti aūt cōpetit eēntialiter intelligere. ita q̄ est essentialiter intelligētia fm auctorē illum. deo aūt cō petit essentialiter eē. ⁊ fm eūdem auctorē res sunt in se. utrū aūt sit uera snia illi⁹ auctoris de causis non est p̄sentis speculatiōis. sufficiat aūt ad p̄sens scire q̄ rō facta nō est fm mentē eius. ¶ Aduertendū tñ q̄ arguentes ex auctore de causis q̄ eēntia recipiat in eē nō solum nō intendūt fm mentē auctoris. sed ēt non seruāt positionē ꝓpriā. uolunt enim ipsi q̄ essentia dicat rem ut est aliquid in se. esse vo dicat eam ut est aliquid in effectu ⁊ ut habet respectū ad agens. itaq̄ ut ipsi plane testant eē supra essentiā nō addit nisi respectū quēdā. Si igit essentia recipit in eē: ⁊ si eē est per creationē cetera per informationez. respectus ⁊ illud qō est respectui erit fundamtū oiuz alioꝝ. cetera vo se habebūt per informationē. ipse vo respectus se habebit ut fundamētū qō nullus diceret. ¶ Ostenso q̄ rōnes impugnātiū cōpōnez eē cū eēntia nō ꝓcludūt. declarabimus q̄ distinctiones quas faciunt nō ꝓcludunt nec sufficiunt ad tollēdas difficultates. Est eni ꝓima distinctio de ipso possibili. dicunt aūt aliud eē possibile subiectiue ⁊ aliud terminatiue q̄ ⁊ nos ꝓce dimus. sz dicimus q̄ nō est possibile terminatiue sine possibile subiectiue. ⁊ nunq̄ agēs faċ nisi cōpositū ex potētia ⁊ actu. si eni posset fieri potentia sine actu uel eō. possent in factione illa talia possibilia separi. sz loquēdo de cursu nec factio vni⁹ nō est sine factione al-

teriuſ.q̄ patet in mā ⁊ forma que est p̄fectio materie ⁊ magis patet in eēntia ⁊ eē q̄ est pfectio ipsi⁹ eēntie. Nam facere mām nō est facere q̄ mā sit mā. Nā cuz semp mā sit mā nō indiget mā factione. sz facere māz est facere q̄ mā sit sub forma. ⁊ ulr facere potētiā est facere q̄ potētia sit sub actu. sic ēt facere formā mālē nō est facere q̄ illa forma sit forma. qz sic forma non indigeret factione. sz est facere q̄ forma illa sit in mā. pōt tn̄ corrūpi corruptionez p̄ nature. est dicere oppositū in adiecto: qz si eēntia semp manet eēntia in se ipsa hēt perpetuitatē. Naz si eēntia nō est in re extra per aliquā rem semp additā. idē est eēntiā eē in re ex̄ qō eēntiaz eē eēntiam. qz ut ipsi ꝓcedunt eēntia semp manet eēntia. uel saltē si semp uerū q̄ eēntia est essentia. semp uerū eēt q̄ essentia eēt in re extra. ⁊ ita in se ipsa semp perpetuitatē hēret ⁊ p̄m se nō posset ei accidere corruptio. sed quid dicim⁹. Nūquid ꝑpositio assumpta nō est uera. creature de se sūt annihilabiles ⁊ de se tendūt in nihil. quid ergo opz ultimo rē componitam ponere. postq̄ quelibet creatura de se est talis. cuiuslibet creature in eēntia sua poterit accidere annihilatio. ad qō dic̄. q̄ sz creatura de se sit annihilabilis: qz nulla eēntia creature hēt de se q̄ sit actu nisi ei supaddat actuale eē. ⁊ ideo q̄tū est de se quelibet talis eēntia non est ⁊ in nihilum tendit. si aūt actu existit ⁊ perpetuat in tali existētia. hoc est per benignitatem creatoris dantis ei eē ⁊ ꝓseruātis ipsaz in tali eē. Qō vo tertio addūt q̄ nihil corrumpit̄ nec annihilatur nisi habeat suū actuale ⁊ suū potētiale. sed nō opz q̄ illa differāt re: sed itētione. ⁊ qō quarto dicūt q̄ nihil p̄ducit̄ nisi sit cōpositum. sed sufficit q̄ cōponētia differāt intētione nec opz q̄ differant re: ⁊ q̄ obiecerant quarto obuiādo utrūq; oīno dicētes nihil eē possibile creari uel annihilari nisi sit cōpositum ex potētia ⁊ actu. sed sufficit illud actuale differre ⁊ possibile intētione. dicemus ad hoc q̄ sic dicētes. p̄mo nō stant in fundamētis suis. distinxerāt enim p̄mo inter possibile subiectiue ⁊ terminatiue uel obiectiue. uolētes ex hoc vitare q̄ nō semp ⁊ in oi ꝑducto eēt quid possibile subiectiue. nunc aūt postq̄ in quolibet ꝑducto ꝓcedūt componem ex actuali ⁊ potētiali cū semp actuale recipiat̄ in potētiali. in quolibet ꝑducto ꝓcedunt aliud possibile subiectiue sz illud possibile subiectiue sola intētione differat a suo actuali. q̄ p̄m eos est possibile terminatiue. nō ergo stāt in ꝓprijs fundamētis. ¶ Secūdo per hi⁹ dicta nō possunt difficultates effugere. dicemus enim p̄m sic opinātes q̄ idē est p̄m rem eēntiā eē eēntiam ⁊ essentiā existere in re ex̄. differt tn̄ intētione ⁊ ꝑpter hāc dīam semp uerificabitur q̄ eē sit eēntia. nō tn̄ semper uerificatur q̄ sit in re extra. quid sit aūt differre intētione p̄us non intellexim⁹ nec nūc intelligim⁹. sed de hoc in hac eadem qōne spālem faciemus sermonē. Nūc sumamus vba sic opinantiū dicentes q̄ differre sola intētione nō est differre re. quo supposito tanq̄ fundamētū ipsoz arguamus sic. sic nulla eēt dīa inter eēntiam eē eēntiaz ⁊ eēntiaz eē in re ex̄. sicut ipsi ꝓcedūt q̄ eēntia semp manet eēntia. uel saltē sicut opz ꝓcedere hāc semp eē uerā q̄ eēntia ē eēntia. sic opteret hāc sp uerificari q̄ eēntia eēt in re extra. Tota ergo cā q̄re semp uerificat̄ q̄ eēntia sit eēntia ⁊ non q̄ sit in re extra est ꝑp dīam que est inter hāc ⁊ illam: sed ibi nō est dīa p̄m rem. ergo sic semp uerificat̄ q̄ eēntia sit eēntia. ita ꝓz rem ⁊ p̄m rei ueritatē semp uerificat̄ q̄ essentia sit in re extra. forte p̄m intellectū uel p̄m aliū modū oporteb̄it eam uerificari. Nā qz sunt idē p̄m rē ens ⁊ vnū impossibile est de aliquo uerificari q̄ sit ens. q̄ de illo p̄m rē nō uerificet̄ q̄ sit vnū. uerū qz hec differūt p̄m intellectū nō opz q̄ quicq̄d apprehēdit aliq̄d eē ens q̄ apprehēdat illud eē vnū. qz intellectus entis precedit intellectū vni⁹ p̄m rem: ergo qz nō differūt realit̄ ens ⁊ vnū. sicut semp ens est ens: ita semp est vnū. sed ens qō semp p̄m rem est vnū. nō opz q̄ per intellectū semp apprehēdat vnū: qz differūt illa intellectui que p̄m rē suā idem sunt. ut ponam⁹ exēplum de hijs que differūt intētione. dicam⁹ q̄ actio ⁊ passio dicāt eandem rē. differūt tn̄ intētione. nam cū dīa p̄m eos differat intētione a genere ⁊ tn̄ collocāt in eodē predicamento cū ipso. multomagis actio ⁊ passio differūt intētione que faciūt diuersa p̄dicamēta. ponamus ulterius q̄ cū actio ⁊ passio dicūt eandē rem differūt intētione. intellectus tn̄ actionis p̄cedit intellectū passionis. hac ypothesi stāte nō poterit uerificari p̄m rē. q̄ sit vnū ⁊ nō sit aliud. tn̄ ꝑpter diuersitatē intētionis poterit forte per intellectū apprehēdi vnū q̄ non apprehēdet aliud. sic in oppositō. si idē est p̄m rem essentiam eē eēntiā ⁊ eēntia eē in re extra. ita q̄ ipsi eēntie nulla res addit̄ ut est in re ex̄: sz solū supaddit̄ intētio uel rō uel q̄cq̄d aliō qō nō sit res. optebit q̄ sic semp uerificat̄ q̄ eēntia sit eēntia. semp p̄m rem vificetur q̄ sit in re extra. igit̄ ꝑpter dīam potero forte intellige re eēntiam eē eēntiaz. nō intelligēdo eam eē in re ex̄. sed ꝑpter idētitatem realem q̄diu uerū erat q̄ essentia sit eēntia. tādiu realiter erat essentia in re ex̄. Redeamus ergo ad ꝓpositū ⁊ dicamus q̄ eēntia est eēntia per seipsam. ⁊ q̄tum ad hoc nō idiget factore nec ꝓseruatore sz est in re ex̄. per eē actuale sibi realit̄ supadditū. iō q̄tum ad hoc idiget factore ⁊ ꝓseruatore. ¶ Improbata distinctione de possibili ⁊ ostēso q̄ in qualibet creatura opz dare eēntiā que pficit̄ per esse. ⁊ declarato q̄ eēntia eē quoddā possibile subiectiue differēs realiter a suo actuali esse. uolumus improbare distinctionē de ipsa eēntia. Dicebat quidē q̄ negātes realē dīam inter eēntiā ⁊ eē. distinguūt de eēntia dicentes q̄ quedā est eēntia que ꝑpetate sue nature existit. quedā aūt existit quadā extrinseca denoiatione. ⁊ per quēdā respectū supadditum. ut creatura que pōt existere ⁊ nō existere. nō qz differat realr a suo eē. sed qz nō dicit̄ eē nisi ut est in effectu ⁊ ut hēt respectū ad agēs. ⁊ qz talē respectū pōt hēre ⁊ nō hēre. iō pōt eē ⁊ nō eē. p̄m hos q̄ deus ꝑducēs creaturam: nō opz q̄ ꝑducat aliq̄d cōpositū ex re ⁊ re. sz ex re ⁊ respectu. sz hoc stare non pōt. qz nunq̄ respect⁹ per se acquirit̄: nisi qz acq̄rit̄ aliq̄ res in qua fundat̄ respectus ⁊ sic nūq̄ acquirit̄. ita nunq̄ separat̄ ab aliqua re: nisi qz separat̄ ab ea res aliqua in qua illi⁹ respect⁹ est fundamētū que oia intelligēda sunt supposita imobilitate obi ad qō terminat̄ ille respect⁹: ut siquis per albedinē sit sil parieti alba supposita imobilitate pietis ad quē terminat̄ ille respectus. nō poterit iste acq̄rere talem respetū nisi acq̄rat albedinē que est fundamētū ei⁹ nec poterit hi⁹ respectū perdere nisi ꝑdat albedinē in qua fundat̄. ponēdo autē eēntiam realiter differre ab esse nulla nobis occurrit difficultas ex hi⁹ respectibus. dicemus quidē q̄ deus producendo creaturā producit simul essentiā ⁊ eē. hac aūt ꝑductione facta sicut producere eē nō est facere q̄ eē sit eē: qz hoc semp est: sz est facere q̄ eē sit in eēntia. sic ex tali productione eē habet quēdam actualē respectū ad deum. nō qz eē sit esse: qz tūc haberet semper actualem talem respectū ⁊ semper existeret. sed hoc cōpetit ei qz est in essentia ⁊ qz pōt ab ea separari. ⁊ potest ei nō ineſſe. ideo pōt

talem respectū admittere ⁊ pōt deficere ⁊ potest nō existere. ⁊ qō dictū est de esse respectu essentie. intelligendus est de eēntia respectu eē. Nunq̄ enim ꝓducit eēntia nec eē nec cōpositū ex utrisq; nisi sit ibi actualis respectus quē habet ad deū. qz semper inter ꝓducens ⁊ ꝓductū opz relationē eē. sed talis respectus actualis nō cōpetit essentie nisi ut actu ꝓiungit ipi eē. nec cōpetit eē: nisi ut ꝓiungit essentie. nec cōpetit ipsi composito: nisi ut coniungitur essentie nec competit ipsi cōposito nisi ꝓout ei⁹ cōponibilia adinuicē connectunt. ⁊ qz talis ꝓiunctio pōt de nouo fieri possunt de nouo ꝓduci ⁊ de nouo acquirere respectum. rursus qz potest talis cōiunctio destrui. possunt talia annihilari ⁊ possunt ꝑdere talem respectū. sed cōstat q̄ res non pōt acquirere seipsaz nec separari a seipa. q̄re si in creatura nō differt realiter eēntia ⁊ eē. ⁊ ex eo q̄ res hēt esse: hēt actualem respectū ad deū q̄ res nō hēt ſparari a seipsa nō poterit separari a suo eē nec ab hi⁹ actuali respectu. sed qz hoc incōueniēs in alijs dictis videt eē ꝑtractū faciemus ſpālem difficultatē de ipso respectu. dicemus quidē q̄ si ꝓductū est cōpositum ex re ⁊ re facile est imaginari ꝓductionē eius ⁊ destructionē: qz ex ꝓiunctione rerū cōponibiliuz fiet ꝓductio ex separatione fiet destructio. sed si ꝓductū nō opz q̄ sit cōpositū ex re ⁊ re: sed ex re ⁊ respectu. tūc essentia creature intātū diceret ꝓduci in re extra inquātū acq̄reret hi⁹ respectū. intātū annihilari inq̄tum ꝑderet talem respectū. hi⁹ ergo respectus poterit eē per se acquisitio ⁊ per se admissio. ⁊ per ꝓns poterit eē motus ad relationē. cuius ꝓtrariū ꝓbat in 5° phisico ꝛ. nunq̄ eni nec per creationē: nec per aliquē motū pōt acquiri: uel perdi per se respectus. ſz semp acquirit uel perdit aliquod absolutuz in quo fundat talis respectus. ¶ Sed quidā conati sunt hoc infringere dicētes q̄ quidaz sunt respectus qui fundant in extremis ex nā ꝑa. quidā vo ex mera libertate agentis. respectus aūt ad deū ut dicūt fundant in essentia creature nō ex nā ipsius eēntie. sed ex libera actione ꝓmi: qz pōt deus suam actionez subtrahere a re siue ab eēntia creature. ideo pōt ei talis respect⁹ deficere ⁊ pōt creatura nō eē. sed hoc q̄tum nobis videt tripliciter deficit. Prio qz nō arguit ꝓposituz. Secūdo qz accipit extranea ⁊ per accns. Tertio qz difficultatem nō euitat. Ponamus quidē q̄ deus ex libera actione sua faceret parietē albū ⁊ ex eadē libera actiōe faceret hoiem albū qui per albedinem assimilaret parieti. hoc aūt ponēdo deus ex libera actione fecit q̄ esset hec relatio ⁊ hic respectus qui est inter hoiem ⁊ parietē. ſz quātūcunq; ex libera actione ꝓmi hēat eē ista relatio. nunq̄ tñ deus posset istā relationē tollere nisi uel destruēdo parietē uel separādo ab hoie albedinem que erat imediatū fundamētū illius relatiōis. sed q̄diu paries albus manet imobilis ⁊ ab hoie albo non separat albedo opz talem ſilitudinē esse inter hoiem ⁊ parietē. sic in ꝓposito. creatura est ꝓducta ex libera actione ꝓmi. ipsa aūt sic ꝓducta hēt q̄daz actualem ſilitudinem ⁊ quādam actualē imitationez ad ipm deum. Si ergo deus uellet istam actualē similitudinē ⁊ istam relationē tollere ab eēntia creature. uel oporteret q̄ seipsum destrueret uel q̄ aliquā rem remoueret ab essentia creature que est imediatū fundamentū hi⁹ relationis. ipsaz enim relationē per se ex mera ⁊ libera libertate uoluntate nec remouere nec dare posset. si ergo creatura ꝓcedit ex libera actione ꝓmi. ⁊ ex mera uolūtate ei⁹: qz ꝓcedere ⁊ nō ꝓcedere opz q̄ sit composita ex re ⁊ re. nō ex re ⁊ respectu: qz respectus nō pōt separari a re nisi per separationē alicuius rei. sed si res ꝓcederet a deo non ex libera actione nec ex mera uoluntate. sed ex quadaz necessitate nature. ita q̄ hi⁹ respectus ad deuz de necessitate ꝓsequeret essentias rerū. forte possemus sustinere q̄ creaturā non oporteret esse compositā ex re ⁊ re. sed ex re ⁊ respectu. uelle igitur ex libera actiōe ꝓmi subterfugere difficultatem q̄ nō oporteat creaturam eē compositā ex re ⁊ re. sed sufficiat ea componi ex re ⁊ respectu: qz non ꝓcedit a deo ex nāli origine sed ex libera actione. nō concludit ꝓpositum. Nam si ꝓcederet ex naturali origine: ⁊ non ex libera actione nec ex libera uolūtate magis possemus saluare qō dicit. ¶ Secūdo deficit hi⁹ dictū quia accipit extranea ⁊ per accidens. nam ꝛz paries albus sit ꝓductus ex libera actione eius ꝓmi. etiaz hō albus sit ēt ꝓductus ex libera actione eius. similitudo tñ inter parietē album ⁊ hoiem album fundat in natura rerū sic se habentiuz. ideo non posset deus hanc relationē tollere nisi uel imutaret parietem uel aliquid deriperet a nā hois. sic ⁊ in ꝓposito creatura ꝓducta est ex libera actione ꝓmi. similitudo actualis que est inter creaturam sic ꝓductā ⁊ deū fundat in ipsa nā creature sic ꝓducta ⁊ sic se hñte. si ergo deus uellet istam actualem similitudinē tollere oporteret uel q̄ seipsum imutaret qō est impossibile. uel q̄ aliquid a natura creature deueret q̄ de mūdo tolleret talis actualis similitudo. cū ergo distinguitur de respectib⁹ qui fundātur in extremis ex natura ⁊ ex libera actiōe. patet q̄ si cōsideratur illud qō est per accidens: qz iste respectus non pōt tolli ex libera actione: nisi qz liberaz actionē dei potest fieri uariatio in natura creature. ex libera actione ꝓm se non potest nec acquiri nec tolli aliquis respectus nisi qz per illam liberā actionē potest alicui nature acquiri uel tolli res aliqua. ut qz pōt ei acquiri uel tolli actuale esse mediāte quo sumit talis actualis relatio. sed dices q̄ ipsa essentia creature ꝓm rem refertur ad deum. ergo ipsa est imediatū fundamentum hi⁹ relationis. non igitur opz ibi ponere aliquid aliud. ad qō dici pōt q̄ ipsa essentia ꝓm se dependet ⁊ ꝓm se refertur ad deum. sed talem relationez actualit habere nō potest nisi ut est cōiuncta actualiter ipi eē. Nam eēntia creature nō habet talem actualem relationē ad deum nisi inquātum est effectus eius ⁊ inq̄tum est ꝓducta a deo. sed quia ut dicebat ꝓducere eēntiā nō est facere q̄ eēntia sit eēntia: ſz q̄ sit ꝓiūcta ipsi esse. sic habere talem actualem relationē non cōpetit essentie ut est essentia: sed ut est cōiuncta ipsi eē. nec eē hoc competit ut est esse. sed ut est ꝓiūctum ipsi essentie. ¶ Tertio hi⁹ dictū non euitat difficultatē. Nam si hi⁹ relatio habet eēntiā. essentia creature ex libera actione dei. ista libera actio dei ut est quid trasiens in creaturaz: uel dicit rem tm̄ absolutam additam essentie creature. uel dicit relationem ⁊ tm̄. si dicit rem absolutam superadditā essentie intm̄ videz q̄ creatura non solum sit composita ex re ⁊ respectu fundata in re: sed ex re ⁊ re. ⁊ ex respectu fundatur in compositione rerū. q̄ si hui⁹ actio nō dicat nisi respectum tm̄ superadditum essentie. cum eēntia creature hoc modo deficiat eē qō perdit hi⁹ respectum. ⁊ hoc modo incipiat q̄ acquirit ipm per se. ergo alicui acq̄retur ⁊ per se ab aliquo tolletur ipse respectus. non g̃ per huiusmodi dictuz effugitur difficultas: quia hoc concesso adhuc stat tota rō difficultatis. ¶ Improbatis distinctionibus quas faciunt de possibili ⁊ de essentia. Uolumus improbare distinctionem de ipso

differre siue de ipsa differentia. Jn hoc aũt sic ꝓcedemus. qz ꝑmo ostendemus distinctionẽ ipsam nõ eẽ bonã. secũdo ostendem⁹ q̃ per eam non sunt difficultates euitate. distinguũt enĩz triplex differre. re: rõne ⁊ intentione. nam ut aiũt accñs a sb̃o differt re. diffinitũ a diffinitione differt rõne. cuz ergo dẽia a genere differat plus q̃ diffinitũ a diffinitione ⁊ minus q̃ sb̃m ab accñte ergo est dare mediũ iter differre re ⁊ rõne. Jstud autẽ differre mediũ uocet differre intẽtione. sz iste modus arguẽdi non ualet. Nam si sit differre medium inter differre accñtis a sb̃o ⁊ diffinitionis a diffinito. non tñ ꝓpter hoc est dare aliquod differre medium inter re ⁊ rõne. sed in ipso differre rõne est dare magis ⁊ minus. ⁊ in ipso differre re est dare magis ⁊ min⁹. Nã posito q̃ diffinitio asini sit aial idisciplinabile. hoc posito dicem⁹ q̃ asinus differt ab aiali disciplinabili ⁊ differt a musca ⁊ a mulo. sed ab aiali indisciplinabili differt asinus rõne. a musca aũt differt re. sz cuz asinus plus differat a mulo q̃ a sua diffinitione ⁊ minus q̃ a musca. ergo asinus differt a mulo sola intẽtione uel differt ab eo modo medio inter rẽ ⁊ rõnez. Dicemus ergo q̃ nullus est modus medius inter rez ⁊ rõnez. tñ qz asinus differt plus a musca q̃ a mulo sz ab utroq; differat re. ideo differre a mulo est differre medium inter differre a musca ⁊ a sua diffinitione. sic etiã posito q̃ dẽia dicat totũ dicit genus qõ nõ credo uerum eẽ nisi in rebus simplicibus ut in substãtijs separatis. ibi enim si sciremus gen⁹ ad dẽiam. oporteret utrũq; significare totam nãm. sed nõ sic in rebus cõpositis. aiatum enim nõ significat nã aiam. aia aũt nõ dicit totũ q̃ dicit genus nec dicit totũ q̃ dicit aial. sz dicit partẽ formalem eius. sic ẽt sensibile ⁊ rõnale uel dicunt partẽ formalẽ rei: uel qz nescimus noiare ꝑas formas rerũ. loco ꝓpriarũ formarũ ponim⁹ sensibile ⁊ rõnale: ⁊ talia que sumunt ex ꝓpriis opationib⁹ ex quib⁹ indicat ꝓpria natura ⁊ ꝑa forma rez. dẽia ḡ nõ significat totũ. ⁊ tõ nõ p̃dicat eẽtialr sz denoiative: ut hõ nõ est aia sz aiatus. ⁊ cuz p̃dicat denoiative nõ sigt totũ iplicat totũ sic ẽt albũ rõne ꝓcretiõis iplicat illõ de quo p̃dicat lz solã albedinẽ significet. ꝑz hoc ḡ illud qõ significat dẽia realiter differt a significato generis sicut pars a toto ⁊ sicut forma differt a cõposito ex mã ⁊ forma. sed posito q̃ differẽtia significet totuz sicut ⁊ gen⁹. dicemus q̃ differt a genere sola rõne ac tũ inter differre magis ⁊ min⁹ ⁊ ꝑm hãc ypothesiz plus differt rõne dẽia a genere q̃ diffinitio a diffinito ⁊ q̃ aliqui dicũt hoc nõ eẽ solũ ꝑm magis ⁊ minus sz ꝑm aliũ ⁊ aliũ modum differendi. dicemus q̃ alius ⁊ alius modus differendi ubi est vnitas rei solam differentiam rõnis facit: quia ex quo res est vna rõ est illa que hos modos diuersitatis inuenit: lz hec rõ non sit uana: qz ex ipsa rõne ut tales diuersitates modoz significandi possint ex ea sumi. Rursus cũ ꝑm q̃ hec distinctio nõ est competens difficultatẽ non euitet. uolunt eni isti q̃ differens intẽtione ab alio possit intelligi cum opposito eius. ut q̃ genus differt intentione a dẽia ut aial rõnale: ideo põt intelligi cũ opposito rationalis ut sit. dicũt aũt lz essentia differat sola intentione ab eẽ potest intelligi nõ esse. Sed sic dicẽdo nõ tollitur difficultas nec soluit argumẽtũ. Nam genus non dicit rem vnã nec formã vnam. si enim genus diceret rem vnã impossibile eẽt q̃ eidẽ generi possent competere dẽie oppositẽ. vnde nec potentia nec actu genus hẽret differẽtias oppositas si diceret vnã rem ⁊ vnam formã nisi forte genus respectu differẽtiarũ oĩno se haberet. sic eadem mã respectu ꝓtrariarũ formarũ uel sicut idem sb̃m respectu oppositorum accidentiũ ⁊ tũc differret genus a differentia re sicut mã a forma ⁊ accñs a sb̃o. Dicamus ergo q̃ aial dicit sola intentione differre a rõnali non est eadem res cum aiali irrõnali: ergo qz nõ differt aial intẽtione a rõnali. ideo põt intelligi cum opposito eius. sed quia aial nõ dicit rem vnam nec formam vnam. ideo potest intelligi cum utroq; oppositoz. sed si aial diceret rem vnam: ⁊ posset intelligi cũ utroq; oppositoz ⁊ de necessitate differret re ab utroq; eorũ. sicut materia ab utraq; forma ⁊ sb̃m a duobus oppositis accidẽtib⁹. igitur cũ illa eadẽ eẽntia ꝑm rem que habet eẽ possit intelligi non esse. uel posset intelligi cũ opposito ipsi⁹ esse: qz nihil potest intelligi cuz opposito suiipsi⁹. opz q̃ realiter differat ab esse. ¶ Possumus aũt ad hãc ueritatẽ ostendendã facere sillogismũ expositoriũ. ut si aliquid sit animal rõnale ⁊ illud idem sit irratiõale: uel possit intelligi esse irrõnalis. idem aial erit uel poterit esse rõnale ⁊ irrõnale qõ est incõueniẽs. bene ḡ sequit q̃ animal rõnale realiter differat ab irratiõali. uel ab eo q̃ põt intelligi esse ut rõnale. quicqd igitur potest intelligi cũ opposito alicui⁹ realiter differt ab ipso. essentia ergo realiter differt ab esse: qz potest intelligi cum opposito ipsius eẽ. sed hoc q̃ diximus de sillogismo expositorio quidam conati sunt soluere dicentes q̃ idem sensibile uel idem aial põt considerari ut ꝓtractũ uel ut non ꝓtractũ. si ꝓsidereẽ ut ꝓctum. si sequit rõ de sillogismo expositorio. sed ut non contractũ sic nõ sequit. sed hoc dictum ꝓsiderat q̃ est per accidens ⁊ difficultatem non euacuat. accidit enim ⁊ extraneũ est sillogismo expositorio ꝓsiderare aliquid ut nõ ꝓtractũ. qz semp ibi considerat vnũ ⁊ idem ꝑm rem. ⁊ ideo sillogismus expositorius gr̃a ꝓtractionis ⁊ gr̃a idẽtitatis realis ⁊ gr̃a materie cõcludit nõ gr̃a forme. Rursus. hoc difficultatẽ non euacuat: imo magis eam reflexat. Nam animal non ꝓtractũ non dicit vnã rem. nõ igitur ꝓpter differre intẽtione: sed ꝓpter differre re. ⁊ quia nõ dicit vnam rem põt intelligi cum hoc ⁊ cũ opposito. quicqd igitur põt intelligi cum opposito alicuius opz q̃ sint alia res ab ipo. ut si materia potest intelligi cũ opposito ipsius forme est alia res a forma. si subiectũ cum opposito ipsius accidentis est alia res ab accidẽte. si animal cũ opposito rõnalis animal qõ est irrationale. uel qõ põt intelligi esse irrationale est alia res a rõnali eẽntia que põt intelligi cũ opposito ipsius eẽ. est alia res ab eẽ. ¶ Solutis rõnibus ⁊ inꝓbatis distinctionib⁹. restat tertio declarare q̃ ea que adducũt ad ꝓfirmãdas rõnes ꝓius factas nõ sufficiunt nec quietant intellectũ cum dicũt falsum esse q̃ eẽ dicat de se quãdam actualitatẽ quia tũc posset per se esse ⁊ per se ꝓduci si cõsiderent predicta nõ habet difficultatẽ qõ dicitur. Nã nullus agens facit q̃ repugnat effectui. hoc est de rõne ipsi⁹ effectus q̃ per se nõ fiat nisi compositus. esse enim q̃ nec est in alio nec est aptum natũ esse in alio est eẽ solius dei qõ nõ potest eẽ effectus alicuius agẽtis. ⁊ q̃ adducũt ad confirmãdaz eandẽ rõnem q̃ eẽ non dicat nisi solum respectũ inter essentiã patet falsum eẽ. quia cum eẽntia dicatur creari inq̃tum habet esse ⁊ annihilari inq̃tum perdit esse. qz solius respectus termino potest acquiri ⁊ perdi. sic esse solũ respectuz nõ dicit supra essentiã. sed rem aliquam absolutam. Uolebant ergo isti confirmare rõnem ꝓimã. q̃ esse non dicit rẽ aliq̃ supra eẽntiã. sicut nec vitas nec bonitas eo q̃ solũ respectũ addãt supra ipaz qõ ꝑz falsum eẽ. q̃ vo adducũt ad ꝓfirmationẽ rõis scõe. videlz q̃ eẽ

creature nō est necesse esse: ꝛ q̄ hoc est periculosum ponere: ꝛ per hic non pōt solui rō ducēs ad infinitū. dici pōt q̄ nec hoc dixim⁹ q̄ eē creature sit necesse esse. sed dixim⁹ q̄ eē vñ esse est nō hēt q̄ ei accidat corruptio nec alicui actui ut act⁹ est hēt q̄ ex hoc accidat ei corruptio. sed hoc hēt ex eo q̄ recipit in alio uel ex eo q̄ est aptum natū recipi in alio. nec ꝓpt hoc ponim⁹ q̄ simplr sit aliq̄d necesse eē nisi solus deus qz solus ipse est eē ꝛ actus qō nec in alio est receptuz nec est aptū natū recipi. sz est imobilitate per se stans. cū ergo dicit q̄ eē creatū nō est necesse eē nō obiciat nostris dictis. Nam eē creatū dicit duo. dicit enim eē ꝛ dicit tale eē. rōne qua dicit eē nō hēt vñ corrumpat ꝛ vñ desinit eē. ꝛ rōne qua dicit eē tale ꝛ recepit. Nā si eē rōne qua eē diceret quid defectibile nulluz esset esse nisi defectiuū. ergo rōne qua esse. sed ex eo q̄ est creatū ꝛ est in aliquo receptuz quid defectiuū noiat. adhuc igit stamus in primis fundamētis. q̄ si eēt aliquod eē nō receptū in alio nec aptū natuz recipi non posset desinere eē. uel possumus dicere q̄ nulla creatura est necesse eē simpliciter. attn̄ non est incōueniēs q̄ sit necesse eē ꝼm quē. sicut quilibet particularis hō siliter est corruptibilis. ꝛ tn̄ ꝼz quid ꝑsideraī ut quid intelligibile ꝑsideratur ut abstractuz a tpe ꝛ ut semp ens ut dicit in ꝓribus q̄ michalus intelligibilis semper est michalus. igitur uel callias uel quicūq̄ particularis hō est hō determinati tēporis ꝛ est quid corruptibile: ꝛ tn̄ taliter posset ꝑsiderari q̄ ꝑsideraretur ut non corruptibile: sic quelibet creatura simplicit est quid uertibile. tn̄ non est incōueniens q̄ taliter possit ꝑsiderari q̄ ꝼm illum modū ꝑsiderādi nō accidat sibi corruptio. ¶ Tertium ēt qō adducunt ad ꝓfirmandas eoꝝ rōnes: videlicet q̄ eē nō potest eē in genere substātie tanq̄ ꝓncipiū: qz tūc suba eēt in genere non per eēntiam suā sed per eē. dici pōt q̄ eē est in genere sube tanq̄ ꝓncipiū nō q̄ faciat sb̄m eē subam: qz suba est suba per eēntiam suā. hēt tn̄ ipm esse rōnē ꝓncipij respectu sube. nō ꝓout suba est suba. sed ꝓut suba est in effectu ꝛ ꝓout existit actu in rerum nā. ꝛ qz esse sic hēt rōnez ꝓncipij respectu sube reducit ad genꝰ sube. cū ergo dicit q̄ si eē haberet rōnem ꝓncipij respectu sube q̄ suba non collocaret in genere per suā eēntiaz sed per eē: plana est rn̄sio: qz tunc ueritatem hēret qō dicitur si eē sic hēret rōnem ꝓncipij respectu sube qō per ipm suba eēt suba. sed ut dictū est suba ꝛ quelibet res collocat in ꝓpio genere ꝛ est id qō est per eēntiā ꝛ ideo nō itellecto eē adhuc intelligit suba esse quid determinatū ad genꝰ. sed sine esse non pōt intelligi q̄ actu existat in rerū nā. ¶ Est ꝑ diligēter notandū q̄ non est incōueniēs aliq̄d non eē de rōne rei simplicit ūmo eē posteriꝰ illa re: qō tn̄ potest eē de rōne eius ꝼz aliquē modū: ut cupzū nō est de rōne circuli simplicit ūmo intellectꝰ circuli simplr pōt ꝓcedere intellectum cupzi. attn̄ cupzū lz nō sit de rōne circuli simplr. est tn̄ de rōne circuli cupzi. sic intellectꝰ eēntie lz ꝓcedat intellectū ipsius eē loquēdo de eē qō diuidit ꝓtra essentiā ꝛ qō est actꝰ eius. ꝛ lz eē non sit de rōne simplr nec hēat rōnem ꝓncipij respectu eiꝰ. est tn̄ de rōne eēntie ut est in effectu ꝛ ut existit actu in rerū nā. eēntia enim est effectus agētis per eē: ergo eē dat eēntie q̄ possit eē effectus agētis. aliquā ꝑ rōnem ꝓncipij hēt eē respectu eēntie: qz facit ꝛ dat ei q̄ possit eē effectꝰ agentis. ¶ Postq̄ soluim⁹ rōnes ꝛ ꝓbauim⁹ distinctiones ꝛ ostendim⁹ q̄ ea per que ꝑfirmabant rōnes ꝓpositas non sunt sufficiētia nec quietāt intellectum ꝼm ordinē ꝓtaxatū: ostendere uolumus q̄ non bñ exponūt auctoritates boetij. dicūt enim q̄ per eē intelligit ipz primū ꝓncipiuz: per id qō est intelligit q̄ est ex ꝓnº. ꝛ ideo aūt q̄ diuersum est eē ꝛ id qō est: qz diuersa sūt principiū ꝛ id qō ex ꝓnº. uel diuersa sunt deus ꝛ creatura. ꝛ dicunt hanc eē itētionē cōmēti sup passu illo. ¶ Propter qō sciendū est q̄ ꝼm cōmētatorē per eē debemus intelligere siue deum eo mō quo ipse est eē oium. ipse aūt non est eē oium formalit loquendo de forma inherente sed cāliter. per eē ergo intelligimus primū ꝓnm. qz oia dicunt eē per ipm. sic enī imaginat cōmētator illle q̄ quelibet res per suā formam ꝛ per suā eēntiā hēt q̄ sit aliq̄d qō sit quid determinatū ad genꝰ ut hō humanitate est hō ꝛ humanitate est aliq̄d determinatū ad genꝰ. sed q̄ sit simpliciter ꝛ q̄ existat actu in rerū natura. ad hoc non sufficit sua forma nec sua humanitas: sed hoc hēt a ꝓmo ꝓncipio. itelligim⁹ enim q̄ primum ꝓnm sit in eēntia cuiuslibet creature dans eē cuilibet rei create. esse ꝑ qō actualit existit quelibet creatura. uel est ab ipso ꝓmo ꝓnº. uel est ab eēntia creature ut est ꝓiuncta ipsi deo si de⁹ ad momentū recederet a quacūq̄ creatura stati creatura illa desineret eē. aliud est igit intelligere rē eē aliquid ꝛ intelligere ea eē simplr. i. eē actu ꝛ existere in rerū nā. q̄ enim sit aliquid hēt res a forma sua ꝛ ab eēntia sua sed q̄ sit in reruz nā ꝛ q̄ actu existat dixit a ꝓrio ꝓnº. hoc est ꝑ qō cōmētator dixit: ut q̄ nō dicim⁹ corpalitate corpus eē nec humanitate hoiez eē. sz eē aliq̄d ꝛ simplr vnūquodq̄ sb̄sistēs eēntia sui ꝓncipij ponūt non eē aliq̄d sed eē principiū. ergo ꝓnm est ꝛ eē oium cāliter inq̄ exns in oibus dat oibus eē. cum ergo ait boetⁱ⁹ diuersuz est eē ꝛ illud qō idem res nō per id sz per diuersa hēt eē simplr ꝛ eē qō est ꝛ eē aliquid. Nā eē simplr hēt primū ꝓnm eē qō est ꝛ eē aliq̄d per eēntiā suam. aliud est igit intelligere rem aliquā eē hoiez ꝛ intelligere rē illā eē. Nā tūc intelligo rē aliquā esse hoiem si itelligā solā eēntiā hois. sed tūc itelligo rez illam eē ꝛ actu existere in rerū nā: qn̄ intelligo rē illaz eē ꝓiunctā ꝓrio ꝓnº a quo recipit actuale eē. in omnibus igit differt eēntia ꝛ eē actuale a primo ꝓnº cātur ꝛ ꝑseruatur in qualibet eēntia. igit per eē quo differt ab eēntia in q̄libet re debem⁹ intelligere primuz ꝓnm a quo causat qz ab illo cātur eē oium rerū. Scōz hoc ergo possumus itelligere quomō res ꝓducunt a deo qz ꝓducunt accipiēdo eē ab ipso ꝛ quō ad momentū non staret creatura si deus ab ipsa recederet: qz statiz desineret eē. ¶ Hīs oibus ꝑlibatis uolumus adducere rōnes q̄ nō posset creatura in nihiluz redigi nisi differrēt in ea realit eēntia ab eē. qō triplici via ꝓbabimus. prima sumet ex ipsa ꝓductione creature. scōa ex ꝑseruatione eiꝰ. tertia ex defectibilitate ipsius que oia sunt aliquo mō tacta. ¶ Prima via sic patet. Nā intātū res ꝓducunt a deo inq̄tum dat deus rebꝰ esse. ꝓducere ergo hoiem est dare hoi eē. de itellectu igit cuiuslibet est facere hoiem. sed creature non est eē sz posse eē. Nam si de intellectu creature eēt eē: creatura non posset non eē. sz non posset incipere eē sz semp hēret eē. Intantū enim res indiget agente ut fiat actu tale q̄ est in potentia tale. non enim plus facit agens: nisi q̄ cōiungit actum potentie. differunt tamen deus ꝛ alia agentia: qz alia agentia sic ꝓiungūt actū potētie q̄ actus ille tpe ꝓsupponit potentiam in qua fit. sed deus sic ꝓiungit actum potētie q̄ simul ꝓducit actum ꝛ potētiam. ois ergo creatura eoipso q̄ a deo accipit eē est quid cōpositum ex potētia per quā pōt eē ꝛ ex actu per quē actu est. ꝛ ut clariꝰ appareat qō dr: dicamus q̄ oē cātum siue sit cātum a deo siue a secundis

agētibus opꝫ ꝙ sit quoddā possibile: sꝫ aliter in scōis agētibus ⁊ aliter in deo. Nam cātuꝫ a secūdis agētibus est quoddā possibile eē qz est in potentia passiua anteq̄ fiat eo ꝙ talia agētia ꝓesupponūt passiuā potentiā in qua agant. sed creatū a deo anteq̄ fiat itelligitur eē quoddā possibile eē: qz intelligitur eē tale ꝙ possit incipe esse absqꝫ implicatione ꝓtradictionis. qz si eēt tale ꝙ non posset incipere eē sine iplicatione cōtradictionis. nō posset a deo creari nec fieri. ⁊ iō ꝓut dicit possibile quicqd ꝓtradictionē non implicat opꝫ esse creabile eē quoddā possibile. ⁊ qz implicaret cōtradictionē si creabile eēt actus tm̄. uel si eēt potētia tm̄. ideo opꝫ ipm eē ex utroqꝫ cōpositum. Intelligimus enꝫ creabile qō incipit eē uel qō pōt icipere eē. ꝙ aūt ipm esse possit incipere eē: ⁊ ipe actus possit incipere actu eē per se loquēdo ꝯdictionem implicat. Nā ut dicebaꝫ semp hec est uera eē est eē ⁊ actus est actus. esse ergo qō pōt incipere eē: ⁊ actus qui pōt incipere actu eē. opꝫ ꝙ sit tale eē qō per se nō sit: sed sit in alio. ⁊ opꝫ ꝙ sit talis actus ꝙ nō sit per se exns̄ sed sit actus receptus in alio. talis enim actus qui intātuꝫ actu est inq̄tum in alio est. pōt nō actu eē qz pōt separari ab illo: ⁊ tale eē ꝙ per se nō est sed intātū est inq̄tum in alio est pōt nō eē: qz pōt separari ab illo. ipsuꝫ ergo eē nō pōt per se fieri nec pōt per se incipere esse. nec actus pōt per se fieri. nec pōt incipere esse. ꝓpter qō opꝫ ꝙ oē eē creatū sit eē in alio. ⁊ ois actus cātus nō sit per se actus exns̄. creatura ergo nō pōt eē actꝰ tm̄ nec pōt eē potētia tm̄. qz potētia tm̄ non pōt actu esse. erit ergo ois creatura cōposita ex potētia ⁊ actu nec possumus dicere ꝙ potentia ⁊ actus in creatura: uel ꝙ eēntia ⁊ eē in creatura nō differāt re. qz sic non differūt sic nō possent separari. hac ḡ ypothesi stante possent separari forte intellectu ꝓout dicebaꝫ supra. ut posset intelligi eēntia sine esse. sed si eandē rem diceret eēntia illa cū non posset realiter pdere seipsam non posset ꝼm rem pdere suū eē sed semp eēt. Manifestū ergo creatura cōponi ex duabꝰ rebꝰ. ex potētia ⁊ actu. qz nec actus pōt icipere eē uel desinere eē sine potētia nec ecōuerso. hanc aūt cōpōnem ex potētia ⁊ actu uocamꝰ cōpōnem ex eēntia ⁊ eē. ꝙ si alys noibꝰ quis uellet noiare eam de ipsis uerbis ⁊ de ipsis nominibꝰ nō intendimꝰ qōnem facere. Redeamus ergo ad ꝓpositū ⁊ dicamus ꝙ nisi in creatura differret realiter eēntia ab eē: ⁊ nō eēt realiter cōposita ex potentia ⁊ actu nō eēt creabilis. ⁊ per cons̄ nec annihilabilis. ex ipsa ergo creatione rerū pōt declarari qō diximus. ¶ Secūda via ad hoc idem sumit ex ꝓpagatiōe rerū. Nam si bn̄ ꝓsiderent dicta cōmenti sup libꝝ de ebdomadib. imaginant theologi ⁊ bn̄ ꝙ eēntia creatoris sit eēntia cuiuslibet creature ꝓseruās eā in esse. essentia igit creature nō est sufficiēs ad dandum esse rei create nisi ut est ꝓiūcta eēntie creatoris. aliquid ḡ dat ipsi rei create eēntia sua ut est coniūcta eēntie creatoris ꝙ nō daret ei ꝼm se. dat enim ei sic cōiuncta eē actuale ⁊ ꝙ actu existat in rerū nā ꝙ nō posset ei dare ꝼm se: sꝫ solum ut est ꝓiūcta ipsi eē ꝓmo. Istud aūt eē actuale non pōt dicere respectū tm̄: qz ut sepe sepi dictū est solus respectꝰ nō pōt acquiri ⁊ perdi. si ergo eēntia creature ex hoc dat esse rei create inq̄tum est ꝓiūcta eēntie diuine ⁊ intantuꝫ res creata perdit tale eē inq̄tum eēntia sua intelligit separari a deo: sꝫ talis separatio a deo nō est ꝑ mutationē factā in deo sed in creatura. opꝫ ergo ipsam creaturā eē cōpositā ut posit sic mutari. iō dicimus creaturā compositā ex eēntia ⁊ eē. Nullum enim simplex pōt eē sm̄ motus. est ergo in creatura actuale eē ꝑter eēntiā quare si istud esse actuale nihil sup eēntiā dicit nisi respectū tm̄ per se erit acquisitio ⁊ pditio ipsius eē respectꝰ ꝙ nullus diceret. q̄ dā ergo actualitatē que est res aliqua ⁊ nō respectus tm̄ dat eēntia creature ipsi rei create ut est ꝓiuncta eēntie creatoris quā nō posset ei dare separata ab ipsa. hanc aūt actualitatē uocamus eē. creatura ḡ poterit dupliciter ꝓsiderari uel ut est quid in gn̄e uel ut est aliqd apud intellectū. ⁊ ut est aliqd apud itellectū nō opꝫ ꝙ creatura sit cōposita ex potētia ⁊ actu tanq̄ ex aliquibꝰ duobꝰ realiter differētibus. sic enim accepta creatura optime dictū est ꝙ nō opꝫ in ea eē cōpositionē ex re ⁊ re. sed solū forte ex re ⁊ respectu. Intelligimus eni creaturā sic acceptam eē nām quādam ꝓductibilē a ꝓmo ut pōt recipere actuale eē. ꝼm quē modū intelligēdi intelliget creatura cū duplici respectu. videlicet cū respectu ad deuꝫ a quo est apta nata perfici. ⁊ cū respectu ad eē quo actu perficit. ꝙ enim caret isto duplici respectu. uel hoc est qz ipossibile est esse ⁊ non pōt eē alicuiꝰ effectꝰ ut chymera. uel qz est necesse eē ⁊ non pōt perfici per aliud eē. sꝫ est ipm eē ut deus. creatura igit ut est qd intelligibile nō opꝫ ꝙ sit composita ex re ⁊ re. sꝫ si sit cōposita. hoc erit forte ex re ⁊ respectu. sꝫ ut existat actu in rerū natura nō sufficit ꝙ sit cōposita ex re ⁊ respectu: sꝫ ex re ⁊ re: qz non pōt actu existere in rerū nā. nisi eēntia sua ꝓiūgat eēntie creatoris cui actu ꝓiūcta fit in ipsa eēntia creature actualitas quedaꝫ quā uocamus eē qō nō est respectus tm̄ sꝫ est res quedaꝫ supaddita eēntie. si ergo creatura non indigeret tali actualitate supaddita. sed posset de se formaliter actu existere nō posset admittē formā eēndi: sꝫ seipsa formaliter existeret ⁊ ita annihilari nō posset. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex defectibilitate rerū. Nā ois defectibilitas accidit ex potētialitate ut plane vult phs̄ in 9ᵒ metaᶜᵉ. vñ ibidē dicit ꝙ ubi nō est potētialitas ibi nō malū neq; erroꝛ neq; coꝛruptio. in oi ḡ creatura est potētialitas aliq̄: qz defectibilis. ⁊ est ibi actualitas si debeat actu eē. qō si oi caꝫ ꝙ ista actualitas ⁊ potētialitas nō differūt nisi ratiōe uel intētione nō ꝼm rē. stare nō pōt hꝰ dicta. nam ꝙ ꝓꝛo tāto uerū est ꝙ ubicūqꝫ est potētialitaꝫ que ibi est defectibilitas: qz tota pfectio rei sumit ex actu. totus aūt defectus ⁊ totū malū sumitur ex deficere ab actu. ⁊ qz actus ꝼm ꝙ hꝰ nō deficit ab actu sꝫ potētialitas. iō ꝼm sniam phi. ex potētialitate sumit totū malum ⁊ totus defectꝰ rei. igit ꝼm ꝙ in re differt potētia ⁊ actꝰ sic poterit in re eē defectꝰ. q̄re si potētia ⁊ actꝰ ex quibꝰ ex necessitate cōponit ois creatura in re creata nō differūt realit. sꝫ solū ꝼm intellectū uel fꝫ aliū quēcūqꝫ modū nunq̄ realit creatura desineret ab actualitate. sꝫ forte ꝼm intellectū posset itelligi defectibilis uel forte aliquo mō alio eēt defectibilis ab actu si sit, aliqs modus mediꝰ iter differre re ⁊ rōne uel inter differre realit ⁊ ꝼm modū intelligēdi. dicimꝰ autē si sit aliqs modus mediꝰ: qz nullū credimꝰ eē mediū: sꝫ aliqui magri dicāt differre intētione eē qd mediuꝫ inter rē ⁊ rōnē. qō dictū ⁊ si posset ad aliquē bonū intellectū trahi. in ista tn̄ mā nō hēt locū qō dī. dato tn̄ eē aliqd tale mediū ex quo creatura pōt eē sic simplr ꝙ in ea nō differat realr potētia ⁊ actꝰ nō poterit realiter deficere ab actu. sꝫ creatura illa que poterit esse talis semp realit actu erit. poterit forte ꝼm intellectū uel ꝼm aliū modū itelligēdi nō eē realit: ⁊ tn̄ sp actu erit ⁊ annihilari nō poterit. bn̄ ḡ dictum ꝙ nisi in creatura differret realr potētia ⁊ actꝰ ex qb̄ cōponit ul ꝙ idē ē nisi differret i ea realr eēntia ⁊ eē ꝙ annihilari nō

posset. qō declarare uolebamus.

Ad primum dicendum: q deus agit nullo presupposito qz ꝓducit totū z nulla cā ut dicebat ꝑsupponit effectū suū: z qz totū est effectus dei: ideo nō ꝓducit aliquo ꝑsupposito. sic etiā qz totū pōt annihilari: iō nō opz q destruat aliq ꝑsupposito. Iz hoc nō obstāte opz ipm creabile z ipm annihilabile esse cōpositū ex duob⁹ realiter differentibus. videlicet ex potētia z actu uel ex eētia z eē ut est per habita manifestū. ¶ Ad 2m dicēdū: q in ꝓductione cuiuslibet rei id qō est potentia tale fit actu tale per se. z ꝓmo hoc uerificat de cōposito z ex ꝓnti uerificat de cōponibilib⁹. cōpositū eni fit actu tale in quātū cōponibilia actu ꝓiūgunt. quodlibet aūt cōponibiliū actu existit qñ alteri cōponibiliū ꝓiungit. totū ergo cōpositū est quoddaz possibile eē z incipit actu existere qñ cōponibilia adinuicē ꝓiūgunt z ipsa potētia tūc incipit existere qñ ꝓiungit actui z actus qñ potentie: z qz qō est possibile eē nō alr icipit eē nisi per ꝓiūctionez potētie z actus hac ꝓiūctione uel hac cōpositione amota a creaturis tollit q creatura sit creabile: z per ꝓns annihilabile quid. ¶ Ad 3m dicendū: q determinari ad ēe uel ad actū pōt itelligi dupliciť. uel respectu diuersoz actuū uel respectu act⁹ z ꝑuationis. actui eni pōt opponi act⁹ z ꝑuatio actus sicut forme pōt opponi forma z ꝑuatio forme. ſm hoc dicemus q mā est indeterminata dupliciť z respectu diuersarū formarū z respectu forme z carentie forme. Nam una z eadē mā nūc est sub una forma nunc sub alia. z qz qñ est sub una forma caret alia: ideo est indeterminata respectu forme z carētie eius. sed eētia loquēdo de nāli cursu nō est indeterminata respectu diuersarū eē: ut q una z eadem eētia loquēdo de eētia cui per se cōpetit eē non pōt nūc existere sub uno eē nūc sub alio eē: sed est apta nata existere sub determinato eē. Si g cōparamus eētiam ad diuersa eē inueniemus in ea quādā determinationē. sed si cōparamus eam ad eē z ad carētiam eē inueniem⁹ qualibet eētiam creature eē indeterminatā. qz quelibet talis eētia una z eadem pōt actu eē z carere eē. z hec determinatio sufficit q nō possit actu ꝓduci nec actu existere nisi per eē ei supadditū. Aduertēdū tn qō dicimus q una z eadem eētia ſm nālem cursum non pōt existere sub diuersis esse qō ideo sic limitauimus nos ut obseruarem⁹ nos a nā humana in chr̄isto que ſm q multi ponūt nō habet ibi ꝓpriū eē: sed existit per eē uerbi. sed si separaret a uerbo sequēdo opionē illoz supadderet ei ꝓpriū eē. z ita una z eadem nā hoc mō existeret nūc per eē uerbi nūc per eē ꝓpriuz. sed hec nō eēt nāli clausula: qz illi nāe competit uniri z est assumpta a v̄bo per gr̄am unionis. Rursus in eadem solutione diximus q intēdebamus loqui de eētia cui per se z ꝓmo cōpetit eē: qō ideo fecimus ut obseruaremus nos a q̄litatib⁹ symbolis z ab accidētib⁹ in sacramēto altaris. Nam si re corrupta ut multi ponunt aliqua qualitas uel quodcūq; accns pōt manere idem nūo. tūc unū z idē existeret per diuersa eē. Nā suba ideo existit qz hēt per se eē: z qz hēt per se ꝓpriū esse. sed accidēs existit per eē subiecti: ita q suū eē est in eē: z q corrupta re est ibi aliud eē. si qualitas symbola uel dimēsiones indeterminate uel quodcūq; accidens pōt manere re corrupta una z eadē eētia accidētis nūc existet per unū eē nūc per aliud. sic etiam z accnt̄ia que manēt in sacramēto altaris opz q existant per aliud eē q ꝓrius: sed accnt̄ib⁹ ſm nālem cursum non cōpetit per se eē sed existūt per eē suū. ideo diximus q intendebam⁹ loqui de eētia cui rn̄debat ꝓpriū eē. Rursus per hoc idez possumus amouere difficultatē de mā que una z eadē nūo per essentiam nunc est sub uno eē nūc sub alio. sed eē materie nō cōpetit esse per se z ꝓmo sed per formā. sed loquēdo de essentia cui per se z ꝓmo rn̄det esse z loquēdo ſm naturalem cursuz nunq; una z eadem essentia nūc simul nūc etiam successiue pōt habere diuersa esse. Ex hoc autē parere pōt quō ex parte ipsius essentie uel ipsius esse. non pōt impugnari q non possint remanere in re corrupta eadē qualitas symbola nūo uel eedē dimēsiones indeterminate: qz nō est incōueniēs unā z eādem essentiam posse esse successiue nūc sub uno esse nūc sub alio. dū tn illi eētie per se z ꝓmo nō rn̄deat esse. sed utrū hoc possit aliter impugnari z utrū uerū sit q qualitas symbola possit remanere eadez nūo. z utrū dimēsiones ideterminate possint eedē nūo remanē ꝑsens speculatio nō admittit. ¶ Ad 4m dōz: q de⁹ est cā ꝓseruans res: qz ꝓseruat in eis esse. z qz essentia rei nō est sufficiēs ut det rei eē nisi ut est ꝓiuncta ꝓmo ꝓncipio. ex hoc ergo magis arguit q sit in rebus eē supadditum q̄ q sit in eis idem eētia z eē. Ad formam arguendi dicendū q ex sola subtractione influētie dine res annihilant̄ qō hēt eē receptū: z qz differt a suo esse. sed si hoc nō eēt non posset res perdere eē. ¶ Ad 5m dicendū: q in creatura nō est aliqua potētia per quā possit creari effectiue: qz nō pōt creare se ipsam nūc etiam pōt creari ab aliqua alia creatura. sic etiā nō est potētia in ea per quā possit annihilare seipsam uel per quā possit annihilari ab aliqua alia creatura. sed solus de⁹ pōt res ex nihilo creare z in nihilū redigere. sed Iz in creatura nō sit potētia q̄ efficiat ei⁹ ꝓductionē uel ānihilationē est tn in ea potentia q̄ fac ad ei⁹ cōpōnē p quā cōpōnē creatura ē quoddā possibile eē z pōt creari z annihilari. Nā ut patuit eoipso q creatura est q̄d creabile z q̄d annihilabile q potētia z actus sit de compōne eius z q ipsa sit ex utrisq; composita. ¶ Ad 6m dicenduz: q ſm nālem cursum nature eē per se z ꝓmo rn̄det ſubstātie. alia aūt intantū sunt in q̄tum sunt in suba: ita q idem eē est in predicamēto ſubstātie. sed deus nō alligauit virtutē suam nālibus effectibus. pōt enim z accnti coicare esse sui generis z coicare z facere per se eē sicut z suba per se existit. dicemus ergo q sicut nāli cursu est de suba respectu oium alioz accntiuz fundatoz in suba sic per miraculū in sacramēto altaris est de q̄titate respectu alioz accntiuz fundatoz in ipsa. coicat eni deus q̄titati esse sui generis z habet quātitas ꝓpriū eē z est quātitas quid existēs per se. cetera aūt accidētia intantū existūt in q̄tum sunt in quātitate. ¶ Ad 7m dicendū: q intētiones dicunt̄ per se generari: nō qz non generent̄ in ſbo. sed qz gñatur sine transmutatione ſbi. duo ergo sunt ibi attendēda. ꝓmo qz dicunt̄ generari secūdo qz dicunt̄ gñari per se. dicunt̄ enim gñari quia ꝓsupponūt aliquē motū z gñatio est terminus motus: ut si nūc est imago alicuius faciei in aere z ꝓrius non erat. aliqua mutatio ꝓcessit. vñ secuta est ista nouitas: uel qz sol motus est z illuminauit aerem: uel qz facta est ꝓuersio faciei ad aerem illum uel aliquis ali⁹ motus ꝓcessit. nāli enim cursu nunq; fit nouitas sine ꝓcedenti mutatione. tn dicit earum eē gñatio per se: qz gñari possint sine transmutatione ſubiecti. fiūt eni in aere sine alteratione aeris. sed ex hoc nihil ꝓcludit ꝓtra nos: qz hic multo magis v̄tus infinita pōt. posset eni ꝓducere pfectionē nō solū intētionalē Iz ēt realez nō solū sine trālmutatiōe ſubiecti. sed sine oi trālmu-

tatione p̃cedẽti q̃ posset totũ simul ex nihilo p̃ducere: sed ꝓpter hoc nõ habet q̃ pductũ eẽt simpliciter: sed eẽt aliquid in aliquo. ¶ Ad 8m dicendũ: q̃ essentia aliqua ideo est q̃d participatũ: q̃ participat eẽ ꝛ nõ est ipsum eẽ. sed si eẽt ip̃m eẽ non haberet eẽ participationẽ. ei cõpeteret oẽ esse. sic ꝛ esse intñ est quid participatũ inq̃tũ participat in eẽntia. sed si tollat cõpositio ex eẽntia ꝛ eẽ tollet ois participatio. ¶ Ad 9m dicendũ: q̃ deus agit intellectualiter: sed ad nullus agens spectat facere aliq̃d qõ repugnet effectui. ꝛ q̃ hoc repugnat effectui q̃ fiat eẽ sine eẽntia uel ecõuerso. uel q̃ fiat actus sine potẽtia uel ecõuerso. ꝛ repugnat effectui q̃ factũ non sit compositus ex actu ꝛ potẽtia ꝛ ex eẽ ꝛ essentia. ideo nõ fit ynũ sine alio nec terminat actio dina ad ynũ sine alio. ¶ Ad 10m dicẽdum: q̃ ex ipsa dependẽtia quã hẽt creatura ad deum dicit eẽ cõposita. sed talẽ dependẽtiam non hẽret nisi participaret eẽ. ꝛ nisi eẽt cõposita ex eẽntia ꝛ esse loquẽdo de dependentia que requiritur ad hoc q̃ res possit creari uel annihilari. nunq̃ enim creatura sic dependeret a deo q̃ posset creari de nouo uel annihilari ỹtute dina nisi esset cõposita mõ quo dictũ est. ¶ Ad 11m dicendũ: q̃ yna ꝛ eadem essentia respectu ynius̃ põt esse actualior ꝛ respectu alteri⁹ potẽtialior: uel si sit in potẽtia ad eẽ: ul̃ si sit apta nata fieri per eẽ: sed si eẽt ip̃m esse eẽt actus purus ꝛ nõ eẽt quid potẽtia respectu alterius. Dicemus ꝯ q̃ triplex est eẽntia. quedã que est ip̃m eẽ ut eẽntia diuina ꝛ talis essentia esse est actus tñ. quedã ỹo nec est ip̃m eẽ nec põt esse imediatũ fundamẽtũ ipsius eẽ: sed est imediatũ fundamẽtũ forme ꝛ per formã acquirit eẽ ut eẽntia materie ꝛ talis est potẽtia tñ. quedã aũt eẽntia lz nõ sit ip̃m eẽ põt tñ imediatũ fundamẽtũ eẽ ipsius eẽ ꝛ talis est ois eẽntia inter mãm ꝑmã ꝛ deum ꝛ de tali itel ligit̃ q̃ põt eẽ q̃d potẽtiale respectu ynius̃ ꝛ q̃d actuale respectu alteri⁹. Nam essentia diuina que est ipsum esse respectu cuiuslibet est actuale. eẽntia ỹo materie que nec est eẽ nec imediatũ fundamẽtum ei⁹ respectu cuiuslibet est quid potẽtiale. sed quelibet alia eẽntia media que nõ est eẽ sed est fundamentũ ipsius esse ꝛ receptiuũ ei⁹ quodãmodo ꝯgregat utrũq̃. cum ꝯ arguit̃ q̃ yna ꝛ eadẽ essentia põt eẽ quid possibile ꝛ q̃d actuale. patet hoc uerũ eẽ solum de eẽntia que est receptiua ipsi⁹ esse. hic igit̃ argumẽtũ nõ negat cõpositionẽ ex eẽntia ꝛ eẽ: sed magis ꝓfirmat ipsam. ¶ Ad 12m dicẽdum: q̃ ut dicebat creatura nõ hẽt in se potẽtiã per quã effectiue fiat ex nihilo. uel per quã effectiue ꝓuertat in nihilũ: sed hẽt in se potẽtiam que ꝓiũcta actui est cõpositiua ei⁹: ꝓpter quã cõpõnem saluam⁹ creaturã eẽ quid creabile ꝛ quid annihilabile.

Tertiodecimo queritur. Utrum possemus saluare q̃ creatura ꝓcederet a deo ex mera libertate arbitrij. uel cogeremur ponere q̃ ꝓcederet ex quadã necessitate nature. si nõ differret in ea realiter essentia ꝛ eẽ. ꝛ videt q̃ quicq̃d de hoc dicatur: nõ tñ opz ponere q̃ creatura ꝓcedat ex necessitate nature: q̃ qñ aliq̃d ꝓducit aliud ex necitate nature agit toto suo posse ꝛ facit rez quã meliorẽ põt. sic ignis tãtũ calefacit q̃tum potest. igit̃ si creatura esset sic ꝓducta a deo eẽt ualde ꝑfectus: ꝛ ita duceret in cognitionẽ. nõ solum q̃ est deus sed etiã quid est deus. sed hoc est inconueniens: ergo ꝛc. ¶ ꝑ. q̃ ꝓprietates nãliter ꝓcedũt a substãtijs ducũt in cognitionẽ quid sunt sbiecta q̃ ut dicit in ꝓ⁰ de aia. accñtia ꝓferunt magnã partez ad cognoscẽdũ q̃ quid est. si ergo creatura ꝓcedit ex necessitate nec a deo posset ducere in cognitionẽ dei siue quid est deus. sz hoc dicebat eẽ inconuenies: ꝯ ꝛc. ¶ ꝑ. dicebat rñdens si in creatura nõ differret eẽntia ꝛ eẽ ꝛ eẽt necesse eẽ ꝛ nõ posset deficere eẽ. ergo nõ eẽt q̃d defectiuũ. illõ aũt qõ ꝓcedit a deo ex mera libertate arbitrij põt deficere eẽ ꝛ est quid defectiuũ ꝛ ideo ut dicebat si creatura non esset cõposita nullo modo ꝓcederet a deo. uel si ꝓcederet ab ipso hoc nõ posset eẽ ex mera libertate arbitrij. sed solũ ex q̃dam necessitate nãe. ꝓtra arguebat sic. videm⁹ q̃ aliquade ficiunt ab aliis: ꝛ tñ ꝓcedũt nãliter ab ipis. ut ymbra deficit a corpore ꝛ intẽtiones deficiũt a reb⁹. ꝛ tamẽ ymbra nãliter ꝓcedit a corpore ꝛ intẽtiones ꝛ siliitudines formaꝝ nãliter procedũt a formis. sic creatura posset ꝓcedere a deo nãliter ꝛ tñ eẽt defectiua. ergo sicut id qõ ꝓcedit a deo ex mera libertate arbitrij potest eẽ quid defectiuũ. ita ꝛ id qõ ꝓcedet ex necessitate nature. ex defectu igit̃ uel nõ defectu creature nihil possumus arguere de mõ ꝓcedẽdi. ¶ ꝑ. ꝓbatio q̃ id qõ ꝓcedit ex uolũtate diuina põt eẽ q̃d necesse eẽ quo probato patebit intentum. videlicet q̃ dato q̃ creatura nõ eẽt composita ex essentia ꝛ esse: sed esset ipsum eẽ ꝛ eẽt necesse eẽ. adhuc nõ oporteret q̃ ꝓcederet a deo ex necessitate nature sed posset ꝓcedere ex uolũtate eius. Nam a uolũtate põt aliq̃d ꝓcedere dupliciter. uel a uolũtate ut nã. uel a uolũtate ut uolũtas. si creatura ꝓcederet a uolũtate dina ut nã. planũ esset q̃ eẽt necesse esse ꝛ eẽt imutabilis q̃ assequeret modũ diuine nature que dino mutari nõ põt. Rursus si ꝓcederet a diuina uolũtate ut uolũtas tũc talis eẽt qualem eam deus eẽ uellez. igit̃ si uellet ea eẽ necesse eẽ talis eẽt. si igit̃ ponat q̃ creatura sit quoddã necesse eẽ nõ ꝓpter hoc opz q̃ nõ procedat a uolũtate diuina. ¶ ꝑ. deus nõ dependet ex creaturis: ergo ꝓpt dñiam uel indñiam in creaturis nõ mutabitur modus agendi diuin⁹. siue ergo in creatura differat eẽ ꝛ eẽntia siue nõ. semp procedet ab eo ex libertate arbitrij. ¶ ꝑ. sicut duplex ẽ fieri ita duplex est destrui. aliq̃n enim fit aliq̃d ex aliquo. aliq̃n fit aliq̃d ex nihilo. sic dupliciter põt aliq̃d destrui: q̃ aliq̃n destruit̃ in aliq̃d aliq̃n posset sic destrui q̃ cederet in nihilũ. sz videm⁹ q̃ id qõ fit ex aliquo ꝑsupponit potẽtiam passiuã nõ id qõ fit ex nihilo sic. uel id qõ destruit̃ in aliq̃d ꝓsupponit talem potẽtiaz. non aũt id qõ destruit̃ in nihil. absq̃ eo ergo q̃ creatura sit cõposita ex potẽtia ꝛ actu ꝛ ex esse ꝛ eẽntia poterit deficẽ ꝛ poterit destrui ꝛ poterit ꝓcedere a deo ex mera libertate arbitrij: q̃ erit quid defectibile nõ in aliquid sz in nihil. ¶ ꝑ. si creatura existeret actu per eẽntiaz suã eẽ seipsa efficit̃ q̃ hoc põsito posset ab alio esse. ꝛ per ꝑns posset deficere eẽ: sz tale põt ꝓcedere ex mera libertate arbitrij: ergo ꝛc. ¶ ꝑ. essentia ꝛ eẽ eq̃liter distant a deo q̃ quodlibet distat in infinitũ. si ergo deus põt facere utrunq̃ simul. s. esse ꝛ eẽntia ex mera libertate arbitrij: q̃ non plus distat utrũq̃ ꝙ alterũ ipsoꝝ nec ecõuerso poterit facere ꝛ alterũ soluz ex mera libertate arbitrij. ¶ ꝑ. effectus non excedit cãm. sed videtur q̃ esse sit effectus eẽntie: q̃ dicitur fluere ab essentia sicut perfecto a perfectibili. si ergo ex mera libertate dei eẽntia põt fieri absq̃ eo q̃ recipiat in alio multo magis fieri poterit eẽ ex mera uoluntate ei⁹ non receptũ in alio: q̃ fieri magis cõpetit effectui ꝙ cause. si ergo eẽntia que est cã põt sic fieri multo magis fieri poterit eẽ. poterit igit̃ deus ex mera uoluntate sua facere ipsum eẽ sine essentia. ¶ ꝑ. perfectio non repugnat ꝑfectioni. ꝑfectio ergo creature nõ repugnat

perfectioni diuine: sed hoc esset perfectionis in creatura q̄ nō differret in ea essentia ꝛ eē. ꝛ hoc est perfectionis in deo q̄ possit ꝓducere creaturā ex mera uoluntate eiꝰ. vna igit perfectio non repugnabit alteri: q̄tūcunq; creatura sit sic simplex poterit ex mera uoluntate dei ꝓduci. ¶ Jn ꝓriuꝫ est qꝫ si in creatura nō differt essentia ꝛ eē: esset ipm eē ꝛ nō posset eē ꝛ nō esse: sed semp eēt. ſꝫ hoc est de libtate arbitrij q̄ possit facere ꝛ nō facere: ꝛ q̄ possit dare ꝛ nō dare. hoc g̃ posito. creatura nō ꝓcederet a deo ex libertate arbitrij: qꝫ nō ei daret ꝛ non daret eē: sed ex necessitate semp ei coīcaret eē. ¶ ꝑ. q̄ sortes sit sor. non potest depēdere ex uoluntate alicui⁹. qꝫ tūc sor. posset nō eē sor. ex nullius ergo uolūtate depēdet q̄ sor. sit sor. ꝛ q̄ singlm sit singlm. sed si creatura eēt ipm eē uel eēt quid simplex tūc ꝓducere creaturā eēt facere q̄ esse sit esse: uel q̄ simplex sit illud qō est. sed hoc est ex necessitate ꝛ imobiliter uerū: ꝛ nō dependet ex uolūtate alicui⁹. ergo hac ypothesi stante creatura nō depēderet ex uolūtate diuina: nec posset ꝓcedere a deo ex mera libertate arbitrij.

Respondeo dicendū: q̄ si creatura de necessitate fuisset ab eterno ſm q̄ posuerūt phi: ꝛ si eēt necesse eē adhuc possem⁹ saluare q̄ eēt creata a deo: ꝛ q̄ ꝓseruaret in eē per ipm. ꝛ q̄ depēderet ab eo. ut si ab eterno fuisset lux ꝛ corpus ꝛ illa lux ꝛ illud corpus eēt quoddā necesse esse ab eterno fuisset vmbra ꝛ vmbra eēt necesse eē: ꝛ tñ hac ypothesi stante vmbra causaret a corpore ꝛ ꝓseruaret in esse per corpus ꝛ eēt quid deficiens ab eo: ꝛ depēderet ab ipo. sic si ab eterno fuisset facies ꝛ dyaphanū ꝛ quodlibet illoꝝ esset necesse esse: ab eterno eēt silitudo faciei in dyaphano illo. ꝛ tñ quātūcunq; silitudo illa esset necessaria ꝛ eterna nihilomin⁹ esset cāta a facie ꝛ ꝓseruaret in eē per faciem ꝛ eēt q̄d deficiens ab ea ꝛ depēderet ab ipsa. Ad hoc idem ualet exēplum de uestigio pedis in puluere: ſm hunc itaq; modum dicebamus. si creatura eēt ab eterno ꝛ esset quoddā necesse eē adhuc diceremus eam eē creatā a deo. ꝓseruari in eē per deū ꝛ eē quid deficiēs a deo. ꝛ depēdere ab ipso. sed hoc posito nō possemus saluare q̄ ꝓcederet a deo ex mera libertate arbitrij. sed magis ex quadā necessitate nature sicut vmbra a corpore: ꝛ sicut imago a facie: uel sicut uestigiuꝫ a pede. vñ dam. pº libro. c. 8. ideo creatura ait q̄ creatio dei uoluntate opus exñs non est creatura coeterna deo. ideo enim creatura pōt eē ꝛ nō eē: ꝛ potuit de nouo creari ꝛ non eē coeterna deo: qꝫ creatio est opus uoluntatis diuine. ſꝫ si creatura de necessitate fuisset ab eterno: ut posuerūt phi. ut dicebamus nō ꝓcederet a deo ex mera libertate arbitrij. sed magis ex quadā necessitate nature. Utrū autez opoꝛteret sic dicere si creatura potuisset eē ab eterno: ut q̄dā dicere uoluerunt. asserentes q̄ nō solum si creatura de necessitate fuisset eterna. sed etiā si potuisset eē eterna q̄ ꝓcessisset a deo ex necessitate nature: iuestigare nō est ꝓsentis speculatiōis. Sufficiat aūt ad ꝓsens scire q̄ si eēt uera phoꝛ opinio q̄ creatura de necessitate eēt eterna q̄ cogeremur ponere creaturā ꝓcedere a deo ex quadaꝫ necessitate nature sicut vmbra a corpore. ſm hoc g̃ creatoꝛ eēt lux clara ꝛ mera. creatura vo esset quedā lux vmbratica ꝛ quedā lux tenebroſa participans illam lucem uerā ꝛ ꝓcedēs ex quadā necessitate nature ab illa luce. ꝛ ad hoc ibat phoꝛ opio. ꝛ si hoc ipsi nō directe ꝓcessissent q̄ creatura ꝓcederet ex quadā necessitate nature. opoꝛtebat tñ eos hoc cō cedere si uolebant suā positionē tenere. vñ sicut nos diceremus de vmbra cāta a corpore. ita dicebāt phi de effectib⁹ cātis a deo. naꝫ si corpus eēt ab eterno ꝛ lux eterna opoꝛteret vmbrā eternam eē. nunq̄ enim a corpore eterno imobiliter se habēte ꝛ a luce eterna imobili posset vmbra tpalis ꝓcedere. sed si causaret vmbra aliqua tpalis. opoꝛteret esse aliquod corpus tpale uel mobile a quo talis vmbra cāri posset. q̄ iō sic se hēt q̄ nō est in potestate coꝛporiſ facere vmbrā uel facere lucē: ſꝫ ex quadā necessitate nature ꝓcedit vmbra a corpore. sed si ex mera libertate arbitrij corporis cāret vmbra: posset a corpe ꝛ eterno in se non mutato ꝓcedere vmbra tpalis. sic q̄ phi uoluerūt q̄ a ꝑmo ꝑnº eterno imobili non posset ꝓcedere res aliqua tpalis niſi mediāte aliquo trāſmutabili. sic nec vmbra tpalis pōt ꝓcedere a luce eterna immobili niſi mediāte corpore trāſmutabili. posuerunt ipi phi ꝓcessum rerū a ꝑmo ꝑnº esse ex quadaꝫ necessitate nāe. posuerūt itaq; phi oia cāta a deo. Nam ut patet ex 2º meta^ce. ubi ꝓbat status in causis. ꝑmū ens est cā totius entis. Rursus posuerūt phi oia ꝓseruari in esse per ꝑmū. qꝫ ut dicit in. 12. meta^ce. celum igit ꝛ nā sunt ꝓtinua. i. ꝓtinuant ꝛ ꝓseruant in eē per ꝑmū ꝑnm. Rursus posuerūt idē phi q̄ oia dependerēt ab ipso. vñ niſi translatio cōmēti hēt q̄ celuꝫ ꝛ nā sunt ꝓtinua sicut ꝓximū ꝑnm. alia lr̄a dicit q̄ ex tali ꝑnº dependet celum ꝛ nā. sed lꝫ hec oia ipſi dicerēt. uolebāt tñ q̄ in tali ꝓcessione eēt necessitas quedaꝫ. ita q̄ creature de necessitate ꝓcesserūt a deo. vñ in eodē. 12. dicit q̄ ꝓximū ꝑnm de necessitate est motoꝛ ſtoꝝ inferioꝝ ꝛ de necessitate hēt regere ſta inferiora: ꝛ ne aliqui arguerēt contra eos q̄ coactio caderet in ꝓrio ꝑnº distinxerūt de necessitate ut patet ex eodeꝫ. 12. iō dixerūt phi q̄ ꝓximū ꝑnm de necessitate regit ſta inferiora nō necessitate violētie uel coactionis: ſꝫ cuiusdā imutabilitatis. vñ si bñ uellemus sequi phoꝛ opionē diceremus q̄ corpus de necessitate facit vmbrā ꝛ facit tantā vmbrā ꝛ oēm vmbrā quā pōt facere. dato g̃ q̄ corpus hēret cognitionē ꝛ cōplaceret sibi in vmbra ꝓducta nō eēt ibi coactio in ꝓductione vmbre: qꝫ oē coactū est ꝓtristans ꝛ iam positū est q̄ corpus cōplaceat sibi in vmbra a se cāta. tñ q̄tūcūq; cōplaceret sibi corpus illud in hi⁹ vmbra: quia necessario ab ipo vmbra ꝓcederet nō possem⁹ saluare hi⁹ ꝓcessionē eē ex mera libtate arbitrij. sic ꝛ in ꝓposito ſm phoꝛ opinionē. deus ab eterno ex necessitate ꝓduxit oēm creaturaꝫ quā ꝓducere potuit. sed q̄ cōplacet sibi in suis effectib⁹ in tali ꝓductione non est necessitas coactionis: sed magis cuiusdā imutabilitatis. sed tñ q̄tūcunq; vitet coactio a ꝓrio ꝓpter cōplacentiā. tñ ut patet vitare nō possumus q̄ creature nō ꝓcessissent a deo ex quadā necessitate nature: nō ex mera libertate. vñ q̄tuꝫ nobis occurrit opꝫ ponere id idē eos qui dicūt in creaturis eēntiam realiter nō differre ab eē. cogunt enim tales ponere q̄ creatura nullo mō indigeat factore: uel si indigeat factore ꝛ ꝓcedit ab aliquo non ꝓcedit ab eo ex mera libertate arbitrij ut ponimus: sed magis ex necessitate nature. nō dicimus aūt q̄ phi hoc posuerit q̄ in creaturis nō differat eēntia ꝛ eē. ſꝫ dicim⁹ q̄ hoc ponētes q̄tū nobis occurrit cogunt ponere creaturas nō ꝓcedē ex mera arbitrij libertate. Si enim vā eēt phoꝛ opinio nō dicimus q̄ eēt impossibile. eēt tñ valde difficile sufficiēter ꝓbare q̄ in creaturis realiter differret essentia ꝛ eē. ꝛ sequēdo opinionē ueritatis q̄ creatura ꝓcesserit a deo de nouo ꝛ q̄ ꝓcesserit ab eo ex mera libtate arbitrij.

creaturas sic esse cõpositas ⁊ in se talem hẽre dr̃iam ut videt hẽre dubiũ: qz si tollitur ab eis talis cõpositio ⁊ talis dr̃ia qualem ponim⁹ inter eẽntiam ⁊ eẽ ut patebit. saluare nõ possum⁹ q̃ creature de nouo possent creari a deo: nec q̃ possent p̃cedere ab ipso ex mera arbitrij libertate. ¶ Ad oium aũt hoz̃ que dicta sunt uolumus lucidaz̃ declarationẽ quatuoz̃ vȝ inuestigare. q̃ si creature nõ essent sic composite nec hẽret in se talem dr̃iam q̃ ꝓcederẽt a deo ex necessitate nature. Prima via sumit, put ulr̃ consideramus ipsas habitudines quas hẽt creatura ad deuz̃. Scõa vo̲ put creaturas spãliter cõparam⁹ ad diuinaz̃ nãm. Tertia quidẽ put spãliter referim⁹ eas ad diuinũ intellectũ. Quarta aũt put in ipsis reb⁹ ꝓsideram⁹ nãm ⁊ suppositũ. ¶ Propter primũ sciẽdũ q̃ creatura cõsiderari põt quadrupliciter: ⁊ hẽt quodãmõ quatuoz̃ habitudines ad deũ. Nam p̃mo põt ꝓsiderari ut est a deo ꝓducta. Secũdo ut est a deo ꝓducta taliẽ q̃ hẽt esse dependens ⁊ deficiens ab ipso. Tertio ut est sic ꝓducta ⁊ sic hẽt eẽ dependẽs ⁊ deficiens a deo q̃ est ab ipso sine sui mutatiõe de nouo creata. Quarto cõsiderari põt put sic est de nouo creata q̃ ꝓtinuo indiget ꝓseruari ab eo per pseuerãtiam ipsi⁹ dei in creatura. Si g̃ ꝓsideret creatura solũ sub hac habitudine ut est a deo ꝓducta sic nihil est in creatura nisi nã ⁊ respectus. opz̃ enim̃ q̃ in creatura eoipso q̃ ꝓducta est. q̃ sit in ea nã aliqua: qz semper ꝓductio terminat ad illud in quo est aliqua nã. Rursus opz̃ q̃ sit in ea realr̃ respectus alicuius: qz semp ꝓductũ realiter refertur ad ꝓducẽtia. q̃re si creatura solum ꝓsideret ut est ꝓducta a deo ⁊ nõ ꝓsideret q̃liter ꝓducta nõ plus habet nisi q̃ in ea est nã aliqua ⁊ respectus alicuius in nã fundatus. sed si ulteri⁹ ꝓsideret creatura nõ solũ ut a deo ꝓducta. sed ut hẽt eẽ dependẽs non sufficit q̃ in ea sit nã ⁊ respect⁹. sed opz̃ q̃ nã illa dicat q̃d defectiuũ. vñ ⁊ in psonis dinis q̃ vna sit ꝓducta ab alia. ⁊ iõ in qualibet ponim⁹ nãm ⁊ respectum. tũ qz nulla diuina psona hẽt eẽ dependẽs imo simul oẽs psone hñt vnũ ⁊ idem eẽ pfectissimũ. nõ sicut dicimus in q̃libet psona eẽ eẽntiam ⁊ respectũ q̃ in nulla earũ ponim⁹ defectũ aliquẽ. sz̃ qz creatura nõ solum est a deo ꝓducta. sed ẽt est sic ꝓducta q̃ hẽt eẽ dependẽs. nõ solum hẽt in se nãm ⁊ respectũ: sed ẽt semp hẽt in se defectuz̃ in nã: ideo ois nã creata est nã defectiua ul̃ aliter nõ eẽt nã dependẽs. Ex hoc aũt defectu quẽ videm⁹ in creaturis ulr̃: possumus inuestigare per dr̃iam inter eẽntiã ⁊ esse. vñ dato q̃ creature essent de necessitate a deo ab eterno eoipso q̃ hẽrẽt in se defectũ ⁊ haberẽt esse dependens nõ eẽnt suũ eẽ sed eẽnt cõposite ex eẽntia ⁊ esse. sed p̃m istã viam inuestigare cõpositionẽ in creaturis magis ptinet ⁊ ad p̃cedens qõnem q̃ ad qõnez̃ nũc quesitã magis ptinet oñdere q̃ si neget talis cõpositio q̃ negat ꝓcessus creature a deo ex mera libertate arbitrij. Dicemus g̃ q̃ p̃ter duas tactaz̃ habitudines. videlicet q̃ creatura est a deo ꝓducta ⁊ hẽt esse ab ipo dependens. ad huc ẽ tertia habitudo q̃ sic est a deo ꝓducta: ⁊ sic hẽt eẽ dependens ab ipso. q̃ sine mutatione ei⁹ est de nouo creata per ip̃m: ⁊ sic creatura nõ solum dicit quid cõpositũ ex re ⁊ respectu: siue ex nã ⁊ respectu ut arguebat habitudo p̃ma. ⁊ nõ solum dicit q̃d defectiuũ ut ꝓcludebat hitudo secũda. sed ẽt dicit quid cõpositũ ex actu ⁊ potẽtia: siue ex eẽ ⁊ eẽntia ut ꝓbat hec habitudo tertia. si creatura est a deo ꝓducta ⁊ actu dependẽs ab ipso hẽt actualẽ respectũ ad ip̃m. iste aũt actualis respectus uel debet ei ex nã sua siue ex nãli origine: ⁊ tunc semp a deo, pcessisset ⁊ nõ potuisset a deo nõ ꝓcedere. ⁊ hoc est incidere in pho̲z opiones q̃ quicq̃d potuit imediate a deo ꝓcedere q̃ totũ de necessitate ꝓcessit ab ipso. sed si ipsa nã uel ipsa eẽntia creature nõ est sufficiẽs fundamẽtũ hi⁹ respect⁹ opz̃ q̃ aliq̃d aliud addat ei q̃ faciat ip̃am essentiã eẽ in actu ut possit in ipsa fundari talis respectus. ipsa g̃ eẽntia respectu hi⁹ supadditũ se hẽbit ut potẽtia. illud vo̲ supadditũ se hẽbit ut act⁹. istũ autẽ actũ uocam⁹ eẽ. ex hoc g̃ dicimus q̃ creatura eoipso q̃ nõ est de necessitate eterna: sed põt de nono creari differt in ea eẽ ⁊ posse eẽ uel differt in ea eẽntia ⁊ eẽ: uel est cõposita ex potẽtia ⁊ actu. Iste itaq̃z actualis respect⁹ fundat in toto cõposito ex eẽntia ⁊ eẽ. si aũt ipsa eẽntia dicat hẽre actualem dependentiã ⁊ actualẽ respectũ ad deũ. hoc est in q̃tum est ꝓiũcta ipsi esse: ⁊ ip̃m eẽ hẽt talem actualẽ respectũ ⁊ dependentiã, put est ꝓiũctuz̃ ipsi eẽntie. ⁊ qz hoc dependet ex mera uolũtate q̃ coicet eẽ ipsi eẽntia creature. iõ q̃ sit, ꝓductio rerũ. ⁊ q̃ eẽntia uel eẽ. uel q̃ cõpositum ex utriscz̃ habeat actualẽ respectũ ad deũ dependeret ex mera ⁊ libera uoluntate dei. Ex hoc ergo res sunt mutabiles: qz p̃nt uariari p̃m esse. ⁊ ex hoc sunt creabiles qz p̃nt acquirere eẽ. ⁊ ex hoc sunt annihilabiles: qz p̃nt oino ꝓdere eẽ. sed si iste actualis respect⁹ fundaret in pura ⁊ mera eẽntia creature. tũc ipsi eẽntie creature debet de se ⁊ per se talis actualis respectus. quo posito: uel creatura eẽt de necessitate eterna. uel nõ posset ꝓduci in eẽ sine motu p̃cedente: qz ex quo ipse actualis respectus ad suũ factorẽ in ipsa simplici eẽntia fundat. ⁊ per ꝓns debetur ipsi eẽntie p̃m se: ex quo factoz̃ est etern⁹ ⁊ imobiliter manẽs. oz̃ q̃ hec creata sint eterna ⁊ semp hẽant actualez̃ respectũ ad ip̃m. uel si creatura nõ est eterna ⁊ nõ semp hẽt actualẽ respectũ ad deum. aliqua mutatio facta est in deo. vñ surrexit iste nouus actualis respectus. sed forte dices q̃ creatura anteq̃ sit, ꝓducta nõ hẽt actualem respectum ad deũ qz nec ipsa actu est: ut actualiter ⁊ realiẽ referi possit ⁊ si ꝓtingeret eam annihilari admitteret istuz̃ realem respectuz̃ ⁊ actualem. sed hoc ex mera uoluntate dei q̃ hẽat talem actualẽ respectũ uel q̃ pdat illum. ideo deus in se imutabiliter manẽs ex mera uoluntate sua creaturã ꝓducit ⁊ fit in ea iste respectus actualis. sed hoc satis ip̃obatũ per habita: qz solus respectus nõ hẽt de nouo acquiri nec pdi. ⁊ iõ si ꝓductũ ab aliquo supza nãm suã nihil dicit nisi respectũ ad ꝓducẽtem. opz̃ q̃ illi nature de se debeat talis respectus ⁊ q̃ impossibile sit illum respectũ separari a tali nã ut appet in ꝓductiõe psonarũ diuinarũ: nisi psona ꝓducti. s. nã nihil dicit nisi respectũ ad ꝓducentẽ in talib⁹: ergo ex quo ꝓducẽs est eternũ. opz̃ q̃ ⁊ ꝓductũ sit eternũ uel esset facta mutatio in ꝓducente. si p̃m hũc modũ ꝓducet aliquis ab ipso ex tpe ut esset facta mutatio in patre si gñaret filiũ ex tpe ⁊ eẽt facta mutatio in pre ⁊ filio siue eternaliter spirarẽt spũm sanctũ. sic si creatura ꝓducta a deo nihil aliud diceret nisi ipsam eẽntiam cũ respectu ad deũ: qz hi⁹ respectus fundaret in ipsa eẽntia. vñ ⁊ per se opozteret q̃ ipsi essentie p̃m se deberet talis respect⁹. nulla g̃ mutatione facta in deo respectu cui⁹ p̃m se hẽt talẽ respectũ semp hẽbit talẽ respectũ: qz q̃ p̃m se hẽt respectũ ad aliq̃d nulla mutatione facta in illo semp hẽt respectũ ad ip̃z. ¶ Est eni hoc ulr̃ uez̃ q̃ si aliq̃ res acq̃siuit aliquẽ respectũ quẽ p̃us non hẽbat uel pdidit quẽ p̃us hẽbat. opz̃ q̃ p̃m hoc sit uel per se uel per aliud. si per aliud aliqua mutatio est facta in alio. sz̃ per se aliquã rẽ acquisiuit que acq̃sito acq̃siuit respectũ de aliq̃ re pdita amisit

respectū illū. ipse enim respectus qz non est aliquid sz ad aliquid per se nec acquiri nec perdi pōt. ipa igitur creatura uel dicit vnā rem tm̄: uel dicit aliq̄d cōpositum ex plurib⁹ reb⁹. q uel dicit aliquid sic cōpositum. iste actualis respect⁹ ad ꝓductionē nō fundabit in aliqua vna re fm se. sed fundabit in ꝑtōctione r cōpōne diuersarū rerū: r q ille res ꝓiungant r separent hoc pōt dependere ex mera uolūtate dei. hac ypothesi stā te ꝓductio creature actualis respectus r ad deū dependere poterit ex mera uolūtate dei. sed si creatura quecūq; sit illa diceret vnā rē tm̄ nō aliquid cōpositū ex plurib⁹ rebus actualis respect⁹ ad deū fundaret in illa vna re fm se. talem autem respectū nō posset nec acq̄rere nec de nouo pdere. qz hoc uel esset per se uel per aliud. si per aliud ergo eēt facta mutatio in alio: sz nō quecūq; mutatio in alio dat uel tollit respectum sed solū mutatio in eo ad quē refert uel terminat respectus ille. ut si per mutationē in aliquo dicit ds pdere uel acquirere hēt respectū qui dicit sīlitudo. opz q ista mutatio nō fiat in quocūq; alio: sed solū in eo respectu cui⁹ sīlis dicit. sic si nouū respectū qui sumit ex ꝓductione debeat creatura de nouo acq̄rere uel pdere per aliud. i. per mutationē factaz in alio opz q illa mutatio fiat in tali alio ad quē terminat respect⁹ ꝓductionis. sz hoc est ad ꝓmū ꝓductorē. ergo in ipso ꝓductore r in ipso deo eēt facta mutatio qō est inconueniēs. ¶ Rursus per se nō poterit acq̄rere uel perdere talē respectū: qz respect⁹ nō acquirit nisi qz acq̄ritur res aliq̄ in qua fundat respect⁹: nec pdit nisi qz perdit res aliq̄ in qua fundat respect⁹: r qz creatura ponit eē vna res tm̄ nullā rem aliaz acq̄ret vñ possit respectū acq̄rere nec perdet vñ possit perdere. acquisitio igit nouī respect⁹ que de necessitate cōpetit creature qñ est de nouo ꝓducta. uel ꝓductio hi⁹ respect⁹ que de necessitate cōpeteret ei. si annihilaret uel destrueret. oino arguit creatura nō solū ex cōpositis ex re r respectu. sz ex plurib⁹ reb⁹ ex quarū ꝓiunctiōe sumat hi⁹ respect⁹. r qz plures res nunq̄ cōponūt vnaz rem si quelibet illarū hēat rōnē potētie. uel quelibet rōnem actus: qz nec ex duobus in actu nec ex duob⁹ in potētia per se r fm q hi⁹ sit vnū. opz quālibet creaturā eē cōpositā ex duab⁹ reb⁹ quarū vna hēat rōnez actus. reliqua vo rōnem potētie. si aūt has duas res potentia r actus: ex quib⁹ cōponit quelibet creatura vis uocare eētiā r eē. uel aliquo alio noie uelis uocare nō sit nobis de hoc ad ꝓsens cure. tm̄ cōpetētius hi⁹ potentia r actus designant per essentiam r esse q̄ per quolibet aliud: qz opz in creatura dare aliq̄d per qō determinat agens qō cōpetit ei fm se: r hoc uocamus eētiam. r aliquid per qō actualit exīstit in rerū nā. r hoc uocamus eē: itaq; hi⁹ actus per quē creatura actu exīstit. lz per reductionem sit in genere sb̄e. tm̄ per illum actū r per illū eē creatura non determinat ad genus sb̄e sed per eētiam. Redeam⁹ ergo ad ipz r dicamus q ex tertia habitudine quecūq; creatura sic est a deo ꝓducta r sic hēt esse dependens ab ipso q sine mutatione ei⁹ de nouo creatura per ipm manifeste ꝓcludit q ipsa sit composita ex actu r potētia. siue ex eē r eētia. q si tollatur talis cōpositio talit q sit de nouo creabilis r potētia ab eterno fuerit de necessitate ꝓducta. quo posito sequit q nō ꝓcessit a deo ex mera arbitrij libertate sz ex quadā nature necessitate. Quarta aūt hitudo creature ad deū ē put nō solum est de nouo ꝓducta ab ipso: sed put per exīām dei in creatura ꝓtinue cōseruat in esse per ipsum. r sic creatura nō solum hēt eētiam sed differentē ab esse sed etiā ꝓpria eētia creature nō pōt ei dare esse nisi prout est cōiuncta prio principio. Intelligimus enim eētiam p̄mi p̄ncipij eē in eētia cuiuslibet creature r per hoc intelligimus creaturā hēre esse. itaq; si ad momentū deus a creatura se subtraheret statim desineret eē eētia. itaq; cuiuslibet creature dicit aliquid qō pōt recipere eē a deo r recipiendo eē ab eo habet actualem respectū ad ipm. Scōm hoc g̃ sic creatura est uolūtate a deo ꝓducta qz nō est suū eē. sic uolūtate a deo ꝓseruat: qz eētia creature nō solū nō est suū esse. sed etiam per se non est sufficiens dare eē creature. sed si in creatura idē eēt eētia r esse oia ista tollerent. r tūc creatura uel nullo mō per ipsuz ꝓseruaret in eē uel si eēt a deo ꝓducta r ꝓseruaret in eē per ipsum. hoc nō dependeret ex mera uolūtate dei: sed ex quodā ordine nāli. r esset uera ꝓbor opinio q ex nihilo nihil fieret r nullo mō posset deus aliquid in nihilum redigere. ¶ Secūda via ad hoc idē sumit. si ipsam creaturā spāliter cōparemus ad nām diuinam. prima eni rō sic diffuse posita ꝓtinet in se vim pluriū rōnū r sumit ex gñalib⁹ habitudinib⁹ quas hēt quelibet creatura ad deū. sz hec 2ª rō sumit ꝓout spāliter creatura cōparat ad nām diuinā. Dicem⁹ eni q quelibet creatura spāliter est quedam sīlitudo diuine nature. spāliter quidē dicimus creaturā sic eē sīlitudinē r imutationē nature diuine: qz vna creatura innitit nāz diuinaz vno mō. r alia modo alio. ita q quelibet hēt spālem modū intelligēdi r talem spālem imutationē hēt creatura ex ꝑa nā r ex ꝑa essentia. r eo q nāliter determinat ad ꝓpriū genus r ad ꝑam spēm. sz q̄d est sīlitudo r uestigiū nature alicui⁹ agentis. hoc competit ei ex nā sua nisi ad ꝓductionē illius requirit aliquid q sit subditū uolūtati. opz q illud ꝓcedat ab eo nāliter. dicimus aūt nisi ad ꝓductionez illi⁹ requirat aliquid qō sit subditū uolūtati: qz dato q ꝓductū pfecte assīlaret ꝓducenti in nā. adhuc ꝓductionē eius posset facere uolūtas. si ad ꝓductionē ei⁹ requireret quid qō dependeret ex arbitrio uoluntatis ut patet in gñatione hois. Naz r si hō genit⁹ perfecte sīlatur in nā suo genitori. attñ qz nāli cursu ut gñatio hois sine ꝓiunctione maris r femine. qz talis ꝓiūctio dependet ex arbitrio uolūtatis. ad gñationē hois facit aliquo modo uolūtas nō tm̄ ꝓpter hoc gñatio hois est simpliciter uolūtaria imo magis est nālis. ad eam aliq̄d cooperat uolūtas. q ideo est simplr uolūtaria. qz nō statim ad uelle ꝓiūgi sequit ꝓiūctio nec statim ad coiunctionē sequit gñatio. sed si fm arbitriū uolūtatis sue q uellet mas ꝓiūgeret femine. r ad ꝓiunctionez illam sequeret generatio. eēt generatio hois simpliciter uolūtaria. quia tota dependeret ex mero arbitrio uolūtatis. sic in ꝓposito creatura ꝓducta est quedam imutatio diuine nature. sed ad ꝓductionez eius simpliciter facit uolūtas: qz non ꝓducit creatura nisi prout eētia ei⁹ ꝓiungit suo eē. hec ꝓiunctio ex mero uolūtatis arbitrio diuino. r ideo qñ vult q fiat talis ꝓiunctio ad nutum uolūtatis diuine ꝓducit creatura in esse r q̄diu vult q duret talis cōiunctio creatura ꝓseruat in eē. r si uellet q separaret talis ꝓiūctio statim creatura desineret eē. r ideo diuina uoluntas est prima r p̄ncipalis cā ꝓductionis r ꝓseruatiōis creature. vnde aug⁹ 3º de trini. c. 4. ait q deus utit oib⁹ cōmutabilē arbitriū suū. siue corporeis siue incorporeis reb⁹. r hoc est q ibidē dicit q uolūtas dei p̄ma cā r sūma oium corporaliū r multo magis incorporalium: qz corporalia aliqñ ꝓducunt in eē mediatib⁹ alīs agentibus. incorporalia vo solum immediate a

deo. sed si creatura aliqua esset quedaꝫ nā simpliciter indifferēs realiter a suo eē. ⁊ si hī nā nāliter eēt q̄daꝫ imutatione diuine. solum nā diuina ⁊ fm q hī posset eē cā creature nō aūt uolūtas eī fm q uolūtas. totū q̄ eēt ibi eēt quasi nāle. nullo ergo mō possem⁹ salua re q creatura ꝓcederet a deo ex mero arbitrio uolū tatis. ſz solum ꝓcederet ab ipso ex quodā ordine nāli uel ex quadam necessitate nature. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ꝓut creatura refert ad diuinum intel lectū. eo ergo ipso q nā creature est quedam similitudo nature diuine. si non esset in tali cōpositio rōne cuius dependeret a uolūtate dei. ꝓcessus ille creaturaꝝ nō diceret uolūtatis. sed solūmō nālis. differt enim ꝓut creature comparant ad intellectuꝫ dei speculatiuū ⁊ practicū. qz oia quecūq deus potuit intelligere ⁊ qñ cūq potuit intelligere speculatiue itellexerit illa. ita q ab eterno res sunt intellecte a deo ⁊ fm hunc ordi nem q hēt res in intellectu speculatiuo loquēdo simpliciter nō sunt subdite diuine uoluntati. sed respectu intellectus practici nō sic: qz fm q hee res diuine uo luntati sunt subdite. ut ad alia solum extēdit itellect⁹ solum loquēdo de intellectu practico ut exit in opus que diuina uolūtaſ cāre disponit qō ideo ꝓtigit qz res fm nām suā ⁊ ut determinant ad ꝓpriū. g ⁊ ad ꝓpriā spēm sunt obm diuini itellectus. deus eni cognoscendo seipm agnouit vnūquodq aliud ens ꝓut erat immutatiuū eius ⁊ ꝓut determinat ad ꝓpriū ergo ⁊ ad proprīā spēm. sed ad intellectū practicū nō cōparant res nisi ꝓut sunt apte nate ꝓiūgi suo esse ⁊ prout sunt apte nate accipe esse. ⁊ qz hī ꝓiūctio dependet a uolū tate diuina. iō itellectus practic⁹ nō pōt exire in op⁹ nisi per argumētū diuine uolūtatiſ. igit q quid est. est obm intellectus speculatiui. ⁊ iō nisi sit defectus ex parte ipsius intellect⁹ semp sunt actu intellectus. q̄si si res actu existeret per suā eēntiam nō per eē supaddi tum. tūc sicut per suā eēntiam cōparant ad intellectū speculatiuū per quē actu intelligūtur. sic per suā eēn tiam cōparant ad intellectū practicū per quē in actu ꝓducunt. esset g̃ similis cōparatio rerū creatarū ad intellectū diuinū speculatiuū ⁊ practicū ex quo mani feste sequeret q res create sunt ab eterno sicut intel lecte fuerunt speculatiue. ita ab eterno fuerunt ꝓpra ctice. ¶ Ex hoc ēt sequeret q sicut itellectoꝫ ad di uinū speculatiuū est q̄si quidam ordo nālis. ita ꝓdu ctoꝫ ad intellectū ei⁹ practicū eēt quasi quidaꝫ ordo nālis. ꝓducta igit ꝓcederent ab ipso nō ex mero li bertatis arbitrio. sed magis ex quodam ordine nāli. sicut eni posito. incidimus oino in phantiuꝫ opiones fm quos idē censenduꝫ est de itellectu diuino practi co q nō dicimus de intellectu ei⁹ speculatiuo q sicut nos dicimus q deus ab eterno ꝓduxit oia ꝓductibi lia. intellexit oia intelligibilia ab ipso. sic ipi posuerūt q ab eterno ꝓduxit oia ꝓductibilia ab ipso ⁊ q si ali qua fiūt i tpe hoc est fm eoꝝ opionē qz nō fiūt imedia te ꝓductibilia a deo. scribit circa finē scōi de gñatiōe. q ꝓpter longe distare a ꝑmo ꝑn° est gñatio ⁊ corru ptio in istis inferioribꝫ. si ergo quesitum fuisset a pho ꝝre ista sensibilia fiūt gñabilia ⁊ corruptibilia. dixisset qz longe distāt a ꝑmo ꝑn° ⁊ nō sunt imediate ꝓducti bilia ab ipso. quicūq itaq ponūt q ad ipsa eēntia de se possit terminari creatio. ponit q eadē sit opatio re rum ad intellectuꝫ diuinū speculatiuū ⁊ practicuꝫ ut sicut deus ab eterno quoda ordine nāli actu intellexit oia que speculatiue poterat intelligi per ipsum. sic ab eterno quodā ordine nāli per itellectū practicū actu ꝓduxit oia que poterat ꝓduci per ipsum nec ualet siquis diceret q ultra eēntiam est ibi respect⁹ quidaꝫ. Nam intelligibile speculatiue intelligit habere taleꝫ respectū. rursus ut plies dictū est respectus fm se nō est subditus uolūtati. uel q idem est factio per se non terminat ad respectū. sed terminat ad rem. itaq ipsa res fm se eēt facta. ⁊ deinde ex re illa facta ꝓsurgeret respect⁹ q̄dā. ergo sicut actio itellect⁹ speculatiui itel ligit terminari ad ipsam eēntiā ⁊ ad ipsaꝫ nām fm se. iō de necitate ē eēna ⁊ est quodāmō nāliſ. sic hac ypo thesi stante actio itellectus practici terminaretur ad ipsam eēntiā ⁊ ad ipsam nām fm se. ideo de necessita te eēt eterna ⁊ eēt quodāmodo nālis. ¶ Quarta ⁊ ultima via ad hoc idē sumit ꝓut in ipsis reb⁹ ꝓsideramus nām ⁊ suppositum. Nā si creatura nihil plus di ceret nisi eēntiā ⁊ nām quādā in qua fundat respect⁹ ad creaturā. tunc sicut in diuinis suppositū supra nām nihil addit nisi respectū quēdam. sic nec in creaturis. respectus ergo ad creatorē fundaret in ipsa simplici nō ſz se q̄ eē nō posset nisi nature create deberet ta lis respect⁹ fm se. sed dices nāe ſz se debet talis respe ctus formaliter. nō aūt effectiue. iō nā creata q taleꝫ respectū hēat hoc a deo effectiue. sed per nullam reꝫ superadditā sed ut ipsa hēt hoc formalr itaq ipſz pro ductum potest eē vna quedā res ⁊ vna nā in qua fun dat talis respect⁹. sed respectus dicit aliq̄d subiectiue ut si per albedinez silatur quis ꝓieti. uel ut dicim⁹ sile ꝓpositū. ponamus q eēt quedā albedo cā ⁊ eēt que dam alia albedo cāta: ⁊ tñ albedo cāta nō esset res re cepta in alia re: sed eēt quedā vna res. sic enim imagi nant ponētes q possit cāri aliq̄d nō cōpositum ex di uersis rebus. imaginant q̄dē q sit qōdā eē cāns ut eē diuinū ⁊ sit quoddā eē cātū ut eē creature: ⁊ istud eē cātū nō est res quedā recepta in alia re. sed est eadem res qō eēntia creature. Sicut si albedo separata nō cā ret albedinē receptā in alia re: uel nō cāret albedinez nisi eēt cōpositio ex plurib⁹ rebus: sed que esset vna res. fm hoc ergo albedo cāta per seipsam haberet re spectū ad albedinē cāntē. uel vt loqmur in ꝓposito es sentia creature cāta per seipsam nō per aliqō eē super additū pōt eē actu ꝓducta ⁊ pōt hīe actualē respectū ad eēntiā diuinā cāntez. ergo rōnale aliq̄d respiceret subiectiue aliq̄d obiectiue. subiectiue q̄dē respiceret ipsam eēntiā cātā. obiectiue aūt ipsam essentiā cāntē. uel respect⁹ ille aliq̄d respiceret formalr aliq̄d causa liter. formalr q̄dē respiceret ipsā eēntiā cātā. cāliter aūt ⁊ effectiue ipsa eēntia cāntē: hoc enim posito ipsa eēn tia cāta formalr seipsa referret. Sed q sic referatur ab eēntia cānte haberet cāliter ⁊ effectiue. ⁊ ne capia mur in vbo cū dicim⁹ q aliq̄d seipso est tale. sensuſ est q nullo alio supaddito sit tale. stāte igit ypothesi nra eēntia cāta se formalr referret q nulla alia res supad dita referret: tñ nō referret seipsa formalr q nō eēt ei supaddit⁹ respect⁹ q̄dā: illa ergo eēntia cāta seipsa re ferret subiectiue ⁊ seipsa referret formalr: seipsa q̄dē referret subiectiue si cōparet nō ad rē sed ad respectū cui subīcceret tanq̄ fundamētū: seipsa aūt referret for malr si cōparet nō ad respectū sed ad rē: qz nō per ali am rē supadditā: sed seipsa referret. sicut si albedo q se exñs posset cāri ab aliq̄ alia albedie: albedo illa ca ta similaret albedini cānti seipsa formalr si cōparetur ad rē aliquā: qz nō per aliā rē supadditā: nec per aliaꝫ albedinē supadditā: sed seipsa similaret. Sed si cōpa ret albedo illa ad ipm respectū cū alia sit rō absoluti: ⁊ alia respectiui: ⁊ res absoluta nō sit formalr ipse 2⁹ respectus. sed si subiectū ⁊ fundamētū eius sit cōside rata albedo nō referret seipsa formalr: sed seipsa obiue.

¶ Hȳs aūt plibatis q̄cūq; via incedat habeť intētū. Nā si eēntia creature se ipa subiectiue ꝛ p nihil super additū hēt actualē respectū ad suū ꝓductorē semp cōicet ei talis respectus ꝛ semp erit ꝓducta nisi ponat defect⁹ in ꝓducēte. dicimus aūt nisi sit defect⁹ in ꝓducente. qz pōt talis respectus eē non solū per defectuz in subiecto sz etiā per defectū in obiecto. ut si essentiā creature ꝓduci nō est aliquod eē uel rem aliq̄ uel actualitatē aliq̄ supaddi sed solū hīc actualē respectū ad ꝓductorē. lz ipa eēntia subiectiue nō posset deficere respectui qz seipsa ei subiceret ꝛ seipsa referret ad ꝓducētē. posset tn̄ iste respect⁹ tolli per defectū ipsi⁹ ꝓducētis ad quē termiat iste respectus tanq̄ ad obiectū. ut si vmbra cāta quātuz est de se semp assisteret corpori cānti. per defectū tn̄ corporis causantis posset deficere vmbra causata. sic cātū quātū est de se semp assisteret actuali respectui qz ꝯz se ꝛ ꝯz suā eēntiā subiceret illi respectui. ꝛ ideo q̄tū est de se semp eēt actuālit ꝓducta. si āt aliq̄n posset nō eē hoc solū eēt ex defectu ꝓducentis ꝛ ista est recte phoꝝ opinio q̄ nunq̄ ab agēte efficno ꝛ imutabili possunt imediate ꝓcedere res tpales. ꝑm hoc ergo quecūq; ab eterno potuerūt imediate ꝓcedere a deo de necessitate ꝓcesserūt res ꝓducte. ꝛ a deo de necessitate sūt ꝓducte: ꝛ nisi sit defect⁹ in cā ꝛ hoc est ponere q̄ res nō ꝓcedāt a deo ex mera arbitrij libertate. ꝯz magis ex q̄dā necessitate nature. poneres itaq; sufficiēter q̄ res creata sit cōposita ex re ꝛ respectu ꝛ q̄ nō opteat eā eē cōposita ex re ꝛ re. ponūt q̄ eēntie reꝝ de se ꝑ sint ꝓducte ꝛ q̄ res nō ꝓcedāt a deo ex mera libertate arbitrij ꝯz magis ex quadā necessitate nature. q̄ ut fugiam⁹ dicam⁹ omnē creaturā de necessitate eē cōpositam ex re ꝛ re. quaꝝ vna se hēt ut potētia: reliq̄ vo ut actus. ꝛ respect⁹ iste actualis ad suū ꝓductorē ꝑm quē res dn̄r eē ꝓducte nō fundant nec in potētia nec ꝑm se qz tūc potētia illa semp eēt ꝓducta nec in actu ꝑm se qz tunc actus ille semp eēt ꝓductus. ꝯz fundat in coniūctione utrorūq; uel fundat in quolibet hoꝝ ut cōiūgit alteri: ꝛ qz ista coniūctio dependet ex mera uolūtate dei. ꝛ ideo ꝓductio reꝝ ex mera uolūtate dei dependet. q̄d aūt sint iste due res. ut q̄d est iste actus ꝛ q̄d ista potētia ex q̄b⁹ de necessitate cōponit quelibet creatura dicimus q̄ est eēntia ꝛ eē. diceret forte aliquis q̄ ꝑm ueritatē nō possumus effugere qn̄ due res act⁹. ꝯ. ꝛ potētia cōponant quālibet creaturā. ꝯz hee due reꝝ nō sunt eēntia ꝛ eē. ꝯz mā ꝛ forma. ꝯz q̄ hoc nō oporteat ꝛ q̄ nō oporteat ꝛ mām ꝛ formā eē de cōpositione cuiuslibet creature. ꝛ dato q̄ mā ꝛ forma que cōponūt ipsaz eēntiā creature eēnt de cōpone cuiuslibet creature: q̄ adhuc ꝑter hāc cōpōnē ex mā ꝛ forma que cōponerēt eēntiā oporteret dare cōpōnem ex eēntia ꝛ eē: dño cōcedēte cū disputabimus de angelis diffusius declarabim⁹. Nūc aūt sufficiat scire q̄ ad hoc q̄ creatura ꝓducat in eē nō sufficit q̄ sit composita ex re ꝛ respectu. Sed oportet q̄ cōponat ex re ꝛ re. que due res vna se hēt ut actus. alia ut potētia. que duo actū ꝛ potētiā cōmuni noie uocamus eē ꝛ eēntiā. Suppositū igit in creaturis cui per se cōpetit eē ꝛ nō dicit respectū tn̄ supra nām ut in diuinis nisi necessitate imutationis: necesse est ꝑsonā producētē ꝓducere ꝛ ꝓductā ꝓduci. ꝛ iō si cōsideraī nā ꝛ suppositū in creaturis: satis habetur via ad inuestigādū q̄ oporteat creaturas esse cōpositas ex essentia et esse. si ergo creatura seipsa refertur subiectiue ita q̄ sit cōposita ex re ꝛ respectu. uel q̄ idē est si seipsa referret formaliter q̄ nō per aliā rem sibi supadditā sed seipsa formaliter referret nō obstāte q̄ haberet alio quo referretur nō posset eē defectus ex pte sui quoniā seipsa semp referret. qz qō cōpetit alicui formaliter ꝑm se oporteret q̄ ei semp cōpetat illō ita q̄ nō possit intelligi cū opposito ei⁹. nisi igitur eēt defectus in efficiēte ꝛ i causante. sicut semp per seipsa referret formaliter. ꝛ semp per seipsa esset actu ꝓducta. ita semp haberet q̄ referret et esset actu ꝓducta ab alio effectiue. qō redit in ꝓborum opinionē qui ponūt q̄ nō ex mera uolūtate et libertate arbitrij sed ex quadā necessitate nature procedāt a primo principio.

Ad primum dicendū: q̄ dato q̄ deus ꝓduceret creaturā quātū meliorē posset non ꝓpter hoc creatura esset summe bona nec equaretur ei in bonitate. qz nō posset illa tāta bonitatem recipe. Sicut videmus q̄ sol illuminat aerē quātum pōt nec tn̄ aer equatur soli in claritate. qz nō pōt tantā claritatē recipe. essent ergo creature deficiētes a deo ꝛ nō ducerēt in cognitionē q̄d est deus. dato q̄ ex quadā necessitate nature ꝓcederēt a deo. mlta enī ex necessitate nature ꝓcedūt ab aliquo que ualde deficiūt ab eo a quo ꝓcedūt. uel possumus dicere q̄ argumētū nō est appositum. Nō enī est questio utrum sit possibile uel ipossibile: q̄ creatura ꝓcedat ex necessitate nature: sed supponit hoc esse impossibile. ꝛ hoc supposito querit dato q̄ creatura non eēt cōposita ex eēntia ꝛ eē. utrū ex hac pōne sequeret hoc ipossibile q̄ ꝓcederet a deo ex necessitate nature. ¶ Ad 2m dicēdū: q̄ si creatura ꝓcederet a deo ex necessitate nāe quātū ex forma arguēdi nō pōt hic sequeret q̄ esset sic ꝓportionata deo q̄ posset ducere in cognitionem q̄d est deus. Sicut ꝓprietates sunt ꝓportionate subiecto q̄ ducūt in cognitionē q̄d est sb̄m. uel possumus dicere ut ꝓius q̄ argumētū nō est ad propositū qz nō est qō utrū hoc sit ipossibile. sed supponit esse ipossibile ꝛ querit utrū tale ipossibile seqtur ex pōne ꝑdcā. ¶ Ad 3m dicendū: q̄ id qō procedit ab aliquo agēte ex mera libertate arbitrij de necessitate deficit ab eo. ꝯz qō ꝓcedit ex nā pōt deficere ꝛ nō deficere. ab hoie enī procedūt aliqua artificialiter. ꝛ hec oia deficiūt a natura humana. aliqua vo procedunt nāliter: ꝛ hoc est dupliciter. qz uel ꝓcedūt per putrefactionē ut uermes. uel per ꝓpagationē: ꝛ per generationē ut filij: et cōstat q̄ filij nisi sit ipedimētū in instrumēto uel in semine pfecte assequutur nām parētū. que ergo ꝓcedūt ab aliquo nāliť p̄nt deficē ꝛ nō deficē ab eo a quo ꝓcedūt. Sed que ꝓcedūt solū artificialiter de necessitate deficiūt. ergo ex forma argumēti ualet hoc nō deficit ab hoc ergo nō procedit ab eo artificialiter tn̄: sed nāliter. nō aūt ualeret q̄ si procedit nāliter q̄ nō deficiat: sed ecōuerso si nō deficit qō ꝓcedit nāliter. Sed possumus aliter respōdere ꝛ magis ad propositum. q̄ equiuocat ibi in deficere. nā aliud est nō deficere a suo esse. Si enī creatura procederet a deo nāliter dato q̄ deficeret a nā diuina tamē deficeret ab eē qz tale q̄d nō posset nō esse. ergo cū arguit. q̄ si creatura procederet a deo nāliter adhuc posset esse defectiua. Sicut vmbra que ꝓcedit a corpore. adhuc est quid defectiuū respectu corporis. ꝑ qz vmbra est q̄d defectiuū respectu corporis eo q̄ nō hēt tātā entitatē quātū corpus: tn̄ nō est defectiua respectu corporis. q̄m̄ supposita luce semper sequatur corpus. quare si creatura procederet a deo nāliter sicut vmbra a corpore. ꝯz hoc posito deficeret ab entitate dei: non tn̄ deficere posset ab esse eius. Sed esse coequeua deo. ꝛ hoc sufficit ad propositū nostrū q̄ si in creatura nō differt essentia ꝛ esse nō posset deficere a suo esse. sed

deo ceoqueua existens necessario habuit esse ab eterno. ⁊ per ꝓns ꝓcesserit ab eo ex ēdā necessitate nāe. ¶ Ad 4m dicēduz: ꝙ nullū agēs pōt in id qō p se repugnat effectui. ideo si deus uolēdo ꝓducit creaturā nō pōt uelle in creatura qō per se repugnat creature. ideo hoc nō pōt de⁹ uelle in creatura. ⁊ ut alludam⁹ uerbis argumēti. dicam⁹ ꝙ a deo ꝓcessit filiꝰ. spiritus sanctus ⁊ creatura. solum in ꝓcessiōe creature est ratio uolūtatis. ex mera libertate arbitrij nō ordine naturali nec ꝯcomitāte nā. nec ex necessitate nature ꝓcedit creatura ⁊ ideo pōt ꝓcedē ⁊ nō ꝓcedē ⁊ qz sic est simplr loquēdo. nullo mō creatura esset necesse esse. sed est solū possibile esse. ¶ Ad 5m dicendū: ꝙ lz deus nō dependeat a creaturis. tū qz ut dictuz est nullus agens pōt in id ꝙ per se repugnat effectui. ideo ex natura rerum ꝓcedentium possum⁹ arguere de ꝓcedēdi modo. ut si effectus est talis ꝙ sit necesse esse oportet ꝙ nō ꝓcedat ex mera libertate arbitrij qz tūc posset eē ⁊ nō esse ꝙ repugnat ei ꝙ est necesse eē. ¶ Ad sextū dicēdū: ꝙ id qō fit ex nihilo de necessitate est cōpositū ex potētia ⁊ actu. ⁊ id qō pōt in nihiluz redigi opz ꝙ sit ēt sic cōpositū. Sed in hi⁹ cōpositiōe potentia nō precedit actū. Sed simul ⁊ tpe ꝓducit potētia ⁊ act⁹. igit nō arguit ꝙ id qō imediate fit ex nihilo nō sit cōpositū ex essentia ⁊ eē uel ex potētia ⁊ actu. Sz solū cōcludit ꝙ in tali ꝓductiōe tpe potētia nō precedit actū. ¶ Ad 7m dicēdū: ꝙ si creatura eēt seipsa formaliter. eēt suū eē. ⁊ si eēt suū esse nō posset separari a suo eē semp ergo seipsa formalr eēt ⁊ semp eēt ab alio efficiēter. ut si calefactibile semp fuisset calefactū oportet ꝙ semp fuisset aliquid ꝙ ipsuz calefaceret. sic si creatura esset suum esse nō posset nō esse ꝓducta ⁊ si esset ipossibile creatura nō ꝓduci. esset ipossibile deū eā nō ꝓducere ⁊ hec sufficit ad hoc ꝙ creatura non ꝓcedat a deo ex mera libertate arbitrij. sed ex quadā necessitate nature. ⁊ ut magis pateat argumenti forma. dicamus ꝙ quicquid est seipso corporaliter oportet ꝙ sit necesse esse. Nā cū dicimus. videlz eē seipso ⁊ esse seipso formaliter. planū est ergo ꝙ potētia nō est seipsa formaliter. sed est per actum qui est cōplemētū eius. nec cōpositū est seipso formalr. Sz èst p actū ꝙ est pars ei⁹ nec act⁹ q̄ est apt⁹ nat⁹ recipi in potentia est seipso formalr: qz non est seipso nec est aptus natus esse per seipsuz. Solus aūt actus qui nec est perfectio potētie. nec est apt⁹ nat⁹ pficere potētiā est seipso formaliter. talis aūt actus si eēt: esset necesse esse. talis quidē actus uel nullo mō esset ab alio ꝓductus. ul⁹ oporteret ꝙ esset de necessitate ꝓduct⁹. nullo mō posset esse ꝓduct⁹ ⁊ nō ꝓduct⁹ ⁊ ita non posset eē cātus ex mera libertate arbitrij. ¶ Ad 8m. dicendū ꝙ nō posset fieri eē sine essentia ⁊ omne factibile de necessitate esse cōpositū ex esse ⁊ essentia. non cōtingit hoc ꝙ plus uel min⁹ distet a deo eēntia ⁊ eē q̄ alterū solū. sed quia esse alterū solū repugnat effectui nō autez repugnat ei esse utrūq; simul. ideo non ualet si pōt fieri utrūq; simul ꝙ possit fieri altez solū. ¶ Ad 9m dicēdū: ꝙ potentia ꝑm ꝙ hi⁹ non indiget potētia in qua recipiat. sed idiget actu quo possit perfici. ⁊ act⁹ ꝑm ꝙ hi⁹ nō idiget actu quo possit perfici. Sed indiget potētia in qua sustentetur. ideo essentia ꝑm ꝙ huiusmodi nō opz ꝙ habeat aliā eēntiā in qua recipiat. Sed indiget eē. ⁊ eē nō indiget eē. sed indiget eēntia in qua possit recipi. ⁊qz hoc est de rōne agētis ut ꝓducat effectū: ꝑm exigentiā. Nā ideo ꝓduceret essentiā sine eē. per qō pficiatur. nec est sine essentia per quam sustēteē. ꝙ sic ergo oporteat eē ex ipsa exigentia rerum est ratio assignāda. nō autem est assignāda rō ex eo ꝙ essentia respectu esse habeat rōnez cāe uel cāta. solū ergo assignabilē rō ex eo ꝙ in tali cō positione essentia habeat rōnē potētie ⁊ ideo nō opz ꝙ indigeat alia essentia. sed ꝙ indigeat esse. ⁊ eē quia habet rationem act⁹: nō indiget alio esse sed essentia. ¶ Ad 10m dicendū: ꝙ hīe differētez essentiā ab esse nō est pfectiōis in creattura qz hoc posito tollit rō creature. solus enim deus est talis. ois aūt creatura eo ꝙ creatura est non est suum esse. Sed habet differentem essentiam ab esse.

¶ Incipiunt questiones de mensura angelorum.

q

QUestio est de mensura angelorum. ⁊ primo queritē utruz euū siue eternitas participata sit mensura angelo⁹. Et videt ꝙ nō. qz ꝑm aug. 8z. qōnuz questiōe. 73. Euuz est quid itrāsmutabile. Angeli aūt sunt trāsmutabiles seu uariabiles. iuxta illud iob. 4. ecce qui seruiūt ei nō sūt stabiles. ergo ⁊c. ¶ ꝓ. angelus creat⁹ est in istāti. Sed prima rez creatar est eē qz quicqd creat intātū creat inquantū accipit eē. esse ergo angeli mēsuratur in istāti non ergo mēsurat euo ꝙ diuidit ꝓtra suū nūc: siue cōtra suū istās. ¶ ꝓ. videt ꝙ angelus mensuret eternitate simplr. qz qōlibet mēsurat numero sui generis. sic igitur inter entia minimū. i. simplicissimū iter separata est ipse de⁹ ⁊ sua eternitas. oēs ergo sbe separate mēsurabūtur eternitate. ¶ ꝓ. qñ totū aliqō genus mēsurat aliqua mēsura qō est suprēmū in illo genere mēsurat eadē mēsura. ut si totū genus entis mēsurat prīmo ente substātia que tenet nobilioꝛē gradū entis mēsurabit ꝑma sba. i. deo ergo a simili qz in gñe sbe angeli tenēt nobiliorē gradum mēsurabunt eadē mēsura. s. ipso deo siue eternitate. ¶ ꝓ. mēsura dicit q̄d certificatū. qz per mēsurā certificamur de mēsurato. Sz de substātijs separatis certificamur per itellectū vnū. qz cōment. in tertio de anima si ignorata eēt nā intellect⁹ rōnabilis. ignorat⁹ esset numer⁹ sbaruz separatarz. Sed itellect⁹ noster possibilis ut videt subiacet tpi qz nō itelligit sine cōtinuo ⁊ tpe ergo de ipsis angelis certificamur per tēpus ⁊ mēsura eorū erit tps. ¶ ꝓ. dicē ꝙ angeli mensurant eternitate participata ut videt est dicere oppositū in abiecto. Nā eternū est idē ꝙ extra terminos. participatū est idē ꝙ ꝓtractū. dicē aliquid esse extra terminū et esse cōtractū est dicē oppositū in abiecto. ergo ⁊c. ¶ ꝓ. videt ꝙ angeli mēsurātur eternitate. sed simpliciter. Nā in esse angelorz est tria ꝓsiderare. Primū qz huiusmodi eē est totū simul. Scōm qz est ab alio. Tertiū vo qz pōt non esse. Ipsi ergo esse angelorz ꝙ nō possit mēsurari eternitate simplr. non repugnat ex eo ꝙ est totū simul. qz eternitas ꝙ mēsurat totū simul mēsurat. nec etiā hoc repugnat ei qz est ab alio. qz hoc nō debet esse ꝑm modū essendi. nec etiaz repugnat ei ex eo ꝙ tale esse pōt non esse. qz potentie non respōdet mensura sed actui nihil ergo repugnat ipsi eē angelico ꝙ nō mensuret eternitate simpliciter. ¶ ꝓ. affectiōes angeli mēsurant tpe. ergo ⁊ ipse angelus ꝓout mouet per uarias affectiōes mensurabit nūc tēporis. qz ut habetur in. 4. phīc. sicut tēpus mēsurat motū. ita nūc tēporis mēsurat mobile. sed cuius substātia mēsuratur nūc temporis eius esse mensuratur tempore. esse ergo angeli mēsurabitur tempore.

¶ p̄. de rōne mēsure est q̄ cōtineat. sz eternitas participata siue euū nō cōtinet intelligētiā. qz ut dicit in cōmento. 2. ppositiōis de causis. intelligētia participat eternitati. nō igit cōtinetur ab eternitate nec mensuratur ab ea. ¶ p̄. esse inuariabile est ꝑticipatū ipsi⁹ dei nō ergo cōpetit alicui creature. ois ergo creatura mensuratur mēsura uariabili. Sed hi⁹ mensura est tp̄s. ḡ ꝛc. ¶ p̄. non obstāte q̄ celū est incoꝛruptibile mensurat nūc tēporis. similiter ergo ⁊ āgelus quōcūq; sit icoꝛruptibilis mēsurabit nūc tēporis. ⁊ per ꝛñs suuz esse mensurabit tēpore. ¶ p̄. esse coꝛruptiōis qz est indiuisibile mensurat in instāti uel mēsurat per nūc. ergo et multo magis esse ipsius angeli mensurabit in instāti uel mēsurabitur per nūc non ergo mensuratur euo: sed mensurabitur nunc eui uel nunc temporis. ¶ In contrariū est qz sunt aliqua simpliciter trāsmutabilia ⁊ ista mensurātur tpe. alia simplr intransmutabilia. ut deus qui mēsurat eternitate. angeli aūt tenēt moduz medium. ergo nō mēsurabunt tpe nec eternitate. sed mēsurabunt mēsura media que dicit euū siue eternitas participata. ¶ p̄. ſm cōmentatorē in. 4. phisic. aliqua sūt in tēpore ut ista coꝛruptibilia. aliqua cū tpe ut coꝛpora supcelestia. aliqua nec in tēpore nec cū tpe ut substātie separate. ergo nō mēsurant cū tpe nec mēsurant eternitate simpliciter cum hoc mō mēsuretur solus de⁹ mēsurabit igit mēsura media que dicit euū siue eternitas participata.

Rñdeo dicēdū: q̄ cū questio nostra querat de mensura angeloꝛ. quantū ad p̄esens spectat. 4. sunt inquirēda. Nā primo mōstrandū est ubi primo reperit mēsura. ⁊ quomō nomen mensure transferat ad oia. qz oia dicunt esse facta in numero pondere ⁊ mēsura. Secūdo videndū est mensura q̄d mēsurat in quolibet. Tertio descendēdū est ad mensurā que dicit euum quot modis accipit. ⁊ quomō eni ḃ de euo loq̄mur. Quarto ⁊ ultimo adducem⁹ rōnes q̄ opoꝛtet ponere talē mensurā esse mediā inter eternitatē ⁊ tp̄s qō diuidit euū qua mēsura media mēsurant angeli. ¶ Propter primū dicendū: q̄ ut dicit in 8. metḃ. mensura est id per qō cognoscit quātitas rei. illud eniz per qō certificamur ⁊ per qō cognoscimus quātitatē rei mensurate dicit mensura ei⁹. ex hoc eni dicimur aliquā rem mēsurare qz scimus quātitatē ei⁹ ꝓpter qō mēsura primo recipitur in quātitate. ⁊ pri⁹ in quātitate discreta q̄ cōtinua. Nā certificari de quātitate magis possum⁹ per vnū qō mēsurat quātitatē discretā. q̄ per paruū uel ulnā que mensurat quātitatem continuā. nam magis sumus certi de vnitate que est idiuisibilis ⁊ que est mēsura minima. q̄ de quacūq; mensura cōtinua. Si ergo de rōne mensure est q̄ nos certificet de quātitate rei. ratio mēsure primo recipietur in quātitate discreta ⁊ postea de quātitate discreta trāsfert ad alia. hoc ergo est qō. 71. cōmētatoꝛ dic sup 10. metḃ. q̄ nā mēsure primo ⁊ essentialiter reperit in quātitate discreta ⁊ de quātitate discreta ⁊ ex vno tm aiali transumit hoc nomen mensura ad alia genera. imo ipsi quātitati continue cōpetit mensurari nisi per quātitatez discretā ut ex hoc scim⁹ mēsurā panni per ulnā qñ scimus quotiens ⁊ in quo numero ulna continetur in pānо. idē est qō. 10. geometrie quātitates dicunt simetrie ⁊ cōmensurabiles adinuicez qñ vna se habet ad aliā. sicut numerus ad numeꝛ. per se igitur ⁊ primo rō mēsure recipit in quātitate discreta prout per vnū qō est idiuisibile multotiēs replicatū adequatur etiā sez mensurat quēlibet numerum diuisibile. ex quātitate aūt discreta trāsfert. ideo mēsure nō solum ad quātitates cōtinuas. sed etiā ad alias foꝛmas ⁊ ad alia que sunt in alīs generibus. Nam sic in quantitate discreta reperit indiuisibile. i. vnū qō habet rōnem mensure ⁊ diuisibile. ut numerus qui habet rōnez mēsurati. sic ⁊ in alīs generib⁹ reperit aliquid qō assimilatur indiuisibili ut simplex ⁊ istud hz rōnem mensure. ⁊ aliquid qō assimilat diuisibili ut cōpositū. ⁊ istud habet rōnem mēsurati. In genere coloꝛ album qō est simplicioꝛ coloꝛ est mensura in genere coloꝛ. albū eni plus habet de luce. Alij aūt colores simul cū luce participāt quādaz opacitatē ⁊ tenebꝛositatē plus q̄ faciat coloꝛ albus. ⁊ etiam coloꝛ albus est simplicioꝛ alīs coloꝛib⁹ ideo est mensura colorū oium. sic etiā ⁊ sb̄a prima que est de⁹ qz est simplicioꝛ substātiꝫ alīs ideo est mensura oiuz sb̄aruz. ⁊ ens primū q̄ est deus qz est simplicius entib⁹ reliquis ideo est mēsura oium entiū imo nō solū a quātitate transfert ratio mēsure ad alias naturas rerum. sed etiā trāsfert nomen mēsure ad ipsos actus foꝛmaꝛ. est eni act⁹ duplex esse ⁊ opari. ꝓpter qō ipsum esse rerū qō est actus primus ⁊ ipsuz operari qō est actus secūdus mēsurat aliqua mēsura. imo talib⁹ assignamus diuersimode mēsurā ſm q̄ diuersitatē hñt ad successionē ⁊ pmanentiā. Sūt enim aliqui actus successiui aliqui permanētes. aliqua eniz habent esse permanens. aliqua successiuū. esse eni permanens mensuratur euo siue eternitate. successiuū vo mensurat tpe siue instāti tēporis. ¶ Uiso ubi repitur mensura qz in quātitate. restat declarare secūdū: videlicet quid mensura mēsurat in vnoquoq; qō de facili declarat. Nam si mēsura est illud per qō cognoscitur quātitas rei ⁊ si per mensuram certificamur de quātitate rerū. ut est per hita declaratū. opoꝛtet q̄ mēsura in vnoquoq; genere entiū mensuret quātitatē rerum existentiū in illo genere. nisi enim nomen quātitatis ⁊ magnitudinis posset trāsumi ad oia entia. nomē mēsure nō posset reperiri in vnoquoq; genere entis. Sz qz in oibus entib⁹ reperit aliquis modus quātitatiu⁹ ⁊ aliquis modus magnitudinis. mensura trāsumitur ad oia entia ul genera. In vnoquoq; igit genere entis mensura mēsurat quātitatē rerū existentiū in illo genere. ꝓut igit in reb⁹ reperit quantitas ⁊ magnitudo. sic ibi diuersimode reperit ratio mēsure. ⁊ qz in aliq̄bus reperit quātitas ⁊ magnitudo extēsionis ⁊ multiplicatiōis: in aliquib⁹ aūt magnitudo perfectiōis. in aliquib⁹ autem reperitur magnitudo duratiōis. ideo mensura nō eodē mō mensurat quātitatez in oib⁹ rebus. sed aliter mensurat quantitatem in his que sunt in genere quātitatis. aliter in foꝛmis. aliter in actibus foꝛmarū. Nā qz in quātitate cōtinua reperit quantitas cuiusdā extēsionis nihil est aliud cognoscere mensuraz quantitatis cōtinue q̄ certificari de extensione eius. in quātitate aūt discreta reperit quātitas multiplicatiōis: ideo per mēsurā quātitatis discrete certificamur de multitudine talis quātitatis. ⁊ qz multiplicatio numeri fit per appositionē ⁊ per assensum trāsferendo mēsurā a quātitate discreta ad quātitatē cōtinuā. aliq̄ mēsuram⁹ ſm q̄titatē apponis. aliq̄ ſm q̄titatē ascēsus. ſz quē modū mēsuram⁹ pōdera ⁊ sonos. nā de sonis certificamur per ascēsuz. de pōderib⁹ per appositionē. ut si vncia sit mensura pōderis per vnciā certificamur quātum in qualibet re per appositionez sit de pōdere. ⁊ si oyagiꝫ. i. semitoniū est mensura sonorum per oyagim certificamur quātū ascendit quilibet sonus. in oib⁹ ergo his enumeratis mēsura mensurat quātitatem. ut in quātitate cōtinua mēsuratur q̄titas extensionis. In discreta multiplicationiꝫ. in pōderib⁹

et sonis mensurat quantitatē appositionis uel ascensus. Eodē etiā modo si nomen mēsure transfertur ad formas mensurabit quātitatē formaꝝ ꝓout in eis reperit ratio q̄titatis. ⁊ qz nomē forme est pfectiōis. iō in formis mensurabit mēsura quantitatē perfectionis ut ex hoc scimus mēsuraz alicuius forme qñ sciemus quantitatem perfectionis eius. ⁊ inde est q̄ in quolibet genere formaꝝ forma perfectissima in illo genere est mēsura oium aliorꝝ. qz per accessuz ⁊ recessū apertissime in aliquo genere scit quātitas pfectiōis cuiuslibet existētis in illo genere. ut si in genere colorꝝ color albus sit perfectissimus opz albū esse mēsurā omniuz aliorū colorꝝ per cuius accessuz ⁊ recessum scit q̄titas perfectiōis in coloribꝫ oibus. Fm enim q̄ colores magis ⁊ minus recedūt ⁊ accedūt ad albuz. sic in his reperit magis ⁊ minꝰ de perfectione. esse eni albū mensurā oiuz colorꝝ nihil est aliud q̄ per albū cognoscere quātitatē perfectiōis in coloribus oibus. Nam ille est color perfectior qui est albo ꝓximior: ⁊ ille imperfectior qui est ab albo remotior. per albū ergo q̄si per mensurā quādaz certificari possumus de coloribus ⁊ de eoꝝ perfectione. qz primum ens siue prima substātia uel qđ idē est ipse deus est perfectissimus in quo sunt perfectiōes oium. ideo per accessuz ⁊ recessum ab eo scitur quātitas perfectiōis in oibus substātijs separatis ⁊ in omnibus entibus. Ex hoc ergo apparet q̄ cum dicimus q̄ perfectissima forma in omni genere formarū est mensura perfectiōis cuiuslibet existentis in illo genere q̄ oportet accipere genus large Nam si primā substātiā siue deū dicimus hoc mō esse mensurā substātiarum oium certuz est q̄ deus nō est in eodē genere accipiendo genus proprie cū substantijs alijs: sicut esse primū ens. i. deus est mensura oiuz entiū. patet q̄ oia entia non sunt in vno genere ⁊ deꝰ nō est in eodē genere cū alijs entibus. qz ipse in nullo genere ꝓcludit. propter qđ in talibꝰ oportet accipere genus large. tam igit in quātitatibus q̄ in formis mēsura mensurat quātitatē aliquā. aliter tñ ⁊ aliter: qz in quātitatibus mensurat quantitatē extēsionis uel multiplicatiōis. in formis vo quātitatē perfectionis. Sic ⁊ in ipsis actibus formarū mensura mēsurat quātitatē ⁊ magnitudinē aliquā. sed mēsurat in eis quātitatez ⁊ magnitudinē eiusdē durationis. Assignant aūt actus formaꝝ esse ⁊ operari. Nam cū forma sit duplex substantialis ⁊ accidētalis. a substātiali progredit esse et maxime in rebus creatis. ab accidentali agere. in rebus enim creatis nulla forma substātialis est immediatum operationis principiū. Sed semp operatio procedit ab aliqua forma accidētali substātie superaddita. Nam sicut in rebus creatis operari nō est esse sed est superadditū ipsi esse. sic in eis operari nō immediate egredit a substātia sed ab aliqua forma accidentali superaddita substantie. duo ergo sunt actus formarum esse ⁊ operari aliter tñ ⁊ aliter ut ostēsuz est. attñ sub ipso operari potest cōprehēdi ois motus. qz mouere qđam agere est. ⁊ quoddā operari. cū ergo operatio siue motus habeat quādaz magnitudinem durationis nō solū in formis ⁊ in quātitatibus. sed etiam in ipsis actibus formarū mēsura mensurat q̄titatem aliquaz. Sed huiusmodi quātitas est quātitas durationis fm qđ aliqđ esse ⁊ aliqua operatio aliter ⁊ aliter durat. sic alia ⁊ alia mēsura mēsurat. ¶ Declarato primo et scō mēbro propositionis restat tertiū declarare videlicet quot modis accipit euuz ⁊ quomō hic de euo loquimur. propter qđ sciendū q̄ euū est mensura cuiusdam totalitatis. est enim euum mensura diuisa ꝓtra tempus. Spectat enim ad tempus mensurare aliqua successiue. partē. s. post partē. ad euuz aūt spectat totū mēsurare simul. ideo dicitur i. q. 4. ꝓpositiōe, pculi q̄ et hee due mēsure tps ⁊ eternitas sūt solū in entibus vite ⁊ motus. videt eni uelle ꝓculus q̄ nō sint in entibus nisi due mensure tm. eternitas ⁊ tēpus siue euuz ⁊ tēpus. quarū vna mēsurat vitā. i. esse ut euū siue eternitas. Alia aūt ut tēpus mēsurat motū. tēpus igitur ⁊ eternitas siue tēpus ⁊ euū sunt mēsura in entibꝰ vite ⁊ motꝰ siue sunt mēsure esse ⁊ motꝰ. Causa aūt quare sunt iste due mēsure in entibus assignat in cōmento ꝓpositiōis predicte. Nā ut ibi habet. oē qđ mēsurat aliquid. aut hoc est fm totū aut fm partē. q̄ aūt mensurat fm totū eternitas est. q̄ aūt fm partē tēpus est. ⁊ qz sic est bene dictū est q̄ euū siue eternitas est mensura totalitatis. siue est mensura fm totū. sicut tēpus est mēsura fm partē: ꝓout ergo in aliquibꝰ uario modo reperit totalitas. sic uario modo accipiet euum. quot enim sunt modi totalitatis in durationibꝰ rerum. tot sunt modi acceptiōis eui. ⁊ idē est qđ damaꝰ. li. 2. c. primo ponit quasi. 6. uel. 7. modos acceptiōis eui. Nam totalitas que videt de rōne eui uel est cuiusdaz decursus ⁊ successionis: uel est cuiusdā similitudinis ⁊ permanentie. uel est utroq̄ mō. Si aūt huiusmodi totalitas sit eiusdez cursus ⁊ successionis. uel erit singularis uel cōmunis. Si singularis sic vita cuiuslibet rei dicitur eius euum. Nam omnia ista generabilia mensurantur certa ꝓodo. i. termino tēporis spatio. tota ergo ꝓodus cuiuslibet rei dicit eius euū ⁊ hoc mō loquit damascenus libro eodem ⁊ capitulo. ubi vult q̄ seculum. i. euum dicit etas cuiuscūq̄ rei que sūt in vita. Si vo accipit totalitas nō ut respicit vnaquamq̄ rem singulariter. sed ut respicit cōmuniter. hoc erit tripliciter: qz huiusmodi totalitas uel accipiet fm numerationez. uel fm totalitatē. uel fm partialitatem. Si fm numerationē. sic spatiū mille annoruz dicit euum siue seculū. Nam totalitas in numeris uel potest accipi fm additionem uel fm multiplicationē. fm additionem quidem totalitas numeralis uadit usq̄ ad. 10. Nam addendo vnitatem vnitati. uel numerū numero non numeramꝰ nisi usq̄ ad. 10. post. 10. vo non est numerꝰ nec est ibi noua acceptio. Sed est reiteratio acceptorū. fm multitudinē vo totalitatis numeralis nō ascendit ultra multitudinē cubicā. qz sicut in corpore non est dare nisi tres lineas se dyametraliter intersecātes ita q̄ nō est dare nisi tres dimēsiones: longū: latum: et profundū. sic etiaz ⁊ in numeris numerus cubicus assimilat corpori qz fm trinaz dimensionē progreditur. Mille ergo qz est numerus cubicus ⁊ constituitur ex. 10. in se ducto cubite. ideo utrāq̄ totalitatez numeralem in se complectitur ⁊ totalitatem fm additionem ratione radicis siue ratione denarij. ⁊ totalitatem fm multitudinē ratione sui qz est numerus cubicus. propter ergo huiusmodi totalitates spatiū mille annorū dicitur euuz fm damā. libro ꝓeassignato ⁊ capitulo. qz dicitur mille annorū tempus. potest alio modo accipi huiusmodi totalitas fm totalitatez tēporis ⁊ sicut totū tempus. ⁊ ideo vita presens dicit seculū. siue euū ⁊ hoc modo loquit de euo dionysius de di. no. capitulo decimo. ubi vult q̄ totam temporis appositionem sacra scriptura appellat euum. hoc etiā modo loquit damascenus libro ꝓeassignato et capitulo: ubi ait q̄ vniuersa presens vita dicitur seculuz. vniuersum ergo tempus ab initio mūdi usq̄ ad consumationē euum

siue seculū appellat. potest autē ꝛ quarto modo accipi euū p̄o totalitate ſm partem ꝛ sic cum totū tēpus vite p̄sentis diuidatur ꝑ damascenū in. 7. etates: tota vna etas dicet euū siue seculū ut totus tēpus ab initio mūdi usq; ad abraham qō potest cōputari ꝑ vna etate euū siue seculū dici potest. ſm hoc ergo accipiet totalitas nō ſm totū tempus sed ſm partem tēporis hoc enim modo loquit de euo siue de seculo eodē li. p̄o damascenus ꝛ capitulo. cū dicit q̄ a creatione celi ꝛ terre usq; ad cōmunē hominū consumationē ꝛ resurrectionē dicūtur septē secula mūdi. accipiendo ergo euus p̄out dicit totalitatem cuiusdam decursus ꝛ successiois quatuor modis accipitur. uel p̄o vita vniuscuiusq; rei. uel p̄o spatio mille annorū. uel p̄o toto tempore vite p̄sentis. uel p̄o tota aliqua vna etate omnibus ergo istis modis euū dicit totalitatē quandam ꝛ potest dici mensura totius. potest autē ꝛ quinto modo accipi euū p̄out nō dicit totalitatem cuiusdam decursus ꝛ successionis. sed cuiusdam stabilitatis et permanentie. ꝛ hoc modo loquit hic de euo qō mēsurat euiterna. ꝛ sic diffinit euū damascenus eodem li. ꝛ capitulo. ubi ait q̄ dicit rursus euū qō neq; est tempus neq; pars temporis. sed qō simul p̄otēdit cum eternis qō duobus modis potest intelligi. Naz huiusmodi p̄otensio uel est solū per quandā assistentiā uel per quandam receptionem ꝛ participationem. primo modo dicit euum de eternitate simplr. qz ipsa p̄otenditur cū omnibus rebus eternis ꝛ cū omnibus rebus temporalibus. qz omnibus rebus assistit. Sed si accipiatur huiusmodi p̄otensio ſm quandam receptionem ꝛ participationem: qz omne qō recipitur in alio p̄otendit ſm terminos ꝛ capacitatem rei recipientis ut aqua recepta in uase p̄otenditur ſm terminos et capacitatem uasis. sic etiam esse receptū in natura intelligentie p̄otenditur ſm capacitatem nature eius. hoc modo loquendo de p̄otensione nomē eui nō potest competere eternitati simpliciter: qz esse diuinum qō mensurat eternitate simpliciter nō est esse receptū nec est esse hoc modo p̄otensuz. sed euus hoc modo sumptū dicit ipsam eternitatem participatā quā p̄opzie dicimus esse angelorz mensuram. p̄eter ergo. 4. assignatos modos eui potest accipi euum quinto modo p̄o eternitate simpliciter. ꝛ potest accipi sextomō p̄o totalitate participata. euū ergo si dicat totalitatē cuiusdā decursus quatuor modis ut damascenus narrat accipit. Si vo dicat totalitatē cuiusdā permanentie sic accipit duobus modis, potest autem ꝛ accipi alio modo euum p̄out dicit totalitatem cā decursus q̄ permanentie: ꝛ sic vita futura dicitur seculum siue euū. In vita enim futura quedā erūt permanentia ut esse tam angelorū q̄ hominū erit quid permanens ꝛ visio oiuz bonorū quā habebūt de deo erit etiam qd permanens cogitationes tamē alie ſm qō intelligent angeli per species cōcreatas uariationes suscipere poterūt. hoc etiam modo loquit de euo damascenus eodem libro ꝛ cap'o. ubi ait q̄ vita futura que erit post resurrectionem dicitur seculum siue euū. Cum igitur septem modis uel sex accipiat euum non intendimus loqui hic de euo nisi p̄out dicit eternitatem participatam uel p̄out habet quādā p̄otensionez. qz hoc modo est angelorū mensura. ¶ Aduertendū tamen: q̄ damascenus euū. eternitatem. ꝛ seculū. p̄o eodem accipit. vnde ipse ait eodem libro ꝛ capitulo. q̄ deus dicitur eomius. i. secularis. i. eternus ꝛ dicitur p̄eeonius. i. p̄eeternus. deū ergo dicit secularem ꝛ euum qui est eternus: qō non diceret nisi p̄o eodem accipere euum seculum ꝛ eternitatē. dionysius etiā p̄o eodem accipit euum ꝛ eternitatem. Nam de di. no. 10. dicit q̄ p̄opzietas eui est esse antiquū ꝛ inuariabile ꝛ totum ſm totum metri. Cum hec ergo sint conditiones eternitatis. idem appellat euū ꝛ eternitatez. nō enim videt plus differre euuz ab eternitate. nisi quia euū est nomen grecū. eternitas est nomen latinū. qualiter autē introductū est dicam⁹. q̄ deū mēsurari eternitate angelos vo euo forte cā fuit uocabulorz penuria. Nam cum duplex sit eternitas. videlicet simplex qua mensurat deus. participata qua mensurantur angeli non habentes p̄opzium nomen eternitatis participate. uocauimus ipsam euū ꝛ ide inoleuit communiter ut euū acciperetur p̄o eternitate participata ꝛ diceret angelorum mensurā. ¶ Postq̄ declarauim⁹ ubi p̄imo reperitur ratio mensure qz in quantitate discreta ꝛ quomodo ex huiusmodi quātitate translatū est nomen mensure ad alia ut ex hoc sciremꝰ translatū esse nomen mensure ad angelos: ꝛ postq̄ ostendimus quid mensuratur mensura in utroq;. quia in secunda quantitatem quandam ut ex hoc sciremus quid mensurat mensura in angelos. quia mensurat quantitatem durationis esse angelorum. Et postq̄ patefecit quot modis accipitur euū ut ex hoc sciremꝰ quale sit illud euum qō est angelorū mensura quia est idem qō eternitas participata que est mensura media inter eternitatem ꝛ tempus. restat adducere rationes que sit necessitas ponendi hanc mensuram mediam. possumus autem quantum ad p̄esens spectat adducere quatuor rationes q̄ oportet ponere talem mensuram mediam. p̄ima ratio sumitur ex parte defectꝰ creature. secūda ex mutabilitate eius. tertia ex duratione ipsiꝰ. quarta ex compositione eius. ¶ P̄imam rationem tangit dionysius capitulo decimo de diuinis rebꝰ. ubi ait. oportet temporis ꝛ eui naturam ex eloquijs diuinis siue scriptura sacra videre. nam ut ait ibi dionysiꝰ. Sacra scriptura appellat eterna non solum absolute ingenita. sed dicit scriptura esse eterna incorruptibilia ꝛ immortalia ꝛ inuariabilia ꝛ eodem modo existētia. ubi manifeste inuit. q̄ oia creata deficiūt ab eternitate simpliciter. quia nulla creata absolute loquendo sunt ingenita. i. non facta. attamē licet creata non sint eterna simpliciter. multa tamen creata participāt aliquas conditiones eius qō est eternum esse. Nam ipsa incorruptibilia. ipsa imortalia ꝛ semper entia cuiusmodi sunt intelligentie participāt conditiōes eternitatis. p̄eter ergo eternitatem simpliciter oportet dare eternitatem participatam que dicitur euum qua mensurantur angeli. ex ipso ergo defectu creature qz nulla est eterna simpliciter. sed potest participare aliquas conditiones eternitatis p̄eter eternitatez simpliciter. ꝛ tempus. oportet dare mensuram mediam que dicitur eternitas participata que est angelorum mensura. Dicemus ergo q̄ est quoddam esse omnino perfectum ut est diuinū. ꝛ est quoddam esse defectiuum. i. esse creatum. huiusmodi autem esse creatū nō potest esse permanens simpliciter ꝛ absolute. Sed reperitur aliquod esse taliter permanens hoc est per alterius virtutem ꝛ participationem. esse ergo creatum uel erit simpliciter successiuum uel erit permanens participatione. triplex ergo erit mensura rerum videlicet tempus qō mensurat esse successiuum simpliciter. huiusmodi autem esse habet motus ꝛ fieri. Alia est mēsura que mēsurat esse ꝑmanēs absolute. ut

eternitas simplr. z tertia est mēsura media que mēsurat eē pmanēs per pticipationē. ut eternitas pticipata. ¶ Scda via ad hoc idē sumit ex uerbis eiusdē dionysij de di. no. 10. c. ubi ait q existentia mēsurant euo. ea que sūt in gñatiōe tpis. media aūt existētiū z factorū quē fm aliq̄d quidē euo. fm aliq̄d aūt tpe participāt in quib⁹ uerbis innuit q quedā sūt facta. i. sunt in fieri z sunt solū in gñatione ut illa que nihil habēt nisi uariabilitatez hi⁹ sūt ista uariabilia. quedā autē sūt existentia z sūt in esse z nihil habēt uariabile. hi⁹ est ipse de⁹. quedā autē sūt media iter exñtia z ea que sunt in generatiōe. i. inter deū z ista gñabilia. z talia fm aliquid mēsurant euo. z fm aliq̄d tpe. nō est ergo idem euū q̄ cōpatit secū tps z uariatiōem. z euū q̄ oēm narrationē excludit. euū ergo siue eternitas qua mēsurat de⁹ est eternitas simplr. q̄ deus fm oia sua est in uariabilis. eternitas aūt qua mēsurātur angeli nō est eternitas simplr. q̄ angeli fm media sua nō sunt inuariabiles. erit autē talis eternitas participata. q̄ angeli aliq̄d participāt de inuariatiōe. pzeter ergo inuariationē simplr quā mēsurat eternitas simplr z pzeā quādā inuariationē participatā. ubi simul cū iuariatione est uariatio. hi⁹ ergo iuariatio q̄ nō est iuariatio simpliciter sed participata nō mēsurabit eternitas simpliciter: sz participata. nunq̄ ergo aliq̄d mēsurabit euo siue eternitate participata. ubi sil cū inuariatione aliquid de nāli uariatiōe participet. Si eni eēt aliq̄d eui nāliter et nulla cōpeteret uariatio nō mēsurareť euo. s. eternitate participata. sed eternitate simplr. ex ipsa ergo uariatiōe angelo⁹ cognunt q̄ pzeter eternitatez simplr z tps ponere mēsurā mediā que dicit euū siue eternitas participata. ¶ Tertia via sumit ex durationē creature. z hāc aliquo mō tāgit anselm⁹. pzosog. c. 30. ubi loquēs de deo ait. quasi eni es ultra ea que finē nō hñt. an q̄ illa sine te nullaten⁹ eē possūt. tu aūt nullo mō vn⁹ es. z si illa nullo mō redeāt. Si eni es ultra illa an etiā q̄ illa cogitari possūt finē habere. tu vo nequaq̄. z subdit q̄ si illa quēdā finē habēt. tu vo nullo mō min⁹ ultra illa es. z subdit q̄ an isto mō trās ois eterna. q̄ tua z illo⁹ eternitas tota z presens est cuz nōduz habeāt de sua eternitate q̄ futuruz est. sicut nō habent q̄ preteritū est. triplicē ergo rōnem tāgit anselm⁹. q̄re de⁹ regnet in eternū z ultra z quare ipse est ultra oia eterna. Quarum prima est. q̄ ipse pōt esse sine alijs. alia nō sine ipso. ideo ipse ultra alia. q̄ sicut cā nāliter est añ cātuz. sic nāliter est post cātū. Si eni de⁹ ab eterno fecisset angelos potuisset dici fuisse ante angelos nō obstante q̄ semp fuissent angeli. sic quāuis deus in eternum conseruet angelos. q̄ nunquā desistēt eē. pōt dici q̄ erit ultra angelos nō obstāte q̄ semp erūt angeli. Alia rō anselmi ad hoc q̄ angeli sic sint semp q̄ possunt itelligi nō eē ergo aliquo mō finē habēt. de⁹ aūt nullo mō finez hz q̄ nullo mō pōt itelligi nō eē. z q̄ id q̄ nullo mō finē hz est ultra id q̄ aliquo mō finē habet. de⁹ dicit regnare ultra in eternuz z etiā eē ultra eternitatē participatā. z participata eternitas aliquo mō finē habet saltē apud intellectuz q̄ pōt intelligi nō esse. Tertia sua via est q̄ angelus nō hz suū eē sil. nō eni hz q̄ preteritū est nec q̄ futuruz est. q̄ nō sic est itelligēdū q̄ āgelus per partes accipiat eē. Sed dz angelus nō habere q̄ preteritum est. q̄ q̄cq̄d hz angelus pōt pdere. q̄ pōt ei deus accipe. pōt aūt pdere q̄ hz: q̄ pōt de⁹ facere q̄ angelus nō sit in psenti. nō aūt posset facere q̄ nō fuerit in preterito q̄ iplicaret pztradictionē. ad eē ergo angeli nō eodē mō cōparant preterita z psentia. q̄ posset de⁹ facere q̄ angelus nō esset in psenti. Sed nō posset facere q̄ nō fuisset in preterito. Angelus ergo nō dī habere preterita q̄ pōt ei de⁹ accipere q̄ habet z nō ei acdipe preterita. z sicut angelus nō habet pterita sic nō habet futura. nō ergo oia tēpora dicunt eē presentia angelo. sz deo oia sūt pntia. deo aūt ipm futuz⁹ est psens. angelo autē nō est psens. est g̃ de⁹ ultra angelū z hz aliq̄d ultra angelū: q̄ hz ipsū futuz⁹ q̄ sit sic pns q̄ nō hz angelus. Alia est ergo duratio eē ipsi⁹ angeli. z alia duratio eē ipsi⁹ dei. q̄ eē diuinū sic durat q̄ est cā ois esse. sic durat q̄ nō pōt intelligi nō eē. sic durat q̄ oia sunt ei presentia nec pōt deficere ab eē. cum igit mēsura mēsuret durationē ipsius esse q̄ aliter durat esse angelicū. aliter esse diuinū. opz hic z ibi alias z alia dare mensurā. Dicem⁹ ergo q̄ triplex sit eē. vnū q̄ de necessitate desinit eē. ut esse generabiliū. aliud q̄ nec desinit eē nec pōt intelligi desinere esse: ut esse ipsius dei. z aliud q̄ nō desinit esse sed pōt itelligi desinere esse: ut esse ipsi⁹ angeli. q̄ angelus nō est ipsum eē sed participat eē. ideo oportet dare tres mensuras videlicet tps q̄ mēsurat eē uariabile q̄ de necessitate desinit esse. Et eternitatē sil⁹ que mēsurat eē oino iuariabile q̄ nec desinit eē nec pōt itelligi desinere eē. opz dare z mēsurā mediā que mēsurat esse mediū. q̄ nō desinit eē. Sed pōt intelligi desinere eē. z hāc mēsurā uocam⁹ euū siue eternitatē participatā. ¶ Quarta rō ad hoc idē sumit ex cōpositiōe creature. z ut alludam⁹ uerbis dāi. dicem⁹ q̄ oē esse receptū in alio limitat fm capacitatē recipiētis. ppter hāc aūt limitationē dicere possum⁹ q̄ oē esse receptū ptēdit fm ea in quib⁹ recipit. eē aūt nō receptū manet puz⁹ nō protēsum nec limitatū fm mēsurā aliq̄ z tale eē est esse diuinū. ois ergo creatura eoipso q̄ nō est eē simplex hz esse receptū. ppter q̄ in suo eē hz quādā protēsionē ut dicat illud ptēdi q̄ nō hz esse simplex z fm se. Sed est receptū in alio ex qua receptiōe accipit ptēsionē z mēsurā fm capacitatē rei recipiētis. oē eni eē q̄ nō hz per se eē sed suū esse est in alio. siue est ex eo q̄ ad hoc alia cuiusmodi est eē creature debet habere eē ptēsum. q̄ oē q̄ se appodiat ad aliq̄d ptēdit z extēdit se usq̄ ad illud. hi⁹ ergo ptēsio nihil designat nisi quādā receptionē in alio z quādā limitationē fm illud in quo recipitur. distinguemus triplex esse. quia q̄dā est eē q̄ hz ptēsionē q̄ est in alio receptū. z uariationē q̄ est esse uariabile ut eē gñabiliū. q̄dā aūt est esse q̄ nec ptēsionē nec uariationē hz q̄ est eē purū z per se stans cuiusmodi est eē diuinū. est aūt z tertiū esse q̄ est eē illi⁹ q̄ hz ptēsionē q̄ est in alio receptū. Sed nō hz uariationē q̄ nō est gñabile z corruptibile q̄ est eē angelicū. erit ergo triplex mēsura. videlicet tps q̄ mēsurat eē q̄ habet ptēsionē z uariationē. Eternitas simplr que mēsurat eē q̄ nec habet ptēsionē nec uariationē. Et eternitas participata siue euum q̄ mēsurat eē mediū. q̄ habet ptēsionē sed nō uariationē. q̄ aūt pocl. nō distinguit nisi duas mensuras. tps z eternitatez. ideo est q̄ loquit de eternitate participata. fm quā dicim⁹ q̄ deus est supra eternitatem z ante ipsaz. cū ergo pzeter eternitatē participatā sit dare eternitatem simpliciter: imo q̄ nunq̄ est dare alīquis per participationē nisi sit dare illud simplicit cū nō sit dare cātuz sine cā. q̄ ergo ab eternitate simpliciter tanq̄ a causa fluit eternitas participata tanq̄ effectus si est dicere eternitatem participatā q̄ sit dicere eternitatē simpliciter. erit ergo triplex mensura rerum. videlicet tēpus. eternitas participata. z eternitas simpliciter. possent autē z uerba proculi aliter

exponi: fuit enim ipse ualde platonicus. ⁊ qz esse plus q̄ eternū est oinuz esse. cum platonici posuerint ozdinē abstractorum. ſm ozdinē maioris ⁊ minoris communitatis deū summū posuerūt aliqd cōissimū. i. aliquid cōmuniter ab oib⁹ participatū. ꝓpter qō ſm eos de⁹ est essentia vnitatis ⁊ bonitatis. qz nihil est q̄ non participet vno ⁊ bono. qz ꝯ vnū ⁊ bonū repiunt cōiter in oib⁹ posuerūt deū summū eē essentiā vnitatis ⁊ bōitatis. oēs aūt alias pfectiones posuerūt in deo sup excellēter. nō eni dixerūt deū esse eternū sed supeternū. quā viā si sequi uellem⁹ adhuc dicerem⁹ triplicez esse mēsurā. videlz tempus. eternitas ⁊ supeternitas.

Ad primū dom: q̄ euū est mēsura itrāsmutabil' qz euū est illō qō est eternitas. Sz sic duplex est itrāsmutabile: ita duplex est eternitas. ē eni qōdā itrāsmutabile simplr ut de⁹ ⁊ hoc mēsurat eternitate simplr. ⁊ qōdā est itrāsmutabile per pticipatiōnē nō ſz oia sua nec ꝑ oēz modū est itrāsmutabile. ⁊ hec mēsurant eternitate participata. uel possum⁹ dicē q̄ angelus nō est uariabil' quātū ad eē qz nunq̄ desinit esse. est tn nāliter uariabil' quātū ad opationē. nā loquēdo de nā angelo⁹ opatiōes ei⁹ sūt uariabiles. ꝓpt qō dicem⁹ q̄tū ad eē est iuariabilis ⁊ mēsurat euo. quātū vo ad suas opationes nāles mēsurat tpe. Aduertendū tn q̄ angelus hz eē iuariabile nō a se ſz ab alio per participationē. iō si cessaret influētia p̄mi. in istāti de sineret eē ⁊ sic hz eē iuariabile nō simplr ſz per participationē: qz quātū ad esse aliqd de iuariatiōe participat. ⁊ sic mēsurat mēsura iuariabili. i. eternitate nō simpliciter ſz participata. ¶ Ad 2m dicēdū: q̄ eē angeli creatū est in istāti. ſz ꝓpter hoc nō ꝯcludit q̄ mēsuret in istāti. Sed eē ⁊ angeli mēsurat euo. ſba angeli mēsurat nūc eui. Sicut mot⁹ mēsurat tpe. Sba mobilis mēsurat nūc tpis: bn tn ꝯcludit rō q̄ euū est idiuisibile sicut suū nūc. Si eni mot⁹ posset fieri in istāti oporteret q̄ tps cū mēsuret motu eēt idiuisibile sicut istās sic qz eē angeli creatū est in istāti. euū qō mēsurat esse angeli est idiuisibile sicut istāz qō mēsurat ſbaz ei⁹. nō eni ꝺcꝺ factū est ſb tpe: mēsurat tpe nec ꝺcꝺ factū sub istāti mēsurat istāti. sil' eni fiūt ſba angeli ⁊ ei⁹ eē. qōlibet tn horū in sui factiōe accipit ꝓpriā sibi mēsurā qz ſba angeli ꝓpria mēsura accipit nūc eui. eē autem eius accipit euū. ¶ Ad 3m dicendū: q̄ nō est in cōueniēs eiusdē ſz diuersas acceptiones eē plures mēsuras. Sicut ergo de⁹ ut est ſba ꝓma est mēsura oim substātiarū: ⁊ ut ens ꝓmū est mēsura oium entiū. sic est eternitas simplr ⁊ ꝓma mēsura oiuz euiternoꝝ in quib⁹ eternitas nō simplr ſz participata. ſz totū ꝓterq̄ euiterna depēdēt ab eternitate simplr. per quā depēdentiaz ab hi⁹ eternitate simplr accipiūt mēsuram ⁊ modū sui eē. habēt nihilomin⁹ ipsa eterna eternitatē participatā. siue euū quo mēsurant tanq̄ mēsura ꝓa. ¶ Ad 4m: patet solutio per iam dicta. eadē mēsura qua mēsurat totū ens ⁊ ſba que est nobilior ps entis. qz idē est ens ꝓmū qō est mensura oium entiū ⁊ ſba ꝓma que est mēsura oiuz ſbarū. hoc tn nō obstante habēt ipse ſbe ſz diuersa genera diuersas mēsuras. sic ⁊ in euiterna cū hoc q̄ possint reduci in ꝓmū euiternū. hn̄t nihilominus ꝓpriam mēsurā qua mēsurantur. ¶ Ad 5m dicēdū. q̄ si certificamur de substātiis separatis per itellectū nr̄m. hoc est ex parte nr̄a. qz sumus male nati ad sciēdū ⁊ ex posterioribus uenim⁹ in cognitionē ꝓriorū. ipse tn ſbe separate ſm se sunt manifestiores ⁊ notiores q̄ intellectus noster. ¶ Ad 6m dicēdū: q̄ eternitas ſz eē qō hz purū nō est participata. ſz ſm eē qō hz receptū in alio sic dr̄ esse participata. nec est ibi oppositū in adiecto. qz dr̄ eternitatē participata. idē est pticipare aliquid de ꝑditiōibus eternitatis. eternitas simplr est extra terminos. Sz eternitas participata nō est extra terminos. sed participat aliquid de cōditiōib⁹ ipsi⁹ dei qui est extra terminos. nec est oppositio in adiecto. qz oēs ſbe euiterne sunt quodāmō deiformes ⁊ participāt multū de cōditiōib⁹ diuinis. qz sunt inuariabiles ſm esse ⁊ nunq̄ desinūt esse. ¶ Ad 7m dicendū: q̄ ꝓpter oia illa tria videlz qz angeli hn̄t esse simul. ⁊ qz hn̄t eē ab alio. ⁊ qz possunt nō esse mēsurant eternitate participata. hn̄t eni angeli suum eē simul. Sed qz illud esse est ab alio. iō est participatū. Rursus qz angeli possunt nō esse. lz possint dici hīe esse inuariabile. tn̄ hn̄t esse uariatiue cōiūctum qz quicquid pōt nō esse nō est per oēm modū inuariabile. angeli ergo mēsurabunt eternitate participata: qz hn̄t esse participatū. ⁊ nō erit eorū mēsura per oēz modū eternitas simplr quia hi⁹ eternitas ꝓprie mensurat esse qō nō est uariabile. nec uariatiue ꝓiunctū cu iusmodi nō est esse angelicū. ¶ Ad 8m dicendū: q̄ sicut corpus supceleste mēsurat nūc tēporis ⁊ nūc eui. qz celuz est uariabile quātuz ad esse. est autē uariabile quātum ad modū. sic ⁊ ſba angeli mēsurat ⁊ nūc eui ⁊ nūc tēporis. Sicut eni motus celi mēsurat tpe esse autē ei⁹ mēsurat euo. ⁊ qz eadē est ſba celi in qua est eē ⁊ mot⁹. ideo eadē ſba celi mēsurat nūc tēporis ut est mobile ⁊ nūc eui ut est quid existens. sic quia in eadez substātia angeli sunt affectiones que ſm nām sunt uariabiles ⁊ que sic accepte mēsurant tēpore ⁊ est ibi esse qō est inuariabile ⁊ qō mēsurat euo. substātia ergo angeli aliter ⁊ aliter accepta poterit mēsurari ⁊ nūc eui ⁊ nunc tēporis. vnde dionysius hi⁹ intelligentias siue angelos. 10. c. de di. no. dicit esse res medias existētiū fozmaruz que sunt res medie inter deum ⁊ ipsa sensibilia ꝓpter qō quātuz ad aliquid mensurātur tpe et quātum ad aliqd euo ut idem dionysius ibidē innuit. Aduertēduz tn̄ q̄ tēpus quo mēsurant operationes nāles angeli nō est eiusdē rōnis cuz tpe: qō est passio motus celi. ¶ Ad 9m dicendū: q̄ de rōne mēsure est q̄ cōtinuat nō tn̄ semp cōtinēs excedit id cui⁹ est cōtinēs. Nā ⁊ loc⁹ cōtinet locatum. actuz equat ⁊ parificatur locato: ita euū sic ꝓtinet euitna: qō tn̄ equat ⁊ parificat eis quare tēpus superexcedit tpalia. nō tamē euuz excedit euiterna. uel nō est necessarium q̄ excedat. ut in sequētib⁹ qōnib⁹ apparebit. ¶ Ad 10m dicēdum: q̄ deus est quid iuariabile simplr: sed multa alia sunt inuariabilia per participationē. Solus ergo deus mensurat eternitate simplr. alia vo mēsurari poterunt eternitate participata. ¶ Ad 11m dicendū: q̄ celum ut est incozruptibile mēsurat nūc eui. Sed ut est mobile mēsurat nūc tēporis. itaz angelus ut habet eē incozruptibile mēsurat nūc eui ⁊ suū eē mēsurat euo. ut aūt est uariabilis per affectiones mēsuratur nūc tēporis ⁊ sue affectiones mēsurant tēpore. ¶ Ad 12m dicendū: q̄ eē cozruptibiliū nō est esse euitnū. ⁊ ideo nō habēt ꝓpriā mēsurā. Sed mensurātur eadē mensura qua mēsurat substātia in qua recipit tale eē. sed eē angeli est esse euit. qz est esse inuariabile. ideo hz ꝓpriā mensurā aliā a substātia in qua recipit: iō dicem⁹ q̄ substātia angeli habet ꝓpriā mensurā. ⁊ mēsurat nūc eui ⁊ eius esse hz ꝓpriā mēsurā ⁊ mēsurat euo.

Secundo querit utrū sit vnuz euum oium euiternorum. Et videtur q̄ sic: qz oiuz cozporaliū est vna mēsura que dr̄ tps. ergo multomagis oiuz ſpūaliū erit vna mēsura ⁊ vnuz euū. Nā cū ſpūalia sint magis quid in ac-

tu ꝙ corporalia magis debent reduci in mensuram vnam. ¶ ꝑ. hoc est de rõne ordinis ꝙ ordinetur ad aliquid vnũ. Sed in angelis maxime viget ordo ergo maxime ordinabunt ad aliquid vnũ ⁊ mẽsurabuntur vno euo. ¶ ꝑ. potissime de rõne mẽsure est cãlitas. Sed angelus supior ut probabit hz rõnẽ cãlitatis respectu aliorũ ergo ⁊c. ꝓbatio assumpte. Nã si lux produceret oẽs colores nõ esset decens ꝙ ꝓduceret alios colores iperfectos nisi produceret albũ qui est color perfectus. color ergo alb⁹ haberet rõnez cãlitatis respectu aliorũ colorum. sic ⁊ in ꝓposito. qz nõ videret decẽs. ꝙ de⁹ ꝓducat angelos inferiores nõ ꝓducto superiori. habebit angelus supior rõnez alicuius cãlitatis respectu inferiorũ ⁊ per ꝙñs erit eorũ mensura. ¶ ꝑ. nobis qui sum⁹ male nati ad sciẽdũ sunt prius nota posteriora nãe quod in angelis nõ est fas dicere. Eadem enim sunt prius nota nature ⁊ angelis. Sed angelus supior est notior in nã ⁊ manifestior. ergo faciet ad notitiã oim aliorũ ⁊ per ꝙñs erit eorũ mẽsura. ¶ ꝑ. qz dicebat ꝙ quilibet angelus puri⁹ cognoscit se ꝙ aliũ ⁊ notior est sibiipsi ꝙ alius. arguebat ꝓtra ꝙ hoc nõ obstãte angelus supior est notior simplr qõ sufficit ad rõnem mẽsure. mẽsura enim est notior mẽsurato dato ꝙ nõ sit notior huic. ¶ ꝑ. phs in. 10. meth. habet ꝓ inconueniẽti ꝙ sit vn⁹ color oiuz colorũ mẽsura ⁊ nõ sit vna sba oium sbarum mẽsura. cũ sbe sint nobiliores coloribus. cũ ergo ipsa euiterna sint valde nobilia. erit vnũ euiternũ mẽsura oiuz euiternorum. ¶ ꝑ. si aliqs mot⁹ crearet hic inferi⁹ de novo a deo absq; adminiculo ꝓmi mobilis. ille tñ mot⁹ mẽsurare tur motu celi siue motu ꝓmo. nõ obstãte ergo ꝙ angeli inferiores nõ sunt cãti a deo per admiculũ superioris angeli. mẽsurabunt tamen angeli iferiores p superiorẽ. ¶ ꝑ. angelis cõpetit mẽsurari inquãtũ hñt vnionẽ ⁊ cõmunionẽ adinuicẽ. mẽsurabunt ergo vna cõi mẽsura ⁊ erit vnũ euũ oium euiternorũ. ¶ ꝑ. ubi est reperire magis ⁊ min⁹ perfectũ nescit in eis ordo ⁊ gradus ꝓfectionis nisi per magis ꝓfectum. ergo per superiorẽ angelũ scient gradus oim aliorũ angelorũ ⁊ ipse erit oiuz mẽsura. ¶ ꝑ. lex deitatis est ꝝ dio⁹ reducere infima in suprema per media. inferiores ergo angeli reducẽtur in deũ per superiorẽ. ⁊ p ꝙñs erit eorũ mẽsura. ¶ ꝑ. dicebatur in precedẽti qõne ꝙ euũ est eternitas participata. Sed eternitas ex eo ꝙ participat nõ multiplicat. erit ergo vnũ euũ oim euiternorũ. ¶ ꝑ. dato ꝙ medij colores cognoscerẽt seipsos magis ꝙ albũ. hoc tñ nõ obstãte ꝙ alb⁹ color eẽt mẽsura oiuz eorũ. ꝙꝙ ergo alij angeli cognoscãt magis seipsos ꝙ superiorẽ. hoc nõ obstãte erit superior oim eorũ mẽsura. ¶ In ꝓtrariũ est ꝙ diuersorũ generũ sunt diuerse mẽsure. Sed angeli sunt diuersorũ generũ. Nã si in istis corpalib⁹ reperiunt diuersa genera mltomagis reperient in angelis. ꝙ ꝝ dio⁹. 14. de ãgelica hierar. Superãt oẽm coartatã hãc mãliũ numerositatẽ erũt ergo angelorũ diuerse mẽsure ⁊ per ꝙñs erũt eorũ diuersa eua. ¶ ꝑ. euũ mẽsurat durationẽ euiternorũ. sed oia euitna nõ sil iceperũt eẽ. nec hñt eãdẽ durationẽ: qz nõ simul iceperũt eẽ ãgeli ⁊ aia. nec simul iceperũt esse omnes anime. erũt ergo euiternorũ diuersa eua. ¶ ꝑ. aug. 4. sup geñ. ad litterã exponẽs illud sapie oia disposuisti in nũero. põdere. ⁊ mẽsura. dicit ꝙ vno mõ põt itelligi qz oia sic de⁹ disposuit: ut haberet mẽsurã nũm ⁊ põdus. Sicut si oia corpa hẽrent colores oia essent disposita in coloribus. qz oia eẽnt sic disposita ut haberẽt colores igit ꝝ euũ videt ꝙ mẽsura cõparet ad mẽsuratũ. Sed mltiplicatis coloratis multiplicant colores. ergo ⁊c.

Rñdeo dicendum ꝙ in hac qõne sic ꝓcedem⁹. qz ꝓmo narrabimus quod dixerũt doctores hac mã ⁊ utrũ possint stare eorũ dicta. Scõdo dabim⁹ differẽtiã inter tps ⁊ qñ: ⁊ cõparabim⁹ tps ⁊ qñ que reperiunt in istis corpib⁹ ad ipm euũ qõ est in eui termis. ⁊ declarabim⁹ utrũ se habeat euũ ad euiterna. sicut tps ad tẽporalia. uel magis sicut qñ ad quãdalia ex qua cõparatiõe patebit ꝙ nõ est vnũ euũ oim euitnorũ. Sicut nec est vnũ qñ oim quãdaliũ. Tertio ad ducem⁹ rõnes ad ꝓpositũ oñendũ nõ eẽ vnũ euum oiũ euiternorũ. ꝝ ꝙ hic de euo loq̃mur. ¶ Propt primũ sciendũ: ꝙ alicꝙ doctores et magistri dicũt esse vnũ euũ oim euiternorũ qz ut aiũt est vnũ tps oiz tpaliũ. propter qõ ꝝ mo eos inuestiganda est vnitas eui ex vnitate tpis. dñt aũt ꝙ hz tps sit nũs qz est nũs mot⁹ ꝝ pri⁹ ⁊ posteri⁹. ita ꝙ pri⁹ ⁊ posteri⁹ in motu ut sũt nũerata ab aia compleret rõnẽ tpis hz tps sit tale ꝺꝺ ⁊ sit quid vnum. ex vnitate tñ numeri ut dñt ⁊ bñ in hac parte non est accipiẽda vnitas tẽporis qz vnitas numeri ꝙ idẽ est numerus. 10. canũ. ⁊. 10. hoim. est vnitas nũeri accepta mechanice. mathematica aũt multiplicat ꝝ eẽ qõ hñt in mã. ut circulus ꝝ eẽ qõ hz in ligno uel in cupro. sicut numer⁹ denari⁹ multiplicatur ꝝ eẽ qõ hz in calib⁹ uel in hoib⁹. hoc enim mõ nõ debet accipi vnitas tpis qz tps est quid nãle nõ quid mathematicũ. vñ cõmenta. in. 4. phisic. probat hunc modũ uenãdi vnitatẽ tẽporis. vno hoc modo tẽpus nõ eẽt vnũ simplr. sic nec denari⁹ decẽ hoim ⁊ decem canũ est idẽ denari⁹ simplr. ¶ Rursus nõ est accipiẽda ei⁹ vnitas tpis ex vnitate mãe. ut qz tps est mẽsura uariabiliũ. ⁊ materia est illõ per quã res potest esse et nõ esse. licet sic sit ex vnitate tamẽ materie nõ debet accipi vnitas tẽporis. qz materia ut est vna accipitur ꝝ se ⁊ ut est i potẽtia tm̃. hec enim materia est vna materia oiuz habẽtiũ eã. qz si absolueret ab oi forma nõ haberet per quid differret vna materia ab alia mã. ergo ut est vna nõ est subiecta uariatiõi in actu. tps aũt mẽsurat ipsam uariationẽ in actu qz mẽsurat ipm motuz qui est quidã act⁹ entis in potẽtia ⁊ est quedã actualis uariatio. Sed accipiẽda est vnitas tẽporis ex vnitate subiecti. Nã tps sicut in subiecto est solũ in motu primi mobilis est enim tps passio primi mot⁹. nõ est aũt passio aliorũ nec est in eis sicut accñs in subiecto. ⁊ iõ ex multiplicatiõe aliorũ motuũ nõ multiplicat mot⁹. sed est vnũ tps ꝓpter vnitatẽ primi mot⁹. In vno enim ⁊ eodẽ subiecto possunt esse plures albedines numero. in vno enim ⁊ eodẽ motu primi mobilis nõ possũt esse plura tpa numero. ex vnitate ergo subiecti sumit vnitas numeralis accñtis: ꝝ hoc ergo potest inuestigari vnitas eui. Nã hz in euiternis nõ sit materia et hz cõsideratio mathematica nõ se extendat ad euiterna ꝓpter qõ vnitas ex cõsideratiõe mathematica. uel ex vnitate materie nõ põt accipi in euo respectu euiternorũ. Tertius tñ modus vnitatis ex vnitate sbti quẽ admodum vnitatẽ in tpe ponimus põt in euo accipi. Dicemus ergo ꝝ istos ꝙ euũ ut in subiecto est in primo euiterno sicut tps est in primo mobili per primũ euiternũ mẽsurat oia alia euiterna. est ergo vnũ euum ex vnitate primi euiterni. et si dicatur contra istos ꝙ tũc euũ est in demone cũ lucifero qui ꝝ cõem opinionem fuit supremus angelus. Respondent ꝙ euum est quedam participatio eternitatis. quanto ergo aliquid est in participatione eternitatis tanto per prius ut mensuratur euo. ⁊ qz angelus bonus magis est in participatione eternitatis ꝙ dãnatus. nõ debet po

ni euū in ꝑmo angelo dānato q̄tūcunq; fuerit supꝛemus. sed in ꝑmo angelo bono. ¶ Aduertēdum ꝫ q hic modus inuestigādi vnitatem eui ex vnitate tpis. nō videtur nobis bonus: imo si bene persequeremur quō deuenimus in vnitatē tpis. nō poneremus aliq̄ vnū euiternū mēsuram oium euiternoꝝ. intelligim⁹ enim q tps est mensura rei cozruptibilis ⁊ rei tēporalis. ideo in 4° phīsi. dicit q que sunt semp nō sunt in tpe ſm q semp sunt. cui⁹ cā assignat ibi: q non ꝓtinent sub tpe: nec mensurat eē eoꝝ sub tpe. illa enim ꝓtinent a tpe que incipiūt in tpe. ita q ꝓius fuit tps q̄ illa ⁊ desinunt in tpe q; erit tps post ipsa. ⁊ inde est q motus ꝑmi mobilis ſm se totū non mensurat tpe: sed ſm suas partes q; totus ille motus nō cōtinet a tpe. tps ergo est mensura oium tpalium. ideo sicut in ſbo nō pōt eē in aliquo tpali. sicut in ſbo eni est i motu sēpitno nō in motu tpali. Si ꝫ uolum⁹ inuenire vnū aliq̄d quo mēsurent oia tpalia trāscēdem⁹ oia tpalia ponemus mēsurā illā in re sēpiterna. mēsura enim tēporaliū nō est tēporalis. sic ⁊ in ꝓpōsito euū mensuratur eē participatū. Si ergo uolumus inuenire vnā mensurā mensurātem oia eē participata. opꝫ nos trāscēdere oē esse participatū q̄ q̄diu eni stamus in esse participato nō possumus inuenire mensurā illā in qua vniunt oia hñtia eē participatū. sicut q̄diu stabamus in re tpali nō poteramus inuenire mensurā illā in qua vniunt alia tēporalia. vnū enim tpale nō est mensura alteri⁹ tpalis. lꝫ ergo vna res sit magis tpalis q̄ alia. ⁊ inter hec tpalia: lꝫ vnū plus duret q̄ aliud. in nullo tñ tpali ponit illa mensura vna que est mensura oiuꝫ tēporaliuꝫ. sed sup oia tpalia collocamus mensuram illam cū sit euiternū ⁊ hēat eē participatū. si uolum⁹ querere vnā mensurā mensurātē oia talia eē participata. opꝫ nos trāscendere oē esse participatū. sed sup oia talia eē nō est nisi solus deus. Jn solo ergo deo est illa vna mēsura in qua reducunt oia euiterna. sed nos nō loq̄mur de tali mēsura: q; mēsura illa est eternitas simpliciter. Euū aūt de quo nos querimus est eternitas participata. ꝓcedimus aūt q oia talia participationem ꝓput ad ꝓpositu⁹ spectat reducunt ⁊ ordinat sub vno tali simpliciter. ut oia participātia eternitatē reducunt in id q̄d est simplr eternu⁹. sed ut dixim⁹ sic nō querit q̄ nostra. nō enim dubitamus vnā eē eternitatē simpliciter ad quā ordinant oia euiterna: lꝫ dubitamus de ipsis euiternis. utrū in eis sit mēsura aliq̄ ⁊ si est. utrū multiplicet ſꝫ multiplicationē euiternoꝝ pp q̄ dicebat q adaptatio facta de tpalib⁹ ⁊ de eoꝝ mēsura ⁊ de euiterno ad mēsurā ipsoꝝ nō arguit vnitatē lꝫ plalitatē eui. Nā mensura tpaliū eodē modo cōparat ad oia tpalia. talis enim mēsura uel est in nullo tpali uel in quocūq; tpali. ⁊ si est eadem cōparatio euiternoꝝ ad euuꝫ. euū uel erit in nullo euiterno uel erit in quolibet euiterno. ⁊ q; ponimus ⁊ in ipsis euiternis euū: lꝫ in tpalibus non ponamus tps. sed q̄cunq; opꝫ multiplicari euū ſm multiplicationē tēporaliū euiternoꝝ. sicut multiplicat q̄ ſm multiplicationeꝫ tēporaliū siue q̄ndaliū. ⁊ q̄d dicebat q euū est i ꝑmo angelo bono in ꝑmo angelo dānato. eo q ꝑim⁹ angelus bonus plus in participatiōe eternitatis. q ꝑim⁹ angelus dānatus q̄tūunq; fuerit supioꝝ eo: dicemus q ēt in ipsis demonib⁹ nālia remanserūt splendida ut vult dionysius. 4. de di. no. angelus ergo bonus plus in participatione eternitatis ſm gr̄am. sed lucifer posito q fuerit supꝛemus inter angelos est plus in participatione eternitatis ſm nām. ideo dicit. 4. de di. no. q tribus demonū ſm nām. ⁊ subdit q data ipsis bona nālia nequaq̄ mutata eē dicimus. sed sunt ⁊ itegra ⁊ splendidissima. ⁊ q; mensurā quā querimus non est ſm ordinē gr̄e. q; tunc christus eēt mensura oium angeloꝝ. in aīa enim christi ſm hūc modū eēt illud euū q̄d esset mensura oium euiternoꝝ. sed nos querimus mensurā ſm ordinē nature. in ꝑmo ergo demone qui ſm cōem modū ponendi fuit supꝛemus angelus erit euū q erit mēsura oiuꝫ euiternoꝝ. ⁊ q̄d hic nullus diceret nō diceremus eē vnū euū oium euiternoꝝ. sed cuilibet euiternoꝝ damus suū euum. adaptatio ergo de tpalibus nō ponit vnitatē eui. sed plurālitatem. ⁊ participatio beatitudinis que est ſm gr̄am in euiternis nō tollit eoꝝ ordinē ſm nām. ¶ Uiso quid magis dixerūt circa hanc mām uolumus dare dīaꝫ iter tps ⁊ q̄n. ⁊ utrūq; adaptare ad euum ex qua adaptatione apparebit aliqualiter ueritas quesiti. ꝓpter q̄d sciendū q tps est quid sempiternū. tātū enim durabit tps q̄tum durabit mūdus uel q̄tum durabit motus ꝑimi mobilis. sed q̄n nō est quid sempiternū. imo oē q̄d est quid cozporale. ideo dicit in ſex ꝑincipijs. q q̄n est in eo q incipit eē. esse enim q nāliter incipit naturaliter eē desinit ⁊ oē tale est cozruptibile. q̄n ergo est in rebus cozruptibilibus. ⁊ est cozruptibile hoc ⁊ sonat ipsum nomē q̄n. hoc est enim eē q̄n. esse aliq̄n. ut innuit idē auctoꝝ ſex ꝑincipioꝝ. cozpus enim ſm eū q est q̄n est aliq̄n. ⁊ in eisdem ſex ꝑncipijs dicit q q̄n aliquid est tpale ⁊ uariabile ⁊ lꝫ nō oibus auctoritas illius libri sit accipienda. tamen quantum ad hoc recipienda est q ueritatem habet q quando est idez q̄d cozruptibile: ⁊ est in rebus cozruptibilibus. idem enim est eē quando ⁊ eē uariabile ⁊ tpale. ⁊ oē tpale est cozruptibile q; oē tale ꝓtinet a tpe. Sed possum⁹ distinguere de ipso cozruptibili: uel de ipsa cozruptibilitate ꝓput reperit in motu cuius est per se mensura tps. motus enim pōt cozrūpi. uel ſm esse tale uel ſm esse simpliciter. ſm enim eē tale cozrūpit ois motus diffozmis dato q ipse in se eēt perpetuus. ut si motus ꝑim⁹ sit tardus. postea vō uelox cozrūpit ille motus ſꝫ eē tale. Rursus pōt mot⁹ dici cozruptibilis ſm eē simplr. ⁊ hoc ſm se totū uel ſm suas ptes. ſm se totū quidē. ut q̄n totaliter mot⁹ deficit. sed ſm suas ptes q̄n hec uel illa pars deficit motus. Oibus autē alīs siue hīs motib⁹ cozrumpit mot⁹ in istis inferioribus. videlicet ſm eē tale ⁊ ſm esse simplr ⁊ ſm totū ⁊ ſm partē. Secūdū eē tale cozrūpit mot⁹ istoꝝ inferioꝝ q; nō est vnifozmis. aliq̄n est eni uelox. aliq̄n tardus. ut si descēdat graue ⁊ moueat deoꝛsuꝫ nāliter fozticꝛ erit mot⁹ ille circa finem q̄ in ꝑmo ꝑn°. oū enim mouetur graue mot⁹ ille cozrūpit ſm eē tale q; cozrūpit ibi tarditas ⁊ gñat velocitas. uel cozrumpit mot⁹ ſꝫ eē tardū ⁊ gñatur ſm eē uelox. sic ēt mot⁹ istoꝝ inferioꝝ cozrūpit simplr ſm totū: q; aliq̄n tot⁹ talis motus deficit. sed q̄n mouet ſm talē motū ꝓtingit desce re cozrūpit ēt talis mot⁹ ſm partē: q; vna pars talis mot⁹ deficit. ⁊ alia ps incipit. vnī eni parti mot⁹ succedit alia ps motus. isto eni mō ois mot⁹ est cozruptibilis. accipiēdo cozruptibile large ꝓ oi q̄d desinit eē. ipe eni mot⁹ celi est cozruptibilis ſꝫ ptē: q; lꝫ tot⁹ ille mot⁹ ſꝫ se sit sempitern⁹ ⁊ nō desinat ſm tñ ptes desinit. ¶ Aduertendū tñ cū dicimus motū celi eē sempiternū. uel si dicim⁹ ipm eē perpetuū accipiēdo perpetuū. ꝓ eo q nunq̄ desinit. sic intelligim⁹ q ex hīs que oriūtur ex sensibilibus ⁊ ſm istum ordinem quē videm⁹ nō appet nobis sensibibilit uel ex sensu nihil videm⁹ q ille mot⁹ debeat deficē. ⁊ si aliq̄d circa hoc scimus hoc est ex diuina reuelatione. deficiet enim ille

motus: sed defectus ille erit supnaturalis. erunt enim ex opere immutante nām. i. immutante hunc nature ordinem quē videmus. Non est enim contra naturam illius motꝰ q̄ semp cōtinuet. ⁊ ideo q̄tū ad hoc possumus uocare ipsum perpetuū. motus ergo istoꝝ inferioꝝ sunt corruptibiles per oēm modū. videlicet ꝑ se tale ⁊ ꝑm eē simpliciter ⁊ ꝑm totū ⁊ ꝑm partem. ideo potissime in talibus motib⁹ hēt eē q̄ est quid corruptibile ⁊ q̄ est in oi esse: ⁊ solum in eo q̄ incipit esse. res ergo mote ꝑm tales motus sunt tpales siue sunt q̄ndales ⁊ in ipsis ꝓpe hēt eē q̄. sed motꝰ celi est corruptibilis ꝑm ptes: qz hoc est de nā cuiuslibet motus ⁊ cuiuslibet successiui. q̄ una pars sit ꝑ̄or: alia vo posterioꝝ. ⁊ q̄ parti ꝑ̄iori succedat pars posterioꝝ. ⁊ q̄ desinat ps ꝑ̄or aduenīēte pte posteriori. iō in ipso motu celi est tp̄s: ⁊ q̄ ꝑm aliā ⁊ aliā rōnez. est enim ibi tp̄s ut ille motꝰ est sēpiternꝰ. est aūt ibi q̄ ut ē corruptibilis. tp̄s vo magis fundat in illo motu ꝑ se totū. vñ si in pte illius motus est tp̄s. hoc est ꝓut est cōnumerata alteri pti. sed in illo motu est q̄ q̄tuz ad suas partes ꝑm se. ꝑm vo quēdam moduz motꝰ ille est corruptibilis. iōqz bñ dictū est q̄ in sex ꝓncipijs dicit. q̄ in quocūqz est tp̄s in eodē est q̄: qō oio uerū est. Nā nō est tp̄s nisi ubi est motꝰ. oīs aūt motꝰ est successiuꝰ ⁊ hēt corruptionē in ptibꝰ. pōt g̃ sic argui. ubicūqz est tp̄s ibi est motꝰ. loquēdo de tpe ꝓpe ocō. ubicūqz aūt est motꝰ ibi est successio ⁊ corruptio in ptibꝰ. ubi aūt est talis corruptio ibi est q̄. g̃ ubicunqz est tp̄s ibi est q̄. nihil aliud est g̃ eē q̄ nisi eē tps ⁊ eē tpale ⁊ esse corruptibile. ipse g̃ ꝓmus motus est semp q̄tuz ad se totū: qz est oi tpe: ꝙ q̄tuz ad suas ptes nō est semp ꝙ est q̄. ꝓpter qō appet quō se hēt q̄ ad tp̄s: qz q̄ est id qō reliquit ex adiacētia tpis. ex adiacētia aūt tpis est tabefactio. i. corruptio. iō dī. 4. phili. q̄ tps tabefacit uel ut iacet alia lr̄a: tp̄s est q̄ corrūpit. vnde ⁊ in eodē. 4. dicit q̄ tp̄s per se est cā corruptiōis. iō q̄d est q̄ est corruptibile. q̄ aūt sic loquēdū sit de q̄ patet per simpliciū in p̄dicamētis dicētē: q̄ ibi nō est locus nec q̄ est neqz tp̄s. sed p̄sentem loco ⁊ tpe dem⁹ in altero in hoc exñte ubi est esse. dicit q̄ in loco est. ⁊ q̄ q̄ in tpe incipit. g̃ q̄ p̄supponit ꝑexistere tpis illud est enim q̄ q̄ ꝑexistēte tpe incipit eē in tpe. quic quid est g̃ ⁊ est corruptibile. dicem⁹ g̃ q̄ q̄ fūdant in motu corruptibili. sicut tempus in motu sempiterno.

¶ Ex hīs aūt dictis possum⁹ assignare triplicē dīaz inter q̄ ⁊ tp̄s. Pria est qz tp̄s est sempiternū. q̄ aūt est corruptibile. Scōa est qz tp̄s non multiplicat ꝑm multitudinē tpaliū. sed q̄ multiplicat ꝑm multiplicationē q̄ndaliū. est enim vnū tp̄s sed sunt multa q̄. Nā tp̄s de quo loquimur nō est nisi in motu sempiterno ⁊ nō in quolibet motu sempiterno. sed aliq̄ in ꝓmo motu: ⁊ qz nō est nisi vnꝰ talis motus nō est nisi vnum tp̄s. sed q̄ est in oi motu corruptibili. multi aūt sunt tales motus. ergo sunt multa q̄. bñ igit dictuz est: q̄ q̄ relinquit ex adiacētia tpis. qz sicut isti motus corruptibiles sunt q̄dā effectꝰ ꝓmi motꝰ ⁊ sūt ex adiacētia eius. ita q̄ ⁊ nūs ꝓrioris ⁊ posterioris: qui est in hi⁹ motib⁹ corruptibilib⁹ est ex adiacentia tpis q̄ fundat in ꝓmo motu. uel dī q̄ eē ex adiacētia tpis: quia ad eē q̄ est q̄ tp̄s circūstacet ei ⁊ ꝓtinet ipm. ipse enim ꝓximꝰ motꝰ q̄tum ad suas ptes ꝓtinet a tpe. ptes enim ꝓmi motꝰ sūt corruptibiles ⁊ eis inest circūstadiacētia tpis: ut qz icipiūt in tpe ⁊ finiunt i tpe. Simplr g̃ vnū ē tp̄s. si aūt sūt multa tpa hoc ē qz sūt ptes vniꝰ tpis. sic simplr ē vnꝰ motꝰ ꝓmi mobilis. si aūt sit ibi plures revolutiones. oēs ille revolutiōes sunt ptes vniꝰ motꝰ sed simplr sunt multa q̄. multi sunt motꝰ corruptibiles ibi quib⁹ hēt eē q̄. imo in ipso ꝓmo motu possumus ꝓcedere eē multa q̄ postq̄ multa tpa. Nā vnū est uel ꝑt accipi tp̄s ꝓut respicit totū illū motuz vnū. sed nullo modo est sic ibi vnū q̄: qz non est ibi q̄ respectu totiꝰ motꝰ. sed dices q̄ q̄tuz ad ptes illiꝰ motꝰ sunt ibi multa tpa ⁊ multa q̄. qz sic totuz tp̄s fundat in toto motu. ita pars tpis in hac pte motꝰ. cum g̃ in illo motu sint multe partes erunt ibi multa tpa. pari rōne erūt ibi multa q̄. qz in q̄libet pte illiꝰ motꝰ cum q̄libet pars sit corruptibilis fundat q̄. sz ut patet oia illa q̄ nō hñt vnū q̄ totale cuiꝰ sint ptes: qz si hēret vnū tale q̄ totale. q̄ respiceret totū tp̄s q̄ est cōtra rōnem eiꝰ. qz tūc q̄ non eēt q̄. i. nō eēt aliq̄. sed eēt sempiternū. sz oēs ptes tpis respiciūt vnū tp̄s totale cuiꝰ sunt ptes. ipsa g̃ q̄, ꝓut sunt in ptibus ꝓmi motꝰ magis respiciūt illas ptes ꝑ se q̄ respiciāt eas ut sūt ptes totiꝰ. respicit enī q̄ p quālibet partē illiꝰ motꝰ ut est quid corruptibile in se. uel respicit q̄ quālibet partē illiꝰ motꝰ ut incipit ⁊ desinit. ipsa igit q̄ que sūt in ꝓmo motu ēt māliter non hñt per se ꝓtinuitatē: qz ex oībus illis q̄ partialib⁹ nō resultat vnū q̄ totale sed tp̄s sz de se sit nūs. est tñ nūs nūatus ⁊ applicat ad motū ꝓtinuū. ita q̄ tp̄s māliter ⁊ rōne sibi hēt ꝓtinuitatē. ⁊ idē est q̄ oēs ptes tpis faciūt vnū totalem tp̄s. partes g̃ tpis ita sunt multe q̄ tñ sunt q̄d vnū. sz ipsa q̄ nunq̄ sunt vnū totale q̄. potest aūt accipi q̄ maꝝ ⁊ minꝰ q̄ respiciat maꝝ ⁊ minꝰ tp̄s. sz nunq̄d poterit accipi q̄ totale q̄ respiciat totū tp̄s. Est g̃ hec secūda dīa inter tp̄s ⁊ q̄: qz cōtra rōnem tpis est q̄ multiplicet nec est dare multa tpa nisi partialia q̄ sūt partes vniꝰ ⁊ eiusdē tpis totalis. sed q̄ simplr multiplicat ꝑm multiplicationē q̄ndaliū. nec est dare vnuz totale q̄. cū sint ptes oia alia q̄. ¶ Tertia dīa int tp̄s ⁊ q̄ est: qz q̄ non hēt totū mēsure ⁊ maxie si sit q̄ tm̄. Nam id qō est q̄ tm̄ fundatur in re uariabili ⁊ diffōrmi. diffōrmitas aūt tollit rōnem mēsure iō dī in sex ꝓncipijs q̄ distat tp̄s ab eo q̄ est q̄: q̄m ꝑm tp̄s est admēsurabile. ut dī motus multꝰ eo q̄ multo tpe permanet. sed ꝑm q̄ nihil mensurat. sed solū ꝑm q̄ ꝓnūciat aliquid tpale ⁊ uariabile. Et ut meli⁹ appareat oia p̄dicta dicem⁹: q̄ aliud est q̄ tm̄. ⁊ aliud tp̄s tm̄: ⁊ aliud q̄ ⁊ tp̄s. id aūt qō est q̄ tm̄ habet esse in motib⁹ uariabilib⁹ ⁊ in reb⁹ tpalib⁹. in qualibet enim re uariabili ⁊ tpali est q̄ tm̄. in talib⁹ enim nō potest esse tp̄s qz tp̄s non est in aliquo sine motu simplici ⁊ sempiterno. In talib⁹ igit reb⁹ uariabilib⁹ ⁊ nō uniformiter mobilib⁹ est q̄ tm̄. in toto aūt motu ꝓmi mobilis est tp̄s tm̄. totus aūt motus ille cū sit sempiternꝰ non dicit esse quādo. sed in partibus illius motus est quādo ⁊ tempus aliter tñ ⁊ aliter. quoniam ut est ibi tp̄s in partib⁹ illiꝰ motus. oia illa partialia tpa faciunt tp̄s totale. sed ut est ibi q̄ oia illa partialia q̄ nō faciūt vnū totale q̄. ¶ Ex hīs aūt que videm⁹ inter q̄ ⁊ tp̄s. aliq̄d hēre possum⁹ de ipso euo q̄ nō se hēt oino euū ad euiterna ut aliquo mō patet ex dictis sic tp̄s ad tpalia. Nam tp̄s nō est in aliquo tpali. sed trāscendim⁹ oia tpalia ⁊ inuenim⁹ motum sempiternū ⁊ mobile sempiternū in quo collocamus tp̄s. si ergo sic uellemus inuenire vnā mensurā oiuz euiternoꝝ oporteret nos trāscēdere oia euiterna ⁊ ibi collocare tale euū. hoc ergo mō loquēdo de euo nō inuenietur euū nisi in deo in quē reducunt oia euiterna. vñ ⁊ dam. 2° libro circa ꝓn̄m. ipm deuz appellat euomū denoians ipsum ab euo. dicemus ergo q̄ euū de quo loquimur se habet sicut quando: quia est in ipsis euiternis. sicut

qñ est in ipsis tpalibus.non aũt in supremo tpali ponimus mensurã qua mensurant oia tpalia.sed si aliquid est in tpalibus q̃ rñdeat ipsi mẽsure.hi⁹ est ipsum qñ multiplicatũ ſm multiplicationẽ q̃ndaliuz.saltẽ tot sunt qñ quot sunt res tpales.ita euũ erit in quolibet euiterno.habimus enim inter tps z qñ tres dñias.dicebamus enĩ q aliud est tps tm̃:aliud qñ tm̃.z aliud tps z qñ.sed ex parte eui habimus duas.Naz euũ in euiternis hẽt aliquã sĩlitudinem cũ ipso qñ q est in tẽporalib⁹.Nam sicut oia illa qñ sunt ex adiacẽtia tpis sic oia eua in euiternis sunt ex efficientia eternitatis. euũ ergo simpliciter.z eternitas simpliciter est in ipso deo.sed euũ participatũ siue eternitas participata est in ipsis euiternis.Istud ergo euũ hẽt quãdam sĩlitudinem cũ qñ z aliquã dissimilitudinez:q; qñ qđ est in istis tpalib⁹ nullo mõ hẽt rõnem mẽsure rõne sue diformitatis:sz euũ qđ est in euiternis habet aliquo mõ rõnem mensure ꝓpter suam simplicitatẽ z vniformitatez.Si ergo uolum⁹ hi⁹ euũ assĩlare ad qñ assimilabimus ipz ad qñ qđ est in partib⁹ motus celi.est enĩ illud qñ nõ solum qñ ſm tps.q; illud qđ hẽret rõnez mensure ꝓpter suaz vniformitatẽ.est ergo aliud euũ qđ est tm̃ euũ.i.eternitas simplr:z hoc est in solo deo z est aliquid qđ est euũ hñs se sicut qñ tpis:uel hñs se ad eternitatem simplr.sicut qñ ad tps non q istud sit per oẽm modũ sic.sed pro tanto est sic.q; sicut qñ est effectus tpis ita euũ de quo loquimur est effect⁹ eternitatis. ¶ Tertiũ aũt mẽbrum ut q sit ibi ita aliqđ q sit effectus eternitatis qđ nõ sit euũ z qđ nõ sit mẽsuratũ sicut damuz hic aliqđ qđ est ita qñ z ita effect⁹ tpis q non est tps z q non est mẽsura.ibi nõ habim⁹ tale tertiũ.Dicemus ergo q oia euiterna hñt suũ euũ sicut oia tpalia hñt suũ qñ.differenter tm̃:q; qñ in tẽporalib⁹ nõ hẽt rõnem mensure.sed euũ in euiternis mensurã dici põt.oia aũt hi⁹ qñ reducim⁹ in vnũ tps q non est in aliquo tẽporali.sic oia eua reducimus in eternitatẽ simplr qñ in aliquo euiterno. ¶ Oñso qđ aliqui senserũt circa vnitatẽ z pluralitatẽ eui:z declarato que sit dñia iter tps z qñ z ex hijs aliquo modo inuestigata ueritate circa qõnẽ quesitã:q; aliquo mõ patefactũ est quõ euũ de quo hic loq̃mur nõ est vnuz respectu oium euiternoꝝ. Uolum⁹ adducere rõnes ad ꝓpositum hoc ꝓbantes.Ostẽdemus enĩz quadruplici via q nõ est vnũ euũ oium euiternoꝝ.Pria via sumit ex vniformitate mensure.Secũda ex nobilitate mensuratoꝝ siue ex nobilitate euiternoꝝ. Tertia ex ipso eẽ qđ mensurat euũ.Quarta ex parte cognitionis quã debet facẽ mẽsura. ¶ Pria via sic patet: q; qñ deuentũ est ad aliquã mẽsuram que est vna respectu oium alioꝝ opz q in illa sit status.z opz mensurã illam nõ recipere ad diuisionẽ nec diminutionẽ. Jdeo dicit in.x.meta^ce.q ubi igit estimat q nõ est diminutio nec additio illud est mensura uera.iõ motuz primi mobilis ponimus mẽsuraz oium alioꝝ motuũ q; ibi non est additio nec diminutio.nõ est enĩ ibi additio q sit vno tpe velocior q̃ alio.nec est ibi diminutio q sit tardior.posset enim fieri motus velocior:sed non posset fieri regularior.ideo hi⁹ est mẽsura oium alioꝝ motuũ.dato ergo q nõ eẽt motus celi z nõ cognoscerem⁹ nisi res tpales forte ex ignorãtia ponerem⁹ aliquã rem tpalem z aliquẽ motũ non vniformẽ oium alioꝝ motuũ mensurã.sed hoc nõ eẽt ꝓprie nec eẽt q̃rẽda hoc mõ vna mẽsura oiuz tpaliũ.q̃diu enim nõ est dare motũ vniformẽ non debemus illum motuz ponere mensurã oium alioꝝ motuũ.Si ergo uellemus aliquod euiternũ rõne sue simplicitatis ponere mensurã oium alioꝝ.oporteret q nõ posset fieri angelus simplicior eo q dicimus eẽ falsum.Iz q̃daz z magis hoc teneant.nullus enĩ angelus posset creari ita simplr quid posset creari aliqs simplicior:q; enĩ vna reuolutio celi tãtũ durat q̃tuz alia.z semp est ibi vniformitas.ideo per reuolutiones celi mensuram⁹ quecũq; alia.sed si celum mouet diformiter z in eqlibus tpibus nõ abscideret equales angelos per reuolutiones celi non mensurabim⁹ motus alios nec certificaremur de eis:sed magis deciperemur.ponimus g mensurã celi mensurã oiuz alioꝝ motuũ rõne vniformitatis z regularitatis:z quia ibi est status q̃tum ad vniformitatẽ.nõ enĩz posset fieri motus vniformioꝝ. ergo si ponimus vnũ euiternũ mensuraz oium alioꝝ euiternoꝝ rõne simplicitatis.opz q ibi sit status q̃tũ ad simplicitatẽ:ut q non possit fieri euiternũ simplicius.z q; talem statũ non est dare nisi in deo:q; nullũ euiternũ infra deũ est ita simplex talem vnã mensurã nõ debem⁹ querere citra deũ.nõ est ergo vnũ euiternuz mensura oium euiternoꝝ.Iz quodlibet euiternũ habet suũ euũ z ista oia eua reducunt in euũ diuinuz supra qđ nec est nec eẽ põt aliud euũ.sed ibi ois stat⁹. ¶ Scda via ad h⁹ idẽ sumit ex nobilitate euitnoꝝ: siue ex nobilitate mẽsuratoꝝ.q̃to enĩ aliq̃ sũt magis ꝑfecta in entib⁹ uel dignitate uł cãlitate tãto iter mẽsurã z mẽsuratũ ẽ maior anologia.loquẽdo de mẽsura q̃ est diformis a mẽsuratis.z q; est vna illud oiuz mẽsuratoꝝ:z in qua reducunt oia mẽsurata.videm⁹ enĩ q ſba est ꝑfectior quãtitate z quãtitas ꝑfectior qualitate. Nã ut dicit cõmẽtator in.12.meta^ce.z adducit ad hoc auctoritatẽ themistij.q; sicut in nũo ꝑfectius est vnũ.deinde duo.z deinde tres.z sicut in figuris rectilineis ꝑmo inuenit ſba deinde q̃titas z qualitas.in q̃litate ergo que sequit q̃titatẽ ut patet in coloribus mensura est in eodẽ genere directe cũ mensuratis:ut album est in eodem genere cũ alijs coloribus.ꝓpter qđ modicũ est de anologia in talib⁹ inter mensurã z mensuratum.in q̃titate aũt inuenit anologia maior.q; in mensura cũ mensuratis nõ est in eodẽ genere nisi per reductionẽ. ut vnitas que est mensura numeroꝝ est in eodẽ genere cũ ipso nũo non directe sed tanq̃ ꝑn^m z per reductionẽ.sic ẽt quãtitas ulne que mensurat quãtitatem pãni que mensura nõ est in eodẽ genere cũ quãtitate directe sed per reductionez. Nam mẽsura debet esse quid indiuisibile:sz indiuisibile põt eẽ dupliciter:uel simpliciter:uel q; uolum⁹ ſm ponem nostrã.in discretis aũt est mensura indiuisibilis simpliciter.cũ continuis vo est mensura indiuisibilis ſm positionẽ nostrã ulna ergo z est mensura pãni z ponit eẽ quid indiuisibile nõ q sit indiuisibile simpliciter:sed est quid indiuisibile ſm ponem nostrã.mensura ergo in q̃titatib⁹ ut mensura est dicit quid indiuisibile:z q; indiuisibile ſm q hi⁹ non est in genere q̃titatis simpliciter sz per reductionẽ.ideo in talib⁹ sunt mensura z mensurata z est magis anologia maior q̃ in qualitatib⁹ z q̃ in coloribus.in ſba vo tanq̃ in priori exñte priori z nobiliori est adhuc multo maior anologia inter mensuraz z mensurata:q; mensura ſbarũ in qua reducũtur oẽs substãtie cũ substãtijs mensuratis:nec est in eodẽ gñe directe nec per reductionẽ.sed est supra oẽ genus.nã mensura oiuz ſbarũ est ſba ꝑma.ipse.ſ.deus.Jõ dicit in.x.meta^ce.q si querimus in q̃titatib⁹ z in quolibet genere vnũ aliquid mensura oium talium.prio quere mus hec in ſba.q.d.q oportet vnam ſbam mensuraz oium substãtiarũ.hi⁹ aũt substãtia ſm cõmẽtatorẽ dicendũ est motor ꝑim⁹ absolutus ab oi materia act⁹

sllegitimus cui nō admiscet aliqd de potētia. hī autē
suba nec directe nec per reductionē est in eodē gene-
re cū alijs. q̄nto ergo priora ⁊ nobiliora sūt mēsurata:
tanto si reducant in vnā mēsurā erit magis anologia
euiterna. ergo reducunt in vnā mensurā nō reducent
in aliquod euiternoz cū quo eē possint in eodē gñe.
sed reducent in aliquod qō sit supza gen⁹. i. ipm deū.
Imaginabimur aūt q si uolumus aliqua in vnā men
surā reducere illa erit mensura que mēsurat totū ge-
nus ⁊ que mēsurat nobiliorē partez eius siue ipsi⁹ ge-
neris. ut illud idē qō mēsurat totū ens mēsurat sbaz
que est pzioz ⁊ nobilioz pars entis. pzimū eniz ens est
mensura oium entiū. ⁊ pzia suba. nec est aliud qō mē-
surat totū ens ⁊ q mensurat subam nobiliorē partez
entis. sz sicut suba est nobilioz pars in toto ente ⁊ eui
terna sunt nobilissima pars in genere sube. sicut ergo
reducēdo subas in vnam mēsuraz nō sistimus in aliq
suba creata. sed ponimus talem mēsurā in increatam
subam. sic si subas intelligibiles uolumus reducere in
mensurā vnā non sistimus in aliqua suba intelligibili
creata uel in aliquo euiterno creato. sed ponem⁹ talē
mensurā ipm deum qui est pzia suba intelligibilis in-
creata. ergo ens ⁊ pzia suba itelligibilis increata vnā
⁊ eādē rem dicūt. i. deū ipm qui ut est pzimū ens mē-
surat oia entia. ⁊ ut pzia suba mensurat oēs subas ut
pzia suba intelligibilis oēs subas intelligibiles: ut q
suba est nobilioz pars entis. ⁊ q pzia suba intelligibi-
lis est nobilioz ps in gñe sube. iō eadē mēsura rn̄det
toti enti ⁊ sube gñaliter ⁊ sube intelligibili spāliter. sz
dices q oēs sb̄stātie itellectuales nō reducunt i vnā
mensurā nisi in pzimā sb̄am intelligibilē ut in deū. sed
nos nō querim⁹ qua mēsura mensurant euiterna q̄tū
ad suam sb̄am: sz q̄tum ad suū eē ⁊ ad suā durationē.
sed hī⁹ obiectio est parui pōderis. si eni euiterna ,put
mēsurant ꝑm sb̄am suā nō reducim⁹ ea in vnā mēsurā
citra deum ⁊ nō ponimus q aliquod euiternū creatū
uel sb̄a aliqua creata q̄tūcunq nobilis sit mēsura sb̄
stātiarū alioz euiternoz: q iniuriaremur ipis euiter
nis. sed mensurā sb̄arū ipsoz poneremus aliquā sbaz
euiterni increatam. sicut si oia eē ⁊ durationes euiter
noz uolumus reducere in aliquod vnum eē tanq̄ in
aliquā mensuraz uel in aliquā vnā durationē tanq̄ in
mensurā nō reducemus ea in aliquod eē creatum uel
in aliquā durationē creatā: sed in eē increatū ⁊ in du-
rationē increatā. Non enim ut diximus debet eē no-
bilioz mensurato ei⁹ q̄ nobilioris partis. nō eni rōna
biliter diceret dicēs oia entia nō reduci in aliquā vnā
mensurā ut in deū qui est pzimū ens. si poneret q oēs
substātie reducunt in aliquā vnā mēsuram nō in deū:
sed in aliquid circa deū. Quarto q̄re ens pōt non re-
duci in aliquod ens creatum est cā: q in ente includit
sb̄a que est nobilissima pars entis que nō pōt reduci
in mensurā vnā nisi in aliquid nobilissimū ut in deum
ipsum. toti⁹ ergo entis est deus mensura q est mensu
ra substātie que est nobilissima pars entis. ⁊ si totum
ens hēt deum mensurā ,ppter nobilē partē entis. siue
,ppter sb̄am quā opz reduci in talem mensurā. multo
magis ipsi substātie tanq̄ nobili parti entis hoc cōpe
tit q non possit reduci in aliud q̄ in substātiaz que est
deus: cū hic cōpetat enti ,ppter sb̄am. sic ⁊ in ,pposi-
to multomagis cōpetit substātijs euiternis q nō pos
sint reduci in aliquā vnam mēsurā ut in sb̄am que est
deus q̄ hoc competat ipsi substātie ,ppter sb̄am intel
lectualem que est nobilioz pars substātie. Nā q totū
aliquod genus reducatur in aliquod nobile nō potest
cōpetere toti nisi rōne partis nobilissime. nō eniz pōt
hoc cōpetere ei rōne partis ignobilis: q ꝑm hoc ma
gis reduceret in aliquod ignobile. totuz ergo illud in
qō sunt aliqua nobilia ⁊ aliqua ignobilia q reducan-
tur in aliquod nobile: ⁊ totū mensuret mēsura nobili
nō pōt competere ei rōne totius cū in tali toto includ
ant nobilia ⁊ ignobilia. ergo hoc cōpetit ei rōne no
bilis partis: ut q totū ens non posset reduci in aliqd
circa deū tanq̄ in aliquā vnā mesurā. sed hoc erit rōe
substātie que est nobilioz pars entis: que in aliq̄ circa
deum tanq̄ in vnā mēsuram reduci nō pōt. ergo a fili
si ulr sb̄a tā sensibilis q̄ intelligibilis nō pōt reduci in
aliquā vnā mensurā citra deum hoc erit rōne substan
tie intellectualis que est nobilioz pars in genere sb̄e.
ipsas ergo sb̄as intelligibiles multomagis debere re
ducere in aliquā vnā mēsuram citra deum: q ,ppt qō
vnūquodq̄ tale ⁊ illud magis. sic ergo ph̄s in .x. me-
ta^ce. inuestigando mēsuram sb̄arū nullam uoluit esse
talem mensurā vnā nisi deū ipm. sic ⁊ nos multoma-
gis inuestigādo vnā mensurā sb̄arū itellectualiū nul
lam ponim⁹ talem mēsuram nisi deū ipm. ⁊ sic euiter-
na mensurant ꝑm sb̄am ⁊ nō reducunt in vnā mēsurā
nisi in deū ipm: ⁊ sic euiterna mēsurant ꝑm sb̄az ⁊ nō
reducunt i vnā mēsurā nisi i deū siue in sb̄az increatā
ita q mēsurant ꝑz eē ⁊ ꝑz durationē ⁊ nō reducunt i
vnā mēsurā nisi in eē increatū ⁊ in durationē increatā.
¶ Cū g̃ q̄rim⁹ utrū sit vnū euū oiuz euiternoz. dice
m⁹ q euū vno mō idē est q eternitas. accipiēdo g̃ sic
euū reducunt oia euiterna in vnū euū ⁊ in vnā eterni
tatē. vī in vnā eternitatē ptīcipatā ⁊ creatā. sz in vnā
eternitatē simpl̄r: etiā in vnā durationē increatam. ⁊
hoc est ex nobilitate euiternoz q nō possunt reduci
hoc mō. euiternis igitur cōpetunt plura eua. i. plures
eternitates participate. q in vnā talē eternitatē redu
ci nō possunt. sed reducunt in vnū aliquid qō est euū
euoz. q ē seculū seculoz. sunt ergo in ipsis euiternis
plura eua ⁊ eternitates simpliciter eē euū oiuz illoz
euoz. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex ipso eē eui
ternoz. nā mēsura sp in ptinuis mēsurat q̄titatē extē
sionis in discretis q̄titatē multiplicationis. in fozmis
autē uel in essentijs mensurat q̄titatem pfectionis. in
ipsis aūt eē mensurat q̄titatem durationis. scire eniz
est mēsura esse alicuius. hoc est scire durationem ei⁹.
illa ergo mensura ꝑm esse aliquoz in quib⁹ dependet
oino eē eoz. cū ergo euū sit mensura ipsius eē loquē-
do de mēsura extrīseca. illud erit mēsura eē angeloz
a quo dependet duratio alicui⁹ ut q facit ad confirma
tionē eē ipsius. sed nullum euiternū facit ad ꝑfirma-
tionē alteri⁹ eē. ergo nullum euiternū poterit eē mē-
sura durationis eē alterius. Dicamus ergo q cum tu
queris utrū sit vnū euū mensura oiuz euiternoz. aut
loq̄ris de mēsura itrinseca aut extrīseca. si de itrīseca
icertū est q nō ē vna mēsura oiuz euiternoz: q talis
mēsura multiplicat ꝑz multitudinē mēsuratoz. si aūt
loqueris de mensura extrinseca. dicim⁹ q est dare ali
quid vnū qō est euū euoz. ⁊ qō est mensura oiuz eui-
ternoz: sed illud vnū qō mēsurat eē oiuz euiternoz
est illud a quo dependet duratio eē eoz. hī⁹ ergo tale
vnū est eternitas simpliciter ut deus ipse. ¶ Aduer-
tendū tn̄ q cū dicimus utrū sit vna mensura omnium
euiternoz. ⁊ distinguimus q aut est locutio de mēsu
ra extrinseca aut intrinseca. talem distinctionem non
possemus ,pe facere in mensura tpe alium. hñt enim
ipsa tēporalia aliqua in se ,ppter qō sunt subiecta tem
porali. ⁊ hoc est ipm qñ q relinquit ex adiacentia tē
poris. sed hī⁹ qñ non pōt dici mensura: sed solum est
illud ꝑm q tpalia sunt subdita tēpori ⁊ mensure. Si

ergo querem⁹ utrū sit vnū tps oiuz tpaliū.z uellem⁹ distiguere.q⁹ aut est locutio de tpe itrinseco aut extrinseco nulla eēt distinctio qz nullū est tps itrinsecū ipsis tpalibus. Sed tps est supza oia tēporalia. sic si esset questio vtrū sit vna mēsura oium tpaliū.z uellem⁹ distinguere de mēsura intrinseca.z extrinseca nō ꝓprie loqueremur. qz mēsura tpaliū nō est in tpalib⁹: sz est extra tpalia.sz si ips qñ est in tpalib⁹ posset dici tps.z posset dici mēsura.z quereret utrū eēt vnū tps oium tpaliū dicerem⁹ q⁹ tot sūt tā tpalia quot sūt tpa. attn oia ista tpa reducunt in vnū aliqd qō est tps tēporuz qō tēpus tēpoz nō est in aliquo tpali.sed est in cozpe sempiterno q⁹ est supza oia tpalia.sic in ꝓposito illud qō est in ipsis euiternis pōt dici euū.z mēsura licet qñ q⁹ est in tpalib⁹ nature mēsurat nec tēpus dici possit. Cū ergo queritꝫ.utrū sit vnū euū oiuz euiternoz.dicem⁹ q⁹ tot sunt eua quot sunt euiterna. nihilominus tn oia hi⁹ eua reducunt in vnū aliqd q⁹ est euū euoz qō euū euoz nō ponim⁹ in aliquo euiterno.sz in ipo qui est supza oia euiterna. ¶Quarta rō ad hoc idez sumit ex cognitiōe quā facit mēsura de suo mēsurato nō eni sufficit ad hoc qō aliqd sit mēsura alicui⁹ q⁹ faciat ad cognitionē qualēcūqz ipsius mēsurati.sed opz q⁹ faciat ad cognitionē simplr.sed reꝫ sicut se hz ad eē sic se hz ad cognosci.z qz vn⁹ angelus nō facit ad esse alteri⁹.nec facit ad cognitionē.sed q⁹ debet facere mēsura ad cognitionē mēsurati.ad cognitionē enim simpliciter nō facit nisi qō est cā rei.uel cōparat ad rē sicut habit⁹ ad priuationē.fm quē modū albū est mensura oiuz colorz.z facit ad cognitionē simplr oiuz colorū qz oēs colores sūt quasi priuatio quedam albi. vnus aūt angelus nō facit ad esse alteri⁹ nec vn⁹ comparat ad aliū sicut forma ad priuationē.ideo vn⁹ angelus mēsura alteri⁹ angeli poni nō oz. nec debēt reduci omnes angeli in vnū angelū tanq⁹ in mensuram.

Ad primū dicendū.q⁹ nō est simile de tpalibuz.z de euiternis. Nā id qō est in tpalib⁹ cuiusmodi est ipm qñ nec pōt dici tps nec pōt dici mēsura.sed si posset dici tps.z mēsura essent dici multa tpa ipsoz tpaliū.z multe mēsure:nihilominus tn esset vnū aliqd qō eēt tps tēpoz.z mēsura mēsurū.qz.z hoc est in ꝓposito.qz qō est in ipsis euitnis hz nomē euiz mēsure iō sūt multa eua ipsoz euiternoz.z nihilomin⁹ est dare aliqd qō est euū euoz q⁹ nō est in aliquo euiterno sed in ipso deo. ¶Ad 2m dicēdū: q⁹ oēs angeli ordinant ad aliquid vnū.z reducunt ad vnā mēsurā. Sed illud vnū nō est aliqō euiternoruz. nec est euū q⁹ sit in aliquo euiterno.sed est euū euoz iniuriaremur eni euiternis si reduceremuꝫ ea tanq⁹ in vna mēsura in vnū aliquid creatū. sicut iniuriaremur substātijs si reducerem⁹ eas tanq⁹ in mēsurā in aliq⁹ sbam creatam imo hoc faciēdo magis iniuriaremur euiternis q⁹ sbijs.qz euiterna tenēt nobilissimum gradum in genere sbe. ¶Ad 3m dicendū: q⁹ vnus angelus nō hz rōnez causalitatis respectu alterius angeli. nec de necessario nec de ꝯgruo nunq⁹ faciet de⁹ aliqd q⁹ nō deceat ipsuz facere.attn in ipsis reb⁹ pōt cogitari maioz.z minoz decētia ut loq̄mur eo mō quo loquit̄ ali⁹.qui dicit nostre redēptiōis aliū modū fuisse possibilē. tn nostre sanāde miserie nullus fuit cōgruētioz q⁹ vn⁹ ergo angelus sit cā ꝓductiōis alteri⁹ nec est de necessario nec de ꝯgruo.de necessario quidē nō qz de⁹ potuisset facere angelū iferiorē absq; eo q⁹ crearet nec possum⁹ illi assignare ꝯgruitatem quin nūq⁹ pōt fieri angelus ita supzemus quin posset fieri alius supioz quia nō est illi dare statū. si ergo nō fieret inferioz nisi fieret supioz.nullus fieret.qz nullus pōt fieri supzemus quin possit fieri alius superioz. Jn talibus ergo nulla qō oz esse.qz q̄quid esset questio eēt. ut si queraꝫ quare deus creauit in tali pūcto mūdū.z q̄re nō creauit pri⁹. Si aūt creasset prius.z creasset in tpe adhuc eadē eēt qō. sic.z in ꝓposito.si fecisset de⁹ aliquē angelū supiorē oi angelo nō existēte. adhuc eēt eadē qō.quare non fecit aliū supiorē angelū.cū ergo talis supioritas uadat in ifinitū nulla inde cōdecētia sumi pōt q⁹ nō fiat āgelus absq; ꝯdecētia supioriꝫ.nō est aūt simile de albo qz forte nō pōt esse coloz nobilioz albo. Si eni esset nobilioz iam nō esset coloz sed lux.uel possum⁹ dicere q⁹ dato q⁹ esset ibi talis cōdecētia q⁹ nō fieret angelus inferioz nō ꝓducto supiori.angelus supioz nō eēt cā inferioriꝫ qz nihil cooperaret ad ꝓductionē nec eēt cā nisi forte cā sine qua nō que est cā per accns ex qua cālitate nō oz sumi rō mēsure. ¶Ad 4m dicēduz:q⁹ angelus supioz nō est notioz angelo inferiori quā ipsemet sibi. cuius rō est qz plures facit ad cognitionē rei ꝓsentia sbe q⁹ ꝓsentia spēi.angelus eni inferioz est ꝓsens suo intellectu per suā sbam:z per suā sbam cāt intellectionē sui ipsius in suo intellectu.sed angelus supioz est ꝓsens intellectu angeli inferioris nō per suā sbam sed p suam spēm.argumētū ergo supponebat falsū. dato autē q⁹ uerū supponeret nō ꝯcluderet ut dato q⁹ uerū eēt q⁹ angelus supioz eēt necessario cuilibet q⁹ iferiori etiam ipsi inferiori eēt notioz q⁹ ipse sibi. nō ꝓpter hoc esset mēsura eius.ut dicet in solutione alterius argumenti. ¶Ad 5m dicēdū:q⁹ nō qōlibet noti⁹ est mēsura innotioris. sed qō est sic noti⁹ q⁹ faciat ad esse in notioriꝫ q⁹ simplr facit ad notitiā ei⁹.nō autē sic se hz angelus supioz respectu inferioris q⁹ simplr loquēdo nō posset cognosci angelus inferioz nō cognito supiori. ¶Ad 6m dicēdū: q⁹ incōueniēs est q⁹ oia euiterna nō reducant in vnā mēsurā.sicut incōueniēs esset si oēs sbe nō reducerent in vnā sbam tanq⁹ in mēsurā vnā.sed illa vna mēsura nō erit aliqō euū creatū.sed erit euū euoz.siue erit eternitas increata.sicut sba in quā reducunt oēs sbe est sba increata. ¶Ad 7m dicendū:q⁹ si aliqs mot⁹ hic inferi⁹ cāret virtute diuina siue motu celi motus ille mēsuraret motu celi.qz natus aptus cāri esset per motū celi.sed vn⁹ angelus nō est aptus nat⁹ cāri.z ꝓduci per aliū angelū.rursus motus factus hic inferius qz fieret in cozpore aliquo.qz cozpora ista dependēt a motu ideo posset talis motus rōne subiecti hic in quo fit reduci ut in mēsurā in motu celi. Sed esse qō est in euiternis nō dependet ab eē primi euiterni nec sbe in quibus est tale eē dependet a sba uel ab esse euiterni primi. ¶Ad 8m dicendū:q⁹ angeli habēt cōtionez adinuicē.z vnitatē uel habent adinuicē quādā anologiā.z quēdam ordinē. Sed huiusmodi ordine vn⁹ nō mēsurat p aliū. nec aliqō euiternū est mēsura oium alioz. Sed si debem⁹ in eis querere aliquā mēsurā vnā nō erit aliqō euiternuz si ue aliqō euū qō est in euiternis.sed erit euū euoz qō est in deo. ¶Ad 9m dicēdum:q⁹ ubicūqz est reperire magis.z min⁹ perfectū.cōparatio oiuz taliū sumenda est per cōparationē ad sūmū pfectū. ꝟz modū traditū in.3.meta.ut qui dicit quinqz eē quatuoz.dicit minus falsum q⁹ qui dicit quatuoz eē cētum qz magis appzopinquat huic ueritati simplr.q⁹ quatuoz sūt quatuoz. magis.z min⁹ ergo nunq⁹ dicunt nisi per respectū ad simplr.maioz ergo.z minoz perfectio in angelis si oz mēsurari vna mēsura nō reduceret in aliquē vnū angelū qui nō est oino pfectus.sed reduceret in deū ubi

est perfectio simplr. per esse eni simpliciter mēsurat ꝛ maius ꝛ minus nō p esse nō simplr. ¶ Ad 10m dicē dū: q inferiores angeli reducunt in deū per supiores ꝛ illuminant per supiores. nō tn ppter hoc vnus est mēsura alterius. Naz ꝛ in istis tpalibus videmus q vnū reducit in celū per aliud. qz multū opat celum in elemētis mediātib' eltis. sed quāuis sit vnū tpale nō est mēsura alterius tpalis. nō eni qōlibet agere ꝛ qōlibet influere sufficit ad hoc q vnū sit alteri' mēsura. ¶ Ad 11m dicēdū: q eternitas ex eo q participatur nō multiplicat in se sed multiplicat in partibus ꝛ participantibus ipaz eternitas ergo participata de qua nos hic loquimur nō dicit ipsam eternitatē simplr sz dicit eternitatē creatā. que aliqd participat de cōditi onibus ipsius eternitatis simplr. eternitas enim simpliciter nō est eternitas pticipata. Nā eternitas participata idē est q id qō fm aliquā partē uel fm aliq̄ cōditionē aliqd hz de illa eternitate. eternitas igitur simplr nō est eternitas participata fm participationem sed fm totalitatē. ¶ Ad 12m dicendū: q colores alij nō possent cognoscere seipsos nisi cognoscerēt albū. imaginabimur enim q oēs colores sūt apti nati fieri circa idē q nō posset eē nisi vnus color haberet rōnem fozme ꝛ habit' alī rōnem pziuationis. Nā ille fozme sūt apte nate fieri circa idē quaz vna est pziuatio alteri' qō maxime ueritatez hz in fozmis ꝓtrarijs ꝛ iō potissime ꝓtraria sūt apta nata fieri circa idē. Jdeo dī in. 10. meta. q semp vnū ꝓtrariozz habet rōnez habit' ꝛ aliud rōnez pziuatiōis. ex quo apparere pōt quō medij colores cōponunt ex albo ꝛ nigro. naz albū plus hz de luce ꝛ de pfectiōe q̄ oēs alij colores. nigrū aūt plus de pziuatiōe lucis. iō nigrum fm cōmēt. in. 10. meta. nō est nisi pziuatio albi. ceteri aūt colores medij quodāmō cōponunt ex albo ꝛ nigro. qz cōponunt ex lite ꝛ pziuatiōe. albū ergo facit ad eē oiuz colozz mediozz. qz est quodāmō de cōpositiōe oiuz eozz. facit aūt ad eē nigri sicut habit' facit ad eē pziuatiōis. fozma eni facit ad eē pziuatiōis non q̄ sit de cōpōne eius pziuatiōis. nec q̄ sit aliqd de essētia pziuatiōis. qz pziuatio de se est nō ens. sz fozma dī facere ad eē pziuatiōis qz nunq̄ mā eēt susceptiua pziuatiōis nisi eēt susceptiua fozme. ex quo apparet quō albū facit ad eē oim colozz. Nā oēs colores sūt quasi pziuatiōes albi. ꝛ nunq̄ mā eēt susceptiua aliozz colorū. nisi qz esset susceptiua albi. si ergo colores sūt fozme in mā ꝛ mā nō est susceptiua aliozz colorū: nisi qz susceptiua albi. bñ dictū est q albū est mēsura oiuz colozz. ꝛ bñ dictū est q albū facit ad esse ꝛ ad cognitionē oiuz colozz. ꝛ si alij colores bñ cognoscerēt seipos nō possent cognoscē quō sūt fozme in mā. ꝛ quō mā pōt esse sub fozma eozz nisi pri' cognoscerēt quō materia posset esse sub fozma. Jntellectum materie sub pziuatione: precedit intellectus materie sub fozma ꝛ non solū fozma facit ad cognitionem pziuatiōis. sed etiā put cōparat ad ppziū sbm facit ad esse qz nō posset esse pziuatio in mā nisi qz apta nata est ibi esse fozma. Sic ergo repim' in coloribz q̄ sūt apti nati fieri circa idē ꝛ q color alb' facit ad eē ꝛ ad cognitionem oiuz aliozz loquēdo de cognitiōe simplr iō est mēsura oiuz eozz. sed sic vn' angelus nō facit ad cognitionem oiuz aliorum ideo non est mensura eorum.

Tertio querit utrū euum sit idē qō eē ꝛ euiternozz: ꝛ quid addat super ipsuz. ꝛ videt q nō sit idē. qz in euo est prius ꝛ posterius. nō est eni euū totū sil' ut videt. q si eēt totu sil' esset idē q eternitas. in euo ergo est pri' ꝛ posterius cū differat ab eternitate. Sed in esse angelorū nō est pri' ꝛ posterius ḡ ꝛc. ¶ P̄ nūc eui ꝓtinuat euū qz sic se videt hīe nūc eui ad euū sic nūc tpis ad tps. si ergo nūc eui est ꝓtinuatiuū eui ꝛ nō est ꝓtinuatiuū ipsius esse angelici. nō erit idē hoc ꝛ illud. ¶ P̄. tps est passio mot' ergo nō est idē q mot'. sed sicut se hz tps ad motū ita se hz euū ad eē. nō est ḡ idē euū q eē ¶ P̄. eē plus ōpēdet a sua mēsura q̄ ab essētia sz eē nō est idē q eēntia a q̄ min' ōpēdet. ḡ mltomagis nō erit idē q sua mēsura q̄ magis depēdet mēsura ipsi' esse euū ḡ ꝛc. ¶ P̄. plus differt eē ab euo q̄ diuine psone cū sit ibi summa vnitas. sz diuine psone differt realr ḡ ꝛc. ¶ P̄. euū nō est in intellectu mō tn sz est realr in ipo āgelo. ḡ fac realē dīaz in ipo. Nā qō fac dīaz solū fz rōnē opz ut videt q solū cū rōne ꝛ intellectu eē bēat. nō est ḡ idē realr q āgelus uel q eē ei'. ¶ P̄. mensura hz rōnez esse qz nos certificat de mēsurato. Sed cā differt realiter a cāto ḡ ꝛc. ¶ P̄. angelus per suā sbam deuenit in cognitionē sui eē. ergo sba sua est mēsura sui esse. ꝛ p ꝓns sba angeli uel eēntia se habet sicut euum respectu esse. dīnt ergo euum ꝛ esse sicut essentia ꝛ esse. ¶ P̄. mensura est id per quod cognoscitur quantitas rei. mensura ergo ipsius esse erit id per q cognoscitur ipsum esse uel quantitas ipsi' esse. Sed id per qō cognoscit aliud est differens ab eo q cognoscit per ipm. qz aliter non idem esset noti' seipso ꝛ pri' seipso. ḡ ꝛc. ¶ P̄. mensura refert fm se ad deuz. sed mēsuratū refert ad mēsurā fz rē. ut pōt haberi. 5. meta. Sed hic nō eēt nisi mēsura ꝛ mēsuratū realr differrēt ḡ ꝛc. ¶ P̄. in quātitate ex tēsiōis ꝛ pfectiōis mēsura differt realr a mensurato ergo in quātitate duratiōis. Sed euū mēsurat durationem esse ipsius angeli ergo ꝛc. ¶ Jn contrariuz est q̄ mensura intrinseca nō differt realiter a mensurato. sed euū de quo hic loquimur est mensura intrinseca ipsi' esse. ḡ ꝛc. ¶ P̄. sicut se hz tps ad motū ita esse ad euū. ut pōt hīi ex. 10. de di. no. sz tps idē est q motus ḡ ꝛc. ¶ P̄. mēsura iuenta est ppter cognitionez rei. sz rō cognitiōis nihil videt addere realr supra rē cognitā. qz unū nihil addit realr supra ens. ¶ P̄. eternitas que est mēsura itrinseca ipsi' esse oīni nihil addit realr sic ipz esse diuinū. ergo a simili qz euū est mēsura itrinseca ipsi' eē āgeli nihil addit realr sup eē ei'.

Rñdeo dicendū q in hac qōne sic ꝓcedemus. qz primo iuestigabim' utrū tps sit idē q mot'. Ex hoc eni maxime habem' viā ad iuestigādū. utrū sit idē eē q euū. videt eni euū cōpari ad esse sicut tps ad motū. Scōo declarādū erit quō qñ se hz ad tps sz eni multa de hoc sint supi' dicta. bonuz est cā de hoc in hac qōne spāliter dicere. qz cū euū habeat aliquā similitudinē cū tpe ꝛ aut q̄ cū qñ nō solum ex ipso tpe. sed etiā ex ipso qñ aliqd poterim' inuestigare de euo quō se habeat ad ipsum esse. Tertio specialiter cōparādum est euū ad ipsuz eē qz ex tali cōparatiōe aliqd apparebit utrū euū realiter differat ab esse euiterni. Quarto qz nō sufficit cōpare euū ad eē nec sufficit scire q̄ aliqd addat supra esse nisi sciuerimus qd addat. ideo videndum est quid addat supra eē uel nō euū supra esse. ex hoc eni maxime apparebit ueritas quesiti utruz addat aliqd realr supra esse uel non. Quinto ꝛ ultimo adducemus rōnes ad ppositū ostēdētes q euū differat realiter ab esse. ¶ Propter primū sciendum est q si uolumus videre quō se habet tēpus ad motū ꝛ utruz realiter differat a motu. videndū est qd sit tps. ppter qō sciēduz q̄ ut alias tactuz est tēpus est numerus motus fm pri' ꝛ po-

sterius in motu vt sunt numerata ab aia vt sepi⁹ dcm̃ est cõplẽt rõnẽ tpis ꝓius ⁊ posteri⁹ in motu possunt dupliciter cõsiderari. ꝑut vnũ moueri succedit alteri moueri. ita ꝙ est ibi dare moueri ꝓi⁹ ⁊ moueri posterius. vel ꝑut vnũ mutatũ esse est post aliud mutatus esse. ꝓi⁹ ergo ⁊ posterius in motu vel dicẽt duo moueri vel duo mutata esse se hñtia ſm ꝓius ⁊ posteri⁹. sed cõstat ꝙ semꝑ inter duo moueri cadit aliq̃ mutatus esse sicut inter duas partes lineales cadit aliquis ꝑctus. sic etiã iter duo mutata eẽ cadit mediũ ipsum moueri sicut iter duo ꝑcta in eadẽ linea ꝓtinua semper cadit linea media. si ergo tps est numerus motus ſm ꝓus ⁊ posteri⁹. vel hoc erit ſm duo moueri includẽtia vnũ mutatũ eẽ. vel erit ſm duo mutata eẽ includẽtia vnũ moueri. videt aũt hoc mõ magis eẽ accipiendũ tps ſm duo mutata eẽ icludẽtia vnũ moueri q̃ dupl'r ps. q⁹ cũ ista numeratio fiat ab aia ⁊ aia nõ possit accipe vnũ nũc vt est finis vni⁹ moueri ⁊ ꝓncipius alterius. nõ oĩno est ꝓprie dictũ ꝙ tps hoc mõ sit numerus mot⁹. i. sit mot⁹ numerat⁹ ab aia ſm ꝓi⁹ ⁊ posteri⁹. vt ꝙ aia nũeret in motu duo moueri ꝓcludẽtia vnũ mutatũ eẽ. Nã aia nec põt hoc facere fluxibilitate ipsi⁹ nũc. iõ dr in. 4. phic. ꝙ cuꝫ aliqs accipiat nunc vtẽs vno tanq̃ duob⁹. necesse est stare. vbi phs hanc dr̃iaꝫ inuit iter ꝑctũ ⁊ nũc: q⁹ possum⁹ vti vno ꝑcto tanq̃ duob⁹. videlꝫ vt est ꝓncipiũ vni⁹ vie ⁊ finis alteri⁹ eo ꝙ ꝑct⁹ stat ⁊ qescit. sed nõ possum⁹ vti eodẽ nũc tanq̃ duobus videlꝫ tanq̃ sit ꝓncipiũ ⁊ finis: q⁹ nũc est in ꝓtinuo fluxu. vere enĩ idẽ nũc est ꝓncipiũ ⁊ finis ⁊ hꝫ vim duoꝝ sꝫ aia ꝓpter snũ ꝓtinuũ fluxum nõ põt vti vno nũc tanq̃ duob⁹. nec põt sic numerare motũ vt numeret ꝓi⁹ ⁊ posteri⁹. ꝑut ꝓtinuanť ad nũc idẽ. q⁹ idẽ nunc oporteret stare ⁊ qescere vt posset aia sic motũ nũciare. ⁊ q⁹ tps est numerus nõ qlibet sed numerat⁹ ab aia cũ aia nõ possit hoc mõ nũciare ꝓius ⁊ posteri⁹ in motu ſm ꝙ duo moueri ꝓtinuanť ad vnũ mutatũ esse. magis dicemus aliã eẽ diffinitionem tpis ꝑut ꝓi⁹ ⁊ posteri⁹ dicũt duo mutata eẽ ꝓcludẽtia vnũ moueri. erit ergo tps numerus mot⁹ numeratus. i. mot⁹ numerat⁹ ſm ꝓi⁹ ⁊ posteri⁹. q⁹ tps est motus numerat⁹ ſm duo mutata eẽ. vel duo nũc quoꝝ vnũ se hꝫ vt ꝓi⁹. aliõ vt posteri⁹. ¶ Scõa via ad inuestigãdũ hoc idez. ꝙ magis sit accipiẽda diffinitio tpis ꝑut ꝓius ⁊ posterius dicũt duo mutata eẽ. q̃ ꝓout dicũt duo moueri. pꝫ q⁹ duo moueri sunt mãliter partes quantitatiue tpis. nã sicut mot⁹ mãliter est tps. sic pars quãtitatiua mot⁹ est mãliter pars quantitatiua tpis. si ergo sic diffiniremus tps ꝙ est numer⁹ motus ſm ꝓius ⁊ posteriꝰ ⁊ hi⁹ ꝓius ⁊ posterius dicerent duo moueri vel duo diuisibilia includẽtia vnũ mutatũ esse siue vnũ indiuisibile cũ hi⁹ diuisibilia sint partes quãtitatiue tpis. tũc partes quãtitatiue tpis igrederenť diffinitionez eius. qđ est ꝓtra phm in. 7. meta. Dicamus ergo ꝙ vtraq̃ põt esse diffinitio tpis. sꝫ magis est vna q̃ alia. Nã ꝓius ⁊ posteri⁹ ꝑut dicũt duo indiuisibilia ꝓcludẽtia vnũ diuisibile: vt pꝫ aliquomõ per rõnes tactas magis ingrediunť diffinitionẽ tpis q̃ vt dicũt duo diuisibilia icludẽtia vnũ diuisibile. qđ vt pateat videndũ est quid includit vtraq̃ rõ. Nam si aia nõ põt vti vno nunc tãq̃ duobus. ⁊ ex hoc ꝓcludiť ꝙ nõ possit aia hoc mõ numerare motũ. ⁊ per cõsequẽs ꝓcluditur ꝙ tps nõ sit numerus sic acceptus ⁊ ꝙ illa nõ sit diffinitio tpis. ideo videť cõcludere argumentũ ꝙ nõ sit diffinitio tẽpoꝛis accepta formal'r ſm ꝙ reperiť ibi numeratio aie. sed nõ ꝓcludiť ꝙ nõ sit diffinitio tẽpoꝛis sumpta mãliter. sꝫ ꝙ hꝫ esse in re extra nõ consideratο cõpleméto qđ habet ab anima. Nã cum in re extra ita vere sit ꝙ duo moueri vel duo diuisibilia se hñtia ſm ꝓius ⁊ posteri⁹ ꝓtinuatur per vnũ mutatũ eẽ siue per vnũ indiuisibile ex quo sic est vere in re extra ꝑterit esse talis diffinitio tpis nisi accipiatur sic ꝓius ⁊ posterius ſm ꝙ tps hꝫ esse mãle ſm esse ꝙ hꝫ in re extra. igiť diffinitio alia perfectius diffinit tps: q⁹ diffinit ipm ſm suum cõplemẽtũ ⁊ ſm ꝙ est numeratũ ab aia. ⁊ ſm etiã argumẽtũ nõ arguit nullo esse diffinitiõe tpis ꝑut ꝓius ⁊ posterius dicunt ipsa diuisibilia. dicemus enĩz ꝙ hi⁹ diuisibilia q̃rũ vnũ se hꝫ vt ꝓius aliud vt posteri⁹ possunt accipi dupl'r. vel ꝑut sunt partes tpis. vel ꝑut sunt partes motus. ꝑut aũt sunt partes tpis talia diuisibilia non possunt ingredi diffiñẽ tpis: q⁹ tũc vt dicebať partes quãtitatiue rei ĩgrederet diffinitionẽ eius. Sꝫ ꝓout illa diuisibilia sunt partes mot⁹ nõ est incõueniẽs sic ingredi diffinitionẽ tpis. q⁹ ꝑut sunt partes mot⁹ tps fundať in eis tanq̃ in subo. Subm autẽ põt ingredi ⁊ ĩgrediť diffinitionẽ passiõis. ꝓius ergo ⁊ posteriꝰ ꝑut dicũt duo diuisibilia ingrediunť diffinitionẽ tpis ⁊ nõ ingrediunť. igrediunť quidẽ ꝑut se tenẽt ex pte motus. nõ igrediunť aũt ꝑut se tenẽt ex pte tpis ⁊ ꝑut sunt partes tpis. Sed si accipiať ꝓius ⁊ posteriꝰ ꝑut dicũt duo indiuisibilia ꝓcludẽtia vnũ indiuisibile sic ꝓi⁹ ⁊ posteri⁹ siue se teneãt ex pte mot⁹ ꝑut dicũt duo mutata esse. siue se teneãt ex pte tpis ꝑut dicunt duo nũc semꝑ poterãt ingredi diffinitionẽ tpis. Nam per duo idiuisibilia se tenẽtia ex parte tpis ⁊ ꝑut partes tpis duo nunc poterit diffiniri tps sicut diffiniť linea per duo ꝑcta. Nã sicut linea est quedã lõgitudo siue qđã diuisibile sic terminatũ videlꝫ per duo puncta. sic dicemus ꝙ tps est qđã diuisibile vel qđam moueri sic numeratũ videlꝫ per duo nũc quoꝝ vnum se hꝫ vt ꝓius. aliud vt posteri⁹. est ergo tps numerus motus. i. mot⁹ sic numeratus per duo se habentia ſm ꝓi⁹ ⁊ posterius. Si vo hi⁹ indiuisibilia quoꝝ vnũ se hꝫ vt ꝓius: aliud vt posterius. ſm ꝙ accipiť numer⁹ qui est tps nõ accipiať ꝑ duob⁹ nũc que sint indiuisibilia ex parte tpis sꝫ ꝓo duobus mutatis eẽ se tenentibus ex parte mot⁹ poterũt etiã talia idiuisibilia ĩgredi diffinitionẽ tpis. q⁹ subꝫ ⁊ ea que se tenẽt ex parte subiecti possunt ingredi diffinitionẽ passiõis mot⁹. ergo ⁊ mutata eẽ que se tenẽt ex pte motus poterũt ingredi diffinitionẽ tpis. imo sicut ꝓius est cõsideratio motus q̃ tpis. ⁊ sicut motus nãli itelligẽtia ꝓcedit tps. sic mutatũ eẽ nãli itelligẽtia ꝑcedit nũc tpis. mutatũ enĩ eẽ vel id qđ est initiũ mot⁹ ꝑcedit. nunc qđ est initiũ tpis. si g̃ ipa mutata eẽ ꝑcedut ſm itell'z ipa nũc sic põt diffiniri tps ꝑut est aliqd inclusum inter duo nũc ⁊ ꝑut ꝓius ⁊ posteri⁹ dicũt ipsa nũc poterit etiã diffiniri ꝑut ipsa mutata eẽ. ¶ Et si queras vtruꝫ sit idẽ nunc ⁊ mutatũ eẽ. dicemus ꝙ nũc mãliter est idẽ ꝙ suba rei mobilis. vt in qõne spãliter patebit. sic tps idẽ est mãliter ꝙ motus. attñ ꝙ vnũ ⁊ idem mobile ⁊ vnũ ⁊ idẽ nunc ſm rẽ sit multa nũc ſm eẽ ⁊ ſm rationem. iuxta doctrinã traditã in quarto phic. esse nõ poterit nisi per aliud ⁊ aliud eẽ mutatum. sicut sortes in theatro Cãliter a seipso ꝑut est in soꝛo. ⁊ q⁹ competit subẽ rei mobilis ꝙ dicať esse aliud ⁊ aliud nunc ꝑut stat sub alio ⁊ alio mutato eẽ. etiã ipm mutatũ eẽ materialiter põt dici eẽ idẽ ꝙ nunc. sed magis ꝓprie hoc dicitur de ipsa suba rei mobilis vt patebit in qõne illa vtrũ tps qđ mẽsurat operationes angelicas positũ ex instãtibus. ¶ Et etiã si queras vtrũ sit aliqđ nunc ꝙ nõ ꝓesupponat mutatum eẽ. dicemus ꝙ si vera esset

opinio phi ꝙ nō esset dare pncipiū nūc in tpe nullū erit nūc ꝙ nō psupponeret mutatū ee. Sz fm veritatē z fz sniaz fidei est dare ꝑmū instās tpis in quo incepit moueri celū z hi⁹ instās non fuit fundamētū in mobili mediāte mutatū ee: qz nullū pcesserat mouēri per qđ acquisitū erit mutatū ee nisi accipem⁹ mutatū ee large ꝓut dic ꝙlibet nouitatē. fuit enī ibi qđaz mutatū ee z quedā nouitas. qñ celū incepit ee cū prius nō erat. accipiēdo ḡ mutatū ee large sp suba rei mobilis est idē mal'r ꝙ nūc tpis ꝓut hi⁹ suba stat sub aliquo mutato ee hns aliquē ordinē ad moueri. non ꝙ quelibet suba mobilis sic accepta sit hi⁹ sicut non qlibet mot⁹ est idē mal'r ꝙ tps. fz suba ꝑmi mobilis sic accepta est idē mal'r ꝙ nūc. Substātia ḡ primi mobilis exns sub tali mutato ee qđ nouiter icepat ee ꝓut habuit ordinē imediatū ad motū sequētē p̄m nūc tpis qđ nūc ita fuit ꝓncipiū futuri ꝙ nō fuit finis ꝓteriti: quia nullus pcesserat mot⁹ z nullū pcesserat tps nisi imaginatū. qñ aūt nō vlteri⁹ mouebit celū eadez suba celi ꝓut stat sub vltimo mutato ee hns imediatū ordinez solū ad motū pcedētē z nō ad sequētē erit vltimū nūc tpis qđ erit ita finis ꝓteriti ꝙ nō erit pncipiū futuri eadē etiā suba in oib⁹ mutatis ee itermedijs est nunc qđ est ꝓncipiū futuri z finis ꝓteriti. ꝓpter qđ vnū est nūc fz rē in toto tpe: qz ipa ſba rei mobilis est tale nūc real'r differēs aūt fm rōnē: qz ipsa ſba rei mobilis fm ꝙ est sub alio z alio mutato ee differt fm rōnē a seipsa. Siqs aūt oino ꝓcederet ꝙ in primo ista̅ti tpis nō oportuit ee aliqđ mutatū ee. qz si celū fuisset eternum z icepisset moueri in tpe erit dare istās in quo icepisset tps: z tn̄ in illo istāti nō fuisset aliqđ mutatū ee. diceremus ꝙ si sic erit ipsa ſba rei mobilis icipiēs moueri vel imediate se hns ad motū: ita ꝙ iter eā z motuz nulla intercidisset mora illa suba sic se hns fecisset pri mū nūc. Sz circa hoc diuti⁹ vagari nō expedit. Sufficiat aūt ad presens scire vt inferi⁹ manifeste ꝓbabit ꝙ nūc tpis de quo hic loqmur est ſba rei mobilis. nō ipa suba absolute accepta. fz ꝓut se hz hoc z hoc mō. ita ꝙ ipz nūc tpis supra subaz ꝑmi mobilis quādā habitudinē addit: z sic nūc est idē mal'r ꝙ suba ꝑmi mobilis. ita tps mal'r est idē ꝙ mot⁹ qđ pz ex vtraqz diffinitiōe tpis. Nā si diffiniat tps ꝙ est nūs mot⁹. i. mot⁹ numerat⁹ ,fm pri⁹ z posteri⁹: ita ꝙ prius z posterius accipiat ꝓ ipsis moueri. ita ꝙ ipsa moueri ꝓut vnuz est pri⁹ aliud posteri⁹. ita ꝙ talia moueri ꝓut sunt numerata ab aia cōpleant rōnem tpis. si sic est pz ꝙ tps est idē mal'r ꝙ mot⁹. Nā hoc mō loquēdo ipsa moueri fm se erūt mot⁹ z erūt partes mot⁹. ipsa etiā eadem moueri vt sunt numerata ab aia erūt tps z erūt ptes tpis. z qz illa moueri fm se sumpta: z vt sunt nūerata nō differūt real'r a seipis z sūt idē mal'r. fz nō sunt idē formal'r. qz non accipiunt fm eadē rōnē. iō tps z mot⁹ idē sunt mal'r. eadē. n. res aliter z al'r est mot⁹ vl' est act⁹ mobilis z est tps vt ibi numerat pri⁹ z posteri⁹. Si vo accipiat tps fz diffōnē aliā magis ꝓgruā vt dicat tps est numer⁹ mot⁹. i. mot⁹ numerat⁹ fm prius z posteri⁹. i. fm duo nūc quoꝝ vnū se hz vt pri⁹ aliud vt posteri⁹: pz ꝙ idē est tps ꝙ mot⁹. Nā motus fm se ꝑsideratus: z sic numerat⁹ nō dicit aliā z aliā rē fz dicit eādē rē aliter z al'r acceptā. Q. aūt hec sit magis ꝓpria diffinitio tpis pz per phm in. 4. phic. dicentez ꝙ cū aia ipsa duo nūc hoc qđē pri⁹ illud aūt posteri⁹ tūc hoc dicimus ee tps. igit prius z posterius cadētia in diffōne tpis vident magis inspicere duo indiuisibilia siue duo nūc includentia motū q̄z duo diuisibilia siue duo moueri includētia mutatum esse cum dicit phs. qui nō pcipit motū non percipit tps. potissime intelligendū est de motu sic numerato per duo nūc quoꝝz vnū est ꝑus z aliud posterius. ¶ Et si querat ,cuiusmodi sit hec numeratio motus. dicemus ꝙ hoc mō numerat mot⁹. qz quāto nūc posteri⁹ magis pcipim⁹ distare a prioritato dicimus motuz esse maiorē. iō illi qui dicunt fabulose dormiuisse in sardo. cū diu valde dormiuissent putauerūt se paꝝ vel nihil dormiuisse: q⁹ nō pceperūt distātiā iter nūc in quo fuerūt excitati z nūc in quo dormire ceperūt. z iō nō pcipiētes q̄tū vnū nūc erat posteri⁹ alio z q̄tū erat distās ab alio dicunt nō pcepisse tps. quicqđ tn̄ sit de hoc z qđo difficiat tps semp mal'r est idē ꝙ mot⁹. z qz vt dcm̄ est. pz per dio⁹. io. ca. de di. no. ita se hz euū ad ee fm ꝙ tps ad motū. dicem⁹ ꝙ sicut idez est mal'r tps ꝙ mot⁹. ita mal'r est idē euū ꝙ euiternoꝝ ee. addit enī ipm euum quādā habitudinē supra ee euiternoꝝ. sicut tps addit quādā hitudinē sup motū. Q. aūt tps nihil a realiter addat supra motū pz per cōmen. in. 4. phic. dicētē ꝙ nō pōt aliqs dicere ꝙ tps est si aia nō erit: nō qz mot⁹ est si aia nō fuerit. tolle ḡ aiam remanet mot⁹. fz nō remanet tps. est ḡ tps aliqd ꝓter aiaz z hz ee ꝑter aiaz. fz hz ee mäle. formalitatē aūt z cōplementuz hz ab aia. qz solū dicit quādā habitudinē supra motū ad quā habitudinē facit aia. sic ergo z euum idē erit mäliter ꝙ ee euiterni: qz nō addit nisi quandā habitudinē supra illud ee. que aūt sit illa habitudo infra dicetur. ¶ Aduertēdū tn̄ ꝙ habitudinē quā addit euū supra esse nō facit aia. iō ad ee eui nihil facit aia. esset enī euū formal'r z in actu dato ꝙ nō erit aia. fz nō erit tps fm illud formale cōplemētū si aia nō erit. ¶ Viso qđo tps se hz ad motū: z ex hoc declarato qđo euū est idē mal'r ꝙ euiternū sic tps est idē mal'r ꝙ mot⁹. volumus declarare qđo se hz qñ ad tps: qz ex hoc manifestabit aliq̄ mō qđo se hz euū ad ee. qz euū nō solū hz fil'itudinē cū tpe: fz etiā hz fil'itudinē cū qñ. Nā qñ est effect⁹ tpis z est id qđ relinquit ex adiacētia tpis: z sicut qñ est effect⁹ alicui⁹ mēsure: z est id qđ relinquit ex adiacētia tpis z alicui⁹ mēsure. sic euū est effectus alicui⁹ mēsure: qz est effect⁹ eternitatis. z cātur ex assistētia eternitat. fz qñ in istis inferioꝝ nulla rē addit supra id in quo fundat. fz solū addit hitudinē q̄dā. vt pōt patere tā ex simplicio sup ꝑdicamēta q̄z p boetiuz in libro de eternitate. ait. n. simplici⁹ ,ptinus abstulit ꝑdicamētū ipsius qñ. qz vt dicit colligebat p⁹ gña sub minori numero. z nō mltū aliqd attribuebat varietati⁹ itellectui z significationū. ꝑdicamētū ḡ ipsi⁹ qñ sūptū est solū fm hitudinē quādā nullā tn̄ rē addit sup̄ suū fundamētū. euū ḡ qđ fundat in eē euiterni siue cōparet ad hi⁹ eē. fz sicut tps ad motū siue sicut qñ ad suū fūdamētū semp cogimur dicē ꝙ nullā rē addat supra hui⁹ eē. fz solū hitudinē quādā. ¶ Habito de compatione eui ad tps z ad qñ z vtraqz via aliqliter iuestigata. ꝙ euū nullā rē addat supra eē. volumus euū cōpare ad ipsuz eē z oñdē ꝓpositū. ꝓ qđ sciēdū ꝙ fm ponētes vnū euū oiuz euiternoꝝ. fm eos euū illō est in primo euiterno z primo mēsurat eē ipsius euiterni z per illud eē mēsurat eē oium alioꝝ euiternoꝝ. fm hos qdē si crearet angelus ,aliqs supra supremū angelū in illo angelo nouiter creato icipet eē euū. qz iter euiterna ille esset simplicior. z si supremus angelus desineret eē incipet euū eē in. b. qui imediate se habebat ad. a. z ꝙ per creationē angeli vel per annihilationē nulla mutatio fm rē per se loquēdo fit in alio angelo absqz mutatiōe reali fm hi⁹ pōnez poterit incipe esse euū in aliq̄ angelo in quo pri⁹ nō fuerat vel desinere

esse in aliquo in quo pri' fuerat nulla mutatiõe facta reali in ipso. Sed q tale est formaliʳ non dicit rez sed habitudinem rei. q enim tale non est aliqua res fm se. sz est res sub aliq̃ habitudine qua habitudine deficiente dr illõ deficere. euũ ergo fm hãc rõnẽ nullã rẽ addit supra eẽ in quo fundat. sz q isti dicũt de primo euiterno. dicem' nos de quolibet euiterno. Nã in quolibet euiterno hz eẽ euũ q est mẽsura sui eẽ. z nõ mensurat alioz eẽ. Sz ponẽtes vnitatẽ eui ponũt illud mẽsurare eẽ in quo fundat. z ẽt p illud mẽsurat eẽ alioz eui ternoz. plus g̃ dãt ipsi euo q̃ nos demus. qz nos non ponim' q euũ mẽsurat aliud eẽ q̃ illud in quo fũdat. sz ipsi ponũt q mẽsurat eẽ in quo fundat z per illud mẽsurat alia eẽ. Si g̃ ponẽtes vnũ euũ plus dãt euo q̃ nos demus z fm positionẽ eoz cogimur ponẽ q euũ nullã rẽ addit supra suũ fundamẽtũ siue supra eẽ qz põt icipe eẽ in aliquo z desinere eẽ nulla mutatiõe facta in ipso cogimur z nos ponẽ q euũ nullã rẽ addat supra suũ fũdamẽtũ siue supra eẽ in quo fundat. dicem' g̃ q sicut ponẽtes vnũ euũ z ponẽtes ipm in esse ꝑmi euiterni cogunt dicẽ illud euũ nõ eẽ rẽ aliã ab eẽ primi euiterni. sic nos ponẽtes euũ in eẽ cuiuslibet euiterni dicem' ipm nõ eẽ aliã rẽ a quolibet tali eẽ. ¶ Postq̃ multiplr iuestigauim' utrũ euũ rẽ aliq̃ addat supra eẽ euiterni. volum' declarare q̃d addit. qz ex hoc potissime apparebit vitas quesita. dicem' ergo sic tps addit supra motũ numeroz. sic euũ supra eẽ addit vnitatẽ uel siltatez. dicem' eni q vnitas triplicit põt sumi. Nã est vnũ qõ est ꝓncipiũ nũeri. z possum' dicẽ q est vnũ in quo ꝓsistit rõ eui. sic z in alijs modis põt accipi vnũ. si in alijs repiat. vnũ eni q ꝓnectit cũ ente dicit indifferẽtiã quãdã. hi' aũt indifferẽtia ꝓsequit eẽ entis. quelibet eni forma dat rei q sit z q sit hoc z q nõ sit aliud ab hoc. qõlibet eni ens hz aliqõ eẽ per qõ est in distinctũ a se z distinctũ ab alio. ut g̃ forma dat eẽ positiuum z ꝑt dat rei q habeat eẽ dat ei sit ens. Sed ꝑt dat rei eẽ ꝑmitiuũ z ꝑt dat ei q sit indistincta a se z distincta ab alio dat ei q sit q̃d vnũ: z qz tale eẽ ꝓmitiuũ ꝓsequit qõlibet eẽ positiuũ iõ tale vnũ cõsequit qõlibet ens. vnũ g̃ q ꝙuertit cũ ente opponit distinctiõi. ut est idẽ esse sic vnũqõqz eẽ a se nõ distinctũ. sz vnum qõ est in ꝑnm numeri opponit discõtinuatiõi. idẽ est eni eẽ tale vnũ q eẽ nõ discõtinuũ. iõ dr in. z. phic. q ex diuisiõe ꝓtinui fit additio ad nũm. diuisio g̃ ꝓtinui facit numeroz idiuisio facit vnitatẽ que ẽ ꝓncipiũ numeri. imaginabimur q̃dẽ q nũs qui est differẽtia q̃titatis. ergo q est ꝓncipiũ numeri est idẽ q ꝓtinuũ. diuerse g̃ res ꝓtinue faciũt numeroz que est species q̃titatis. eadẽ eni q̃tas ut pficit res in cõpatiõe ad suas ptes dat ei q sit q̃d ꝓtinuũ. z ide est q q̃ntitas ꝓtinua diffinit per cõparationẽ ad ptes. eadẽ eni res que est quãtitas ꝓtinua z que dat rei q sit q̃d q̃tũ cõtinuũ ꝑt pficit rẽ in cõpatiõe ad partes. eadẽ. s. res ꝑt pficit eã in se dat ei q sit q̃d vnũ q sit principiũ numeri. iõ vnũ qõ diuidit ut cõtinuũ. ut in qonib' supra sniaz diffusius dixim'. vnũ g̃ q est primũ nũeri opponit discõtinuatiõi. sz vnũ q est de rõne formali eui opponit successiõi. q̃cquid eni hz successionẽ hz partez post partẽ nõ est g̃ vnitũ nec est totũ sil'. Sz qz successionẽ z q nõ mẽsurat motũ mẽsurando post partez z qz hoc nõ est sine q̃dam mutatiõe. iõ tps nõ mẽsurat motũ mõ vnito. Sed magis mõ nũerato. vñ de rõne formali ei' est q sit nũs. sz euũ est mensura tota sil'. iõ de rõne ei' est quedã vnitas. euũ g̃ addit supra eẽ eui terni. quẽdã modũ eẽndi. ut q illud eẽ hz talẽ modũ essendi qõ est totũ simul. ideo mẽsurat euo z fundat in eo rõ eui. ex quo apparet quom̃ō est cõpatio tpis ad motũ. sicut eui ad eẽ euiterni. Nã sicut in motu accipiẽdo ptẽ post ptẽ possum' scire quãtitatẽ mot' q̃ mẽsurat tps. sic ꝓsiderãdo quõ eẽ euiterni est totũ sil' possum' scire quãtitatẽ ipsi' eẽ q ex hoc scirem' ipz fm nãe cursũ eẽ perpetuũ. Scim' g̃ uel scire possum' quãtitatẽ mot' per tps. z scim' nec scire possum' q̃titatẽ ipsi' eẽ per euũ. ꝑpt qõ sil'r cõpat euũ ad eẽ sicut tps ad motũ. Rursus sicut nũs qui est de rõne tpis nõ cadit in diffinitiõe mot'. sz mot' est act' entis in potẽtia fm q in potẽtia. uel est act' mobilis fm q mobile sic vnitas est siltas que sũt de rõne formali eui nõ cadũt in diffinitiõe ipsi' eẽ. sz dicem' q eẽ est act' entis in actu fm qõ est in actu uel act' exñtis. Ex hoc ergo q scim' q̃d addit euũ supra cẽ euitni. qz addit quẽdã modũ eẽndi. ut qz addit rẽ aliq̃ supra eẽ euiterni. illõ eni idẽ eẽ euiterni ꝓsideratũ fm se est qõdã eẽ. ꝓsideratũ aũt ut est totũ sil' z ut nõ hz partẽ post partẽ hz rõnez eui. ¶ Hijs aũt oib' prelibatis uolum' adducere rõnes ꝑbates q euũ nõ addat rẽ aliq̃ supra eẽ. dicem' eni q euũ mẽsurat quãtitatez durationis ipsi' eẽ sicut eni per tps possum' scire q̃tũ durat mot'. ita per euũ possum' scire q̃tũ durat eẽ. tribus ergo rõnibus oñdem' ꝓpositũ. prima rõ sumet ex pte q̃titatis esse. scõa ex parte durationis. tertia ex parte ipsi' esse.

¶ Propter primũ sciẽduz q in motu ista se hñt per ordinẽ. qz ꝑmo est ꝓsiderare ipz motũ in se. scõo ẽ numerare ipm fm pri' z posteri'. tertio est scire quãtitatem eius. Si ꝓsideres rez ipaz que est motus in se sic hẽs ipm motũ. sz si ꝓsideres numeroz fm pri' z posteri' sic habes tps. sed tertio si ꝓsideres quãtitatẽ ipsi' mot' sic habes illud qõ de motu mẽsurat tps. ꝓsideratio igit ipsi' mot' fm se precedit ꝓsiderationez tpis. ideo dr tps esse accidẽs mot' uel passio mot' qz ꝓsideratio tpis presupponit ꝓsiderationẽ mot' z hz se q̃si aliq̃d supadditũ illi ꝓsideratiõi sicut actio z passio que sũt idẽ realr cũ ipso motu ut calefacere z calefieri sũt idẽ realr cũ ipso motu ad calorẽ. attñ dicuntur actio z passio fundari in motu. fũdat eni actio in motu z mot' in actiõe. q pz qz ipsa calefactio z ipse motus ad calorẽ nõ fm eãdẽ rõnẽ dicit mot' actio z passio fm qõ ipsa calefactio ut est iductiua forme caloris. z ut est aliq̃d caloris uel ut est actus calefactibilis sic est mot'. Sed ut hi' calefactio est ab agẽte sic est actio ut recipit in passo sic est passio. ut g̃ calefactio est calefactibilis z ut est act' mobilis sic est mot'. sed ut est actus hoc mõ qz est ab agente tanq̃ cãte actionez z in passo tanq̃ in recipiẽte hi' actionẽ ab alio sic est actio z passio. circũscribat eni ordo agẽtis ad patiẽtẽ: z ecõuerso. z intelligat ordo hi' actiõis successiue que est calefactio ad ipsuz z calefactibile siue ipsuz mobile habebit rõ mot'. ¶ Declarauim' ergo quõ actio z passio z mot' dicũt vnam rez z eãdẽ. z ostẽdim' quõ vna z eadẽ res se hz ut sit mot' z actio z passio. uolumus declarare quõ mot' fundat in actionez actio in motu. quõ aũt mot' fundat in actiõe facile est videre. Naz semp posterius fundat in priori. cum ergo mot' sit aliq̃d ab agẽte in passo qz omne q mouet ab alio mouet. primus itelligimus q motus sit aliq̃d ab agẽte z sic est actio: z postea intelligimus q illud aliq̃d ab agẽte recipiat in passo z sic est passio. ultimo aũt intelligimus q per id q recipit passuz ab agẽte tẽdat ad pfectionẽ aliq̃ z sic est motus. illa ergo eadẽ res ut est ab agente est actio ut recipit in passo est passio ut est via ad acquirẽdã aliquã pfectionẽ

est motꝰ. ſm hūc ergo modū motus fundat in actiōe tanꝝ posteriꝰ in suo priori qz priꝰ itelligit passū aliqd recipe ab agēte ꝙ itelligat per hiꝰ receptū ire ad pfectionē aliꝝ. rursuſ qz motꝰ vno mō sumptꝰ est in pluſ ꝙ actio. qz ſm phm in primo de gñatiōe caº de tactu. mouere est in plus ꝙ agere. Nā agere ꝑe sumptū op ponit passiōi. nō ergo agit hoc mō loquēdo nisi ꝙ alterat qz nō agit nisi qz alterat z patit. ſz nō omne qō mouet alterat nec omne qō mouet alterat. est itaqꝫ mouere in plus ꝙ agere z motꝰ in plus ꝙ actio. hoc ergo mō mouere est priꝰ ꝙ agere z motus in plus ꝙ actio. Sicut magis cōe est priꝰ ꝙ minꝰ cōe z qz posteriꝰ fundat in priori. qz g̃ sic est actio z passio dicunt fundari in motu nō obstante ꝙ sint eadē res cū motu. sic qz ꝓsideratio tpis ꝓsupponit ꝓsiderationē motus dz tps in motu fundari. ꝓsideratio g̃ ipsiꝰ motus ꝓcedit ꝓsiderationē tpis: ſz ꝓsideratio tpis ꝓcedit cōsiderationē quātitatis motꝰ. eadē eni res ut est actus mobilis dz motꝰ. ut est numeratꝰ per priꝰ z posteriuſ dz tps. ut aūt ex hac nūeratiōe ptis post partē cōpetit ei hīe quādā extēsionē z quādā durationē tdz qd ꝙtuꝫ. motꝰ ergo primi mobilis z tps z ꝙtitas durationis eiꝰ vnā z eadē rē dicūt aliter z alr ꝓsideratā. ex hoc apparet ꝙ rō mēsure ꝓcedit rōnē mēsurati si cōsideret illud ſm qō mēsura mēsurat mēsuratū. tēpus eni mēsurat motū qz mēsurat quātitatē durationis eiꝰ que sequit ꝓsiderationē tpis. sic ēt dicemꝰ in ipso euo nā eadē res ut est actꝰ euiterni dz eē: ut est talis actuſ que est totū ſil dz euū. vt est aūt sic totū ſil qz est perpetuū sic hꝫ quēdā modū ꝙtitatiuū. qz scimꝰ ex hoc quātū durat qz durabit in ꝑpetuū. euū ergo mēsurat esse angelicū ꝙtuꝫ ad ꝙtitatē durationis eiꝰ. qz ex hoc scimꝰ qz illud eē dz tm durare. qz ipꝫ scimꝰ eē totū ſil prius g̃ intelligimꝰ ꝙ sit in euiternis eēndi simlitas. et postea itelligimꝰ ꝙ ſz hūc ordinē quē videmꝰ in illo eēndi perpetuitas. posſz eni deꝰ hiꝰ ordinē imutare z posset annihilare euiterna si uellet. ſz per hūc ordinē quē videmꝰ quecūqꝫ habent eē eui. z hñt eē totū simul illa dicunt eē perpetua. illud g̃ qō mēsurat euū in euiternis videlꝫ quātitas durationis siue perpetuitas eēndi est qd posteriꝰ ipso euo. qz priꝰ itelligimus eē angelicū eē totū ſil in quo stat cōpletiua rō eui. z postea itelligimus ꝙ illud eē sit perpetuū in quo stat quātitas durationis eiꝰ. ꝓprietas ergo eēndi in euiternis z siltas eēndi nō dicūt aliā z aliaꝫ rē hoc z illud. Sed dicūt quosdā modos eēndi. Nā hīe eē ſil z eē perpetuū nō dicūt aliquā aliā rē supra eē. Sz dicunt quēdā modū eēndi. cū eni dicimꝰ ꝙ euiternū hꝫ eē. z postea dicimꝰ ꝙ hꝫ eē ſil. in hac scōa locutiōe nō dicimꝰ aliꝝ rē supra eē ſz exprimimꝰ quēdā modū eēndi exprimimꝰ eni cuiuſmodi sit illud eē. qz est totuꝫ ſil. si aūt ulteriꝰ dicamuſ ꝙ illud eē sit totū ſil z sit ꝑpetuū in hac ēt tertia locutiōe nullā rē dicimꝰ supra eē. ſz solū exprimimꝰ modū eēndi. exprimimꝰ eni cuiuſmodi sit illō eē qō est totū ſil qz est perpetuū. ex hoc ergo possumꝰ sic arguere ad ꝑpositū. euū supra eē addit si multatē sed hoc nō dicit aliquā rez supra eē sed dicit quēdā modū eēndi: ergo ex parte ipsius eē pz ꝙ euū nullā rē addit supra eē ſz exprimit quēdā modū eēndi. Scōo q̄dē hoc pz ex parte ꝙtitatis siue ex parte perpetuitatis eēndi qua mēsurat euū. Nā ipsa perpetuitas eēndi nullā rē addit supra eē. Si igit intellectꝰ ipsius eē ꝓcedit itellectū ſiltatis eēndi. z itellectus ſiltatis ꝓcedit intellectū perpetuitatis qz prius itelligimus ꝙ euiterna habeat eē z postea intelligimꝰ ꝙ illud eē sit simul z postea ꝙ illud eē sit perpetuū. Si perpetuū illud nullā rē supra eē z ſiltas essendi que est media eiꝰ se tenet cū eē ꝙ perpetuitas: multomagis nullā rē addit supra eē. qz ergo ſiltate eēndi consistit rō eui euū nullā rē addit supra eē euitni. Tertio q̄dē pz ꝙ ex parte durationis eui. Nā euū uel ipsa duratio eē euiternoꝝ uel est idē qō mēsura hiꝰ durationis: si euū sit ipsa duratio. qz tandiu res durat ꝙdiu est. z qz nihil aliud est rē durare ꝙ rē esse z rez ulterius nō durare ꝙ ulterius nō eē. duratio nō dicit aliud ꝙ ipsum eē. ſz duratio rei z eē rei dicūt vnā z eandē rem ſm aliā z aliā rōnez. eadē eni res ſm qō est actꝰ entis in actu ut est in actu uel ſm qō est actus exītis ut est existēs dz eē rei. ſm eni ꝙ est res illa ꝓtinuatur in tali eē uel in tali eēntia dz duratio eius. Si ergo duratio rem nullā addit supra eē qz esse z esse hoc mō ꝙ duret uel ꝙ ꝓtrariet in tali eē nō dicit rē aliā ab ipso eē. sed solū in hoc exprimit modus essendi. Si ergo euū sit idē qō ipa duratio euiterni euū nullā rē addit supra eē ipm. Si aūt dicat ꝙ duratio euiterni nō est idē qō euū. ſz est id ꝙ mēsurat per euū. cū mēsura ꝫz itellectū sit prior mēsurato. Si eni eui nō est ipsa duratio eēndi. ſz est id qō mēsurat durationē ipsiꝰ eē. tūc euū ſm intellectū ex eo ꝙ mēsurat durationē ipsius esse imediatius se habebit ad eē ꝙ ipsa duratio que mēsuratur per euū. Sed si ipsa duratio nō dicit rem aliā supra eē. multomagis z euū ꝑut est mēsura durationis imediatiꝰ se hz ad eē nullā rē addit supra esse. sicut nec ipsa duratio. ergo ex parte ipsius eē z ex pte perpetuitatis eius z ex parte durationis eiꝰ pz ꝙ euū in euiternis nullā rem addit supra esse.

Ad primū dicendū ꝙ esse euiterni est totū simul nec tñ ꝑpt hoc est idē qō euiternitas. qz aliꝫ est ſiltas ipsius eē euiterni siue ipsiꝰ eui z euitēnitatis. qō quō sit infra patebit. In qōne eni illa utrū in euo sit successio patebit ꝙ simlitas eui z si multas eternitatis multū differūt. ¶ Ad 2m dicendū: ꝙ euū nō idiget ꝓtinuatiōe eo mō quo indiget tēpus. Nā tps hz partē z partē z iō nō pōt eē ꝓtinuuꝫ nisi itelligat aliqd ꝙ ꝓtinuet partes tpis. Sz euū est totū simul z nō idiget tali cōtinuatiōe. nūc ergo eui nō ꝓtinuat euū ꝙ ꝓtinet partē cū parte sicut ꝓtinuat nūc tpis. attñ aliquē modū ꝓtinuatiōis possumꝰ ibi assignare. dicemꝰ eni ꝙ sicut nūc fluēs facit tps z nūc tpis per suū fluxū ꝓtinuat tps. qz tñ diu durat ꝙdiu durat fluxꝰ ipsius nūc. ita nūc stans facit euū. z nunc eui per suū stare ꝓtinuat euū. nā tādiu durabit euum ꝙdiu stabit nūc eui. ꝙ ergo arguebat ꝙ nūc eui nō cōtinuat eē. dici dz ꝙ nunc eui est idē qō ſba euiterni. et eē ipsius euiterni dat z persistit cōtinuat in suo statu per ſbam euiterni in qua suscipit. ¶ Ad 3m dicēdū: ꝙ tps lz sit passio motꝰ est tñ idē māliter qō motꝰ. dz eni tps fundari in motu tanꝝ in subiecto. qz ꝓsideratio ipsius tpis ꝓsupponit cōsiderationē ipsius motus. sic cōsideratio passiōis ꝓsupponit cōsiderationē subiecti. opz g̃ ibi large accipe passionē. z large accipe ſbm. Nā aliqd eē in aliquo uel aliqd eē ſbm alicuius. uel aliqd eē cām alicuius si large loq̄mur de talibus oīa hec de eis uerificari possunt. dicimus enim vniuersalia eē in particularibus. gña eni eē in speciebus. z tñ genus in specie est idē ꝙ spēs. z vniuersale in particulari est idem ꝙ participare. dicimꝰ ēt ꝙ passio est effectꝰ actiōis z tñ actio z passio eadē rem dicūt. dicimꝰ ēt ꝙ ois actio in motu firmabit z tñ actio siue ipꝫ agere est qdā mouē. nā calefacē agere est: calefacere quodāmō nō alterare est idē. est eni genꝰ motus ꝙ actio z tñ motꝰ dz eē ſbm actiōis. sic z in ꝑpo

sito.licet idē sit motꝰ qō tps:nō est tñ incōueniēs motum esse sbm tpis.sic ꝛ in ꝓpositō lz idē sit realr euū ꝙ esse:attñ qz fm aliā ꝛ aliā rōnez sumit euū ꝛ eē. iō vnū pōt fundari in aliquo.uel possumꝰ aliter respondere ad argumētū.dicēdo ꝙ euū nō est passio ipsiꝰ eē sicut tps est passio motꝰ ut patebit in qōne sequenti. supponebat argumētū sile ꝙ nō erat sile.primā tñ respōsio rez aliaz ē.qz lz euū nō possit dici passio ipsiꝰ uerū est tñ ꝙ fundat in ipso eē. Si ergo fundat in eē vnū fuit declarare quō possit esse idē realiter ꝙ esse. ¶Ad 4m dicēdū:ꝙ si uolumꝰ saluare hāc ꝓpositiōnē ꝙ eē euiterni plus depēdeat a sua mensura q̄ a sua eēntia in qua recipit.oz hoc itelligē de ipsa mēsura extrinseca.videlz de ipsa eternitate.siue de ipso eē diuino qō mēsurat oia eē euiterna.eē eni ipsiꝰ euiterni plus depēdet ab eē diuino q̄ a ꝓpria eēntia in qua recipit. Sed si intelligēdo ꝓpositionē assumptā uel argumētū ꝓtra nos.uez est eni ꝙ euū qō est in euiternis nō est idē cū eē diuino.imo plus differt ab eē diuino q̄ ab eēntia euiterni.cū ꝑ oz ꝙ eē euiterni plus depēdet a sua mēsura q̄ ab eēntia in qua recipit.si intelligat de mēsura extrinseca uera est ꝓpositio. lz nihil ꝓtra nos ꝓcludit.si de itrinseca peccat in mā qz accipit fl̄a. ¶Ad 5m dicēdū: ꝙ diuine psone dicūt distincta suppōsita.lz euū ꝛ eē nō dicūt distincta suppōsita.sed sunt in vno ꝛ eodē suppōsito euiterno.iō nō est simile hic ꝛ ibi.uel possumꝰ dicē ꝙ diuine psone differūt re relata nō re absoluta.hic aūt nō querimꝰ de re relata lz de re absoluta.querimꝰ eni utrū euū addat aliquaz rē absolutā supza eē. ¶Ad 6m dicēdū: ꝙ euū est realit in ipso angelo,ꝓpter reale fundamētum qō hz in ipso qz fundat in eē eiꝰ sicut sil̄itudo realit est in ipso simul ꝓpter reale fundamētū. utputa ꝓpt albedinez in qua fūdat.attñ ipsa sil̄itudo lz sit realr in ipso simili nullā tñ rē addit supza albedinē que est suū fundamētū.ita euū lz sit realr in ipso euiterno nullā tñ rem addit supza eē euiterni ꝙ est suū fundamētū. ¶Ad 7m dicēdū:ꝙ mēsura hz rōnez cāe. uez est de mēsura que est cā oiuz euiternoꝝ.uel possumꝰ dicē ꝙ ēt in ipsa mēsura itrinseca possumꝰ saluare aliquo mō rōnem cālitatis.dictū est enim ꝙ large lequēdo de cā ēt in his que fūt de re possumꝰ saluare rōnez cālitatis.sicut dicimꝰ ꝙ passio est effectꝰ actiōis.imo si uolumꝰ possumꝰ hic in mēsura ꝛ mēsurato quodāmō exp̄sse saluare rōnē cālitatis.dicemꝰ eni ꝙ eē angelicū quasi hz duplicē modū eēndi.qz hz eē sil̄ ꝛ hz eē ppetuū. ꝛ vnꝰ istoꝝ modorū eēndi cōpetit ei per aliū. Nā hic eē perpetuū cōpetit euiterno per hic eē sil̄. hec ergo due bitudines uel hū duo modi eēndi se hñt q̄si sicut cā ꝛ cātū.qz hec bitudo ꝛ hic modus eēndi ꝙ euiternū sit ppetuū cōpetit ei ut diximꝰ per hoc qō hz esse simul.euū ꝑ ꝙ est mēsura se hz hic q̄si cā respectu sui mēsurati.ad formā ꝑ arguēdi cū oz ꝙ cā differt talit a cāto.uez ē si se hñt vnū ad aliō sic res ad rē. Sz nō ē uerū si se hñt sic bitudo ad bitudinē uel sic modus eēndi ad modū eēndi.eē eni euitni hz hos modos eēndi in euiterno ut hñt has bitudines respectu euitni ꝙ est totū sil̄ ꝛ est ppetuū: ꝛ vna istaz bitudinū se hz sic cā respectu alteriꝰ.ꝛ qz talis cālitas nō attēdit fz aliā ꝛ aliā rē lz fm aliā ꝛ aliā bitudinē iō hic iter mēsurā ꝛ mēsuratū nō est diuersitas realis. ¶Ad 8m dicendū:ꝙ ipsa sba est mēsura ipsiꝰ eē fm aliquē modū:qz ut pz ex.4.phic.ipm nūc mēsurat tps.ipz eni nūc fz ꝙ accipit priꝰ ꝛ posterius mēsurat tps. sic ēt ipm eui nūc ut accipit instās mēsurat euū qz hoc mō certificat nos de euo.ꝛ facit nos cognoscere q̄d est euū.hoc eni modo certificamur de ipso euo. si bñ intellexim' qnō nūc eui est q̄d stās.sic ergo nūc eui mēsurat euuz ꝙ nūc fundat in sba euiterni ꝛ euū in eē.vniuersaliter sba euiterni mēsurat suū eē.dicimꝰ aūt mālit ꝛ est ipa sba que sbatur ipsi eē ꝛ ipsi euo mēsurat quodāmō ipsuz euū. ¶Ad formā vo arguēdi: ꝙ a substantia euiterni est euū ꝙ mēsurat illud eē. dici oz ꝙ sba euiterni nō est mēsura ipsiꝰ eē sicut euuz lz sicut nūc eui. nūc est mēsura ipsius eē nō formalr lz mālit.ut possumus dicē ꝙ euū nō mēsurat eē euiterni ut est aliquid in se.lz mēsurat ipm q̄tuz ad suā durationez.ꝛ qz sua duratio est perpetua.iō mēsurat illud eē q̄tū ad suaz perpetuitatē. Dicemꝰ ergo ꝙ dato ꝙ angelus intelligat suuz eē per suā sbaz attñ ipm eē hēt uarias bitudines.ꝛ vna bitudo est apta nata cognosci per aliaz. ut bitudo perpetuitatis que mēsurat euū est apta nata cognosci per bitudinē sil̄tatis in qua ꝓsistit rō eui. ¶Ad 9m dicēdū:ꝙ nō est incōueniēs ꝙ idē sit notus seipso ꝛ priꝰ seipso alit ꝛ alr acceptū ut aial in homine est idē qō hō.idē ꝑ fm rōnez est aial ꝛ hō.illud tñ vnū ꝛ idē ꝓsideratū ut est aial est priꝰ ꝛ notiꝰ seipso ut est hō.sic ꝛ in ꝓposito idē est angelicū est simil ꝛ est perpetuū.ꝛ ut est sil̄ hz rōnez eui siue hz rōnē mēsure.ut est perpetuū hz rōnē mēsurati.ꝛ illud idē esse ut est sil̄ ꝛ ut hz rōnē eui ꝛ mēsure est priꝰ seipso q̄ ut est perpetuū. ꝛ perpetuū ꝛ fm ꝙ hz rōnez mēsurati est posteriꝰ.quantitas eni illius est perpetua duratio. hāc aūt quātitatē siue hāc ppetuā durationē mēsurat simultas ꝛ vnitas illiꝰ eē. ꝛ qz illō eē est vnitū ꝛ totū sil̄ iō est perpetuū. ¶Ad 10m dicendū: ꝙ mēsura refert ad mēsuratū fm rōnē. mēsuratū aūt ad mēsuraz fm rē si realr differat mēsura a mēsurato ꝙ ueritatē hz in mēsura extrinseca. Nō eni pōt ꝓe loquēdo mēsuratū realr depēdere a mēsura nisi realr ab ipa differat.attñ si uolumꝰ possumꝰ ꝛ dictū illō phī uerificare in ꝓposito q̄tuz spectat ad intētionē eiꝰ. vult enim phs per illa uerba ꝙ mēsuratū depēdet ab eo nisi fm moduz itelligēdi.ut scia fm se depēdet a scibili non aūt depēdet a scia nisi fm moduz itelligēdi. ut qz nō possūt itelligē ꝙ scia referat ad scibile nisi itelligant ꝙ scibile referat ad ipaz.ex ipa ꝑ re est ꝙ scia referat ad scibile ꝛ ꝙ depēdeat ab ipsa.reliqua aūt ut qō scibile sic se hēat ad sciaz est ex nostro mō itelligēdi. sic ꝛ in ꝓposito.ppetuitas essendi in euitno depēdet ex ipa sil̄tate ꝛ vnitate ipsiꝰ eē fz se.si aūt vnitas ꝛ sil̄tas vñ sumit rō eui depēdet siue refert ad ipaz perpetuitatē.hoc est fz nostr modū itelligēdi.qz nō possumꝰ itelligē hoc referri ad illud nisi itelligamꝰ ecōuerso illō ad hoc referri. ¶Ad 11m dicēdū:ꝙ in q̄titate extēsiōis ꝛ pfectiōis differt mēsura a mēsurato.si accipiat mēsura extrinseca:ut q̄titas ulne differt a q̄titate pānī. q̄titas aūt pānī nō differt a seipsa. si ꝑ ex ipa quātitate vno mō accepta accipiet rō mēsure ꝛ ex eadē quātitate pānī alio mō accepta accipiet rō mēsurati.mēsura quātitatis panni sic accepta nō eēt realr ab ipsa alia quātitate.sic ꝛ in ꝓposito eē angelicū differt realr ab eē diuino.lz eē angelicū ut est mēsura.i.ut est vnū ꝛ est sil̄ ꝛ ut hz rōnē eui nō differt realit a seipso ut est perpetuuz ꝛ ut habet rationem mensurati.

q Aarto querit utrū euuz in euitnis faciat per se p̄dicamētū sic qñ.ꝛ utrū vnuz reducat in aliō.ꝛ vi ꝙ euum per se faciat p̄dicamētū.qz sufficit ad rōnē p̄dicamēti ꝙ aliq̄d diuidat per ōdias essentiales ꝛ ꝙ nō habeat aliud supza se supueniēs genꝰ. Sz hoc hz euū.diuidit eni per ōdias qz multe sunt spēs euitnoꝝ eēntialiter

differētes ⁊ nō hȝ supra se aliud supueniēs genus. qz nihil est supra euū nisi eternitas que nō hȝ rōnē gīis respectu eui nec respectu alicuī⁹ alteri⁹ qō sit genus: uel qō sit in gīe. qz ēternitas nec est p̄dicamētū nec est in p̄dicamēto nec reducit ad p̄dica^{m}. sed est supra oē p̄dicamētū. ¶ Ꝑ. euū nō reducit ad q̄titatē. qz tūc eē q̄d magnū mole uel q̄d extēsū nec reducit ad qñ qz tūc eē corruptibile. uel reduceret ad corruptibile. ſȝ si euū reduceret ad q̄titatē. ad quā reducunt loc⁹ ⁊ tp̄s qui hñt rōnē mēsure uel ad qñ qō hȝ rōnē mē surati. ſȝ ad nullū hoꝝ reducit ꝯ facit per se p̄dica mētū. ¶ Ꝑ. quātitas ꝓsequit mām ⁊ q̄litas formaȝ. id ꝯ qō ꝓsequit forma si debeat reduci ad aliqō p̄di camētū reduceť ad q̄litatē. ſȝ eē sequit formā. euū ꝯ qō fundat in eē si debeat reduci ad aliqō p̄dicamētū reduceret ad q̄litatē. ſȝ nō ponim⁹ q reducat ad q̄li tatē. nō ꝯ reduceret ad aliqō p̄dica^{m} sed facit per se p̄dica^{m}. ¶ Ꝑ. eē qñ est eē aliqñ. ſȝ gña ⁊ spēs oia uni uersalia sūt sp. si ꝯ qñ qō est aliqñ fac̄ p̄dica^{m}. euū qō est sp ⁊ qō magis est ꝓsme ipsi uniuersali multoma gis per se facit p̄dica^{m}. ¶ Ꝑ. qñ multiplicat ꝑm mlti plicationē tpaliū. tp̄s aūt nō mltiplicat ꝑȝ hī⁹ mltipli cationē. Sȝ euū mltiplicat ꝑȝ mltiplicationē euitno rum. ꝯ euū magis assilat ipsi qñ qō multiplicat q̄ ipsi tpi qō manet unū ⁊ idē. Sȝ qñ facit p̄dica^{m} per se tē pus nō. si ꝯ euū magis assilat ipsi qñ q̄ tpi faciet p̄e dicamētū per se sicut qñ. ¶ Ꝑ. aliq̄ reducunt in ali q̄d q̄tuȝ ad p̄sēs spectat q̄drupl⁹. uel ut p̄n^{m} sic̄ uni tas ad quātitatē. uel ut p̄uatio sic̄ negatio ad affirma tionē: uel ut attributū sic̄ potio ad sanitatē uel affila tū sicut in ꝓpōsito. qz euū assilat ipsi qñ. Sȝ talia que reducunt ad alia uident eē i eodē gīe cū illis ad que reducunt. Sȝ euū ut dictū est assilat ipsi qñ ꝯ reducit ad qñ ⁊ est in p̄dicamēto qñ. ¶ Ꝑ. ubi est alia ⁊ alia rō uariatiōis ibi dȝ eē alia ⁊ alia rō q̄ndalitatis. ſȝ in hȝs que sūt sb̄ tpe ꝑȝ q hī⁹ ē uarietas in actu. Jn hȝs aūt que sūt sb̄ euo est uarietas in potētia. qz talia pos sēt oīno deficē uel ānihilari nunq̄ tñ deficiēt uel ānihilabunt ꝯ ibi est ali⁹ modus quādalitatis q̄ hic. fa ciēt ꝯ illa que sunt sub euo gōdā p̄dica^{m} qñ sicut illa que sūt sub tpe faciūt. ¶ Ꝑ. ꝑm dam. li. 2. c. 1. sic̄ tp̄s ad tpalia sic euū ad euitna. ſȝ tp̄s cāt per se p̄dicamē tū qz cāt qñ. ꝯ euū uel erit per se p̄dica^{m} uel cābit p se p̄dica^{m}. ¶ Ꝑ. id qō hȝ rōnē mēsure uel est in p̄e dicamēto quātitatis: uel in p̄dica^{to} qñ: uel facit per se p̄dicamētū. ſȝ euū hȝ rōnē mēsure ⁊ nō est in p̄dica^{to} qñ. nec in p̄dicamēto q̄titatis. ꝯ ⁊c. ¶ Jn ꝯriū est qz si euū facēt per se p̄dica^{m}. tūc eēnt vndeci p̄dicamēta.

Rñdeo dicēdū q in hac qōne sic ꝓcedem⁹: qz ꝓmo narrabim⁹ quō aliq̄ doctores di uiserūt p̄dicamēta ⁊ discutiem⁹ ꝑm modū nobis pos sibilē distictiōes p̄dicamētoꝝ ab alīs dictas. Scō dabim⁹ distictionē nr̄aȝ de p̄dicamētis. Tertio assi gnabim⁹ rōnes ad ꝓpositū oñdētes q euū per se nō fac̄ p̄dicamētū nec reducit ad p̄dica^{m} qñ. ¶ Ꝓpt ꝓmū sciēdū. q aliq̄ sic diuidūt p̄dicamēta. qz p̄dica^{ta} uel dicūt per se aliq̄d per se subsistens: uł dicūt aliq̄d in aliō. Si dicūt aliq̄d ꝑm se subsistēs uel exīs. sic est ꝓa rō p̄dicamēti sb̄e. Si aliq̄d in alio sic sumit cōis rō p̄dicamētoꝝ accītaliū. Nā ut dicūt hec est cōis rō p̄dicamēti accītis alt̄i inherēte ſȝ ut multe sūt ꝓe rōnes p̄dicamētoꝝ accītis de iherēdo diuersimode alt̄i iō sūt diuersa talia p̄dica^{ta} que sic distiguunt qz si gnificare aliq̄d in alio. uel hoc est absolute uł in respe ctu ad aliō. si absolute sic est cōis rō p̄dicamēti q̄tita tis ⁊ q̄litatis. si in ordine ad aliō sic est cōis rō aliorū ⁊. p̄dicamētoꝝ. quātitas aūt ⁊ q̄litas sic distiguūtur ut dīt: qz ꝓa rō p̄dicamēti q̄litatis est sb̄m informare ꝓa aūt rō q̄titatis est sb̄ mēsurare. hec ꝯ tria p̄dica mēta sb̄a quātitas ⁊ qualitas sic accipiunt qz qōlibet istoꝝ dic̄ rē aliq̄ absolutā. alt̄r tñ ⁊ alt̄r. qz sb̄a ē res ab soluta per se exīs. q̄titaȝ est res absoluta in alio exīs tanq̄ mēsurās. q̄litas est res absoluta in alio exīs tā q̄ informās. Alia aūt sex p̄dica^{ta} dicētia nō rē absolu tā sȝ in respectu ad aliō. ꝯ istos sic distiguunt. qz illō accīs in quo fundat hī⁹ respect⁹ uel est aliq̄d in se. uł est aliq̄d ex ꝓnexionē ⁊ ordinē ad aliō. si ꝓmo mō sic est rł. dīt eni q rł. ꝑe dicta est unū p̄dicamētoꝝ. qz illō sup qō fūdat rel̄o ꝑm se absolute accidit sb̄o. Sȝ illō sup qō fūdant alia sex p̄dica^{ta} sumit ex cōnexiōe ad aliō qō declarāt qz illa sex p̄dica^{ta} sūt exītia siue accītia extrinseca ⁊ aduenientia. rel̄o tñ ꝑe dicta dī eē de accītibus ut aiūt intrinsecis. differt ꝯ rel̄o ab alīs sex. qz illō sup qō fūdat rel̄o est aliq̄d mēsure ⁊ est ali q̄d intrinsecū sb̄e. ſȝ illō sup qō fūdant alia sex p̄nta est aliq̄d in ordie ad aliō que ꝯ eos sic distiguunt. qz oia illa sex p̄nta fūdant in motu ⁊ dispōe aliq̄ acq̄sita per motū. mot⁹ aūt eentialt̄r respicit plura. qz respic. 4. vi delȝ manētē a quo est: mobile in quo est. tp̄s sub quo est. ⁊ terminū ad quē est. ex pte mouētis a quo est mo tus sumit p̄dica^{m} actiōis. ex pte mobil̄ in quo recipit mot⁹ p̄dica^{m} passiōis. ex pte tpis qō mēsurat motuȝ sumit p̄dica^{m} qñ qō reliquit ex adiacētia tpis. ex pte termi ut ex pte loci ad quē est mot⁹ sumunt tria p̄nta positio. ubi. ⁊ hit⁹. Naȝ ubi est circūscriptio corpis a loci circūscriptiōe ꝓcedēs. sil̄r pō que fac̄ p̄dica^{m} est ordo partiū in loco. hit⁹ ēt aliq̄d ꝓtinēs videt eē ⁊ lo cus q̄d ꝓtinēs dic̄. q aūt hit⁹ qui est p̄dica^{m} dicat q̄d ꝓtinēs pȝ: qz eē armatū: eē uestitū: eē ānulatū: hitū di cūt. pȝ aūt q arma ⁊ uestes ꝓtinet corp⁹. annulus di gitū uel ptē digiti. calciamēta pedes ⁊ sic de hitibus alīs. sic ꝯ uident hȝ distiguē p̄nta. qz tria p̄nta dicūt res absolutas. alia vo. 7. dicūt utraqȝ. ſȝ rł. dic̄ respe ctuȝ fūdatū in re aliq̄ in se. alia vo sex dicūt respectuȝ fūdatū in re alia ad aliō diuersimode tñ ut est p hita manifestū. q aūt sūt solū tria p̄nta significātia ipsas res est oīno fatēdū. nulla eni res est in istis reb⁹ cātis que sit res in se. i. absoluta. ⁊ nō sit uel sb̄a: uel q̄titaȝ: uel q̄litas. alia aūt p̄nta. 7. nō dicūt ip'aȝ res ꝑm se ſȝ dīt aliq̄d ad aliō. vñ boeti⁹ in li⁹ de ūnitate ait. q cū dicim⁹ ibaȝ ut hō uel de⁹ ita dī q̄si est illō de quo p̄di catū sit ipm hō uel de⁹. Rursus ut est iust⁹ qō est q̄li tas ita dī q̄si ipse hic sit de quo ponat. magn⁹ eni hō dī ut subdit quātitas q̄si ipse sit magn⁹. ⁊ subdit q re liq̄ vo p̄nta neq̄ de deo neq̄ de ceteris reb⁹ p̄dicant. hō ꝯ que est sb̄a. iust⁹ qui dic̄ q̄litatē: ⁊ magn⁹ qui dic̄ q̄titatē in talib⁹ eni p̄dicamētis res alique p̄dicātur. ſȝ reliq̄. 7. p̄nta nō p̄dicant ut res aliq ꝑm se. vñ idez boeti⁹ in eodē li⁹ ait. q de hoie dī eē in foro. ſȝ ita ut nō q̄si ipse sit res id qō p̄dicat. eē ꝯ in foro sic p̄dicat de hoie q id qō p̄dicat nō p̄dicat q̄si res. ſȝ ꝑm circū stātiā rei uł q̄si hitudo rei. vñ boeti⁹ in eodē li. ait. q pȝ que sit dīa iter p̄dicationē. qz alie p̄dicatiōes q̄si rē demōstrāt. alie vo q̄si circūstātiā rei. dicem⁹ ꝯ q uez eē solū eē tria p̄nta realia ⁊ ex circūstātijs uel hitudi nib⁹ p̄ntoꝝ realiū sumunt alia. 7. p̄nta. ꝓcedim⁹ ēt q quedā p̄nta dicūt res quedā hitudines. ſȝ de assigtiōe predicamentoruȝ realium: ⁊ de assignatione predica mētoꝝ sumēdoꝝ ex hitudine reꝝ dubitam⁹. nec vī nob̄ sic eē dicēdū ut dictū est. q̄tuȝ eni ad assignatio nē p̄ntoꝝ realiū dubitam⁹ de ipa q̄titate. q rō eius ꝓsistit in cōmēsuratōe nōvī bñ dictū. qz rō mēsure cō

ſiſtit in q̄dā indiuiſiōe. Jd eni q̄ eſt mēſura q̄d idiuiſibile noīat. ⁊ iō rō mēſure ꝑmo repit in diſcretis. q̄ illō ex q̄ cōponunt diſcreta q̄d idiuiſibile noīat. vnuꝫ eni ſm q̄ vnū nō diuidit. ſic ēt in ptinuis id q̄ ponit ut mēſura q̄d idiuiſibile ⁊ ſaltē ſꝫ põm nr̄aꝫ noīat. ſic ergo rō mēſure cōpetiſſime ꝓſiſtit in idiuiſibile. ſi rō q̄titatis eēt mēſura vnitas ⁊ hi⁹ idiuiſibilia eēnt per ſe ⁊ directe in gñe quātitatis. imo magis eēnt in gñe quātitatis indiuiſibilia q̄ diuiſibilia. ¶ Rurſus ſi rō q̄titatis ꝓſiſtēt in cōmēſuratiōe eēt dare aliq̄d in ifinitū q̄ nō eēt in gñe q̄titatis. q̄d eſt ꝺ ꝓbꝫ in p⁹ phīc. dicētē q̄ rō ifinitī q̄titati ꝓgruit. Ea ēt que oñr de p̄dicamētis ſūptis ſm hitudinē nō videnť bñ dicta et maxie que dī de rl̄one. dicebat eni q̄ accñs in quo fūdat rel̄o dīc aliq̄d in ſe. accñs vo in quo fūdant alia p̄dicamēta dīc aliq̄d in ordie ad aliō. Nā id q̄ eſt fundamētū rel̄onis pōt ꝓſiderari uel mālit uel foꝫalr. Si ꝓſidereť mālit. ſic ē abſolutū ⁊ eſt aliq̄d in ſe. nā ſi rl̄o fundaret in rl̄one rō rl̄onis iret in ifinitū. ſꝫ ſi fundamentū rel̄onis accipiat foꝫalit. i. ſi accipiat ut ſtat ſub rl̄one ſic eſt aliq̄d in ordine ad aliō. ita ⁊ de alīs p̄dicamētis. Jlla in q̄b⁹ fūdant mālit ⁊ ſm ſe ſūpta dicūt aliq̄d abſolutū. foꝫalr aūt ⁊ ut ſtat ſub illis hitudīb⁹ oñt aliq̄d in ordie ad aliō. nō ģ vī hec dīa iter rl̄onē ⁊ alia ſex p̄nta q̄ fūdamētū rl̄onis ſit aliq̄d in ſe. fūdamñtū vo alioꝝ ſex p̄ntoꝝ ſit aliq̄d in ordie ad aliō. ¶ Poſſum⁹ aūt ſi uolum⁹ ex. 4. que ꝓbāt rl̄oni et que ſūt q̄ſi ꝑa ſibi hic q̄druplr ip̄obare. Dicim⁹ eniꝫ de rl̄one q̄ ipa hꝫ mimū de eē. uel dicim⁹ q̄ hēat ual de debile eē. vñ aliq̄ ꝑpt ſuū debile eē reputauerūt ipāꝫ de ſcōiſ itētiōib⁹. h⁹ ē ģ q̄ cōmē. dīc ſup. 12. meta. ſup p⁹ ca⁹. utrū eadē ſint p̄n⁹ ſbaꝝ ⁊ rl̄onū ⁊ alio rū p̄ntoꝝ. ait q̄ ſpālit feć mētionē de rl̄one q̄ ipſa hꝫ debili⁹ eē alīs p̄ntis. vñ ut ſubdit q̄dā reputauerūt ipa de ſcōis itētiōib⁹. Scō rl̄oni cōpetit q̄ poſſit eē ſm rōnē tm̄ q̄ nlli alio p̄nto cōpetit. eē eni oñm relationē ip̄ortat ⁊ tm̄ nō eſt ibi rl̄o niſi fꝫ rōnē. de⁹ eni uere ē oñs creature ⁊ tm̄ nō refert ad creaturā niſi fꝫ rōnē. ꝓbī ēt ipi poſuerūt rl̄onē poſſe eē ſm rōnē tm̄. q̄ ut dī in. 5. meta. mēſura refert ad mēſuratū ſm rō nē tm̄. Tertiū q̄ dī de rl̄iuis eſt q̄ pōt rl̄o eē in aliq̄ nlla mutatiōe facta in ip̄o: ut poſſū fieri de nō ſili ſili⁹ nulla mutatiōe facta in me ſꝫ ſolū ꝑ mutationē factā in alio. Quartū eſt q̄ oia rl̄iua ſi bñ aſſignent ad cōuertētiā oñr. Ex hīs aūt poſſum⁹ q̄druplr ip̄obare q̄ dictū eſt. Nā ſi fūdamētū rel̄oniſ eſſet aliq̄d in ſe. alioꝝ vo p̄ntoꝝ eēt in ordine ad aliō. q̄ plus eſt eſſe in ſe q̄ in ordine ad aliud pluſ haberet de eſſe rel̄o q̄ alia ſex p̄nta q̄ eſt ꝺ ꝓtacta. dictū eſt eni rel̄onē eē de bilioris eſſe alīs p̄ntis. Scō q̄dē pꝫ ex ſcō dicto. Nā ſi rel̄o pōt eē tm̄ ſm rōnēꝫ ceta vo p̄nta nō p̄nt eē tm̄ fꝫ rōnē nō pōt dici q̄ rl̄o in h⁹ differat ab alīs q̄ fūdamētū rl̄onis ſit aliq̄d in ſe. alioꝝ vo ſex p̄nto rū ſit aliq̄d in ordine ad aliud. q̄ tūc alia p̄nta magis poſſūt eē ſm rōnē tm̄ q̄ ipa rel̄o. Tertio q̄dē pꝫ ex tertio dicto. Nā ſi fūdamñtū rl̄onis eēt aliq̄d in ſe. nō aliq̄d in ordie ad aliō. tūc nō poſſꝫ fieri aliq̄d de non rel̄iuo rel̄iuū. nlla mutatiōe fcā in ſe. cū fūda⁹ ip̄i⁹ relatiōis dicať eē aliq̄d i ſe. ſi eni alia ſex p̄nta hñt fūdamētū in ordie ad aliō magiſ videnť poſſe fieri in aliq̄ illa ſex p̄nta ex mutatiōe alti⁹ q̄ rel̄o. c⁹ fūdamñtū eſt aliq̄d in ſe. dīa aūt quā hꝫ rel̄o ad alia p̄nta q̄ pōt īcipe eē in aliq̄ ſine mutatiōe eius nō poſſet ſaluari: ſi dīa rl̄onis ad alia eēt taľ q̄lis eſt aſſignata. Quarto q̄dē pꝫ ex. 4. ocō. Nā rel̄iua oia ſi bñ aſſignt ad cōuertētiā oñr. alia vo p̄nta nō. ip̄a ģ rl̄o magis vī dicē ip̄m ordinē ad aliō. q̄ ſp itelligit eē inter duo. vñ hi⁹ ꝓuertētia accipit q̄ nō dicat rē aliq̄ in ſe. uel ſi dīc rē aliq̄ in ſe vn⁹ dīc hi⁹ rē quā alia p̄nta. nō ģ per eē aliq̄d in ſe ſiue rōne ſui ſiue rōne fūdamēti aſſignata eſt dīa ad alia ſex p̄nta. ſꝫ dubiū q̄ facit in hoc dicto eſt q̄ alia p̄nta oñr accñtia extriſec⁹ aduenīētia q̄ nō dī de rl̄one. iō vī q̄ rl̄o magis fūdet in aliq̄ ſm ſe. alia vo ſex p̄nta hñt magis fūda⁹ ut vī in ordie ad aliō. vñ dicta ſūt extriſec⁹ aduenire. Sꝫ de hoc in ꝓſequēdo patebit. ¶ Aſſignato vno mō diſtictiōis p̄ntoꝝ quē magni doctores ponūt. uolum⁹ aliū modū aſſignare ꝑpt q̄ ſciēdū q̄ſdā alr diſtiguē p̄nta videnť. Nā ꝑ facie faciūt tmēbrē diſtictionē q̄ oē p̄ntū ut aiūt uel dicit ipm ſbꝫ. uľ dicit aliq̄d q̄ eſt in ſbo. uľ ſumit per reſpectū ad aliq̄d q̄ ē ex ſbꝫ. videnť eni hec tria oēꝫ modū p̄dicatiōiſ cōprehēdē. ſi eni p̄ntū eſt id q̄ p̄dicat de ſbo. vī q̄ alto triū modoꝝ ſe hēat. q̄ uľ dicit ipꝫ ſbꝫ. uľ q̄ eſt in ſbo. uel ſūit per reſpectū ad aliq̄d q̄ eſt ex ſbm. ſi ipm ſbm ſic eſt ſba. Nā cū dī ſortes eſt hō hoc p̄ntū dīc idē eēntialr q̄ ſortes. ſic ēt cū dī hō eſt aial. ⁊ in ceteis p̄dicabilib⁹ eēntialr ſbalib⁹ p̄dicamētis dīc idē eēntialr q̄ ſbm. ſi vo p̄ntū nō dīc ipꝫ ſbm ſꝫ aliq̄d q̄ eſt in ſbo. tūc illō aliq̄d q̄ eſt in ſbo uľ eſt q̄d abſolutū. uľ q̄d relatū. ſi q̄d relatū ſic eſt rl̄o. ſi q̄d abſolutū. uel ſeq̄tur māꝫ ⁊ ſic eſt q̄titaſ. uľ foꝫaꝫ ⁊ ſic eſt q̄litas. ſi aūt p̄ntū dicat aliq̄d extriſecū. uľ dīc q̄d oino extriſecū uľ nō. ſi oino extriſecū. uľ hꝫ rōnē mēſure. uľ nō. ſi dīc q̄d extriſecū ⁊ nō hꝫ rōnē mēſure ſic ē hit⁹. hit⁹ eni ē aliq̄d oino ex ſbꝫ nec ꝑ rōnē mēſure reſpectu ſbi hꝫ. ſi alr dīc q̄d extriſecū ⁊ hꝫ rō nez mēſure q̄ due ſūt extriſece mēſure. ſ. tp̄s ⁊ loc⁹. fꝫ tē pus q̄dē ſūit p̄ntū q̄ñ. ſm locū vo ſumunť duo p̄nta ubi ⁊ ſit⁹. alr tñ ⁊ alr. q̄ ubi dīc hitudinē ad locū fꝫ ſe ſit⁹ vo ſiue pō ſup hi⁹ hitudinē addit ordinē ptiū. h⁹ eſt eni ſit⁹ q̄ eſt p̄ntū. Si vo nō dicat oino extriſecū ſꝫ dicat aliq̄ mō aliq̄d in ſbo. uel hoc eſt fꝫ p̄n⁹ ⁊ ſic eſt actio. nā p̄n⁹ actiōis eſt in agēte. ſi aūt ſit aliq̄d in ſbo ſm terminū. ſic eſt paſſio. nā paſſio eſt aliq̄d īmi natū ad paſſū. ¶ Jſti ēt idē aliq̄ alr diſtiguunt p̄nta. faciūt eni ꝑa facie trimēbrē diſtictionē ſic nūc factaꝫ aliq̄ tm̄ mō uariāt ſbm uerba diſtictiōis. oñt eni q̄ p̄dicamētū uľ eſt de eēntia ſbi. uel nō eſt de eēntia ſbi ſꝫ eſt aliq̄d in ſbo. uel nec eſt de eēntia ſbi uel nec eſt aliq̄d in ſbo. ſꝫ ſūit per cōpationē ad aliq̄d q̄ eſt ex ſbm. ſi ſit de eēntia ſbi ſic ptinet ad p̄ntū ſbe. hō eniꝫ qui p̄dicat de ſorte eſt de eſſentia ſortis. ⁊ alia p̄nta ptinētia ad p̄dica⁹ ſbe ſūt de eēntia ſuoꝝ ſborū. Si vo p̄ntum nō ſit de eēntia ſbi. ſed dicat aliq̄d in ſbo. uel dicit aliq̄d ſm ſe uel per reſpectū ad alteꝝ. ſi ſit in ſbo per reſpectū ad alteꝝ ſic eſt p̄dica⁹ rel̄onis. ſi nō ſit in ſbo ⁊ ſit aliq̄d ſm ſe. uel ſequit mām ⁊ ſic eſt quātitas. uel ſeq̄t foꝛmā ⁊ ſic eſt q̄litas. Si vo ſumat per reſpectū ad aliq̄d extra ſbm ſic ſūt alia ſex p̄nta. dicūt eni iſti q̄ in hoc differt rl̄o ab alīs ſex p̄ntis. nā cū dī hō eſt. p̄dicat reſpect⁹ iſte qui p̄dicat de hoie in eſt ipſi homi. p̄nitas eni que p̄dicat de hoie ineſt homini. Sed ineſt ei per reſpectū ad alteꝝ. accipiendo ergo aliq̄d large ꝑt ipſuꝫ ad aliq̄d ⁊ ipſa relatio eſt aliquid inherens ſbo. ſ. ſed alia ſex p̄dicamēta p̄dicant ad extra ſubiectū. ut ſi dicitur aliquid eſſe ſurſū uel deoꝛſum locus qui p̄dicat de locato eſt aliquid extra locatū. ⁊ tamē dicit aliq̄d eē heri uel hodie. tp̄s q̄ p̄dicat de re tp̄ali eſt aliq̄d extra rem tēporaleꝫ ⁊ ſic oia alia p̄dicamēta de q̄b⁹ agitur in ſex p̄ncipiis aliq̄d extrinſecū p̄dicāt. hi⁹ aūt ſex p̄ncipia ſiue ſex p̄dicamenta p̄dicātia aliquid extrinſecuꝫ ſm

ūstos sic distingui possunt. quia cum aliquid denominatur ab aliquo extrinseco.uł illud extrinsecū ptinet ad oia ista sensibilia cōiter:uel ad hoiem spāliter. Si ad hoiem spāliť sic ut aiūt est predicamētū hit'.nam natura ad tegumētū arboribus dedit corticē. aialibus cutē pilosaz.aliqb' cutē pēnatā. Ad defensionē vo aliqbus aialib' dedit vngues.aliqbus dētes.aliqbus cornua.aliqbus rostrū.hoibus vo nec ꝓuidit nā sufficiēter in tegumētū nec in defensiōe. sz dedit sibi manū que est organū organoz ut sibi fabricaret uestes ad tegumētū:z arma ad defēdēdū.fm quā manū aliq̄ arma sibi fabricat ne ledat ab aliis: ut loricā:uel galeā.aliq̄ vo ut ledat alia ut ensez uel lāceā.fm talia aūt sumit pdicamētū hitus.ut esse uestitū.eē armatū z potissime sumit tale pdicamētū fm arma ꝓtegentia corp' uel partes corpis ne ledamur ab aliis.sicut dicimus aliquē eē loricatū uel galeatū.pdicamētū g hitus sumit fz illud extrinsecū qđ denoiat hoiez specialr. Si vo hīe tegumēta uel arma uellem' trāsferre ad res alias.q dicerem' arborē habere corticez z aial hīe cutē ad sui tegumētū. uel dicerem' aliq̄ aialia esse cornuta. aliq̄ vo eē rostrata uel hīe rostrū ad sui defensionē.talia hīe nō ptinet ad predicamētū habit':sz ad pdicamētū sbe:nec talia dicunt partes ipoꝝ aiatoz uel ipsoz habētiū pdicamētū.ergo hitus videt ptinere spāliter ad hoiez.z si dicat sellat' falerat' qđ ptinet ad pdicamētū hitus ꝓpe sumptū ꝓpter qđ nō videt tale pdicamētū ptinere spāliť ad hoiez. dicūt q tale pdicamētū ptinet spāliť ad hoiez.si autē ptinet ad alia hoc est,put ueniūt in usū hois.equo eni cōpetit sellari uel falerari uel hīe talē habitū ꝓput uenit in usū hois.hit' ergo videt aliqd extrisecū qđ respicit hoiez uel ea que veniūt in usuz hois spāliť. sz si illđ extrisecū a quo denoiat res respiciat oia cōiter nō hoiez spāliť.uł hoc erit per modū mēsure uel per modū cāe. Si per modū mēsure opz q sit per modū mēsure extrinsece. qz dictū est talia pdicamēta sumi per respectū ad aliqd extrinsecū. mēsura aūt extrise ca est duplex.s.tps z loc'.per cōparationē aūt ad tps sumit qn.per cōparationē aūt ad locū sumunt duo predicamēta.ubi z sit'.alit' tn̄.z alr ut supza dicebamus. Sed si talis denoiatio nō fiat a mēsura sz a cā extrisecā cū dictū sit tales denoiatiōes ab extrinseco fieri cā eni extrinseca est duplex.s.finis z efficiēs.sed finis nō mouet nisi mouēdo efficiētē. opz ergo q fm cām efficiētē siue agētē talia sumant. uel ergo sumet predicamētū,put effect' denoiat a cā agēte z sic est predicamētū passiōis.nā pati nihil.est aliud q̄ suscipe aliqd ab agēte.uł erit ecouerso ꝓput denoiat ab effectu z sic erit pdicamētū actiōis.nā agere est act' ab agēte in patiēs:ꝓpter qđ pz multiplex distinctio predicamētorum.fm doctores uarios in quibus distinctionibus multa bona collecta sūt.z nos ipsi in hi' distinctionibus aliq̄ interseruim' ad declarationē eaz.sed licet multa bona sint ibi collecta aliq̄ tn̄ ptinēt qđ intellectū nostrū nō q̄tat. Nā in hoc ē dare dziaz iter reł̄onēz alia sex pdicamēta.qz reło nō pdicat aliquid extrinsecū sz pdicat aliquid intrinsecū per respectum ad extrinsecū. Alia vo sex pdicamēta pdicāt aliquid extrinsecū nō videt bn̄ dictū. Nā sz locus sit aliqd extrinsecū a locato.loc' tn̄ nō est pdicamentū nec facit per se pdicamētū. Sz ubi facit per se predicamētuz. sed ubi est in corpe ipso locato. vn̄ si dz aliqd eē ubi. uel si ubi pdicat de aliquo locato.ubi est in ipso locato de quo pdicat. dicem' ergo q sicut pinitas que ptinet ad pdicamētū reł̄onis est in pze per respectū ad aliud.uel ad aliū ut ad filiū . sic ubi qđ facit pdicamētū est in ipso locato de quo predicat ubi per cōparationē ad aliud.ut per cōpationē ad locū:sic z de predicamēto qn̄. Nā sz tps sit extra rem tpalē.tps tn̄ nō facit predicamētū:sed qn̄. qn̄ ergo qđ pdicat de ipso quādali siue de ipso tpali ē in ipso tpali per respectū ad aliud,ut per respectū ad tps. sic passio dicit aliud de quo pdicat per respectū ad agēs.oēs ergo pdicte distinctiones videntur deficē in assignādo pdicamētū reł̄onis.z in distiguēdo pdicamētū reł̄onis ab aliis sex pdicamētis: qz nō ēt fm qđ in oibus aliis sex predicamētis id qđ pdicat sit aliqd extra sbm.si eni locꝰ uel tps que sunt extra locatū z tpale facerent per se pdicamētū forte posset tolerari qđ dz. sed ut pz locꝰ qđ est extra locatuz nō facit predicamētū.sed ubi qđ est in locato predicatū facit: nec tempus qđ est extra rem temporalē facit predicamentuz. Sed quādo facit pdicamētū qđ est in oi re tpali z in oi qđ icipit eē.

¶ Positis aūt diuersis distinctiōib' de pdicamētis a doctoribꝰ datis.uolum' distinguere pdicamēta ꝓput aliq̄ phi distinxerūt ꝓpter qđ sciēdū q fm simplicitū.oia entia uel significant in fieri.uł in eē. uel in posse fieri.si signt in eē cuiusmodi sūt pmanētia.sic dicūtur exītie. Si significant in fieri cuiusmodi sūt successiua sic dicunt actiōes. Si aūt signt in posse fieri uel in posse succedere nō aūt actu fiūt nec actu succedūt talia aūt simplici' uocat potētias.ꝓpt qđ pz q potētia se tenet cū existētia. qz illđ qđ pōt succedere z nō succedit pmanēs est. Jdeo simplici' hoc tertiū mēbrū pretermittit z collocat ipm cū exītijs.entia ergo uel sunt exītie z sūt pmanētia.uel sūt actiōes z est ibi aliquis modus successiōis.ex actiōib' aūt siue ex successionib' sumunt duo pdicamēta.s.facere z pati.aliter tn̄ z alr.illđ eni idē q ut est ab agēte dicit actio.ut est in patiēte dz passio.fm ergo actiōes sumunt duo predicamēta.fm existētias aūt sumunt octo . possumus aūt actionē distinguere ab exītia uel mō quo dictum est ut exītia dicat aliqd pmanēs . actio vo dicat hīs aliquo mō successionē.ꝓpt qđ potētia se tenebit cuz existētia.qz posse succedere z nō succedē hoc est idē qđ pmanere.q̄diu ergo aliqd nō succedit dz pmanē. uel possum' per existētias itelligere fm q aliqd est in se.per actiōes vo fm q facit aliqd in alio fm quez modū dicimus q oē qđ mouet ab alio mouet. per se eni loquēdo nihil seipm actuat z nihil per se facit se actuale nisi per accns.existētie ergo sunt per que res est in se.actiōes aūt sūt que sūt a re in aliquo.potētie vo fm hoc erūt virtutes ipse per quas fiūt hi' actiones.ipse ergo potētie fz hūc modū loquēdi se tenēt cū existētijs.qz potētia siue virtus agētis nō est aliqd ab agēte. Sz est aliqd existēs in ipo.illud ergo qđ est aliqd a re ptinebit ad existētia.fm quē modū virtus z potētia ad existētiā pertinēt.ꝓpter qđ nō est inconueniēs q idē sit actio z exītia. sz actio erit ut est aliquid ab alio. existētia vo erit ut est aliqd in re in qua existit.fm actiōes ergo fluxus est q aliqd ab alio sumunt duo pdicamēta actio z passio alr tn̄ z alr. Naz ꝓput agēs ifluit in passū dz actio. ꝓput passū recipit ab agēte dz passio.actio g z passio nihil sūt aliō q̄ aliqd influxum ab agēte z receptū in passo.exītia ergo est q in re existit:actio vo est q a re fluit z in alio recipit potētia aūt est illud mediū per qđ agēs influit in passuz.z qz potētia siue virt' nō fluit ab agēte sed est in agēte.iō potētia inter exītias cōputat. nec obuiat q dicim' de actiōe:qz sūt alique actiōes nō transeūtes. Nā actio q̄tumcūq nō sit trāsiēs ouz tn̄ sit aliud ab

agẽte semp̃ est ibi assignare duo distincta ꝟz rẽ quoꝝ vnũ se hz ut actꝰ ⁊ aliud ut potẽtia. ut si itelligere est actio nõ trãsiẽs hiꝰ intelligere cãtur in itellectu aliq̃ alio ut a fantasmate in virtute lumis intellectus agẽtis ab ipso itelligibili in virtute talis lumis. ⁊ si uelle est actio nõ trãsiẽs. uelle siue uolutio cãtur in uolũtate ab aliquo alio ut a bono appzehẽso. ꝼm ergo actiones. ut ꝼm qõ influit aliq̃d in aliud sumunt duo predicamenta. ¶ Restat ergo oñdere quõ accipiant alia octo que nõ accipiunt ꝼm actiões ⁊ ꝼm q̃ influunt res in aliud. ſz accipiunt ꝼm exñtias. i. ꝼm ea que res habẽt in seipsa. Sed ꝼm simpliciũ taliũ p̃dicamẽtoꝝ sic accipit distinctio. Nã ea que sũt in ipsa re uel sunt res uel sũt hitudines rerũ. Si aũt sũt res uel hñt eẽ ꝼm se ⁊ sic sumit p̃dicamẽtũ sbe. uel hñt eẽ in alio et hoc dupl̃r. qz uel sũt in alio ꝼm distẽsionẽ ⁊ multiplicationẽ ⁊ sic accipit p̃dicamẽtũ quãtitatis. uel ꝼm dispositionẽ ⁊ iformationẽ ⁊ sic accipit p̃dicamẽtũ q̃litatis. Sed si ea que sũt in re nõ dicãt res ipsas ſz habitudines rerũ. ul̃ sumunt ꝼm ꝓuertẽtia uel nõ. Si ꝼz ꝓuertẽtia sic est rel̃o. relatiua autẽ si bñ sumant sp ad ꝓuertẽtia dicunt. Si aũt accipiant nõ ꝼm ꝓuertẽtiaz sic sũt alia sex p̃dicamẽta. simpliciꝰ g̃. in hoc videt distinguere rel̃onẽ ab alĩs sex ꝓncipys uel ab ipsis sex p̃dicamẽtis. Nã tã rl̃o q̃ oia ılla p̃dicamẽta sumunt nõ ꝼm ipsas res. ſz magis ꝼm habitudines rez. aliter tñ ⁊ aliter. qz relatiua ut sũt ad aliud dicunt ad ꝓuertentiã. Sz ılla alia sex p̃dicamẽta nõ dicunt ad ꝓuertẽtiã. que sic distingui possunt. Nã iam habitũ est de actiõe ⁊ passiõe que iter alia sex p̃dicamẽta cõputant Restat vidẽ de q̃tuoꝝ videlz de qñ: ubi: situ: ⁊ habitu. Dicamꝰ g̃ q̃ cũ oia ista q̃tuoꝝ p̃dicamẽta sumant ꝼm q̃sdã hitudines: hiꝰ hitudies uel erũt ad corpa ul̃ ad nõ corpora. si ad corpa uel erũt hiꝰ hitudines per respectũ ad locũ: ⁊ sic erit p̃dicamẽtũ ubi. si p respectũ ad tps: sic erit p̃dicamẽtũ qñ. locꝰ eni ⁊ tps ſz sint in corporibꝰ ipsa tñ nõ sũt corpa. locus eni ꝓpe sumptꝰ nõ est corpus: ſz est ultimũ corpis. Sz si hiꝰ hitudies sumant ad ipsa corpa uel hoc erit ꝼm ꝓtẽtũ ut aptat ad ꝓtinẽs: sic est situs. nihil est eni aliõ sitꝰ q̃ uaria ad aptatio corpis ꝓtẽti ad ꝓtinẽs. Si vo sic ꝼm q̃ corpus ꝓtinẽs adaptat ad ꝓtẽtũ: ꝓut uestis adaptat corpori: ⁊ calciamẽtũ pedi sic est hitus. Scõm ergo simpliciũ situs differt ab ubi nõ solũ rõne corpis locati. uel rõne rei ꝓtẽte ut ꝼm qõ res ꝓtẽta adaptat siue cõparat ad rẽ ꝓtinẽtẽ ꝼm se. sic dicat hẽre ꝓut ꝼm ordinẽ partiũ dicat hẽre sitũ. ita q̃ sit ꝰ supza ubi addit ordinẽ partiũ. differt eni nõ solũ hoc mõ. sed ẽt ꝼm simpliciũ differt rõne rei ꝓtinẽtis. qz ꝓut ꝓtinẽs est ipse locus qui nõ est corpus ſz superficies corpis sic accipit ubi. ſz ꝓut ꝓtinẽs est ipsum corpus sic accipit situs. situs differt ab hitu. Nã ⁊ si utrũq; respicit corpꝰ i corpore alit tñ ⁊ alr. qz sitꝰ dicit corpus in corpe ꝓut cõtentũ adaptat ꝓtinẽti. hitus vo econuerso. hoc g̃ mõ sũt decẽ p̃dicamẽta ꝼm simpliciũ. qz duo sumunt ꝼm actiões ut actio ⁊ passio. tria ꝼm exñtias reales. sba. quãtitas. ⁊ q̃litas. ⁊ quinq; ꝼm exñtias hitudinales. ut ꝼm exñtiam hitudinalẽ ꝓuersaz sumit rel̃o. ꝼm habitudinẽ nõ ꝓuersaz sumunt alia q̃tuoꝝ. quoꝝ duo sumunt ꝼm hitudinẽ ad corpa diuersimode tñ ut est ꝓ habita manifestũ. ¶ Jambicꝰ vo ꝼm q̃ per simpliciũ ad nos deuenit eiꝰ positio quãdã generalẽ distinctionẽ dat de predicamẽtis. nõ descẽdẽs ad singula predicamẽta. dicit eni q̃ ens uel dicit ipm sbm q̃ supponunt omnia uel dicit coexistentias subiecto. uel dicit habitudines circa subiectum. si ens dicat q̃ presupponũt oia. sic ꝼm iambicũ sumit p̃dicamẽtũ sbe. Si vo dicat coexñtias in sbo uel hoc erit ꝼm multitudinẽ ⁊ sic sumit p̃dicamẽtũ q̃ntitatis. uel ꝼm informationẽ ⁊ sic erit predicamẽtũ q̃litatis. ſz si ens nõ dicat sbm q̃ supponũt oia ⁊ nõ dicat coexñtiã in sbto uel cũ sbto ſz dicat hitudinẽ ꝓtra sbz sic sumunt p̃dicamẽta alia. ¶ Architas vo ut idẽ simpliciuſ narrat pytagorice argumẽtãs ad vnũ denariũ deducit p̃dicamẽta. pytagoras eni uoluit ꝼm numeros oiuz cãz reddere. ⁊ qz ꝼm numerũ nõ uadũt nisi usq; ad denariũ. iõ ꝼm hãc silitudinẽ dicit eẽ tm̃ decẽ rez gña. sicut numerꝰ usq; ad decẽ uadit. ad hãc uariationẽ adducebat idem architas q̃sdã aliaſ silitudines: qz ẽt in corpe nostro habemus decẽ sumitates. qõ forte ad decẽ digitos manuũ uel ad decẽ digitos pedũ. quos eni oẽs decẽ sumitates habemꝰ referebat. dicebat etiã idẽ architas totiꝰ sermõis decẽ eẽ elemẽta: qõ forte apud grecos sbi magis hoc est notũ q̃ apud nos. ibi forte sũt decẽ littere uocales que ꝑ antonomasiã totiꝰ sermõis elemẽta dicunt. ꝼm igit̃ has adaptatiões studuit architas denarỹ nũeri p̃dicamẽtoꝝ rationem perquirere. ¶ Postq̃ aũt tã doctoꝝ q̃ phoꝝ narrauimꝰ modũ assignandi. 10. p̃dicamẽta: uolumus nos ipsi ꝼm prestatu ordinẽ. 10. predicamẽta distinguere. ꝓpter qõ sciẽdũ q̃ oẽs assignati modi tã doctoꝝ q̃ phoꝝ circa p̃dicta duplicẽ distinctionẽ faciũt. Nã ꝼm boetiũ p̃dicamẽta uel dicũt res uel hitudines rez. ꝟz doctores aũt ꝓteporaneos nobis. ul̃ dicũt res uel respectꝰ rerũ. ⁊ si videant aliq̃ doctores facere trimẽbrẽ distinctionẽ dicẽtes. q̃ p̃dicamẽta uel dicũt sbm. uel aliq̃d in sbto uel aliq̃d extra sbm. Jsta tñ trimẽbris distinctio statiz reducit ad hãc bimẽbrẽ. videlz ad rẽ ⁊ ad respectũ. uel ad rẽ ⁊ hitudinẽ siue ad rẽ ⁊ circũstãtiã. Nã relatio ⁊ sex p̃dicamẽta que cõi uocabulo dicunt accñtia extrisecꝰ aduenientia sub respectibꝰ siue habitudinibꝰ collocant. sbaz vo que dic ipm sbm. quãtitatẽ vo ⁊ q̃litatẽ que dicũt aliq̃d q̃ ꝼm se ⁊ absolute est in sbo collocat sb reb̃. nõ tñ distiguũt rel̃onẽ ab illis p̃dicamẽtis. nisi qz relatio ineſt ⁊ dicit aliq̃d intrinsecũ. ut paternitas est in ipso pze. ſz alia sex p̃dicamẽta dicũt aliq̃d extrisecũ qõ supza tñ ꝓbauimꝰ. qz nõ oia alia p̃dicamẽta dicũt aliq̃d extrisecũ. multa eni ex eiſ dicũt aliquid in sbto ſz per respectuz ad aliq̃d extra. ut qñ dicit aliq̃d in re tpali per cõpationez ad tps. ⁊ ubi est in re locali per cõparationẽ ad locũ. ⁊ sitꝰ in re situali per cõparationẽ ad corpus ꝓtinẽs. ⁊ passio in re sensibili uel passibili per cõparationẽ ad agẽs. sic ⁊ relatio in relatiõe per cõpationẽ ad oppositũ relatiuũ ut ꝑnitas in pze per cõpationẽ ad filiũ. ꝼm ergo hũc modũ nõ põt accipi oĩa inter rel̃onez ⁊ oia ılla sex p̃dicamẽta. ſz forte ꝼm hũc modũ accipẽt oĩa relatiõis ad actionẽ ⁊ hitũ. Nã cũ oĩ agẽs agit hec actio p̃dicat de agẽte. ⁊ tñ ipsa actio que p̃dicat de agẽte nõ est in agẽte ſz in passo. hẽre ẽt p̃dicat de hñte. habitꝰ tñ ut uestimẽtũ est quedã res hñs esse diuersum ab habẽte siue a uestito. hoc ergo mõ possz assignari differẽtia relatiõis ad ista duo predicamẽta. Nã paternitas que predicat de pze est in ipso pze. sed per respectũ ad aliq̃d extra. Sz ipsa actio que predicat de agẽte nõ opz q̃ sit in agẽte. sed põt esse in passo ut pz de actiõib̃ trãseũtib̃ in exteriorẽ mãm. dicimꝰ eniz q̃ calefaciẽs calefacit. calefactio tñ que predicat de calefaciẽte nõ est in ipso sed in ꝯalefacto. nõ est inconueniẽs talẽ predicationẽ fieri. Naz cũ sit predicatio denoiatiua põt fieri per aliq̃d qõ est extra rez: qz põt res denoiari ab aliquo qõ est extra ipsaz. oĩ eni de ali

quo ope qō est op⁹ humanū ⁊ denoiat op⁹ ab hūani tate que nō est in ope ſz ex op⁹. ſic ⁊ in ꝓpoſito. actio pōt p̄dicari denoiatiue de agēte que nō ē in agēte ſz in paſſo. vī ergo in hoc differre rel'o ab actiōe. non eni ſic dicem⁹ de duob⁹ relatiōib⁹ oppoſitis. utputa de paternitate ⁊ filiatiōe: ſicut dicim⁹ de actiōe ⁊ paſſione. Nā nō dicem⁹ q̄ actio ⁊ paſſio ſunt in patiēte. ſed dicimus q̄ p̄nitas est in pīe ⁊ filiatio est in filio. pater ergo dī pat̄ per p̄nitatē que est in ipſo. p̄nitas eni est in pīe per reſpectū ad filiū. Sed ipſa actio que p̄dicat de agēte nō est in agēte. hoc ḡ mō videt forte poſſe aſſignari dīa rel'onis ad actionē ⁊ ad habituz. ſed nō ad alia ſex p̄dicamēta. ⁊ dicim⁹ forte ſic eſſe. Nā vt videt calūniā hz q̄ ſit talis dīa rl'oniſ ad ipaz actionē imo vī nō eodē mō eē hic ⁊ ibi. Nā aliq̄n dī agēs agē p actionē que est in alio. ut pz de actiōe trā ſeūte i exteriorē māz. aliq̄n vo dī agēs agē p actionē que est i ipſo ut pz i actiōe nō trāſeūte. Nā lz cale faciēs calefaciat p calefactionē que nō est in ipſo. itel lect⁹ tn̄ itelligit per itellectionē que est in ipſo. vñ aūt ꝓtingat iſta diuerſitas uel q⁹ actio nō trāſiens magis hz rōnez paſſiōis q̄ actiōis. uel ꝓpter aliā cām non est preſentis ſpeculatiōis. Sufficit aūt ad p̄ſens ſcire q̄ ſm cōmunē modū loquēdi ⁊ etiā fz uerba phi. q̄ ſicut duplex est actio trāſiēs ⁊ nō trāſiēs. ita dupl'r dī agēs agere. aliq̄n ab actiōe que nō est in ipo. aliq̄n ab actiōe que est in ipſo. et ſicut diſtinguim⁹ duplicē acti onē trāſeuntē ⁊ nō tranſeuntē. ſic ſuo modo poſſu mus diſtinguere duplicē relationē ſm rē ⁊ ſm rōnē nō q̄ iſte due rel'ones directe reſpōdeāt illis duabus actiōib⁹. Sz q̄tum ad p̄dicationē denoiatiuā hee due relatiōes hñt aliquid ſile cū illis duab⁹ actiōib⁹. Nā ſi ſit relatio fz rē ſemp aliq̄d referē per relationē que est in eo. ut ſi referē aliq̄d real'r ſm eē. est in eo re latio fz eē. ſi referē ſm dici est in eo rel'o ſm dici. ſed ſi ſit rel'o ſm rōnez pōt aliq̄d referri p rel'onē que nō est in ipſo ſz in alio. ut de⁹ refert ad creaturā ſicut dñs ad ſeruū per relationē que est in creatura. iō dī in. 9. meta. q̄ aliq̄ referunt ad alia. q⁹ alia referunt ad ipſa. ut mēſura refert ad mēſuratū q⁹ mēſuratū refert ad mēſurā. per relationē eni que est in mēſurato referē mēſuratū ad mēſurā ⁊ mēſura ad mēſuratuz: per qō pz q̄ ſicut aliq̄n agēs dī agere per actionē que est in ſeipſo aliq̄n per actionē que est in alio. ſic aliq̄n relati uum refert per relationem que est in ipſo: aliq̄n per relationē que est in alio. Sed dtu uagari per hāc māz nō expedit. Satis eni pōt apparere q̄ nō ſufficiēter aſſignat dīa relatiōis ad alia ſex p̄dicamēta mō quo dictū est. videlicet q̄ ipſa relatio est in ipo ſbo per re ſpectū ad aliud. id vo qō predicat de ipſis ſex p̄dica mētis nō est aliq̄d in ipſo ſbo per reſpectū ad aliō. ſz est aliq̄d extra ſnbiectū. Redeam⁹ ergo ad ꝓpoſituz. ⁊ dicam⁹ q̄ oēs diſtinctiōes facte de predicamentis collocāt p̄dicamēta uel ſub re uel ſub hitudine. Nos aūt ut pfecte habeam⁹ diſtinctionem rel'onis ad alia predicamēta. ⁊ etiā ipoz predicamētoz iter ſe. vide amus q̄d est p̄dicamētū ⁊ quō accipiēda ſit dīa pre dicamētoz. ¶ Propt̄ qō ſciēdū q̄ predicamēta ſūt illa in que imediate deſcēdit ens ſine dīa media. pre dicamēta ḡ ex modis eēndi opz ſumi ⁊ ex modiſ eēn di ꝑncipalib⁹. q⁹ ſi nō diceret p̄dicamētū quēdā mo dū ꝓincipalē: ſed diceret modū eēndi reductū tunc in illud predicamētū nō imediate deſcēderet ens. ſz deſcēderet ens in tale predicamētū mediāte illo mō eēndi in qō reduceret p̄dicamētū illud. Si ḡ predica mēta ſūt ꝓtes entis. opz q̄ dicāt quoſdā modos eēn di. Rurſus ſi predicamēta ſūt illa in que imediate de ſcēdit ens. opz q̄ dicāt modos eēndi p̄ncipales non reductos in alios. erit ḡ p̄dica⁹ q̄dā modus eēndi re rū p̄ncipalis nō reduct⁹ in aliū modū formal'r. vide mus eni in actiōe ⁊ paſſiōe q̄ modus eēndi hic ⁊ ibi vn⁹ nō reducit in aliū. nā paſſio ſumit ex eo q̄ recipit in paſſo. actio vo ex eo q̄ est ab agēte formaliť. ḡ alius modus eēndi est hic ⁊ ibi. ⁊ vn⁹ nō reducit in aliū for mal'r. reducit tn̄ cāliť. q⁹ ex hoc recipit aliq̄d in paſſū ex eo q̄ ē ab agēte. ⁊ ide ē q̄ paſſio dī effect⁹ actiōis nō q̄ alia res dicat actio q̄ paſſio ſz dicit aliū modus ſe hñdi uel aliū modū eēndi. qui modi ſūt diuerſi for maliť. attn̄ vn⁹ reducit in aliū cāliť. Si ḡ hoc est p̄di camētū q̄dā ꝑncipalis modus eēndi nō reductus in aliū formal'r. videam⁹ q̄d uariat modū exñdi. dicem⁹ eni q̄ modus eēndi nō solū uariat ex ipſa re. ſz ēt ex ordine rei. ut calor fz q̄ est in ſbo fm qō cōparat ad agēs ⁊ ut reducit ab agēte aliū ⁊ aliū modū eēndi hz nā ut est in ſbo quedā q̄litas est ⁊ quedā exñtia ⁊ est q̄d pmanēs. Sz ut cōpat ad agēs ⁊ ut iducit ab agē te q⁹ iducit pars poſt ptē. ſic nō est q̄d pmanēs. Sed magis hz eē ut fieri. ſic nō accipit ut exñtia quedā nec ptinet ad predicamentū q̄litas ſed magis accipit ut actio uel p̄dicamētū actiōis. nō est ḡ alia res calor ut iformat ſbm ⁊ ut accipit ut exñtia quedā ⁊ ut est ab agēte ⁊ ut iducit pars poſt partē. ſic nec opz q̄ ſicut alia aq̄ que fluebat in fluuio ⁊ que poſtea ꝓtinet in ua ſe. attn̄ aliū ⁊ aliū modū eēndi hz calor ſic ⁊ ſic acce ptus ⁊ iō ad aliō ⁊ aliud predicamētū ptinet. q⁹ ut ē exñtia quedā ⁊ ut iformat ſbm ptinet ad predicamē tū q̄litatiſ. ut est ab agēte ⁊ ut est in quoda fieri ⁊ idu cit pars poſt partē ptinet ad predicamētū actiōis. idē est ḡ calor ⁊ calefactio ⁊ idē est q̄litas ⁊ actio. nihil eni est aliō calefactio niſi ipſe calor ut iducit ab agēte. ca lor ḡ fz ſe ptinet ad p̄dicamētū q̄litatiſ: ſz calor ut est calefactio ⁊ ut ab agēte iducit ptinet ad predicamē tū actiōis: ⁊ nō ſolū uariant predicamēta ex re ⁊ hitu dine ut iō ptinet ad diuerſa predicamēta calor ⁊ cale factio. q⁹ calor dicit ipſā rez in ſe. calefactio aūt dicit ipſā cū ordine ad agēs. Sz ēt uariant p̄dicamēta fz aliū ⁊ aliū ordinē ⁊ fm aliā ⁊ aliā hitudinē. pōt enim uariare predicamētū res ⁊ hitudo. ⁊ pōt uariare pre dicamētū hitudo ⁊ hitudo. ipe eni calor ut est ab agē te hz caliditatē in ſeipm ut recipit in paſſū. Nā eē ab agēte est cā receptiōis in paſſo. nec est incōueniēs q̄ vnū ⁊ idē alit ⁊ alr ſūptū habeat quēdā modū cālita tis reſpectu ſuiipſi⁹. Sicut nō est incōueniēs q̄ vnuz ⁊ idē alit ⁊ alit acceptū ſit pri⁹ ⁊ noti⁹ ſeipſo. ⁊ q⁹ alī us ⁊ ali⁹ modus eēndi ⁊ alia ⁊ alia habitudo. ali⁹ et alius ordo est ipſius calefactionis ut est ab agente ⁊ ut recipitur in paſſo. ideo ſic ⁊ ſic faciet aliud ⁊ aliud predicamentum. Dicamuſ ergo q⁹ ratio predicamēti ſube ſumitur ex hoc modo exñdi q⁹ aliq̄d ei exiſtat fm ſe. nec ualet ſi dicat q⁹ forma ſbalis nō est ſba q⁹ nō ꝓſiſtit fm ſe. q⁹ forma ſbalis cū mā non dicūt niſi vnū actū ⁊ vnū ſimplex: iō nō debem⁹ loq̄ de mā et forma ſbali niſi de duobus: ſed quaſi de vno aliquo qō per ſe ſubſiſtit i quo oia alia fūdant. ⁊ ſi obꝯit de hoc ⁊ ponat difficultas de pluralitate formaꝝ: dice mus nō eē preſentis ſpeculatiōis talē difficultatē de cidere. ſufficiat aūt ad p̄ſens ſcire q⁹ rō predicati ſbe ꝓſiſtit in hoc mō ꝓſiſtēdi q⁹ per ſe ꝓſiſtat. vñ mā ⁊ for ma nō ſūt in p̄dicamēto ſbe fm ſe ſed fm q⁹ ſūt ptes ſbe per ſe exñtis. rō vo oium alioꝝ p̄dicamētoz ac cidētaliū ſumit ex hoc mō exñdi q⁹ nō hñt per ſe eē. ſed hñt dep̄dētiā ad aliud. ubi est ergo ali⁹ ⁊ ali⁹ mo

dus dependentia ad aliud.ibi erit alia ⁊ alia rō p̄dicamēti accñtalis.Si g̃ calor esset alicui corpori nālis ⁊ per nullū agēs calor ille fuisset iduct⁹.hi⁹ calor soluz dependeret a subo:nō aūt haberet nec habuisset dependentiā ad agēs.ex tali ergo calore posset sumi rō q̄litatis.Sed nō posset idem sumi rō accidētis actionis que facit p̄dicamētū.sed si calor est iductus ab agēte. opz q̄ dependeat a subo q̄ informat ⁊ q̄ dependeat ab agēte siue a subo q̄ ifozmat a quo recipiť.⁊ hz idez sit subz ⁊ passuz attñ nō eodē mō sumiť. nā vt informat per calorē sic hz rōnez subiecti.Sed ꝓut hi⁹ calorem sumpsit ab agēte.sic hz rōnem passi.Sed ꝓstat q̄ oēs hee dependētie differūt formal'r.nec vna formal'r pōt predicari de alia.nec vna potest reduci in aliā formaliter.hz possit reduci cāliter.faciēt ergo hee dependentie diuersa p̄dicamēta accñtalia.Si eni calor ℔m suuz eē dependet a subo qō informat ab agēte a quo iducit ⁊ passo in qō recipiť.⁊ hee dependētie sunt diuerse formal'r opz q̄ calor possit considerari ℔m oēs istos modos essendi.⁊ ℔m q̄ cōsiderat ℔m aliū ⁊ aliū modum essendi sic ꝓtinebit ad aliud ⁊ aliud predicamētuz.ex ipsa re g̃ est q̄ in ea fundent oēs iste dependētie.⁊ oēs isti modi eēndi.⁊ iō ex ipsa re est q̄ possint inde sumi varia p̄dicamenta accñtalia: ⁊ sic calor est quedā res dependēs a subo.ab agēte ⁊ passo.sic videmus q̄ res ipse nō solū dependēt hoc mō hz dependēt a loco.dependent a tpe ꝓpter q̄ ℔m tales dependentias poterūt inde sumi varia p̄dicamenta accñtalia. ¶ Ex hoc g̃ pōt apparere q̄re predicamentū sube nō est nisi vnū predicamētū.p̄dicamēta vo accñtalia sunt multa. Nam vn⁹ est modus accipiēdi p̄dicamētū sube ex mō per se exñdi.quicqd vo per se existit nō est directe in p̄dicamēto sube.qcqd.n.ptinet ad p̄dicamētū sube vel est per se existēs: ⁊ tūc est in tali p̄dicamēto.vel est pars vel accñs per se exñtis: ⁊ tūc est in tali p̄dicamēto per reductionē.Sz rō predicamētoz accidentaliū sumiť vo ex per se existētia.hz ab ipsa dependētia ad aliud.ꝓpter ergo varias dependētias quaz vna nō reducit in aliā formal'r poterūt sumi varia predicamēta accñtalia.Sz dicere q̄ ipsa suba dependet ergo poterit ab ea accipi alia rō p̄dicañti pp qō sciēdū q̄ si ipsa suba dependet vel hoc est ℔m se vel ℔m aliqō accñs in ea exñs si ℔m se nunq̄z ex tali dependētia accipieť rō p̄dicamēti.nō eniz accipieť rō p̄dicamenti substātie:q: talis rō predicamēti accipiť ex dependentia.si ex per se exñtia nec p̄dicamēti accñtalis.q: tūc qō eēt dependēs alicui accideret.sunt.n.alique habitudines ipsi⁹ sube vl' fūdate in ipsa suba.Sz ex talib⁹ habitudinib⁹ nō sumiť rō predicamēti.sed dicet quidā respectus ℔m dici.rō aūt predicamēti vel sumiť ex per se exñtia vel ex re inherēte vel in hitudine rei inherētis.ex p se exñtia sumitur predicamētū sube.ex re iherente q̄titas ⁊ q̄litas. ex hitudine siue ex ordine rei iherētis sumunť cetera alia p̄dicamenta.verū est g̃ q̄ ipse ordo ⁊ ipsa hitudo pōt facere p̄dicamētū:hz g̃ duo sint ex q̄bus pōt sumi rō p̄dicamenti.videlz res ⁊ ordo siue res ⁊ respectus vel hitudo:attñ prima facie ad hñda oia predicamēta faciem⁹ trimēbrē distinctionē. ¶ Dicem⁹.n.q̄ predicamētū vel dicit rē ipsaz vel ordinē ipm:vel rē ⁊ ordinē.ex ipsa re sumunť tria p̄dicañta.s.suba.q̄titas ⁊ q̄litas.hec g̃ tria predicamēta dicūt ipsaz rē absolutā.ex ipso aūt ordine sumiť rel'o.rel'o eniz essential'r ⁊ ℔m suā rōnē qdditatis nō est nisi ordo qdā.ex re aūt ⁊ ordine sumunť alia.s.p̄dicamēta.ꝓpter qō apparet q̄uo differt rel'o a suba q̄litate ⁊ q̄titate.q: hec tria p̄dicamenta sig̃nt ipsam rē.rel'o vo sig̃t ipm ordinē vel ipsum respectū.pz etiā q̄uo rel'o ab alīs.6.p̄dicamentis differt.q: illa sex nō sig̃nt ipm ordinē ℔m se sz rem ⁊ ordinē siue sub ordie. ¶ Ex hoc appet illud dictuz cōe q̄ rel'o ℔m suā qdditatē nō est aliqd sz ad aliqd.Dicem⁹ eni suba q̄titas q̄litas ℔m suā qdditatē nō sunt ad aliqd sz aliqd.rel'o vo ℔m suā qdditatē nō ē aliqd sz ad aliqd.Reliq̄ vo sex p̄dicañta sūt sil'aliqd ⁊ ad aliqd.q: sūt res ⁊ ordo.q: sig̃nt rē sub ordie.ex hoc aūt appet vera eē illa q̄tuor supi⁹ de rel'one dcā. Dicebať eniz q̄ rel'o habebat nimiū de eē ⁊ q̄ aliq collocabāt eā iter scōas itētiones.qō iō est:q: ℔m suā qdditatē dicit ipsuz ordinē ⁊ nō est aliqd sz ad aliqd.cetera autē p̄dicamēta dñt ⁊ sig̃nt aliqd vel aliqd ℔m se sicut illa tria p̄dicamēta.q̄ alia vl' aliqd sub ad aliqd sicut illa sex p̄dicamenta.de q̄bus agiť in sex p̄incip̄ijs.rel'o aūt solū sig̃nt ad aliqd. Dicebať etiā q̄ rel'o pōt eē rōnis tm̃.q̄ iō est.q: oia alia p̄dicamēta dñt rē aliq̄z vl' dicūt aliqd al'r:tm̃ ⁊ aliter vt aliquo mō p̄z p̄ hita.⁊ illud q̄ est res aliq̄ nō pōt eē rō tm̃.iō nihil qō est in alīs p̄dicamētis pōt eē rō tm̃.sz rel'o que ℔m suā qdditatē nō dic̄ aliqd sz solū dic̄ ordinē vel solū dic̄ ad aliqd.⁊ respectū pōt eē rōnis tm̃.q: repiť hic ordo qui nō est nisi ℔m rōnē tm̃.sic̄ est ordo eiusdē ad seipsuz.iō si dicať eiusdē idē erit rel'o ℔m rōnē tm̃. Tertio dicebať de relatiōe q̄ pōt icipe eē in aliquo nulla mutatione facta in ipso.Nā si rel'o ℔m se diceret rē aliq̄z vel dicet aliqd nō posset icipe eē in aliquo nll'a mutatiōe facta in ipo q: nihil pōt hīe rē aliq̄z quā p̄z⁹ non hēbat vel rē sub alia nūatiōe quā p̄z⁹ hēbat nll'a mutatiōe fctā in ipso ⁊ q: tria p̄dicamēta realia dicūt rē ipsā.⁊ q: illa sex p̄dicamēta dñt rē sub quodā mō.iō ℔m talia p̄dicañta nihil pōt icipe eē tale nisi p mutationē facta in ipo.vt si qd de nō igne fiat ignis vel de bipedali fiat tripedale vel de albo fiat nigrū.sp erit per mutationē factā in ipo subo vt in ipa re vbi icipit eē aliq̄ res ⁊ aliq forma que p̄z⁹ nō erat.sic̄ ⁊ in alīs sex predicamentis.vel si aliqd exñs sursuz icipiat eē deorsuz ⁊ hēat aliō vbi q̄z p̄z⁹:hoc est p mutationē factā in ipso:nō q̄ oporteat ipsuz hīe alia q̄titatē quā p̄z⁹ nō hēbat.vtputa si ℔m aliq̄z rōnē q̄titatis cōpetat ei hīe vbi.hz q: q̄titate illā hz alio mō.q: hz eā deorsuz quā p̄z⁹ hēbat iur sum. sz rel'o dic̄ ipaz hitudinē.vl' dic̄ ipz ordinē ordo aūt pt alicui cōpetere de nouo nulla mutatōe facta i ipo quo nō pōt icipe in aliquo eē realis rel'o nll'a mutatiōe facta i ipso.nō aūt pōt in aliq̄ icipe eē nouū vbi vel nou⁹ sit⁹ vel nouū qñ vel noua passio mutatiōe nō facta in ipso.Ex hoc appere pōt q̄ rel'o nullū aliō eē nec a.iō ineē hz nisi eē vel in eē fundamēti.eē eni vel ineē similitudinis nihil est aliō q̄z eē vel in eē albedinis.sed oia predicamēta hñt aliquo mō aliud eē vel hnt aliū modū essendi respectu sub qua sit eē fundamēti.Nā q̄titas vt pficit rē ℔m se dat ei qōdā esse:vtputa: q: dat ei eē extēsuz.vt aūt pficit rēi ordie ad locū dat ei aliō eē vtputa dat ei eē sursuz vel eē deorsuz.vl' eē ℔z aliō vbi. vt si quātitas est illō per qō cōpetit rei esse in loco.illa res que est q̄titas ℔m se dat eē q̄ntū per cōparationez ad locū.dat eniz eē vbi ℔m quē modū loquēdi ait phs q̄ soztes est alter a seipso ꝓut est in theatro ⁊ foro.vt habeť in q̄rto phic.iō in ipsa re est aliq̄ mō aliud eē ex alio vbi.⁊ ipa res dz altera a se.si est in alio ⁊ alio vbi. sz rel'o ℔m q̄ rel'o est que nō facit rōnē alteraz nec dat ei aliud eē q̄z eē fundamēti. ⁊ q: nō hz aliō eē.iō sine alteratōe subti pt qs de nō sil'i fieri sil'is.q: oia idicāt q̄ cetera p̄dicañta sūt magis realia q̄z rel'o.nullū.n. aliō p̄dicam dicit solū ordinē sicut relatio.Sz vel dicit ipsaz rē vel rē sub ordine.Ex hoc aūt apparet quesitū

q̄ relatiua dicunt ad ꝙuertētiā. Nā nō oportet q̄ res vna que est in vno q̄ sit in alio. vt si ordo ille partium qui facit sic̄ est in re locata. vt puta q̄ aliqs hz caput ⁊ pedes sic situatos nō opz q̄ hi⁹ partes sic ordinate ⁊ in re locate. vel hi⁹ mēbra sic ordinata sint in re locate. pōt ergo ꝓtingere q̄ nō aliqd habeat habitudinē ad aliō q̄ res illa que est in hōte talē habitudinē. non sit in illa re ad quā hz hi⁹ habitudinē. Si ḡ cetera p̄dicamēta alia a rone dicūt rē aliquā nō opz q̄ dicant ad ꝙuertētiā. imo p se loquēdo nō dicunt ad cōuertētiā. sz q̄ relatio ipm ordinē si aliqd habeat ordinē ad aliqd quin illud habeat ordinē ad ipm aliquomō vel fm rē vel fm rōnē. imo si in alīs p̄dicamentis repiat ꝙuertētia hoc erit rōne ipsi⁹ respect⁹ nō rōne rei. iō si in alīs est ꝙuertētia: hoc erit ꝓut induūt quēdaz modū relatiuū. in rone ḡ est per se ꝙuertētia que dic̄ ipm ordinē nō aūt in alīs. Immo relatio fm suā qdditatē dicit ipm ordinē ⁊ dicit solū ad aliqd nō aliqd. cetera vo p̄dicamēta dicunt aliquomō aliqd. pz ex eo q̄ in diuinis sola relatio manet fm rōnē qdditatis. cetera vo predicamēta si ibi aliquomō ponunt in subaz trāseūt. Et si querat vtrū rel'o aliquo mō dicat aliqd. dicemus q̄ aliud est dicere aliqd p modū implicationis. vt q̄ ipm iplicat: ⁊ q̄ ipm intelligere dat. ⁊ aliud est dicere aliqd: q̄ sīgt ipsum. Justū enim solā q̄litatē sīgt. implicat tn subm. ⁊ iustitia solā q̄litatē significat. nō tn sīgt subm cū sit qd abstractū. sz ipm intelligere dat. relatio ḡ in ꝯcreto pōt iplicare aliqd. vel in abstracto pōt dare itelligere aliqd fm quē modū loquēdi locutus est btūs Aug⁹. q̄ oē qd relatiue dī est aliqd excepto eo q̄ relatiue: tn rel'o nō sīgt aliqd sz solū ad aliquid.

¶ Resumam⁹ ergo distinctionē trimēbrē ꝓus factaz dicētes q̄ rō p̄dicamēti. vel sumit ex ipa re vel ex ipso ordine. vel ex re sub ordie. Si ex ipsa re. hoc est tripl'r. q̄ illa res vel est aliqd per se exīs. vel est aliqd in alio. si per se exīs sic est suba. si est aliqd in alio sic est quātitas ⁊ q̄litas. vel al'r dici pōt. q̄ si ex re sumit rō p̄dicamenti tūc res illa vel predicat de subo eētial'r vel accidētial'r. si eētial'r sic est suba. sola enim suba p̄dicat eētial'r de indiuiduis per se existētib⁹. Si accīntaliter sic est quātitas ⁊ q̄litas. Posset ⁊ tertio mō fieri distinctio. q̄ res illa vn sumit rō predicamenti. vel est alioꝝ fundamentū: ⁊ sic est suba in qua fundant oia alia. sola enim suba est fundamētū oiuz alioꝝ p̄dicamentoꝝ. Si vo nō sit hi⁹ fundamentū: ⁊ tn dicit rem aliq̄ absolutā. sic erit quātitas ⁊ q̄litas que sic distinguunt. q̄ q̄titas dicit rē absolutā subz extēdētē q̄tū ad quātitatē ꝓtinuā. vel subm multiplicātē q̄tum ad discretā. q̄titas enim ꝓtinua extēdit illud in quo est. discreta vo multiplicat illa in quib⁹ est. q̄litas vo dicit rē aliquā absolutā subz pficiētē vel iformātē. ⁊ si querat q̄re q̄litati plus q̄ quātitati appropriat pfectio ⁊ informatio. dicem⁹ q̄ q̄litas magis sequit formā. quātitas aūt magis mām. iō lz quātitas sit quedā pfectio ⁊ quedā iformatio subi. pfectioi tn mō hoc est q̄litas que sequit ipsam formā. vel pōt dici q̄ q̄titas hoc hz spāl'r q̄ extēdit vel multiplicat illud in quo est. ⁊ iō ⁊ hoc distinguit a q̄litate. q̄litas ḡ pficit tn. ergo distinguit a q̄titate que non solū pficit sed multiplicat vel extēdit. substātia igit quātitas. q̄litas. sunt tres res ⁊ faciūt tria predicamēta realia adiuicē diuersa per diuersuz modū exīndi. Nā suba fm id qō est hz per se eē sed nō hz esse extēsum. quātitas vo nō hz esse per se sz hz esse extēsuz. q̄litas aūt de se nō hz eē nec per se nec extensuz. igit si ex re sumit ratio predicamēti sic sunt tria predicamēta que dicta sunt. si aūt nō sumit ex re. sz ex ordine sic est vnū p̄dicamētū. s. relatiōis. rel'o autē solū ordinē sīgt: iō nulla rē addit fm se ⁊ nulla rez minuit nec mutat: q̄ nulla rē sīgt loquēdo de re ꝓut dicit aliqd. nō enim significat rē que sit aliqd. sīgt aūt rem relatā que est ad aliqd. vñ boeti⁹ in li. de trinitate ait q̄ non igit dici pōt p̄dicationē relatiuā q̄ rei de qua dī fm se vel addere: vel minuere: vel mutare. q̄ ei⁹ rō tota non in eo q̄ est per cōpationē aliquo mō se hze. Si ergo tota p̄dicatio relatiua est fm aliqd se hze. nō fm aliqd existere. relatio fm suā qdditatē nō dicit rē aliquā vel exīntiā aliq̄. sz solū dicit ipaz habitudinē vel ipsuz ordinē. sz si rō predicamēti nō sumit ex ipsa re nec ex ipso ordine: sed ex re sub ordine. sic sunt illa sex predicamēta. quoꝝ distinctio vt sciat notandū q̄ fm phm in predicamētis oia alia sunt in p̄mis vel dicunt de p̄mis ⁊ destructis p̄mis impole est aliqd aliorū remanere. ⁊ sepi⁹ dicit in p̄dicamētis q̄ indiuidua suba est cā essendi alīs ⁊ hīs que de subo dnr ⁊ hīs que in subo sunt. ¶ Dicem⁹ ḡ q̄ suba p̄ma siue idiui duū ⁊ est ⁊ hz eē hoc. fm aūt q̄ hz esse hoc. hoc est in agēte efficiēt ⁊ hic ⁊ nūc q̄si formal'r ex mā. nis formal'r dī eē idiuiduatio per ꝓditiōes māe que sunt esse hic ⁊ nūc. ḡ aliud eē dat ipsi idiuiduo. ⁊ illud per qō hz eē sīgtū. aliq̄ ḡ p̄dicamēta sumunt ex ipso eē aliq̄ aūt ex eē sīgto. Sed dare esse est dupl'r. vel simpl'r vel fm qd. ⁊ dare eē fm q̄s siue esse accīntale est dupl'r: q̄a hi⁹ esse accīntale ⁊ fm qd. vel sequit mām ⁊ est esse p extensionē vel multiplicationē. vel sequit formā ⁊ est eē fm pfectionē ⁊ fm iformationē. eē aūt simpl'r dat suba. eē aūt accīntale per extēsionez dat q̄titas. eē aūt per iformationē dat q̄litas. hic ḡ tria sumunt fm esse siue sumunt fm modū exīndi simpl'r ⁊ absolutuz. illa vo. 6. sumunt fm eē sīgtū. vel fm ordinē ad aliud. relatio vo nō ꝓprie sumit fm eē nec fm exīntiā. sz soluz fm ad aliud se hze. ex quo ḡ apparet q̄ cū idez sit esse fm se ⁊ fm significatū vel eē in ordine ad aliud. eedē sunt res ex quib⁹ sumunt p̄dicamēta realia que sunt sola tria ex qb⁹ sumunt p̄dicamēta hītualia. sz nō est idē modus accipiēdi. Dicem⁹ enī q̄ solū in istis sensibilib⁹ repiunt oia p̄dicamēta. in angelis enim nō est qn nec sit⁹ nec hit⁹. iō ex istis sensibilib⁹ opz ista accipere. forme aūt sensibiles nō idiuiduant ex seipsis. sz idiuiduant ex ordie ad aliud. forme ḡ sensibiles non dāt eē fm se. sz dāt eē significatū in ordine ad aliud. vt puta in ordine ad agēs. vt q̄ sunt ex hoc agēte vel in ordie ad tps. vt q̄ sunt nūc vel q̄ ad locū: q̄ sunt hic. ꝓp qō bn dictū est q̄ modus eēndi rez sumēdus est ex eē ⁊ ex ordine. sz si ex eē fm se sic sunt vt sepi⁹ diximus illa tria p̄dicamenta. si ex ordine ad aliud. opz q̄ ille ordo ad aliud aliq̄z variationē faciat in mō exīndi rez. ꝓp qō opz q̄ sit talis ordo ad aliud q̄ ex illo ordine res depēdeāt. Dicemus enīz q̄ ista sensibilia tripl'r depēdēt ex ordine ad aliud. depēdēt enim ex agēte: q̄ sunt gnabilia ⁊ corruptibilia. depēdēt ex tpe: q̄ sunt nūc. depēdēt etiā ex loco: q̄ sunt hic. Illa ḡ sex p̄dicamēta que dicūt res in ordine ad aliud. vel hic erūt in ordine ad agens. vel ad tps. vel ad locū. si ex ordie ad tps sic sumit p̄dicamētū vnū. videlicet qn. si ex ordine ad agēs sic sumunt duo p̄dicamēta. actio videlicet ⁊ passio. Si ex ordie ad locū sic sumunt tria. vbi. situs. ⁊ habitus. quando ergo sumit ex ordine ad tempus. Dicemus enim q̄ motus celestis aliquā influētiā hz in hec inferiora. varietas ergo istoꝝ inferioꝝ sumpsit actualis siue passibilis ꝓut est subiecta priori ⁊ posteriori supcelestis mot⁹ facit qn in istis sensibilib⁹. Dicemus enī q̄ a motu supceleſti habet eē oīs varietas fm

bus inferioribus. nō solū actualis sed etiā passibilis. Nā ꝛ ipsa quies istoꝝ inferiorū reducit in celestem ordinē ꝛ mēsurat tpe. Nō solū eni pri⁹ ꝛ posteri⁹ supceles tis motus. sed etiam prius ꝛ posterius motu in istis inferiorib⁹ reducit in prius ꝛ posteri⁹ supcelestis mot⁹. Sed etiā pri⁹ ꝛ posteri⁹ in quieto ꝓut aliqd qui est ꝛ hz se eodē mō nūc ꝛ pri⁹. istud nūc ꝛ pri⁹ in quiete reducit in nūc ꝛ pri⁹ supcelestis mot⁹. facit ergo ille mot⁹ ad uarietatē istoꝝ inferiorū. ꝛ hec uarietas reducit in istū motū. sicut nūc ꝛ pri⁹ in uarietate reducit in nūc ꝛ pri⁹ illius mot⁹ ideo qñ reducitur in tps. Nā sicut pri⁹ ꝛ posteri⁹ in supceleſti motu ut sunt numerata ab aia complent rōnem tpis. sic prius ꝛ posteri⁹ in uariabilitate istoꝝ inferioꝝ ꝓut numerus talis prioris ꝛ posterioris est cātus in illo nūero poris hz rōnez qñ. ideo dicit in. 6. ꝓncipijs. ꝙ qñ est ſm qđ aliqd dicit tpale ꝛ uariabile. uariabilia enim ꝛ tēporalia sūt ista inferiora uel ſm se uel ſm suas partes. nō solū quātū ad motū qz nō est eoꝝ motus cōtinuus. Sed etiā q̄tuz ad quietē qz nō semp quiescūt. dico autē ſm se uel ſm suas partes. qz ela ſm se tota nō sūt corruptibilia. ꝛ tota aūt forte ſz se totā necesse est ꝺescere. In uariabilitate ꝙ istoꝝ inferioꝝ sumit qñ ꝙ reducit in tps. qz est id qđ relinquit ex adiacentia tpis. siue talis uarietas sit mot⁹ siue pſuatio mot⁹ quicqd eni mēsurat tpe ſm qđ mēsurat tpe hz eē qñ ut si querat qñ quieuit hoc pōt rñdi heri. ꝛ si querat quo quieuit assignabim⁹ in ipsa quiete prius ꝛ posterius. ꝛ dicem⁹ ideo quieuit qz habuit se eodē mō nūc ꝛ pri⁹. in quocūqꝫ aūt est sic assignare nūc ꝛ pri⁹ illud cadit sub qñ. Dicem⁹ ergo ꝙ mot⁹ ille celestis ſm ea que videm⁹ nō hz quietē oppositaz. ꝙ si dicat ꝙ motus ille aliqñ cessabit. dicem⁹ ꝙ uex est. Sed hoc scimus solū reuelatiōe diuina. nō aūt ex sensibilib⁹. tps ergo est numer⁹ prioris ꝛ posterioris fundat⁹ in motu celi. Sed qñ numerus prioris ꝛ posterioris fūdat⁹ in aliꝭ motib⁹ uel in pſuatiōe alioꝝ motuū. ¶ Ex ordine ergo ad tps sumit ynū ꝑdicamentū. ſ. qñ. ex ordine aūt ad agēs sumunt duo. actio. ſ. ꝛ passio. prout eni agēs hz in qđ influat: sic sumit ꝑdicamētū actiōis sed ꝓut passuz hz in quo recipiat. sic sumit ꝑdicamētum passiōis. ex ipso eni influxu ab agēte in patiēs ꝛ ecōuerso sumūtur hic duo ꝑdicamēta. nō ꝙ agēs aliquid immittat ab extra. Sed eoipso ꝙ per agens fit aliqd actu tale qđ erat potētia tale ipsa actiuatio dicit influxus agētis ex qua actiuatione sumit actio et passio. actio quidē ꝓut illā actiuationē facit agēs in patiens. passio vo prout eadem actiuationem recipit patiēs ab agēte. actio ergo nō est nisi passio cōuersa ꝛ passio actio cōuersa. si eni incipis ab agēte ꝛ uadis in patiēs ꝛ dicis ꝙ agēs agit in patiēs ꝛ habes ꝑdicamentū actōis. Si aūt ecōuerso. pcedis a patiēte ꝛ uadis in agēs ꝛ dicis ꝙ patiēs patit ab agēte. habes predicamētū passiōis. iō dī in. 3. phic. ꝙ actio ꝛ passio nō differūt nisi sicut via qua itur thenis thebas ꝛ thebis thenas. ſm ordinē aūt ad locū sumunt tria ꝑdicamenta. Nā accipiēdo locū large pro ipso ptinēte. dicem⁹ ꝙ locus hz locatū siue cōtinēs hz cōtētū ꝛ ecōuerso. cōtentū hz cōtinēs. ꝓut aūt cōtinēs hz contentū uel ꝓut locus hz locatū sumunt duo predicamēta. ubi. ꝛ sit⁹. Nā loc⁹ dī habere locatū duplr. uel ꝓut hz ipm ſm se. uel ꝓut hz ipz ſm ordinē ad partes. Si ſm se sic sumit ubi si ſm ordinē ad partes sic sit⁹. ubi eni est ordo locati ad locuz ſm se nihil est aliud ꝙ circūscriptio corpis a loci circūscriptiōe ꝓcedēs. ꝓut ergo locatū haberet a loco ut qz circūscribit a loco ſm se sic cōpetit locato hīe ubi ꝓut locatū circūscribit ab alio ꝛ alio loco sic cōpetit ei aliud ꝛ aliud ubi. ut si circūscribit a loco sui siue cōpetit ei ubi sursuz. si deorsum deorsū. Sed si ꝓsideren⁹ ꝓut locatū habet a loco ꝛ circūscribit a loco nō solū ſm se sed ſm quēdā ordinē partiū: utputa qz circūscribit hoc ordine partium qz habet partes erectas. utputa qz stat sub alio ordine partiū qz hz partes curuatas ꝛ sedet sic sumit predicamētū sit⁹ siue positiōis. statio eni ꝛ sessio pōnes sunt. ¶ Ex loco ergo siue ex ptinēte ꝓut ptinēs hz cōtētū sic sumunt duo predicamēta. ubi: ꝛ sit⁹. sed ex eodē cōtinente ꝓut ſm ꝓuersum ordinē. ut ꝓut contentū hz cōtinēs. ut ꝓut corpus hz uestē ꝛ digit⁹ ānulum. sic sumit habitus. iō dicit comē. sup. 9. meta. c. de habitu. ꝙ habit⁹ est ubi ꝓuersū. vñ ait qđ dī eni ꝙ cōtentū ſm hūc modū hz ptinēs. ꝛ hoc est ꝑdicamētū habit⁹. ꝛ subdit ꝙ qz cōtinēs hz cōtentū ſm hūc modū ꝙ loc⁹ hz locatū hoc est predicamētū ubi. ꝛ ait ꝙ vniuersal⁹ respectus in hoc ꝑdicamēto est ꝓuersus illi qui est in ꝑdicamēto habit⁹. ſm ergo cōmētatorez ubi est habit⁹ ꝓuersus uel ecōuerso habitus est ubi cōuersum. sed ſm simplicium in predicamētis. habitus videt eē nō ubi ꝓuersum: sed situs ꝓuersus. sic eni distinguit simplici⁹ situ ab habitu: qz si corpus ptētū ad aptat ptinēti sicut uestis adaptat corpori. sic est predicamētū habitus. decem ergo sūt predicamēta. tria sumpta ex ipsis reb⁹ ſm se ꝛ absolute. ſ. ſba q̄titas ꝛ qualitas. ꝛ vnū sumptū ex ipso ordine ſm se: ut relatio. ꝛ sex que nec sumunt ex reb⁹ ſm se: nec ex ordine ſz se. sed ex reb⁹ ut sūt sub ordine. ꝛ ordinant ad aliō ut ex ordine ad tps qñ. ex ordine ad agēs actio ꝛ passio. ex ordine ad locū siue ad ptinēs. ubi. sit⁹ ꝛ habit⁹. ¶ Hīs itaqꝫ dictis circa distinctionē predicamētorum occurrūt multe ꝛ uarie dubitationes. ¶ Dubitaret forte aliqs ꝙ tps nō facit predicamentum sicut qñ. videtur ꝙ tempus cum sit aliquid principali⁹ q̄ qñ deberet potius facere predicamentum q̄ quando. eadem etiaz qđ erit de loco ꝛ ubi qz locus nō facit p se predicamētū. sed ubi. ꝓpter qđ sciēdū ꝙ tps nō dependet a qñ. sed dependentia qua hz tps est ex subiecto in quo fūdat: nō ex ordine ad aliud. ideo dependentia tpis nō est ex ordine ad aliud: sed ex ordine ecōuerso in quo est. eo ergo mō dependet quantitas: ꝛ q̄litas. iō ad aliqđ istoꝝ predicamētoꝝ reducitur tps. ergo res queda est. ꝛ nō est res in ordine ad aliud extra. sed est res dependens a ꝓpo subiecto. uel ergo dependet sicut informas ꝛ tūc ptinebit ad ꝑdicamētum q̄litatis: uel sicut multiplicās ꝛ extendēs ꝛ sic ptinebit ad predicamētū quātitatis. hz se eni tps ut multiplicās rōne sui qz de se est numerus. ꝛ ut extendens rōne subiecti. est eni numer⁹ applicatus ad ptinuum. nō ergo inuenit in tpe modus essendi principalis qui facit predicamētū. qui modus est nō reduct⁹ in aliuz modū formalr. qz reducit in quātitatē cuius est extendere ꝛ multiplicare. sic etiā nec locus facit per se predicamētū. Sed ubi facit per se predicamētū. Nā res dependet ex tot ex quot hz eē. ꝛ ſm ꝙ alio ꝛ alio mō dependet sic aliter ꝛ aliter hz esse. quātitas ergo locati ut dependet a ꝓprio ſbo ꝛ ꝓut extēdit ipsuz sic ptinet ad predicamētū quātitatis ꝛ cōpetit ei talis modus essendi sicut accidēs in ſbo. Sz ꝓut ſm quātitatem corpus circūscribit loco ꝛ dependet a loco sic illi quātitati cōpetit ali⁹ modus essendi qz cōpetit ei eē in loco. uel per illā est locās in loco qui modus essēdi nō est sicut accns in subiecto. sed sicut ptētū in ptinēte. locus autē ex eo ꝙ cōtinet locatum non competit

ei alius modus essendi: q2 locus ſm qō huiusmodi nihil recipit a locato nec habet esse per locatū ſm dependentiā suā ⁊ esse suū hz per ſbm in quo est ideo nō facit predicamētū per se q2 hi⁹ modus essendi reducitur in aliquē aliū modū superiorē utputa in modum quātitatiuū. est enim locus in predicamēto quantitatis. Sed dices q tps etiā est per aliqd extra. utputa per aiam q2 formalitatē suā habet ab aia. sed ex hoc nō sumit ſpālis rō predicamēti. Nā si eēt formaliter ab aia faceret aliqō per se predicamētum. tūc oia vniuersalia eēnt in illo p̄dicamēto. oia eni vniuersalia sūt in re extra. formaliter aūt sūt per cōsiderationē intellectus. ⁊ q2 ut dicit cōmētator in p̄mo de aia. intellectus est ille qui facit vniuersalitatē in reb⁹. uel possumus dicere q cū mot⁹ celi sit cōtinu⁹ qōlibet p̄ius ⁊ qōlibet posteri⁹ est ibi in potētia. Si igit debeāt hec fieri in actu uel accipi ſm actū hoc erit ſm ꝓsiderationē aie. ex hoc ergo arguit q tps ſm qō hz esse materiale ⁊ fz qō hz esse in re exteriori habeat eē in potētia. ex eo aūt q est in potētia nō sumit rō p̄dicamēti. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs q ex ordine temporis ad tēporalia nō sumunt duo p̄dicamēta. Sic sumunt ex ordine agētis ad patiēs. dicem⁹ eni q ꝑt agēs hz patiēs in qō fluit sumit p̄dicamētū actiōis. sed ꝑt patiēs hz agēs a quo influxū recipit sic sumit predicamentum passiōis. ergo a simili ꝑt tpale hz tps a quo mēsurat sumet predicamētū qñ. q2 hoc est qñ id qō ſm tēporale mēsurat a tpe: ergo ꝑt tēpus hz tēporale qō mēsurat sumet aliud p̄dicamētū. erūt ergo ex ordine tpis ad tēpus duo predicamēta. sicut sunt duo ex ordine patiētis ad agēs. ad qō dici potest q actio quedā pfectio est ab agente in passo. hi⁹ aūt actio dependet ab agēte ⁊ patiēte. ab agēte q̄dē prout est ab eo cāta. a patiente vo ꝑt est in eo recepta. nec est eadē dependētia hec ⁊ illa. Nā si agēs posset facere actionē per se existētē dependeret illa actio ab agēte. sed nō dependeret a passo. Si ergo hoc est de ratione actiōis q indigeat agēte a quo fit. ⁊ patiēte i qō recipit. ab utroq habet eē ⁊ hic modus essendi nō min⁹ erit idē formalr cū alio: ideo ex alio ⁊ alio mō eēndi nō reducto in aliud sumet alia ⁊ alia rō p̄dicamenti. imo ut aliqliter superi⁹ tāgebat nō est idē modus dependētie actiōis ut cōparat ad illud in quo est tanq̄ ad passū ⁊ cōparat ad ipsum tanq̄ ad ſbm. Nā si pfectio illa que dicitur actio fuisset in ſbo nō inducta ab alio dependeret ab eo cū quo eēt tanq̄ a subiecto. sed nō tanq̄ a passo. pfectio ergo illa que dī actio ut dependet ab agēte dicit actio ut dependet ab eo in quo est tanq̄ a passo dicit passio. Sed ut dependet ab eo non tanq̄ a passo ſz tanq̄ a ſbo sic est qlitas quedā uel quātitas ſm q agēs pōt alterādo ⁊ argumētādo. nunq̄ ergo sumit alia ⁊ alia rō accidētalis nisi ex alia ⁊ alia dependētia ⁊ ſm qō hz diuersos modos dependentie quoz vn⁹ nō reducit in aliū formalr. sicut inferi⁹ reducit inferi⁹: sic sumit ex illa re alia ⁊ alia rō p̄dicamēti. Si eni illa pfectio ut est ab agēte ⁊ ut recipit in passum nō dependeret aliter ⁊ aliter. non faceret aliud ⁊ aliud p̄dicamētū. Dicem⁹ ergo q uarietas istoz ifrioz sup quā fundat p̄dicamētū qñ dependet a motu celi tanq̄ a ſbo siue a tali motu cāta ⁊ tanq̄ per talez motū mēsurata. ut cātur a tali motu ptinebit ad predicamētū actiōis. ꝑt enim mot⁹ celi causat motū in istis iferiorib⁹ uel quietē ad p̄dicamētū actiōis reducetur. motio eniz partiū ptinet ad p̄dicamētū actiōis tanq̄ ipa actio. quies vo tanq̄ ꝑuatio actiōis. nec eni ⁊ affirmatio uel ꝑuatio ⁊ id cui⁹ est ꝑuatio ad idem p̄dicamētū ptinet. ut ꝓbat aug. ℣. de trinitate. In eodem enim genere ſm ipsum sunt genitū ⁊ nō genitū. siue genitū ⁊ ingenitū. sed ꝑt talis uarietas est per motū celi mēsurata sic ptinet ad predicamētū qñ. ꝑut ergo hi⁹ uarietas cōparat ad motū celi. pōt inde oriri duplex p̄dicamētū. actio ⁊ qñ. Sed ꝑt hi⁹ uarietas recipit in ipsa re tpali nō sumet inde nisi vnuz p̄dicamētū. p̄dicamentū. ſ. passiōis: ut motio talis sit actio sufficit q sit ab agēte. ut aūt est passio sufficit q recipiat in passo. si ergo mot⁹ celi posset facere motionē per se existētē: ita q illa motio sic eēt ab agēte q nō esset recepta in passuz. hac ypothesi stāte talis motio dato q possit dici actio non posset dici passio. talis ergo motio ut est cāta a motu celi ⁊ dependet ab agēte ⁊ dependet a passo. Sed ut est mēsurata per se loquēdo dependet a tpe sed nō dependet a re tēporali. Nā si mot⁹ istoz inferiorū eēt per se existēs ⁊ nō eēt recept⁹ in re mobili ita mēsuraret tps sicut mensura motus. dependet ergo uarietas ⁊ mot⁹ a re tpali. vno mō videz tanq̄ a re suscipiēte ⁊ tanq̄ a re passa. Jō respectu ei⁹ solū hz q sit passio q̄tuz ad ipsum motū uel q sit ꝑuatio passiōis q̄tum ad quidditatē. uarietas ergo in actu. ut est in istis inferiorib⁹ facta per motū celi est passio. uarietas aūt in potētia est ꝑuatio passiōis sicut quies est ꝑuatio mot⁹. sed hi⁹ uarietas ut cōparat ad motū celi dependet ab eo duplr. ꝓout videlicet est ab eo cāta ⁊ ꝑt per ipsuz mēsurata. per habere ergo ⁊ haberi ꝑut agēs hz patiēs. uel ꝑut habet a patiēte nō sumit alia ⁊ alia rō predicamēti. nisi ꝑut ex hoc cōsurgit in re ipsa alia ⁊ alia dependētia. ꝑut id qō cātur indiget cā agēte ⁊ ſbo recipiēte. sed ex mēsuratiōe nō ꝓsurgit alia ⁊ alia dependētia. uarietas eni indiget tpe quātū ad mēsurationē. sed indiget re tēporali solū quantum ad susceptionē. ideo respectu rei temporalis solum est passio: sed respectu motus celi ⁊ est actio ut est ab eo cāta. ⁊ est qñ: ut est per ip'sum mēsurata. ex ordine ergo ad agēs. ⁊ ex habere ⁊ haberi sumunt duo predicamēta actio ⁊ passio. ꝑt aliū ⁊ aliū modū dependētie. Sed ex ordine ad tēpus per hīe ⁊ haberi. ut per mēsurare ⁊ mēsurari. nō sumit nisi vnū predicamētū. Nā ꝑut tps mēsurat ista tpalia est in eis qñ. ⁊ ꝑut tpalia mēsurāt a tpe est in eis qñ. nō est enim in eis ex hoc aliud ⁊ aliud p̄dicamētū. q2 nō est ex hoc alia ⁊ alia dependentia. Non enim aliter ⁊ aliter se hz id qō est qñ ꝑut tps hz ipm tpale ⁊ est mēsura ei⁹. ⁊ ꝑut tpale hz tps: ⁊ ꝑut mēsuratur ab eo. Sed nō est sic de actiōe ⁊ passiōe uel de habere agēs uel de hīi ab agēte. q2 ex hoc in ipsa re que est actio ⁊ passio est alia ⁊ alia dependētia. ¶ Ex hoc aūt patere pōt clari⁹ qō superi⁹ dicebat. videlz q tps nō facit per se predicamētū. q2 nullū modū eēndi habet tps qui nō reducat in aliū modū formalr: tanq̄ inferius in supius. q aūt tale est nō facit per se p̄dicamentum. sed est aliqd in p̄dicamēto cōtentū ⁊ res alicui⁹ p̄dicamēti. si aūt tps cōsidereē ſm subiectū in quo est ut q2 fz tps subiectū ei⁹ est qd nūeratū. iste nō est modus principalis nō reduct⁹ in aliū tñ reducit in quātitatē. si vo cōsidereē tps ut hz ordinē ad aliud. utputa q2 motus celi est ab alio ut a motore celi ⁊ per consequēs ipsuz tps est ab alio cū fundent in motu. hic modus essendi nō est principalis. sed reducit in motū alium. q2 reducit ad p̄dicamētū actiōis uel passiōis accipiēdo agere ⁊ pati large ad oē mouere ⁊ moueri. sed uarietas istoz inferioz reducit in motū celi nō tāq̄ in cām. sed tanq̄ in mēsurā mensurantē. q2 hic est quidā modus dependētie principalis nō reduct⁹ in aliuz

formaliter. ideo facit predicamētum q̄ dicit q̄ñ. ⁊ si dicat q̄ habere rōnē mēsure est habere rōnez cāe. Dicem⁹ q̄ dato q̄ rō mēsurādi ⁊ causandi sit adinuicez cōnexa. vna tñ nō est alia. sicut lz rō actiōis ⁊ passiōis sit adinuicē connexa. formalr tñ vna nō est alia. nec reducet in aliā. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s. utruz ex hīe ⁊ haberi ex parte loci resultāt plura p̄dicamēta sicut ex habere ⁊ haberi ex parte agētis. ad q̄ dici pōt q̄ si accipiat. loc⁹ ꝓprie ex hīe ⁊ hāi nō pluralificant p̄dicamēta. intelligim⁹ eni q̄ loc⁹ sit q̄d imobile est eni ultimū ꝓtinētis imobile. ut pōt patere ex. 4°. phīc. vñ totus fluuius hz magis rōnem loci q̄ pars fluuij. si eni sit nauis in aqua ligata ad stipitē. lz ꝓpter fluxibilitatē aque habeat semp aliā ⁊ aliā sub se aquā tñ semp hz eundē ordinē ad totū fluuiū. semp nauis sic ligata dī eē in eodē loco. est ergo de rōne loci q̄ sit q̄d imobile. ⁊ q̄ sic est fm q̄ hi⁹ nō depēdet a loco. accipiēdo ergo locū ꝓprie fm q̄ est quid imobile ꝑt nō depēdet a locato q̄tuz est ex parte loci ex habere ⁊ haberi nō plurificant p̄dicamēta. q̄ nō plurificabunt depēdētie ⁊ per ꝓns nec modi eēndi. quot modis res dependet per tot hz quodāmō eē. ⁊ quot sunt depēdētie: tot sūt quodāmō modi essendi. ex eo eni q̄ locatū hz locū uel ecōuerso nulla dependentia erit in ipso loco. q̄ tūc faceret loc⁹ ⁊ quātitas contines per se p̄dicamētū. sicut facit ubi ⁊ quātitas ꝓtenta. Rursus in ipso locato siue in ipsa quātitate ꝓtēta nec erit alia ⁊ alia depēdētia ꝓpter loc⁹ hz eā ⁊ ꝓtinet ipsam ⁊ ꝑt ipsa locū ⁊ ꝓtinet a loco. Dicem⁹ eni q̄ res quāta hz per quātitatē eē extēsum. ꝑt quātitas cōparat ad ea tanq̄ ad sb̄m. et per quātitatē hz eē locale ꝓpter per quātitatē cōparat ad locū ⁊ ꝓtinet a loco mēsurat se loco. ⁊ ꝓseruat in loco. Sz per hoc ex habere ⁊ haberi nō plurificat talis modus eēndi. locatū enī ꝓpter hz locū habet eē locale. ꝑt habet a loco habet a loco eē locale. ergo per hīe ⁊ haberi non est nisi vna depēdētia que nō est in loco sz in locato. ergo si accipiat loc⁹ ꝓprie ex hīe ⁊ haberi nō plurificant p̄dicamēta. sic nec ex parte tpis per hīe ⁊ haberi nō plurificabātur p̄dicamēta. sz si accipiam⁹ large locū ut dicam⁹ locū eē ipm corp⁹ ꝓtinēs q̄ applicat ad ꝓtētū. sicut uestimētū applicat ad corpus. calciamēta ad pedes. sic ꝓtinēs nō hz oīmodā rōnem loci. q̄ nō est q̄d imobile. sic per habere ⁊ hāi plurificabūtur p̄dicamēta. imaginabimur quidez q̄ ꝓtinēs ad ꝓtētū pōt dici se hīe vno mō q̄ ꝓtinēs sit imobile ⁊ applicet ei ꝓtentū ⁊ ista est habitudo loci ad locatū. q̄ locus est q̄d imobile ⁊ applicat ei locatum. Alio mō pōt hic intelligi q̄ magis sit mobilitas ex parte ꝓtinētis: sicut corpore manēte in eodē loco pōt ei applicari uestis ⁊ capiti galea. Primo mō ꝓtinēs magis hz cōtētuz q̄ ecōuerso. Nā cū loc⁹ sit imobilis: magis locus dī habere locatū q̄ ecōuerso. Scōo magis: imo magis ꝓtētū hz ꝓtinēs q̄ ecōuerso. ut corpus magis habet uestimētū q̄ uestimētum corpus. Differt ergo habitus ab ubi. q̄ ubi respicit tale ꝓtinēs q̄ magis hz ꝓtētū q̄ ecōuerso. habitus aūt ecōtrario respicit tale ꝓtinēs q̄ nō ꝓprie hz ꝓtentū. imo habet ab ipso. Si ergo fm cōem modū loquēdi dicam⁹ locatū habere locū ⁊ ecōuerso. tñ vt dixim⁹ magis ꝓprie dictū est q̄tuz ad locū q̄ ꝓtinēs hz ꝓtētū. q̄tum vo ad habitū magis dī ecōuerso q̄ ꝓtētū hz ꝓtinēs lz per hīe ⁊ haberi sumunt duo p̄dicamēta. q̄. ꝑt ꝓtētū habet a cōtinēte sumit p̄dicamētū ubi. ꝑt vo ꝓtētū hz ꝓtinēs sumit p̄dicamētū habit⁹. ꝑt corpus hz uestimētū ⁊ caput galeā etiā ubi. ergo ꝓtētuz applicat ꝓtinēti et per cōsequēs habetur a ꝓtinēte. in habitu aūt ecōuerso. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis. utruz ex parte loci ꝑt ꝓtinēs hz ꝓtētū sumunt duo p̄dicamēta ubi. fm ⁊ sit⁹. ex parte aūt habitus ꝑt ꝓtētū hz ꝓtinēs nō sumit nisi vnū p̄dicamētū videlz predicamētū habitus. ¶ Ad q̄ dici pōt q̄ habit⁹ est tale ꝓtinēs q̄ fm q̄ hi⁹ q̄tūcūq; uarietatū nō facit hñtē hīe aliud ubi ut aliud situ. ut si eēt loc⁹ in loco dato q̄ aduenīret ei habit⁹ quē nō habebat nō ꝓpter hoc mutaret nec locū nec statū. sicut eni si uētus flaret ⁊ remoueret ab alio corpe aerē circa ipm existētē: lz illud corp⁹ haberet aliū ⁊ aliū aerē circa ipm. nō tñ ꝓpter hoc eēt in alio ⁊ alio loco. sic ⁊ si corpi aduenīat habit⁹ nō ꝓpē hoc mutāt nec situ nec ubi. Jn situ ergo ⁊ in ubi ꝓtētū applicat ad ꝓtinēs. sed in hitu post ꝓtinens applicat ad ꝓtētū. cū ergo aliq̄d locatū dī posse alit ⁊ alr applicari uel q̄ applicat ad aliū ⁊ aliū locū q̄ pōt applicari sursuz uel deorsuz: ⁊ fm alia loca. uel pōt talis varietas ꝓtingere. q̄ alit ⁊ alr applicat ad locū. q̄ ad locū sursuz pōt q̄s alit ⁊ alr applicari fm aliū ⁊ aliū ordinē partiū. ut alr applicabit aliq̄s ad locū sursuz sedēs ⁊ aliter stās. uel alr applicabit hñs mēbra extēsa. alit habēs mēbra curuata. imo ad vnū ⁊ oīno eūdē locū pōt aliq̄d diuersimode applicari. sicut celū q̄tum ad se totū specie in eodē ubi fm sbz. tñ in illo eodē ubi nō est semp eodē mō. q̄tuz ergo ad locū est ibi duplr alietas. vna q̄tuz ad locū habituz ꝑt res locata habet aliuz ⁊ aliū locū ⁊ sic sumit p̄dicamentū ubi. nihil est enim aliud eē in alio ubi q̄ hīe aliū locū. Scōa alietas respectu loci sumit nō ex habere aliū ⁊ aliū locū fm sb̄m: sz ex hīe ipm alio ⁊ alio mō. ⁊ sic sumit p̄dicamētū sit⁹. ꝑt ergo ꝓtētuz applicat ad ꝓtinēs sunt duo p̄dicamēta. sz ꝑt ꝓtinēs applicat ad ꝓtētū sic sumitur vnū p̄dicamētū. p̄dicamētū. s. habit⁹ q̄ nō uariat q̄tum ad rōnez p̄dicamēti. per applicari aliud ⁊ aliō ⁊ per applicari alit ⁊ alr. in loco eni nō est idē applicari ad aliud ⁊ ad aliud. Sed in hitu idem est hoc ⁊ illud: ut si aliū ⁊ aliū habitū req̄rit manus q̄ applicari aliter ⁊ aliter in pede. ex ipa ergo alietate membri. ⁊ ex ipsa alia forma mēbri sequit alietas habit⁹ ⁊ alietas disponis habitus. ut cyrotheca differt a subtelari ⁊ alit est formata cyrotheca q̄ subtelaris. q̄re man⁹ differt a pede ⁊ alit est formata man⁹ q̄ pes. Nō enim esset alt⁹ habitus man⁹ q̄ pedis. Siue eēt alia forma manus q̄ pedis. eē ergo aliū ⁊ aliū est eē alit ⁊ alr dispositū. Nō aūt sic est in ubi q̄ idē eēt hīe aliud ⁊ aliud ⁊ eē alit ⁊ alr dispositū ꝓpter q̄ ex parte loci ex hīe aliū ⁊ aliū locū ⁊ eē alit ⁊ alr dispositū in loco sumebant duo p̄dicamēta. nō aūt sic est ex parte habit⁹ q̄ possit ex hoc duo p̄dicamēta sumi. uel possum⁹ dicere q̄ locus ꝑ se ⁊ ꝓtimo rñdet toti. totū aūt pōt dupliciter cōsiderari: uel fm se: uel fm ordinē suarū partiū. Si sz se sic sumit ubi. si fm ordinē suaz partiū sumit sit⁹ ꝓtineri eni a loco hoc est eē ubi. sz ꝓtineri fm hūc ordinē partiū hoc est hīe situ. sz habitus respicit ipas partes ut galea caput. cyrotheca manū. ⁊ sic de alīs. Jn parte aūt ut pars nō est attēdere ordinē partiū. ideo habit⁹ ut habit⁹ est sumit per applicationē ad ipm ꝓtētuz ⁊ per applicationē ad suas partes. ptib⁹ autē ut ptes sūt nō cōpetit ordo partiū. uel possum⁹ dicē q̄ in manu sit cyrotheca ⁊ extēdat man⁹ uel claudat ⁊ eleuet sursū uel deorsū solū facit uariationē in loco. nō autē facit uariationē in habitu. nō ergo in habitu poterāt sumi duo p̄dicamēta. sicut sumunt ex loco. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s que fuit necessitas ponēdi predicamētū habit⁹. ¶ Ad q̄ dici pōt q̄ cōmē. in. 9. meta.

ualde large loquit de predicamēto habitus. dicit enī q aial hz cutē ⁊ arbores cortices ⁊ hoc est p̄dicamē-tum habitus. Sed hec videntur pertinere ad predi-camentū sb̄e. q cutis est pars aialis ⁊ cortex arboris dicē enī arborē hīe cortices ⁊ aial cutē. eodē mō pos-semus dicē hoiez habere pedē uel manū. esse tñ pedi-catū uel manucatū nullus diceret q ptineret ad pre-dicamētū habitus. Rursus cortex arbori ⁊ cutis ani-mali nō aduenit accidētaliter. nec ptinēt ad predica-mētū accñtis. ¶ Dicemus ergo q ex ordine ad aliō sumunt oia sex p̄nta. oia enī illa sex p̄nta ut dixim⁹ di-cūt rē aliquā in ordine ad aliud. sz oēs iste res sensibi-les in q̄bus recipiunt oia ista p̄dicamēta dependēt ex triplici alio ex agēte tpe ⁊ loco. hō tñ specialiter hz dependētiā ad aliud ut ad ip̄m habitū. natura enī nō dedit homini sufficiēter tegumētū nec sufficiēter ipz armauit indiget enīz hō ⁊ uestib⁹ q̄bus possit se te-gere: ⁊ armis q̄bus possit se defendere. ꝓpter q̄ eē armatū ⁊ esse uestitū ptinēt ad p̄dicamētū habitus. In hoc ergo videt bona esse quorūdā doctoꝝ magnorum sentētia q p̄dicamētū habit⁹ spāliter seruat in hijs que ad hominē ptinēt. Si enī ex ꝓductiōe re-rū in esse q respicit agēs ⁊ ex duratiōe tēporaliuz q refert ad tps ⁊ ex ꝓseruatiōe rerū inesse q facit loc⁹ sumūtur p̄dicamēta aliq: cū hō indigeat speciali con-seruatiōe inesse. q nō sufficit q se applicet ad ꝓtinēs q̄ ptinet ad hitudinē locati ad locū. sz opz q habe-at spālia ꝓtinētia sibi applicata ad sui ꝓseruationē. sed illis spālibus ꝓtinētib⁹ pōt sumi p̄dicamētū hitus. si ergo rō hitus recipit in aliꝭ ut dicat equ⁹ falerat⁹ uel sellat⁹. hoc nō est factū per se loquēdo ad cōser-uationē equi sz ad cōseruationē hois. nec est aduen-tū per idustriā equi sz hois. hitudo ergo vñ sūpta est rō habit⁹ ex arte uel industria hois inuēta est. iō ha-bitu ꝓtētū hz ꝓtinēs. q ex idustria cōtinētis iuētū est cōtinēs. sz in loco cōtinēs hz cōtētū. q loc⁹ est quid īmobile ad ip̄m applicat cōtētū ⁊ ex ipso cōseruatur vñ magis habet q̄ habeat. pz ergo q ex ꝓtinēte su-munt tria p̄dicamēta. duo ꝑt ꝓtinēs hz ꝓtētū. ubi. s. ⁊ sit⁹. ⁊ vnū ꝑt cōtētū hz cōtinēs. ut p̄dicamētū ha-bitus. ꝑt q̄ pz quō sumunt p̄dicamēta ⁊ quare sūt decē. ex hoc aūt habem⁹ aliquo mō uiā ad inuestigan-dū q̄ quesitū est. Nā si scim⁹ q̄d facit p se p̄dicamē-tū ⁊ quō reducunt ad p̄dicamētū. que oia declarata sūt. leue est enī scire de euo utrū facit per se p̄dicamē-tum ⁊ utrū per se ptineat ad p̄dicamētū q̄n. ¶ Ad-uertēdū tñ q de distinctiōe predicamētoꝝ diffusius locuti sum⁹ q̄ req̄rat q̄ quesita. q̄ iō fecim⁹ q scire eoꝝ distinctionē sciētificū est. ⁊ q de distinctiōe ipso-rū ⁊ quō accipiunt oia p̄dicamēta. nō meminim⁹ nos al's fuisse locutos. iō uolumus hāc māz hic diffusius ptractare. Post q̄ ergo dixim⁹ q phi ⁊ doctores di-xerūt de distictiōe p̄dicamētoꝝ: ⁊ dedim⁹ modū no-strū quō debeāt distingui p̄dicamēta. ⁊ vñ sumēda sit rō p̄dicamēti accipiētes fundamētū de iaz dictis. uo-lum⁹ ꝓbare q euū nō facit per se p̄dicamētū. ⁊ q nō reducit ad p̄dicamētū trib⁹ rōnib⁹ ostēdem⁹. ꝓma enī rō sumet cōsiderādo illud ex quo sumit rō predi-cameti. scōa cōparādo sbaz ad alia p̄dicamēta. ter-tia vo ꝓsiderādo ipsas sbas separatas in quibus pōt eē euū. ¶ Propter ꝓmū sciēdū q ut pz per habita p̄dicamēta facit modus aliqs eēndi p̄ncipalis nō re-duct⁹ in aliū modū formalr. qui modus existendi su-mit uel ex ipsa re uel ex ordine. uel ex re ut est sub or-dine. ex ipsa aūt re euū nō poterit facere p̄dicamētū per se. Nā euū realr est idē q̄ eē euitni. eē ergo per se predicamētū faceret q̄ f'm est. ostendem⁹ enīz in questionibus nostris de eē ⁊ essentia. q eē nō erat in predicamēto per se ⁊ directe. Sz reducebat ad pre-dicamētū sb̄e. nō g̃ dici pōt q euū ex re ipsa quaz im-portat per se p̄dicamētū faciat. nec etiā fac per se p̄di-camētū ex ipso ordine. uel ex ipsa hitudine quā ipor-tat. ex quo ordine ⁊ ex qua habitudine sumit predi-camētū rel'onis ut est supra diffusi⁹ dictū. Si igit cō-cederet q euū rōne ordinis ul' hitudinis quā iportat ptinet ad p̄dicamētū. nō ꝓpter hoc haberet q face-ret per se p̄dicamētū. nec ex hoc haberet q reduce-ret ad p̄dicamētū q̄n: sz ad p̄dicamētū rel'onis. attñ hoc nō est ꝓcedēdū: q euū nō dicit ipsā hitudinē nec ipsum ordinē f'm se: sz dicit rē aliq̄ sub ordine uel sub habitudine. Si ergo uolum⁹ videre quomō euū per-tineat ad p̄dicamētū. nō est accipiēda via predicamē-ti. nec ex ipsa re. nec ex ipsa habitudine sub habitudi-ne. uel ut est sub ordine. Sed si ex re ut est sub ordine accipit rō alicui⁹ p̄dicameti hoc nō erit ex ordine ad ip̄m sb̄m f'm se q ex hoc sumit vniuersalis rō accidē-tis. nec ex ordine ad cāz primā siue ad deū. q ex hoc sumit vniuersalis rō creature. ⁊ si dicat q diuersa ac-cidētia diuerso mō cōparant ad sbz. dicem⁹ uerū eē. sed hoc nō erit sine diuersitate reali. sic etiā ⁊ diuerse creature diuersimode se hñt ad cām primā. Si ex ta-li diuerso ordine uellem⁹ accipe diuersitatē p̄dicamē-torū. esset accipe diuersa p̄nta ex diuersitate rerum. p̄dicamēta ergo sumpta ex re ut est sub ordie opz q ille ordo sit ad aliq̄d cātum extrinsecū. ⁊ q euū non hz habitudinē ad aliq̄d cātum extrinsecū vñ sortiat rōnez cui. iō nō facit per se predicamētū. nec ergo ex ipsa re quā iportat euuz nec ex ipso ordine nec ex re ut est sub ordine saluare poterim⁹ q euū per se predi-camētū faciat. Sz si uera eēt positio quā quidā posu-erūt. q euū eēt in primo euiterno tūc necesse eēt po-nere q in aliꝭ euiternis eēt q̄n euale f'm illō euū. nō tñ ꝓpter hoc illō euū q̄n euale faceret per se predica-mentū. q nunq̄ ex ordine ad aliud fit per se predica-mētū. nisi ille ordo fundat⁹ sit in aliquo accñte. ut pa-tebit in q̄one sequēti. q̄n enī tpale facit per se predica-mentū ex ordine ad tps. q hi⁹ q̄n fundatū est super aliquo accñte ut pri⁹ ⁊ posteri⁹ in motu. uel in pria-tiōe mot⁹. Sed si eēt in euiternis q in eis eēt aliquid q se haberet ad euū sicut q̄n ad tps: ⁊ pp hāc silitu-dinē diceret q̄n euale. illud euale nō esset fundamen-tū super aliquo accidēte. sz ipso esse euiternoꝝ eo q̄d nō posset facere aliq̄d per se predicamētū. hac enim ypothesi stāte ipz euū q̄d esset in primo euiterno nō faceret per se p̄dicamētū. q̄d nec tps q̄d est in primo mobili per se p̄dicamētū facit. nec ⁊ id q̄d eēt in aliꝭ euiternis q se hīe ut quasi q̄n euale faceret per se pre-dicamētū. nō obstāte q q̄n tpale per se predicamen-tum facit. cui⁹ rō aliqualiter tacta est. sed in sequenti q̄one hoc planius declarabit. ¶ Scōa ratio ad hoc idē sumit ex ordīa sb̄e ad alia predicamēta. que aliquo mō tacta est cā sequenti plenius tangebat. Nam nul-lus ordo nec aliqua habitudo imediate fūdata in sba ul' in aliquo q̄d est in predicamēto sb̄e p̄t facē per se p̄dicamētū. q ul' facēt p̄ntū sb̄e uel p̄dicamētū acci-dētis. non sb̄e q tūc essent plura predicamenta sb̄e. Rursus rō p̄dicameti sb̄e sumit ex per se existere nō ex ordine ad aliud se habere. hitudo ergo fūdata im-mediate super sbaz uel super eē q̄d est in p̄dicamēto sb̄e nō pōt facere per se p̄dicamētū sb̄e nec predica-mētū accidētis. q tūc illud fundamētū sup q̄d funda-tur talis hitudo q̄d est potētia eē sba uel aliq̄d ptinēs

ad predicamētū ſ̄be ꝓtinet ad predicamētū acciden
tis qō flm est.qz nihil qō est in predicamento ſ̄be pōt
ptinere ad predicamētū accidētis.7 qz euū nihil ad-
dit supza eē euiterni nisi habitudinē quādā. cū eē eui
terni ptineat ad p̄dicamētū ſ̄be:euū fundatū super ta
li esse nō poterit per se predicamētū facere. ¶ Ter-
tia rō ad hoc idē sumit ex ipſis substātijs separatis in
q̄bus pōt eē euū. nā in substātijs tpalibus ponim⁹ p̄-
dicamētū qñ qz aliqō eē sortiūtur ex ordine ad tp̄s.
Sortiunt enī ex tali ordine esse sīgtuz.habēt enīz eē
sīgtuz cuiusmodi ſ̄be temporales ex eo ꝙ sunt hic 7
nūc.ſ̄ba ergo tēporalis ex hoc qō hz esse hic 7 nunc
similiter hoc significatū.qz tūc est apta nata esse nūc.
ex ista ergo aptitudine 7 ex isto ordine aliq̄d predica
tur de ista ſ̄ba tpali.illud aūt qō predicat de ea rōne
hi⁹ habitudinis 7 hui⁹ ordinis facit per se predicamē
tum.eo qō huius habitudo nō pōt reduci in aliā ha-
bitudinē formal̄r.istud aūt per se p̄dicamētū eo ꝙ sit
ex tali habitudine uocat predicamentū qñ. Sed ſ̄be
separate cū sint forme per se existētes seipſis indiui-
duant. Nō enim indiuiduant per eē hic nec per esse
nūc.ideo p̄dicamēta que sumunt per esse hic 7 per eē
nunc non ponimus in substantijs separatis. Dicemus
ergo ꝙ in substātijs separatis non est materia nec eis
competit indiuiduari per esse hic 7 nunc: ꝙ autem ca
rent materia non est in eis predicamentum q̄titatis
qz nō idiuiduant per eē nūc.nec est in eis p̄dicamētū
qñ.qz nō indiuiduant per eē hic nō sunt in eis illa tria
predicamēta que sumunt ex loco siue ex ptinēte hi⁹
sūt sit⁹.ubi.7 habit⁹. opz enī ꝙ ſ̄ba in qua hñt eē illa
tria predicamēta cuiusmodi sūt qñ. ubi.sit⁹. 7 relati-
ua qō dependētiā habeāt ex tpe 7 loco 7 ꝙ dependeā
ant ab eē hic 7 nūc rōne cuius possint in ea ponere ta
lia p̄dicamēta. Sz tales dependētias nō ponim⁹ in an
gelo.ſ̄ba enī angeli nec ex suo simpl̄r nec ex suo signi
ficato dependet ex tpe uel ex loco. cū enī abstrahim⁹
ſ̄bam tēporalē ab hoc esse significato. uel ab hoc eē
sensibili 7 ab illo sed nō ab eē sensibili simpl̄r ꝓsidere
mus eā ut est motui 7 trāsmutationi subiectā. ꝓsidera
ram⁹ eā ut est tpalis 7 localis 7 ut est in eā p̄dicamē-
tum qñ.7 ubi.7 iō ad naturalē cui⁹ est ꝓsiderare ſ̄baz
cū trāsmutatione ptinet ꝓsiderare de loco 7 tpe 7 per
ꝓñz de qñ 7 ubi. ¶ Dicebam⁹ aūt supza ꝙ p̄dicamēta
aūt accipient ex eē significato 7 ꝑut esse hic 7 nunc.
uel eē locale 7 tpale facit ad eē trāsmutabile. ꝑpter
qō sic possem⁹ reducere distinctionē prius factā. Nā
excepto p̄dicamēto rel'onis:dicem⁹ ꝙ aliqua predi-
camēta sumunt ex eē:aliq̄ ex eē trāsmutabili.ex eē au
tez sumunt tria predicamēta. Nā ex eē simpliciter 7
per se sumit ſ̄ba.ex eē fm q̄d 7 in alio ꝙ eē sequit ma
teriā sumit q̄titas.7 ex eē fz q̄d 7 in aliquo qō sequit
formā sumit q̄titas. ex eē etiā trāsmutabili sumūtur
6.p̄dicamēta.nā eē trāsmutabile hz ordinē ad agens
qō nihil seip̄z trāsmutat.hz ordinē ad tp̄s.qz eē tale
fm ꝙ hi⁹ est aliquo mō tpale 7 hz ordinē ad ordinē
qz esse tale est in aliquo mō locale.ex ordine ergo ad
agēs sumet actio 7 passio. ex ordine ad tp̄s qñ.ex or
dine ad locū 7 ordine ptinētis sumit ubi.sit⁹. 7 hit⁹.
¶ Aduertēdū tñ ꝙ hic esse trāsmutabile est hic eē
in ordine ad aliud.ut in ordine ad agēs 7 ad tp̄s 7 ad
locū.p̄dicamēta ergo uel sument ex eē. uel ex ordie.
uel ex esse trāsmutabili qō est eē sub ordine.si ex esse
sic sumunt tria p̄dicamenta.ſ̄ba.q̄titas.7 q̄litas.si ex
ordie sic sumit p̄dicamētū rel'onis.si aūt ex eē trāsmu
tabili uel ex eē sub ordine sic sumunt reliq̄ p̄dicamen
ta sex que sumunt ex ordine ad agēs ad tp̄s 7 ad lo-
cum. ¶ Redeamus ergo 7 dicamus ꝙ talia predica
menta que sumunt ex eē sensibili 7 trāsmutabili in se
hic non possunt ſ̄be separate. ꝓme ergo due rōnes
ostēdūt ꝙ euū nec etiā qñ euale si ponerem⁹ tale qñ
in substātijs separatis faciūt per se p̄dicamētū.sz hec
tertia rō ostēdit ꝙ nihil qō est in ipſis angelis reducit
ad qñ qō facit per se p̄dicamētū.qz qñ 7 ubi talia pre
dicamēta per se loquēdo nō ponim⁹ in ſ̄bijs separa-
tis.dicem⁹ enī ꝙ in dictis sūt solū duo p̄dicamenta.
videlz ſ̄ba 7 rel'o ut p̄z per boetiū libro de trinitate.
lz duo p̄dicamēta in oīb⁹ alijs p̄dicamētis differāt a
ſ̄bijs separatis possum⁹ enī qñq; demere p̄dicamēta
7 qñq; in eis saluare. Dixim⁹ enī in ſ̄bijs sepatis nō est
mā.nec est ibi dependētia ad tp̄s nec ad locū. Nā 7 ali
qui doctores posuerūt angelos creatos añ mūdū qō
satis insinuat ꝙ ꝑe loquēdo nō dependet ex tpe nec
ex loco.qz ergo nō est in eis mā.nō est ibi p̄dicamētū
q̄titatis.qz ỽo nō dependēt ex tpe nō est in eis ꝑe pre
dicamētū qñ.qz ỽo nō dependēt ex corpe aliq̄ cōtinē
te nō est in eis ꝑe nec ubi nec sit⁹.nec hit⁹.alia aūt.5.
p̄dicamēta ſ̄bam:quātitatē: q̄litatē:actionē:7 passio
nē 7 rel'onē possum⁹ magis ꝑe in ipſis saluare. sed in
istis ſ̄bijs sensibilib⁹ 7 potissime in hoie possum⁹ salu
uare oia.10.dicim⁹ aūt potissime in hoie ꝑpter predi
camētū hitus qui videtur spāliter ad hoiem ptinere.
patet ergo ꝙ euū qō est in angelis nō facit per se p̄di
camētū.nec reducit ad predicamentū qñ.ad quē aūt
predicamētum reducat in sequēti questiōe patebit.

Ad primū dicēdū ꝙ euū diuiditur per ỽsias
eēntiales.7 lz nō habeat aliq̄d supza se tanq̄ mēsura in quā reducat nisi eternitatē.hz tñ
aliq̄d supza se ad qō reducat tanq̄ gen⁹ qz hz ipsam
ſ̄bam ut patebit in qōne sequēti. uel possum⁹ dicere
ꝙ qñ dī ꝙ sufficit ad rōnē p̄dicamēti ꝙ diuidat per
ỽsias eēntiales 7 nō habeat aliō supueniēs gen⁹.hoc
itelligit de hijs que sūt per se in genere. uel de p̄dica
tionib⁹ de hijs qui sūt per se in genere. nā siqs argu-
eret ꝙ forma mālis ſ̄balis diuidit per ỽsias eēntiales
qz plures sūt tales forme eēntialiter differētes 7 non
hz aliud supza se supueniēs gen⁹.qz talis forma non
est ꝑpie spēs sed est pars spēi. ꝑpter qō nihil p̄dica
tur de ea sicut gen⁹ de specie nō ꝑpt hoc sequeret ꝙ
hi⁹ forma ſ̄balis faceret per se p̄dicamentū qz nō est
per se in genere. nec p̄dicat de aliquo eēntialr qō est
per se in gñe.sic 7 in ꝑposito eē 7 euū 7 talia nō sunt
per se 7 directe in gñe nec p̄dicat eēntialr de hijs que
sūt hoc mō in gñe. ¶ Ad 2m dicēdum: ꝙ euū nō re-
ducit ad q̄titatē nec ad qñ. sz reducit ad p̄dicamētū
ſ̄be.ut in sequēti qōe patebit. ¶ Ad 3m dicēdū:ꝙ id
qō sequit forma ptinet ad p̄dicamētū q̄litatis si sit ac
cidēs.eē aūt euū nō sūt hi⁹. ¶ Ad 4m dicēdum:ꝙ
euū hz aliq̄ ſ̄ilitudinē cū ipso qñ tp̄is.nō tñ hz tāta
ſ̄ilitudinē ꝙ faciat per se ꝓntū sicut qñ:qz qñ fundat
in aliquo accñte.euū aūt nō. 7 ꝙ addebat ad fortifi-
cādū argumētū ꝙ si qñ facit per se p̄dicamētū multo
magis hoc faceret euū qō est nobil⁹. Arguit oppo-
sitū nō ꝑpositū. Nā nō est ex nobilitate ipsius qñ qō
facit p̄dicamētū.sed ex ignobilitate.ut qz fundat su-
per rē aliquā que est accñs.iō pōt facere vnū de decē
p̄dicamētis accñtalib⁹. sz euū nō fundat sup re aliq̄
que sit accidēs:ideo nō potest per se facere aliqō pre-
dicamētū accidētale.nec etiā facit per se p̄dicamētū
ſ̄be cum sit in tali p̄dicamēto per reductionem solis.
¶ Ad 5m dicēdū: ꝙ oia vniuersalia sūt semp. qñ er
go qō est vniuersale et quē facit p̄dicamētū nō acci-
pit ꝓ hoc qñ uel ꝓ illo qñ. Naz lz hoc qñ uel illō

qñ sit corruptibile ⁊ nō sit semp. tñ simpliciter sūptū est semp. Nā ly hic hō ⁊ ille hō sit corruptibile. hō tñ simplr sumpt⁹ est sempitern⁹. est ergo qñ qō facit pe dicamētū semp. sed nō sufficit eē semp ad facere per se p̄dicamētū. q̄re si hoc videm⁹ in euo q̄ habeat esse sempiternū. nō ꝓpter hoc oz q̄ faciat per se p̄dicam⁹. ¶ Ad sextū dicēdū: q̄ ly euū multiplicet ſm multitudinē euitnoꝝ ⁊ in hoc magis assilatur ipsi qñ q̄ tpi nō tñ assilat ipsi qñ in eo ut facit p̄dicamētū. qz nō fūdat euū in re que sit accns sicut fūdat qñ. nec ēt depē det euū ab aliquo exteriori cāto sic dependet qñ vñ possit ex eo sumi rō p̄dicam̄ti per se. ¶ Ad 7m dicē dū: q̄ nullo illoꝝ modoꝝ reducit euū ad qñ. ⁊ ly 4⁹ modus ſm assimilationē videat cōpetere aliquo mō ipsi euo respectu qñ. nō tñ ꝓpter hoc reducit ad p̄di camētū qñ. nō est eni tāta ⁊ tal assilatio iter euū ⁊ qñ q̄ collocet ipm in p̄dicamēto qñ. imo rō arguit oppo sitū nō ꝓpositū. Nā euū assilat ipsi. ſz nō assilat ei in hȳs ꝓpter que facit p̄dicamētū. ſz in illis est ei dissile ió ex hoc arguit q̄ euū faciat per se p̄dicamētū. sicut qñ ⁊ nūc. per hoc ꝓbat q̄ reducat ad p̄dicamētū qñ. cuz nō fundet sup re que sit accidēs sicut fundat qñ. ¶ Ad 8m dicēdū: q̄ bñ arguit q̄ euū nō ptinet ad p̄dicamētū qñ. qz nō est in euo ille modus uarietatis qui est in qñ. tñ nō ꝓpter hoc ꝓcludit q̄ faciat per se p̄dicamētū. qz ut patuit euū nō hz ea que req̄runt ad faciēdū p̄dicamētū. ¶ Ad 9m dicendū: q̄ euū se hz ad euiterna sicut tps ad tpalia. qz sicut tps est mēsura tpaliuz. ita euū est mēsura euitnoꝝ. hec tñ silitudo nō est silitudo per oia. qz tps nō hz eē in ipsis tpalib⁹ Sz euū hz eē in ipsis euiternis. ió nō ualet q̄ si tēpus cāt in ipsis tpalib⁹ qñ q̄ō est aliud a tpe q̄ euū cāet in euiternis aliq̄ō bñ euale q̄ō sit aliud ab euo. ſz ip̄z euū hz aliquā silitudinē cū utroq̄. nō tñ hz silitudinez in hoc q̄ faciat per se p̄dicamētū. nec q̄ reducat ad p̄dicamētū in quo est tps. nec ad qñ q̄ fac p̄dicamētū. ¶ Ad 10m dicendū: q̄ rō arguit ab isufficiēti. nō eni uerū est q̄ q̄cq̄d hz rōnez mēsure uel reducat ad pre dicamētū quātitatis. uel ad p̄dicamētū qñ. uel faciat per se ꝓdicamētū. euū enim nihil hoꝝ est. qz nec est in ꝓdicamēto quātitatis. nec in ꝓdicamēto quando. nec facit per se p̄dicam⁹. ſz reducit ad p̄dicamētū.

q ¶ Ainto querit in quo p̄dicamēto sit euū. utz sit idē qō suū nūc. ⁊ videt q̄ euū ptineat ad p̄dicamētū aliq̄ō accidentale. qz qō aduenit alicui per se exñti vi ptinere ad p̄dicamētū accñtale. ſz euū aduenit angelo qui est per se exñs. ģ ⁊c. ¶ ℘. vi q̄ euū sit in p̄dicamēto relatiōis. qz nō dicit supra eē euitni nisi ordinē quēdā. ſz ex ipso ordine sumit relonis rō. ģ ⁊c. ¶ ℘. ut dicebat dam̄. vult q̄ se habeat euū ad euiterna sicut tps ad tpalia. ſz tps qō est mēsura tpaliū est in p̄dicamēto quātitatis. ergo ⁊ euū ptinebit ad p̄dicamētū quātitatis. ¶ ℘. ut pōt hīi ex dio⁹. 10. de diui. no. sic se hz euū ad eē sicut tps ad motū. Sz tps est passio motus. ergo euū erit passio ipsi⁹ eē. ſz passio siue ꝓprietas vi ptinere ad p̄dicamētum q̄litatis. ergo euū ad q̄litatē ptinebit. uel saltē ptinebit ad p̄dicamētū aliq̄ō accñtale. cū passio siue ꝓpetas aliq̄ō accñtale noiet. ¶ ℘. mēsurare aliq̄d est nos certificare de quātitate ei⁹. qz ut pōt hīi ex. 10. methaphisice mēsura est illud per qō scit quātitas rei. ſz id qō nos certificat de quātitate alicui⁹ vi q̄ ptineat ad p̄dicamētū quātitatis. euū est hi⁹ cū habeat rōnem mēsure. ģ ⁊c. ¶ ℘. id qō cōtinet tps opz q̄ sit q̄d extēsū ⁊ opz q̄ ptineat ad p̄dicamētū quātitatis. Sz euuz cōtinet tps. qz erit euuz postq̄ cessabit tps. ģ ⁊c. ¶ ℘. illud in quo primo reseruat rō mēsure est in gñe quātitatis. qz rō mēsure ad quātitatē ptinet. ⁊ a quātitate trāslata est ad alia. Sz iter mēsuras cātas primo reseruat rō mē sure in euo cū sit mensura nobilissima. ģ ⁊c. ¶ ℘. in ꝓtrariū est q̄ euū idē est qō eē euiternoꝝ. ſz eē est in p̄dicamēto sbe. ģ ⁊c. ¶ Ulteri⁹ aūt dubitat utrū idē sit euū qō nūc eius. ⁊ videt q̄ sic. qz sicut se hz nūc eui ad eēntiaz euiterni. ita se hz euū ad eē. ģ ⁊ pmutatim sicut eēntia ad eē. ita nūc ad euū. sicut auīc. vi uelle q̄ in simplicib⁹ idē sit eēntia ⁊ eē. ģ ⁊c. ¶ ℘. q̄ manet idē in toto aliquo mēsurat nūc illi⁹ mēsure. ut mobile qz manet idē in toto motu mēsurat nūc tpis. ſz esse angeli manet idē in toto euo ģ mēsurat nūc eui. Sed dictū est q̄ mēsurat euo. ģ idē est nūc eui ⁊ euuz. cum utrūq̄ mēsuret vnū ⁊ idē. videlz eē euitni. ¶ ℘. eē tpaliū mēsurat nūc tpis. ģ ⁊ eē euitnoꝝ mēsurabitur nūc eui cū tps ad tpalia cōparet: sicut euū ad euitna. sed dictū est q̄ eē angeli mēsurat euo qō eē nō posset nisi idē eēt euū cū nūc eui cū utrūq̄ mēsuret ipm eē angelicū. ¶ ℘. nūc cuiuslibet mēsure respondet ipsi indiuisibili. ſz eē euitni est indiuisibile. ģ mēsurat nūc sue mēsure. igit illud eē mēsurat nūc eui ſm q̄ dictuz est q̄ mēsurat euo. ģ ⁊c. ¶ ℘. in euo nō est nisi vnuz instās. ergo euū nō dicit plus q̄ illō instās. qz tūc esset diuisibile. idē ergo erit euū ⁊ suū instās. cū tātū dicat vnū q̄tuz aliud. ¶ ℘. si duo indiuisibilia sint sil nō fa ciūt nisi vnū indiuisibile: ſz euū ⁊ suū nūc sūt sil. ⁊ qōlibet est indiuisibile. ergo euū ⁊ suū nūc sūt vnū ⁊ idem qz sūt vnū indiuisibile. ¶ ℘. duo sūt de rōne ipsius nūc eui q̄ mensuret exñs ⁊ q̄ sit indiuisibile. ſz hoc hz ip̄z euū. Nā euū est mēsura existētiū: ut pōt patē per dio⁹. 10. de di. no. rursus ipsum euū est q̄d indiuisibile ģ ⁊c. ¶ Jn ꝓriū est qz sicut tps ad tpalia: ita euū ad euitna. loquēdū est ģ de euo euitnoꝝ sicut loquimur de tpe tpaliū. ſz tps qō mēsurat tpalia nō est idē qō su um nūc. qz nō est idē mot⁹ qō mobile. ģ ⁊ euū qō mē surat euiterna non est idem qō nunc eius.

Rñdeo dicēduz q̄ duo sūt quesita circa euuz. videlz in quo p̄dicam̄to sit euū: ⁊ quō se habeat ad nūc ei⁹. sic ģ ꝓcedem⁹ ad soluēdū quesi ta. qz primo adducem⁹ rōnes oñdētes q̄ euū nō pōt eē nisi in p̄dicamēto sbe. scōo declarabim⁹ quō habe at eē euū in tali p̄dicamēto. Nā nō oia que sūt in p̄di camēto sbe sūt in vno ⁊ eodē mō. ſz aliq̄ sunt ibi dire cte. aliq̄ per reductionē. nec oia que sūt in p̄dicamēto sbe per reductionē sūt ibi vno ⁊ eodē mō reductiōis ꝓpt qō nō facit scire euū eē in tali p̄dicamēto sbe q̄ dixim⁹ ꝑmo declarādū ⁊ nō sciuerim⁹ q̄lit sit in tali p̄dicamēto. q̄ dicebam⁹ scōo declarādū esse. Tertio qz aliq̄ argumēta ꝓbāt euū eē in p̄dicamēto relonis. aliq̄ in p̄dicamēto q̄ntitatis. ió declarādū erit cū euū sit in p̄dicamēto sbe. utrū cōpetit ei mod⁹ alioꝝ p̄dicamētoꝝ. ut utrū cōpetit ei mōdus q̄ntitatiu⁹. ul relatiu⁹. qz ex hoc apparebit qd ueritatiꝫ ⁊ qd fl̄itatis habebāt argumēta ꝓbātia euū eē in p̄dicamento quātitatis uel relonis. apparebit eni q̄ illa argumēta nō ostēdūt euū eē in talib⁹ p̄dicamētis. ſz solū arguit q̄ hz quēdā modū taliū p̄dicamētoꝝ. Quarto ⁊ ulti mo ꝓpt scōaz qōnez declarabim⁹ quō euū se habeat ad suū nūc. ⁊ utrū sit idē qō nūc eius. ¶ Propter pri mū sciēdū q̄. 5. rōnib⁹ possumus declarare q̄ euū de quo hic loq̄mur nō sit in alio p̄dicamēto q̄ sbe. ꝑma rō sumit si cōsideret euū ꝺdia sbe ad alia p̄dicamēta. Scōa vo si ꝑsideret quō relo facit p̄dicamētū. Tertia sumet si ꝑsideret illud vñ sumit rō ꝓdicamenti.

Quarta sumet ex parte ipsi⁹ eē per qō reponit euuz in predicamēto. Quinta aūt ⁊ ultima sumit ex parte ipsius eui. de quo videdū est ql̄iter sit in p̄dicamēto. ¶ Primavia sumit ad oñdēdū ꝓpositū ex dīia sb̄e ad alia p̄dicamēta. differt aūt sb̄a ab alīs p̄dicamentis tripliciter. primo qz sb̄a nō facit nisi vnū p̄dicamētū. ſz accēntia faciūt alia nouē p̄dicamēta. ut satis pōt patere ex. 9. meta. ubi diuidit ens in decē p̄dicamēta tanq̄ in ea que sūt per se ptes entis. ibi enī sb̄a accipit tanq̄ vnū p̄dicamētū. accīs vo tanq̄ nouē p̄dicamēta. ¶ Scōa dīia est qz alr accipit rō p̄dicamēti sb̄e ⁊ alioz p̄dicamētoz. qz rō p̄dicamēti sb̄e accipit existere per se ⁊ ꝑm se. alioz vo p̄dicamētoz ex existē in alio ul̄ ad aliō. ¶ Tertia dīia est qz vna ⁊ eadē res que ꝑm vnā hitudinē est in vno p̄dicamēto accītali pōt eē in alio p̄dicamēto accītali. ſz nunq̄ id qō est in p̄dicamēto sb̄e rō pōt eē in alio p̄dicamto. illa enī eadē res que est calor ⁊ que est in p̄dicamēto ql̄itatis ꝑm hitudinē aliā erit in p̄dicamēto actiōis uel passiōnis. calor enī pōt ꝓsiderari uel ꝑput hz eē existēs ⁊ pmanēs in sb̄o. ul̄ ꝑput hz eē in fieri ⁊ in fluxu ab agēte nec est alia res calor sic ⁊ sic accept⁹. ſz est solū ali⁹ et ali⁹ modus se habēdi. sicut nō est alia aq̄ que est pmanēs in uase accepta a fluuio q̄ ipsa que pri⁹ fluebat in fluuio. ſz solū est ibi ali⁹ ⁊ ali⁹ modus se hñdi. qz aq̄ illa ut erat in fluuio erat fluēs: ut est in uase est stās. sic ⁊ in ꝓposito nō est alia res calor ut pficit sb̄z ⁊ ut est pmanēs in sb̄o ⁊ ut in quodā fieri est ab agēte inductus nō est aliud calefactio q̄ ipse calor. eadē enī res dī calor ⁊ calefactio. ſz est calor ut pficit sb̄m ⁊ ut existēs ⁊ pmanēs in sb̄o. est aūt calefactio ꝑput cū quodā fieri ⁊ cū quadā succesſiōe est ab agēte iduct⁹. ꝑpter qō bñ dictū. qō in perier. dī q⁹ uerba ꝓz se sumpta nomina sūt. docere enī nihil est aliud q̄ ipsa doctrina. ⁊ ql̄ificare nihil est aliud q̄ ipsa ql̄itas. ⁊ calefacere nihil est aliud q̄ ipse calor. differt tn̄ ut sigtur per uerbum uel ut dicit actionē ut dicit formā quādā inherētē mō quo dixim⁹. qz ut dic̄ actionē ⁊ ut significat per uerbū accipit magis ut cōparat ad agēs ut hz eē in fieri ⁊ in fluxu. ut dicit ql̄itatē accipit magis ut est quedā res exīs in sb̄o ⁊ informās sb̄m. ¶ Aduertēdū tn̄ q⁹ cū dicim⁹. q⁹ calefactio ⁊ calefacere ⁊ calor idē sūt. oz ibi q⁹ accipiat calefactio nō ut est remissio frigoris: ſz ut est iductio caloris. ¶ Aduertēdū etiā cū dicimus q⁹ calor hz eē in succesſiōe ⁊ in fieri: ⁊ q⁹ succesſiue per agēs iducit in illo sb̄o. itelligēdū est hoc nō de calore q̄tuz ad eēntiā ſz q̄tuz ad eē. eēntia enī cuiuslibet forme simplex est. nec hz partē ⁊ partē qō ueritatē hz nō solū de sb̄ali forma etiā que imediate cōsūgit materie. ſz etiā de forma accītali que est aduenies rei cōposite ex mā ⁊ forma. Jō dī in sex predicamētis. de forma que est cōponi ꝓtigēs q⁹ est simplici ⁊ inuariabili eēntia ꝓsistēs. q̄tuz ergo ad eēntiam. forma q̄tūcūq⁹ accidētalis nunq̄ inducit succesſiue. sed semp̄ iducit tota sil̄. q̄tum tn̄ ad esse iducit successiue. Naz cū agēs facit de minus calido calidū mai⁹. nō inducit aliqua forma caloris. Sz facit q⁹ ille calor uel illa ⁊ eadē eēntia caloris plus det subiecto de eē calidi ⁊ magis sb̄m pficiat. calefacere ergo idē est qō inducere calorē magis ⁊ magis pfecte. ſz calor ⁊ calor ut est induct⁹ nō est alia ⁊ alia res calor ⁊ calor ut est induct⁹: idē erit calor ⁊ calefactio. ⁊ per ꝓns eadē res erit ql̄itas ⁊ actio. Nō est igit incōueniēs in p̄dicamētis accītalib⁹ vnā ⁊ eādē rē ꝑm aliā ⁊ aliā hitudinē reponi in alio ⁊ alio p̄dicamēto. sed in p̄dicamēto sb̄e hoc eē nō pōt q⁹ vna ⁊ eadē res ꝑm aliā ⁊ aliā habitudinē sit in predicamēto sb̄e ⁊ in predicamēto alio. Nā stati querim⁹ de illo alio p̄dicamēto. utrum sit p̄dicamētū sb̄e uel nō. q⁹ si sic tūc erūt in sb̄a duo p̄dicamēta qō est ꝓtra ptacta. Si aūt illud aliud p̄dicamētū sit accīs ita q⁹ res exīs in p̄dicamēto sb̄e ꝓz hitudinē vnā ⁊ ꝓz alia sit in alio p̄dicamēto q⁹ sit accidēs. tūc q⁹ uere est alicui accidet qō est ipossibile: ⁊ qz q̄d est in p̄dicamēto sb̄e ꝓz q⁹ hi⁹ pōt aliq̄ mō dici uere eē. nihil tale pōt eē in p̄dicamēto accītis. cū igitur euū supza eē euiterni nō addat rē aliquā ꝑm habitudinē solā. qz illō eē est in p̄dicamēto sb̄e: ꝓns est q⁹ euū in alio p̄dicamēto eē nō possit. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit si cōsideret rō rel̄onis quō facit p̄dicamētū. nā si aliq̄ rō est ꝑpt quā euū ponit in alio p̄dicamēto. potissime hoc vī q⁹ sit ꝑpter illū ordinem ⁊ ꝑpt illā hitudinē quā addit supza eē. ordo aūt ꝑm se vī respectū ⁊ rl̄onez quādā importare. ꝑpter qō bñ dictū est q⁹ si videre uolum⁹ utz euū possit collocari in alio p̄dicamēto q̄ sb̄e. vidēduz est quō rel̄o faciat p̄dicamētū. Cōstat aūt q⁹ p̄dicamētū rel̄onis est vnū de nouē p̄dicamētis accītalib⁹. Si ergo videre uolumus quō facit tale p̄dicamētū. vidēdū est quō sit accidēs. nō est autem rel̄o: accidēs ratione sue q̄ddītatis. qz q̄tum est de se nihil p̄dicat. ſz solū est ad aliud se hze. vñ boetius in libro de trinitate ait. q⁹ ad aliq̄d vo oino nō pōt p̄dicari. rel̄o enī nō dicit rē aliq̄ in se que p̄dicet. ſz solū dicit hitudinē ad aliud. iō ꝑm suaz q̄ddītatē ut est accīs dicit rē aliq̄ inherētē. opz g̃ si relatio nō est accīs rōne sue q̄ddītatis: q⁹ sit accīs rōne sui eē: uel rōne sui fundamēti. ꝑpt qō si rl̄o imediate fundaret in sb̄a uel in aliquo qō eēt in p̄dicamēto relatiōis. cū dictū sit p̄dicamtū rel̄onis eē vnū de nouē p̄dicamētis accītalib⁹. dicem⁹ g̃ q⁹ si respect⁹ aliqs uel hitudo imediate fūdaret in eo qō est in p̄dicamēto sb̄e in istis creaturis erit rel̄o ꝑm dici nō tn̄ ptinebit ad p̄dicamētū rel̄onis. euū ergo qō dicit hitudinē in ordine ad qōdā fūdamētū in ipso eē qō est in p̄dicamēto sb̄e nō poterit ptinē ad p̄dicamētū rel̄onis. nec ad aliq̄ p̄dicamētū accītale. cū ex nulla sui parte sit accīs. ¶ Ex hoc aūt appere pōt q⁹ res oiuz p̄dicamētoz que ponunt in diuinis ꝑm suā q̄ddītatez in sb̄az trāseūt. sola aūt rel̄o manet ꝑm suā q̄ddītatē qō iō est qz res oiuz alioz p̄dicamētoz accītaliū ꝓz suā q̄ddītatē sūt accīs qōdā. iō in deo ubi nihil p accidēs oia talia in sb̄az trāseūt. Sz rel̄o que ꝓz suā q̄ddītatē nō est accīs in deo ponere possum⁹ ꝑm suā q̄ddītatē rōnē ꝑe q̄ddītatis. ¶ Jnuenim⁹ qō augustin⁹ dic̄. q⁹ de⁹ ē sine quātitate magn⁹: ⁊ sine ql̄itate bon⁹. itaq⁹ magnitudo in deo dic̄ sb̄az nō quātitatē ⁊ bonitas dicit sb̄am nō ql̄itatē. res g̃ taliū p̄dicamētoz in deo nō sūt ꝑm rōnez suoz p̄dicamētoz. uel ut sūt in deo ꝑm rōnez ꝑe q̄ddītatis in sb̄az trāseūt. ſz de relatiōe nō est sic. nunq̄ enī iuenim⁹ q⁹ de⁹ sit sine rel̄one pat̄. qz pīnitas ⁊ rel̄o in diuinis manet ꝑm ꝑpriā q̄ddītatē. ¶ Ex hoc ēt patē pōt q⁹ rel̄o in diuinis facit aliter p̄dicamētū q⁹ rel̄o in creaturis. nā cū dicim⁹ in diuinis eē p̄dicamēta duo. ſ. sb̄az. ⁊ rel̄onez. rel̄o que ibi dī facere p̄dicam⁹ nō est fūdata sup aliquo accīte. ſz rel̄o in creaturis que facit p̄dicamētū nō nisi sup accidēs fūdari pōt. Nā ſz in diuinis rel̄o nō sit accidēs in creaturis: tn̄ p̄dicam⁹ rel̄onis est vnū de nouē predicamētis accītalib⁹. q⁹ qz nō pōt hoc cōpetē rel̄oni ex sua q̄ddītate opz q⁹ ei cōpetit ex suo fūdamēto siue ex suo eē: qō nō eēt nisi fūdata eēt sup accīte. iō oia relatiua in creaturis uel sumunt mō numeri sicut duplū ad subduplū: uel mō actiōis uel passiōis. sic agēs

ꝛ patiēs.uel modo mēsure que oia in reb' creatis aliq̄ accns respiciūt. agere eni ꝛ pati in creaturis non est nisi mediatib' q̄busdā accntib'.creatura eni agēs semp hz aliq̄ accns supadditū sue sbe per q̄ agit. ꝛ etiā patiēs hz aliq̄d supadditū eēntie per q̄ patitur sbe eni create agēdo ꝛ patiēdo nō se actiuat imediate ut sūt q̄d sz semp hñt aliq̄d sue eēntie supadditus. ¶ Ex hoc etiā patere pōt q̄re rlo nō facit p̄dicamē tum in creaturis ut dicat accns extrinsec' aduenies. illa tñ sex p̄dicamēta dicunt accntia extrinsec' aduenietia q̄ in p̄cedēti q̄one supponebat declarādū. Nā oia illa sex p̄dicamēta fm rōnez sue q̄dditatis uel dicūt ipm accns extrinsecū: uel dicūt ipsum accns in ordine ad extrinsecū. pōt aūt p̄dicari de re ut actio p̄dicat de agēte: ꝛ dicim' q̄ agēs agit cū tñ loquēdo de actiōe trāseūte nō fit in agēte sz in passo. aliq̄n aūt in illis sex p̄dicamētis id q̄ p̄dicat fm suā rōnē q̄dditatis nō dicit accns extrisecū: sz intrisecū siue in ordine ad extrinsecū. sicut passio p̄dicat de passo. ꝛ tñ passio est aliq̄ accns in ipso passo. Sz est tale accns in ordine ad aliq̄d extra ut in ordine ad agēs. ꝛ q̄ oia illa sex p̄dicamēta fm rōnē sue q̄dditatis uel p̄dicant accns extrinsecū. uel p̄dicāt accns in ordine ad extrisecū. iō oia illa sex p̄dicamēta fm rōnez sue q̄dditatis sūt accntia quodāmō extrinsec' aduenietia. sz rlo fz rōnē sue q̄dditatis nec est accns extrisecū nec accns in ordine ad extrisecū. q̄ nō est accns fm suā q̄dditatē. imo q̄ tota rō q̄re relo est accns sumit ex suo eē uel ex suo fundamēto. iō relo nō est accns ex ordine ad aliq̄d extra sbz sz ex fundamēto accntali q̄ hz in sbo. ¶ Ex hoc ēt patere pōt q̄ dato q̄ euū nō esset nisi in primo euiterno siue angelo ꝛ in alijs eēt q̄si q̄ dā euale q̄ illud q̄n nō faceret per se p̄dicamētuz sz q̄n tpale per se p̄dica' facit. q̄ q̄n tpale fundat in aliq̄ accnte q̄ fundat in ipsa uariabilitate rez tpaliū. fundat eni uel in motu uel in priuatiōe mot' q̄ totū ad uariabilitatē quādā ptinet. ide est g̃ q̄ q̄n tpale potest per se facere p̄dica' aliq̄ accntale q̄ fūdat in aliq̄ accnte. Sed q̄n euale per se p̄dica' nō pōt facere. Nā cū oia nouē p̄dicamēta sunt accidētia. uel cū oē p̄dicamētū aliud a sba sit accns. nullū tale p̄dicamētū pōt facē q̄n euale. dato q̄ ponerem' tale q̄n in euiternis. cū hi' q̄n nō sit fūdamētū sup aliquo accidēte nec per hi' q̄n euale si ponerēt eē faceret per se p̄dicamētū sbe q̄ nō sūt plura talia p̄dicamēta. sz reducit ad p̄dicamētū sbe sicut ꝛ ipm euū ad p̄dica' sbe reducit. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex rōne p̄dicamēti. naz modus qui facit p̄dica' est modus aliq̄s existēdi uel se hñdi nō reduct' in aliū modū formalr hi' aūt modus uel sumit ex re uel ex ordine uel ex re sub ordine. ex re aūt euū ptinet ad p̄dicamētū sbe cū eē ad p̄dica' sbe ptineat. Ex ordine aūt uel ex habitudine quā ipozrat nō possum' dicē q̄ euū ad aliō p̄dicamētū q̄ ad sbaz. Nā hitudo addita rei per quaz fit aliq̄ per se p̄dica' nō dz eē hitudo alia a sba. q̄ fz hāc hitudinē ut supza dixim' sumit vniuersalis rō accntis. nec ēt pōt esse talis hitudo ad deū. q̄ ex hoc sumitur vniuersalis ratio substantie habitudo creature. sed oportet q̄ talis habitudo sit aliq̄ extrinsecuz creatum. euum autem ad nihil extrisecū creatū respectū hz. iō si euū dicit aliquam hitudinē supza suū fundamētū ꝓpter illā hitudinē nō faciet per se predicamētū. dato g̃ q̄ euū eēt fūdatum sup aliquo accnte. nō tñ ꝓpter hoc faceret per se p̄dica' q̄ nō dicit ordinē ad aliq̄d extrisecū. sz in eodē p̄dicamēto cū suo fundamēto. attñ si nō eēt ponere nisi vnū euū ꝛ euuz eēt fundatū super aliquo accidēte. oporteret q̄ hoc q̄n euale esset fundatū sup aliquo accidēte. ꝛ nūc q̄n euale faceret per se p̄dicamētū. modus ergo accipiēdi p̄dicamētū ex ordine uel hitudine opz q̄ sit per respectū ad aliq̄d extrisecū creatū. ꝛ q̄ nō cōpetit ipsi euo nō dz euū reponi in p̄dicamēto ex ipso ordine ul ex ipsa hitudine. sz ex re ipsa. ꝛ q̄ res illa ubi fundat euū ut eē euiterni est in p̄dicamēto sbe. opz q̄ ꝛ euuz sit in p̄dicamēto sbe. Si eni euū ex sua hitudine ptinet ad aliq̄ p̄dica': nō ptinebit ad p̄dicamētū aliud q̄ ad q̄ ptinet suū fundamētū. ex ipso ergo mō accipiēdi p̄dicamēta pz q̄ euū per se nō facit p̄dica'. sed ptinet ad p̄dica' sbe. ¶ Quarta via ad hoc idē sumit ex ipso eē q̄ est fundamētū eui. Nā si eē istoruz tpaliū q̄ nō est eē euitnū ptinet ad p̄dica' sbe. multomagis eē euiternoz q̄ est eē euiternū ad p̄dica' sbe ptinebit. ꝛ q̄ ut sepi' dictū est euū supza eē euitni nō addit nisi hitudinē q̄dā opz q̄ sit in eodē p̄dicamēto cū ei' eē. q̄ nulla hitudo imediate fundata sup eo q̄ est in p̄dicamēto sbe trahit rē illā extra p̄dicamētū sbe. sz oīs hitudo sic fundata ad p̄dica' sbe ptinet. ¶ Quinta via sumit ex rōne eui. vī eni euuz se hze ad vnitatē siue ad siltatē ꝛ ad pmanētiā. sicut se hz tps ad numerū siue ad successionē. Nā sicut tps est numerus ei' q̄ hz eē successiuū ut q̄ hz eē prius ꝛ posteri'. sic euū est quedā vnitas ꝛ quedā siltas ei' q̄ hz eē pmanēs. ꝛ sicut tps nō est numer' simplr: sz est numerus applicat' ad motū: ita q̄ nullā rez addit supza motū. sic euū nō est vnitas nec siltas quecunq̄ sz vnitas ꝛ siltas hi' eē ꝛ nullā rē addit supza ipz eē. differt aūt tēpus ab euo. q̄ illud in quo fundat tps ut mot' primi mobilis est accns. sz illud in quo fundat euū ut eē euiterni ptinet ad p̄dica' sbe. Sed ꝓstat q̄ cū hitudo fundat sup accns pōt res ꝓpter talē hitudinē ptinere ad p̄dica' aliud q̄ ipsa res fm se. ꝛ ideo tps nō facit per se p̄dica'. q̄ nō dicit hitudinē dependēte eēntialr ad aliq̄d exteri' vñ possit sumi rō p̄dicamēti. tñ q̄ hitudo quā ipozrat tps ē fūdata sup aliquo accnte nō est icōueniēs q̄ tps ptineat ad aliō p̄dica' q̄ mot' qui est suū funda'. nā mot' qui est fūdamētū tpis ptinet ad predica' ubi. tps vo ad predica' quātitatis. hitudo ergo fundata in aliq̄ accidēte pōt rē trahere ad aliō p̄dica' accntale. vna eni et eadē res accntalis fm se pōt eē in aliquo p̄dicamēto ꝛ rōne hitudinis supaddite poterit eē in p̄dicamēto alio. sz hoc in sba nō ꝓtingit nec in hijs que sunt in p̄dicamēto sbe: q̄ oēs hitudines sic fūdate reducūtur ad idē predica' cū suis fundamētis. Nā si accns nō faceret nisi vnū predica'. semp hitudines fundate super aliquo accnte essent in eodē predicamēto cū suo fundamēto. Nā hitudo rē que est accns uel rem que est in predicamēto accntis nō pōt ponere in predicamēto sbe. Si ergo nō eēt nisi vnū predica' accntis oē accidēs ꝛ ois hitudo fundata sup accns ptineret ad aliud predica'. ꝛ q̄ sic est in ꝓposito: q̄ sba non facit nisi vnū predica'. ois hitudo fūdata sup eo q̄ est in predicamēto sbe in eodem predicamēto sbe in quo ponit eē suū fūda'. eoipso igit q̄ de rōne eui est q̄ sit quedā hitudo fūdata sup eo q̄ est in p̄dicamēto sbe ꝓs est q̄ ꝛ ipsuz euū in predicamēto sbe reponat. ¶ Postq̄ aūt dixim' rōnes ostēdētes q̄ euū nō pōt pertinē ad aliud p̄dica' q̄ ad p̄dicamētū sbe. uo lum' declarare per quē modū ptineat ad tale p̄dicamētū. ꝓpter q̄ sciēdū q̄ aliq̄ possūt eē in p̄dicamēto sbe uel possunt pertinere ad p̄dica' dnoz modis Nā quedā sūt in p̄dicamēto sbe uel possūt pertinere

ad tale predicamētum per se ꝛ directe ꝛ sic sunt in tali predicamēto oia per se existētia ꝛ oia illa de ꝗbus essentialiter predicat ſba que est genꝰ. ¶ Scō aūt sunt in predicamēto per reductionē nō qꝛ de ipsis predicet ſba que est genꝰ. sed ſba que est anologum ꝛ sic sunt in ꝑdicamēto ſbe. materia ꝛ forma que sunt partes substantie. de materia enī ꝛ forma nō predicatur ſba que est genꝰ. loquēdo enī de ſba que est genꝰ materia nō est ſba nec forma sed sunt partes substantie. Nā ſba que predicat de materia ꝛ forma ꝛ cōpositō nō est ſba que est genꝰ. ideo boetiꝰ in cōmēto sup predicamētis loquēs de materia ꝛ forma. siue de actu ꝛ potētia. ait ꝙ phs relictis extremis agit de medio. relictis enī extremis. i. relicta mā ꝛ forma uel ut loquamur generaliꝰ relicta potētia ꝛ actu. agit phs de medio. i. agit de ſba media. qꝛ agit de ſba composita ex materia ꝛ forma siue ex potētia ꝛ actu inuēs per hec boetiꝰ. ꝙ solū talis ſba est illa de qua ꝑdicat ſba que est genꝰ. ꝛ ꝙ solū talis ſba ꝑdicat ut genus. inuēs ēt ex hoc ꝙ de mā ꝛ forma nō ꝑdicat ſba que est genꝰ. ¶ Tertio sūt aliqua in gñe ſbe de ꝗbꝰ nō ꝑdicatur ſba que est genꝰ. nec ſba que est anologū. Sz dicūtur talia ptinere ad ꝑdicamētū ſbe qꝛ sūt actus ſbe ꝛ sic est in ꝑdicamēto ſbe ipm eē. dicemꝰ enī ꝙ eē ptineat ad ꝑdicamētū ſbe fm quādā silitudinē. sicut punctus ptinet ad ꝑdicamētū quātitatis. pūctus enī est in ꝑdicamēto quātitatis nō qꝛ sit quātitas. sed qꝛ est quātitatis terminꝰ. dato enī ꝙ quātitas de aliqbus ꝑdicaret ut genꝰ de aliqbꝰ aūt ut anologū sicut ꝑdicat ſba quo posito nec sic nec sic eēt ꝓpter dictū. ꝙ pūctꝰ eēt quātitas qꝛ semp quātitas dicit aliquid diuisibile ꝛ nihil est ꝙtum nisi qō est diuisibile. pūctus ergo non est quātitas qꝛ nō est diuisibile: ptinet tn pūctꝰ ad ꝑdicamētū quātitatis qꝛ est quātitatis terminus. cum ergo pūctꝰ sit terminꝰ alicuiꝰ rei extēse. ꝛ quātitas cōtinua eēntialiē sit quedā extēsio pūctus determinabit sibi idē genꝰ quātitatē ptinuā cuiꝰ est terminꝰ ꝛ erit pūctꝰ in gñe quātitatis nō qꝛ sit quātitas sz qꝛ est terminꝰ quātitatis. quātitas ergo est terminata qꝛ ei cōpetit hīe terminū. Albedo ergo ꝛ alia que sūt in quātitate sūt terminata ꝛ sūt tāta uel tāta. qꝛ sūt in quātitate cui cōpetit hīe terminū. Terminꝰ ꝙ qui est ipsiꝰ quātitatis fz se. nō est tminꝰ alioꝝ nisi ꝓut sūt in quātitate. uel ꝓut sūt sub quātitate. iō pūctꝰ nō ptinet ad aliud ꝑdicamētū ꝙ ad quātitatē ipsaz. terminari enī uel nō terminari per se est ipsiꝰ quātitatis. Nā ꝛ si in ifinitū eēt rō ifiniti ꝙtitati ꝓgrueret. alioꝝ aūt a quātitate est tmiari ulꝫ nō tmiari ꝓut in quātitate existit. sic ꝛ in ꝓposito ipis ſbīs cōpetit per se eē. Nā ſbe iō existūt qꝛ hñt suū accñtale eē. accñtia aūt nō existūt fm se nec cōpetit eis hīe suū accñtale esse. iō talia existūt qꝛ sūt in existēte. vñ accidētia nō sūt entia nisi qꝛ entis nec exñtia nisi qꝛ exñtis. eē ergo per se ꝛ primo est ipsiꝰ ſbe. ſba ergo est exñs per suū eē. accñtia autē existūt ex eo ꝙ sunt in ſba. ꝛ qꝛ sic est eē qō per se ꝛ primo est ipsius ſbe ꝛ ptinet ad ꝑdicamētū ſbe tanꝙ actꝰ ſbe ꝛ tanꝙ id ꝓ qō actualiꝰ existit ſba. ¶ Quarto mō est aliqd in ꝑdicamēto ſbe. nō tanꝙ ſba nec tā ꝙ actꝰ ſbe. sz tanꝙ hitudo aliq fūdata sup ipaz ꝛ hoc mō ptinet ad ꝑdicamētū ſbe nūc eui. Nā ipa ſba euiterni ꝓut hz hitudinē ad euū dō nūc eui. ita ꝙ sic euū nullā rē addit supra eē euiterni. sz solū addit quādaz hitudinē ꝛ quēdā modū se hñdi. sic nūc eui nullā rez addit sup ſbaz euiterni. sz solū addit quādā hitudinē ad euū. imaginabimur qdē ꝙ ista tpalia ꝓpter eoruz uariabilitatē nō hñt in seipsis vñ mēsurent. iō ipsum quādo qō est in tēporalibꝰ nō hz rōnem mēsure. sed solū est id per qō tpalia mēsurant tēpore qō est tpalium extrinseca mēsura. sed euiterna ꝓpter sui stabilitatē hñt in seipsis vñ mēsurent. eē enī euiterni qꝛ est stabile ꝛ totū sīl iō ut sic cōsiderat nō dicit euum. qō euū mēsurat quātitatē ipsiꝰ euiterni eē. siue mēsurat durationē eiꝰ. qō mēsurare nihil est aliō ꝙ certificare nos de ipso. ex hoc enī certificamur ꝙtum dat eē euiterni ꝛ scimꝰ ipm perpetuo duraturū. qꝛ scimꝰ ipsum eē totū sīl ꝛ si apta visiōe ꝛ intellectu eēntiali itellige remꝰ ſbas separatas ꝛ si clare videremꝰ ꝗle est eoruz eē ꝛ quō est totū sīl statim cognosceremꝰ ꝙ fm naturę cursū de rōe illiꝰ eē est duratio tāta videlz ꝓpetua. sed qꝛ illud eē sic simul opz nos reducere tanꝙ in cāz in ſbam euiterni. Nā qꝛ illa ſba est stās ꝛ fm suū existere nec est subiecta uariatiōi tpis: iō hz suū eē totū simul. bñ ergo dictū est ꝙ dicit boetiꝰ in libro de trinitate. qꝛ nūc fluēs facit tpa. nūc vo stās facit eternitatē. sicut enī simpliciter si est stās participatiōe facit eternitatē participatā. Sicut igit simultas in euiternis eēndi nullā rē addit supra eē. sic stabilitas ſbe in eis nullā rē addit supra ſbam. eē ergo euiterni ut sumit cū hac hitudine qꝛ est totū sīl hz rōnē eui. sic motus ut sumit cū hac hitudine qꝛ nūerat in priꝰ ꝛ posteriꝰ hz rōnez tēporis. sic etiā ſba euiterni ut est stās dō nūc eui. sic ipm primū mobile siue ſba eiꝰ ut est fluens dō nūc tpis. nūc ergo eui supra ſbam euiterni addit hāc hitudinē. s. stabilitatē. hiꝰ ergo hitudo uel hic modus se hñdi. ut qꝛ ipa ſba est stabilis siue stabilitas ipsiꝰ ad ꝑdicamētū ſbe pertinet tanꝙ hitudo aliqua fundata in ipsa ſba. ¶ Quinto mō ptinet ad ꝑdicamētū ſbe aliqd qō nō ē ſba nec ē actꝰ ſbe. nec est hitudo fūdata in id siue supra id qō directe ē in ꝑdicamēto ſbe. sed sup id qō est ibi per reductionē ꝛ sic pertinet ad ꝑdicamētū ſbe euū. Nā euū dicit aliquā hitudinē supra eē qō eē nō est in ꝑdicamēto ſbe directe sz indirecte uel per reductionē. Primo ergo est in ꝑdicamēto ſbe ipsa ſba per se exñs. uel id de quo directe ꝑdicat ſba qō est genꝰ. Scō sunt in ꝑdicamēto ſbe partes ſbe mā ꝛ forma. Tertio ptinet ad ꝑdicamm ſbe id per qō existit ſba ut eē qō est actꝰ ſbe. Quarto ptinet ad ꝑdicam ſbe hitudo fūdata sup ipaz subaz. ut nūc eui. Quinto ꝛ ultimo ptinet ad ꝑdicamm subē habitudo fūdata sup actū subē ꝛ ptinet ad tale ꝑdicamm euū qō dicit hitudinē fūdatā sup eē qō est actꝰ subē. ¶ Uiso quō euū est in ꝑdicamēto subē ꝛ ostēso ꝗlit ptinet ad tale ꝑdicam. uolumꝰ declarare tertiū. vide licet utrū habeat modū alioꝝ ꝑdicamētoꝝ. ꝓpt qō sciēdū ꝙ nō est icōueniēs rē vniꝰ ꝑdicamēti hīe modū alteriꝰ ꝑdicamēti. ꝛ qꝛ res multoꝝ ꝑdicamētoꝝ dicūt quēdā respectū ad aliō. scia que est in ꝑdicamēto quātitatis que est hiꝰ respectū hz ad scibile ꝛ ideuenit illa distinctio. ꝙ sūt quedā relatiua fm eē quedā vo fm dici. Nā relatiua fm eē sūt illa que fm id ꝙ sūt hñt eē in ꝑdicamēto relonis. relatiua aūt fm dici sūt illa que fm id ꝙ sunt hñt eē in alīs ꝑdicamētis ꝛ hñt quēdā modum relatiuū. sic ponimꝰ exēplū de scia que hz quēdā modum relatiuū qꝛ dī relatiue ad scibile. ipsa tn fm se est in ꝑdicamēto ꝗlitatis. sz ista distinctio de relatiuis posset fieri de alīs ꝑdicamētis. posemꝰ enī dicē ꝙ est ꝗlitas fm eē ꝛ ꝗlitas fm dici. ꝗlitas enī fm eē est id qō fm id qō est hz eē in ꝑdicamēto ꝗlitatis ꝛ sic sūt ꝗlitates fm cē. colores sapores ꝛ alie ꝗlitates. ꝗlitas aūt fm dici est res que fm id qō est nō ptinet ad ꝑdicam ꝗlitatis hz tn quēdā modum ꝗlē ꝛ sic forma subalis est ꝗlitas fm dici qꝛ hz quēdā

modū qualem ꝓut nō habet per se esse. sed est quedā perfectio materie. sic etiā oēs ſbe scde sūt qualitates ꝙz dici qz hñt quēdā modū qualē eo ꝙ nō habēt per se esse. sed sunt in ſbīs ꝓximis: ⁊ ide est ꝙ oēs secūde ſbe dicūt significare quale q̄d ut pōt patere ex predicamētis. qz significāt q̄d per modū qualē. ⁊ sicut distinxim⁹ de relatiōe ⁊ qualitate. sic possem⁹ distīgue re de quātitate. qz est quātitas ꝼm eē ⁊ ꝼm dici. quātitas enī ꝼm eē est id qō ꝼm id qō ptinet ad p̄dicamētū quātitatis ut linea supficies ⁊ cetā talia. quātitaſ vō ꝼm dici est id qō hz quēdā modū quātitatiuū. ꝼm se tñ est in p̄dicamēto quātitatis. ut virt⁹ ꝼm se que daz qualitas est. habet tñ quēdam modū quātitatiuū ut cōparat ad suū obiectū. ideo dicim⁹ ꝙ tāta virt⁹ pōt in tantū obiectū ⁊ inde est ꝙ virtutes dicunt augmētari. ⁊ dī vna virt⁹ esse maior alia que oia ideo uera sunt. qz virt⁹ que de se est qualitas quedā habet modū quātitatiuū. ꝼm hoc ergo dicere possum⁹. ꝙ euuz qō ꝼz se per reductionē ptinet ad p̄dicamētū ſbe hz tñ modū aliox p̄dicamētox. qz hz quēdā modū relatiuū ⁊ quātitatiuū ⁊ q̄litatiuū. vñ dici posset de euo qō iportat relationē ꝼm dici. pōt enī euū triplr ꝓsiderari. ul rōne ipsius hitudinis. ul rōne eī⁹ qō mēsurat hī⁹ hitudo. uel rōne eī⁹ in quo fundat talis hitudo. Si cōsideret euū rōe hitudinis quā iportat. sic hz quēdā modū relatiuū. sic enī est quedā mēsura ⁊ dī relatiue ad mēsuratū. nō tñ ꝓpt hoc ptinet ad p̄dicamētū rel'onis qz nō sufficit dicere hitudinē ⁊ importare respectū ad hoc ꝙ aliq̄d sit in p̄dicamēto rel'onis. ſz opz ꝙ illa hitudo ⁊ ille respect⁹ sit fundat⁹ sup aliqō accñte. dixim⁹ enī ꝙ p̄dicamētū rel'onis est vnū de nouē p̄dicamētis accñtalib⁹. ⁊ dixim⁹ ꝙ rel'o nō hz ꝙ sit accñs rōne sue q̄dditatis. ſz rōne sui fūdamēti. ad p̄dicamētū ergo rel'onis loquēdo de tali p̄dicamēto. ꝓut phī distinxerūt p̄dicamētū nō ptinet aliq̄ habitudo nec aliq̄s respect⁹ nisi sit fundatus sup aliquo accñte. Si aūt inueniat hitudo uel respect⁹ fundatus sup ipsa ſba uel sup aliquo qō ptineat ad p̄dicamētū ſbe ex hoc sumit q̄dā modus relatiu⁹. ⁊ illud dicetur relatiuū ꝼm dici. nō aūt ꝼm eē. euū ergo si ꝓsideretur ꝙtuz ad hitudinē quā iportat sic hz quēdā modū relatiuū. ſz si ꝓsideret ꝙtuz ad id qō mēsurat sic hz quēdā modū quātitatiuū. mēsurat enī quātitatē ipsi⁹ esse euiterni. Scim⁹ enī per euū ꝙtum sit eē euiterni uel ꝙta duratio illi⁹ eē. qz scim⁹ eā ꝑpetuā eē. ſz qō mēsurat quātitatē ipsi⁹ eē euiterni. oz ꝙ illud habeat quēdā modū quātitatiuū. euū ergo quēdā modū quātitatiuū habebit. ¶ Tertio pōt cōparari euū ad ipm eē in quo fundat ⁊ sic hz quēdā modū quātitatiuuz. qz ipz eē quēdā modū q̄litatiuū hz. Si enī forma mālis qz nō pōt per se existere ſz hz esse in mā: ex hoc hz quēdā modū q̄litatiuū. ⁊ si vniuersalia que nō possūt per se existē ſz sūt in ꝑticularib⁹ iō hñt quēdā modū q̄litatiuū ipm eē qz dicit aliq̄d aliud qō nō pōt per se existere ſz existit ⁊ eēntia cui⁹ est pfectio. opz ꝙ quēdā modū q̄litatiuū hēat. ⁊ si eē hz quēdā modū q̄litatiuū. euū qō est realr ipz eē quēdā modū q̄litatiuū habebit. pz ḡ ꝙ euū est in p̄dicamēto ſbe. hz tñ modū aliox p̄dicamētox. hz euū modū relatiuū qz importat rl'onē ꝼm dici. hz ēt modū quātitatiuū qz mēsurat quātitatē durationis euiterni. hz modū q̄litatiuū qz est realr ipm eē euiterni. ꝙ est quedā q̄lificatio eēntie nō ꝙ ipm eē sit q̄litas. ſz qz hz quēdā modū q̄litatiuū ꝼm quē modū ipa forma ſbalis est quedā q̄lificatio māe. vñ in. 5. meta. dī ꝙ q̄litas dī vno mō id ꝙ qō differt ſba ipsa. ergo dīa ſbalis nō potissime sumit ex forma quedaz qualificatio dici pōt. nō ꝙ sit in predicamēto q̄litatis. ſz ꝙ hz quēdā modū qualitatiuum. ¶ Ostēso ꝙ euū ptinet ad p̄dicamētū ſbe nō obstāte ꝙ hēat quosdā modos alioz p̄dicamētoz. restat ostēdē qualr se habeat euū ad suū nūc. qō erat ēt que situ in qōne ꝓposita. possum⁹ aūt dicē ꝙ euū realiter differt a suo nūc. qō triplr pōt declarari. ꝓmo ex hīs que mēsurat. ſcdo ex suis subiectis. tertio ex p̄dicamēto ad qō reducunt. Si enī ꝓsiderem⁹ q̄d mēsurat nūc eui ⁊ q̄d euū. apparebit ꝙ nūc eui differt ab euo. Nā ut pz per dio⁹. euuz se hz ad eē sicut tps ad motū. ſz tps ita se hz ad motū ꝙ tps per se mēsurat motū. nūc aūt tpis mēsurat illud cuius mot⁹ est act⁹. i. mēsurat mobile. Nā mot⁹ est act⁹ mobilis in eo ꝙ mobile. nec opz de hoc dubitare ꝙ tps mēsuret motū ⁊ nūc tpis mēsurat illud cui⁹ act⁹ est mot⁹. Nā ⁊ phs in. 4. phi. plane hāc sniam inuit. videlz ꝙ tps mēsurat motum ⁊ nūc tpis mobile. ergo in ꝓposito ex quo euū mēsurat eē qz se hz ad eē sicut tps ad motū. opz ꝙ nūc eui mēsuret illud cui⁹ eē est act⁹. eē aūt est act⁹ existētis in eo ꝙ exñs. hz enī se suo mō eē ad exñs sicut mot⁹ ad mobile: ipsuz ergo nūc eui mēsurabit ipsū exñs ul ipsaz subaz euiterni. ⁊ qz suba euiterni est realr differēs a suo eē. iō nūc eui ⁊ euū realr differūt. ſz qui poneret eē ⁊ eēntiā differre nō re ſz intētiōe. oporteret ꝙ euū ⁊ ei⁹ nūc itētiōe differrēt. ſz ꝙ eē ⁊ eēntia realiter differāt ⁊ ꝙ sit dare mediū iter differre re ⁊ rōne. ut in qōnib⁹ nr̄is de eē ⁊ eēntia diffusius dixim⁹ ⁊ auctē etiā haberem⁹ dicē ꝙ euū ⁊ suū nūc realr differāt. ¶ Scdo hoc idē sumit ⁊ pz ꝙ euū ⁊ nūc ei⁹ realiter differāt ex suis subiectis in q̄b⁹ fūdant ⁊ est hec ratio cōpletiua ꝓme. ¶ Cauillaret enīz forte aliq̄s dicēs ꝙ diuersa realr nō habeāt mēsuras realr differētes. nā oēs colores mēsurant albo. colores enī cū sint eēntialr ⁊ ꝼm spēm differētes mēsurant vno colore. videlz albo qō est eiusdē spēi. mēsurant ergo eo dē que nō sūt eadē specie mēsurant eadē specie. sic ⁊ in ꝓposito diceret aliq̄s ꝙ suba euiterni ⁊ suū eē cuz sint realr diuersa. possunt tñ eadē re mēsurari. nūc ergo eui qō mēsurat subam ⁊ euū qō mēsurat eē poterūt vnā ⁊ eādē rē iportare. nō obstāte ꝙ suba ⁊ eē ex ꝓmūt res diuersas. ſz talis cauillatio nulla eēt. qz que mēsurant diuersa realr. ut hñt quādā anologiam uel quādā cōueniētiā possūt nō eē diuersa uel diuersa sic accepta mēsurari possunt nō diuersa ſz que mensurat diuersa ut diuersa sūt. oz ⁊ ipsas mēsuras diuersas eē ⁊ qz ipsi ſube euiterni tanꝝ ꝓa mēsura respōdet nūc eui. ⁊ ipsi eē respōdet euū. opz ꝙ nūc eui ⁊ euum que sūt ꝓe mēsure realr differētiū adiuicē realr differre. ſz ne hec rō aliquā cauillationē patiat. dicem⁹ ꝙ euū sic mēsurat esse ꝙ fundat in ipso tanꝝ in subiecto. ⁊ nūc eui sic mēsurat subam euiterni ꝙ fundat in ipsa suba tanꝝ in subiecto. ſz que hñt subiecta realr differētia opz ⁊ ipsa realr differre. Sic̄s ḡ uellet cauillare rōnez ꝓmā sumptā ex pte subiecti. qz vnū ⁊ idem ꝼm rē ⁊ ꝼm se in subiectis realr differētib⁹ eē nō poterit. imo qz euū sic fundat in eē euitni ꝙ nō dicit rez aliā ab hī⁹ suba ex quo suba ⁊ eē in euitnis ⁊ in oib⁹ creaturis realr differūt. oz nūc eui ⁊ euuz que nō dicunt res alias in ipsis euiternis ꝙ eoz subam ⁊ esse eoz realē differētiā adinuicē habere. ¶ Tertio differt euū ⁊ nunc ei⁹: si cōsideret p̄dicamētū ad qō reducunt. uel si ꝓsideret modus ꝼm quē reducunt ad p̄dicamētuz. Nā lz euū ⁊ nunc eui ptineāt ad p̄dicamētum ſube. tñ ut patuit hoc nō est eodē mō qz nunc eui ptinet ad p̄dicamētuz ſube tanꝝ hitudo fundata

in eo qō est directe in tali p̄dicamēto. Sz euū ptinet ad hi⁹ p̄dicamētuz tanq̄ hitudo fundata in ipso esse qō nō est in tali p̄dicam̄to directe sz per reductionē. dicere eni possum⁹ q̄ nūc eui magis ptinet ad p̄dicamentū sb̄e q̄ euuz. sicut sb̄a euiterni magis ptinet ad p̄dicamētū sb̄e q̄ suū eē. Nā quicq̄d est in aliquo p̄dicamēto directe magis est in p̄dicamēto illo q̄ qō est ibi per reductionē soluz. posset eni hoc mō tertio iuestigari ōzia iter euū z nūc ei⁹. qz diuersimode ptinēt uel reducunt ad p̄dicamentū in quo reponuntur.

Ad primū dicēdū q̄ eē nō aduenit per se existēti cū ipsuz exñs existat per esse. hic eni dicit exñs eēntiā habētē eē. nō eni pri⁹ itelligim⁹ q̄ aliq̄d sit exñs z postea adueniat sibi eē qz tūc existeret priusq̄ existeret. cū ipz eē actuale de quo loquimur sit ipz existere. sz cetera que sequunt eē aduenūt rei nō existēti. z iō cetera talia sūt accñtia. ipsum aūt eē accñs eē nō pōt. attñ aliquē modū accidentis hz cū eēntia eē est act⁹ nō dicit purā potētiā. ipa eni eēntia hz tm̄ de actualitate qō pōt itelligi sine eē. nō tm̄ pōt actu eē ergo nō aduēit exñti. nec fm id qō est pōt iter accñtia cōputari. hōe tm̄ ipsum eē aliquē modū accñtalē nō est incōueniēs. qz z ipsa forma mālis hz quēdā modū accñtalē cū nō possit per se existere.

¶ Ad 2m dicēdum: q̄ ex ordine sumit rō relonis. uerū est ex ordine fm se. nō aūt est uerū ex ordine ēcludente rē. Sicut eni distinguebam⁹ relonē a predicamētis alīs. qz tria p̄dicamēta. sb̄a. quātitas. z q̄litas. dicūt ipsaz rem. relo vo dicit ipm ordinē. reliqua vo sex p̄dicamēta dicūt rez sub ordine. z qz euū nō dicit ipsaz hitudinē uel ipm ordinē solū. sz dicit rem ipsam qz dicit ipm eē cū quadā hitudine. iō ad p̄dicamētuz relonis ptinere nō pōt. lz eni ei cōpetat modus aliqs relonis. uel possum⁹ dicere z meli⁹ q̄ ex ordine sumitur p̄dicamētū relonis. uerū est ex ordine fundato super aliquo accñte. cū ipm p̄dicamētū relonis sit vnū de nouē p̄dicamētis accñtalib⁹. sz euū nō dicit hitudinē fundatā sup aliquo accñte sz sup eē qō est in p̄dicamēto sb̄e. ꝓpter qō apparet q̄ euū nō solū nō pertinet ad p̄dicam aliqō. 6. p̄dicamētoz dicētiū rē sub ordine. qz res illa sub ordine q̄ dicūt illa sex p̄dicamēta cū sint accñtalia. semp est aliqō accñs. euū aūt nō dicē accñtalē sub ordine. sz dicit eē cū quadā hitudine. z qz eē est in p̄dicamēto sb̄e. opz euū in tali p̄dicamēto reponi. ¶ Ad 3m dicēdū: q̄ euū se hz ad euiterna sicut tps ad tpalia. uel possum⁹ loqui de euo sicut loquimur de tpe est sicut z nō sicut. sic est eni euū mēsura euiternoz: sicut tps tpaliū. nō tm̄ est istud sicut per oēm modū. qz tps fundat in aliquo accñte. sz euū fundat sup eē qō est in p̄dicamēto sb̄e. ꝓpter qō nō ualet q̄ si tps ponit in aliquo p̄dicamēto accñtali cū fundamentū ei⁹ sit accñs q̄ euū possit in aliq̄ p̄dicamēto accñtali reponi. ¶ Ad 4m dicēdū: q̄ lz tps possit dici passio mot⁹ tm̄ euuz nō posset dici passio ipsius eē. Nā ad hoc q̄ aliq̄d sit passio alic⁹ oz q̄ illō sit accñs z q̄ seq̄tur illō. z iō qō nō est accñs q̄tūcūq̄ sequat aliō uel fundet in alio nō dicet passio ei⁹. tps ergo cū fundet in accñte. opz q̄ sit accñs z qz itellect⁹ tpis se quit itellectū mot⁹. habebit se tps ad motū quasi passio ad sb̄m. sed opz ibi large loq̄ de passiōe cū nullaz rez addat tps supza motū. euū ergo qz nō est accidēs imo est in p̄dicamēto sb̄e cū nullā rē addat supza eē euitni qō est in tali p̄dicamēto. iō nullaten⁹ passio eē poterit. ¶ Ad 5m dicēdū: q̄ illō per qō certificamur de quātitate rei opz q̄ habeat quēdā modū quātitatiuū. sz nō oz q̄ sit in p̄dicam̄to quātitatis z potissime si quātitas illa que mēsurat per talē mēsuram non sit quātitas fm eē sz fm dici. sic aūt est in ꝓposito. euuz aūt qō mēsurat quātitatē durationis angelice oz q̄ habeat quēdā modū quātitatiuū. nō tm̄ opz q̄ ꝓpt hoc sit in gñe quātitatis maxime cū talis quātitas durationis nō sit quātitas fm eē sz fm dici. imaginabimur eni q̄ eē habeat quādā quātitatē durationis maiorez uel minorē fm q̄ magis uel min⁹ dat. sz hi⁹ quātitas durationis nō est nisi qdā modus eēndi ea que hñt eē eternū durāt ppetuo. que aūt nō hñt eē eternū durāt in eē mai⁹ uel min⁹ fm exigētiam sue eēntie uel nāe. hñtis eē. ita q̄ vnūqō qz taliū mēsurat sua ꝓpria duratio. talis aūt quātitas durationis maioz uel minoz nulla rē addit supza ipm eē. sz solū exprimit quēdā modū eēndi ꝓpt qō nō pōt eē quātitas fz eē nec fm id qō pōt eē in p̄dicamēto quātitatis. qz tūc ipz eē eēt in p̄dicamēto quātitatis. sz solū erit quātitas fz dici. uel solū erit ibi qdā modus q̄titatiu⁹: qz ipsi eē z alijs reb⁹ a quātitate pōt cōpetē. sic aūt ptinē euū ad quātitatē qz sit q̄titas fz dici. ul qz ipsum quēdā modū quātitatiuū in ꝓncipali solone ꝓcessim⁹. ¶ Ad 6m dm: q̄ euū ptinet tps nō q̄titatie qz sit q̄titas circūdās sz iuariabiliter assistēs. est eni euū z erit cū toto tpe. z ēt erit qñ desinet eē tps nō q̄ ipz euū ꝓtēdat successiue sic ꝓtēdit tps z nec q̄ hēat ptē post ptē sicut hz tps. sz qz iuariabiliter stās durat q̄diu durat tps. z durabit cū cessabit motꝰ p̄mi mobilis: z per ꝓns durabit qñ cessabit tps. z qz erit euū post q̄ desinet eē tps. iō ipz dī ptinē. sz ꝓpter hoc nō arguit q̄ sit quātitas. sz q̄ habeat quēdā modū quātitatiuū. ¶ Ad 7m dōz q̄ aliq̄d trāsferri de vno ad aliō pōt eē fm se ul fz ipōnē nois. fz se eni siue fm id q̄ res est lux repit ꝑ in spūalib⁹ q̄ in corpalib⁹. Nā cū nomē lucis ab elucidādo z declarādo siue a mānifestādo sit positū. hoc ꝑ repit in sb̄ys sepatis q̄ in istis corpalib⁹ qz illa sūt mānifestissima in nā ut pōt patē ex. 2. meta. sz forte q̄tū ad ipōnē nois qz nobis ꝑ nō sūt ista corpalia nomē lucis a corpalib⁹ trāslatū est ad spūalia. sic z in ꝓposito dici pōt ut q̄tū ad id qō iptat mēsura ul q̄tū ad id qō ē certificari magis repit in euitnis q̄ in istis corpalib⁹. illa eni euitna z si nō sūt certiora nob tm̄ fm nāz maiorē certitudinem dāt de seipis p̄ea que hñt in seipis q̄ ista corpalia. nomē g mēsure repit ꝑ in q̄titate q̄ in euitnis q̄tū ad ipōnē nois: tm̄ in ipis euitnis pri⁹ z nobiliori mō repit rō mēsure. sz ꝓpt tale pri⁹ repiri. nō repit q̄ mēsura que est in euitnis sit in gñe q̄titatis. dato tm̄ q̄ fz reivitatē trāslatū eēt nomē mēsure ad q̄titatē discretā ad euū. nō tm̄ ꝓpt hoc optēt q̄ euū eēt in p̄nto q̄titatis. qz vo oia q̄ trāsferunt rōe mēsure sūt in tali p̄nto.

¶ Ad id aūt qō ulteri⁹ q̄rebat utrz euū sit idē q̄ suū nūc. pz q̄ nō. ꝓ qō soluēda sit argta ꝓcludētia oppm.

Ad primū g in ordiū fcm dōz: q̄ in simplicib⁹ est idē eēntia z eē. uerz est in oino simplicib⁹. ꝓpt qō in deo in q̄ est sūma vnitas q̄ est sūme simplex. ubi nlla ē cōpō realr idē est eē z eēntia. sz euitna nō sūt oio simplia. iō in eis differt eēntia z eē.

¶ Dcm aūt auic. pt saluari ut sit dcm p q̄dā cōpationē. nā i ipis simplicib⁹ nō ita differt eē z eēna. sic i rebus corpalib⁹. nā eēna rerz corpaliū qz hñt i se māz q̄ de se ē pō pura. ualde differt ab eē q̄ ipe act⁹. sz i euitnis ubi nihil pōle pōim⁹ nō ita differt eēna z eē. i simplicib⁹ g idē est eēna z eē. i. nō hz tātā ōziaz. ul si accipiat oio simpr uerz ē q̄ dī. sz sic simplia nō sūt euitna ꝓpt qō differt in eis eēna z eē z nūs eui z euū. ¶ Ad 2m dōz: q̄ est idē in toto aliq̄ mēsurat nūc illi⁹ mēsure uerz est de hys q̄ mēsurant mēsura successiua. Nā ea

que fluūt uel ipse fluxus mēsurant tempore: idē autē qō manet in toto fluxu mensurat nunc temporis. sed nō est ueruz in mēsura permanente. Nō est ergo per se differētia inter mēsurā ⁊ nunc mensure. q mēsura mēsuret id qō nō manet ⁊ nunc mensuret qō manet. qz in mēsura permanente tā mensura q̄ nūc mensure mēsurat id qō manet. Sed per se ꝺ̄ia inter mēsurā ⁊ nūc est. qz mēsura mensurat actū. sed nūc mēsurat qō intelligit subꝯci ipsi mēsure. tps mēsurat motū. nunc tpis mēsurat mobile qō sb̄sternit motui. ⁊ euum mē surat eē euiterni. nūc eiꝰ mēsurat sb̄am illi eē substra ctā. ¶ Ad 3m dicēdū: q eē tpaliū mēsurat nūc tpis. qz illō eē nō hz eē eternū iō hz ꝓpria mēsurā. nō eni eē euiternoz pōt mēsurari tpe nūc aūt tpis. siue non sit q̄d fluxibile sz hz suā ꝓpriā mēsurā. sz qñ actus hz suā mēsurā ei tūc illō qō substernit illi actui mēsurat nūc illiꝰ mēsure. Si ḡ euū mēsurat eē euiterni nūc il lius mēsurabit sb̄az substractā illi eē. nō ergo nūc eui ⁊ euū. ¶ Ad 4m dicēdum: q nūc mēsure respondet ipsi indiuisibili. uerū est in mensura successiua ⁊ hñte partē ⁊ partē. Sed in mēsura que est tota sil̄ nō hñte ptē ⁊ ptē tā mēsura q̄ nūc eiꝰ mēsurat q̄d idiuisibile. in tali mēsura nō est ꝺ̄ia int̄ mēsurā ⁊ nūc eiꝰ. qz vnū mēsurat diuisibile. ⁊ aliō idiuisibile. sz qz vnū mēsu rat actū ut ipz euū. aliō vo mēsurat qō sb̄sternit actui ut nūc eui. ¶ Ad 5m ꝺ̄z: q in euo nō est plus q̄ vnū ist̄ās. nec tñ ualet q euū dicat plus q̄ illud inst̄ās. nec ualet q ꝓprie dicat tātū qz nō sūt oia cōparabilia. vñ nec ꝓpe dicit euū plus q̄ suū nūc nec ꝓpe dicit tm̄. sz dicit aliud. ul̄ si dicit tātū. i. durationē tātā q tātū dura bit euū euitni q̄tuz ⁊ suū nūc. hoc tñ ē alio mō. qz ali ter cōpetit duratio ipsi esse euiterni ⁊ alr sb̄e eiꝰ. esse euū euiterni cōpetit durationi tanq̄ ei q est actꝰ sb̄e. sz sb̄e cōpetit duratio tanq̄ ei qō subꝯcit ipsi eē. Si ergo est ibi tātū ⁊ tātū ⁊ si est ibi aliq̄ eq̄litas durati onis. hoc nō erit eodē modo. ꝓpter qō nō erit idem euū ⁊ suū nūc. ¶ Ad sextū dicēdū: q si duo idiuisibi lia sūt sil̄ fiūt vnū idiuisibile. uerū est in eodē ꝓtinuo. sz nō eēt uerū in diuerso ꝓtinuo. ut si due linee ꝓtiguē tur. erūt ibi duo pūcta sil̄. Rursus cū ꝺ̄z q duo idiui sibilia sint sil̄ faciūt vnū idiuisibile. opz q illa duo idi uisibilia sint eiusdē rōnis. utrū qz aūt deficit in ꝓposi to. Nā in ipso euitno nō est ꝓtinuitas. Rursus euū ⁊ nūc eui nō sūt eiusdē rōnis. qz vnū dicit actū. uel dicit aliq̄d fundatuz sup actū. aliud non dicit aliq̄d funda tum sup id qō est substractū actui. ¶ Ad 7m dicen duz: q exñs dicit sb̄am habētē eē. mēsurare ḡ existēs pōt eē duplr. uel rōne sue sb̄e: uel rōe sui eē. euū ergo ⁊ nūc eiꝰ sūt idiuisibilia. sz nō eiusdē rōnis ut dictum est. Rursus euū ⁊ nūc eiꝰ sūt mēsura existētis. alr tñ ⁊ aliter. nā euū est mēsura existētis mēsurādo eē: nunc aūt eui est mēsura existētis per se ⁊ ꝓmo mēsurādo sb̄am. non ergo est idem euū q nunc eius.

Exto querit Utrū nūc eui ⁊ tpis diffe rāt realr. ⁊ vi q sic qz sb̄m eui est q̄d uariabile. sb̄m tpis q̄d uariabile. sz si cor ruptibile ⁊ incorruptibile nō possunt eē idem realr qz differūt gñe. uariabile ⁊ iuariabile idē realr eē nō po terūt. ¶ ꝓ. sicut se hz euum ad tps. ita nūc vniꝰ ad nūc alteriꝰ. sz euū ⁊ tps differt realr. ḡ tc. ¶ ꝓ. nūc eui fundat in ipa sb̄a que est id qō subꝯcit ipsi eē. nūc tpis fundat in ipso quāto. qz fundat in mobili. nō mo uet aūt nisi q est q̄tuz ⁊ diuisibile. cum igit quātitas nō sit idē realr cū ipsa sb̄a nec nūc tpis erit idē realr qō nūc eui. ¶ ꝓ. sublato tpe ⁊ nunc tpis adhuc pōt remanere euū ⁊ nūc eui. nā celū ut est mobile mēsu rat tps uel nūc tpis. ut est existēs mēsurat euo ul̄ nūc eui. sz cū celū desinet moueri nō erit ampliꝰ in eo tps ⁊ per ꝓns nō erit ibi ampliꝰ nūc tpis qō satis pōt hīi ex. 4. phīc. si nō erit tps nō erit nūc tpis. nec ecōuer so. ⁊ ēt si nō erit motꝰ nō erit tps. cessante ergo mo tu primi mobilis. nō erit tps nec nūc tpis. nihilomi nus tñ erit in ipso celo euū ⁊ nūc eiꝰ. cōpetet eni celo q̄ sit existēs postq̄ desinet moueri. nō ergo sūt idē re aliter nūc tpis ⁊ nūc eui cū vnū possit eē nō existēte altero. ¶ ꝓ. diuersoz terminatoz diuersi sūt termi ni. sz euū ⁊ tps sūt diuersa terminata realr. ergo nunc eui ⁊ nunc tpis que sunt eoz termini realr differrēt. ¶ ꝓ. alia est rō celi ut est substantia. qz hoc vi ptī nere ad cōsiderationē metaphisicā. ⁊ alia ut est mobi le qz hoc vi ptinere ad cōsideration̄ nālem. ergo ha bebit oino aliā mēsurā realr. sic ⁊ sic accepit celū. et per ꝓns habebit aliud ⁊ aliud nunc realr differentia. ¶ ꝓ. metaphisica ⁊ nālis phia sūt diuerse sciētie re aliter. ergo hec que ptinēt ad ꝓsideration̄ eaz ut vi sūt realr ꝺ̄ia. sz ut dictum est ꝓsiderare de celo ut est mobile ⁊ ut est in eo tps ⁊ nūc tpis magis vi ptinere ad ꝓsideration̄ nālem. cōsiderare aūt de eo ut est exi stēs ⁊ ut est in eo euū ⁊ nūc eui magis ptinet ad cōsi deration̄ metaphisicā. ergo realr differūt in celo exi stere ⁊ moueri ⁊ tempus ⁊ euū ⁊ nūc tpis ⁊ nūc eui. ¶ ꝓ. nūc eui manet idē ꝑm rē ⁊ ꝑm rōnez. nūc tpis nō manet idē ꝑm rē ⁊ ꝑm rōnez. ergo nō est idē realr hoc ⁊ illud. ¶ Jn ꝓtrariū est q idē est sortes qui est exñs ⁊ currēs. ergo idē est realr celū qō est exñs ⁊ qō mouet. sz ut est existēs fūdat in eo nūc eui. put moue tur fūdat in eo nūc tpis. ergo idē est realr hoc ⁊ illō. ¶ ꝓ. pls differt nūc qō est in vna pte motꝰ a nūc qō est in alia parte motus. q̄ nūc tpis a nūc eui: qz nunc qō est in vna parte motꝰ nō est sil̄ cū nūc eui. cū ergo nūc qō est in vna pte motꝰ uel in vna pte tpis. qz nūc est vnū nūc realr in toto motu uel tpe ut pōt patē ex 4. phīc. multomagis nō differt realr nūc eui a nūc tpis

Rñdeo ꝺ̄cēdū q cū querit utrū sit idē ꝑm rez nūc tpis ⁊ nūc eui nō ē itelligēdū in di uersis. ut si accipiat nūc tpis in vno euiterno ⁊ nunc eui in alio. certū est q illa differūt realr. ꝺ̄icimꝰ aūt si accipiat nūc tpis in vno euiterno ⁊ nūc eui in alio qz tā nūc eui q̄ nūc tpis nō nisi in euiternis eē pōt. Nā in re tpali nō est nūc tpis. qz nūc tpis in tali re eē pōt ut infra in ꝓsequēdo clariꝰ apparebit. Sz in eodē eui terno q̄liē hec se habeāt inuestigare ꝓpoſuimꝰ. ⁊ qz in nata est nobis via ex sensibilibꝰ ⁊ corporalibꝰ ꝓcedē in itelligibilia ⁊ spūalia. iō cū celū sit q̄d corporale ⁊ sit exñs ⁊ sit q̄d mobile ⁊ ut existēs est in eo euum ⁊ nūc eui. ut q̄d mobile est in eo tps ⁊ nūc tpis. Et ex hīs que videbimꝰ in celo ascēdemꝰ ad ipsas sb̄as se paratas quō hec duo nūc ibi se habēt. ꝓpt qō sciēdū q nūc eui ad tria vi cōparari. videlz ad ibaz. ad eē. ⁊ ad ꝑmanētiā. Cōparat ergo primo nūc eui ad ipsam sb̄am. qz sicut euū fundat in ipo eē. ita nūc eui fundat in ipsa sb̄a. Cōparat scḋo nūc eui ad ipm eē. Nā cum nūc eui habeat per se cōparationē ad euū ⁊ euum sit idē realiter qō eē euiterni. opz q nūc eui habeat per se aliquā cōparationē ad esse euiterni. Tertio cōpa rat nūc eui ad ipaz ꝑmanētiā. qz nūc eui nō fundatur in qualibet sb̄a sz in sb̄a stante ⁊ ꝑmanēte. Ex hīs au tem ex parte. s. substātie. ⁊ etiam ex parte ꝑmanentie oriuntur dubitationes ⁊ ex parte etiam ipsius esse. q̄ non sit idem realiter nunc eui ⁊ nunc temporis. nam si nūc eui fundat in sb̄a qz nūc tēporis videtur fundari in quātitate. ideo ut videt ex parte ipsiꝰ sb̄e

in qua fundat nūc eui sufficiēter ꝓcludit ꝙ nō sit idē nūc eui realiter ꝙ nūc tpis qō videt fundari in quātitate. qō aūt nūc tpis fundat in quātitate ex hoc psuaderi pōt ꝙ nō mouet nisi partibile. cū ergo oē partibile fm ꝙ hi⁹ sit ꝙtū: si fūdat in motu ⁊ nūc tēporis in eo qō mouet. ⁊ id qō mouet est ꝙtuꝫ videt nūc tēporis in quātitate fundari. Scōa difficultas orit ex ipsa pmanētia. qz si nūc eui fundat in re pmanēte. nūc tpis in re fluēte nō vi idē realr hoc ⁊ illō. ¶ Tertia q̄dē difficltas poterit oriri ex ipso eē. qz nūc eui hꝫ p se cōpationē ad euū ⁊ per ꝓns ad eē. nūc aūt tpis hꝫ per se cōpationē ad tps ⁊ per ꝓns ad motū. qz nō sūt idē realit eē ⁊ mot⁹. vi oīno eē dicēdū illa duo nunc realē adiuicē hīe dīaz. uolum⁹ ergo hȳs tribus vȳs ex qb⁹ difficultas orit declarare ꝙ nō differūt realr nūc eui ⁊ tpis. oñdem⁹ eni hoc ex parte ſbe ⁊ ex pte pmanētie ⁊ ex pte ipsius eē. Substātia q̄dē ꝙtuꝫ ad ꝓsens spectat triplr pōt ꝓsiderari. Primo ut in ea fundat nūc. Scōo ut ꝓsiderat fm se. Tertio ut cōparat ad accidētia. triplr aūt oñdem⁹ illa nūc nō differre realr. Primo per ea que dicunt de ipso nunc tpis. Scōo per ea que dicunt de ipsa ſba. Tertio per ea que dicunt de ipsis accñtib⁹. ¶ Propt primū sciēdū ꝙ de nūc tpis ꝙtū ad ꝓsens spectat tria dicunt. quorū vnū est ꝙ nūc tpis manet idē fz rē in toto tpe. oīs fert aūt fm rōnez. ut pōt patere ex. 4. phīc. Scōo dī de nūc tpis. ꝙ fluēs facit tps. ut pz per boetiū in lībo de trinitate. qui dat dīam iter nūc tpis ⁊ nūc eternitatis. dicēs ꝙ nūc currēs facit tps. nūc stās facit eternitatē. Tertio dī de nūc siue de ipso instāti qō nō hꝫ spatiū. ut pōt patere per aug⁹ in li⁹ cōfes. hȳs ḡ tribus vȳs ex parte ipsius nūc ostēdem⁹ ꝙ nūc tpis fūdat in ipsa ſba. ¶ Prima via sic pz. Nā aliter loquē dū est de eē successiuoꝝ ⁊ de eē pmanētiū. Nā pmanētia hīt eē ex siltate partiū. eē aūt successiuoꝝ non in siltate partiū. fꝫ in ordine partiū. nihil est enī de successiuis nisi idē illud in quo fundat ordo partiū successiuoꝝ ut de motu nulla pars est. fꝫ ꝓ tāto dī motus eē. qz est illud in qō fundat actualr ordo partium mot⁹. ⁊ de tpe nulla ps est. qz qō est ꝓteritū tā nō est. qō est futurū nō dū est. nulla est ḡ pars tpis: fꝫ solū est de tpe ipsuꝫ nūc in quo fundat ordo ptiū tpis. illud aūt in quo fūdat ordo partiū successiuoꝝ opz eē aliquo mō pmanēs ⁊ aliquo mō successiuū. qz si eēt per oēm modū pmanēs: nō posset in eo fūdari ordo partiū successiui. qz in pmanēte ut pmanēs est nō fundat successio. Rursus si illud in quo fundat ordo partiuꝫ successiuoꝝ eēt per oēm modū successiuum haberet partē ⁊ partē. qz nō est successio nisi qz pars succedit parti. ⁊ etiā eē ei⁹ nō esset in siltate partiū fꝫ in ordine partiū. oporteret ḡ respectu illi⁹ successiui dare aliq̄d aliud in quo fundet ordo partiū ei⁹. tūc querat de illo alio utrū sit simplr ⁊ per oēm modū successiuū. et utrū sit successiuū nō solū fm rōnē fꝫ ēt fm rez. qz si sic oportebit dare aliq̄d in quo fundet ordo partium ei⁹. nō est aūt abire in ifinitū. illud ḡ in quo fundat ordo partiū successiui nō est per oēm modū successiuū. nec per oēm modū pmanēs. uel est aliquo mō manēs uel est aliquo mō nō manēs. qz est manēs fm rem nō aūt fm rōnem. ꝓpt qō plane dicit phs de ipso nūc in quo fundat ordo partiū tpis qō est idē in toto tpe fꝫ rē. nō idē aūt fm rōnem. nihil est enim aliud fluxus: siue illud tēpus sit motus: siue sit fluxus siue quodlibet aliud nisi successio vni⁹ ⁊ eiusdē fm rē. nō eiusdē aūt fm rōnē. in illo aūt sic vno fundat ordo partium successionis. sic enim dicimus eē aliq̄ successiua uel eē successiue aliq̄ qñ vnū ⁊ idē qō ꝓmū erat sub hītudine vna postea est sub hītudine alia. ⁊ qz vnū aliq̄d est vnū ⁊ idē iō dī manere fm rē. qz vo hꝫ aliā ⁊ aliā habitudinē iō dī nō manere fm rōnē. hoc ergo dicem⁹ esse ipsuꝫ nūc aliq̄d qō fluit ⁊ qō manet vnū ⁊ idē fꝫ rem nō aūt fm rōnez. hoc aūt nō est nisi ipsum mobile. uel id qō per se mouet. vñ ⁊ phs in. 4. phīc. cōparat nūc tpis ad illud qō mouet. sicut tps ad motuꝫ. ⁊ qō tps nullā rē addit supza motū. fꝫ est realr ipse motus nūc tpis nullā rē addit supza id qō per se mouet. Sꝫ est idem realiter ꝙ per se mouetur. id autem qō per se mouetur non est ipa quantitas nec est aliqō accidens. qz que nō hñt per se eē nec fm nature cursum pfit hīe per se eē nō debēt dici per se moueri. qō enīz nō hꝫ per se eē nō mouet nisi moto eo in quo est. qcq̄d aūt est tale nō mouet per se fꝫ per accñs. Nam ꝙ pōt hīe eē per se si mouet in alio dato ꝙ illud sit cāre aliud moueat nō dī moueri per se fꝫ per accidens ut si hō existeret in naui dato ꝙ nō moueret nauis nisi haberet in se hoiez exñtē: nihilomin⁹ tñ qz nō mouet hō nisi mota naui nō dī moueri per se fꝫ per accidēs. Si ergo tps est realr ipse mot⁹. nūc erit illud qō per se mouet ⁊ qō p se subȳcit motui. hoc aūt nō est aliqō accidēs. qz ut dictū est nullū accidēs per se mouet. nec pōt per nāe cursū accñs moueri: sed ipsa ſba ꝑmi mobilis. ⁊ qz illa est idē realr qō nūc eui. idē erit realr ⁊ nūc tpis. tñ fm rōnem ⁊ fm aliū ⁊ aliū modū se habēdi ualde est magna dīa inter ea. ¶ Scōo dī de nūc tpis ꝙ fluēs facit tēpus. hoc aūt appellamus nūc tpiſ qō per se est cā ⁊ ꝓncipiū tpis. ⁊ qz nūc fundat in motu ⁊ est idē realr qō ipse mot⁹. illud fluēs facit tps ⁊ erit per se et ꝓmo ꝓncipiū tpis qō est per se ⁊ ꝓmo ꝓncipiū motus. hec aūt est ipsa ſba siue ipsa nā. nō aūt quātitaſ nec aliqō aliud accñs. ipsa eni natura sic diffinit in. 3. phīc. ꝙ est ꝓncipiū mot⁹ ⁊ qētis per se ⁊ ꝑmo ⁊ nō fm accñs. qō nō cōpetit alicui alij nec ſbe. ipsum ergo nūc qō est per se ⁊ ꝓmo ꝓncipiū tpis. ⁊ qō fluēs facit tps erit idem realr qō ipsa ſba ꝓmi mobilis que hꝫ eē motus qui est idē realr qō tēp⁹. ⁊ qz ipsuꝫ nūc eui est idē realr qō ſba. nūc eui ⁊ nūc tpis vnā ⁊ eādē rē iportāt fm habitudinē aliā ⁊ aliā. ¶ Tertio dī de nūc tpiſ ꝙ est quid idiuisibile Nā hꝫ respectu moueri ⁊ respectu tēporis oporteat dare diuisibilitatē aliq̄ ⁊ hoc cōpetat toti respectu ptiuꝫ. qz oē qō mouet parti est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. tñ respectu ipsius nūc ⁊ respectu sui mutati eē opz dare quādā idiuisibilitatē. qz ex hoc cōpetit alicui eē in nūc ⁊ eē in mutato eē. put fꝫ se totū ⁊ fm quādā idiuisibilitatē cōparat ad aliq̄d. ideo ipsa nūc ⁊ ipsa mutata eē dicūt indiuisibilia: ipsū aūt tēpus ⁊ ipsū moueri dī diuisibile. Indiuisibilitas ergo magis se tenet ex parte nunc ⁊ ex parte mutati esse. diuisibilitas autē magis ex parte tpis ⁊ ex parte moueri. Si ḡ ipsū moueri nō cōpetit per se quatitati ꝙ magis de se quādā diuisionē iportat. Sꝫ hoc dicimus per se cōpetere ipsi ſbe nūc tpis qō de se quādā indiuisibilitatē dicit. sicut ipsuꝫ mutatū eē multomagis nō erit idē realr q̄ qō ipsa quātitas. fꝫ erit idē realiter qō ipa ſba. si eni ipsuꝫ moueri in quo fundat tps qō est quid diuisibile dicim⁹ per se cōpetere ipsi ſbe nūc tēporis qō dicit quādā idiuisibilitatē est ad ſbaz referēdū. dixim⁹ aūt ꝙ nūc tpis ⁊ mutatū esse dicunt q̄d idiuisibile. mot⁹ aūt ⁊ tēpus dicūt q̄d idiuisibile. qō nūc sic itelligēdū est ꝙ nūc tpis ⁊ mutatuꝫ eē sint idē ita realr sicut tēpus ⁊ mot⁹. ipsum eni mutatū eē nō debet dici simpliciter ipsum nūc tēporis. hꝫ possit

dici eē illud. Dicem⁹ enīz q ſba primi mobilis dī esse aliud ⁊ aliud nūc ſm q est ſba alio ⁊ alio mutato eē. ipsum ergo mutatuz eē simplr ⁊ principalr nō meret dici nūc: ſz hī⁹ nūc est ſba ꝑmi mobiliſ. aliquo tñ mō ipsa mutata esse merent dici nūc: ut diffusius patebit in questione illa. utruz tps qō mensurat operationes angelicas ex istātibus cōponant. cū ergo queriť utrū nūc tpis sit idē realr qō nūc eui nō est questio de ipsiſ mutatis eē que nō hñt rōnē nūc nisi ſm qd ⁊ quodā mō. Sz questio est de eo qō primo ⁊ ꝑncipalr meret dici nūc. de quo dicit phs in. 4. phīc. q est vnū ſm rē in toto tpe. q de ipsis mutatis eē nō pōt intelligi. qz ipsa mutata eē nō solū ſm rōnez ſz ēt ſm rē sūt alia ⁊ alia ſm alias ⁊ alias ptes mot⁹. de hoc ēt nūc loquit boeti⁹ in auct. ꝑallega. q currēs ⁊ fluēs facit tps. qō nō pōt itelligi de ipsis mutatis eē. ipsa mutata eē nō currūt nec fluūt ſz sūt termini fluxꝰ siue cursus. termi aūt mot⁹ nō mouent. ut ꝓbat in. 9. phīc. loquendo ģ de nūc ut de eo loquit phs. q est vnū ⁊ idē realr in toto motu. ⁊ ut de eo loquit boeti⁹. q nostrū nūc quasi currēs facit tps tale nūc nō est nisi ipsa ſba primi mobilis qō dī eē nostrū. qz ſm cōꝛp⁹ ei subiecti sumus. cū ergo illa ſba ꝑmi mobil sit idē qō nūc eui. ꝑz realiter idē esse nūc tpis ⁊ nunc eui. ¶ Habito quō per ea que dicunt de ipso nūc ꝓbare possum⁹ idē eē realiter nūc tpis qō nūc eui. uolum⁹ hoc idē ondere per ea que dicunt de ipsa ſba in qua fūdat hī⁹ nūc. dī enīz in ꝑdicamētis de ipsa ſba q hoc est maxime ꝓꝑ suz ſbe q cū vna ⁊ eadē sit nūero per sui mutationē susceptibil est ōrioꝛ. addit aūt ibi phs per sui mutationē ꝓpter opinionē q vna ⁊ eadez opinio numero vī ōria suscipe. qz nūc pōt eē uera nūc fla ut fiq opinat sortē sedē. eo sedēte uera erit. eo aūt surgēte eadez opinio nūero fla erit. Sz hoc est si in aliq mutatiōe opinionis ſz solū ex mutatiōe exterioris rei. per sui aūt mutationē ōria suscipe est maxime ꝓꝑ suz ipsi ſbe. addit aūt ibi simplici⁹ in cōmēto sup ꝑdicamēta. q hoc est itelligendū per se. q ergo sit ꝓꝑ suz ſbe suscipe ōria tria sunt ibi attendēda. q sit vna numero. q sit per sui mutationē. ⁊ q sit per se. nulla eni res vna ⁊ eadē numero per sui mutationē ⁊ per se est susceptibil ōrioꝛ nisi ſba. Inuenim⁹ eni rē aliquā susceptiuā ōrioꝛ sed nō vna ⁊ eadē numero ut colores. coloꝛ eniz suscipit ōrias dīas. ⁊ qlibet gen⁹ ōrias dīas suscipit. gen⁹ eni dicit ⁊ dīa dicit. attñ in ipso genere tanq̄ in potētia fūdat uel suscipiunt ōrij act⁹ siue ꝓtrarie dīe. ut in colore si suscipiat ꝓgregatiuū erit coloꝛ nigri. Si disgregatiuuz erit coloꝛ ōrius ut albū. coloꝛ ergo est capax ⁊ susceptibil ōrioꝛ. ut disgregatiui ⁊ ꝓgregatiui ⁊ albi ⁊ nigri. ſz nō est idē coloꝛ numero qui est albus ⁊ niger. ſz est idē gñe. Inuenim⁹ ēt rē aliq̄ eadez numero suscipe ōria ſz hoc est sine sui mutatiōe ut ea dē opinio sine sui mutatiōe susceptiua est ueritatis et falsitatis inuenim⁹ tertiū vnam ⁊ eadē ēt numero ut simplici⁹ ponit exēplū sine sui mutatiōe suscipe ōria. utputa si eadē superficies nūc sit alba nūc nigra. ſz hoc est per accñs. qz per se moueri ⁊ per se alterari cōpetit ſbe ⁊ nō accñtib⁹. fozme eni ꝓtingētes. i. aduenientes cōpōni. i. rei cōposite cuiusmodi sūt fozme accidētales simplici ⁊ ūuariabili eēntia ꝓsistūt. eē ģ rē aliquā susceptiuā ōrioꝛ. ſz oīa hec tria q sit eadem res nūero: ⁊ q hoc sit per sui mutationē. ⁊ q hoc sit per se soli ſbe cōpetit. ⁊ qz hoc dicit nūc illō qō per se per sui mutationē manēs idē nūero suscipit ōria. cū hoc cōpetat soli ſbe ipsa ſba dicet hī⁹ nūc. ¶ Aduertēduz aūt ſm cōmē. in li⁹ meta. prima ꝓtrarietas est in situ. ⁊ ex ꝓtrarietate illa sumpte sūt ōrietates alie. loquendo ergo large de ꝓtrarietate ſm ea que nō possunt sil eē in eodē ſbo dicunt aliquo mō ꝓtrarietatez habere. dicemus q eoipso q ſba celi nō pōt eē simul sub oībus suis ubi. ſz est successiue sub eis est ibi aliquis modus ōrietatis. lz ꝓꝑie in celo nō sit ꝓtrarietas. ⁊ qz eē sit sub alio ⁊ alio ubi vnū ⁊ idem numero per sui mutationē loquēdo per se cōpetit ipsi ſbe celi ideo ipsa ſba celi hz rōnez nūc qz hoc itelligim⁹ noie ipsi⁹ nūc. rē videlicet illā que hz istas ꝓditiōes respectu primi mobilis siue motus. ¶ Ostēso quō per ea que dicunt de nūc qō fūdat in ipa ſba ⁊ per ea que dicunt de ipsa ſba opz nos ponere q ſba primi mobiliſ sit idē realr qō ipsuz nūc tpis: ⁊ per ꝓns q idē sit nūc tpis qō nunc eui. restat hoc ꝙdē declarare per ea que dicunt de ipsis accñtib⁹. dī eni de accidentib⁹ q sunt inuariabilia ⁊ q magis sūt termini trāsmutatiōis q̄ sit illō qō trāsmutat. cū ergo nūc tpis sit illō qō fluit ⁊ qō trāsmutat. nullū accñs loquēdo simplr ⁊ ꝑe poterit dici nūc tpis. ſz ipa ſba ꝑmi mobilis erit hī⁹ nūc nō negam⁹ tñ ut dicem⁹ inferius quin ipsa mutata eē aliquo mō possit dici nūc. Sz nō pōt dici nūc primo ⁊ principalr. nec ut dixim⁹ mutata eē pōt dici nūc. ut de nūc loquit phs q manet idē realr in toto tpe. nec sunt nūc ut loquit boeti⁹ de nūc. q currēs facit tps. ⁊ ipsa ſba primi mobil ꝓꝑie ⁊ principalr est ipsuz nūc tpis. cū sepe ⁊ sepi⁹ dictū sit q ipsa ſba sit idē qō nūc eui realiter. erit ergo idem nūc hoc qō illud realiter. ¶ Patet ergo prima via que iplicat multas vias. vi delz quō ex ipsa ſba ꝓcludi pōt q idē sit realr nūc tēporis ⁊ nūc eui. ꝑz eni hoc tā ex ipsa ſba qō ꝓut in ea fundat nūc q̄ ex ipsa ſba ſm se. q̄ ēt ex ipsis accidentib⁹ que a ſba differūt. uerū qō itellect⁹ hois nō quiescit ⁊ qz ꝓtra ꝑdicta magis multiplr arguit vñ sic hz obiecta ꝓtra ia dicta aliqliter declarare. Supposuim⁹ eni q ꝓtinuatiuū tpis sit aliqd extra tps. qz ita nō ꝓtinuat linea. Nō eni sic linea hz aliq itriseca sibi qz hz pūcta que saltē per reductionē sūt in eodē gñe cū linea. tps tñ ut dicebam⁹ nō hz ꝓtinuatiuā que sit in eodē gñe cū tpe. Dicebam⁹ eni q tps hz cōtinuitatē a motu. mot⁹ aūt a mobile: mobile aūt nō est in eodē genere cū ipso motu. est ergo ꝓtinuatiuū motuſ ⁊ per ꝓns tpis q non est in eodē gñe cū motu nec cum tpe. Nō aūt sic dicim⁹ in linea. nā id qō est ꝓtinuatiuū linee saltē per reductionē est in eodē gñe cū linea. sed hoc qō dixim⁹ de ꝓtinuatiōe tpis uel de cōtinuatiōe mot⁹ multis nō placet. dicūt eni q oino sic opz eē in motu sicut est in linea. ut sicut linea ꝓtinuat per pūcta ita mot⁹ cōtinuat per ipsa mutata eē. ſz plane hoc repugnat dictis phi. uolēs q tps habeat cōtinuationez a motu. mot⁹ aūt a magnitudine. in tpe ⁊ in motu querim⁹ cōtinuitatē ex alio. ſz in linea querim⁹ ꝓtinuitatē nō ex alio genere ſz ex diuisibilib⁹ ꝓꝑ suū generis. ⁊ ut meli⁹ appareat qō dī. tāgem⁹ triplicē dīaz iter lineaz que est de genere pmanētiū: ⁊ motū uel qōcūq aliud qō sit de genere successiuoꝛ. vna est: qz linea cū sit de gñe pmanētiū hz ptes sil ⁊ est ꝓtinuatio sua ex simultate partiū. ita q partes linee simul sūt ⁊ simul cōtinuant. sed partes mot⁹ uel cuiuscūq alterius successiui sil nō sunt sed est ibi parꝫ post partē. ⁊ qz simul nō sūt ſz successiue. ideo sicut sūt sic ꝓtinuabunt ergo successiue. ut pars posterioꝛ qz incipit eē ꝓtinuat parti posteriori que desinit eē ⁊ successiue: sic talis ꝓtinuatio sic sit successiue mot⁹. Alia dīa est q nunq̄ vnū ⁊ idē ſm rem pōt esse ꝓtinuatiuū oium partiū linee. sed hoc pōt eē in oībus partib⁹ mot⁹. Nam cū linea

sit tota simꝫ ⁊ ꝓtinuatio linee sit accipiēda ex simulta
te partiū. Si vnū ⁊ idē ꝑm rem posset esse ꝓtinuati-
uū oiuz partiū linee, ꝙsequēs eēt ꝙ vnū ⁊ idē ꝑm rez
simul ⁊ semel posset eē in diuersis locis uel in diuer-
sis sitib⁹ uel in diuersis partib⁹ linee qō est impossi-
bile. Nō enī possibile est ꝙ vnū ⁊ idē ꝑm rē sit simul
in ꝓmo ⁊ in fine ⁊ in oibus mediis pūctis ipsi⁹ linee.
Sed hoc est in ipō motu. qz vnū ⁊ idē mobile qō ꝓi
us fuit in ꝓncipio mot⁹ est postea in fine mot⁹ ⁊ fu-
it in oibus partib⁹ motus. Tertia dīa est. qz linea di
cit aliq̄d ꝑm se uel dicit aliq̄d absolutū. sed mot⁹ dicit
aliq̄d in ordine ad aliō. ió mot⁹ nō est aliq̄d per se in
genere sed est in eodē gñe cū reb⁹ ad quas est mot⁹.
ex ordine enī quē hz mot⁹ ad rez que pquirit per mo
tū reponit in eodē gñe eū re illa. ex hijs aūt trib⁹ diffe
rentijs ⁊ potissime ex dīa scōa pz ꝙ nō eodē mō est
accipiēda linee ꝓtinuatio uel cuiuscūqz ꝓtinui succes̄si
ui. Nā si linea posset hīe vnū ⁊ idē ꝑm rem ꝓtinuati-
uum oiuz partiū ei⁹ ⁊ ex illo accipeꝫ ꝓtinuatio linee.
Nā cū ꝓtinua sint quoꝝ ultima sint simꝫ vnū. q̄to il-
lud ꝓtinuū accipit magis vnū tāto ex illo erit magis
ꝓtinuatio. ⁊ qz magis accipit talis vnitas si est vnuz ⁊
idē ꝑm rez in oibus suis partib⁹. ió ubi posset hoc ac
cipi ex tali vno accipiēda est ꝓtinuatio. ¶ Dicemus
ergo ꝙ in ipso motu sūt diuisibilia ut ipsa moueri et
sūt indiuisibilia ut ipsa mutata esse. sicut in linea diui-
sibilia ut partes linee. indiuisibilia ut pūcta. ⁊ semp in-
ter duo moueri cadit vnū mutatū eē. sicut inꝰ duas li
neas siue linee partes cadit pūct⁹. attn̄ principale cō
tinuatiuū ipsi⁹ motus nō sūt ipsa mutata eē. sicut pri
cipale ꝓtinuatiuū linee sūt ipsa pūcta. qz ipsa mutata
eē sunt diuersa ꝑm rez ⁊ vnū ⁊ idē mobile hz esse in
oibus illis mutatis eē. ideo vnitas mot⁹ ⁊ ꝓtinuitas
magis est ex ipso mobili qō est vnū ꝑm rē in toto mo
tu ꝙ sit ex ipsis mutatis esse que realiter differūt. ⁊ si
sic eēt in linea qō eēt vnū ⁊ idē ꝑm rē assistēs cuilibet
pūcto ⁊ ꝓnectēti q̄libet partē linee ex illo accipetur
ꝓtinuatio linee nō cū pūctis. formaliꝫ ergo motus est
vn⁹ ꝓpter vnitatē mobilis. imaginabimur enī ꝙ mo
bile dū moueꝫ vnū ⁊ idē pri⁹ exist̄s ꝓnectit moueri
pri⁹ cū moueri posteri⁹. ut ió moueri pri⁹ ꝓnectit cuz
posteriori qz sūt vni⁹ ⁊ eiusdē mobil⁹. ꝓtinuatio enim
ꝓtinuoꝝ est ex aliquo alio realiꝫ q̄ sint ipsa ꝓtinua ait
cōtinua tio linee est ex pūctis que nō sūt idē eēntialiꝫ
cū linea. ut qz pūctus ꝓnectit vnā partē linee cū alia.
ideo est ꝓtinuatiu⁹ linee. sic ⁊ mobile qz est vnū ⁊ idē
in toto motu. ió ꝓnectit vnā partē motus cū alia. foz
maliter cōtinuant ꝓtinua per aliq̄d qō aliō est a cōti
nuis aliter tn̄ ⁊ aliꝫ. qz pūctus qui cōtinuat lineā est in
eodē genere cū linea. sz mobile qō ꝓtinuat motū non
est in eodē gñe cū motu. ¶ Et si uolum⁹ magis de-
clarare qō dictū est dicem⁹ ꝙ si in linea eēt dare duo
genera pūctoꝝ: ut si eēnt ibi dare que in diuersis par
tib⁹ linee eēnt realiter dīa ⁊ eēnt ibi dare pūcta que
vnū ⁊ idē ꝑm rē exīs assisteret oibus partib⁹ uel pū
ctis dato ꝙ tā hi⁹ pūct⁹ nō diuersificat⁹ eē in alio genere
ꝑm rē ꝙ puncta diuersificata reducerent ad ge-
nus ꝓtinuarēt lineā ꝓncipalē. tn̄ cōtinuatio linee ac
cipeꝫ ex pūcto nō diuersificato: qz cū ibi sit maioꝛ vni
tas cōsequēs eēt ex illo pūcto nō diuersificato eēt li-
nea magis vna ⁊ per ꝙs magis cōtinua. ⁊ dato ꝙ il
la duo genera pūctoꝝ nō ptinerēt ad idē gen⁹. sz pū
cta diuersificata reducerent ad gen⁹ in quo est linea.
punct⁹ diuersificat⁹ eēt in alio gñe sic se habēt⁹ cō-
ditiōib⁹ ꝓncipaliꝫ ꝓtinuatio linee eēt ex illo ꝙ non
esset in eodē genere cū linea. ⁊ qz sic est in motu q̄tuz
ad mobile ⁊ q̄tuz ad ipsa mutata eē. ió ꝓncipaliter
cōtinuatio mot⁹ ex vnitate mobilis qō est vnū in to-
to motu ꝑm rē est. Nō aūt ex ipsis mutatis eē que in
diuersis partib⁹ mot⁹ sūt ꝓncipaliter dīa realiter.
¶ Adhuc aūt qz forte itellect⁹ hois nō quietat: uo
lum⁹ magis declarare ꝓpositū ⁊ ostēdere ꝙ ꝓncipa
liter ꝓtinuatio mot⁹ est ex mobili ⁊ nō ex mutatis eē
Nā hoc est per se in oib⁹ ꝓtinuis ꝙ id idē qō est cōti
nuatiuū est ⁊ terminatiuū. aliter tn̄ ⁊ aliꝫ. qz ut est in
actu est terminatiuū: ut in potētia ꝓtinuatiuū. ut pun
ctus in actu lineaz terminat. in potētia vō lineā conti
nuat. nā ꝓtinua ꝑm ꝙ hi⁹ sūt eiusdē rōnis in toto ⁊ in
partib⁹ qz quelibet pars cōtinui est cōtinua ut queli-
bet pars linee est linea: ⁊ quelibet pars supficiei est su
perficies. ⁊ quelibet pars motus est mot⁹. ⁊ quelibet
pars tpis est tps. In oibus vō cōtinuis siue succes̄si-
ua siue ꝑmanētia sint semp partes suscipiūt predica-
tionē toti⁹. dicim⁹ aūt uere cōtinuis. qz forte ubi non
eēt uera ꝓtinuitas posset hec regula deficere: siue eni
sint cōtinua per se siue sint cōtinua rōne subiecti duz
tn̄ sit ibi ꝓtinuitas uera ut qō ibi posset fieri diuisio
in infinitū. nō enī diuidit in finitū nisi in eo qō q̄tum
cuiuslibet aūt quātitati ꝓtinui in eo qō q̄tuz semper
partes sūt eiusdē rōnis cū toto. ⁊ qz sic est opz ꝙ illa
eadē que terminat ptes ꝙ terminet totū. ut si puncta
termināt ptes linee opz ꝙ terminēt ipam lineā. dum
tn̄ sit linea terminata. semp enī illō qō est ꝓtinuatiuū
cōtinui. dum tn̄ sit ꝓtinuū infinitū. illud est inchoati-
uuz ⁊ finitiuū ei⁹. ut si punct⁹ cōtinuat lineā. punct⁹ in
choat ⁊ finit lineā. ⁊ si posset eē vn⁹ ⁊ idē punct⁹ ꝑm
rē in ꝓncipio medio ⁊ fine linee vn⁹ ⁊ idē punct⁹ re
aliter ichoaret lineā ꝓtinuaret ⁊ finiret. Si ergo mu
tatū esse eēt illud qō formaliꝫ ⁊ principaliꝫ ꝓtinuaret
mutatū ꝓns eēt qō ⁊ mutatū eē nō solū finiret. sz eēt
inchoaret motū. eē ergo in motu ꝓmuz mutatū eē
qō ichoaret motū sicut est dare in linea pūctū ichoā
tē lineā qō eē nō pōt. ut pz ex phīsicis in nullo enī mo
tu uere ꝓtinuo ei⁹ est mot⁹ localis est dare ꝓmū mu
tatū eē. Si g̃ uolum⁹ accipe illud qō ichoat ꝓtinuat
⁊ finit motū hoc est ipz mobile. ipz enī mobile ut est
fluēs ⁊ ichoat ⁊ ꝓtinuat ⁊ finit localē motū. nō exīs
aliud ⁊ aliō ꝑm rem sz. solū ꝑm rōnē. ita ꝙ facit inter
duo pūcta stat tota linea. ita iter mobile ut est in ꝓn
cipio mot⁹ ⁊ ut est in motu stat mot⁹ tot⁹ hi⁹ motus.
Sicut ergo nunq̄ imaginamur lineā finitā nisi imagi
nemur eā stare inꝰ duo pūcta. videlz inꝰ pūctū ichoā
tē ⁊ finiētē. ita nunq̄ est mot⁹ finit⁹ nisi qz est iter mo
bile ichoās ⁊ finiēs motū. ⁊ sic pūct⁹ ut est ichoatiuū
linee ⁊ finitiuū est q̄d in actu. ut aūt est ꝓtinuatiuū est
q̄d in potētia. ita ꝙ pūct⁹ in potētia ꝓtinuat. punctus
aūt in actu terminat ⁊ finit uel ichoat: sicut mobile in
ꝓncipio mot⁹ qz nō moueꝫ ⁊ in fine mot⁹ qz iā fact⁹
est mot⁹ est q̄si q̄d in actu. in toto aūt motu est q̄si q̄d
in potētia. ió mobile tā in ꝓncipio q̄ in fine mot⁹ se
hz ut terminatiuū mot⁹. in toto aūt motu se hz ut cō
tinuatiuū ei⁹. recte enī sicut pars linee p̄cedēs ꝓtinua
tur ad ptē sequētē ꝓpter vnū pūctū copulātē utrāqz
partē: sic moueri precedēs copulat ad moueri sequēs
ꝓpter vnū mobile ꝓtinue motū. ex quo vno mobili
cōtinuat tot⁹ mot⁹. bñ g̃ dictuz est ꝙ mot⁹ hz ꝓtinui
tatē a magnitudine. qz magnitudo mota ꝓtinuat ipz
motū. ⁊ ut meli⁹ appeat qō dī imaginemur pūctū ali
quē fluētē sup aliquo plano ⁊ suo motu describētē li
neā in illo plano ubi erit duplex linea videlz linea p-
manēs que est descripta in plāo: ⁊ linea nō pmanēs ut
mot⁹ ille linealis: ⁊ pūct⁹ fact⁹. quo posito linea pma

nens inchoabitur a puncto aliquo in ea significato. linea ergo non permanēs siue motus ille linearis non poterit inchoari ibi a puncto fluente. imaginabimur ergo q̄ punct⁹ ille fluēs hoc mō cāet lineam permanentē. q̄ in p̄incipio motus causabit punctum lineā ichoātē. in fine vō cābit pūctū lineā t̄mināte. in toto autem motu medio cābit punctū p̄tinuātem. pūctus ergo fluēs in ipso inchoat motū linearē siue lineā nō pmanētē. Sed per punctū ab eo cātum inchoat lineam permanētē. Sicut ergo eo mō quo inchoat lineam permanētē p̄tinuat ꝛ finit ipsaz. q̄ causando punctum in p̄incipio eaz inchoat. causando pūcta in medio eaz cōtinuat. in fine vō eā terminat. sic dicēdū est in linea nō permanēte q̄ eo modo quo eam inchoat ipsam finit ꝛ p̄tinuat. sed nō inchoat ea nisi per se ipz nō aūt per mutatū eē. q̄ in p̄incipio mot⁹ nullus est permutatū eē. Sicut ergo pūctus fluēs fluxum illuz linearē uel motū illū seipso inchoat. sic seipso hi⁹ motum cōtinuat ꝛ finit. inchoat p̄tinuat ꝛ finit per puncta causata a pūcto fluēte. hi⁹ ergo linea permanens a pūcto ut inchoatiuū ipsi⁹ fluxus opz ei dare aliquid uel aliquē pūctū uel aliq̄d indiuisibile q̄ sit inchoatiuum ipsi⁹ fluxus. tale aūt inchoatiuū nō poterit esse aliquid manēs ut manēs. q̄ fluxus ꝛ motus ꝛ ea que sūt de genere successiuoz formaliter nō possūt respicere nisi sint aliquo mō successiua. nihil ergo inuenimus q̄ formaliter possit inchoare hi⁹ motū nisi punctū fluentē. Sed qua rōne pūctus fluēs seipso motū inchoat pari rōne seipso motū p̄tinuat. ꝛ q̄ dictū est de pūcto ne forte īstemur in exēplo intelligēdum de quocūq; mobili. nō eni possum⁹ dicē q̄ mobile cōtinuat motū effectiue sz mutatū eē ipsum p̄tinuat formaliter. q̄ eadē rō est de cōtinuatiōe ꝛ inchoatione. Si ergo requireret mutatū eē ad p̄tinuādū motum formaliter. requireret ꝛ mutatū eē ad inchoādū motū formaliter q̄ flz est. bn̄ ergo dictū est q̄ sicut mobile seipso motū inchoat ut est in p̄incipio mot⁹. sic seipso motū finit in fine mot⁹. ergo mutatū eē est finis mot⁹: q̄ est illud q̄ finaliter attēdit in motu. uel illud q̄ finaliter acquirit per motū. Sed sic nō loq̄mur de fine nec de termino. nō eni pūctus est finis linee. sicut illō q̄ finaliter intēdit per lineam. Sed est finis linee q̄ terminat ipsam lineā: sic aūt ut terminatiuū. p̄tinuatiuū se hz mobile in motu. sicut puncta in linea in metaphisicis eni non est finis neq; bonū. cū g̃ loq̄tur metaphisicus. dicit punctū esse finē linee. nec ītelligit de fine q̄ hz rōnē p̄tinui. sz de fine q̄ habet rōnem termini. q̄ ultra pūctū ultimū nō ulteri⁹ p̄otēdit linea. mobile ergo desinens moueri se hz tanq̄ finiēs motū: ꝛ ultimū mutatū eē se habet tanq̄ finis mot⁹. aliter tn̄ ꝛ aliter. q̄ mutatū esse est id q̄ in motu intēdit uł q̄ in motu acq̄rit. rō aūt. omne mutatū esse p̄cedit moueri q̄ semp ea que sunt ad finē executione p̄cedūt finē. q̄ aūt sic est finis nō est cōtinuatiuū p̄tinui. ipm ergo mobile est cōtinuatiuū mot⁹ ꝛ cōparat ad motū: sic pūctus ad lineā q̄ inchoat cōtinuat ꝛ finit motū sicut pūctus lineā. aliter tn̄ ꝛ aliter q̄ vnus ꝛ idē pūctus fm rē nō pōt inchoare p̄tinuare ꝛ finire. q̄ cū p̄tinuatio linee ut dictū est fit tota simul. ꝛ vnus ꝛ idē pūctus fm rez nō possit esse simul in p̄incipio medio ꝛ finē linee ꝛ diuersis partib⁹ medijs. ideo opz q̄ inter hi⁹ pūcta realē esse differētiaz. Sed vnū ꝛ idem mobile realiter poterit hoc facere. q̄ p̄tinuatio motus nō est tota simul sz successiua. et sic vnū est mobile in toto motu hoc est p̄tinuatiuum mot⁹. ita est vnū nūc realiter in toto motu tp̄s. ꝛ hoc est cōtinuatiuū tp̄is: ꝛ sicut tēpus nihil realiter addit supra motum: ita nunc temporis nihil realiter addit supra substātiā rei mobilis ꝛ inde ueritatē habet dictū boetij. q̄ nūc currēs causat rēpus q̄ mobile currēs siue fluēs causat motū. ¶ Aduertēdū tn̄ q̄ tres dedim⁹ dīas iter lineā que est de gñe p̄tinuorū ꝛ ea que sūt de genere p̄tinuoz. Prima fuit q̄ linea habet partes suas simul. motus aūt successiue. Secūda q̄ vnū ꝛ idē realiter pōt eē in toto motu ꝛ in qualibz parte motus nō aūt in tota linea uel in qualibet parte linee. Tertia q̄ linea dicit aliq̄d absolutū uel dicit aliq̄d fm se. motus aūt dicit aliq̄d in ordine ad aliud. ut in ordine ad id q̄ō per motū acquirit. ideo dicim⁹ motū esse in eodē genere cū reb⁹ ad quas est motus. ex p̄ima aūt differētia seq̄tur q̄ tēpus nihil faciat ad cōtinuationē motus linee. nā cū p̄tinuatio linee sit tota simul nō pōt ibi intercipi tp̄s: nec ꝓpie loquendo aliq̄d facit tēpus ad talē cōtinuationē: sed cū cōtinuatio motus sit successiua ꝛ in tpe fm cōtinuationem tēporis debet p̄tinuationē mot⁹. Si ergo intercipiat tēpus inter moueri ꝛ moueri: ut si mobile moueatur ꝛ pauset per tp̄s ꝛ post ea incipiat moueri. hi⁹ motus nō erit p̄tinu⁹. ex scōa aūt differētia sequit q̄ p̄tinuatio linee nō possit eē per vnū ꝛ idē fm rē sic p̄tinuatio motus. ex tertia aūt dīa sequit q̄ p̄tinuatio linee nō sit ex ordine ad aliq̄d vnū q̄ō intēdat per lineā et q̄ō acquirit per ipsam sicut continuatio motus. Naz ad cōtinuationē mot⁹ facit vnitas rei ad q̄ō est mot⁹ ideo ad albedinē ꝛ nigredinē uel ad duas res nō ad inuicē ordinatas. vn⁹ mot⁹ p̄tinu⁹ esse nō pōt. ꝛ idē est q̄ p̄tinuatiuū linee nō ponit nisi pūctus. sed advnitatē ꝛ p̄tinuationē mot⁹ faciūt mobile ꝛ res que per motū acquirit ut pōt patere ex. 5. phīc. cū ergo dicit in. 4. phīc. q̄ motus hz p̄tinuitatē a magnitudine: per magnitudinē pōt itelligi tam spatiū q̄ mot⁹ q̄ etiam magnitudo mota que per hui⁹ spatiū mouet. oia ergo ista tria debēt cōcurrere ad vnitatē ꝛ p̄tinuitatez motus: videlicet vnitas rei acq̄site per motū: ꝛ cōtinuitas tp̄is in quo fit mot⁹. p̄incipaliter tn̄ tanq̄ continuatiuū mot⁹ est ex vnimēto mobil⁹. mobile eni magis se hz respectu mot⁹ ut p̄tinuitas mot⁹: sicut pūct⁹ respectu linee magis q̄ aliqua alioz. linea ergo permanētē inchoat p̄tinuat ꝛ finit pūctus ꝛ permanens nō vn⁹ ꝛ idē: linea vō fluētem uel motū linearem inchoat p̄tinuat ꝛ finit pūctus fluēs vn⁹ ꝛ idē fm rem q̄ cū talis cōtinuatio nō sit simul vnū ꝛ idē fm rē successiue in multis diuersis sitib⁹ situari: nec ifinitū aliq̄s q̄ nō est dare pūctū fluētē ꝛ q̄ō nullū īpartibile moueturq̄ exēpla ponim⁹ nō ut ita sit sed ut sentiat qui adiscit. ponimus eni q̄ si pūctus moueret inchoaret p̄tinuaret ꝛ finiret motū linearē uel lineā fluentē. sicut punct⁹ pmanēs lineā permanētē ut per hoc itelligam⁹ inchoare p̄tinuare ꝛ finire motū. ¶ Post q̄ soluim⁹ difficultates ponētiū q̄ vnū ꝛ idē fm rē nō est cōtinuatiuū mot⁹. ꝛ dicētiū q̄ p̄tinuatio motus nō est ex ipso mobili: sed ex mutatis eē. uolumus soluere quādā aliaz difficultatē circa p̄tacta. dicit eniz a magnis q̄ nō est vnū ꝛ idē nūc fm rem in toto tēpore. ꝛ addūt q̄ dato q̄ esset dare tale vnū nunc q̄ illud magis esset quātitas q̄ ista. sed q̄ satis ostēsum est q̄ mobile est illud q̄ō p̄tinuat motū. cū sic se habeat mobile ad motū sicut nūc: tp̄s erit vnū nūc realiter in toto tpe. sicut vnū mobile in toto motu. nec opz in hoc multū insistere: q̄ plane hoc dicit phs. in. 4. phīc. circa p̄cipiū ca. de tēpore. nec sufficit soluere ad dictū phi si dicat q̄ ipm mutatum eē per se ꝛ p̄incipaliter

habet rationē nūc. nec soluit dictum phi si dicatur q̄ mutatum esse est in toto motu et per hoc arguere q̄ ipsum mutatum esse sit illud qō dicit phs eē ipm nūc q̄ nō est vnū ⁊ idē mutatū eē realr in toto motu. phs tñ dicit q̄ est vnū ⁊ idē nūc realiter in toto tempore consentimus ergo pho q̄ sit vnū ⁊ idē nunc realr in toto tpe. ⁊ q̄ id qō cōtinuat tps principalr est vnū ⁊ idē realr. sicut illud qō ꝓtinuat motū ut satis est per hita manifestū. Sz videdū est qd sit illud vnū ⁊ idez realr qō ꝓtinuat motū ⁊ tps. credim⁹ aūt p rōnes superi⁹ factas sufficiēter ostēdisse q̄ hi⁹ vnū aliq̄d ſm rez q̄ est ꝓtinuatiuū mot⁹ primi ⁊ ēt tpis q̄ fundat in motu primo est ſba rei mobil. uez q̄ mltiplr arguit q̄ tale vnū aliq̄d magis debeat poni quātitas q̄ ſba vñ se hñt rōnes illas enarrare ⁊ solutiōes eoz ponē arguit eni quadruplr. ¶ Prima via talis. q̄tuz in eo q̄ q̄tum mouet. aiūt eni q̄ nō solū opz eē q̄tū q̄ mouet sz q̄tuz in eo q̄ q̄tū mouet. q⁹ ut phaſ in. 6. phic. nullū ipartibile mouet. Si ergo hoc est de rōe mot⁹ q̄ mobile partim sit in termino a quo ⁊ parti in termino ad quē ꝓns est q̄ nō mouet nisi partibile in eo q̄ partibile. cū ergo hoc sit per quātitatē q̄tum in eo q̄ q̄tum mouet. ⁊ q⁹ sic est dato q̄ aliq̄d pmanēs debeat dici nūc uel debeat dici ꝓtinuatiuū tpis uel cōtinuatiuū mot⁹ potissime erit ipsa quātitas. nō aūt ſba que de se nō est quāta. ¶ Scōa via talis. Nā tēpus nō fundat nisi sup motu locali. q⁹ ille est primus mot⁹. ergo ſm illud oz accipi nūc tpis ſm q̄ acquirit locus et ſm q̄ aliquid mouetur localiter. hoc autez est per quantitatem. cū ergo per quantitatē acquirat ubi ⁊ mot⁹ localis sit mot⁹ ad ubi. si sup motu locali fūdat tps. opz q̄ ꝓtinuū tpis sit illud in quo hz eē mot⁹ localis cū sit magis q̄titas q̄ ſba. ¶ Tertia talis. q⁹ accidētia fūdant sup ordine quodā ita q̄ vnū accidēs fundat mediāte alio. vnū accns ergo erit in alio accidēte tanq̄ in ſbo. mediāte quo hz esse in ſba. si color est in corpe mediāte ſupficie. dicem⁹ q̄ ipm ſupficies est primo loco colorari. Supficies ergo est id qō primo colorat. ergo a silī q⁹ mot⁹ fūdat in ſba tanq̄ mediāte quātitate. quātitas est illud qō primo ⁊ per se mouet. ⁊ q⁹ qō per se ⁊ primo mouet est cōtinuatiuū motus ⁊ tpis q̄ fūdat in motu est illud qō magis oz dici nūc tpis q⁹ hec est q̄titas. iō ⁊c. ¶ Quarta via talis. q̄ semp accidēs posteri⁹ fundat in ſba mediāte priori. hec via quarta in idē redit cū tertia uel est probatio vie tertie. ostēdit eni per hāc quartā viā. videdū est q̄ accns est pri⁹ ⁊ quātitas posteri⁹. nā quātitas est prioz q̄ mot⁹. nam amoto motu nō amouetur quātitas. pōt eni remanere res quāta ēt si nō sit mota. sz amota quantitate amouet mot⁹: quia nō posset res moueri nisi eēt quāta. ⁊ quātitas ergo prius inest ſbe q̄ mot⁹: q⁹ illud est pri⁹ quo amoto mouet aliō nō ecōuerso. Si ergo accns posteri⁹ ineſt mediante priori accnte ⁊ fūdat in priori. mot⁹ ineſt ſbe mediante ⁊ per mot⁹ fundat in quātitate. quātitas. ergo est illud qō est per se mobile. uel est illō qō per se mouet. ipsa ergo erit idē q̄ nūc tpis. si aliq̄d pmanēs idē realiter in toto tpe oz eē nūc tpis. ¶ Innuūt ēt hij idez ⁊ quinta via q⁹ ſba nō pōt moueri sine quātitate. sed quātitas pōt moueri sine ſba ut pz in sacramēto altaris. ibi eni est accidens sine ſbo ⁊ tñ cōpetit illi per se moueri. nūc ergo tpis nō dicit illud cui per se cōpetit mot⁹ magis dicit ipam quātitatē q̄ ipsam ſbam. ¶ Ut ergo hec difficultates ⁊ alie silēs pateāt dicemus q̄ oia hi⁹ argumēta nō cōcludūt. sz querūt sibi quasdā difficultates solui. hoc est eni cui magis initit ipse phs. q̄ illud mouet per se eē. qō hz p se eē. uel qō mouet nō in alio exns. iō in. 5. phic. ubi inqt que mouet p se. satis innuit q̄ accūtia nō mouent per se est q⁹ motus per se nō est in specie. i. in aliq̄ accidēte sed est in ligno. i. in ſba in. 5. ergo phic. uolens ostēdere phs in quo sit mot⁹ per se ⁊ specialiter exēplificauit de ligno. i. de ſba nō de aliquo accidēte. dās intelligere q̄ in ſba sit mot⁹ per se nō in aliquo accidēte. nec oportet de hac ueritate ulteri⁹ dubitare. Nā ipsa ſba cui potest cōpetere mot⁹ per se si moueret in alio nō moueret per se. ut si hō moueret in naui moueret per accidēs nō obstāte q̄ hō possit moueri per se. Si ergo hō nō ineſt naturaliter naui ⁊ si eē hois nō depēdet ab eē nauis. ⁊ tñ si moueret hō in naui nō oz moueri per se. sed per accidēs. multo magis accidētia que naturaliter sunt cōiūcta ſbe. ⁊ ſm nature cursuz nō possunt eē in ſba. ⁊ q⁹ eē accidētiū dependet ex eē ſbe. et q⁹ accidētia nō mouētur nisi mota ſba. cōsequens est q̄ ſm nature cursum accidētia per se moueri nō possunt. imaginabimur ergo q̄ tps fūdatur in motu: ⁊ q⁹ mot⁹ est idē realiter qō tps: ⁊ q̄ illō qō per se mouet ⁊ qō per se fluit est illud nūc qō cāt tps de quo nūc loquitur boeti⁹. q̄ nūc currēs tps cāt. cū ergo per se fluere ⁊ per se moueri cōpetat ipsi ſbe. accidētib⁹ autē competat per accns ꝓut hz eē in ſba. nullū accidēs proprie ⁊ principaliter loquēdo oz dici nunc tēporis. sed ipsa ſba. ¶ Sed ut soluam⁹ singulatim ad oēs vias ⁊ ad oēs rōnes factas. Dicam⁹. ad rōnez ergo primā cū dicitur q̄ nō solū sufficit q̄ mobile sit q̄tuz ad hoc q̄ per se moueatur. Sz oportet q̄ sit q̄tum in eo q̄ q̄tum quia partibile in eo q̄ partibile mouetur. cum hoc sit de rōne mobilis q̄ partiz sit in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē dicem⁹ q̄ si oporteret q̄ quātitas in eo q̄ tale per se moueretur cōsequēs eēt q̄ nihil per se moueret. Nā cum nihil per se moueat nisi qō habet per se esse. q⁹ quātitas ⁊ id qō est per se q̄tum ſm nature cursum nō pōt habere per se esse. si deberet eē per se q̄tum q̄ per se moueret nihil per se moueret. est eni valde mirabile q̄ homo in naui moueat per accidēs cū homini cōpetat per se eē: ⁊ q̄ accidēs in ſba moueat per se cui ſm nature cursuz non pōt cōpetere per se esse. hec ergo via ad hoc deducit q̄ nihil moueat per se: ⁊ si nihil mouetur per se nihil mouebit per accidēs cū esse per accidēs reducat ad per se. Redibim⁹ ergo ad opinionē antiquoz phoz errantiū negātiū omnē motū. ut ergo ueritas pateat dicemus q̄ ad hoc q̄ aliquid moueatur per se duo requirunt. q̄ habeat per se esse: ⁊ q̄ sit qd extensum. sed nō oportet q̄ sit extēsum per se ad hoc qō moueatur per se: sed sufficit eē extēsum per accidēs ad hoc qō per se moueat. est eniz de rōne mobilis q̄ partim sit in termino a quo: ⁊ partim in termino ad quē. uel est de rōne mobilis q̄ habeat partē ⁊ partem. Sz nō oportet q̄ illas partes habeat per se. quantitas ergo habet per se esse. imo ſm nature cursum nullo modo habet per se esse. q⁹ nullo modo ſm nature cursum uerū est. quātitas per se est. habere ergo partes uerificatur de quātitate. sed nō uerificatur de ea habere per se esse. uere eni ſba habet partes ⁊ uere extenditur extēsione quātitatis. licet enim hoc non cōpetat per se: sed per accidens. cum ergo dicitur q̄ partibile in eo q̄ partibile mouetur ⁊ q̄ habens partes in eo q̄ hñs partes mouet. dicem⁹ q̄ nō mouet nisi hñs partes in eo q̄ habens partes. Sed utrum illas partes habeat per se uel per accidens nihil ad propositum. uere enim ut dicimus ſba hz ptes ⁊ uere extenditur. sz

hoc sit per accidēs. ⁊ nisi haberet tales ꝑtes nō mo
ueret. igit sb̄a in eo qō habet ꝑtes mouet. ꝓpter qō
apparet q ad per se moueri nō eodē mō cōpat habē
eē ⁊ habere partes. q2 ad per se moueri oīno requirit
per se eē. sz nō requirit per se hīe partes. Sz ad hoc
poterit ꝗs sophisticare dicēs. Si nō mouet nisi hñs
partes ergo fm q hz partes sic mouebit. q ergo nō
sunt partes hñs nisi per accidēs nō mouebit nisi per
accidēs. dicem⁹ ergo q cū dicit q ad per se moueri
per se requirit hīe partes. ⁊ cū dr̄ q hoc est per se q
mobile habeat partes hoc est dupliciter. Naz per se
est q mobile habeat partes: sz nō est per se q mobile
habeat per se. pōt eni esse mobile per se q hz partes
per accidēs. per se eni est q moueat nisi ꝙtuz ⁊ nisi ex
tēsum. sz nō est per se q nō moueat nisi ꝙtuz ⁊ extēsū
per se. pōt eni moueri per se qō est ꝙtuz ⁊ extēsū per
accidēs. sicut mouet sb̄a per se que tñ est quāta ⁊ ex
tensa per accidēs. Nā ut dixim⁹ si nō moueret per se
nisi qō est ꝙtum per se nisi per se moueret ⁊ per ꝓns
nihil moueret. hoc eni posito fm nature cursuz nihil
posz per se moueri q2 nihil hz ista duo simł q sit per
se extēsuz ⁊ q habeat per se eē. ¶ Ostēdem⁹ ēt ⁊ ali
am viā q nō est de rōne q est ꝙtum per se q mouea
tur per se. q2 si hoc eēt ⁊ si mot⁹ per se eēt de ratione
ꝙtitatis. tūc ꝗcūq artifex per se ꝓsideraret de ꝙtita
te per se ꝓsideraret ⁊ de motu qō videm⁹ eē fm. q2
mathematicus per se ꝓsiderat de ꝙtitate ⁊ tñ abstra
hit a motu. ex quo appet q non eodē mō cōparatur
eē mobile ad per se extēsuz siue ad ꝙtitatē ⁊ eē diui-
sibile. Nā cōsideras per se de ꝙtitate nihil cōsiderat
de motu ꝙtitatis. ut apparet in geometria. cōsiderat
eni de diuisione ei⁹. quō eius quātitas possit diuidi. ⁊
quō diuidat linea. superficies ⁊ corpus qō est ꝙtitas
optime determinat geometra. Sz qualiter talia mo
ueātur nullā ꝓbationē facit sz abstrahit a motu ⁊ ma
teria. nō ergo per se diuidit nisi qō est per se extēsum
⁊ per se est q artifex de se extēso qō ꝓsiderat de diui-
sione. sz mouet per se qō est extēsuz per accns duz tñ
illud extēsuz per accidēs habeat eē per se. nec est per
se qō ꝓsideras de per se extēso ⁊ de ꝙtitate q ꝓside-
ret de motu ut pz ista uera in geometria. ꝑpt qō solu
ta est ꝑma rō. q2 uel recipit fm uel nō sillogiçat. nam
cuz dr̄ q ꝙtum in eo qō ꝙtum mouet. si itelligat de
quāto per se ut qō moueat per se nisi qō est ꝙtuz per
se fm est q assumit ⁊ rō in mā peccat. si vo nō deter
minet ꝑpositio ad ꝙtum per se nō erit ibi silis ⁊ erit
ibi peccatū in forma. tūc eni erit distinguēdū de quā-
to. cū ergo dr̄ q nō mouet nisi ꝙtuz fm q ꝙtuz. uez
est q nō mouet nisi ꝙtum fm q aliquo mō est ꝙtum
siue sit ꝙtū per se siue sit quātū per accidēs. oū tñ ha
beat per se eē poterit ꝑ se moueri. sz postea assumat
q sb̄a nō est quāta equocat ibi in quāto q ꝑmo acci
piebat ꝙtuz cōiter ad quātū per se ⁊ ad ꝙtū ꝑ accns.
sz cū postea subdit q sb̄a nō est quāta ibi accipit ꝙtū
spālit ad quātū per se. hoc eni mō sb̄a nō est ꝙta nec
est extēsa q2 nō est extēsa per se. est tñ extēsa per acci-
dēs. ¶ Scōa rō de leui soluit cū dr̄ q fm id aliquid
mouet localit ⁊ illud est sb̄m mot⁹ fm qō acquirit lo
cus. uel fm qō acq̄rit ubi. ⁊ q2 hoc est quātitas. iō ⁊c.
dici pōt q nō solū quātitas facit ad motū localē sed
etiā qualitas. Nā graue per grauitatē mouet deorsū
imaginabimur ergo q natura mediātib⁹ aliquib⁹ ac-
cidētib⁹ est ꝓncipiū mot⁹ ⁊ quietis ei⁹ in quo est. ut
natura grauis mediāte grauitate ⁊ mediāte quātita-
te ipsi⁹ grauis est ꝓncipiū quo graue moueat deor-
sum ⁊ q quietat ibidem in tali loco motu magis est
ꝓncipiū ipsa grauitas q̄ sit ipsa quātitas. q2 grauitas
magis est ꝓncipiū ꝓpriū mot⁹ deorsum q̄ sit quāti
tas. Siquis ergo argueret q id fz q aliq̄d mouetur
deorsum q illud est sb̄m mot⁹ ⁊ q illud est q per se
mouet. grauitas est hi⁹ ergo ⁊c. statim respōderet q
grauitas per se nō moueret q2 nō hz per se eē. ꝑpter
qō nec per se est sb̄m motus. pōt ergo grauitas eē rō
qualit aliq̄d moueat. sz nō pōt per se moueri nec per
se eē sb̄z mot⁹ q2 nō hz per se eē. sic ⁊ q̄ntitas aliqua
liter est rō q aliq̄d moueat eo q mobili dat eē partici
pabile. nō tñ est illō qō ꝑ se mouet nec est per se sb̄z
mot⁹. Dicem⁹ ergo q duo ꝓsiderāda sūt in motu. vi-
delicet id qō est ratio mouēdi ⁊ id qō subicit motui.
q̄tum ad rōnem mouēdi tā sb̄a q accidētia sūt ratio
mouēdi sz magis rō sb̄a q̄ accidētia. q2 accidētia sūt
in hoc quasi organa sb̄e. sb̄a ergo ⁊ natura est illō qō
est rō ⁊ ꝓncipiū mot⁹ ⁊ quietis ei⁹ in quo est per se
⁊ ꝓmo ⁊ nō fz accidēs. ⁊ dato ergo q nō ꝓsiderare
mus in motu nisi id qō est rō mouēdi. adhuc eēt ma-
gis attribuēdū sb̄e ⁊ nature que est ꝓncipiū ꝓnci-
pale respectu mot⁹ q̄ ipsis accidētib⁹ que se habent
ut organa sb̄e uel nature. ⁊ q2 hoc intelligim⁹ per nūc
q respectu tpis ꝓncipalr̄ habet rōnem ꝓncipiū et
cause. iō ipsa natura uel sb̄a mobilis magis deberet
dici tale nūc q̄ aliqō accidēs. ¶ Scōo est eni ꝓside-
randū in motu illud qō per se subicit motui ⁊ q per
se mouet. hoc aūt nō est accidēs sed sb̄a. q2 ut sepius
replicauim⁹ nō pōt per se moueri qō nō habet per se
esse. moueri eni in alio semp est per accidēs. ⁊ q2 hoc
est nūc aliq̄d per se fluēs uel aliq̄d per se sb̄m fluxui.
q2 hoc nō pōt eē nisi ipsa sb̄a. ideo nūc est idē realiter
q ipsa sb̄a ꝓmi mobilis. ¶ Tertia etiā rō de facili
soluet. Nā cū dicit q si accns fundaret in sb̄a media
te alio accnte. tūc illō accidēs est subiectū alteri⁹ acci
dētis. Si color fundat in sb̄a mediāte superficie. superfi
cies erit subiectū coloris ⁊ erit illud qō colorat. ꝑpt
qō videt q quātitas sit illud qō ꝓmo mouet q2 me
diāte quātitate fundat mot⁹ in sb̄a. dici pōt q hec rō
nō ꝓcludit intētū sz petit sibi quādā difficultatē solui
Nā si mot⁹ lapidis deorsum inest lapidi mediāte quā
titate. dicem⁹ q hi⁹ mot⁹ inest quātitati mediāte gra
uitate. nō eni quātitas moueret nāliter deorsum nisi
esset grauitati ꝓiūcta. ⁊ inde est q cōsiderare quātita
tem sine qualitate est eā ꝓsiderare ꝑpter motū. fz q
eā cōsiderat mathematic⁹. mot⁹ ergo inest qualitate
ut mot⁹ lapidis deorsum inest quātitati lapidis medi
ante grauitate. nullus tñ diceret q in tali motu gra-
uitas sit illud qo mouetur per se. quare sicut hac via
nō pōt ꝓcludi de grauitate pari rōne nec poterit con
cludi de quātitate ut dicat q quātitas sit illud qō mo
uet per se. nec ualet sīc̄s cauillaret q grauitas nō fa
ciat hoc qō lapis ⁊ ea que sunt in lapide q moueant.
sed facit q moueant nāliter. q2 q nō mouet violēter
ut satis pōt patere per pḣm in li⁰ de ce. ⁊ mū. q ergo
facit ad hoc q aliq̄d nāliter moueat facit q moueat
simplicit fz quātitatē eni nature nec mouetur graue
surſuz nec deorsum. qualitas ergo in grauib⁹ ⁊ leuib⁹
ut in celo ipsa natura celi facit ad hoc qō sit mot⁹ na
turalis: uel facit q talia moueātur nāliter ⁊ per conse
quēs q moueātur simpliciter. fm quātitatē eni natu
re mouet graue deorsuz ⁊ leue surſum. quātitas plus
ergo facit q̄ qualitas. ergo q̄litas nihil magis per se
facit ad motum q̄ ipsa quātitas nec sufficit q si di-
cat q quātitas facit ad quādā cōmunē rōnem mot⁹.
q2 nihil est in genere lapidis q nō est in aliqua spē. nul
lus est enim mot⁹ cōmunis uel nullus est motus qui

nō sit nālis uel violētus. uel alio mō mixt⁹ quoꝝ motuū nō potim⁹ sufficiēter assignare rōnē ex pte quātitatis. celū eni ex pte quātitatis sue nō plis hz ut moueatur ad oriēt ē ꝙ ad occidētē: uel ꝙ ad meridiē uel septētrionē. opz ergo hoc reducere in aliqō aliud ꝓncipiū. q ꝓncipiū si sit qualitas nō dicem⁹ q moueat per se qz nō hz per se ee. ꝛ qz qualitas magis facit ad talē motū ut grauitas ad motū lapidis deorsū ꝙ qualitas. si quātitas nullo mō faciat. sz qz grauitas magis fac. si g in tali motu nō possum⁹ dicē q grauitas moueat per se nec q sit per se sb̄m mot⁹ pariter rōne nō poterim⁹ hoc enūciare de quātitate. rō nō ꝓcludit intētū. sz petit sibi quādā difficultatē solui. videlz quare nō dī quātitas per se moueri. cū motus ilīt sbe mediāte quantitate. sicut dī superficies per se colorari. qz color ineſt corpori mediāte superficie. dicemus ergo q ad per se moueri ꝛ ad eē per se sb̄m mot⁹ requiritur nō moueri in alio. Nā ut dicebam⁹ etiā ipsi hoi qui hz per se eē cōpetit moueri per accns si moueatur in naui. mot⁹ ergo in sbo per se plus reqrit eē per se et nō eē in alio ꝙ requirat alia accntia. ꝓpter qō si concedim⁹ aliquo mō de superficie q per se coloret nō aūt fm nature cursuz. ꝓcedemus de aliquo accnte q per se moueat. simplr tn per se subīci alicui accnti nō attribuit nisi sbe. ꝓpter qō sequēdo opinionē ei⁹ cetere tales ꝓpositiones. videlz q superficies per se coloret exponēde eēnt tanꝙ nō ꝓprie dicte. dicemuſ itaq q oia accntia sūt in sba. sz sba nō est in alio tanꝙ accns in sbo. possunt ergo accntia eē rō quare sba moueat sed nunꝙ per se mouent. Substātia itaq est illud qō mouet per se: cetera aūt mouent per accns qz mouētur mota sba fm quē modū loquit phs in thopicis. q mouētib⁹ nobis mouent omnia que sunt in nobis. ¶ Quarta aūt rō hz eādē difficultatē cū hac tertia. Nā ꝙtūcūq quātitas insit ꝓpri⁹ sbe ꝙ mot⁹. sz ex hoc possit argui q quātitas aliquo mō sit ratio quare sba moueat. nō tn ex hoc ꝓcludi poterit q quātitas sit illud qō per se mouet. ꝛ qz hoc dicim⁹ eē nūc tpis illō qō fluit per se ꝛ qō per se mouet ꝛ per sui fluxū cāt tēpus. hoc aūt nō erit nisi sba. iō sba primi mobilis realiter est idē qō nūc tpis sicut mot⁹ primi mobilis est idē realiter qō tps. ¶ Quinta etiā rō nō hz difficultatē. Nā cū dī q pōt moueri sine sba ut pz in sacrāmēto altaris. dicem⁹ q ubi loqmur fm nature cursū nō est ad miraculū recurrēdū. ꝓpter formā tū argumēti dicem⁹ q si quātitas panis separet a sba ꝛ nō remaneret in illa quātitate grauitas. qz quātitati vnde quātitas est nō cōpetit nec grauitas nec leuitas. talis quātitas nō moueret nāliter ꝛ per ꝙns nō moueret violēter. qz mot⁹ violētus pſupponit motū nālem. q ergo in quātitate panis remanet grauitas hoc est miraculosuz qz miraculose datum est quātitati q possit per se eē ꝛ per ꝙns miraculose dictū est eni q possit accidētib⁹ subsistere. arguit ergo q quātitas possit sic miraculose moueri. sz ex hoc nō arguit siue cōcludit q quātitas sit magis id qō subīcit motui ꝙ sba. uel possum⁹ dicere q rō nō ꝓcludit itētū. uel nō est ad ꝓpositū. Nā tota questio est utrū quātitas sit illud qō per se mouet ꝛ qō per se fluit. patet aūt nō cū nō habeat per se eē. q si ponat miraculose habē per se esse ut in sacrāmēto altaris poterit per se moueri. sz qz nō est questio nostra utrū quātitas possit miraculose per se moueri. sed utrū nāliter uel questio nostra est utrū quātitas in celo sit illud qō per se mouet. ꝛ qz quātitas celestis nō est illud qō per se mouet. qz nō hz per se eē. hi⁹ quātitas nō erit ipm nūc q fluēs causat tps sed tale nūc erit ipsa sba celi. Resumamus ergo qōnē ꝛ dicam⁹. q cū solū tria ꝓdicamēta dicāt ipsas res. sba. quātitas. ꝛ qualitas. cetera vo ꝓdicamēta dicāt circūstātias rerū. uel ordinē aliquē nūc tpis. q est res aliqua manēs in toto tpe uel est res aliqua que per se fluēs causat tps. hi⁹ res uel erit sba celi uel quātitas uel qualitas aliq existēs in celo. quātitas aūt uel qualitas ꝓprie loquēdo eē nō pōt. qz talia nō per se fluūt erit ergo hi⁹ nūc ipsa celi sba que mediātib⁹ accntib⁹ ut mediāte quātitate uel mediāte aliquo alio accnte fluit ꝛ per suū fluxū causat tps. accntia ergo ut quātitas uel qualitas possunt forte eē rō motus. Sed nō possūt eē id qō per se mouet. ꝓpter qō ꝛ sba mouet mediāte quātitate ꝛ ecōuerso. sz sba mouet mediāte quātitate ꝓut quātitas est alio mō rō quare moueat sba ꝓut dat ei eē ptibile sine quo sba moueri nō posset. sed quātitas mouet etiā mediāte sba. ꝙtum ad id qō per se subīcitur motui. nam quia substantia habet per se eē ipsa hz per se moueri ꝛ per se subīcit motui cetera nō mouent qz sūt in sba. ¶ Aduertēdū tn q etiā ꝙtum ad rōnez mouēdi. nō solū sba mouet mediāte quātitate. sed etiā ecōuerso. Nam nō solū opz esse partibile q per se mouet q dat quātitas sbe. sed etiā opz esse alicui⁹ nature. qz si nō eēt alicuius nature q mouet nō cōpeteret ei motus aliqs nālis ꝛ per ꝙns nō cōpeteret ei aliqs motus. ꝓpter qō nā magis est ꝓpa cā mot⁹ ꝙ etiā ipsa quātitas. ꝛ qz hoc est nunc tpis q est ꝓprie ꝛ per se ꝓncipalis cā mot⁹ uel fluxus ꝛ q per se fluit dicit rē licet nō sūt nisi in sba ipa celi. nihil est eni in celo q habeat hec oia nisi ipsa obiecta celi. oia aūt alia sūt in sba. siue sit esse siue quātitas siue qualitas siue qōcūq aliud. oia ergo alia non mouent nisi in alio. iō nō mouet per se sed per accns. Substātia eni est illō qō per se mouet. qua mota mouent oia alia que sūt in sba. nec ualēt si diceret q mā eēt illud in quo sunt oia alia. iō mā est illud qō per se mouet. qz mot⁹ est act⁹ entis in potētia. mā aūt fz suā eēntiaz nō est ens. sed est mediū iter ens ꝛ nihil. nihil eni inuenim⁹ q sit ens ꝛ qō dicat actū in quo fūdent oia nisi ipaz sbaz. si eni ipz nūc tpis dicit aliquā vnaz rem ꝛ aliqō vnū ens per se sb̄m motui nō poterit dicere nisi ipaz sbam. ¶ Adductis rōnib⁹ ex pte ipsi⁹ sbe tā ꝓsiderate fm se: ꝙ accepte ꝓut in ea fundatur nūc. ꝛ etiā ꝓsiderate ꝓut cōpat ad ipsa accntia ꝛ solutis difficultatib⁹ circa hanc māz ꝓtingētib⁹. uolumuſ adducere rōnes ex parte ipsi⁹ pmanētie. uolum⁹ eni q vñ difficultas orit idē ueritas declarat. ponit eni difficultaſ de ipsa pmanētia. qz si nūc eui respicit sbaz pmanētē. nūc vo tpis sbam fluxibilē nō vī idē eē realiter hoc ꝛ illud. dicem⁹ eni q nūc tpis nō pōt fundari nisi in sba sempiterna. uel in sba ppetua. ꝛ qz oīs talis sba que hz eē ppetuū hz eē qō mēsurat euo ꝛ ipsa est idē qō nūc eui. iō nūc tpis ꝛ nūc eui vnā ꝛ eandez rē nomināt. q aūt nūc tpis nō possit fūdari nisi in sba ppetua pz: qz si hoc nō eēt sequerent tria icōueniētia quoꝝ primū eēt q tps nō eēt vnū. scōm eēt q tēpus eēt tpale. tertiū vo q eēt dīa tpis sine tpe. si eni nūc tpis fundat in sba nō ppetua sz corruptibili. qz fz nāe cursū quoꝝ sba deperit nō redeūt eādē numero. oz fm diuersa talia tpalia dīa esse diuersa tpa numero. Scōz icōueniēs eēt qz tps eēt tpale: qz si eēt in re corruptibili corrupta re corrūpet ꝛ tps eēt igit ipm tps q tpale. ¶ Aduertēdū tn q hoc argumento q tps sit tpale ꝛ hīe hoc ꝓcedo icōueniēti vno mō est argumētū bonū. alio mō malū. Nā si cōpem⁹ tps ad agēs nāle cū hi⁹ agēs pſupponat tps. tale agēs agat in tpe si

posset corrumpere tps faceret hoc in tpe. postq; ergo desineret eē tēpus posset dici q eēt tēpus fm cōparationē ad agēs supnāle q in sua actiōe nō presupponit tps pōt tps desinere eē. tēpus ergo fm nature cursuz nō est tpale. uel ex hijs que videm⁹ ex sensibilib⁹ nō apparet nobis q aliqn deficere debeat. q aūt tale est de necessitate fundat in sba ppetua. Siue aūt scim⁹ q tps deficiat hoc nō est ex sensibilib⁹: sz ex re uelatiōe diuina. tertio si tps uel nūc tpis nō fundaret in sba perpetua sz in sba tpali esset dzia tpis sine tpe. Nā ois sba tpalis corrūpit in tpe. Si ergo tps haberet eē in tali sba tpis corrūpet in tpe. corrūperet ergo in aliq dzia tpis utputa in tali tpe. eēt ergo illud tps postq; nō eēt tps. hoc etiā argumētū referēdū est ad illud qō corrūpit nāliter qz oē tale corrūpit in tēpore. fm ergo nāe cursuz tps de quo locuti sūt phi. hoc vnū respectu oiuz tpaliū nō est quid tpale. z est in oi dzia tpis qō eē nō posset si nūc tpis fūdaret in sba tēporali uel corruptibili. opz ergo q fundet in sba perpetua. z qz talis sba ppetua est idē qō nūc eui. iō idē est realr nūc eui z nūc tpis. sba ergo perpetua ut sba celi est idē realr qō nūc eui, put est subiecta suo eē qō est ppetuū z qō nō hz successionē: z illa eadē sba est idē qō nūc tēporis, put subijcit motui. ubi est prī⁹ z posteri⁹ z ubi vna pars succedit alteri. ¶ Omnibus hijs enarratis uolum⁹ soluere difficultates sumptas ex parte ipsius eē. Naz nūc eui respicit eē uel respicit euū qō fūdat sup eē. nūc ỳo tpis respicit tps qō fūdatur in motu. sed pstat q nūc mēsure cōparat ad mēsurā sicut pūct⁹ ad lineā. vn⁹ aūt z idē pūct⁹ nō pōt eē termin⁹ diuersarū linearū. Iz posset eē termin⁹ diuersarū ptiū linearū ptinuatarū in eadē linea. sed diuersarū linearū idē pūctus eē nō pōt. ergo nec diuersarū mēsurarū erit realr idē nūc. Rursus punct⁹ est aliqd intrinsec⁹ linee. ergo z nūc erit aliqd intrinsec⁹ sue mēsure. q ergo duo realr differētia sicut eē z motus uel euū z tps habeāt aliqd intrinsecū sibi idē realiter nō vidēt pueniēs. Tertio pūctus est in eodē genere cū euo. qz eē mot⁹ nō est in eodē genere cū eē. iō idē nūc realiter in utrisq eē nō poterit. qz tūc illud nunc eēt in genere sbe in quo est euū z eēt in genere quātitatis in quo est tps qō stare non pōt. qz nihil qō est in pdicamēto sbe pōt eē in aliquo pdicamēto accītali. ¶ Propter pmū g sciēdū q dato q nō possit eē idē punct⁹ respectu diuersarū linearū pmanētiū nec respectu diuersarū linearū fluxibiliū. z dato q diuerse linee pmanētes nō possint habere eundē punctū nec diuerse linee fluxibiles simul eundez punctū habere possint. dicimus q dato q sic sit qz forte nō est incōueniēs q sit idē pūctus diuersarū linearū permanentiū. ut pz in duab⁹ lineis faciētib⁹ angulū z ptinctis ad eūdē punctū. sed qcquid sit de lineis eiusdē rōnis ut sint ambe permanētes uel ambe fluxibiles. tñ nō est incōueniēs q linea permanens z fluxibilis q hee nō sūt eiusdē rōnis aliquo mō habeāt vnū z eundem punctū. ut si punct⁹ motus dimitteret post se uestigiū linee permanētis: tūc vn⁹ z idē pūctus sic mot⁹ causaret duas lineas cāret eni motū linearē siue lineā fluxibilē z cāret lineā pmanētē. z si exēplū hoc est dubium. tñ ad id pro quo oī nō est dubiū qz eadē sba celi substernit suo motui qui est quidā fluxus z suo eē qō est quid pmanēs. z pmo mō accepta est nūc tēporis, scōo modo cōsiderata est nūc eui. Si ergo eēnt duo tēpora. ut si essent duo primi celi: oporteret dare tot nūc tēporis realiter differētia quot eēnt tempora z quot tales celi. sic etiā oporteret dare tot nūc eui realr differentia quot sunt eua. quot plura eua uel plura tēpora in eadē re esse nō potest loquēdo de tēpore ut nos loq̄mur. sed ppter tēpus z euū nō oporteret diuersificare realiter ipm nūc in eadē sba celi est eē z mot⁹ siue est euū z tēpus. z per cōsequēs eadē sba celi est nūc tēporis z nūc eui. ¶ Propter scōm sciēdum q nūc tēporis nō cōparat ad tēpus sicut punct⁹ ad lineam. Naz illud qō principaliter ptinuat tps nō est qd intrinsecū ipsi tēpori nec est in eodē genere cū tēpore sicut pūct⁹ in eodē genere cū linea. poterit ergo nūc tpis esse idē realr qō nūc eui. qz nūc temporis nō est aliqd intrinsecū tēpori nec est in eodē genere cū tēpore. qz mobile nō est in eodē genere cū motu. ppt qō soluta est etiā difficultas tertia. posset eni in oib⁹ hijs sic formari rō. illud qō fūdat in eadē sba cū ipso euo: uel cū ipso tēpore esse habet idē nūc cū eo. sed tēpus fundat in eadē sba celi in quo fundat eē siue euū. ergo habet idē nūc qō euū. ipsa eniz sba celi erit idē realiter qō hoc nūc z illud. ¶ Aduertēdū tñ q fundamētū ipsius tēporis possum⁹ accipe uel tanq; aliquid nō realiter differēs z sic fundat in sba primi mobilis que per se subijcit motui. sic etiā z de euo eēt distinguēdū. fūdamētū ergo tā eui q tēporis realiter differēs ab euo eo tpe est idē qō nūc eui z nūc temporis z est ipa sba celi. qō ergo dictū est de suba celi q est idē qō nūc eui z nūc tēporis aliter tñ z aliter. qz est nūc eui ut subijcit ipsi eē qō mēsurat euo. est aūt nūc tēporis, put subijcit motui qui mēsurat tpe. intelligēduz est de sba cuiuslibet euiterni: siue cuiuslibet angeli. ipsa eniz sba euitni, put hz eē est idē qō nūc eui. sed, put subijcitur uarijs operatiōib⁹ erit idē qō nūc tēporis. Sicut eni per se moueri localr nō est nisi subē qz hz per se eē. alia aūt que sūt in suba pōt eē rō q̄re sba per se moueat ipa aūt p se mouent. sic ea que sūt in sba euitni pōt eē rō q̄re suba euiterni dicat moueri fm opationes uarias. tñ est magis ppria locutio q ipsa suba per se sic mouet q̄ qō ea que sūt in suba. ut eni in talibus reseruat rō mot⁹ per se nō sūt referenda nisi ad ipsaz subaz qz nō cōpetit alicui per se moueri qō non hz per se eē q̄tūcūq; eni opatio insit angelo mediāte virtute. tñ si uolum⁹ scire qd est illud qō per se uariatur. dicem⁹ q est ipsa suba que hz per se eē. ipsa aūtē virtus est organū quare cōpetat subē talis uariatio. Ire eni ab hoc in hoc: z transire ab vna opatione in alia nō poterit per se cōpetere nisi ei qō hz per se eē. id aūt qō nō hz per se eē nō transit ab hoc in hoc. nisi qz trāsit ad illud in quo quiescit. ppter qō ergo bñ dictuz est q id qō est in sba nō per se mouet. tñ poterit eē rō quare hoc cōpetat. Nā id qō est in suba z si uariat: uariat in alio: uariari aūtē in alio: est uariari per accīs. ipsa ergo suba euiterni erit z nūc tēporis z nūc eui. Et ut melī⁹ pateat qō dicit. dicem⁹ q agere z pati est ppriū subē. sed si in substātia ut potētia actiua per quā agat. Sicut in igne est calor per quā calefacit huius calor nō agit. Sed est rō agēdi. z sic ppie loquēdo. virt⁹ actiui nō agit. sz est ratio agēdi. sic virt⁹ passiua nō patit sed est rō patiēdi. cōpetit eni substātie agere z pati. z si quo dā ordine hoc fiat. ut q vnū accidēs recipiat in suba mediāte alio. uel q suba trāsmuteē ab vno accīte in aliud mediāte aliquo priori accīte. illud accīs erit rō quare fiat. ipsa tñ suba per se loquēdo per se trāsmutat. ideo ppriū est subē ut supza dixim⁹ per sui trāsmutationez per se cū sit vna z eadē numero cōtraria suscipe. sed siqs cōtēdat oīno affirmās q si accīs repiat in substantia mediāte alio accidēte. illud aliud accīs z est subiectū posterioris

ꝛ cõpetit ei alterari ꝛ trãsmutari ſm tale accñs. Dicemus magis ꝓcedendũ eſſe q̃ vnũ accñs alteri accñti ſubꝯciat. q̃ q̃ accñs ꝟz aliõ accñs trãsmutat: tñ neutrũ eſt oino ꝓpꝛie dictũ. q̃ ſi utrũqꝫ ꝓcedam⁹ dicem⁹ q̃ ſ. ſubꝯci ꝛ trãsmutari ꝓincipali⁹ cõpetit ipſi ſbe. ꝛ ſi cõpetit accñtib⁹. hoc eſt inq̃tuꝫ ſũt oꝛgana ſubaꝝ. ꝛ qꝛ nũc tꝑis nõ dicit qõlibet trãſmutatũ. ſꝫ dicit trãſmutatũ ꝓncipalr. iõ ut dixim⁹ ipſi ſube eſt hoc attribuẽdũ: nõ aũt alicui accñti: uꝫ alicui alĩ q̃ in ſuba hꝫ eẽ. id eni qõ ꝓncipalr ſubꝯcit motui eſt ipſa ſba. ſcõo tñ oño ꝓcedẽte aliq̃ hic dimiſſa poterim⁹ diſputare.

Ad ꝓmũ dicendum q̃ uariabile uel iuariabile: uel coꝛporale ꝛ incoꝛporale ſi ſumant reſpectu eiuſdẽ opꝫ q̃ realr differãt. nõ eni põt eẽ q̃ eadẽ ſuba ſm näe curſũ reſpectu eẽ ſit coꝛporalis ꝛ incoꝛporalis. ſed reſpectu diuerſorum nõ eſt icõueniẽs. eadẽ eni ſuba angeli eſt iuariabilis q̃tũ ad eẽ ꝛ uariabilis q̃tũ ad opatiões. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ: q̃ nõ eſt ueꝝ q̃ ſic ſe hẽat ſbꝫ ad ſbꝫ ſic ſe hꝫ qõ ẽ in ſbo ad id qõ ẽ in ſbo. qꝛ in eodẽ ſbo ut in eadẽ ſba angeli põt fundari eẽ ꝛ mot⁹. nõ ergo ſe hꝫ nũc eui ad nũc tꝑis ſicut euũ ad tꝑs. uel ſic eẽ ad motũ. ꝛ maxime qꝛ nũc tꝑis dicit radicalẽ ſbm mot⁹ q̃ eſt ꝓncipaliſ cã mot⁹. hoc aũt eſt ipa nã ꝛ ipa ſuba. ab illa eni eſt ichoãdũ. ꝛ illa in euiternis q̃tũ ad opatiões uarias dí eẽ nũc tꝑis tñ. q̃tuꝫ aũt ad ipm eẽ cui ſubſternit dí eẽ nũc eui. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ: q̃ nũc tꝑis nõ fũdat in ipſo q̃to nec eſt ipſa quãtitas. ut eſt ꝑ hita manifeſtũ. ¶ Ad 4ᵐ dꝛ: q̃ ſublato tpe ꝛ nũc tꝑis adhuc põt remanẽ euũ ꝛ nũc eui. ſed hoc nõ eſt qꝛ realr differãt nũc tꝑis ꝛ nũc eui. ſꝫ hoc eſt ꝓpt aliã ꝛ aliaꝫ hitudinẽ. poterit eni ꝓtingere q̃ in ipſa ſba celi remaneat actualis hitudo ad eẽ ſublata actuali hitudine ad motũ. quo poſito eadẽ ſba celi que mota diceb⁹ nũc tꝑis. nõ mota nõ meret dici hi⁹ nunc. ¶ Ad 5ᵐ dicẽdũ: q̃ diuerſoꝝ termꝫnatoꝝ ſũt diuerſi termini termi ſint q̃ſi intrinſeci ꝛ ſint i eodẽ gñe cũ ipſis terminatis. q̃ ſi uerũ eẽt tꝑs nõ poſſet hẽ idẽ nũc realr cũ euo. ſꝫ ut ꝓꝫ per hita nũc tꝑis eſt ipſa ſba mobilis que nõ eſt in eodẽ gñe cũ tpe. ¶ Ad 6ᵐ dom: q̃ de eadẽ re poſſunt ꝓſiderari diuerſe ſcie. nõ ergo opꝫ q̃ illõ qõ ptinet ad ꝓſiderationẽ alteri⁹ ꝛ alteri⁹ ſciẽtie ſm q̃ hi⁹ mẽſurent alia ꝛ alia mẽſura realr uel ſit illud ꝛ aliud realr: ſꝫ ſufficit q̃ ſit aliud ꝛ aliõ ꝟz rõnẽ ꝓceſſo ergo q̃ ſic eẽt. videlz q̃ celũ ſm qõ mẽſuratur nũc eui ptineret ad ꝓſiderationẽ metaphiſicam ꝓut aũt mẽſurat nũc tꝑis ad phicã. q̃tũcũqꝫ iſte ſcie ſint realit diuerſe nõ oportebit ꝓpter hoc q̃ celũ ſic ꝛ ſic acceptũ ſit realr diuerſuꝫ. ꝛ per hoc ꝓꝫ ſolutio ad. 7. ¶ Ad 8ᵐ dicendũ: q̃ nũc tꝑis manere idẽ eſt ſm rẽ nõ ſm rõnez. nũc vo eui manere idẽ utroqꝫ mõ nõ facit dꝛiaꝫ realẽ ſed ſolũ ſm hitudinẽ. eadẽ eni ſba eui terni cõpata ad eẽ manet eadẽ ſm rẽ ꝛ ꝟz rõnẽ. ꝛ dꝛ eẽ nũc eui cõparata ad motũ manet ſm rem eadem nõ aũt ſm rõnem ꝛ dicitur eſſe nunc tẽporis. idez eſt ergo realiter nunc eui ꝛ nunc temporis.

Septimo querit: Utrũ in euo ſit ſucceſſio. ꝛ vꝫ q̃ ſic: qꝛ ubicũqꝫ eſt dare plura iſtãtia ibi ẽ dare ſucceſſionẽ. in euo eſt dare plura iſtãtia. q̃ ꝛẽ. ꝓbatio aſſũpte. Nã ſi nõ cẽt in euo dare plura inſtãtia nõ poſſet de⁹ itelligẽtiã annihilare. qꝛ in vno ꝛ eodẽ iſtãti nõ poſſet itelligẽtia eẽ ꝛ nõ cẽ. opꝫ ergo ibi dare aliud ꝛ aliõ inſtãs ꝛ per ꝓns ſucceſſionẽ. ¶ ꝑ. ſi in euo nõ eẽt ſucceſſio idẽ eẽt ibi futuꝝ eẽ ꝛ ꝑteritũ fuiſſe. ſꝫ de⁹ nõ põt facere angelũ nõ fuiſſe: ergo nõ poſſet eũ annihilare ꝛ nõ poſſet facere eũꝫ nõ futurũ eſſe. ¶ ꝑ. qꝛ dicebat q̃ inſtãs in quo deſineret itelligẽtia eſſe nõ ptinebit ad mẽſurã itelligẽtie. ꝓtra id qõ facit mutationeꝫ uel in noiationẽ ineſſe itelligẽtie ptinet ad mẽſurã ipſi⁹ intelligẽtie. ſꝫ cũ incipit eẽ itelligẽtia nouitas facta fuit circa eẽ ei⁹. qꝛ hũit eẽ poſt nõ eẽ. Rurſus ſi annihilaret ꝛ deſineret eẽ nouitas fieret ibi. utrũqꝫ ergo iſtãs tã illud in quo icipet eẽ q̃ illud in quo deſineret ptineret ad mẽſurã itelligẽtie. ſed hoc nõ põt eẽ vnũ ꝛ idẽ iſtãs: qꝛ tũc in eodẽ iſtãti haberet eẽ ꝛ nõ eẽ. erit ergo aliud inſtans hoc ꝛ illud. ꝛ per ꝓns eſt ibi dare ſucceſſionẽ. ¶ ꝑ. dicebat q̃ ſi de⁹ annihilaret angelũ hoc eẽt in alio inſtanti reſpectu tꝑis. ſꝫ ꝓtra q̃ ſi nullũ tꝑs eẽt ad hoc poſſet de⁹ annihilare. opꝫ ergo q̃ hoc ſit in alio iſtãti reſpectu mẽſure ãgelice. in ipa ergo mẽſura augelica eſt dare aliõ ꝛ aliud iſtãs ꝛ per ꝓns ſucceſſionẽ. ¶ ꝑ. ſi ꝓꝫ ꝛ poſterius nõ ꝛ iueniret niſi in tꝑe uel in tꝑalibus. circũſcripto ergo tꝑe nulla erit in euo ꝓprioritas nec poſterioritas. oia ergo eui terna ſiĩ iceperũt ꝛ neceſſe fuit ea ſiĩ icipe. qꝛ ſi nõ icepiſſent ſiĩ ſicut nec iceperũt. qꝛ quotidie creant noue aie oꝫ in ipſo euo eẽ ꝓꝫ⁹ ꝛ poſteri⁹. qꝛ nõ ẽ ꝓꝫ⁹ ꝛ poſteri⁹ in mẽſuratis niſi ſit ꝓꝫ⁹ ꝛ poſteri⁹ in mẽſura. loquẽdo de mẽſura duratiõis ꝛ maxime de mẽſura ꝓpꝛia imo hoc poſito ſequeret q̃ de⁹ nõ poſſet annihilare vnũ euiternũ niſi annihilaret oia euiterna. Naꝫ qꝛ in euo nõ eſt ſucceſſio. iõ cũ icepit aliq̃ euiternum eſſe opꝛtuit oia euiterna incipe eẽ. pari rõne ſi deſineret aliq̃ euiternũ eẽ opꝛteret oia deſinere eẽ. ¶ ꝑ. eẽ tꝑaliũ mẽſurat inſtãti fluxibili. q̃ iõ eſt. ꝛ iõ tale eſſe mẽſurat mẽſura fluxibili qꝛ põt nõ eẽ. cũ ergo eẽ euiterni poſſit nõ eẽ. qꝛ de⁹ nõ põt annihilare ipm euiternũ mẽſurabit tale eẽ mẽſura nõ fluxibili. cũ g̃ mẽſuret euo erit euũ mẽſura fluxibilis ꝛ per ꝓns erit in euo ſucceſſio. ¶ ꝑ. tꝑs mẽſurat operatiões ꝛ mot⁹ reꝝ tꝑaliũ. ergo euũ mẽſurabit mot⁹ ꝛ operationes euiternoꝝ. ſꝫ in talib⁹ eſt ſucceſſio. ergo ꝛẽ. ¶ ꝑ. cũ iceperit eẽ angelus in aliquo inſtãti deẽ inſtãti poſt illud inſtãs potuiſſet angelũ annihilare. quo poſito angelus nõ duraſſet qꝛ nõ fuiſſet duratio ei⁹ ꝛ per ꝓns nõ fuiſſet euũ. Ad hoc ergo q̃ ſit euũ opꝫ q̃ angelus duret ꝛ habeat eẽ poſt inſtãs ſue creatiõis. ſed nõ eſt poſterioritas ſine ſucceſſione. ergo ꝛẽ. ¶ ꝑ. cõſeruatio ꝓſupponit creationẽ. ſed ubi eſt ꝓſuppoſitio alicui⁹ rei ibi eſt ꝓprioritas ꝛ poſterioritaſ. ergo in ipa ꝓſeruatiõe eẽ angeli eſt aſſignare ꝓprioritatẽ q̃tum ad creationẽ: ꝛ poſterioritatẽ q̃tũ ad ꝓſeruationẽ: ꝛ per ꝓns eſt ibi aſſignare ſucceſſionẽ. ¶ ꝑ. ſm anſel. ꝓſo logion. 20. ca⁰. ãgeli nõ hũt qõ futuꝝ eſt ſicut nec habẽt qõ ꝓteritũ eſt. q̃ ſi uerum eſt opꝫ q̃ mẽſurẽtur mẽſura ſucceſſiua. ¶ ꝑ. ſi angelus haberet totũ ſuũ eẽ ſiĩ oia eẽnt ei ꝓeſentia ꝛ per ꝓns oia cognoſceret imo qꝛ opari ſequit eẽ. ſicut res ſe hꝫ ad eẽ ita ſe habet ad agere. ſi angelus haberet totũ ſuũ eẽ ſimł haberet oẽs ſuas opatiões ſiĩ qõ falſum eſt. eſt enim in opatiõib⁹ ãgeli ſucceſſio ꝛ per ꝓns eſt ſucceſſio in eẽ ei⁹ ꝛ in euo qõ mẽſurat ſuũ eẽ. ¶ ꝑ. plato in thym. ait: o dꝫ deoꝝ quorũ pater ꝛ opifex ego ſum nã vĩa coꝛruptibiles eſtis. ſꝫ coꝛruptibilia mẽſurant mẽſura ſucceſſiua. eſſe ergo angeloꝝ q̃ eſt quid coꝛruptibile mẽſurabit mẽſura ſucceſſiua. ¶ ꝑ. ſm auctoreꝫ de cauſis itelligẽtia pificat euiterni eternitati ꝛ extẽditur ſm eam. ſed duratio que hꝫ extẽſionẽ opꝛtet q̃ habeat ſucceſſionẽ. ſi eni eſſe angelicũ eſſet ſimplex eẽt totũ ſiĩ. ſi aũt habeat extẽſionẽ ut inuit auctoꝛ de cauſis. nõ eſt totũ ſimul ꝛ per ꝓns eſt q̃d ſucceſſiuũ ꝛ

mēsurat mēsura successiua. ¶ Ꝑ. esse est eiusdē rationis in oib⁹ creaturis. qz ois creatura hz eē participatū. q si eē in aliq̄bus creatis est ꝑmūctū trālmutationi uel motui. hoc vī esse per accns ꝯtuz ad ipm eē. igit ipm eē creatū mēsurabit eadez mēsura ꝯtum ad oēs creaturas. sz hī⁹ eē in reb⁹ cozruptibilib⁹ mēsurat mēsura successiua ⁊ mēsurat mēsura fluxibili. Jn istis itaq; euiternis habebit eē eādem mēsurā. s. successiuā ⁊ fluxibilē. ¶ Jn ꝓtrariū est q mēsura oz esse vnigenea mēsurata. ut oī in. 10. meta. sed in eē euiternoz nō est successio cū hī⁹ eē sit simplex ⁊ nō habeat partē ⁊ ptē. ergo nūc in euo qō mēsurat eē tale poterit eē successio. ¶ Ꝑ. Fm dio⁹. 10. de di. no. ꝑtates eui sūt antiquū ⁊ iuariabile fm totū metiri. fm q est tale non habet successionem. ergo ⁊c.

Rñdeo dicendū: q in hac qōne sic ꝓcedem⁹. qz primo ne laborem⁹ in equiuoco circa pri⁹ ⁊ posteri⁹ declarabim⁹ quō in aliq̄ mēsura possit eē pri⁹ ⁊ posteri⁹. ꝓpter qō apparebit qualr in euo habeat eē pri⁹ ⁊ posteri⁹. postea adducem⁹ ea que faciūt difficultatē in hac materia ⁊ soluem⁹ illa. tertio adducem⁹ rōnes ad ꝓpositū ostēdētes q in euo nō sit successio. ¶ Ꝓpter primū sciēdū q pri⁹ ⁊ posterius in aliq̄ mēsura pōt eē duplr. uel in se uel in ordine ad aliud. Jn ordine enī ad aliud nō est incōueniēs ēt in ipsa eternitate assignare prioritatē ⁊ posterioritatē. hz enī eternitas prioritatē ⁊ posterioritatē respectu oiuz mēsurazz. Est enī de⁹ ante oia ⁊ post oia ista itaq; regnabit in eternū ⁊ ultra. Jn hīs enī que se hñt sicut cā ⁊ cātuz. dato q̄ sint cozua ⁊ sil esse incipiāt. semp cā est cāto prioz nā. ut sil fuisset ignis ⁊ splēdoz nā tñ ignis fuisset ꝑ splēdore. ⁊ si mūdus potuisset eē ab eterno ⁊ de⁹ ab eterno ipm fecisset adhuc bñ dictū cēt q de⁹ fuisset añ mūdū nō duratiōe sz nā. sic cā est añ cātū. ⁊ sicut loq̄mur ex pte ante sic loquēdū est ex parte post. Nā sicut cā est semp añ effectū. ⁊ si iciperet sil cā ⁊ effect⁹. nā tñ pri⁹ intelligerem⁹ fuisse cām q̄ effectū. sicut dicēdū est ex pte post. q; si simul desineret cā ⁊ effect⁹ pri⁹ itelligeret desinere effect⁹ q̄ cā. Sicut ergo cā nā est ante suū effectū. sic est post suū effectū. ⁊ sic si mūdus uel creatura fuisset ab eterno adhuc de⁹ fuisset ante mūdū. sic nō obstāte q creatura vniuersalr nunq̄ desinat eē: bñ tñ dī q de⁹ durabit ultra oēz creaturā. ꝓpter qō bñ dictū est q de⁹ regnabit in eternū ⁊ ultra oēm creaturā. imo in eternitate respectu alteri⁹ mēsure nō solū est pri⁹ ⁊ posteri⁹: ut dicam⁹ ipsaz eternitatē eē ante oia ⁊ post oia. sz ēt qz ipsa eternitas assistit mēsure successiue. iō de ipso deo eterno ꝑdicam⁹ uerba successiua. dicētes q de⁹ fuit. de⁹ est. de⁹ erit. qō nō aliud sonat q̄ si dicere mus q de⁹ imot⁹ in se manēs assistit oibus ōzijs tpiſ ut de eo possum⁹ dicere q fuit. est. ⁊ erit. talis enī successio nō est in ipo deo sz exñs mēsura successiua cui assistit de⁹. ul est in imagine nra. ꝓut hoc mō imaginamur deū. ide est q̄ q ipe dio⁹ videſ nullā talē successionē eē in deo oia hī⁹ tpa denotātia successiōez negata deo dicēs de di. no. ca. 9. q deus neq; erat neq; erit magis aūt neq; est in cōpatiōe igit ad mēsuras alias nō est icōueniēs in euo eē ꝓritatē ⁊ posterioritatē. ut dicam⁹ euū eē añ tps ⁊ q erit post tps. ⁊ sic ⁊ non est incōueniēs q tpa denotātia successionē ꝑdicētur de euiterno. ut dicem⁹ q angel⁹ fuit. est. ⁊ erit. fz quē modū possum⁹ talia uerba negare ab euiterno. ut dicam⁹ q angelus nec fuit: nec est: nec erit: ꝓteritū enīz ibi succedit ꝓsens. ⁊ ꝓsens q succedit ꝓterito: ⁊ futurū q succedit ꝓsenti. ꝓpie per se loquēdo negant ab eē angelico. uerū est enī q de⁹ est ⁊ q angelus est. sed nō est fz esse qō succedit ꝓterito qz nō est fm mēsurā successiuā sed fz pmanētē. nō q eodē mō cōpetat hoc deo ⁊ angelo. qz eē dei mēsurat mēsura pmanēte simplr ⁊ fm se. eē angelicū mēsurat mēsura pmanēte pticipatiōe. nō enī mensurat angelus eternitate simplr sed participata. ¶ Alio aūt mō in mēsura pōt eē successio ⁊ pri⁹ ⁊ posteri⁹ fm seipam ⁊ hoc multipliciter. qz uel erit fm rl'onē realē uel fm rl'onē fz rōnez. ꝯtū aūt ad successionē fz totū qō hoc mō accipit rl'o fm rōnē in euo est successio ꝯtū ad icipe eē ⁊ pōt ibi eē successio ꝯtū ad desinere eē. sz ꝯtū ad successionē fz ptes in q̄ successiōe est q̄dāmō rl'o realis. in euo nō pōt eē successio. sz talis successio ē in tpe in hoc enī est. ꝓpriū tpis hōe in se successionē fz ptez. ut q vna pars tpis succedat alteri sic vna pars mot⁹ succedit alti. sic enī eē successionē in eē āgeli ut q āgelus per ptes accipiat eē. ut q pri⁹ accipiat vnā ptē sui eē ⁊ postea aliā: sicut mobile pri⁹ peragit vnā partē motus ⁊ postea aliā est ipossibile. sed angelus totū suuz eē accipit sil in principio sue creatiōis. ⁊ si deus uellet ipz annihilare totū suū eē sil pderet. in ipso ergo euo imaginamur successionē nō ꝯtū ad partes sz ꝯtū ad totū. nō fm rel'onē realē sed fm rel'onem rōnis ⁊ fm modū intelligēdi. fuit enī ibi successio ꝯtum ad incipere eē: qz cū nihil eēt de esse angeli ante sui creationem in initio sue creatiōis accepit esse. sed in tali successiōe nō est rel'o nisi fm rōnē: qz entiſ ad nō ens nō pōt eē realr rel'o. cū enī dicam⁹ q in creatiōe angeli ipsi nō eē successit esse nō cōpam⁹ ens ad ens. sz ens ad nō ens. qz cōparam⁹ eē ad nō eē. iter eē aūt ⁊ non eē. siue iter ens ⁊ nō ens nō pōt eē realr respect⁹. Jn hi⁹ ergo successiōe est ordo prioris ⁊ posterioris nō fm rē sed fm rōnē. nō enī eē ad nō eē pōt referri tanq̄ posteri⁹ ad pri⁹ fm relationē realē. nec tñ dicimus q nō ita uere sit. qz q est tale fm rel'onē rōniſ est nihilomin⁹ uere tale. ut deus dī dñs creature ⁊ refert ad creaturā fm rel'onē rōnis. hoc tñ nō obstāte uere dicim⁹ q est dñs. sic ⁊ in ꝓpositō. uere angelus habuit esse post nō eē. nō obstante q eē ad nō eē fm rē referri nō pōt. posterioritas ergo ⁊ prioritas ⁊ vniuersalr successio iter eē ⁊ nō esse nō pōt ipoztare rel'onē nisi fz rōnē. ⁊ qō dictū est de icipe eē itelligēdū est de desinere eē. de⁹ enī creās angelū ⁊ dans ei eē post nō eē nō dedit ei successiue eē fm ptes. sed dedit ei totū eē simul. sic annihilaret angelū nō acciperet ei suū eē successiue fm ptes sed simul ⁊ totalr desineret angelus eē. ita q post esse haberet angelus nō esse. sicut ergo in creatiōe fuit eē post nō esse. sic in annihilatiōe eēt nō eē post eē. ⁊ sicut in creatiōe accepit angelus simul totū suū eē in annihilatiōe pderet angelus totū suū eē. ⁊ sic in creatiōe nō fuit eē post nō eē. talis prioritas ⁊ posterioritas nō ipoztabat rel'onē nisi fm rōnē sic in annihilatiōe ubi eēt nō eē post eē talis prioritaſ ⁊ posterioritas nō ipoztaret rel'onē nisi fm rōnez. in euo ergo successio fm totalitatē ⁊ fm prioritatem ⁊ posterioritatē ipoztarēt rel'onem fm rōnē. sed in tpe est successio fm participationē ⁊ fm prioritatē ⁊ posterioritatē ipoztātē relationē fm rez. Nā tps ⁊ motus ⁊ cetera successiua nō hñt totū suū eē sil. sz semp pars succedit parti. ꝓpter qō in talib⁹ est successio fz partialitatem. Rursus cum in talibus pars succedit parti. ꝓpter qō in talib⁹ est successio fm partialitatē. Rursus tñ in talib⁹ parſ succedit parti. ut qz pars posterior succedit parti priori. ut cū futurū succedit ꝑterito. res succedit rei. qz pars prioz res quedā erat

ꝛ pars posterioꝛ siue succedens res quedã est. eo mõ quo motꝰ quedã res est. ꝛ quelibet ps motꝰ res quedã dici põt. Nã loquẽdo de motu uere ꝓtinuo quelibet pars motꝰ est motꝰ. ꝛ quelibet pars motꝰ quodã mõ est quedã res cũ referimꝰ ptẽ posteriorẽ motus ad ꝓriorẽ quodãmõ referimꝰ rẽ ad rẽ. ꝓpt̃ qõ quodãmõ est ibi reꝛo realis. sed in euiternis cũ referimꝰ ꝓriꝰ ad posteriꝰ adinuicẽ. ut cũ referimꝰ eẽ ad nõ eẽ. ut cũ dicimꝰ ꝙ angelus per creationẽ habuit eẽ post nõ eẽ. per annihilationẽ ỽo hũit nõ esse post eẽ. nullo mõ referimꝰ rẽ ad rẽ ʒ rẽ ad nõ reꝛ uel ens ad nihil. nullo ergo mõ in tali ꝑioritate ꝛ posterioritate possʒ realis reꝛo ipoꝛtari. sed in tpe iter ptes ꝑiores ꝛ posteriores est quodãmõ reꝛo realis. dicimꝰ aũt quodã mõ qꝛ nõ ita hñt eẽ ptes successiuoꝝ sicut ꝑmanẽtiũ. nec ita posset eẽ realis reꝛo iter duas ptes motꝰ sibi iuicẽ succedẽtes sicut iter duas ptes permanẽtes. qꝛ nec ita sũt res due ptes motꝰ ꝑm ꝙ sũt duo aliq̃ permanẽtia. ¶ Scõm hoc ergo dicemꝰ ꝙ in tpe ꝓprie dicto est duplex successio ꝛ quelibet ꝑm actũ. tps eni hũit eẽ post nõ esse. ita ꝙ cũ nihil eẽt de tpe iccepit eẽ tps. habuit aũt tps successionẽ q̃tũ ad icipe eẽ. hẽbit aũt successionẽ q̃tũ ad desinere eẽ qꝛ cessabit motus ꝑmi mobilis ꝛ nõ erit ãpliꝰ tps hẽbit ẽt nõ eẽ post eẽ ꝛ est tertia successio inq̃tuʒ tps ꝓʒ vnã ptẽ eẽ desinit ꝛ ꝑm aliã eẽ icipit. Jn ꝓrimis aũt duabꝰ successiõibꝰ est reꝛo solũ ꝑm rõnez que est quodãmõ entis. Sᵭ aũt has tres successiões. quarũ vna est totaliꝛ icipe eẽ. alia totaliter desinere. tertia ꝓʒ vnã ptẽ icipe ꝛ ꝑm aliã desinere. uolumꝰ cõpare ad euũ: dicemꝰ ꝙ ꝓrima successio cõpetit euo ꝛ ꝑm actũ ꝛ ꝑm potẽtiã. Scõa ỽo cõpetit ei nõ ꝑm actũ ʒ ꝑm potẽtiã. Tertia aũt nõ cõpetit euo nec ꝑm actũ nec ꝑm potẽtiã. qꝛ ipossibile est in euo tale successionẽ eẽ. in euo eni fuit ꝓrima successio. nõ solũ ꝑm potẽtiã ʒ ẽt ꝑm actũ. qꝛ sicut angelus per creationẽ post oino nõ eẽ icepit eẽ. sic euũ qõ est idẽ realiꝛ qõ eẽ euitni icepit eẽ post nõ eẽ. Scõa aũt successio que sumit respectu desinere eẽ simpliꝛ. nõ est nec erit in euo actu qꝛ nunq̃ euiterna desinent esse. est tamen in ens ꝑm potentiã. qꝛ põt de euiterna annihilare ꝛ hoc mõ possũt euiterna desinere eẽ. Tertia aũt successio est que nec est ꝓʒ icipe eẽ simpliꝛ nec ꝑm desinere ʒ solũ ꝑm ptẽ ꝓut aliq̃d q̃tuʒ ad vnã ptẽ eẽ desinit q̃tũ ad aliã eẽ icipit: in euo nec est ꝑm potẽtiã nec ꝑm actũ. nõ eni hoc mõ põt euũ icipe ꝛ desinere esse. nec obuiat ꝙ dixim⁹ in qõnibꝰ nr̃is de quolibet. utrũ deꝰ posset plus angelos facere in specie vna. ubi inuebam⁹ ꝙ dando angelo eẽ ipfectũ poterãt fieri plures angeli ꝑm plura talia ipfecta eẽ sicut in rebꝰ mãlibus sũt plura ꝑm numerũ in eadẽ specie. qꝛ nulla res mãlis hʒ oẽʒ rõnez eẽndi ꝑm suã spẽz. qꝛ nunq̃ eẽ vnius rei cõmunicat alteri. eẽ eni vniꝰ caloris nõ cõmũicat alteri. ꝛ si fieret caloꝛ sepaꝛ hñs oẽm rõnez caloris eẽ illiꝰ caloris nõ cõmunicaret alteri. si eni eẽt caloꝛ sepaꝛ ꝛ caloꝛ in mã. caloꝛ sepaꝛ hẽret eẽ pfectũ. ꝛ caloꝛ in mã hẽret eẽ ipfectũ. nec vnq̃ vn⁹ ꝛ idẽ caloꝛ haberet tale ꝛ tale eẽ. sic si fierẽt angeli plures in cadez specie ꝓpter ipfecta eẽ. ꝛ fieret angelus hñs ꝑm suã spẽz pfectu eẽ ꝛ hñs oẽm rõnẽ eẽndi ꝑm eẽ sue spẽi. nõ ꝓpter hoc eẽt successio in eẽ angeli. qꝛ nunq̃ vn⁹ ꝛ idẽ angelus accipet eẽ per ptes. nec vn⁹ ꝛ idem hẽret vno tpe pfectiꝰ eẽ q̃ alio. qcq̃d sit ergo de calore qꝛ nõ est icõueniẽs fozmas accñtales ꝑm eẽ quẽ hñt in mã intẽdi ꝛ remitti ꝛ hẽret gradus in eẽ. ʒ biꝰ gradus nõ est icõueniẽs fozmã accñtalẽ ꝑm eẽ qõ hʒ in mã accipe gradũ post gradũ ꝛ partẽ post ptẽ. ꝛ sic succesꝛ siue pfici in suo eẽ. in euiternis tñ ipossibile est sic successiue ꝛ ꝑm partẽ accipe eẽ. Nã ʒ vnũ euiternũ possit hẽ pfectiꝰ esse q̃ aliõ. nunq̃ tñ aliqõ euiternũ poterit successiue ꝛ per ptes pfici in suo eẽ. hoc eni suscipiat magis ꝛ minꝰ ꝛ qõ successiue ꝛ per ptes ꝛ nõ pficiat in esse. cũ aũt ita sit ꝛ nulla sb̃a accipiat successiue eẽ. quare eẽ aliquaꝝ sb̃aꝝ nõ eẽ tpaliũ ptinet ad mẽsurã successiuã. eẽ aũt euiternoꝝ ad mẽsurã ꝓmanẽtẽ in ꝓsequẽdo patebit. ad ꝓsens aũt scire sufficiat quõ bꝫ tres modi successionis comparãt ad euum.

¶ Ex hꝫs aũt patere possũt opiones circa successionẽ eui. Nã aliq̃ dixerũt in euo eẽ successionẽ cũ innouatione. aliq̃ ỽo dixerũt ibi eẽ successionẽ sine impositiõe. aliq̃ aũt negãt ꝛ successionẽ ꝛ nouationẽ. quelibet aũt haꝝ opinionũ põt habere itellectum sanũ ꝛ ꝓbauũ. tertia tñ opinio quã ad ꝓsens tenemꝰ ꝙ in euo nõ sit successio nec inouatio magis ꝓprie loquit. quelibetꝫ ut dixim⁹ põt hẽ bonũ itellectũ ꝛ possũt ad vnũ ꝛ idẽ reduci. Nã positio ponẽs ꝙ in euo sit successio cũ inouatiõe. si intelligat hoc eẽ in euo ꝓʒ se ꝙ pars succedat parti. ita ꝙ parꝫ posterioꝝ ꝛ noua succedat parti ꝓriori ipossibile est talis positio qꝛ eẽ euitni qõ idẽ est ꝙ euũ realiꝛ sic partẽ ꝛ ptez hẽ nõ põt. sed si itelligat q̃tuʒ ad icipe eẽ. ꝙ euũ sit cũ ipo euitno icepit eẽ post nõ eẽ. ꝓpt̃ qõ sive ibi sit successio. qꝛ fuit eẽ post nõ eẽ ꝛ fuit ibi inouatio. qꝛ ex hoc ipʒ euiternũ dictũ est habere nouũ esse. Nã hoc eẽ nouũ est ꝛ ꝓriꝰ nõ fuit sic ꝑdictũ. positio ueritatẽ hʒ. est eni hꝰ mõ in euo successio cũ inouitate. scõa etiã positio potest hẽ ꝛ sanũ ꝛ ꝓbauũ itellectũ. Naʒ cũ dr̃ ꝙ in euo est successio sine inouitate. Si itelligat hoc de parte post ptẽ. ut qꝛ euũ nõ sit totũ sil̃. sed ꝙ habeat successiue ptẽ post ptẽ sic ipossibile est euũ hẽ successionẽ ꝛ si successiue hẽt ipossibile eẽt eã hẽ sine inouatione. qꝛ semp pars succedẽs eẽt noua respectu ꝑcedentiʒ. Rursus si itelligat q̃tũ ad icipe eẽ ẽt falsa positio est ꝙ sit ibi successio siue inouatio. Nã cũ euiternũ accepit eẽ post nõ eẽ poterat dici ꝙ nouũ erat eẽ. Sʒ si itelligat q̃tuʒ ad desinere eẽ sic ueritatẽ hʒ ꝙ est ibi successio sine inouatiõe. ut sit sensus ꝙ est ibi successio in potẽtia ꝛ nõ in actu. põt eni angelus virtute diuina desinere esse sed nunq̃ desinet ꝓpter qõ est successio in potẽtia. ʒ nunq̃ circa hoc erit ibi nouitas qꝛ nunq̃ ista potẽtia reducet ad actus. hoc eni dicit inouatio successionẽ in actũ successio ꝙ impotẽtia nõ est cũ inouatiõe. Tertia ẽt positio negãs ab euo successionẽ ꝛ inouationẽ posset ẽt hẽ ꝓbauũ itellectũ. Nã si itelligat ꝙ in euo nõ sit successio nec inouatio q̃tũ ad icipe eẽ. ut ꝙ nõ habuit eẽ post nõ eẽ ꝛ ꝙ hic nõ fuit aliq̃ nouitas falsa eẽt positio. ʒ itelligat nõ q̃tuʒ ad icipe eẽ simpliꝛ. nec q̃tũ ad desinere eẽ totaliꝛ. sed q̃tuʒ ad icipe ꝛ desinere eẽ ꝑm partẽ. ut qꝛ vna pars eui icipiat ꝛ alia pars desinat. sic in euo nec est successio nec inouatio. nec est possibile ibi hoc mõ talia eẽ. q̃tuʒ ergo ad icipe eẽ simpliꝛ aliquo mõ ueritatẽ hʒ positio ꝑma ponẽs ibi successionẽ cũ inouatiõe. q̃tũ aũt ad desinere eẽ totaliꝛ aliquo mõ ueritatẽ hʒ positio scõa ponẽs ibi successionẽ sine inouatiõe. ꝑm hoc eni modus successiõis. sed ibi successio in ipso ꝛ innouatio. iõ dr̃ ibi eẽ successio cũ inouatiõe. qꝛ nõ est inouatio sine actuali successiõe q̃tũ ad tertiũ modũ successiõis. videlʒ q̃tuʒ ad icipe ꝛ desinere eẽ ꝑm ptem sic ueritatẽ hʒ positio tertia negãs ab euo successionem ꝛ inouationẽ qꝛ nec successio nec innouatio põt

hoc mō eē in euo q̄ vna p̄s succedat alt̄i. ut q̄ nouū succedat ueteri. utrū aūt sit itētio hec p̄dictaꝝ p̄nū. ut utrū positio ponēs in euo successionē cū inouatione itelligat q̄tuꝫ ad incipe eē simplr. qz uere euū habuit eē post nō eē ꝛ uere fuit ibi qdā nouitas. ꝛ utrū positio ponens ibi successionē sine nouitate itelligat hoc q̄tuꝫ ad desinere eē totalr. qz pōt euū virtute diuina desinere esse: nunq̄ tn̄ fiet talis nouitaꝫ. qz nunq̄ hī potētia reducet ad actū: iuestigare uer nō est p̄sētis speculatiōis. sufficiat aūt ad p̄sens scire q̄ p̄dicte opiniones possunt aliquo modo ad ueritatē reduci.

¶ Aduertēdū tn̄ ut diximus q̄ tertia positio negās ab euo successionē ꝛ inouationē magis ꝑe loquit q̄ aliq̄ aliaꝝ. Nā cū querimus utrū in euo sit successio. nō est questio nr̄a. utrū euū icepit eē ꝛ utrū hūit esse post nō eē cui positio p̄ma initit si debeat ad ueritatē reduci. nec est questio nr̄a utrū virtute diuina possit euū totalr desinere esse cui initit positio scōa si ad ueritatē reduci debeat. ſz questio nr̄a est utrū euū in seipso successionē hēat q̄ idē est re q̄ utruꝫ habeat partē post ptē successiue. ſz quē modū negāda est ab euo successio ꝛ inouatio. ¶ Post q̄ ne laborem⁹ in equiuoco distinxim⁹ de priori ꝛ posteriori ꝛ de successiōe: ꝛ oñdim⁹ quō talia sūt in euo ꝛ quō nō. uolum⁹ exequi de scōo ꝓposito narrādo difficultates isurgētes circa hāc māz ꝛ soluēdo difficultates illas. possumus aūt dicē q̄ negādo ab euo successionē ꝛ inouationē mō quo dixim⁹ q̄tuꝫ ad p̄sens spectat tres difficultates isurgūt. prima est ex possibilitate annihilationis q̄ virtute diuina euiterna possint annihilari ꝛ possunt totalr desinere eē. scōa aūt difficultaꝫ ꝙsurgit ex pluralitate mēsuraꝝ. qz nō vi q̄ alia ꝛ alia mensura mēsurent opatiōes āgeloꝝ ꝛ eoꝝ eē. qz cū maior sit vnitas in angelis q̄ in istis corpalib⁹. si in istis sensibilib⁹ oia mēsurant eadē mēsura durationis. videt q̄ multomagis hoc eē debeat in ipsis euitnis. in istis eni iferiorib⁹ eadē mēsura videlz tp̄s per se ꝛ p̄imo mēsurat opatiōes ꝛ mot⁹ istoꝝ iferioꝝ ꝛ mēsurādo mot⁹ ꝛ opatiōes mēsurat etiā eē eoꝝ. ita q̄ eē istorū tpaliū mēsurat tpe accipiēdo mēsurari tpe large ꝓut q̄d mēsurat mēsura successiua dr̄ mēsurari tpe. Nam ꝑe loquēdo esse tpaliū nō mēsurat tpe sed nūc tp̄is. igit in istis sēsibilib⁹ vna ꝛ eadē mēsura que mēsurat mot⁹ ꝛ opatiōes mēsurat ēt eē. multomagis hoc erit in angelis ubi est maior vnitas. illa ergo eadē mēsura que mēsurat mot⁹: ꝛ opatiōes āgelicaꝫ mēsurabit ēt eoꝝ eē ſz q̄ mot⁹ ꝛ opatiōes angelice mēsurant mēsura successiua. cū igit eē eoꝝ mēsuret euo. vi q̄ in euo sit successio. ꝙsurgit itaq̄ quēdā difficultas ex pluralitate mēsurarū. qz nō vi q̄ ibi sit dare plres mēsuraꝫ sed vna ꝛ eadē mēsura que mēsurat mot⁹ ꝛ opatiōes euiternoꝝ que est mēsura successiua mēsurabit ut vi ꝛ eoꝝ eē. Tertia difficultas ꝙsurgit ex dicta iceptiōis euiternoꝝ. qz cū nō oia euiterna sil incepint: qz nō sil icepit angelus ꝛ aia: ꝛ qz p̄tinue de⁹ creat nouas aiaꝫ vī q̄ hoc eē nō possit sine ꝑori ꝛ posteriori. ꝛ per cōsequēs sine successiōe. nō eni vi possibile q̄ vnū euitnū sit pri⁹ alio nisi in ipso euo q̄ est mēsura euiternoruz sit pri⁹ ꝛ posteri⁹. in ipso aūt euo nō pōt eē pri⁹ ꝛ posteri⁹ nisi euū sit mēsura successiua. ¶ Propi⁹ p̄imā aūt difficultatē sciēdū: q̄ qz virtute diuina pōt angelus ānihilari. iō ex hoc multi moti sūt ut dicāt euū eē mēsurā successiuā. qz si angelus ānihilaret ꝙstat q̄ in eodē istāti eēt annihilatio in quo fuit ei⁹ creatio. qz tūc in eodē istāti eēt ꝛ nō eēt. oz ergo dare aliō ꝛ aliō istās in ipso euo quoꝝ vnū mēsuret eē euiterni q̄tuꝫ ad eius creationē. ꝛ aliud qō mēsuret eē ei⁹ q̄tuꝫ ad nihilationē. utrū aūt oporteat ibi dare plura instātia q̄ duo nō refert. sufficit aūt q̄tuꝫ ad p̄sens spectat q̄ ibi sit dare plura instātia. si ergo in euo est dare plura instātia. uel erūt plura ſm rē uel erūt plura ſm rōnē. ponere aūt in vno ꝛ eodē euo plura istātia ſm rē intellect⁹ nō capit. qz nec in ipso tpe loquendo de eo q̄ p̄imo ꝛ p̄incipalr dr̄ nūc sīue istās ponim⁹ nisi vnuꝫ nūc sīue istās ſm rē. Si g̃ in euo est dare plura istātia hoc erit ſm rōnē. ſz ponere in mēsura aliq̄ vnū instās ſm rē nō ſm rōnez nō pōt eē sine successiōe. erit g̃ in euo successio. imaginabimur g̃ ex hoc qō sicut nūc fluens aliter ꝛ alr se hns facit tp̄s. sic nūc qō facit euuz erit alr ꝛ alit se hns ꝛ per ꝑns erit fluēs. q̄ si nō esset fluēs ſz eēt stās. nō eēt alit ꝛ alr se hns ꝛ per ꝑns eēt vnū ſm rē ꝛ ſm rōnez. nō igit est possibile in euo ponere plura istātia. nisi dicam⁹ q̄ instāſ qō facit euū sit aliter ꝛ alr se hns nūc ꝛ pri⁹. itaq̄ si pluralitaſ istātiū in aliq̄ mēsura nō pōt eē sine successiōe. ꝛ in euo opz ponere plura istātia. qz nō eodē istāti mēsurat euitnū ꝓut eē icipit ꝛ ꝓut desinit. qz tūc sil eēt ꝛ nō esset. ex ipsa possibilitate durationis ꝛ ex eo q̄ euitna virtute diuina possūt desinere eē ꝙsurgit hec difficultas q̄ oz in euo ponere successionē. nec ualeret siquis daret q̄ aliud ꝛ aliud instās in quo euiternū creatū annihilat est aliud ꝛ aliud istās in tpe. qz ut in argumētis multiplr ꝓbat. circūscriptio eni tpe adhuc euiternū posset creari ꝛ annihilari. nec ēt ualeret siqs dicēt q̄ opz dare aliud instāſ in quo euiternū creat ꝛ aliud in quo annihilat. ſz hī⁹ istātia nō ptinet ad ipam mēsurā euiterni. Nā sicut instās in quo gñat ipm tpale ꝛ instās in quo corrūpit ptinēt ad tp̄s qō est mēsura tpaliū. impossibile est talia istātia nō ptinē ad ipm tp̄s. ꝛ qz est aliud ꝛ aliud istās in tpe in quo gñat tpale ꝛ in quo corrūpit. iō in tpe est successio: ita q̄ istās in quo creatur euiternū ꝛ in quo annihilat de necessitate ptinēt ad ipm euū qō est mēsura euiterni. ꝛ qz est aliō ꝛ aliō istās hoc ꝛ illud. iō ut vi opz in euo successionem eē.

¶ Sciēdū ergo q̄ de ipso istāti ꝓut ad ꝓpositū spectat est triplr distinguēdū. Nā aliter loquēdū est de instāti mēsure pmanētis: ꝛ aliter de instanti mēsure successiue. Rursus aliter loquendum est de instanti mensure intrinsece. ꝛ aliter de instāti mensure extrinsece. tertio alr cōpat instās mēsure successiue ad mēsurā suā. ¶ Est eni primo aliter loquēdū de instanti mēsure pmanētis ꝛ successiue. Nā diceret quis impossibile eē in eodē istāti mēsure successiue aliq̄d sil eē ꝛ nō eē. ut q̄ in eodē istāti tp̄is aliq̄d sil sit ꝛ nō sit. uel est dubiū ꝛ est difficile declarare quō hoc eē possit. loquēdo ergo de istāti mēsure successiue. dubiū est utrz in eodē instāti aliq̄d possit eē ꝛ nō eē. uel diceret aliq̄s hoc eē oino impossibile. ſz loquēdo de instāti mēsure pmanētis nullū hz dubiū quin in eodē istāti possit aliq̄d eē ꝛ nō eē. nā in vno ꝛ eodē instāti eternitatis est tot⁹ iste decursus tp̄is in quo sūt tot uariatiōes. s. esse ꝛ nō eē. Nā si instās mēsure pmanētis stat ꝛ pseuerat in suo eē. ꝙs dubitat q̄ eo sic stāte ꝛ pseuerāte possūt multe uariatiōes fieri in reb⁹. In ipso eni eternitatis nūc stāte ꝛ eodē mō se hñte ꝛ exīteyno ꝛ eodē ſz rē ꝛ ſm rōnem fiūt tot uariatiōes in reb⁹. istās mēsure successiue nunq̄ hz morā: sed semp fluit. iō semp accipit aliud ꝛ aliud instās. merito ergo loquēdo de istāti mēsure pmanētis ꝛ successiue nō est dubium q̄ in vno ꝛ eodē instāti mēsure pmanētiſ possūt multe uariatiōes ꝓtingere. Rursus ut dicebam⁹ aliter loquēdū est de instāti mēsure intrinsece ꝛ extrinsece. Nam

cū dicimus q̄ in eodē instāti mēsure ꝓmanētis possūt multe uariatiões ꝓtingere. q̄ ut dicebatur in eodem instāti eternitatis: ⁊ etiā in eodē instanti eui est totus iste decursus ꝓsentis seculi. nō est hoc itelligēdū de instāti mēsure intrinsece ſz extrinsece. q̄ eni in eodez instāti eui: ⁊ in eodē instāti eternitatis tpalia sibi iui cē succedere ⁊ possūt eē ⁊ nō eē. hoc est istās eternitatis ⁊ eui q̄ cōparant ad ista tpalia sicut aliq̄d extrinsecū ⁊ etiā sicut aliq̄d extraneū. si eni nūc eui uel eternitatis eēt in istis tpalib⁹ tanq̄ in ꝓpzio sbo nō posset tpalia uariari nō posset desinere eē nisi desineret esse istās q̄ poneret in eis eē. opz ergo q̄ illud instās manēs in quo pōt res successiua eē ⁊ nō eē nō dependeat a re successiua. ꝓpt̄ qō hi⁹ instās ꝓtineret ad mēsurā extrinsecā. ſz si cōpem⁹ instās ad mēsurā ꝓpziā ⁊ intrinsecā ipossibile est in eodē istāti aliq̄d eē ⁊ nō esse. dicem⁹ eni q̄ si de⁹ nūc esset alb⁹ ⁊ hinc ad mille annos esset niger esset simul alb⁹ ⁊ niger. Nam mēsura ꝓpzia ipsius dei est ipm nūc eternitatis in quo nulla successio. hi⁹ aūt nūc vnū ⁊ idē simplex existēs cōprehendit totū tps ⁊ plusq̄ tps. Si ergo ipsa mēsura ipius dei est hi⁹ nūc ⁊ in hi⁹ nūc nō est successio. totū qō est in illo nūc est simul. q̄tuz ergo ad ipm deū cui⁹ ꝓpzia mēsura est ipm tale nūc totū est simul. Dicemus ergo q̄ ipsa tpalia cōparant ad tps ad nūc eternitatis sed ad tps cōparant tanq̄ ad mēsurā ꝓpziā. iō qō est in vno tpe ⁊ qō est in alio nō est simul in ipsis tpalibus nō est in eodē instāti. ⁊ si dicat q̄ imo q̄ totū est in eodē instāti eternitatis. Dicem⁹ q̄ instās eternitatis nō est mēsura ꝓpzia ipsoz tpaliū. in eodē ergo instāti eternitatis qō est simplicissimum tpalia icipiunt esse ⁊ desinūt eē. nūc tñ simul sūt ⁊ nō sūt. q̄ hi⁹ silltaz essendi ⁊ nō eēndi debet accipi fm mēsurā ꝓpziā nō fm nūc eternitatis. Sicut ergo nō totū qō sit in nūc eternitatis in istis tpalib⁹ sit sil'nō obstāte q̄ hi⁹ nūc est oino simplex. q̄ tale nūc nō est mēsura tpaliū. sic dcqd est in deo in toto decursu tpis totū est sil'. nō obstāte q̄ hi⁹ decursus tpis nō sit sil' q̄ hi⁹ decursus tēporis qō nō est sil' ⁊ in quo est successio nō est mēsura ipsius dei. sed ei⁹ mēsura est ipsum nūc eternitatis in quo ut diximus nō est aliqua successio. ꝓpter qō bene dictū est q̄ si nūc eēt deus albus: ⁊ hinc ad mille annos eēt niger simil' eēt alb⁹ ⁊ niger. q̄ qō est in istis tēporalib⁹ nūc ⁊ ꝓzi' ⁊ fm decursū tpis est in deo totū simil'. ⁊ ecōuerso: qō est in deo totū sil' est in istis tpalibus nūc ⁊ ꝓzi' ⁊ fm decursuz tpis: ꝓpter qō bñ dictū est q̄ refert referre aliquid ad instās mēsure ꝓpzie ⁊ ad instās mēsure nō intrinsece ⁊ nō ꝓpzie. in eodē eni instāti mēsure ꝓmanētis pōt aliq̄d eē ⁊ nō eē. Sz in eodē instāti mēsure ꝓpzie ⁊ intrinsece nō. si eni tpalia ⁊ incipiūt ⁊ desinūt eē in eodē instāti eternitatis. hoc est q̄ hi⁹ instās ut dicebam⁹ nō est eoz ꝓpzia mensura intrinseca. Tertio alicui cōparat instās mēsure ꝓmanētis ad suā mēsurā ⁊ instās mēsure successiue. q̄ instās mēsure ꝓmanētis est sil' cū sua mēsura. sil' enim est instās eui ⁊ euū. bene eni dī q̄ totū euū est in instāti eui ⁊ q̄ eternitas in nūc eternitatis. ſz mēsura successiua nō est sil' cū suo istāti. tps eni nō est cū instāti. imo nihil tpis est cū instāti. ⁊ si dī tps eē simul cū instāti si nō est rōne sui nec rōne suaz partiū. sed rōne ordinis partiū. habēt eni partes tpis ordinē ad ipm nūc ⁊ copulant ad ipm ita q̄ hi⁹ nūc pōt dici illud in quo fundat ordo partiū tpis. ipm tñ tps fm se nō est in instāti nec etiā ptes tpis sūt in instāti. sed sūt in successione istātis. tps eni nō est ipm istās ſz est successio instātis ⁊ est fluxus ei⁹. iō dictū est q̄ nūc fluens facit tēpus sicut nūc stans eternitatē. ¶ Ex hijs aūt patere pōt utrū in alio ⁊ alio instāti sit creatio euiterni ⁊ annihilatio ubi tota difficultas ꝓzima ꝓsistebat. Dicemus eni q̄ loquēdo de instāti ipsi⁹ eui qō est mēsura ꝓpzia ⁊ intrinseca euiterni fm est q̄ in eodē istāti euiternū possit creari ⁊ annihilari uel creeē ⁊ annihileē. ⁊ etiā fm est q̄ in alio ⁊ alio istāti eui hoc fiat. ſz creatio euiterni est in instāti eui. annihilatio aūt ei⁹ nō est in instāti eui: sed in corruptiõe instātis. Ex tertia ergo dīa iter nūc eui ⁊ nūc tpis uel iter nūc mēsure ꝓmanētis ⁊ successiue soluit difficultaz ꝓposita. Nam cū dī q̄ deē instās eui in quo ꝓducit euitnū. ⁊ istās in quo annihilat: ⁊ q̄ ista sūt duo istātia sibi succedētia ꝓpter qō in euo est successio. rñdebim⁹ q̄ nō dabim⁹ duo instātia in euo sibi succedētia. nec dabim⁹ ibi successionē. dabim⁹ eni in euo istās in quo ꝓducit euitnū. ſz nō dabim⁹ istās in quo annihileē. Dicem⁹ enim q̄ euiternū per se loquēdo ⁊ referēdo ipz ad mēsurā ꝓpziā intrinsecā nō pōt annihilari in istāti. ſz si annihilabit h⁹ erit in destructiõe istātis q̄ totū pz ex dīa tertia. Si eni tps eēt sil' cū suo istāti ⁊ eēt totū in suo istāti. Nā hac hipothesi stāte si cōpeē tps ad instās: istās pōt corrumpi nē tpis. cū g̃ positū sit q̄ tps sit sil' cū istāti ⁊ sit totū in suo istāti. si eēt instās post corruptionez tpis eēt tps post corruptionē tpis. eēt g̃ tps postq̄ totalr eēt corruptū tps. q̄ nō est itelligibile. g̃ tps se hꝫet ad istās mō quo dictū est tps nō corrūpetur in istāti: sed in corruptiõe instātis. dicem⁹ ergo q̄ q̄ tēpus est mēsura successiua sicut mot⁹ est quid successiuū. iō sicut mot⁹ semp terminat ad mutatū eē ita tps semp terminat ad nūc. ita q̄ semp post tēpus est nūc. qñ ergo finieē mot⁹ ꝓzimi mobilis erit ibi dare ultimū mutatū eē: ita q̄ post totū motū erit illō ultimū mutatū esse. ita erit ibi dare ultimū nūc tpis. ita q̄ post totū tps erit illud ultimū nūc. hoc ergo modo deficiet tps sicut deficit mot⁹. satis ergo pōt cōcedi q̄ tēpus deficiet in ultimo nūc: sicut mot⁹ defic̄ in ultimo mutato esse. ⁊ satis pōt ꝓcedi q̄ ultimū nunc erit post tēpus totū. sicut cōcedit q̄ ultimū mutatum eē est post totū motū. qō ideo est q̄ talia nō sūt simul sed est ibi successio ⁊ est ibi pzi⁹ ⁊ posteri⁹. ꝓpter hi⁹ ergo pzioritatē ⁊ posterioritatē cōcedi pōt q̄ tēpus esse desinit in instāti: q̄ erit instās post totū tps. sed si nō esset ibi successio ⁊ pzioritas sed totū tps esset in suo instāti ⁊ cū suo instāti. nullo modo cōcedi posset q̄ tps destrueret in instāti. nec concedi posset q̄ post totū tēpus esset instās. q̄ tūc post totū tēpus esset tēpus. si ergo esset instās post totū tēpus cuz positū sit in instāti ⁊ cum instāti eēt tps eēt ꝓsequēs q̄ eēt tps postq̄ corruptū esset totaliter tps qō ut dicebat non est intelligibile. hac ergo hipothesi stante posset dari instās in quo icipet tēpus: sed nō posset dari instans tēporis in quo desineret tps uel in quo corrūpereē tēpus. corrūpeē eni tps hoc posito nō in istāti ſz in corruptione instātis. ⁊ q̄ sic est in ꝓposito de euo respectu sui istātis poterim⁹ dare instās in quo incepit euū ⁊ in quo creatū est euiternū. sed nō dabim⁹ aliq̄ō instans eui in quo desinat euū uel in quo annihileē euiternū. loquēdo eni de instāti eui qō est mēsura ꝓpzia ⁊ intrinseca euiterni euiternū nō pōt annihilari in instanti sed in annihilatiõe instātis. ex possibilitate ergo annihilatiõis euiterni nō opz dare plura instātia in euo: nec opz ibi ponere successionē nisi successionē fm totū ꝓut totū incipit esse ⁊ totū simul pōt desinere esse. sed successionez fm partes: ut q̄ vna pars eui esse desinat ⁊ alia incipiat. uel successionē fm istātia.

ut qz sit in euo dare plura instātia sibi adinuicē succedentia est impossibile ponere. Id ergo qđ tertio dixi mus de instāti mēsure permanētis ⁊ successiue quasi euacuat difficultatē ꝓpositā. attn̄ primū ⁊ sane dictū de ipso instāti multū facit ad elucidationē ueritatis. Naz cū queriť utrū in eodē instāti possit esse creatio euitēni ⁊ anihilatio. aut itelligis de instāti tpis aut de istāti eui: aut de istāti eternitatis. si de istāti eternitatis in eodē istāti icipit euitēnū ⁊ desinit. Nā anteꝙ icipient eē euiterna erat instās eternitatis. ⁊ qn̄ eē inceperūt erat illud idē instās eternitatis. ⁊ si eē desineret esset nihilomin⁹ illō idē instās eternitatis. In illo ergo instāti eternitatis fiunt quecūqz fiūt ⁊ desinūt quecūqz desinūt. cōprehēdit enī illud instās oia sil. iō dī. 10. de di. no. q⁹ de⁹ est oium euū ⁊ tps. eternitas eui qua mēsurat de⁹ ꝓtinet eē euū ⁊ eē tps. si ergo cā queriť utrū in eodē instāti creet ⁊ annihilet euiternū. si referatur ad instās eternitatis certū est q⁹ in eodē. Nā si annihilaret euiternū eēt annihilatio ei⁹ in illo eodē instāti eternitatiꝭ in quo fuit ei⁹ creatio. sed si hoc dictū referat ad instās ipsius eui nec dicem⁹ q⁹ in eodē instāti possit eē creatio ⁊ annihilatio euiterni. nec q⁹ in alio ⁊ alio instāti. Sz dicem⁹ q⁹ in euo nō est nisi vnū instās creatio ergo euiterni fuit in illo vno instāti. uel fuit in creatiōe illi⁹ vni⁹ instātis. destructio autē euiterni nō esset in instāti eui: sed in destructiōe instātis. dabimuꝭ ergo instās eui in quo creat euiternū. sed nō dabim⁹ instans in quo annihilet. sed dabimuꝭ destructionē instantis. sed si hoc dictuz referat ad instans temporis si tēpus est coequeuuz angelis ⁊ si sunt quatuor coequeua ꝑz q⁹ videť dicere beda. sic dabim⁹ aliō ⁊ aliō instās in quo est angeli ꝓductio in quo esset ei⁹ annihilatio si euū erat tēpus qn̄ fuit angelus ꝓduct⁹. ⁊ si esset tēpus qn̄ annihilaret in alio ⁊ alio instāti tēporis posset eē eius ꝓductio ⁊ annihilatio. dicim⁹ autē q⁹ esse posset in alio ⁊ alio instāti tpis. sed posset hoc esse. si enī nō esset tēpus cū ꝓduceret ⁊ cū annihilaretur angelus nō esset in alio ⁊ alio instāti tpis ꝓductio ⁊ annihilatio eius qz nō esset instans tpis in quo hoc fieret. Rursus si de⁹ ꝓduceret angelū in instanti annihilatio post instās esset⁹ eui. tūc loquēdo de ꝓductione annihilatiōe angeli quodāmodo sicut loqmur de generatiōe ⁊ corruptiōe. Sz si aqua corrūpatur ⁊ fiat ignis: nō dabimus instās in quo ultimo fuit aqua. sed dicem⁹ q⁹ in toto tēpore precedenti fuit aq̄ in instāti qđ copulat ad illud tēpus icipit eē ignis. sic si angelus nō duraret nisi per instās tēporis: dici posset q⁹ in instāti eēt ei⁹ creatio. uel in instāti posset dici q⁹ angelus est. ⁊ in toto tpe qđ sequit ad illud instans posset dici q⁹ nō posset eē. sed ꝑm hoc ergo possem⁹ dare instās tpis in quo primo angelus est. sed nō possemus dare primo instās tēporis in quo primo nō est qz tūc instans illud annihilatiōis se haberet ad instās creationis cōsequenter cū dictū sit q⁹ angelus nō duret nisi per instans tēporis. instantia autē in tempore se haberēt cōsequēter qđ est impossibile. qz sicut iter quelibet duo puncta in linea cōtinua cadunt infinita puncta: ita q⁹ punctus pūcto nō est cōtinuus nec cōtiguus: nec cōsequenter se habēs. sic inter duo instātia in tempore cadūt infinita instantia. ita q⁹ instans instāti nec est cōtinuū nec cōtiguū nec consequēter se habens. diximus autē q⁹ hac hipothesi stante q⁹ angelus nō duraret nisi per instās temporis quodāmodo esset. eodē modo loquēdo de creatiōe ⁊ annihilatione angeli sicut loquimur cū aliqua res corrūpitur ut talis gñet. qz sicut nō damus ibi duo instantia. vnum in quo ultimo est res que corrūpit. ⁊ aliud in quo primuz est res que generat. sicut in creatiōe ⁊ annihilatione angeli nō dabim⁹ duo instantia etiā tēporis. diximus enim esse quodāmodo simile hic ⁊ ibi qz nō est per oēm modū. qz tēpus per se cōparat ad generabilia ⁊ corruptibilia. est enī per se eorū mēsura. sed ad euiterna nō cōparatur tēpus ꝓprie sumptū per se sz per accidēs. Redeam⁹ ergo ad ꝓpositū ⁊ dicam⁹ q⁹ si attēdit distinctio superi⁹ habita: euiternū pōt cōparari ad triplex instās. videlz ad instās mēsure pmanētis: ⁊ ad instās mēsure successiue. ad instās autē mensure pmanētiꝭ pōt euiternū cōparari dupliciter. videlicet ad instās eternitatis qđ est quasi mēsura extrinseca ipsoꝝ qz nō dependet ab ipsis euiternis. ⁊ ad nūc eui qđ respōdet euiternis quasi mēsura intrinseca. respectu ei⁹ instātis mēsure pmanētis intrinsece cuius est nūc eternitatis de necessitate in eodē nūc est tot⁹ defluxus rerū ⁊ eē ⁊ nō esse eorū. respectu aūt instantis mēsure pmanētis intrinsece cuiusmodi est nūc eui ipossibile est q⁹ esse ⁊ nō eē euiterni sit in eodē instanti: ⁊ ipossibile est q⁹ sit in alio ⁊ alio instanti. sed ut dixim⁹ ꝓductio euiterni est instātis eui annihilatio ei⁹ nō esset in instāti eui: sed in destructiōe istātis. Sz si ꝓductio ⁊ annihilatio euiterni cōparet ad instās mēsure successiue cōtingeret q⁹ det aliud ⁊ aliud instans tēporis in quo fuit angelus ꝓduct⁹ ⁊ in quo fuit annihilatus. q⁹ ut cōtingat duo requirunt. videlz q⁹ fuit tēpus qn̄ fuit angelus ꝓductus ⁊ quādo fuit annihilatus: ⁊ etiā q⁹ durauerit angelus plus q⁹ instās tēporis. Naz si nō esset tēpus quādo crearet angelus nec quādo annihilaret. nō esset dare instās in quo fieret hoc ⁊ illud nisi instans imaginatū. ⁊ etiaz ut diceba mus. si ꝓduceret angelus ⁊ statim desineret eē. ita q⁹ nō duraret ei⁹ esse nisi per instās tēporis nō esset dare aliud ⁊ aliud instās tēporis in quo crearet ⁊ annihilaret angelus. qz instātia in tpe ut dicebam⁹ conseqūter se habere nō pōt. sic ergo dicēdū est de creatione ⁊ annihilatione euiternoꝝ ꝓut referunť ad instans eui dādo suū euū cuilibet euitēno. Sz si ponere tur euū in primo euiterno solū. ⁊ quereret utrū in eodē instāti eui uel in alio ⁊ alio posset eē creatio ⁊ annihilatio euiterni. dicerem⁹ aliter loquēdū esse de primo euiterno ⁊ de alijs euiterniꝭ. cōparabit enim hoc posito euū ad ipm euiternū sicut ꝑm pōnez nostrā cōparat ad qōlibet euiternū. creatio ergo primi euiterni fuit in istāti eui. annihilatio vō eius esset in destructione instātis. sed hac hipothesi stante alia euiterna possent creari ⁊ annihilari in instāti eui. Si ergo nō est euū nisi in primo angelo si materia crearet vnum euiternū crearet in instāti illi⁹ eui. ⁊ si annihilaret eēt annihilatū in eodē istāti ipsi⁹ eui. quodā modo ergo duraret illud euiternū primū. nō eēt in eo nisi vnū instans eui. qđ instās cōprehēderet durationes aliorum euiternorū durāte eni primo euiterno ꝑm hanc hipothesim siue crearent: siue annihilarent euiterna hoc semper fieret in instanti sui eui. ¶ Soluta difficultate de possibilitate anihilatiōis euiternorū de leui potest solui difficultas de pluritate mēsurarū. Nam cū dicit q⁹ in istis tēporalib⁹ eadē mēsura mēsurat eoꝝ motus ⁊ eorū esse accipiēdo mēsurā large ꝓut quid dicit mēsurari tpe. uel instāti dī mēsurari eadē mēsura. qz taz tēpus q⁹ nūc eius est mēsura successiua. licet non eodē modo qz tempus est mēsura successiua. qz est in ipso successio. instans aūt tēporis est mēsura successiua. qz est illud qđ succedit ⁊ fluit: qz nūc fluēs causat tempus.

videmus enim q motus est quid successiuū. qz est id qō successioni substernit. z qz eadē est ꝓportio nunc tpis ad tps que est mobilis ad motū: sicut raz mobile q̄ motꝰ pōt dici q̄d successiuū. sic tam tps q̄ nūc tēporis q̄d successiuū dici pōt. lz ergo motꝰ z opationes tpaliū mēsurent tpe. esse vō ipsoruz mensuretur nūc tēporis. totū tamē quodāmō mēsurat eadē mēsura: qz totū mēsurat mēsura successiua. sed q̄uis sic sit in istis tpalibus z q̄uis sit maioz vnitas euiternis eē: tñ opatiōes euiternoz nō mēsurant vna mēsura: sicut eē z opatiōes tpaliū. qz ꝓtigit ex perfectiōe euiternoz z impfectiōe tpaliū. Naz q eē tpaliū nō est esse eternū. ideo nō hz ꝓpriā mēsurā. eē eni tpalium qz est eē mobiliter reducit ad mēsurā tpalē z ad mēsurā mobilē: qz mēsurat nūc temporis. sed esse euiternorū: qz est esse eternū z est eē stabile. ita q̄ fm nature cursum impossibile est tale esse deficere. Inde est q illud esse nō pōt habere eandē mēsurā cū ipsis motibus. sed operatiōes angelorū mensurant tēpore. qz in eis pluralitas z successio est. eē ergo eorū mēsurat euo qz in eo est vnitas z stabilitas. nō est itaq ex simplicitate uel ex vnitate tpalium. q tam esse q̄ opationes ipsorū reducunt ad eandē mēsuram cū motu. sic etiā si cōparent euiterna ad tēporalia nō est ex perfectione ipsorū. qz alia mēsura mēsurat eorū esse. z alia eorū motus z operatiōes. sed magis est ex eoz perfectiōe ut qō habēt esse eternū z esse stabile. iō eorū esse habet aliā z aliā mēsurā q̄ operationes. Dicimꝰ aūt q si cōparent euiterna ad tēporalia nō est ex eorū imperfectiōe q alia z alia mēsura mēsurat eē eoz q̄ opationes. qz si cōparent euiterna ad deum posset hi' assignari causa iperfectio euiternoz. Nā esse dei z opatio mēsurat mēsura pmanēte. esse autē nunc z opationes tpaliū mēsurat mēsura successiua. euiterna ergo tenēt modū mediū: qz eoz eē mēsurat mensura pmanēte. opationes vō mēsura successiua. posteriora ergo sunt euiterna tpalibus. qz non totū qō est in eis mēsurat eadē mēsura. videlz successiua z iperfectiora sunt deo. qz nō totū qō est in eis mēsurat mēsura pmanēte. qō ergo euiterna fm aliq̄d eoz mēsurant mēsura pmanēte. z fm aliq̄d mēsura successiua. hoc est qz superāt tēporalia z deficiūt a deo. ¶ Tertia aūt difficultas sumpta ex diuersitate inceptionis euiternoz si cōsiderent ante dicta de facili soluitur. Nam cū distinxim' de prioritate z posterioritate. diximus q in euo fm se q̄tum ad suas partes non erat ꝓritas z posterioritas. lz fm se totū z respectu alteri' mēsure nō est icōueniēs in euo eē ꝓritatē z posterioritatē. Nā euū cū nihil de eo pr' eēt: totū postea icepit esse. z si de' uellet euiternū annihilare euū illi' euitni qō nūc totū est post illi' annihilationē nihil de ipso esset. fm ergo se totū est ibi aliqs modus prioritatis. z respectu alteri' mēsure ibi pōt eē prioritas z posterioritas. pōt enim eē prioritas z posterioritas in euo respectu tpis z ecōuerso z in vno euo respectu alteri' eui. potuisset eni de' si uoluisset. fecisset enim tūc aliquo mō tps z tñ nō fuisset euū. dicimus autez aliquo mō qz tps ꝓpie nō pōt esse nisi in cozpe perpetuo. cozpus aūt ꝑpetuū sine euo eē nō pōt. qz esse cuiuslibet perpetui mēsurat euo. Rursus si de' angelos fecit ante mūdū: sicut aliqui doctores grecorum senserūt. fuit euū ante tps ꝓpie dictū. dicim' aūt ante tps ꝓpie dictū. qz loquēdo de tpe large nō fuisset euū sine tpe. Nam si de' fecisset angelos ante mūdū in ipsis angelis fuisset euū q̄tum ad eorū esse. fuisset etiā in ipsis tps q̄tum ad eorū operatiōes. uerum qz tempus ꝓpꝛie nō nisi in motu ꝓximi mobilis. si de' fecisset angelos ante mūdū fuisset euū. nō tñ fuisset tēpus ꝓpꝛie sumptū. qz nō fuisset motꝰ alicui' cozporis. z qz dictū est de inceptiōe: qz potuit aliquo modo euū ante tps z ecōuerso: intelligēdū est de destructione z desinere eē. qz posset aliquo mō desinere eē euū ante tps z ecōuerso. imo fm rei ueritatem ut nobis reuelatū est per scripturā sacrā. tps ꝓpꝛie sumptū cessabit z nō cessabit euū. qz cessabit motꝰ celi. z sol z luna stabūt in habitaculis suis. z tūc nō erit amplius tps. loquēdo de tpe de quo nūc loq̄mur. qz nō erit motus celi. potest ergo in euo esse aliquo mō ꝓrioritas z posterioritas respectu tpis. Rursus in vno euo potest esse ꝓrioritas z posterioritas respectu alteriuſ eui. qz posset de' post creationē vni' euiterni creare aliū euiternū. euū ergo ipsius euiterni posteri' creati esset posteri' euo euiterni creati pri'. qō si dicat aliquorū ponētiū fuisset nō esse nisi vnū euū q ponitur eē in ꝓximo euiterno. dicem' qz etiā in sustinēdo hāc pōnem adhuc est uerū q in vno euo potest eē prioritas z posterioritas respectu alteri' eui. Nam posset de' annihilare ꝓximū euiternū. quo posito icipet esse euū in alio euiterno. qz annihilato ꝓximo euiterno fz euiternū iciperet eē ꝓximuz euiternū. euū ergo ꝓximi euiterni annihilati fuisset pri'. z euū q poneret in alio euiterno incipet eē posteri'. q̄tūcūq ergo euiterna simul icipiāt nō arguit in euo fm se. z fm suas ptes esse prius z posteri'. sed arguit q vnū euū potuit incipe prius q̄ aliud qō cōcedam'. sed ꝓpter talē prioritatē nō est cōcedendū euū eē mēsuram successiuaz. qz mēsura successiua nō dicit q̄libet prioritatem. uel ad mēsuraz successiuā nō sufficit quelibet prioritaſ z posterioritas. sed prioritas z posterioritas partis post partē facit successiuā mēsurā. ut ideo tēpus est successiua mēsura qz parti priori succedit pars posterioz. q si tpſ totū simul incipet z postea totū simul desineret uel haberet aliā prioritatē z posterioritatē dum non haberet partē post partē nō mereꝛ dici successiua mēsura. z qz hoc in euo est ipossibile ponere. iō in euo totū mensurat totū. nec est ibi possibile ponere q pars succedat parti. vñ aug. 12. de ci. dei. ca. 16. imortalitatez angeloz. i. eoz eē ꝑpetuū negat habere preteritū z futurū. dicit eni q imortalitas angelorū nō transit in tēpore nūc preterita est quasi iam sit. nec futura quasi nondū sit. Jn ipsa eni angelorū imortalitate. i. in illorū esse perpetuo. nō est ibi preteritū z futurū. qz pars ibi nō succedit parti z ꝓpie loquendo nō est ibi successio. ¶ Ostēso qualiter est distinguēdū de priori z posteriori in euo ne per equiuocationez decipiamur. uolum' adducere rōnes ad ꝓpositū ostēdētes q nō sit in euo successionē ponere qō est principale quesitū z qō ꝓponebat tertio declarādū habet aūt satis hec ueritas si ꝓsiderent prehibita. ad maiorē tñ declaratiōnē intētioīs cōis uolum' ad ꝓpositū triplicē rōnem adducere. ꝓpi qō sciēdū q euū q̄tū ad pens spectat pōt ad tria cōpari. est eni euū mēsura media iter eternitatē z tps. Rursuſ euū fundat in eē sicut tps in motu ut pz si ꝓsiderent dicta dionyſij in. 10. de di. no. euū ergo ul' cōparabit ad eternitatē a qua deficit que est mēsura iferioz. uel cōpabit ad tps qō excellit z supat quo est supioz mēsura. ul' cōpabit ad eē in quo fundat ex hijs aūt trib' cōparatiōib' sumunt tres rōnes pcludentes itētū. ꝓma rō talis. Nā fm dion'. 10. de di. no. nō oio z absolute igēita z ve etna scriptura. dic etna q̄si dicat q que nō sūt simplr z uere etna scriptura dic etna eē qz pticipāt aliqs ꝓditioneſ etnitatiſ simplr eni

ꝛ uere etern⁹ est solus deus. angelis si cōpetit eternitas: hoc est per quādā participationē. euū ergo qđ dī esse angelorꝫ mēsura nihil est aliud ꝙ quedā participatio eternitatis. imo si uolum⁹ fm ꝓprietatē uocabuli loq euū idē est qđ eternitaʒ. eternitas eni fz vnū modū ethimologizādi pōt dici ꝙsi eternitas uel entiʒ entitas ꝛ euū ab eē dī. euū eni ꝛ eternū ab eē sumpta sūt. entia eui que hñt eē eternū uel que hñt eē nō mobiliter uel iuriabilr dicunt mēsurari euo uel eternitate. imo fm quosdā eternū dictū est per sincopā ab euiterno. ꝛ eternitas dicta est per sincopā ab euitternitate ꝛ si bñ ꝓsiderent dicta dam̄. ꝛ dionysij nō distiguūt inter euū ꝛ eternū. qđ aūt idē significet euū qđ eternū pʒ per huguitionē qui in diuinatiōib⁹ ꝙs facit de suʒ es est. ait ꝙ ab esse deriuat euū. ꝛ idē ibidē subdit ꝙ eternitas est idē qđ euū. sʒ lʒ sic sit ꝛ lʒ eternitas ꝛ euū idē significēt: attn penuria uocaburoruʒ hoc fecit: ut eternū accipet ꝓ eternitate simplr. ꝛ euū ꝓ eternitate pticipata. Jō de⁹ dī eē etern⁹ qz mēsurat eternitatē simplr. angeli eni dicunt mēsurari euo qz mēsurant eternitate pticipata. videdū est ergo que sūt ꝓditiōes eternitatis. uel videdū est que sūt ꝓditiones eui qđ est idē qđ eternitas. ꝛ videdū est quō euū qđ est idē ꝙ angelorꝫ mēsura uel qđ est idē qđ eternitas pticipata participat ꝓditiones eternitatis simplr. Sciēdū est ḡ ꝙ ꝓ prietates eternitatis simplr. uel ꝓprietates eui qđ est idē qđ eternitas simplr ꝓsiderent uerba dionysij. 10. de di. no. sunt antiquū ꝛ iuariabile totū fm totū metiri eternitas eni simplr dicē qđ antiquū qz nō potuit icipere esse. dicit inuariabile quia nō potest desinere esse. dicit totū fm totū metiri: qz pars ibi nō succedit pti. fʒ eni phm tps nō potuit icipe nec pōt desinere. attn ubi pars succedit pti. sic ergo loquēdū est de tpe fm phm. attn fm ueritatē ꝛ potuit icipe ꝛ icepit: desinere ꝛ desinet. tps ergo fʒ ꝓditiones tactas in nullo participat ꝓditiones eternitatis. nec ꝙtū ad nō posse icipe eē. nec ꝙtū ad nō posse desinere. nec ꝙtū ad totū fm totū metiri. Euū vo qđ cōi noie dī eternitas pticipata nō pticipat ꝓditiones eternitatis ꝙtū ad nō posse incipe qz potuit icipe ꝛ icepit. nec ꝙtum ad nō posse desinē qz ꝛ si nō desinit pōt tn desinere. Si ergo pticipat aliqs ꝓditiones eternitatis ut possit eē eternitas pticipata. dicēdū est ꝙ ei cōpetit totū fʒ totū metiri. lʒ euū incipe uł desinere fozte per se nō faciat dziaʒ in mēsura. qz fm quosdā tps potuit nō icipe ꝛ euū etiaʒ qōlibet hoꝫ posset desinere. quo posito si tps nunq̄ icepisset ꝛ nunq̄ desineret nō hꝫet eēntialē dziaʒ ad seipm. attn si tps eēt talis ꝓditiōis ꝙ nō potuisset incipe ꝛ nō posset desinere tps ꝙ poneret eē tale hꝫet eēntialē dziaʒ ad tps de quo nūc loquimur. euū ergo ꝛ tps ꝙtuʒ ad icipe ꝛ desinere nō deficiūt nisi fʒ uoluntatē dei creātis. hoc est eni solū de rōne eternitatis simplr ꝙ ipsa sit necesse eē simplr. ut qđ nec potuit icipe nec pōt desinere. tps aūt ꝛ euū poterūt icipe ꝛ iceperūt ꝛ utrūq̄ pōt desinere eē. Si aūt desinit eē tps ꝛ euū. hoc est qz sic ordinauit sapiētia creatoris. Si ḡ cōparet euū ad eternitatē. uel euū nō est alit eternitas pticipata ꝙ tps: uel nō plus pticipat de ꝓditiōibus ei⁹ ꝙ tps. uel si plus pticiparet ꝙ opʒ ponere necesse est qđ ei cōpetat totū fʒ totū metiri. ꝛ qz idē totū fm totū metiri qđ nō est mēsura successiua ꝓpe loquēdo nō erit euum successiua mēsura. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit si cōparet euū ad tps. Nā fm ꝓculū ꝓpōne. 93. ois eternitas est mēsura eternoꝫ ꝛ oē tps tēporaliū. ꝛ hee due mēsure sunt solū in entibus vite ꝛ mot⁹. ꝓbat eni ibi ꝓculuʒ ꝙ nō sūt ibi due mēsure entiū uel durationis entiū. s. ꝛ tps. Nā dcq̄d mēsurat durationē alicui⁹ ut idē ꝓculus ait. uel hoc est fm partē qz pars ptē mēsurat. ut qz mot⁹ nō est tot⁹ simul. sed pars hʒ eē post ptē. ꝛ iō sicut hʒ eē sic mēsurat ꝛ talis mēsura est tps. uel hoc est fm totū. ut qz illud qđ mēsurat est totū sil. ꝛ iō totū mēsurat totuʒ ꝛ talis mēsura est eternitas. ꝛ qz nō est dare mediū inter mēsurare totū siml ꝛ nō mēsurare totū simul ptē post ptē. iō nulla est mēsura que nō sit tps uel eternitas. sed tn distinguem⁹ de eternitate. qz est eternitas simplr qua mēsurat de⁹: ꝛ est eternitas que cōi noie dī euū. eēntialis ergo dzia iter euum ꝛ tps est qz tps est mēsura fm ptē. euū aūt fm totū. imo dcq̄d nō est mēsura fm totū sʒ mēsurat ptez post ptē illa mēsura est tps. qz hec est eēntialis dzia cōpletiua tpis qđ mēsuret ptē post partē. ut pʒ si ꝓsiderent uerba ꝓculi. hoc idē pʒ si ꝓsiderent uerba aug. 2. de ci. dei. ca. 7. ꝙ nullū possit eē tps si nulla eēt creatura cui⁹ mutabilib⁹ motib⁹ ageret. hoc est ergo tps ꝙ agit mutabilibus motibus creature. ꝛ qz hoc est de rōne mot⁹ ꝙ nō sit totū sil hec est cōpletiua dzia tpis qđ sit mēsura fm ptē ꝛ qđ nō mēsuret totū sil. euuʒ ergo ꝛ si cōpet ad eternitatē cui⁹ est quedā pticipatio cōpetit ei nō hꝫe successionē. sʒ metiri totū fm totū qz in hoc eternitatē pticipat. ꝛ ēt si cōpet ad tps cōpetit ei hoc idē: qz in hoc hʒ eēntialē dziaʒ ad ipm. uł ergo euū est idem qđ tps si est mēsura successiua ꝛ si est mēsura fm ptez uel si eēntialr differt a tpe opʒ ꝙ nō cōpetat ei metiri fm ptē ꝛ hꝫe successionē qz hoc est essentiale tēpori. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex ipso eē in quo fūdat. possum⁹ aūt distiguere ꝙdrupl'r eē. videlʒ eē dei eē euiternoꝫ. eē tpaliū. ꝛ eē accntiuʒ. ꝛ possumus distinguere triplicē uariabilitatē. videlʒ fm expntiaʒ: dispositionē: ꝛ possibilitatē. oēs aūt hee tres uariabilitates possūt cōpetere ipsi eē accntiū. ꝛ potissime cōpetūt ipsi eē accntiū suscipiētiū magis ꝛ min⁹. due aūt hꝫ istaꝫ uariationū cōpetūt ipsi eē sbaꝫ tpaliū. vna aūt cōpetit ipsi eē euiternoꝫ. nulla aūt cōpetit uł cōpetere pōt eē diuino. eē aūt accntiū ꝛ potissime accidētiū suscipiētiū magis ꝛ min⁹ pōt uariari fm existētia: dispōnez: ꝛ possibilitatē. fm expntiā quidē: qz opʒ in tali esse dare gradū. vna eni ꝛ eadē fozma caloris fm ꝙ iuenit sbm magis ꝛ min⁹ dispositū dat ei magis ꝛ min⁹ eē calidū. ipm ḡ eē caloris ēt fm expntiam quā hʒ in sbo suscipit uariationē qz pōt eē pfectuʒ ꝛ iperfectū. ꝛ si tale eē suscipit uariationē fm expntiam quā hʒ: certū est ꝙ suscipit uariationē fm dispōnem. qz pōt eē in mā magis ꝛ min⁹ disposita. ꝛ certū est ꝙ recipit uariationē fm possibilitatē. qz pōt uariari de eē ad nō eē ꝛ ecōuerso. eē aūt sbaꝫ corruptibiliū nō hʒ ptē ꝛ partē fm expntiā. nec uariat fʒ expntiā. qz fozme sbales dāt eē specificū. cū ḡcūq̄ āt uariatiōe facta in tali eē uariat spēs. tale ergo eē in sua expntia uariationē nō suscipit sed est pūctale ꝛ simplex. suscipit tn uariationē fm dispōnez. qz pōt esse in materia magis ꝛ min⁹ disposita. ut fozma aque cum est in mā frigida est magis mā sibi disposita ꝛ ꝓportiōata ꝙ cuʒ est in mā calida. imo posset aq̄ intm calefieri ꝙ resolueret in subtilius corp⁹ ꝛ ulteri⁹ nō eēt aq̄. suscipiūt eni fozme sbales magis ꝛ minus nō fm se. sed fm accidētia eis aduenientia siue adiūcta fm que disponitur ut fozmius stent in materia. ut cū sunt coniūcta accidētibus ꝓpositis uel disponunt ut citius deficiant ꝛ corrumpant ut cum sunt cōiūcta accidentibus oppositis. suscipit etiaʒ eē substātiaꝫ corruptibiliū uariationē fʒ possibilitatē ꝛ pōt uariari de eē ad nō eē ꝛ ecōuerso.

esse aũt euiternoꝝ nec ſm exiſtentiã: qz nõ hñt ptez ꝛ partẽ. nec ſm diſpõez qz nõ põt eẽ in ſba magis ꝛ min⁹ ſuſcipit. nõ eni ſic dicemus de euiternis ſicut de ſbꝫs corruptibilib⁹. in ipis eni paſſio magis fcã abũcit a ſba. põt eni aliq̃ uariatio fieri in iſtis corruptibilib⁹ per quã diſponit ad nõ eẽ. ſed nihil tale põt fieri in euiternis. eẽ ergo illoꝝ nec ſm exñtiaz nec ſm diſpoſitionẽ uariationẽ ſuſcipit. ſz ſi eſt ibi aliqs uariationis modus: hoc eſt qz tale eẽ põt deficẽ nõ ſm nãe curſuz: ſz ſm ſubtractionẽ diuine ifluẽt ie. eẽ aũt diuinuz eſt oino a uariatiõe ſemotũ. pz itaq; q eẽ accñtiũ ſuſcipiẽtiũ magis ꝛ min⁹ hz gradus ꝛ hz ptẽ ꝛ partẽ ſm exñtiã. ꝛ iõ ſm ſe in tali eẽ põt eſſe mot⁹ ꝛ ſm ſe tale eẽ põt mẽſurari tpe. eẽ aũt ſbaꝝ corruptibiliũ ſz ſuã exñtiaz nõ hz gradus: ſz eſt qd pũctale. hz tñ gradus ſm diſpõez mãe in qua exiſtit. iõ ipm ſm ſe nõ mẽſurat mẽſura ſucceſſiua. iõ ꝛ ſi mẽſurat mẽſura ſucceſſiua qz mẽſurat iſtãti tpis hoc eſt per accñs qz hz eẽ mobilr ut eſt in mã ſuſcipiẽte ꝟrias diſpoſitiões. ſz eẽ euitnoꝝ unũ ꝛ idẽ nõ hz graduſ. nec ſz exñtiã nec ſm diſpõez. iõ nõ põt ibi eẽ ſucceſſio ſm ptẽ. ut qõ vn⁹ gradus ſuccedat alteri ſicut in accñtib⁹. nec ſz diſpoſitionẽ. ut q diſpoſitio in nã euitni gradati ſuſcipiat cõplemẽtũ. ul' q vn⁹ gradus ſuccedat alt̃i. ſi aũt eſt ibi aliqs uariatiõis modus hoc nõ erit ſz ptẽ ꝛ ptez nec q̃tuz ad exñtiã. nec q̃tuz ad diſpõez. ſz ſolũ erit ſz totũ ꝓut totũ põt icipe eẽ ꝛ totũ deſinẽ. igit̃ cũ nihil mẽſuret mẽſura ſucceſſiua: nihil qõ hz partẽ poſt ptẽ ſi ꝓſideret eẽ euitno ſup qõ fundat euũ ꝛ qõ mẽſurat euo nõ põt mẽſurari mẽſura ſucceſſiua. qz non hz ptẽ poſt ptẽ nec q̃tuz ad exñtiã nec q̃tũ ad diſpoſitionẽ. ꝓpt̃ qõ euũ qõ ẽ mẽſura taliſ nõ ẽ mẽſura ſucceſſiua: nec ẽ mẽſura ſz ptẽ: ſz ſolũ ſz totũ. nec tñ eſt ita mẽſura ſz totũ ſic eternitaſ. Nã eternitas ſic mẽſurat eẽ diuinũ q illõ eẽ nõ põt deficẽ g̃dati nec ſz exñtiã nec ſm diſpõnẽ: ut qõ deficiat pars poſt ptẽ. nec etiã põt deficẽ totũ ſil'. ſz in eẽ euiternoꝝ ſz nõ poſſit eſſe defect⁹ ptis poſt ptẽ nec ſm exñtiã nec ſm diſpõez ſicut in eẽ accñtiũ ꝛ in eſſe ſbaꝝ corruptibiliũ. põt tñ ibi eẽ defect⁹ ſm totalitatẽ. qz ſic totũ illud eẽ ſimul icepit: ſic totũ ſimul poſſet deficere. mẽſurat ergo eẽ euitnoꝝ mẽſura nõ ſucceſſiua. que tñ eſt ualde differens ab eternitate ſimplr qua mẽſurat eſſe diuinum.

Ad primũ dicẽdũ q in euo nõ eſt dare plura iſtãtia. nec dicem⁹ tñ q in eodẽ inſtãti eui poſſit eẽ creatio euiterni ꝛ annihilatio ei⁹. ſz creatio euiterni fuit in iſtãti eui. ãnihilatio aũt ei⁹ nõ poterit eẽ in iſtãti ſz in deſtructiõe iſtãtiſ: ut eſt phita diffuſi⁹ manifeſtũ. ¶ Ad 2m dicẽdũ q in euo ꝓſiderato ſz ſe fuiſſe ꝓteritũ ꝛ futuꝝ eẽ nõ ſũt idẽ nec aliõ qz nec eſt ibi fuiſſe nec futurũ eẽ ſz eẽ tm̃. attñ hĩ eẽ eſt eẽ ꝓticipatũ. ꝛ iõ lz q̃tuz ad eẽ nihil ibi trãſeat in ꝓteritũ nec expectet in futurũ: põt tñ totuz deficẽ ſil' ꝛ totũ eẽ ꝛ icipe ſil'. ſi aũt eſt futurũ hoc eſt per cõparationẽ ad tps ſz rei ueritatẽ: uel ad tps imaginatũ. ut iõ in tali euo eſt ꝓteritũ ꝛ futurũ: qz ipm in ſe nõ uariatum aſſiſtit tpi ꝓterito ꝛ futuro. ꝛ qz hoc eſt de rõne tpis ꝓteriti qõ ipoſſibile ſit nõ fuiſſe. q eni ꝓtez eſt ipoſſibile ẽ nõ fuiſſe ꝓteritũ. igit̃ cũ dicim⁹ q de⁹ nõ põt facẽ angelũ nõ fuiſſe hoc eſt rõne tpis ꝓteriti q neceſſe eſt eẽ ꝓteritũ. attñ ſi uellem⁹ ꝓpie loq dicerem⁹ q de⁹ facit angelũ eẽ: ꝛ ſi placeret ſibi faceret euũ nõ eẽ. attñ nõ poſſet facẽ ipm ſil' eẽ ꝛ nõ eſſe. iõ ſi ponis ãgelũ eẽ dũ eſt nõ põt nõ eẽ. circũſcripto ergo tpe nõ dicem⁹ angelũ fuiſſe nec futuꝝ eẽ ſz eẽ. ꝛ ſi uerificat q de⁹ nõ põt facẽ angelũ nõ fuiſſe. dicem⁹ q nõ poſſet fieri angelũ nõ fuiſſe. hoc eſt qz nõ põt fieri q angelus nõ ſit dũ eſt. ꝛ ſi uerificat q põt angelus nõ futur⁹ eẽ. hoc eſt qz põt angelus poſt eẽ hẽe nõ eẽ. in ſuo tñ eẽ nõ eſt ꝓteritũ eẽ. nec futuruz eẽ. ſed eſſe. ¶ Ad 3m dicẽdũ: q per ſe loquẽdo ꝛ q̃tũ ad mẽſurã ꝓpriã nõ eſt dare inſtãs in quo itelligẽtia deſtruatur. qz ſi deſtrueret itelligẽtia hoc nõ eſt in iſtãti eui. ſz in deſtructiõe iſtãtis. ſi g̃ per ſe loquẽdo ꝛ q̃tuz ad mẽſurã ꝓpriã eẽt dare iſtãs in quo deficeret itelligẽtia: bñ ꝓcluderet argum q mẽſura illa cui⁹ eẽt illõ inſtãs per ſe mẽſura eẽt euitni. ſz nõ eſt dare tale iſtãs. qz ut dixim⁹ loquẽdo de iſtãti eui nõ corrũpit euitnũ nec põt corrũpi in inſtãti ſed in deſtructione inſtãtis. ¶ Ad 4m dz: q ſi nullũ eẽt tps adhuc poſſet de⁹ creare ꝛ annihilare euitnũ. ſz hoc nõ eẽt in alio ꝛ alio iſtãti eui. ſz creatio euitni eẽt in iſtãti ꝛ ãnihilatio ei⁹ in deſtructiõe iſtãtis. ¶ Ad 5m dicẽdũ: q circũſcripto oi tpe erit in euo ꝓrioritas ꝛ poſterioritas. qz nõ oia euitna ſil' iceperũt. ſz hĩ⁹ ꝓoritas ꝛ poſterioritas nõ erit in ipſo euo ſm ſe. ſz erit in vno euo per cõparationẽ ad aliũ euũ ꝓut ſupius diffuſius eſt expreſſum. ¶ Ad 6m dõm: q eẽ tpaliũ mẽſurat mẽſura ſucceſſiua. qz põt nõ eẽ ſm nãe curſũ. ſz eẽ euitnoꝝ nõ mẽſurat mẽſura fluxibili. qz nõ põt nõ eẽ ſm nãe curſũ. ſz ſolũ ſz ſubtractionẽ diuine ifluẽtie. q ſi q̃rat q̃d hoc faciat ad hoc qõ eẽ alicui⁹ nõ ptineat ad mẽſurã fluxibilẽ. dicem⁹ q agẽs nãle nõ põt imutare uel tollere eẽ alicui⁹ niſi ci⁹ ſz exñtiaz uel ſz diſpõnẽ hz gradus ꝛ ptes. qz ſemp agẽs nãle nunq̃ imutat aliq̃d i mutatiõe reali niſi ptẽ poſt ptez. ꝛ qz hoc eſt de rõne tpis q ſit mẽſura ſm ptẽ. ul' hoc eſt vniuerſalr de rõne mẽſure ſucceſſiue iõ q nõ hz ptẽ poſt ptẽ: nec ſz exñtiã nec ſm diſpõnẽ mẽſura ſucceſſiua ꝓpe loquẽdo mẽſurari nõ põt eẽ angelicũ lz poſſit deficẽ per ſubtractionẽ diuine ifluẽtie. attñ qz nõ põt deficẽ ſm nãe curſũ nõ hz ptẽ nec ſm exñtiaz nec ſm diſpõnez iõ nõ mẽſurat mẽſura ſucceſſiua. ¶ Ad 7m dõz: q tps per ſe ꝛ ꝓmo mẽſurat mot⁹ ꝛ operatiões. euũ tñ per ſe ꝛ ꝓmo mẽſurat eẽ. iõ ergo ſupponit qõ dz ꝓbare. ſupponit eni q euũ per ſe ꝛ ꝓmo mẽſurat opationes ꝛ mot⁹ ſic ꝛ tps ꝛ iõ ſupponit ipm eẽ mẽſurã ſucceſſiuaz ꝛ tps. ſi dicat q opz ſic eẽ. qz ſe hz euũ ad euitna ſic tps ad tpalia. iõ ſic tps mẽſurat mot⁹ ꝛ opatiões tpaliũ. ita euũ mẽſurabit mot⁹ ꝛ opatiões euitnoꝝ. dicem⁹ q iſtõ ſic nõ eſt p oẽz modũ ſic hz eni ſe euũ ad euitna ſic tps ad tpalia. qz euũ ẽ mẽſura euitnorũ ſicut tps tpaliũ. tñ ut dixim⁹ iſtud ſicut nõ eſt per oẽz modũ. qz tps in tpalib⁹ per ſe ꝛ ꝓmo mẽſurat motũ euũ aũt in euiterniſ per ſe ꝛ ꝓmo mẽſurat eẽ. ¶ Ad 8m dicendũ: q ſi de⁹ ſtati poſt inſtãs creatiõis angeli annihilaret ipz: ita q angelus nõ duraret niſi per inſtãs tpis. adhuc fuiſſet duratio angeli. Nã hoc eſt in mẽſura ſucceſſiua q mẽſura nõ eſt ſil' cũ ſuo iſtãti. ſed in mẽſura ꝓmanẽte nõ ſic eſt eni talis mẽſura tota ſil' in ſuo inſtãti. fuiſſet ergo euũ etiã ſi angelus non duraſſet niſi in inſtanti uel per vnuz inſtans temporis. ¶ Ad 9m dicendũ: q cõſeruatio ꝓſupponit creationẽ ſz modũ itelligẽdi. ſz nõ eſt neceſſe q ꝓſuppo nat ea ſm ꝓrioritatẽ ꝛ poſterioritatẽ durationis. ſi eni angelus fuiſſet creat⁹ in alio iſtãti: ꝛ ſtati poſt illõ inſtãs fuiſſet annihilat⁹. uel fuiſſet dicẽ q de⁹ creauit angelum in inſtanti ꝛ conſeruauit ipſum per inſtans. uel poſſum⁹ dicere q ibi ꝓrius ꝛ poſterius nõ eſt niſi ſm imaginationẽ nr̃az nõ q in ipſo eẽ ſic angelico aliq̃d decedat uel accedat. uel poſſum⁹ dicere q creatio ꝛ ꝓſeruatio nihil addũt ſupra euitnũ niſi reſpectũ quẽ-

dā ad efficiētē. nec est incōueniēs q̄ vn' istoꝝ respectuū ſz vnū modū itelligēdi p̄cedat aliū. nec ēt ē icō ueniēs q̄ vn' istoꝝ respectuū possit itelligi esse aliquo mō sine alio. qz sp̄ agelus ꝓseruat in eē nō tñ sem per creat. ſz hic nō arguit successionē in ipso eē angelico qz semp manet idē eē angelicū. ſz solū arguit aliū modū dependētie a cā sua ꝓpoñ. ſ. eē angelicū aliter & alr dependeat a cā sua dicat & creari & ꝓseruari. q̄ aūt alij modi dependētie ſm quos eē euiterni dr creari & ānihilari uel ꝓseruari ſm nālez itelligētiā habēt quādā p̄rioritatē & posterioritatē adiuice nullum est incōueniēs. nec ꝓpter hoc in aliquo ꝓtradicit pōni nostre. ¶ Ad 10m dicēdū: q̄ angeli in suo eē nec hñt p̄teritionē nec futuritionē. Ad dictū autē anselmi respōdebim⁹ dādo itelligere suū dictū. vult eni ipe ibi ꝓbare q̄ de⁹ ante oia etna & ultra oia eter na & qđ deus ſ solus est simplr eternus. qđ triplr ꝓbat. p̄imo qz eē alioꝝ euiternoꝝ est ab eē diuino cātuz. Scđo qz tale eē est ab eo ꝓseruatū. Tertio ex eo qđ tale eē est uarietati cōiūctū. Nā sicut de⁹ est ante oia qz oia sūt ab ipso. ita de⁹ est post oia qz nihil pōt esse sine ipso. Nā ut supra dicebam⁹ si mūdus fuisset ab eterno cuz cā sit p̄ioꝝ natura effectu adhuc deus fu isset añ mūdū qz mūdus fuisset creat⁹ ab ipsoſic q̄tū cūqz mūdus duret in ꝓpetuū de⁹ est ultra oēm crea turā. qz sicut ois creatura est ab ipso. iō ipse est añ oēz creaturā. sic qz nulla creatura pōt eē sine ipso. iō ipse est post oēm creaturā. iō ait anſel. eodē lib2o. & ca. añ oia es qz anteq̄ fieret tu es ultra ea que finē nō hñt es qz illa sine te nullaten⁹ eē possūt. Scđo mō de⁹ est ultra eē euiternoꝝ & ei magis cōpetit euiternitas q̄ euiternis. qz eē euiternoꝝ de se est defectibile & pōt itelligi nō eē. & iō tale eē aliquo mō finit: qz cū nō sit nisi per aliud. & cū nō sit nisi ꝓseruet ab alio pōt cogi tari nō eē. ſz ꝓstat q̄ illō qđ nullo mō hz finē est ultra ea que aliquo mō hñt finē. de⁹ ergo qui nullo mō hz finē qz nō pōt cogitari nō eē est ultra esse euiternoꝝ qđ aliquo mō hz finē. & qđ pōt cogitari nō eē. Tertio mō hoc idē ꝓbatur per anſel. ex eo q̄ eē euiter norū est uarietati p̄iūctū. Nā lz tale eē in se nō habe at p̄teritionē & futuritionē est tñ p̄iūctū motiōibus & opatiōib⁹ angeloꝝ que futuritionē & p̄teritionē hñt Jō angeli nō hñt qđ p̄teritū est nec qđ futuꝝ est nō qđ in suo eē successionē in suis opatiōib⁹ nālibus. ex hoc ergo nō arguit q̄ in euo qđ mēsurat eē angeloꝝ sic successio. sed q̄ sit successio in tpe qđ mēsuratur opatiōes ei⁹. ex hac ēt tertia via arguit q̄ de⁹ sit magis etern⁹ & q̄ sit ultra oia. qz nullo mō hz in se futu ritionē nec p̄teritionē. nec q̄tuz ad sitū eē ꝓpriū nec q̄tum ad suas itrinsecas opatiōes. ¶ Ad 11m dōm q̄ res sicut se hz ad agere ita se hz ad eē & ēt ecōuerso istud tñ eē nō solū est eē sbale ſz accñtale ut sic ignis se hz ad eē calidū sic se hz ad calefacere. imo si ignis nullā uariationē suscipet in eē sbali. solū tñ uariaret in esse calido ꝓñs eēt q̄ uariaret in suo agere. Nā ſz q̄ haberet aliter & alr eē calidū aliter & alr calefacēt. euiternū ḡ totū suū eē sbale hz sil. totū tñ eē accñtale nō hz sil q̄ ſm qđ se ꝙuertit per uolūtatē sup aliaz & aliā spēz. sicut alr & alr iformat itellect⁹ ei⁹ & fit in eo alia & alia itellectio. ¶ Ad 12m dōz: q̄ oēz deoꝝ. i. euiterna sūt coꝛporalia ſm nāz. nō q̄ aliqđ agēs nāle ſm nāe cursuz posset ea annihilare uel coꝛrūpe. Sz qz sua nā derelicta sibi & subſtracta diuina ifluētia de ficerēt & nō subsisterēt. ſz qz sic deficit totū sil deficit. ꝓpter qđ nō oz q̄ mēsuret mēsura successiua. ¶ Ad 13m dicēdū: q̄ itelligētia p̄ficiat eternitati & extēd. t ſm ea nō qz nō sit simplex nō hoc dictū est q̄ duratio itelligētie extēdat ſm successionē uel qđ habeat ptē & partē. ſz iō dr itelligētia extēdi ſm eternitatem. qz q̄tuz ad oia sua mēsurat eternitatē participataz sine euo iō extēdit ſm ea que p̄ficiat ei. aia vo nō extēdit ſm eternitatē loquēdo ēt de eternitate pticipata. qz deficit ab ea & nō p̄ficiat ei & hoc videmur ꝓtradicē dictis nr̄is. qz videmur ꝓcedē q̄ opatio angeli mēsu ret eternitate pticipata. ſz de hoc in sequēti qōne pa tebit. ad p̄sens aūt ꝓcedat q̄ hoc mō itelligētia extē dit ſm eternitatē qz p̄ficiat ei. nō qz in suo eē habeat ptē & partē nec successionē. ¶ Ad 14m dicēdū: q̄ si eēt hꝫet mēsurā ꝑ ppriā in oīb⁹ eadē mēsura mēsurare tur in oīb⁹. uerū qz in aliqb⁹ est q̄si ſz ꝓditione extra neā iō in eis nō hz mēsurā ꝑ ppriaz ſz q̄si extraneā. ꝑa eni ꝓditio sapie est q̄ illō in quo est faciat qđ se hēat sapiēter. & ꝑa ꝓditio fortitudinis est q̄ faciat illud in quo ē q̄ se hēat fortiē. ḡ q̄si ꝑa ꝓditio ipsi⁹ eē ē q̄ illō in quo est faciat q̄ se hēat euitnaliē. uerūtñ hec ꝓpria ꝑ p̄ lōge distare a p̄mo p̄incipio in quo est eē per oēz modū ſm ꝑaz rōnē. ita q̄ ipse de⁹ est ꝑequi est recipiūt eē ualde distant ab hac ꝓditiōe ut nō recipiat eē euitnū. ſz mot⁹ iō eē in eis magis trahit ad modū mo tus. qz ē eē ſz nāe cursū deficiūt uariabilitate ꝑ qđ tale eē nō mēsurat euo qđ est mēsura exñtiū & hñtiū eē euitni. ſz magis reducit ad mēsurā successiuā. esse ergo in oīb⁹ creaturis est aliquo mō p̄iūctū uariatiōi Sz tñ eē euiterni sic est euiterno p̄iūctū ſm nāe cur suz deficiūt uaria est eē eternū. & nunq̄ deficiet. ꝑ qđ sua mēsura est euū. qđ de eē trāsmutabiliū dicē nō possum⁹. esse ergo in oibus nō mēsuratur eadē mēsu ra ut supponebat ratio qđ quare contingat & hic & in solutione p̄incipali causam assignauimus.

Quero Ctauo querit: Utrū angelus q̄tū ad suas opatiōes mēsureē tpe. & vī q̄ nō. qz illō qđ p̄cedit tp̄s & remanet post tp̄s nō mēsurat tpe. sed opatiōes angeloꝝ p̄cesserūt tp̄s saltē ſm opinionē ponētiū angelos fuisse añ mū dū ꝑductos. uel si nō p̄cesserūt poterūt p̄cedere qz poterūt angeli ante mundū cognoscere. ¶ Rursus opatiōes angeloꝝ remanebūt post tp̄s cessāte motu celi nō ergo mēsurant tpe. ¶ ꝑ. cū angelus sit que dā lux spūalis est multo virtuosioꝝ q̄ lux coꝛporalis. ſz lux coꝛporalis se multiplicat in istāti ut p̄z ꝑ phz in scđo de aia. ergo multomagis angelus opabit in in stāti. nō ergo mēsurabit tpe opatio sua. ¶ ꝑ. opatio angeli sequit eē. qz sic res se hz ad eē sic & ad agē. sed eē angeli mēsurat euo ut est per supi⁹ hituz mani feste. ergo & ei⁹ opatio mēsurabit euo. ¶ ꝑ. angelus pōt stare in sua opatiōe q̄tuz placet sibi. qz sic per uo lūtatē pōt stare in illo itelligere siue in illa itellectiōe uel in illa opatiōe q̄diu vult. ſz ut ꝓbat exquo itelli git aliqđ semp vult itelligere illud & semp vult stare in illa itellectiōe. mēsurabit ergo sua intellectio mē sura pmanēte siue euo. nō aūt mēsurabit mensura suc cessiua. qz angelus nunq̄ vult mutari ab opatiōe sua & per ꝓsequēs q̄ nunq̄ mutet p̄z. Nā phs in scđo rhe toricoꝝ. vult q̄ mutari sit deleetabile qz nā est mu tabilis. ſz angeli hñt mēsuraz inuariabilē. nō est ḡ eis delectabilis mutari. nec pōt ab eis eē uolitū. ¶ ꝑ. opatiōes agēloꝝ nō sūt mot⁹ qz tūc itelligerēt succes siue. ut si itelligerēt lapidē itelligerēt ptē post ptē qđ fl̄z est. qz taliꝫ successio nō pōt eē in eoꝝ itelligē. imo cuz nō intelligāt cū discursu in eoꝝ intelligere nō ca dit successio. tale ergo itelligere nō est mot⁹ nec etiā est mutatū eē: qz mutatū eē cū sint tres mot⁹ ꝓsup-

ponit motū. sed qz nō est motꝰ nec mutatū eē. no ptinet ad mēsurā successiuā nec mēsurat tpe. hiꝰ aūt sūt opatiōes angeloꝝ. g̃ ꝛc. ¶ ꝓ. fm auctorē de causis itelligētia purificat eternitati. aia aūt nascit in oriçō te eternitatis. ſz si ꝓsiderat mēs illiꝰ auctoriſ. ideo qz itelligētia purificat etnitati fm nihil sui mēsurat tpe. nihil eni est itelligētia qō mēsurat tpe. opatiōes ergo nō trāseuntes sed exntes in ipsa itelligētia tpe mēsurari nō poterūt. ¶ ꝓ. quereꝫ de vna ꝛ eadē itelligētia opatiōe qua mēsuret. ꝓstat aūt q nō mēsurat tpe. qz nō est successiua nec hz partē ꝛ ptē. nec ēt vna ꝛ eadē opatio poterit mēsurari nūc tpis ul istāti. qz talia sūt mēsura sbe. sed si opatio nō mēsuret nec tpe nec istā ti ꝓñs est q mēsuret euo. ¶ ꝓ. dicebat q vna ꝛ eadē opatio mēsurat instāti. ꝓra: instāti mēsurat mobi le siue illud qō fluit. ut pz per phm. 4. phīc. sed opatio nō est id qō fluit ſz magis est ipse fluxꝰ. g̃ nō mēsu rat istāti. ꝛ ut ꝓbatū est nō mēsurat tpe. nō igit mē surabit mēsura successiua. ¶ ꝓ. tps fundat in ꝑmo motu ꝛ per ꝑimū motū mēsurat alios motꝰ. Si ergo opatiōes angeloꝝ mensurarent tpe: oporteret q hiꝰ tps fundaret in ꝑima opatione angeli: ꝛ per hiꝰ opationē ꝑimā mēsuraret opatiōes alias. sed nō est dare talē ꝑmā opationē in āgelo que sit mēsura oiuz alioꝝ uel aliarū opationū. ergo nō est ibi dare tēpꝰ. Nā ꝛ in istis corp. libꝰ si nō ēt dare ꝑmū motū qō eēt cā oium alioꝝ motuū nō eēt dare tps qō mēsura ret hiꝰ motꝰ. ¶ ꝓ. eē angeli q̃tūcūq; ponet nō esse qz ois creatura pōt deficere ab eē. atn qz hiꝰ eē non hz partē ꝛ parte iō mēsurat euo. ergo a sili q̃tūcūq; āgelus ponit a sua opatiōe desistere. attn qz illa opatio est simplex ꝛ nō hz ptē ꝛ partē cū tps sit mēsura mēsurās partē post ptē eiꝰ opatio nō mēsurabit tpe sed euo. ¶ ꝓ. qō per solā uolūtatē subtrahit nō mē surat tpe: qz tūc visio dei uel opatio illa qua angeli vi dēt deū tpe mēsurareꝫ. qz si uellēt videre deū ꝛ uel lent se aduertere ab hoc ipso eēnt aduersi ꝛ nō vide rēt deū. ſz ut dictū est āgelus stat in opatiōe sua q̃diu vult ꝛ per solā uolūtatem desistit ab operatiōe. g̃ ꝛc. ¶ ꝓ. dicebat q tps qō mēsurat opatiōes angelicas nō est eiusdē rōnis cū tpe qō est in motu ꝑimi mobi lis. ¶ Sed ꝓtra. nō vi differre hoc tps ꝛ illud nisi qz hoc est ꝓtinuum. illud aūt nō ꝓtinuū. sed tps de se est numerꝰ ꝛ accidit ei q sit qd ꝓtinuū. eē ergo ꝓtinu um uel nō ꝓtinuū nō uariabit rōnē tpis nec faciet tē pus qō mēsurat opatiōes angelicas qō dī eē nō cōti nuū. dicebat q tale tps qō mēsurabit opatiōes āgeli cas pōt poni in ꝑimo angelo. ꝑ. si poneret tale tēpus in ꝑimo angelo cū in ipso ꝑimo angelo multe opati ones sint. opteret ibi dare aliquā opationē ꝑimā que eēt mēsura oiuz aliaꝝ opationū. ſz hoc ponimꝰ in ꝑi mo angelo. g̃ ꝛc. ¶ Ꝫn ꝓtrariū est. qz nihil est aliō tē pus nisi mensura uariabilis. quecūq; ergo sūt uaria bilia mēsurant tpe. sed ille opatiōes angelice sūt va riabiles. g̃ ꝛc. ¶ ꝓ. in quolibet āgelo sūt multe spēs qz ois itelligētia est plena formis ut dī in libro de cau sis. ſz itellectꝰ angelicꝰ nō pōt sil actu iformari oibus alijs spēb⁹. iformabit ergo successiue ſz nō pōt ergo eē successio in hiꝰ iformatiōib⁹ nisi sit successio in ipis intellectionibus uel in ipsis operationibus. ergo ꝛc.

Rñdeo dicēdū q in hac qōne sic ꝓcedemus. qz ꝑmo narrabimꝰ qd scti ꝛ doctores circa hāc materiā sentiūt. Scōo qz nra cognitio inci pit a sensu ꝛ per ea que videmꝰ in istis sensibilibus ꝛ mobilib⁹ opz in illa intelligibilia ascēdere. Jō uerita tē illā quam sancti ꝛ doctores de hac questione sen tiāt per motū ꝛ per ea que sūt in motu studebimꝰ de clarare. Tertio adducemꝰ difficultates ꝓtingētes circa hāc mām ꝛ soluemꝰ illas. Quarto ꝛ ultimo adducemꝰ rōnes ad ꝓpositū ostēdētes q opatiōes angelice tpe mēsurant sicut ꝛ sancti ꝛ doctores sentiunt. ¶ Propter ꝑimū sciēdū q scti ꝛ phi ꝛ doctores su per hoc fundamēto se generalr fundāt. q qz nō est ꝓcessus a ualde distāti ad ualde distās nisi per mediū. iō opatiōes angeloꝝ mēsurant mēsura successiua. est eni vniuersū ꝓnexū ꝛ media fm aliq̄d participat ꝓdi tiones extremoꝝ. angeli ergo qui sūt medij inter deuz ꝛ ista corporalia siue sensibilia q̃tū ad aliq̄d ptiçpāt ꝓditiones utriusq;. Nā hec sensibilia nō mēsurant nisi mēsura successiua. totū ergo qō est in eis mēsurat uel tpe uel instāti tpis. deꝰ aūt nō mēsurat nisi mēsura pmanēte. angeli aūt tenebūt mediū. qz q̃tū ad aliquid mēsurabunt mēsura pmanēte ut q̃tum ad eoꝝ sbam ꝛ eoꝝ eē. ꝛ q̃tum ad aliq̄d mēsurabunt tpe: ut q̃tuz ad eoꝝ opatiōes. ꝛ hoc mō vniuersuz est ꝓnexū ꝛ cō glutinatū. qz semp media ꝓnectūt extrema participā do eoꝝ ꝓditiones. hoc mō totū est aliquo mō cōnexū qz infimū ꝓnectit cū medio: ꝛ mediū cū supremo. nec est tñ modicū argumētū cū arguimꝰ ex ꝓnexiōe vni uersi. qz vniuersū cū sit ualde bonū oz eē cōnexū ꝛ in dispōne optima. ex hoc eni est in vniuerso armonia ꝛ pulchritudo idissolubilis ꝓcordia. qz fines ꝑimorū ꝓtūgunt ꝑincipijs scōoꝝ. nō eniz ista corporalia que sunt infima cōnecterent ipsis spūalib⁹ nisi aliquo mō attingerēt ea que sūt infima in eis in ipsis sbjs spūa libꝰ est eē ꝛ opari. ꝛ eē est supra opari. hoc ergo mō spūalia ad sensibilia hñt quādā ꝓnexionē. opari autē qō est infimuz in eis mēsurat tpe siue mēsura succes siua qua mēsurant ēt tpalia. ſz nō eiusdē rōnis sic mē sura illa successiua que mēsurat opatiōes angelicas ꝛ que mēsurat hec sensibilia. Fz hūc aūt modū ꝓcedūt sancti si ꝓsiderent dicta dionysij. 10. de di. no. ꝛ si ꝓsi derent dicta aug. 8°. sup gen. ad litterā. fm hūc etiā modū ꝓcedūt phi. si ꝓsiderent dicta auctoris de cau sis. 31. ꝓpone. ꝛ si ꝓsiderent dicta phi. ꝓpone. 106. dion. eni. 10. de di. no. hoc mō ꝓcedit. inqrit eni ꝓdi tiones eui. i. eternitatis ꝛ tpis dicēs q ꝓditiones eui si ue eternitatis sunt antiquū ꝛ uariabile ꝛ totū fm to tū metiri. ꝓditiones vo tpis sunt eē in gñatiōe ꝛ coꝛ ruptiōe ꝛ uariatiōe ꝛ alr se hīe. ꝛ qz oppositē sūt ꝓdi tiones eui ꝛ tpis siue eternitatis ꝛ tpis. iō ut ait existē tia mēsurantur euo. gñabilia vo ꝛ mobilia tpe. alia g̃ que sūt totaliter exñtia mēsurant simplr eternitate si ue mēsura pmanēte ut deꝰ ipse. illa aūt que sūt simpli citer mobilia mēsurant mēsura successiua. cuiusmodi sūt ista inferiora corpora est dare etiā media que sūt fm aliq̄d successiua ꝛ fm aliq̄d pmanētia. hiꝰ aūt spū ales sbe qbꝰ pōt itelligi q ait dionysius q sūt medie existētiū ꝛ factoꝝ. sūt eni tales sbe medie inter deuz qui est simplr exñs. ꝛ ista iferiora que sūt facta. i. que sunt gñabilia ꝛ coꝛruptibilia. Nā si uellemꝰ accipere factū large esse creatū est factū. ꝛ ecōuerso. ſz si uolu mus accipe factū ꝑ gñabili ꝛ coꝛruptibili. nā si uelle mus accipe fcm: nō oia creata sūt facta. hiꝰ aūt itaq; spūales sbe medie sūt exñtia ꝛ facta. i. iter deū ꝛ ista generabilia. nec totaliter mēsurant euo nec totaliter tempore. Sed mensurant utroq;. ideo ait dionysius eodē libro ꝛ capitulo q medie aūt existentium ꝛ fac toꝝ sūt quecūq; fm aliq̄d qdē euo. fm aliq̄d aūt tē pore participāt. angeli ergo qui sūt spūales sbe siue medie iuxta dionysij sniaz. ꝛ fz aliq̄d mēsurabunt euo ꝛ fm aliq̄d tpe. Si eni medie mēsurant utroq;: ꝓstat

q̄ sb̄as spūales esse sic medias: opz hi⁹ sb̄as mēsura ri utroq̄z. nō aūt dici pōt q̄ q̄tum ad eē mēsurant tē pore ⁊ q̄tum ad opari euo. q̄z tūc eēt stabili⁹ eorum opari q̄ eē. erit ergo ecōuerso: q̄z f̄m eē mēsurabunt euo: ⁊ f̄m opari tpe. ¶ Hac etiā via videt ꝓcedere augu. 8° sup gen̄. ad litterā. qui inter simplr̄ imobile qui est de⁹. ⁊ simplr̄ mobile cuiusmodi sūt ista iferio ra corporalia ponūt sb̄am spūalez mediā. ait enīz q̄ de⁹ mouet spūalez sb̄az per tpa. corporalē vo per tē pora ⁊ loca. ⁊ exēplificādo subdit. q̄ per tp̄s mouet aius: ul' reminiscēdo q̄ oblit⁹ erat: uel discēdo q̄ ne sciebat. uel uolēdo q̄ nolebat. per loca aūt ut ait mo uet corpus. Dicem⁹ ergo q̄ deus est oino imobilis ⁊ per tpa ⁊ per loca. creatura aūt corporalis oino mobilis ⁊ per tpa ⁊ per loca. Si ergo vniuersum est cōnexū oz q̄ media medio mō se habeāt. Spūales ergo sb̄e que sunt medie inter deū ⁊ ista corporalia nō erūt oino imobiles. q̄ nō moueant tpe nec loco. nec oio mobiles q̄ moueant utroq̄z. ſz f̄m aug. ſniaz tenebūt mediū. mouebunt enī vno mō ⁊ nō alio. nō autē dici pōt q̄ moueant loco ⁊ nō tpe. ſz nō cōuertit. moueri enī tpe nihil est aliō q̄ successiue se applicare. q̄z ut ait aug. in libro ꝓallegnato. dc̄d mouet loco mouet tpe. ſz moueri loco est successiue reapplicare. nō ad qōcūq̄z ⁊ quocūq̄z mō f̄z sitū ⁊ situalr̄. moueri ergo tpe est generali⁹ q̄ moueri loco. ⁊ dc̄d mouet loco mouet tpe. q̄z quic̄d successiue se applicat situaliter uel f̄m sitū applicat se successiue f̄m alic̄d q̄ applicet se situalr̄ uel f̄m sitū. imo q̄z angeli nul' q̄ sūt situalr̄ ipossibile est eos se mouere f̄m locū. loquēdo de motu f̄m locū ut de eo loquit̄ aug. qui talē motuz solū attribuit corporali sb̄e. q̄z localis sb̄a loco situaliter cōmēsurat. mouent ergo spūales sb̄e tpe. q̄z alic̄b⁹ se successiue applicāt. q̄z nūc cogitāt de vno nūc de alio. nūc affectionē referunt ad vnū nūc ad aliud. nō aūt mouent loco. q̄z cū nō sint alicubi situalit̄. non possunt se successiue situalr̄ applicare. vñ ⁊ si moue rent angeli ab oriēte in occidēs cū nec in oriēte nec in occidēte sint situalr̄: magis erit talis mot⁹ f̄m tp̄s. q̄z nō sunt simul in oriēte ⁊ in occidēte. q̄ sit f̄m locū ut q̄ fuerūt situalr̄ in occidēte. uel sint mō situaliter in oriēte. mouent ergo spūales sb̄e per tp̄s. q̄z in suis opationib⁹ successiue hñt. ut q̄z nō operant sil' ubiq̄z possūt opari. sed nec opant in hoc loco nec in alio. talis enī successio cū nec opant in hoc loco nec in alio. sed large loquendo possit dici successio locoz ꝓprie tñ est ibi successio opationū. q̄z ibi est spūalis sb̄a ubi opat. ē ergo ibi successio opationū q̄z nō opat sil' ubi cūq̄z pōt opari. ⁊ ēt est ibi successio opationū q̄z non opant sil' oia que possent opari. ut nō afficit sil' ad oia ad que pōt affici. ⁊ loquēdo de eoz intelligere nāli nō itelligūt oia sil' que possūt itelligere. in opatiōib⁹ ḡ angeloz est successio. uel q̄z itelligūt q̄ p̄i⁹ nō intelligebāt. ut q̄z ꝓuertūt se sup aliq̄ sp̄e sup quā p̄ius nō se ꝓuertebat. uel q̄z uolūt q̄ p̄i⁹ nō uolebāt. Nā si diuersificat eoz itelligē ⁊ successiue itelligūt. oz q̄ diuersificet eoz uelle ⁊ q̄ successiue uelit. Nā q̄ nūc itelligāt p hāc spēz itelligibilē per quā p̄i⁹ nō itelligebāt. hoc est q̄z uolunt se ꝓuertere sup hi⁹ spēm sup quā p̄i⁹ nō uolebāt. ⁊ q̄z hoc est mouere tpe f̄z aug. angeli q̄tuz ad suaſ opatiōes tpe mēsurant. q̄ si dicatur q̄ augu. 8° sup gen̄. ad litteraz non loquit̄ de spū angelico: ſz humano. q̄z spūs human⁹ est ille qui remi niscit̄ q̄ erat oblit⁹. nō erat angelic⁹: q̄z in spū angeli co nō sūt ꝓpe obliuio ⁊ remiscētia. Dicem⁹ q̄ sic spūs human⁹ hz quādā successionē in opatiōib⁹ suis sic ⁊ spūs angelic⁹. angeli enī licet in suo eē ⁊ in sua vita nō habeāt p̄teritū ⁊ futurū: q̄z nō oēs suas opationes hñt sil'. mot⁹ enī angeloz. i. eoz opatiōes f̄m q̄s successiue mouent ab vna opatiōe in aliā trāseūdo hñt p̄teritū ⁊ futurū. q̄ aug. exp̄sse ponit. 13. li° de ci. dei. ca. 16. dicēs: si mortalitas angeloz. i. si eoz vita ppetua nō trāsit in tpe nec p̄terita est q̄si nō sit. nec futura q̄si nōdū sit. tñ eoz mot⁹ q̄b⁹ tpa peragunt in p̄teritū trāseūt. possūt aūt dici angeloz mot⁹ f̄m quos tpa pagunt opatiōes ip̄oz in quib⁹ cadit successio ⁊ per ꝓns tp̄s tñ. cā ergo q̄re in opatiōib⁹ angeloz cadit tp̄s ſz dio^m est q̄z angeli sūt media exīntiū ⁊ factorū. ideo nec mensurantur mensura existentiū. i. pmanēti. nec oino mēsura fluxibili. ſz q̄tū ad eē mēsurant existēti ut euo. q̄tū ad opari mēsurant mēsura successiua ut tpe. hec aūt cā assignata a dionysio gñalr̄: q̄z ipse nō discēdit spāliter ad ipsas sb̄as spūales. ſz stat in hac gñalitate. q̄z media exīntiū ⁊ fact oz mensurant euo ⁊ tpe. Assignata est ab aug. spāliter. q̄z ipse spāliter discēdit ad spūales sb̄as. auctoz etiam de causis hūc modū tenet dicēs in. 13. ꝓpone sua. q̄ iter rē cui⁹ sb̄a ⁊ actio est in momēto eternitatis: ⁊ rē cui⁹ actio ⁊ sb̄a est in momēto tp̄is est res media cui⁹ sb̄a est in momēto eternitatis ⁊ opatio in momēto tp̄is. q̄d declarat in cōmēto. q̄z ut ibi dī res cuius sb̄a ⁊ actio est in momēto eternitatis. i. in eternitate est seiuncta. i. separata a re cui⁹ sb̄a ⁊ actio est in momēto tp̄is. i. in tpe. q. d. q̄ ptes que f̄m oia sua. videlz tā f̄m sb̄az q̄ f̄z opationē ⁊ mēsurant eternitate. i. mēsura pmanēte est separata. i. ualde distās a re que f̄m oia sua mēsurātur tpe. i. mēsura successiua. ut ergo vniuersū sit ꝓnexū oz dare rōnē mediā que f̄z aliq̄d mēsuret eternitate. f̄z aliq̄d tpe. hoc aūt mediū habebit quādā ꝓnexionez cū utroq̄z extremo. videret enī vniuersū dissolutum ſz iter rē que totalr̄ est sub eternitate. ⁊ rē que totalr̄ est sub tpe nō eēt res media que f̄z aliq̄d eēt sub eternitate. f̄m aliq̄d sub tpe. hi⁹ aūt res media que f̄m aliq̄d est sub tpe. ⁊ f̄m aliq̄d sub eternitate: uel erit f̄m sb̄az sub tpe uel f̄m opatiōes sub eternitate uel ecōuerso. Nō aūt dici pōt q̄ sb̄a alicui⁹ rei sit sub tpe ⁊ actio sub eternitate. q̄z tūc eēt actio melioz ⁊ nobilioz q̄ sb̄a. oz igit̄ eē ecōuerso q̄ sb̄a sit sub eternitate. i. sub euo ⁊ actio sub tpe. hāc ēt sniaz ponit ꝓculus 106. ꝓpōe dicēs. q̄ oē ens q̄d est oi q̄ est eternale f̄z sb̄az ⁊ opationē ⁊ q̄ oi q̄ est tpale hz ens mediū. q̄ hoc q̄dē hz eternale hoc aūt tpale q̄d in cōmēto declarat eodē mō sic in libro de causis. dī enim ibi q̄ istud mediū q̄d aliqualr̄ est eternale aliq̄liter tpale non pōt eē eternale f̄z opationē ⁊ tpale f̄m sb̄az. q̄z eēt ⁊ opatio dignioz sb̄a. res itaq̄z media habebit eternalē sb̄am ⁊ tpalē opationē. gñaliter itaq̄z loquēdo ut scti dio⁹ ⁊ aug⁹ ⁊ ēt actoz de causis ⁊ ꝓcu. ponūt rē mediā habentē sb̄az in eternitate. opationē in tpe. hi⁹ aūt res media f̄m ueritatē sūt ipse itelligētie. ꝓpter q̄d opatiōes itelligētiaz mēsurant tpe. sed ſz actoz de causis gñaliter loquēdo nō posuit trahi ad hāc ueritatē: tñ si ad suā pōnē uolum⁹ spāliter discēdē vz quādā icōuenientiā iplicare. posuit enī ipe si ꝓsiderant diligēter sermones eiusdē supza eternitatē intelligētiā dicit parificari eternitati. cōzp⁹ enī celeste f̄m sb̄az ⁊ opationē collocauit sub tpe. aiaz vo f̄z sb̄az dicit eē in eternitate. f̄z actionē vo in tpe. ip̄e enī nō itēdit agē p̄cipalr̄ nisi de vniuersalib⁹ ⁊ de p̄marijs cāis que f̄m eū sūt q̄tuoz. de⁹. intelligētia. aia celi. ⁊ celū. que f̄m eū quo modo se habeāt ad mēsurā dictū est. Nam circa has quatuoz causas vniuersales ⁊ p̄marias q̄ dixit de

deo q̄ est supra eternitatez. leuiter saluari pōt qō est supra eternitatē pticipatā quasi cōi noie uocam⁹ euū q̄ eni dixit de aia celi qz sba3 hz in eternitate ⁊ actionē in tpe nō hz dubiū. Sz qō dixit de itelligētia ⁊ de celo magnā dubitationē hñt. posuit eni itelligētia simpliciter in eternitatē ⁊ celū simplr in tpe. q̄ aūt itelligentiā poneret simplr in eternitate ⁊ diceret eā participari eternitati. pz q̄ illud qō dicit in cōmēto ꝓpositiōis scōe q̄ itelligētia participat eternitati. qō idē est dicere ac si dixisset q̄ itelligētia fm nihil frui est in tēpore. qō vo corpus celeste poneret simplr sub tpe pz per ꝓpositionē tricesimā. ubi dicit q̄ oīs sba creata in tpe aut est semp in tpe ⁊ tps nō supfluit ab ea qm̄ est creata equalr tpis. aut supfluit a tpe ⁊ tps fluit ab ea qm̄ est creata in q̄busdā horis tpis. cuius ꝓpōnis itellect⁹ est q̄ corpora sempiterna cuiusmodi sūt corpora celestia sūt tpalia fm sbam qz tpe nō superexcedit ipa sz equarent tpi. hec aūt corruptibilia corpora sūt ⁊ tpalia fm sbam qz sūt ꝓducta in q̄busdā horis tpis. ita q̄ tps superexcedit ea. ⁊ hi⁹ etiā corpora superexcedūt tps q̄tum ad aliquā partē tpis ut corp⁹ corruptibile qō durat per decē annos superexcedit tēpus vni⁹ anni. ⁊ q̄ durat per diē superexcedit tps vni⁹ hore. sed hz sic vide aī actor de causis utrūq; tñ hoz videt falsū eē. nā falsū est q̄ itelligētia participat eternitati: ⁊ q̄ nihil fm sui cadat sub tpe cū dictū sit opationes itelligētiaz tpe mēsurari. Rursus falsuz est celū fm sbam eē in tpe cū celū sit perpetuū ⁊ cū nō habeat sbam incorruptibilē. vñ itelligēdo uerba auctoris de causis falsa sūt. possumus tñ eū iuuare ⁊ dicta ei⁹ ad ueritatē reducere. nā cū dicit itelligētiā participari eternitati ⁊ q̄ fm sba3 ⁊ operationē est supra tēpus nō est intētio ei⁹ q̄ in operatiōib⁹ itelligētie non sit aliq̄ successio. cū ipse dicat ipo pōne. 10. q̄ oīs itelligētia est plana formis. Si eni in itelligētia sūt multe forme nō pōt oīb⁹ illis actualr iformari. nec pōt fz oēs illas formas sil actu itelligere. opz ergo q̄ nūc intelligat per vnā sup. nūc p aliā itellectionē ⁊ nūc per aliā q̄ sine successiōe eē nō pōt. est itaq; in opationibus itelligētie successio ⁊ cadit ibi tps. sed nō illō tēpus qō fundat in motu primi mobilis. qz itelligentia nec fm sba3 nec fm optionē suā itelligibilē dependet a motu celi. accipiēdo igit tps ꝓpie fm q̄ tps dicit numez prioris ⁊ posterioris fundatū in motu celi: in itelligētia tñ fm sbam q̄ fm operatiōes est supra tēpus q̄ nec hoc mō nec illo dependet a motu celi. est eni ꝓpria operatio intelligētie itelligere q̄ nō dependet a motu celi. sed opatio aie i mouere corpus. motus aūt corporis de necessitate cadit sub tpe ꝓpie dicto. cadit eni mot⁹ celi sub tpe ꝓpie sumpto ⁊ est tēporalis. ⁊ si nō fm se totū saltē fm suas ptes. naz si nihil est eē tpale nisi q̄ icludit in tpe. tot⁹ mot⁹ celi nō est tpalis. qz fm se totū nō icludit in tpe. incipit eni talis mot⁹ cū tpe ⁊ desinet cū tpe. partes tñ illi⁹ mot⁹ tpales sunt ⁊ a tpe ꝓtinent. accipiēdo itaq; tps ꝓpie itelligētia est supra tps fz sba3 ⁊ opationē. aia vo fz sbam est supra tps. opatio tñ eius que est mouere est in tpe. sed si accipiat tps large pro quacūq; successione in opationib⁹ itelligētie cadit successio ⁊ per ꝓns tēpus. ¶ Possumus aūt si uolum⁹ taliter adiuuare actorē de causis. dicēdo q̄ itelligētia fm sba3 ⁊ opationē mēsurat eternitati. i. euo. nō q̄ quelibet opatio itelligētie euo mēsuret. sed q̄ hz aliquaz opationem que euo mēsurat. naz si loquimur de operatione eius supnaturali cuiusmodi est visio diuine essentie. certū est q̄ in tali operatiōe nō cadit successiue. Sed pter talē opationē supnāle3 est dare itelligētia opationē supnaturalē que mēsurat euo. Nā cū itelligētia semper itelligat seipaz ⁊ nunq̄ ab hoc itelligere decidat. tale itelligē nō cadit sup tpe ⁊ ibi nō cadit successio Semp eni itelligētia est sibi ꝓsens fm sba3 ⁊ semp seipsam itelligit. sz nō sp se ꝓuertit sup quālibet spēm quā hz ⁊ nō semp actu itelligit q̄cq̄d pōt intelligere per hi⁹ spēs: ꝓpter qō itelligere ei⁹ ꝓut itelligit alia per spēs cadit successio ⁊ est ibi tps nō tps ꝓpie sūptū qō fundat in motu primi mobilis: sz qō est alteri⁹ rōne. in illo tñ itelligere quo itelligit seipsaz per sba3 suā nō cadit successio. sz quō itelligētia se itelligit in qōnib⁹ de cognitiōib⁹ āgelor diffusi⁹ dixim⁹. ¶ Juuim⁹ ergo actorē de causis quō possit itelligi q̄ itelligētia nec fm sba3 nec fz opationē nō cadat sub tpe. uolum⁹ aūt iuuare ipz quō possit itelligi q̄ corp⁹ supceleste sba3 habeat tēporalē. Sciēdū est ergo q̄ aliter loquēdū est de aia mouēte celū ⁊ de celo. naz aia mouēs celū ut motor appropriat⁹ ei⁹ habet opationes in tpe: sed opatio illa est trāsiēs in exteriorē māz qz est ipsa motio celi: sba itaq; aie celi nō est tpalis: qz nihil est in ei⁹ sba qō mēsuret tpe ꝓpe dicto. tps g̃ ꝓpe sūptū nō est in sba aie nec est in operatiōe ei⁹ extrinseca. sed solū est in opatiōe trāseunte in exteriorē materiā. sed nō sic est de celo. qz ipse mot⁹ celi qui est in ipso celo subiicit tēpori ꝓprie dicto. ꝓpter qō consequēs est q̄ tēpus sit in ipsa sba celi qz est in motu celi qui ut in subiecto habet esse in celo. sba igit celi est tēporalis nō qz sba celi nō sit perpetua: sz qz in tali sba habet eē tēpus ꝓprie sumptū. cū ibi habeat esse motus in quo fundat tale tēpus. sz sba aie nō est tēporalis loquēdo de aia celi qz nihil est in substantia talis aie que mēsuret tēpore ꝓprie sumpto. ¶ Pretermissis aūt supstitiōib⁹ phoz quorūdam dicta licet ut in plurib⁹ ueritatē ꝓtineāt ⁊ saluari possint: tñ ut in multis quādā supstitionē loquēdi ⁊ ampliositatē uerborū ꝓtinēt. dicam⁹ q̄ ut pōt patere per hita quinq; sūt gradus rerū. In supremo eni gradu est ipse deus qui fm oia sua mēsurat eternitate simplr. In infimo autē gradu sūt ista tpalia que fm oia sua mēsurant mēsura successiua. accipiēdo mēsuraz successiuā large. siue sit tps siue nūc tpis. intermedia aūt sūt tria. videlicet corpus supceleste. aia humana: ⁊ itelligētia. nō autez in hac parte est simplr adherēdū superstitiōi phoruz quorū distinguētiū inter aias celestes ⁊ intelligētias aie eni celestes siue sbe spūales mouētes celos itelligētie sūt. loquēdū est eni aliter ut pluries ⁊ nos ipse multotiēs sequēdo hūc modū loquēdi dicim⁹ differētiaz inter aias celestes ⁊ intelligētias. q̄ fm quādā ꝓgruitatē accipiēdū est. ꝓgruū eni est q̄ aie celoz siue motores orbiū infimū gradū teneat inter intelligētias. qz infima in spēb⁹ debēt attingere suprema inferiorib⁹. cōmuniter tñ loquēdo aie celoz intelligētie sunt. iter deū ergo ⁊ hec corpora corruptibilia. dicem⁹ itelligētias corpa celestia ⁊ aias humanas. q̄ si qs uellet superaddere quartū gradū videz aias celestes. dici posset q̄ hi⁹ aie possunt iter itelligētias cōputari. oia aūt hec tria q̄tū ad eē mēsurant euo. q̄tū ad opatiōes mēsurant tpe. qz intelligētia loquēdo de tpe ꝓpe dicto magis est a tpe semota. qz nec fm sbam nec fm opatiōes dependet a motu celi siue a tpe ꝓprie dicto. corp⁹ aūt supceleste sz fm se sit incorruptibile: in ipso tñ celo fūdat mot⁹ siue tps ꝓpe sumptū qz fundat in motu qui est in celo. aia vo humana fm q̄ est ꝓiūcta corpori habet indirecte opationē subiectā tēpori ꝓprie sumpto. qz eoipso q̄ corpus humanū est

subiectū tali tēpori aia humana qui ut ultimū sequitur cōplexiones cozporis indirecte hz operationem subiectū tali tpi.qōlibet ergo istoz triū habet sbam icozporalē z habet opationē ubi cadit successio. Nā in motu celi successio cadit itelligētie etiā nostre aie est cū discursu.angelus etiā nō intelligit oia simul sed intellectiōe vni⁹ rei succedit intellectio alteri⁹.accipiendo itaqz tps large pro omni mēsura successiua opationes angeloz mēsurant tēpore.qz in talib⁹ opationibus hz esse aliqua successio. ¶ Postq̄ ostēdimus qd sancti z doctores circa hāc materiā senserūt z declarauim⁹ quō eorū dicta ad hāc ueritatē reduci possunt q accipiēdo tps large pro qualibet mēsura successiua. opatiōes āgeloz tpe mēsurant qō fuit p̄mū p̄cipale ꝓpositū aggredi uolum⁹ scōz principale ex hijs que sunt in motu z ex hijs que sunt in istis sensibilib⁹ declarādo hi⁹ ueritatē.cōpabim⁹ eni angelos ad celū z ad motū ei⁹ in quo est tps ꝓprie sumptū. z ostēdemus q ibi est sile z dissimile. Sile quidē qz z in motu celi z in opationib⁹ angeloz est successio aliqua.dissimile vō qz successio hec z illa nō sunt eiusdē rōnis.sed vna hz p̄tinuitatē.alia vō nō.ꝓpter qō successio hec z illa.uel tps hoc z illud dicunt nō eē eiusdē rōnis. ¶ Propter p̄imū sciēdū: q sicut celi successio est in suis ubi.ita qō nunc est in vno ubi z nunc in alio. z sicut nō est possibile q celū sit simul in oib⁹ suis ubi.sic angelus successiue est sub suis intētiōib⁹ uel sub suis affectiōib⁹.nō est possibile q angelus sit simul sub oibus hi⁹ opatiōibus.z sicut celū mouetur de ubi ad ubi z talis mot⁹ dī eē tps z mēsurari tēpore.sic angelus mutat de affectiōe in affectionem z de vna intellectiōe in aliā z talis mutatio opationū tpe mēsurant. dicemus ergo q sicut vna est sba celi que nō est nūc in vno ubi nūc in alio.ideo dī ineē vnū nūc in toto tpe q mēsurat motum celi fm ubi. sic vna est sba angeli que substernit nūc huic opatiōi nūc illi.iō eē vnū nūc in toto tpe qō mēsurat motū āgeli opatiōes. z si dicat q sba nō substernit opatiōi nisi mediante potētia.q potētia est in ipsa sba. z iō q̄cq̄d est in potētia est etiā in ipsa sba. Sicut ergo aia est loc⁹ specierū sed nō tota.i. nō fm suā qualibet potētiā.sed in telligētia tm̄.i. fm intellectū tm̄. ita q esse aie nō locus spēz sensibiliū.nec aia est loc⁹ spēz fm potētiā sensitiuā. qz potētia sensitiua ut in subiecto directe z imediate z fm se non fundat in ipsa eēntia aie: sed in orgāno. orgānū ergo est loc⁹ z sbm spēz sensibiliuz ut oculus est locus spēz visibiliū in quo fundat virtus visiua. eēntia tm̄ aie est loc⁹ speciez itelligibiliū in qua fundat potētia itellectiua.sic z in ꝓposito ipsa sba angeli est loc⁹ z est sbm oium opationū ei⁹.qz in hi⁹ sba hz esse potētia angeli a qua fluit talis opatio. oia eni accidētia imediate attingūt ipsam sbam z imediate fūdant in ipsa sba.ita q nullus iter ea ordo situs. Nō enim sic se hz qualitas z quātitas ad sbam cozporalē.sicut se hñt due tunice q̄bus iduit cozpus qz tunica supior uel tunica que posteri⁹ aduenit cozpori nō attingit imediate cozp⁹.sz qualitas q̄tūcūqz aduenit posteri⁹ materie q̄ quātitas.imediate tm̄ attingit ipsaz māz. ita q nullus est ibi ordo sit⁹ iter hi⁹ accidētia. sed si est ibi ordo hoc est fz cālitatē tm̄. ita q cāliter accñtia p̄iora sunt q̄si organa sbe ad cōsequēdū accñtia posteriora. z hoc mō vnū accñs inest sbe mediāte alio accñte.hic aūt modus loquendi q accñtia p̄iora sunt q̄si organa sbe ad cōsequēdū accidētia posteriora est multū ꝓpri⁹ in ꝓposito:qz potētia angelica est quasi orgānū sbe ad sequēdū opationem.utrūqz imediate fundat in sba angelica tam potentia q̄ operatio. ita q nullus est ibi ordo situs nec est ibi mutatio fm situ.sed solū fm cālitatē. potentia eni loquēdo orgānice est cā media ad hoc q sba angeli sit p̄incipiū opatiōis.in utroqz ergo fundat operatio z in potētia z in sba est sbm p̄incipale z radicale. z qz hic dicit nec illō qō p̄incipal⁹ subiacēt successioni z motui ideo ipsa sba angeli que tenet quādam p̄incipalitatē ad hoc qō successiue subiaciat nūc huic opationi nūc illi.iō talis sba respectu tpis mēsurātis successiōe taliū opationū habet rōnē ipsi⁹ nūc. ꝓpter qō apparet declaratū q nūc tpis z nūc eui idē sūt realiter. Nā ipsa sba euiterni inq̄tum tenet quādā p̄cipalitatē ut subiaciat successiōi opationū dī eē nunc tpis:ita q tps in angelis erit ipsa successio operationū.nūc vō tpis erit ipsa sba ei⁹.sic etiā ipsa eadē sba ut subiacēt ipsi eē hz rōnē nūc eui.utrū aūt possit aliē accipi nūc q̄ ipsa sba mobilis in sequētib⁹ apparebit. Redeam⁹ aūt ad ꝓpositū z dicam⁹ q aliquo mō sile se hz angelus ad suas opationes z celū ad sua ubi.qz sicut celū nō est sub oib⁹ sitis ubi simul sz successiue z iō interuenit ibi tps.sic angelus nō est sub oibus suis opatiōib⁹ sil sed successiue z iō itercedit ibi tps:attñ cū hac silitudine que est quedā successio hic z ibi sūt ibi multe dissilitudines. Nā in successione ipsoz ubi est ꝑsiderare quatuor que differenter se hñt.put celuz mouet fm sua ubi:angelus fm suas opatiōes.p̄imū est qz si celū nūc iciperet moueri nō esset ibi dare p̄imū ubi acqsitū eē.nā cū mot⁹ localis sit p̄tinu⁹ z p̄tinuū sit diuisibile in ifinitū nō est ibi dare p̄mū mutatū eē.nec est dare in aliquo spatio acqsito a mobili p̄imū acqsitū eē.sic ēt put celū successiue acqrit aliqō ubi.nō est ibi dare p̄imū ubi acqsitū eē. sz si angelus nūc crearet z nūc iciret opari eēt ibi dare p̄imū opatū eē.nō ꝓturbet aliquos qō dixim⁹ celū moueri fm ubi z sp eē in alio z alio ubi z successiue acqrere suū ubi cū celū sit semp in eodē ubi. Nā celū fz se totum semp est in eodē ubi fm sbaz:tñ semp mutat ubi fm dispositionē.qz cū p̄tinuo moueat semp est alit z aliter dispositū in illo ubi. sz si ꝑsideret celū fm suas partes fm sniaz cōmē.in.8.phīc.mutat ubi z sbam z fm dispōnem:qz ptes ipsi⁹ celi nō semp sunt in eodē ubi fm sbaz z fm totū.ergo est ibi successiua acqsitio ipoz ubi fz dispōnē:z fz ptes est ibi hi⁹ successiua acqsitio fz aliud z aliud ubi per ptes. ¶ Scōa dīa inter successionē ipsoz ubi in celo z successionē opationū in angelo est qz celū nō sistit in aliquo ubi sz semper successiue mouet fz sua ubi.angelus vō sistit nūc in hac opatiōe nunc in illa. ¶ Tertia q̄dē dīa est qz ptes celi sic acqrūt successionē suā ubi q nō acqrunt aliqō ubi totū sil sed semp partē post partē. angelus vō totā suā operationē sil acqrit.qz cū hi⁹ operationes sūt simplices nō est ibi dare partē z partē.est ergo successio in operatiōib⁹ angeli. qz vna opatio succedit alteri.nō aūt est ibi successio q pars opationis succedat parti. ¶ Quarta dīa est qz celū uel partes ei⁹ que mutāt ubi fm sbam nō solū nō acqrūt totuz suū ubi sil.sz ēt nō pdūt hi⁹ sil. sed sic in acqrēdo ubi acqrūt ptē post ptē.sic in pdēdo qō quesitū est pdūt ptē post partē.angelus aut nō sic.sz cū desinit eē sub vna opatiōe z incipit eē sub alia totā opationē p̄iorē sil dimittit z totā posteriorē simul acqrit.ex q̄bus apparet q successio in celo fm sua ubi est p̄tinua.naz successio p̄tinua illa q̄tuor req̄rit q nō sit ibi dare p̄imuz mutatū eē q nō iterrūpat hi⁹ mot⁹.z q mobile ad hoc qō cōtinue moueat nō sistat in aliquo acqsito

per motū. tertia vo ubi successio aliq̄ sit ptinua: z ad hoc qō motꝰ aliqs successiuus sit ptinuꝰ requirit q̄ illud qō acquirit per totū nō totū simul acqrat. z ārto reqrit q̄ nō totū sil' pdat. ppt oia igit hec q̄tuor tps qō mēsurat motū celi est ptinuū. Sz tps qō mēsurat opatiōes angelicas est nō ptinuū. est g̃ tps hic z ibi. sz nō est eiusdē rōnis ut est p hita manifestū. ¶ Declarato scōo p̄ncipali itēto. qz oñsuz est quō p ea que videm' in istis sēsibilib' aliqlit appet nobis qd dicēdū sit de tpe qō mēsurat opatiōes angelicas. exeq̄ uolumus de tertio pricipali. uolum' eni adducē difficultates circa hāc māz z illas soluere. Sciēdū g̃ q̄ q̄tum ad p̄sens spectat tres difficultates possum' circa hāc māz tāgē. quarū prima sumit ex vnitate itellectionis. scōa ex successione intellectionū. tertia ex ptinuitate ipsaz. ex ipsa q̄dē vnitate itellectiōis. vī magna difficultas oriri. nā si tps nō est nisi quedā successio satis forte videret alicui quō plures opatiōes mēsurātur tpe. qz vna succedit alteri. z successio absq̄ tpe eē nō pōt. loquēdo de tpe large ꝓut dicit mēsurā qualibet successiuā. sz cū in vna z eadē opatiōe nō sit successio qz cū sit simplex nō hz ptē z ptē. nōvī via ad euadēdū quō mēsuret tpe. qz si vna opatio fm se nō mēsurat tpe. arguem' q̄ nec alie oēs opatiōes mēsurabuntur tpe. Nā sicut se hz totū mēsuratū ad totū tps. sic totus motꝰ ad totū tps. sic se hz quelibet ps mēsurati. siue quelibet ps motꝰ ad partē tpis. z si quelibet ps motꝰ nō mēsuret tpe. nec totꝰ motꝰ posset tpe mēsurari. Si g̃ oēs opatiōes. uel si motꝰ fm opatiōes qō opat mēsurat tpe. opz q̄ z quelibet opatio tpe mēsuret. q̄ si nō sic est nec oēs opatiōes poterūt tpe mēsurari. ¶ Scōa difficultas ad hoc idē sumit ex successiōe opationū. nā tps opz dare q̄d nāle. nō aūt q̄d ad placitū. cū ergo angelus possit sistere in qualibet opatione q̄tuz sibi placet successio operationū in angelo non erit nālis sz ad placitū. talis ergo successio nō merebit dici tps. cū tps q̄d nāle dicat. ¶ Tertia difficultas sumit ex incōtinuitate opationū istaz. dixim' quidē q̄ tps hoc z illud est aliud z aliud: fz aliam z aliā rōnē. q̄ istud est ptinuū z nō illud. cū ergo tps de se sit numerꝰ ptinuatio uel nō ptinuatio nō vī facere eēntialē dīam in tpe. ut ex hoc dicā q̄ est alterius rōnis hoc z illud. uel q̄ ex hoc dicat tps illud se habere equoce ad hoc tps. nā equoca sūt quorū nomē est vnū. rō vo sbe est diuersa. itaq̄ q̄ est pret rōnē tpis cuiusmodi est cōtinuitas dīam essentialē z per ꝓns equiuocationē nequaq̄ inducere pōt. ¶ Prima aūt difficultas dupliciter solui pōt. dicem' eni q̄ motus āgeli fm opatiōes magis assimilat motui ad foz maz q̄ motui ad ubi. nō solū qz res magis assilat rei. sed etiā qz motꝰ magis assilat motui. res eni in talib' magis assilatur rei. qz ipsa opatio quedā pfectio est. z etiā ex hoc hz quādā rōnez forme. ifozmat eni z pficit potētia per suā opationē. actꝰ eni z pfectio z forma z cetera hi' quodāmō idē dicūt. assilat ergo res magis rei: qz ipse opatiōes fz q̄s attēdit motꝰ in angelis quedā forme dici possūt cū sint quedā pfectiones potētiarū. z quicq̄d pficit aliud ei' forma dici pōt. assimilat etiā motꝰ magis motui. nā lz in motu locali nō sit dare primū mutatū eē. in motu tn̄ ad formā est dare primū mutatū eē. qz est dare minimā carnē z minima aquā. ut ꝓbat in ꝓmo phīc. cū disputat pbs ꝓtra anaxa. Sicut et z in formis accītalibus nō eni q̄tucūq̄ modica mā est susceptiua forme accidētalis. ut nō q̄tucūq̄ modica materia est susceptiua caloris. q̄ si eet minoz nō posset ibi reseruari caloz. diuisio ergo ptinui uadit in ifinitū. sed non diuisio forme per qō motus localis cuiꝰ successio initit diuisioni continui hz ifinita mutata eē in potētia. sicut z ptinuū in potētia est diuisibile in ifinitū. nec est ibi primū mutatū eē sicut nec in ptinuo est dare minimā ptē. sz in motu ad formā est dare primū mutatū eē: ut si ignis calefaciat aquā est ibi dare primū calefactū esse. qz opz dare alī quā ptē aque totā sil' calefactā. qz nō q̄libet ps aque q̄tucūq̄ minima est susceptiua caloris. nō aūt sic est in motu locali. qz nō est ibi dare aliquā ptē spatij totā sil' acqsitā. bñ igit dictū est q̄ motꝰ fm opatiōes angelorꝫ assilat magis motui ad formā q̄ motui ad ubi qz est ibi dare ꝓmū mutatū eē. z est ibi dare aliq̄d totū sil' acqsitū. nā angelus cū trānsit de vna itellectione ad aliā. vnā totā sil' desinit z aliā totā sil' acqrit. sz sic dicēdo icidim' in quādā ueritatē. sz augem' difficultatē qōnis. Nā cū ꝓtra rōnez tpis sit eē totū sil'. ipossibile vī eē q̄ aliq̄d q̄ totū sil' acqrit tpe mēsuret. dicem' itaq̄ q̄ vna z eadē opatio angeli si ꝓsideret fz se mēsurat. Sz in ordine ad opationē aliā tpe mēsuret. nā sic aliq̄d mēsurat tpe per se loquēdo fm q̄ in eo reperit rō motꝰ. qz motꝰ est illō qō per se z primo tpe mēsurat. rō aūt motꝰ nō reseruat in re acqsita nisi in ordine ad rez acqrēdā. qz eē qō mouet ptē hz z ps sibi deficit. qz si nihil hīet nō dū icepisset motū. si totū hīet iā tminatꝰ eēt motꝰ. Inde est q̄ motꝰ est actꝰ entis in potētia. est eni actꝰ entis rōne acqsiti. sz actꝰ in pō rone acqrēdi. sz est actꝰ ētis in pō fz q̄ in potētia. qz acqsitū ut hz ordinē ad acqrendū fm q̄ hz talē ordinē z mobile fm q̄ est in potētia ad acquirendū reseruat in eo ratio motus. hoc igit modo angelus mouet fm operatiōes ꝓut de opatiōe acquisita tēdit in opationē acqrēdā. vna ergo operatio potest dici mēsurari tēpore. nō fm se. qz nec in ea fz se reseruat rō motꝰ. sed mēsurabit vna operatio tpe ꝓut habet ordinez ad operationez aliā. Sicut vnitas fm se nō facit numerū. sed vnitas ut habet ordinē ad vnitatē aliam. sic facit numerū cū vnitate illa. ¶ Uel possumus aliter dicere z melioꝰ istā difficultatē soluere dicētes q̄ tps illud cōponit ex instātib' fm q̄ patebit in questione sequēti. est eniz illud tps nō cōtinuū. sed licet quelibet pars ptinui sit continua. nō tn̄ quelibet pars numeri est numerꝰ. in tpe aūt ptinuo quelibz ps tpis est tps. sed in tpe nō ptinuo cuiusmodi est tēpus qō mēsurat opatiōes angelicas. qō est cōpositū ex instātib' nō quelibet pars tpis est tps. sz sicut in numeris nō quelibet pars semp numeri est numerꝰ. cū ps numeri possit eē vnitas. sic in illo tpe pars eiꝰ pōt eē instās. vna ergo z eadē operatio angeli mēsurat istāti z mēsurat tpe. mēsurat aūt instāti fm se. mēsuratur aūt tpe ut cōtingit operatiōi alij cui ꝓiūcta pōt ibi reseruari rō motꝰ z successiōis que mēsurabit tēpore. sicut vnitas alteri vnitati ꝓiūcta facit numerū que fz se numerꝰ facere nō poterat. ¶ Scōa difficultas de leui soluit. nā lz angelus tādiu stet in vna intellectiōe q̄diu sibi placet: hoc tn̄ nō itelligit quin nāliter cōpetat angelo q̄ successiue moueat fm opatiōes suas: qz nāle est ei q̄ nō ꝓpter hoc appetat eē sub vna itellectione. sicut mā q̄diu est sub forma ꝓtraria. qz est priuata forma cōpositi. nāle eni est ei q̄ appetat eē sub illa forma. z qz nō pōt esse sub oibus formis sil'. nāle est ei q̄ appetat eē sub illis successiue. qō ideo ꝓtigit qz semper est cōnexa priuatiōi. sic z angelus. qz q̄diu est sub vna operatiōe priuat eē sub alia. nāle est ei q̄ nō semper uelit eē sub operatiōe illa vna. uel possumus hoc idē aliter declarare. Naz nāle est q̄ nullus

uelit semp̄ sistere in eo qō est ad finem: sed soluz in fine. Angelus ergo put itelligit deuz semper vult stare in itellectiōe illa: tn̄ illa itellectio nō hēt opponez ad itellectionē alia. tū etiā qz talis itellectio hēt rōnē finis. Sz cū itelligit aliā citra deū ut puta lapidē uel lignū nāle est ei q nō semp uelit sistere in tali opatione uel itellectiōe: qz hi' itellectio hēt opationē ad itellectiones alias: ut applemus hīc opationem ad aliud dcd nō cōpatit secū itellectiōes alias eo igit ipso q talis itellectio nō cōpatit secū itellectiōes alias: quia nō pōt itellectus angelicus illis plurib' talib' intellectionib' infozmari dicit hīc oppositiōez ad itellectiones alias. Rursus nō vult semp sistere in tali itellectione: qz nō reseruat ibi rō finis primi cū potissima ratio ḡre angelus semp vult esse sub illa intellectiōe sub ea existēs nō priuat itellectiōe alia. ideo semp vult itelligere deū qz ex hoc nō priuat dn possit itelligē res in p prio gn̄e. Semp etiam vult itelligere seipm per suam essentiā. nō puat dn possit itelligere alia per spēm: sed nō semp vult se puertere semper vnā spēm. qz quādiu actualiter itelligit per vnā spēm nō pōt itelligere per aliā qz nō pōt itellectus eius sil' ifozmari plurib' specieb' z qz fm tales itellectiones in angelo est successio. z qz fm tales successiones angelus mēsurat tpe. dī tale tps esse angelo nāle: qz nāle est ei q nō semp uelit sistere in vna tali intellectione: sed uelit transire de vna ad aliā. ¶ Tertia difficultas supta ex pte pzinuitatis de leui ēt solui pōt. nā cuz dī q tps est nūerus pz per phm in. 4°. phisi. q nō est numerus simplr: sed est nuerus numerat': uel est nūerus applicat' ad motū. ouliciter ergo possumus declarare intētū: z si psideremus qlis nūerus est tps: z si psideremus motū in quo tanq̄ in subiecto fūdat tps. Si eni tps nō est nūc simpliciter: sed est numerus applicat': qz circulus cupzeus nō dicit circulū simplr: sed circulū applicatum. opz q in diffinitiōe eius cadat cupzū ad qō applicat. ideo in. Z°. metaphi. ubi agit de ptibus diffinitiuis rerum dicit q cupzum est de rōne circuli cupzei. lz nō sit rōne circuli simplr. Si eni diffiniret circulus simplr. cupzū non ingrederet diffinitionem eius. sed si diffiniret circulus cupzeus opoztēt q' ad diffinitionez eius pti neret cupzū. sic z in ꝓposito cū tps nō dicat numerū simplr: sed applicatū ad motū opoztet q in diffinitione eius cadat mot'. z qz equoce dī mot' put est successio opationū angelicarum z put est successio ipsoz ut in celo: opz q diffinitio hui' tpis z illius sit multū diuersa z p pns opz q tps h° z ibi equoce nūcupet. h° idē etiā declarat si pslderet ipse mot' cui' tps dī esse passio. nā cū subiectū debeat ingredi diffinitionē ꝓprie passionis si equocū est subiectū opz q equoca sit passio z per pns equoca est diffinitio passiōis cū dcm sit q subiectū igredit diffōnē eius. dicet ergo equoce h° tps z illō: qz equoce dī mot' de h° motu z de illo: imo eo ipso q hoc tps nō est cōpm nisi ex tpib' equoce se hēt ad illud tps qō est cōpositū ex istātib'. sic ēt z iste mot' celestis qz nō est cōpositus nisi ex motibus qz quelibet ps tal' mot' est mot' equoce se hēt ad motū illū q attēdit fm opatiōes angelicas qui magis est cōpositus ex imutatis eē q̄ ex motib'. dicimus aūt illū motū magis cōpositū ex mutatis esse q̄ ex motib' q fz q angelus nouiter icipit eē sub aliq opatiōe ut patebit in qōne sequētinō est ibi ꝓprie mot' nec mutatū eē: lz magis assimilat mutato eē q̄ motui. ¶ Hijs aūt oib' prelibatis uolumus exeq de quesito pncipali: qz uolumus adducere rōnes ad ꝓpositū ostēdētes q lz esse angeli mēsuret euo opatiōes tn̄ ipsoz mēsurent tpe qō triplici via declarabimus. pma eni via sumit ex impfectiōe sbe angeli. scda ex instabilitate eius operationū. tertia ex ꝓpoztione opationū ad sbam. ¶ Prima via sic pz. videmus eni q tripliciter aliqd cōparat ad pfectionē: qz uel est ipsa pfectio: uel est susceptiuū pfectiōis: uel est pfectiōis oppositū. z fm h° vident accepta pncipia nature: que sunt mā fozma z puatio. Nā foza est ipa pfectio. mā est susceptiuū pfectiōis. puatio est illud q fozme z pfectiōi opponit. z si uolumus susceptiuū pfectiōis large accipe pro omni eo q est in potētia ad ulteriorē pfectionē. dicemus q dcd est in creaturis siue ille creature sint cozpales siue spūales uel est ipsa pfectio uel est susceptiuuz pfectiōis: uel est pfectiōis oppositū. opz igit ipm angelū in aliqō horū triū modoz cadē: nō aūt dare possumus q angelus ita sit ipsa pfectio q nō sit susceptiuus ulterioris pfectiōis. qz h° soli eēntie diuine cōpetit: nulla aūt sba creata pōt esse talis pfectio qz si eēt dare aliquā sbam creatā que h° mō eēt pfectio q nō reciperet pfectionē addita talis sba nō eēt in potētia ad eē: lz eēt ipm eē: ꝓpter qō nō hēt ab alio esse nec posset creata eē. nec ēt est dicēdū q angelus sit oppositū pfectiōis: qz nō est ꝓpria puatio cū priuatio de se sit nō ens. angelus ergo dicit quādā nām pfectiōis susceptiuaz. eē aūt tale deficit a pfectione z nō hēt nāliter totū sil' qō spectat ad suā pfectionē. nā dcd est tale nō ꝓgregat in se oēs pfectiōes: lz successiue est sub pfectiōib' suis. ex h° ergo pōt itelligi dictū phi in. 5. metaphi. q aliqd est pfectū in quo ꝓgregant z vniunt pfectiōes oium generū: z ista est pfectio pmi pncipij de' eni qz est ipsa pfectio sepata est oino simplr vnuz. ideo oēs suas pfectiones vnitiue z sil' hēt: sed q non est ipsa pfectio: sed est in potētia ad pfectionē recedit a simplicitate z per pns ab vnitate: z iō non hēt oēs suas pfectiōes vnitiue z sil': lz successiue: qz qn̄ est sub vna: nūc sub alia: z qz ipse opatiōes angelice nō transeūtes in exteriorē mām sūt quedā pfectiōes ipsi' angeli: ꝓpter recessuz ei' a simplicitate z vnitate nō hēt angelus has pfectiōes mō vnico z sil': lz successiue: z nūc est sub vna z nūc sub alia: ꝓpter qō opz talia tpe mēsurari: hec eni ipfectio cōpetit cuilibet creature: q nō hēat nāliter oēs suas pfectiōes sil' magis z minus: fz q in naturis creatis reperit maioz z minoz pfectio. mā eni nō hēt omnes suas perfectiones simul: qz non habet simul oēs suas fozmas sbales. nā aūt cozporalis nō hēt oēs suas pfectiōes sil': qz nō hēt simul oēs suas fozmas accntales. si sit illud cozp' mobile ad fozmā: uel nō hēt sil' oia sua ut si sit cozp' illud mobile ad situ. nā vo spūalis: utputa nā angelica nō hēt oēs suas pfectiones sil'. qz nō hēt sil' oēs suas opatiōes: dcd ergo h° mō ad pfectionē opat: qz est pfectiōis susceptiuuz. de se dicit dcd in potētia. oē aūt ens in potentia de se est aliquo mō mobile. opz igit q ipsa spūalis sba moueat aliq mō. mot' aūt nō poterit de se moueri de foza in fozmā: cū angelus sit ipa foza: nec moueri poterit de vno eē sbali in aliud: cū tale eē isepabilit ꝓcomitet fozmaz: hoc eni solo mō nāliter moueri poterit fm opari uel fm agē: qz de vna opatiōe pōt trālire in aliam. ipse igit modus pfectionis angelice nos docet quō in opationib' eius cadit successio z quō itercidit ibi tps. ¶ Scda via ad hoc idē sumit ex instabilitate opationū angeli. nā opatiōes ille utputa itellectuales nō hīt eē eternū. nā a spe que est in memoria: fm doctrinā augustini gignit spēs que est in itelligētia itētiōe uolūtatis copulāte vnā cū alia. tādiu g sūt spēs z tādiu durat itelligētia in itellectu q̄diu adest ibi ites

tio uolũtatis. q̃ ḡ est tale nõ põt hẽ eẽ eternũ: nec eẽ stabile: itẽtio ḡ ipsi⁹ angeli nõ hẽt esse eternũ nec esse stabile: ſz tãdiu durat hi⁹ itellectio quãdiu uoluntati placet ⁊ ut est per hĩta declaratũ. näle est uolũtati angelice q̃ nõ semp uelit stare in una ⁊ eadẽ itellectiõe nisi eẽt itellectio finis cuiusmodi est intellectio supnãlis quã hẽt de deo: ul' nõ sit itellectio suiipsius ꝑz quã semp se itelligit. nã tales itellectiões ut diximus non mẽsurant tpe. relique vo itellectiões tpe mẽsurant ⁊ cadit ibi successio. ¶ Tertia via ad hoc idem sumit ex ꝓportione opationuz angelicarũ ad sbam eius. sic eni videmus in mã q̃ impfecte põt esse sil' sub oppositis formis. nã cum mã est sub colore medio impfecte est sub albo ⁊ nigro. nã coloz medius qui aliq̃d pticipat de extremis est impfecte albedo ⁊ est impfecta nigredo: sic ẽt qñ mã trãsit de forma opposita ad aliaz: ut si debeat trãsire ab albo in nigrũ in toto illo motu aliq̃d hẽt de ĩmio a quo ⁊ aliq̃d de termio ad quẽ. nã cũ in mã remittit albedo disponit ut suscipiat ibi nigredo. in trãsitu ergo ⁊ in fieri ⁊ in quodã esse impfecto ut coiter ponit põt mã informari diuersis formis ut aliquo mõ informat mã albo ⁊ nigro cũ est sub cõlore medio: uel aliquo mõ informat albo ⁊ nigro cum remittit in ea albedo ⁊ disponit ad nigredinẽ: cũ eniz sic est informat albo ꝑz se nigro vo dispõne. sic suo mõ ⁊ in angelo: quãdiu angelus nõ itelligit actu per suaz spẽz ille spẽs in mẽte angeli sunt sub quodã actu incõpleto. ꝓpt qõ nõ est incõueniẽs q̃ hoc mõ sbe esse in cõpleto informat itellect⁹ angeli multis spẽb⁹: ſz cum actu se ꝑuertit sup aliquã spẽm gñat in itellectu eius act⁹ itelligẽdi qui est actualis itellectio: que multo magis hẽt de actualitate q̃ ipsa spẽs intelligibilis: tales aũt itellectiões sic actuales nõ possũt plures eẽ sil' cũ itellectu cũ hẽant oppositionẽ adinuicẽ loquẽdo de oppositiõe large ut supra locuti sumus. que aũt talia sũt sb eẽ pfecto in eodẽ sil' eẽ nõ pñt. nõ igit̃ est angelus sil' sub oib⁹ suis itellectiõib⁹. ſz successiue nũc est sb una nũc est sub alia: q̃ sine tpe ut diximus esse nõ põt.

Ad primũ dõm q̃ opationes angelice potẽrũt eẽ añ tps ꝑe suptũ qõ fundatur in motu ꝑmi mobil'. ⁊ ẽt opões ille erũt post tale tps q̃ cessãte tali motu nõ cessabũt hi⁹ opatiões: attñ opatiões angelice que mẽsurant tpe nõ fuerũt añ tps q̃ mẽsurant nec eẽ pñt sine tali tpe uel sine pte talis tpis. ¶ Ad scõz dõz q̃ qlibet opatio angeli una ⁊ eadẽ dici põt q̃ mẽsurat istãti ut supra est diffusius declaratũ. attñ illud istãs quo mẽsurat itellectio angelica nõ est eiusdẽ rõnis cũ ipso nũc tpis nr̃i: qz tale nũc semp est influxu. ſz istãs illud tãdiu stat quãdiu stat intellectio una. adueniente aũt itellectiõe ꝓpore ⁊ succedit ad istãs q̃ mẽsurat itellectionẽ posteriorẽ ⁊ ex talib⁹ istãtib⁹ cõponit tps q̃ mẽsurat opatiões euiternoz. ¶ Ad tertiũ dicendũ q̃ res se hẽt ad agẽ sicut se hẽt ad eẽ. sed hi⁹ esse nõ solũ est sbale sed accñtale ut ignis iõ calefacit qz eẽ calidũ hẽt. ⁊ si fiat uariatio in eẽ solũ accidẽtali fit uariatio in ipsa opatiõe: ut sicut coꝛp⁹ aliqõ uariat in caliditate ⁊ in frigiditate sic uariat in ipsa opatione. Dicemus ergo q̃ ſz angelus nõ uariet in suo eẽ sbali uariat tñ ſm aliquos accidẽtales modos ꝓut nũc afficit vno mõ nũc alio. ⁊ ꝓut nũc se ꝑuertit sup vnã spẽm nunc sup aliã. ⁊ ꝓut suus itellect⁹ nũc informat vna itellectiõe ⁊ nũc alia. aliter autẽ ⁊ aliter informari est alio ⁊ alio mõ hõc aliud ⁊ aliud esse: tale ergo esse ſm q̃ angelus uariationẽ suscipit tpe mẽsurat sicut ⁊ ipm opari eius. ¶ Ad quartũ dicẽdũ q̃ angelus tãdiu stat in una itellectiõe: q̃diu placet sue uolũtati: sed ex hoc nõ arguit q̃ angelus nunq̃ mutet se ab una opatiõe. ĩmo nãle est ei ut dicebat q̃ nõ semp uelit sistẽ in una ⁊ eadẽ opatione. qõ ãt addebat in arguẽdo: q̃ mutare nõ sit delectabile nisi nã sit mutabilis. dici debet q̃ ſz nã angeli nõ sit mutabilis ſm esse sbale qz ab hoc esse nunq̃ deficiet eẽt tñ mutabilis ſm esse accidentale ꝓut nũc se ꝑuertit sup una spẽ itelligibili ⁊ nunc sup alia. ⁊ qz est hoc mõ nãliter mutabilis delectabile est ei q̃ hoc mõ muteẽt. ¶ Ad q̃ntũ dicẽdũ q̃ opatiões angeloꝝ ſz non sit mot⁹ ⁊ termini mot⁹. mutatiões tñ quedã dici possunt: qz ſm eaz mutat angelus de una opatiõe in aliã mutatiões tñ ille sũt alterius rõnis: q̃ mutatiões iste qz nõ sũt termini mot⁹ sicut sũt iste: in istis eni coꝛpalibus ſm nature cursum q̃cq̃d est in dispõne aliq̃ in qua ꝑuſ nõ fuit: hoc est per aliquẽ motũ ꝓcedẽtẽ iõ semp in talib⁹ noue dispões sunt ut alicuius mot⁹: ſz si sol hẽret liberũ arbitriũ ⁊ qñ uellet illuminare aerẽ illuminaret ipſuz ⁊ qñ uellet obtenebzare: obtenebzaret ipm. si sol istãs hoc ageret fieret nouitas in aere: ut fieret illuminatio aeris absq̃ motu ꝓcedẽte: loquẽdo de motu ꝓprie. illuminatio itaq̃ aeris que eẽt quedã mutatio nõ eẽt ꝓprie terminus mot⁹ tales sũt itellectiões angeloꝝ: qz subsistũt uolũtati ei⁹: q̃s possumus aliquo mõ quasdã mutatiões uocare: ⁊ quelibet talis mutatio mẽsurat istãti. ⁊ ex talib⁹ istãtib⁹ cõponit tẽpus: ut in sequẽti qõne patebit. ¶ Ad sextũ dicẽdus q̃ itelligẽtia parificat eternitati ut patuit in ꝓncipali solutiõe: qz ꝓpria opatio itelligẽtie que est intelligere nõ mẽsurat tpe ꝓprie sumpto. aia aũt nõ parificat eternitati: qz ꝓpria opatio aie ſm q̃ hi⁹ est mouere coꝛpus. mot⁹ aũt coꝛporũ mẽsurant tpe ꝓprie sũpto. uel possumus dicere q̃ itelligẽtia parificat eternitati. euo: qz ⁊ esse suũ mẽsurat euo. ⁊ qz aliquã opationẽ que euo mẽsurat ut itelligere illud q̃ semp intelligit seipsaz nõ cadit sub tpe. hẽt itaq̃ itelligẽtia opatiões que mẽsurant tpe qõ est alterius rõnis q̃ hi⁹ tps. ⁊ habet aliquã opationẽ que mẽsurat euo: iõ aliquo mõ equat euo ⁊ qz ⁊ eẽ ⁊ opari aliq̃d hẽt in euo. ¶ Ad septimum dicẽdũ q̃ una ⁊ eadez opatio angeli ſm se mẽsurat istãti: tñ ꝓut illa opatio succedit alteri opationi: ⁊ ꝓut vno istãti resultat ibi rõ tpis. ⁊ qõ dz in arguẽdo q̃ instãs siue nunc est mẽsura sbe: dici dz q̃ ut patebit in qõne sequẽti eq̃uocat ibi de istãti: qz instãs est mensura sbe angeli ⁊ est mensura opationis eius aliter tñ ⁊ aliter: ut in sequẽti qõne dicet. ⁊ per hoc patet solutio ad. 8. nã si angelus mouet de una opatione in alia istãti mẽsurat. angelus qui est q̃d mobile ⁊ qui est sicut mot⁹ ⁊ istãti mẽsurabit̃ opatio eius aliter tñ ⁊ aliter ut sequẽs qõ declarabit. ¶ Ad nonuz dicẽdũ q̃ sinõ eẽt nisi mot⁹ celi in quo fũdat tps. hi⁹ mot⁹ ſm uarias ptes suas mẽsuraret tpe. nec tñ esset dare aliqs aliuz ꝓz mot⁹ q̃ mẽsuraret tps: ſz ꝓut ipz celũ acq̃rit successiue diuersuz ubi acq̃sitio successiua ſm diuersa talia ubi mẽsurat tpe. sic ⁊ in ꝓposito: angelus qz successiue exequit suas opatiões. ipsa successiua executio taliũ opationũ tpe mẽsurat ſz illud tps sit alterius rõnis. si ergo ista coꝛpalia que videm⁹ haberẽt tales motus: q̃ in quolibet motu fundaret tps tanq̃ in sbo: utputa si vnus mot⁹ nõ reduceret in aliũ motũ tanq̃ in cam: nõ eẽt dare aliqõ ꝓm motũ qõ mẽsuraret tps. ⁊ per qõ mẽsuraret alia: ſz quelibet successiua acq̃sitio spatij hẽret suũ tps per qõ mẽsuraret: ⁊ qz vnus angelus nõ reducit in aliũ tanq̃ in per se cãz: nec quãtũ ad esse nec quãtũ ad opari cũ sit liberi arbitrij. suũ eniz nãle itelligẽ de q̃ loq̃mur põt qlibet

angelus exequi absq; alio angelo: nec aliquid imprimit vnus angelus in alio. ꝙliter aūt se illuminat in qō nib⁹ de cognitionib⁹ angelo⁹ diffusius dicemus. Dec eni corpa iferiora impressionē suscipiūt a corpib⁹ superiorib⁹ ꝛ ꝑm nature cursum nec possent hec corpa exercere suos motus sine celesti motu. iō tps qō fundat in motu celi ꝛ qō mēsurat illū motū: mēsurat oēs istos ꝛ alios mot⁹: ſz nō se bnt ita angeli adinuicē nec ſz eē nec ꝑm opari. Juuat eni vn⁹ ad itelligēdū aliū, put vn⁹ determiat itellectū alteri⁹: ſz nihil imprimit vn⁹ in alio: iō tps qō mēsurat opatiōes vnius nō mēsurat opatiōes alteri⁹: ſz sic ꝙlibet āgelus bēt suū euū q̄ mēsurat suū esse: ita in ꝙlibet angelo est tps quo mēsurā-tur sue opatiōes. ꝛ ptes istius tpis sūt oia istātia quibus mēsurat esse ei⁹. ita q̄ sicut nihil est aliud tps nostrū q̄ nūs ꝓoris ꝛ posterioris in motu celi sic motu. sic nihil aliud est tps illud q̄ nūs ꝓoris ꝛ posterioris ꝑm opatiōes angeli. ꝛ sic tps istud non fundat solū in motu celi, put celū acq̄rit q̄ vnū ubi: ſz fundat in motu celesti: uel acq̄rēda ab ipso celo uel a ptib⁹ eius: sic tps illud angelicū nō respicit aliquā vnā operationez tm̄ ſz respicit oēs opatiōes eius sibiinuicē succedentes ꝑm ꝓus ꝛ posteri⁹. ¶ Ad decimū dicēdū. q̄ desistere uel deficere aliter cōpetit angelo quātū ad esse ꝛ aliter quātū ad opari. nā per nullū agēs nāle pōt angelus desinere esse: etiā ipse seipm̄ nō posset annihilare. ſz nō sic est de opatiōe: q̄ a quacūq; opatiōe uel a q̄cūq; itellectiōe quā exeq̄tur, put se ꝙuertit sup spēs itelligibiles q̄s apud se bēt pōt desistē per sue libertatis arbitrio: imo ut dicebat supernāle est ei q̄ nō semper sistat in vna ꝛ eadē hi⁹ itellectione. non igit rōne simplicitatis eē angeli mēsurabit euo ꝛ opari tpe. sed rōne talis successiōis quā repimur in opari eius ꝛ nō in esse. ¶ Ad vndecimū dicēdū q̄ ad aliq̄d cōparat uolūtas q̄ q̄si nāle est sibi uelle. ſz ibi esse. ad aliq̄d vō q̄ nō est sibi nō uelle semp ibi sistē. visio eni diuina ſz sit supnālis attn̄ post q̄ angelus adept⁹ est visionē illā: q̄ nāle est rōnali creature q̄ uelit eē beata ꝛ q̄ uelit in beatitudine sistere: nō pōt nō uelle videre deuz imo in hoc cōplet suū desideriū nāle ꝛ videdo ꝛ diligēdo ipm̄. ꝫ nām eni suā ageret si uellet suū desideriū nō cōpleri: ſz nō est sic de itellectiōib⁹ alijs: in q̄b⁹ nō cōplet suū desideriuz totale. ppt̄ qō nāle est ei q̄ non semp uelit sistere in vna tali itellectiōe: ꝛ potissime si sit talis itellectio q̄ impediat itellectionē aliā. sicut q̄n actualiter itelligit per vnā spēm impedit actualit̄ ne intelligat per aliā. Ad formā ḡ arguēdi cum dicit q̄ illud q̄ per solā uolūtatē pōt subtrahi nō mēsurat. dici dz q̄ imo uolita ab angelo mensurantur tpe nisi esset tale q̄d uolitū q̄ nō posset se aduertere ꝛ q̄ nō posset nō uelle. hi⁹ est visio dei apta ꝛ dilectio qua beati deū diligunt: visio ergo dei ſz sit ab angelo uolita: attn̄ q̄ imutabiliter se bēt in illā nō mēsurat tpe itellectio ēt sic ipsi⁹ q̄ nō simplr̄ subest uolūtati ei⁹: ſz est sibi naturalis ꝛ semp est in tali itellectiōe. iō intellectio illa ꝑm q̄ hi⁹ nō cadit sub tpe: semp eni angelus nālit̄ se intelligit per essentiā suā: sed cōpetit ei itelligere per spēs put per uolūtatē se ꝙuertit sup spēs illas. ꝛ talis itellectio tpe mēsurat: q̄ ad hi⁹ itellectiōes nō se bēt āgelus sbaliter ſz mutabilit̄. ¶ Ad duodecimū dicēduz qō solutū est per dicta in solutiōe gñali. nā cōtinuū ꝛ nō ꝓtinuū faciūt eē tps illud ꝛ istud alterius ꝛ alteri⁹ rōnis ut in ꝑncipali solutione cū declarabant difficultates circa hanc qōnē diffusius dicebat. ¶ Ad decimūtertiū dicēdū q̄ si va eēt positio de vnitate eui. q̄ eēt vnū euū in ꝑmo euiterno q̄ eēt mēsura per se ꝛ ꝑmo illius euiterni ꝛ per illud mēsuraret alia euiterna possemus dicere q̄ tps eēt in ꝑmo euiterno ꝛ mēsuraret opationes ꝑmi euiterni ꝛ per illas mensuraret alias: ſz sic ponimus in quolibet euiterno suū euū mēsuras esse eius. sic ponēdū est in qōlibet suū tps mēsuras opationes ipsius: attn̄ sive ponat hi⁹ tps in quolibet euiterno sive in ꝑmo euiterno nō dabimus ꝑmā opationē cuius sit mēsura tale tps per se ꝛ ꝑmo: ſz dicemus q̄ tale tps respicit oēs opationes illius euiterni in quo ponit esse. sicut tps qō ponit in motu celi respicit successionem oium ubi. ꝑm que mouet celū.

Nono querit utrū tps qō mēsurat opationes angeli sit cōpositū ex istātib⁹. ꝛ videt q̄ nō. q̄ sicut pūct⁹ se bēt ad lineā sic instās ad tps: ſz ipossibile est lineaz cōponi ex pūctis: ergo ipossibile est tps cōponi ex instantibus. ¶ ꝓ. angelus cū exequit opationē aliquā sistit in illa. uel aliter nā eius ociose ageret: nā eni ociosa eēt si acq̄reret aliquā pfectionez: ꝛ nullo mō sisteret in illa: nō statim ergo cū angelus ꝙuertit se ad itelligēdū aliq̄d desinit itelligere illud: ſz stat in hi⁹ itellectiōe per aliqō spatiū: quelibet ergo talis itellectio mēsurat tēpore. ꝛ si quelibet opatio angeli opat tpe. cū hi⁹ motus angeli nihil sit aliud q̄ successio per opationē. tēpus qō mēsurat talē motū nihil erit aliud q̄ successio tēporū nō mēsurātiū opatiōes illas. igit̄ tale tps non cōponit ex istātib⁹: ſz ex tpibus. ¶ ꝓ. ꝑm aug⁽ⁱ⁾. 12. ꝙfes. instās nō bēt spatiū sed in pūcto ꝑterit. cū ergo opatio angeli bēat spatiū ꝛ cū in pūcto nō ꝑtereat q̄ frustra moueret angelus ad talē opationē in qua nullo mō sisteret opatio eius nō mēsurabit istāti ſz tēpore ꝛ per ꝙns tps qō respicit successionē taliuz opationū ex tpib⁹ cōponet. ¶ ꝓ. nō eadē mēsura mēsurabit mobile ꝛ actus eius: sed angelus ut est q̄d mobile mēsurat istāti. actiones aūt ipsius ꝛ opa eius ꝑm que mouet nō mēsurabunt istāti ſz tpe. tps ergo qō mēsurat successionē taliū opationū ex tpibus componet. ¶ ꝓ. si angelus exequit aliquā opationez: uel in illa vna opatiōe est successio ꝛ angelus mouet ꝑm opationē illā uel q̄escit in illa opatiōe uel istāti recedit ab ea nō aūt dicere possumus q̄ statim recedat ꝛ nullo mō ibi sistat: q̄ tūc frustra ageret talē opationē: uel ergo mouebit ꝑm opationē uel q̄escit in illa: sed tam mot⁹ q̄ q̄es mēsurant tpe. ut patet per ꝓbz in. 4. phisi. vna ergo ꝛ eadē opatio tpe mēsurat: ſz ex talib⁹ cōponit tps q̄ mēsurat successionē opationū quale est illud q̄ mēsurat operationē. ſz ipsa opatio mensurat tpe. erit ergo illud tps cōpositū ex tpibus. ¶ ꝓ. ꝑm ꝓbm in 2° meraphi. nō possumus itelligere lineā nisi itelligamus ipsaz stātē iter duo pūcta: pari ergo rōne nō itelligemus opationē aliquā nisi itelligamus eā stātē iter duo instātia: ſz q̄q̄d est tale mēsurat tpe: q̄ semp inter duo istātia cadit tps: mēsurabit ergo opatio angeli tpe ꝛ tūc idē q̄ ꝓius. ¶ ꝓ. sicut se bēt tps ad motū ita istās ad mobile: ut innuit ꝓbs in 4° phisi. ergo ꝓmutatim sic se habebit tps ad instās sicut motus ad mobile: sed ipossibile est motū cōponi ex motibus. ergo ꝛ tps ex istātib⁹. ¶ ꝓ. ex duobus in actu nō fit vnū. si ergo ex istātib⁹ cōponit tps aliqō. opz illa instātia esse in potētia. sed istātia in potētia nō sunt nisi in tpe ꝓtinuo. tps ergo qō mēsurat opationes angeli erit q̄d ꝓtinuū. sed ꝓtinuū nō cōponit ex idiuisibilib⁹ tale ergo tps nō erit cōpositum ex instantib⁹ ſz ex tēporib⁹. ¶ ꝓ. dato q̄ angelus ho die intelligat vnuz ꝛ cras aliud erit ibi dare aliud ꝛ aliud instans in quo itellexit vnuz ꝛ aliud. sed inter quelibet duo instantia

cadit tps mediū:tps ergo qō ibi ponemus non cōponet ex instātib⁹:sed habebit instantia suos terminos. ¶ Ꝑ. ꝑncipia sunt vnigenita a suis ꝑncipiatis:qz nō est corpus nisi a corpib⁹:nec est ꝓtinuū nisi ex ꝓtinuis ergo nō erit tps nisi a tpib⁹.ptes eni quātitatiue cōponētes totū aliqō diuisibile debent esse diuisibiles. ¶ In cōtrariū est q opatio angeli est tota simul cū angelus nō itelligat cū discursu:sz impossibile est tps esse totū simul.igit talis opatio nō mēsurabit tpe.mēsurabit ergo istāti.si ergo mot⁹ nō est aliud in angelis q̄ successio opationū.tps ibi nō erit aliud nisi successio istātiū cū instātia mēsurēt opationes illas. ¶ Ꝑ. opatio angeli est q̄d simplex:sz mēsura debet esse vnigenea suo mēsurato.talis ergo opatio mensurabit mēsura simplici.ergo mensurabitur motus.

Respondeo dicendū q tps per se z ꝑmo est mensura motus z fundat in motu tanq̄ in subiecto.si ergo videre uolumus de aliquo tpe ex qb⁹ cōponat.videndū est que sunt ptes mot⁹.in quo ponit esse tale tps.z si mot⁹ ille sit vē cōtinuus z nō cōponit nisi ex motibus.opz tps qō ponit esse in tali motu esse q̄d ꝓtinuū z nō cōpositū nisi ex tpib⁹.ptes aūt motus angeli de quo hic loq̄mur sunt opationes eius.mouet eni angelus de vna opatione in aliā.si ergo ipse opationes in seipsis haberēt successionē z eēnt mot⁹.tps de quo loq̄mur eēt cōpositū ex tpib⁹:qz mot⁹ in quo fundaret eēt cōpositū ex motibus.sicut eni mot⁹ celi attēdit ꝑm diuersa ubi.ut quia ptes celestes nō habēt oia sua ubi sīl.iō mouent acq̄rēdo successiue ad aliud z aliud ubi.sic qz angelus nō hēt oēs suas opationes differēter ut supra tetigimus est motus in celo uel in ptib⁹ eius in acq̄rēdo sua ubi. z in angelo in exequēdo suas opationes.qz ptes celestes nō solū mouent qz successiue acq̄runt ad aliud z ad aliud ubi.sz etiā qz successiue acq̄runt qōcūqz ubi. sed angelus sz successiue exeq̄tur vnā z eadē opationē:mot⁹ ergo angeli qui est successio opationū:nō ꝓprie est cōpositus ex motib⁹:qz vna z eadē opatio non hēt rōnē mot⁹ cū non sit ibi successio:sed sicut se hēt mot⁹ ille ad suas ptes ex qbus cōponit:sic se hēbit z tps ꝑm ptes illius mot⁹.opationes.z mot⁹ ille nō cōpositus ex motib⁹.pari rōne ergo tps qō mēsurat talē motū erit cōpositū ex istātib⁹ que sunt mēsura illaruz opationū:nō aūt erit cōpositū ex tpib⁹. Sz ut meliꝰ pateat qō dicit. ꝑmo videbim⁹ in istis sensibilib⁹ que mensurant tpe z que nō mēsurant tpe:sed istā emēdemus q mot⁹ z q̄s mēsurent tpe.mobile aūt z mutatū esse mēsurant istanti. Scōo q videm⁹ in istis sensibilibus ꝑm q possibile est adaptabim⁹ angelis z opationes eoz z ostēdemus q opationes angeloz queli bet in se mēsurat istāti.pp qō declaratū erit q tps qō mēsurat successionē taliū opationū ex instātib⁹ est cōpositū. Tertio ne laboremus in equoco distiguemus de ipsis opationib⁹ angelicis qz quedā sunt in exteriorē mām trāseūtes z ad exteriorē mām applicate z tales opationes per se possunt mēsurari tpe. quedā vo nō sunt in exteriorē mām trāseūtes sed sunt ad exteriorē mām applicate z talis opatio nō mēsurabit tēpore p se.poterit aūt mēsurari tpe per accns.sz quedā sunt opationes angeloz que nec trāseūtes nec applicate sunt ad exteriorē mām z quelibet talis operatio nec per se nec per accidēs tpe mēsurat:sz pōt mēsurari istāti. Quarto z ultimo adducem⁹ rōnes ad ꝓpositus ostendentes q tempus qō mensurat operationes angelorum sit ex instantibus compositū. ¶ Propter ꝓmū sciēdū q in istis inferioribus hec q̄tuor q̄si se habēt per ordinē.videlz mobile.motus.mutatū esse.z quies. Nā mobile ꝓcedit motū sicut subiectū est ꝑus accidēte.motus vo ꝓcedit mutatū esse.sicut via precedit terminū.nā mutatū esse est terminus ipsius motus z mot⁹ est via imutatū esse:ꝓpter qō semp ante mutatū esse,ꝓprie suptuz ꝓcedit moueri:si aūt est dare mutatū esse ante moueri:opz accipe aliō mutatum esse q̄ q est terminus illius moueri.nunq̄ eni mutatū esse pōt ꝓcedere illud moueri cuius est terminus:est eni per se cōparatio q mutatū esse sequat ad moueri. sz quersa cōpatio nō est per se. z ide est q in oi motu post eē moueri z dare mutatū eē:nō tn̄ ecouerso.sed post ultimū mutatū eē:nō opz q imediate sequat aliqō moueri.sic ēt q̄s cū sit ꝑuatio mot⁹ ꝑm nālē itelligētiā est posterioꝛ ipso motu:sicut ꝑuatio est posterioꝛ habitu. z sic ista q̄tuoꝛ videant aliquo modo ptinere in istis iferioribus ad mēsurā tpalē:nō tn̄ ptinent eodē mō:qz mot⁹ z q̄s sic ptinēt ad mēsurā tpalē q mēsurant tpe.mobile aūt z mutatū esse mēsurantur nūc tpis.nā de rōne motus est q aliter se hēat nūc z prius. z per ꝓns de rōne eius est successio.q non pōt esse sine prius z posteriori.cū ergo tps per se sit nūs prioris z posterioris oportet q per se sit numerus z mēsura motus qui sine successione prioris z posterioris esse nō pōt.vnde z in 4⁰ phisi.scribit q tēpus per se sit mēsura mot⁹:sicut z q̄s tpe mēsurat:sz hoc nō est per se:sed per accidēs.iō dicit in 4⁰ phisi.q qz tps est mēsuratio mot⁹: supple per se erit z tps met⁹ quietis sed per accidens: z subditur q omnis.p.in tēpore.e.hoc est eni q̄escere eodē mō se hze nūc z prius nā est q̄s ubi est assignare duo nūc quorū vnū se hēt ut prius z aliud ut posterius:in q̄bus duob⁹ nūc eodē mō se hēt q̄escēs: z qz successio duoꝛ nūc est sine tpe. opz oēz q̄tē in tpe eē.in istāti eni nō ꝓtigit q̄tē eē sz in tpe ut ꝓbat diffuse in 6⁰ phisi. Bene ergo dictū est q q̄s z mot⁹ mēsurant tpe.q̄re aūt q̄s dicat mēsurari tpe per accidēs:sic declarari pōt. Nā ex hoc dicitur corpus esse q̄escēs:qz est aptū natū moueri z nō mouet:si eni q̄s est ꝑuatio mot⁹ z in ꝑuatione includit accipiēdo q illud dicit esse priuatū aliquo qō est aptū natū hze illud q non hēt:opz q illud dicat esse q̄escēs qō est aptū natū moueri z nō mouet.sz sequēdo sapientiū dicta z sequēdo istū ordinē quē videm⁹ nihil cessat a motu z nihil est aptū natuz moueri q non moueat nisi sit sbz alicui corpi ꝓtinue moto.possz eni de⁹ si uellet hūc ordinē imutare:qz posset aliqō corp⁹ iterpolatiz mouē cui⁹ mot⁹ nō reduceret in corpus ꝓtinue motū:tn̄ ex istū ordinē quē videm⁹ semp mot⁹ discōtinuus reducit in motū ꝓtinuū tanq̄ in p se cāz: ut mot⁹ istoꝛ iferioꝛ corpoꝛ:qz aliqn̄ mouent tanq̄ in per se cām reducit in motu celi q ꝓtinue z semp mouet.mēsurari ergo tpe ꝓtingit dupl̄r:ul̄ rōne sui.ut qz ipsum per se uariat:uel rōne alterius ut qz est sbm ei. q per se z actu mouet z uariat. ꝑmo mō mēsurat tēpore mot⁹.mobile eni dū est in motu per se cōpetit ei uariari z esse in alia dispōne nūc z ꝑus:z iō per se est q mot⁹ mēsurat tpe.sz q̄escēs quātū est de se z ꝑm q hi⁹ hēt se eodē mō nūc z ꝑus.q̄escēs ergo ut q̄escens est:nō uariat nec mouet actu sz est subiectuz ei q per se actu uariat.cū igit esse in tpe sit alio mō se hze nūc z prius qz hoc est tps successio prioris z posterioris. mobile ut est in motu:dicit esse per se sub tpe z mot⁹ per se mēsurabit tpe.q̄escēs vo nō uariat ꝑm se.ꝓpq̄ nec mēsurat tpe per aliud:qz subiicit corpi q actu uariat.in q̄te ergo est assignare nūc ꝑus z nūc posterius.z successionē nō in se nec per se sed in alio z per

aliud.ut per illud cui subijcit. Si igit operatio angeli vna ⁊ eadē haberet rationē motus: uel haberet rationem quietis: diceremus tēpus qō mēsurat operatiōes angelicas non cōpositū ex instātibus: sed ex tēporib⁹: cuius nihil sit aliud motus angeli q̄ successio opationū. ⁊ q⁊ tēpus est idē realiter cuius motu in quo fundatur: oportet q̄ ⁊ tēpus sit idem realiter q̄ talis successio. quare si vna ⁊ eadēs operatio angeli habet rationem motus ⁊ motus angelicus sit successio operationum. oportet q̄ motus ille sit successio motuū: ⁊ per consequens tempus qō mensurat talē motū est successio tēporū: q⁊ sicut loquit de motu sic est loquēdū de tēpore. esset ergo tēpus illud hac ypothesi stante cōpositū ex tēporibus. hoc etiā idē sequit si vna ⁊ eadē operatio angeli haberet rationes quietis: quia tunc motus eius esset successio quietū. ⁊ q⁊ quies ut dictū est mēsurat tēpore. tēpus qō mēsuraret talē motū esset successio tēporū ⁊ per consequēs esset cōpositū ex tēporibus nō tamē eodē modo: tēpus qō mensurat motū angeli non esset cōpositū ex tēporibus. si operatiōes angeli haberēt rationē motus ⁊ si haberent rationes quietis. eo q̄ motus ⁊ quies nō eodē modo respiciūt tēpus. q⁊ motus magis respicit tēpus per se: quies vō per accidens. uerū q⁊ operatio angeli vna ⁊ eadēs ut patebit nec habet rationē motus nec quietis: sed magis habet rationem mutati esse. ideo videndus est de ipso mutato esse. ⁊ de ipso mobili qua mensura mēsurent. q⁊ ex hoc declarabit nobis ex quib⁹ cōponat tēpus q̄ mēsurat operationes angelicas. dicemus ergo q̄ tam mobile q̄ mutatū esse mēsurant instāti. de mobili quidem q̄ mēsuret instanti patet per pbm in 4° phisi. dicentē q̄ illud qō fertur. i. mobile sequit ipsus nunc sicut motū tēpus: erit ergo simul cōparatio mobilis ad nunc sicut mot⁹ ad tempus. ⁊ q⁊ per se est q̄ motus mensuretur tempore. erit per se q̄ mobile mēsuret ipso nūc. Q⁊ etiam mutatū esse mēsuret nūc. patet quia ipsum mutatū esse est quid indiuisibile in motu. ⁊ q⁊ mēsura dz esse vnigenea mensurato: ut habet in metaphi. oportet q̄ indiuisibile in motu mēsuretur indiuisibili in tēpore. ⁊ q⁊ hoc est mutatū esse oportet q̄ mutatū esse mensuret nūc tēporis. igitur si mobile ⁊ mutatum esse mensurant instāti per se. oportet q̄ nō eodē modo accipiat instans q̄ mensurat mutatū esse ⁊ q̄ mēsurat mobile. nō autē sic dicemus de quiete ⁊ motu. nā motus mēsurat tēpore per se. si autem quies mensurat tēpore hoc est per relationes ad motū. ⁊ q⁊ ibi vnum propter aliud utrobiq; vnū tm̄. nō oportet dare aliud ⁊ aliud tēpus q̄ mēsuret quietem ⁊ motum: sed vnus ⁊ idē tempus poterit utrūq; mēsurare: ut si sint duo corpora hic inferius quorum vnū moueatur per diē ⁊ aliud tātū dē quiescat. tēpus qō erit in motu primi mobilis vnū ⁊ idē ſm rē mēsurabit motū istius corporis ⁊ quietē alterius. sed non sic dicemus de mobili ⁊ de mutato esse. nō enim poterit ambo mensurari imediate ⁊ proxime eadē mensura reali. nā si mensura debet esse vnigenea mensurato si mensuratū manet ſm rē oportet q̄ ⁊ mēsura ſm rem maneat. si autem non manet ſm rē nec mensura manebit ſm rem. sic autē se habent mobile ⁊ mutatū esse: q⁊ mobile vnus idē manet ſm rem in toto motu differens solū ſm rationē: sed mutatus esse nō manet idē ſm rationē in toto motu. imo in eodē motu sunt multa mutata esse realiter differentia. mensurat ergo utrūq; videlicet tam mobile q̄ mutatū esse mensura indiuisibili que est eadē ſm rationē in toto motu sed non eadem ſm rē. q⁊ mobile mensuratur mensura indiuisibili que est eadē ſm rem nō autē ſm rationem ⁊ ipsum mobile est idē ſm rē nō aūt ſm rationes. sed mutatū esse mensurat mēsura indiuisibili que nō manet eadē ſm rē. sicut nec ipsus mutatū esse manet idē ſm res. Dicemus ergo q̄ mensura māliter sumpta est idē cū eo in quo fundat ut tēpus materialiter ⁊ realiter est idem q̄ motus ls ſm formalē acceptionē differat. eadē enim res ut est actus mobilis est motus ⁊ ut est numerus prioris ⁊ posterioris est tempus: ⁊ sicut in ipso motu fundatur aliquid qō est mēsura motus ⁊ q̄ est idē realiter q̄ motus. sic in ipso mutato esse fundabitur aliquid qō erit mensura eius ⁊ q̄ erit idē realiter q̄ ipsum. ⁊ etiā in ipso mobili fundabit aliqd qō erit mensura eius ⁊ q̄ erit realiter q̄ ipsum: sed id qō fundat in motu ⁊ qō est mēsura eius dicit tempus. id autē qō fundat in mutato esse ⁊ qō est mēsura ipsius dici potest instans siue nūc. nō tamē est idē nūc qō fundatur in substātia rei mobilis ⁊ qō fundat in mutato esse. sed ut dicebat nūc qō fundatur in mobili manet ſm rē nō aūt ſz rationē. qō vō fundat in mutato esse nec ſm rem nec ſm rationē manet. differt ergo vnum ab alio sicut differt mobile a mutato esse. utrūq; igit ut dictū est tā mobile q̄ mutatū esse mensurant nūc. sed nunc quo mensuratur mobile magis habet rationem nunc q̄ illud quo mensuratur mutatū esse. ⁊ uerba phi in 4.° phisi. referenda sunt ad nunc quo mēsuratur mobile. illud est enim q̄ manet idē in toto motu q̄ non potest corrūpi. q⁊ si corrumperetur uel corrumperet in ipso nunc in quo est. ⁊ tunc nūc esset corruptum. nā cum est nūc nō potest corrumpi: q⁊ omne qō est dum est necesse est esse. nec etiā potest corrumpi in alio nunc. q⁊ vnū nūc nō se habet ad aliud: nec sicut contiguum. nec sicut consequenter se habere. si ergo nunc corrumperetur: non corrumperetur in seipso nec in alio nunc proximo quia tale nunc non est dare. corrumperetur ergo in alio nunc. sed iter quelibet duo nunc cadunt infinita nunc. erit ergo bi⁹ nūc simul cum oibus uel nunc intermedijs usq; quo ueniat ad nunc in quo debet corrumpi. sed vnum nūc esse simul cū alio nūc est impossibile: iō impossibile est q̄ nūc corrūpat. talis aūt rō qō facit phs in 4.° phisi. ualet de nūc qō est idem cuius mutato esse. nam sicut motus non est motus. sic mutationis non est mutatio. motus enim in seipso incipit ⁊ seipso desinit. forma enim uel illud q̄ acquiritur per motum inducitur in esse per motus. ⁊ tollitur per motus. Sed motus non acquiritur per motū: nō enim est per se q̄ motus terminetur ad motum. nec q̄ subijciatur motui. ideo motus non est motus nec sicut subiecti nec sicut termini. nec se mutatū. mutatiōes ergo seipsis deficiūt. sic ⁊ ipa nūc que sunt idem q̄ mutationes ipse seipsis deficiunt. quare autem nunc q̄ mensurat mobile magis habeat rationem nnnc q̄ illud quod mensurat mutatū esse in ꝓsequendo patebit. ¶ Aduertendum tamen q̄ cum dicimus q̄ nunc fundatur in mutato esse ⁊ est idem q̄ ipsus ⁊ q̄ est aliud nunc qō fundatur in mobili ⁊ est idē q̄ ipsum nunc. non est intelligendū de quibuscūq; mutatis esse nec de quocūq; mobili. nam sicut tempus non fundatur in quocūq; motu. sed solū in motu primo. sic nūc nō fundatur in quibuscūq; mutatis esse sz solum in mutatis esse reperiuntur in motu primo. ⁊ nunc qō mensurat mobile solum fundat in mobili primo. dicemus enī: q̄ tempus solum fundatur in motu primo ⁊ per illum motus mensurat oēs alios motus. sic nunc que mensurant ipsa mutata esse solum fundatur in mutatis esse que reperiuntur in primo motu ⁊

per illa mutata esse mensurat alia mutata esse. ꝛ nunc qō mensurat mobile solum fundatur in mobili primo ꝛ per illud mobile mensurat alia mobilia subiecta illi mobili. Si enim essent aliqua mobilia nō subiecta celo non reducerētur in mensuram celestem. ꝛ si sunt aliqua mutata esse non subiecta celestibus mutatis esse nō mēsurabuntur mēsura qua mensurantur illa mutata esse. sic etiam ꝛ de motu dicendum. nam si est aliqs motus non habens ordinem ad celum uel ad motuz celi. non mensurabitur tempore qō fundatur in motu celi. tempus itaqz soluz est in primo motu ꝛ nunc que mensurant mutata esse solum sunt in primis mutatis esse. ꝛ nunc qō mēsurat mobile solum in primo mobili. in alijs autem motibus secundis non fundat tempus sed quando. ꝛ in alijs mutatis esse potest dici fundari nunc ipsius quando. ꝛ etiam in alijs mobilib⁹ potest dici fundari ipsius quando: habebit enim ipsum quando duo genera nunc sicut ꝛ ipse tempus. nam sicut in tempore sunt quedam nunc que non manent fm rem ut illa que fundantur in mutatis esse: ꝛ quedam que manent idez fm rem ut illud qō fundatur in substantia mobilis. sic ꝛ in ipso quando possumus talia nunc distinguere. ¶ Ex hijs autem dictis aliqualiter habetur via ad inuestigādū propositaz questionē. nam si ipse operationes angelorum se habēt sicut motus: ita ꝙ quelibet operatio sit quidā motus. tunc successio operationuz ut dicebatur erit successio motuū. hoc enim posito nihil esset aliud operationem succedere operationi ꝙ motum succedere motui. ꝛ quia tēpus est idē cum motu in quo fundatur. sic hac ypothesi stante motus sbi semper componeretur ex motibus sicut tempus qō mensuraret talem motuz semper cōponeretur ex temporibus. sed si ille operationes habent rationez mutatoꝝ esse: ita ꝙ quelibet operatio sit quasi quoddam mutatum esse: uel assimiletur ipsi mutato esse. sic successio operationum: uel erit aliud ꝙ successio mutatorum esse. motus ergo ille componeretur ex mutatis esse. si enim hoc est angelum moueri ꝙ in eo operationem succedat operationi exquo quelibet operatio est quoddā mutatum esse nihil erit aliud angeluz moueri nisi ꝙ vni mutato esse succedat aliud mutatuz esse. ꝛ quia ipsa mutata esse in motu in quo fundatur tempus sunt idem realiter ꝙ ipsa instantia. sicut motus est idem realiter ꝙ tempus. si motus ille est compositus ex mutatis esse. oportet ꝙ tempus mensurans talem motum sit compositum ex instantibus. sed equiuocatur in ipsis instantibus: quia instans qō est de compositione talis tēporis non est idem ꝙ instans qō fundatur in substātia mobilis ꝛ qō est idez ꝙ mobile. sed est instās qō fundatur in mutato esse ꝛ qō est idem ꝙ mutatum esse. ¶ Ulso que sunt in istis inferioribus pertinentia ad mensuram temporalem ꝛ que mensurant tempore ꝛ que instanti temporis: qz motus ꝛ quies mensurantur tempore mobile ꝛ mutatum esse instanti. lz non eodem instanti. uolumus ista adaptare ad angelos uel ad angelorum operationes. quia ut potest patere per habita hec est via inuestigādi propositum, dicemus enim ꝙ operatio angeli ut est intellectio non est ipsum mobile. quia mobile dicit aliquid per se existens: loquendo de mobili per se. operatio autem dicit aliquid in alio ut separante: ꝛ potissime operatio de qua loquimur que est accidens. cui ex natura propria non cōpetit per se esse. Rursus hi⁹ operatio angeli non potest dici motus: quia nō est motus sine successiōe. hoc eni est moueri de vno in aliud tendere. Jn vna autem ꝛ eadez operatione angeli nō cadit successio. cū enim intelligere angeli sit quid simplex. vna ꝛ eadem intellectio non potest habere partem post partem. sed est tota simul. sic etiam operatio angeli non potest dici quies. repugnat enim hoc ipsi dicto ꝙ operatio dicatur quiescere. loquendo de quiete que habet rationem priuationis. Possumus etiā ꝛ aliam rationem assignare. quare operatio angeli non meretur dici quies: quia hoc est quiescere eodem modo se habere nunc ut prius. nō est ergo dare quietem ut hic de quiete loquimur ubi non est dare duo nunc vnum se habens ut prius: aliud ut posterius. ideo in vna ꝛ eadem operatione angeli non est assignare nūc prius ꝛ nunc posterius. non proprie quies. imo qz ḋes est priuatio motus ꝛ priuatio ꝛ habitus sunt apta nata fieri circa idem. in vna ꝛ eadem operatione angeli ubi non proprie potest esse motus nō poterit proprie esse quies. hinc est qō philosophus in 8° phisi. pbat ꝙ in nunc temporis non potest esse quies. quia in hi⁹ nunc non potest esse motus. Dicemus ergo ꝙ motus habet successionem in seipso: ideo per se mensuratur mensura successiua. quies autez fm ꝙ hi⁹ non habet successionem in seipsa. quia succedere est aliter se habere nunc ꝛ prius. quiescere autem est se habere eodē modo. igitur quies in seipsa non habet successionem. mensuratur cuz tempore per accidens. quia esse quiescens fm istum nature cursum quē videmus est subiectum corpori continue moto in se actu successionem habenti. angelus autez non est subiectus alicui rei cōtinue mote. ideo non est in eo proprie quies que opponitur motui etiaz que tempore mensuratur. operatio itaqz angeli nec est ipsum mobile nec debet dici mot⁹ nec quies. potest tamen appellari quoddam mutatuz esse. nam cum angelus incipit intelligere qō prius nō itelligebat facta est nouitas in eo ꝛ mutatio propter quod ipsa operatio angeli in qua non habet esse stabile: ꝛ quā angelus de nouo acquirit quedaz mutatio dici potest: attamen illa mutatio non est eiusdē rationis ut in precedenti questione dicebatur cuz istis mutationibus: quia iste mutationes semp sunt terminus motus. naz in istis inferioribus loquendo fm nature cursum. quicquid est in aliqua dispositione nūc in qua prius non erat nisi per motum precedentem. ut declarari hēt in 8° phisi. rationes enim imposite probātes eternitatem mundi lz sint simpliciter false uel lz sint false relate ad primam causam: quia potest deus facere aliquod nouum absqz motu precedente. uerumtamen sunt fm nature cursum. nam in istis corporalib⁹ ubi proprie est motus ꝛ mutatio ex principijs nature fm nature cursuz nihil est in aliqua dispositiōe in qua prius non fuit nisi per motum precedentem. exemplificamus enim de illuminatione aeris. ut si hec pars aeris illuminatur a sole que prius erat obtenebrata. hoc est quia sol accessit ad hanc partez emisperij: propter qō potest illuminare hanc partem aeris quā prius illuminare non poterat. uel hoc est qz nubes tegebant solem que a sole fugace permiserunt solem perdere lumen suum. quocūqz enim modo hoc naturaliter contingat dicemus hoc fieri per precedentez motum. sed si in potestate solis esset suū lumen effundere uel trahere illuminaretur aer ꝛ postea obtenebraretur ꝛ posset etiam iterum illuminari ut supra innuebatur absqz precedente motu loquendo de motu proprie dicto. illuminatio ergo aeris fm hanc ypothesiz esset quedam immutatio dependens ex uoluntate solis. quā mutationē nō precedebat aliquis motus proprie dictus. ꝛ si in sole habet calumniā: in angelis aūt

de ꝙb⁹ est questio qõ dictũ est calũniari nõ põt. imaginabimur eni ꝙ in ptãte angeli est ſm suã uolũtatẽ cõuertẽ se sup hãc spẽz ul' sup illã ⁊ causare in suo itellectu hãc itellectionẽ ul' illã. put igit angelus acq̃rit ali quã nouã itellectionẽ fcã est in ipa mutatio quã nõ p̃cessit mot⁹ ꝑe dict⁹. nã uolũtas angeli nõ dep̃det ex motu celi. nec itelligẽ eius dep̃det ex tali motu. ideo in angelo nõ hẽt calũniã. ꝙ nouitates que fiũt in ipo nõ fiunt ex motu p̃cedẽte ꝑe sumpto. in sole aũt qz est ꝙd corporeũ dato ꝙ hẽret liberũ arbitriũ. nõ eẽt icõueniẽs ꝙ idirecte hẽret aliquã dep̃dẽtiã ad motũ celi sicut ⁊ in nobis ipsis. qz corp⁹ nr̃m est sb̃ditũ illi motui. aia que ut plurimũ sequ̇tur cõplexionẽ corpis idirecte ſm opationẽ suã hẽt aliquã dep̃dẽtiã ad illuz motũ. ꝙ mot⁹ ille directe ifluat in aiaz nec in liberuz arbitriũ: nec ꝙ possit ipsuz cogẽ uel necessitare. sed qz influit in corpus ⁊ disponit ipsum quas dispositiones plurimi hominum sequuntur. faciunt enim talia non necessitate sed quadam inclinatione ⁊ pronitate: immo qui ex complexione est uenereus: si per rationem ⁊ liberum arbitrium assueſcat in contrarium facilius continebit: ꝙ qui est complexione castus si sit ad uenerea assuetus. ¶ Redeamus ergo ad propositum ⁊ dicamus. ꝙ angelum acquirere nouas intellectiones est habere in se mutationes que non sunt prior prie terminus motuum: nec fiunt ex motu precedente propꝛie sumpto. ⁊ quia de ratione mutationis est ꝙ mensuret istãti. ꝙlibet talis opatio ⁊ ꝙlibet talis mutatio istãti mẽsurat. Dicemus eni ꝙ vna ⁊ eadẽ itellectio angeli põt dici actio. passio. ꝙlitas. mutatio. ⁊ instãs. ¶ Imaginamur eni ꝙ esse qõ mouetur ab alio mouetur ut declarari habet in 7⁰ phisi. ⁊ si aliquid mouetur ex se. ⁊ si aliquid seipsum mouet. hoc est quia est diuisibile in aliqua duo quoruz vnuz est per se mouens ⁊ aliud per se motũ. ut si animal mouetur ex se. hoc est qz est diuisibile in animam ⁊ corpus. ⁊ anima est per se mouẽs ⁊ corpus per se motũ. Similiter autem si angelus mouetur ex se. ut si angelus mouet seipsum ad intelligendum: uel ad uolendum: hoc est qz est diuisibilis in aliqua duo: quorum vnum se habet ut mouens. aliud ut motum. habet eni angelus duas potentias. intellectum ⁊ uoluntatem. Potentia enim ipsius substantie spiritualis potest dici pars potentialis eius. ſm quẽ modũ loquitur philosophus in tertio de aia. dicẽs de parte aũt aie qua cognoscit ⁊ sapit aia. itellectũ eni per quẽ aia cognoscit uocat ptẽ eius nõ eẽntialẽ sed potẽtialẽ. hi⁹ aũt ptes hẽt angelus. qz hẽt plures potẽtias: ⁊ per vnã ptẽ causat motionẽ in alia: ut per itellectũ mouet se ad uolẽdũ. per uolũtatẽ mouet se ad intelligendũ. uoluntas eni ꝓuertens se sup spẽm intelligibilẽ causat intellectionẽ in itellectu ⁊ intellectus apꝛehẽdens aliquid sub ratione boni causat affectionẽ in uoluntate. nã bonũ apꝛehensum uel qõ idẽ est ꝙ apꝛehẽsum sub ratione boni est motiuũ uolũtatis. ut declarari habet in tertio de anima. uoluntas enim mouet seipsam ⁊ nõ mouet seipsaz. ut declarauimus in nostro tertio quodlibet. mouet eniz seipsam determinando non actiuando. actiuat eni uoluntas uel causat in uolũtate sua affectio ⁊ suus act⁹ siue sua actiuatio a bono apꝛehẽso. attũ ut hoc fiat. ¶ Uolũtas seipsaz determiat: ⁊ nisi seipsaz determinaret bonũ apꝛehẽsum non posset ipsam actiuare. ⁊ potissime ueritatem habet cum bonum apꝛehensuz nõ apꝛehendat sub ratione ultimi finis. qz respectu ultimi finis ſm ꝙ hi⁹ uoluntas se non determinat. sed necessitatur a tali bono. bonũ eni sub hac ratione apꝛehensum necessitat uolũtatẽ: ut non possit uoluntas uelle esse beata. ut vult aug⁹ in pluribus locis in 13⁰ de trini. igit cum apꝛehẽdere pertineat ad vim cognitiuã eo modo quo bonuz apꝛehensum est motiuũ uolũtatis. vis cognitiua angeli siue itellectus eius est uoluntatis motiuus ⁊ causat affectionem in ipsa. bene itaqz dictum est ꝙ angelus ſm vnaz potentiam mouet seipsum ad actũ alterius potentie. ut per uoluntatez mouet se ad intelligendũ. ⁊ per intellectũ ad uolendum. uoluntas enim conuertẽs se super speciem intelligibilez causat intellectionẽ in intellectu. ⁊ intellectus apꝛehẽdens aliqd sub rõne boni potest causare uolitiones in uoluntate. ipsa ergo intellectio ut est a uolũtate conuertente se super speciem intelligibilẽ est quedã actio ⁊ eadẽ intellectio ut recipit in intellectu loquendo large de passione est quedã passio. ut autez est quedã perfectio itellectiua: uel ut est quedã perfectio qualificans potentiaz intellectiuam ⁊ disponens ⁊ perficiens ipsam est quedam qualitas. sed ꝓout est de nouo acquisita est quedã mutatio. ꝓut vo habet ordinẽ ad intellectionẽ priorẽ uel posteriorem habet rationẽ instantis: ⁊ est qõdaz instãs. nã sicut tẽpus ut diximus materialiter ⁊ realiter est idez ꝙ motus. qz eadẽ res ut est actus primi mobilis dicit motus ⁊ ut est numerus prioris ⁊ posterioris dicitur tempus. sic eadẽ operatio in angelo ut est de nouo acquisita dicitur quedam mutatio. ꝓout vo habet ordinem ad operationem priorem uel posteriorem uel ꝓut ponit in nũm cũ opatione priori uel posteriori dicitur instãs. ipse ergo mot⁹ nũatus: est tps ⁊ ipsa mutata numerata sunt instantia. sed motus numeratus nõ est tẽpus nisi sit motus nõ dep̃dẽs ex alio motu. sic mutata esse numerata nõ sunt instãtia nisi sint talia mutata esse que nõ dep̃dent ex mutatis esse existentib⁹ in alio. ideo motus primi mobilis ut est numerat⁹ est tẽpus qz ille motus nõ dep̃det ex alio motu. ⁊ mutata esse illius motus nec sunt numerata possunt dici instãtia qz nõ dep̃dent ex mutatis esse existẽtib⁹ in alio. opatiões ergo angelice ut sunt numerate habebũt rationẽ instantiũ. qz hi⁹ opationes directe ⁊ simpliciter nõ dep̃dẽt ex opationib⁹ in alio uel in aliqua creatura existentib⁹. potest eni vnus angelus coopari aliqd ad intellectionẽ alterius. vnde dicit ipsuz illuminare. sed hoc est solũ determinãdo intellectũ eius. nõ autẽ directe causando aliud in ipso. ut supra in questionib⁹ de cognitione angelorz diffusius diximus. ꝙ ergo motus angeli uel tps aliqõ resultat ex tali motu. nihil est aliud ꝙ successio opationũ cũ ille opatiões sint quedã mutationes ⁊ quedã instãtia tẽpus illud nihil erit aliud ꝙ successio instantiũ. bene ergo dictũ est tps illud ex instãtibus esse cõpositũ. ¶ Aduertenduz tamen ꝙ instans qõ est idẽ ꝙ mutatuz esse differt realiter ab instãti qõ idẽ est ꝙ substãtia primi mobilis. possumus aũt hi⁹ differẽtias assignare in tribus. quarum vna est qz instans qõ est idẽ ꝙ substãtia ꝑmi mobilis manet idẽ ſm rẽ in toto motu siue in toto tpe. ſz instãs qõ est idẽ ꝙ mutatũ esse etiã ſm rẽ nõ manet idẽ. nazcũ in quolibet motu sit realiter multa mutata esse ſz aliud ⁊ aliud mutatuz esse. opz ꝙ sit aliud ⁊ aliud instans. sed nõ sic est de mobili. nã in vno ⁊ eodẽ motu quãtũcũqz ouret ille motus non potest vnq̃ esse nisi vnũ mobile. cũ eni motus sit actus mobilis ⁊ vnus ⁊ idem actus numero siue sit substãtialis siue accñtalis nõ possit esse in diuersis substantijs. opz ꝙ adinuicez motus requirat vnitas mobilis. istãs itaqz qõ est idẽ ꝙ substãtia mobilis erit vnũ ⁊ idẽ ſm rẽ in toto mo-

tu.sicut in toto motu est vnum ⁊ idem mobile.differt tamen hi⁹ instans ſm rationē.qz imobile ſm aliaz rationē ꝓsiderat ꝓout est in hoc loco ⁊ ꝓout est in alio ideo dicitur in 4.° phisi.q coriscus est alter ꝑut est in theatro ⁊ in foro. ¶ Secūda differentia est inter hoc instans ⁊ illud:qz vnum se habet ut causa ⁊ aliud ut causatū.naz instans qō est idez q mutatū esse fluit ⁊ causat ab instāti qō est idē q substantia primi mobilis.qz ipa mutata esse.⁊ etiā ipse motus causat ab hi⁹ substantia.materia eni subiecta cū forma est causa omnium accidētiū que fiunt in ea.lz enim celum moueat ab intelligentia.attamen qz mouetur:ut est aptum natum moueri.motus ille relatus ad celum potest dici quid naturale.igit natura celi ⁊ substātia eius hēt rationem cause respectu illius motus ⁊ respectu mutatorū esse.que sunt in illo motu.⁊ sicut substantia celi est causa mutatorū esse que sunt in celo.sic substantia angeli imo multomagis est causa mutatoruz esse que sunt in angelo. Nā varietas itellectionū ⁊ affectionū ſm quas accipimus in angelo mutata esse causatur in angelo ab ipso angelo.mouet enim angelus seipsum ad intelligendū hoc post hoc ⁊ ad uolendū vnū post aliud.q quō ꝓtingat est per habita manifestuz. Non eni hoc est q bene ⁊ idē ſm idē seipsum moueat.sed vnus ⁊ idē angelus ſm vnā potētiā mouet seipm ad actū alterius potentie.ut uolūtate mouet seipsum ad intelligēdū.⁊ per intellectū mouet se ad uolēdū.q si ꝓcedimus q per uolumtatē se moueat ad uolēduz.ut q uolūtas seipsam moueat hoc non erit de motu de quo hic loquimur qui est act⁹ mobilis eo q uolūtas nō moueat seipsaz per se ⁊ immediate actuādo ſz determinādo. Redeamus igit ⁊ dicamuſ q substātia angeli magis est causa mutatorū esse que sunt in angelo q̄ substātie celi mutatoz esse que sunt in celo.qz magis est uerū q angelus seipsum moueat q̄ q celū.motus eni qui cōpetit angelo magis reducit in angelū ⁊ in ſbam eius tanq̄ in ꝓpriā causam.nā ꝓncipalis causa mutatoruz esse que sunt in angelo est ipse angelus. mutatorū aūt esse que sunt in celo ꝓncipalis causa est itelligētia mouēs celū.instās ꝙ qō est idē q mutatū eē causat ab instāti eē causat ab hi⁹ ſba.rōnē aūt hi⁹ cālitatis ut dicebamus principalius obtinet substantia angeli respectu mutatorū esse que sunt in ea q̄ ſba celi respectu mutatorū esse que sunt in ipa. ¶ Tertia differētia inter hoc instās ⁊ illud est.q instās qō est quid mutatū est in eodē genere cū tpe cuius est instās.ſz instās qō est idē q ſba mobilis nō est in eodē genere cū tpe cuius dicit esse instās.cū eni mutatū esse sit terminus ipsius motus oportet ipsum mutatū esse in eodē genere cū ipso motu.Dicimus aūt illis ꝓprius motuſ nā motus localis solis tanq̄ ad ꝓpriū terminū terminant ad mutatū esse in loco qō est in eodez loco q est in eodē genere cū ipso motu locali.ex ꝓsequēti tn̄ potest terminari hi⁹ mot⁹ ad illuminationez aeris qz sol acquirēs aliqō nouū mutatū esse qō ꝑus nō habebat illumiabit aliquā ptē aeris quā ꝑuſ non illuminabat. hi⁹ aūt illuminatio nō erit in eodē genere cū motu local qz nō est ꝓprius eius terminus.mutatū itaq esse respectu ꝓprij motus est in eodē genere cum ipso motu in quo fundat ⁊ instans qō est idem q mutatū esse erit in eodē genere cuz ipso tpe:habebit eni se hi⁹ instans ad suū tps sicut mutatū esse ad suū motuz.propter qō erit in eodē genere suo tpe sicut mutatū esse cum suo motu.nec ualeret qui cauillaret q tēpuſ non est in eodē genere cū motu.qz tps est in genere quātitatis ut patet per phm in predicamētis.motus autez localis est in predicamēto ubi.patet per eūdem circa principiū tertij phisi.qz lz ꝓpter aliā ⁊ aliā habitudinem.uel ꝓpter aliā ⁊ aliā rationē formalē tps nostrū possit collocari in alio p̄dicamento q̄ motus localis in quo fundat istās.tn̄ qō est idē q mutatū esse nō collocabitur in alio p̄dicamēto q̄ suā tps sicut nec mutatū esse collocat in alio p̄dicamēto q̄ suus motus.qz instās qō est idē q mutatū esse hēt habitudinē quandam ad illā formalē rationē vnde sumit ratio formalis tpis ꝓpter qō collocat in eodē predicamēto cum suo tpe sicut ⁊ mutatū esse,ꝓpter habitudinē quā hēt ad illud vnde formaliter sumit ratio motus collocat in eodē predicamēto cū suo motu.uel possemus dicere q quātū ad ꝓpositum spectat nulla est hic cauilla tio.qz lz motus celi in quo fundat tps nostruz possit dici nō eē in eodē predicamēto cū hi⁹ tpe.mot⁹ tn̄ ſz successionē opationū angeloz ut in seq̄nti qōne patebit,est in eodē genere cū tpe qō fundat in tali motu.⁊ qz p̄sentē questionē suscipimus,ꝓpter tps qō mēsurat operationes angelicas.bene dictuz est,q instās qō est idē q mutata esse in ipsis angelis est in eodez genere cū suo tpe ⁊ etiā cū ipso mutato esse in quo fundat:sicut ⁊ illud tps est in eodē genere cuz suo motu in quo existit.posset ⁊ tertio mō rn̄deri qz ⁊ tps nostrū ut in sequēti qōne patebit est ſm aliqō moduz accipiēdi in eodē predicamēto cū motu in quo fundat.nā idē phs qui in p̄dicamētis collocat tps in genere quātitatis. ⁊ in tertio phisi.collocat motū in genere ubi in 5.° metaphi.ca.° de quātitate.tā tps q̄ motum in quo fundatur collocat in genere quātitatis.cōgrue itaq dici potest q instās qō est idē q mutatū esse est in eodē genere cū suo tpe.ſz istās qō est idē q ſba rei mobilis non est in eodē p̄dicamēto cū tpe qz nunq̄ pōt ꝓtinē ad p̄dicamētū ſbe cū sit accns ⁊ cū sit idē realit q motus reſ eni que est accns nunq̄ in p̄dicamto ſbe collocat. sic reſ que est ſba nunq̄ collocari pōt in predicamēto aliquo accntis qz ut qō ve est nulli accidit ut dz in p.° phisi.istās ergo qō est idē q ſba rei mobilis est in p̄dicamēto ſbe nec ꝓtinē poterit ad p̄dicamētū in quo est tps.cū tps ꝓtineat ad p̄dicamētū accntis.q si dicat q ēt istās qō est idē q ſba mobilis hēt aliquā habitudinē ad formalē rōnē tpis.dicemus q tale istās ꝓpt talē hitudinē nō collocabit in p̄dicamēto aliquo accidētali uel in p̄dicamēto in quo est tps.qz ut supza diximus in qōne p̄dicamētoz nulla hitudo aduenies ſbe facit illud qō est ſbalis illud qō est in p̄dicamto ſbe in alio p̄dicamēto:ut si respect⁹ aliqs fundat imediate in ipsa ſba erit ille respect⁹ relatio ſm dici nec trahet rē que est ſba ad aliud p̄dicamētū.nā si ꝓuenient assignent relativa nulla ſba dicet ad aliqd nec erit aliqua ſba relativa ſm esse sed solū ſm dici ut satis patē pōt ex predicamentis. ¶ Assignauimus ergo tres dias iter istās qō est idē q ſba mobilis ⁊ istās qō est idē q mutatū eē.uolumuſ aūt nūc exeq̄ qō supza tetigimus. videlz q magis ꝑe debeat dici nūc uel istās.an illud qō est idē q mutatū eē uel potius id qō est idē q ſba rei mobilis. Declarabim⁹ eni triplr q magis ꝑe meretur dici nūc ⁊ istās illud qō est idē q ſba rei mobilis. Pria via sumet ex fluxib ilitate tpis.2.ª aūt ex ꝓtinuitate ei⁹. Tertia ex entitate ipsius. ¶ Pria via sic pz itelligim⁹ eni q tps mālit s.t idē q mot⁹.⁊ qz mot⁹ est q̄dā fluxus ꝓns est qō ⁊ ipz tps sit q̄dā fluxuſ.q̄lit aūt sit fluxus declarat Boeti⁹ in li.° de tri.dicēs q nostrū nūc q̄si currēs ⁊ fluēs causat tps.sicut nūc stās causat eternitatē.hoc ergo mō tps habet fluxibilitatē qz est fluxus ipsius nunc.uel quia causatur ex nūc fluente ⁊

currente. illud ergo proprie ⁊ principaliter dicet nunc q̄ fluens uel currens causat tempus. sed constat q̄ ipsum mutatum esse non currit: quia motus non mouetur ⁊ mutatio non mutatur. motus enim non est motus ⁊ mutationis non est mutatio: ut dicitur in 5° phi si. sed id quod currit ⁊ fluit est ipsum mobile: quare si aliud est proprie nunc q̄ currens ⁊ fluens causat tem pus tale quid non proprie erit ipsum mutatū esse sed ipsum mobile: ⁊ idem est q̄ philosophus in 4° phisi. loquens de nunc proprie ⁊ principaliter sumpto dixit ipsum esse idem ꝑm rem in toto motu temporis: non autem idem ꝑm rationem. nam si hoc est nūc q̄ fluēs causat tempus: quia illud qō fluit siue ipsum fluxibile uel ipsum mobile est idem ꝑm rem in toto motu non idem autem ꝑm rationem. manifeste colligitur q̄ ipsum mobile sit idem realiter q̄ nunc proprie ⁊ principaliter sumptum. q̄ ipsum mobile est idem q̄ currit ⁊ fluit. ex consequenti tamen ipsum mutatuz esse potest dici nunc. non quia sit id quod fluit: sed quia est termi nus ipsius fluxus. cum enim mutatum sit quid indiui sibile: oportet q̄ mensuret ipso nunc ⁊ per consequēs oportet q̄ sit idem realiter cum ipso nunc. nam sicut tempus qō mensurat motuz est idem realiter ⁊ mate rialiter cum motu in quo fundatur. sic erit dare aliqō nunc qō mensurabit ipsuz mutataz esse. ⁊ qō erit idez realiter ⁊ materialiter cū ipso mutato esse in quo exi stit. attamen hi° nunc uel hi° instans qō est idē q̄ mu tatum esse. non ita proprie ⁊ principaliter meretur di ci nunc uel instans. sicut nunc ⁊ instans qō est idem q̄ substantia mobilis. ¶ Secunda via ad hoc idem su mitur ex continuitate temporis. Dicemus enim illud proprie ⁊ principaliter dici nunc uel instanꝫ qō est con tinuatiuū temporis. nam tempus ꝫ de se sit numerus est tamen numerus in continuo ideo ipsuz tempus est de genere continuoruz. decem enim palmi ⁊ decē bra chia panni numerum dicunt ⁊ quātitatem discretam nominant. sed decem brachia in re cōtinua: ut decem brachia panni quid continuum nominant eo q̄ quā titas panni sit continua quātitas. est ergo tempus q̄d continuuz qō hoc modo continuitatem habet. q̄ par tes eius cuiusmodi sunt preteritum ⁊ futurum copu lant ad nunc qō est finis preteriti ⁊ principiū futuri. si cut partes linee copulantur ad punctum qui est finis unius partis linee ⁊ principiū alterius. illud ergo erit proprie ⁊ principaliter nunc qō est copulatiuū partiū temporis ⁊ continuatio ipsius. hi° autem ut apparebit proprie est ipsum mobile non autem ipsum mutatum esse. sic enim videmus in linea ut supra diffusius diximus q̄ illud lineam continuat qō lineā incohat: ꝫ sub alia ratione. nam punctus ut est quid in actu est incohatiuū linee. ut est quid in potentia est ꝓtinuatiuū eius. nec est dare lineam rectam finitaz ubi non sit da re punctuz qō est incohatiuū eius. ⁊ ꝑm q̄ accipimus in linea recta finita incohatiuum sic accipimus ibi cō tinuatiuum. motus ergo ⁊ tempus non continuantur per mutata esse: oportet enim si mutatū esse esset per se continuatiuus motus q̄ est continuatiuuz eius. igi tur in motu esset dare primum mutatum esse: ⁊ semp motus aliquis finitus inciperet a mutato esse: quia li neam continuat punctus: quia non est aliud continua tiuum continui q̄ incohatiuum eius: sicut enim opor tet omnem lineam rectam ⁊ finitam incipere a pun cto. sic oporteret semper motum incipere a mutato esse: nec oportet instare in linea circulari nec in linea finita: quia nulla istarum habet principium: uel habet aliquē punctum in actu. sed si linea inciperet ⁊ habe ret principium oporteret q̄ inciperet a puncto: quare si sic se haberet mutatum esse ad motum sicut punct° ad lineam. ⁊ si mutatū esse esset per se continuatiuum motus sicut punctus linee. oportet q̄ omnis motus de nouo incipiens ⁊ habens principiū inciperet a mu tato esse. sicut omnis linea habens principiuz incipit a puncto. videmus autem hoc falsum quia non est da re in motu primum mutatum esse. Imaginabimur er go q̄ ipsuz mobile se habet in motu sicut punctus in linea. nam sicut linea incipit a puncto ⁊ terminatur in punctum ⁊ continuatur per punctuz. ita mobile ut est in fine spatij ⁊ continuatur per mobile ut fluit per me dium spatium. dicere autem q̄ est per se cōtinuatiuū continui q̄ non est incohatiuum eius. ⁊ qō aliquid cō tinuatiuum continuat q̄ ipsum non incohat est ignora re naturam continui. propter ōq si mutatuz esse esset per se continuatiuum motus omnis infinitus intelli geretur esse inter duo mutata esse. sicut linea intelligi tur esse inter duo puncta. igitur ut dicebamus si esset dare in motu primum mutatum esse qō repugnat de monstrationibus factis in 6° phisi. non igitur a muta to esse sed a mobili habet motus magis continuitatē q̄ concordat cum uerbis philosophi dicentis q̄ tem pus habet continuitatem a motu. motus vō a magni tudine. non ergo ait q̄ motus continuetur per muta ta esse: sed q̄ continuitatem habet a magnitudine: qō intelligendum est de magnitudine mota per relatio nem ad magnitudinē spatij. eadem magnitudo mota prout aliter ⁊ aliter refertur ad magnitudinem spatij circa quod refertur uel ad magnitudinē spatij in quo mouetur incohatiua continuatiua ⁊ terminatiua mo tus. sicut enim linea finita recta semper est inter duo puncta. sic semper motus est inter mobile. ⁊ mobile ut inter mobile ut est in principio spatij. ⁊ mobile ut est in fine. ⁊ sicut quilibet punctus ut est in medio linee semper unaz partem linee finit ⁊ aliā incohat. sic mo bile quādiu est in medio spatij unam partem motus finit ⁊ aliam incipit aggredi. ⁊ q̄ oportet dare plura puncta in linea: quia unus ⁊ idem punctus realiter nō potest lineam incohare continuare ⁊ finire. hoc est q: linea est quid permanens ⁊ partes eius sunt simul ⁊ unus idem punctus simul in diuersis locis esse nō po test. sed si linea esset de genere successiuorū: utputa si fieret aliquis fluxus linearis per motum pūcti: unus ⁊ idem punctus realiter incoharet continuaret ⁊ ter minaret lineam. quia ergo de hijs omnibus diffusius est dictum supra redeamus ad proposituz ⁊ dicamus q̄ illud est proprie ⁊ principaliter nunc quod est per se ⁊ principaliter continuatiuum motus ⁊ temporis. hi° autem est ipsum mobile non mutatum esse. pro pter qō ipsa substantia rei mobilis est illud in quo fun datur nunc proprie ⁊ principaliter sumptum. si autem ipsa mutata esse possunt dici esse instātia uel nunc hoc erit ex consequenti. ¶ Tertia via ad hoc idem sumi tur ex entitate temporis. nam entitas temporis ⁊ om niū successiuorum non est in simultate temporis par tiū ꝫ in ordine ptiū. hi° aūt ordinē opz fundari in ali quo q̄ nō sit oīno permanēs. q̄ si eēt oīno pmanens in pmanēte ut est pmanēs nō posset fundari ordo par tiū mot° nec ordo partiū alicuius rei. Rursus si nullo mō esset pmanens non posset dare entitatē non per manēti. sicut enim motus semper innitit alicui rei sta bili ut probat aug° circa finē octaui super geñ. ad lit teram. sic ordo partiuz successiui semper fundatur in aliqua re aliquo mō pmanēte ⁊ aliquo mō nō pmanē te. hi° aūt nō est nisi ipz mobile q̄ i toto motu manet

idez fm rē nō aūt idē fm rōnē. ⁊ qz hoc est ꝑe ⁊ ꝑncipaliť nūc in quo fundať ordo ptiū tpis. ipsa ſba rei mobilis poterit dici nūc prop̄rie ⁊ principaliter. ſi autem ipsa mutata esse merentur dici nūc hoc erit ex cō sequenti. ex hoc aūt apparē pōt quō tps qō mensurat opationes angelicas sit cōpositū ex ſtātib⁹. nā mot⁹ ille quo mouenť angeli per uarias affectiōes uel itellectiōes est cōpositus ex mutatis esse, put quelibet noua affectio uł itellectio pōt dici qōdā mutatū eē. ⁊ qz alia mutata esse sunt aliquo mō idē ꝙ quedā ſtātia qz qōlibet illoz mensurať instanti ꝙ fundatur in ipso ⁊ ꝙ est idem ꝙ ipsum. sicut ille motus est compositus ex mutatis eē. sic tps ꝙ mēsurat illū motū ⁊ ꝙ fundatur in illo motu ⁊ ꝙ est idē ꝙ ille mot⁹ erit cōpositus ex ſtātib⁹ que fūdanť in mutatis eē ⁊ mēsurat mutata esse ⁊ sūt idē ꝙ illa mutata esse. ꝑꝑ qō apparet ꝙ tps illud est cōpositus ex instantibus non accipiendo instans omnino ꝑncipaliť ⁊ ꝓprie, put est idē ꝙ ſubſtātia mobilis. sed accipiendo instans, put est idē ꝙ mutatū esse. Dicemus ergo ꝙ instās fluēs causat illud tēpus ⁊ ꝙ ex ſtātib⁹ est cōpositū illud tēpus. aliter tamē ⁊ aliter accipiēdo instās. nā ſba angeli, put media te potētia subȳciť uarijs affectionib⁹ uel uarijs itellectionib⁹ que sunt quedā mutationes dicit esse qōdaz ſtās fluēs causans illō tps. nō aūt dicim⁹ ꝙ ipsa potētia sit hi⁹ ſtās. qz sicut tps nō est qlibet mot⁹ sz est motus ꝑmus: ita ſtās fluēs qō causat tps nō est qōlibet ſubiectum motui sed est ſubiectū radicale ⁊ primuz. hi⁹ aūt est ſubſtātia angeli nō potētia. ipa ꝝ ſba angeli ꝓut est radicale ⁊ ꝑmarium subiectū ipsarū opationū ⁊ mutationū angelicarū dicit esse instans fluens ⁊ causans illud tēpus. ille autez mutationes ꝓut sunt quedā instantia sunt ea ex quibus cōponiť tale tēpus ꝑꝑ qō apparet uerū esse qō supza dicebat. vz ꝙ idē est realiter in angelo nunc cui ⁊ nunc temporis: qz ipsa ſubſtantia angeli ꝓut ſubȳcitur ipsi esse est nunc cui. qz cuum realiter est idē ꝙ est ipsa etiā eadē ſubſtātia ꝓut est primarū ⁊ radicale subiectū mutationuz factaruz in ipsa dicit esse nunc temporis. nūc ergo tēporis in angelo est idē realiter ꝙ nunc cui ⁊ non idez qz si accipiat nunc tēporis qō est cōpositū illius tēporis ⁊ qō est idē ꝙ mutatū esse nō est idem realiter nūc temporis ⁊ nūc cui. Sed si accipiatur nunc temporis ꝙ non est pars nec cōpositum illius temporis. sed ꝙ fluēs causat illud tempus cuiusmodi est ſubſtātia angeli idem erit realiter ut superius dicebatur ⁊ ut hic patuit nunc temporis ⁊ nunc cui. ¶ Postꝙ declarauimus que in ſtis sensibilibus mensurantur tempore ⁊ que instanti ⁊ adaptauimus hoc ad angelos ex quibus aliqualiter innotuit ꝙ tempus qō mensurat operationes angelicas ex instantibus componatur. uolumus fm prętaxatum ordinē ne laboremus in equiuoco de ipsis operationibus angelicis distinguere: ut appareat quas operationes mensurans tēpus componitur ex instantibus: ⁊ quas operationes mensurans nō componitur ex instantibus. Dicemus enim triplicem esse operationem angelicam. vnam qua mouet corpora. aliaz qua mouet se super corpora ut per aerem uel per aquā. tertia autem qua mouet se ad intelligenduz ea que sunt in corporibus uel etiaz alia que nunc sunt corpora: nec in corporibus. ¶ Accipiēdo ergo tempus ꝓut est quid continuum ⁊ ꝓut non est compositum ex instantibus: sed solum ex temporibus dicemus ꝙ operatio angeli transiens in exteriorem materiaz fm ꝙ angelus mouet corpus ut supza tetigimus mensuratur tale tempus tempore per se. operatio vō per quā angelus mouet se ad intelligenduz uel ad uolenduz nec per se nec per accidens potest tali tempore mensurari. Prima autē haruz operationum applicatur ad exteriorem materiam ⁊ est in exteriori materia. Secūda vō non ꝓprie transit sed applicatur. Tertia vō nec transit nec applicatur ad exteriorem materiam: sed potest coassistere sibi quia potest esse quando est exterioz materia. uel possumus dicere ꝙ prima est in corpore ⁊ nō fit sine existentia corporis. secūda est in corpore sz nō fit sine existentia corporis. tertia nō est in corpore nec de necessitate requirit existētiā corporis. ¶ Prima ergo opatio qua angelus mouet corpora transit in exteriorem materiam ⁊ est in exteriori materia: quia est in ipso corpore moto ⁊ est applicata ad exteriorem materiam quia est applicata ad corpus motum. constat enim ꝙ motus per se non est in mouente mobili sed immobili. actio ergo qua angelus mouet corpora est in ipso corpore moto cum ergo quilibet motus corporis per se mensuretur tempore continuo talis operatio per se mensurabitur tali tempore. itaqz cum dicimus ꝙ tempus qō mensurat operationes angelicas non est continuum sed est compositum ex instantibus: non intelligimus de operationibus transeuntibus fm quas angeli mouēt corpora quia tales operationes cum sint quidam motus corporum per se mensurantur continuo tempore. ¶ Secunda autem operatio qua angelus mouet se per corpora non oportet ꝙ sit transiens ⁊ potest fieri sine motu corporis: est tamē applicata ⁊ nō fit sine existētia corporis. potest enim angelus se mouere per aerem uel per aquā nullam mensuram nec aliquē motū faciendo in aere uel in aqua: sed solum applicādo virtutem suam ad aerem: uel ad aquam. ꝓut enim angelus applicat virtutem suam ad hanc partem aeris ⁊ postea ad aliam partem potest se mouere per aerez nullum motum causando in aere. talis ergo operatio non est transiens in corpus. dicitur tamen applicata ad exteriorem materiam: quia fit per applicationem ad corpora. quid est autem angelum applicare virtutem suam ad corpus declarabimus in questionibus sequentibus. Nā post has questiones de mensura angelorum intendimus disputare de eorum motibus ꝓut mouent corpora ⁊ mouent se per corpora. ad presens autem scire sufficiat ꝙ talis operatio qua angelus mouet se per corpora non oportet ꝙ sit transiens in corpus: sed dicitur esse applicata ad corpus: talis etiaz operatio quia non est transiens potest fieri sine motu corporis. attamen quia est applicata nō potest fieri sine existētia corporis: talis etiā operatio potest mensurari tempore continuo per accidens. quia angelus postꝙ applicauit virtutem suam ad aliquam partē corporis potest si vult successiue retrahere virtutem suam ab illa parte ⁊ successiue applicare ad aliaz qō faciendo mensurabitur talis operatio tempore cōtinuo sed hoc est per accidens: quia nō est ratione operationis angelice: sed ꝓpter applicationem ad exteriorem materiā que est quanta ⁊ ad quā potest successiue suam applicare virtutem. uel hoc est per accidēs quia potest angelus totā virtutez simul suā retrahere ⁊ simul applicare. ⁊ si applicauit virtutem suaz ad aliquam partez aeris potest simul a tota parte aeris suā virtutem retrahere. uel hoc est per accidens: qz quātumcūqz successiue fiat talis retractio nunquam erit ibi uera continuitas. nostra itaqz questio non querit de tpe qō mensurat hi⁹ opationes: qz tales opationes saltem per accidens possunt tpe continuo mensu rari

¶ Est autem tertio operatio angeli qua mouet se ad intelligendum: uel uolendum tam corpora q̄ alia que nec per se nec per accidens mensuratur tempore continuo: quia nō est tali successione operatio nec etiam esset potest. quelibet enim talis operatio siue sit intellectio siue uolitio eius tota simul esse incipit ⁊ tota simul desinit. cum enim sit simplex nō habet partem ⁊ partez nec potest esse ibi successio in una ⁊ eadē operatione. si aūt est ibi successio: hoc erit p̄out una operatio succedit alteri. quelibet itaq; talis opatio mēsurabit̄ instāti. ⁊ sicut nihil est aliud moueri angelū operationes nisi q; una opatio succedit alteri. ita nihil erit aliud tēpus q̄ mēsurat tale nisi q; unū istās succedit alteri. tale ergo tp̄s ex istātib⁹ cōponet̄. Si eni aliq̄ corpus. utputa pomū aliq̄ eēt in aere ⁊ illud pomuz simul totū desereret suum locuz ⁊ simul acquireret locum ꝓximum ⁊ locum p̄oximum acquisitum totum etiam simul desereret ⁊ simul acquireret alium locuz p̄oximum. consequens esset q; motus illius pomi esset compositus ex mutatis esse: ⁊ non q̄libet illoz mutatoz esse mēsuret instāti. tp̄s illud q̄ mēsuraret hi⁹ motū ex instātib⁹ eēt cōpositū. hoc est eni esse tēpus ꝓtinuū ⁊ tp̄s nō cōpositū nisi ex tpib⁹: q; motus totus q̄ mēsurat tp̄s ⁊ ēt quelibet ps illius mot⁹ nō nisi successiue fit: ut mot⁹ localis ⁊ spatiū q̄ acq̄rit̄ p talē motuz successiue acq̄rit̄. ⁊ ēt quelibet ps mot⁹ ⁊ acq̄sitio cuiuslibet ptis spatij non sine successione fit. Inde est ergo q; talis mot⁹ nō cōponit̄ nisi ex motib⁹ nō ex mutatis esse. ⁊ tp̄s mēsurās talē motū nō cōponit̄ nisi ex ptib⁹. nō aūt ex instātib⁹. ſz ut dixim⁹ si corpus hoc mō moueret q; totū suū locū sil̄ dimitteret ⁊ aliū locū cēlē sibi totū sil̄ acq̄reret: talis mot⁹ eēt cōpositus ex mutatis esse: ⁊ q; hoc est in ꝓposito: ut cum angelus uadit de una itellectiōe in aliā. totā unā itellectionē sil̄ deserit ⁊ totā aliā sil̄ acq̄rit. opz talē motum cōponi ex mutatis esse. accipiendo mutata esse p̄out innouatio cōpositionis in angelo p̄t uocari q̄d mutatū esse. ⁊ q; q̄libet tale mutatū esse mēsurat instāti. tēpus mēsurās talē motū ex istātib⁹ cōponet̄. Dicemus eni q; si angelus staret per totū annū uel per quātūcūq; uis tp̄s in una ⁊ eadē opatione illa tñ opatio non mēsuraret nisi instāti. Nā si aliq̄d mēsurat tp̄e uel hoc erit per se sicut mot⁹ q̄d fm se uariationē hēt. uel hoc erit per accidēs. nō q; ipm fm se uariet ſz q; est sbm ei q; actu mouet ⁊ uariat. fm quē modū corp⁹ q̄escēs tp̄e mēsurat. nō q; q̄escēs fm q; q̄escēs ⁊ fm q; hi⁹ se hēat aliter nūc ⁊ p̄ius: ſz q; est subiectum celo q̄ cōtinue mouet ⁊ q; semp se hēt aliter nūc ⁊ ꝓpus. Angelus aūt in una ⁊ eadē opatione stans nō dicit̄ moueri nec mēsurat tp̄e per se fm opationē illā q; non aliter se hēt nūc ⁊ p̄ius. nec etiā dicit̄ q̄escere nec mēsurat tēpore per accidēs: q; nō est subiect⁹ motui celi uel alicui alteri rei cōtinue mote que semp se hēat alit̄ nunc ⁊ p̄ius. una itaq; ⁊ eadē opatio angeli que ꝑpe nō est motus nec est q̄es opz q; mēsuret istāti. una ergo ⁊ eadē opatio angeli p̄t coassistere ipsi tp̄i q; p̄t eē tp̄s qñ est opatio angeli. una tñ ⁊ eadē opatio angeli non mēsurat tp̄e. Bene itaq; dictū est q; sicut mot⁹ angeli est successio opationū: ita tp̄s q; mēsurat talē motū est successio istātiū ⁊ est cōpositus ex istātib⁹. ¶ Hijs itaq; oib⁹ p̄relibatis: uolumus adducere tres breues rōnes q; tp̄s illud sit cōpositus ex istātibus. naz tp̄s est mēsura successiua. ¶ Ad tria ergo possumus tēpus referri. uel ad ipsaz successionē. uel ad ipsa istātia fm q; dicitur succedere. uel ad ipsas opationes: quas successiue mēsurat. nō q; in eadē opatione sit successio: sed q; una opatio alteri succedit oibus aūt trib⁹ viis p̄cludet intētū. ¶ Prima aūt via sic pz. Nā de rōne tp̄is est q; non sit totū simul: unde aug⁹. 11⁰. p̄fes. dans differētiā iter eternitatē ⁊ tp̄s ait. q̄cq̄d est in eterno est totū sil̄. i. totū p̄sens. nullū ūo tp̄s ut ait p̄t eē totū p̄sens. i. totuz simul. si ergo tempus esset totū sil̄ iaz nō eēt tp̄s. una ergo ⁊ eadē opatio nō poterit mēsurari tp̄e cū sit tota simul. mēsurabit̄ ergo istāti. ⁊ q; ut dictū est nihil est aliud ille mot⁹ nisi successio opationū q; hoc mō angelus per tp̄s: ut pz per aug⁹. 8⁰ sup Gen̄. ad litterā uel reminiscēdo q; oblit⁹ erat uel discēdo q; nesciebat: uel uolendo q̄ uolebat. in angelis aūt ⁊ si nō est ꝓpie obliuisci: reminisci: ⁊ discere: attñ angelus icipit intelligere q̄ p̄ius nō itelligebat cū de una itellectione in aliaz tendit ⁊ icipit uelle q̄ p̄ius nolebat cū de una itellectione uolitione in aliā uadit. successio ergo operationuz est motus angeli ⁊ est illud fm q; dicit̄ angelus moueri per tēpora. cum ergo una ⁊ eadē operatio mensuret instanti: sicut motus angeli nō est aliud q̄ successio operationū: sic tēpus q̄ mēsurat talē motū nō est aliud q̄ successio instātiū. quicquid eni sit de intellectu nostro. de intellectu tamen angelico cum suum intelligere sit simplex ⁊ sine discursu non debet esse dubium q; una ⁊ eadē operatio eius non mensuratur tempore. ¶ Secunda via ad hoc idē sumit̄ ex ipsis instantibus. nam non est dare tempus ubi non est dare duo instantia. si ergo in una ⁊ eadē operatione esset successio ⁊ una ⁊ eadē operatio mensuraretur tēpore in una ⁊ eadez operatione esset assignare duo instantia. unuz p̄ius ⁊ aliud posterius. uel hoc est q; illud aliter habet nūc ⁊ p̄ius uel quia est subiectum ei q; aliter se habet nunc ⁊ p̄ius. angelus aūt fm unā ⁊ eandē operationē nō aliter se habet nunc ⁊ p̄ius: nec est subiectum ei q; aliter se habet nunc ⁊ p̄ius. q; motum angeli ⁊ p̄iuatione motus non reducimus in aliquid continue motū. Sicut in corporibus reducimus omnia talia in celuz q̄ continue mouetur. Dicemus ergo q; aliter comparat ad successionē motus: aliter quies: aliter operatio angeli. motus enim cōparatur ad successionez. ⁊ q; in se ⁊ fm se successionē habet. ideo per se q; tempus motus tempore mensuratur. quies aūt comparat ad successionem non q; quiescens fm q; hi⁹ uarietur: sed q; est subiectum ei q; continue uarietur. una autem ⁊ eadem operatio angeli nec in se uariationem habet nec est subiecta ei q̄ continue uariatur: sed potest coassistere ipsi uariationi: ideo nec est motus q; mensuret tēpus per se nec habet rationem quietis q; possit mēsurari tēpore per accidēs sed potest coassistere tēpore. ex hi⁹ autem coassistentia non sumitur ratio mēsure. Jn una ergo ⁊ eadē operatione angeli nō est dare duo instantia nec est ibi dare successionē ꝓpter q; non mensuratur tempore sed instāti. tempus ergo q̄ mēsurat tales operationes non est nisi successio istantiū. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit̄ ex ipsa cōparatione angeli. p̄obat enim Zeno ut patet ex phisicis. q; sagitta uelociter mota non mouet q; semper est in loco sibi equali. ad q̄ rēspōdet philosophus. q; sagitta mota est in loco sibi equali in instanti ideo in instantinon mouetur nec etiā quiescit: q; non potest esse quies ubi non potest esse motus cum quies sit p̄iuatio motus ⁊ p̄iuatio ⁊ habitus sicut apta nata fieri circa idē. Dicemus ergo instanti non est motus nec etiaz quies. sic dicē poterimus q; in una ⁊ eadē opatiōe angeli si est ꝓpie mot⁹ nec q̄es nō est ibi mot⁹ q; nō est ibi successio. nō ibi q̄es q; nō est q̄es ubi nō p̄t eē mot⁹ opatio

igit angeli vna ⁊ eadē nō mensurat tpe nec per se nec per accīs: qz nō est mot⁹ nec quies. ꝓsequens ergo est q̄ mēsuret instanti tpis. nā q̄cq̄d est in angelo uel mēsurat euo uel istāti eui ul tpe uel istāti tpis. ab eis aūt que mēsurant euo uel instanti eui angelus nunq̄ recedit: qz nunq̄ recedit angelus a suo esse q̄ mensuratur euo. nec a sua substantia que mensuratur nunc eui. cū ergo angelus possit recedere ⁊ recedat in sua operatione: consequēs est q̄ sua operatio nō mensuret euo nec nūc eui. Rursus talis opatio vna ⁊ eadē nō mēsurat tpe qz nō est ibi successio: ꝓīs ergo est q̄ mēsuret instāti tpis. nō instanti q̄ fluēs causat tp̄s q̄ō est idē q̄ sba angeli qz tale īstās semp manet idē fm rē: mēsurabit ergo istāti q̄ō est idē q̄ mutatū eē. cōponet ergo illud ex instātib⁹ que sunt eadē q̄ mutata eē. nā ⁊ il le motus cōpositus est ex mutatis esse.

Ad primū dicēdū. q̄ nō per oēz modū se habet īstās ad illud tp̄s: sicut punct⁹ ad lineā. qz linea est q̄d ꝓtinuū. illud aūt tp̄s nō. de rōne aūt ꝓtinui est q̄ diuidat in semp diuisibilia. non est hoc de rōne nō ꝓtinui. tp̄s ergo nr̄m q̄ō est q̄d ꝓtinuū nūquā cōponit ex istātib⁹ nec ex idiuisibilib⁹. sicut nec linea ex pūctis. ſz illud tp̄s qz nō est q̄d ꝓtinuū pōt cōponi ex istātib⁹ ⁊ ex idiuisibilib⁹ sicut nūs ex vnitatibus. ¶ Ad scōm dicēdū q̄ angelus pōt sistē uel sistit in opatiōe sua ita q̄ nō statim cū icipit intelligere aliq̄d desinit itelligē illud: uel nō opz q̄ illud desinat itelligere: nō tn̄ pp hoc vna ⁊ eadē opatio mēsurat tpe: qz vna ⁊ eadē opatio nō hēt successionez in se nec est per se subiecta rei hñti successionē. iō nec mēsurat tpe per se nec per accidēs ut est per habita declaratū. per q̄cūq̄ ergo tp̄s angelus sistat in vna ⁊ eadē opatiōe per se loquēdo. totū illud nō cōputabit nisi vnū istās: ꝓpt eni angelū sistē in sua opatiōe nō arguit q̄ sit tp̄s in re extra qñ est illa opatio: ſz in ipa opatiōe nō est tēpus qz nō est ibi successio nec est subiecta successioni. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ istās tpis nr̄i nō hēt spatiū qz est in ꝓtinuo fluxu: ſz nō sic est de istātib⁹ illius tpis: opatio eni angeli nō sic ꝓtinue fluit sicut mot⁹ uel angelus fm suas opatiōes q̄s successiue acq̄rit nō sic cōtinue fluit sicut mobile per sua spatia que acq̄rit. qz ex hoc dicit mobile moueri localit qz nunq̄ sistit in aliquo vno ⁊ eodez spatio nec vnq̄ sil pdit aliq̄ō totum spatiū nec sil acq̄rit. angelus aūt sistit in vna ⁊ eadem opatiōe ⁊ sil totā suā opationē: utputa totā vnā suaz intellectionē desinit ⁊ aliā de nouo acq̄rit. uel possumus dicē q̄ ēt istās illius tpis nō hēt spatiū attn̄ assistit spatio qz in vna ⁊ eadē opatiōe nō est successio: ſz assistit successioni: qz qñ est illa opatio que est simplex ⁊ nō hēt spatiū nec successionē pōt eē spatiū ⁊ successio in re extra. ¶ Ad quartū dicēdū: q̄ nō eadē mēsura mēsurat mobile ⁊ act⁹ ei⁹: nec eadē mēsura mensurat sba angeli ⁊ opatio ipsius. qz lz utrūq̄ mēsuret istāti attn̄ hoc nō est eodē istāti. sba eni angeli ut mediāte potētia subīcit uarijs opationib⁹ mēsurat istāti q̄ fluēs causat tp̄s: ſz q̄ō est de cōpositione ipsi⁹ tpis ut in solutiōe p̄ncipali diffusius diximus. ¶ Ad q̄ntū dicēdū q̄ angelus exercēs aliquā opationē nō stati recedit ab opatiōe illa: nec tn̄ ꝓpt hoc fm vnā ⁊ eadē dī moueri: qz in vna ⁊ eadē opatione nō est subiecta per se alti rei hñti successionē: iō nec est ibi motus ut mēsuret tpe per se: nec q̄es ut mēsuret tpe per accidēs: nō eni oē sistē ꝓprie loquēdo est q̄escere: ſz tale sistere est q̄escere fm q̄ sit aptū natū moueri. fm autez vnā ⁊ eadē opationē angelus nō est apt⁹ nat⁹ moueri nec hīe successionē: vna ita q̄z ⁊ eadē opatio mēsurabit ſz istāti. ſz dices q̄ angelus dī se mouere ad uolendū uel ad itelligēdū: q̄ō nō videt uerū nisi in ipa itellectiōe uel uolitione eēt motus: quo posito vna ⁊ eadē opatio mēsurabit tpe. Dicemus ergo q̄ motus est ad rē nō habitā. angelus ergo mouet se ad itelligēdū aliq̄d q̄ō ꝓus nō itelligebat illud ⁊ postea itelligit. est ergo ibi successio. qz intellectio succedit nō itellectioni: uel vna itellectio succedit alteri. nō ergo cadit tp̄s uel successio in ipsa itellectiōe fm se ſz ꝓut succedit nō in tellectioni: uel ꝓut vna itellectio succedit alteri: queli bet ergo itellectio mēsurabit istāti: ſz qz ut vna itellectio ibi succedit alteri: instās succedit istāti ⁊ fm hoc hēt ibi esse tp̄s q̄ō est successio istātiū. ¶ Ad sextū dicēdū. q̄ hoc est in ꝓtinuo q̄ nō possumus itelligere lineā rectā nisi sit finita: ⁊ nisi sit iter duo pūcta idiuisibilia: siue iter duo pūcta: ſz hoc nō est in re nō ꝓtinua. nō eni opz rē nō ꝓtinuā quātūcūq̄ finitā esse iter ipa idiuisibilia: imo res nō ꝓtinua pōt cōponi ex ipsis indiuisibilib⁹: ut nūs ex vnitatib⁹ que de se sūt idiuisibiles sicut illud tp̄s qz est q̄d nō ꝓtinuū nō est nisi q̄dam nūs istātiū. nō ergo itelligem⁹ illud tp̄s eē iter ipsa instātia sed eē ipa istātia. ¶ Ad septimū dicēdū q̄ motus nō est cōposit⁹ ex motib⁹ nec tp̄s pōt eē cōpositū ex istātib⁹ que sunt idē q̄ ipm mobile: ſz cōponit illud tp̄s ex istātib⁹ que sūt idē q̄ mutata esse ut est per habita manifestū. ¶ Ad octauū dicendū. q̄ ex hīs que sunt in actu nō fit vnū ꝓtinuū: qz ptes cōtinui sunt q̄d in potētia: nō tn̄ sic est de discreta: in re enim discreta sūt ptes magis in actu q̄ in re ꝓtinua: attn̄ etiā in ipsa re discreta sunt ptes quodāmō in potētia, ꝓut potest cōponi adinuicē ut ꝓstituat nūz. sic ⁊ in ꝓposito istāti nr̄i tpis sunt magis in potētia qz tp̄s nr̄m est q̄d cōtinuū: istātia vō illius tpis sūt magis in actu: qz illud tēpus est q̄d discretū: est eni q̄dā nūc istātiū ex istātib⁹ cōpositū. ¶ Ad nonū dicēdū. q̄ iter quelibet duo instātia cadit tp̄s medium: si sit tp̄s ꝓtinuū. sic inter quelibet duo pūcta cadit linea media si sit linea ꝓtinua. at tn̄ si sit linea nō ꝓtinua poterūt ibi dari duo pūcta inter que nō cadit linea media: ut si ptes linee intercise cōiungant adinuicē ibi erit dare duo puncta iter que nō cadit linea media: ⁊ qz illud tp̄s nō est q̄d cōtinuū nō opz semp iter duo istātia ibi cadere mediū tēpus. ¶ Ad decimū dicēdū. q̄ ꝓncipia semp sūt vnigenita ꝓncipiatis: qz semp opz esse quādā anologiā ⁊ quādā ꝓportiōez siue quēda ordinē iter ꝓncipia ⁊ ꝓncipiata nō tn̄ semp opz q̄ ꝓncipia semp recipiāt ꝑdicationez ꝓncipiatorū: ſz hoc ueritatē hēt in ptib⁹ quātitatiuis ⁊ ꝓtinuis: ut quātū ad ptes quātitatiuas ⁊ continuas nō est corpus ut ex corpib⁹ nec linea ut ex lineis. tn̄ si accipiamus ptes essentiales corpus q̄ō est sba erit ex nō corpib⁹ qz erit ex mā ⁊ forma quoz neutr̄z est corpus. sic etiā si accipiam⁹ ptes in re nō ꝓtinua reperiemus hoc idē: nō eni semp nūs est ex nūis: sed pōt esse ex vnitatib⁹. sic ⁊ in ꝓposito: tp̄s qz est q̄d nō ꝓtinuuz nō opz esse ex tpib⁹: qz pōt esse ex instantibus.

Decimo querit in quo p̄dicamento sit tp̄s q̄ō mēsurat opatiōes āgeloz. ⁊ videt q̄ nō sit in p̄dicamēto q̄litatis: qz q̄ō nō est in aliq̄ specie qualitatis nō est in p̄dicamēto qualitatis: tp̄s q̄ō mēsurat opationes angeloz est hi⁹. ergo ⁊c. ꝓbatio assumpte. Nō eni tp̄s illud pōt esse in ꝓxima specie qualitatis qz tale fm simpliciū est quid artificiale. tempus autē illud est quid naturale: nec etiam potest esse in secunda specie qualitatis que est potētia ad actū siue in potētia. qz opationes angeloz que sunt idē realiter q̄ ipsum tp̄s nō dicūt ipsam

nãlẽ potẽtiã uel impotẽtiã ad actũ: ſz dicũt ipſos actꝰ ꝛ ipſas opationes: nec etiã dicẽ poſſumus ut videt ꝙ ſit in ſpẽ q̃litatis que eſt paſſio uel paſſibilis q̃litas: qz paſſio eſt ꝙ ex paſſiõe infert. paſſibilis aũt qualitas ꝙ paſſionẽ iſert. Ille aũt opatiões ut videt nõ ſũt paſſio illata nec paſſionẽ iferũt. tp̃s ergo illud qõ eſt idẽ rea liter. ꝙ ille opatiões ut videt nõ eſt in tertia ſpe qualitatis: nec ẽt põt eſſe in q̃rta que eſt forma ꝛ circa eaz ꝓſtãs figura qz talia hñt eſſe ſolũ in corpibus. ¶ p̃. cui nõ cõpetũt ꝓprietates q̃litatis non eſt q̃litas: ſed nec illi tpi nec illis opatiõib' ut videt cõpetũt ꝓprietates q̃litatis que ſũt hñe ꝑriũ ſuſcipe magis ꝛ minus ergo talia nõ ſunt q̃litas. ¶ p̃. cui nõ cõpetit deſcriptio q̃litatis nec q̃litas: ſz deſcriptio q̃litatis eſt ſm q̃ q̃les dicant. ſm aũt illud tp̃s ut videt nõ dicunt angeli q̃les. ergo ꝛc̃. ¶ p̃. videt ꝙ illud tp̃s ſit in predicãmẽto relationis qz nõ eſt in vna opatiõe ſm ſe: ſed eſt in ordine ꝛ in reſpectu vnius opationis ad alias ꝙ ꝛc̃. ¶ p̃. ſi aliq̃ cã eſt q̃re illud tp̃s ponat in p̃dicamẽto q̃litatis. h' eſt qz mẽſurat opatiões angelicas que reduci põt ad p̃dicamẽtũ q̃litatis: ſz tp̃s nr̃m menſurat alteratiões nr̃as que ſũt in p̃dicamẽto q̃litatis, hoc tñ nõ obſtãte tp̃s nr̃m eſt in p̃dicamẽto q̃litatis. ergo a ſili nõ obſtãte ꝙ illõ tp̃s mẽſurat q̃litates nõ tñ ꝑpt' erit in p̃dicamẽto q̃litatis ſz q̃titatis. ¶ p̃. ꝙ eſt ſz ſe q̃tũ ubicũq; repiat erit in p̃dicamẽto q̃titatis: qz ꝙ eſt ſm ſe tale eſt ubiq; tale. hoc aũt eſt in hꝫs que ſũt ad aliq̃d. qz ꝙ eſt magnũ in vno loco uel ſm vnũ aliq̃d ꝛ eſt paruũ in alio: uel ſm aliud aliquid: ſz in hꝫs que dicunt ſz ſe nõ ſic eſt. cũ ergo ſimplicius in p̃dicamẽtis dicat tp̃s eſſe ſm ſe quãtũ. opz ꝙ ubicũq; reperiat ꝙ ſit in p̃dicamẽto q̃titatis. ¶ p̃. in opationib' angeli eſt conſiderare tria. videlz ſpẽs intelligibiles. actionẽ ꝓcedẽtẽ a tali ſpe. ꝛ uerbũ factũ per talẽ actionẽ. non aũt dicere poſſumus ꝙ ſit ibi tp̃s ꝓpt' ipſas ſpẽs: qz in ipſis ſpẽb' nõ eſt ſucceſſio niſi ꝓut referunt ad actiões videlz ꝓut ſucceſſiue angelus itelligit nũc per vnã ſpẽm nũc per aliã. Rurſus non ponemus ibi rõnẽ tp̃is ꝓpt' ipſa uerba formata: qz talia ſequunt ipſas opatiões. per ſe ergo ꝛ ꝓncipalit' erit ibi tp̃s ꝓpt' actiões ipſas: qz ergo ſic eſt. cũ actio ſit in p̃dicamẽto actionis nõ q̃litatis erit illud tp̃s per ſe in p̃dicamẽto actionis. ¶ p̃. qz tp̃s nr̃m fundat in motu q̃to ideo eſt in p̃dicamẽto q̃titatis: tp̃s ergo illud ꝙ fundat in actiõe erit in p̃dicamẽto actionis. ¶ p̃. ſicut ſe hẽt opatio nr̃a ad opationẽ angelicã ſic etiã tp̃s ad tp̃s. ſz opatio itellectꝰ nr̃i eſt in eodẽ gñe cũ opatione itellectꝰ angelici. ergo ꝛ tp̃s nr̃m erit in eodẽ gñe cũ illo tpe: ſed tp̃s nr̃m eſt in p̃dicamento q̃titatis ergo ꝛc̃. ¶ p̃. dicebat rñdẽs ꝙ illud tp̃s erat in eodẽ gñe cũ ipſa actiõe. ¶ Cõtra. tp̃s nr̃m lz fundet in motu locali nõ eſt tñ in eodẽ gñe cũ ipſo motu: ſz eſt in alio p̃dicamẽto: ut in p̃dicamẽto quãtitatis. ergo illud tp̃s lz fundet in actionib' nõ tñ erit in eodẽ gñe cũ ipſa actione: ſz erit in alio p̃dicamẽto. ¶ Jn cõtrariũ eſt qz ſz ſimpliciũ in p̃dicamẽtis interẽpta q̃litate iterimit ois ꝓprietas ꝛ perimit ois character itellectualis ꝛ ſenſibilis. quãtitate aũt iterẽpta ut ſubdit ſenſibile ſoluz ꝛ cõpoſitũ iterimit: quãtitas ergo nõ hẽt eſſe niſi in rebus ſenſibilib'. tp̃s ergo illud cũ ſit in angelis in p̃dicamẽto quãtitatis eẽ nõ põt. ¶ p̃. ois quãtitas uel eſt ꝓtinua uel diſcreta. tp̃s aũt illud nõ põt ptinere ad quãtitatẽ ꝓtinuã qz talis quãtitas nõ hẽt eſſe niſi in rebus extẽſis ꝛ corporeis qõ angelis ꝓuenire non põt: nec etiã hi' tp̃s ptinere põt ad quãtitatẽ diſcretã: qz talis quãtitas nõ cauſat niſi ex diuiſione ꝓtinui: nihil aũt eſt in angelis ꝙ cauſet ex diuiſiõe ꝓtinui: nullo ergo mõ illud tp̃s ptinebit ad p̃dicamẽtum quãtitatis.

Rñdeo dicẽdũ ꝙ difficultatẽ in hac qõne facit tp̃s nr̃m ꝙ eſt in p̃dicamẽto quãtitatis ꝛ qz ex ſenſibilib' uolumus iudicare de intelligibilib' ideo forte mlti mouerent ad ponẽdũ tp̃s illud in p̃dicamẽto q̃titatis: ſz ſenſibilia nos manuducũt in itelligibilia: ꝛ ex ſenſibilib' debemus iudicare de itelligibilib' ubi rõ nõ obſiſtit: ſed ubi rõ ꝺicit eſt aliter iudicãdũ: nec ꝓpt' hoc dicim' ꝙ ſit in nobis aliq̃ cognitio que nõ oriat aliq̃liter ex ſenſu: qz ẽt ex ipſis ſenſibilibus hoc nobis innoteſcit ꝙ tp̃s illud nõ ptineat ad p̃dicamẽtũ quãtitatis. ſi eni tp̃s nr̃m fundaret in q̃litate ad p̃dicamẽtũ q̃litatis ptineret. ueruz qz fundat in re quãta ió ptinet ad p̃dicamẽtũ quãtitatis: nec ꝓpt' hoc dicimus ꝙ mot' in quo fundat tp̃s nr̃m ſit in p̃dicamẽto quãtitatis: ſz dicimus ꝙ mot' nõ ut mot' eſt ꝛ ut eſt actꝰ mobilis: ſz ut in eo numerat ꝑus ꝛ poſterius in quo ſtat formalis rõ tp̃is nr̃i ptinet ad p̃dicamẽtũ quãtitatis. ió tp̃s nr̃m tanꝙ in p̃dicamẽto collocat in q̃ntitate. ſz tp̃s illud qõ mẽſurat opatiões angelicas ut patebit nõ ptinet ad p̃dicamẽtum quãtitatis ſed q̃litatis. hoc ergo ordine ꝓcedemus in hac qõne: qz ꝓmo oñdemus ꝙ tp̃s iſtud de quo loq̃mur non eſt in p̃dicamẽto quãtitatis. ſcõo declarabimus ꝙ eſt in p̃dicamẽto q̃litatis. tertio deſcẽdemus ad ipſas ſpẽs q̃litatis: ut appareat in qua ſpe qualitatis ſit hi' tp̃s ꝛ declarabit ꝙ eſt in ſpe tertia. ¶ Propter ꝓmũ ſciendũ ꝙ tp̃s illud nõ eſſe in p̃dicamẽto quãtitatis dupliciter uenari poſſumus. ꝓmo ex ꝺiꝛia quãtitatis ad q̃litatẽ. ſcõo ex differẽtia illius tpis ad tp̃s nr̃m. Sciendũ ꝙ ut ſimplicius narrat. architas ꝛ ariſtoteles nõ eodẽ mõ ordiauerũt p̃dicamẽta. Architas eni ut ſimplicius ait qualitatẽ quãtitati ꝓpoſuit. Aꝛ. aũt ecõuerſo quãtitatẽ qualitati ꝓordinauit. mouebat aũt architas quadrupliciter ad ꝓponẽdũ qualitatẽ quãtitati qõ ualet multũ ad ſitũ nr̃z. vz ꝙ tp̃s illud de quo loq̃mur nõ ſit in p̃dicamẽto quãtitatis: eſt eni ſm archita qualitas quãtitate digniorꝰ coiorꝰ formalioꝛ ꝛ ſimplicioꝛ. eſt q̃dẽ dignioꝛ: qz ſi per accidẽtia repta in iſtis ſenſibilib' uolumus aliq̃d inueſtigare de ſubſtãtijs ſeparatis non fiet hoc per quãtitatẽ hoc per qualitatẽ: dignioꝛ eſt ergo qualitas ꝙ quãtitas cum per eã magis poſſint inueſtigari ea que ſunt in ſubſtãtijs ſeparatis nõ aũt per quãtitatẽ: ꝛ qz digniuſ eſt ꝓponẽdũ mouebat architas ad ꝓponẽdũ q̃litatẽ quãtitati: hoc eſt ergo qõ ſimplicius inixus ſermonib' archite dicit. ꝙ itellectuales ſb'as nõ aliter cognoſcim' q̃ ſm ſpes ſenſibiles. i. q̃ ſm ea que ſunt in ſenſibilib'. ꝛ ſubdit ꝙ ſi debeamus cognoſcẽ ſb'as ſepatas referẽtes ad illas que. ſ. ſũt in ſenſibilib' a ꝓprietatib' ꝛ a characterib' que ſũt circa ſb'az cognoſcem' ipſas ſb'as ſepataſ ꝛ qz talia ſm qualitatez ꝓſiderant merito ait ꝙ poſt ſb'am q̃litas hẽbit ordinẽ ante alia. i. ante quãtitatẽ: ꝛ ante cetera p̃dicamẽta. ¶ Scõo hoc ideꝫ pz: qz q̃litas eſt q̃titate coiorꝰ. nã ubicũq; repit q̃litas ꝛ q̃titas: ſz nõ ꝓuertit: in oib' eni iſtis ſenſibilib' ubi repit q̃titas repit ẽt ꝛ q̃litas. ſz extra ſenſibilia repit q̃litas nõ tñ q̃titas. ſi ꝙ coiora merito ſũt pora videt q̃litas poꝛdinata eẽ ante q̃titatẽ. hoc eſt ꝙ qõ ſimplicius dicit ꝙ q̃litate q̃dẽ iterẽpta primit ois ꝓprietas ꝛ ois character itellectualis ꝛ ſenſibilis. q̃titate aũt iterẽpta ut dicit ſenſibile ſolum ꝛ cõpoſitũ interimitur. quãtũ ergo differt qualitas a quãtitate exrimatur palam eſſe ut ait a cognitione intellectuali ſubſtantie. ſi enim noſtrã ãtẽtionẽ ꝛ noſtrũ itellectũ referamus ad itellectualeſ

ſbas videbimus qualitatē differre a q̄titate q2 cōior est q̄ q̄titas eo q̄ q̄titas solū in ſenſibilib⁹ tm̄. q̄litas vo in ſēſibilib⁹ 7 itellectualib⁹ ut p3 per ſimpliciū referētē archi. vba. ¶ Tertio hoc p3 ex eo q̄ q̄litaſ est q̄titate formalior. nā ſ3 mā cū foīa ſit cā oiuz accidētiū que fiunt in ea ut dī in p̄mo phiſi. tñ ut cōiter dī ali qua accidentia magis ſequunt formaz. aliqua vo magis mām: quātitas enim dicit magis ſequi materiā 7 q̄litas formā. 7 q2 qđ est formali⁹ est actuali⁹ 7 est ſimplr p̄us. q̄ aūt est mālius est potētialius 7 ſimpliciter poſterius: q̄litas merito videt p̄cedere q̄titatez: vno eni 7 eodē potētia p̄cedit actū 7 ſimplr act⁹ est p̄or ut dī in 9° metaphiſi. ſimplr ḡ q̄litas videt q̄titate p̄or: q2 est actualior 7 magis ſequēs formā: h° est ḡ q̄ ſimplicius ait: q̄ ſi aliq̄s itellectualē ſbaz nō fingēs uelit ab habitudine ad ſbam ſenſibilē alīs p̄dicamētis ordinē aſſignare 7 ita qñ p̄cipua ſba est fm ſpēm 7 cognata ad ſpēz est q̄litaſ: hec utiq; q̄litas p̄dicamētū erit magis ſbe cognatū. q. d. q̄ ſi nō fingamus ſbam itelligibilē. i. ſi nihil p̄ſideremus de tali ſba: ſ3 ſolū fz ſbaz ſenſibilē uelimus aſſignare ordinē alior p̄dicamētorū 7 ita. i. 7 ēt fm hūc modū p̄ſideratiōis merito q̄litas dz eē cognata ſbe. i. dz eſſe adnata 7 imediate ordinata poſt ſbam: q2 ſba que fm ſpēm. i. fm formā est p̄cipua. i. p̄cipior: q̄ ſba que fm mām. Cū ḡ q̄litas ſit qđ cognatū. i. qđ ſequēs ſbam fm ſpēm. i. fm formā: erit q̄litas p̄cipua. i. p̄cipior q̄ q̄titas. 7 vi per p̄ñs p̄us eē ponēda. ¶ Quarto h° ideē. p̄bat ex eo q̄ q̄litaſ est q̄titate ſimplicior. Nā ſemp ſimpliciora p̄ora vident eē ut p̄bat in meta. vnitas eni est p̄or p̄ncto qđ est ſimplicior. addit aūt p̄ctus ſupra vnitatē ponem: est eni p̄ct⁹ vnitas poſitionē hñs. ſi ḡ ſimpliciora ſūt p̄ora q̄litas ut videt erit q̄titate p̄or q2 ſimplicior. q̄ aūt ſit ſimplicior p3. q2 q̄litas de ſe non est diuiſibilis nec p̄tibilis ſ3 q̄titaſ. hoc est ḡ qđ ſimplicius ait q̄ q̄le qđez imptibile est 7 indiuiſionale. diuiſibile 7 p̄tibile rōnabilr ut ait ſimplicius p̄ordinabit q̄le qđē ante q̄tū. utrū aūt iſte rōnes ſufficiēter p̄cludāt q̄litatē debere p̄cedē q̄titatē nō est p̄ſentis ſpeculatiōis. poſſum⁹ tn̄ ſi uolumus excuſare p̄hm. oñdēdo q̄ nō p̄us: imo melius fecit ipe q̄ architas p̄ordinādo q̄titatē ante q̄litatē. liber eni p̄dicamētor cum ſit itroductorius ad alios libros: 7 logica cum ſit magis modus ſciendi q̄ ſcia op3 q̄ ſupficialit: 7 q̄dā mō 7 groſſe determinet de hi⁹ p̄dicamētis: iō potiſſime p̄ſiderat de p̄dicamētiſ ut repiunt in iſtis ſenſibilib⁹. iō dī in p̄dicamētis q̄ oīa alia ſūt in p̄mis: 7 q̄ deſtructis p̄mis impoſſibile est aliq̄d aliō remanē: ubi per p̄mas ſbas potiſſime videt intelligē ſbas ſenſibiles in qb⁹ q̄titas p̄cedit q̄litatē. uel poſſum⁹ manifeſti⁹ h°. p̄bare q2 nunq̄ q̄titas fundat in q̄litate: ſ3 repim⁹ q̄litatē fūdatā in q̄titate ſi ḡ ſba merito p̄cedit oīa alia p̄dicamēta q2 ē oiuz eor fūdamētū merito q̄titaſ p̄cedit q̄litatē q2 est fūdamētū ei⁹: q̄litas ḡ que est in ſbīs ſepatis nō hēt eēntialē ordinē ad q̄titatē loq̄ndo de eēntiali ordie fz quē ordinant p̄dicamēta. q̄litas vo que est in iſtis ſenſibilib⁹ hēt eſſentialē ordinē ad q̄titatē q2 in q̄titate fundat. cū ḡ fm hūc ordinē potiſſime ſint ordināda p̄dicamēta. put vnū est fūdamētū alterius ſba erit p̄or oibus: q2 est oium fundamētū: poſt ſbam autem erit quātitas q2 est alior fūdamētū: bene ḡ fecit phs ordinādo q̄titatē añ q̄litatē nec pp h° oino reprobam⁹ architā qn bonū habuit motiuū. nā nō ē icōueniēs capta eius dez libri poſſe aliter 7 aliter ordinari fm aliud 7 aliud motiuū. vnde ſimplicius excuſans ariſtotelē 7 architā ait q̄ architas qđē ad hi⁹ talia aſpiciēs q̄litatē ppoſuit q̄titati. ariſtoteles aūt p̄mā ſbaz ſupponēs cōpoſitā 7 corpores q2 est notior huic. ſ. ſbe p̄me merito coordinauit q̄titatē tanq̄ familiarē. q. d. q̄ imediate poſt ſbaz coordinānda est q̄titas q2 est familiarior ſbe p̄me. i. q2 magis p̄uenit cuz ipſa nā ſi ſba p̄ª est alior fundamētū: q2 oia fūdant in p̄mis. ſicut poſt ſbaz q̄titas magis hēt rōnē fūdamēti. ſ3 hec ad p̄ſens de hac mā ſufficiāt. q2 nō itēdimus hic inq̄rere que ſit p̄or: an q̄litas an quātitas. ſ3 itēdimus oñdē q̄ rōnes ſimplicū uel archite. p̄q̄s videt q̄litas p̄ordināda eē q̄titati ſufficiēter arguunt nr̄m p̄poſitū. videz q̄ tps qđ mēſurat opatiōes angelicas nō ſit in p̄dicamēto q̄titatis. Nā ſi per q̄titatē nō poſſum⁹ inueſtigare ea que ſūt in ſubſtātijs ſepatis ſed magis h° fit per q̄litatē ut dicebat ratio p̄ª. p3 ex hac rōne q̄ iſta ſenſibilia cū itelligibilib⁹ non p̄ueniūt in q̄litate q2 ſunt q̄lia hec 7 illa ſ3 nō eodē modo: quare ſi opationes angelice de quib⁹ loq̄mur ſunt in ipſis angelis 7 tps etiā mēſurans hi⁹ opationes erit in ipſis angelis: ſed ſi que ſunt in angelis magis habēt inueſtigari per qualitatē q̄ per quātitatē. q2 angeli nō ſunt qñ ſ3 qualeſ nihil qđ est in angelis erit in p̄dicamēto q̄titatis. ¶ Scōa ēt via h° idē arguit: nā ſi qualitas est cōmunior quātitate q2 quātitas nō reperit extra ſenſibilia ſ3 qualitas tps de quo loquimur cū ſit extra ſenſibilia: q2 est in ipſis ſubſtātijs ſepatis. ad p̄dicamentū quātitatis pertinere nō poterit. ¶ Tertia etiā via hoc idē oñdit. nā ſi quātitas ſequit māz 7 qualitas formā. ubi nō est mā nō pōt eē aliq̄d p̄tinēs ad p̄dicamētū quātitatis. 7 q2 angeli ſūt ſubſtātie imāles ut patet per dionyſium. nihil erit in eis p̄tinēs ad p̄dicamentū quātitatis: imo ponentes mām in angelis dicūt eā nō eſſe quātitati ſubiectā. tēpus ergo qđ mēſurat opationes angelor nō pōt pertinere ad p̄dicamētū quātitatis. q2 in angelis non est mā: uel ut aliq̄ dixerūt ibi eſſe mām nō poſuerūt eam eſſe quātitati ſubiectā. nec ualeret ſiquis diceret q̄ in angelis non est quātitas p̄tinua: ſed diſcreta 7 tps de ſe est numerus: 7 q2 numerus dicit quātitatē diſcretā ideo forte cauillaret aliq̄s q̄ tps illud pertinere pōt ad quātitatē diſcretā: ſed hoc ſtare non pōt. q2 quātitas diſcreta nunq̄ eſſe hēt niſi in reb⁹ continuis. vnū eni qđ est p̄ncipiū numeri ſic ſe habet ad p̄tinuū q̄ est idē realiter cū ipſo 7 nunq̄ ſeparat a cōtinuo nō tamē fm eādē rōnē est aliq̄d vnū qđ est p̄incm numeri 7 p̄tinuū: 7 q̄ vnū qđ est p̄ncipiū numeri ſic ſe hēt ad cōtinuū: idē est q̄ numerus qđ cauſat ex diuiſione p̄tinui ut declarari habet in 3° phiſi. numerus eni qui est ſpecies quātitatis nō ſe extēdit ad ſubſtātias ſeparatas: nec ariſmetricus: qui cōſiderat de tali nūero p̄ſiderare poteſt de ſubſtātijs ſeparatis. patet ergo ex dictis tps qđ est in angelis nō poſſe pertinere ad quātitatez p̄tinuā q2 taliſ q̄titas nō est ibi: nec ad diſcretā q2 vnū qđ est p̄incipiū talis quātitatis nō est niſi in re p̄tinua 7 est idē realiter q̄ cōtinuū. ſiue est idē māliter ſ3 formaliter ſit diuerſuz. ſ3 de hac mā quo quātitas diſcreta nō ſit in angelis 7 quō tps de quo loquimur non ſit quātitas diſcreta in p̄ſequendo aliq̄d infra tangetur. ¶ Quarta etiā via hoc idē manifeſtabat. Nā ſi q̄tū est qđ diuiſibile: p̄pter q̄ nō est ita ſimplex ſicut quale ut dicebat rō quarta. in angelis nō poterit eſſe aliquid p̄tinens ad quātitatē q2 ipſi ſūt indimēſibiles 7 indiuiſibiles iuxta illud 7. p̄poſitionis de cauſis. itel ligētia est ſba que nō diuidit. ¶ Declarabimus ergo per differentiā quā hēt q̄titas ad qualitatē q̄ tēpus illō de q̄ loq̄mur ad p̄dicamētū q̄titas p̄tinē nō pōt. uolumus aūt declarare h° idē per differētiā quā hēt

illud tēpus: ex quo sumi poterūt quatuor rōnes q tē pus de quo hic loq̄mur nō pertinet ad predicamētū quātitatis licet tps noster sub quātitate colloceť. dī eni tps nostrū numer⁹ nō q̄libet numer⁹ sz numerus numerat⁹. ut declarari hz in. 4. phic. qō q̄dr upliciter ueritatē hz. Nā numer⁹ primo cōparat ad res in q̄b⁹ est. Scō cōparat ad aiaz. Tertio cōparat ad suas ptes quātitatiuas. Quarto cōpať ad suos termios. ¶ Primo q̄dē tps noster est numer⁹ numeratus: q2 est numer⁹ applicat⁹. est eni numer⁹ applicat⁹ ad motū. ipa eni pri⁹ z posteri⁹ in motu ut sūt numerata cō plēt rōnē tpis. sicut eni decē lāpades uel decē canes dicit numerū rez numerataz uel dicit numez appli catū ad res numeratas. iō talis numer⁹ qui est sic ap plicat⁹ pōt dici numer⁹ numerat⁹. sic z tps q2 est nu merus applicat⁹ ad res numeratas numer⁹ numera tus dici pōt. tps eni nō dicit numerū absolute z sim pliciter sz dicit numerū applicatū ad pri⁹ z posteri⁹ in motu. ¶ Scō tps dī numer⁹ numerat⁹ nō solū rōne rerū ad quas applicat. sz ēt ut cōparat ad aiam per quā numerat. nā nisi nūeraret ab aia nō eēt nūs sed eēt q̄d ptinuū. imaginabimur eni q tps nr̄m fun dat in motu celi qui semp est ptinu⁹. in cōtinuo autez motu uel q̄diu ptinuat mot⁹ nō sūt ibi mutata eē in actu sed in potētia. igit mutata eē z ipsa pri⁹ z poste rius in motu celi de se sūt in potētia. Si ergo debeāt fieri in actu z si debeāt numerari hoc erit per signifi cationē aie. ideo dicit cōmenť. in. 4. phic. q tollē aiaz numerātē nō remanet nisi mot⁹ z res mota. tps ergo est numer⁹ numeratus. q2 nisi aia numeraret z nisi si gnaret pri⁹ z posteri⁹ in motu. illa pri⁹ z posteri⁹ cuz fūdent in motu ptinuo nō haberēt rōnez nūeri sz pti nui. tps ergo hz q sit q̄d ptinuū per motū in quo fun dat. sz hz q sit numer⁹ per aiaz numerātē. ꝓpter q̄ bñ dictū est q tps est numer⁹ numerat⁹: q2 nisi nume retur per animam: nō eēt numer⁹. ¶ Tertio tēpus est numer⁹ numerat⁹ ut cōparat ad suas partes quā titatiuas. Nā pri⁹ z posteri⁹ in motu ut supza dixim⁹ dupliciter pōt accipi. uł ꝓut duo moueri icludūt vnū mutatū eē. uel ꝓut duo mutata eē includūt vnū mo ueri. primo mō tps est numer⁹ numerat⁹. Nam ipse mot⁹ ut est numerat⁹ per duo moueri. videlz per mo ueri pri⁹ z per moueri posterius hz rōnem tpis. ipsa ergo duo moueri quorū vnū est prius z aliud poste rius ꝓut numerāt motū sicut ptes quātitatiue nūant suū totū. uel ꝓut mot⁹ est sic nūat⁹ per suas ptes quā titatiuas hz rōnem tpis. tps ergo est nūs. uel motus hēt rōnez tpis ꝓut est nūs. nō q̄cū q3: sed ꝓut est nūs numeratus per moueri pri⁹ z posterius: ꝓpter q̄ bñ dictū est q tps dī nūs numerat⁹ ꝓut cōparat ad suas partes quātitatiuas. videlz ꝓut cōparat ad mo ueri pri⁹ z posteri⁹. ¶ Quarto mō tps est nūs nume ratus ꝓut cōparat ad suos terminos: z hoc mō tps est numer⁹ mot⁹ fm pri⁹ z posteri⁹. ꝓut pri⁹ z poste rius in motu dicūt ipsa mutata eē. uel ipsa nūc icludē tia motū ꝓut vnū est pri⁹ aliō posteri⁹. mot⁹ eni ꝓut est act⁹ mobilis dī eē mot⁹: sz ꝓut est numeratus per nūc pri⁹ z posteri⁹ dī eē tps. nūc eni pri⁹ z posterius dicunt numerare motū fm eorū distātiā: ut si imagi namur motū icluſū iter duo nūc. quorū vnū est pri⁹ aliud posteri⁹. quātomagis imaginamur vnū nūc di stare ab alio. tāto imaginamur motū maiorē. q̄tomi nus tāto minorē. iō qui fabulose dicunt dormisse in sardo. q2 nūc posteri⁹ nō copulauerūt cū nūc priori z nō imaginati sūt distātiā iter illa nūc. si imaginati sūt motū nec imaginati sūt tps. ꝓter q̄ imaginati sunt nihil se dormiuisse. Ideo dicit phs q nō percipimus tps nisi imaginemur ipz iter duo nūc z hec est magis ꝓpria acceptio tpis: ut patere pōt per superius dicta q tps est numer⁹ mot⁹ fm prius z posteri⁹. ergo per cōparationē etiā ad ipsos terminos: siue ad ipsa nūc. tps est q̄d numeratū q2 est mot⁹ numeratus fm pri⁹ z posteri⁹. imo q̄tomagis diuidim⁹ motū per pri⁹ z posteri⁹ ut ꝓut imaginamur vnā partē mot⁹ icluſam iter duo nūc q̄rū vnū est pri⁹ aliud posteri⁹. z postea imaginamur aliā partē mot⁹ sic etiā cluſam z postea aliā sic cluſaz. q̄tomagis sic diuidim⁹ motū magis p cipimus tps. igit numerus mot⁹. i. ꝓut mot⁹ est sic di uiſus z fm tales partes acceptus z pro numero ꝓut quelibet pluralitas quelibet multitudo pōt dici nūs. opz numez eē in illo pdicamēto in quo sūt reſ quaz est numerus. idē est iudiciū de numero: z de numero fm q ad ꝓpositū spectat. Nāq; loquēdo large z de vno nō est in alio genere res z vna res. in eodē enim gñe in quo est albedo est z vna albedo. z q̄ dictū est de vnitate. ueritatē hz de numero z pluralitate. in eo dē eni gñe in quo sūt albedines sūt due albedines uł plures albedines. Si ergo vnū debet pertinere ad p dicamētū quātitatis. opz q sit q̄d q̄tū illō de quo dī hi⁹ vnū. sicut eni vnū nō pertinet ad pdicamētū q̄lita tis nisi sit q̄litas illa res que dī vna: sic vnū nō ptine bit ad pdicamētū quātitatis nisi sit quātitas illa res que dī vna. ide est q loquēdo de numero que est spēs quātitatis. vnū q̄ est principiū talis numeri nō repit extra quātitatis genuſ. q2 hi⁹ nūs nō est nisi rerū quā tarū z rerum ptinuaz. ex diuisione enim ptinui cātur talis nūs: ut supza diximus sensisse phm. ꝓpē q̄ vnū q̄ est principiū talis numeri opz q sit idē q̄ q̄tum z idē q̄ ptinuū. uez q2 ex alia z alia rōne dī hoc z illō nō eodē mō pertinebit ad pdicamētū quātitatis hoc z illud. q res illa ut q̄titas erit in predicamēto quan titatis directe. ut est vnitas que est principiū numeri erit in predicamēto quātitatis per adiectionē. sic er go loquēdū est de reb⁹ ad quas applicat numer⁹ acci piēdo numez large ꝓ oi pl'alitate. siue illa pluralitaſ sit spēs quātitatis z sit ꝓstituta ex vno q̄ est principiū numeri. siue sit in alīs generib⁹ z ꝓstituta ex vno q̄ fm gñalez acceptionē cū ente ꝓuertit. sic loquēdū est de ipso nūero uel de ipsa pluralitate z tps nostrū est numer⁹ numerat⁹ qui est numerus applicat⁹ ad ipas quātitates idē est in pdicamēto quātitatis. sz tps de quo loq̄mur nō est numerat⁹ q sit applicatus ad quā titates. imo potius est applicatus ad q̄litates. iō non erit in pdicamēto quātitatis. sz potius qualitatis. tps eni nostrū est numerus q2 est nūs motus. est eni nūs motus q2 est motus ut est nūs z ut fm significationē aie est per partes diuiſus. sz cōstat q motus ille loca lis in quo fundat nūs quāda distātia dicit z q̄d q̄tuz est in q̄libet parte talis motus distātia quāda ipoztat z quātitatē noiat. nūs ergo applicatus ad motū uel ad partes eius est nūs applicat⁹ ad res quātas z est in pdicamēto quātitatis. z q2 tps nostrū est hi⁹ nūs. iō tps nostrū reponit in pdicamēto quātitatis. naz z ipse motus in quo fūdat tale tps ut in ꝓsequēdo pa tebit mālit est in pdicamēto quātitatis. tps itaq; nr̄z q̄ est idē māliter cū motu nō est icōueniēs ad pdica mētū quātitatis pertinē. sz tps de quo loq̄mur est nu merus numeratus q2 est nūs applicatus ad operatio nes angelicas. hi⁹ aūt opatiōes nō sūt q̄d q̄tū nec sūt in pdicamēto quātitatis sz magis ptinēt ad pdicamē tū q̄litatis. ꝓpt q̄ tps q̄ est nūs est susceptio taliuz opationū ad quātitatē. iō ptinē nō poterit sz potius

pertinebit ad qualitatez. ¶ Secunda via ad idez sumitur. si consideremus q tempus est numerus numerat⁹ ut cōparat ad aiam. dicebat enī q tps nr̄m est numerus nūatus ut cōparat ad aiam. qz si nō nūaretur per aiam nō eēt nūs sz eēt qd ptinuum. tps ergo nr̄m qz nō pōt esse nūs nisi nūet per aiaz. z qz si tollat aia nūans tps nr̄m erit qd ptinuum. ꝓns est q hi⁹ tps sit qd applicatū ad quātitatē ptinuā. ideo ipm est in predicamēto quātitatis. sz tps de quo loqmur est numerus si nunq̄ aia nūaret opationes angelice quaz successio dicit qdā mot⁹ nō hēt ptinuationē adinuicem. nec opz q fiat in actu significatiue aie. erit enim talis mot⁹ in talib⁹ nūs loquēdo large de nūo. qz nūs prop̄rie sumpt⁹ est in p̄dicamēto quātitatis. large aūt accept⁹ ois pluralitas nūs dici pōt. si ergo ex ipa aia numerāte qua idiget tps nr̄m. ut si nūs colligit q tēpus nr̄m sit nūs applicat⁹ ad res ptinuas. tps aūt de quo loqmur qz nō idiget aia nūante ut sit nūs qz nō est applicat⁹ ad res ptinuas nec ad res que ptinuationē habere possint. ꝓns est q tps nrz possit ptinere ad p̄dicamētū quātitatis. non aūt tps de quo loqmur. qz nihil simplr̄ sepatū a ptinuo ad p̄dicamētū q̄titatis ptinere pōt. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit si ꝓsideremus tps nr̄m quod dicit nūs nūatus per cōparationē ad suas ptes quātitatiuas. est enī tps nr̄m mot⁹ nūs fm prius z posterius: quātū ad vnū modū exponēdi. qz est mot⁹ nūat⁹ fm moueri prius z moueri posterius. put enī aia ꝓsiderat motū nō put est actus mobilis: nec put est qd ptinuū. sz put est nūs z put est per partes diuisus per diuersa moueri quoz vnum se hēt ut prius aliud ut posterius. sic aūt aia ꝓsiderās motuz z sic nūans ipm per suas ptes quātitatiuas ut per moueri p̄us z posteriꝰ dat motui q sit nūs z dat ei ut in de possit sumi rō tpis nō q tps nisi eēt aia eēt uel eē posset tps māliter: si nunq̄ eēt aia nūans formaliter. cū suā rationē accipit tps ex ꝓsideratiōe aie. sicut māliter ulla si nunq̄ eēt aia. Intellect⁹ tñ facit ulitatez in reb⁹ z quādā rationē formalē accipiūt ulla ex ꝓsideratiōe aie. tps itaq̄ nr̄m est nūs nūatus qz est ipsa moueri nūantia motū. quoz vnū est ut prius. aliud ut posterius. sz tps de quo loqmur est nūs nūat⁹ quātū ad ptes ex q̄bus cōponit: qz est ipse opationes angelice. quarū vna se hēt ut prius alia ut posterius. sicut enim mot⁹ noster cōponit ex plurib⁹ moueri quoz vnū se hēt ut prius aliud ut posterius. sic mot⁹ ille angelicus de quo loqmur cōposit⁹ est ex plurib⁹ opationib⁹ q̄rū vna se habet ut prioz alia ut posterioz. z sicut motus noster nūari hēt per sua moueri tanq̄ per suas ptes ex q̄b⁹ cōponit. sic mot⁹ ille angelicus put vna operatio succedit alteri opatiōi nūari pōt per illas opationes ex q̄b⁹ cōponit. qlibet enī totum nūari hēt per suas ptes cōponētes ipm. ut libza que cōponit ex vnciꝰ nūari z mēsurari pōt per hi⁹ vncias. z nūs qui est spēs quātitatis cōponit ex vnitatib⁹ que sūt p̄nciꝑiū talis nūi nūari hēt per hi⁹ vnitates: iō dicit in 10° metaphi. q nūs est multitudo mēsurata per vnū z si q̄titas pānī continet in se multas ulnas mēsurari poterit hi⁹ quātitas per quātitatē ulne. sic z in ꝓposito si motuꝰ noster in aliquo toto spatio cōponit ex moueri sz ptes spatiꝰ numerari z mēsurari poterit mot⁹ in toto spatio per moueri in ptib⁹ spatiꝰ. pari ergo rōne si motus angeloz de quo loqmur est successio opationū z est cōposit⁹ ex multis opationib⁹ poterit hi⁹ motus numerari z mēsurari fm opationes illas. hi⁹ ergo tēpus erit numerus succedētiū opationū numerat⁹ fm prius z posterius. i. fm opationē porē z posteriorez.

Jsta ergo tertia cōsideratio put tps nostrū est numerus numerat⁹ per moueri prius z posterius tanq̄ per ptes ex q̄b⁹ cōponit. tps vo illud est numerus numeratus per opationē prioꝝ z posteriorē tanq̄ per partes ex q̄b⁹ resultat sufficiēter nos manuducit q tps nr̄m ptinere pōt ad p̄dicamētū quātitatis. qz ipsa moueri ex q̄b⁹ cōponit tale tps q̄d quātū noiat. sz tps illud angelicū ad predicamētū quātitatis ptinere non pōt. qz opationes ille sibi inuicē succedētes ex q̄b⁹ tale tps resultat nequaq̄ q̄d quātū dicūt. ¶ Est autem hec ꝓsideratio tertia multū ꝓpinqua ꝓsiderationi p̄me. hec enī z illa ꝓbāt q tps nr̄m ptinere pōt ad predicamētū quātitatis. qz ipsa moueri sunt q̄d quātū. tēpus vo de quo loqmur ad tale p̄dicamētū nō ptinet. qz opationes angelice nequaq̄ q̄d q̄tuz dicūt. differt tñ hec ꝓsideratio ab illa. qz cōsideratio illa p̄ma magis ꝓcedit put tps est numerus numeratus qz est ad talia numerata applicatus. hoc aūt ꝓcedit magis put tps est numerus numerat⁹ qz ex talib⁹ numerātibus cōponit: ipsa enī moueri in tpe se habēt ut numerata per aiam uel se habēt ut nūerata tpe. sicut ptes cōponētes totū nūerāt totū. put ergo tps nr̄m est nūs numeratus qz est numerus ad talia numerabilia applicatus que sunt q̄d quātū. tps vo angelicuz est numerus numeratus qz est ad talia nūerabilia applicatus ut ad opationes angelicas que nō sunt q̄d q̄tū. ostendebat ratio p̄ma q tps nr̄m ptineret ad p̄dicamētū quātitatis. nō aūt tps angelicū sz put tps nr̄m est ex talibus numerātib⁹ cōpositū cuiusmodi sunt ipsa moueri que sunt q̄d quātū. tps aūt angelicū cōpositū ex talib⁹ numerantibus cuiusmodi sunt angelorū opationes que nō sunt q̄d quātū. declarat hec ꝓsideratio tertia q tēpus nr̄m ptinere posit ad predicamētum quātitatis. nō aūt tēpus angelicū. idē ergo declat vna ꝓsideratio q altera sed nō eodem mō vna ut altera. ¶ Quarta via ad hoc idē sumit si ꝓsideretur tps ad suos terminos. Dicebat enī q tps est numerus motus fm prius z posterius. qz est mot⁹ numerat⁹ per nūc prius z posterius. cū enim imaginamur duo nūc includētia motū. quorū vnum se hēt ut prius aliud ut posterius fm distātia illoz nūc numerari z mēsurari pōt quātitas mot⁹. mot⁹ ergo sic numerat⁹ rōnē tpis hēt z potissime habebit motuꝰ rōnem tpis. si itelligat diuisus per multa moueri quorū vnū se habeat ut prius aliud ut posteriuꝰ. z si itelligat q̄libet taliū icludi z includēdo numerari per nūc prius z posterius. nūc hoc ad operationes angelicas referre non possumus. opationes enī ille ex q̄b⁹ cōponit illud tps nō icludunt iter nūc pus. z nūc posteri⁹ sic icludunt ipsa moueri ex q̄b⁹ cōponit nrz tps. imo ipse opatiōes angelice ut supꝰ patuit quedā nūc z quedā istātia dici possūt. vnde z tēpus illud ex istātib⁹ dicebat esse cōpositū. hec ergo ꝓsideratio quarta nos docet q tps nr̄m est applicatū ad rē ptinuā qz in tpe nro idiuisibilia sunt ptinuatiua diuisibiliū q̄ est de rōne ptinui q ptes eius ad cōes terminos copulent. tps vo angelicū ubi nō est reperire talia idiuisibilia ptinētia diuisibilia nō applicatū ad aliquid ptinuū. imo est a ptinuo sepatū. ppt̄ q̄ quāuis tps nostruz sit in p̄dicamēto q̄titatis. tps tñ illud ad tale p̄dicamētuz ptinere nō potest. qz nihil est in predicamēto quātitatis q nō sit q̄d ptinuū. nec in ptinuo positū sz sit a ptinuo sepatū. ¶ Postq̄ declarauim⁹ q tps illō angelicū nō est in p̄dicamēto q̄titatiꝰ q̄. 8. rationib⁹ est ostēsuz. per q̄tuoz rōnes quātū ad q̄tuoz differentias quas habet qualitas ad quātitatē. z per quatuoz rōnes put tps nostrū est aliter quadruplicit

nūs nūatus q̄ tps angelicū. qz nō sufficit scire q̄d res nō sit: nisi sciremus q̄d res sit. ideo nō sufficit scire q̄ tps illud angelicū de quo loq̄mur nō sit in p̄dicamento quātitatis. nisi sciuerimus in quo p̄dicamēto hēat esse. qz ergo rōnes adducte forte nō sufficiēter declarāt tps illud in quo p̄dicamēto sit. qz forte nō sufficiēter ostēdūt q̄ sit in p̄dicamento q̄litatis. iō uolumus hoc euidētius declarare. qđ dupl̄r declarabim⁹. p̄mo ꝓsiderando ea que sūt in nr̄o tpe. scō ꝓsiderando ea que sūt in mēte nr̄a siue in nobis. ¶ Propter p̄imū sciēdū q̄ tps fundat in motu. sic ergo loquēdū est de tpe sicut loq̄mur de motu in quo fundat. videndū est ergo in quo p̄dicamēto sit mot⁹ in quo fundat tēpus nr̄m. z in quo p̄dicamēto est ip̄m tps nr̄z. z ex hoc poterimus alcēdere ad ꝓsiderādū in quo p̄dicamēto sit motus in quo fundat tps angelicū. quo viso apparere poterit in quo p̄dicamēto sit ēt ip̄m tps angelicuz. de motu aūt locali in quo fundat tps nr̄m. videt phs in uarijs suis libz̄is uario mō loq. Naz in 3° phīsi. collocat motū localē in p̄dicamēto ubi. uolēs q̄ motus sit in illo gñe in q̄ est res ad quā est mot⁹. z qz per motū localē acq̄rit ubi. ideo ꝑm hoc est mot⁹ in p̄dicamēto ubi. in 5° aūt metaphi. dicit motū esse in p̄dicamento quātitatis. vnde ait q̄ mot⁹ est quātitas. z tps etiam pp motū. ubi coīter dicit q̄ phs post motū eē de speciēb⁹ quātitatis. videt etiā mot⁹ ptinere ad p̄dicamētū actiōis z passionis. qz oē qđ mouet ab alio mouet. ut dicit in 7° phī. hic ergo videt mot⁹ aliq̄d illatum actiōis uel passiōis ab alio z qz qđ ab alio est illatū videt esse actio uel passio in p̄dicamēto actiōis uel passiōis videt esse mot⁹. uerū qz diuersoꝝ generū z nō subalternatiz positoꝝ diuerse sūt spēs z dīe iō ipossibile est q̄ vnū z eodē ꝑm suā rōnē formalē reponat nisi in vno p̄dicamēto. Dicemus ergo q̄ mot⁹ pōt cōsiderari uel formaliť uel māliter uel ,put refert ad suā cām. motus eni localis ꝓsideratur formaliter nō nisi q̄dāz act⁹ mobilis. iō sic diffinit. q̄ est act⁹ mobilis in eo q̄ mobile. est eni act⁹ impfect⁹ qz est actus entis in potētia: q̄re si bene ꝓsideramus q̄d sit formalis mot⁹ nō nisi q̄dā impfect⁹ act⁹ vel quedā impfecta ptīcipatio illius rei ad quā est mot⁹. z qz pfectū z ipfectū ad idē p̄dicamētū ptinet formaliť motus est in eodē p̄dicamēto cuz re ad quā est mot⁹. cū ḡ p̄motū localē nō acq̄rat quātitas siz acq̄rat ubi qđ est quedā habitudo ad locū mot⁹ localis formaliť est in p̄dicamento ubi. māliter tñ est in p̄dicamento quātitatis. qz habitudo ad locū qui est va quātitate fundat. non q̄ ipsa quātitas ,per se moueat. siz est illud mediāte quo cōpetit substātie hīe locū moueri. agere eni z pati z moueri cōpetūt sb̄e. siz nō est icōueniēs q̄ competat ei mediāte quātitate uel q̄litate. calor eni nō calefacit sed caliditū est tñ calor id mediāte quo caliditū calefacit. nec etiaz quātitas per se mouet siz res quātitati subiecta. est tñ quātitas id mediāte quo res siue sb̄a quātitati subiecta est in loco z mutat locū. ex quo apparet meli⁹ qđ supza diximus q̄ nūc qđ sic cōparat ad rē mobilē sicut tps ad motū nō est ipsa quātitas sed est ipa substātia quātitati subiecta. Redeamus ergo ad ,ppositū z dicamus q̄ mot⁹ formaliť est in p̄dicamēto ubi. māliter tñ est in p̄dicamēto quātitatis. qz ubi z habitudo ad locū in quātitate fūdat. siz ,put cōparat ad suā causam z ,put mot⁹ est aliq̄d illatū a mouēte sic est in p̄dicamēto actionis uel passionis. est eniz motus aliq̄d a mouēte in moto. ,put est aliud a mouēte sic est actio. sed ,put est aliq̄d receptū in moto tanq̄ in passo sic est passio. sic ergo loquēdū est de motu. de tpe āt nr̄o qđ fundatur in motu locali dicemus q̄ formaliter sit in p̄dicamēto quātitatis. siz eni eadē res sit mot⁹ z tps. nō tñ est hoc eodē mō nec siz eadē formalē rōnē. vna eni z eadē res est mot⁹ celi z tps aliť tñ z aliter. Naz ,put illa res est q̄dā act⁹ impfectus ipsius mobilis z quedā impfecta participatio eius q̄ acq̄rit in hi⁹ mobili sic est mot⁹. siz ,put talē rē ptingit diuidere per ꝓius z posterius z cōtingit ibi nūare ꝓius z posterius sic est mot⁹ tps. z qz res acq̄rit per motū localem est formaliť ubi. iō mot⁹ localis formaliter est in predicamēto ubi. siz qz diuidere ptinuū per ꝓius z posterius z nūare ibi ꝓus z posterius ptinet ad p̄dicamētū quātitatis. tps nr̄m formaliť qz est q̄dā nūs ipsius nō erit in p̄dicamēto ubi. siz magis erit in p̄dicamento quātitatis. nō est eni tps idē formaliť q̄ mot⁹. siz est idē māliter. iō formaliť nō est in eodē p̄dicamēto cuz motu. nō eni est tps in p̄dicamēto ubi. in quo p̄dicamēto est mot⁹ formaliť. siz est in p̄dicamēto quātitatis: in quo p̄dicamēto est mot⁹ māliter. tps ergo est in p̄dicamēto quātitatis p motum ut patuit per phm in 5° meta. qz nisi mot⁹ eēt māliter quātitas z eēt māliter qđ cōtinuū tps qđ ponit esse idē māliter q̄ mot⁹ ad p̄dicamētū quātitatis ptinere nō posset. diuersimode ergo loq̄mur de tpe nr̄o z de motu locali in quo fundat tale tps. nec ponimus q̄ utrūq; formaliter sit in eodez p̄dicamēto. qđ ideo ꝓtigit. qz per talē motū nō acquirit quātitas. siz ubi. siz si mot⁹ localis eēt in p̄dicamēto quātitatis. māliter z formaliť ita q̄ per motū localez q̄titas acq̄reret formaliť eēt in eodē p̄dicamēto motus z tps. cū ergo mot⁹ angelicus siue successio affectionū uel cogitationū in angelo māliter z formaliter ptineat ad p̄dicamētū q̄titatis. tps de q̄ loq̄mur erit in p̄dicamento q̄litatis. Imaginabimur eni q̄ ipse affectiones z itellectiōez angeloꝝ quedā q̄litatez sunt. dicūt eni quedā res. predicamēta aūt realia siue predicamēta dicētia ipsas res ut in qōne de distinctione p̄dicamētoꝝ diffusius diximus nō sūt nisi tria. sb̄a q̄titas z q̄litas. Intellectiōes ergo z affectiones angeloꝝ qz nō sūt sb̄a nec q̄titaz relinquit q̄ sint q̄litates quedā. Cū ergo angelus mouet de vna itellectiōe in aliā. id qđ acq̄rit per talē motū est ipsa intellectio uel est q̄litas quedā. formaliť ergo hi⁹ mot⁹ in p̄dicamēto q̄litatis collocat. qz per talē motū acquirit q̄litas. sicut mot⁹ localis noster est in p̄dicamēto ubi qz ubi per ipsum acq̄rit. igit mot⁹ ille angelicus in quo fundat tps de quo loq̄mur in qualitate fundat z per ip̄m qualitaz acq̄rit. quare taliz mot⁹ z rōne fūdamēti z ratiōe eius qđ per ipz acq̄rit ad qualitatē ptinebit. propter qđ tps qđ fundat in tali motu nō nā ad qualitatē ptinere poterit. nō ergo sequit si tps nostrū z mot⁹ localis in euo fundat nō sunt in eodē predicamēto formaliter q̄ tps illud angelicū z motus in quo fundat nō ptineat ad idē predicamentū qz ut supza diximus per motū localē nō acq̄rit quātitas. siz habitudo fundata in quātitate. sed si per motū localē acq̄reret q̄titas tps qđ fundat in tali motu eēt numerus eius siue esset numerus talis quātitatis. ut essent numerate per ꝓius z posterius ptinerēt ad rationem. quo posito motus localis eēt formaliter in predicamēto quātitatis. z tps qđ esset numerus mot⁹ siue qđ esset numerus talis quātitatis ptineret formaliter ad predicamētū quātitatis. si enim aliqđ ꝓtinuū est in predicamēto quātitatis. numerus partiū illi⁹ ꝓtinuo ꝑm ꝓius z posterius de necessitate ad predicamentū quātitatis ptinebit. sic z in ,ppōsito: qz per motuz angelicū acq̄rit qualitas. ut cū angelus de vna intellectione in

aliam uel de vna affectione in aliam. qz hꝰ intellectiones ⁊ affectiões qualitates sunt per talē motū q̄litas acq̄rit̄ ⁊ talis motꝰ est in p̄dicamēto qualitatis. nihil ergo erit aliud talis motꝰ nisi quedā successio intellectionū ⁊ tps fūdatū in tali motu nihil erit aliud q̄ numerus talis successionis ſm itellectionē p̄riorē ⁊ posteriorē. quare cū tale tempus erit formalit̄ in predicamēto qualitatis. de motu enīz nō hēt dubiū cū per talē motū acq̄rat̄ qualitas ⁊ motus sit formaliter in illo gn̄e in quo est res que per motū acq̄rit̄. sic etiā de illo tpe nō debet esse dubiū q̄n formaliter sit in p̄dicamēto qualitatis. nā accipiendo nūm large p̄o oi nūo in eodē p̄dicamēto est nūs cū rebꝰ quarū est nūs. albedo est in p̄dicamēto qualitatiſ. ⁊ vna albedo est in predicamēto qualitatis ⁊ due albedineſ erūt in p̄dicamēto qualitatiſ. nūs albedinū erit in p̄dicamēto q̄litatis ⁊ qz ille itētiones sunt in p̄dicamēto qualitatis nūs illarū itellectionū ſm p̄rius ⁊ posterius qō cōplet rōnē tpis angeli de quo loq̄mur ad p̄dicamētū q̄litatis pti nebit. ergo si p̄sideramus tps nostrū ⁊ motuz in quo fundat̄ ⁊ videmus bene diſtaz iter hꝰ tps ⁊ hꝰ motū ⁊ iter tps angelicū ⁊ illū motuz patere p̄t q̄ lz tempus nr̄m ⁊ motꝰ in quo fundat̄ nō ptineat ad idē p̄dicamētū. tps tn̄ illud siue motꝰ ad idē p̄dicamētū ptinebit qz utrūq; est in p̄dicamēto q̄litatis qō declarare uolebamus. ¶ Scō hoc idez possumus declarare q̄ illud tps sit in p̄dicamēto q̄litatis si p̄sideramus ea que sunt in nobis ⁊ spāliter que sunt in mēte nr̄a. in mēte enī nr̄a est oratio que supponit nūz itellectionū in intellectu composito nr̄o ſm q̄ fit oratio in mente est quedā successio itellectionū. qz p̄mo intelligimus sb̄m ⁊ postea p̄dicatū ⁊ postea coponimꝰ vnū cū alio ⁊ facimus ibi orationem. ꝓpt̄ qō ipsa oratio in mente nr̄a nō est sine nūo itellectionū se habētiū ſm successionē ⁊ ſm p̄us ⁊ posteriuſ. ꝓpter qō oratio uel q̄ est nūs itellectionū uel est aliq̄d causatū ex tali numero magnam affinitatē hēt cū illo tpe angelico de quo loquimur. cū enī in mēte formamus per itellectū orationē in alio nr̄o intelligere cadit tps: qz cadit ibi nūs p̄oris ⁊ posterioris si eadē esset ratio de tali tpe ⁊ de tpe angelico de quo loq̄mur. ꝓpter qō per ea que videmus in mēte nr̄a ⁊ per ea que videmus in oratione formata in mēte uel per ea que videmus in intellectu nr̄o in nūo itellectionū nr̄arū se habētiū ſm p̄us ⁊ posterius habemus magnā viā ad inuestigādū de tpe illo angelico q̄d sit ⁊ in quo p̄dicamēto esse hēat. videdū est ergo in quo p̄dicamento sit oro. q̄ si loquamur de orone in uoce certū est ea esse in p̄dicamēto quātitatis ⁊ oro. Dicemus enī q̄ sicut duplex est q̄titas ꝓtinua. vna manens. utputa linea uel supficies siue corpus. alia nō manēs. utputa motꝰ qui māliter est quātitas ꝓtinua que quātitas ꝓtinua nō est q̄d pmanēs. sed est de gn̄e successoz. cū ergo duplex sit quātitas ꝓtinua ⁊ quātitas discreta nihil sit aliud q̄ aliq̄d causatū ex diuisiōe ꝓtinui. opz duplicē esse quātitatē discretā. oratio ergo in uoce est quātitaſ discreta ⁊ est aliq̄d causatū ex diuisiōe ꝓtinui pmanēte. cū enī formamuſ oronē in uoce uarijs ictibꝰ diuidimus ꝓtinuitatē aeris. hꝰ aūt diuisio ꝓtinui quedā quātitas est discreta. ⁊ qz hēt ꝓpriū nomē notata est ꝓprio noie ⁊ dicta est oratio. lz si fiat diuisio ꝓtinui per ptes pmanentes talis diuisio ꝓtinui q̄dā q̄titas discreta erit. ⁊ qz nō hēt ꝓpriū nomē retinuit sibi nomē cōe ⁊ dcā est nūs ipsa ctiā oro ut est q̄titas discreta nūs q̄dā est. videlz nūs vbationū aeris faciētiū diuisionē in ꝓtinuo. pp qō apparet q̄ oratio in uoce ptinet ad genus quātitatis nō rōne pcussionis ut p̄cussio est. qz sic ptineret ad p̄dicamētū actionis. nec rōne formationis in aere uel silitudinis alicuius aggregate in aere qz sic ptineret magis ad p̄dicamētū qualitatis. sed rōne diuisionis ꝓtinui. Ipse enī ptes ꝓtinui diuise quātitatē discretā cōstituūt. ut patet ex pho in 3° phisi. lz circa oronē in uoce diutius morari nō expedit. qz per talē oronē nō habemus viā facilē ad inuestigādū qō querimus. videndū est ergo de orone in mente nr̄a que nō fit sine nūo itellectionū se habētiū ſm p̄us ⁊ posterius in quo p̄dicamēto assistat. quā qōnē simplicius in p̄dicamētis determinās ſm dicta antiquoz phoz. dicit q̄ oro in mēte siue sermo in mēte nō est quātitas. lz ut Jabicꝰ ait. uel est actio uel passio uel utrūq;. porphirius dicit hꝰ oronē esse in p̄dicamēto q̄litatis. ut idē simpliciuſ narrat q̄ credimus uerius esse dictuz. uolumus ergo declarare q̄ successio itellectionū siue moueri ſm intellectiões ex qua successione ⁊ ex quo motu fit oratio in mēte uel ex qua successiōe ⁊ ex quo motu sumit̄ tps angelicū de quo loq̄mur ptinet ad genus quātitatis nō ad p̄dicamētū actionis uel passionis. lz enī idē sit actio ⁊ passio ⁊ motꝰ. rō tn̄ actionis ⁊ passionis p̄cedit rationē motꝰ. ipsa enī calefactio nō est actio uel passio est p̄us seipsa ut est motꝰ. vnde cōmētatoz sup̄ p̄ncipiū tertij phi. uolēs declarare q̄d sit motꝰ ait. q̄ motꝰ est actio motoris ante motuz ⁊ qz motꝰ nō hēt esse nisi in motu ideo accipit rē motā q̄si diam motꝰ. ut ergo itelligamus uerba cōmēti tale dicere q̄ motꝰ est actio motoris ante motū. q̄le si dicerem⁹ q̄ hō est aial ante hoiez. lz enī eandē rē dicat hō ⁊ aial. intellectus tn̄ aialis p̄cedit itellectū hois. cū ergo dicit. homo est aial. hic p̄us p̄dicat̄ de posteriori. aial ergo qō p̄dicat̄ de hoie est p̄us hoie uel est ante hoiez. erit ergo homo aial ante hoiem. sic si actio motoris per idē titatē p̄dicat̄ de motu. sicut rō actionis p̄cedit rōnez motꝰ erit motꝰ actio motoris ante motū. Nā si supza dicebat̄ omne qō mouet̄ ab alio mouet̄. ois ergo motus est aliq̄d illatū ab alio. ut aliq̄d illatū a motore ⁊ est aliq̄d tēdēs in aliud. ut in rē que acq̄rit̄ per motuz res ergo illa que est motus tripliciter ꝓsiderari poterit. ut est a motore. ut recipit̄ in passo. ⁊ ut p eaz tēdit passum in pfectionē aliquā. ut aūt est a motore sic est actio. ut recipit̄ in passo sic est passio. ut per eā tendit passuz in aliquā pfectionē sic est motꝰ. Intellectꝰ ergo actionis p̄cedit itellectū passionis. qz p̄rius intelligimus q̄ res illa est actio ⁊ passio sit ab agēte ⁊ postea intelligimus q̄ ab agēte recipiat̄ in passo. ideo passio dicit̄ esse effectꝰ actionis. qz lz eadē res sit actio ⁊ passio. tn̄ res illa que est passio q̄ recipiat̄ in passo hēt ab agente q̄ ex hoc deriuata est. res ergo illa ut est actio erit p̄rius seipsa ⁊ quodāmō causa suiipsius. ꝓut dicitur esse passio. eadē ergo res est actio ⁊ passio. lz non est eadē habitudo. cū ergo dicimus passionē esse effectū actionis uel actionē causare passionē nō ꝓprie dicimus qz res sit causa rei. sed q̄ habitudo sit causa habitudinis q̄ enī illi rei competat habitudo passionis. causat̄ ex eo q̄ cōpetit ei habitudo actionis. Intellectus ergo actionis p̄cedit intellectū passionis. sed intellectus utriusq; precedit intellectū motus. nā res illa que est motꝰ p̄rius itelligit̄ q̄ sit aliq̄d ab agēte ſm quē modū habet rōnem actionis. postea intelligit̄ q̄ sit aliq̄d receptū in passo ſm quē modū habet rationem passionis. ⁊ deinde intelligit̄ q̄ per illā rē passuz acquirit perfectionē aliquā ⁊ ſm hoc habet rationez motus. motus ergo nō est nisi in motu. i. nō sumit̄ ratio motus. nisi ex eo q̄ mouet̄ ⁊ tēdit ad perfectionē.

aliquā. z qz sic est q motus non est nisi in motu. i. si nō sumit ratio motus natura ex eo q mouet z tendit ad perfectionē aliquā. z qz sic est q motus non est nisi in motu. i. nō sumit ratio motus nisi ex eo q mobile mouet z tendit in rē aliquā. ideo motus accipit rē motā quasi differētiā ei⁹. ¶ Ad duertendū tñ q in substantijs eadē est differētia p quā res diffinit z per quā collocat in genere. In actionibus aūt uel in passionib⁹ nō sic. Nā passio diffinit per subiectū. collocat tñ in gñe per aliqd qō ptinet ad gen⁹ in quo existit. reſ ergo mota potest dici uel ipsa res que mouetur. uel ipsa res ad quā mouet. z utraq; res est quodāmō differentia motus. aliter tñ z aliter. nā ipsa res que mouet. uel ipsuz mobile est differētia motus diffinitiua. diffinit enim motus per rē motā per mobile. qz est actus mobilis. sed res ad quā est mot⁹ quasi differētia motus collocās motū in gñe. qz mot⁹ est in eodē gñe cū re ad quā est motus. motus ergo nō reponit in gñe per cōparationē ad agēs nec ut est actio. imo ratio actionis precedit rationez motus. z si motus dicit actio motoris hoc nō erit ut motus est motus. sed ut est aliqd ante motū. motus ergo ut mot⁹ est nō est nisi in moueri in tēdere in rem aliquā. ideo res illa est quasi differentia motus collocans motū in suo genere. oratio ergo ut dicit quēdā motū z quādā cōparationē itellectionū. uel ut dicit quēdā ꝓcessum de vna itellectione ad aliā ut de itellectione subiecti ad itellectionē p̄dicati non erit in p̄dicamēto actionis uel passionis qz ista precedunt intellectū motus. sed erit in eodē p̄dicamēto cū ipsis intellectionib⁹ que acq̄runt per talē motuz. z qz hi⁹ itellectiones quedā quātitates sunt erit talis motus in predicamēto. q̄cqd ergo sit de ipsa oratione qz nōdū plene declaratū est qd dicat ipsa oratio in mente. nō eni declaratū est utrū sit formaliter ipsuz mouere de vna intellectione in aliā. dictū est tñ q nō est sine tali motu. In cōponēdo enim predicatuz cū subiecto quidā motus est ibi ex eo q prius intelligimus subiectū z postea predicatum. quicqd ergo sit de ipsa oratione ipse tamē mot⁹ itellectionū ,put homo de vna itellectiōe tēdit in aliā. ul'ēt ,put angelus de itellectione in itellectionē est in p̄dicamēto q̄litatis in quo p̄dicamēto est ipsa itellectio ad quā ,pcedit p talē motū. mouet eni angelus de vna itellectione in aliā. qz tz nō intelligat cōponēdo z diuidēdo nec etiā discurrēdo. tñ non intelligit oia simul. sed ,put apud se habet varias spēs mouet per itellectiones. qz nūc itelligit per vnā spēm nūc per aliā. Dicemus ergo q cuz angelus vult intelligere lapidē per uoluntatē conuertit se sup spēm lapidis z sic causat in intellectu intellectio lapidis. si ergo prius nō intelligebat lapidē z postea intelligit lapidē. in ipsa itellectione lapidis erit ꝓsiderare actionē. passionē. motū z tps. actionē q̄dē ,put per uolūtatē ꝓuertit se sup spēm lapidis z causauit in intellectu suo spēm lapidis itellectionē. passionē vo ,put talis itellectio est recepta in ipso itellectu. mot⁹ vo ,put de nō itelligere lapidē ,pcessit ad itelligē lapidē. tps q̄dē ,put in tali motu est nūs poris z posterioris. itellectus ergo tēporis erit posterioz ꝙ intellectus motus. cum tps sit quasi passio motus z quasi nūs motus. ,pus ergo intelligit q res aliqua moueatur z postea itelligit. q in illo motu sit nūs prioris z posterioris qō cōplet rationē tēporis. si ergo motus nō est in predicamēto actionis uel passionis. qz itellectus motus est posterioz intellectu actionis z passionis z est sic posterioz q non reducit formaliter in actionē uel passionē. sed reducit in rē ad quā est mot⁹. multo magis tempus non erit in predicamēto actionis uel passionis. qz intellectus temporis est posterioz ꝙ intellectus motus. z per consequens posterioz ꝙ intellect⁹ actionis z passionis. nec reducit formaliter intellect⁹ temporis in intellectū actionis z passionis. sed tempus formaliter est numerus prioris z posterioris in motu. sicut ergo numerus albedinū est in eodem genere cum ipsis albedinibus. ita numerus prioris z posterioris in motu est in eodem genere cum ipsis prioribus z posterioribus numeratis. in motu eni nostro locali est prius z posterius ,put est quid continuum. numerus ergo partium continui se habentium succes siue ſm prius z posterius est tempus nostrum qō sumdatur in motu locali. z quia numerus partium continui est in predicamento quātitatis. consequens est q tempus nostrum ad predicamentum quātitatis pertineat. In motu autem angelico numerus prioris z posterioris sumitur prout vna itellectio succedit alij. talis ergo numerus non est in predicamēto quātitatis. nā nihil est quātitas nisi continuuz z partes continui. continuum enim est quātitas continua. partes autem cōtinui diuise sunt quātitas discreta ne fiat vis in uerbo utrum continuum pertineat ad quātitatem uel ad qualitatem quia certum est q res illa que immediate subijcitur continuationi: ut linea uel superficies quātitatem continuam dicit. partes vo linee uel cuiuscūq; alterius continui diuise quātitatem discretam faciunt. nihil ergo pertinet ad genus quātitatis q non sit quid quātum z continuum uel partes continui uel terminus continui. continuuz enim z partes continui sunt in genere quātitatis discrete. ut magnitudo z numerus. terminus vo continui est in genere quātitatis per reductionē ut punctus. si ergo esset numerus aliarum rerum sicut numerus partium continui non esset in predicamento quātitatis. numerus ergo aliquarū rerum est in eodem genere cum rebus quarum est numerus. Nam ut dicebamus. sicut vna albedo est in eodem genere cuz albedine sic due albedines. uel numerus ipsarum albedinum est in eodem genere cum ipsis albedinibus. sic numerus ipsarum intellectionum ſm prius z posterius ſm quē numerū accipitur rō tēporis in motu angelico erit in eodem genere cum ipsis intellectionibus. z quia intellectiones ille pertinēt ad genus qualitatis. tempus q̄ mensuratur operationes angelicas erit in genere quātitatis. Ex hijs ergo que sunt in mente nostra habemus aliqualez viam ad inuestigandum in quo predicamento sit tēpus qō mēsurat operationes angelicas. ¶ Uiso q tempus qō mensurat operationes angelorum non sit in predicamento quātitatis. z ostenso q tale tēpus pertinet ad predicamentum qualitatis. uolumus declarare tertiū qō proponebatur declarandu. vz in qua specie qualitatis collocetur tale tempus assignantur a philosopho 4^or species qualitatis. vz habitus z dispositio naturalis potentia uel impotentia. passio z passibilis. q̄litas uel forma. z circa aliquid constans figura. quaz numerus sic potest accipi. Nam qualitates uel sunt solum in corporalib⁹. uel non solum reperiuntur in corpore sed etiam in anima. Si autez solum reperiuntur in corporalibus sic est quartum genus qualitatis. vz forma z circa aliqd constans figura. tales enim qualitates non nisi in rebus corporalibus reperiuntur. alie autez prime tres species in corpore z in anima habēt causam. distinguitur autem forma a figura: qz forma magis accipitur ut est in naturalibus. figura vo ut est in mathematicis. z qz mathematica fundat in nālib⁹.

ꝛ habent esse circa naturalia. ideo fozma nō est figura dicitur esse circa aliquid. ipsa enim figura triangularis ſm ꝙ est in naturalibus si tale quid natura facit dicitur esse fozma. sed ut cōsideratur a mathematico dicetur esse figura. uel aliter fozma dicit ſm ꝙ dat esse. figura vo pzout termino uel terminis continetur. ipsa ergo figura etiā angularis ſm ꝙ dat esse triangularē dicit esse fozma. put ergo termino uel terminis cōtinetur dicitur esse figura. ꝛ qz contentuz termino uel terminis semper est circa aliquid. ideo ꝛ si idem sit figura ꝛ fozma. attamē ut est figura magis dicitur esse circa aliquid q̄ ut est fozma. nam ut est fozma est in aliquo dans enim esse in quo est. sed ut est figura ꝛ ut respicit ipsos terminos qui sunt itrinseci rei dicitur esse circa aliquid. sicut ꝙ extrinsecum est circa aliquid est. uel aliter possunt distingui hec duo. Nam eadez figura potest comparari ad duo. vz ad naturaz siue ad speciem a qua pzocedit ꝛ ad terminos quibus continetur. ut qz talis sit figura cerui. ut ꝙ ceruus sic sit linea tus ꝛ sic fozmatus ad duo potest referri. vz ad naturā cerui ꝛ ad animam cerui ꝛ ad ipsos terminos designātes lineamenta ꝛ figuram cerui. Nam mēbza leonis ꝛ mēbza cerui non differunt nisi qz anime differūt. ut dicit cōmentatoz in pzimo de anima. ꝙ ergo sit talis figura ꝛ talia lineamenta istius rei naturalis. hoc est ipsa natura rei. idem ergo erit fozma ꝛ figura. ut ipsa lineatio cerui est figura cerui ꝛ fozma eius. sed dicitur esse fozma cerui ut est ſm diſcentiam siue speciei. dicitur autem esse figura eius pzout talibus terminis cōtinetur. ergo fozma magis respicit lineamēta rei ut cōparatur ad naturā extrinsecā. figura vo respicit eadē lineamenta ut comparatur ad terminos extrinsecos rei. ꝛ qz extrinseca ut dicebatur sūt circa aliquid ideo eadem lineamenta ut sunt figura dicunt esse circa aliquid. ex hoc autem apparebit uerū esse qō dicebatur vz ꝙ fozma non reperitur nisi in naturalibus. qz accipere lineamenta ſm descentiam speciei nō nisi in naturalibus conuenit. sed figura reperitur non soluz in naturalibus: sed etiam in mathematicis. qz accipere lineamenta ſm extrinsecos terminos ꝛ in naturalibus ꝛ in mathematicis fieri potest. sic ergo dicendū est de quarta specie qualitatis. Sed tres pzime spēs qualitatis sic accipi possūt. qz qualitas uel est ab extrinseco ꝛ ex arte. uel est ab extrinseco ꝛ ex natura. si est ab extrinseco ꝛ ex arte est pzima species habitus. ſ. ꝛ dispositio. si vo sit qualitas ab extrinseco ꝛ ex natura. tunc uel dicet actum uel idoneitatem ad actum. si dicit idoneitatem ad actum sic est secūda species. naturalis potentia. uel impotentia. si vo dicit ipsum actum ꝛ ipsaz perfectionem sic est tertia species qualitatis. ſ. passio uel passibilis qualitas. oēs species tres differunt a q̄rta. qz quarta non nisi in rebus cozporalib⁹ inuenitur. lz habitus ꝛ dispositio. naturalis potētia uel impotentia. passio ꝛ passibilis qualitas etiā ꝛ in ipsa cozpora omnia reperiūtur. sed a secunda ꝛ tertia differt species pzima. qz pzima species accipitur ut exterius aduenit. secunda vo ꝛ tertia pzout res est ex natura talis. vnde ꝛ simplicius loquens de hūs speciebus ait ꝙ quātū eni hec quidem sunt naturales. hec autem aduentitie. naturales quidem ut ait ſm naturam insunt aduentitie autē que extrinsecus efficiuntur facta. Secunda autem ꝛ tertia sunt ſm naturam que sic differunt. qz secunda dicit quādā potentiam ꝛ idoneitatē ad perfectionem. tertia vo dicit perfectionem ipsam vnde ꝛ simplicius dans differentiam inter secundam ꝛ tertiā dicit ꝙ naturalium autem qualitatuz hec quidem sunt ſm id ꝙ potentia in quo innuit secundam speciem. hec autem ſm id quod actum in quo innuit tertiam. ex quo apparere potest ꝙ pzima species incidit cum secunda ꝛ tertia. incidit enim pzima species cum tertia. qz caliditas frigiditas ꝛ cetera talia possunt esse a natura ꝛ ex arte. sed ut sunt ex arte pertinebunt ad pzimaz speciem. ut sunt ex natura pertinebūt ad tertiam. vnde philosophus caliditatem ꝛ frigiditatem ozdinat in pzima specie. vz in habitu ꝛ dispositione. ꝛ idem postea caliditatem ꝛ frigiditatē ozdinat sub tertia specie. ut sub passibili qualitate. Nam si non est inconueniens ꝙ eadez res sit in diuersis pzedicamentis. aliter ꝓsiderata est in pzedicamēto actionis ꝛ passionis ꝛ qualitatis. non erit incōueniēs ꝙ caliditas aliter ꝛ aliter accepta possit pertinere ad pzimam ꝛ ad tertiam speciem qualitatis. ut si est a natura pertinebit ad speciez tertiā. si vo sit aduentitia pertinebit ad pzimam. multe enim sunt tales qualitates que ex arte ꝛ ex natura fieri possunt. Nā ut dicitur in 7° meta. sanitas ex natura ꝛ ex arte fieri pōt. ꝛ quia sanitas est equatio humorum. oportet ꝙ caliditas ꝛ frigiditas siccitas ꝛ humiditaſ ꝛ cetera talia ex quoz equatione consurgit sanitas ꝛ arte ꝛ natura fieri possunt incidit ergo pzima species cum tertia. incidit etiā cum secunda. Nam esse pugillatorem potest alicui cōpetere ex arte ꝛ ex natura. ꝛ ut cōpetit ei ex arte pertinebit ad pzimam speciem. ut ex natura ad scōam. dicere etiam possumus ꝙ secunda species incidit cū tertia. nam sic differt species secunda a tertia. qz vna dicit rationem ꝛ idoneitatem naturalem. alia vo perfectionem ꝛ actum. cum optime possit contingere ꝙ illud qō est actus ꝛ perfectio in se sit idoneitatis ꝛ potentia respectu alterius. incidet secunda species cum tertia. qz eadem qualitas ut erit quedam perfectio in se poterit esse passibilis qualitas ꝛ pertinere ad speciem tertiam. ꝛ ut erit quedam potentia ꝛ idoneitas respectu alterius poterit pertinere ad speciem scōaz. ¶ Aduertēdū tn ꝙ lz aliquo modo sint coincidentes species nunq̄ tamen erit assignare aliquā qualitatem que non magis directe pertineat ad vnam speciē q̄ ad aliaz. qz nulla est qualitas que non sit uel aduētitia uel ex natura ꝛ que non magiſ reduci hēat ad vnū q̄ ad aliud. si ergo magis reducitur in esse aduētitiū pertinebit directius ad speciem pzimam. si autem magis in esse naturale considerabimus quid magis pzopzie dicitur de ea uel potentia ꝛ idoneitas uel perfectio ꝛ actus. ꝙ si magis pzopzie dicitur de qualitate illa potentia ꝛ idoneitas pertinebit directius ad speciē secundam. si perfectio ꝛ actus ad tertiam. sic ergo distinguūtur hec tres species. sed quia quelibet species est cōbinata. videamus de ipsis combinationib⁹. quo modo partes cuiuslibet combinationis differunt. In pzima autem specie combinantur dispositio ꝛ habit⁹ que differunt per facile ꝛ difficile mobile. quando autem ex paucis actibus aggeneratuz est in nobis aliq̄d qō de facili remouetur dicitur dispositio. si autem frequenter idem actus. illa dispositio fiet habitus. ut si quis paruz citharizauerit. aliqualiter disponetur manus sua ad citharizandum. attamen non frequenter citharizet id quod acquisiuit de facili perdet. lz si frequentet actum citharizandi fortificabitur dispositio illa ꝛ fiet habit⁹ de difficili mobilis. vnde simplicius in pzedicamentis dicit ꝙ habitus ꝛ dispositio nō differunt nec specie nec numero: sed tempore. dixerunt enim sicut album pauci temporis ꝛ albo diuturno ꝛ magis manſuro. In secunda autez specie combinatur

naturalis impotētia. hec enim species qualitatis sunt species subalterne. ita q̄ sunt simul genera ⁊ species. vnde ⁊ philosophus aliq̄ nominat eas species aliq̄ genera ⁊ species. de hac enim secunda specie qualitatis. cum ergo contraria sint sub eodez genere propinquo. oportet q̄ potentia ⁊ impotentia pertineant ad idem genus propinquū uel ad eandem speciez subalternam. cum hi⁹ potentia ⁊ impotentia de qua loquimur conueniat rebus per contrarias qualitates. ut si durum est in secunda specie qualitatis q̄ est quedā naturalis potentia ut non defacili diuidatur. molle q̄ contrariat duro pertinebit ad idē genus uel ad eādē speciem subalternam que est quedam naturalis impotentia ut nō possit resistere diuisioni. ſm hoc etiaz loquēdū est de quarta specie. nā si formaliter dicit figurā decentē ſm exigentiā speciei diformitas uel figura indecēs pertinebit ad idē genus qualitatis. uel ad eādem speciē subalternā. In tertia vo specie qualitatis cōbinatur passio ⁊ passibilis qualitas que multis modis distinguit ſm simpliciū. oēs attamen illi modi quasi vnū ⁊ cūdem modum nomināt. prima enim differentia iter passionē ⁊ passibilē qualitatē est q̄ utraq̄ a passione sumitur. aliter tamen ⁊ aliter. q̄ passibilis qualitas est que alīs passionē infert. passio quidē est que fit a passione facta. ut dulcedo mellis est passibilis qualitas. q̄ mel per suā dulcedinem sensui passionē infert. si autem quis ex uerecundia fiat rubicundus. hi⁹ rubor ex passione facta passio noiat. ipsa enim uerecundia est quedā naturalis anime passio. differūt ergo passibilis qualitaz ⁊ passio per facere. ut dicatur passibilis qualitas que passionez facit. passio vo que per passionē fit. secundo modo differunt hee due ēlitates per pmāsiuum ⁊ non permāsiuū. uel per superficiale ⁊ intraneū. ut si aliquis habet qualitatem manētem ⁊ quasi intraneū sicut mel dulcedinē dicat passibilis qualitas. siquis vo non manētē ⁊ quasi superficietenus sicut timens pallorem ⁊ uerecundus ruborem tales qualitates passionem dicunt. Est ⁊ tertia differentia inter ista ut passibilis qualitas dicatur qualitas perfecta. passio vo qualitas imperfecta. ut siquis naturaliter est rubeus ⁊ perfecte participat ruborem dicetur in eo rubor passibilis qualitaz. Sed siquis ex uerecundia factus sit rubeus quia imperfecte ad modicum tempus cum transitu participat ruborem. dicetur in eo rubor passio. omnes tamen hee tres differentie inter passionem ⁊ passibilem qualitatem quasi vnam differentiam nomināt. Nam q̄ō est perfecte tale est magis mansiuum ⁊ magis actiuum. q̄ vnumq̄ō q̄ perfectuz est cū pōt sibi simile generare. q̄ō aūt est imperfectum est minus mansiuum ⁊ ratio ipsius non est in facere sed in fieri. assignare ergo differentias inter passibilem qualitatem ⁊ passionem. passibilis qualitas est magis perfecta ⁊ mansiua ⁊ est in facere ⁊ in passione iferre. passio vo est minus perfecta ⁊ minus mansiua ⁊ in eo q̄ a passione fit est quasi vna ⁊ eandē differentiaz multipliciter explicare. ¶ Distinctis speciebus qualitatis sine quarum distinctione non plene declarare poteramus in qua specie essent intellectiones angelice ⁊ per consequens in qua specie esset tēpus q̄ō mēsurat tales intellectiones ⁊ q̄ō est numerus talium intellectionum sibi succedentium ſm prius ⁊ posterius. de leui patere potest in qua specie sunt tales intellectiones ⁊ per consequens in qua specie qualitatis sit tale tempus. Non enim tales intellectiones pertinere possunt ad quartam speciem qualitatis que est forma ⁊ circa aliquid constans figura. quia hi⁹ species non nisi in rebus corporalibus reperiuntur. nec proprie potest pertinere ad primam speciē que est habitus ⁊ dispositio. q̄ in ipsis angelis ex frequenti intelligere non aggeneratur in eis habitus uel dispositio. sicut nec in oculo ex frequenti videre non aggeneratur habitus. oculus enim nisi per accidens ⁊ ex infinitate oculi ex se uel ex virtute visiua in eo existente determinatur sufficienter ad eliciendum actum videndi. in eliciendo enim talem actum non habet illaz difficultatē quā habet manus in citharizādo. que non habilitatur per uerbum faciet talem actum. sic ⁊ intellect⁹ angeli per species quas habet apud se determinatur ut ſm imperium uoluntatis eliciat intelligēdi actuz. vnde sicut naturaliter habet illas species cōgregatas ita ex natura sua determinatur ad eliciendum talem actum nec indiget alio habitu uel dispositione. Restat ergo q̄ hi⁹ intellectiones uel pertineāt ad secundam speciem uel ad tertiam. non autem pertinent ad secundam. quia secunda dicit magis potentiam ⁊ idoneitatez. tertia vo magis actū ⁊ perfectionez. ⁊ quia hi⁹ intellectiones sunt ipsi actus perfectiones ad tertiam speciem pertinebūt ⁊ possunt dici passiones quedam. non autem dicunt passiones siue passio ſm q̄ passio est predicamentum. sed ſm q̄ passio dicit quandam qualitatem ex passione illata. imaginabimur q̄ angelus per uoluntatem suam mediante specie intelligibili causat in suo intellectu intellectionem ita q̄ ipsa intellectio angeli est quedam qualificatio sue potentie intellectiue. prout hi⁹ potentia est aliq̄d passa a uoluntate mediante specie intelligibili. ⁊ quia sicut angelus per uoluntatem causat in sua uoluntate uolutionem. propter quod uolutio angeli nihil est aliud q̄ quedam qualificatio uoluntatis angelice prout huiusmodi uoluntas est aliquid passa ab intellectu. nam ⁊ uoluntas intellectum mouet ⁊ intellectus uoluntatem. aliquam enim qualificationem suscipit intellectus cum mouetur a uoluntate. quia uoluntas mouet omnes potentias ad exercitium sui actus. ⁊ aliquam qualificationem suscipit uoluntas ut mouetur ab intellectu. intellectus enim mouet uoluntatem non mouendo ad executionem actus quia hoc est p̄prium uoluntatis. sed ostendendo uoluntati obiectū. quia bonum apprehensum est motiuum uoluntatis. tales autē qualificationes cuiusmodi sunt intellectiones ⁊ uolitiōes angelice ⁊ potissime ille que cadūt sub tempore passiones quedā dici possunt. quia non sunt mansiue. si autem sit aliqua intellectio semper mansiua sicut intellectio uel visio diuine essentie. quia ab illa nunq̄ angeli decidunt. uel sicut est intellectio suiipsius. quia semper angelus se intelligit. tales itellectiones ut semper mansiue sunt nō mensurat tempus nec de hīs currit questio nostra. intellectiones ergo angelice que mensurantur tempore pertinent ad tertiaz speciem qualitatis. ⁊ tempus qui est numerus talium intellectionum sibi succedentium ſm prius ⁊ posterius ad eādem speciem pertinebūt. declaratum est ergo in quo predicamento sit tempus q̄ō mensurat operationes angelicas. quia est in predicamento qualitatis. ⁊ ostensum est in qua specie reponatur.

Ad primū dicenduz. q̄ ut patuit hi⁹ tempus q̄ō mensurat intellectiones angelicas est in tertia specie qualitatis in qua specie sunt etiam ipse intellectiones. ⁊ cum arguitur. quia in tertia specie est passibilis qualitas que passionem infert ⁊ passio que ex passione infertur. dici debet q̄ intellectiones sunt quedam passiones ex alīs illate ut

ex alio extrinseco sed ex alio intrinseco. sunt enim tales intellectiones in intellectu angeli. ut ex ipsa sba angeli que est presens suo itellectui uel ex uolutate mediate spe itelligibili que siue cando tale actu supplet vice obi. Suba aut angeli. spes intelligibilis z uolutas ei⁹ sunt aliqd itrinsecu ipsi angelo. imo no solum intellectione nali. sed et intellectione supernali est entia diuina intima ipsi angelo etia magis q̃ angelus sibi causans itellectione suiipsius in intellectu angelico. ppt qo apparet quo itellectiones ageli sut quedam qualificationes z possut dici passiones quedam. ¶ Ad secoz dicedu: q no ois q̃litas bet aliqd ptrariu. ppter qo no opz si intellectiones ille no hnt cotrariu q non sint in predicameto q̃litatis. uel possumus dicere q ille itellectiones que tpe mesurant ppter quas est qo hec introducta. quedam modu ptrarietatis hnt adinuicez eo q no possint sil' ee in eode. cu eni angelus per uolutate se couertit sup vna spem z cat in intellectu suo aliqua vna itellectione. no pot sil' se puertere sup aliam spem z care alia intellectione. ppter qo tales intellectiones modu oppositiois hnt adinuice. qz no pot intellectus angelicus sil' plurib⁹ intellectionib⁹ iformari. no pot sil' se couertere sup plurib⁹ spebus ut actu iformet intellectus ei⁹ plurib⁹ spebus. ¶ Ad tertiu dicedu: q angeli possut dici q̃les fm intellectiones suas. qz ipsa intellectio in eis est quedam q̃lificatio itellectus eoz. z qz illud tps est in eode predicameto cuz ipsis itellectiob⁹. pns est q etia fm tale tps dicatur quales. ¶ Ad quartu dicedu: q no q̃libet respectus ponit re in predicameto relonis. naz z scia hz quedam respectu ad scibile no tn est in predicamento relonis: sed q̃litatis. sic lz in tpe sit quida mot⁹ respectiuus. ille tn respectus est relo fm dici. no ponit tps in predicamento relonis. sz opz tps poni in predicameto fm suu fudametu. io tps nrz qo fundat in ptinuo est in predicamento quatitatis. tps aut agelicu qo fundat in itellectionib⁹ z in qualitatib⁹ est in predicameto q̃litatis. Ad formam arguedi dici oz q tps aliqo est in predicameto relatiois qn eentialr dicit ipm respectu. tps aut illo no dicit eentialr ipm respectu. sz hitudine quada cui copetit qda respectus qui est relo fm dici. Est eniz hec gnalis regula. q relatiua fm ee dicut ipsuz respectuz relatiua fm dici dicut re cui copetit talis respect⁹ alias. ¶ Ad qntu dicedu: q tps nrm mesurat alterationes que sut in predicameto q̃litatis. sz hoc no est per se z pmo. nec tps nrm fundat in motu alteratiois ta q̃ in sbo. nec est ide maliter q mot⁹ alteratiois. sz est ide malit q mot⁹ celi z est ide realr q mot⁹ celi. qui est qd cotinuu. io rone illi⁹ mot⁹ tps nrm est in predicameto quatitatis. z est qd cotinuu. io dr in. 5°. meta. q motus est quatitas z tepus ppter motu. q q̃liter itelligedu sit declaratu est in solutione gnali. no est ergo sile de tpe nro z de tpe angeloz. qz tps nrm no fundat in re que sit q̃litas sed in motu locali. sed tps angelicu fundat in ipsis opationibus angeloz que sunt qualitates quedam. io illud tps est in predicameto qualitatis. Ad formam aut arguedi. dicedu q tps nostruz sic mesurat mot⁹ qui sut in genere qualitatis q no est ide realr cu aliquo tali motu. io no est in predicameto q̃litatis. sz tps agelicu mesurat motu qui est in genere qualitatis. ut successione itellectionu z est ide realr cu tali motu. ¶ Ad sextuz dicedu: q cu simplici⁹ dicit q tps fm se est qd q̃tu itelligedu est de tpe nro tps eni nrm est qd q̃tu fm se. i. fm suu fudametu. qz fundat in re quata z in re ptinua. tps aut angelicu no est q̃tu fm se. i. fm suu fudametu. qz no fundat in re quata. nec in re cotinua. sed in re quali ut in intellectionibus angelorum que sunt qualitates quedam. ¶ Ad septimu dicedu q tps angelicu reponit in predicamento per opatiões angeloz no put opatiões ille sut in predicameto actiois. sed put in eis repit quida motus. z put reducunt ad gen⁹ qualitatis. io tps illo in genere qualitatis reponit. ostedim⁹ eni supza. q motus z successio que repit in talibus opatiobus ad genus qualitatis reducunt. ¶ Ad octauu dicedu: q te pus nrz fundat in motu ubi est qd q̃tu z ut numerat fm pus. z posteri⁹. io est in predicameto quatitatis. sed tps illud angelicu no fundat in opatiõe angeli ut est in predicameto actiois sz ut ptinet ad predicametu qualitatis. io tale tps no est in predicameto actionis sed qualitatis. ¶ Ad nonu dicedu: q tps illud no se hz ad tps nrz sicut opatio nra ad opatione angeli. qz tps illud fundat in ipsis opatiob⁹ angeloz. sz tepus nrm no fundat in opatiõe nra: sz in motu celi. ¶ Ad decimu dicedu: q no est sile de motu locali respectu tpis nri. z de motu angeloz respectu illi⁹ tpis. nam mot⁹ localis siue mot⁹ celi in quo fundat tps nostru est in predicameto ubi. tps tn nrz no fundat in motu celi fm q talis mot⁹ est formalr in predicameto ubi. sed fudat in eo put talis mot⁹ est materialit qd q̃tu numerat⁹ per pus z posteri⁹. io tep⁹ nrz no e in eode predicameto cu motu celi formalr. sed est in eodem predicameto cu motu illo maliter. sed in predicameto quatitatis in quo tepus nrm est formaliter est motus celi maliter. sed tps angelicu fudat in motu accepto fm opatiões angeloz. put talis mot⁹ est in predicameto qualitatis formalr. est eni numer⁹ illaz opationu put sut quedam qualitates sibiinuicem succedetes. ideo tepus illud etia formaliter est in predicameto q̃litatis. Et hec de mesura angelorum dicta sufficiant.

¶ Incipiunt questiones domini Egidij Romani. De cognitione angelorum.

Questio est. Utru angelus itelligat seipsum per eentiaz sua. z videt q no: qz si aliqua ca est ppter qua angelus itelligat seipsuz per eentia sua: erit illa qua assignat auctor in libro de causis: ut qz in itelligetia sut sil' intellect⁹ z itellectu. sed hoc est et in aia nra. qz ibi sut sil' itellect⁹ z intellectu. sed hoc no obstate aia nra no itelligit se per eentia sua. imo fm phm in tertio de aia. itellect⁹ noster sic seipsu cognoscit sic. s. cognoscedo alia: z per spes alioz. ¶ p̃. intelligetia itelligit seipsaz per itelligetia sua. sed itelligetia sua no est eentia sua. sed est sua potetia uel sua opatio. g̃ ꝛc. ¶ p̃. si aliq ca esset quare itelligetia itelligeret se per eentia suaz eet hec ca. qz eentia sua est qd itelligibile in actu. sed angelus supioz est magis qd itelligibile in actu q̃ angelus inferioz. cu ergo angelus supioz no intelligat ab inferiori per eentia sua. ¶ p̃. act⁹ cofozmat ei q est ratio agedi ut calefactio pformat calori. z est eiusde rois cu ipso. nihil est enim alio calefactio q̃ calor ipressus calefactibili. Si ergo sba angeli esset ro intelligendi ipsi angelo. tuc intelligere angeli esset eiusde ratiois cu sba eius. z intelligere eet ei sbale. imo nihil esset aliud tale itelligere angeli q̃ ipsa substantia angelica impressa intellectui ei⁹. sed hoc nullus diceret. g̃ ꝛc. ¶ p̃. in omni qo est citra pmu differt qo agit z quo agit. ergo differt qo intelligit z quo intelligit. sed ipa substantia est qo intelligit. ergo no est quo intelligit. ¶ p̃. sicut habere calore hoc est calere sic hic eentiam hoc est ee. Si ergo eentia eet ro itelligedi idem

esset habere essentiam ꝛ intelligere. sed habere eēntiam est idez ꝙ esse. ergo idē esset ibi intelligere ꝛ esse qō est inconueniēs. ¶ Ꝑ. intellectus angelicus intelligit alia a se per spēm. spēs ergo informās intellectū angelicū est quasi qō dā organū ipsius intellect⁹ iuuāns ipsuz ad intelligēdū. Si ergo essentia in angelo esset rō intelligēdi seipsum. ipsa essentia esset organū potētie qō nullus diceret cum sit ecōtrario. qz potētia est organū eēntie. ¶ Ꝑ. qō est in potētia ad aliquid: nō determinat ad actū nisi iformet aliqua specie. si ergo intellectus angelic⁹ determinat ad actū ꝛ reducit in actū per eēntiā angeli. opz ꝙ ipsa eēntia angeli sit perfectio potētie intellectiue ꝛ informet intellectū eius. sed hoc nullus diceret ꝙ eēntia nō est pfectio potentie. imo magis ecōtrario. potētia pficit eēntiam. g̃ ꝛc. ¶ Ꝑ. visio est ipsa spēs visibilis. ut vult Aug⁹ in 11° de trinitate. Si ergo eēntia angeli eēt ratio intelligēdi sicut spēs visibilis est rō vidēdi. sicut visio est ipsa spēs. ita itelligere angeli eēt ipsa spēs angelica. ¶ Ꝑ. si angelus intelligeret se per eēntiā suaz semper se intelligeret. ergo nihil aliud intelligeret qō est inconueniēs. ¶ Ꝛn ꝓrariū est qz de⁹ itelligit se ꝛ oia alia per eēntiā suā. intellect⁹ nr̄ intelligit alia ꝛ se per spēs aliorū. angelus ergo qui est in medio mō se habebit. intelliget ergo se per eēntiā suā. alia vō per spēs alioz. ¶ Ꝑ. intellectus noster est potentia pura in genere intelligibilium. ideo nullus actus potest ab eo ꝓgredi nisi informetur specie. sicut nec materia prima potest aliquē actum efficere cum sit potentia pura in genere essentialiū. ergo cū intellectus angelicus non sit potentia pura intelligibiliū aliquis actus ꝓgredietur ab eo absq; eo ꝙ iformet aliqua specie. sed sufficit ibi sola sba presentie ei⁹. ille ergo act⁹ illicit⁹ a potētia per solā presentiā sbe ducet in cognitionē ipsius sbe. Angelus ergo intelligit se per eēntiaz suā. qz pōt elicere actū itelligēdi seipsum per solā presentiā sbe ei⁹ absq; iformatiōe alteri⁹ spēi. ¶ Ꝑ. in libro de causis ꝓpositiōe. 15. dī ꝙ oīs sciēs eēntiā suā ꝛ rediēs ad eēntiā suā reditiōe cōpleta. sed reditio cōpleta est ab eodē in idē per idem. sed angelus intelligit eēntiam suā. ergo istud itelligere eēntiā est ab eodē in idē per idē. erit ergo ab eēntia in essentia per eēntiaz. ¶ Ꝑ. ꝫ augustinū. 14. de trini. c. 4. aīa intelligit seipsaz qz presto sibi est. ergo multomagis ā gelus. sufficit ergo sola p̄sentia suipsi⁹ ad intelligēdū seipsum. non ergo requiritur ibi alia species.

Respondeo dicendū ꝙ in hac questione aliquid suppōitur ꝛ aliquid queritꝫ. Supponitur enim ꝙ angelus intelligat essentiā suam. ꝛ queritur de modo istius actus intelligendi eius. id autē qō supponitur: rationabiliter supponitur. Nam cum angelus sit forma separata a materia. oportet ꝙ sit nature intellectualis. sua ergo operatio est intelligere. Rursus ex eo ꝙ angelus est quid imateriale nō solum habem⁹ ꝙ sit nature intellectualis. ꝛ ꝙ eius ꝓpria operatio sit intelligere. sed etiā habem⁹ ꝙ per suā operationē est ad se conuersiuus. qz ut ꝓbat ꝓclus. omne incorporeū ꝛ omne immateriale est ad se conuersiuū. ꝛ ecōuerso. omne ad se cōuersiuum est incorporeū ꝛ immateriale. Si ergo ꝓpria operatio angeli est intelligere. ꝛ ipse per suā operationem est ad se conuersiuus. oportet ꝙ intelligat seipsum. Dubiū ergo est de modo intelligendi qualiter actus intelligendi qui terminatur ad substantiam angeli egrediat ab ipso angelo. ergo cū questio sit de actu intelligendi ꝛ nostra cognitio incipiat a sensu. oportet nos videre qualiter se habet actus sentiēdi. hoc ergo modo procedemus in hac questione. qz primo inuestigabimus quomodo se habeat in sensu exteriori. Secundo quomodo in sensu interiori. Tertio ea que videmus in sensu adaptabim⁹ ad intellectum. ꝛ per hoc patebit quomodo angelus se itelligat per essentiā suā. Quarto ad maiorē declarationem ꝓpositi adducemus rationes hoc ꝓbantes ꝙ angelus nō indigeat alia specie ad intelligenduz seipsum. sed intelligat se per essentiā suam. Quinto ꝛ ultimo ꝓpter solutionem argumentorum que facta sunt uel que fieri possent. declarabim⁹ ad quid deseruit ꝛ qua re requiritur species intelligibilis ad eliciendū actuz intelligendi. ¶ Ꝓpter primū sciendū ꝙ sensus exterior ut visus: audit⁹: ꝛ quilibet alius sensus recipit speciez ab ipso sensibili. ꝛ ipsa speciez recepta in sensu a sensibili est ipsa sensatio siue est ipse actus sentiēdi. ut ipsa spēs visibilis recepta in oculo est ipsa visio. ꝛ ipsa species scilicet recepta in auditu est ipsa auditio. ꝙ aūt sic sit cōcordat dictū augustini ꝛ phi. ꝛ etiā ipa rō que hoc ostēdit. Augustin⁹ enim in decimo de trinitate. capitulo scō. ait ꝙ ipsa visio nihil aliud est ꝙ sensus informatus ex ea re que sentit. sed sensus iformat specie rei sensibilis. ipa ergo spēs rei visibilis impressa in oculo est visio. Illud etiā augustinus eodē libro ꝛ capitulo. ait ꝙ imago corporis que videt ipse se sēsui est visio. hoc etiā cōcordat cū dictis phi. Philosophus eni in scō de aīa in capitulo de sensu cōmuni. vult ꝙ vidēs sit tanꝙ coloratū. inuit etiā ibi ꝙ visio sit quedā coloratio. ꝛ in eodē capitulo. vult ꝙ idē sit auditio ꝙ sonatio. ipsa ergo spēs soni impressa auditui est ipsa auditio. Naz nihil est aliud sonatio ꝙ species soni impressa alicui passibili. sed si idem est auditio ꝙ sonatio ꝛ ꝙ species soni impressa auditui. idem erit visio ꝙ coloratio ꝛ ꝙ species coloris impressa visui. hoc etiam concordat rationi. qz idem est actus sensibilis ꝛ sensus. idem erit actus coloris visibilis ꝛ ipsius visus ut sonant uerba philosophi in illo capitulo preallegato. cum ergo actus coloris visibilis nihil sit aliud ꝙ speciez coloris imprimere ꝛ nihil sit aliud ꝙ colorare. actus ipsius visus nihil erit aliud ꝙ speciem coloris recipere ꝛ colorari. ꝛ qz actus visus est ipsa visio. bene dictū est ꝙ visio est ipsa coloratio. uel est species coloris impressa visui. Actus ergo sensus exterioris nihil est aliud ꝙ impressio facta sensui a presentia exterioris sensibilis. sed si sic dicim⁹ qō credimus bene dictū. videmur obuiare cōmunib⁹ dictis ꝛ etiam hȳs que nos ipsi aliquādo diximus. cōmuniter enim dicitur ꝙ ex specie impressa oculo causat visio. idem autē non causat seipsum. ipsa ergo visio non erit species informās oculum sed erit effectus eius. Rursus actus non videt ꝙ sit idem ꝙ forma. sed est aliquid a forma egrediens. visio ergo nō est ipsa species visibilis. sed est aliquid egrediens ab hi⁹ specie. Ampli⁹ si visio esset idē ꝙ ipsa spēs impressa. ergo ubi cūq; esset species impressa esset ibi visio. hoc autem est falsuz. qz in aere est semp impressio speciei non tamen est ibi visio. Sciendum ergo ꝙ licet sit idem visio ꝙ species impressa fm rez. ut ostendimus per Augustinum ꝛ per philosophū ꝛ per rationem. non tamen est idem fm rationez. sed impressio speciei est ex parte agentis. sed ꝙ illa species impressa sit visio est ex parte passi. Sicut ergo idē fm rem est actio ꝛ passio ut probat phs in tertio phisicorum. ꝛ tamen hoc non obstāte passio dicit esse effectus actionis. ut ait actor ſex principiorum. sic idem est realiter visio ꝛ

ſpēs impꝛeſſa ꝛ tñ viſio eſt effectus ſpēi. ꝛ ideo ſic loquimur. Nam nō ꝙ patiēs patitur ideo agēs agit: ſed econuerſo. qꝛ agēs agit ideo patiēs patit. Ratio ergo cauſe ſumit ex agēte. ratio effectus ex paſſo. ideo paſſio que ſumit per cōparationem ad paſſum dicit effectus actionis. que ſumitur per cōparationem ad agēs dicitur cauſa actionis ꝛ effectus. In talibus ergo eſt quidam modus cauſalitatis: ut ſicut idem aliter ꝛ aliter cōſideratum eſt ꝑus ſeipſo. ſic idem aliter ꝛ aliter cōſideratum habet quēdam modum cālitatis reſpectu ſuiipſius. eadē enim res ut eſt ab agēte hēt quēdā modū cauſalitatis reſpectu ſuiipſius ꝓout recipit in paſſo. aliud eſt aūt loqui de aliqua materia communiter. ꝛ aliud eſt materiā illaꝫ ſpecialiter ꝓtractare. Cōmuniter enim loquēdo dicem⁹ ꝙ a ſpecie impꝛſſa oculo ꝓcedit viſio: ꝛ ꝙ illa ſpecies eſt cā viſionis: qō ita vificat ac ſi diceret ab actione ꝓcedit paſſio ꝛ actio eſt cā paſſionis: ſed cum hāc mām ſpecialiter ꝓtractamus dicemus ꝙ idē eſt realr ſpēs impꝛſſa ꝛ viſio. ſicut idem eſt realiter actio ꝛ paſſio. Qō vo poſtea addebatur ꝙ actus nō eſt idem ꝙ fozma: ſed eſt aliquid a fozma ꝓgredens. ideo viſio nō eſt ipſa ſpecies ſed eſt aliquid a ſpecie emanans. dici debet ꝙ omnis actio ꝛ omnis actus eſt aliqua fozma: uel cōpleta uel incompleta: uel manēs in agēte: uel tranſiens in paſſum. naꝫ omnis actio eſt aliqua ꝑfectio: ut ſi eſt actio tranſiens eſt ꝑfectio paſſi: ſi eſt actio manens eſt ꝑfectio agētis ꝛ qꝛ perfectio non pōt eē materia nec cōpoſitū: oportet ꝙ oīs ꝑfectio habeat rationeꝫ fozme. omnis ergo actio qꝛ eſt quedam ꝑfectio eſt quedaꝫ fozma. viſio ergo cuꝫ ſit ꝑfectio virtutiſ viſiue realiter eſt fozma exiſtens in tali virtute. Inquiras ergo ꝛ ꝙquiras non inuenies in virtute viſiua aliam fozmā ꝙ ſpeciem impſſam a viſibili. Hm rōnem ergo poteſt differre ꝛ differt viſio ab illa ſpecie. realiter tamen eſt idez ꝙ ipſa ſpēs ꝛ nō ſoluz in hoc ſed vniuerſaliter ꝛ ubiq; ſemper loquēdo de actione que eſt idem ꝙ paſſio. actio ꝛ paſſio ſunt idem ꝙ fozma impſſa paſſo. Sic ꝛ tertio addebat. ꝙ ſi idem eſſet viſio ꝙ ſpecies illa impſſa: tūc in aere eēt viſio qꝛ eſt ibi impꝛeſſio ſpeciei de leui ſoluit. nam ꝙ talis impſſio ſit viſio in oculo ꝛ non in aere ſumenda eſt ratio ex parte paſſi. Similiter enim ꝓmit ſpecies ſoni in aere exteriori ꝛ in aere qui eſt edificatus in auribus noſtris ꝛ qui eſt nobis connaturalis. ꝛ tamen impſſio ſoni in aere exteriori ſic eſt ſonatio ꝙ nō eſt auditio: qꝛ non eſt ibi virtus auditiua percipiēs impſſionem illam. ſed impꝛeſſio ſoni facta in aure uel in aere nobis cōnaturali eſt ſonatio ꝛ auditio. qꝛ eſt ibi virtus auditiua percipiēs impſſionem illam. ſic etiaꝫ hoc videmus in tactu: ꝙ homo ſtās lōge ab igne calefit ab eo ꝛ ſentit calorem eius. ille ergo caloꝛ non peruenit ad te niſi mediante aere. oportet igit ꝙ aer eodem modo immutet ſicut immutaris ꝛ tu. ꝛ tamen aer ille nō ſentit immutationeꝫ illam. immutatio ergo illa in aere ſic erit impꝛeſſio ſpēi ꝙ non erit ſenſatio aliqua: ſed in tactu ipſa impꝛeſſio ſpeciei infozmans ſenſum erit ipſa ſenſatio ſenſus. Dicamus ergo ꝙ caloꝛ immutat aerem ꝛ tactū: coloꝛ immutat aerē ꝛ oculū. ꝛ qꝛ tactus mutatus ſentit: ꝛ oculus immutat⁹ ſentit: aer aūt imutatus nō ſentit. ideo imutatio oculi ſic eſt ſenſatio ꝛ impſſio ſpēi in oculo. ſic eſt idē ꝙ viſio. ꝙ imutatio aeris nō eſt ſenſatio: ꝛ ex impꝛeſſione ſpēi in aere nō fit ſenſus. ꝛ qō dictū eſt de viſu intelligeduꝫ eſt de tactu ꝛ de quolibet ſenſu. Si igitur poſſemus ita declarare ꝛ videre ꝑfectiones: ꝛ immutationes rerū ꝛ etiā ipſas res imutatas: ſicut videꝛent intelligētie. videremus ꝙ in imutatione aeriſ eſt aer imutatus ꝛ eſt ſpēs impſſa. ꝛ qꝛ aer imutat ꝛ paſſus nihil habet plus ꝙ haberet añ imutationem: niſi ſpēm impſſam. ꝛ ſenſibile imutās nihil plus facit niſi qꝛ ipꝛimit ſpēm. cū ergo ſit ibi actio ꝛ paſſio ꝛ tamen nihil cernit ibi aliō niſi qꝛ impꝛimit ſpēs: opꝫ ꝙ actio ꝛ paſſio idē ſit realiter ſpēs impſſa. in imutatione ergo aeris videremus duo. aerē imutatū: ꝛ ſpēm impſſam. ſed in imutatione oculi videremuſ tria. videlicet oculū imutatū: virtutē quādam viſiuā ꝑficiētē oculū ꝛ ſpēm impſſam oculo hñti talē virtutē. ꝙd ergo hēt amplius oculus imutatus ꝙ ante imutationē nō virtutē viſiuā qꝛ illā hēbat ꝑus. ſed ſolā impſſionē ſpēi. Sīc ergo qꝛ in aere imutato erat actio ꝛ paſſio: ꝛ tamen nihil erat ibi plus realiter ꝙ ſpēs impſſa. ideo arguemus ꝙ nihil eſſet realr aliud actio ꝛ paſſio ꝙ ipſa ſpecies. ſic qꝛ in oculo immutato actio ſenſibiliſ ꝛ paſſio ſenſus ꝛ viſio. tamen qꝛ nulla res alia eſt in oculo poſt immutationem ꝙ ante niſi ſola ſpecies ſenſibilis impꝛeſſa: oportet ꝙ actio ſenſibilis ꝛ paſſio ſenſus ꝛ viſio ſit realiter idem ꝙ illa ſpēs. Judicat ergo oculus de viſibili per ſpēm impꝛeſſam de quo non iudicat aer: non qꝛ viſibile aliud impꝛimit in oculo ꝛ aliud in aere: ſed illa immutatio que in aere non eſt viſio: qꝛ non eſt ibi virtus viſiua. in oculo eſt viſio ꝓpter virtutem viſiuaꝫ ibi exiſtētem. Ideo Auguſtin⁹ ait. xj⁰. de trini. ca⁰. 2. ꝙ viſio ſignit ex viſibili ꝛ videte. qō ſic uerificat. nam idem eſt viſio ꝙ ſpecies impſſa: uel ꝙ impꝛeſſio ſpēi. Sed ꝙ talis impſſio dicatur viſio hoc nō ſolum eſt ex viſibili: ſed etiā ex vidente. ut qꝛ impꝛeſſio illa recipit in paſſo tali ut in vidente. Si enim reciperet in paſſo alio non vidēte ut in aere iam non eēt viſio. Magnā diſgreſſionem fecimus a ꝓpoſito plus ꝙ queſtio tacta requirat. tamē qꝛ bonum eſt ſcire, quid eſt actus ipſius ſenſus. dilatauimus nos in aſſumpta materia. Ad queſtionē autem pñtem tñ ſcire ſufficiat ꝙ actus ſenſus exterioris eſt ſpecies impꝛeſſa uel impꝛeſſio ſpeciei facta in ſenſu ad pſentiam ipſius ſenſibilis. ¶ Uiſo quid ſit actus ſenſus exterioris qō dicebat ꝓmo declarādum. reſtat videre ꝙd ſit actus ſenſus interioris qō ꝓponebat ſecūdo declarādum. Scienduꝫ ergo ꝙ imaginatio uel fantaſia uel extimatiua quam ꝙdam appellāt cogitatiuā ſenſibilem ſenſus interioꝛ dici pōt. utrum autem oia iſta ſint vna virtus uel plures virtutes non eſt pꝛeſentis ſpeculationis. expimur enim in nobis ꝙ ſenſus particularis exterioꝛ iudicat de obiecto ſuo: tamē non directe iudicat de actu: nec iudicat de differētia obiecti ſui ad alia obiecta: ut oculus non iudicat differentiaꝫ coloris a ſapore. ſed ſenſus cōmunis plus habet quia non ſolū iudicat de obiectis exterioribus: ſed etiā iudicat differētias omniū illoruꝫ obiectorū. etiam iudicat de actibus ipſorum ſenſuū: tamē nihil deficit: ꝺa non pōt ſentire nec eſſe in actu ſuo niſi pſentibus ſenſibilibus. imaginatio autē que eſt ſenſus interioꝛ plus hēt qꝛ eſt in actu ſuo abeūtibus ſenſibilibus. expimur etiā in nobis ulteriorē interiorē ſenſum: qui nō ſolum eſt in actu ſuo abeuntibus ſenſibilib⁹. ſed cōponit vnā ſpeciem ſenſibilē cum alia: ut qꝛ vidimus montem: ꝛ vidimus aurum: nō pꝛeſente monte: nec pſente auro: fingimus in nobis mōtem aureum: ꝛ nunq; vidimus aureum montem. Uirtus autem que hoc facit uocata eſt fantaſia. Dicunt enim quidam non eandem eſſe cum imaginatione. Quidam vo aiunt ꝙ eſt vna ꝛ eadem virtus habens diuerſa officia. ultra etiam hoc eſt in nobis cogitatiua: ſenſitiua: uel extimatiua: que

non solum apprehēdit species sensibiles: sed etiam intentiones sensibilium. apprehēdit enim quid amicabile et q̄d inimicabile. utrū enim oia ista sint vna virtus: nō refert ad pn̄s. sufficiat enim nūc scire q̄ est aliquis sensus interior qui est in actu absentib⁹ sensibilib⁹. vñ et phūs in. 2. de aia. in ca°. de sensu cōi. ait q̄ absentibus sensibilibus insunt sensus et fantasie. qō exponēdū est de sensu interiori. igit̄ q2 sensus iterior pōt eē in actu absente sensibili opz q̄ sit ibi aliud loco sensibili. quia nunq̄ sensus fit aliq̄d in actu nisi per aliq̄d impssum a sensibili: et q2 sensibile nō est ibi pn̄s per seipm: opz q̄ sit ibi per suā spēm. et ideo ponim⁹ memoriā in pte sensitiua que est thesaurus spērū sensibiliū: a q̄bus fit impressio in ipso sensu iteriori. Dicemus ergo q̄ sicut se hēt res sensibilis extra ad sensum exteriorē: sic se hēt ad sensum interiorē. Sicut ergo nihil est aliud actus sensus exterioris nisi spēs impssa uel impssio spēi facta ad pn̄tiā sensibilis in sensu exteriori: sic nihil est aliud act⁹ sensus iterioris nisi impssio quedā facta ad p̄sentiā sensibilis i memoria exn̄tis. et ista est snia Aug. 11. de trini. ca°. 9. qui vult q̄ ita se habeat memoria ad actiē cogitātis: sicut se hēt corp⁹ exn̄s in loco ad ipsum sensum exteriorē. Ad actū ergo sciēdi si est sensibile p̄sens nō req̄rit alia spēs nisi illa que est ipsa sensatio ul̄ que est ipse act⁹ ipsius sensus. sed si nō est sensibile p̄sens req̄rit spēs aliq̄ que suppleat vicē pn̄tie sensibilis sic ergo est in sensu q̄ qn̄ est pn̄s sensibile ad hoc q̄ fiat sensus in actu nō req̄rit alia spēs p̄ter illā que est ipse act⁹ ut appet in sensu exteriori. qn̄ aūt nō est pn̄s sensibile p̄ter ipm actū sentiēdi req̄rit aliq̄ spēs que suppleat vicē pn̄tie sensibilis a qua causet̄ talis act⁹ ut apparet in sensu iteriori qui absente sensibili nō fit i actu nisi per spēm exn̄tē in memoria. ¶ Ostēso quō se habeat ad actū sensus exterior: et quō sensus iterior possum⁹ oia ista adaptare ad intell'm. et si dubiū hēbit in intellectu nr̄o: nō hēbit dubiū in itell'u angelico: de quo est qō nr̄a mota. sed anteq̄ hāc adaptationē faciamus ponamus q̄ sensibile positū. hic enim ponim⁹ q2 intellect⁹ est ad se cōuersiuus. quātū enim spectat ad ppositū: possum⁹ hoc ponere. hoc ergo posito si quereret quō sensus cognoscat sensibile patet q̄ sufficit sola p̄sentia sensibilis ad hoc q̄ fiat sensus in actu: nec req̄rit ur ibi alia spēs nisi illa que est ipse actus sentiēdi: uel que est ipsa visio. hūs itaq̄ plibatis dicem⁹ q̄ itell'us quātū ad aliquē actū assimilat̄ sensui exteriori: qui fit in actu ad solā pn̄tiā sensibilis. quātuz vō ad aliquem actū assimilat̄ sensui iteriori qui cū fiat in actu absente sensibili: opz q̄ sit ibi aliq̄ spēs supplēs vicem pn̄tie sensibilis: que spēs ita se hēt ad actū sensus interioris: sicut ipm sensibile pn̄s se hēt ad actū sensus exterioris. Nā itell's aliq̄ obta hēt q̄si pn̄tia ut seipz et ea que sunt in ipso. aliq̄ vō q̄si absentia ut ea que sunt extra ipsum. In cognitione ergo obtoz pn̄tiū se hēt q̄si sēsus exterior qui cognoscit pn̄te sensibili. In tali ergo actu itell'us nō idiget alia spe sed sufficit ipsa pn̄tia ipsi⁹ in telligibilis ad hoc q̄ cāet act⁹ itelligēdi in ipso itell'u. hoc aūt plane vult Aug⁹ de aia nr̄a et de hūs que sūt in ea. Naz. 14. de trini. ca°. 4. vult q̄ aia se cognoscit q2 sibi est pn̄s. et eodē li°. ca°. 3. vult q̄ ita se hēant ea que sunt in memoria cōstituta ad ipsam itelligētiā: sicut se hēt corp⁹ in loco ad ipm sensum. sicut ergo ad solā pn̄tiā corpis cātur in nobis act⁹ sentiēdi: nec indigemus alia spe exquo est ipm corpus pn̄s sicut videntur sonare vba Aug. ita ad solā pn̄tiā sūe a se et eoruz que sunt in ipsa cātur in nobis act⁹ intelligēdi quo aia intelligit se et ea que sunt in ipsa. Aduertēdū tn̄ q̄ cuz dicimus q̄ in sensu exteriori ut in visu sufficit p̄sentia corpis: nec req̄rit alia spēs: nō itelligimus q̄ corpus ipm nō imprimat suā spēm in oculo. sed illa spēs impssa est idē q̄ act⁹ videndi et idē q̄ visio. sic ēt h3 Aug^m ab ipsa sūa aie et ab hūs que sunt in aia cātur aliq̄d in ipso itellu qō est idē q̄ act⁹ itelligēdi. ergo qn̄ dicim⁹ q̄ qn̄ est pn̄tia rei itelligibilis nō req̄rit ibi alia spēs: i telligim⁹ de spe que sit differēs ab actu. et si dubiū habēt que dicta sunt in ipsa aia nr̄a: pp hoc q̄ itellectus nr̄ est potētia pura in gn̄e itelligibiliū nō hēt dubium in ipso angelo qui est q̄d actu in tali gn̄e. ipsa ergo nā angelica que est actu itelligibilis: exquo est pn̄s suo intellectui nō req̄rit ibi aliā spēz. sed ad solā pn̄tiā talis itelligibilis cātur in ipso itellu angelico act⁹ itelligēdi quo itelligit seipm et sūam suā: act⁹ ergo itelligendi q̄ angelus itelligit se et ea que sunt in eo assimilat̄ actui sensus exterioris qui fit ad solā pn̄tiā obti. sed act⁹ intelligēdi ei⁹ quo itelligit que sunt extra ipsam assimilat̄ actui sensus iterioris. sic eni sensus iterior qn̄ sentit absentib⁹ sensibilib⁹ opz q̄ hēat spēs illoz sensibiliū in memoria que suppleāt vices pn̄tie sensibiliuz. sic et ipse itellus angelicus qn̄ itelligit alia a se que nec sunt id qō ipse: nec sūt in ipso: opz q̄ hēat illorū spēs supplētes vicē pn̄tie ipsoz. cū ergo angelus intelligit alia obta extrinseca sunt ibi tria. videlicet potētia intellectiua: spēs itelligibilis: et act⁹ itelligēdi causat⁹ a spe supplēte vicē obti: ut q2 obm illud nō pōt ibi esse pn̄s per seipm: nec per seipm pōt cāre actū intelligendi est ibi pn̄s per suā spēm: et per hi⁹ spēz cāt hi⁹ actū. Si ergo angelus desineret actu itelligē tale obiectuz nō eēnt ibi nisi duo. videlicet spēs itelligibilis et potētia itellectiua. et sicut cū angelus intelligit alia oba extrinseca sunt ibi tria. pn̄tia spēi itelligibilis supplēs vicē pn̄tie obti. potētia itellectiua: et act⁹ itelligēdi. Sic cū itelligit sūam suā sunt ibi tria. non q̄ ibi sit p̄sentia spēi itelligibilis supplēs vicē pn̄tie obti. nā cū ibi sit ipm obm pn̄s nō req̄rit ibi aliq̄d qō suppleat vicē pn̄tie eius. erit ergo ibi ipsa pn̄tia obti siue ipsa sūa angeli que est pn̄s potētia itellectiua et act⁹ itelligēdi cātus in ipso intellu a pn̄tia obti uel a sūa angeli ibi pn̄te. Si ergo eēt possibile q̄ angelus aliq̄n desineret intelligē seipm sicut desinit itelligere alia. sicut desinēte actu itelligēdi alia nō sunt ibi nisi duo. videlicet spēs itelligibilis et potētia itellectiua. sic desinēte actu itelligēdi seipz nō eēnt ibi nisi duo. videlicet sūa sua et potētia itellectiua. nō ergo per aliā spēm intelligibilem dīntē ab actu itelligēdi sed per sūam suā seipz itell'it.

¶ Declato quō se hēt act⁹ in sensu exteriori: et quō iteriori. et adaptatis oib⁹ hūs ad itell'm uel ad actū intelligēdi. et declarato per hoc quō angelus nō per aliam spēm itelligibilē. sed per suā sūaz seipz intelligat. Ad maiorē declationē ppositi uolumus ad hāc ptez et ad hāc vitatē declarādā adducē aliq̄s rōnes. Ostēdemus eni triplici via sic eē: quā viā triplicem aliquo mō innuit actor de causis in ppōne. 13. videlicet in p̄pōne illa q̄ ois itelligētia intelligit eēntiā suaz. Pria via sumit̄ ex pte eoz que recipiunt in ipso angelo. 2ª ex pte nāe eius. 3ª ex pte act⁹ itelligēdi seipz. ¶ Pria via sic patet. Nā oē qō recipit̄ in aliquo recipit̄ p modū rei recipiētis. cū ergo ipse angelus sit nāe itellectualis: q̄cq̄d recipit̄ in eo recipit̄ ibi mō intelligibili. ipsa ergo nā angelica recepta in angelo est ibi mō itelligibili: ergo itelligit per seipsam: q2 si non itelligeret per seipsam nō eēt ibi mō itelligibili. sed idigeret aliquo alio quo fieret itelligibilis. hec aūt rō pōt aliquo mō hēri ex eo qō dicit̄ in cōmēto de cāis sup. ppōne

prefata.ubi sic dicitur.q intelligentia intelligit essentiam suam ⁊ reliquas res.q̄ que sunt in ea sunt ibi modo intelligibili.species ergo intelligibiles quia sunt in angelo modo intelligibili non intelligit angelus per alias species sicut etiam per suam substantiam q̄ est in angelo modo intelligibili nō intelligit angelus per aliā speciē. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex ipsa natura angeli.vnde actor de causis uolēs assignare modū quō angelus itelligat essentiā suā ait q ibi sunt sil' intellect⁹ ⁊ itellectū.phs aūt in 3° de aia magis expresse loquit in hac materia dicens q in separatis a materia idē est intellectus ⁊ qō intelligit.in reb⁹ eni materialib⁹ aliud est qō intelligit ⁊ aliud intellectus earuz. ut aliud est leo aliud intellectus leonis. Leo eni est ipsa res extra.sed intellectus leonis est idē q est in itellectu nostro quo leonez intelligimus. Leo ergo q̄ non potest per seipz esse in intellectu nr̄o nō est suus intellectus nec est intelligibilis per seipsum.sed habet aliquid aliud in intellectu nostro quo mediāte intelligitur qui dicit intellectus eius.sed si leo posset per seipsum esse in aia nostra per seipsuz itelligeret ⁊ ipse eēt suus intellectus.i.sui ratio itelligēdi.hoc est ergo qō phs ait in 3° de aia.q necesse est aut ipsa.i.ipsas res esse in aia nostra aut species earū.ipse aūt res nō sunt ibi.q̄ lapis nō est in aia sz spēs lapidis.tota ergo causa quare res iste sensibiles itelligunt a nobis per suas spēs est.quia ipse per seipsas nō possunt esse in aia nr̄a nec possunt esse presentes itellectui nostro.ex hoc ergo statim habet intētum.q̄ cū ipsa substātia angelica per seipsaz sit presens ipsi intellectui angelico.nō opz q sit ibi alia spēs.sic ergo patet uerū eē qō diximus. uerūtn ut ꝓsequamur uerba actoris de causis qui nō ait q ibi sit intellectus ⁊ intellectuz.sed q sunt simul. dicere possumus q aliq̄d boni latere pōt in hūs uerbis ut dicamus q in solo deo natura sua est idez cum suo intellectu.in angelis vo sil'.nā illa sunt eadez que vniuersaliter sunt talia ⁊ ubiq̄ sunt talia. In deo eni est idē intellectus ⁊ intellectū.q̄ nihil intelligit deus tanq̄ obiectū p̄ncipale q nō sit suus intellect⁹ ⁊ ideo per se ⁊ primo solū itelligit seip̄m per seipsum. Rursus a quocūq̄ intelligit deus intelligit per seipsuz.angelus aūt utroq̄ deficit.nā nō quicq̄d intelligit angelus tanq̄ obiectū p̄ncipale itelligit per seipsum.nā angelus alia a seipso que nō sunt in ipso nō itelligit per seipsum sed per spēs eor̄. Rursus cū angelus intelligit ab alio q̄ a seipso nō intelligit per seipsuz sed per aliq̄d aliud.natura ergo angeli si eēt idē q itellectus suus.uel si eēt idē q sua ratio intelligendi a quocūq̄ intelligeret.intelligeret per seipsam.cuz ergo non sit uerū sed solū in ipso deo cōgregent ista duo q natura sua est suus itellect⁹ aliq̄d boni latet in his uerbis ut dicamus q cū angelus intelligit seipsum tūc in eo hec duo sunt sil'.itellect⁹ ⁊ itellectū.q̄ tūc ipsum itellectū siue ipsa sba angeli que intelligit est ipsum itellectū.cū ergo dicit q angelus intelligit seip̄m q̄ in eo sunt simul itellect⁹ ⁊ itellectū ⁊ nō dicit q sint idē datur itelligi q angelus itelligēdo seip̄m deficit ab illa idemptitate ⁊ simplicitate dei.ergo ex ipsa nā angelica que nō simpliciter sed ut est in ipso angelo est suus intellectus ⁊ sua ratio itelligēdi.patet q ipse angelus suā itelligit sbam per suā sbaz. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex ipso actu itelligēdi. Nā in cōmēto illius ꝓpositiōis ut dicit qn̄ angelus itelligit per itelligētiā suā sic itelligit essentiā suā.loquēdo eni de intelligere nāli nihil pōt intelligere angelus nisi itelligat seipsuz ⁊ nisi itelligat eēntiā suā.sed ꝓstat q illud qō est ratio quare alia sint talia illud est per seipsuz tale.postq̄ ergo actus itelligēdi seipsum est ratio in ipso quare itelligat alia.act⁹ itelligēdi seip̄z opz q cōpetat ei per se ipsuz.quō aūt act⁹ itelligēdi seip̄m in angelo sit ratio q itelligat alia.deo dāte in sequētib⁹ qōnib⁹ apparebit.utrū aūt actor de causis sic ꝓfunde itellexerit que dicta sūt de itellectu angelico nō refert.sufficit autez vā esse que dicta sunt. ¶ Hūs aūt oib⁹ expeditis restat exeq̄ de q̄nto.videlz ad q̄d deseruiat spēs itelligibilis existēs in itellectu.⁊ quare oporteat talē spēz ponere.sz hoc ex habitis est quodā mō declaratū.nō eni opz in intellectu ponere presentiaz speciei intelligibilis.nisi ut suppleat vicez presentie obiecti.q ergo illa spēs informet ipsum itellectū uel nō informet hoc accidit.per se eni est q ab ipso obiecto intelligibili causet actus itelligēdi in ipso itellectu.sed obiectū illud nō pōt esse presens per seipsum.opz q sit ibi per suaz spēz.h°est g̃ qō phs ait.q opz uel ipsa.i.ipsas res uel earuz spēs esse in aia ut supza tetigimus.q ergo spēs illa informet itellectū hoc est q̄ non pōt habere esse per seipsam.ideo opz inhereat alteri.tamē quātū ad actū itelligēdi nō plus facit p̄sentia speciei.nisi q supplet vicē obiecti.ex hoc aūt patere pōt quō deus itelligit a beatis per eēntiā suā.nō eni h°est q ipsa eēntia sit forma inherēs alicui intellectui creato. sed q̄ ipsa per essentiā suā siue per seipsam est presens itellectui beatorz.nō requirit ibi spēs alia que suppleat vicē p̄sentie eius.ex hoc etiā patet quō angelus itelligit seipsum per suā essentiā.nō eni opz ꝓprie loquēdo q ipsa eēntia angeli informet itellectū angelicū.sed q̄ ipsa per seipsam est p̄sens tali itellectui.ideo nō requirit ibi spēs alia que suppleat vicē presentie eius.

Ad primum dicēdū q in aia nr̄a nō sūt sil' intellectus ⁊ itellectū eo mō quo sunt in angelo. Nā sba angeli est actu in gñe itelligibiliū.⁊ ideo essentia eius nō solū est idē q intellectū sed etiā est suus itellectus.i.sua ratio itelligēdi.habet enim essentia angeli q possit intelligi ab ipso angelo per seip̄m.sed intellectus noster est ꝑm cōmētatorē.potētia pura in gñe itelligibiliū.sicut mā ꝑma in genere entiū.ideo nō habet q possit itelligi per seipsum.habet eni aia nostra in se intellectū.i.potētiā itellectiuā per quā itelligit alia ⁊ se.sz ipsa nō est suus itellectus.nec sūt in ea simul itellectū ⁊ itellectus.ut hic de itellectu loq̄mur.q̄ ipsa nō est sua ratio itelligēdi nec ꝑm se est aliq̄d actu in gñe itelligibiliū. ¶ Ad secūdū dicēdū q cū dicim⁹ q itelligētia itelligit se per essentiā suā.nec intēdimus inde excludere nec potentiā nec operationē.sz solū spēm itelligibilē. Intelligētia ergo itelligit se per itellectū suū tanq̄ per potētiaz itellectiuā.⁊ per itelligētiā suā tanq̄ per opationē intelligibilē.⁊ per eēntiā suā tanq̄ per id a quo fluit ipsuz itelligere.ipsa ergo essentia cū angelus itelligit se hēt se sicut spēs cū itelligit alia. ¶ Ad tertiū dōm q sz angelus supior sit magis in actu q̄ iferior.tñ q̄ nō pōt illabi angelo inferiori nec esse sil' cū essentia eius. ideo nō pōt itelligi ab eo per eēntiā suaz.opz ergo q sit ibi spēs que suppleat vicē ipsius eēntie.angelus ergo intelligit seipsum per essentiā.sed quēcūq̄ alium angelum siue superiorem siue inferiorez intelligit per speciem.nā cum nullus angelus possit esse in alio per eēntiā.oportet q sit ibi per spēm per quā intelligat. ¶ Ad quartuz dōm q actio conformat ei qō est ratio agendi.sed tamen ista conformitas non oportet q semp sit in idemptitate nature quia aliquādo rōne susceptiōis id quod recipitur in aliquo degenerat ab eo

a quo recipitur. ut impressio recepta in aere a colore nō est color realiter. nec est color qui sit per se in genere quātitatis. sed solū est intētio coloris. sic ꝛ in ꝓposito. cū angelus intelligit essentiā suam ab ipsa eēntia sua fit motꝰ q̄dā in ipso intellectu angelico qui est ipse actus intelligendi aliquā ꝓformitatē hēt ad ipsaz substātiā. qz opz q actꝰ ꝓformet obiecto. ista tn̄ ꝓformitas nō est in idēptitate nature. Nā cū hꝰ actꝰ recipiatur ꝛ sit ut in subiecto in ipsa potentia itellectiua que est accidēs. impossibile est q actꝰ talis sit sba. qz accidens nō pōt esse subiectū sbe. ex ipso ergo susceptio patet q actus qui deriuat a sba degenerat a rōne sbe ut sba esse nō possit. sed si esset aliqō intelligēs q itelligeret se per sbam suā. ita tn̄ q illud itelligere nō eēt receptū in aliquo accidēte. oporteret q tale intelligere esset ei essentiale ꝛ esset eius sba. sed hoc est in solo deo in quo ſm aug^m 5° de trini. nihil est per accidēs.

¶ Ad q̄ntū dicēdū q in omni qō est citra deū differt qō agit ꝛ quo agit. quia in oi tali substātia differt. substātia virtus ꝛ operatio. sed ꝓpter hoc non habeꝫ q virtus ꝛ operatio non fluant a substantia. In omni ergo quod est citra primum. differt quod agit. i. substantia ꝛ quo agit. i. virtus ꝛ in ipso angelo differt sua substantia ꝛ sua potentia intellectiua. angelus ergo agit actū intelligēdi seipsum per aliq̄d differēs a sua substātia. sz nō per aliq̄d differēs tanq̄ per spēm. sed per aliq̄d differens tanq̄ per potentiā ꝛ virtutez.

¶ Ad sextū dicēdū q nō sic habere essentiā actu intelligibilem est intelligere. sicut habere calorē est calere. Nā calor ꝛ calere sunt idē per essentiā qz vnū est idē realiter q aliud. sed essentia intelligibilis ꝛ ipsum intelligere non sunt idē per essentiā q vnū sit idez q aliud. sed sunt idē per cōcomitātiā. qz vnū uel pōt cōcomitari aliud. qz vnū est ratio alterius. ꝛ vnū causatur ex alio.

¶ Ad septimū dicēdū q spēs intelligibilis non est ꝑe organū potētie. sz ut patet ex solutiōe ꝓncipali supplet vicē obiecti in causando motionē ꝛ actū itelligendi in ipsa potētia. cū ergo ipsa essentia angeli sit ꝓsens suo intellectui nō oportet q sit ibi aliqua species que suppleat vicē eius.

¶ Ad octauū dicēdum q aliqui cōcedūt q ipsa essentia angeli ut intelligitur ab angelis se habet ut informans intellectum ipsius. sed ut patet hoc nō opz. Nā species intelligibilis per se non requiritur ad actū intelligēdi nisi ut suppleat vicē obiecti. uerū qz hꝰ species non potest ei esse per se existens. oportet q sit ibi ut ei inherens intellectui ꝛ ut perficiens ipsum. tn̄ si ipsum obiectū intelligibile per seipsum esset ꝓsens intellectui causaret actuz ipsum intelligēdi absq; eo q informaret ipsum. sic qz essentia angeli est ꝓsens suo intellectui causabit in eo actū intelligēdi per seipsam absq; eo q sit forma inherens.

¶ Ad nonū dicēdū. q sicut ipsa visio siue ipse actus videndi est quedā perfectio ꝛ per ꝓsequēs est quedā species ꝛ forma inherēs oculo ꝛ perficiēs ipsum. sic ipse actus intelligendi est quedaz perfectio ꝛ per ꝓsequēs est quedā species ꝛ quedā forma inherens intellectui ꝛ perficiens ipsum. Sed cum querimus utrum angelus intelligat se per speciem que sit alia a substantia sua. nō loq̄mur de specie que est idez q actus differens a substantia sed de specie a qua causatur actus. In angelo enī itelligente seipsum est actꝰ differens a substātia. sed hꝰ actus nō causatur a specie sed ab ipsa substantia. cuz ergo angelus intelligit alia a se. ille actus causatus a substantia mediāte potētia itellectiua ꝛ mediāte specie intelligibili. sed cū intelligit seipsum hꝰ actus causatur a substātia mediante potentia in potētiā nō per aliā speciē.

¶ Ad decimum dicendū q angelus semp intelligit seipsum. nec tamen ꝓpter hoc sequitur q nō possit intelligere alia a se. sed in questionibus sequentibꝰ cū queremus utrū possit intelligere plura simul hoc oñdet clarius.

8 Ecundo querit utrū angelus intelligat alia a se per essentiā suā. ꝛ videt q sic. qz intelligentia intelligit q est sub se. qm̄ est causa ei ꝛ itelligit q est supra se ꝛ acquirit bonitates ab eo. ut dicit in 8ª ꝓpositione de causis. ergo intelligentia intelligit q est sub se ꝛ q est supra se per modum cause ꝛ causati. sed cuz per essentiam suā sit causata ꝛ producta. ꝛ cuz ipsa essentia sua agat ꝛ causet per essentiam suam intelliget alia a se tā superiora q̄ inferiora.

¶ ℘. ut dicit in cōmento. xj^e. ꝓpositionis de causis. intelligentia intelligit res per esse suū. sed cū ipsum esse uel sit ipsa substantia. si loq̄tur de esse essentie. uel sit ad imediate fluens a substātia. si loquit de esse existentie oportet q intelligentia intelligat res nō per species sz per substantiā.

¶ ℘. ſm dionysium ꝓmo de diui. no. incōprehēsibilia sunt itelligibilia a sensibilibꝰ. ꝛ in libro de causis dicit q intelligentia est infinita ad inferius. sed tota causa quare itelligentia per essentiā non potest intelligere se ꝛ alia. ut communiter dicitur quia est finita ꝛ limitata. ꝛ ideo non potest in ea relucere omnina alia. cum ergo ipsa sit infinita ad inferius ꝛ non possit cōprehendi a sensibilibꝰ. saltez oia inferiora ꝛ oia sensibilia poterunt relucere in ipsa. ergo poterit oia talia intellige re per essentiam suā.

¶ ℘. plus conuenit substantia cum substantia alia a se non per essentiam suā sed per aliquid super additū. uel per aliquid inherens quicquid sit illud siue habitus siue species intelliget substantias illas a se per aliqō accidēs. sed si potest accidens intelligere substātiam multomagis hoc poterit per substantiā suam. frustra ergo ponitur tale.

¶ ℘. ſm aug^m res sunt in uerbo. in seipsis ꝛ in mente angelica. sed mediū debet sapere modū extremoruz. cum ergo res sint in uerbo per substātiam uerbi qz ſm anſel. creatura in creatore nō est aliō q̄ creatrix eēntia. in seipsis autem sunt per substantiā suaz. ergo ꝛ in angelo erunt per substantiam angeli. dicere enim q res sint in uerbo substantialiter ꝛ in seipsis substantialiter. in angelo aūt accidētaliter est dicere q mediū discrepat ab extremis. erunt ergo res in angelo per substantiaz angeli ꝛ per consequens cognoscentur ab eo per substantiam eius.

¶ ℘. angelus cognoscens naturam suam cognoscit in eo q ens. sed qui cognoscit calidum in eo q calidū cognoscit caliduz in qualibet mā. ergo angelus cognoscēdo se primū cognoscit ens in eo q ens. ꝛ per ꝓsequens cognoscit naturam entitatis in qualibet re.

¶ ℘. intelligere est per assimilationem. angelus ergo non potest intelligere alia nisi per assimilationem ꝛ nisi habeat naturam similem alys potest per suam substantiam cognoscere alia. ergo ꝛc.

¶ ℘. si species intelligibilis per se existens illa species intelligeret ꝛ per seipsam cognosceret se ꝛ aliud. non est igitur contra naturam creature q per seipsaz ꝛ per essentiam suam possit cognoscere se, ꝛ aliud. poterit ergo hoc angelus ꝛ non erit hoc contra naturaz eius.

¶ ℘. si angelus intelligeret alia a se per speciez cuz ipsa species sit aliud ab angelo itelligeret illā speciem per aliam speciem. uel si ponatur esse habitus ꝓnālis. illud per qō intelligit angelus itelligeret habitū illū per aliū habitū. ꝛ qz eēt abire in infinitū stāduz est in ꝓmis. dōz est ergo q nō per habitū nec per spēz

nec per aliq̃d semp̃ additū eẽntie.sz per seipm intelligit alia. ¶ Incõtrariū est q̃ angelus per suã eẽntiam nõ est alioz exẽplar ⁊ silitudo.qz hº cõpetit soli deo. erit g̃ hoc per aliq̃d additū eẽntie.opz igit aliq̃d sup addi ipsi angelo uel habitū ꝓnãlez uel spẽs ad hoc q̃ possit alia a se cognoscere ⁊ ut possit alijs assimilari. ¶ P̃.in cõmento none ꝓpositionis de causis dicit q̃ intelligẽtia hẽt suū yleachim.i.suū mãle.sz q̃ hẽt mãz aut mãle nõ põt esse forma exp̃ssiua alioz.itelligẽtia ergo per suã eẽntiã nõ poterit alia repzesentare.

Rñdeo dõm.q̃ ne laboremus in equoco uolumus exponere nos ipsos q̃d intelligimus cũ dicimus q̃ intelligẽtia cognoscit alia a se per spẽm.cũ eni loq̃mur de hijs que sũt alia ab itelligẽtia loq̃mur de illis alijs que nec sũt eẽntia itelligẽtie nature in eẽntia eius.nã eẽntia itelligẽtie uel ea que sũt in eẽntia eius nõ cognoscunt per aliã spẽm.sz qz ipsa per seipa sũt p̃sentia itellectui angelico.ꝓñs est q̃ per ipsa possit facẽ motũ in ipso itellectu angelico ⁊ causare actũ itelligẽdi in mẽte angeli ut itelligit in hi⁹ intellectu.spẽs ergo itelligibilis in mẽte angeli nõ itelligit per aliã spẽm.⁊ qui poneret q̃ angelus nõ itelligeret per spẽm uel per habitũ diceret q̃ hi⁹ habitus non itelligit per habitũ. Questio ergo nr̃a est de hijs que sũt alia ab itelligẽtia que nec sunt ipsa nec in ipsa ut nõ itelligat ea per eẽntiã suã uel per aliq̃d aliud inherẽs.nã ipsam essentiã ⁊ ea que sunt in eẽntia nõ solũ nõ itelligit per alias spẽs sz ẽt per suã sbam potest oia talia itelligere.nã angelus nõ itelligit cõponẽdo ⁊ diuidẽdo.sz itellecto sbo itelligit ea que sũt in subiecto.ergo itellecta eẽntia põt itelligere ea que sunt in eẽntia.cũ ergo ipsaz eẽntiã itelligat per seipsam ⁊ ea que sũt in eẽntia per suã eẽntiã itelligere poterit.non tñ hẽbit ita plenã cognitionẽ de hijs que sũt in eẽntia itelligẽdo ea per eẽntiã suã.sicut si itelligeret ea ꝑ uertẽdo se spãliter sup illa.ita q̃ illa per seipa facerẽt motũ in itellectu eius.sz qz de talib⁹ nõ itẽdimus qõnez mouere sz de hijs que sic sunt alia ab angelo que nec sunt ipse nec in ipso.ideo ad hanc qõnẽ,ppositã rñdebimus.q̃ talia nõ põt angelus cognoscere per eẽntiã suã.solus eni deus hoc hẽt q̃ cognoscẽdo eẽntiaz suã cognoscit oia.qz sua eẽntia est silitudo omnium.nulla aũt creatura hoc bẽre põt.q̃ ipsa per eẽntiã suam sit formalis exp̃ssio rerũ.q̃ aũt sic sit possumus dupliciter ostẽdere.ostẽsiue ⁊ ducẽdo ad ipossibile.ostẽsiue autẽ sic ostẽdemus triplici via.quarũ ꝑma sumet ex ipso mõ factiõis rerũ.scõa autẽ ex reb⁹ factis.tertia vo ex mõ itelligẽdi angelico. ¶ Propter ꝑmũ notãduz q̃ de mõ factionis rerũ ⁊ de mõ gñationis in istis iferioribus aliter visus est loq̃ aristoteles ⁊ aliter plato. Aristoteles enĩ uolẽdo tractat in p̃º phi.de ꝑncipijs rerũ gñabiliũ.posuit ueritatẽ ex pte materie ⁊ pluralitatẽ ex pte forme.dixit eni eã dẽ mãm succesiue eẽ subiectã formis ꝺrijs.ideo ꝑm cũ erat gñatio ⁊ corruptio in reb⁹.⁊ qz vna forma ꝺria hẽt rõnẽ ꝑuatiõis respectu alterius.iõ ꝑncipia gñabiliũ dixit esse tria. mãm formã ⁊ ꝑuationẽ. Plato aũt ut idẽ aristoteles in eodẽ ꝑmo phisi.iponit ei q̃ posuit vnitatez ex pte forme.i.ex pte idee.pluralitatẽ vo ex pte materie siue ex pte recipiẽtiuz impssiões ab idea factas.posuit eni plato q̃tuoz ordines rerũ.in ifimo eni gradu posuit corpa supza corpa.aias supza aias.itelligẽtias supza itelligẽtias.ideas ipe ergo supzemũ gradũ tenentes impzimebãt silitudines suas in itelligẽtijs aiabus ⁊ corpib⁹.ita tñ q̃ itelligẽtie recipiebãt illas silitudines magis ulr aie vnus ulr.corpa oino ꝑticulariter ⁊ sensibiliter.⁊ qz eadẽ idea ipzimebat silitudinẽ suã in intelligẽtijs.aiab⁹.⁊ corpib⁹.,ꝑter vnitatẽ impzimẽtis ⁊ pluralitatẽ recipiẽtiũ.posuit vnitatẽ ex pte forme ⁊ pluralitatẽ ex parte materie.etiã forme ad hoc possent adaptari uerba phi dicentis platonẽ posuisse magnũ ⁊ puũ ex pte materie.nam diuersitas vie.i.diuersitas recipientium nõ nisi ex magno ⁊ paruo eo q̃ vna res recipit ifluẽtiã idearũ in magna copia ⁊ vniuersaliter.alia vo recipit mõ puo ⁊ coartato ⁊ ꝑticularit.nõ eni sũt nobis plene note opiniones antiquorũ phoz ut dicit cõmẽtatoz sup ꝑmo de aia.qz eorũ libzi nõ plene uenerunt ad nos.ea tñ que diximus de platone ꝓsona sũt opinioni eius.sed lz sic plato ⁊ aristoteles discordauerint.tñ quãtũ ad aliq̃d ulr dictum ueritatẽ hẽt. Nã aliq̃,pcedũt ꝑm aliã ⁊ aliã rõnẽ formalẽ.aliqua vo ꝑm eãdẽ formalẽ rõnẽ.res enim ipse a deo ,pcedẽtes diuersificate sunt.qz sunt condite ꝑm aliã ⁊ aliã rationẽ.vnde aug⁹.83.q.qõne de ideis ait. q̃s audeat dicere deuz irrationabiliter oia cõdidisse. q̃ si dici recte ⁊ credi nõ potest.restat ut oia rõne sint ꝓdita.nec eadẽ rõne hoiez qua equũ.hoc enim absurdũ est extimari.singula igit,ppr̃ijs sũt causata rõnib⁹. bene ergo dictũ est q̃ res ipse alie ⁊ alie facte sunt qz alia ⁊ alia rõne cõdite.sz res itẽtiões uel res formales exp̃ssiões rerũ adinuicẽ differũt.nõ qz alia ⁊ alia rõne sint cõdite.sed magis qz in alio ⁊ alio sunt recepte.ab illis eni eisdẽ ideis a q̃b⁹ causate sunt res in ꝑpria nã ⁊ ꝑm esse reale.causate sunt in mẽte angeli ꝑm exp̃ssionẽ formalẽ.vnde eedẽ res ꝑius inuerbo postea in mẽte angelica ⁊ in ,ppria nã fuerũt.modus ergo diuersitatis rei a re magis ꝓcordat cũ aristotele.q̃ sit diuersitas ex parte forme.ut q̃ ideo differat res a re qz ab alia ⁊ alia idea ⁊ ab alia ⁊ alia rõne sint condite.sed modus diuersitatis rei a sua exp̃ssiõe formaliter videt accedere ad modũ platonis.ut ibi sit vnitas ex pte rõnis ⁊ idee.diuersitas aũt ex pte recipientiz ⁊ materie.ab illa eni ⁊ eadẽ idea ⁊ rõne a qua ,ꝑducta est res in ,ppria natura ⁊ ꝑm eẽ reale ut dicebat ,ꝑducta est in mẽte angelica ⁊ ꝑm expzessionẽ formalẽ. Ex quib⁹ oibus manifeste apparet q̃ nulla res causata ab aliqua alia re potest sufficiẽter repzesentari ut possit per eã sufficiẽter cognosci. Nã que sunt alia ⁊ alia rõne cõdita se rõne expzesse repzesentare nõ potest.res igit nõ per aliã rẽ sed per suã expzessionẽ formalem repzesentari põt.essentia igit angeli suiipsius põt esse repzesentatiua.sed nullã aliã rẽ sufficiẽter repzesentare poterit.cũ a quacũq̃ alia re rõne sit cõdita quare si in mẽte angelica debẽt esse repzesentationes aliarũ rerũ nõ sufficiet ipsa essentia angeli ad hoc faciẽdũ sed oportet q̃ habeat apud se expzessiones formales ab illis eisdẽ ideis ,pcedẽtes a q̃bus res ipse in natura ,ppria ,pcesserũt.qz ergo due res diuerse sunt ,ꝑducte ꝑm aliã ⁊ aliã rõnem idealẽ uel formalẽ. res rẽ sufficiẽter repsentare nõ patit.sz intelligibilis spẽs uel expzessio formalis rei ab eadẽ idea uel ab ea dẽ rõne formali ,pcessit cuz ipsa re cuius est expzessio ideo poterit eã sufficiẽter repzesentare. ¶ Scõa via ad hoc idẽ sumit ex ipsis reb⁹ ,ꝑductis.nã nõ solũ modus ,ꝑductionis rerũ sed etiã ipse res ,ꝑducte nos docent hãc ueritatẽ q̃ nõ ꝑm esse reale sz ꝑm exp̃ssionẽ formalẽ sit cognitio rez.sic eni fuit error antiquoruz ut pz per phm in ꝑmo de aia.q̃ posuerũt aiaz cõpositã ex coib⁹ ut posset oia cognoscere.sicut enim posuit Empeð.dicens.q̃ qz nõ cognoscit simile nisi ex simili.⁊ qz oia sunt ex quatuoz elementis.posuit animam ex quatuoz elementis esse cõpositam.ut terram terra

aerē aere ⁊ qōlibet per suū sīle cogīscēt. ꝓtra quā aristoteles arguit. q cū res nō solū dicāt ipsa elemēta. sz etiā dicāt elemēta cū tali ꝓportione ⁊ cōpositiōe. qz nō solū ꝓportio elemētoꝝ reqrit in gñatione carnis ⁊ ossis. ideo ait q si aia deberet cognoscere ipsas res nō sufficiēter in se hēret elemēta rez nisi hēret ꝓportiones illas elemētoꝝ ſm ꝙs res ꝓgrediunt in eē. ex qb⁹ vbis manifeste aristoteles inuit q si deberet cognoscere res per repsentationē talē. oportēt q cognoscerent ſm oēs circūstātias ⁊ ꝓditiones pticulares. ⁊ qz ſm oēs ꝓditiōes pticulares nō pōt repsentari res nisi per seipsaz. ideo ſm repsentationē realē nō potest res cognosci nisi per seipaz. restat ergo q si res cognoscat per aliud q̄ ſm expssionē formalē. deceptio antiquoꝝ vboꝝ phoꝝ fuit q credebāt q res hēret idez esse ⁊ eodē mō existerēt in seipsis ⁊ in aīa qō falsuz est qz in seipsis existūt ſm eē reale. in aia vō ſm expssionē formalē. eēntia ergo angeli solū poterit repzesentare seipsaz ſm expssionē realē. si aūt debeat hīe in se repzesentatiōes aliaꝝ opz q supza eēntiā suā hēat in se aliaꝝ rez expssiōes formales. has aūt expssiōes formales q̄dā dicūt esse habitū quēdā ꝓnālem. coiter tñ ponit q sint spēs itellectuales. qd aūt sit de hoc in sequētib⁹ qōnib⁹ apparebit. ad ꝑsens aūt scire sufficiat q ipsa eēntia angeli cū sit quedaz res per se in gñe si repsentat aliq̄d nō pōt repzesentare realē. ⁊ qz hᵒ mō nulla res causata pōt repsentare nisi seipsaz. de necessitate reqrit q in ipso angelo ꝓter eēntiā eius sit aliq̄d q repsentet res ſm expssionē formalē. qcqd sit illud siue habit⁹ siue spēs. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex mō itelligēdi ipsius angeli. Nā ipz itelligere angeli ⁊ aliq̄d supadditū sb̄e eius ⁊ est accns qōdā cōpetēs ipsi sb̄e. ⁊ per ꝓns est aliq̄d ad qō sb̄a angeli est in potētia: ꝓpter qō manfeste ꝓcludit q angelus nō sit pura forma. sz hēt potentialitatē admixtā. ⁊ sicut sb̄a angeli nō est ipse purus actus sed hēt possibilitatē ad actū ita nō repsentat alia actu sz solū hēt q possit ea repsentare. sz qcqd nō est actu tale sz pōt eē tale oportet q ei supaddat aliquid ad hoc q sit actu tale. nā ergo angeli ꝓp possibilitatē admixtā. qz actu nō repsentat alia. sz hēt possibilitatē ad repsentādū. ad hoc q actu repzesentet alia opz q supaddent ei silitudines aliozꝝ. ut possit actu repsentare illa. Est enim diligenter notādū q qcqd nō itelligit alia a se per itelligē q sit idē qō sb̄a sua nō intelligit alia a se per silitudinem que sit idē q sb̄a eius. eo ergo ipso q sb̄a angeli est in potētia ad suū itelligere per qō itelligit alia a se ⁊ nō est ipsuz itelligere. opz q sit in potentia ad silitudines per ꝙs itelligit alia ⁊ nō sit hᵗ silitudines. sed dicet si angelus nō itelligit per eēntiā suā alia qz nō est suū intelligere per qō itelligit se. sz pōt itelligē se qō est suū itelligere ad hoc dicemus. q non reqrit tanta actualitas ad itelligēdū se per eēntiā suā q̄ta reqrit ad itelligēdū alia per eēntiā. Nā quātūcūq; res hēat possibilitatē admixtā pōt seipsaz repsentare. nā sicut potētialitas admixta nō tollit a re qn sit id qō est ipsa nō tollit ab ea qn repsentet seipaz. sz ly res repsentet seipsaz. qz est per eēntiā suā id qō est ipsa non pōt aūt hoc mō repsentare alia. qz sit per eēntiā id qō sunt alia. si ergo repsentat alia: hoc est qz in eo reseruant alia. si ergo angelus per eēntiā suā repsentat alias res. opz q in eēntia sua reseruent res ille. hoc autē nō erit ſm eē possibile qz hoc nō sufficeret ad cognitionez. erit igit ſm eē actuale ⁊ formale. ergo ſm hāc ypothesiz ipsa eēntia angeli eēt esse actuale ⁊ esse formale res. hec aūt de solo deo uerificant. hoc ergo posito eēt angelus actꝰ purus cui nihil eēt admixtū de potentia. Reuertamur ergo ad ꝓpositum ⁊ dicamus q eoipso q angelus est in potētia ad suū itelligē ⁊ per ꝓns hēt in sua eēntia possibilitatē admixtā nō sufficit sua eēntia ut per seipsam possit actu repsentare alia a se. sz est in potētia ad talē repzesentationē. qcqd aūt est in potētia ad aliud opz q ei supaddat aliq̄d ut fiat actu tale igit si sb̄a angeli est in potētia ad repsentādū alia opz q ei supaddet actu silitudines aliorū ut possit actu repzesentare illa. Sicut ergo manus est oia organa nō q actu sit qōlibet organū sz qz pōt qōlibet organū sibi formare ⁊ actu esse cuilibet organo cōiungere ⁊ facere opus cuiuslibet organi. vnde dicta est manus organū organoꝝ. sic quilibet itellectus creatus est oēs res. nō q sit tante actualitatis q ſm se possit oēs res repsentare. sz qz est susceptiuus spērū ⁊ silitudinū oiuz rerū ꝓpter qō dict⁹ est itellect⁹ spēs spērū. qualit autē itellect⁹ angelicus sit hab⁹ silitudinū susceptiuus. utꝝ ex acqsitiōe uel ex cōcreatiōe in sequētib⁹ qōnib⁹ ostēdet. ad ꝑsens aūt scire sufficiat q ex ipso mō itelligēdi ipsius angeli. ut qz est in potētia ad suū itelligē. uel q idē est q suū intelligē aliq̄d supadditū sb̄e eius. cōcludit q in ipsa sb̄a angeli sit possibilitas ⁊ q nō possit actu repzesentare alias res nisi ei supaddat aliquid per qō res alias actualiter repzesentet. qcqd aūt sit illud siue spēs siue q̄dā habit⁹ ei nāliter cōcreat⁹ in sequētib⁹ qōnib⁹ apparebit. ¶ Uiso quō ostēsiue pōt ꝓbari q angelus nō itelligat alia a se per eēntiā suaz. restat ſm ordinē ptaxatū hᵒ idē ostēdere ducēdo ad ipossibile. ¶ Propter qō sciēdū q possumus ad tria inconueniētia ducere. dicētes angelos cognoscē alia a se per eēntiā suā ⁊ per ꝓns eēt actꝰ purus in gñe itelligibiliū. ex isto inconueniēti ꝓmo sequit 2ᵐ. vz q ipse eēt causatiuus oium aliozꝝ. sequit etiā ex hīs inconueniēs tertiū. vz q nō eēt q̄d determinatū ad aliq̄d genus. ¶ Primū iconueniēs sic pz. Nā sicut itellect⁹ noster nihil itelligit nisi per spēs aliorū. ideo ꝓius itelligit alia q̄ seipsuz. qz spēs aliozꝝ ꝓius ducūt in cognitionē aliozꝝ q̄ in cognitionē ipsius itellect⁹. sic si itellect⁹ angelicus cognosceret alia per eēntiam suā ipsa eēntia sua ꝓius duceret in cognitionez suiipsius q̄ in cognitionē aliozꝝ. hēret ergo itellect⁹ angelicus cōditiones oino oppositas itellectui nostro. Nā sicut intellectus noster cognoscēdo alia cognoscit seipsuz. qz se ⁊ alia cognoscit per spēs aliozꝝ. sic intellect⁹ angelicus ſm dictā ypothesim nisi seipsum cognosceret ꝓmo. ⁊ cognoscēdo se cognosceret alia. cū positū sit q cognoscat se ⁊ alia per seipsum. cū ergo itellectus noster sit potētia pura in genere intelligibiliū. si intellect⁹ angelicus hēret ꝓditiones oino oppositas intellectui nr̄o ut ponit ypothesis posita. sequit q ipse esset in genere intelligibiliuz actus purus. ¶ Scōm inconueniēs patet sic. si angelus itelligēdo se itelligeret alia. sequeretur q oia alia haberēt essentialē dependentiā ad ipm. Nā hoc est itelligere illud per eēntiā suā q est res dependēs ab essentia sua. nō ergo posset intelligere angelus per essentiā suā res alias. nisi res alie per eēntiam suam dependeant ab essentia angeli. Nam q aliquis intelligat aliquā rem ⁊ intelligendo rem illam intelligat essentiam alterius rei. oportet q inter utrāq; rez sit ordo cause ⁊ causati. nisi enim res essentialiter dependeret ab essentia angeli non posset eēntia angeli sufficiēter cognoscere res per rē. nō enim sufficienter cognoscit res per rē. nisi uel in seipsa uel in sua cā. uel ergo opz ponere res que possint esse ꝓncipale obm intellectus angelici. uel si sola essentia angeli ponit tale

obm opz q ab ipsa eentia cetera cognita eentialē dependētiā hēant. vnde 7 pro eodē hēt alicqs q sit itellectus pmus 7 q sit itellect⁹ oium alioꝝ cā. 7 q solū se ipm itelligat. vnde cētesima ꝓpositione 7.66. dicit q ois itellect⁹ seipm itelligit. sz pus qdē seipm solum 7 vnū fm nūerū sūt itellect⁹ 7 itelligibile. solus ergo pmus itelligit pncipalit seipm tm 7 in solo ipso. sūt idē simplr itelligibile 7 itellect⁹. in eo eni suuz itelligibile est simplr suus itellect⁹. i. sua rō itelligēdi. ipsa eni eentia diuina est ipm itelligibile dei. Nā deus tanq obiectū pncipale 7 tanq itelligibile per se 7 pmo nō itelligit nisi eentiā suā. 7 ipsa eentia sua cū hoc q est suū intelligibile est etiā suus itellect⁹. in angelo vo essentia sua nec est suū itelligibile simplr q nihil itelligat tanq sbm pncipale nisi eentiā suā. nec est etiā ipsa eentia sua suus itellect⁹ simplr. i. sua rō itelligēdi. q alia itelligat per eentiā suā 7 q sufficiat eentia sua ad itelligēdū alia. Dicemus ergo q aliter itelligat res per rez 7 aliā res p exp̄ssionē fozalē rei. Res eni p rē nō pōt itelligi qz due res diuerse sūt ab eadē idea ul ab eadez rōne fozali ꝓducte. Nā single res sūt ꝓpꝛijs rōnib⁹ cōdite ut patuit per aug^m. 83. q. qōne de ideis. Si g̃ res itelligit p rē. uel h⁹ est qz est ipsa res. sic eentia angeli itelligit ab angelo per seipsaz uel qz est exp̄ssa ab ipsa re. sicut deus oia itelligit per essentiā suā. qz oia ab alia eentia sūt exp̄ssa 7 deriuata. vna ergo res creata pōt itelligi per exp̄ssionē fozmalē causata a seipsa. dicerent q res 7 talis exp̄ssio ab idea eadē ex rōne fozmali ꝓcesserūt. ab illis eni cisdē ideis diuinis a qb⁹ ꝓcesserūt res in ꝓpꝛio gñe ꝓcesserūt spēs itelligibiles in mētib⁹ angeloꝝ. sz res per rē ut diximus nō potest intelligi nisi sit ipsa res uel nisi vna ab alia sit expꝛessa. ꝓstat aūt q eentia angeli nō est ipse res alie que itelligunt ab angelo. nec ipsa eentia angeli exp̄ssa a rebus alijs loquēdo de rebus creatis: quare si ipse angelus cognosceret alias res per eentiā suā. oportꝛeret q ipse res alie itellecte ab angelo eent exp̄sse ab eentia angeli. dicere ergo q angelus itelligat alia per eentiam suā est dicere q ipse seipsaz solū itelligat pncipaliter. 7 q in eo sit idē simplr itelligibile 7 itellect⁹. 7 per cō sequēs est dicere q ipse sit itellect⁹ pmus 7 causa omniū alioꝝ. ponere aūt hoc est dicere q oia alia ab ipo causent 7 deriuent. ¶ Tertiū icōueniēs sic patet. nā si angelus itelligēdo eentiā suā itelligeret alia cū alia non sint determinati gñis nec cōtineant sub vno gñe opz q ipse nō determinaret ad aliqō genus ut posset oia que sunt in oib⁹ gñib⁹ repꝛesentare: 7 hec rō ad hāc mām coiter assignat. sz dices q oia hec tria icō ueniētia nō plus ꝓcludūt. nisi q angelus per eentiam nō pōt itelligere oia alia. sz nō arguūt qn nō possit intelligere aliq alia. ꝓpt qō sciendum q cū angelus per se determinet ad genus 7 ad spēm sicut quelibet creatura per se existēs uel sicut qōlibet creatū qō hēt esse reale 7 per se est in gñe. impossibile est q per eentiam suā aliquā rē aliā cōplete repꝛesentet. Naz eoipso q determinat ad genus aliqō nō pōt repꝛesentare res alterius generis. 7 eoipso q determinat ad spēm. cū genus diuidat per differētias ꝓrias nō poterit repꝛesentare aliā spēm. ergo eentia angeli cū hēat esse reale 7 determinet ad genus 7 ad spēz 7 ad idiuiduū per modū essendi nec res alterius gñis nec spēi alterius. nec aliqd aliud nisi seipam tm repꝛesentare potest. ergo si potest aliud a se insufficiēter repꝛesentare statim ꝓcludit q nec ad genus nec ad spēm determinet que oia repꝛesentet. nā si nō determinat ad genus nec ad spēz qz nihil est in gñe q non sit in aliq eius spē. non ergo pōt repꝛesentare aliq alia nisi repꝛesentet oia alia. quo posito nihil aliud itelligeret nisi seipsuz 7 eēt act⁹ purus in gñe itelligibiliū 7 eēt oium alioꝝ cā 7 nō determinaretur ad genus aliquod entium.

Ad pmū dicēdū. q nō pōt esse itellectus ꝓpōnis de causis q itelligentia cognoscat supiora. qz cāta ab eis cū nō causet per sciam suā sz per sciam cause. nec etiā si qō est ifra se. qz causa est eis ut qz causat iō sciat. imo magis ecouerso. quia scit iō causat. sed itētio actoris videt esse qz cū cognitio sit per assimilationē 7 assimilatio possit eē duplici ter. uel qz ipsum assimilat alteri 7 tunc causat ab illo. uel qz aliud assimilat sibi 7 tūc cāt illud. uoluit actoꝛ de causis. q itelligētia cognoscit iferiora qz causat ea i. qz assimilat sibi ea. sic videt ipse itellexisse 7 posuisse duos modos assimilationis. uel qz assimilat alteri uel qz alterū sibi. Sz nos ponemus tertiū modū. dicemus eni q cognitio angeli respectu aliarū rez est per assimilationē. nō qz āgelus assimilet reb⁹ 7 causet a rebus: nec q res assimilentur ei qz causent ab eo. erit ergo ista assimilatio nō q vnū causet ab alio. sz qz ambo causant a tertio. nā qz ab eisdē ideis diuinis sūt ꝓducte res in ꝓpꝛia nā. 7 in mēte angelica. iō angelus habet cognitionē rez. ¶ Ad secūduz dōm q ibi actoꝛ de causis in cōmēto illius none ꝓpositiōis loquit de itelligere itelligētiarū pꝛactice. fm q itelligētia est cā reruz. 7 ꝓductiua rerū mediāte supcelesti cozpe. 7 qz omne agēs agit fm esse suū 7 fm modū sbe sue. ideo itelligere pꝛacticū ipsius itelligētie 7 suū agere per intellectū est fm esse suū. i. fm modum sbe sue. 7 ut magis accedamus ad itētionē ei⁹. dicamus q itētio sua est ꝓbare q itelligētia per suū itelligere nō possit immediate ꝓducē res cozruptibiles. nā ipsa itelligētia itelligit. i. per itellectionē agit fz eē suū. i. fm modū eēndi. 7 qz ipsa hēt eē icozruptibile nō pōt per itellectū imediate cozruptibila ꝓducē. vnde ꝓpositio illa ibi allegat dicto cōmenti sic ait. q ois intelligentia intelligit. i. itelligēdo agit res sempiternas: que nec destruūtur nec cadūt sup tpe. sz pp h⁹ itēdit actoꝛ excludere spēs ab itelligētia. cū in p̄cedēti ꝓpositiōe dixisset q ois itelligētia est plena fozmis. utrū autē loquēdo de itelligē pꝛactico itelligētiarū dicat actoꝛ de causis uerū uel nō uerū nō est ꝓsentis speculatiōis. sufficiat aūt ad ꝓsens scire argumētū nō ee ad ꝓpositū. ¶ Ad tertiū dōz q itelligibilia ut capiūt a sensibilib⁹ 7 itelligētia est ifinita ad iferi⁹ qz excellit iferiora nec finit nec cōꝓhendit ab eis. nō tm sic excellit itelligētia iferiora q per sba sua possit actu repñtare illa. Jsta eni excellētia est in gñe que hēt potētialitatē admixtā. excellētia aūt sup̄ gen⁹ est dei ad creaturas in q̄ per eentiā suā absq; aliq addito oia plene repsentant. ¶ Ad q̄rtuz dōz q plus ꝓuenit sba cū sba q̄ accidēs in gñe nāe. sz nō opz q plus ꝓueniat in gñe repsentatiōis. ipe eniz spēs in mēte angelica magis sūt repsentatiue sbarum q̄rū sūt spēs q̄ ipa sba angeli. uel possum⁹ dicē q hi⁹ spēs ꝓpe nec sūt sba nec accīa qz nō sūt in gñe per se. sz per reductionē. pñt aūt reduci ad illud idē gen⁹ in quo sūt res q̄rū sūt spēs. ¶ Ad q̄ntū dōz q res sunt in seipsis per essentiā suā qz sunt in seipsis fm realem eē. sūt in vbo per sbaz vbi ꝓpꝛie simplicitatē ei⁹. sz in angelo sūt qd additū sbe qz deficit āgelus a simplicitate vbi. nō eni ualet si res ut sūt in ꝓpꝛia natura nō faciūt cōpositionē cū seipsis. nec ut sūt in deo faciūt cōpōnē cū deo. ergo ut sunt in angelo non faciunt cōpositionem cū angelo. nā res sunt idem cum seipsis. 7 ut sunt in deo ꝓpter omnimodā simplicitatē dei sunt idem

cuz deo. naz quicquid est in deo oportet q̄ sit deus. in angelo autem neutrum idēptitatez habere potest. Jn angelo enim non sunt res fm esse reale ut fm esse qđ hñt in ꝓpria natura. ideo nō sūt ibi fm idēptitatē rez nec angelus esse oino simplex q̄ possit ibi esse idēptitatē aliā. nō sūt ergo res in angelo per idēptitatez ut in seipsis. nec mō simplici ut in deo. sz similitudinarie z per additionē. Ad fozmā autez arguēdi dici pōt q̄ res in angelo sūt in mō medio quātū ad eē qđ hñt in seipsis z in deo. sz iste modus medius nō est accipiendus medius quātū ad idēptitatē. sz quātū ad nobilitatē. ¶ Ad sextū dōm fm cōmētatorē in eodē. 11°. qui scit calorē ignis tm̄ nō dī nescire nihil caloris exñtis in reliqs calidis. sz ille qui scit nihil caloris simplr ille nihil scit caloris in reliqs calidis. Fz hoc ergo dicem⁹. q̄ calor in qualibet re pōt ꝓsiderari duplr. uel fm esse simplr. uel fm eē ꝟctū. fm aūt esse simplr sic sunt pfectiones creaturarū in deo. sz fm eē ꝟctū sūt in creaturis. qui ergo cognoscit calidū ignis nō ignorat. i. aliq̄liter cognoscit z hēt cognitionē de nā caloris in reliqs calidis. sz qui cognoscit calorē simplicit̄. i. in eo ut hēt esse simplr. ille scit nām caloris in reliqs calidis. qui ergo sic cōgscit calidū in eo q̄ calidū. i. qui cognoscit calidū simplr z nō hēt eē abstractū oino z sepatū per quē modū nō hēt eē res nisi in solo deo. angelus ergo cognoscens nām suā nescit ens in eo q̄ ens. i. nescit ens simplr z nescit diuinaz eēntiā. iō nō opz q̄ sciat nām entis in ceteris entib⁹. uel possum⁹ dicē q̄ qui scit calidū in eo q̄ calidum scit nām caloris in ceteris calidis. z qui scit ens in eo q̄ ens scit nām entis in ceteris entib⁹ in gñali z sub mō ꝓfuso. nō tm̄ opz q̄ sciat in spāli z in ꝓpria fozma. sic angelus per cognitionē nāe sue pōt scire in gñali nās cuiuslibet entis. put nā sua cū oib⁹ alijs entibus ꝓuenit. ¶ Ad septimū di cēdū q̄ itelligere est per assimilationē. z nā angeli est silis oib⁹ quoz cognitionē hēt. sz hec silitudo nō est ipsius nāe fm se nudā. sz fm spēs receptas. sicut ergo hō est silis rei albe pp albedinē quā hēt in se. sic nā angelica est silis alijs reb⁹ pp silitudines rerū q̄s hēt apō se. spēs eni itelligibiles in angelo reducūt itellectū angeli. z nām eius silez ipsis rōnib⁹ itellectis ab angelo. ¶ Ad octauū dōm q̄ si spēs intelligibilis per se existeret hiet eē reale z eēt per se in gñe. ꝓpt̄ qđ nō posset eē repsentatiua nisi sui ipsi⁹ tm̄. hoc igit̄ posito nō manet sub eē silitudinarie ut hēt eē in angelo sz transmutaret in eē reale z eēt ꝓstitutiua suppositi. q̄ si ulterius fozte artares argumētū. q̄ si esse ibe silitudinarie qđ hēt sustētaret in eē per miraculū. sz eo q̄ hēret eē reale z per se in gñe z absq̄ eo q̄ ꝓstituēt nō itelligeret q̄z actiones sūt suppositoz. ¶ Ad decimū dōz q̄ pz solutio per iā dicta. nā cū dicim⁹ q̄ angelus alia a se cognoscit per spēs: itelligim⁹ de illis alijs que nec sūt angelus nec in angelo. nā angelus ea que sunt in se ipso intelligit per seipsum non per alia.

Tertio querit utrū angelus possit itelligere seipm̄ z alia a se per eēntiā alioz. z videt q̄ sic. Naz angelus q̄ ipse est actu in gñe itelligibiliū itelligit seipm̄ eēntiā suaz. ergo cū angelus supioz sit magis sic in actu q̄ iterioz. si eēntia iferioris angeli pōt causare itellectionē. i. modū itelligibilē uel actū itelligēdi in suo itellectu. z intelligē essentiā suā. multo magis hoc poterit angelus supioz qui est magis in actu. itelliget ergo eēntiā angeli iferioris per eēntiā ipsius supioris. ¶ Ꝓ. si aliqua cā est q̄re angelus nō pōt itelligē alia a se per eēntiam alioz hoc erit q̄z alie res nō pñt eē in angelo per seipsas cape eēntias suas. sz videmus q̄ corp⁹ nō exist̄s in corpe: ut nō exist̄s in oculo agit ipsaz sensationē: sic ue ipsum actū sentiēdi in ipso sensu. ergo absq̄ eo q̄ res exist̄at in angelo. poterūt agē ipaz itellectionē uel ipm actū itelligēdi in itellectu eius. z per ꝓns itelligeret per seipos z nō per alias spēs. ¶ Ꝓ. res hñt duplex eē in aia z in re extra. sz eadē q̄ditas est que habet istud duplex eē. ergo q̄ditas erit in aia z in re ex cognoscet ergo itellect⁹ q̄ditatē per q̄ditatē. sz q̄ditas rei est eēntia ei⁹ cognoscet ergo eēntia per eēntiā. ¶ Ꝓ. angelus supioz imediate agit actū illuminatiōis in angelo iferiori. ergo poterit agē in eo actū in telligēdi z per ꝓns poterit itelligi ab eo per seipsum. ¶ Ꝓ. videmus in itellectu nr̄o q̄ ipse nō habēs in se silitudinē sbe cognoscit sbam. q̄ aūt itellectus noster nō hēat nec hāe possit in se silitudinez sbe pz. q̄z nihil est in itellectu q̄ pus nō fuerit in sensu. Jn sensu autē nō fuit silitudo sbe. q̄z sensus nō ꝓcipit q̄d sz ql̄e. si ergo silitudo sbe nō pōt eē in itellectu nr̄o. q̄ro quō intellect⁹ noster cognoscit sbaz. ꝓstat q̄ hoc nō erit per silitudinē accidētis. q̄z illa silitudo nō est repzesentatiua sbe. ipaz ergo sbaz itellect⁹ cognoscet per seipsa uel per eēntiā suā. sz p eēntiā suā nec intellect⁹ noster nec itellect⁹ angelicus cognoscit alia a se per sbam suaz. ergo cognoscet ipaz sbam per seipaz. alias ergo sbas nō per silitudinē. sz per eoz sbam cognoscit itellect⁹ noster z multo magis itellect⁹ angelic⁹. ¶ Jn cōtrariū est q̄z angelus nō cogscit seipz ut ꝓbauim⁹ p spēz suā exist̄tē in alio angelo. ergo multo magis nō cogscit alia per eēntiā alioz. ꝓbatio assumpte. nā si angelus itelligēt seipm̄ per spēm exist̄tē in alio angelo. ut si unus angelus uocet. a. z ali⁹. b. z. a. uellet cognoscere spēz exist̄tē in. b. per quā cogscit ab ipo. b. nō cognoscet spēm illā per seipaz nec per eēntiā suā. sz per aliā spēm. ergo spēs exist̄s in. b. que est rō cognoscēdi. a. nō cogscit ab. a. per seipaz. sz si. a. nō pōt cognoscere illud qđ est rō cognoscendi ipm̄ per seipm̄. ergo multo magis non cognoscet seipm̄ per seipm̄ nec per eēntiā suā. ergo etiā multo magis alia a se nō cognoscet per seipsa nec per essentiam eorum.

Respondeo dicendū q̄ possumus triplici via hoc uenari z ad triplex inconueniēs ducē. dicētes q̄ angelus cognoscat alia per essentiā alioz. Primū inconueniens est q̄ hoc posito sequeret q̄ aliq̄ pura creatura posset illabi ipi angelo Scōm inconueniēs est q̄z hoc posito angelus intelligeret cū discursu. qđ videt eē ꝓtra dionysiū z⁹ de di. no. Tertiū vō est q̄z ex hoc videret q̄ ipm itelligē nō sub eēt uolūtati ipsius angeli. ¶ Propter ꝑmū est sciendū q̄ si unus angelus deberet itelligere aliū per eēntiā alterius ita q̄ ille alius angelus ageret itellectionē uel actū itelligēdi in ipso angelo. oporteret q̄ ille angelus illaberet z eēt in eēntia ipsi⁹ angeli. qui sic declarat. Nā agēs z patiēs debēt eē sil̄ z debēt se ꝓtingere ut vult phs. in xi° metaphi. z in ꝑ° de gñā. in ca° de actiuis z passiuis. sz ipsi angeli fm se nō sunt situales nec poterit in eis eē ꝓtact⁹ fm situm. erit ergo ibi ꝓtact⁹ eēntialis. ipsa eni corpa cū agūt se ꝓtingūt fm situ z est unū corpus iuxta aliud corpus. unde corpus agēs nō est in corpe patiēte sz iuxta ipz. sz angelus nisi opat ibi est ut vult doctor. in li° 2° ca° 3°. si ergo angelus opat in corpe per eēntiā suā ꝓtinget illud corpus z erit in illo corpe. sic si angelus causaret itellectū uel actū intelligendi in alio angelo per essentiā suā cōtinget illum angelum z erit per essentiam suam in ipso. sed solus deus illaberetur animę z creature rationali

ergo nullus angelus cū nō possit per essentiā suā esse in alio angelo nō potit causare actū itelligēdi uel itellectionē in alio angelo: ⁊ per ꝓns nō itelligeret ab eo per seipsum. dicamus ergo ꝙ qz vnus angelus p seipz nec per essentiā suam pōt esse in alio angelo: ideo opz ꝙ sit ibi uel per spēm ei⁹. vnus ergo angelus nō itelligit aliū per eēntiā suā nec p eēntiā altius. Sz p spēm repsentatē eēntiā ei⁹. Qz si adhuc dubitat q̄re vn⁹ angelus non pōt esse per essentiā in alio. dici oz ꝙ in requāta pōt aliq̄d esse qz est intra dimēsiones eius. sed in re simplici ⁊ in re cui⁹ sba nō extēdit nihil pōt esse per essentiā ꝙ sit itra dimēsiones eius: sed solū h erit pro ꝓseruatione eēntie esse: ⁊ qz solus de⁹ est qui ꝓseruat spūales sbas in esse. Solus ipse est qui illabit spiritualib⁹ substātijs. aliud est eni esse in essentia aliq̄ ut est extēsa: ⁊ aliud esse in essentia ut eēntia est. Nā cuz eēntia dicat p respectū ad eē. ille eni est in eēntijs rex ut sunt essentie qui ꝓseruat eas in esse: poterit ergo angelus esse in sba alia cozpali ⁊ tūc erit in sba aliq̄ dimēsionata: sed in eēntia spūali esse nō posset cuz talis eēntia dimēsione careat nisi illā eēntiā ꝓseruaret in eē ⁊ qz hoc est ꝓpziuz solius dei: nec angelus nec aliqua creatura poterit per essentiā suā esse in creatura spūali. ⁊ qz nō potest ibi esse ꝑsens per eēntiā: opz ꝙ sit ibi aliq̄d qō suppleat vicē eēntie: ⁊ hoc erit per spēm: uel ut quidā dicūt per habitū ꝓnaturalē. Et si vnus angelus nō pōt esse per eēntiā in alio nec illabi sibi. multo magis esse nō poterit sba aliq̄ cozpalis. angelus ergo alia a se que nec sūt ipse: nec in ipso siue sint cozpalia siue spūalia nō itelliget per eoz eēntiam sz per spēm.

¶ Scēm icōueniēs sic pz. Nā si vnus angelus posset causare itellectionē uel actū intelligēdi in alio angelo: hoc modo itelligeret vnus angelus ab alio non per spēm sz per seipm. uel si qōcūq̄ itelligibile creatū aliud ab angelo intelligeret ista mō ab ipso angelo oportēt qō hi⁹ itelligibile ageret in ipm angelū. Sed ꝓstat ꝙ nullum agēs creatū imediate attingit passum per suā sbam: sed per aliqō accns supadditū sbe. siue illud agens sit spūale siue cozpale siue moueat motū ad formā siue ad ubi: ut si itelligētia mouet celū sba itelligētie nō imediate attingit celū: sz attingit ipsum mediāte aliq̄ virtute uel mediāte aliquo accidēte superaddito sbe eius. Sic si ignis agit in aq̄ nō attingit aquā imediate per suā sbam nec agit in ipsam imediate per suā sbam. Sz agit mediāte calore qui est accidēs supadditū sbe ei⁹. ⁊ qz qōlibet agēs creatū agit per aliqō accns supadditū sbe ⁊ hec est regula oiuz actionū realiuz opz ꝙ ⁊ ista sit regula oium actionuz intētionaliū. Nam sicut se hūt agentia ad agentia ita opz ꝙ se hēant actiōes ad actiōes. Sicut igit ipse itētiones a reb⁹ dependēt ⁊ ad res ordinant: ita ⁊ actiōes itētionales opz ꝙ ꝑm actiōes reales mēsurā sumāt. Sicut eni res in actiōe reali pzius iducit silitudinem accidētis q̄ sbe: ut ignis pzius iducit in aquā calorez q̄ formā ignis: sic in actiōe itētionali pus imutat res in accntib⁹ q̄ in sba: vnde ⁊ accntia ut oi in p⁹ de aia pferūt magnā partē ad cognoscēdū qō q̄d est: imo si uellemus pleq̄ ꝓpōnē hāc q̄si esset oino sile hic ⁊ ibi. Nā in imutatiōe reali que deseruit ad eē rex pus res immutat ad esse accidentale q̄ ad esse sbale: ita tn ꝙ accns icōpletū pcedit sbalē formā cōpletū sequit: ut pus calefac aquā: q̄ fiat ignis. Sz pus itelligit ꝙ fiat ignis q̄ sit pfecte calida: tpe eni in eodē istāti itroducit calor pfect⁹ ⁊ forma ignis. In eodē enim istāti est aliq̄d pfecte calidū ⁊ in ignē ꝓuersum. nā tn pus intelligit qō sit ignis q̄ qō sit pfecte calidum: qō eni ait cōmētator in de sba orbis de dimēsionib⁹ indeterminatis. videlz ꝙ dimēsiones ideterminate pcedūt formā sbalē in mā: terminate sequunt: ueritatez hēt de alijs accidētib⁹. Sicut eni p⁹ rarefit aer ⁊ accipit maiores dimēsiones q̄ fiat ignis: sz pus itelligit ꝙ sit fact⁹ ignis q̄ hēat illas dimēsiones termiatas ⁊ pfectas. Sic pus calefit q̄ fiat ignis: sz pus itelligit fact⁹ ignis q̄ sit termiat⁹ ⁊ pfect⁹ in calore. calor ḡ impfect⁹ pcedit formā ignis sz pfect⁹ sequit: hn̄t ēt modū quē aspicim⁹ in imutatiōib⁹ realib⁹ que defuiūt ad eē rex aspicim⁹ in imutatiōib⁹ itētiōalib⁹ que defuiūt ad cognitionē ipsarū: nā cognitio incōpleta accntis pcedit cognitionē sbe cōpleta sequit: cognoscimus enim incōplete aliq̄d in spāli de accntibus pusq̄ cognoscamus in spāli aliq̄d de sba a q̄ hi⁹ accidētia deriuant. In ꝓn⁹ eni cognitionis nostre qñ impfecte cognoscimus ꝓcedimus ab effectib⁹ ad cās a cognitione accntiū ad cognitiōem qō q̄d est: nobis aūt ita z perfectis in scia est ordo ꝓrius ei qui est a ꝓn⁹ qōnū ut dicit in p⁹ metaphisice. Reuertamur ergo ad ꝓposituz ⁊ dicamus ꝙ idē est ordo in imutationib⁹ realib⁹ ⁊ itētionalib⁹. Nā sicut agēs p⁹ attingit passuz per aliqō accns supadditum sbe q̄ per suā sbam: sic pus cōformat sibi passū in accidētalibus: q̄ in sbalib⁹: q̄re si angelus itelligēt alia a se nō p spēm sz per sbaz ita ꝙ alia ab angelo imutarēt itellectū angeli ad sui cognitionē: cognitio angeli iret de ipfecto ad pfectū: ⁊ pus cogīscēt angelus accntia rei q̄ sbam ipsarū: q̄q̄d eni per hi⁹ mutatiōez acq̄rit de impfecto ad pfectū uadit: oīs aūt cognitio que de impfecto ad pfectū tēdit ⁊ que ex cognitiōe accntiū uadit in cognitiōez sbe: ul ex cognitiōe effectuū in cognitionē causarū: ul vniuersaliter ex cognitiōe posteriox in cognitionē poxr: itelligit ꝙ sit talis cognitio discurrēdo. eēt igitur cognitio angeli discursiua. Quo posito oportēt ꝙ angeli addiscerēt logicā ut nō errarēt i cognitiōe rerū: quicūq̄ enim intelligit cū discursu: ne in ipso discursu erret opz eū addiscere sciaz ⁊ de ipso discursu ⁊ de ipsa sillogizatiōe ⁊ ratiocinatiōe qō docere ad logicā ptinet. Ex hac aut ratione videt ꝓcludi ꝙ angelus nō possit intelligere essentiā nisi ubi pus itelligat accidētia sua. uel ex hoc videt argui ꝙ essentia angeli nō possit causare in itellectu suo intellectionē suiipsius: nisi causet in itellectionē accidētiū suoxr nō tn sic est: nam lz essentia vnius angeli nō attingat intellectuz nec eēntiam alterius nisi mediante aliquo accidēte. eēntia tn cuiuslibet angeli attingit imediate itellectū suū ꝓpziū: igit quelibet talis eēntia in itellectu ꝓpzio causare poterit imediate itellectionē suiipsius. Sed in itellectu alio si causaret hi⁹ intellectionē causaret eā mediāte aliquo accnte: cū itellectū alium eēntia angeli imediate nō possit attigere. ¶ Tertiū icōueniēs sic ostēdit. Nā si angelus itelligēt alia non per spēm sed per eēntiā alioxr p̄sentialiter assistētem ipsi angelo ⁊ immutātē itellectū ei⁹: qz nō est in potētia passi: ut patiat ab agēte: nō eēt in ptāte angeli itelligere alia cū uellet. sed tūc itelligeret ea qñ p̄sentialiter ei assisterēt ⁊ imutarēt itellectū ei⁹. ⁊ qz hec oia sunt icōuenientia dicamus ꝙ angelus nec per essentiam suaz intelligit alia: qz essentia sua nō pōt alia sufficiēter repsentare: nec itelligit alia per eēntiā alioxr: qz essentie alioxr nō possūt esse in ipso angelo ⁊ imutare intellectum eius.

Ad primum dicendum ꝙ licet angelus superior sit magis actu in genere itelligibiliū ꝙ angelus inferior: nō tn ꝓpter hoc essentia angeli superioris poterit imutare intellectuz

angeli iferioris: ⁊ itelligi ab eo per seipsuz: qz nō sufficit q agens sit in actu ad hoc q imutet passum: nisi sit ibi debit⁹ ordo ⁊ debitus ptact⁹ agētis ad patiēs: nō aūt habent debitū ordinē nec debitū ptactu ad intellectū angelicū: nec pōt ipm imutare nisi qñ sunt in ipso angelo: ⁊ qz angelus supior nō pōt esse in angelo iferiori: nec pōt illabi ei: ideo nō pōt imutare intellectū angeli iferioris: nec pōt ab eo itelligi per seipsum: ⁊ qz non pōt angelus supior esse in iferiori p̄sens per essentiā: opz q ibi sit p̄sens per spēm que suppleat vicem eius. ¶ Ad 2m dōm q nō est sile de corpibus ⁊ de specieb⁹: nā corpa sūt situalia ⁊ pōt inter ea esse ordo sit⁹ ⁊ ptact⁹ fm situ: ideo nō opz ad hoc q corp⁹ agat in corpus q sit corpus in corpe: sed sufficit q si iuxta ipm attingēs ipm fm situ: sz qz angeli nō sunt situales: sed sūt quedā eētie ⁊ quedā sbe per se existētes separate a corpe ⁊ aia: iō nō pōt ibi eē ptact⁹ fm situ: sz eētialis soluz: ptactus eni fm situ est q vnū sit iuxta aliud: sz fm essentiā ptact⁹ est q vnū sit in alio: naturaliter enim nō imutat itellectū angeli qō nō est in angelo. ⁊ qz nō pōt angelus nec aliq̄ creatura eē in angelo per eisentiā opz q sit ibi per spēz. ¶ Ad tertiū dōm q itellect⁹ cognoscit qdditatē que est in re per qdditatē ut est aia. sed quidditas nō est in aia nisi per spēm: iō hoc nō est cognoscere essentiā per eētiā sed eētiam per spēz. ¶ Ad 4m dōm q angelus superior purgat perficit ⁊ illuminat angelū inferiorem. sed hoc non est q in eo causet lumen intellectuale uel spēm itelligibilē uel itellectionē siue actum itelligēdi ut ratio supponebat. Sz ideo hic agit angelus superior in iferiori qz docet ipsuz ⁊ docēdo purgat a nescietia: ⁊ illuminat ad cognitionē rez. ⁊ pficit fz sciaz ēliter aūt possit vnus angelus aliuz docere absq; eo qō imp⁹imat ei spēm uel causet in eo lumen: uel agat in ipso itellectionē: uel actū itelligēdi in sequētib⁹ qōnibus oñdet. ¶ Ad 5m dōm q ratio nō arguit q intellect⁹ itelligat alia a se per eētiā aliquoz. Sz querit sibi ista difficultatē solui quō in itellectu nr̄o possit fieri sil̄itudo sbe cū talis sil̄itudo nunq̄ fuerit in sensu: hāc aūt difficultatez possumus tripliciter soluere: ꝓmo fm qōdā cōe dcm: q tota res se multiplicat tā fm sbam q̄ fm accidētia. ⁊ sic res se multiplicās fm se totā: ꝓus puenit ad sensum. postea ad fantasiā: postea ad itellectū. Sil̄itudo ergo sbe est in sensu. Sed sensus qz debilis cognitionis est: nō pōt puenire ad intrinseca cognitionē sbe quātūcūq; in se bēat sil̄itudinē eius: sed si sit in superficiali cognitiōe accītiū: videt aūt ꝓo hac positiōe facere dcm cōmētatoris in scdo de aia. qui vult q sit aliqs sensus in nobis qui cognoscit idiuidua oium predicametoz. talis tñ sensus aliter est in nobis: ⁊ aliter in alijs aialib⁹: nā in nobis deseruit ille sensus ad sciaz. Sicut eni sensus exteriores deseruiūt nobis nō solū ad necessitatē: sed ad sciam: sic ⁊ sensus iterior qui potētior est ⁊ qui dicit cognoscere idiuidua p̄dicametoz deseruit nobis nō solū ad necessitatē vite: sz ad sciaz. fantasia eni deseruit nobis nō solū ad agēdū: sz ad itelligēdū: alijs tñ aialib⁹ uel nō sunt dati oēs sensus ut aialib⁹ iperfectis: uel si pfectis aialib⁹ sūt oēs sensus tributi hoc nō erit ad sciaz sed ad solā necessitatē vite. ergo cū arguebat q sil̄itudo sbe nunq̄ fuit in sensu: sequēdo positionē dictaz rō ꝓcedebat ex falsis ⁊ peccabat in mā: dato tñ q sil̄itudo sbe nunq̄ fuisset in sensu dabimus modū ⁊ viaz quō possit eē in itellectu. naz ut dicebat modus actionū itētionaliū: sortit mēsurā ex mō actionū realiū: sicut ipse itētiones ex ipsis reb⁹ ortū ⁊ mēsurā sumūt: nūc autez videmus q lz virtutes actiue sint accidentia: tñ per hi⁹ accītia: qz agūt in virtute fozme sbalis agētis inducūt sbalē fozmā: nā licet in igne nō sit virtus activa nisi caloz: ignis tñ calefaciēdo gñat ignez: ⁊ caloz igneus in virtute fozme ignis iducit fozmam sbalē ignis: sic ⁊ in ꝓposito dato q fantasia nō eēt susceptiua nisi itētionū accītaliū: tñ qz intētiōes accidētiū agūt in virtute itētionis sbe: ut cū itellect⁹ noster sit susceptiuus sil̄itudinis sbe itētiōes accītiū existētes in fantasia agūt in duplici virtute: videlz in virtute luminis itellect⁹ agētis: ⁊ quātū ad hoc pōt mouere itellectū possibilē: lz ipse nō sint actu ⁊ fozmaliter itelligibiles. agūt ēt in vtute fozme sbalis ⁊ quātū ad hoc pñt causare in itellectu sil̄itudinē sbalē: lz ipse nō sint actu ⁊ fozmaliter sil̄itudo sbe: pōt tñ ⁊ ad hoc tertia inueniri via: ut totū attribuamus itellectui agēti: ut sic in virtute agētis ꝓmi q est qōdā vle agēs iducūtur fozme sbales: sic qz intellect⁹ agēs est oia faciēs. ⁊ est qōdā vniuersale agēs in gñe intelligibiliū: intētiōes accītiuz existētes in fantasia poterūt in virtute eius nō solū mouere itellectuz possibilē: sz ēt causare in eo sil̄itudinez fozme sbalis: qz nō est incōueniēs q aliqd agat ultra suam spēm in virtute alterius: ad fozmā ergo argumēti q sil̄itudo sbe nō fuit in sensu. dici debet q si nō fuit ibi fozmaliter fuit ibi virtualiter qō ēliter sit est per habita manifestuz. ¶ Ad rōnem aūt in cōtrarium que sophistica est videlz q qz angelus nō intelligit essentiā suā per seipsam: qz nō itelligit spēm existētē in virtute alterius angeli que est ratio intelligēdi sbam suā p seipsam: dici debet q nō est sile: qz eētia angeli est p̄sens itellectui ei⁹: sz spēs existēs in mēte alterius angeli per quā itelligit iste angelus: nō est p̄sens itellectui eius: iō nō pōt intelligi ab illo angelo p seipz: sz opz q sit aliqd aliud qō suppleat vicē eius. Sed si sic dicimus q credimus bene dictū itellect⁹ noster nō deficet. nā si vnus angelus itelligit eētiā alterius per spēm. certū est q per illā spēm alius angelus nō itelligeret: qz spēs existēs in vno angelo: nō est p̄sens alteri angelo. Sed videt q angelus per essentiā suā possit itelligere spēm in alio angelo per quā intelligit eētia eius. Si eni spēs in vno angelo repz̄sentat essentiā alterius: videt qō illa essentia repz̄sentet spēm. ergo angelus per essentiam pōt itelligē alia a se. ¶ Ad qō dici debet q id qō est materiale: nō est repz̄sentatiuū ei⁹ q est fozmale sed ecō uerso: quelibet eni spēs repz̄sentativa eētie est multo fozmalioz q̄ ipsa eētia. Spēs eni existēs in angelo iferiori repz̄sentās eētiā angeli supioris est multo fozmalioz q̄ ipsa eētia supioris angeli. qō pz: quia spēs sic repsentās est pfectio potētie itellectiue ⁊ ēt est pfectio ipsius eētie in qua fundat hi⁹ potētia: qz qō pficit potētiā pficit eētiā in qua fundat potētia: nulla autem essentia angeli quantumcūq; superioris est tante fozmalitatis qō possit esse perfectio essentie angeli inferioris. uel ut arguamus clarius dicamus specie illā intelligibilē esse tāte simplicitatis ⁊ fozmalitatis q est sil̄ cū eētia. nulla aūt eētia angeli q̄tūcūq; superioris pōt esse cū eētia angeli quantūcūq; iferioris. Si ergo species in vno angelo est repz̄sentativa essentie alterius angeli: essentia tamē repz̄sentativa speciei esse non potest: qz non vz si q est fozmale repsentat māle qō ꝯ māle possit repz̄sentare: fozmale. est eni essentia fundamētū alioz. ⁊ materi alioz alijs. Cetera autem sunt perfectiones essentie.

q Arto querit quid sit illud per qō itellectus angelicus itelligit

alia a se. utrū sit spēs uel habitus connātalis. Ostendimus enī in qōnibus precedētibus q̄ angelus nō pōt intelligere alia a se per essentiaz suā: nec per essentiaz aliorū: sz opz ut dicebat q̄ sit aliq̄d in hoc erit ipī intellectui āgelico per qō itelligit alia a se. querit ergo de illo q̄d sit utrū spēs uel habit⁹. ⁊ videt q̄ sit habitus. ¶ Nam si requirit ibi spēs itelligibilis uel hoc erit rōne ipsius itellect⁹. i. rōne potētie itellectiue: uł rōne obiecti itelligibilis. nō rone potētie itellectiue q̄z hī⁹ potētia in āgelis est abstracta. nec rōne obiecti q̄z itelligibile est vniuersale quid abstractū. nllo ergo modo requirit ibi spēs itelligibilis. sed si opz aliquid eē in itellectu angelico per qō itelligat alia a se illud uel erit spēs intelligibilis uel habitus ꝓnālis. nō spēs ergo hit⁹. ¶ ꝑ. intellectus noster nō pōt intelligere sine specie: ut ꝓbatur. ergo multomagis itellect⁹ angelicus. ꝓbatio assumpte. Naz si in intellectu nostro esset spēs nō idigeret fantasmate: sz posset se per illā spēm mouere ad intelligēdū. Sz ut patet indiget fantasmate. ergo nō itelligit per spēm multomagis nec intellect⁹ angelicus intelliget per spēm cū sit simpliciorz q̄ itellect⁹ noster. ¶ ꝑ. nō expimur in itellectu nr̄o eē spēs sicut experimur in nobis eē fātasmata sicut q̄libet in seipso pōt intueri. Sed nō debemus in nobis ponere qō in nobisipsis nō expimur. ergo ⁊c̄. ¶ ꝑ. nobiliori intellectui oz attribui nobiliorz modus intelligēdi: ⁊ nobiliori potētie nobiliorz modus agēdi. Sed nobiliorz modus agendi est per hitum q̄ per spēm. qō ꝓz q̄z magis videt depēdere spēs ab habitu q̄ habit⁹ a specie cuz ubicūq; sit spēs ibi possit eē hitus nō ecōuerso. Nā in uolūtate ponim⁹ hitum nō tn̄ ponim⁹ ibi spēm. sed in itellectu cū hoc qō ponimus ibi spēm etiā ponim⁹ ibi habitū. igit itellectui angelico debemus attribuere itelligere per hitū nō per spēm. ¶ ꝑ. act⁹ perfect⁹ egredit ab hitu. sz itelligere angeli est magis pfectū q̄ qōcūq; itelligere nostrū. ergo intelligere illud est ab habitu. frustra igitur ponit ibi spēs cū sit ibi habit⁹ a quo pōt elici actus. ¶ ꝑ. in aia sūt tria. passiones potētie ⁊ habitus. ut oz in scō ethic̄. sed in angelo nō sūt ibi nisi duo. potētie. s. ⁊ hitus. itelliget ergo angelus per potētiā ⁊ per habitū informātē potētia: nō ergo per spēm. ¶ ꝑ. scialis habit⁹ dicit duo. nā rōne qua habit⁹ est hilitatiu⁹ ⁊ iclinatiu⁹. rōne qua scialis est repzesentatiuus. sed hec duo vident sufficere ad actū intelligēdi. videlicet aliq̄d qō hilitet ⁊ iclinet potētiā ad actū intelligēdi ⁊ aliq̄d qō repzesentet obiectū. Sed hoc ut videt pōt facere solus hitus scialis. frustra ergo ponit ibi species. ¶ ꝑ. mā cū forma nāli sufficit ad agēdū opationē nālem. ergo intellectus cū hitu qui est forma eī⁹ itellectualis sufficiet ad agēdū opationē itelligibilē: nō ergo requirit ibi spēs. ¶ ꝑ. sufficit vna forma caloris in igne ad agēdū oēm actionē ignis. ergo multomagis sufficiet vna forma in itellectu ad agēdum omnē operationē itelligibilē. sed hoc nō posset esse nisi hitus. nā vnus hitus virtute pōt continere oia intelligibilia. nō aūt sic vna spēs pōt oia repzesentare. Si ergo vnitas ⁊ simplicitas reperit in corporibus ut q̄ possit aliq̄ corpus per vnā formā omnem suā actionē agere. multomagis hoc reperiet in spiritib⁹. ¶ ꝑ. si āgelus itelligeret alia a se per se. per se crearet ea. ergo si intelligit alia a se per spēm creabit illa. sed hoc est icōueniēs. ergo incōueniēs est ponere ibi spēm. igit nō intelligit angelus per speciem. sed per habitū. ¶ Jn ꝓtrariū est qō oz in decima ꝓpōne de causis q̄ ois intelligētia est plena formis. oportet igit in intelligētia esse plures formas. i. plures spēs. ¶ ꝑ. habitus inclinat per modū nāe ut dicit in scō ethicoz. Si ergo angelus per vnū habitū intelligeret oia inclinaret in illa per modū nāe. ergo simul intelligeret oia ea qō est incōueniēs. nō enī angelus intelligit omnia sua intelligibilia simul.

Rñdeo doz q̄ circa hāc māz sūt uarie opiones. q̄dā enī ⁊ magni ponūt q̄ itelligētia nō sūt spēs. sz est in ea q̄dā hit⁹ ꝓnālis ꝑ quē itelligit oia sua itelligibilia. cōiter tn̄ ponit q̄ itelligētia sint spēs ⁊ sīlitudines expzessiue rerū sine quibus intelligētia alia a se intelligere nō posset. hāc pōnez cōem meliusq; intelligim⁹ ⁊ hāc tenem⁹ ⁊ ipsaz credim⁹ esse ueraz. Sic ergo ꝓcedemus in hac questione. q̄z primo adducem⁹ rōnes quas faciūt ponētes habitū ad ꝓbandum q̄ nō sit dare spēs. Scōo ostēdemus q̄ hī⁹ positio per quā negant spēs in mēte angeli nō cōcordat nec dictis phoz nec sanctoz. Tertio declarabimus q̄ licet in intellectu nostro habeat aliquā apparētiaz q̄ nō opteat ibi ponē spēs. in itellectu aūt āgelico nec apparētiā nec existentiā habet. Quarto adducemus rōnes ad ꝓpositū ostendētes q̄ per talē hitum sine spēbus nō posset intelligētia sua intelligibilia intelligere. Quinto ⁊ ultimo soluemus rōnes factas in cōtrarium per quas ponētes habitum negant species.

¶ Propter primū sciendū q̄ negātes spēs hoc modo ꝓcedūt. nā primo ostēdūt q̄ ex parte intellectus nō opz ponere spēs. Scōo adducūt rōnes que videtur simpliciter cōcludere q̄ nō opz ibi ponere spēs. premittūt enī talē distinctionē. si in itellectu requiritur species uel hoc est ex parte ipsius intelligibilis uel ex parte ipsius intellectus. q̄ autē ꝓpter ipsum intellectum nō oporteat ibi ponere spēs ꝓbant triplici ratione. quarum prima sumit ex parte intellectus fm se. Scōa ex parte intellectus diuini. Tertia ex parte itellectus angelici. ¶ Prima ratio sic patet. nō enim possumus dicere q̄ requirat spēs in intellectu ꝓpter ipsum intellectum. Nā intellectus ipse est quid abstractū ⁊ q̄d separatū. ergo est de se q̄d intelligibile. q̄ si habet calūniā in intellectu nostro qui est potētia pura in genere itelligibiliū nō hz calūniā in itellectu angelico qui est q̄d actu in genere itelligibiliū. ergo ipe angelus ⁊ su⁹ itellect⁹ ⁊ q̄cq̄d est in eo est q̄d actu intelligibile. sed si intellectus angeli est actu q̄d itelligibile nec requirit aliq̄d aliud ut actu itelligat multomagis non requiret aliq̄d aliud: ut actu intelligatur. Sicut enī nullo alio informāte est q̄d intelligibile ita q̄tum est de se nullo alio informāte erit q̄d intelligens. videt aūt hec rō habere calūniā q̄z nō q̄cq̄d est actu sensibile nec quicq̄d actu sentit actu sētit. ergo nō quicquid de se est actu intelligibile absq; informatiōe alia oportet q̄ actu intelligat absq; omni informatione. sed hec ꝓbatio nō est bona. uerū est enim q̄ sicut intellect⁹ angelicus q̄tum est de se nō indiget aliquo alio ut sit q̄d intelligibile: ita q̄tū est de se nō indiget aliqua specie informante ut intelligat. sed tota cā accipienda est ex parte obiecti intelligibilis: ut q̄z obiectum intelligibile nō pōt per se esse p̄sens intellectui angelico: ideo oportet q̄ sit ibi per suam spēm. ⁊ qō oz de sensu nō est simile. q̄z nō est eadem ratio quare aliquid sentiat ⁊ quare aliquid sentiat. Sentiunt enī res que habent esse reale ⁊ que habent formaz in materia. sed sentit sensus qui suscipit spēs intentionales ⁊ qui suscipit formam sine materia. sed vna ratio est quare aliquid intelligat ⁊ quare intelligat. nam ideo aliquid est actu intelligibile q̄z est actu a mā separatū

ꝛ ideo actu intelligit qꝛ est actu a materia separatum. quicquid enim est actu a materia separatū oum tñ habeat per se esse opꝫ ꝙ illud sit quid intelligēs: immo plus est esse quid intelligibile q̄ ꝙd intelligēs cū intelligibile dicat cāre itellectionē suā in itelligere ꝛ ideo fuit ꝙ plato supꝛa intelligētias cōstituit intelligibilia ideſt ideas. intelligere eni nō cōpetit intellectui angelico tanq̄ rei per se existēti. sed tanq̄ rei que est organuꝫ ad itelligēdū. per se eniꝫ ipse angelus nō itelligit. sed intelligit per intellectū qui est ꝙdā potētia ꝛ quedam virtus ꝛ qōdā organū eius ad intelligendum. loquēdo tñ de intelligere ſm illū modū ſm quē potest cōpetere intellectui cū pluſ sit eē quid intelligibile q̄ ꝙd intelligēs. dicemus ꝛ cōcedemus. ꝙ cū intellect⁹ angelicus nō indigeat aliqua alia specie infoꝛmante ad hoc ꝙ sit ꝙd itelligibile multomagis nō idigebit q̄tum est de se aliqua alia specie infoꝛmāte ad hoc ꝙ sit ꝙd intelligēs. Si ergo ꝓsideret ipse intellect⁹ ſm se qꝛ est ꝙd abſtractū ꝛ separatū a materia. patet ꝙ ꝓpter ipſuꝫ intellectū nō opꝫ ponere spēm. ¶ Scōaꝫ rōneꝫ ad hoc idē adducit ex parte intellectus diuini qꝛ si hoc esſet de rōne intellect⁹ ꝙ per suā iſoꝛmatione intelligeret. ergo oīs itellect⁹ itelligeret per infoꝛmationē. ipse igit intellectus diuinus per infoꝛmationē intelligeret qō falsum est. ¶ Tertiā aūt rōnē adducūt ex parte intellectus angelici. qꝛ si hoc esſet de rōne intellect⁹ ꝙ intelligeret per infoꝛmationē tunc quicquid intelligeret intellectus angelicus intelligeret per infoꝛmationē. ergo cū angelus intelligeret se ipſuꝫ itelligeret se per iſoꝛmationē cōmunē speciei qō falsuꝫ est. ꝛ cōmunit negat. has aūt rōnes gratia concluſionis cōcedim⁹. ꝓcoꝛdam⁹ enim cū iſtis ꝙ ꝓpter ipſum itellectū nō est ponēda spēs. ¶ Adducunt tñ hȳ nouē rōnes alias que videnť simpliciter ꝓcludere ꝙ nullo mō opoꝛteat ponere ibi spēs. has aūt. 9. rōnes sic diſtinguem⁹. qꝛ tres illarum videntur sumi ex parte obiecti. tres ex parte spēruꝫ. ꝛ tres ex pte act⁹ obiectū aūt intellect⁹ vꝫ habere triplicē ꝓditionem. Prima est qꝛ ex obiecto ꝛ intellectu debet fieri vnū. Scōa est qꝛ ipm obiectū intellectus intelligit eē ꝙd vniuersale. Tertia est qꝛ ipm cognoſcibile ꝛ ipm obꝫ intellectus est quodāmō presens ipſi itellectui ꝛ hec tertia ꝓditio multū appꝛopinquat prime: tñ qꝛ ex iſta ꝓditione aſſumūt ipſi nonā rōnem ideo annumerabimus hāc ꝓditionē cū aliȳs. dicamus ergo ꝙ spēs intelligibilis nō est neċia ꝓper ipm intellectuꝫ: ut ꝓbauerūt tres rōnes priuſ facte. nec etiā ut videť est neceſſaria spēs ꝓpter ipm intelligibile uel ꝓpter ipm obiectum qꝛ uel hoc esſet rōne vnitatis ut ꝙ ideo eēt neceſſaria spēs qꝛ obiectū intelligibile nō pōt per se vniri intellectui iō est neceſſaria spēs ut vniať ei per ipſā. uel hoc eēt rōne vniuersitatis uel rōne presentie ut ꝙ ideo esſet neceſſaria spēs ut faceret obiectū intelligibile eē presens intellectui. nullo aūt horū modorum est neceſſariū ponere spēm. ex parte ergo obiecti hee tres rōnes fient ꝙ nō opoꝛteat ponere spēꝫ. ¶ Prima talis ſi dicas. ꝙ ideo redrit spēs ut per spēm obiectuꝫ intelligibile vniať intellectui qō non pōt ei vniri per seipſum ut videť hoc eē falsuꝫ. nā ex obiecto intelligibili ꝛ intellectu fit vnum sicut ex cognoſcēte ꝛ cognito. nō sicut ex mā ꝛ foꝛma sed ex specie intelligibili ꝛ intellectu fit vnum sicut ex materia ꝛ foꝛma. Iſta ergo vnitas quā facit spēs intelligibilis cū intellectu multū est aliena ꝛ diuersa ab vnitate quā debet facē obiectū intelligibile cū itellectu. vna ergo nō supplebit ꝛ nō restaurabit ꝑ aliā. loco ergo vnitatis quā oꝫ facere obiectum intelligibile ad potentiā intellectiuā nō poterit ibi esse vnitas spēi ad hi⁹ potentiā nec poterit hi⁹ vnitas supplē ꝛ restaurare vicē illi⁹ vnitatis cū sit ab ea ualde uaria ꝛ diuersa. ¶ Scōa rō sumpta ex parte vniuersalitatis obiecti talis est: qꝛ ut dicunt obiectū intelligibile nō est cognitū ab intellectu nisi sub rōne uſis. sed species impreſſa intellectui ut aiūt nō pōt eē repꝛeſentatiua alicui⁹ nisi sub rōne singularis. nā hi⁹ spēs impreſſa intellectui angelico uel ipꝛimit ei ab ipso obiecto intelligibili uel a deo. Si dicat ꝙ a deo opoꝛtet ꝙ de⁹ eo mō ipꝛimat ei spēm quem admodū ipꝛimeret ei ipm obiectū intelligibile. uſ ali ter nō repꝛeſentaret hi⁹ obiectū. sed ꝓstat ꝙ obiectū intelligibile nō pōt agere in intellectu nisi ſm ꝙ hꝫ esse particulare. nam uſe ſm se nō existit in rerū nā ſꝫ sua existētia est ut hꝫ eē in ſuppoſito ꝛ sub esse ſigto. sed sicut aliq̄d existit in rerū nā sic agit ꝛ sic pōt ipꝛimere suā spēm ꝛ suā ſilitudinem. cū ergo ipm obiectū itelligibile nō existat in rerū nā nisi sub eē singlari ꝛ ſigto nō poterit ipꝛimere spēꝫ que sit repꝛeſētatiua rei sub esse uſi. sed solū sub eē ſigto ꝛ singulari. ꝛ qꝛ hoc est ꝓtra rōneꝫ obiecti intelligibilis ꝓñs est ut videtur ꝙ eo ipso ꝙ obiectū intelligibile est ꝙd uſe in intellectu nō opꝫ ponere hi⁹ spēm que ut patuit nō pōt esse repꝛeſentatiua rei nisi sub esse ſigto. ¶ Tertia ratio sumitur ex parte pꝛeſentie ipſius obiecti. nō eni posſumus dicere ꝙ iō requirať spēs in itellectu ut faciat rem eē pꝛeſentē ipſi intellectui. nā sicut ſe habet in viſu sic ſuo mō ſe hꝫ in intellectu. videm⁹ aūt in viſu ꝙ pꝛeſentia rei cā est ꝙ spēs hꝫ eē in oculo nō aūt spēs in oculo cā est pꝛeſentie rei. Si ergo per agēs ſupnaturale spēs illa impꝛimeret ꝛ cōſeruaret in oculo pꝛeſentia ei⁹ in oculo nō faceret reꝫ esse pꝛeſentē ꝙ poſſet videri ab oculo. requireret ergo ibi aliq̄d aliud ꝙ hoc faceret. Siꝫr ergo ꝛ spēs impreſſa intellectui angelico ab aliquo alſo q̄ a re ut puta a deo ꝛ cōſeruata in esse ab eo nō poterit cauſare uel ſupplere p̄ſentiaꝫ rei. ꝛ qꝛ ut dicūt ꝓpter nihil aliud ponit spēs uanum ꝛ ſuperfluū est ponere ipſam. ¶ Adductis rōnibus ex parte obiecti uolumus adducere rōnes ex parte ſpēi. hee etiā sunt tres. Nā spēs tripliciter cōſiderari potest. ꝓmo ut cōparat ad obiectū qō repꝛeſentat. Scōo ut cōparat ad potētiā quā perficit. Tertio ut ꝓsiderať ſm se. ¶ Scōm hoc ergo adducūt ad tria incōueniēntia ſi ponant spēs. sumūt ergo ex ipſis ſpecieb⁹ tres rōnes. ¶ Prima aūt ratio sumpta ex ſpecie ut cōparat ab obiecto ducit ad infinitū. dicūt eni ꝙ natura nihil facit fruſtra nec deficit in neceſſarȳs. iuxta illud qō dicit phs in scō ce. ꝛ mun. ꝙ extra rationē est ꝙ natura poſuiſſet ſtellas taliter ꝙ poſſent moueri in suo oꝛbe motu ꝓceſſiuo ꝛ nō dederit eiſ instrumēta per que moueri poſſent. sic a ſili extra rōneꝫ esſet ꝙ intellectus angelicus intelligeret per spēs ꝛ nō haberet apud se omnes spēs per quas est apt⁹ natus intelligere sua intelligibilia. sed hi⁹ intelligibilia etiā differētia ſpecie sunt ut dicūt infinita. haberet ergo angelus apud se infinitas spēs. nā cū spēs ille ſint deriuate ab ideis diuinis cū idee ille ſint infinite. erit angelus aptus natus cognoſcere infinita intelligibilia ꝛ habebit infinitas spēs. qō ꝛ ſi de hoc dubitať ꝙ non opoꝛteat in angelo ponere infinitas spēs ꝓpter hi⁹ itelligibilia de ipſis numeris ꝛ de ipſis figuris dubitari nō poteſt. Naꝫ numeri uadūt in infinitū ſm diuersitatesꝫ etiaꝫ spērum. qꝛ alia spēs numerorū est binarius. alia trinarius. ꝛ sic deinceps. sic etiā ꝛ spēs figurarū in infinitū uadunt. qꝛ alia spēs est triangulus.

alia quadrãgulus ⁊ sic deinceps. ꝓstat aũt q̃ angelus est apt⁹ nat⁹ cognoscere oia talia. habebit ergo apõ se infinitas spẽs qõ nullus diceret. ¶ Scõa rõ sumit ex parte spẽi ut cõparat ad actũ. ⁊ hec rõ ducit ad inconueniẽs q̃ nunq̃ intellect⁹ actu intelligeret si intelligeret per hi⁹ spẽs. Nã spẽs iste si ponerent semper informarẽt itellectũ angelicũ. cũ ergo ãgelus aliq̃n nõ itelligat lapidẽ. ⁊ postea itelligat ipm rõnabil⁹ dubitat q̃d reducet ipm de potẽtia in actu: ꝓstat q̃ nõ species. q⁹ cũ illa semp informet semp in actũ reduceret. nec existẽtia rei. q⁹ nõ opz lapidez existere ad hoc q̃ angelus lapidẽ intelligat. nõ eẽt ergo dare cãm quõ angelus actu intelligeret ⁊ quõ reduceret in actu intelligẽdi. ¶ Tertia rõ sumit ex pte spẽi fm se. ⁊ hec rõ ducit ad inconueniẽs q̃ si angelus haberet apud se spẽz per quã cognosceret. forte illa spẽs eẽt rõ cognoscẽdi seipsam. sed nõ posset eẽ rõ cognoscẽdi aliquid aliõ. fz hoc q̃ angelus posset itelligere illã spẽz per se ipsaz. sz nihil aliud per illã spẽz cognoscere posset. nã ut dicũt rõ intelligẽdi põt sumi actiue ⁊ passiue ul⁹ q̃ idẽ est rõ intelligẽdi põt sumi uel ex pte itellectus ⁊ tũc est per qõ angelus itelligit. uel põt sumi rõ ex pte itelligibilis ⁊ tũc rõ intelligẽdi est id per qõ itelligibile itelligit. Actiue enim ut dicũt vna creatura est rõ intelligẽdi alia. ipsa eni potẽtia intellectiua in ãgelo uel ipse itellect⁹ angelic⁹ est rõ quare angelus itelligat se ⁊ alia. ex pte eni itellect⁹ angeli q̃tũ ad ipsuz intelligere nõ req̃rit ibi aliq̃d aliud informãs. sed tota cã sumẽda est ex parte itelligibilis. sed ꝓstat q̃ itellect⁹ intelligit. intelligibile itelligit. ergo ꝓpter ipsuz itelligere qõ significat per modũ actiõis nõ req̃ritur ibi aliq̃d aliud informas. sed si req̃rit hoc est ex pte ipi⁹ itelligibilis ut itelligat. Loquẽdo q̃ de ipa rõne itelligẽdi passiue. i. de eo q̃ est rõ ãre aliq̃d itelligat sola eẽntia diuina est rõ itelligẽdi se ⁊ alia. q⁹ sola ipa est oium alioz creatrix. Fuerũt aũt aliq̃ phi ponẽtes itelligẽtias creatrices aliq̃ruz rerũ. illi saluare poterãt q̃ hi⁹ intelligẽtie intelligere posset per sba suã se ⁊ illa quoz erãt creatrices. sed cũ nulla sba creata possit eẽ creatrix alicui⁹ alteri⁹. nulla sba põt eẽ rõ intelligẽdi se ⁊ aliud ⁊ fm ueritatẽ hz de ipsa sba. ut dicũt ueritatẽ hz de quocũq̃ alio addito sbe. Sicut q̃ sba angeli nõ põt esse rõ itelligẽdi aliq̃d aliud ab angelo ita nec spẽs que ponit in sba angeli uel in itellectu angelico poterit eẽ rõ intelligẽdi aliq̃d aliud. frustra q̃ ponit talis spẽs. ¶ Positis rõnib⁹ ex pte obi ⁊ ex pte spẽi uolum⁹ adducẽ rõnes q̃s faciũt õ spẽs sũptas ex pte act⁹ itelligẽdi. hec ẽt sũt tres fz q̃ act⁹ itelligẽdi tres ꝓditiões hẽ vz. Nã hi⁹ act⁹ est q̃d uolũtariũ. est q̃d in gñe intelligibiliũ. ⁊ est q̃d relatũ ad aliud. sed fm negãtes spẽs si ponerent spẽs a q̃b⁹ ꝓgrederet actus itelligẽdi. hi⁹ act⁹ eẽt simplr q̃d naturale. nõ eẽt passio ab obiecto fz q̃ obz est aliquid in genere itelligibiliũ. sed solũ fz q̃ est aliq̃d in genere entium. Et tertio hi⁹ act⁹ nõ eẽt mot⁹ ad animã nec mot⁹ ab aia: nec eẽt q̃d relatũ nec q̃d tẽdẽs in aliõ sz solũ q̃d absolutũ. ¶ Primũ inconueniẽs sic patet. nã si req̃reret spẽs ipressa intellectui ut silitudo essentie cognoscẽde a qua formalr inherẽte intellectui ex ipa ⁊ intellectus eliceret actus itelligẽdi. ꝓns esset ut dicũt q̃ intellect⁹ de necessitate semp intelligeret per illam spẽm. nã intelligere nõ est actio trãsiẽs in exterior mãz sz est actio manẽs in agẽte ⁊ est pfectio agẽtis. nõ ergo cõpabit itelligere ad spẽm intelligibilẽ: sicut illuminare aerẽ cõpat ad lucẽ solis uel alterius corpis lumiosi. sz sicut lucẽ q̃tũ est in corpe luminoso cõparat ad lucẽ que ipsum formaliter pficit. sic intelligere qõ est in intellectu cõpabit ad spẽm intelligibilem que intellectuz actualiter informat. ãre sicut corpus luminosuz hns in se formã lucis nãliter ⁊ de necessitate lucet ⁊ nõ põt nõ lucere: ita intellectus hns apud se spẽm intelligibilẽ nãliter itelligeret ⁊ nõ posset intelligere. ex hoc aũt sequeret ulteri⁹ icõueniens videlz q̃ intellect⁹ angelicus intelligeret oia simlr qõ nullus ponit. ¶ Scõz icõueniẽs sic pz. nã cũ spẽs intelligibilis sit aliq̃d informãs intellectũ. intellect⁹ nõ pateret ab intelligibili nisi inq̃tum recipet impressionẽ informãtẽ ipsuz sicut accns informat sbm. Sed hũc modũ passiõis repim⁹ in reb⁹ nãlib⁹ ⁊ in alijs entibus. ergo talis passio nõ eẽt ab obiecto intelligibili ut est aliq̃d in genere itelligibiliũ. sz ut est aliq̃d in genere entiũ. ipse ergo actus intelligẽdi ut est aliq̃d impressuz ab obo eẽt solũ aliq̃d in gñe entiũ. ¶ Tertium inconueniẽs sic patet. nã si actus intelligẽdi eẽt tale aliq̃d ut ponit nõ eẽt mot⁹ ab aia nec mot⁹ ad aiam. sz eẽt solũ aliq̃d in aia. sicut lucẽ nõ dicit aliquid a corpe luminoso nec aliq̃d ad corp⁹ luminosum. sed solũ dicit aliq̃d in corpe luminoso. fm hoc ergo itelligẽ nõ eẽt aliq̃d tẽdẽs in obz nec aliq̃d tẽdẽs in aliõ sz eẽt solũ q̃d absolutũ ⁊ p ꝓns nõ eẽt alicui⁹ repsentatiuũ. ¶ Postq̃ fideliter recitauim⁹ põnez negãtiũ spẽs ⁊ exq̃site adduxim⁹ oẽs rõnes ipsorũ. uolumus ostẽdere q̃ hec positio nõ ꝓcordat nec dictis phorũ nec sanctoz. Q̃ aũt nõ ꝓcordet dictis phoz patet. Nã in decima ꝓpõne de causis scribit q̃ ois intelligẽtia est plena formis. ⁊ proclus in. 176. ꝓpositione dicit q̃ ois intellect⁹ plenitudo est spẽrum. hoc etiaz nõ ꝓcordat cũ dictis phi. Nam in tertio de aia vult phs q̃ aia sit loc⁹ spẽruz. sz nõ tota. sz intelligẽtia tm̃. q̃d duplr põt exponi. quõ aia fz oẽs suas potẽtias nõ sit locus specieꝝ. sed fm intellectũ tm̃. Nã ipse intellect⁹ fundat ut in sbo in essentia aie potẽtie aũt sensitiue ut in sbo fundant in organo. ipm ergo organũ in quo fundat virt⁹ sensitiua põt eẽ susceptiu⁹ spẽi sensibiliũ. ergo a silli ipsa eẽntia aie in qua fũdat potẽtia intellectiua erit loc⁹ spẽruz intelligibiliũ. ergo aie fz quãlibet potẽtiã nõ dĩ loc⁹ spẽi q̃ nõ substernit tã q̃ imediatũ sbm potẽtie cuiuslibet. sz est loc⁹ spẽruz intelligibiliũ. q⁹ ipsi intellectui aia substernit tanq̃ imediatũ sbm. Alio mõ põt exponi auctoritas pfata ut dicat aia loc⁹ spẽruz nõ tota sed fm itellectũ tm̃. q⁹ locus spẽi nihil est locati. sensus aũt uel organum sensibiliũ nõ sic denudatũ est a nã eoz que recipit. sic denudat⁹ est intellectus. aia eni nostra ꝓuersaz hz faciẽ ad ista sensibilia ut nõ nisi ab illis spẽbus pficiat que in sensibilib⁹ ⁊ ex sẽsibilib⁹ hñt oztũ. ⁊ q⁹ ut dicebat a nã horũ sensibiliũ magis est denudat⁹ ⁊ elongatus intellect⁹ q̃ sensus ⁊ q̃ organũ sensitiuũ. iõ q̃tum ad hoc q̃ loc⁹ nihil est locati aia dĩ magis locus specierũ fm intellectum q̃ fm sensum. Addit tamen ibi phs q̃ aia est locus spẽrum ⁊ intellectus est nõ actu sed potẽtia spẽs. i. habet species nõ actu sed potẽtia. fm ergo intẽtionẽ phi opz sbam intelligẽtẽ modo receptiuo ⁊ ab alio eẽ locũ spẽruz in hoc tm̃ posset esse differẽtia q̃ aliqs intellect⁹ qui nõ esset actus purus ⁊ intelligeret modo receptiuo haberet illas species actu ⁊ innatas ut itellectus angelicus. aliquis vo haberet eas potentia a reb⁹ acceptas. ut intellectus noster. negantes aũt spẽs negãt eas ab omni intellectu. qõ plene est cõtra phm ponẽtẽ aiaz locũ spẽi potissime q̃tuz ad intellectũ. imo extra rõnez esset q̃ in itellectu nostro eẽnt spẽs intelligibiles ⁊ nõ in itellectu

angelico. quare ut in ꝓsequendo patebit aliquā appa
rentiā forte hꝫ q̄ in intellectu angelico nec apparēti
am nec existētiā habet. Nā si in itellectu nostro ſpēs
intelligibiles nō sūt frustra: sed intellectꝰ habens eas
mouet per eas ad intelligēdū multomagis nō erunt
frustra in itellectu angelico ubi sūt maioris efficacie.
sed mouebit intellectꝰ angeli per eas ad intelligēdū.
Nec pōt dici q̄ cuꝫ phūs ait aiam ſm intellectū esse
locū ſpēruꝫ q̄ ibi accipiat ſpēs ꝓ ipsis intellectiōibꝰ
uel ꝓo actibꝰ intelligendi. Nam ꝓpter hoc phūs po-
nit ſpēs rerū in aia. qz ipse res in aia ſm seipsas eē nō
possūt. vñ ait ipe in eodē tertio q̄ opꝫ autē ipsas res
eē in aia aut earum ſpēs. nō aūt sunt ibi ipse res ergo
sunt ibi ſpēs. vnde ꝓcludit ipse q̄ lapis nō est in aia ſꝫ
ſpēs lapidis. cōstat autē q̄ si ipsa res eēt in aia nō eēt
ipsa intellectio nec ſuppleret vicez intellectiōis. hoc
eni posito nō itelligerēt res per ſpēz aliā ab ipsa. ſꝫ
ipsa res per seipsaz cāret intellectionem uel actū in-
telligēdi in ipso intellectu. Spēs g̃ existētes in itelle
ctu q̄z est locꝰ aia z q̄ ſupplerēt in aia vicez rez. nō g̃
ſpēs q̄s pōit phūs in intellectu sūt ipse itellectiōes nec
ipe actꝰ itelligēdi. ſꝫ sūt cātiue ipoz. sic eni si reſ eēnt
ꝓsentes per seipsas in aia cārent in intellectu actuz
intelligēdi per seipaſ. sed hoc idē faciunt ſpēs que ut
patet ex itētiōe phi ſupplerēt in aia vices rerū. nō er
go ſpēs quas ponit phūs in intellectu sūt ipse intelle-
ctiōes uel ipse actus intelligēdi. nec etiam dici pōt q̄
cū ait phūs q̄ lapis nō est in aia ſꝫ ſpēs lapidis q̄ hoc
nō intelligat de intellectu sed de ſensu. ut dicat ſpēs
lapidis magis esse in aia qz est in ſensu q̄ qz est in itel
lectu cū expꝛesse ſupza dixerit aiam esse locū ſpērum
magis ſm intellectū q̄ ſm ſensū. Expꝛessa est ergo in
tentio phi q̄ ſpēs intelligibiles sunt in intellectu. Est
ēt circa hoc expꝛessa intētio cōmētatoris. Nā in 11°
metaphiſice ſup illo cap'o. mouet sicut deſideratum
vult q̄ balneū duplicē habeat formam in aia z extra
aiaz. z formā quā hꝫ in aia est mouens deſideriū. for-
mā quā hꝫ extra aiaz est finis deſiderꝫ. Balneū g̃ per
aliā formā itelligit z mouet deſideriū z p aliā deſide
rat z est finis deſiderꝫ. ſꝫ ₣z eūdē cōmētatorē ibidē
ſi forma balnei eēt abstractū z balneū eēt in aia p ſe
ipm balneū z p eādē formā mouēt ut agēs z ut finis
tota cā q̄re balneū hꝫ formā in aia alia a forma quaz
habet in ſeipſo per quā formā mouet deſideriū aie z
itelligit ab aia est. qz balneū per ſeipꝫ nō pōt eē in ani
ma. Spēs ergo rerū ſm cōmētatorē sūt in aia qz reſ
per ſeipsas nō possunt ibi esse. sic ſpēs rerū erūt in an
gelo. qz ipse per ſeipsas in angelo esse nō possunt. nec
dici pōt q̄ cōmētatoz ibi loquit de ſensu nō de intel-
lectu nō q̄ dicat balneū habere ſpēz in aia qz habeat
hi ſpēs in ſensu nō in intellectu. nā qō dixerat de aia
nostra in illo eodē caº adaptat ad aias celoruz in qui
bus de virtutibꝰ aie dicit nō esse niſi intellectiuā z de
ſideratiuā. cū ergo loquit ibi de ſpē balnei exiſtente
in aia nostra nō loquit de ſensu uel de specie ſensibili
ſm q̄ aia nostra differt ab aiabus celorū. sed potiſſi-
me loquit de ſpē intelligibili z de intellectu in quib⁹
aia nostra cōuenit cum aiabus illis. hec ergo positio
nō concordat dictis phoz. q̄ aūt nō ꝓcordet dictis
ſanctoruz plane patet. nam aug⁹ in ſuo libro de trini.
hoc modo uenat imaginē trinitatis in creatura ratio
nali. qz in parte intellectiua ponit memoriā. z a ſpēb⁹
que sunt in memoria ſm eum iformatur intellectiua
per uolūtatē cōiūgētez ita q̄ est ibi parens rōne ſpēi
exiſtētis in memoria. z ples rōne informatiōis facte
in intelligētia z nexus rōne uolūtatis coniungētis. z
iſte idem modus imaginis trinitatis qui ponit in aia
ſm iſtoſ ſanctos ponit expꝛeſſius in angelo q̄ nō eēt
niſi tam aia q̄ angelus haberet in ſe mentem que eēt
theſaurus ſpērum intelligibiliū a quibus ꝓput vult ſe
cōuertere nūc ſup iſtā nūc ſup illā informat acies co-
gitantis. ¶ Uiſo quō negātes ſpēs intelligibiles ro
borāt poſitionē ſuā. z ostēſo quomō hec poſitio nō
cōcordat nec cū dictis ſanctorū nec phorum uolum⁹
declarare qō ponebat ꝓ tertio declarandū. videlz q̄
talis poſitio habet aliquā apparētiā in intellectu no-
ſtro. ſed in intellectu angelico nec exiſtētiā nec appa
rentiaz habet. ꝓpter qō ſciendu z q̄ intellect⁹ noſter
mouet a fantaſmatib⁹ ita q̄ intellectus agēs cōparat
ad fantaſmata ſicut lux ad colores. intellectꝰ vo poſ-
ſibilis cōparat ad ea ſicut oculus ad colores ita q̄ ſi-
cut oculus imutat a colore per lumē cozpale. ita itel
lectus poſſibilis imutat a fantaſmate in virtute lumi
nis intellectus agētis. fruſtra ergo ut videt ponūtur
ſpēs in intellectu poſſibili. Est enim in intellectu poſ
ſibili ipſa intellectio ſiue ipſe actus intelligendi ſiue
ipſe motus factus a fantaſmate. ſed q̄ ſint ibi ſpēs in
telligibiles que habeāt cāre hi⁹ motū uel hi⁹ intelle
ctionē uel actū intelligendi videtur oino uanum. naz
ut dicebat tota cā quare requirit ſpēs a qua cauſetur
actꝰ intelligendi est qz res per ſeipſam nō poteſt eſſe
ꝓſens ad cāndu talē actum. ſed licet res nō poſſit
esse ꝓſens intellectui noſtro per ſeipſaz. est tñ ꝑſens
per fantaſma per qō mouet intellectuz noſtrū. fruſtra
ergo ponit ſpēs intelligibilis in intellectu noſtro cuz
ſit fantaſma in fantaſia q̄ in virtute luminiſ intellectꝰ
agētis poteſt mouere itellectū noſtrū: imo hoc vide
tur nobis fidem facere q̄ in intellectu poſſibili nulla
ſit ſpecies intelligibilis ſed ſolum ſit in eo intellectio
uel actꝰ intelligēdi uel motus intelligibilis factus a
fantaſmate: qz q̄tūcūq̄ habeam⁹ ſciētiā ſemp opoz-
tet fantaſmata ſpeculari. qz ſi eſſent ſpēs in intellectu
poſſibili videret q̄ hi⁹ intellectꝰ per ſpēs quas habe
ret apō ſe abſq̄ aliꝭ fantaſmatibus poſſet ſe moue-
re ad intelligendū. ꝓpter qō ſciēdum q̄ eadē cā aſſi-
gnari pōt quare fantaſma non pōt cauſare in intelle-
ctu ipſaz intellectionē ſiue ipſum actū intelligēdi niſi
ꝓi⁹ actu cauſet in eo ſpēz intelligibilē. z q̄re ſenſibile
poſitū ſupza ſenſum nullū facit ſenſum. hoc est enim
ſm phm cōmune ſenſui q̄ ſenſibile poſitū ſupza ſen-
ſum nō facit ſenſum. ipſuz ergo ſenſibile imediate nō
poteſt cauſare ipſam ſenſationē ſiue ipſum actuz ſen-
tiēdi in ſenſu. q̄ ſi querat cā cū hoc cōueniat oib⁹ ſen
ſibus opꝫ q̄ hoc ſumat ex eo qō est cōmune oi ſenſui
ꝓpter qō ſciendū est q̄ cōmune est oi ſenſui q̄ ſenſus
ſit ſuſceptiu⁹ ſpērum ſine mā. In ipſis ergo ſenſibilib⁹
sūt forme ſm eē māle z reale. In ſenſu vo ſm eē intē
tionale z ſilitudinariū. est ergo hic modus imutatio-
nis ſenſus q̄ ſenſibile primo imutat mediū z per me
diū imutat ſenſuz. ꝓpter qō ſpēs ſenſibilis hꝫ triplex
eē. in organo. in medio. z in re ſenſibili. ſꝫ in re ſēſibili
hꝫ oīo eē māle. in medio hꝫ esse magis ſpāliter z im
māliter. in organo vo adhuc magis ſpāliter z imāli-
ter. cā ergo q̄re a re ſenſibili nō pōt imediate cāri ſen
ſus uel actꝰ ſentiēdi est qz a forma ut habet esse in re
ſenſibili z oino materiale non pōt imediate cāri foz-
mātante imaterialitatis q̄tam reqrit ſenſus qui ma-
gis immāliter z magis est ſuſceptiu⁹ ſpērum ſine ma
teria q̄ mediū. dato ergo q̄ ſenſibile imediate imuta
ret ſenſum per illā imutationē ſenſus nō ſentiret. qz
illa imutatio nō haberet tantā imālitatem q̄tam req
rit ſenſus. Opꝫ ergo q̄ ꝑus fiat ſpecies in medio que

habebit esse magis materiale q̄ spēs in sensu ꝛ min⁹ q̄ ipsuz sensibile. Non eni nāliter itur ab extremo in extremū sine medio. ab esse ĝ nimis māli qō hñt q̄li tates sensibiles ut sunt in obiectis ad esse quodām̄ multū imāle qō hñt qualitates ille ut sūt in sensib⁹ nō itur sine eē medio ꝛ mō q̄dā i mō māli qō hñt hi⁹ q̄li tates ut sūt in medio. Ex hijs aūt apīt nobis via q̄re fantasma nō pōt imediate cāre ipsaz itellectionē siue ipsuz actū intelligēdi in intellectu possibili nisi in eo dē intellectu ꝓius causet spēm intelligibilē. nā fantas ma cū sit hic ꝛ nūc nimis hz esse māle respectu eorū que sunt in intellectu. licet eni ea que sūt in sensu sint multū imālia respectu eorū que sunt in sensibilib⁹. qz res sensibiles ualde sūt magis māliter in obiectis q̄ in sensibus. attamē ea que sunt in sensibus sunt ualde mālia respectu eorū que sunt in intellectu. nā lz sen sus sit susceptiu⁹ spēruz sine mā ꝓpter qō supat obie cta sensibilia que hñt eē cū mā attñ sensus suscipit cū ꝓditionib⁹ māe ꝓpter qō multū deficit ab intellectu in quo suscipit res abstracta nō solū a mā sed a cōditionib⁹. Redeam⁹ ergo ꝛ dicam⁹ q̄ fantasma respectu eorū que sunt in itellectu ꝛ maxime respectu act⁹ intelligēdi habet eē ualde māle. ꝛ per ꝓñs habet esse ualde impfectū in potētia. Ipsa aūt intellectio uł ipse act⁹ intelligēdi in genere intelligibiliū hz esse multū pfectū ꝛ multū in actu. ab illo ergo extremo ut a fan tasmate in hoc extremū ut i actu itelligēdi nō itur si ne medio. i. sine specie itelligibili. spēs eni itelligibilis est media inter intellectionē ꝛ fantasma sicut spēs in medio erat media inter obm sensibile ꝛ sensationem siue actū sentiēdi siue spēm ipressā in sensu. dicem⁹ er go q̄ spēs intelligibilis nō habet eē ita potētiale sicut fantasma nec ita actuale sicut intellectio. sz habet eē mediū inter illa. Sz forte dices q̄ si nō itur ab extre mo in extremū sine medio oportebit dare aliquā vir tutez mediā inter fantasiā ꝛ intellectū in qua recipiat illa spēs a qua creat actus intelligendi. sed hec obie ctio nulla est. inter affirmationē ꝛ negationē nihil ca dit mediū. Inter organicū ergo ꝛ nō organicū nō erit virtus media que nec sit organica nec non organica. forma igit q̄diu est in virtute organica nimis habet eē potētiale ꝛ iperfectū respectu actus intelligendi. Si ergo debet fieri transitus ab extremo ut a forma existēte in virtute organica in extremū ut in actū itel ligēdi per receptionē mediā: opz q̄ illa receptio fiat in virtute nō organica. sed nulla virtus cognitiua re ceptiua nō organica est in nobis nisi intellectus possi bilis. Est enim itellect⁹ possibilis virtus cognitiua ꝛ in hoc differt ab appetitu est receptiua. vñ differt ab intellectu agēte est nō organica, ꝓpter qō differt a sen su. In tali ergo virtute fiet illa receptio media p quā transit ad actū intelligēdi. spēs ergo intelligibilis est receptio media inter fantasma ꝛ actū intelligēdi. non q̄ hi⁹ spēs sit in alia virtute q̄ ipse act⁹. sed iō hēt rō nem medij respectu actus qz hi⁹ spēs intelligibilis in genere intelligibiliū nō hz eē rei actuale ꝛ pfectuz si cut actus intelligēdi. hz ergo aliquā apparentiā rōne fantasmatis agētis in intellectu nostro quare in hi⁹ i tellectu nostro nō ponat spēs intelligibilis. sed q̄ in i tellectu angelico nō sint spēs intelligibiles ipsaz re rū nec apparentiā nec existētiā hz. naz cū res ipse nec per seipsas nec per earū fantasmata possint eē p̄ntes apud intellectū angelicū opz q̄ sint ibi p̄sentes per earū spēs ut per hi⁹ spēs rerū moueat intellectus an gelicus ad itelligēdū res. ¶ Tagebat aūt vna diffi cultas ex parte intellectus nostri. videlz quare intel lectus noster indiget fantasmate ex quo habet apō se spēm intelligibilē. videt eni q̄ uel nō indigeat fantas mate si habet hi⁹ spēm. uel si indiget q̄ talē spēm nō habeat. ꝓpter qō sciēdū q̄ aia cōiūcta corpi nō pōt se ita libere ꝓuertere supra se sicut si haberet eē a cor pore separatū ꝛ maxime q̄diu corpus eius est corru ptibile qz ut dī in libro saī. corpus qō corrūpit aggra uat aiam. ꝛ qz aia q̄diu est cōiūcta corruptibili corpo ri nō pōt se libere ꝓuertere supra spēs quas hz apud se. ut per hi⁹ cōuersionē detur aliqua actualitas ipis spēbus intelligibilibus per quā actualitatē fiat ꝓces sus in actū intelligendi. oportet igit q̄ aia ꝓuertat se supra fantasmate ex qua conuersione tribuat aliqua actualitas spēbus intelligibilib⁹ per quā actualitatē fiat ꝓcessus in actū intelligēdi. Inde est ergo q̄ q̄tū cūq; aia habeat apud se spēs intelligibiles adhuc in diget fantasmate. nō enim pōt sine fantasmate specu lari. Qō si hanc difficultatē uolumus magis philoso phice soluere uel si istā ꝛ eandē sniaz uolum⁹ per uer ba magis philosophica declarare. Dicem⁹ q̄ spēs in telligibis nō est in tāta actualitate q̄ñ nō est coniūcta actui intelligendi in q̄ta est quādo est ei cōiuncta. Si ergo habet apud se spēm lapidis ꝛ vult per hi⁹ spēm intelligere lapidē non poterit nisi spēs illa fiat in ali qua maiori actualitate ut possit ꝓgredi in actū intel ligendi in qua actualitate nō existit cū est a tali actu separata hanc actualitatez nō potest recipe nisi in fan tasmate a quo suscepit esse ꝛ gñonem. certū est eni q̄ ab illo eodē a quo generat forma in eē suscipit intēti onez ꝛ pfectionē. a quo eni generat aliq̄d calidū ab eodē ꝓtingit ipm perfici in calorē: iō cū uolum⁹ actu intelligere oportet iteruz fantasmata speculari ut ab eodē fantasmate a quo suscepit spēs intelligibilis eē ꝛ generationē suscipiat actualitatē ꝛ cōplementū ut possit ꝓgredi in actū intelligēdi. Res eni q̄diu est cō iuncta suo fontali ꝓncipio perfecti⁹ ꝛ cōpletius esse habet. Spēs ergo intelligibilis q̄diu est cōiūcta fan tasmati illustrato ꝛ irradiato per lumen intellectus agētis tandiu est in eē perfectiori ut possit ex se cau sare actū intelligēdi. sed statim cū desinit fantasma eē in fantasia nō ꝓpter hoc desinit esse spēs in intellectu possibili cū hi⁹ intellectus ꝝ phm sit loc⁹ spēruz ꝛ per ꝓñs sit ꝓseruatiu⁹ ipsaz. sed licet nō totaliter de sinat eē spēs itelligibilis desinēte fantasmate attamē nō remanet in illa pfectione ꝛ in illo complemento in quo erat fantasmate existente. ide est q̄ nō potest spe cies illa ex se generare actū intelligendi nisi iterū fiat fantasma in fantasia ꝛ ipsa spēs per hi⁹ fantasma rur sus fiat in esse perfecto. Generare enim nō est nisi per fectorum ꝛ maxime generare actuz intelligendi qui est quid pfectū in genere itelligibiliū nō nisi a specie habente esse perfectū fieri potest. sz si aia haberet eē separatū ut posset per lumē intellectus agētis libere se cōuertere supra spēm absq; fantasmate: posset spe cies illa in virtute illius luminis generare actū intel ligendi nec indigebit anima separata se cōuertere ad fantasma. Modus tamen loquēdi pboruz fuit q̄ aia nihil posset intelligere sine fantasmate qz non locuti sunt de anima nisi ut habet esse coniunctuz corrupti bili corpori. sed hanc materiam ulterius ꝓsequi pre sens speculatio nō admittit. Sufficiat autem ad pre sens scire ut est per habita declaratū q̄ negare spēci es intelligibiles q̄tum ad intellectū nostrū habet ali quam apparentiā sed nō existentiam. sed q̄tum ad in tellectum angelicū nec apparentiam nec existentiam habet. ¶ Ostenso quomō negātes species suam po-

sitionē roborāt ꝛ quō positio illa nec concordat cum dictis sctōrū nec phoꝝ. ꝛ declarato quō spēs negate ꝙtum ad intellectum angelicū nec apparentiam nec exñtiā hñt ut fm ordinē superius tactū ꝓsequmur. uolum⁹ adducere rōnes ꝙ per habitū ꝓnaturalē absq; spēbus nō possit angelus sua intelligibilia cognoscere. qō triplici via declarabim⁹. Prima sumet ꝓut ille habitus est in genere per se ꝛ directe. Scōa ꝓout est in genere creato ꝛ determinato. Tertia vō ꝓut considerat fm se. ¶ Prima via sic patet. nā nihil qō est per se ꝛ directe in genere pōt repzesētare sufficienter ꝛ in ꝓpzia forma aliq̄d aliud nisi seipsuz qō sic ostenditur. Nam si qō est per se in genere nō pōt aliq̄d repzesentare qō fit in eodē genere cū ipso. nā semp gen⁹ dividit per oppositas dīas. vnū aūt oppositorum per se ꝛ in ꝓpzia forma nō potest esse sufficiēs rō cognoscendi alterū oppositū nisi forte illud oppositū esset pura pziuatio ꝓpter qō nō haberet cognosci nisi per habitū. sed dū tn utrūq; oppositoꝝ dicat naturā aliquā vnū per alterꝝ sufficiēter ꝛ per se ꝛ ꝓpzie nō pōt. quicq̄d est ergo per se in genere nō pōt sufficiēter ꝛ ꝓpzie repzesentare qō est in eodē genere. ꝛ multomin⁹ repzesētare poterit qō est in alio genere qz miorē cōuenientiā hz cū hijs que sūt in alio gñe ꝙ cū hijs que sūt in genere ꝓpzio. opz aūt in hac mā reuerti ad illō qō est supius declaratū. videlz ꝙ ideo vna res loquēdo de reb⁹ exīstētib⁹ nō pōt aliā rem repzesentare. qz due tales res siue sint in eodē gñe siue nō. nō ab eadē idea nec ab eadem rōne in mente diuina sed ab alia ꝛ alia sunt ꝓducte. ideo eē nō pōt ꝙ in talib⁹ sufficiēter ꝛ ꝓpzie vnū aliud repzesentet. sed ut supza est diffusi⁹ declaratū nō sic est de reb⁹ ut sunt in ꝓpzio genere ꝛ ut hñt esse in mente angelica. nā ab illis eisdē ideis a quibus ꝓcesserūt res in ꝓpzio genere ꝓcesserūt ēt in mente angelica. ꝛ qz quecūq; vni ꝛ eidē sūt silia inter se sūt silia. oportet ipsas spēs in mentibus angeloruz eē silitudines rerū in ꝓpzio genere eo ꝙ he ꝛ ille eadem rōnes imitant ꝛ earūdē idearū sunt simūlitudines. Dicem⁹ ergo ꝙ sicut sensus est susceptiu⁹ specierum sine mā ꝛ sicut cera sumit simūlitudinē sigilli sine cupzo sic multomagis res in mente angelica sunt fm esse magis formale. Jn seipsis vō fm esse materiale. quicq̄d est eni per se in genere cū genus dicat mediū inter potētiaz ꝛ actū habet eē aliquo mō potētiale ꝛ māle ita ꝙ ipsa intelligentia hz suū yleachi. i. suū māle. eadē ergo res ut hz eē reale ꝛ est per se in genere habet esse magis māle. ut est per spēm in intellectu habet esse magis formale. ex quo plane patet ꝙ vna res per se in genere non pōt repzesentare rem aliam per se in genere exīstētez. tū qz sunt diuersis ꝑdite rōnibus. tū etiā qz quelibet fm ꝙ hi⁹ habet eē māle. qō enim est rō cognoscēdi aliud opz ꝙ sit formalius illo. id ergo qō est rō cognoscēdi rez opz ꝙ sit quedā formalis expressio rei qō eē nō posset si utrūq; illorum per se eēt in gñe. ꝛ a diuersis rōib⁹ ꝓcessisset. ¶ Ponentes ergo hitum ꝓnaturalē cognoscere angelū res alias qz ois hitus dicit rez aliquā per se in gñe nihil tale pōt sufficiēter eē repzesentatiuū rerū. ¶ Ex hijs aūt apparere pōt quare diuina eēntia nō pōt ab aliquo cognosci per spēz nec per aliq̄d aliud ꝙ per se ipsaz qz nihil est formalius ea. ex hoc etiā patere pōt ꝙre cū āgelus per spēm quā hz apud se cognoscit eēntiā alteri⁹ angeli. ꝙre ille alter āgelus nō pōt per eēntiā suā illā spēm cognoscē. qō ꝛ supza diffusi⁹ dixim⁹ nā āgelꝰ i seipō qz hz eē reale ꝛ p se i gñe iō hz eē magis māle ꝛ pōle. sz ut ē p spēz i mēte alteri⁹ āgeli ibi est fm esse magis formale. ꝛ qz semp id qō hēt esse formale est ratio cognoscēdi id qō habet esse magis materiale. Jdeo species est ratio cognoscēdi essentiā nō ecōuerso. Ex hoc etiā colligit fortī⁹ argumētū ꝙ nullo mō habitus nec aliq̄ res per se in genere potest eē alteri⁹ rei sufficiēter repzesentatiua. Nā si eēntia vnius angeli qz est res per se in genere ꝛ hoc mō cōsideratur fm eē quodāmō materiale. ꝛ ideo nō potest repsentare spēm existētez in mēte alteri⁹ per quā ab illo angelo cognoscit. tū ipsa essentia ꝛ illa spēs ab eadez idea ꝛ rōne ꝓcesserūt multomagis vna res per se in gñe rē aliā que ea rōe ꝛ idea alia est ꝓducta sufficienter ꝛ p se repñtare nō potit. ¶ Scōa rō ad hoc idez sumit ex eo ꝙ habit⁹ ille est in genere determinato. nam ideo cōmuniter dī ꝙ essentia diuina pōt oia repsentare. ꝛ pōt esse rō cognoscendi oia ꝛ pōt deus per suaz essentiā oia cognoscere. qz essentia illa nō est determinata ad aliqō genus ꝓpter qō cōmuniter dī ꝙ si esset ad aliqō gen⁹ determinata oia alia repzesētare nō posset nec posset eē ratio cognoscēdi oia per se ꝓpzie ꝛ distincte. ergo cū ille hitus cōnālis angelo sit aliq̄d determinati gñis ul' aliter nō eēt qd creatū nō poterit eē rō oiuz eorū que angelus est apt⁹ nat⁹ cognoscere. nec ualeret siqs diceret ꝙ nō eque ꝓmo sz quodā ordine hi⁹ hitus est rō cognoscendi oia. repugnat eni rei determiati gñis ꝙ sit rō cognoscēdi oia que sūt in generib⁹ oīb⁹ quocūq; mō ponat talis cognitio. qō eni per se determinat ad vnū gen⁹ solū per accñs posset eē rō cognoscēdi que sūt in diuersis gñibus. sz hoc nullus diceret ꝙ angelus cognoscēt aliq̄ que sunt in aliquo gñe per se ꝛ oia alia cognoscēt per accñs. debem⁹ eni saluare quō āgelus p se ꝛ directe ꝛ distincte cognoscit ea que sūt in gñib⁹ oīb⁹ qō p aliq̄d qō sit per se in gñe fieri nō posset. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex ipso hitu fm se. nā in intellectu nr̄o ponim⁹ hitū ꝛ spēz. sz hitū ꝓpter ipaz pōm. spēz ꝓpt ipm obm. hit⁹ eni hitat potētiā. spēs vō repsētat obz nō est eni hit⁹ ipsa spēs. sz hitus aggñatus ex actib⁹. ut sicut ex frequēti citharizare hilitat man⁹ ad citharizandū ꝛ fim⁹ citharizare ita ex frequēti agere hilitat potētia ꝛ aggñat inde hit⁹ iclinās potētiā in illū actū. Non est ergo hitus repzesentatiu⁹ rei nec silitudo rerū. sz est hilitas potētie ad siles actus. Jnde est ergo ꝙ ponim⁹ hit⁹ nō solū in potētijs cognitiuis sz ēt in appetitiuis cū tn nō sint silitudines rerū in potētia appetitiua sz in cognitiua. cū ḡ cognitio sit p assimilationē opz in ipso angelo eē uel ipsas res uel silitudines repsentatiuas rerū. ꝛ qz hit⁹ est ad hilitādū potētiaz nō ad repsentandū obm hit⁹ ꝓnālis in angelo posset hilitare potētiā itellectiuā angeli. sz nō posset repzesentare obm sine qua repsentatiōe cognitio rez esse nō posset. nullo ḡ mō possum⁹ saluare quō āgelus cognoscat res nisi in eo sint spēs repsētatie rez. ¶ Hijs declaratis restat ultimo soluere illas nouē rōnes per ꝙs ponētes hituz ꝓnālem negabāt spēs. nā cū ꝓmo dī ꝙ obm vnit itellectui sicut cognitū cognoscēti: nō sic forma māe. sz spēs vnit ei sic forma māe. iō nō pōt supplere vicē vnitatis obi. hec rō ꝙtū nobis videt nō ꝓcludit intētū. sz petit sibi quādā difficultatem solui. nā cū habit⁹ cōnālis vniat intellectui sic forma materie illud idē icōueniēs qō arguūt de spe arguem⁹ ꝛ de hitu. ꝓpter qō sciēdū ꝙ ut in qōnib⁹ ꝓcedētib⁹ tangebat per se requrit spēs ut suppleat vicē obi. qō enim ipz obm faceret si eēt ꝓsens itellectui hoc facit ipa spēs ut est repsentatiua obi. vñ ꝛ cōmuniter dī ꝙ actꝰ intelligendi non ꝓcedit ab intellectu ꝛ specie tanꝙ a

mā ꝛ forma sed tangꝫ a duob⁹ agētib⁹. nō enim ꝓcedit a ſpē niſi ut ſupplet vicē obiecti. Sed q ſpēs illa ipſor met itellectū hoc quodāmō accidit. Si eni illa ſpecies que eſt ſilitudo obi poſſet exiſtē in intellectu abſq eo q ihereret ſibi: multomagis ꝛ fortiꝰ cāret actū intelligēdi in itellectu per quē itelligeret obm. cōſidera bat ergo rō q eſt per accns. ¶ Qō vo ſcō dicebat: q qz ſpēs illa impſſa eſt qd ſingulare ꝛ ſigtū. obiectū aūt intellꝰ eſt ule. dici debet q nec iſta rō cōcludit ꝓpoſitū. nā ꝛ hitus ille qd pticulare eſt. oporteret eniꝫ ſi hitus deberet ducē in cognitionē obi quātūcūq ſit ab agēte ſupnāli ꝓcreatꝰ. q talis ſit ille hitus ac ſi eēt gñatꝰ per actꝰ ab obiecto. ergo ſicut arguebat de ſpē q nō poſſet gñari ab obiecto niſi hīet eē ſigtū ꝛ ſingulare: ſic arguemꝰ ꝛ de hitu. Nō videmus aūt rōnē nec cām q̄re ꝓpter hoc debeat negari ſpēs ꝛ poni habitꝰ. querit ergo hec rō difficultatē quādā ſibi ſolui ſz ꝓpoſitū nō cōcludit. ꝓpter qd ſciēdū q ea que ſūt in itellu pñt cōſiderari ſm ſe. uel ut ſunt repñtatiua rei ſm ſe enim opz q ſint qd ſigtū ꝛ ſingulare: ſiue habeat eē reale ſiue intētionale. ꝛ ut hāc difficultatē ad ꝓpoſitū adaptemus: dicemꝰ q ſpēs itelligibilis cuz ſit cāta a fantaſmate pticulari pōt eē repñtatiua rei ulis nō rōne fantaſmatis cāntis ſed rōne itellꝰ recipientis eo eniꝫ ipſo q itellꝰ recipit ſpēm abſq hic ꝛ nūc: opz q ſpēs illa ducat in cognitionē rei ut nō eſt hic ꝛ nūc. ꝛ qz res ſic cōſiderata eſt ulis: nō eſt inconueniēs q ſpecies cāta a re pticulari ducat in cognitionē rei vniuerſalis. deficit ergo rō facta quātū ad itellm nr̄m. ſz magis deficit quātū ad itellm angelicū. nā ꝓpe obiectū intellectꝰ angelici nō eſt ule nec pticulare: ſed eſt res tota ſm ſuū totale eē. ꝛ coiter dr̄ q ſicut idee in mēte diuina ſunt cātiue rerū ſm ſuū totale eē. videlicet ſz formā ꝛ mām. ſic ſpēs impſſe in angelo ab ideis illis ſūt repñtatiue rerū ſm ſuū totale eē. ¶ Qō vo tertio dicebat q ſpēs nō facit rē eē pñtē ſed magis econuerſo res pñs cat pñtiā. hoc idē dicet ꝛ de hitu. non g plus arguit illa rō de ſpē q̄ de hitu. imo ſequēdo eoruz dicta plus arguit de hitu q̄ de ſpē. cū videant ipſi dicere q hitus ille cōnālis plus dependeat a reb⁹ q̄ ſpēs. hec ergo tertia rō nō arguit ꝓpoſitū ſicut nec alie. ſed querit ſibi quādā difficultatē ſolui. ꝓpter qd ſciēdum q facē rē eē pñtē pōt eē duplr. uel in gñe repñtantis. uel in gñe entiū. In gñe aūt entiū res magis facit ad pñtiā ſpēi q̄ econuerſo: eo q res cānt pñtiam ſpēi non econuerſo. Sed in gñe repñtatiōis ſpēs magis facit ad pñtiā rei q̄ econuerſo. Nā ſpēs magis pñtialr repñtat rē eo q hēt eſſe formali⁹ q̄ res ſi repñtet ſpēm eo q hēt eē mālius. Dicebat enim ſuꝑ q ſemp hīs eē magis eſt rō cognitionis: ꝛ per ꝓns eſt magis repñtatiuū. Qō autem addebat in eadē rōne de agēte ſupnaturali eſt declaratiuū nr̄i ꝓpoſiti. nā ſicut ſpēs cāta a re in gñe repñtationis facit ad pñtiā rei magis q̄ econuerſo. ſic ſi per agēs ſupnāle cāret hi⁹ ſpēs ꝛ cōſeruaret i eē pñtialr repñtaret ipſas res. res ergo hītes ſpēs in itellu angelico cognoſcunt ab eo ꝛ ſunt pñtes ei non per eēntiā ſed per repñtationē. ¶ Qō vo dicebatur q̄rto de infinito. videlicet q oporteret angelū hēre infinitas ſpēs ut poſſet oia ſua cognoſcibilia cognoſcere. nō videm⁹ nec rōnē nec cām q̄re ſi angelus cognoſcit per ſpēs oporteat eū hēre infinitas ſpēs ut poſſit cognoſcibilia diffinite cognoſcē. ꝛ cū cognoſcit hi⁹ cognoſcibilia diffinite per hitū nō oporteat eū hēre infinitos hit⁹. ponim⁹ eni in angelo non vnā ſpēm ſed multas. ipſi aūt nō ponūt niſi vnicū ſolū hitū. ad qō vn⁹ ſolus hit⁹ poſſit diffinite repñtare oia cognoſcibilia ipſius angeli: ꝛ nō poſſint hic multe ſpēs itellꝰ nr̄ nō capit. ergo ꝛ hec q̄rta rō ſicut ꝛ alie rōnes nō cōcludūt intētū. ſed querit ſibi q̄ſdam difficultates ſolui ſicut ꝛ alie rōnes. ꝓpter qd ſciēdū q angelus nō hēt ſpēs factorū fiēdoꝝ ꝛ poſſibiliū fieri. vñ ſz poſſibilia fieri ſint infinita ēt ſm ſpēm. facta aūt ꝛ fiēda nō infinita ſm ſpēz ideo nō opz in angelo infinitas ſpēs eē. ¶ Qō vo addebat de nūis dici pōt q angelus pōt ſp plres itelligē ſpēs nūoꝝ ꝛ ſemp plures abſq eo q hēat apud ſe infinitas nūorū ſpēs. Nā ſpēs nūoꝝ que uadūt in infinitū cānt ex diuiſione cōtinui. Nā dicē ꝓtinuū eſt addē ad nūz ut ꝓbat in. 3. phiſi. ſz ꝓſtat q angelus nō itellꝰit cōponēdo ꝛ diuidēdo ſed intellecto ſbō itelligit pre dicatū ꝛ paſſiones ſbi. cū ergo ꝓpa paſſio cōtinui ſit q diuidat in infinitū itelligēdo cōtinuū pōt itelligē hanc paſſionē eiꝰ ꝛ ſic itelligeret eā ſicut eſt paſſio eius: nō aūt eſt paſſio eiꝰ in facto eē ut q cōtinuū aliquādo ſit actu diuiſum in infinitū. ſed eſt paſſio eiꝰ in fieri. qz pōt ſemp diuidi ꝛ hoc in infinitū. angelus ergo itelligendo cōtinuū poterit itelligē ipm ſemp diuidi ꝛ hoc in infinitū. nunq̄ tn intelligeret ipm actu diuiſum in infinitū ꝛ qz quāto plus itelligit ipm diuidi tāto itelligit plures ptes eiꝰ ꝛ per ꝓns itelligit maiorē nūm ꝛ plures ſpēs nūoꝝ. ideo ſemp angelus pōt itelligē plres ſpecies nūoꝝ ꝛ ſemp plures ꝛ hoc in infinitū. nunq̄ tn intelligeret actu infinitas ſpēs nūoꝝ. ergo ex ſola cognitiōe cōtinui ꝛ hīdo apō ſe ſpēz ſolū repñtatē ꝓtinuū: pōt quot vult itelligere ſpēs nūoꝝ itelligendo ꝓpetates cōtinui. ¶ Qō vo addebat de figuris ſoluemus ꝛ q pōt itelligere quot vult ſpēs figurarū abſq eo q hēat infinitas figurarū ſpēs. Nā oīs figura uel eſt regularis uel irregularis. nō opz aūt q hēat apō ſe ſpecies figurarū irregulariū qz tales pñt cognoſci per regulares ſicut ꝓuatio per hitū. Rurſus figura regularis diuidit in circulare ꝛ angulare. ꝓpter itellm figurarū circulariū nō opz q hēat ſpēs infinitas apud ſe. qz circuli ſiue eq̄les ſiue maiores ſiue minores ſm q circuli nō differūt ſpe. linea eni recta ab alia linea recta ſiue ſit maioꝝ ſiue minoꝝ ſiue equalis ſm q linea non differt ſpecie. ꝛ qō dicimus de linea recta dicemꝰ ꝛ de circulari. Nam ſicut in qualitatibus magis ꝛ minus non diuerſificāt ſpeciem: ita ꝛ in quātitatibus magnum ꝛ paruum nō diuerſificāt ſpeciem. Quadratuz circūpoſitum gnomone creſcit quidem ſed nō eſt alteratum ſm ſpeciē. Si ergo dubium eſt inquiſito hoc: erit ꝓpter figuras regulares rectilineas que uadunt in infinitum. Sed ꝓpter hoc non oportet angelū habere infinitas ſpecies. Nam triangulus eſt ꝓncipiū omnium figurarum rectilinearū. habēdo autez apud ſe ſpeciem trianguli poteſt intelligere quot vult triangulos: ꝛ per conſequens poteſt intelligere quot vult ſpecies figurarum. Nam intelligēdo duos triāgulos adinuicem conīūctos intelliget quadratum addat ei tertium triāgulū intelliget penthagonum. addat ſibi quartum triāgulum intelliget exagonum: ꝛ ſic ſemp per additionem triāguli intelliget nouam ſpēm figure. ¶ Qō vo quinto dicebat: q cum ſpecies illa ſemper informet intellectum. dubium erit quid reducet intellectum de potentia in actum. patet q in hoc dubium eſt etiam de habitu. Nam ꝛ habitus ille cōnaturalis ſemper informat intellectum: ergo uel ſemper erit intellectus in actu per habitum: uel nunq̄ erit: cuz habitus quantum eſt de ſe ſemper eodem mō ſe habeat: qz ſemp actu informat. queret ergo hec ratio ſicut ꝛ precedentes difficultatem quandam ſolui. dici ergo poteſt q reducitur intellectus in actum a ſpecie quā

hēt se per intētionē uolūtatis cōuertētis se sup ipsam vñ ⁊ Aug⁹ in libro de trini. multotiēs hāc sentētiam ꝓfert q cū a spe que est in memoria informat itelligē tia qō est ibi uolūtas nectēs. Sed spēs que est in memoria est spēs intelligibilis. Informatio itelligentie est act⁹ itelligēdi cātus ab illa spe. cū ergo hoc fiat p uolūtatē nectētē p3 quō intellect⁹ reducit in actū per spēm intelligibilē: q2 hoc fit per uolūtatē cōuertentē se sup illā spēm: per quā cōuersionē gñat act⁹ itelligē di ⁊ vnit ⁊ nectit talis act⁹ cū spe a qua cātur. ¶ Qō vo. 6. dicebat q sola eēntia diuina pōt eē rō itelligen di se ⁊ alia: q2 sola illa est alioz creatrix. p3 q hec rō nō cōcludit intētū: q2 nō plus arguit cōtra spēm itelli gibilē q̄ cōtra habitū: imo si bñ aduertim⁹ nō solū non ꝓcludit itētū ⁊ ꝓpositū: imo oppositū: q2 magis argu it cōtra habitū q̄ cōtra spēz. vult ergo hec rō difficul tatē hanc sibi solui: videlicet quō spēs in mēte angeli pōt eē rō intelligēdi aliq̄d alterū: ⁊ quō pōt aliq̄d al terū repñtare cū nō sit alicuius rei creatrix. sed cum nec hab⁹ q̄d ponūt in mēte angeli sit alicui⁹ creatiuus: queremus quō ille possit eē rō intelligēdi aliq̄d aliō. Dicem⁹ ergo q aliq̄ duo pñt se sic hēre q vnū pōt eē rō intelligēdi aliud. uel q2 vnū est ꝓductiuū alteri⁹. uł q2 ambo sunt ꝓducta a tertio. eēntia enī diuina est rō intelligēdi res q2 est cātiua rerū. spēs intelligibilis in mēte nr̄a est repñtatiua rerū: nō q2 sit reruz cā: sed q2 est a reb⁹ cāta. spēs in mēte angeli est repñtatiua rerū: nō q2 vnū sit cātū ab altero: sed q2 ambo sunt causa ta a tertio. ut q2 ab eadē idea ꝓcessit res ꝑm ꝓpriam formā in ꝓpria nā: ⁊ ꝑm spēm itelligibilē in mente an geli. ideo pōt vnū repñtare alterū. Sūt enī aliq̄ duo similia: nō solū si vnū sit factū ad similitudinē alterius. sed ēt si ambo sint facta ad similitudinē tertij. Et ideo bñ di cebam⁹ q hec rō magis est cōtra hitū q̄ ꝓ habitu. Nā si ponat hitus cōnalis in mēte angeli ille nō erit creat⁹ a reb⁹ nec creatiuus reruz nec ēt erit creat⁹ ab eadē idea cū ipsis reb⁹. nā cū sit quedā res per se in ge nere op3 ipm ab idea alia ꝓcessisse. nō enim due res per se in gñe ab idea eadē uel ab eadē rōne sunt condi te. sed singula talia iuxta Aug. sniam ꝓpriis rōnibus sūt ꝓducta. hitus ḡ ille nō poterit repñtare aliquā ali am rē q2 nō est ꝓduct⁹ ab eadē idea cū aliq̄ alia re. sed spēs hoc poterit ut eē pōt per hita manifestū. ¶ Qō vo. 7. dicebat q si a spe illa ꝓcederet itelligere tūc se hēret itelligere ad illā spēm sicut lucere ad lucē: ⁊ q2 nō pōt lux nō lucere: nō posset illa spēs nō cāre actuz itelligēdi. p3 q2 lz potētie nāles sint ad vnū tm̄. poten tie rōnales iuxta sniam phi in. 9. meta. sunt ad opposi ta. Uolūtas ergo est dña sui act⁹. ipsa enim facta i actu per finē mouet se ꝓ libero arbitrio ad ea que sūt ad finē. ea ergo que sūt subdita uolūtati sūt ad hoc ⁊ ad oppositū ꝓut uolūtas deliberat faciēdū. ⁊ q2 spēs in telligibiles in mēte angeli sunt subdite uolūtati quan tū ad cāndū actū intelligēdi: q2 nō pñt hi⁹ actū causa re nisi uolūtas se cōuertat sup ipsas. ideo itelligere ip sius angeli est uolūtariū ⁊ spēs itelligibilis nō semper cāt actū itelligēdi: imo hec rō nō cōcludit itētū q2 nō plus est cōtra spēm q̄ cōtra hitū. Illō idē arguerem⁹ de hitu ⁊ opteret eodē mō solui: sicut soluim⁹ de spe recurrēdo ad uolūtatē. bñ ergo dictū est q rō non cō cludebat intētū sed petebat sibi dissolui difficultatez illā quā soluim⁹. ¶ Qō vo dicebat. 8. q spēs itelligi bilis est aliq̄d informās intellectū sicut accns informat sbm: ex quo cōcludebat q act⁹ itelligēdi ⁊ ea que cir ca ipm ponim⁹ eēnt magis aliq̄d in gñe entiū q̄ in ge nere itelligibiliū. p3: q2 hec rō nō cōcludit intētuz. q2 hit⁹ magis se hēt ut accns cū sit aliq̄d per se in gñe ac cidētis. dicem⁹ ergo q spēs illa duplr cōsiderari pōt videlicet ut est informatiua sbi: uel ut est repñtatiua obi ut informat sbm ⁊ ut est aliq̄d inherens intellectui hoc accidit sibi: q2 si nō inherēs uel si obm per seipm posset ibi eē: multo magis posset cāre in itellectu actū intelligēdi. Sed q repñtatiua obi hoc est per se ꝓmo mō spēs intelligibilis ⁊ act⁹ itelligēdi ut pcedit ab ipa sunt aliq̄d in gñe entiū. scōo mō sunt aliq̄d in gñe itel ligibiliū. hāc aūt difficultatē petebat sibi solui rō sed nō cōcludebat intētū. ¶ Qō vo. 9. dicebat q intelli gere nec eēt mot⁹ ab aia nec ad aiam: sed eēt q̄d absolutū. hec rō nona eādē difficultatē hēt cū 8ª. nā itelligere ut est aliq̄d in gñe entiū ⁊ ut ꝓgredit a spe intelli gibili solū ut est informatiua sbi dicit q̄d absolutū. Sz ut est aliq̄d in gñe itelligibilium ⁊ ut ꝓgredit a spe ut est repñtatiua obi sic dicit q̄d tēdēs in obm ⁊ dic q̄d ad obm relatū. ⁊ sic solute sūt difficultates tacte ⁊ de clarata est vitas circa quesitū.

a ¶ Ad primum dicēdū q spēs itelli gibilis reqrit in mē te angeli rōne obi. ⁊ qō arguit q2 obiectū est q̄d abstractū. dici debet q spēs itelligibilis reqrit rō ne obiecti ꝓpter duo. ꝓmo si nō sit q̄d abstractū ⁊ nō sit q̄d per se itelligibile: ⁊ sic reqrit spēs intelligibilis ad intelligēdū mālia. Scōo si ipm itelligibile nō pos sit per se eē in itellectu: ⁊ sic pōt reqri spēs itelligibi lis ad intelligēdū imālia. nā quātūcūq3 angelus sit q̄d imāle ⁊ q̄d abstractū: tñ q2 nō pōt per se eē in mēte al terius angeli: op3 q sit ibi per spēm ⁊ q per spēm in telligat ab ipso. ¶ Ad 2m dicēdū q itellect⁹ nr̄ nō po test itelligē sine spe itelligibili ut patuit in solone ꝓnci pali. quare aūt indiget fantasmate cū hēat apō se spēz itelligibilē in eadē solone declaratū est. ¶ Ad 3m di cēdū q expiētia est de ipso actu. sed hita expiētia de actu accipim⁹ expiētiā de forma a qua ꝓgredit actus. expimur aūt in nobis qō intelligimus. ⁊ ex hoc iuesti gam⁹ spēm intelligibilē per quam intelligim⁹. ¶ Ad 4m dicēdū q act⁹ pfect⁹ ⁊ actus nobilis qui egredit ab habitu nō tollit spēm. quātūcūq3 enim itelligamus per habitū habilitatē potētiā. op3 nos tñ semp habe re spēm intelligibilē repñtatē obiectū. nō ꝓbat ergo hec rō q in angelo nō sit spēs intelligibilis: sed videt arguere q sil cū specie intelligibili fit ibi ⁊ habit⁹: nec hoc sufficiēter cōcludit: q2 nō est sile de itellectu nr̄o qui uadit de impfecto ad pfectū. ⁊ quē op3 habilitari ad hoc q faciliter ꝓgrediat in actū. q2 nascit sicut ta bula rasa ⁊ in potētia. ⁊ de intellectu angelico qui cre atus est plenus ⁊ in actu ⁊ qui nō hēt ieptitudinem ⁊ repugnatiā ad intelligēdū: nec uadit de impfecto ad pfectū sicut intellect⁹ nr̄. ¶ Ad 5m patet solō per iaz dicta q2 eādē solonē hēt cum ārto. ¶ Ad 6m dicēdū q illa diuisio phi q in aia sunt potētie habit⁹ ⁊ passio nes nō cōprehendit oia que sūt in aia. q2 i aia est actio itelligibilis ⁊ est actio uoluntatis: ⁊ est ibi delectatio que cōsequit actionē intelligibilē ⁊ tñ talis actio ⁊ ta lis delectatio nō sunt passiones cū sint etiā in angelis ⁊ in deo. q2 intelligere diuinū est ualde quid delecta bile ⁊ uoluptuosum ut dicit in. 12. metaphi. nec etiam sunt habitus nec sunt ipse potētie. ea ergo que enume rat phs cōprehendūt solū ea que sunt ꝓncipia actuuz nō simplr sed solū ex pte appetitus. ex parte enim ap petitus nihil est ꝓncipiū actionis nisi ipsa potētia ap petitiua uel passio uel habit⁹. nō ergo per hoc exclu dit spēs intelligibilis que nō se tenet ex pte appetitus sed ex parte intellect⁹. ¶ Ad 7m dicēdū: q habitus

ſcialis est iclinatiuus ⁊ repñtatiuus. sed iclinatiꝰ est rône sui: qz ois hitꝰ quãtũ est de se est iclinatiuus in similes actꝰ. sed repñtatiuus est rône spẽi. ideo si ponerẽꝰ habitũ sic repñtatiuũ in angelo cogeremur ibi ponere ⁊ spẽm. Et ut pleniꝰ soluamꝰ argumẽtũ dicemus ꝙ hec rõ nõ excludit spẽm nec cõcludit ꝙ sit ibi hitus. diceret enĩ aliqs ꝙ idiget angelus aliquo repñtãte obm. Sed cũ nõ hẽat difficultatẽ in suo actu nõ arguit rõ ꝙ idigeat hitu hilitatẽ potẽtiã ⁊ iclinet eã ad siles actꝰ. ¶ Ad 8m dicẽdũ ꝙ nõ est sile de actiõe nãli ⁊ de actione itelligibili: qz actio nãlis ſm ꝙ hiꝰ dicit aliqd in aliquo si nõ sit trãsiẽs. uel aliqd ab aliq si sit trãsiẽs. Sed actio itelligibilis nõ solũ dicit aliqd in aliquo ut in itellectu. sed dicit aliqd repñtatiuũ alicuius uidelicet obiecti. ⁊ ideo nõ quelibet forma põt eẽ sufficiẽs rõ actionis itelligibilis nisi sit uel ipsa forma obiecti si possit ipm obm eẽ pñs. uel sit forma repñtatiua eius. hiꝰ aũt nõ est hitus sed spẽs itelligibilis. ¶ Ad 9m dicẽdũ ꝙ nõ est sile de forma ignis respectu actiõis ignee. ⁊ de forma itellectuali respectu actionis itelligibilis. Nã actio ignea est determinata ad vnũ aliq̃ genus. ideo põt ab vna forma causari: sz actio intelligibilis extẽdit se ad obta cuiuslibet gñis. ideo vna ⁊ eadẽ forma creata nõ põt esse sufficiẽs rõ ad itelligẽdũ oia. ¶ Ad 10m dicẽdũ ꝙ si angelus per suã ẽntiã intelligeret oia eẽt actꝰ purus. iõ eẽt creator oium. sed itelligẽdo per spẽm nõ est actus purus: immo est quid cõpositum: ⁊ est in potẽtia ad eẽ: ideo non potest esse alicuius creator.

¶ Quinto querit utrũ spẽs itelligibilis exñs in mẽte ãgeli possit mouere intellectũ eius ad itelligẽdũ. ⁊ videt ꝙ nõ. qz si moueret uel moueret ut finis uel ut efficiens. nõ ut finis qz tale mouẽs est distinctũ ſm eẽ a modo: nec ut efficiẽs: qz accñs nõ hẽt rõnem efficiẽtis respectu sbi. ¶ Ꝑ. si angelus moueret seipm ad itelligẽdũ per hiꝰ spẽm eẽt simul mouẽs ⁊ motꝰ. ⁊ per ꝓns eẽt sil actu ⁊ potentia. sed hec sunt opposita nec sil eidem cõuenire pñt: ergo ⁊c. ¶ Ꝑ. intẽtionale nõ põt ꝓducere id qõ est reale: qz tũc ageret ultra suaz spẽm: sed spẽs itelligibiles hñt eẽ intẽtionale. actꝰ itelligẽdi videt hẽre eẽ reale: ergo ⁊c. ¶ Ꝑ. posteriꝰ nõ hẽt cãlitatẽ respectu ꝓoris. ergo spẽs itelligibilis que est posterior ipso itellectu nõ poterit aliqd cãre in ipso itellectu: ⁊ per ꝓns nõ poterit mouere itellectũ ad itelligẽdũ. ¶ Ꝑ. si spẽs moueret itellectũ ad itelligenduz hoc nõ eẽt nisi altero duoꝝ modoꝝ. videlicet uel ꝺa spẽs per se ⁊ tanq̃ ꝓncipale agẽs moueret itellectum uel qz obm per spẽm cãret talẽ motũ. ꝓmo mõ nõ: qz si spẽs per se moueret eẽt ibi ꝓncipale agẽs ⁊ per ꝓns assimilaret itellectũ sibi ⁊ nõ ipsi obo. ⁊ ẽt si hic esset itellectꝰ ꝓns tẽderet in cognitionẽ spẽi q̃ obi qõ falsum est. Rursus dici nõ põt ꝙ talis motꝰ fiat qz obm moueat itellectũ per spẽz: qz nihil agit per formã que est in alio. sed vnũqõq; agit per formaz que est in seipso. obm ergo nõ poterit mouere itellectũ per spẽm in telligibilẽ que nõ est in ipso. ¶ Ꝑ. si spẽs itelligibilis moueret intellectũ cuz intellectꝰ hẽat apud se plures spẽs qua rône moueret vna spẽs pari rône moueret ⁊ alia. ergo uel oẽs spẽs suũ mouebũt itellectũ ul ĩ uli mouebit ipm. sed nõ est dare ꝙ oẽs siml: ergo nulla. ¶ Ꝑ. spẽs semp est apta nata mouẽ: qz semp informat ⁊ semp repñtat obm. ergo uel semp mouet uel nunq̃ mouet. sed dicebat ꝙ hoc est ex pte uoluntatis ꝙ aliq̃ moueat: aliq̃ nõ moueat. ¶ Cõtra: ꝺcꝺd determinat aliqd in agẽdo illud est ꝓncipale agẽs: ⁊ per conseq̃s est ꝓus in agẽdo. si ergo actio uolũtatis determinaret itellectũ ad intelligẽdũ: tũc nãliter ꝓus aliqd uel let q̃ itelligeret. hoc aũt est falsum: qz bonũ apꝓhẽsuz est obm uolũtatis. ⁊ nihil possumus uelle nisi cognitũ. Inuisa enim ſm Augm diligere possumus: sed ico gnita nequaq̃. ¶ Ꝑ. si intellectꝰ intelligeret per spẽz ꝓrius oporteret ꝙ intelligeret relationẽ spẽi ad obm q̃ intelligeret obm. sed intelligẽ relationẽ ad obiectũ hoc est etiã itelligere obiectũ. ergo ex hac ꝓpõne seq̃tur ꝯdictio: videlicet ꝙ ꝓus intelligat obm q̃ intelligat qõ est impossibile. ¶ Ꝑ. si aliqua ratio est quare spẽs intelligibilis põt mouere intellectũ. ista erit qz ipsa quãtũ est de se semp est in actu ⁊ semp est apta nata mouere. ⁊ ideo hoc mõ mouebit. Sed nos videmus ꝙ intellectus agẽs semp est aptus natꝰ mouere itellectũ possibilẽ: qz semp irradiat sup fantasmata ⁊ tamẽ nõ ꝓpter hoc mouet ut apparet in somnis: ubi est fantasma in actu intellectꝰ, tñ nõ est in actu. imo impedit eius actio intelligẽdi. nõ ergo ualet argumẽtũ hoc est aptũ mouere: ergo mouet. spẽs ergo itelligibilis quãtũcũq; sit apta nata mouere itellectũ nõ ꝓpt hoc mouebit ipz. ¶ In ꝯrtũ est qõ ꝺz ꝓmum in .12. meta. forma rei que est in intellu est mouens desidertũ. sed illõ qõ mouet nos ad desiderãdũ aliqd mouet nos ad intelligẽdũ id: qz aliter non possemus desiderare ipm ut intellz aut cognitũ: g ⁊c. ¶ Ꝑ. cuilibet effectui rñdet ꝓa cã: ergo opationis itellis uel intelligibilis erit aliq̃ per se ⁊ ꝓpria cã. sed hec rõ nõ erit intellectꝰ agẽs: qz ꝓpria opatio sua est irradiare sup fantasiã. nec etiã intellectꝰ potẽtialis: qz illa est potẽtia ad intelligenduz. discurramus aũt per singula nõ inueniemꝰ nisi speciez intelligibilẽ que possit eẽ hiꝰ per se ⁊ ꝓpria cã ⁊ sic in intellectu nr̃o spẽs intelligibilis mouet ipsum ad itelligẽdũ: multo magis hoc erit in itellectu angelico ubi spẽs sunt magis in actu q̃ in intellectu nr̃o. ¶ Ꝑ. species intelligibilis ad intellectũ cõparat sicut forma ad mãm. sed mã põt agere ⁊ agit per formã. ergo intellectus põt intelligere ⁊ itelligit per spẽm intelligibilez qõ nõ eẽt nisi spẽs intelligibilis moueret ipm ad itelligendum: ergo ⁊c.

¶ Respondeo dicẽdũ ꝙ tota difficultas huius qõnis in hoc videt cõsistere. ꝙ qz hitibus pñtibus in mã cessat motꝰ ut dzin ꝓ de gñatione ca de actione ⁊ passione. Ideo pñtibus spẽbꝰ in intellectu cessabit motꝰ. nõ ergo per illas se mouebit intellectꝰ ad intelligẽdũ. ut ergo bñ appeat vitas huius qõnis in hac qõne hoc ordine ꝓcedem. Declarabimus enim ãnque. qz ꝓmo per ea que videmus in istis sensibilibꝰ in grauibꝰ ⁊ leuibꝰ quõ mouẽtur per grauitatẽ aut per leuitatẽ quã hñt apud se: declarabimꝰ quõ itellectꝰ mouet se ad itelligẽdũ per species intelligibiles ꝙs apud se hẽt. hic enim est ordo ꝙ si de itelligibilibꝰ uolumus aliqd scire opz nos ꝓ hec sensibilia manuduci. Scõo qz ex hoc videt seq̃ ꝙ idẽ seipm moueat exquo intellectꝰ per spẽm itelligibilem seipz mouet. Declarabimꝰ ꝙ demr̃atio quã facit phs in .8. phisi. videlicet ꝙ oẽ qõ mouet ab alio mouet. huic ueritati nõ cõtradicit. Tertio ostẽdemus ꝙ motus quo angelus mouet seipm aliquo mõ assimilat motui quo graue seipm mouet ⁊ quo aiatũ seipsum mouet. Quarto ad maiorẽ declarationẽ ꝓpositi manifestabimus totũ modũ intellectionis angelice: quõ põt seipz mouere ad intelligẽdũ. Ostẽdemꝰ enim ꝙ aliquo mõ mouet seipsum nãliter: ⁊ aliquo mõ uolũtarie. Quinto ⁊ ultimo adducemus rationes ad declarandum ꝓpositum. ¶ Ꝓpter ꝓmum sciendum: ꝙ ipsius

motus grauis uel leuis opz nām eius eē cām ⁊ ꝓncipium. nā exquo motꝰ grauis deorsum est qđā accidēs nāliter cōuenīēs graui opz ꝙ ipsa nā grauis sit huius accñtis nālis per se cā ⁊ ꝓncipiū. nā ut dicit in ꝓ° phisi coꝛ. mā subiecta cū forma est cā oium accñtiū que fiunt in ea: qđ potissime intelligēdū est quātū ad accñtia nālia de ꝗbus certū est ꝙ fluūt ⁊ deuiant ab ipa nā inde est ꝙ phus in 2° phisi. describēs nām dixit ꝙ est ꝓncipiū motꝰ ⁊ ꝗetis ei⁹ in quo est per se ⁊ ꝓmo nō ꝼm accñs. ipse ergo motꝰ deorsum qđ ut dicebat est qđđā accñs nāliter ꝓñs formā grauis ab ipsa nā grauis hēt eē tanꝙ a per se ꝓncipio ⁊ cā. hēt ergo i se grue vñ mouet deorsum: nō tñ ꝓpter hoc dī per seipm deorsum mouē. sed dī hoc hēre a gñante. nā illud idē agēs qđ dat formā dī dare oia accñtia que ꝓsequunt ad formā. uel ꝙ idem est illud idē agēs qđ dico nā dī dare oia accñtia que ꝓsequunt nām. sicut ergo graue nō hēt nām a se sed a gñante: ita motū deorsuz ⁊ qđlibet accñs nāle nō dī hēre a se sed a gñante. Ex hȳs aūt aliquo mō pōt nobis ꝺnotescere quō angelus mouet se ad itelligēdū. nā cū intelligere nālit cōpetat angelo: opz ꝙ hi⁹ accñtis nālis aliqđ sit in angelo ꝓ se cā ⁊ ꝓncipiuz. Sicut ergo motꝰ grauis per se causa ⁊ principium est forma grauis sic motus intelligibilis ⁊ opationis itelligibilis per se cā ⁊ ꝓncipium est forma intelligibilis. habitib⁹ ergo pñtibus in materia ⁊ forma exīstēte in mā cessat motus ad formā. sed non cessat motus cōsequēs formā. imo si cōcertāt ibi debite circūstātie tūc incipit motus cōsequēs formam: qñ iam in mā est pñs forma. cū ergo actus intelligēdi sit aliqđ cōsequēs spēm intelligibilē poterit eē motꝰ ad talē actū per ꝓsentiā intelligibilis spēi. Si se est ergo quodāmō de motu grauis per formā grauis: ⁊ de motu ad actū intelligēdi per spēm itelligibilē. differt tñ hoc ab illo: qz graue sufficiēter determinat ad motū deorsum per formā grauis. ideo graue non mouet seipm deorsum nisi per accñs remouēdo ꝓhibēs. sed angelus nō sic determinat per spēm intelligibilez ad actū intelligēdi. imo opz ꝙ per uolūtatē determinet se ⁊ cōuertat se sup aliquā spērū ad hoc ꝙ actu intelligat per illā spēm. ꝓpter qđ cōcedere possumus ꝙ angelus moueat seipm ad actū intelligēdi. In talibuꝫ ergo possumus illā distinctionē facere de uolūtario ⁊ nāli quā facit phus in .7. meta. de hȳs que fiūt a natura ⁊ ab arte. dicit enim ꝙ aliq sunt simplr ab arte. aliq ptim a nā ⁊ ptim ab arte. sic de actu uel de motu cōsequēte formā exīntē in re. dicere possumus ꝙ aliquis hi⁹ motus est simplr nālis. aliqs simplr uolūtarius. aliqs ptim nālis ⁊ ptim uolūtarius. motus enim quo mouet graue deorsum est simplr nālis: qz natura sufficiēter determinat rē grauē ad talē motū. ideo talis motꝰ est a grauāte. quodcūqz enim agēs dat nām uel dat formā dat oē accñs ad qđ sufficiēter determinat illā formā. motꝰ aūt quo angelus mouet se ad intelligēdū per spēm intelligibilē quā hēt apud se pōt cōcedi ꝙ sit simplr uolūtarius: qz per uolūtatē suam sufficiēter determinat seipz ad talē motū. Si eni actꝰ intelligēdi sic eēt a spē itelligibili sicut motꝰ grauis est a forma sua. dicerem⁹ ꝙ angelus per se nō moueret se ipm ad intelligēdū: sed moueret a suo creatore ꝙ dedit sibi spēz itelligibilē. sicut mouet graue a grauante qui dedit sibi formā grauis. nūc aūt qz spēs illa intelligibilis in determinata est ad talē actū nō determinet per uolūtatē. cōcedere possum⁹ ꝙ angelus mouet se ipm ad itelligēdū: ⁊ per ꝓñs cōcedēduz est ꝙ motus quo mouet angelus ad itelligēdū alia a se per spēm i telligibilē quā hēt apud se si sit simplr uolūtarius. sed itelligere quo angelus itelligit se per eēntiā suā est ptim nālis ⁊ ptim uolūtarius. motꝰ eni ille subiacet uolūtati nō simplr sed quodāmō. qđ quō sit i ꝓsequēdo patebit. ¶ Uiso quō causat actus itelligēdi a spē intelligibili: ⁊ quō angelus mouet seipm ad actū intelligēdi. uolum⁹ ostēdere ꝙ determinatio quā facit phs in .7. phisi. phās ꝙ oē qđ mouet ab alio mouet. huic ueritati nō cōtradicit. Declaratio enim phi ibidem ꝙ nihil mouet seipm per se. est qz si moueret seipm comperet alicui toti per se ꝺscēte pte adhuc moueret totū: qz nihil qđ cōpetit alicui per se ⁊ ꝓmo remouet ab ipso per hoc ꝙ remouet ab alio. Si ergo mouē se ipm cōpeteret toti per se ⁊ ꝓmo nō remoueret hoc a toto quātūcūqz remoueret a pte ꝺscēte. ergo per te adhuc moueret totū. ⁊ qz hoc est ipossibile: sequit ꝙ sit ipossibile ⁊ ꝓmū. Sic ergo cōcludit rō phi de toto habēte ptē. imo est q̄si per se notū ꝙ nullū coꝛp⁹ ⁊ nihil hñs ptes quātitatiuas pōt eē ad se cōuersiuum ꝙ hēat actionez ad seipm. ita ꝙ in seipm agat per se. uel ꝙ seipm moueat per se. videlicet ꝙ totū moueat totū. nā agēs ⁊ patiēs opz eē simul ut vult phs in ꝓimo de gñatione. Si ergo aliqđ tale totū moueret se ipm totū oporteret ꝙ totū attingeret totū: ⁊ ꝙ quelibet ps attingeret quālibet ptē. ergo in tali toto ptes adinuicem nō distarēt. postꝙ quelibet quelibet attingeret: sed in oi coꝛpe ⁊ in oi re quāta ptes adinuicem distāt. per se ergo est ꝙ nihil calefit ad se ꝙuersiuū ut plane ꝓbat ꝓclus in ꝓpōnibus suis. demōstratio ergo phi cōcludit de toto hñte ptes in quo ꝓpter distātiaz ptiū totū nō pōt attingere seipm. ⁊ per ꝓñs totū non pōt attingere seipsum: nisi qz pars mouet ptē: ut quia vna ps aeris attingit aliā partē aeris: pōt pars aeris calefacta calefacere ⁊ trāsmutare ptē aliā quā attingit. Subtrahas ergo a phō distātiā partiū ⁊ loquariꝭ de toto nō hñte partes cuiusmodi est angelus: qz est ſuba que nō diuidit poterit eē ad se cōuersiuū ⁊ poterit seipsum mouere ad agēdū. angelus ergo seipm intelligit ⁊ mouet seipsum ad intelligēdū. Ex hȳs autē appere pōt distinctio quaz innuit ꝓclus in. 10ª ꝓpōne sui libri. videlicet ꝙ aliqđ est qđ est simplr bonū ⁊ nō pōt ulterius acqrere bonitatē. Aliqđ aūt est qđ seipz mouet ad bonū. aliqđ vō est qđ solū ab alio acqrit pfectiones. In ꝓmo aūt gradu est ipse deus qui est simpliciter qđ bonū. In scōo vō gradu sunt spūales ſube que seipsas mouēt ad intelligēdū ⁊ uolēdū ⁊ per cōsequēs seipsas mouēt ad acqrēdū pfectiones: qz ipm intelligere est quedam pfectio intelligētis. In tertio aūt gradu sunt coꝛpora que non mouent nisi ab alio. ¶ Habito quomō intelligētie mouēt seipsas ad itelligēdū. ⁊ ostēso quomō demōstratio phi in .7. phisico rū huic ueritati nō cōtradicit. uolumus declarare tertiū. videlicet ꝙ per ea que videmus in istis inferioribus quō mouēt seipsa: possumus intelligere quō ſube separate seipsas ad intelligēdū mouēt. ꝺupliꝛ enim videmus aliqđ mouere seipz in istis inferioribꝰ. videlicet per accñs. sicut graue mouet seipsum remouēdo ꝓhibēs. vnus ergo modus mouēdi seipm est remouere ꝓhibēs. alius modus est per ptē: ut qz vna pars mouet aliā. cōsueuit aūt distingui triplex totū. videlicet totū eēntiale sicut aialis eēntialr cōponit ex diuersis ptib⁹ ex aia. ſ. ⁊ coꝛpe. ⁊ totū quātitatiuū sic coꝛp⁹ ꝓstat ex diuersis quātitatiuis partib⁹. ⁊ totum potētiale. sicut eadē aia habet in se diuersas potentias. oib⁹ aūt hȳs modis videmus totum mouere seipsum: quia pars mouet partem. nam animal mouet seipsum. qz anima

mouet corpus. Rursus aliqō corpus mouet seipsum qz vna pars mota mouet aliā partē. sic aer mouet seipsuz. qz pars aeris mota mouet aliā partē. ipsa etiaz aia mouet seipsaz qz vna potētia mouet aliaz ut itellect⁹ mouet uoluntatē z uolūtas intellectū. aia ergo per intellectū z uolūtatē mouet seipsaz. ſz iſtis totalitatib⁹ possum⁹ addere quartū modū totalitatiſ. qz ſicut est totū quātitatiuū q ꝓstat ex diuersis ptib⁹ quātitatiuis. z totū eēntiale q ex diuersis eēntijs. z totū potentiale q ex plurib⁹ potentijs. sic est aliqō totum pfectibile qō ꝓstat ex pluribus pfectōib⁹. angelus autē nō est totū eēntiale. qz nō ꝓstat ex diuersis eēntijs nec est totū quātitatiuū qz nō est qd extēſuz. est autē totū potētiale. qz hz in se plures potētias. z totū pfectibile qz hz plures pfectiōes. ad ſilitudinē ergo horū que videm⁹ hic inferi⁹ trib⁹ modis dicere possumus q angelus mouet seipsuz ad intelligēdū. primo ꝓut uolūtas angeli cōparat ad ſpēm intelligibilē z sic angelus mouet se ad intelligēdū quasi remouēdo ꝓhibens. Scōo ꝓut uolūtas cōparat ad intellectū. z sic angelus mouet seipm ad intelligēdū sicut potentiale per vnā potētiā mouet seipm per aliā ita q per vnaz est mouēs z per aliā motū. Tertio hoc cōtingit ꝓut ſpēs intelligibilis cōparat ad intellectū. Tria eni sūt ibi uolūtas intellectus z ſpēs intelligibilis z fm hec tria sūt tres cōbinatiōes z tres modi mouēdi. fm ḡ hāc tertiā cōbinationē ꝓut. ſ. ſpēs intelligibilis refertur ad intellectū angelus mouet seipsuz ad intelligendū. ꝓut totū perfectibile per vnā pfectionē mouet seipsuz ad aliā pfectionē. ¶ Primū sic patet. nā mēbra nostra sunt indeterminata ad motū qz sūt apta nata moueri ad oēz oziaz pōnis z per appetitū determinātur ad alterā partē z sic determinata mouent ad partē illā. q̄diu ergo mēbra sūt indeterminata ad motū nō mouent. ipsa ergo indeterminatio est qōdā ꝓhibēs mēbroz motū. appetitus ergo tollēs indeterminationē istā quasi remouet ꝓhibēs. sic z in ꝓposito intellect⁹ angelic⁹ est apt⁹ nat⁹ in fieri actu q̄libet speciē existēte in ipso. z quelibet ſpēs in ipso existens est apta nata informare ipm. nō aūt possūt oēs sil ipsum actu informare. opz ergo q fiat ibi aliq determinatio alicui⁹ ſpēi per quā actualiter informet. hoc aūt fit p uolūtatē ꝓuertētē ſpāliter super ſpēz illā. uolūtas ergo determinās ſpēz remouet indeterminationem ab ipsa ſpecie que erat ꝓhibens ne intellectū actualit informaret. igit ꝓut uolūtas cōparat ad ſpēm angelus mouet seipz ad intelligēdū q̄si remouēdo ꝓhibens. eo eni ipso q per uolūtatē determinat se ad vnā speciem remouet indeterminationē z per cōs remouet ꝓhibēs ꝓpter qō dī mouere seipz remouēs ꝓhibēs. ¶ Rursus ꝓut uolūtas cōparat ad intellectū dī mouere seipz ad itelligēdū ꝓut totū potētiale per vnā potētiā mouet seipz p aliā. debem⁹ eni imaginari q oēs potētie per q̄s possum⁹ agere z nō agere sunt subdite appetitui. ipse ergo itellect⁹ noster per quē possum⁹ intelligere hoc uel nō intelligere z intelligere illō ul nō itelligere est subdit⁹ uolūtati: ita q in actū suū exit per impiū uolūtatis. vñ z phs in 3⁰ de aia z in. 9. metaphisice. vult q appetitus sit uere oīs. fm hoc ergo angelus mouet seipm ad intelligēdū. z est sil mouēs z motū. ſz nō eodē mō. nec fm eādē partē. ſz fm vnā siue fm vnā ptē potētialē ut fm uolūtatē est qd mouēs. fm aliā potētiā siue fm aliā partē potētialē etiā ut fm itellectū est qd motū. Tertio fm cōbinationē tertiā ꝓut ſpēs itelligibilis refert ad itellectū. āgelus mouet seipsum p̄out totum perfectibile per vnam perfectionem mouet seipm in actu q̄tuz ad aliā pfectionē. ipsa eni sūa angeli pficit ad intellectū siue per potētiā itellectiuā z pficit per ſpēs itelligibiles z est ēt in potētia ad ulteriorē pfectionē ut ad actū itelligēdi. Ille ergo qui agit actū z ille qui agit motū opz q sit aliquo mō actu. qz nihil agit nisi ut est in actu. illō vo in quo recipit act⁹: uel in quo recipit mot⁹ fm q hi⁹ est qd in potētia. qz semp recipiēs ſz q hi⁹ est denudatū a nā recepti z est in potētia ad ip̄z receptū. ḡ si angelus in seipso cāt motū itelligibilē. ul si in seipo cāt actū itelligēdi. opz q sit sil actu z potētia. actu ut agit hi⁹ actionē. potētia vo ut recipit actionē illam. hoc aūt est ipossibile q idē fm idē z respectu eiusdē sit sil actu z potētia. ſz q idē fm diuersa respectu eiusdem sit actu z potentia non est inconueniens. eadem enim anima fm intellectum agētem est omnia facere z fm intellectum possibilem est illa eadem omnia fieri. hoc est eni de pfectiōe rei q si est aliq fieri q hēat in seipa illud qō est illa facere. ex ipfectione eni ligni est q cū lignū sit nauē fieri q nō hz in se nauifactiua q est nauē facere. z vniuersalr ex ipfectiōe māe est que cū sit oia artificialia fieri q nō hz in se artem que est oia artificialia facere. z ecōtrario ex pfectiōe aie itellectiue est q cū habeat in se itellectū possibilez p quē est oia intelligibilia fieri. hz etiā in se itellectū agētez per quē est oia talia facere. Si ergo nauifactia eēt in ligno. lignū moueret seipz ad faciēdū nauē z lignum eēt mouēs z motū. sed lignū per artē eēt mouēs. per māz eēt motū z eēt lignū in pō z in actu. in potētia p māz in actu per artē. Iste est modus phi in scōo phicorū ubi vult q si dom⁹ eēt ex⁹ que fiūt nā eodē mō fieret sicut ab arte. sic ēt si nauis esset ex⁹ que fiūt nā eodē mō fieret sicut ab arte. Si ergo in mā domificali est ars domificatiua dom⁹ fieret a nā z eēt idē in pō z in actu. ſzi pō p māz i actu p artē z idē mouēt seipz sed nō eodē mō. sic z in ꝓposito idez angelus mouet seipsuz z est in potētia z in actu ſz nō eodē mō. ſz ipse angelus per ſpēm intelligibilē est actu z est actionem intelligibilē facere. per potētiā vo intellectiuaz est in potētia z est actionē intelligibilē fieri z suscipe z hoc est perfectiōis in angelo q cū hēat in se potētiā intellectiuā per quā est in potētia ad actionē intelligibilez fieri z suscipe q hz etiā in se ſpēz itelligibilē per quā est actionē intelligibilē facere z plus est hoc in āgelo q pōt sic mouere seipm q̄ si poneremus nauifactiuā in ligno ut posset lignū mouere seipz. nā lignū ꝓpter mālitatē suā nō pōt cē ad seipm cōuersiuū ita q habeat actionē que ad seipm terminet. iō si nauifactiua esset in ligno naturaliter ut dicebatur fieret nauis ex ligno z lignū moueret seipsum. si tamen in ipso ligno oporteret dare aliquā partē magis actualem in qua esset ars z virtus actiua que se haberet ut semē maris z aliā partez magis potētialem que se haberet ut menstruuz femelle. z sic lignum per vnam partem in qua est ars moueret seipsum q̄tum ad aliam partem que se haberet ut materia artis. sed substātie ſpirituales qz hñt actionē ad se ꝓpriā in eadē nā: ut in ſba sua hñt id qō est facere z illō qō est fieri. idez ergo. i. eadē ſba angeli respectu eiusdē idest respectu eiusdē actiōis intelligibilis est facere fieri z est simul actu z potētia ſz nō per idē ſz p ſpēz itelligibilē est facē z est actu. per itellectū aūt est fieri z est in pō. nec hoc nos moueat q ſpēs itelligibilis z itellect⁹ sūt in eadē ſba angeli. naz intellectus agēs z itellectus possibilis sūt in eadem ſba anime z tñ vnum se habet ut mouens. aliud ut motum. vnū ut facere. aliud ut fieri. angelus

ergo ut est quoddã totũ pfectibile per vnã pfectionẽ ut per spẽm itelligibilẽ per quã est magis in actu mouet seipm q̃ ad aliã perfectionẽ: ut q̃tũ ad intellectũ per quẽ est quodãmõ in potentia. ¶ Oñso quõ aliq̃ mõ sile est de motu quo angelus mouet seipm ad itelligendũ ⁊ de hijs que videm⁹ in istis iferioribus quõ mouẽt seipsa: uel ẽt in nobis ipsis quõ nos induemus uolumus declarare qõ q̃rto ꝓponebat declarandũ. videlicet modũ intelligẽdi angelicũ. ꝓpter qõ sciendus qõ phs ẽt. xx. meta^ce ⁊ 2m^or. vident sibi ꝓtradicẽ. ex solone aũt illius ꝓdictionis apparebit declaratio ueritatis intẽte. Vult eni cõmẽtato2 ibi q̃ rõ sit pximus moto2 ⁊ hoc dicit eẽ de intẽtiõe phi. ⁊ tñ phs ibidez dicit q̃ in hi⁹ motu appetitus est uere oñs. Jsta autez duo nõ vident posse stare q̃ rõ sit pximũ mouẽs ⁊ q̃ appetitus sit uere oñs: qz semp qõ pmo mouet videt hẽre rõnẽ oñy. Jõ dicemus q̃ cũ intellect⁹ noster mouetur ad intelligẽdũ est ibi aliq̃d nãle ⁊ aliq̃d uolũtariũ. nã pxima motio intell⁹ est q̃dãmõ nãlis ⁊ nõ est i ptãte nr̃a. talis eni motio ul⁹ fit ex exercitatiõe sensuũ uel per sensus uel ex aliq̃ assuefactiõe cogitãdi uel ex aliquo alio ita q̃ non est in ptãte nr̃a q̃d nobis pximo ueniat in mẽte. ⁊ anteq̃ aliq̃d itelligamus non sumus in hoc oñi nec est in ptãte nr̃a qual⁹ exeamus in actũ intelligẽdi. sz postq̃ iaz aliq̃d incepimus itelligere ex ipso pmo itellecto mouet appetit⁹ ad aliq̃d appetendũ uel fugiendũ. statim appetitus ex hoc est factus in actu desiderãdo aliquẽ finẽ. factus autẽ appetitus in actu p finez mouet intellectũ ⁊ alias potẽtias ſm q̃ exigit cõditio illius finis. g̃ ⁊ rõ est pximum mouens ⁊ appetit⁹ est uere oñs. Sz rõ est pximũ mouẽs q̃tuz ad ea que nõ sunt simpl⁹ in ptãte nr̃a: ⁊ q̃tũ ad illum actũ intelligẽdi qui utplurimũ est quodãmõ nãlis: sz appetitus est uere oñs q̃tũ ad ea que sũt in potestate nr̃a. multũ est ergo notandũ ille modus loquendi qõ rõnẽ appellat pmũ mouẽs. ⁊ appellat appetitũ oñz. Nã pximũ ⁊ posterius reperit in nãlib⁹. nã in nãlibus reperit aliq̃d qõ se hẽt ut causa ⁊ aliq̃d ut cãtũ. aliq̃d ut actus. aliq̃d ut potẽtia. aliq̃d ut pximũ. aliq̃d ut postremũ. Jn talibus tñ non reperit rõ oñs: qz nãlia nõ hñt oñium sue operationis. Jgnis eni qui nãliter calefacẽ non oñatur sue calefactioi. Sz quadã necessitate nãe agit qõ agit. Jn illis ergo ubi sumus oñi appetitus se hẽt ut ꝓncipale mouens. ideo bñ dictuz est q̃ uere oñs est appetitus. Jn his autez que non sunt in ptãte nr̃a ⁊ ubi nõ habemus oñium possumus ꝓnci paliter assignare cãm ex parte virtutis cognitiue ut ex pte rõnis uel itellectus. ⁊ sicut in nobis est dare aliq̃d itelligere q̃d est q̃si nãle ⁊ aliq̃d q̃d est simpl⁹ uolũtariũ. sic ⁊ in ipso angelo est aliq̃d intelligẽ quasi nãle ⁊ aliq̃d uolũtariũ. Nã pout intelligit se ⁊ ea que sũt in ipso hi⁹ intelligere est quasi nãle ꝓut mõ intelligit alia a se. tale itelligere est uoluntariũ. Si ergo dicem⁹ q̃ angelus semp intelligit seipsuz per essentiam suam. ipsa eni essentia angeli: qz est quedã forma actu intelligibilis ⁊ est semp ꝓsens itellectui angelico: qz actiuũ coniunctũ passiuo opz illud agere illud pati semp cãbit intellectionẽ uel actũ intelligendi in ipso intellectu angelico. ꝓpter qõ semp angelus intelliget seipsũ ⁊ ea que sunt in ipso. Nã cũ nõ intelligat cõponendo intelligẽdo subm intelligit ea que sũt in subto. Jntelligendo ergo se intelligit oẽs spẽs intelligibiles ⁊ oia alia que sut in se. ⁊ intelligẽdo spẽs intelligibiles itelligit oia obiecta que repsentant per hi⁹ spẽs. Sz itelligit ea in ul⁹ ⁊ sub mõ confuso. ergo est itelligẽ ipsius angeli respectu cuius est semp in actu. naz semp actu intelligit se ⁊ spẽs intelligibiles que sũt in se. ⁊ in quadã confusione intelligit oia obiecta illaz speciez. postea per appetitũ ꝓuertit se sup quãcũq̃ spẽm ut vult ꝓuertẽdo se sup hi⁹ spẽm causat in eo actus intelligẽdi ſm hi⁹ spẽm ⁊ sic se cõuertens intelligit distincte ⁊ in ꝓpria forma obiectũ qõ repzesentat per illaz spẽm. qõ obiectũ pzius intelligebat in ul⁹ ⁊ in quadã ꝓfusione. Jntelligẽ ergo alia a se clare ⁊ distincte est q̃d uolũtariũ: qz hoc non cõpetit angelo nisi per uoluntatẽ se ꝓuertat sup istã uel sup illã spẽm quã habet apõ se: sz intelligere se ⁊ ea que sunt in se est ei nãle. pticipat tñ ⁊ hoc aliquo mõ de uoluntario. Nã ⁊ meminim⁹ nos dixisse q̃ intelligẽ quo angelus intelligit se est ptz nãle ⁊ partim uoluntariũ. debemus eni imaginari q̃ cũ angelus per uoluntatẽ specialr se ꝓuertit super aliquã spẽm ⁊ actu infozmat specie illa. ⁊ actu intelligit repsentata per illã specie non ꝓpter hoc desistit intelligẽ seipm. Jntellectio ergo alioz non tollit in angelo intellectionẽ suiipsius. attñ oino est rõnale: qz hec itellectio qua itelligit alia debilitet ⁊ remittat itellectiõi suiipsius. nõ enim ita clare nec ita limpide intelligit se quãdo cõuertit se sup alia. sicut quãdo ꝓuertit se solum sup seipsuz. Jntellectus eni intentus ad plura remisse ⁊ debiliter intelligit singula: nãle est ergo q̃ angelus semp se intelligat. Sz q̃ intelligat se pleniori ⁊ pfectiori modo quo potest hoc non est naturale: sed subiacet uoluntati. videlicet q̃ uelit desistere ab intelligendo alia uel q̃ uelit desistere ut nõ infozmetur ab intellectionibus aliorum. Sed solum sit intentus circa intellectionem sui. propter quod patet quomodo intelligere alia in angelo est quid uoluntariuz. Sz intelligere se est ei aliquo modo nãle ⁊ aliquo modo uoluntariũ. patet igit q̃d est modus intelligendi angelicus. ⁊ quõ angelus ꝓuertendo se sup spẽm aliquã per quaz intelligit alia a se nõ causal⁹ se ꝓuertit super spẽm illã. patet ẽt q̃ est aliqõ intelligere ipsius angeli respectu cuius semp angelus est in actu. ⁊ existens in actu respectu illius intelligere mouet se nũc ad itelligendũ ista nũc ad intelligendũ illa. ⁊ ꝓuertit se nunc sup hãc spẽm nunc sup illã ſm suã uoluntatez uel ſm sui arbitrũ libertatẽ. ¶ His oibus pl̃ibatis uolumus ultimo adducere rationes ad ꝓpositum ⁊ ostendere quõ spẽs intelligibilis põt mouere intellectũ angelicũ ⁊ causare in eo intellectionẽ uel actũ intelligendi. põt aũt hi⁹ spẽs tripl⁹ cõparari. videlicet ad itellectũ ipsius angeli in quo existat ad subaz angeli quã pficit ⁊ ad obiectũ qõ repsentat. Scõz hoc adducemus ad ꝓpositũ triplicem rõnẽ. ¶ Pzia ergo via sumit, put spẽs cõparat ad intellectũ angelicũ in quo existit. pp qõ sciendũ q̃ agẽs ⁊ patiens debẽt esse sil. vñ cõmẽtato2 sup 9° metaphisi. ait q̃ necesse est ut nihil agat agẽs donec sit sil cũ patiente. ⁊ in p° de gñatiõe in ca° de actiuis ⁊ passiuis hoc idẽ innuit. Sz opz loq̃ de sil tate rez sic̃ loqmur de ipsis reb⁹: aliter eni oñr cozporalia eẽ sil ⁊ aliter spualia. cozporalia eni qz sẽ situalia ⁊ sũt per se in loco se attigũt ⁊ sũt sil qñ se ptingũt ſm situ ⁊ qñ sibi iuicẽ appzopinq̃nt ſm locũ. Sz ipsa spiritualia de qb⁹ ſm Boetiuz in hebd. est per se notum apud sapientes ea per se in loco nõ esse nõ possũt per se hẽe ozdinẽ ⁊ simltatẽ situalẽ. oz g̃ q̃ hẽant ozdinẽ ⁊ simultatẽ eẽntialẽ. ut tũc talia sũt sil qñ eẽntialr sũt in seipis ut qñ eẽntia vni⁹ est in eẽntia alteri⁹. iõ lz cozpus nõ agat ubi est sz agat ubi nõ est: qz cozp⁹ agẽs nõ est in cozpe passo: sz est ex ipm attigẽs ipm situaliter sba tñ spualis ubi opat ibi est: imo ubi cẽt i re ibi operari non posset. vnde angelus cũ operat in acre est in

aere: cum operat in celo est in celo non ita sicut lapis est in aere. uel sic lignus est in aqua qz aer cedit lapidi exñti in ipso nec est sic lapis cum ipso aere. sic z aq̃ cedit ligno exñti in ea. Sz corpus in quo est angelus nõ cedit angelo z in quocunqz operatur angelus opz q sit sil' cũ ipso angelo. ergo spũalia hñt actionẽ in ea in qbus existũt: lz g spẽs itelligibilis sit in itellectu. hoc tñ nõ obstãte aliqd causat z agit in itellectu: imo nisi eẽt in itellectu nihil in ipm cãre posset. Nã nãliter loquẽdo spũalia nõ patiunt nisi ab hijs que sũt in eis nec agũt nisi in ea in qb' existũt. qõ totũ ex hoc ꝓtingit qz taliũ per se nõ est ordo situalis sz eẽntialis. Sz forte dubitabit q cũ intellect' sit aliqd substractũ z subm speciei quõ põt ipsa spẽs in suũ subm aliqd facere. videmus aũt q uolũtas mouet itellectũ: z cũ uoluntas aliq̃ mõ fundat in itellectu tanq̃ in subiecto: nã q̃tiescũq; duo accidẽtia uel doue pfectiões, pgrediunt ab ea dẽ suba q̃daz ordie ꝑioritatis z posterioritatis: ita q vna ꝓgrediat mediante alia: semp qõ ꝓgredit ꝑus est q̃si sbm alteri' accidentis ut q̃litas ut in subto fundat q̃titate: qz q̃litas fluit a sba mediãte q̃titate. Sic ẽt vna q̃litas ut in subo põt fundari in alia q̃litate ut sapor fundat in humido: qz fluit a subo mediãte hũido cũ g potentie angeli sint quedã accñtia z quedã ꝑetates ei' nãles opz q vna fluat mediante alia: uolũtas g que ꝑsuppõit cognitionẽ fundatã in ipsa sba angeli mediãte itellectu. hoc tñ nõ obstãte ipm intellectum mouet: sic spẽs intelligibilis: lz in ipso intellectu fundet ipm tñ itellectũ mouere poterit. ¶ Scõa via sumitur ꝑut spẽs itelligibilis cõparat ad subam angeli quã pficit z iformat. videtur aũt iste modus loquẽdi multũ alien' q spẽs itelligibilis subam angeli pficiat uel informet. debem' eni dze q informat z pficit itellectũ: utrũ tñ uerũ est. iter pfectiões eni exñtes in eo dẽ subo nõ est ordo situs: sed ordo cãlitatis: nõ enim sic plres forme attigũt eẽntiã mãe sic plra indumẽta attigũt carnẽ: nã solũ vnũ idumẽtũ carnẽ attigit. alia vo indumẽta nõ imediate carnẽ: sed seipsa contingũt sz quelibet forma siue subalis siue accidentalis ipsam maz attigit: z eẽntialr eẽntia cuiuscũq; forme hzeẽ in eẽntia mãe. Certuz est eni q forma ꝑ⁹ut forma sbalis est in eẽntia mãe. Sequẽs vo forma ut accidẽtalis z eẽntia mãe erit. z si dicẽs q sequẽs forza est in eẽntia ꝑoris forme nõ autez in eẽntia mãe ipsa rõ deuincẽt nã ubicũq; est eẽntia forme nãlis ibi est z eẽntia mãe eẽntia enim mãe nõ cedit eẽntie forme: sz sil' est cũ tali eẽntia. g si sequẽs forma fundat in eẽntia ꝑoris forme cũ eẽntia mãe sit sil' cũ eẽntia forme ꝑoris opz q in essentia mãe sit essentia forme posterioris: inter talia g est solũ ordo cãlitatis inquantũ vnũ accñs est cã alteri'. qõlibet tñ accñs z quelibet pfectio eẽntialr attingit z informat ipaz subaz in qua existat: q̃re lz spẽs itelligibilis recipiat in suba angeli mediante itellectu ipsa tñ spẽs itelligibilis eẽntialr attigit pficit z informat ipaz sbam angeli. ¶ Sz in hoc appere põt quõ spẽs itelligibilis mouet itell'm angelicũ: dicem' eni q suba angeli ꝑut ꝑsiderat nuda ꝼm se repñtatiua soluz suiipsi': z iõ hoc mõ accepta cã in ipso itellectu angelico cui est pñs intellectionem suiipsius tm. Sed hi' suba angelica per uolũtatẽ ꝙuertẽs se sup aliq̃ speciẽ lz in se nuda exñs nõ sit repñtatiua nisi suiipsi' tm cõiuncta tamen tali speciei erit repzesentatiua obiecti cui' est illa spẽs. iõ per spẽm illã z per uolũtatẽ determinantẽ se ad hi' ipẽm causabit in intellectu suo itellectionẽ obi cui' est illa spẽs. ¶ Tertia aũt via sumit ꝑut illa spẽs cõparat ad obiectum qõ repsentat. Nã illa spẽs nõ agit q ei attribuat actio: sz agit qz est rõ agẽdi sicut nec caloz calefacit. Sz est rõ calefaciendi: nũc aũt iter cãs agẽdi videm' hãc distinctionẽ q aliqd ꝓncipalr agit: z aliqd agit in vtute alteri'. z hanc distictionẽ quã videm' iter ipas rõnes actionũ: nã aliqd est rõ agẽdi ꝼm se: aliqd vo est rõ agendi in vtute alteri' duplr. g in talib' põt eẽ defectus. ꝑ⁹ si nõ agat: sz sit solũ rõ agẽdi. scõo si nõ sit rõ agẽdi ꝼz se: sed sit rõ agẽdi in vtute alteri'. utrũq; aũt defectũ hẽt spẽs intelligibilis. ꝑmo qz nõ agit. sed est soluz rõ agendi nõ põt eni illi spẽi cõpetẽ per se agere: qz nõ cõpetit ei per se eẽ. attñ si eẽt per se exñs z eẽt in ipso intellectu angelico efficacius z fortius causaret actũ intelligendi in ipso itellectu q̃ causet. Scõo deficit hi' spẽs intelligibilis: qz nõ solũ non est agens: sz est rõ agendi sz nõ est rõ agendi ꝼm se: sz magis est rõ agendi ut est repsentatiua obiecti: ꝓpter qõ si ipsuz obz ꝼm se poss set eẽ in ipso intellectu pfectius causaret actũ intelligendi in ipso nũc aũt nũc exñs ibi per spẽm spẽs ipa in virtute obiecti z ut est repsentatiua eius est rõ q̃re hoc fiat z q̃re causet actus intelligendi in hi' intellectu. ex hoc ergo apparet quõ spẽs itelligibilis habet causare actũ intelligẽdi ut cõparatur ad obiectuz: qz hoc facit in virtute eius z ut est repsentatiua ipsius. ex hoc ẽt claruis soluit difficultas quõ spẽs agit in intellectu cũ sit quoddã accidẽs ipsius: nã nõ mouet intellectũ ut est quoddã accidẽs eius: sz ut est quedam pfectio sube ita q substãtia cõiuncta tali speciei: z per ꝙsequens repsentans obiectũ eius causat in ipso intellectu intellectionẽ ipsius obiecti. z si ꝑfundius ꝑscrutamur hoc ẽt quodãmõ accñs: qz si nõ eẽt qd iherẽs: sz eẽt per se exñs mlto magis hoc ageret. ¶ Aduertendũ aũt q cũ dicimus spẽs agit z causat: opz ibi accipere agere z cãre large, ꝑut id qõ est rõ agẽdi z cãndi z q non habet per se existere dze agere z causare.

Ad ꝑmũ dicendũ qõ arguit ex oi parte deficit: nã qñ dz q finis ꝼm esse distinctũ ab eo cuius est finis si itelligat qõ finis nõ possit actualr eẽ in eo cui' est finis patet fl'm esse. Nã cõmẽtator a quo hic modus loquẽdi sũpsit originẽ ylt in 12° q forma balnei in aia est efficiẽs motũ z calus desiderũ. forma aũt balnei exẽ est finis motus z desiderỹ. Sz hoc est qõ dicit ipse: qz balneũ per seipz nõ ꝑt eẽ in aia. Si eni forza balnei ꝼz eũ eẽt abstracta idẽ eẽt mouẽs ut agẽs: z ut finis. põt g mouẽ ut finis qõ hẽt actualr eẽ in aliq̃. si vo dicas q finis est distinctus ꝼz eẽ: nõ qz possit eẽ in eo cui' est finis: sz qz est qd p se exñs differẽs ab eo cui' est finis nec hoc opz. Nã ultima btitudo z ultim' finis quẽ posuerũt phi ẽ opatio aie exñs in ipsa aia z inheres ipsi aie. ꝑma ergo pars argumẽti q forza exñs in mẽte nõ põt eẽ mouẽs ut finis est falsa. scõa ẽt ps q nõ põt eẽ mouẽs ut efficiẽs qz accñs nõ hẽt rõnẽ efficiẽtis respectu sbti: patet q spẽs intelligibilis est efficiẽs nõ q ipsa per se existat z per se agat: sz qz est rõ agẽdi z efficiẽdi. z qõ addit de accidẽte patet qõ illa spẽs nõ ut accidit intellectui sz ut est cõiuncta sube angelice est rõ q̃re causet intellectio in itellectu nec hoc ẽt ut patuit facit ꝼz se. sz ut est repñtatiua obiecti z in virtute ei'. nec opz q obm sit actu: ad hoc qõ hoc agit sic semen agit in vtute aie ꝑis: pze tñ mozruo uel viuo nõ min' agit z sic forma grauis in vtute grauãtis est rõ q̃re moueat graue: ita qõ graue mouetur a grauãte exñte uel nõ exñte non min' mouet: sic spẽs est rõ mouẽdi in virtute obiecti obiecto tñ existente uel non exñte non min' mouet. ¶ Ad scõm dicendũ q idẽ ꝼz idem non põt esse mo

uens ⁊ motū. nec pōt sīl agere ⁊ pati cum ꝑm diuersa pōt modo quo patuit. ¶ Ad tertiū dicendū ꝙ posito ꝙ spēs intelligibilis habeat eē intentionale ⁊ ipsa intellectio hēat eē reale. hūs ꝓcessus que supponebat argumentuꝫ rō non ꝓcludit. Nā non est incōueniens ꝙ aliq̄d agat ultra suā speciē in virtute alterius. intētionale ergo in virtute obiecti realis poterit esse cā ⁊re causatē realis actus. ¶ Ad quartuꝫ dicendum ꝙ spēs itelligibilis nō hēt causalitatē sup ipso itellectu qō ipm intellectuꝫ efficiat. Sꝫ magis est eo posterioꝛ ⁊ ipm ꝓsupponit. Sꝫ causalitatē hēt sup ipsa intellectiōe siue super actum intelligēdi quo est ꝓrioꝛ ⁊ quē causat. ¶ Ad 5m dicendū ꝙ species mouet itellectū in virtute obiecti. ⁊ qō dī qꝛ nihil agit per formā que est in altero. ergo obiectū nō agit per spēm intelligibilem que nō est in ipso. dici debet ꝙ q̄cq̄d agit immediate agit per formā que est in ipso. Sed qō agit mediante alio dī agere per formā que est in alio. obtum ergo mouet intellectū nō per seipm sꝫ per spēm intelligibilē: ⁊ qꝛ obiectū nō mouet intellectū per seipsum sed agit per formā que sit in ipso: quia vō mouet per aliud agit per formā que est in alio. ¶ Ad 6m dicendum ꝙ ꝫ itellectus hēat apud se plures spēs: non tn̄ mouebit quēlibet intellectū: sꝫ altera determinate eo ꝙ uolūtas nō posset se ꝓuertere plene sup oēs nec ēt sup plures: sꝫ sup vnā tm̄. ¶ Ad 7m dicendū ꝙ uoluntas determinat intellectū ad hoc qō informet ita vna spē qō non alia. ⁊ ꝙ arguitur ꝙ actio intellectus ꝑcedit actionē uolūtatis. dici debet ꝙ est aliqō intelligere qō ꝑcedit uelle ⁊ qō nō determinat per uelle. ⁊ est aliqō intelligere qō sequit uelle: ⁊ qō determinat per ipm. itelligere enī qō est angelo ōsi naturale ⁊ qō semp cōpetit angelo ꝑm qō hi' nō determinatur per uelle. ad tale ergo intelligere uolūtas nō mouet intellectū: sꝫ ad intelligēdū alia a se qō est simplr q̄d uolūtariū mouet uolūtas intellecta. ¶ Ad 8m dicendum ꝙ angelus ꝑus intelligit se ⁊ spēs quas hēt in se ⁊ relationes specierū ad obiecta: ⁊ istud intelligere est ei quasi nāle. ⁊ postea ꝓuertit se sup spēm quā vult ⁊ itelligit obiectuꝫ: ⁊ hoc intelligere est sibi uolūtariū ꝓp qō uerū est qō ꝑus itelligit obm iperfecte ꝙ itelligat ipꝫ pfecte: sꝫ nō eodē mō. Sꝫ ꝑus intelligit obm sub mō q̄dā ꝓfuso ⁊ in gñali ⁊ iperfecte ꝓut spēs hēt ꝙdā relationē ad ipm obiectum. ⁊ postea ꝓuertit se super spēm illā ⁊ intelligit obiectuꝫ clare in ꝑticula formā ⁊ pfecte. ꝓrius ergo ꝙ intelligat obiectū perfecte intelligit ipsuꝫ iperfectū. ¶ Ad 9m dicendū ꝙ argumentū nihil ꝓcludit: sꝫ petit sibi hanc difficultatē solui: videlicet q̄re in somnis fantasia est in actu suo ⁊ tn̄ intellectus nō est in actu suo: imo impeditur ab actu eius.

¶ Ad qō breuis est solutio. nā intellectus non recipit a fantasmatibus nisi ut sunt sīlitudines rerū. fantasma aūt in somniis: ꝫ ꝑm in de somno utit fantasmatibus tanq̄ rebus. nō tanq̄ sīlitudinibus rerū. ꝓpter qō sequit ꝙ fantasia in somnis nō hēat fantasmata ut sūt apta nata mouere intellectū: ꝓpter qō in dormiendo impedit intelligendi actus: sꝫ q̄n ꝑtransierunt illi motus ⁊ finis iam ꝑticipe vigiliā ⁊ dormiēdo cognoscimus nos dormisse. ⁊ dicimus intra nos ipsos non sūt uera que videmus sꝫ somnia. Tunc iā incipimus uti fantasmatibus nō tanq̄ rebus: sꝫ tanq̄ sīlitudinibus rerum ⁊ extūc actio intellect' incipit vigorari ⁊ eē in suo robore. Soluta est ergo difficultas que querebat.

Exto querit utrū itellectus angelic' intelligat per spēs inatas uel a rebus acceptas. ⁊ videt ꝙ angelus nō hēat species rerū apud se. Nā intellectus hūanus per speciem quā hēt apud se pōt intelligē rē exīstētē ⁊ nō existentē. cū ergo potentioꝛ sit intellect' angelicus q̄ hūanus: si angelus hēret spēs rerū apud se: multo foꝛtius intelligeret res exīstes ⁊ non exīstes. intelligeret ergo ꝑsentia ⁊ futura qō est ꝓra damascenū libꝛo 2°. caplo. 4° qui ait ꝙ futura q̄dez neq̄ angeli neq̄ demones nouerunt. ¶ ℘. in aia nostra est aliq̄d qō est oia facē ut itellectus agēs. ⁊ aliq̄d qō est oia fieri ut intellect' potentialis ⁊ hoc est ꝑfectiōis in ea. cum ergo angelus nāl'r sit ꝑfectioꝛ q̄ aia erit ēt in eo aliquid qō erit oia facē ⁊ aliq̄d qō erit oia fieri: hoc aūt eē nō posset nisi hēret in se intellectū agentē qui abstrahēt a rebus: ⁊ intellectū potentialeꝫ qui intelligeret recipiēdo spēs reruꝫ. ergo ꝛc̄. ¶ ℘. est res sūma que nihil acq̄rit ab alio ut deus. ⁊ res infima que oia acquirit ab alio: ut coꝛpus ⁊ mā: ergo angelus qui dicit rē mediam aliq̄s spēs habebit in se: ⁊ aliq̄s acq̄ret ab aliꝭ: ut a reb'. ergo saltem aliqua intelliget per spēs acq̄sitas. ¶ ℘. oē cognoscens cognoscit per spēm abstractā. Nā ipe sensus de quo est min' credibile videt aliquo mō abstrahere cū sit susceptiu' speciē sine mā ⁊ in ipsa fantasia adhuc magis cognoscit per spēm abstractā ⁊ ipe itellectus noster tanq̄ immaterialis adhuc plus intelligit per spēs abstractas. ergo multo foꝛtius intellectus angelicus: qꝛ imālioꝛ itelligit per species abstractas: sꝫ intelligere per spēs abstractas est intelligere per species a rebus acceptas. ergo ꝛc̄. ¶ ℘. Aug' circa finem 2ꝫ libꝛi sup geñ. ad litteram. vult ꝙ demones tripliciter cognoscūt res videlicet acumine sensus experientia tēpoꝛ: ⁊ reuelatiōe sanctoꝛ spirituū. Sꝫ si demones cognoscūt experientia tēpoꝛ ⁊ per ꝓgressum reꝛ in esse ꝓns est ut accipiāt a rebus. ¶ ℘. intelligētia non pōt reduci ad actū intelligēdi per se cū sit potentia intelligēs. nec per spēm intelligibilē cū sit innata ⁊ inuariabiliꝫ. ergo opꝫ ꝙ reducat in actū per res ipsas. itelligit ergo per species a rebus acceptas. ¶ ℘. si angelus hoc mō intelligit per spēs innatas: qꝛ ꝓgredientibus rebus in esse sunt sīles itellectui angelico que ꝑus nō erant: ꝓpter hoc mō euadim' difficultatē q̄re cognoscit pn̄tia ⁊ nō futura. sequit ex hoc ꝙ sīlitudo sit cā cognitionis rei. ¶ Sꝫ ꝓra. ꝓriuꝫ cognoscit res q̄ sīlitudo eius. nō ergo sīlitudo potest eē causa cognitionis rei. ꝙ autem ꝑus cognoscat res q̄ sīlitudo patet: qꝛ hoc mō cognoscit sīlitudo qꝛ cognoscitur per spēs que sit sīles rei. Sꝫ ꝑus cognoscit obm q̄ spēs. ergo ⁊ ꝓrius res q̄ sīlitudo. ¶ ℘. si angelus hēt species innatas aut per illas spēs semp cognoscit res aut non. Si cognoscit ergo frustra applicāt: si nō cognoscit: ergo causal'r applicat. ¶ ℘. qꝛ itellect' noster est ꝓiunctus sensui abstrahit a sensibilibuꝫ mediāte sensu. intellectus ergo angelicus: qꝛ nō est coniunctus sensui intelliget abstrahēdo a sensibilib' sine sensu. ⁊ ita per spēs acceptas. ¶ ℘. assignatur cā quare angelus itelligit per spēs innatas: qꝛ sicut coꝛpora celestia sūt plena formis ⁊ nō recipiūt iferiores pfectiones: ita ⁊ angeli tanq̄ supiores spūs sūt pleni formis: ⁊ nō recipiūt iferiores pfectiōes. ¶ Sꝫ ℘: coꝛpa superceles tia sūt in potētia ad ulteriorē pfectionez: qꝛ possūt eclypsari ⁊ illumiari. ergo ⁊ angeli erūt in potētia ad ulteriores spēs. ¶ In ꝓriuꝫ est qō dī in. x. ꝓpōne de causis. ꝙ ois intelligentia est plena formis. ꝙ si sic est nō intelligit per spēs acq̄sitas sꝫ cōcreatas. ¶ ℘. qꝛ intellectus noster est potētia in gñe intelligibiliuꝫ erit potētia ipsa itelligibilia ⁊ itelligit per spēs acq̄sitas. angelus aūt qꝛ est actu in gñe itelligibiliū erit actu

ipsa intelligibilia ꝛ intelliget per spēs cōcreatas. nō eni esset actu ipa intelligibilia nisi apud se actu semp haberet ipsa. ¶ Ꝑ. in itellectu diuino species in ipsa essentia diuina in itellectu nr̄o est a reb⁹ accepta. g̃ in intellectu angelico erit medio mō ꝛ erit cōcreata.

Rñdeo dicendū q̄ circa hāc q̄nem sunt uarie opiniones. Quidā eni ꝛ magni ponūt angelos uliter itelligere per spēs inatas. Singularia vo per spēs a reb⁹ acceptas. ꝛ isti vident uelle tenere uiā mediā. antiquoꝝ tñ opiniones tenuerunt vias extremas. nā quidā sunt opinati q̄ angeli oia cognoscūt per spēs ꝓcreatas. quidā vo q̄ oia per acq̄sitas. Nos aūt meli⁹ intelligim⁹ ꝛ credim⁹ uerior̄ eē opinionē illā q̄ angeli oia cognoscāt per spēs innatas. ꝛ q̄ nulla spēm a reb⁹ accipiāt. In hac ergo q̄ne ꝓcedem⁹ hoc ordine. q̄ primo enumerabim⁹ difficultates circa hāc māz ꝓtingētes ḡs tenētes opinionē cōtrariā ad fulcimētū sue pōnis adducūt. 2° q̄ per itellectū nr̄m ꝛ per ea que expimur in nobis sumus apti nati ascēdere ad ea que sunt in intellectu angelico. 3° assignabim⁹ ordias inter itellectū nr̄m ꝛ angelicuz ut ex dict̄is illis posum⁹ videre q̄d tenēdū sit de angelico intellectu. 3° soluem⁹ ad difficultates quas tāgem⁹. 4° ꝛ ultimo adducem⁹ rōnes ad ꝓpositū oñdētes q̄ impossibile sit angelū itelligere per spēs a reb⁹ acceptas ꝓpter q̄d ꝓns est q̄ intelligat per innatas. ¶ Ꝓpt̄ primū sciēdū q̄ tenētes angelos itelligere per spēs a reb⁹ acceptas quinq; difficultates tāgūt circa hanc māz ꝛ ad q̄nq; incōueniētia conant ducere ꝓtrarium opinantes. Primum incōueniēs est q̄ hoc posito sequit ut dicūt q̄ āgelus cognosceret futura. Scōz est q̄ haberet ifinitas spēs. Tertiū est q̄ p vnā spēm cognoscēt ifinita. Quartū est q̄ nō cognoscēt singlaria distincte. Quintū est q̄ intelligeret ꝓsentia ut absētia. ¶ Primū incōueniēs sic pz. q̄ si angelus nihil recipit a reb⁹ ergo spēs in mēte ei⁹ se hz eodē mō re existēte ꝛ nō existēte. ꝛ si spēs se hz eodē mō opz q̄ eodē mō repꝛesentet. eodē ergo mō cognoscet existētia ꝛ nō exñtia ꝛ ꝓsentia ꝛ futura. hec declarāt quadrupliciter. videlz per spēm intelligibilē in itellectu nostro. per uocē significatē rem aliquā. per imaginē repsentatē imaginatū. ꝛ per signū aliqō repsentās sigtū. dicūt eni q̄ ex parte spēi in mente nr̄a nos expientia docet. nā sicꝫ hz spēm rose in intellectu suo nunq̄ illa spēs aliter repꝛesentabit sibi rosā existētē q̄ nō existētē nisi fieret aliqua imutatio circa spēm illā a rosa existēte. videmus ēt de imagine q̄ nisi fiat aliqua imutatio circa imaginē eodē mō repꝛesentabit imaginatū. videmus tertio ꝛ in uoce q̄ uox nō mutata eodē mō significat rē existētē ꝛ nō existētē. videm⁹ etiā ꝛ in signo. nā circulus qui est signū vini semp si nō mutetur repꝛesētabit eodē mō vinū siue existat siue nō existat ergo ꝛ spēs in mēte angeli si nulla imutatio fit in ea ex ꝓgressu rerū in eē eodē mō repꝛesentabit res existētes ꝛ nō existētes. cognoscet ergo angelus ita non exñtia sicut exñtia ꝛ ita futura sicut ꝓsentia qō nullus dicēt. ¶ Adducūt aūt isti ad ꝓfirmationē pōnis sue q̄ nō sufficiat euasio aliquoꝝ dicētiū q̄ si species in mēte angeli eodē mō se hñt ad res exñtes ꝛ nō existētes ipse tñ res nō eodem mō se hñt ad hi⁹ species exñtes ꝛ nō exñtes. q̄ res existēs hz nouā relationē ad spēm in mēte āgeli quā nō habebat nō exñs. ꝓpt̄ hāc aūt nouā relationē uolunt alīq̄ q̄ possit angelus aliqua de nouo cognoscere. hāc aūt euasionē isti impugnāt tripl̄r. Primo ex ipo eē rerū. Scōo ex expiētia quā videmus in nobis. Tertio ex nā relationis. Dicunt eniz q̄ esse rerū per accidēs comparat ad intellectū. aiūt aūt q̄ esse rei inq̄tum de re est cognitio per accñs cōparat ad intellectū in quo vident bñ dicere q̄ obm intellectus est qō quidē rei non eē actuale eius. quare si eē rei per accñs cōparat ad cogniti onē facta mutatiōe in eo q̄ per accidēs ad cognitionē nō poterit cognitionē ipsaz uariare. nulla est ergo ista euasio. Rursus hoc idē nos docet experiētia quā videm⁹ in nobis. expimur eni in nobis q̄ si habemus spēm alicui⁹ qō nō est in re extra. si postea de nouo fiat in re extra nisi aliqua virtus apprehēsiua sit in nobis que imutet ab illa re nō imutabit nostra cognitio nec aliter cognoscem⁹ illā rē nūc existētē q̄ cognouerimus nō existētē. Tertio hoc idē pz ex pte ipsi⁹ relatiōis. Nā ut aiūt oꝛdie nāe relatio iter extrema nō cognoscit nisi cognitis extremis. ergo illā relationez nō cognoscet nisi cognita re noua ergo relatio nō facit ad cognitionē nouā rei. q̄ tūc cognosceret res añ q̄ cognosceret. nā si ꝓius nō cognoscebat rē ꝛ mō p nouā relationē cognoscit rē. q̄ nouā relationē nō potest cognoscere nisi p̄cognoscēdo rē. ergo cognoscit rem ꝓcognoscēdo rē ꝛ per ꝓns cognouit rez anteq̄ cognosceret qō null⁹ diceret. Si ergo nihil cognoscit angelus nāliter nisi spēs inatas ut videt nullo mō possum⁹ euadere hoc incōueniēs q̄ ita cognoscit nō exñtia ꝛ futura sic̄ p̄sentia. ¶ Scōm incōueniēs sic patet. nā si angelus nō cognoscit nisi per spēs inatas. g̃ nūos cognoscet per spēs inataſ. Sz spēs nūoꝝ sūt ifinite. ergo ul̄ hz apud se infinitas spēs. uel opz q̄ de nouo recipiat spēs. ¶ Tertiū incōueniēs sic ostēdit sequit eni ex ista pōne q̄ angelus per vnā spēz possit cognoscere ifinita. q̄ si angelus nō cognoscit nisi per spēs inatas. opz q̄ cognoscat plura per vnā spēm qō cōcedūt oēs tenētes hi⁹ positionē. sed qua rōne per vnā spēm possūt cognoscere plura pari rōne possunt cognoscere infinita. ꝓbat eni ꝓns in. 4°. ꝓbicoruz. q̄ qua rōne duo corꝓa possūt eē in eodē loco eadē rōne ꝛ ifinita. sed si angelus per vnā spēz pōt cognoscere infinita illa spēs nō erit q̄d limitatū. poterit ergo illa spēs eē rō exp̄siua ꝛ repsentatiua oiuz qō nullus diceret q̄ angelus cū sit q̄d determinatū ad genus ꝛ ad spēz q̄ per vnū aliq̄d possit cognoscere oia sua cognoscibilia ꝛ multo magis cognoscē ifinita. ¶ Quartū icōueniēs sic declarat. nā si angelus cognoscit per spēs inatas nō habebit distinctā cognitionez rerū pticulariū. cōstat aūt q̄ nō possum⁹ ponere angelum cognoscē per spēs inatas hñdo apō se spēs pticulariū. cognoscet g̃ ptic̄laria per spēs spēz uel ut m̄lti dicūt per spēs genez. sz silitudo spēi nō pōt eē rō repsentādi ptic̄laria nisi inq̄tū ꝓtinent sub illa spē. sz illa spēs nō est distincta rō rei ptic̄laris. nāliter g̃ angelus ꝓpe ꝛ distincte singularia cognoscere non poterit. q̄ sicꝫ diceret angelū cognoscē per spēs genez fort⁹ ꝓcluderet icōueniēs. q̄ ex hoc videret seq̄ q̄ nō solū nō cognoscēt distincte ptic̄laria. sz ēt q̄ nec distincte cognosceret spēs. ¶ Quītū icōueniēs sic pz. Nā si āgelus cognoscēt p spēs inatas ꝛ nisi recipet a reb⁹ ita itelligēt lōginq̄ sic̄ ꝓpinq̄. qō vi flz. nā i vitis patz legit q̄ iulian⁹ ipator mittēt quēdā diabolū ad sciēdū q̄d fieret in occidēte. ꝛ diabolus ille trāsire nō posset ipedi ente ip̄z q̄dā monacho in oratiōe stāte. reuersus demon ad iulianū ꝛ iterrogat⁹ ab eo q̄re tātū tardasset dixit q̄ nihil facē potuit q̄ ab orāte mōacho ipedit⁹ fuit. igit̄ ille diabolus nō poterat scire que in occidēte fiebāt nisi illuc pgeret. Sūt ēt ad hāc pōnez q̄ āgelus itelligat per species a reb⁹ acceptas auctoritates

sanctoꝝ. Aug⁹ enīz. 12. de trini. ca⁹. 7⁹. distinguēs sci entiam dei a scientia angelorum ⁊ hominum. ait q̄ non videt ad tempus nec aliquid fit noui in eius vi sione atq; scia cū aliquid tpaliter ac transitorie geritꝫ sicut eni afficiunt sensus uel carnales aialiū ⁊ boiuz. uel ēt celestes angelorū. Idez ēt aug⁹. 2⁹. sup geñ. ad lr̄am circa finē ut in arguēdo tāgebat vult q̄ demōi bus aliq̄ innotescāt ex expiētia tēporū. qō nō eēt nisi a reb⁹ cognitionē accipent aplus aūt ad eph. 3⁹. vult q̄ multiformis sapia dei inotescat p̄cipib⁹ ⁊ potesta tib⁹ in celestib⁹ p ecclīaz. ubi ait glo. ⁊ est hiero. āge licuz dignitatez supza memoratū mysteriū ad purum nō itellexisse donec cōpleta est passio chr̄i ⁊ apl̄oꝝ i ter gētes p̄dicatio dilatata. per ecclīaz ḡ ut per p̄dica tionē chr̄i per apl̄os diuulgatā multa didicerūt āgeli qō nō eēt nisi ipli a reb⁹ cognitionē accipēt. ¶ Enar ratis difficultatib⁹ circa hāc māz uolum⁹ enumerare diias iter intellectū nr̄m ⁊ angelicuz ut ex ipsis dijs habeam⁹ viā ad solu ēdū difficultates tactas. ꝓpter qō q̄tuz ad p̄sens spectat assignabim⁹ q̄nq; diias in ter itellectū nr̄m ⁊ angelicū. P̄ima est q̄ obz per se itellect⁹ nostri est res ꝑm suā q̄ddītatē: nō ꝑm eē. sz intellect⁹ angelici est res ꝑm suū esse ⁊ quidditatem. Scōa dīa est q̄ obm intellectus nostri per se est ul'e nō ꝓticulare. sed itellect⁹ angelici ēt ipz pticulare est obm. Tertia est q̄ per vnū simpl'r intelligere nō pōt intellect⁹ noster intelligere plura distincte. itellectus aūt angeli pōt ⁊ dico per vnū simplex itelligē: q̄ per itelligē cōpositū pōt itellectus noster itelligē plura. Nā intellect⁹ formatꝫ enūciationē per itellectū cōpo sitū. formādo aūt hāc enūciationez. bō nō est asinus. opz q̄ intelligat boiez ⁊ asinū. itellectu ergo simplici nō pōt intellect⁹ noster itelligere plura sil'. Intellect⁹ aūt angelic⁹ pōt uel q̄ idē est intellect⁹ nr̄ nō pōt in telligere plura sil' nisi cōponēdo uel formādo enūcia tionē. intellectus aūt angelic⁹ formādo simpl'r uerbū pōt plura itelligere sil' mō quo infra dicem⁹. Quarta dīa est. ⁊ est multū ꝓnexa dīe tertie. videlz q̄ itel lectus noster nō pōt itelligere plura sil' nisi cōformet se plurib⁹. Intellectus aūt angelicus pōt itelligē plu ra sil' cōformādo se vni tm̄. Quinta ⁊ ultima dīa est q̄ intellectus noster nō pōt de nouo itelligere aliq̄d nisi aliq̄ imutatio in ipso fiat. Intellectus aūt angelicus pōt incipe aliq̄d de nouo intelligē nulla immuta tiōe in ipso facta. ⁊ hec q̄nta dīa est ualde notāda: q̄ hec est potissima ad soluēdas difficultates ꝓpositas. ¶ P̄ima dīa sic p̄z. Nā si volum⁹ videre qual'r vir tus aliq̄ cognitiua cognoscat. videndū est qual'r cause tur ei⁹ cognitio. Dicim⁹ eni q̄ per exteriores sensus possumus iudicare de ipso eē rei. cuius rō est. q̄ ex teriores sensus nō imutant nisi p̄sētibus sensibilib⁹. sensibilia aūt nō possunt eē p̄sentia nisi actu existāt in rei nā. de ipsa ḡ actuali exīntia rei iudicare possum⁹ per exteriores sensus. sz itellectus nr̄ nō accipit suam cognitionez imediate ab ipsis sensibilibus. sensibilia eni imediate nō possūt agē in ipm itellectū sz suā co gnitionē accipit itellectus noster a fantasmatib⁹ que imanēt abeūtibus sensibilibus. iuxta illud phi in 2⁹. de aia. abeūtib⁹ sensibilib⁹ insūt aialibus sensus ⁊ fan tasia. Ideo per intellectū nr̄m per se loquēdo nō pos sum⁹ iudicare de ipsa exīntia rei. Est aūt ⁊ alia rō q̄re res ꝑm esse q̄ habet nō est obiectum intellectus. nā cū intellectus itelligat per abstractionē a sensibili bus. opz q̄ ipsa q̄dditas abstracta sit per se obm itel lectus. nō aūt est obm eius ꝑm eē q̄ hz in sensibilib⁹ iō dī in. 3⁹. de aia q̄ ipm q̄ q̄dest. est per se obm itel lect⁹. sz intellectus āgelicus nō sic cognoscit. nō enim intellectus āgeli cognoscit q̄ sua cognitio causet res sicut intellectus diuinus. nec q̄ causet a rebus sicut in tellectus humanus. nō eniz est ibi cognitio rei q̄ vnū causet ab alio. sz q̄ ambo cānt a tertio. cognitio ergo angelica respectu rei est per assimila tionē. nō q̄ vnū assimilet sibi aliō. nā nec intellectus angeli assil'at sibi res: q̄ eas nō cāt nec res assimilāt sibi intellectū illū q̄ nihil in ipso efficiūt. nō ergo est ibi silitudo q̄ vnū assil'et sibi aliō. sz q̄ ambo assil'ant tertio. ut q̄ ab eis dē ideis a q̄bus fluūt res in ꝓpria nā fiūt in cognitio ne angelica. vñ si bñ ꝓsideraī itentio augustīi super geñ. ad lr̄az in ꝓimo ⁊ in scōo ⁊ in mltis locis. de⁹ est ipse qui ꝓduxit res in ꝓpria nā fecit eas in cognitio ne angelica. vñ ipse scōo sup geñ. exponēs de ꝓducti one creature fiat. factū est. ⁊ fecit. illud geñ. p⁹. fiāt lu minaria in firmamēto celi. ⁊ postea sequit. ⁊ factū est ita. ⁊ ultimo subdit. fecitq; de⁹ duo luminaria magna ista tria. dixit. fiat. factū est. ⁊ fecit. referēda sūt ad tri plex eē rei. put sūt in uerbo. in cognitiōe angelica. ⁊ in nā ꝓpria. put ḡ sūt in uerbo. dixit de⁹ fiat. dixit eni fiat. i. uerbū gēuit in quo erat ut fierēt. put aūt dī fcm est referēdū est ad cognitionē angelicā. sz put subdit ⁊ fecit. referēdū est ad eē qō bñt res in ꝓpria nā. Idē er go de⁹ qui hz in se totū eē rei fecit hi⁹ res in nā ꝓpria ⁊ ipse fecit eas cognotioni angelice. imo ꝑm aug^m in eodē lib. ꝓimo. habuerūt esse res in uerbo po stea in cognitiōe angelica ⁊ ultio in gñe. ꝓpo qō nō eēt si a reb⁹ acciperēt cognitionē. q̄ tūc ꝓius essent res in gñe. ꝓpio q̄ in cognitiōe āgelica. Reuertamur er go ad ꝓpositū ⁊ dicam⁹ q̄ idē de⁹ qui fecit res in ge nere. ꝓpio ipse fecit eas cognitioni angelice. qō nō eēt nisi ab eisdē ideis diuinis a q̄bus ꝓducte sunt in gñe. ꝓpio ipse eēnt mētib⁹ āgelis. bñ ergo dictū est q̄ cognitio angelica est per assil'ationē ⁊ q̄ in intelle ctu āgelico est silitudo rei. nō q̄ vnū cāet illō nec q̄ vnū assimilet sibi aliō. sz q̄ ambo cānt a tertio ⁊ assi milant tertio. ergo per relationē ad tertiū ut per rela tionē ad ideas diuinas a q̄bus cāta est cognitio āgeli ca inuestigādus est modus cognitiōis ei⁹. igit ut com muniter ponit q̄ idee diuine sūt ꝓductiue totius rei ⁊ q̄tuz ad q̄dditatē ⁊ q̄tū ad eē. spēs in mēte angeli ca ab illis ideis deriuate toti⁹ rei sūt repzesentatiue. obm ergo itellect⁹ angelici est res tota ꝑm eē ⁊ q̄ddi tatē. ¶ Scōa dīa sic p̄z. Nā res ut cōsideraī abstra cta a suo eē cōsideraī ul'r. ut aūt cōsideraī p̄iūcta ipsi eē ꝓsideraī particulariter. nullū eni ul'e hz per se eē. ex hoc ergo errauit pl'o ut ꝓbat in. 7⁹. metaphisice. q̄ posuit q̄dditates rei ul'es ꝑm se existē. eo eni ipso q̄ illis q̄dditatibus dabat per se eē cogebat dicē q̄d ditates illas nō eē ul'ia sz singularia. ipsis ita q̄ suppo sitis ⁊ ipsis pticularib⁹ cōpetit eē. ul'ia aūt sūt mālē tm̄ in q̄tum existūt in particularibus. formaliter aūt sūt ul'ia ꝓut ꝑm itellectū cōsiderant abstracta ab esse qō habēt in particularib⁹. iō dicit cōmētato⁹ in ꝓmo de aia q̄ intellectus est qui facit ul'itatē in rebus. q̄re si res ꝓsiderata ꝑm eē actuale que hz in rei nā est. q̄d particulare. ꝓsiderata abstracta a tali eē est q̄d ul'e. p̄z q̄ per se obm itellectus nr̄i nō pōt eē particulare sz ul'e cū hi⁹ intellect⁹ per se nō ferat in ipaz rē ꝑm eē qō hz in rei nā sed ꝑm q̄ est abstracta a tali. sz obm itel lectus angelici est ipm particulare. cū hi⁹ intellectus ferat in ipsaz rē ut est ꝓiuncta suo eē. ¶ Tertia diffe rētia sic declarat. Nā intellectus angeli q̄tūcūq; plu ra itelligat nunq̄ formatꝫ enūciationem. sed formādo simplex uerbū pōt plura intelligere sz nō in eo q̄ plu

ra: intellectus aũt noster nõ põt intelligere plura nisi cõponẽdo ⁊ enũciationẽ formãdo. ut si vult itelligere q̃ hõ sit albus. opz q̃ habeat apud se spẽm hois ⁊ spẽm albi ⁊ formet in se enũciationẽ que significatur per hãc ꝓpõnem hõ est albus. sed si intellect' noster intelligẽdo sm̃ posset intelligere ꝓdicatũ ⁊ intelligẽdo formã aliquã intelligeret statim illa in quibus eẽt hi' forma. in itelligẽdo plura nõ formaret enũciationẽ ſz simpl'r uerbũ. ⁊ q̃ hoc habet intellectus ãgelicus iõ bñ dictũ est q̃ angelus per vnũ simplex itelligit nõ formãdo enũciationẽ. ſz uerbũ põt intelligere plura tñ intelligit ea in eo q̃ plura. q̃ si intelligit sm̃ ⁊ ꝓdicatũ nõ intelligit qõlibet p̃m se. ſz vnũ in ordine ad aliud. ¶ Quarta ds̃ia de leui pz. q̃ annexa est ds̃ie tertie. Nã si intellectus noster ita paz habet de lumine itellectuali ⁊ ita modicũ viget acumie intellect' ut nõ possit statim cognito ꝓncipio cognoscere ꝓclusionẽ nec cognito subiecto cognoscẽ p̃dicatũ: nõ poterit intelligere plura nisi informet pluribus spẽbus. ut nõ poterit itelligere sm̃ ⁊ p̃dicatũ nisi informet specie utriusq̃. intellectus aũt angeli non sic. Nã angelus sic viget acumine intellectus q̃ cognoscẽdo aliq̃d stati cognoscit ea que ꝓiũcta sunt illi. cuz eni intellectus angeli ferẽt in cognitionẽ sbi absq̃ aliquo discursu absq̃ aliq̃ cõpositione ferẽt in cognitionem oiuz eoz̃ que sũt in sbo. Angelicus ergo intellectus ꝙuertẽdo se actual'r supervnica specie ut sup speciẽ sbi cognoscit sm̃ ⁊ cognoscit ea que sũt in subiecto ut hñt ordinẽ ad sm̃. nõ enim põt pfecte cognosci res nisi cognoscanẽ ea que habẽt actualẽ ordinem ad ipsaz rẽ. ex impfectiõe igit̃ intellectus nostri est q̃ cognita re nõ cognoscit ea que sũt in re nisi cõponendo illa cũ re ipsa. ⁊ ex pfectiõe intellectus angelici accidit q̃ nõ ex cõpositiõe ſz ex simplici latiõe fertur in rẽ ⁊ in ea q̃ sũt in re ut hñt ordinẽ ad ipaz rẽ. Differt aũt hec q̃rta ds̃ia a tertia. q̃ tertia arguebat de ipso actu. uel de eo q̃ formaẽ per actũ. ⁊ dicebat q̃ p vnũ simplex intelligere uel per vnũ simplex uerbũ q̃ formaẽ per intelligere poterat angelus itelligere plura simul. nõ ut plura sed vnũ in ordine ad aliud. Intellectus aũt noster hoc nõ põt formãdo uerbũ uel diffinitionẽ. ſz si vult intelligere plura opz q̃ formet enunciationẽ. hec aũt ds̃ia q̃rta nõ loq̃tur de ipso actu uel de eo q̃ formaẽ per actũ. sed de ipsis spẽbus a q̃bus ꝓgredit̃ act'. dicit eni q̃ ãgelus ꝙuertẽdo se sup vnã spẽm tm̃ ut sup spẽm sbi põt intelligere plura q̃ põt intelligere sm̃ ⁊ p̃dicatũ uel sm̃ ⁊ ꝓprietatẽ ut est in sba ⁊ ut hz ordinẽ ad sm̃: imo simul intelligendo obm intelligit oẽs ꝓprietates ⁊ oia accñtia que sunt in ipso ut habẽt ordinẽ ad ipsum. ¶ Quinta differẽtia nõ hz difficultatẽ. nã si intellectus noster per vnã spẽm ut per spẽm hois intelligeret hoiem ⁊ oẽs ꝓprietates ⁊ accñtia hois si hõ inciperet habere aliqs ꝓprietates uel aliq̃ accñtia que ꝓius nõ habebat in ciperet tũc intellectus noster absq̃ mutatiõe sui itelligere ꝓprietates illas ⁊ accñtia illa que ꝓius nõ intelligebat. Nã p̃m hãc ypothesim intellectus nõ itelligit accñtia q̃ informet spẽb' accidẽtiũ. ſz q̃ informatur specie sbi cui ꝓiũcta sũt accidẽtia. nõ ergo opz ad hoc q̃ intelligat aliqua accñtia que ꝑius nõ intelligebat q̃ informet aliqua spẽ q̃ ꝑius nõ informabaẽ. ſz sufficit q̃ aliq̃ accñtia sint ꝓiũcta illi sbo cui' specie informet ei que ꝓius ꝓiũcta nõ erãt ad hoc q̃ incipiat intelligere ea que ꝑius nõ intelligebat. intellectus ergo noster si intelligeret illo mõ quo dixim' posset sine sui mutatiõe aliq̃d de nouo intelligere. sed nõ potest intelligere de nouo aliq̃d nisi mutet ꝓpter duo falsa que supponebat ypothesis. Intellect' aũt angeli hoc põt q̃ ſz illa duo sint falsa in intellectu nr̃o. sũt tñ uera in itellectu ãgeli. supponebat eniz suppositio p̃dicta q̃ itellectus nr̃ sil' intelligẽdo sbz per spẽz sbi intelligat p̃dicatũ uel intelligat ꝓprietates ⁊ accidẽtia eius nõ per alia spẽz. sed ut hñt ordinẽ ad sbz. q̃ pz per ds̃ias ꝓhabitas de intellectu nr̃o eẽ flm. de intellectu aũt angelico eẽ uerũ. Supponebat ẽt ypothesis illa q̃ obm intellectus nostri posset mutari ſz accñtia ita q̃ aliq̃ eẽnt accñtia eius vno tpe que non essent alio q̃ pz ẽt eẽ falsũ. Nã distinguimus q̃ aliq̃ sunt accñtia indiuidui ⁊ ista possũt uariari. ⁊ si nõ oia uariãtur. q̃ aliqua sunt accñtia inſepabilia. aliq̃ tñ uariant. ⁊ q̃ aliq̃ sũt ſepabilia. ⁊ forte ipsa accñtia ſepabilia hñt aliquã uariationẽ. q̃ non ois ethiops est eque niger ⁊ hec que accidũt indiuiduis cõi noie uocant accñtia. ſz quedã sũt accñtia spẽi. ⁊ hec hñt speciale nomẽ ⁊ dicunt ꝓprietates. ⁊ q̃ obm intellectus nostri per se nõ est ꝑticulare ſz ut'e ponebat aliud flm ypothesis data q̃ id q̃ est per se obz intellect' nr̃i ut ipsa q̃dditas posset uariari q̃tũ ad accñtia que uocãtur ꝓprietates. sed obm ipsius itellectus angelici est ẽt ipm particulare q̃ dupliciter uariaẽ. Primo q̃tuz ad accñtia q̃ hz aliq̃ accñtia que ꝑius nõ habebat. Et uariaẽ ẽt flm se q̃ incipit eẽ in aliq̃ nã in qua ꝑius non existebat. ut aliqs per gñationẽ incipit eẽ hõ qui ꝑius nõ erat hõ. uel ẽt per corruptionẽ desinit eẽ hõ qui ꝑius erat hõ. forte eni nõdũ gñato falsum est q̃ ipse sit hõ ⁊ ipso corrupto est ẽt flm q̃ sit hõ. forte eni post q̃ est corruptus est hõ ꝓteritus. ſz nõ est hõ nisi equi uoce. q̃ hõ mortuus. ⁊ ipso nõdũ gñato est hõ futur' sed nõ est hõ simpl'r ſz est hõ in potẽtia. ponam' ergo q̃ angelus ꝙuertat se sup spẽm hois manẽte tali conuersiõe poterit absq̃ sui mutatiõe dupl'r intelligẽ aliq̃d de nouo q̃ ꝑius nõ itelligebat. primo per gñationẽ particulariũ hoiuz. scõo per uariationẽ accñtiuz in ipsis particularib'. nã si manẽte ꝙuersiõe angeli super specie hois icipiat forte. tũc eẽ hõ. icipiet angelus intelligẽ forte. quã ꝑius nõ intelligebat. dictũ est eni q̃ angelus ꝓpter plenitudinẽ sui luminis ⁊ ꝓpter acumẽ sui intellect' itelligẽdo aliq̃d itelligit ea q̃ ꝓiũcta sũt illi. ⁊ q̃ forte nũc gñatus incipit in se habere naturã hũanã actu ⁊ eẽ ꝓiũct' illi nãe actu quã ꝑius habebat in potẽtia ⁊ cui ꝑius ꝓiũgebat in potẽtia. ꝓpt̃ q̃ angelus suũ intelligẽ actu quẽ ꝑius intelligebat in potẽtia nõ per mutationẽ sui q̃ informet alia specie sed per mutationẽ forte. qui de nouo ꝓiũgit nãe hũane ⁊ per ꝓñs de nouo repsentat per spẽm repsentatẽ humanã nãz. Scõo mõ põt ꝓtingẽ q̃ angelus intelligat aliq̃d de nouo sine mutatiõe sui per uariationẽ accñtiũ in p̃mis particularib': ut si angelus ꝙuertat se super spẽm hois quã hz apud se ⁊ ex hoc intelligat nãz humanã ⁊ per ꝓñs intelligat forte. qui existet in tali nã ⁊ qui ꝓiũgit tali nãe intelligẽdo forte. poterit itelligere accñtia que sũt in forte. Si ergo alys ⁊ alys accñtibus ꝓiungat ꝑticulare illud q̃ intelligit angelus incipiet ipse angelus intelligẽ de nouo q̃ ꝑius nõ itelligebat nõ per mutationẽ factã in ipso sed per mutationẽ factã in re extra. q̃ ergo obiectũ intellect' nostri q̃ est ipsa q̃dditas est inuariabile iõ nõ possumus aliq̃d de nouo itelligere per uariationẽ factã in obiecto. ſz solũ per uariationẽ factã in itellectu nr̃o. Intellect' aũt angeli hoc põt ut est ꝑ hita manifestũ. ¶ Hijs hitis de leui dissoluunt oẽs difficultates tacte. nã plures illaz difficltatũ suppoebat q̃ eẽ rei per accñs cõparet

ad intellectū angelicū sicut cōparat ad intellectū nostrū. supponebant etiā q nō posset angelus aliq̄d de nouo itelligere sine mutatiōe sui sicut nec itellectus nr̄: quorū utrūq; fm est. Nouitas eni intelligētie sēper arguit scie impfectionē. q̄ cū eni de nouo intelligit qō pr̄i nō intelligebat aliq̄d accrescit scie sue z p ꝫns hz sciam iperfectā. sed hm nouitas nō semp arguit mutationē in ipso intellectu nisi sit talis intellectus q̄ acq̄rat a reb⁹. Bñ enim sequit q si angelus incipit aliq̄d de nouo intelligē q est q̄d mutabile. q̄ si non eēt q̄d mutabile eēt act⁹ purus z hz̄et sciam pfectissimā z nihil accresceret scie sue nec de nouo incipet aliq̄d intelligere. Arguit ḡ hm nouitas q ăgelus sit q̄d mutabile. ꝫ nō opz q ex hoc mutet qō incipit de nouo aliq̄d intelligere. sine mutatiōe aūt nō fit nouitas. sed nō opz q hm mutatio sp sit ex pte intellectus. pōt eni eē solū ex pte rei. ¶ Et ut dissoluam⁹ oēs difficultates tactas p ordinē dicem⁹ ad primā q ut pz p iam dicta codē mō se hñtez specie in intellectu angelico ex sola mutatiōe facta in re aliter z aliē repsenta bit rē. illud aūt q̄druplex sile qō adducebat ad. ppositū videlz de specie itelligibili in itellectu nr̄o de uoce de imagine z de signo non est sile z fm aliqō istorū ꝫ adduceret pro sili. Nā ut pz per hita spēs in itellectu nr̄o nō est repsentatiua rei fm eē ꝫ solū fm q̄dditatē. sed in itellectu angelico fm utrūq;. z q̄ spēs in intellectu nr̄o solū est repsentatiua rei fm q̄dditatē nō fz eē ea que deseruiūt cognitiōi itellect⁹ nr̄i sive sint uoces sive imagines sive signa nō possūt deseruire cognitiōi intellect⁹ nr̄i nisi fm modū quo intellectus nr̄ est apt⁹ nat⁹ res cognoscere. ppē qō sicut nulla mutatiōe facta in itellectu nr̄o nihil pōt de nouo cognoscē sic in talib⁹ ut deseruiūt cognitioni nr̄e nulla mutatione facta nihil noui significabit. ꝫ spēs in intellectu angelico q̄ sūt repsentatiue rerū nō solū fm q̄dditatē ꝫ ēt fm eē nulla mutatiōe facta in spēb⁹. ꝫ solū mutatis reb⁹ q̄tuz ad eē opz q sint aliter z aliē repsentatiue rerū. ¶ Qō aūt addebat de eē de expiētia. z de rel'one. de leui solui pōt: q̄ ut patuit hz eē rez per accidēs cōpet ad cognitionē itellect⁹ nr̄i nō tñ cōparatur per accns ad cognitionē itellect⁹ ăgelici: ppē qō nō ualet si exprimur in nobis q nulla mutatiōe facta in itellectu nr̄o nō aliter cognoscim⁹ rē q nulla mutatiōe facta in itellectu ăgelico q nō aliē rē cognoscat. q̄ in hoc est dīa iter itellectū hūanū z ăgelicū itellectū. ¶ Ad illud aūt de rel'one dicem⁹ q angelus cognoscēdo nām aliquā cognoscit pticularia ꝓiūcta illi nāe. z cognoscēdo sb̄m cognoscit accēntia illi sb̄o ꝓiūcta. z q̄ aliq̄ pticularia icipiūt de nouo subsistere in aliqua nā z eē ꝓiūcta illi nāe. z ēt q̄ aliq̄ accēntia icipiūt de nouo existē in sb̄o z eē illi ꝓiūcta iō pōt incipe angelus ex sola mutatiōe rerū sine mutatiōe sui talia de nouo cognoscere. ¶ Ad hāc aūt nouā cognitionē z ad hāc rerū mutationē pōt noua relatio eē in spēbus angelicis. ꝫ ordine nāe cognitio rez̄ p̄cedit cognitionē relatiōis. nō tñ opz q p̄cedat eē relatiōis. argumētū ergo arguebat sophistice. q̄ cum deberet arguere de eē relatiōis arguebat de cognitiōe ei⁹. dicebamus ergo q reb⁹ de nouo uariatis fm eē icipit ăgelus de nouo hāe relationē ad illas z incipit de nouo cognoscere eas z de nouo cognoscere relationē quā hz ad ipsas. erūt ḡ ibi 4or videlz res noua. relatio noua. cognitio noue rei. z cognitio noue relatiōis. q̄re sic res noua p̄cedit relationē nouā ita cognitio noue rei p̄cedit cognitionē noue relationis. erit ergo hic ordo q nāliter nouitas rei p̄cedit nouā relationē ad rē. noua autez relatio ad rē p̄cedit nouā cognitionē rei. noua aūt cognitio rei p̄cedit cognitionē noue relatiōis ad ipsam. cū ergo arguebat q ꝑus cognoscit res q̄ relatio. dicem⁹ q z si intellect⁹ ꝑus cognoscit rem q̄ cognoscat relationē per quā refert ad ipaz. Nō tñ pr̄i⁹ cognoscit rem q̄ referat ad ipsam. itellect⁹ enim nisi eēt sil'is rei z nisi referet ad rē nunq̄ cognosceēt rem. attñ ꝑus cognoscit rem q̄ cognoscat se eē sil'em rei. spēs eni in quocūq; itellectu creato nunq̄ repsētaret rē nisi eēt sil'itudo rei. ordo tñ nāe pr̄i⁹ repsentat rez. z pr̄i⁹ fac cognoscē rel'onē z sil'itudinē quā hz ad ipaz itaq; nō ualet q nouā assilatio ad rez nō possit eē cā noue cognitiōis rei. hūit eni itellect⁹ ꝑus nouā relationē ad rē q̄ rem cognosceret. ꝫ nō ꝑus habuit cognitionē illi⁹ relatiōis q̄ rei. Soluta est ergo difficultas pma fz se z fz ea que sibi ănectebant. ¶ Scōa difficultas solui pōt per ea que dicebant in qōne p̄cedēti. utrū angelus itelligēt per spēm uel per hītū sibi ināle. oñdebat eni ibi in qōne illa q ad hoc q angelus possit cognoscē q̄tcūq; spēs nūor̄. nō opz q habeat apud se ifinitas spēs. sed q cognito ꝓtinuo potest cognoscē hāc ꝓpietatē ei⁹ qō est diuisibile in ifinitū ex hoc ut dicebat poterat quotcūq; spēs nūorū cognoscē. ¶ Qō vo iducebat tertio q ăgelus p vnā spēz posset cognoscē ifinita. q̄ qua rōne duo corpora possunt eē in eodē loco z infinita. ḡ qua rōne vna spēs posset repsentare duo pticularia posset z ifinita pz q̄ spēs nō repsentat pticularia nisi ex eo q subsistūt in aliq̄ nā z ex eo q sūt ꝓiūcta illi nāe. z q̄ ipole est vnā nāz simil eē in ifinitis pticularibus ipole est q vna spēs sil' infinita repsentet. z qō arguebat q si duo corpora pñt eē in eodē loco qō z infinita. nō ualet cō sequētia nisi ex suppōne. videlz posito q eēnt ifinita corpora actu. nō eni sil' possūt eē que hñt actuale eē que nō actuale eē. Si ḡ dimēsiōes dimēsiōib⁹ nō resisterent z posset corpus sil' eē cū corpe nō sequeret q possent infinita corpora in eodē loco sil' eē nisi ifinita corpora haberēt sil' actuale eē. sic z in ꝓposito si vna spēs repsentaret duo pticularia posset repsentare ifinita si posset ifinita talia actu eē. z q̄ hoc est ipole q alia pticularia sint ifinita actu subvna spē. iō ipole est q ifinita talia repsentent actu p vnā spēz loquēdo de spē creata cuiusmodi ē spēs in mēte ăgeli. ¶ Qō aūt iducebat. 4. q si ăgelus cognoscēt per spēs inatas q nō hz̄et distinctā cognitionē pticulariū q̄ hm spēs nō pōt eē distincta rō repsentatiua pticulariū. pz q ꝫ pticularia nō distinguunt in spē q̄tuz ad rōnez q̄dditatis distinguunt aūt q̄tuz ad eē. ideo spēs itelligibilis in itellectu nr̄o q̄ repñtat pticularia q̄tū ad rōnez q̄dditatis nō q̄tū ad eē nō pōt distincte repñtare illa. in intellectu aūt ăgelico pōt cū spēs ille sint repsentatiue rerū nō solū q̄tū ad q̄dditatē in qua pticularia vniunt ꝫ ēt q̄tuz ad eē in quo pticularia distinguunt. ¶ Qō aūt dicebat q̄nto q ăgelus nō cognoscit absentia qō pz de demone qui uolēs ire ad ptē occñtalē ut sciret que ibi agebant dicebat se ab orāte mōacho ipeditū dici pōt q fm cursū nāe loquēdo pz q ille demō mētiebat. nā ora monachi nō ipediebat illū demonē q nō posset stare corā iuliano. ḡ nō poterat ipm ipedire q̄n posset ire in occñtē. Nā cū demō nō idigeat fōte nec via saluari poterat per aerea i occñtē ire semp distādo tātū uel plus a monacho orāte. q̄tū distabat q̄n erat corā iuliano. ḡ q ora monachi impediret de monē trāsire. z tñ nō ipediret ipz corā iuliano eē mēdaciū erat. qō si dicat q in factis miraclis nō est attendendus iste ordo nālis iō poterat per miraculuz ora

monachi impedire demonē ne ad occūtē iret licet nō impediret ipsum ne coram iuliano assisteret. dicem⁹ q etiā miraculose poterāt ei celari que erāt in occidēte nāliter tñ distātia localis nō impedit intelligē ageli specialiū licet impediat intelligere ei⁹ practicū. nō hēm⁹ ergo p inconueniēti q dicebat eē inconueniēs. videlz q angelus specialiue intelligat lōginq sicut ppinqua.

¶ Auctoritates ēt in ptrariū nō pcludūt. Nā cū ait aug⁹. q nō afficit de nouo intellectus diuinus sicut affi ciunt sensus carnales aialiū hoium uel sensus celestes angelor. p3 q ibi accipit sensum pro intellectu. uterq; eni intellectus taz hoium q̄ angelor afficit de nouo aliter tñ z alr qz intellectus hoium afficit de nouo z q̄tum ad spēm intelligibilē z q̄tum ad actū intelligēdi. Incipiūt eni in intellectu nr̄o de nouo eē spēs que nō erāt. z icipit ibi eē nou⁹ act⁹ itelligēdi z noua intellectio que p⁹ nō erat. In itellectu aūt angeli est nouitas nō q̄tum ad spēm itelligibilē sed q̄tū ad actuz intelligēdi. Incipit eni in itellectu angelico eē noua intellectio. sed nō noua spēs intelligibilis. ipse ergo res siue ipsa oba intellectus ageli de nouo afficiūt itellectū angelicū nō cāndo ibi spēm intelligibilē sed mediāte tali spē cāndo ibi actū intelligēdi. Dicebat enim supza q spēs intelligibilis in virtute obi cāt actū intelligēdi in intellectu angelico. hoc ḡ mō intellectus angeli efficit a reb⁹ nō qz res causent spēs intelligibiles in intellectu angeli. sed qz spēs itelligibiles in virtute rez cānt actū itelligēdi in hi⁹ intellectu. Intellectus ḡ diuinus nullomō afficit a reb⁹ nec q̄tū ad rōnem itelligēdi nec q̄tuz ad actū. Intellectus vo humanus q̄si per cōem modū afficit z q̄tū ad spēz z q̄tū ad actū. recipit eni itellect⁹ nr̄ a reb⁹ spēs itelligibiles z mediātib⁹ spēb⁹ afficit z informat per actū intelligēdi. Intellect⁹ aūt angelic⁹ aliquo mō afficit z aliquo mō nō. qz nō afficit itellect⁹ angeli a rebus q res causent in eo spēz itelligibilē sed actū itelligendi non q per se z imediate res aliq̄d in itellectu angelico causēt. sed mediāte spē. eo eni ipso q spēs intelligibilis inq̄tū est repsētatiua rei z put in virtute rei cāt actū intelligēdi pōt dici ipaz rē mediāte hi⁹ spē cāre talē actū. z per pns dici pōt q hoc mō afficit intellectū. ¶ Qō aūt addebat de aug̃ sup gen̄. ad lr̄am q demonibus aliq̄ inotescūt per expietiā tēpor. p3 q hoc nō est q res causent spēs intelligibiles in intellectu angelico. sed qz spēs ille sūt repsentatiue rerū nō solū q̄tū ad q̄ditatē sed ēt q̄tū ad eē. iō pgredieti bus reb⁹ in eē aliq̄ inotescūt z repsentant angelis per spēs q̄s hñt apud se inatas que nō repzesentabantur nec inotescebāt cū erāt future z cū carebāt eē. per hoc ēt soluit qō dr̄ ad eph. 3°. videlz q mltifozmis sapia dei inotescit per eccliaz pncipib⁹ z potestatib⁹ in celestib⁹. qō itelligēdū est q̄tū ad pgressū rez in eē. nō pgredientibus reb⁹ in eē ut cōpleta passiōe chr̄i p ecclīaz. i. p apl̄os inotuit redēptio gñis hūani ipsis angelis. hoc ergo mō per eccliaz. i. per apl̄os inotuit angelis multifozmis sapia dei de redēptiōe gñis hūani qz apl̄i pdicauerūt res gestas z factas ex q̄bus rebus gestis z factis multa inotuerūt ageli⁹ que p⁹ latebāt eos. h⁹ est ḡ qō Hieronym⁹ dic q cōpleta passiōe chr̄i agelice dignitates magis lipide cōguerūt mysteriū icarnatiōis. ¶ Postq̄ assignauim⁹ difficultates circa mās pposītā z enumerauim⁹ dr̄ias inter itellectū angelicū z nr̄m z ex dr̄is illis soluimus difficultates tactas. uolumus adducere rōnes pfirmates ppositū. possumus autez quinq; vis uenari q intellectus angeli nō intelligit per species a reb⁹ acceptas. Prima sumit put angelus cōparat ad res imāles. Scda put comparat ad res māles. Tertia put cōparat ad suū actū itelligēdi. Quarta put cōpat ad ordinē vniuersi. Quita put cōpat ad suū modū itelligēdi fz quē p ficit. ¶ Pria via sic p3. dicebat eni supza q vn⁹ āgelus nō poterat cāre actū intelligendi in alio angelo. Nā lz ipse angelus de se sit forma abstracta. z sba sua sit forma actu intelligibilis tñ sba ipsius angeli ut dicebat poterit cāre actū itelligēdi in intellectu pprio. nō aūt in itellectu alteri⁹ āgeli: qz ut dicebat agēs z patiēs debēt eē sil̄. Cū igit sba angeli sit simul cū itellectu eius nō aūt sit sil̄ cū intellectu alt̄ius angeli nisi illaberet ipsi angelo q soli deo cōpetit: qz solus ipse illabit spūali mēti: nullo mō pcedimus q sba vni⁹ angeli possit cāre actū intelligēdi in intellectu alteri⁹. sed qua rone nō pōt cāre actū intelligēdi. nō poterit ēt causare spēm intelligibilē. Nā cū spēs intelligibilis sit in intellectu ipsi⁹ angeli opteret vnū angelū eē sil̄ cū intellectu alterius. z per pns illabi mēti eius: sz cāret in eo spēm itelligibilē. Nā lz sil̄tas corporū sit fm ordinē situalē ut corpa dicunt eē sil̄ qñ se cōtigūt fm situ ut supi⁹ diffusi⁹ declarabat. simultas tñ spūuz q̄b⁹ per se nō cōpetit ordo situalis erit fz ordinē eēntialē ut tūc erit spūs sil̄ cū spū. qñ eēntia vni⁹ erit eēntia alterius. nō aūt erit spūs sil̄ cū spū qñ eēntia vni⁹ erit iuxta eēntiā alterius. nā qui sic imaginant spūm cū spū eē sil̄ imaginant in eis simlitatē situalē nō eēntialē. nō igit per se loquēdo erit spūs siml̄ cū spū nisi eēntia vnius sit in eēntia alteri⁹ quo posito vnus illaberet alteri q iuxta scōz sniam. eē nō pōt qz soli⁹ dei hoc est pprium. Solus ergo deus spēm intelligibilē z actū itelligēdi pōt cāre in itellectu ipi⁹ āgeli. vn⁹ aūt angelus in itellectu alt̄ius nec spēm nec actū pōt efficē. z si spūalia ad se iuicē nō possūt cāre spēs itelligibiles multomagis ipsa corporalia que māliora grossiora z min⁹ actiua sūt in spūalia intelligibiles spēs cāre nō poterūt. Nam si spūs spūm illabi nō pōt multomagis nec corpus spūi illabi poterit. ¶ Scda via ad hoc idē sumit put angelus cōpat ad istas res māles z ad ista corporalia. sed hec via aliquo mō tāgit articulos. Innitit eni hec via mō quo āgelus est in loco z mō quo attingit hi⁹ corpora. sed dessistētia angeli in loco articli vident. sibi pztradicere. Nā vnus articulus dicit q dicere q sbe sepate nunq̄ sūt fz sbaz vno mō est error. alio mō est uerū. error eni est si itelligat ita q ipsa sba angeli nō sit in loco. sed si intelligit q sba sit rō eēndi in loco. uerū est q sbe separate nusq̄ sūt fz sbaz in loco. vult ḡ iste articulus q sba angeli nō sit rō q̄re angelus sit in loco. z qz in āgelo nō sūt nisi sba virtus z opatio. si angelus nō est in loco fm sbam erit in loco per virtutē z opationē. Alii⁹ aūt articulus dicit q error est sbam āgeli nō eē sine opatiōe in loco. Ista aūt vident sibi pztradicere. qz si opatio est rō q̄re sba angeli sit in loco sine opatiōe. ḡ nō erit ei⁹ sba in loco. ꝓpter qō sciēdū q ppositio. per. large sūpta pōt facere locutionē simplicē. ut aliq̄d est in loco per sbam. qz ipsa sba est in loco licet nō sit rō q̄re aliq̄d sit in loco. igit fz locutionē simplicē corpus est in loco per sbam. qz ipsa sba corpis est in loco tñ pprie loquēdo. per. nō facit locutionē simplicez. sed magis dicit cām z rōnez q̄re aliq̄d sit tale z sic loquendo de per. corpus nō est in loco per sbam sed per quātitatē qz sba nō est rō q̄re corp⁹ sit in loco. sz quātitas. Advertēdū tñ q aliqñ p dic rōnē eēndi aliqñ dicit hoc excluſiue. i. excludēdo illō cui⁹ est rō. aliqñ incluſiue idest includēdo illud. dicim⁹ eni q lapis est in aia per

ſuam ſpēm qz ſpēs eſt rō q lapis ibi eē dicat. ⁊ corp⁹ eſt in loco per ſuā quātitatē qz quātitas eſt rō q̄re ſ̄ba corporis ſit in loco. nō tñ in eodē mō hoc ⁊ illud. qz ſic ſpēs eſt rō q lapiſ dicat eē in aia. qz ex hoc ꝓcludi tur lapis ab exiſtētia in aia. qz ipſa ſ̄ba lapidis nō eſt in aia. ſz ſic ſ̄ba corpiſ eſt in loco per quātitatē q ipa ſ̄ba corpis nō excludit ab exñtia i loco. uere enī ſ̄ba corpiſ ē in loco ſz ſit ibi mediāte alio ut mediāte quā titate. lapiſ ḡ eſt in aia p ſolā ſpēz ⁊ ſine ſpe nō eſt ibi. i. nō eſt ibi niſi per ſpēm. ſed nō eſt ſic ſ̄ba corporiſ in loco per quātitatē ut q nō ſit ibi ſine quātitate. i. q ſit ibi per quātitatē tm̄ q excludit inde ſ̄ba. ⁊ ſic fm̄ eſt hoc dicere de exiſtētia corporis in loco per quā titatē ſic falſuz eſt dicere de exñtia angeli in loco per opationē. ut q ſit angelus in loco per opationē q ſi ne opatiōe ſuba eiꝰ nō ſit in loco. hoc ergo forte intē dit negare ille articulus dicēs errorē eē dicere ſubaz angeli nō eē in loco ſine opatiōe qz nō eſt ibi per opa tionē tm̄ q excludatur inde ſ̄ba ſicut lapis eſt in aia per ſpeciem tm̄: qz ipſa ſ̄ba lapidis in aia non exiſtit. Angelus ḡ in iſtis rebꝰ corpalibꝰ eſt per opatiōez: ut ibi eſt ubi operat. ¶ Ex hūs ḡ que dixim⁹ ꝓcedem⁹ ad ꝓbādū ꝓpoſitū diſtinguētes duplicē cōtactū ſitu alē ⁊ virtualē. Situalis aūt ꝓtactꝰ eſt cū ultima corꝑ ſe ꝓtingūt ut aq̄ ſitualiter attingit aerē: uel econ uerſo. qñ ultime eoꝝ ſuperficies adinuicē ꝓiūgunt. vir tualr vō aer ⁊ aq̄ ſe ꝓtigunt qñ adinuicē agūt ⁊ pati unt. ⁊ hic ꝓtactꝰ eſt fortioz ⁊ pfūdioz q̄ ſitualis. nā ſi tualis ꝓtactꝰ eſt in extremitatibꝰ tm̄. virtualis vō eſt i corꝑe toto. de hoc aūt ꝓtactu virtuali dōz eſt q ſi ſb tracta tm̄ actione alterius nō remaneret ꝓtactꝰ nllo mō alterꝝ ipzimeret aliq̄d in reliquū. ut ſi ignis ⁊ aer ſe ꝓtingerēt virtualr ⁊ ſubtracta actiōe ignis nō poſ ſet nāliter remanere talis ꝓtactꝰ de neceſſitate ꝓclu deret q aer in ignē nihil ipzimeret: imo eſt hoc ita p ſe q ſi det ꝓpoſitū ꝓñtis ſtati arguet oppoſitū añce dētis. Nā ſi det q aer in ignē aliq̄d ipzimat ꝓcludet ſtati q ſubtracta actiōe ignis adhuc remanet ꝓtactꝰ vniꝰ ad alterū. qz ſi aer i ignē aliq̄d ipzimit ſubtracta actiōe ignis adhuc remāet ꝓtactꝰ ſz nō remaneat ꝓta ctꝰ vtualis ex ipreſſiōe fcā ab igne: remanet tm̄ ex im ꝓſſiōe fcā ab aere. cū ḡ tota rō ꝓtactꝰ ſpūaliū ad corꝑ palia ſumat ex pte ſpūaliū. qz iō oñr ſpūalia in corꝑa libꝰ exiſtē ⁊ ea ꝓtigere qz circa ipaz opationē habent ꝓñs eſt q ſubtracta actione ſpūali fm̄ nāe curſum re manere nō poſſit talis ꝓtactus. ſed ut dicebam⁹ quo tiēſcūq; aliquoꝝ eſt talis ꝓtactꝰ. q ſubtracta opatio ne vniꝰ talis ꝓtactꝰ remanere nō pōt: ex hoc ꝓcludit q aliō in ipm̄ nihil efficiat ⁊ nihil ipzimat. igit qz ſub tracta actiōe ſpūaliū nō remanet ꝓtactꝰ ut ſpūalia ⁊ corꝑalia fatēdū eſt q fm̄ nāe curſū corꝑoralia in pu re ſpūalia nihil pñt impzimere. ⁊ qz tota dubitatio. utrū āgelus itelligat per ſpēs a rebꝰ acceptas oritur ex iſtis corꝑoralibꝰ que tātā uariationē hñt q diffici le eſt ſuſtinere quō angelus per ſpēs inatas poſſit tot uaria cognoſcere ⁊ manere qz in iſtis corꝑoralibꝰ eſt mltiplicatio indiuiduoꝝ ſub eadē ſpe: ideo mlti opi nati ſūt q nō poſſit angelus pticlaria iſtoꝝ ſenſibiliū diſticte cognoſcere niſi ab hiꝰ pticularibꝰ in itellectu eiꝰ aliq̄d ipzimat. q̄re ſi ꝑpt iſta ſenſibilia orit difficul tas. ⁊ oñſum eſt q illa ſēſibilia in ſpūales ſ̄bas nihil poſſint ipzimere. ꝓcedēdū eſt q āgelus hec ſenſibilia nō cognoſcat p ſpēs ab eis acceptas ſz diuinit⁹ con creatas. ⁊ ſi hec ſēſibilia nō cognoſcit per ſpēs ab eis abſtractas multomagis nō cognoſcet hoc mō ipa ab ſtracta in qb⁹ minoz eſt uariabilitaſ ⁊ de qb⁹ nō poſ ſit ea cognoſcere minoz eſt difficultas. ¶ Tertia via ſumit ꝑut angelus comparatur ad ſuū actū intelligē di. Nā ſi hoc mō angelus cognoſceret iſta ſenſibilia. qz p abſtractionē recipet ab eis ſpēs nunq̄ p hiꝰ ſpēs cognoſceret pticularia iſtoꝝ ſenſibiliū. Nā cū rō agē di ſit forma ⁊ mā ſpēs ipreſſa in itellectu ab iſtis ſen ſibilibꝰ rebuſ ⁊ eſt repſentatiua iſtoꝝ ſenſibiliū fz eē māle ⁊ pticulare. ſed fm̄ eē ule ⁊ formale: iō obm̄ in tellectꝰ dī eē ule q ⁊ ſi de hac dubitat q nō plene cō cludat intētum nō tñ dubitat q oē qđ recipit in aliq̄ recipit fz modū rei recipiētis ⁊ nō recepte. cū ḡ ipſe itellectꝰ nō ſit hic ⁊ nūc: qz nō eſt virtus organica nec māliꝰ recipiet ſpēz ſine hic ⁊ nūc. ⁊ per ꝓñs per ſe fer ret in cognitiōem iſtoꝝ ſēſibiliū ſine hic ⁊ nūc. ſz hec ſenſibilia accepta ſine hic ⁊ nūc hñt eē ule nō particu lare. nunq̄ ergo intellectus itelligēs per abſtractio nē per ſe itelligit niſi ule. ſi aūt vult itelligere pticula re hoc erit per reflexionē reflectēdo ſe ſup aliquā vir tutē organicā ut ad fantaſiā cui nāliť eſt ꝓiunctus. vñ ⁊ phs in 3⁹ de aia. vult q virtꝰ itellectiua cū ſit extē ſa carnis eē cognoſcit. eē ḡ carnis. i. eē quidditatiuū carnis ſiue carnē acceptā fm̄ eē ule itellectus cogno ſcit extēſus. i. recto aſpectu ⁊ per ſe. carnēvo fm̄ eſſe pticulare nō cognoſcit itellectus extēſus ſed reflexꝰ ſupza fantaſma. q̄re ſi angelus recipiēdo ſpēs a rebuſ ſenſibilibꝰ cognoſceret ſēſibilia nō poſſet ipſa cogno ſcere fm̄ eē pmutare niſi hzet nāliť ꝓiūctaz ſibi virtu tez fantaſticā ſupza quā ſe reflecteret. ⁊ qz hoc nullus ponit ꝓcedēdū eſt q ſi āgelus cognoſcēt per ſe ſpēs a ſenſibilibꝰ acceptas q nō poſſet per illas ſpēs cogno ſcere pticularia. ⁊ qz ꝑncipalis rō mouēs ponētes an gelos cognoſcere per ſpēs acceptas ſūpta eſt ꝑpter cognitionē pticulariū. qz ḡ ex hoc nō ſequit ꝑpoſituz ſed oppoſitū negādū eſt angelos per ſpēs a rebꝰ acce ptas cognoſcere. ¶ Quarta via ſumit ꝑut cōparat angelus ad ordinē vniuerſi. debem⁹ enī imaginari q vniuerſuz cū ſit a ſūma ſapia diſpoſitū ⁊ ordinatuz in ipſo relucet decorꝰ ordo ⁊ pulcherrima q̄dē armōia. nō ē ḡ vniuerſū ꝓfuſū ut q q̄libet ps vniuerſi attigat q̄libet ⁊ q quelibet ꝓiūgat cuilibet. ſz hiꝰ ptes ordi nate ſibīnuicez ꝓnectunť. ꝑpter qō ſuprema infimis attingunt ⁊ iſtima in ſuprēmis. ⁊ ſic fm̄ ordinē quēdā vniuerſū eſt ꝓnexū qō videm⁹ ad ſēſuz. Nā ſenſitiuū eſt ſupza uegetatiuū ⁊ aialia ſūt ſupza plātas. ſunt enī pfectiora ⁊ digniora eis. Non ḡ dicemus q ſupiora aialia ſint q̄ſi plāte: nec dicem⁹ q infime plāte ſint q̄ſi aialia. ſed dicem⁹ q ſuprēme plāte ſūt quaſi aialia. ⁊ infima aialia ſūt q̄ſi plante. Suprema ḡ in plātis at tingūt infima in aialibꝰ. ⁊ infima in aialibꝰ ꝓnectunť ſuprēmis plantis. videm⁹ enī q alique plāte q̄ſi hñt diſtinctionē ſexus ⁊ repit in eis maſculinū ⁊ femininū qō eſt ꝑpriū aialiū. ꝑpter qō ille plāte aliquo mō aia lia attingunt ⁊ cū aialibꝰ participāt ꝑpter qō ſuprē me plāte ſūt q̄ſi iperfecta aialia ⁊ ipfecta aialia ſūt q̄ſi plāte. repiunt enī aialia que ſunt affixa alicui loco ⁊ nō hñt niſi ſenſū tactus. ⁊ in hoc ſūt q̄ſi plāte. qz hoc eſt q̄ſi ꝑpriū plātarꝝ q ſint certo loco affixe. Rurſus tactus ualde māliter recipit: iō aialia nō hñtia niſi ſē ſum tactꝰ modicū differūt a plātis. in hoc eſt ḡ maxi ma armonia ipſius vniuerſi q partes eius ſic ſūt ordi nate ꝓnexe q ſuprema infimoꝝ cōnectunť infimis ſu ꝑmoꝝ ⁊ iſta eſt ſnia dionyſij. 7⁹. c. de di. no. q̄ loquēs de diuina bonitate ait. q ipſa eſt oīuz effectiua ⁊ ſu per oia ꝓcozdās ⁊ eſt cā idiſſolubilis ꝓcozdationis ⁊ ordis oīuz ſemp fines ꝑoꝝ ꝓiūgēs ꝑncipijs ſcoꝝ ⁊ ois eni vniuerſi vnā ꝙſpirationē ⁊ armōiā pulchre

operās. pulchritudo ergo ⁊ ordo vniuersi est q̄ fines priorū. i. infima suprem oꝝ ꝓiungant ꝑncipijs scdoꝝ idest suprem is infimorū. ⁊ totū videmus in nobis. videmus enī q̄ a sensibilib⁹ accipiūt sensus exteriores a sensu aūt exteriori accipit sensus iterior. i. fantasia. a sensu aūt iteriori siue a fantasia tanq̄ a supmo sensu accipit itellectus nr̄. igit̄ itellectus nr̄ qui est ultimus in itelligibilib⁹ ꝓiūgit̄ fantasie que est suprema in sensib⁹. itellectus ḡ nr̄ est q̄si sensus q̄ ita modicū ptic̄pat de itelligibilitate q̄ si ptic̄iparet min⁹ statim esset in gñe sensibiliū. est enī intellect⁹ nr̄ in gñe itelligibiliū ut pluries tactū est q̄si mā ꝑma in gñe entiū. sicut ergo mā ꝑma ita modicū hz de entitate q̄ si hīet minus statim eēt nihil. Ita intellectus nr̄ ita modicū hz de intelligibilitate q̄ nō posset hīe minus nisi eēt q̄d sensibile. ⁊ sicut intellect⁹ nr̄ est q̄si sensus. ita fantasia que est supremū in sensib⁹ est q̄si intellect⁹. vñ ⁊ pbus in tertio de aia. fantasiaz intellectū passiuū uocat. igit̄ cū intellectus nr̄ sic sit infim⁹ in gñe intelligibiliuz dignū est q̄ ipse coniūgat sensibilibus ⁊ tñ nō quocūq̄ mō cōiūgit̄ sensibilib⁹: sed mō ordinato. ita q̄ nō nisi a suprem o in sensibus. ut a fantasia fit ipressio in itellectu nr̄o qui est infim⁹ in intelligibilibus. Si ḡ angelus reciperet spēs a sensibilib⁹ cū ipse nō habeat organū fantasticū nec habeat potentias sensitiuas nō a suprem o in sensibus q̄ potētias sensitiuas nō hz. sed ab ipsis sensibilib⁹ imediate recipet. hoc eēt aūt totū cōfundere ordinē vniuersi videlz q̄ itellectus nr̄ qui tenet infimū gradū in intelligibilib⁹ ꝓnecteret suprem is in sensibus ⁊ recipet a talibus suprem is. angelus vo qui in intelligibilibus tenet supiorē ⁊ excellētiorē gradū recipet ab infimis in inferioribus. i. imediate ab ipsis sensibilibus. Hec aūt rō multū hz pōderis. Nā minimū incōueniēs in ordine vniuersi debet maxime reputari cū in hi⁹ ordine maxime reluceat bonitas ⁊ sapia ꝓditoris. ¶ Quinta ⁊ ultima via sumit̄ ꝑ̄ put angelus cōparat̄ ad modū hz quē ꝑficit. videtur enīz forte alicui q̄ intellectū angelicus posset imediate recipe spēs ab istis sensibilib⁹ licet intellectus nr̄ nō possit imediate recipere spēs nisi a fantasmatib⁹. Nā fantasmata nō possūt ipzimere spēz in intellectu nr̄o nisi in virtute lumis intellectus agentis. cū ergo lumē itellectuale in angelo sit lōge fortius ⁊ efficacius ad agēdū q̄ lumē itellect⁹ nr̄i hz intellectus nō possit per lumē qō hz apud se imediate recipe a sensibilibus eo q̄ hi⁹ lumē est ualde debile poterit tñ hic itellect⁹ angeli ꝑ̄ efficaci⁹ lumē qō apud se hz. nulli quidē dubiū eē oz q̄ efficaci⁹ lumē req̄rit ad hoc q̄ fiat abstractio ab istis sensibilibus que sunt mālia q̄ q̄ fiat abstractio ab ipsis sensibus qui ꝓm pbm in. 5°. de aia. sūt susceptiui spēz sine mā. ⁊ adhuc eēt fortius lumē req̄rit q̄ fiat abstractio ab ipsis sensibus exteriorib⁹ qui magis mäliter infozmant q̄ q̄ fiat abstractio a sensu interiori. i. a fantasia in qua spūaliori mō hñt eē fantasmata q̄ sint spēs sensibiles in exterioribus sensib⁹. Arguit̄ itaq̄ magna debilitas luminis intellectus agētis in cuius virtute itellectus possibilis nō pōt recipe spēs nec ab exterioribus sensibus sz a fantasmatibus tm̄. Sed q̄ ut dicat lumē itellectuale in angelo est multo efficacius ⁊ fortius nō vī icōueniēs q̄ in virtute tāti luminis possit fieri receptio in itellectu angelico imediate ab hi⁹ sensibilib⁹. Ista aut tē rō quā intra nos aliq̄n cogitauim⁹ vī multū ampliosa. sz parū est pōderis. Nā tota cā q̄re req̄rit itellectus agēs est q̄ fantasmata nō sūt actu intelligibilia ꝑ̄ qō cōmētator in tertio de aia vult q̄ ꝓ nō indiguit ponere itellectū agētem q̄ posuit itelligibilia esse ideas separatas que erāt intelligibilia actu. sicut nec nos indigemus ponere sensuz agētē q̄ sensibilia sunt actu sensibilia. cū enī calidū sit actu sensibile poterit imutare sensuz absq̄ adminiculo sensus agētis. sz q̄ fantasmata sūt hic ⁊ nūc ⁊ sūt potētia itelligibilia ultra suā spēm agēs si in virtute ꝑ̄ pria mutarēt intellectū. nō ergo plus pōt facere lumē intellectuale nisi q̄ id qō est potētia intelligibile facit q̄ actu imutet intellectū. Si ergo eēt talis intellectus q̄ ab actu intelligibili nō posset imutari. multomagis hi⁹ itellectus in virtute luminis intelligibilis ab intelligibiliū potētia imutari nō posset. Sz ut est ꝓbata declaratū itellect⁹ āgelic⁹ ab ipsis sb̄ȳs sepatis siue a quocūq̄ alio angelo nō pōt imutari. vn⁹ enī angelus q̄uis sit sb̄a separata ⁊ sit nā actu itelligibilis in alio angelo nec intellectionē nec spēm itelligibilē cāre pōt q̄ tūc illa bereē ei. q̄ si nā actu intelligibilis. ut si vnus angelus in alio angelo non pōt ipzimere spēm intelligibilem nec iste corporales in virtute lumis intellectualis q̄ hz angelus apud se q̄tūcūq̄ illud lumē sit irradiatiuū penetratiuū ⁊ efficax in intellectu āgelico ipzimē nullo mō poterūt silitudines suas. Dicamus ḡ q̄ dire cte nāe create nō pñt ipzimere silitudines suas in itellectu. nā sb̄e imāles dū tñ sint create nō pñt directe suas silitudines in itellectu q̄ tūc illa berent itellectui. māles aūt hec nō possunt nec in virtute ꝑ̄ pria nec in virtute luminis intellectualis. quia lumē intellectuale nō plus ꝓfert rebus imālib⁹ que sūt itelligibiles in potētia nisi q̄ agant ac si eēnt intelligibiles in actu. ⁊ q̄ res imāles que sūt intelligibiles in actu nō possūt hi⁹ silitudines ipzimere. ḡ nec res māles in virtute luminis itellectualis poterūt hoc facere. directe itaq̄ a nullis rebus creatis itellectus recipit spēs. idirecte tñ ut si sit intellectus talis qui virtuti fantastice nāliter sit cōiūctus per imutationē fantasie poterit imutari. Nā sicut itellectus āgeli nō pōt imutari ab alio āgelo. pōt tñ imutari a nā ⁊ a sb̄a ꝑ̄ pria cui nāliter est ꝓiunctus: ita itellectus nr̄ possibilis si imutat imutabit a spēbus exñtibus in virtute fantastica cui mäliter est vnitus aliter tñ ⁊ alr̄. q̄ nā angeli nō idiget itellectu agēte ad hoc qō imutet intellectuz ꝑ̄ priū cū sit itelligibilis in actu. fantasmata aūt idiget q̄ sūt itelligibilia in potētia. nihil ḡ imutat intellectū ipzimēdo ei itelligibilē spēm uel itellectionē nisi possit illabi itellectui uel nisi ei nāliter sit cōiūctū. ꝑ̄ pter qō itellect⁹ āgelicus nō nisi a deo qui est itimior ei q̄ ipse sibi pōt recipe directe intelligibiles spēs. nō aūt ēt idirecte poterit recipe tales spēs a reb⁹ creatis. q̄ nō est nāliter cōiūctus virtuti fantastice per cui⁹ imutationē imutet ⁊ ipse. ⁊ nullo igit̄ mō per spēs a rebus acceptas. sed a deo inductas intelligit angelus.

Ad primū dicēdū q̄ itellect⁹ nr̄ per spēz quā hz apō se itelligit rē exñtem ⁊ nō exñtē. q̄ idifferēs est ei an res sit an nō sit. Nā per accidēs eē rei cōpat̄ ad itellectū nr̄m. Si ḡ angelus hīet spēs apud se ⁊ itelligeret eo mō quo itelligit intellectus nr̄. itelligeret res solū sm rōnem q̄ditatis sm quē modū nō habet spālis cognitio de pñtib⁹ ⁊ futuris. hoc ḡ mō āgelus directe nihil sciret de eē rex. ꝑ̄ pter qō nihil arguit argumētū. querit tñ sibi hāc difficultatē solui q̄re āgelus cognoscit pñtia ⁊ nō futura cū pñtia ⁊ futura sint eiusdē spēi. Sz de hoc ifra spālis mouebit qō. q̄tū tñ ad pñs spectat. Dicem⁹ q̄ spēs in mēte angeli per se ducit in cognitionē nāe ⁊ ꝑ̄ pter pfectionē illi⁹ cognitiōis duc̄ in cognitionē eoꝝ qb⁹

est ꝓiũcta illa est ꝓiũcta pticularibus ꝓsentibus nõ futuris. iõ per spẽm illã repũtant ei pticularia pñtia nõ futura. ¶ Ad 2m dicẽdũ ꝙ pfectionis est in aia ꝙ si hꝫ itellectũ possibilẽ qui est oĩa fieri ꝙ habeat in se ipsa itellectũ agẽtẽ qui sit oĩa facere. sꝫ hoc nõ est pfectionis simplr. sꝫ est pfectiõis in virtute cognitiua recipiẽte silitudines ꝛ spẽs rez. pfectioꝛ est eni itellectꝰ nr̃ qui est mã itellectualiũ q̃ sint res coꝛpales que sũt mã artificialiũ. Nã mã artificialiũ sic est oẽs fozmas artificiales fieri ꝙ nõ hꝫ artẽ sibi ꝓiũctã que est oẽs fozmas tales facere. sꝫ itellectꝰ nr̃ sic est oẽs fozmas itelligibiles fieri ꝙ hꝫ sibi nãliẽ vnitũ itellectũ agẽtẽ q̃ est oĩa talia facere. Est ꝯ hoc pfectiõis in itellectu nr̃o eo ꝙ recipit a rebꝰ. Nã pfectiꝰ est recipe mõ nobili q̃ ignobili. sed multo maioris pfectiõis eẽt si nõ recipet. multo eni eẽt pfectioꝛ intellectꝰ si nõ indigẽt eo qui est oĩa facere. sꝫ apud se hẽt spẽs oĩuꝫ rez. inditas ꝓpter qõ nõ idigeret ut nõ in virtute alteriꝰ a rebꝰ recipet. ꝛ qz hiꝰ est itellectus angelicus nõ est iperfectioꝛ q̃ intellectus noster. sed multo perfectioꝛ. ¶ Ad 3m dicẽdũ ꝙ deus est res sũma ꝛ nihil acq̃rit coꝛpora sũt res infima: ꝛ oĩa acq̃rũt ab alio: qz ad nihil seipsa mouẽt nisi per accñs. ãgelus aũt est res media ꝛ ad aliqs pfectiões mouet seipm. nõ ꝙ moueat se ad spẽs intelligibiles. sed qz per spẽs intelligibiles mouet se ad intellectiones siue ad actiões intelligibiles: ꝛ qz intellectio uel actio intelligibilis est quedaꝫ perfectio. pꝫ quõ angelus mouet seipm ad aliqs pfectiones. ¶ Ad 4m dicendũ: ꝙ abstractum põt mihi dicere duo uel ꝯhꝫ eẽ qõ hꝫ in angelo uel ꝯm opationẽ factã ab angelo. Spẽs eni in mẽte angelica sunt abstracte ꝯhꝫ eẽ qz nõ hñt mãle. sed a mã subtractũ. hñt ergo abstractũ eẽ in angelo sed nõ habẽt abstractum eẽ per opationẽ factã ab angelo. ut ꝙ angelus habeat intellectũ agentẽ in cuius virtute abstrahat a rebꝰ. cũ ergo arguit ꝙ intellectꝰ angeli est magis imãlis q̃ intellectus nr̃. satis ꝓbat ꝙ spẽs in intellectu illo sint magis imãles ꝛ abstracte. i. sepate a mã q̃ in itellectu nostro. Sꝫ nõ ꝓpter hoc ꝓcludit ꝙ intellectꝰ ille abtrahat a rebꝰ: sicut nr̃. imo magis cõcludit oppositũ qz si est magis imãlis q̃ nr̃ nõ est cõgruũ neqꝫ rõnabile ꝙ sic imutet a rebꝰ mãlibus sicut noster. ¶ Ad quintuꝫ de augustino: ꝙ demones cognoscũt expientia tẽpoꝛ. pꝫ solutio per iã dicta ꝙ hoc nõ est ꝙ res tẽporales ipzimãt aliqd in intellectu demonis uꝫ angeli. sed qz angelus cognoscit ea que sũt cõiũcta nature cuius spẽm hꝫ apud se ꝛ per ꝓns sunt ei nota ꝓsẽtia. nõ aũt sũt ei nota futura que nõ sũt actu cõiũcta nec actu subsistũt in tali nã. ideo ꝓgredientibus rebꝰ in esse: qz fiũt ꝓsentia que erãt futura. fiunt ei nota que ꝓus erãt ignota ꝛ hoc mõ demones ꝛ angeli experientia temporum multa cognoscunt. ¶ Ad 6m dicendũ ꝙ intelligẽtia reducit seipsam in actũ intelligendi. ꝛ si dicatur ꝙ ipsa est potẽtia intelligẽs ꝛ nihil qõ est potẽtia tale facit se actu tale ut patuit ex questione precedenti non est inconueniens ꝙ idem non ꝯm idẽ sit potentia ꝛ actu ꝛ moueat seipsum. angelus ergo per intellectũ est quid in potentia. per speciẽ intelligibilem est quid in actu. ideo seipsum ut est actu per spẽm intelligibilẽ mouet ut est potẽtia per potentiã intellectiuã. sed adhuc videt stare argumentũ. videlicet cũ sit potẽtia intelligẽs quomõ se faciat actu tale. dicemus ergo ꝙ angelus habens apud se spẽm intelligibilẽ habet in se actũ intelligẽdi virtute qz potest se cõuertere super spẽm illã ꝛ intelligere. sed non habet ex hoc in se actuꝫ intelligendi fozmã. erit ergo hic ozdo ꝙ angelus ut habet apud se spẽm intelligibilem ꝛ ut habet in se actũ in virtute quãdo vult per uoluntatẽ conuertere se super speciẽ illam mouet seipsum ut habeat in seipso hiꝰ actũ fozmaliter. ¶ Ad septimũ dicendũ: ꝙ aliud est dicere ꝙ cognitio similitudinis est causa cognitiõis rei. ꝛ aliud est dicere ꝙ ipsa silitudo sit cã cognitionis rei. Angelus eni ꝓius assimilat alicui uel saltẽ ꝓius refert ad aliquid q̃ cognoscat illud. sed licet ꝓius assimletur uel ꝓius referatur q̃ cognoscat non tamen opoꝛtet ꝙ ꝓius cognoscat hiꝰ relationẽ ꝛ silitudinẽ quam habet ad rem q̃ cognoscat ipsam rẽ. uel possumus dicere ꝙ ꝓius cognoscit relationẽ ad rez in generali quãdo cognoscit ipsam rez in speciali qñ cõuertit se sup hiꝰ speciem ut actu informet per illã. assimilitudo ergo ꝛ relatio cognitiõis est causa. licet nõ per omnẽ modũ cognitio relatiõis uel assimilationis sit causa cognitiõis rei. non enim opoꝛtet ꝙ per omnẽ modũ ꝓius se cognoscat esse simile rei ꝛ referri ad rem q̃ cognoscat ipsam rez nisi dicat ut dictũ est ꝙ ꝓius se cognoscit referri ꝛ assimilari rei in generali q̃ cognoscat rẽ in speciali. oĩs enim cognitio est aliquo mõ per assimilationẽ. sed nõ semp cognoscit ꝓius assimilatio ad rẽ q̃ ipsa res: immo põt cõtingere ꝙ aliqua virtus sic cognoscit per assimilationẽ ꝙ tñ nec ꝓius nec posterius cognoscit ipaꝫ assimilationẽ sic ut sensus exterioꝛ cognoscit sensibile per assimilationẽ quã habet ad illud. ipsam tñ assimilationẽ nõ cognoscit qz nõ est supza se cõuersiu̇. ¶ Ad 8m dicendũ: ꝙ angelus hꝫ cognitionẽ de rebus quarũ habet spẽs. ꝛ ideo nõ cãliter applicat: non tñ habet cognitionẽ de eis in speciali sed in generali ideo nõ frustra applicat. qõ eni cognoscit in generali anteq̃ applicet applicãdo ꝛ cõuertendo se sup spẽm cognoscit in spãli. ¶ Ad 9m dicẽdũ ꝙ ista sensibilia nõ possunt cãre aliqd in itellectu nisi mediãte sensu. Intellectus ergo nr̃ qz cõiunctus sensui poterit intelligere per spẽs receptas mediãte sensu. Intellectus vꝰ angelicus qz nõ est sensui coniunctus nihil ab istiꝫ sensibilibus recipe poterit. ¶ Ad 10m dicendũ ꝙ si mile nõ opꝫ ꝙ sit sile per oẽm modũ. nihil enim est simile ꝙ sicut coꝛpora supcelestia nõ acq̃rũt ulteriorẽ fozmã realẽ. sꝫ forte acq̃rãt intẽtionalẽ. sed q̃tum ad hoc sunt plena fozmis. sic angeli nõ acquirũt ulteriores spẽs intelligibiles. sed q̃tũ ad hoc sũt pleni spẽbꝰ ꝛ etiã est simile. qz sicut coꝛpora supercelestia sunt in potẽtia q̃tũ ad motũ ad situ sic ꝛ ãgeli sũt in potẽtia q̃tum ad intellectionẽ siue q̃tum ad actũ itelligẽdi.

Septimo querit. Utrũ angelus possit intelligere plura sil. ꝛ vꝰ ꝙ sic. qz in intellectu angelico maioꝛ est virtꝰ ꝛ efficacia q̃ in oĩbus nr̃is potẽtiꝫ sensitiuis. sed per nr̃as potẽtias sensitiuas possumus sentire plura sil. ergo multomagis poterit angelus per vnicũ suũ itellectũ. ¶ ꝓ. angelus cognoscit simꝫ se ꝛ alia: qz ut pꝫ ex qõnibꝰ ꝓcedẽtibꝰ. cũ angelus intelligit alia nõ ꝓpter hoc desistit intelligere se. ergo itelligit plura sil. ¶ ꝓ. angelus intelligit per spẽm uꝫ em. sed hiꝰ spẽs qua rõne repsentat vnũ pticulare repsentat ꝛ aliud. ergo si per illã spẽm intelliget aliqꝫ pticulare intelliget oĩa pticularia ꝛ ita plura sil. ¶ ꝓ. intellectus noster põt itelligere plura simul. ergo multomagis hoc potest intellectus angelicus. ꝙ autem hoc possit intellectus noster patet. qz cũ intelligit hominem non esse asinũ ꝛ cum fozmat hãc enunciationem. opoꝛtet ꝙ intelligat hominez ꝛ asinum. ¶ ꝓ. que fiunt sine aliq̃ trãsmutatiõe nõ hñt repugnãtiã adiuicẽ. sꝫ iꝺoꝛ

matio itell's est sine trāsmutatiōe: g̃ pñt eē in itellectu plures iformationes sil'. hoc aūt nō eēt nisi posset itelligē plura sil'. g̃ ꝛc. ¶ Ꝑ. deus itelligit oia sil': itellect⁹ nr̄ vnū tm̄ iuxta illud phi. possum⁹ scire plura sil'. intelligē vnū solū. ergo itell's angeli qui est medi⁹ itelligēt medio mō. sed mediū iter oia sil' ⁊ vnū tm̄ est plura sil' g̃ ꝛc. ¶ Ꝑ. sicut se hēt vnū itelligēs ad vnū itelligibile sic plures itelligētes ad plura itelligibilia: ergo pmutatim sicut plures itelligētes se hñt ad vnū itelligibile sic vnū itelligēs ad plra itelligibilia. sed plres in telligētes pñt sil' itelligē eādē rem ⁊ idē itelligibile. g̃ vnū itelligēs poterit sil' itelligē plures res ⁊ plra itelligibilia. ¶ Ꝑ. angelus itelligit sil' deū ⁊ creaturam q̃ nō desistit itelligē res in ꝓpo gñe: pp hoc q̃ intelligat eas in vbo nec ecōuerso. cū enim mistrāt nobis ⁊ sunt itēti circa nos: nō pp hoc desistūt vidē facie ꝑis qui i celis est: g̃ itelligūt plura sil'. ¶ Ꝑ. si spēs i itellu nr̄o semp eēnt piūcte fantasmatib⁹ a qb⁹ sunt cāte semp essent in actu pleno ⁊ semp itelligerem⁹ ꝑ3 oēs hi⁹ spēs ergo cū spēs in itellu angelico semp sint piuncte ideis diuinis a qb⁹ sunt deriuate semp sūt in actu pleno ⁊ semper angelus itelligit ꝑm oēs illas: ergo ꝛc. ¶ Ꝑ. opatur angelus circa plura ⁊ diuersa utputa circa hoiem ⁊ lapidē quoꝝ nō eēt vna spēs: g̃ itelligit sil' per plres spēs ⁊ ita plura in eo q̃ plura. ¶ Ꝑ. cozp⁹ per quantitatē dimēsiuā pōt cōtingē plura sil': ergo multomagis angelus per quātitatē v̄tualē: ut per suā v̄tutē intellectiuā poterit itelligē plura sil'. ¶ In cōrium est: q̃ qua rōne posset plura posset ⁊ infinita. sed hoc est falsum q̃ possit itelligē sil' infinita: ergo q̃ possit itelligē sil' plura falsum erit. ¶ Ꝑ. v̄tus nō excedit sbam: sed sba angeli nō pōt eē in plurib⁹ locis sil'. ergo nec itell's angelicus poterit itelligere plura simul.

Respondeo dicēdū q̃ hic distinguēdū est ⁊ ex pte cognitionis angelice ⁊ ex pte cognitoꝝ. ex pte cognitiōis angelice distinguēdū est eo q̃ angelus nō eodē mō cogscit quecūq; cogscit. Nā aliq̃ ipse cognoscit p gram: aliq̃ per nāz. Rursus nō oia que cognoscit per nām cognoscit eodē mō ꝛz aliq̃ cognoscit per eēntiā: aliq̃ per iformationē: ⁊ ea que cognoscit p iformationē nō cognoscit eodē mō. Sed aliq̃ cognoscit p̃ncipal'r. aliq̃ ex p̃ñti. Sic etiā de ipsis cognitis est distinguēdū: q̃ cognoscere plura cognita sil' hoc erit dupl'r. uel ut plura. uel non ut plura. Cū ergo queritē utrū angelus possit itelligere plra sil'. aut tu queris de eodē mō cognitionis: aut nō. si sit q̃ō de nō eodē mō cognitionis fatēdū est q̃ angelus itelligit plura sil' sed nō eodē mō. Si aūt queras utrū eodē mō possit angelus itelligere plura simul. dicem⁹ q̃ pōt sed nō plura ut plura. itelligere ergo plura simul uariant ꝑm duas cōditiones videlicet per itelligē eodē mō: uel nō eodē mō: uel per itelligere ut plura uel nō ut plura. sed q̃cūq; aliq̃d uariat ꝑm duas cōditiones p̃ñt ibi fieri ātuoꝝ cōbinationes. ut si uariareē cozpus per calidū ⁊ frigidū posset quadrupl'r combinari calidū ⁊ frigidū per respectū ad cozpus. q̃ uel inuenireē cozp⁹ calidū ⁊ nō frigidū ita q̃ hꝫet vnū ⁊ nō alterū. uel inuenireē frigidū ⁊ nō calidū q̃ hēret alterū ⁊ nō vnū. uel inuenireē nec frigidū nec caliduꝫ q̃ hēret neutrum. uel inuenireē calidū ⁊ frigidū q̃ hēret utrū q̃. ꝑmi tres modi sunt possibiles circa cozpus. Inuenit enim cozpus q̃ est calidū ⁊ nō frigidū ut ignis: ⁊ q̃ est eēntialiter frigidū ⁊ nō calidū ut aqua. ⁊ quod nec est frigidū nec calidū ut celū. q̃ aūt inueniat cozpus per se simul calidū ⁊ frigidū est ipossibile: eo q̃ illa duo adinuicē repugnātia habeāt. sic etiā ⁊ in ꝓposito cū queris utrū angelus possit itelligē plura sil'. q̃a hoc q̃ō dr̄ plura sil' pōt uariari ꝑm duas ꝓditiones. videlicet p̃o eodē mō ⁊ put plura. poterūt ibi eē quatuoꝝ cōbinationes. q̃ si angelus itelligit plura sil': uel hoc erit ut plura sed nō eodē mō. uel nō eodē mō ꝛz nō ut plura. uel nec ut plura nec eodē mō. uel 4⁰ angelus itelliget plura sil' ⁊ ut plura ⁊ eodē modo. ꝑmi tres modi sunt possibiles. ārt⁹ aūt modus est ipossis: eo q̃ hēat repugnātiā uel simpl'r: uel saltē in angelo. ⁊ q̃ hēt repugnātiā in angelo iō nō pñt in eo illa duo cōbinari q̃ itelligat plura sil' ⁊ eodē mō ⁊ ut plura: ꝛz anteq̃ exeq̃mur de cōbinationib⁹ opz nos exequi de simplicibus: eo q̃ cōbinationes ex simplicib⁹ dependēt. hoc ergo ordine ꝓcedemus in hac q̃one. q̃ ꝑmo ostēdemus quot modis angelus intelligit plura sed nō eodē mō. 2⁰ declarabimus quot modis angelus itelligit plura sed nō ut plura. 3⁰ exequemur de oibus cōbinationibus p̃habitis. ¶ Ꝓpter ꝑmū sciēdum q̃ angelus tripliciter intelligit plura sil' nō eodez mō. Nam intelligit plura simul nō eodē modo: q̃ vnū intelligit per gram. aliud per nām. Scōo pōt intellige re plura simul nō eodē mō: q̃ vnū intelligit per eēntiam: aliud per informationē. Tertio pōt hoc cōtingere q̃ intelligat plura simul nō eodē modo: q̃ vnum intelligit p̃cipaliter. aliud exꝑsequēti. ¶ Ꝓrimo modo intelligit angelus plura simul q̃ intelligit sil' deuz ⁊ creaturā. sed hoc ut patebit nō est eodem modo: q̃ deū itelligit per gram: creaturā v̄o per nāz. ¶ Secūdo modo intelligit angelus plura simul cū intelligit se ⁊ alia. sed hoc nō erit eodē modo: q̃ se itelligit per essentiā. alia v̄o utputa hoiem uel leonem intelligit per informationē. nisi enim informareē specie aliorum nō intelligeret per se alia. ¶ Tertio mō intelligit plura simul cū intelligit subiectū ⁊ predicatū. uel cum intelligit cām ⁊ effectū. uel cum intelligit naturā aliquā ⁊ participātia naturā illā. oibus enim hūjs modis intelligit plura simul sed nō eodē modo. Nam cū itelligit subiectū ⁊ p̃dicatū intelligit plura simul sed non eodem mō. q̃ subiectū intelligit p̃ncipaliter p̃dicatum ex p̃ñti. sic cum intelligit cām ⁊ effectū intelligit plura simul. sed cām intelligit p̃ncipaliter: effectū autē ex p̃ñti. ⁊ isto etiā modo cū intelligit nām aliquā ⁊ pticipātia nām illā intelligit plura simul. sed nām intelligit p̃cipaliter pticipātia aūt ex p̃ñti. Dicimus autez q̃ angelus pōt intelligere ⁊ intelligit plura simul q̃ intelligit simul deū ⁊ se. uel simul intelligit deū ⁊ creaturas alias. Sed se ⁊ creaturas alias intelligit naturaliter. q̃ nāliter angelus est supra se cōuersiuus cum sit virtus immālis nō alligata corpori: ⁊ si nāliter angelus est supra se cōuersiuus nāliter intelligit substātiam suā ⁊ nāliter intelligit species aliarū rerū que sunt in ipso. ⁊ si nāliter intelligit spēs aliarū rerum in ipso. exist̄tes q̃ est plenus formis ⁊ spēbus nāliter intelligit ipsas res quarū sunt species. ergo eoipso q̃ nāliter angelus est supra se cōuersiuus nāliter intelligit se ⁊ creaturas alias: deū aūt nō pōt itelligere nāliter: q̃ ꝑm sententiam apl'i. lucē habitat inaccessibilē. nullus enim intellectus creat⁹ pōt nāliter ꝓgere nec accedere ad visionē tāte lucis. huius aūt cām assignat Dio⁹ ꝑmo cap⁰ de di. no. qui loquēs de diuina eēntia ait q̃ est oibus exñtibus in via tanq̃ ab oibus supsubstantialiter sepata. eo enim ipso q̃ deus ꝑm subam nō est ꝓctus ad aliq̃ genus entium. oia aūt entia sunt contracta ad aliq̃ genus entiū ipse est supsbaliter separatus ab oibus exñtibus eo q̃ nō potest esse aliquid nāliter visibile alteri nisi illud sit ꝓportionatū ei. de-

us q̃ est sup subst̃ialiter separatus ab oĩbus exñtib⁹ z ab oi itellu creato: iõ nõ est nãlit̃ itelligibilis ab aliq̃ tali itellu. Si aũt itelligit ab itellu creato hoc erit p gr̃am nõ per nãm. Intellect⁹ igit̃ angelicus põt cog̃scẽ z cognoscit deũ z creaturã. nõ aũt eodẽ mõ. Iz deum cognoscit p gr̃am. creaturã p nãm. q̃ aũt cog̃scat ea sil̃: ut q̃ sil̃ cognoscat deũ z se: uel deũ z creaturas per Aug^m pz. 4. sup gen̄. ad l̃raz. qui vult angelos sil̃ hẽre cognitionẽ diurnã siue meridianã: z uesptinaz z matutinã. oz̄ ãt cognitio diurna siue meridiana cognitio angelica qua cognoscit deũ que dicta est diurna z meridiana rõne nimie claritatis ul̃ nimũ feruoris. Est eni in meridie dies clarioz z feruẽtioz. sic angeli ut cognoscũt deũ hñt cognitionẽ clariorẽ z ardẽti⁹ z feruẽti⁹ z cũ maiori desiderio ferunt in cognitionẽ dei q̃ i cognitionẽ alicui⁹ creati. ipse eni de⁹ est ille in quẽ desiderãt angeli ꝓspicẽ. Inde est g̃ q̃ cognitio quam hñt angeli de deo diurna z meridiana dcã est. cognitio ãt quã hñt de creaturis uesptina dicta est q̃ tenebrosa ẽ respectu cognitiõis quã hñt de deo. maiorẽ eni claritatẽ z luminositatẽ hẽt angelus cognoscẽdo deũ q̃ cognoscẽdo oẽs creaturas. imo si cẽnt multo plẽs creature q̃ sint z cognoscẽt oẽs cãs sil̃ nõ hẽret tãtã claritatẽ z tãtã luminositatẽ quãtã hẽt ex cognitione dei. cognitio g̃ de creaturis quã hñt angeli in se dr̃ uesptina rõne tenebrositatis. Sz ulteri⁹ cũ ex cognitiõe creature assurgũt in laudẽ dei dicunt hẽ cognitionẽ matutinã. est eni mane ꝓncipiũ diei: z uespa finis. referre g̃ cognitionẽ creature in laudẽ creatoris est referre effectũ in cãm: ultimũ in ꝓn^m: uespam in mane. iõ talis cognitio dicta est matutina. hec aũt tria videlicet cognitionẽ diurnã uesptinã z matutinã angeli hñt siml̃: q̃ sil̃ cognoscũt deũ z creaturã: z ex cognitiõe creature surgũt in laudẽ creatoris. hoc est g̃ qõ Aug⁹ dicit. q̃ nõ est audiẽdus ille qui diceret illã ciuitatẽ celestẽ in milib⁹ angelor̃: aut nõ cõtẽplari creatoris eẽnitatẽ q̃tũ ad cognitionẽ diurnã: aut ĩmutabilitatẽ ignorare creature quãtũ ad cognitionẽ uesptinã. aut ex iferiori cognitiõe nõ laudare creatorẽ q̃tũ ad cognitionez matutinã. z subdit q̃ angeli sil̃ totũ hoc ꝓñt sil̃ totum hoc factũt. vñ cõcludit ibidẽ. q̃ sil̃ ergo hñt z diez z uespam z mane. i. cognitionẽ diurnã uesptinã z matutinã. Declat aũt idẽ Aug⁹ in eodẽ li° p ea que videm⁹ in hoc vniuerso cozpali. Nã cũ terra sit spica z nõ sil̃ tota põt illumiari a sole. Sz cũ sol circulariter ferat circa terrã successiue illuminat eã nũc vnã ptem nũc aliã. cũ g̃ ibi sit dies in terra ubi sol aspicit: q̃ sol siml̃ nõ aspicit oẽm ptẽ terre nõ est sil̃ dies in oi pte terre. sed sole exñte in aliq̃ pũcto emispẽ in vna pte ẽre facẽ diẽ in alia noctẽ. nec in oi pte terre facit sil̃r noctẽ. nec in q̃libet pte sil̃r diẽ. sed in aliq̃ pte terre facit ꝓn^m noctis: in aliq̃ mediã noctẽ. in aliq̃ finẽ noctis. sic ẽt i aliqua pte ẽre facit ꝓn^m diei. i. mane. in aliq̃ aũt mediũ diei. i. meridiẽ. in aliq̃ vo finẽ diei. i. uespam. exñte g̃ sole in vno z eodẽ pũcto q̃tũ ad noctẽ in diuersis ptib⁹ terre facit sil̃ ꝓncipiũ z mediũ z finẽ noctis. z quãtuz ad diẽ in alijs z alijs ptib⁹ terre z facit sil̃ mane meridiez z uespam. Sic̃ g̃ in hoc vniuerso cozpali sil̃ est mane meridies z uespa: sic in ipso angelo sil̃ sũt spũaliter ista tria. z sil̃ est in eo cognitio diurna uesptina z matutina. imo excellẽti⁹ hẽt angelus ista spũaliter q̃ hẽat vniuersum cozpal̃. qz vniuersuz hẽt mane: meridiẽ: z uesperã successiue quãtũ ad suas ptes: Iz hẽat illa sil̃ ꝼm se totũ. nõ g̃ hẽt oia illa simplr ꝼm qualibet sui ptẽ. sed angelus semp hẽt illa sil̃. vñ Aug⁹ ut in eodẽ li°. vniuersum aũt mũdũ qs nõ videt si attẽdẽ uelit. z diem ubi sol est. z noctẽ ubi nõ est. z uespam vñ discedit. z mane quo accedit sil̃ hẽre. Sz nos plane in terris hec oia sil̃ hẽre nõ possum⁹. z subdit. q̃ nec iõ trñ istã terrenã ꝓditionẽ lucisq̃ cozpee tpalẽ localẽq̃ circuitũ illi pzie spũali coeq̃re debem⁹ ubi semp est dies in ꝓtẽplatiõe: z icõmutabilis vitatis semp uespa in cognitione in seipsa creature. semp mane ex hac cognitiõe in laudẽ creatoris. Declatũ est g̃ ꝓmũ quõ angelus cog̃scit plura sil̃: qz sil̃ cognoscit deũ z creaturã sil̃ hẽt cogniti onẽ diurnã z uesptinã. diurnã in cognitiõe creature i seipsa. sed ista plura ut patuit nõ cognoscit eodez mõ sed deũ cognoscit p gr̃am: creaturaz in seipsa. i. in ꝓpo gñe per nãm. Sz dices q̃ cũ iste sint due diuerse cognitiones. cognitio. s. deitatis in seipsa: z cognitio creature in ꝓpo gñe quõ pñt ista duo sil̃ eẽ. hoc aũt q̃dam declarãt ex possibilitate recipiẽtis. dicũt eni q̃ sicut i mã cozpali q̃n receptio nõ fundat sup eadẽ possibilitate tũc põt mã recipe plura talia sil̃: ut sil̃ recipit mã fozmã sb̃alẽ z accñtalẽ eo q̃ receptio hui⁹ z illi⁹ nõ fũdat sup eadẽ polĩtate. Nã receptio fozme sb̃alis p se fũdat in ipsa põlitate mãe. receptio fozme accidẽtalis in ipsa potẽtialitate cõpositi. Sic z in ꝓposito ꝼz eos nõ sup eadẽ põlitate itellis fũdat cognitio creature z cognitio creatoris. sed hãc rõnẽ assignare nõ est ostẽdere quõ in eodẽ pñt eẽ plura sil̃. sed est ostẽdẽ quõ in plrib⁹ sb̃tis pñt eẽ plres receptiões: ut qz aliõ sb̃m est mã. aliud totũ cõpositũ. iõ in hỹs duob⁹ sb̃tis pñt eẽ plures receptiones ut receptio fozme sb̃alis in mã z fozme accñtalis in cõposito. Sz nos querim⁹ cãz quõ in eodẽ pñt plura recipi. nõ quõ i plurib⁹ sb̃tis pñt eẽ plures receptiões. pp qõ sciẽdũ q̃ quotienscũq̃ aliq̃ hñt repugnãtiã adiuicẽ uel ꝼm se uel ut sunt in aliquo tũc illa plura nõ pñt eẽ sil̃ in illo. sed si nõ hñt repugntiã pñt. illa aũt dicunt hẽre repugnãtiã adiuicẽ ex q̃bus nõ fit aliquo mõ vnũ. illa nõ hñt repugnãtiã ex q̃b⁹ est aptũ natũ fieri vnũ. nũc aũt est ita q̃ nec ex duob⁹ in potẽtia nec ex duob⁹ in actu fit vnũ. Nã ex uere multis nõ fit vnũ ut dr̃ in ꝓmo de gñone. Iz ex actu z potẽtia fit vnũ: qz act⁹ z potẽtia ꝼm q̃ hi⁹ nõ dicũt multa: imo ꝼm se ex actu z potẽtia fit vnũ. iõ dr̃ in. 2. de aĩa. q̃ nõ opz querẽ quõ ex figura cere z cera fiat vnũ: nec quõ ex mã z fozma siue ex potẽtia z actu. eo enim ipso q̃ hoc est potẽtia z hoc actu ex illis vnum vñ nõ opz ibi dare nec clauũ nec collã nec ligamentũ ad ꝓcũgẽdã potẽtiam actui. Nõ hñt eni hec cãm nisi motorẽ ut dr̃ in fine. 8. meta. q̃ eni ex potẽtia z actu fiat vnũ nõ est cã aliq̃ cõglutinãs actũ potẽtie. Sz si hñt cãm hñt motorẽ trñ siue cãm agẽtẽ que reducit potẽtiã ad actũ z facit potẽtia tale actu tale. Igit̃ si ostẽdẽ poterim⁹ q̃ cognitio qua cognoscit de⁹ est multo fozmalioz z actualioz. cognitio aũt qua cognoscit creatura in ꝓpo gñe est multo mãlioz z potẽtialioz nõ oportebit dubitare quõ ille due cognitiones pñt siml̃ eẽ cũ vna sit q̃si stramẽtũ z mãle. alia vo sit q̃d pfectius z q̃si fozmale. Imaginabimur eni q̃ sicut gr̃a i nullo nãm ipedit: nullo mõ nãm destruit nec tollit sed pficit: sic̃ cognitio qua cognoscit de⁹ que est gr̃uita z p gr̃az in nullo destruit nec ipedit nec tollit cognitionẽ q̃ cog̃scit creatura que est nãlis z ꝼz nãz Iz magis hec cognitio illã cognitionẽ ordinat z pficit. dicem⁹ enim q̃ nãliter angelus ꝓpus cognoscit res in ꝓpo gñe per naturã uel per spẽs nãliter iditas: z ẽt hoc est in potẽtia ad gen̄ z ad cognoscẽdũ deũ per eẽntiã: que sic se habẽt q̃ vnũ est in potẽtia ad aliud. uel q̃ ex vno aliq̃d est in potẽtia ad aliud: vnum pficit z non tollit aliud.

¶ Dito quõ angelus põt cognoscẽ plura sil̃ nõ eodẽ

mō: sed vnū cognoscit per nām: aliud per gr̄az. ⁊ hoc mō cognoscit angelus deū ⁊ creaturā. restat ostēdere quō angelus possit cognoscē plura sil̄: vnū per eēntiā ⁊ aliud per ifozmationē: ſm quē modū cognoscit se ⁊ alia. opz eni ponere q̄ sit aliq̄ intelligē ipsi angelo ita nāle q̄ semp ꝓueniat ei: ita q̄ nullo mō angelus desistat intelligē ſm illū modū intelligēdi. ⁊ ſm hoc dicim⁹ q̄ angelus semp intelligit se ⁊ ea que sunt in se intelligit oēs alias spēs intelligibiles exñtes in ipso: ⁊ per ꝓñs intelligit in q̄dā ul'itate ⁊ sub quodā mō ꝓfuso oia oba illarū specierum. ab isto aūt intelligere angelus nunq̄ recedit nec vnq̄ desistit. ⁊ ſm hoc suū intelligē nō ē casuale. Sed hñdo istā cognitionē ꝓfusam oīz que pōt intelligere pōt se per uolūtatē ꝓuertē nūc sup hāc spēz nūc sup illā: ⁊ intelligere spāliter nūc hāc rē nūc illam. nō est ergo difficultas quō angelus intelligit se spāliť ⁊ alia sub mō ꝓfuso: q̄z hoc est per vnā ⁊ eādē intellectionē siue per vnū ⁊ eūdē actū intelligēdi. per illā eniz eādē intellectionē per quā intelligit se intelligit oia que sūt in se: q̄z nō posset se intelligē cōplete nisi intelligeret oia que sunt in ipso: sicut nō pōt cōplete intelligi sb̄z nisi intelligant ꝑtates exñtes in ipso. Intelligēdo ergo se intelligit spēs intelligibiles que sunt in eo ⁊ per ꝓñs opz q̄ aliquo mō uel saltē sub mō cōfuso uel in q̄daz ul'itate intelligat oba illarū spērū. ḡre ut dictū est non est dubiū quō angelus intelligit se spāliter ⁊ alia sb̄ mō ꝓfuso. Sed dubiū est quō possit intelligere spāliť se ⁊ aliq̄d aliud: ut cū quō possit intelligere spāliť se ⁊ leonē. q̄z hoc erit per aliā ⁊ aliā intellectionē. semp enim angelus intelligit se spāliter: q̄z semp eēntia sua que est q̄d intelligibile in actu est cōiūcta ꝓ intellectui cānt in eo intellectionē suiipsi⁹. sicut si sensibile in actu semper eēt obiectū sensui semp cāret in sensu sensationem siue actū sentiēdi per quē sentiret hi⁹ sensibile. imo cogimur ponē q̄ angelus nunq̄ desistat se intelligere. q̄z si nō semp se intelligeret casu intelligeret alia. nō est enim via ad euadēdū quō angelus nō casu intelligat nisi ponēdo q̄ ipse semp intelligat se: ⁊ semp intelligēdo se intelligit oēs spēs intelligibiles que sunt in ipso. ⁊ per ꝓñs i q̄dā ul'itate intelligit oia oba illarū spērū. sed si aliquā do posset desistere se intelligere posset desistē intelligere spēs illas: casuale ergo eēt q̄ cōuertēt se sup hanc spēm poti⁹ q̄ sup illā. ponē aūt in sb̄ijs sepatis ꝓpziaz opationē eē sic casualē est totū cōfundere vniuersuz. vñ ⁊ pb̄us in. 12. meta. in istis iferioribꝰ dicit eē multa casualia. sed in cozpibꝰ supcelestibꝰ ⁊ intelligētijs que in vniuerso sunt sicut liberi in domo. talia casualia ſz eū nō cōtigūt. qō ⁊ si nō sit uerū simpl'r dictū pb̄i. tñ q̄ ꝓpziā opationē angeli ponam⁹ sic casualē. ⁊ q̄ dicamus q̄ angelus casual'r se cōuertat sup illud qō vult agere est oino rōni dissonū. Reuertamur ergo ad ꝓpositū ⁊ dicam⁹ q̄ angelus semp intelligit se ⁊ ea que sunt in se. pp qō intellectio suiipsi⁹ semp est in intellectu angeli. igit̄ cū angelus spāliť se cōuertit sup hāc spēm intelligibilē: utputa sup spēm lapidis aut aialis opz q̄ cāet in ipso intell'u angeli intellectio lapidis uel aialis. ḡ angelus intelliget sil̄ se ⁊ aliq̄d aliud: utputa lapidē uel aial aliq̄ō utputa leonē ul' asinū. sed hoc nō erit eodē mō: q̄z se intelliget per eēntiā: lapidē leonem ⁊ qōcūq̄ aliō intelliget per spēm intelligibilē siue per ifozmationē spēi. Dices tñ hoc eē ipos'e q̄z erūt in intellectu āgeli sil̄ due intellectiones. vna cāta ab eēntia angeli p quā intelligit se ⁊ ea que sūt in se. ⁊ alia cāta a spē intelligibili sup quā spāliter se cōuertit per quā intelligit aliquid aliud qō nec est ipse nec in ipso: utputa q̄z intelligit lapidē uel leonē qō videt ipos'e. videlicet q̄ in eodē intellectu sint sil̄ due itellectiones. Sciēduz ergo q̄ sicut se hēt spēs intelligibilis ad eēntiā angeli: sic ut ostēdemus se hēt act⁹ intelligēdi siue intellectio cāta a spē intelligibili ⁊ intellectio cāta ab eēntia. ostēdem⁹ eniz q̄ spēs intelligibilis est q̄d formale ⁊ q̄d pfectiuū eēntiez ita q̄ eēntia est q̄si stramētū ⁊ fundamētū ⁊ sb̄m spēi intelligibilis: sic intellectio cāta a spē intelligibili erit q̄d formale respectu intellectionis cāte ab eēntia. ſz ut dicebat q̄n duo ita se hñt adinuicē q̄ vnū est formalere spectu alteri⁹: nō est incōueniēs illa duo sil̄ eē in eodē. q̄ aūt spēs intelligibilis ifozmet ⁊ pficiat eēntiā angeli pz. Nā pfectiones nō sunt in sb̄o ozdine situali sed oz dine cāli. quelibet eni forma exñs in mā per eēntiam attingit eēntiā māe. Nō est eni ozdo situalis iter formas ita q̄ forma sb̄alis attingat eēntiā māe: ⁊ forma accñtalis attingat eēntiā māe: ⁊ forma accñtalis attingat eēntiā forme sb̄alis. nō aūt eēntiaz māe: sicut uestis p̄ma attigit carnē: uestis aūt secūda nō attingit carnē sed attigit uestē p̄mā. ubicūq̄ enim est eēntia forme ibi est eēntia māe. ⁊ quecūq̄ essentia attigit eēntiā forme attingit ⁊ eēntiā māe. bñ igit̄ dictū est q̄ iter formas ⁊ pfectiones māe nō est ozdo situalis: est tñ ibi ozdo cālis: q̄z ſz eēntia cuiuslibet forme tā sb̄alis q̄ accñtalis attingat eēntiā māe. essentia tñ vni⁹ forme attingit cāliter eēntiā māe mediāte eēntia alteri⁹ forme: ut eēntia forme accñtalis mediante eēntia forme sub̄alis: ⁊ eēntia accñtiſ posterioris eēntiā attingit māe ⁊ eēntiā sube mediāte eēntia accidētis ꝓris. Nā cū aliq̄ plra fluūt ab aliquo: uel cū aliq̄ plra recipiunt in aliquo semp posteri⁹ cāliť fluit ⁊ recipiť mediāte ꝓri. sic ⁊ in ꝓposito ipsa sub̄a angeli pficiť a potētia itellectiua ⁊ a spē itelligibili: ita q̄ utrūq̄ est pfectio sube: nec est ibi ozdo situalis sed cālis. recipiť eni spēs intelligibilis in sub̄a angeli mediāte potētia itellectiua cāliter nō situal'r. uerū est eni dicē q̄ spēs intelligibilis attingit ipsam eēntiā sube angeli ⁊ pficit ipsam eēntiā. vñ ⁊ pb̄s in. 3. de aia. ponit ipsā aiaz eē locū spērū nō ſm se totā: sed ſm itell'm. ſm eni potētiā sensitiuā aia nō est loc⁹ spērū. spēs eni sensibiles nō dicunt eē in eēntia aie: sed in ozgano. q̄z potētia sēsitiua est pfectio ozgani: sed spēs itelligibiles dicūtur eē in ipsa eēntia aie. q̄z potētia itellectiua ut in sb̄o est in ipsa eēntia. sic ⁊ in ꝓposito spēs itelligibiles angelice sūt in ipsa eēntia angeli: ⁊ pñt dici pfectio ipsi⁹ eēntie. Sz ut dicebat sic se hēt spēs ad eēntiā: sic se hēt itellectio uel act⁹ itelligēdi cāt⁹ a spē ad actū itelligendi cātū ab eēntia. ḡre sicut spēs nō excludit eēntiam nec tollit ipsam imo p̄supponit eā. nā nisi eēt essentie nō posset eē talis spēs. sic itellectio cāta a spē non tollit itellectionē cātā ab eēntia: imo p̄supponit ipsam ⁊ vna est pfectio alteri⁹. possum⁹ ḡ dicē q̄ in itell'u angeli sunt ul' eē pñt tres itellectiones sil̄. ḡrū vna est p quā itell'it se. 2ª per quā itelligit alia. 3ª p quā itelligit deū. ꝓma cātur ab eēntia angeli. 2ª a spē itelligibili. 3ª ab essentia dina. 2ª est pfectio ꝓme: q̄z itellectio cāta a spē itelligibili est pfectio itellectiōis cāte ab eēntia sic ipsa spēs itelligibilis est pfectio eēntie. 3ª aūt itellectio ē pfectio oiuz q̄z est formalioz oib⁹ sic ipa eēntia dina ē formalioz cūctis. ¶ Sed si sic dicim⁹ occurrūt nob ḡtuoz breues dubitatiōes. ḡrū ꝓma est quō spēs itelligibilis possit eē pfectio eēntie: ⁊ maxie quō spēs itelligibilis angeli inferioris possit esse pfectio eēntie angeli superioris. 2ª est cū in itell'u angeli nō sit intellectio cāta a spē itell'ibili nisi illi itellectiōi sb̄sternat itellectō cāta ab eēntia: ḡre i itell'u nr̄o est itellectio cāta a spē itell'ibili absq̄ itellcōne cāta ab eēntia. ⁊ cū spēs itelligibilis mediāte potētia itell'iua ē i ipa eēntia aie sic

spēs itelligibilis in angelo mediāte suo itell'u est ipsa eēntia angeli. 3ª est utrū eodē mō cōpet itellectio cāta a spē itelligibili quā angelus itelligit alia ad itellectionē cātā ab eēntia qua angelus itelligit se sicut cō parat ipsa spēs ad ipsam eēntiā. 4ª est cū itellectio q̄ itelligit de⁹ sit formalior oib⁹. itellectio aūt causata a spē itelligibili sit formalior itellectione cāta ab eēntia angeli. utrū eodē mō cōparet itellectio per quā itelligit de⁹ ad itellectiōes alias: sicut itellectio cāta a spē cōparat ad itellectionē cātā ab eēntia. ¶ Propt̄ p̄mū sciēdū q̄ spēs itelligibilis alicui⁹ rei est quedaꝫ formalis exp̄ssio ei⁹. formali⁹ eni eē hēt res fm spēm itelligibilē q̄ hēat fm seipsaꝫ. 7 ide est q̄ a magnis ponit 7 bñ q̄ eēntia diuina a nullo itelligit p spēm sed p seipsam. q2 tūc eēntia diuina hēret eē formali⁹ alicubi q̄ in seipsa. hēret eni fm hoc eē formali⁹ ubi eēt per spēm q̄ in seipsa ubi est p eēntiā. eēt igit aliq̄d formali⁹ 7 pfecti⁹ ipsa eēntia diuina q̄ eē nō pōt. q̄re cū species sit quedā formalis exp̄ssio rei lz eēntia angeli ife rioris sit min⁹ formalis q̄ eēntia angeli supioris. spēs tñ per quā angelus supior itelligit inferiorē est multo formalior q̄ eēntia angeli supioris. imo ēt ipse species rerū mālīū exītes in mēte angeli sūt multo formaliores q̄ ipsa eēntia angeli: 7 q2 semp formali⁹ pōt eē pfectio ei⁹ qō est min⁹ formale. spēs itelligibilis in angelo hēt rōnē pfectionis respectu eēntie ei⁹: 7 intellectio cāta a spē hēt rōnē pfectionis respectu itellectionis cāte ab eēntia ipsi⁹. nō tñ pp hoc debem⁹ dicē q̄ angelus pfectiori mō itelligat alia q̄ seipm. est eni accidēs pfectio sb̄e nō tñ pp hoc accīns est aptū natū pfecti⁹ itelligi q̄ sb̄a: imo suba est p̄or accīte: cognitione: diffōne 7 tpe ut dr in. 7. meta. cū g̃ ipse spēs intelligibiles sint iherētes ipsi subē angelice 7 ex hoc sint pfectiores ea: nō tñ angelus pfecti⁹ itelligit per intellectionē cātā a spē itelligibili per quā itelligit alia q̄ intelligat per iflectionē cātā a sua suba p quā itelligit p seipm 7 ea que sūt in ipso. imo q2 angelus eēntiali⁹ comparat ad itellectionē cātā a sua suba q̄ ad intellectionē cātā a spē pfecti⁹ itelligit p itellectionē cātā a suba q̄ p itellectionē cātā a spē. ul' possum⁹ dicē q̄ spēs nō cāt itellectionē nisi in v̄tute obi. eēntia aūt cāt eā fm se. angelus g̃ nāli cognitiōe magis itelligit se q̄ aliud q2 magis est qō est fm se q̄ fm aliud. ¶ 2m aūt dubitabile de leui soluit. Nā lz spēs itelligibiles sint i ipsa eēntia aīe sicut spēs itelligibiles sunt in ipsa eēntia angeli. attñ eēntia aīe nr̄e est potētia pura in gñe itelligibiliū: iō nullā itellectionē aliā cāt ab itellectione spēi sicut nec mā cāt aliquā itellectionē aliā a forma. Sed q2 in gñe itelligibiliū eēntia angeli est aliq̄d in actu p̄ter spēm itelligibilē iō cāt itellectionē aliā a spē itelligibili 7 illa itellectio cāta a suba est substracta intellectionis cāte a spē. 7 sic ipsa suba est substracta speciei qō videm⁹ p sile i sensibilib⁹. ut si in aliquo sensibili sint duo sensibilia in actu utputa sapor 7 humor: lz sapor ut in sb̄o fundet i humido: attñ q2 ipm humidū dicit q̄d sensibile i actu p̄ter saporē: nō solū sapor imutabit sensum sed ēt humidū. imo q2 sapor est apt⁹ nat⁹ fūdari in humido: nō videt sapor posse imutare sensū sine humido. ¶ Tertiū aūt dubitabile sic declarat. Naꝫ cū quer̄it utrū eodē mō cōparet itellectio cāta a spē ad itellectionē cātā ab eēntia sic ipsa spēs cōparat ad eēntiā. dici dꝫ q̄ nō est p oēꝫ modū sīlis hic 7 ibi. Nā actualitaꝫ spēi in nullo remittit nec diminuit actualitatē eēntie. sed intellectio cāta a spē aliquo mō remittit ul' diminuit itellectionē cātā ab eēntia. Nā si in intellectu angeli eēt sola itellectio cāta ab eēntia ita q̄ angelus nō cōuerteret se nisi supm seipm pfecti⁹ itelligēt seipm q̄ si itell'ui ei⁹ eēt itellectio cāta ab eēntia 7 cāta a spē. pfecti⁹ eni itelligit angelus se si conuertat se sup seipm tm̄ q̄ si cōuertat se sup se 7 sup alia. Intellectio igit qua angelus itell'igit se nunq̄ total'r tollit. Semp eni angelus seipm itelligit. attñ remittit 7 diminuitur hi⁹ itellectio p quā angelus itelligit se cū angelus cōuertit se sup aliquā spēm itelligibilē 7 itelligit sil' p essentiā suā se 7 p spēm illā itelligibilē alia a se. cā autez hi⁹ sumēda est ex itētione uolūtatis. Nā spēs est inde terminata ut hec uel illa moueat itell'm. hāc determiationē accipit ex itētione uel ex cōuersione uolūtatis sup hi⁹ spēm. Cū eni angelus multas spēs hēat apud se itelligētia ei⁹ nō ifozmat actu oib⁹ illis spēbus. sed nec ifozmat ista spē itelligibili nec illa put uolūtas diuersimode se cōuertit sup hi⁹ spēs. Ex ipsa g̃ p̄uersione uolūtatis tribuit aliq̄ actualitas ipsi spēi: sic ēt dicere possum⁹ q̄ sicut ex itētione uolūtatis angelice cōuertētis se sup spēm tribuit actualitas ipsi spēi ut possit actū itelligēdi cāre. sic ex p̄uersione uolūtatis angelice sup seipm siue sup suā eēntiā efficit ipsa eēntia efficacior ad cāndū actū itelligēdi. semp g̃ eēntia angeli cāt actū itelligēdi in ipso itell'u angeli. 7 semp angelus itelligit seipm: Sz hi⁹ itelligere nō est semp oino plenū 7 pfectū. Nā pleni⁹ 7 pfecti⁹ itelligit se angelus cū p̄uertit se sup seipm q̄ cū p̄uertit se spāliter sup aliquā spēm itelligibilē. ¶ 4m aūt dubitabile sic declat dicim⁹ eni q̄ i eodē itell'u angelico pōt eē sil' itellectio sui p eēntiā suā. itellectio alior̄ p spēm itelligibilē: 7 itellectio dei p eēntiā diuinā. 7 iste tres itellectiones adiuicē nō hñt repugnantiā: q2 una est q̄d formale 7 q̄d pfectiuū respectu alteri⁹. Sic eni in eodē ididuo ē sb̄a: quātitas: 7 q̄litas: nec ista sibi repugnāt: q2 unū est pfectiuuꝫ alteri⁹ q2 quātitas est pfectio sb̄e. q̄litas aūt est pfectio utriusqꝫ. sic ille tres itellectiōes sibiiui cē nō repugnāt: q2 itellectio scōa est formalior q̄ prima. 3ª aūt itellectio qua itelligit de⁹ est formalior 7 pfectior oib⁹. nō est tñ oino sil'e de itellectiōe dei p eēntiā diuinā ad itellectiōes alias 7 de itellectiōe p spēm itelligibilē ad itellectionē qua angelus itelligit se per eēntiā. Nā itellectio dei in nullo ipedit nec diminuit itellectiōes alias. angeli eni cū hoc. q̄ mīstrāt nobis 7 sūt intēti circa nos semp pfectissime vidēt faciē patris qui in celis est. visio ergo dei in nullo ipedit itellectiones alias. Nā cū eēntia diuina sit oino formalis 7 quātū est de se oino se offerat q̄ sic se offert p gram nō ipedit itell'm q̄n possit itelligere per nām. sed itellectio per spēm lz sit formalior q̄ itellectio p eēntiaꝫ attñ una aliā. 7 si nō total'r tollit tñ remittit 7 diminuit. Nā spēs itelligibilis in angelo 7 eēntia ei⁹ nō sunt ita formales nec ita total'r se offerūt. imo ex itētione uolūtatis spēs itelligibilis efficit actualior 7 eēntia efficit efficacior: ut si angelus se p̄uertat sup seipꝫ 7 sup illā spēm itelligibilē 7 sup suā eēntiā efficacior efficit eēntia sua ad cāndū actū itelligēdi in itell'u ei⁹. 7 cū se p̄uertit sup spēꝫ efficit eēntia ei⁹ min⁹ efficax ad cāndū hi⁹ actū. Intellectio g̃ p spēm itelligibilē 7 itellectio angeli p suā eēntiā lz nō hēant repugnātiā simplr: hēt tñ repugnātiā quodāmō inquātū una aliā diminuit 7 remittit. sed intellectio qua itelligit deus p̄pter oīmodā formalitatē ad itellectiones alias nullā oino repugnātiā hēt. Declarato quō angelus pōt itelligē plura sil' sed nō eodē mō: q2 unū itelligit p gram 7 aliud per nām: fm quē modū itelligit sil' deū 7 creaturā. 7 ostēso quō angelus alio mō pōt itelligē plra sil' nō eodē mō: q2 unū itelligit per eēntiā: 7 aliud p spēꝫ

fm quẽ modũ itelligit sil'se ⁊ alia: restat ostẽdẽ 3m modũ itelligẽdi plura sil'nõ eodẽ mõ. q2 vnũ itelligit ꝑn cipalr: ⁊ aliõ ex ꝓnti. ⁊ hoc mõ itelligit angelus plura sil' triplr. Intelligit eni hoc mõ sil'näm ⁊ suppositũ: sive näm ⁊ idiuiduũ. uel qõ idẽ est. itelligit hoc mõ näz ⁊ ꝑticipãtia näz illã. 2° itelligit hoc mõ sil'sbm ⁊ ꝑdicatũ: siue sbm ⁊ ꝓprietates. 3° itelligit hoc mõ sil'cãm ⁊ effectũ. Dit eni itell's angeli ab itell'u nr̃o i trib°: fz ꝙs tres oẽs soꝛtit hec tria. Dit enĩ ꝓmo itell's nr̃ ab itell'u angelico: q2 obm itell's nr̃i est qõ qd est nudũ ⁊ abstractũ. sed obm itell's angelici est qdditas ⁊ nã rei fm existẽ qõ hẽt in reb°. uel possum° dicẽ q itell's nr̃ fert in qdditatẽ ⁊ in näm rei icõplete. Intell's aũt angelic° fert in qdditatẽ ⁊ in näz rei cõplete. Inde est q cũ itell's nr̃ itelligit rosam nihil scit utrũ rosa sit ul' nõ sit. q2 itelligẽdo rosam nõ itelligit ꝑticularia in qbus hẽt eẽ rosa: qõ totũ cõtingit ex impfectione eius. non eni posset pfecte cognoscẽ rosam nisi cognosceret ꝑticipãtia näm rose ⁊ nisi cognosceret ea in qb° eẽt talis nã. Intell's g̃ nr̃ q2 fert in ipsam qdditatẽ nudã cũ ipsam näm abstractã a ꝑticularib° cognoscẽdo näm aliquã nõ cognoscit ea in qb° hẽt eẽ illa nã. Sed itell'us angeli tũ q2 fert in ipsam fm q hẽt eẽ in reb°. tũ q2 pfecte itelligit hi° näm itelligẽdo aliq̃: ut itelligẽdo naturã rose itelligit oia illa in qb° hẽt eẽ talis nã. ãgelus ergo itelligit multa sil': q2 sil'itelligit näz aliquã ⁊ ea in qb° hẽt eẽ illa nã. sed hoc nõ eodẽ mõ: q2 näz itelligit ꝓncipalr. ea in qb° hẽt eẽ nã ex ꝓnti. ¶ 2° dit intell's nr̃ ab itell'u angelico: q2 itell's nr̃ itelligit cõponẽdo ⁊ diuidẽdo. nõ eni simplici itellectiõe itelligit sbm ⁊ ꝑdicatũ. sed itelligit cõponẽdo vnũ cũ alio. angelus aũt simplici itellectione itelligit sbm ⁊ oẽs ꝓtates que sũt in sbo qõ totũ ꝓtingit ex pfectione itell's ei°. nõ eni pfecte itelligeret aliq̃d nisi itelligerent oia illa que sunt in illo. sil' ergo itelligit angelus sbz ⁊ ꝓtates. sed hoc nõ eodẽ mõ: q2 sbz itelligit ꝓncipalr ꝓtates ex ꝓnti. Est eni diligẽter notãdũ q aliud est itelligẽ ꝓtates fm se: ⁊ aliud itelligẽ eas inquãtũ faciũt ad pleniorẽ cognitionẽ sbi. Si eni angelus uellet itelligẽ simũ fz se opteret q itelligeret ipm per spẽm simi. Sed cũ intelligit simũ ꝓut facit ad pleniorẽ cognitionẽ nasi. nõ per spẽm simi sed per solã spẽm nasi itelliget nasum ⁊ simũ que est ꝓprietas nasi. imaginabimur eni q angelus per spẽm nasi itelligit nasum pfecte. ⁊ itelligendo nasum pfecte per illã eãdẽ spẽm per quã itelligit nasũ itelligit oia alia que sũt i naso nõ fz se sed inquãtũ faciunt ad pfectã cognitionẽ nasi. itelligẽdo g̃ sbm itelligit ꝓtates. nõ tñ itelligit ea fz se: sz solũ ꝓut faciũt ad cognitionẽ sbi. Si aũt vult ꝓtatẽ itelligẽ fm se opz q cõuertat se sup spẽm ꝓprietatis quã hẽt apud se: ⁊ tũc multa itelliget de ꝓprietate que nõ itelliget per itellm sbi. Sicut mathematic° qui cõsiderãdo de quãtitate fm se. sed cõsiderat de ea ut est pñtis. igit angelus itelligẽdo sbm intelligit multa sil'. q2 itelligit sbm ⁊ ꝓtates. sed hoc nõ eodẽ mõ: q2 sbz itelligit ꝓncipalr ꝓtates ex ꝓnti. ¶ 3° dit itell's nr̃ ab itell'u angelico. q2 itell's nr̃ nõ solũ itelligit cõponẽdo ⁊ diuidẽdo. sed ẽt itelligit cũ discursu. itell's aũt angeli itelligit sine discursu. Sil'eni itelligẽdo cãm intelligit effectũ. est igit iste modus itelligẽdi nr̃. q cũ itelligim° näz rose nihil scim° de eẽ rose. Rursus cũ itelligim° näm rose nõ ꝓp hoc itelligim° ꝓtates rose. 3° cũ itelligim° näm rose nõ ꝓp hoc itelligim° effect° rose. sed discurrim° ab effectib° ad cãs ⁊ de cãis ad effect°. sed angelus cũ itelligit näm rose itelligit sil' ⁊ eẽ ei°. ꝓp qõ itelligit ꝓticularia in qb° hẽt eẽ rosa. sed ut dicebat fm hi° intellectũ näz itelligit ꝓncipalr. ꝓticularia ex ꝓnti. sic ẽt cũ itelligit näm rose q2 nõ itelligit cõponẽdo ⁊ diuidendo in telligit sil'rosam ⁊ ꝓtates rose. sed in tali itelligẽ rosam itelligit ꝓncipalr ꝓprietates ex ꝓnti. 3° q2 nõ itelligit cũ discursu itelligẽdo rosam itelligit effect° eius qõ hẽt facẽ rosa. fz hoc nõ erit eodẽ mõ: q2 sic itelligẽdo cãm ⁊ effect°: uel sic itelligẽdo rosam ⁊ ea que habet cãre rosa. sed rosam itelligit ꝓncipalr: effect° autẽ ex ꝓnti inquãtũ cognitio talium effectuũ facit pfectam cognitionẽ rose. ¶ Uiso quõ angelus itelligit plura nõ eodẽ mõ. restat ostẽdẽ quõ itelligat plura ut non plura. Propt̃ qõ sciẽdũ q in cognitiõe est ꝑsiderare tria. videlicet rõnẽ cognoscẽdi. actũ cognitiõis. ⁊ obiectũ cognitũ. itelligẽ aũt plura nõ ut plura põt eẽ tripliciter. uel ex rõne cognoscẽdi: utputa si per aliam ⁊ aliã rõnẽ cognoscit: fm quẽ modũ angelus cognoscit se ⁊ deũ: q2 hoc est per aliã ⁊ aliã rõnẽ. Nã se cognoscit per eẽntiã suã: deũ aũt per eẽntiã dei. Scõm hũc ẽt modũ per aliã ⁊ aliã rõnẽ cognoscit se ⁊ alia: q2 se cognoscit per eẽntiam suã. alia per spẽs alioꝛ. Scõo mõ angelus itelligit plura nõ ut plura quãtũ ad actũ cognitiõis. hoc est eni cognoscẽ plura ut plura qñ qõlibet illoꝛ cognoscit fm se. i. qñ qõlibet illoꝛ cognoscit pfecte. Si ergo angelus cognoscẽdo sbm cognoscit ꝓtatẽ: nõ ꝓp hoc cognoscit plura ut plura. q2 nõ qõlibet illoꝛ cognoscit fm se: nec qõlibet illorum cognoscit pfecte. pfecti° eni cognosceret angelus ꝓtatẽ si cognosceret eã fm se: q̃ si cognoscit eã cognoscẽdo sbz. hoc eni est cognoscẽ plura ut plura. qñ vo minus cognoscit qõlibet illoꝛ sim'l q̃ si ꝙerteret se super alterũ tm̃. hic eni notãt cognoscẽ plura ut plura cognoscere qõ est fm se ⁊ cognoscẽ rẽ eã mõ pfecto: cũ angelus cognoscit se sil' ⁊ alia. cognoscendo sil' se ⁊ alia cognoscit sil' plura sed nõ ut plura. q2 nõ pfecẽ cognoscit qñ cõuertit se sup alia. sicut qñ ꝙuertit se supseipz tm̃. ¶ Tertio mõ põt itelligi cognoscẽ plã nõ ut plura quãtũ ad obm cõtingit. ut si qõlibet illoruz cognoscat tanq̃ obm ꝓncipale. diximº eni supꝓ q ãgelus cognoscẽdo näz cognoscit suppositа in qb° refuatur illa nã. cognoscẽdo sbm cognoscit ꝓtates exñtes in illo sbo. cognoscẽdo cãm cognoscit effect° qui hñt cãri ab hi° cã. cũ ergo angelus cognoscit sil'näz ⁊ suppositа quãtũ est ex pte obi ꝓtigit cognosci plura fz nõ ut plura. q2 nõ qõlibet illoꝛ cognoscit tanq̃ ꝓncipale obm. sed ipsam näz cognoscit tanq̃ obz ꝓncipale. suppositа vo cognoscit inquãtũ reseruat in eis illa nã. sic ẽt qñ cognoscit cãm ⁊ effectũ uel sbm ⁊ ꝓtatẽ cogñscit sil'plura sed nõ ut plura. q2 nõ qõlibet illoꝛ cogñscit tanq̃ ꝓncipale obm. sed ipsam cãm cogñscit tanq̃ obm ꝓncipale. effect° aũt cognoscit ex cõsequenti uel ex annexo. videlicet inquãtum pfecte cognitioni cãe annexa est cognitio effect°. nõ eni pfecte cognosceret nã alicui° herbe nisi sciret effect° quos hẽt cãre hi° herba. vñ in tali cognitione per vnicã spẽm ⁊ p vnicã itellectionẽ itelligit cãz ⁊ effectũ. Sic ẽt se hẽt cũ sil' cognoscit sbm ⁊ ꝓtatez. q2 ipm sbm cognoscit tanq̃ obm ꝓncipale. ꝓtates vo ex ꝓnti ⁊ ex annexo. Naz sicut pfecte cognitioni cãe annexa est cognitio effectuum. sicut pfecte cognitiõi sbi annexa est cognitio ꝓtatũ. nõ eni pfecte sciret nã leonis si ignoraret ꝓtates ei°. vñ ⁊ diffões que sũt declatiue näe rei aliquo mõ insinuãt ꝓtates ipsi° rei. vñ in ꝓ° de aia dr̃ q fz ql cũq̃ diffões nõ cõtigit accñtia cognoscẽ ne q̃ coniecturari de ipsis dialectice dicant ⁊ uane eẽnt. diffões

ergo que sūt declatiue nāe aliquā ꝓiectūrā faciūt de ꝓ
ꝓietatib⁹. dicim⁹ aūt ꝙ diffōnes declatiue nāe faciūt
ꝓiectūrā de ꝑtatib⁹ pp impfectū modū cognoscendi
nr̄m. Nā si formādo in mēte nr̄a diffōnē uel ꝓceptum
aliquē de nā. si ꝑ hi⁹ diffōnē uel per hi⁹ ꝓceptū pfcē co
gnoscerem⁹ nām hērem⁹ de ꝑtatib⁹ illi⁹ nāe: nō soluz
cōiectūrā sed cognitionē ⁊ sciaz: nec opteret ulterius
discurrē nec cōponē: sed sil̄ simplici ituitu itelligēmus
sūm ⁊ ꝑtatē. ⁊ qz hi⁹ pfectionē cognitiōis ponim⁹ in
angelo: iō angelus nō cōponēdo nec discurrēdo: sz sil̄
cognoscit sūm ⁊ ꝑtates. nō tn̄ pp hoc ut dicebat co
gnoscit plura ut plura. qz ꝟz talē cognitionē. sz sūm co
gnoscit tanꝙ obm ꝓncipale. ꝑtates vō cognoscit ex
ꝓnti ⁊ ex annexo. Dū aūt tres modi cognoscēdi plra
ut plura adiuicē dīnt. qz ꝑm⁹ sūpt⁹ ex rōne cognoscen
di dīt a scdo sūpto ex actu cognitiōis. Nā cū itellus
nr̄ itelligit sūm ⁊ p̄dicatū itelligit cōponēdo spēz sūi
cū spe p̄dicati ut in ꝓpōne affirmatiua. uel didēdo ut
in ꝓpōne negatiua. cū eni itelligit hoiez nō eē asinū in
fozmat sil̄ spe hois ⁊ spe asini. ⁊ itelligo sil̄ hoiez ⁊ asi
nū. ⁊ itelligēdo utrūqz dicit vnū nō eē aliō. pp qō foz
mat hāc ꝓpōnē negatiuā ꝙ hō nō est asin⁹. igit cū in
tellis hoc mō itelligit plura ut plura q̄tuz est ex rōne
cognoscēdi qz per aliā ⁊ aliā rōnē cognoscit hoiem ⁊
asinū: nō tn̄ itelligit plura ut plura quātū est ex pfecti
one cognitiōis: qz nō ita pfecte itelligit hoiez qn̄ itel
ligit hoiez nō eē asinū. sicut si itelligeret hoiem ꝟz se.
nec ita pfecte itellis nr̄ ifozmat spe hois qn̄ infozmat
sil̄ spe hois ⁊ asini: sicut si ifozmaret spe hois ꝑm se: ⁊
sicut ꝑm⁹ modus dīt a scdo: sic ꝑm⁹ ⁊ 2⁹ differūt a ter
tio. Nā aliud est cognoscē plura ut plura ex rōne cog
scēdi qui fuit modus ꝑm⁹: ⁊ ex pfectiōe cognitiōis ꝙ
fuit modus 2⁹. ⁊ aliud ex obo cognito qui fuit modus
3⁹. Naz loquēdo eo mō quo loquit̄ Aug⁹. 83. q. qōne
de ideis. ubi vult ꝙ singula ꝓpꝛijs rōnib⁹ sūt ꝓducta.
possum⁹ dicē ꝑm hūc modū loquēdi ꝙ oia a deo ꝓ-
ꝓꝛijs rōnib⁹ sūt cognita. uel ꝙ ab aliquo agēte per itel
lectū ꝑa rōne cognoscit: qz exquo itelligēdo ꝓducit:
nō posset ꝙ ꝑa rōne ꝓducē nisi ꝑa rōne cognosceret. er
go de⁹ itelligit plura ut plura q̄tū ad rōnē cognoscen
di inquātū oia cognoscit per ꝑas rōnes. sic ēt itelligit
plura ut plura quātū est ex pfectiōe cognitiōis: qz oia
itelligit pfecte nec mīn⁹ leonē itelligendo leonē ⁊ oia
alia ꝙ si itelligeret leonē tm̄. Sz lz sic sit ex rōne cog
scēdi ⁊ ex pfectione cognitiōis: nō tn̄ sic est ex obo co
gnito qz nō itelligit plura ut plura tanꝙ obm ꝓncipa-
le. Nā tanꝙ ꝓncipale obm nō itelligit nisi vnū tm̄: vi-
delicet se. ¶ Postꝙ narrauim⁹ tres modos itelligēdi plura nō eodē mō: ⁊ narrauim⁹ tres alios modos i
telligēdi plura nō ut plura. uolum⁹ exeq de illis cōbi
natiōib⁹. Ostēdem⁹ eni ꝙ angelus itelligit plra ut plu
ra sed nō eodē mō que fuit cōbinatio ꝑma: ⁊ itelligit
plura eodē mō sed nō ut plura que fuit cōbinatio se-
cūda: ⁊ intelligit plura eodē mō nec ut plura que fuit
cōbinatio tertia. 4ª aūt cōbinatio est ipolis. videlicet
ꝙ itelligat sil̄ plura ut plura ⁊ eodē mō. dicem⁹ eni ꝙ
angelus q̄tuoz modis itelligit plura. qz itelligit deū ⁊
creaturā. itelligit ēt se ⁊ alia. itelligit 3⁹ nām ⁊ suppositā. sūm ⁊ ꝑtates. cāz ⁊ effect⁹. 4⁹ intelligit plura sil̄.
qz pōt itelligē sil̄ plures ꝑtates plra suppositā ⁊ plu
res effect⁹. In ꝑmo mō videlicet cū itelligit plura sil̄
itelligit plura ut plura sed nō eodē mō ut dicebat cō
binatio ꝑma. In q̄rto aūt mō videlicet cū itelligit plu
res ꝑtates uel plura suppositā uel plures effect⁹ itel
ligit plura eodē mō sed nō ut plura que dicebat cōbi-
natio 2ª. In 2⁹ aūt ⁊ 3⁹ mō cognoscēdi: videlicet cū in
telligit plura sil̄: qz itelligit sil̄ se ⁊ alia. ⁊ ēt cū itelligit
sil̄ sūm ⁊ ꝓꝛietates cām ⁊ effect⁹ nām ⁊ suppositā in
telligit plura sil̄ sed nō ut plura nec eodē mō. 4ª autē
cōbinatio videlicet ꝙ itelligat plura ut plura ⁊ eodē
mō dicebat eē ipolis: pp qō repiri nō pōt. Dicam⁹ er
go ꝙ cū angelus itelligit plura sil̄ ⁊ quātū ad rōnē co
gnoscēdi ⁊ quātū ad pfectionē cognitiōis: ⁊ quātū ad
obm cognitū. quātū ad rōnē cognoscēdi: qz angelus ꝑ
aliā ⁊ aliā rōnē cognoscit eēntiā dei: ⁊ creaturā in ꝓ-
ꝓꝛio gñe. qz eēntiā dei cognoscit per ipsam dīnā eēnti
am. creaturā in ꝓꝛio gñe cognoscit uel per eēntiā ꝓ-
ꝓꝛiā ut seipm̄: uel per spēm itelligibilē ut creaturas ali
as. ergo cū angelus itelligit sil̄ deū ⁊ creaturā itelligit
sil̄ plura ut plura quātū ad rōnē cognoscēdi. Rursus i
telligit plura ut plura quātū ad pfectionē cognitiōis.
qz cognitio diuine eēntie in nullo ipedit nec diminuit
cognitionē creature in ꝓꝛio gñe. Nō mīn⁹ eni pfecte
cognoscit angelus creaturā in ꝓꝛio gñe cognoscēdo
sil̄ creaturā in ꝓꝛio gñe ⁊ deū per eēntiā: ꝙ si intelli
geret creaturā solū. 3⁹ angelus cognoscēdo sil̄ deuz ⁊
creaturā cognoscit sil̄ plura ut plura quātū est ex pte
obi cogniti. qz qōlibet eoz rn̄det cognitioni angelice
tanꝙ ꝓncipale obm. bn̄ ergo dictū est ꝙ cū angelus i
telligit sil̄ deū ⁊ creaturā ꝙ repit ibi cōbinatio ꝑma.
videlicet ꝙ itelligit plura ut plura sed nō eodez mō.
Nā si est ibi alia ⁊ alia rō cognoscēdi hoc nō erit eo-
dē mō: sed vnā hēbit angelus per nām: aliā per gr̄az.
Rursus si utrobiqz est pfecta cognitio hoc ēt nō erit
eodē mō sed pfectionis creature in ꝓꝛio gñe inniteē
nāe. cognitio dei per eēntiā initeē gr̄e. sic ēt si utrunqz
cognoscit tanꝙ ꝓncipale obm hoc nō erit eodez mō
sed creatura erit ꝓncipale obm cognitiōis angelice ꝑ
nāz. de⁹ aūt ut est inhērēs per eēntiā erit ꝓncipale co
gnitū per gr̄am. est eni gr̄e nō nāe ꝙ angelus per eēn
tiā possit vidē deū. Patet ergo quō angelus cog̃scen
do deū ⁊ creaturā est ibi cōbinatio ꝑma: qz cognoscit
plura ut plura sed nō eodē mō. uolum⁹ oñdē ꝙ qñ an
gelus cognoscit plures ꝓꝛietates sil̄ ul̄ plura pticula
ria uel plures effect⁹ ꝙ est ibi cōbinatio 2⁹. videlicet
ꝙ cognoscit plura eodē mō sz nō ut plra. ¶ Ad cui⁹
euidētiā sciēdū ꝙ in hūc trib⁹ videlicet in sūo per cō
parationē ad ꝓꝛietates. in nā ꝑ cōparationē ad pticla
ria. in cā ꝑ cōparationē ad effect⁹ ūsi repit idē modus
cognoscēdi. iō de hūc trib⁹ sum⁹ locuti q̄si vno mō. an
gelus eni cognoscēdo rosaz cognoscit pticularia rose
de qb⁹ p̄dicat cognoscit ꝓꝛietates ei⁹ qb⁹ subīcit. ⁊
cog̃scit effect⁹ ei⁹ quos cāt. cū g̃ dicim⁹ angelū cog̃scē
plura. ista pluralitas uel referēda est ad sūz ⁊ ad ꝓꝛi
etates ut sūm dicat vnū cognitū ⁊ ꝓꝛietates aliō co
gnitū. ⁊ sic nō loq̄mur de pluralitate. uel referēda est
hi⁹ pluralitas ad ipsas ꝓꝛietates: qz angelus cog̃scē-
do sūm cognoscit plures ꝓꝛietates. ⁊ qō dictū ē de
ꝓꝛietatib⁹ respectu sūi itelligēdū est de pticularibus
respectu nāe: ⁊ de effectib⁹ respectu cāe. ut g̃ habea-
mus cōbinationē scdam. videlicet quō angelus cog̃-
scit plura eodē mō sed non ut plura: nō cōnumerabi-
mus sūm cū ꝓꝛietatib⁹ nec nām cuz pticularib⁹: nec
cām cū effectib⁹. sed iuestigabim⁹ de ipsa pluralitate
ꝓꝛietatū pticulariū ⁊ effectuū. videlicet quō ange-
lus itelligit plures ꝓꝛietates simul: quō plura pticu
laria: ⁊ quō plures effectus. Dicem⁹ eni ꝙ angelus co
gnoscit plures ꝓꝛietates: plures effectus: plura pti
cularia eodē mō sed nō ut plura. cognoscit enim plu-
res ꝓꝛietates eodē mō. nā nō cognoscit plures ꝓꝛo-
ꝓꝛietates lapidis ꝙ vnā cognoscat per gr̄am: aliā per
nāz. imo oēs ꝓꝛietates eius pōt cognoscere per na-

turā: nec hoc est q̄ vnā ꝑpietatē lapidis cognoscat p eēntiā ⁊ aliā per spēm. nā spēm lapidis intelligēdo lapidē intelligit ⁊ ꝑpietates eius: nec etiam hoc est q̄ vnā ꝑpietatē cognoscat p̄ncipaliter aliā ex ꝓnti: sed oēs tales ꝑetates cognoscit ex ꝓnti cū posito sit eas cognoscere cognitione sbi. ⁊ qō dictū est de ꝑetatib⁹ respectu sbi: ueritatē hēt de pticularib⁹ respectu nāe: ⁊ de effectibus respectu cāe. pōt ergo angelus eodē mō cognitionis cognoscere plures ꝑetates sil'uel ēt plura pticularia ⁊ plures effectus. nō tn̄ cognoscet ut plures nec quātū ad rōnē cognoscēdi: nec quātuꝫ ad pfectionē cognitiōis: nec quātū ad p̄ncipalitatē obi. nō quātū ad rōnē cognoscēdi: qz cū cognoscit plures ꝑetates hoc nō erit ꝑpie fm aliā ⁊ aliā rōnē: sed solū rōne cognitionis sbi: ut qz pfecte cognoscit sbm: tō ex annexo cognoscit ꝑetates: sic ēt pōt simul intellige re plura pticularia rōne cognitionis nāe. ut qz pfecte cognoscit nām aliquā cognoscit pticularia in q̄bus reseruat illa nā. isto ēt mō pōt cognoscere plures effect⁹ ex cognitione cāe. ut si pfecte cognoscit rosaz. cognoscit effect⁹ quos hēt cāre rosa. ergo plures ꝑpietates plures effect⁹ ⁊ plura pticularia pōt intelligere angelus sil' eodē mō: sed nō ut plura quātū ad rōnē cognoscēdi. nec ēt cognoscit talia ut plura quātū ad pfectionē cognitionis: qz si angelus cognoscēdo sbm cognoscit multas ꝑpietates fm hūc modū cognitionis nō ita pfecte cognoscit q̄libet illarū ꝑpietatū: sicut si spāliter se cōuerteret sup ꝑpietatē aliquā: qz pfecti⁹ tūc cognoscēt ꝑpietatē illā: sic etiā nō ita pfecte cognoscit plura pticularia sil': sicut si spāliter se conuertēt sup modo cognoscēdi sic plura nō cognoscit ut plura quātū ad p̄ncipalitatē obi: qō si intelligēdo nām itelligit plura pticularia. nullū illoz particulariū rñdet ei tanq̄ obm p̄ncipale: sic ēt si intelligēdo sbm itelligit plures ꝑpietates: ⁊ intelligēdo cām itelligit plures effect⁹: ille ꝑpietates ⁊ illi effect⁹ nō rñdēt ei tanq̄ obm p̄ncipale aliqō illoz pticulariū: nec ēt ita perfecte cognoscit multos effect⁹ sil': sicut si spāliter se conuertēt sup aliqō illoz effectuum. ¶ hīs aūt declaratis uolum⁹ declarare cōbinationē tertiā. videlicet q̄ cū angelus cognoscit plura qz cognoscit se ⁊ aliaz uel nō cognoscit plura qz cognoscit sbm ⁊ ꝑpietates ita q̄ ipm sbm cōnūat tanq̄ vnū illoz plurīū: uel cognoscit plura qz cognoscit nām aliquā ⁊ pticularia illius nāe: uel cū cognoscit cām aliquā ⁊ effect⁹ illius cause q̄ tūc angelus cognoscit plura nec eodē mō. nā cum angelus cognoscit se ⁊ alia cognoscit plura: sed nec ut plura eodē nec eodē mō. nā cū angelus cognoscit se ⁊ alia ⁊ nō coguoscit plura ut plura saltē quātū ad pfectionē cognitionis qz nō ita pfecte cognoscit se qñ cognoscit se ⁊ alia sicut qñ cognoscit se tm̄. Rursuꝫ nō itelligit se ⁊ alia eodē mō: qz se itelligit per eēntiam: alia per spēm. sic etiā dicere possum⁹ q̄ cū angelus intelligit sbm ⁊ ꝑpietates uel nām ⁊ suppositā uel cāz ⁊ effect⁹ itelligit plura sed nō itelligit plura eodē mō nec plura ut plura. nō eni itelligit plura eodē mō cū itelligit sbm ⁊ ꝑpietates: qz sbm itelligit p̄ncipalit ꝑetates ex ꝓnti. sic ēt nō itelligit plā eodē mō cū itelligit nām ⁊ suppositā: qz nām itelligit p̄ncipalr suppositā ex ꝓnti. nec cū itelligit cām ⁊ effect⁹. qz cām itelligit p̄ncipalr effect⁹ ex ꝓnti. ḡre manifestū est q̄ cū intelligit sbm ⁊ ꝑetates nām ⁊ suppositā cām ⁊ effect⁹ q̄ itelligit plura nō eodē mō. uolum⁹ ēt ostēdere q̄ i oībus hīs itelligit plura nō ut plura. qō dupliciter cōtingit quātū ad pfectionē cognitionis: ⁊ quātū ad p̄ncipalitatē obi. quātū ad pfectionē cognitionis: qz non ita pfecte cognoscit ꝑetates cognoscēdo sbm ⁊ ꝓpꝛietates sicut si cognoscerꝫ ꝑetates fz se: nec ita cognoscit suppositā cognoscēdo nām ⁊ suppositā. sicut si cōuerteret se sup aliqō suppositoꝝ fm se: nec ita pfecte cognoscit effect⁹ cognoscēdo effect⁹ ex sola cognitione cāe: sicut si cōuerteret se sup aliquē effectum fm se. patet igit quot modis angelus cognoscit plura nō eodē mō: ⁊ quot modis cognoscit plura nō ut plura. pz etiā quot modis fiūt combinationes circa talia qz tres modi cōbinationis sunt poſes. q̄rt⁹ aūt est impossibilis. nā impossibile est q̄ cognoscat plura ut plura ⁊ eodem mō. qz si ut plura ⁊ potissime si cognoscit ea ut plura quātū ad rōnē cognoscēdi: ꝓns est q̄ non cognoscat ea eodē mō. uel si angelus cognoscit plura ut plura: qz quodlibet eoꝝ cognoscit pfecte: qz ꝑpter cognitionē vni⁹ nō retrahit a cognitione alterius. hoc nō erit eodē mō: qz nō pōt sic plura cognoscē per naturā. cognitio enim nālis vnius retrahit a cognitione nāli alterius. sed poterit hoc mō cognoscere plura ut plura nō eodē mō: sed vnū per nām: aliud per grām.

Ad primū dicēdum q̄ per plures sensus nō sentim⁹ plura ut plura: simplr ⁊ p oēm modū: qz cū vnus sensus est multū intēsus: alius retrahit a ꝑceptione sensibiliū: ut cū nimis itense audimus: remittit ne pfecte videam⁹: sicut ēt in intellu angeli se hēt: qz cū angelus itelligit itēse vnū retrahit ne pfecte itelligat aliud. pp qō nec sentim⁹ oino plura ut plra: nec hoc mō angelus simplr itelligit plra ut plura. uel possum⁹ dicere q̄ nō est sile de sensu ⁊ de intellectu: qz angelus nō hēt nisi vnā potētiam itellectiuā: hō aūt hēt plures potētias sensitiuas: ⁊ si p vnam potētiā itellectiuā nō pōt itelligere plura ut plura: sicut nos per plures potētias sensitiuas sentim⁹ plura ut plura nihil icōueniēs est. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ āgelus cognoscit sil' se ⁊ alia ꝑpter qō cognoscit sil' plura sed tamen nō cognoscit plura eodē modo: nec plura ut plura non cognoscit eodem modo. quia ut dictum est se cognoscit per essentiam seu per speciem: nec cognoscit plura ut plura fm hunc modum cognoscendi quātum ad pfectionē cognitionis: qz nō ita pfecte cognoscit se cōsiderādo de alīs sicut si ꝓsideraret de se ipso tm̄. sic autem angelum cognoscere plura uel nō ut plura uel nō eodē mō: uel nec plura nec eodē mō: nō est icōueniēs. ¶ Ad 3m dicēdū q̄ angelus p spēz repñtātē nām cognoscit nāz ⁊ pticularia illi⁹ nāe ⁊ ita cognoscit plura. sed hi⁹ plralitas uel refert ad nām ⁊ ad suppositā: ut dicam⁹ angelū cognoscē plura qz cognoscit nām ⁊ suppositā: ut hi⁹ pluralitas refert ad ipsa suppositā: ut dicam⁹ iō angelū cognoscē plura sil': qz cognoscit sil' plura suppositā. quocūq; aūt mō dicam⁹ nihil icōueniēs erit ꝓtra nos. qz si dicat angelū cognoscere plura qz cognoscit sil' nāz ⁊ suppositū. hoc nō erit eodē mō nec ut plura. nō eodē mō qz nāz cognoscet p̄ncipalr suppositā ex ꝓnti. nec ēt sic cognoscet plra ut plra qz fm hoc nā ⁊ suppositū nō rñdebūt cognitiōi angelice tanq̄ duo oba p̄ncipalia: sed sola nā erit ibi obm p̄ncipale. Rursus fm hūc modū cognitionis nō cognoscet plura ut plura quātū ad rōnē cognoscēdi: qz p eā dē rōnē sive per eādē spēz cognoscet nāz ⁊ suppositū Sz si hi⁹ pluralitas referat ad ipsa suppositā ut dicat angelus cognoscē multa sil': qz sil' cognoscit multa pticularia: tūc pz q̄ angelus cognoscit hoc mō multa sz nō ut multa. plura eni pticularia eiusdē spēi nō cognoscit per plures spēs nec tanq̄ plura oba p̄ncipalia nec etiam angelus cognoscit ita pfecte plura pticularia sil' sicut si specialiter cōuerteret se super vnum illoz tm̄.

¶ Ad 4m dicēdū q̄ intellectus nr̄ intelligit plr̄a sil: ſz hoc nō eſt ut plura: ſed itelligere plura, put vnū hēt ordinē ad aliud ut itelligit ſm̄ z p̄dicatū, put ꝓſtituunt vnā ꝓpōnē z put hñt aliquē ordinē ad ſe inuicez ſic angelus nunq̄ nāliter itelligit plura niſi uel vnū intelligat in ordine ad aliud. uel ambo in ordine ad tertiū: ut ſi intelligit ſe z alia itellect⁹ alioꝝ dependet ex i tellectu ſui. itelligere eni ſeip̄z facit ad itelligē oia alia nō q̄ eēntia angeli ſit ſufficiēs rō itelligēdi oia: q̄ hoc eſt in ſolo deo. ſed p̄ro tāto hoc uerū eſt. q̄ niſi angelus ſemp itelligeret ſe z ea que ſunt in ſe caſualr itelligeret alia. ne ergo caſualr itelligat alia ip̄m itelligere ſeip̄m facit ad itelligē oīum alioꝝ. ergo cū itelligit ſe z alia aliquo mō itelligit vnū in ordine ad aliud. Rurſus cū angelus itelligit alia iuenim⁹ ibi ſex modos plu ralitatis: q̄ ſil̄ pōt itelligē nām z ſuppoſitū ſm̄ z p̄e tatē cām z effectū. Rurſus pōt itelligē ſil̄ plura ſuppoſita plures p̄petates z plures effect⁹. Jn trib⁹ aūt p̄ mis angelus itelligit plura ſil̄: nō ut plura: ſed vnū in ordine ad aliud itelligit. ſuppoſitū in ordie ad nāz. p̄ p̄rietatē in ordine ad ſb̄z. effectū in ordine ad cauſaz. Jn ſequētib⁹ aūt trib⁹ itelligit plura nō ut plura ſed p ut illa plura hñt aliquē ordinē ad vnū tertiū: ut pōt i telligere plura ſuppoſita ut ordinant ad vnā nāz. plu res p̄petates ut ſunt in vno ſb̄o. plures effect⁹ ut reſpi ciūt vnā cām. ¶ Ad 5m dicēdū q̄ aliq̄ hñt repugnan tiā ſm̄ ſe. aliq̄ vō hñt repugnātiā ut ſunt in aliquo. p̄ fecte enim iformari plurib⁹ ſpēb⁹ intētionalib⁹ nō vi deť hēre repugnātiā ſm̄ ſe: eadē enim ps aeris pōt p fecte iformari ſp̄e albi z nigri. ut ſi vnus paries ſit al bus z alter niger dabiť aliq̄ pars aeris inter duos pa rietes recipiēs diametralr ſpēm albi z nigri. pp q̄d be ne dicit in argumēto q̄ que ſine trāſmutatiōe fiūt nō hñt repugnātiā: q̄d ſatis cōcedi pōt ſm̄ ſe: tn̄ nō eſt in cōueniēs que ſm̄ ſe repugnātiā nō hñt ut ſunt in aliq̄ ſb̄o hēre aliquē modū repugnātie z ſic eſt in ꝓpoſito. repugnātiā eni hēt in itellectu angeli q̄ p fecte iforme tur ſil̄ plurib⁹ ſpēb⁹. hec aūt repugnātia nō eſt accipi enda ex ipſis ſpēb⁹ ſm̄ ſe: ſed ex intētione uoluntatis. nā itellect⁹ angeli nō iformat p fecte aliq̄ ſp̄e itelligi bili niſi, put per intētionē uolūtatis ſe cōuertit ſpāliť ſup hī⁹ ſpēm. z q̄ nō pōt ſe per intētionē p fecte con uertē ſe ſup plures ſpēs: q̄ cū q̄s eſt intēt⁹ ad vnuz re trahiť ab intētione alteri⁹: ideo nō pōt itellect⁹ angeli iformari p fecte plurib⁹ ſpēb⁹. z ſi aer eēt nāe itelle ctualis z nō iformaret ſpēb⁹ colorꝝ niſi per intētio nē ſe cōuertēt ſup hī⁹ ſpēb⁹ nō poſſet p fecte iformari plurib⁹ ſpēb⁹. ¶ Ad ſextū dicēdū q̄ itellus nr̄ z in tellect⁹ angeli pōt aliquo mō intelligē plura ſil̄. perfecti⁹ tn̄ p t itelligē plura ſil̄ itell⁹ angeli q̄ itell⁹ nr̄. nō tn̄ ꝓpter hoc itelligit nāliter plura eodē mō z ut plu ra. ſed ſi itelligit plura uel hoc nō eſt eodē mō: uel nō ut plura: imo poſſum⁹ credere q̄ nunq̄ angelus itelli git nāliter plura ut plura: ſed mō quo diximus: uel in telliget vnū in ordine ad aliud. uel ambo in ordie ad tertiū. dicim⁹ aūt q̄ angelus nāliter nō itelligit plura ut plura: q̄ nō eſt incōueniēs angelū itelligē plura ut plura nō per nām: ſed vnū per nām ad aliud per grāz. ¶ Ad 7m dicēdū q̄ nō eſt ſil̄e de duob⁹ itelligētib⁹ reſpectu vnius itelligibilis: z de duob⁹ itelligibilibus reſpectu vnius itell⁹: q̄ vnū itelligibile itelligit a plu rib⁹ itelligētib⁹. ergo ſi plures itelligētes iformabunt plurib⁹ ſpēb⁹. ſed ſi vnū itelligēs itelligit plura intel ligibilia z itelligit ea ut plr̄a: ita q̄ itelligat ea p diuer ſas ſpēs vnus itell⁹ iformabiť plurib⁹ ſpēb⁹ q̄d eſt in cōueniēs. ¶ Ad formā aūt arguēdi dicēdū q̄ nō eſt ibi ꝓportio pmutata. Nā pmutata ꝓportio hoc mō fit: ut ſi p̄mū ſe hēt ad ſcām ſicut tertiū ad quartum: poſſum⁹ tūc pmutare: z q̄d ſicut p̄mū ad tertiū: ita ſe cūdū ad q̄rtū. nō tn̄ poſſumus pmutare q̄ ſicut p̄mū ſe hēt ad q̄rtū: ita ſcām ad tertiū. ut ſi duo ſit p̄muz. q̄tuoꝝ ſcām. octo tertiū. ſexdecim q̄rtū. poſſum⁹ argu ere q̄ ſicut p̄mū ad ſcām. i. ſicut duo ad q̄tuoꝝ: ita ter tiū ad q̄rtū. i. ita octo ad ſexdecim. z poſſum⁹ pmuta re q̄ ſicut p̄mū ad tertiū. i. ſicut duo ad octo: ita ſcām ad q̄rtū. i. ita q̄tuoꝝ ad ſexdecim. tn̄ nō poſſum⁹ pmu tare q̄ ſicut p̄mū ad q̄rtū. i. ſicut duo ad ſexdecim: ita ſcām ad tertiū. i. ita q̄tuoꝝ ad octo. q̄libet enim videt nō eē eādē ꝓportionē duoꝝ ad ſexdecim: z q̄tuoꝝ ad octo. ſic z in ꝓpoſito cū arguit ſicut vnū intelligēs ad vnū itelligibile: ſic plures itelligētes ad plura itelligi bilia. in hac aūt ꝓportione vnū itelligēs ſe hēt ut p̄ri mū. vnū intelligibile ut 2m. plures itelligētes ut terti um. plura itelligibilia ut q̄rtū. poſſumuſ aūt pmutare ſi uolum⁹ ſicut p̄mū ad tertiū. i. ſicut vnus intell⁹ ad plures itelligētes: ſic ſcām ad q̄rtū. i. ſic vnū intelligi bile ad plura itelligibilia. ſed nō poſſumus nec debe mus pmutare q̄ ſicut p̄rimū ad q̄rtū. i. ſicut vnū itelli gēs ad plura itelligibilia: ſic ſcāz ad tertiū: uel ſic ter tiū ad ſcām ut ſic plures intelligētes ad vnū intelligi bile. ¶ Ad 8m dicēdū q̄ angelus itelligit ſil̄ deū per eēntiā z creaturā in ꝓprio gñe. ſed hoc nō eſt eodem mō: q̄ deū per eēntiā intelligit per gr̄am: creaturā in ꝓpo gñe per nām. ¶ Ad 9m dicēdū q̄ ſpēs in mente angelica create ſunt ab ideis diuinis. fiūt tn̄ in pleno actu z cānt actū intelligēdi cū angelus per intētionē ſe cōuertit ſup hī⁹ ſpēm. z q̄ nō pōt ſe actu cōuertere per intētionē ſup plures ſpēs: ideo nō iformatur ſm̄ actū plenū ſil̄ plurib⁹ ſpēbus. nō eſt ergo oīno ſimile de ideis reſpectu ſpērū in angelo z de fantaſmatib⁹ re ſpectu ſpērū intelligibiliū. nā idee cānt ſpēs itelligibi les in angelo. ſpēs aūt itelligibiles in itellectu nr̄o nō ſolū cānt a fantaſmatib⁹: ſed ēt fiūt in actu pleno per cōuerſionē ad fantaſmata. igit̄ ſpēs in mēte angeli nō fiūt in actu pleno: ex eo q̄ angelus ſe cōuertat ad ide as diuinas. ideo nō eſt ſil̄e hic z ibi. ¶ Ad 10m dicēdū q̄ angelus opať circa plura: z pōt itelligere plura ſil̄: ſed hoc erit, put vnū hēt ordinē ad aliū: ut ſi cuſtodit ſortē ſpāliter ſe conuertit ad intelligēdū ſor. ſi ergo opa tur circa lapidē uel circa lignū hoc erit ꝓpter ſor. z ſi intelligit plura ſil̄ hoc erit, put habet ordinē ad ſortē. diximus enim q̄ angelus intelligēdo ſm̄ itelligit ac cidētia. Jntelligēdo ergo ſor. pōt intelligere actiones ſortis z ea que agit ſor. ideo pōt itelligere lapides uel ligna uel alia circa que negociat ſor. ¶ Ad. 11m dicen dū q̄ vnū corpus per vnā quātitatē dimēſiuā attingit plura ſil̄, put illa plura ſunt vnus locus totius corpis. ergo attingere plura, put hñt ordinē ad vnū: ſic z an gelus pōt intelligere plura ut hñt ordinē ad vnū. uel poſſumus dicere q̄ nō eſt ſil̄e de corpe q̄d hēt partem z ptē. pp q̄d ꝑz diuerſas ptes pōt ſe diuerſis cōmēſu rare. z de angelo qui eſt ſimplr̄ de quo coiter dī q̄ ad q̄d ſe cōuertit totalr̄ ſe cōuertit. ſit ergo cōcl̄o totius q̄nis nr̄e q̄ deus nāliter cognoſcit plura ut plura: q̄ cognoſcēdo plura ita quodlibet eoꝝ cognoſcit perfe cte ſicut ſi cognoſceret vnū ipſoꝝ tm̄. angelus aūt per nām nunq̄ ſic cognoſcit plura ut plura: q̄ cognitio nā lis vnius retrahit a cognitione nāli alterius. pōt tam hoc mō cognoſcere plura ut plura: vnū per gr̄am: ali ud per nām. ſic cognoſcit deum per eſſentiam: z crea turam in ꝓprio genere. hoc enim modo vna cogni tio in nullo impedit nec diſtrahit aliam.

Etauo querit. Utruz angeli superiores intelligãt per vniuersaliores spẽs q̃ inferiores. ⁊ videt q̃ nõ. qz si angeli supiores intelligerẽt per uliores spẽs. ergo eẽnt pauciores spẽs in angelis supioribus q̃ in inferioribus. cũ igit deus semp possit facere angelũ superiorẽ semp superiorẽ erit deuenire ad aliquẽ angelũ qui itelliget oia per vnã spẽz. ⁊ qz adhuc de⁹ pot facẽ angelũ superiorẽ si fieret angelus supioz sup illo: tũc si le intelligeret oia sine specie. Intelligeret igit oia per essentiã suã. qõ est icõueniẽs. qz hoc est ꝓpriũ solius dei. ¶ Ꝓ. si vn⁹ angelus intelligeret per vniuersaliores spẽs q̃ alius tũc nõ oẽs angeli itelligerẽt per species spẽz. sed aliq̃ uel forte oẽs intelligerẽt per spẽs generũ. nõ eni eẽ põt q̃ vn⁹ intelligat per uliores species q̃ alius nisi vn⁹ intelligat per spẽs spẽz ⁊ alius per spẽs generũ. uel q̃ vn⁹ itelligat per spẽm gñis inferioris. alius per spẽm generis supioris. opz igitur hac ypothesi stãte q̃ uel oẽs angeli uel saltẽ aliq̃ intelligãt per spẽs genez. sed hoc est ipoſe ut vi. qz cũ gen⁹ nõ dicat formã vnã nõ vi poſe q̃ spẽs repzesentans nãm generis sit spẽs vna. ¶ Ꝓ. si aliq̃ angeli intelligerẽt per uliores spẽs q̃ alĳ tũc ut dictũ est itelligerẽt per spẽm generis. sz qui per spẽm generis itelligit nãm spẽi utputa qui per spẽm alis itelligit nãz hoĩs nõ intelligeret hoiez in eo q̃ hõ. hoc ergo ponere est ponere q̃ angeli de reb⁹ nõ hñt cognitionẽ distinctã: ut q̃ nõ hẽant cognitionẽ de hoie in eo q̃ hõ. nec de leone in eo q̃ leo qõ est incõueniẽs. ¶ Ꝓ. fm hãc ypothesim q̃ que plures angeli cognoscunt per plura põt vnus angelus cognoscere per vnũ. ut si itelligeret vnus per uliores spẽs q̃ ali⁹ tũc illa que ãgeli inferiores cognoscerẽt per plures spẽs. angelus supioz cognoscẽt p vnã. sz ageli iferiores cognoscẽdo p plures spẽs plura cognoscũt plura in eo q̃ plura. g̃ pari rõe ãgelus supioz cognoscẽdo illa plura per vnã spẽz cognoscẽt plura in eo q̃ plura qõ est incõueniẽs. ¶ Ꝓ. qz dicebat q̃ inferiora ꝓtinent in supioribꝰ formaliter ꝓpter qõ uolebat hẽ q̃ angeli supiores habebãt spẽs cõtentiuas spẽz inferioz ita q̃ vna spẽs superioris angeli ꝓtinebat plures spẽs inferioz etiã formaliter ita q̃ poterat repsentare spẽs in angelo supiori multa plura q̃ plures spẽs in iferiori. ¶ Sz cõtra iste modus ꝓtinẽdi q̃ supiora ꝓtinẽt iferiora formaliter repit in reb⁹ extra gen⁹. angelus aũt dicit q̃d in genere. Deus ergo ꝓtinet oia in se formalr qz est ex pzessiuarõ formalis oiuz rerũ. creature aũt nõ continẽt se formalr. nt corpora supiora nõ ꝓtinẽt formalr inferiora sz virtualr. nõ ergo angeli supiores poterũt intelligere per uliores species q̃ iferiores. qz spẽs in mẽtibus supiorũ nõ possũt formalr cõtinere spẽs in mẽtibus iferioz. ¶ Ꝓ. fm damascenũ ordo est vni formis spũum multitudo. Ipse ergo ordo qui est in spiritib⁹ nõ patit deformitatẽ in eis. oẽs ergo angeli intelligũt vniformiter. nõ ergo est ibi diffformitas q̃ aliq̃ itelligat per magis ules spẽs aliq̃ per min⁹ ules. ¶ Ꝓ. oia se hñt per iformationẽ ad ens. sic ẽt oia inferiora se hñt per informationẽ ad supiora. ergo inferiora sũt pfectiora supioribus. ut hõ pfectioz q̃ aial. igitur si angeli supiores cognoscerẽt per spẽs magis ules tũc cognoscerẽt mõ magis ipfecto qõ est icõueniẽs. ¶ Ꝓ. corpus celeste qõ est corpus supi⁹ est simplicius ⁊ per pauciores singularius. ergo angeli supiores itelligẽt per spẽs simpliciores ⁊ per pauciores singlarioreſ. nõ ergo per uliores. ¶ In ꝓriũ est qõ dr in decima. p põne de causis. ubi actor vult q̃ ãgeli superiores intelligãt p uliores spẽs. ⁊ etiaz ꝓclus hoc idẽ asserit.

Rñdeo dicendũ q̃ ista questio duas difficultates ꝓtinet. q̃rum vna manifeste querit. alia occlte iplicat. Manifeste eni querit quõ ãgeli superiores possũt cognoscere per uliores spẽs. occulte aũt iplicat quõ per pauciores. Nã vnũ istoz ad aliõ sequitur quia si cognoscũt per uliores pnis est q̃ per pauciores. Nã uliores spẽs plura ꝓtinẽt. ꝓpter qõ cõsequẽs est q̃ pauciores sufficere possint. Sic ẽt si ponerem⁹ q̃ angeli supiores cognoscerẽt per spẽs pauciores. ex hoc ẽt sequeret q̃ cognosceret per uliores qz pauca nõ possũt repsentare tot quot repsẽtãt multa nisi in repzesentãdo eẽnt uliora illis. nõ est aũt dicẽdũ q̃ angeli supiores cognoscãt pauciora q̃ iferiores. Sed rõnale est q̃ cognoscãt tot uel plura. quare si superiores cognoscerẽt per spẽs pauciores oporteret alias spẽs uliores eẽ. igit q̃ querit. utrũ ãgeli supiores cognoscãt per spẽs uliores occulte iplicat. utrũ cognoscãt p pauciores. ⁊ q̃ querẽt utrũ cognoscerẽt p pauciores iplicaret utrũ p uliores. ⁊ ex utraq; pte tam ex vniuersalitate q̃ ex paucitate difficultates insurgũt. hoc ergo ordine ꝓcedemus in qõne. pposita. qz primo narrabim⁹ difficultates cõtigẽtes ex parte ulitatis spẽz ⁊ soluem⁹ difficultateſ illas. Scõo narrabim⁹ difficultates ex pte paucitatis spẽz ⁊ soluemus ad difficultates illas. ⁊ ex hi⁹ solutiõe: ut patebit dabit via ad inuestigãdũ distinctionẽ hierarchiarũ in angelis ⁊ ẽt ordinũ. Tertio adducemus rõnes ad ꝓpositũ oñdẽtes q̃ supiores angeli itelligũt per vniuersaliores spẽs ⁊ ẽt pauciores. ¶ Ꝓpoſ primũ sciẽdũ q̃ si angeli supiores itelligũt per uliores spẽs q̃ inferiores. opz q̃ intelligãt per spẽs gñis. Nã infra spẽm spãlissimã nõ est desceẽsus in spẽbus itelligibilibus. nã ipse intellect⁹ nr̃ qui tenet ifimũ gradũ respectu sbaz sepatarũ recipit spẽs ulr nõ pticularit. In intellectu ẽt nr̃o licet differat spẽs hoĩs a specie leonis nõ tñ differt nec differre põt spẽs platonis a specie sortis. In itellectu ergo nr̃o ueritatẽ hz q̃ nõ recipit spẽs itelligibiles infra spẽm spãlissimã. multo ergo magis hoc uerũ erit in itellectu ãgelico qui est magis abstract⁹. imo cũ particularia differant fm hic ⁊ nũc. itellectus nr̃ qui in itelligẽdo semp abstrahit ab hic ⁊ nũc nunq̃ recipiet spẽs particulariter ⁊ multo magis in itellectu angelico nõ erit descẽsus infra species spãlissimã. igit si intellect⁹ angelicus nõ põt hẽ spẽm infra spẽm spãlissimã ⁊ angeli supiores intelligũt per uliores spẽs q̃ inferiores. opz q̃ itelligãt per spẽs generũ. possum⁹ aũt q̃tũ ad pns spectat tãgere triplicẽ difficultatẽ q̃ spẽs in mẽtib⁹ angelor nõ possunt eẽ spẽs genez. Prima difficultas sumit ex eo q̃ ille spẽs sũt q̃d formale. Scõa ex eo q̃ sũt q̃d abstractũ. Tertia ex eo q̃ sũt repsentatiue obi. possũt enim ille spẽs tripliciter cõsiderari. videz fm se rõne sbi in quo sũt. ⁊ rõne obi qõ repsentãt. fm se quidẽ sunt quedã spẽs. i. quedã forme. iõ fm se sunt q̃d formale rõne aũt sbi in quo sũt ut qz sũt in intellectu ãgelico a mã sepato opz hi⁹ spẽs eẽ q̃d abstractũ. sed si cõparent ad obm opz q̃ sint q̃d repsentatiuũ obi. ex oib⁹ aũt hũs oriunt difficultates q̃ spẽs in intellectu ãgelico nõ possũt esse spẽs generũ. Nã si hi⁹ spẽs sũt q̃d formale id qõ nõ dicit vnã formã nõ habebit vnã speciem. Sed gen⁹ nõ dicit formã vnã. nõ poterit ergo esse spẽs repzesentatiua oium que sunt in genere. immo qz gen⁹ est tot forme quot hz sub se spẽs: tot erũt species in mẽte ãgelica respectu alicui⁹ gñis quot forme est illõ gen⁹ ul quot spẽs sũt in illo gñe. Nõ ergo

in intellectu angelico erit cognitio per spēm generis. sed solū per spēm spēi. nec eēt sufficiēs rnsio ad hanc difficultatē. Si qs diceret q intellectus nr pōt intelligere per spēm generis hoc est sub mō ꝓfuso ⁊ in uli ⁊ in potētia. nō aūt sup mō distincto nec sup formā ꝑ pria nec actu. q̄diu enī itellectus nr sistit in specie generis utputa q̄diu intelligit per spēm aialis. nō itelligit distincte hoiem ⁊ leonē ⁊ suas spēs aialis. nec itelligit talia in ꝑpria forma nec in actu. imo sicut genus est oēs in potētia ⁊ nulla actu qz hz oēs ōnias potestate q̄bus cōiūctū cōstituit spēs. actu vo nullā ōniaz habet ꝑpter qō genus fm q hi⁹ nulla spēs actu sic ⁊ intellectus per spēm generis fm q hi⁹ nullaz intelligit spēm actu. si ergo intelligere genus per spēm generis nō est intelligere ipm ut est multe forme cū sic intelligēdo gen⁹ nō itelligant distincte ei⁹ spēs. hec itaq; responsio nō euacuat difficultatē sed fortificat. Naz si angelus intelligit spēm generis. hoc nō erit in potentia ⁊ sub mō cōfuso: qz tūc supiores angeli haberent impfectam cognitionē de reb⁹ q̄ inferiores. angelus ergo supioz intelligens aliqō genus intelliget ipsum ut est multiforme cū distincte intelligat eius species. Si ergo intelligit gen⁹ ut est multiforme nō erit hoc per vnā formā uel per vnā spēm. sed tot habebit apō se ut dicebat formas itelligibiles ⁊ tot spēs quot forme est illud gen⁹ ⁊ quot habet spēs. ¶ Scōa difficultas sumit ex eo q ille spēs sūt qd abstractū. Nā licet si colores eēnt separati nō differret albedo ab albedine qz nō possent esse due albedines sepate. differret tn albedo a nigredine. qz si eēnt colores separati adhuc eēnt multi colores. dicim⁹ aūt q nō possent esse plures albedines sepate. nō q deus hoc nō posset facere. sed q cursui nāe quē videmus repugnat sbīja separatis pluralitas in eadē specie. Si ergo etiā abstracta plurificant sub eodē genere hz nō plurificent sub eadē specie: spēs in mētib⁹ angeloz q̄tūcūq; sint abstracte a mā plurificabunt in gīne ita q per vnā ⁊ eādē spēm nō poterit intelligere angelus oia que pertinēt ad vnū genus. sed solū oia que ptinēt ad vnā speciē. ¶ Tertia aūt difficultas sumit ex pte ipsius obi. nā gn̄i nō rn̄det ypostasis ut vult themisti⁹ super p⁹ de aia ubi ait. q generis quidē cōceptus sine ypostasi sumpt⁹ est ex tenui singulariū sīlitudine. cū ergo vna spēs debeat repzesentare vnū aliqd ipz gen⁹ qō non est vnū aliqd p vnā spēz repn̄tari nō potit. ¶ Propter primū aūt sciēdū q cū dr q genus nō est forma vna. respōdebim⁹ q est aut ut sic est aut ut nō. potest eni forma generis duplr cōsiderari. uel fm eē abstractū. uel fm eē māle. fm eni eē māle nō solū genus est tot forme quot hēt spēs. sed ēt est tot forme quot hz sub se indiuidua. nā nō solū leo ⁊ hō hn̄t diuersas formas uel diuersas aias. sed etiam duo hoies uel duo leōes hn̄t diuersas formas ⁊ diuersas aias. licet hoc nō sit eodē mō. Nā diuerse spēs ut leo ⁊ hō habēt diuersas formas rōe ipsi⁹ forme eo q talia differāt specie. cuz ergo species sit idem q forma differre specie est differre forma. propter qō diuerse species habent diuersas formas rōne ipsius forme. sed diuersa idiuidua sub eadē specie hn̄t diuersas formas rōne māe. ita q in talibus diuidit forma ꝑpter māz: ut qz vnus ⁊ idē leo nō cōstat ex tota mā sua in diuersis partib⁹ māe poterunt recipi diuerse forme leonis uel diuerse aie leonine. sed si cōstaret leo ex tota mā sua nō esset nisi vn⁹ leo in specie leōis. ⁊ nō eēt nisi vna aia leonina. Sic ergo loquēdū est de gīne fm eē māle. videlz q gen⁹ nō est vna forma. sz si loq̄mur de gīne q̄tuz ad eē abstractū nō est incōueniēs q gen⁹ dicat formam vnam. ꝑpter qō dicem⁹ q id qō dixerūt platonici de vnitate generis in rebus abstractis q̄tum ad eē reale dicem⁹ ⁊ nos de spēbus in mētibus angeloz q̄tū ad esse repzesentatiuū. Posuerūt enim platonici q ubicūq; erat dare plura in mā erat dare vnū aliqō separatū. ⁊ hi⁹ separata uocabāt ideas siue deos ꝑpter ulem influētiā quā habebant: ut qz est dare multos leones māles fm eos erat dare vnū leonē separatū quē uocabāt ideā oiuz leonū. uel dicebāt illū leonē separatū esse quēdā deū eo q hzet ulem influētiā sup oēs leones. in hi⁹ aūt separatis dixerūt eē ordinē quē videm⁹ esse in abstractis per intellectū: ut sicut intellectus abstrahit spēm ab oibus indiuidуis qz intelligit leonē p̄ter oēs particulares leones ⁊ sicut abstrahit gen⁹ ab oibus spēbus qz pōt intelligere aial p̄ter hoiez leonez ꝓeter omnē spēm aialis. sic ēt abstrahit nō solū genus a spēbus sz gen⁹ supius a generib⁹ inferioribus. nā nō solū abstrahit aial ab hoie ⁊ leone que sūt ei⁹ species. Sed ēt abstrahit aiatū ab aiali ⁊ plāta que sunt quedā gña. intelligit eni intellect⁹ aiatū tanq̄ vnum aliqd p̄ter aial. ⁊ plātā que sūt quedā iferiora genera ad ipm aiatū ⁊ intelligit aial tanq̄ vnū aliqd p̄ter hominē ⁊ leonē ⁊ p̄ter alia aialia que sūt ei⁹ spēs. ⁊ itelligit leonē tanq̄ vnū aliqd p̄ter hūc leonē ⁊ p̄ter illū ⁊ p̄ter oēs pticulares leones qui sunt eius indiuidua. Scōm g hūc ordinē quē videm⁹ in itellectu posuerūt platonici ordinē realē in reb⁹ sepatis dicētes eē vnū leonē sepatū ꝓeter oēs particulares leones ⁊ vnū hoiem separatū ꝓeter oēs hoies pticulares. sic etiā in q̄libet specie posuerūt eē vnū aliqd sepatū ꝓeter oia pticularia illi⁹ spēi. ⁊ in generib⁹ posuerūt hoc idē: qz posuerūt vnū aial sepatū p̄ter oēs spēs aialis. ⁊ nō solū in generibus inferioribus sz ēt in supioribus posuerūt hoc idē: qz posuerūt vnū aliqd q esset idea oiuz aiatoz. ⁊ vnā sbam separatā que haberet influētiā sup oia que sūt in p̄dicamēto sbe. imo nō solū respectu p̄dicamētoz sz ēt supza p̄dicamēta posuerūt hi⁹ abstracta ut nō solū posuerūt vnā sbam separatā habētez influētiā sup oēs sbas. sed etiā posuerūt vnū ens sepatū qō hzet influentiā sup oia entia. posuerūt etiā ordinē idearū siue deorū fm ordinē abstractoz ita q res sepate fm q erāt magis abstracte maiorez influentiā habebāt ⁊ a plib⁹ pticipabant ⁊ pauciora participabāt. ita q sūme abstractū nullo mō erat qd cātū nec qd creatū nec aliquo pticipabat. sed oia pticipabāt illō. posuerūt aūt sūme abstractū nō ipz ens sz qd supza ens ut vnū ⁊ bonū eē. crediderūt eni vnū ⁊ bonū esse lati⁹ erat. nam nō dr ens nisi qō est tale in actu. sed dr bonū nō solū qō est: sed qō pōt eē. Deum igit summū posuerūt platonici eē eēntiam vnitatis ⁊ bonitatis. posuerūt aūt ipm deū sūmū nullo alio participare. sed q oia alia pticipabant ipso. ⁊ qz nihil est qō nō pticipet vno ⁊ bono dixerūt nihil eē excluſuz q nō participet influētiā summi dei. post vnū aūt ⁊ bonū siue post eēntiā vnitatis ⁊ bonitatis quā dixerunt hīe ulem influētiā sup oia entia. hi⁹ autē ens siue hi⁹ esse separatū nō dixerūt esse primū simplr. sed dixerūt ipz eē primū iter res creatas ⁊ cātas. ⁊ hūc modū loquēdi imitatus est actor de causis. cū dixit q ꝑma rerū creatarū est esse. hūc ergo itellectū siue hūc sensum ꝓtendit ꝓpositio. lz actor in cōmento ab hoc sensu discedat. nec est mirū q multa ꝓtendūt ꝓpositiones de causis quib⁹ exponēs nō ꝓsonāt. nā liber ille tractus fuit de libris platonicis. attn̄ actor libri qui dicitur fuisse alpharabius non secutus est doctrinam

platonis. ꝓpter qđ ex ipso nō semper cōsonat ꝓpositio. Dicemus ergo ꝙ ſm documentum platonis inferiora abſtracta ſemper participent ſuperiora: ut homo ſeparatus licet ſic eēntialiter hō eſt ⁊ participatiue aial eo ꝙ aial eſt abſtractius hoie ⁊ ſupza hominē. ⁊ aial ſeparatū ly ſit eēntialiter aial eſt tñ participatione vnū eo ꝙ vnū eſt abſtractius aiali ⁊ eſt ſup aial. ſic etiā ⁊ vnū ly ſit eēntialr vnū eſt tñ participatiue ens eo ꝙ eē eſt ſupza vnum ⁊ ens ſeparatū licet ſit eēntialr ens tñ participatiue bonū. ſed bonum ſeparatū eſt qđ ſupremū ꝙ nullo alio ꝓticipabat: ita ꝙ bonū ſeparatū erat ꝑmū ſimplr. eē aūt ſeparatū non erat ꝓma res ſimplr. ſed erat ꝓma rerū creatarū ⁊ cātaz. Scōz hāc aūt doctrinā ſi bñ aduertim⁹ docemur ꝙ aliter diſtiguunt mālia ⁊ aliter abſtracta. imo ſi uolumus magis ꝓpie loq mālia diſtinguunt uel rō ne forme ⁊ per ſe. uel rōne māe ⁊ qđāmō per accñs. abſtracta aūt ſm ꝙ hi⁹ nō ꝓpie diſtiguunt ſed vnitū tur ut ꝙ mālia ꝓpter ſui iperfectionē ſūt ſub eē pluri ficato. abſtracta ꝓpter ſui perfectionem ſunt ſub eſſe vnito. abſtracta igit ſm ꝙ hñt eē magis ⁊ magis ꝑfectū ſic ſm platonicos habebāt eſſe magis ⁊ magis vnitū. ut qz aial ſeparatū habet eſſe perfectius ꝙ hō ſeparatus uel ꝙ aliqua alia ſpēs aialis. iō ſm platonicos nō erat niſi vnū aial ſeparatū ly eſſent multe ſpēs aialis. genus ergo nō eſt forma vna ſm ꝙ habet eſſe māle. Rurſus ſequēdo doctrinā platonicoz gen⁹ nō eſt forma vna ſm ꝙ hz eſſe abſtractuz ⁊ iperfectum. ſed gen⁹ eſt forma vna ſm ꝙ hz eē abſtractū ꝑfectuz. ut aial māle qz eſt aial iperfectū nō eſt vnū aial ly ſūt multa aialia mālia. Rurſus ſpēs aialis ſeparate. utputa hō ſeparat⁹ ut leo ſeparatus nō ſūt vna forma nec vnū aial. qz qōlibet hoz eſt aial participatiue ⁊ per ꝓns eſt aial iperfectū. leo eni ſeparatus eſt leo eēntialiter ſed eſt aial participatiue. ⁊ qz leo ſeparat⁹ eſt leo perfectus. ſed aial iperfectū nō poſſūt eē multi leōes ſeparati. pōt tñ leo ſeparatus dicere aliā ſpēm aialis ꝙ hō ſeparatus. aial tñ ſeparatū qz eſt aial perfectū ⁊ eſſentialiter nō eſt niſi vnū. in abſtractis ergo ꝙtuz ad eē ꝑfectū forma generis nō dicit niſi vnā formaz.

¶ Qō ergo dixerūt platonici de abſtractis ſm eſſe reale. dicem⁹ nos de ſpēbus intelligibilib⁹ in angelis ſz eē repñtatiuū: ut ſic ipi poſuerūt in gñe eē plures formas abſtractas ſi hēbāt eē ipfectū. ⁊ vnā formā ſi hēbat eē pfcm. itaq ꝙto pfectioz erat forma tātoma gis vnitiue cōprehēdebat plura ⁊ tāto erat idea coio ris gñis. ſic dicem⁹ nos de ſpēb⁹ in mētib⁹ āgeloz ꝙ ꝙto ſupioz eſt angelus tāto habet pfectiores ſpēs ⁊ tāto ſpēs ille ſūt pluriū repſentatiue ⁊ perfectiori mō repſentāt illa plura. Sicut eni ſi eēnt idee ſeparate p fectioz eſſet forma generis ꝙ forma ſpēi ⁊ perfectioz eſſet forma generis ſupioris ꝙ inferioris. ſic qz ſpēs ille angelice quedā idee ſūt qz quedā forme ſūt. ideaſ eni grece formas latine interptamur ut dicit auguſtinus. 83. qōnū qōne de ideis. Rurſus ſpēs ille imāles ſunt. ideo multū iuuamur ad intelligēdū ueritatē circa illas ſpēs per ea que dixerūt platonici de ideis ſeparatis ⁊ immālibus. Ex dictis ergo eſt manifeſtum ꝙ angelus ſupioz ſic cognoſcit per uliorē ſpēm ꝙ iferioz qō ⁊ perfecti⁹ ⁊ clari⁹ cognoſcit oia repſentata p illā ſpēm ꝙ inferioz per min⁹ ulem. nā modū oino cōtrariū hñt forme māles ⁊ imāles. nā forme māles ꝙto coiores ſūt tāto iperfectiores. imāles vo econtrario ꝙto coiores tāto pfectiores. aial eni ut hz eſſe in mā eſt imperfecti⁹ ꝙ hō uel ꝙ aliqua ſua ſpēs. ſed ſi eſſet aial ſeparatū eēt perfectius qlibet ſua ſpecie. cuius rō eſt qz forme māles ꝙto cōmuniores tāto ſunt ꝓpinquiores māe. nā mā ꝓius itelligit reci pe magis ules ⁊ poſtea minus ules ut dicit cōmētatoz ſup ſcōo metaphiſice. ſed in formis abſtractis ꝙto forma eſt abſtractioz tāto ſimplicioz ⁊ tāto deo ꝓpinquioz. In rebus ergo mālibus ex coitate fit acceſſus ad māz ⁊ ad potētialitatē ſiue ad perfectionē. ſed in mālib⁹ ex coitate fit acceſſus ad ſimplicitatē ⁊ ad actualitatem ⁊ per ꝑns ad perfectionē. Inde eſt ergo ꝙ qz ſpēs intelligibiles in nobis ſunt cāte a reb⁹ mālibus. iō ꝙto cōmuniores tātomagis hñt quēdā iperfectiōis modū. per formā eni cōem nō poſſumus intelligere cōtēta ſub illa forma diſtincte ⁊ in actu ſz ꝑfuſe ⁊ in potētia. iō cōmētatoz ſup. 12°. metaphiſice loquēs de ſcientia noſtra dicit. ꝙ ſcire in uli eſt ſcire in potētia. ſed ſpēs in mētibus angeloz nō ſūt cāte a reb⁹ mālibus ſed ab ideis diuinis. iō ꝙto cōmuniores tāto pfectiores ⁊ tāto actualiores ⁊ tātomagis diſticte ⁊ in actu repſentāt oia oba. cū ergo dī ꝙ forma gñis nō eſt forma vna. uerū eſt ſub eē māli ⁊ ſub eē abſtracto ⁊ ꝙtū ad repſentationē nō ſolū pōt eē vna forma repñtatiua oium eoz que ſūt in aliquo gñe. ſed etiā pōt eē repreſentatiua oiuz entiū. vna eni ⁊ eadē res utputa diuina eēntia que eſt vna ⁊ eadē oino ſimpliciſſima repſentatiua eſt oiuz entiū: attñ tāte repſentatiōis nō poteſt eē aliq̄ res creata. qz quelibet res creata determinata eſt ad certū genus ⁊ ad certā ſpēm: iō nihil tale ſufficit ad repſentādū oia que ſūt in oibus gñib⁹. Dicem⁹ ergo ꝙ tota creatura ſiue totū ens creatū nō ſe adequat diuine eēntie: imo multū deficit ab ea ſm ꝙ res diuerſimode deficiūt a diuia eēntia: ſic diuerſimode relucēt ⁊ repñtant in ea. ipſa eni diuina eēntia ꝓut eſt mutabilis hoc mō ab hac creatura eſt repñtatiua hi⁹ creature. ꝓut ē aūt mutabilis alio mō ab alia creatura eſt repſentatiua alteri⁹ creature. oēs g̃ idee in mēte diuina ſūt vna ⁊ eadē res oino ſimpliciſſima. qz ſūt ipſa diuina eēntia ꝓut a reb⁹ eſt diuerſimode imutabilis. ſpēs itaq in mētib⁹ angeloz ſūt qđā ſilitudines deriuate ab ipſis ideis diuinis ſiue ab ipſa diuina eēntia. ſz multū deficiūt ab vnitate ⁊ ſimplicitate ei⁹ iō licet diuina eēntia vna ⁊ eadē exiſtēs poſſit oia repreſentare: vna tñ ⁊ eadē ſpēs angelica intelligibilis nō poterit oia repſentare. ita ꝙ ois intelligētia hz in ſe plures ſpēs. ſed ꝙto intelligētia eſt ſupioz tanto magis appropinquat ad ipſum deū: ⁊ tātomagis vnitiue recipit in ſe ſpēs. iō pauciores ſpēs hz intelligentia ſupioz ꝙ iferioz. ⁊ ſi pauciores ergo vniuerſaliores qz ſi ſuperioz angelus hꝫet pauciores ſpēs ⁊ nō uliores pauciora cognoſceret āgelus ſupioz ꝙ iferioz qđ eſſet incōueniens ponere. ergo forma gñis eſt forma vna nō ſm realē exñtiā. ſed ſm repſentationē inꝙtū vna ⁊ eadē ſpēs in mēte angelica pōt oia que ſūt eiuſ dē generis repreſentare. ¶ Scōa aūt difficultas de leui tollit. Nā in abſtractiōe ſūt gradus. ſi ergo eēnt colores ſeparati albedo ⁊ nigredo facerēt duas formas colorū ⁊ facerēt vnā formā. Nā ſi eēnt colores ſeparati ſicut poſuerūt platonici ideas tūc eēt dare albedinē ſeparatā ⁊ nigredinē ſeparatā ⁊ etiā colorem ſeparatū. albedo eni ſeparata eſſet alia forma coloris a nigredine ſeparata. qz tā albedo ꝙ nigredo eēt participatiue coloz. ⁊ ex hoc eēt iperfect⁹ coloz. ſz coloz ipſe ſeparat⁹ nō eēt niſi vna forma coloris q̄ eēt eēntialiter ⁊ perfecte coloz. ex iperfectiōe ergo ꝓtigit ꝙ abſtracta ſint plurificata ⁊ ex perfectione ꝙ ſint vnita. forma ergo generis in abſtractis eēt vna ⁊ nō vna vna qđē ſi hꝫet eē perfectū. nō vna vo ſi haberet eſſe

iperfectū sic ꝛ in ꝓpoſito. nā oīa que ſunt vnius generis poſſūt repꝛeſentari per vnā ſpēm in mente angeli ꝛ nō per vnā. per vnā quidē ſi ſpēs illa habeat eſſe perfectius cuius habēt eſſe ſpēs in mētib⁹ angelo⁹ ſuperio⁹. nō per vnā ſi habeāt ſpēs ille eē nō ita pfectū cuiuſmodi eē hñt in angelis inferioꝛib⁹. ꝙto ergo ille ſpēs ſūt pfectiores tāto ſūt magis vnite ꝛ ſūt plurium repſentatiue ꝛ per ꝑñs ſunt magis vniuerſales.

¶ Ad tertiā aūt difficꝛtatē aliter rñderēt platonici ꝛ aliter fortē phꝰ ꝛ aliter nos. tñ ꝙtum ad radicē eandē quodā mō eēt ſolutio. nā cū dī ꝙ ipm oēm nō eſt vnū eo ꝙ genꝰ nō eſt formavna. dicem⁹ ꝙ hī⁹ ſpecies poſſūt ꝺdrupliꝛ ꝓſiderari. uel ſm ſe ut ſūt quedā forme. uel rōne ſūi in quo recipiunt. uel rōne obi qō repſentāt. uel ſm ꝙ cōparat ad cāz ſue originis. Dicem⁹ ergo ꝙ hī⁹ ſpēs nō hñt vnitatē ꝛ diuerſitatē ex pte obi: qꝛ nō ſūt cāte a reb⁹ ſed hñt vnitatē ꝛ diuerſitatē ex pte ſue cāe uel ex pte ſui ſūi. imo ſi uolumus ꝓpe loq ex pte cāe hñt vnitatē ex parte ſūi diuerſitatem. Nā hī⁹ ſpēs deriuate ſūt ab ipſis ideis in mēte diuina que ſūt vna ꝛ eadē res ſimpliciſſima. vñ ꝛ hī⁹ ſpēs ex ſua cā vnitatē hñt: attñ qꝛ recipiunt in itellectu angelico qui ualde deficit a ſimplicitate dei nō pōt mēs angelica in tāta ſimplicitate ꝛ vnitate recipe hī⁹ ſilitudines inquātū ſūt in mēte diuina. iō ex pte ſūi recipiētis deficiētis a ſimplicitate dei quaz hñt hī⁹ ſpēs ꝙdā diuerſitatē ꝛ pluralitatē dicunt. magis ꝑ ꝛ mīn⁹ deficiūt angeli a ſimplicitate dei. ꝛ qꝛ angeli ſupioꝛes plus ptcipant de ſimplicitate dei ꝙ inferiores. ideo ut ſepe dictū eſt magis vnitiue recipiūt tales ſpēs. ꝓpter qō ut dicebat hñt pauciores ſpēs ꝛ per ꝑñs uꝛi ores. rō ergo ꝓcedebat ac ſi ex obo ꝛ ex ipſis rebus repſentatis haberēt tales ſpēs vnitatē ꝛ diuerſitatez ꝙ ſi hic pōerem⁹ opteret nos ponē tales ſpēs ex ipſis reb⁹ creatas eē. nā per idē eē eſt aliq̄d ens ꝛ vnū ut ꝓbat in 4°. metaphiſice. Cū ergo tales ſpēs nō hēant a reb⁹ entitatē qꝛ nō ſūt a reb⁹ cāte nō hēbūt ab eis vnitatē. ſz ꝑ vnitatē ꝛ diuerſitatē rez repītatarz nō debem⁹ arguē vnitatē ꝛ diuerſitatē taliū ſpēz. ſic ꝑ ſoluerem⁹ noſ ad difficꝛtatē tactā. Plato tñ fortē alr ſolueret qꝛ aliter loqueret de origine ꝛ cā taliū ſpeciez. poſuit eni plato ideas per ſe exiſtētes. ꝛ ab illis ideis diceret deriuatas eē ſpēs in mētib⁹ angeloruz. phꝰ vo fortē poneret ꝙ in ꝓma intelligētia deriuate eēnt ſpēs a formis in mēte dei. nā oīa que iubem⁹ in reb⁹ nālib⁹ diceret phꝰ ꝓuenire ex arte ꝓncipali q̄ eſt ipſi⁹ dei. ut plane dīc cōmētato⁹ ſupꝛa. 12°. meta. In illa ergo arte ꝓncipali ſūt oīa iſta repꝛeſentata. qō nō eēt niſi ibi eēnt ſilitudines oiuz iſtoꝛ. ab iſtis ergo ideis diceret fortē phꝰ deriuatas eē ſpēs in ꝓma intelligētia. poſtea aūt a ſpēb⁹ exiſtētib⁹ in ꝓma itelligētia poſuiſſet fortē deriuatas fuiſſe ſpēs in ſecunda Nos aūt oēs hī⁹ ſpēs deriuatas ponim⁹ ab ipſis ideis diuinis. ab vna ergo ꝛ eadē re ſimpliciſſima ut ab ipa diuina eēntia deriuate ſūt oēs tales ſpēs. ſz ꝙ ſic ſint plurificate. hoc eſt ex pte recipiētiuz deficiētiū a ſimplicitate dei. Nos ꝑ plato ꝛ phꝰ diuerſimode loqueremur de cālitate ꝛ origine haꝝ ſpēz. attñ qualitercūq̄ cauſent ſemp erit eadē ſolutio hī⁹ difficꝛtatis videlz ꝙ vnitas taliū ſpēz nō ſit accipiēda ex parte rez repſentataꝝ ſz ex pte ſue cāe a qua tales ſpecies fluūt. uel a pte ſūi in quo recipiunt. ¶ Solutis difficultatibus que poſſent oꝛiri ex parte vniuerſalitatis ſpecieruz. uolumus narrare difficultates que poſſent contingere ex parte paucitatis earum ꝛ ſoluere ad difficultates illas. Sūt aūtē hī⁹ difficultates due. videlz ꝙ ſit deuenire ad angelu⁹ qui itelligat oīa per vnā ſpēm. ꝛ etiā ꝙ ſit deuenire ad angelū qui oīa intelligat per ſuā eēntiā. Nō ſi angeli ſupioꝛes hñt pauciores ſpēs ꝙ inferiores. opꝛ tales ſpēs finitas eſſe. nā que ſūt pauciora aliq̄bus. opꝛ illa pauciora finita eē. nā infinito nihil eſt mai⁹. Si ꝑ eēnt ifinita nō eēnt pauciora nec poſſent ab aliquo numero excedi. ſed in quocūq̄ numero finito eſt dare ſtatū ex pte deſcēſus qꝛ eſt deuenire uſq̄ ad vnitatē. cū ergo de⁹ ſemp poſſit facere angelū ſupioꝛē ſemp ſupioꝛē. ſi ſupioꝛ hēt pauciores ſpēs ꝙ iferioꝛ erit deuenire ad aliquē āgelū qui nō itelligeret niſi per vnā ſpēz qō eſt incōueniens. qꝛ tūc ille āgelus non eēt q̄d determinatū ad aliq̄ gen⁹ poſtꝙ poſſet recipe in ſe talē ſpēm ꝛ talē pfectionē que eēt ſufficiēs repſentare oīa gña. ¶ Scōa aūt difficꝛtas circa hoc eſt qꝛ cū deuētū eēt ad āgelū qui itelligeret oīa per vnā ſpēm. cū de⁹ adhuc poſſet facē aliū angelū ſupioꝛē ille āgelus ſupioꝛ itelligeret ſimpliciori mō. nō ergo itelligeret per ſpēm additaz. ſed oīa itelligēt per ſuā eēntiā qō eſt ꝓpꝛiū ipſi⁹ dei. Poſſet aūt ꝛ circa hāc māz tāgi tertia difficultas. videlz ꝙ cū deuentū eēt ad angelū itelligētē oīa per ſuam eēntiā. qꝛ adhuc de⁹ poſſet facere angelū ſupioꝛē ꝛ ſimpliciorē. ꝑñs eēt ꝙ ille āgelus itelligeret ſimpliciori mō ꝙ ſit itelligē oīa ꝑ ſuā eēntiā. ꝓpꝛ qō cōſcriptus eēt ꝙ ille āgelus itelligēt ſimpliciori mō ꝙ de⁹. ſz oēs hee difficꝛtates vnā radicē hñt. ¶ Ꝓpꝛ qō ſciēdū ꝙ ſi uellem⁹ tenere pōnē illā ꝙ ſit dare āgelū ita ſupmū ꝙ nō poſſit creari ali⁹ āgelus eo ſupioꝛ ſic q̄dā ponūt leue eēt ſoluē oēs difficultates tactas. oicerem⁹ eni ꝙ oēs hī⁹ difficultates accipiūt fīa ꝛ pecāt in mā. ſupponūt eni ꝙ ſemp poſſit creari angelus ſupioꝛ ſp ſupioꝛ. ꝙ hoc poſito negat ſed huic poſitioni nō aſſentim⁹. credim⁹ eni uerū eē ꝙ ſp de⁹ poſſit facē āgelū ſupioꝛē ſp ſupioꝛē ꝓpter ifinitā diſtātiaz iter quālibet creaturā ꝛ deū. hz eni creatura ſtatū in ifimo ſz nō in ſupmo. eſt eni dare creaturā aliquā ita ifimā ꝙ nō eſt dare iferiorē ea ſiue loq̄mur de creatura oiuz gñaliṫ ſiue de creatura ſpāliter in aliq̄ gñe. nā oi creatura iferioꝛ eſt mā ꝑma. ita ꝙ infra māz ꝑmā nihil eē pōt. eſt eni ꝑma mā mediū iter ens ꝛ nihil ita ꝙ imediate ſe hz ad utrūq̄. Si eni aſcēdamus ſupꝛa ſtati erim⁹ mēte in actu ſi diſcedam⁹ ifra ſtati erimuſ in nihilo. Quicq̄d eni eſt ſupꝛa māz. i. ſupꝛa potētiaz purā. opꝛ ſit ens i actu. qꝛ qō nō dicit potētiā purā aliquā actualitatē ipoꝛtat. ſic ēt ꝙ eſt ifra māz eſt ifra potētiā purā. qō ergo eſt tale nec eſt q̄d actu. nec q̄d in potētia. ergo eſt nihil. Eſt itaq̄ in reb⁹ creatis gña liter dare ſtatū in infimo. ſic ēt ꝛ in aliq̄ gñe ſpāliter poſſem⁹ dare ſtatū in ifimo utputa in gñe itelligibilium. dicem⁹ ꝙ itellect⁹ human⁹ eſt q̄ſi mā ꝑma in gñe entiū. nā ſic vī hīc itellect⁹ nr̄ ad ſenſibilia ſicut mā ꝑma ad nihil. Sic̄ eni ifra māz ſtati ſum⁹ in nihilo. ſic ifra itellectū hūanū ſtati ſum⁹ in reb⁹ ſenſibilib⁹. ſz in ſupꝛemo nec in gñe itelligibiliū nec ulr in ēte in reb⁹ creatis eſt dare ſtatū niſi ſm actualē exiſtētiā. nō aūt ſm poſſibilitatē creādi. eſt eni dare actu aliquē angelū ita ſupmū ꝙ nullus ſupioꝛ ſz nō poſſet creari aliq⁹ āgelus ita ſupm⁹ ꝛ ita ſimplr q̄n poſſet creari ali⁹ ſuperioꝛ ꝛ ſimplicioꝛ. nā ex hoc eſt ſimplicioꝛ ꝛ ſupioꝛ vn⁹ angelus alio qꝛ eſt deo ꝓpinq̄oꝛ ꝛ ſilioꝛ. cū ergo nunq̄ poſſit eē tāta ſilitudo iter deū ꝛ angelū q̄n ſit ibi maioꝛ diſſilitudo nunq̄ poterit aliq⁹ angelus creari ita deo ſiliſ qui poſſit creari alius ſilioꝛ. Q̄ō ergo dīc aug⁹. 11°. ꝓſeſ. ꝙ duo feē de⁹. vnū ꝓpe ſe. aliō ꝓpe nihil. ꝓpe ſe feē āgelicā mētē. ꝓpe nihil feē māz iſoꝛ

mẽ. referẽdũ est hoc nõ ad hũc ãgelũ uł ad illũ. ſz ad totã ãgelicã nãm. Jnt eni ãgelicã nãz ƒz nãe ordinẽ ꝛ deũ nõ ẽ aliqõ mediũ nec eẽ põt ſic nec iter mãz ifor mẽ ꝛ nihil. Sz ſi referam⁹ hoc ad hũc ãgelũ uel ad illũ nullus angelus eſt nec eẽ põt iter quẽ ꝛ deũ nõ ſit aliqs angelus medi⁹ uel eẽ poſſit. qz nullus angelus creatus eſt ita ſublimis ſm nãm nec ita deo ꝓpinqu⁹ nec creari poſſet qn poſſet ali⁹ creari ſm nãm ſublimior ꝛ deo ꝓpinqor. Jn toto ergo ente creato nõ eſt dare aliquã creaturaz ſm nãm ita ſublimẽ qn poſſet creari ſublimior. nec ẽt in gñe intellectualiũ eſt dare aliquẽ itellectũ ſiue aliquẽ angelũ ƒz nãz ita ſublimẽ qn poſſet creari ſublimior. utrũ aũt in aliq gñe ſit dare ſtatũ in ſupremo ut utrũ in aliq gñe ſit dare aliquã ſpẽm ita ſublimẽ ꝙ nõ poſſit in illo gñe reperiri ſpẽs ſublimior nõ eſt ꝑſentis ſpeculatiõis. nã forte in genere aialiũ corruptibiliũ nõ poſſet ꝓduci ſpẽs ſublimior hoie qz forte nõ eẽt dare nec poſſet ꝓduci aliqs ĩtellect⁹ ſm nãm cõiũgibilis corpori corruptibili niſi talis itellect⁹ teneret infimũ gradũ in gñe itelligibiliũ ꝛ eſſet qſi mã ꝑma in genere entiũ. talis ergo intellectus hẽt eundẽ gradũ in gñe itelligibilũ cũ intellectu hũano. cũ ergo forme ſint ſicut numeri ꝛ due forme differẽtes ſpe nõ habeãt eũdẽ gradũ in entib⁹ ſicut nec duo numeri ſpe differẽtes hñt eundẽ gradũ in genere numeror. talis itellect⁹ nõ differret ſpecie ab itellectu hũano. ſz circa h⁹ diuti⁹ iſiſtẽ nõ ſpectat ad qõnẽz ꝓſentẽ. Sufficiat aũt ad ꝓſens ſcire ꝙ in genere ãgelor nõ eſt dare aliquẽ ãgelũ ita ſublimem qn poſſet aliꝰ creari ſublimior. alia ergo via ſoluẽde ſũt difficultates tacte. ¶ Aduertẽdũ eſt igit ꝙ de ꝑfectiõe entiũ eſt uarie mõ loquẽdũ. Nã aliq ſũt ꝑfectiõis ſimplr. aliq aũt ꝑfectiõis in hoc ut in corpalibus ſm cõmẽtatorẽ in libro phicor. creſcẽte corpore creſcit ꝛ virtus. ꝑfectior ergo eſt virtus in magno igne ꝙ in paruo. magnitudo tñ quãtitatiua nõ eſt perfectiõis ſimplr. ꝑfectionis eni ſimplr in virtute eſt ꝙ ỽtus ſit ſimplex: ꝛ ꝙto ſimplicior tãto ꝑfectior. ſic ẽt in reb⁹ aiatis ꝑfectiõis eſt hẽ mltas potẽtias. ut hõ qui eſt ꝑfectiſſimũ oiuz aiator corpor hz plures potẽtias ꝙ oia alia aialia ꝛ ẽt ꝙ plãte. ꝛ aial ƒz locũ motiuũ hz plres potẽtias ꝙ ſenſitiuũ ꝛ ſenſitiuũ plures potẽtias ꝙ uegetatiuũ. attñ ꝓſeq finẽ per plura nõ eſt ꝑfectiõis ſimplr. lz poſſit eẽ ꝑfectiõis in hoc. Jn ãgelis aũt ubi magis iueniunt ea que ſũt ꝑfectiõis ſimplr in ſupiorib⁹ angelis repit paucitas ꝛ in iferiorib⁹ pluralitas. lz ergo hic ꝛ ibi ſit diſſilitudo tñ per ea quevidem⁹ in potẽtijs aiator poſſum⁹ aliquid iueſtigare qd dicẽdũ ſit de ſpẽb⁹ angelicis. nã qz nota eſt nobis nã ſẽſibilis ſiue nã corruptibiliũ aiator. ſi quereret a nobis utrũ in vno aiato ſint plures potẽtie ꝙ in alio ſtatim rñderem⁹ ꝙ ſic. dicerem⁹ eni ꝙ aiata excedũt ſe iuicẽ ſm potẽtias. ita ꝙ in vno aiato ſũt plures potẽtie ꝙ in alio. ita ſi eẽt nobis nota nã angelica ſtatim appareret nobis ꝙ in vno angelo eẽnt plures ſpẽs ꝙ in alio. ecõtrario cũ ſe hz pluralitas hic ꝛ ibi. nã ꝙto aiatũ eſt ꝑfecti⁹ tãto hz plures potẽtias ꝛ ꝙto ipfecti⁹ pauciores. i ãgelis aũt ꝙto ãgel⁹ ẽ ſupior tãto hz pauciores ſpẽs ꝛ ꝙto iferior plures. ꝯ argueret contra nos ꝙto aiatũ eſt ꝑfecti⁹ tãto hz plures potẽtias ꝛ ꝙto impfecti⁹ pauciores. ꝛ qz põt de⁹ ſp facẽ aiatũ ipfecti⁹ ſp impfecti⁹. erit ꝯ deuẽire ad aliqõ aiatũ ita ipfectũ ꝙ nõ habebit aliquã potẽtiã aie. ita ꝙ hi⁹ aiatũ erit ocioſũ. uel ſi habebit opationẽ aliquã nõ opabit opationẽ illã per aie potẽtiã ſz per ſuã eẽntiã. ſic ẽt ex pte alia. Si argueret ꝙ ſemp põt de⁹ facẽ aiatũ perfectiuſ ſemp perfecti⁹. ergo nunq̃ poterit aial hẽ tot potẽtias qn poſſit hẽ plures ſtatiz patẽt ſolutio ad tales obones. Dicerem⁹ eni ꝙ perfecti⁹ aiatũ ſiue aial ꝑfecti⁹ hz plres potẽtias. ſz nõ ƒz quãlibet maiorẽ ꝑfectionẽ hz eẽ plralitas potẽtiar. ſz qñ eſt tãta ꝑfectio ꝙ collocat aiatũ in alio gñe ſiue in alio gradu. nã ipa uegetatiua ſe cedũt adiuicẽ ƒz ꝑfectionẽ. attñ vnũ uegetatiuũ nõ hz plures potẽtias ꝙ aliõ. attñ ſi ſit aiatũ ita perfecti⁹ uegetatiuo ꝙ iã nõ ſit in gñe uegetatiuor. ſz ſit ſẽſitiuũ tũc habebit plures potẽtias ꝙ uegetatiuũ. ꝛ ƒm locũ motiuũ pluresq̃ ſenſitiuus. attñ ipſa aialia motiua ſm locũ licet vnũ ſit nobilius alio vnũ nõ hz plures potẽtias ꝙ aliõ. nõ ꝯ quelibet nobilitas in reb⁹ aiatis plurificat potẽtias. ſz qñ eſt tãta nobilitas ꝙ collocat aiatũ in genere in alio uł in alio gradu. dato ꝯ ꝙ ſp poſſet de⁹ facẽ aiatũ ipfecti⁹ ꝛ ſemp iperfecti⁹, nõ tñ opteret ꝙ illud aiatũ haberet pauciores potẽtias ꝙ aliqõ aiatũ nũc exñs. nã gña aiator ſũt determinata. ꝙtucũq̃ ꝯ fieret aiatũ ꝑfecti⁹ uł ipfecti⁹ ꝙ aliõ aiatũ uł eẽt uegetatiuũ uł ſẽſitiuũ uł ƒz locũ motiuũ uel itellectiuũ. ſi eẽt uegetatiuũ hẽt tot potẽtias quot hñt uegetatiua. ſed hẽt eas nobiliores ſi eẽt nobili⁹ ꝙ aliqõ uegetatiuũ nũc exñs. uł haberet illas potentias igbiliores ſi eẽt ignobili⁹. ꝛ qõ dictũ eſt de uegetatiuo itelligẽdũ eſt de alijs gradib⁹ aiator. Nã ſi illud aiatũ de nouo creatũ eẽt ſẽſitiuũ uel ſm locũ motiuũ uel itellectiuũ hẽt potẽtias plures uel pauciores ſm gradũ aiator in quo ꝓſtituere tur. dicim⁹ aũt ꝙ dato ꝙ poſſet fieri ſemp aiatũ ꝑfectius ꝓpter itellectiuũ. nã alĳ gradus aiator. ut uegetatiuũ ſenſitiuũ ꝛ ſm locũ motiuũ nõ ſũt pũctales ũno hñt magnã latitudinẽ. ꝓpt qõ forte videret alit nõ eẽ icõueniẽs ꝙ in qcũq̃ tali gradu poſſet alicui fieri aiatũ ſp nobili⁹ ꝛ ſemp ignobili⁹ ac ſemp ignobilius. ſz itellectiuũ vł ꝓſiſtere in eẽ pũctali qz aiatũ intellectiuũ tenet ifimũ gradũ in gñe itelligibiliũ ꝛ eſt ſicut mã ꝑma in gñe ẽtiũ. ꝓpt qõ in tali gradu nõ eſt niſi vna ſpẽs. videlz hõ. ꝛ ſicut aiata diſtiguunt ꝑ hi⁹ genera ſiue per hi⁹ gradus. ſic ꝛ ãgeli diſtiguunt per hierarchias ꝛ per ordies. ita ꝙ illi qui ſũt de ſupiori hierarchia uel de ſupiori ordine hñt ſimpliciorẽ nãz ꝛ magis deiformẽ ꝙ qui ſũt de iferiori. poſſet ꝯ deus facere ãgelũ ſemp ſupiorẽ uel ſp iferiorẽ. ſz ãgelus ꝓduct⁹ ptineret ad aliquã hierarchiã uel ad aliquẽ ordinẽ ſicut aiatũ eẽt in aliquo gradu aiator. put ꝯ angelus de nouo ꝓduct⁹ ptineret ad aliquã hierarchiã uel ad aliquẽ ordinem. ſi hẽt plures uel pauciores ſpẽs ƒz hierarchiã uł ordinẽ ad quẽ ptineret. cũ ergo dicimus ꝙ angeli ſupiores hñt uliores ꝛ pauciores ſpẽs ꝙ iferiores nõ eſt referẽdũ hoc ad quãlibet ſupioritatẽ. ſz qñ eſt tãta ſupioritas ꝙ uariat ordinẽ uł ꝙ mutat hierarchiã. quelibet eniz ſupioritas facit ꝙ hẽat nobiliores ſpẽs ſz nõ ꝙ hẽat pauciores. ſicut in reb⁹ aiatis quelibet maior nobilitas facit ꝙ hẽat pfectiores potẽtias. qz ꝙto aiatũ eſt nobili⁹ tãto ſũt pfectiores eius potẽtie. nõ tñ quelibet nobilitas facit ꝙ hẽat potẽtias plures niſi eẽt tãta nobilitas ut diceba tur ꝙ ꝓſtitueret aiatũ in alio gradu. ſm hoc ꝯ aliquid poſſum⁹ ꝓiecturari de diſtinctiõe hierarchiarũ ꝛ ẽt ordinũ. nã forte hierarchie diſtiguunt per paucitatez ꝛ pluralitatẽ ſpẽz. dicim⁹ aũt forte qz nihil ptinaciter eſt hic aſſerẽdũ. poſſum⁹ aũt in qdã gñalitate dicere de ãgelis ꝙ ſũt ꝓducti ſm determinata gña. ita ꝙ nll⁹ de nouo crearet ãgelus qn eẽt in aliq̃ gñe cũ ipis ꝓductis. ſic ꝓducta ſũt aiata ƒz determinatos gradus: ita ꝙ nullũ de nouo crearet aiatuz qn eẽt in aliq̃ gdu

cũ aiatis ꝓductis. ut ꝺn eẽt uel uegetatiuũ uel sensiti uũ uel ſm aliquẽ aliũ talẽ gradũ. nõ est eni credibile ꝙ in vniuerso deficiat aliqꝺ genꝰ ãgelorꝝ. ſm g̃ diuer sitatẽ taliũ generꝝ accipit pluralitas ⁊ paucitas spẽꝝ talia gña nõ sũt infinita: imo sũt determinata nũo. est eni deuenire ad aliqꝺ genꝰ ãgelorꝝ in quo gñe ãgeli exi stẽtes ita itelligerẽt per paucas spẽs ꝙ nõ posset fie ri aliqꝺ genꝰ supiꝰ eo in quo ãgeli exñtes itelligerent per pauciores posset deꝰ sp facẽ nobiliorẽ ãgelũ ⁊ an gelus ꝓductꝰ sp posset hꝫe nobiliores spẽs ⁊ sp clari us itelligere. nõ tñ ptineret ad aliꝺ genꝰ nec hꝫet spẽs pauciores. ⁊ sic forte intelligẽdũ est dictũ q̃rũdã ma gnorꝝ ꝙ põt fieri ãgelus ita supmꝰ ꝙ nõ posset fieri supioꝝ. ut referat hoc nõ ad ipꝫ ãgelũ ſm se ꝫ ad ipꝫ genꝰ. qꝛ est aliqꝺ genꝰ ãgelorꝝ ita supmũ. uel posset fi eri ita supmũ in quo ãgeli exñtes ita itelligerẽt per paucas spẽs ꝙ nõ posset fieri aliꝺ genus ãgelorꝝ supi us nisi angeli exñtes intelligerẽt per spẽs pauciores. possumꝰ g̃ in q̃dã gñalitate dicẽ ꝙ sicut aiata hec sẽ sibilia distinguunt per certos gradus ⁊ in alio ⁊ alio gradu est dare plures ⁊ pauciores potẽtias: sic ⁊ ãge li distiguunt ꝫ quedã determiata gña. ⁊ ſm aliꝺ ⁊ aliꝺ genꝰ est dare plures ⁊ pauciores spẽs. utrũ aũt ꝫ ta lia gña accipiat distictio hierarchiarꝝ ⁊ ordinũ ignoꝝ tũ est nobis aliq̃ ꝓsecturari de distictiõe hierarchiarꝝ ordinũ ⁊ ẽt angelorꝝ. Nã excepto itellectiuo siue ex cepto hoie possum⁹ dicẽ ꝙ aiata triplr distiguuntur. Primo per hꝫe plures põs ⁊ pauciores. Scõo p par ticipare supiora ⁊ deficẽ ⁊ medio mõ se hꝫe. Tertio per hꝫe mõ nobiliori ⁊ ignobiliori suas pfectiones. ¶ Scõꝫ primã distictionẽ videlꝫ per hꝫe plures po tẽtias ⁊ pauciores est triplex genꝰ aiatorũ. videlꝫ ue getatiuũ sensitiuũ ⁊ ſm locũ motiuũ. q̃rtũ aũt gradũ videlꝫ itellectiuũ tã exclusim⁹. hec aũt tria gña aiato rũ distiguunt per hꝫe plures potẽtias ⁊ pauciores. qꝛ ſm locũ motiuũ hꝫ plures potẽtias q̃ sensitiuũ. sensi tiuũ aũt plures q̃ uegetatiuũ. ¶ Scõm aũt scõaꝫ di stinctionẽ ut per pticipare supiora ⁊ deficẽ ⁊ medio mõ se hꝫe. possumꝰ dicẽ ꝙ in q̃libet tali gñe sunt tres gradus. Nã in gñe uegetatiuorꝝ sũt tres gradus. qꝛ quedã uegetatiua ut pfecta pticipãt ꝓditiones supio rũ videlꝫ aialiũ. nã quedã plãte hñt distictũ masculi nũ ⁊ femininũ in quo pticipãt ꝓditiones aialiũ. vñ ⁊ ex pertũ est ꝙ cũ tales plãte in qb⁹ distiguit masclinũ ⁊ femininũ si sil plãtent meliꝰ fructificãt. quedã g̃ plãte pticipãt ꝓditiões aialiũ. quedã aũt ab hiꝰ pticipatio ne oino deficiũt. quedã aũt medio mõ se hñt. sic ⁊ in ipso sensitiuo quedã sensitiua ꝙ nõ ꝓpe sũt ꝫ locũ mo tiua pticipãt tñ q̃d de ꝫ locũ motiuo. qꝛ mouent mo tu dilatationis ⁊ constrictiõis sicut apparet in ostreis marinis. quedã aũt ab hoc oino deficiũt. ut est qꝺã genꝰ fũgorꝝ. qꝺã eni fũgi sũt qui credunt oino plante attñ exptũ est ꝙ sentiũt. qꝛ si uelocit accipiant ita ꝙ nõ sentiãt suã captionẽ faciliꝰ euellunt. si aũt pedetẽ tim euellant ita ꝙ psentiãt suã captionẽ difficiliꝰ se uellunt. talia g̃ sensitiua q̃si oino deficiũt a ſm locum motiuo. quedã aũt medio mõ se hñt sic ⁊ ſm locum motiua. quedã vidnet eẽ prudẽtia ꝓpter qꝺ videtur aliq̃d pticipare de ꝓditiõe itellectiuorꝝ. quedã autez sũt stolida oino ab hac pticipatiõe deficiẽtia. quedaz aũt medio mõ se hñt. ¶ Scõm aũt tertiã distictionẽ ut ſm hꝫe nobiliori mõ uel ignobiliori suas pfecti ones sic in quolibet tali gradu possũt eẽ multe ⁊ q̃si in numerabiles spẽs. qꝛ multe sunt spẽs plãtaruꝫ pticipãtes ꝓditiões aialiũ ⁊ multe ab hac pticipatiõe de ficientes ⁊ multe medio mõ se hñtes. sic ẽt ⁊ in aliꝭ generibꝰ ut in sensitiuo ⁊ ſm locũ motiuo. possumus distinguere tres gradus. videlꝫ supremũ. mediũ ⁊ ifi mũ. ⁊ in quolibet gradu erũt multe spẽs. Sicut ergo ista aiata excepto itellectiuo distinguunt ſm tria ge nera. ut ꝫ uegetatiuũ sensitiuũ ⁊ ſm locũ motiuũ. ⁊ in quolibet gñe est assignare tres gradus. ⁊ in quoli bet gradu sũt multe spẽs. sic ⁊ in ãgelis est distiguere tres hierarchias ⁊ in q̃libet hierarchia tres ordines. ⁊ in quolibet ordine sũt multe spẽs angelorꝝ. ⁊ sic̃ in istis rebus aiatis est assignare triplicẽ distinctionem. quarũ ꝓma est per hꝫe plures ⁊ pauciores potẽtias. ⁊ hoc facit magnã diuersitatẽ. Scõa distictio est pticipare supiora ⁊ deficẽ ⁊ medio mõ se hꝫe. uꝫ scõa di stinctio est ſm eq̃les potẽtias tenere supremũ gradũ mediũ ⁊ infimũ. Et tertia est per hꝫe mõ nobiliori ⁊ ignobiliori suas pfectiones. ita ꝙ ꝓma distictio diuidit aiata per gña remota. scõa per gña ꝓpinq̃. tertia per spẽs spãlissimas. sic ⁊ in ipis angelis vna distictio est per hꝫe plures ⁊ pauciores spẽs. alia ſm equales spẽs tenere supiores uel iferiorẽ uel mediũ gradũ. ⁊ tertia ſm quẽcũq; gradũ pticipare nobiliori mõ uel minus nobili suas pfectiões. utrũ aũt ꝓma distinctio faciat hierarchiã. scõa ordines. ⁊ tertia spẽs angelo rũ in eodẽ ordine nõ possumus certitudinẽ hꝫe. attñ certũ est ꝙ ꝓma distinctio diuidit angelos per gene ra magis remota. scõa per genera magis propinqua. tertia per spẽs spãlissimas. vñ ⁊ in eodẽ ordine vnus angelus pfectiori mõ pticipãs pfectiões suas q̃ ali us ⁊ itelligẽ pfectiori mõ q̃ alius. vñ dionysiꝰ in eo dẽ ordine ponit aliquos eẽ supiores aliquos inferio res. In eodẽ eni ordine vnꝰ illuminat aliũ. vnꝰ eni se raphin clamat ad aliũ petẽs doceri ab alio. Cũ ergo doꝛ ꝙ si angeli supiores itelligũt per pauciores spẽs. ergo si semp fieret ãgelus supioꝝ semp itelligeret per pauciores spẽs. pꝫ ꝙ nõ quelibet supioritas minuit spẽs. Sed q̃n est tãta supioritas ꝙ collocat ipsum in alio gñe. Semp eni posset fieri nobilius uegetatiuuz sp nobiliꝰ nec ꝓpꝛ hoc hꝫet plres potẽtias q̃ aliꝺ ue getatiuũ. ꝫ hꝫet eas nobiliori mõ. sic ⁊ in ꝓposito se hꝫ ut ẽ diffusiꝰ declaratũ. ¶ Postq̃ soluim⁹ ad diffi cultates tã ex pte ulitatis spẽꝝ q̃ ex pte paucitatis. uolumus adducere rõnes ad ꝓpositũ ꝙ angeli supio res itelligãt per ulioreꝫ spẽs q̃ inferiores. Sciẽdum ergo ꝙ actoꝛ de cãis q̃si adducit ad hoc q̃tuoꝛ rões. Nã angelus est qꝺ mediũ iter deũ ⁊ ista coꝛpalia. po terit g̃ ꝓsiderari ãgelus uel ut cõpat ad deũ. uꝫ ut cõ parat ad ista sensibilia uel ut ꝓsideret ꝫ se. ⁊ hoc du plicit. qꝛ in se est quedã sba polẽs itellectuali lumie. ſm se ergo poterit ꝓsiderari ⁊ q̃tum ad sbaz quã hꝫ simplicẽ ⁊ q̃tũ ad lumẽ qõ hꝫ clarũ. ſm hoc ergo su munt q̃tuoꝛ rões ꝙ ãgeli supiores itelligãt per ulio res spẽs. Quarũ ꝓma sumet ex eo ꝙ supiores ãge li sũt a potẽtialitate ⁊ ab istis sensibilibus remotio res. Scõa ex eo ꝙ sũt deo ꝓpinq̃ores. Tertia ex eo ꝙ sũt in eẽntia simpliciores. Quarta ex eo ꝙ ſm lu mẽ sũt magis puri ⁊ magis clari. ꝓma sic pꝫ. Naꝫ ex potẽtialitate recipiẽtis ꝓcedit recipe res cõtracte ⁊ particlariẽ: ⁊ iõ mã ꝓpter nimiã potẽtialitatẽ quam hꝫ solũ hic ⁊ nũc ⁊ oino pticulariẽ recipit formas. sic ẽt ⁊ sensus qꝛ est virtus organica ⁊ oino particulata hic ⁊ nũc pticulariter recipit spẽs. intellectus aũt nr̃ possibilis qꝛ nõ est virtus organica ⁊ est a mã sepatꝰ recipit spẽs ulr. ergo ⁊ ipsi ãgeli qꝛ sũt magis a mã ⁊ ab ipsis sensibilibus sepati. adhuc magiꝭ recipiẽt spẽꝫ ulr. ⁊ qꝛ iter ipsos angelos est magna distãtia. qꝛ qꝺã sũt ualde superiores aliꝭ. opꝫ ꝙ illi habeãt spẽs ma

gis ulēs q̄ alij. sensus ergo cognoscit per spēs rerum particularū. Intellectus aūt q2 supio2 pfecte cognoscit per spēs spēz spālissimaz. q̄diu eni intellect⁹ nr̄ stat in specie gn̄is nō hz perfectā cognitionē de reb⁹ sed cognoscit res sub mō cōfuso. Sua aūt pfecta cognitio est per spēm spēi spālissime. z hec est ifima cognitio in gn̄e itellectualiū. videlz nō pfecte cognoscē res nisi per spēs spēz. Angeli aūt q2 magis sūt imāles. z plus hn̄t de itellectualitate iō credibile ē q̄ oēs cognoscāt per spēm gn̄is. Nā cū nullus angelus sit ifim⁹ in gn̄e itelligibiliū nulli cōpetet q̄ nō itelligat pfecte nisi per spēm spēi qō est ifimū itelligere. oēs g̃ itelligūt per spēm gn̄is. sed supiores nunq̄ magis a potētialitate sepati itelligūt p spēm gn̄is altioris: inferiores aūt per spēz gn̄is inferioris. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex eo q̄ supiores sūt deo ꝓpinq̄ores. De⁹ eni per vnā z eādē rē simplicissimā ut per eēntiā suā cognoscit fm oia. oēs eni idee in deo sūt vna z eadē res simplicissima. ipa. s. oīna eēntia. ab hi⁹ aūt ideis que sūt vna res simplicissima ut supr⁹ dixim⁹ causant spēs deriuate i mētib⁹ āgelorū. attn̄ q2 ut dicebat angeli multū deficiūt a simplicitate dei. nō pñt hi⁹ spēs in tāta vnitate z simplicitate recipe q̄ p vnū z idē re alr̄ oīa cognoscāt. sz cū supiores sint de ifozmes lz nō habeāt spēs ita vnitiue sic vnitiue sūt idee in deo. attn̄ q2 sūt deifozmiores z plus pticipāt de mō pfectionis diuine iō recipiūt spēs magis vnitiue z per ꝓ̄s hn̄t pauciores spēs q̄ iferiores: z si pauciores g̃ ul'iores. ¶ Tertia via sumit ex simplicitate eēntie ipsorū supiorū. nā oē qō recipit in aliquo recipit fm modū rei recipiētis. igit cū ipsa eēntia angelo2 supiorū sit ualde simplicio2 q̄ iferio2 ꝓ̄s ē q̄ mō magis simplici z magis vnitie recipiat qō fieri nō posset nisi p pauciores spēs itelligēt supio2 q̄ iferio2. z si per pauciores ut supza dixim⁹ ergo per ul'iores. ¶ Quarta z ultima via sumit ex parte ipsi⁹ lumis. nā angeli superiores hn̄t lumē clari⁹ z efficaci⁹ q̄ iferiores. āgeli eni supiores cōparant ad iferiores q̄si sicut hoies sūtiles ad hoies grossos. vn⁹ eni hō subtilis itelliget in vno uerbo qō nō poterit vn⁹ grossus itelligere in de eē. hoib⁹ eni grossis opz multū multiplicare uerba z mltas circūlocutiōes facere ut possint aliq̄d itelligē. Sic z angelus supio2 plus abūdās in lumine z in pspicuitate itellect⁹ itelliget i vno ꝓceptu z in vna spē q̄ nō potit itelligere āgelus inferio2 in multis conceptib⁹ z p mltas spēs. vñ z dionysi⁹ de āgelica hierarchia. ca. ultimo. ut supza dixim⁹. dic āgelos hie dētes q2 diuidūt ꝓcept⁹ z spēs. Sicut eniz nutrix masticat cibū z diuidit q2 nō posset integrū masticare puer. sic angeli supiores diuidūt suos ꝓcept⁹ z oñdūt iferioribus per mltos ꝓcept⁹ qō ipi itelligūt in vno ꝓcepto. Inferiores eni q2 nō possūt totū ꝓceptū supioruz sil' cape opz q̄ hi⁹ ꝓcept⁹ eis diuidat per plures partes hn̄t ergo supiores angeli ul'iores ꝓcept⁹ z itelligūt p spēs ul'iores. ¶ Aduertēdū tn̄ q̄ hec q̄tuo2 rōes ꝑz q̄s arguim⁹ supiores āgelos hie ul'iores spēs q̄ iferiores. videlz q2 hoc arguim⁹ p magis appzopinq̄re deo z p hie eēntiā magis simplicē z lumē magis clarū nō sūt accipiende tales rōnes fm qōcūq̄ magis. Nō eni quelibet maio2 claritas lumis. nec quelibet maio2 simplicitas eēntie. nec q̄libet maio2 ꝓpinq̄tas deo ul'lōgiq̄tas a sēsu facit āgelū hie ul'iores spēs. sz q̄n nobilit est tāta maioritas q̄ collocat angelum nobiliter in excellētiori gradu.

Ad primū dōz q̄ solo pz per iā dicta q̄ nō q̄libet supioritas facit āgelū itelligē per pauciores spēs. Nā ut dicebat sicut in genere aia tozz vnū aiatū hz plures potētias q̄ aliud. z dato q̄ de⁹ semp faceret nouū aiatū semp nouū aiatū nunq̄ tn̄ eēt deuenire ad aliqō aiatū qō nō hīet pfres potētias aiales. sicut in gn̄e āgelozz. vn⁹ āgelus itelligit p plures spēs q̄ ali⁹. dato tn̄ q̄ de⁹ semp faceret nouuz āgelū. nunq̄ tn̄ eēt deuenire ad aliquē āgelū qui nō i telligeret per plures spēs. ¶ Ad 2m dicēdū: q̄ gen⁹ nō est fozma vna fm eē. tn̄ ut patuit in soluēdo gen⁹ pōt eē fozma vna fz repsentationē. q2 vna spēs in angelo pōt repsentare oia que sūt eiusdē gn̄is. ¶ Ad 3m dicēdū: q̄ ut dixim⁹ in soluēdo nō est idē modus fozmaz ul'ium māliū z abstractorū. q2 fozme māles q̄to ul'iores tāto ipfectiores. abstracte aūt ecōuerso z q2 spēs in mētib⁹ āgelozz sequunt modū fozmaruz abstractarū ideo q̄to ul'iores tāto pfectiores z magis pfectā cognitionē faciūt. angelus g̃ q̄to supio2 z q̄to per ul'iores spēs cognoscit tāto pfecti⁹ z magis distincte z magis clare cognoscit. ¶ Ad fozmā autē arguēdi quō possit per spēm aialis cognosci distincte hō in sequēti qōne patebit. ubi oñdet quō āgelus p spēs ul'es possit hie distictā cognitionē de pticularibus. ¶ Ad 4m dōz: q̄ id qō itelligit āgelus supio2 per vnā spēm itelligūt āgeli iferiores per plures spēs utputa q̄ āgelus supio2 itelligat per spēm aialis simplicit. angelus inferio2 per spēm aialis uolatilis. ali⁹ angelus iferio2 per spēz aialis aq̄tici. hec eni z plura itelliget angelus supio2 per vnā spēm. ut per spēz aialis q̄ itelligāt duo āgeli iferiores per plures spēs ut per spēm aialis uolatilis. z per spēm aialis aq̄tici. q2 plra ꝓtinent sub aiali solū q̄ sub uolatili z aq̄tico sil'. ¶ Et q2 arguit q2 tūc āgelus supio2 cognoscēt plura ut plura. dici dz q̄ duo āgeli iferiores per duas spēs cognoscūt plura ut plura. sz hoc est p plures cōuersiones. q2 nō est eadē ꝓuersio per quā ꝓuertit se hic angelus sup hāc spēm z ille ali⁹ sup aliā spēz. sic z angelus supio2 pōt cognoscē per vnā spēm plura ut plura per plures ꝓuersiōes. ut ꝓuertēdo se sup spēm aialis ut repñtat uolatile q̄ cognoscet uolatilia z que cōpetūt uolatilib⁹ ut sūt uolatilia. z ꝓuertēdo se sup eadē spēm ut repñtat aq̄tica cognoscet aq̄tica z que cōpetūt aq̄ticis ut aq̄tica z sic per vnā spēm per plures tn̄ ꝓuersiōes. nō est icōueniēs q̄ cognoscat plura ut plura. ¶ Ad 5m dōm: q̄ ꝓtinē aliq̄ fozmal'r pōt ꝓtingere dupl'r uel real'r z fm eē. z sic in solo deo reseruant pfectiones oiuz genez. solus eni de⁹ pōt sine adminiculo alteri⁹ agē actiōes oium rerū: ut pōt calefacē sine igne z ifrigidare sine adminiclo alicui⁹ corpis frigidi. sed itētional'r z fm repñtationē nō est icōueniens q̄ in alīs a deo. utputa in āgelis habeāt res eē fozmalit̄ put spēs q̄s hn̄t angeli apō se res fozmal'r z actual'r repñtant. ¶ Ad 6m dōm: q̄ ordo est vnifozmis multitudo spūum. q2 dcūq̄ āgeli sūt in aliq̄ vno ordine. opz q̄ habeāt aliquā vnifozmitatē. uel possumus dicē q̄ licet in oīb⁹ āgelis sit ordo nō tn̄ in oīb⁹ est idē ordo nec oēs sūt vn⁹ z eiusdē ordis: iō qui sūt in supiori ordine hn̄t magnā diffozmitatē ab hīs qui sūt in iferiori z pñt itellig ē per pauciores z per ul'iores spēs q̄ illi. ¶ Ad 7m dōz: q̄ iferiora se hn̄t per ifozmationē ad supiora z spāliora sūt pfectiora q̄ coiora fm eē q̄ hn̄t in mā. vñ viuere se hz per ifozmationē ad eē z est pfecti⁹ q̄ eē. itelligim⁹ eni q̄ eē ꝑus recipiat in mā z sit pfectio māe. z postea in mā hīte eē itelligim⁹ q̄ recipiat viuere ita q̄ viuere se hēbit ut pfectio respectu ipsi⁹ eē. q2 sp receptiuū se hz sic mā z sic pfectibile. ipm aūt receptū se hz sicut fozma z sic

perfectio. viuere ergo qō recipiť in mā iaz habēte eē se habebit sicut forma z sicut pfectio respectu māe z etiā respectu ipsius eē. attn opz talia solū ſm moduz intelligēdi ueritatē hīe q viuere z eē in eodē nō diſferūt realr: sz solū ſm modū itelligēdi. viuere eni in viuētib⁹ est ipm eē ut vult phs in libro de aia. Sic g est in formis mālib⁹ sz in abstractis ut pluries dixim⁹ est ecouerso. nā si eē z viuere hīent eē sepatū ut posuerūt platonici eē eēt multo pfectius q viuere. z qz ut dixim⁹ spēs in mētib⁹ angelor̄ tenēt modū formar̄ abstractar̄ z nō mālīū iō angeli cognoscētes per formas uliores hñt cognitionē pfectiorē nō ipfectiorē.

¶ Ad 8m dō: q spēs i mētib⁹ āgelor̄ superior̄ si simpliciores i se sz sūt mltiplices ſz repñtationē. qz qto aliqd ē in se simplici⁹ tāto ē plrīū repñtatiuū. iō dī sap. 7. q spēs itelligētie scūs est mltiplex z vnit⁹. vnit⁹ in eēntia mltiplr i effectib⁹. qto eni spēs ē i se simplicior tāto ē actualior z fōzalior z plrīū repñtatia: imo ipa diuina eēntia que est oio simplimā ē ifinitor̄ repñtatia.

n Ono querit. Utr̄ itellect⁹ āgelic⁹ itelligat singularia. z vī q nō. naz qō est ppiqui⁹ sensibilib⁹ z reb⁹ mālib⁹ vī q magis possit ſm se cognoscere hec pticlaria sensibilia. sz itellect⁹ nr̄ est ꝓpinqor̄ istis pticlarib⁹ sensibilib⁹ q̄ itellect⁹ angelic⁹. z tn ſm se itellect⁹ nr̄ nō pōt hec pticularia sēsibilia cognoscē nisi puertat se ad fātasmata g mltomin⁹ itellect⁹ āgelic⁹ ſm se nō potit pticlaria cognoscē. cū g in āgelo nō sint fātasmata oia ꝓuabit āgelus cognitiōe singlariū. ¶ Ꝑ. pticlaria uariant z icipiūt eē que ꝑus nō fuerūt. Si g āgelus cognoscit pticlaria mltor̄ pticlariū icipiet hīe de nouo cognitionē quā pri⁹ nō hēbat. g mutat. sz nō est dōm q sit mutat⁹ in eē. est g mutat⁹ ſz cognitionē. g mutatio rerū fac̄ mutationē in cognitionē āgeli. quo posito seq̄ret q āgel⁹ accipiat cognitionē a reb⁹ qō supza negauim⁹. ¶ Ꝑ. cōmēdat anax. in tertio de aīa q posuit itellectū simplicē z imālē ut cognoscēt despectū. i. ut cognoscēt mālia. g sic itellect⁹ est imālis z sicut est in actu sic z que sunt in potentia. ergo nullus intellect⁹ cognoscet potētiā puram nisi sit actus purus. Solus ergo de⁹ q̄ nec hz māz nec aliqd māle cognoscet ipaz pōz purā. āgelus g nō cognoscit māz z per ꝓñs nō cognoscit pticularia q̄ hñt mām ptē sui. ¶ Ꝑ. nō pōt coicari creature q ꝓducit potētiā purā. qz nlla creatura pōt ꝓducē mām. nec pōt ei coicari q hoc faciat qz tūc posset coicari creature q crearet. si g nō pōt coicari creature q ꝓducat pōm purā. g nec q repñtet. nihil g est in āgelo qō possit repñtare ipsā māz. angelus g nō potit hīe cognitionē de mā z per ꝓñs ut dicebat nō cognoscet pticlaria que sunt mālia z que hñt mām ptē sui. ¶ Ꝑ. si itelligētie itelligūt pticularia uel hoc erit p spēs pticlares uel p ulēs. nō p particulares qz tūc sequeret triplr icōueniēs. q̄rum pmū est q āgeli hīent quodāmō spēs ifinitas cū pticlaria sint pō ifinita. Scōz icōueniēs eēt q p tales spēs pticlares nō cognoscerēt pticlaria. nā pticlaria uariant. Spēs aūt ille sp maneret eodē mō pticlaria g uariabilia nō posset sufficienť cognosci per tales spēs. Tertiū icōueniēs eēt q vn⁹ āgelus nō cognoscēt. g āgelus pticlaria per spēs ulēs. sz spēs ulēs abstracte a loco z tpe. talia g nō magis repñtāt pñtia q̄ futura. Si g p spēs ulēs cognosceret āgelus ꝓñs eēt q hīet cognitionē futuror̄ qō est icōueniēs. ¶ Ꝑ. si spēs ulēs cognoscēt āgelis pticlaria sequeret oppositū in abiecto. videlz q differēs ut differēs assilaret. nā ulē ut ulē dicit qd idēterminatū. pticulare ut pticlare dicit qd determinatū. Si ergo per ulē cognoscereť pticulare. cum ois cognitio fiat per assilationē idēterminatū eēt silitudo detmiari. oppositū oppositi qō ē icōueniēs. ¶ Ꝑ. sicut res se hz ad eē z ad cognosci. q g nō est distincta rō eēndi nō erit distincta rō cognoscēdi. sed vna forma nō pōt eē distincta rō eēndi plura. g nec vna spēs poterit eē rō cognoscēdi plura. per spēz g ulem nō cognoscet pticlaria qz tūc vna spēs eēt distincta rō cognoscēdi plura. ¶ Ꝑ. dato q per spēz vnā ipsi⁹ gñis posset angelus cognoscē plures spēs nunq̄ tn ut vī p vnaz spēm siue illa spēs sit gñis siue spēi potit cognoscere plura idiuidua. nā spēs ieqlit ꝓtinent in gñe z ꝓpter hāc ineqlitatē pñt diuersimode repñtari p spēz gñis. sed idiuidua ubiq ꝓtinent eqlit. nā cū sit uera vniuocatio in spē spālissima. opz idiuidua eqliter ꝓtineri in spē. sic ēt opz q idiuidua eiusdē spēi eqlit ꝓtineant in gñe qz mediāte spē in q̄ idiuidua ꝓtinent eqlit sūt idiuidua ꝓtēta in gñe. nllo g mō per vnā spēm poterūt plura idiuidua eiusdē spēi repñtari distincte. nō g āgelus poterit cognoscē distinctionē sor. a platōe z p ꝑñs nō hēbit notitiā pticlariū boiuz. ¶ Ꝑ. chrisō⁹ ome⁹. 6. sup Math⁹. vult q vn⁹ āgelus nō cognoscit aliū angelū nisi ille ali⁹ uelit. g p spēs q̄s hñt angeli apud se nō cognoscūt sufficienť pticlaria. ¶ Ꝑ. si āgelus per spēz quā hz apud se posset cognoscē pticlaria cū pticlaria possint eē ifinita. posset vna spēs repñtare ifinita. sz cuilibet repñtatiōi create pōt fieri vna virt⁹ cognitiua creata eqlis. Si g vna spēs creata posset repsētare ifinita posset eē aliq̄ virt⁹ cognitiua creata que actu cognoscēt ifinita qō est icōueniēs. ¶ Ꝑ. si idez repñtaret albū z nigrū q̄tū repñtaret albū tāto retraheret a repñtādo nigrū. idē g nō pōt sufficienť z distincte repñtare ꝯria z p ꝑñs nec diuersa pticularia. In ꝯriū ē qō habet thobie. 12. q āgelus dixit thobie qñ orabas cū lachrymis z sepeliebas mortuos. z postea sequit in lra. ego obtuli oronē tuā dño. qō nō potuisset angelus facere nisi habuisset cognitionē rerū pticulariū. per mlta ēt loca scripture sacre possem⁹ ꝓbare āgelos hīe cognitionē rer̄ pticlariū. ¶ Ꝑ. sic se hz uolūtas ad nobilia. itellect⁹ ad itelligibilia. sed uolūtas angelica est de singularib⁹. qz gaudiū est angelis sup vno peccatore peni. agēte. ergo z intellect⁹ angelicus erit circa singularia z cognoscet singularia.

Rñdeo dicendū q in hac qōne sic ꝓcedemus. qz primo dabim⁹ modū quō angelus cognoscit singularia. Scōo adducem⁹ rōnes ad ꝓpositū oñdētes modū assignatū uerū eē z q āgelus illo mō cognoscit singularia. Tertio ad maiorē declarationē ꝓpositi dicem⁹ quedā per que declarabit nobis tot⁹ modus itelligēdi āgelic⁹. ¶ Ꝓpt̄ pmū sciēdū q modus itelligēdi āgelic⁹ est cognoscē res ſz q sūt in seipsis. z ide est forte q cognitionē quā hñt āgeli p spēs sibi iditas dixerūt scti eē cognitionē rer̄ in ꝓpria gñe qz spēs in mētib⁹ āgelor̄ repñtāt res ſz q sūt in seipsas. z qz nā gñis nō hz eē actuale sine suis spēb⁹. nec nā spēi hz eē actuale sine suis idiuiduis. nec idiuiduū hz eē actuale sine ꝓprijs accñtib⁹ que sūt in eo. tō dato q āgelus cognoscēt p spēz aliquā alicui⁹ gñis p illā eādē spēm p quā cogñscit nām alicui⁹ gñis. qz nō cogñscit hi⁹ nāz p spēz gñis quā hz apō se. nisi ꝓut talis nā existit in ipis reb⁹. cū dcm sit nāz gñis nō posse existere actualiter sine ipsis spēbus. per illā spēm repsentatiuā generis cognoscet omnes species in quibus existit actualiter tale genus. sic etiā cognoscēdo spēs cognoscet etiā indiuidua. cum dictū sit nām spēi actualr nō existere sine pticularibus. cognoscēdo aūt

indiuidua cognoscet earū ꝓprias actiones ⁊ accūtia ipsoꝝ qb⁹ talia idiuidua sunt ꝓiūcta.utrū aūt vno intuitu ⁊ vna cōuersione possit angelus oia ista cognoscere.in fine qōis patebit cū declarabim⁹ totum modū itelligēdi angelicū.dicem⁹ ergo ꝙ angelus aliqd itelligit ꝑmo ⁊ ꝑncipaliꝰ ut nām repūtatā per spēz alicuius qd itelligit ex ꝓnti:ut ea in qb⁹ hēt eē illa nā.per eam dē enim spēm sb̄ti itelligēdo sb̄m itelligit p̄dicatū uel itelligit accūtia que sunt in sb̄to:qz nō itelligit cōponēdo ⁊ diuidēdo:sed simplici ituitu.sz tū hoc nō erit eodē mō.nā per spēm sb̄ti nō pōt directe ⁊ ꝑncipaliꝰ repūtari accns qō est in sb̄to.ergo per spēm sb̄ti directe ⁊ ꝑncipaliꝰ itelliget ipm p̄dicatū.tū qz modus intelligēdi ei⁹ est ꝙ itelligat sb̄m fm ꝙ hēt eē in rerum nā.iō itelligēdo sb̄m intelligit oia que hñt eē in sb̄to qz sb̄m hēt tale exist̄e in rerū nā qō est ꝓiunctū oibus hȳs que sunt in ipso.sic ⁊ in ꝓposito intelligēdo nām gñis intelliget spēs in qb⁹ hēt eē illud gen⁹.⁊ itelligēdo spēs itelliget idiuidua in qb⁹ hñt eē ille spēs.dicemus eni ꝙ fm Dio⁹ ꝑmo capᷣo de di.no.intelligibilia nō cōprehēdunt a sensibilib⁹:⁊ ista sensibilia nō se adequāt itelligibilib⁹.Iz eniz forma gñis nō sit forma vna fm ꝙ hēt eē sensibile.attn qz angelus ꝓp sui simplicitatē hēt in se vnitiue:que ista sensibilia hñt sparsim ⁊ diuisiz.iō lz gen⁹ fz eē qō hēt sēsibile nō sit forma vna i āgelo.tn̄ pōt totū gen⁹ repūtari p vnā formā:ut puta siqs angelus per vnā spēm aialis cognoscat oia que ptinēt ad hoc gen⁹ qō est aial:si hoc genus qō est aial eēt tāte imālitatis ⁊ tāte simplicitatis quāte est ille angelus sic cognoscēs:tūc hoc gen⁹ aial nō diceret nisi vnā formā:⁊ illa vna forma eēt pfectioꝝ simplicit loquēdo q̄ sunt oēs spēs aialis sil supte.Si ergo aial hñs tale eē simplr diceret vnā formā:nō est icōueniēs si possit repūtari per vnā simplicē itelligibilē formam qz ergo angelus hēt lumē intellectuale magne efficacie ⁊ magne pspicuitatis.⁊ qz modus cognoscēdi angelicus est cognoscē res fm ꝙ hñt eē in seipsis quātū cūqz cognoscat per spēs ul̄es:utputa ꝙ cognoscat per spēs generū poterit per illas spēs cognoscē idiuidua:nō tanq̄ obm ꝑmū ⁊ ꝑncipale:sed tanq̄ ea in qb⁹ exist̄it nā obi:ut qz nām gñis nō existit sine spēb⁹ pp modū cognoscēdi ei⁹:⁊ pp efficaciā sui luminis cognoscē do gen⁹ cognoscit spēs:⁊ cognoscēdo spēs cognoscit idiuidua in qb⁹ hñt eē ille spēs. ¶ Uiso quō angelus cognoscit singularia:uolum⁹ adducē rōnes ad ꝓpositū ostēdētes hūc modū eē rōnabilē:⁊ ꝙ possit angelus hoc mō singularia cognoscē.pp qō sciēdū ꝙ angelus quātū ad pñs spectat pōt cōparari ad ānque.videlicet ad gradū qō tenet in gñe itelligibiliū ad suum modū itelligēdi ad modū repūtādi quem hñt spēs in ipso.ad ipsas spēs repūtātes ⁊ ad ipsa obta repūtata sed hic adducem⁹.5.rōnes ad ꝓpositū.q̄rum ꝑma sumit ex gradu ⁊ ex ordine quē hēt angelus in gñe itelligibiliū.scōa ex mō suo itelligēdi.tertia ex mō repūtādi qō hñt spēs exīstes in ipso.q̄rta ex ipsis spēbus repūtātib⁹.q̄nta pp ipsa obta repūtata. ¶ Propter ꝑm sciēdū ꝙ gd̄us est ordo alicui⁹ rei i aliq̄ gñe sumit ex actualitate ⁊ pōlitate. ꝑᵃ eni distinctio cuiuslibet entis ē fz actū ⁊ potētiā.2ª distinctio est ipt̄ potētie:qz est quedā poª abȳciēs actū:⁊ est q̄dā poª ꝓiūcta actui.fz hoc ꝙ accipiēdo gen⁹ large fz ꝙ dicimus ꝙ de⁹ est ꝑm ens i gñe entiū ⁊ ꝙ ē dd ꝑm i gñe itelligibiliū.dicem⁹ ꝙ i ipso gñe itelligibiliū de⁹ est sic act⁹ tm̄. Intellus aūt nr̄ i sui ꝑmordio ē sic tabula rasa ⁊ sic abȳciēs actuz. Intellus aūt angelic⁹ qz itelligit p spēs ꝓcreatas.⁊ qz creat⁹ ē pur⁹ ⁊ plen⁹ spēb⁹.i.q̄ poª ꝓiūcta actui.fz hoc de⁹ itelligēdo aliquā nāz itellit eā i qb⁹ existit ⁊ in qb⁹ pōt existē illa nā:qz pp sui actualitatē oia offerūt suo itellui tanq̄ exntia ⁊ tanq̄ pntia.iō dī ad Rom̄.4.ꝙ uocat ea que nō sūt tanq̄ ea que sūt.⁊ Aug⁹.15.de trī. ca⁹.13.dicit ꝙ nō alr sciuit de⁹ creata q̄ creāda.angelus aūt intelligēs aliquā nāz itellit suppositā in qb⁹ hēt eē illa nā sz nō itellit oia ea in qb⁹ pōt eē talis nā.itellect⁹ aūt nr̄ intelligēdo aliquā nāz nullū ex hoc ꝙ cogscit suppositū in quo hēt eē talis nā. Sz si vult cogscē suppositū ⁊ pticlare opz ꝙ ꝓuertat se ad fātasmata illi⁹ pticularis.nā g̃ se hēt sic act⁹ ⁊ sic forma.pticlaria ät suppositā se hñt sic ea quoꝝ ē pfectio talis forma. Dicerem⁹ g̃ ꝙ sic itell⁹ nr̄ de sui nā ē potētia abȳciēs actū.ita su⁹ modus itelligēdi nālis est cogscere nāz ⁊ actū nō ut ꝓiūctū eis in qb⁹ hz eē talis nā ⁊ talis act⁹ iō itell⁹ nr̄ ut dixim⁹ itelligēdo nāz spēi nō itellit suppositā.imo nihil pp hoc scit de suppositis in qb⁹ hz eē illa nā.q̄tūcūqz eni sciam⁹ nāz rose uel pp hoc scimus de suppositis rose utrū sint uel non sint nisi sensui nr̄o offerant illa suppositā. Intellus vo angelic⁹ qz est potētia pfecta p actū:⁊ qz nascit ꝓiūct⁹ suis spēb⁹ ⁊ suis pfectionib⁹ dignū est ꝙ ex hoc aliqd sortiat:⁊ dignum est ꝙ spēs ille maiorē hēant efficaciā in repūtando q̄ spēs in itellu nr̄o.spēs eni in itellu nr̄o repūtāt nāz fz se nō fm eē qō hēt in suppositis.sed spēs in itellu angelico repūtat nām fm eē qō hēt in suis suppositis. iō p illā cādē spēm per quā angelus itellit nām itellit suppositā in qb⁹ hēt eē illa nā. Imaginabimur eniz ꝙ potētia ⁊ act⁹ fm eē ⁊ repūtatiōnē hñt modū oppositū.nā q̄tū ad eē in vno ⁊ eodē potētia ꝑexistat actui suppositū ꝑexistit nāe mā ꝑexistit forme.qz fz Aug⁹ origine iforme p̄cedit formatū. ꝑus enim itellr ꝙ sit mā ⁊ ꝙ sit qd iforme ⁊ postea ꝙ in ea recipiat forma ⁊ ꝙ formet.vñ Aug⁹.12.ꝓfes.ca⁹.19.ait ꝙ ꝑus hēt eē aliqd iforme:deide format qō nō ē itelligēdū de tpe sz origine ut inuit Aug⁹ eo.li⁰.ca⁹.28.sic ēt potētia p̄ existit ut in ea possit recipi act⁹:⁊ suppositum ꝑexistit nāe.nam agēs ꝓducit suppositū ⁊ dat esse suppposito: ⁊ ꝓducēdo suppositū ꝓducit naturā in suppposito sed in repūsentādo est econuerso.qz ꝑus repūsentat actus ⁊ ex actu dat intelligi potētia.nam potētia nō est cognoscibilis nisi per cōparationē ad actuz.⁊ mā nisi per cōparationē ad formā.sic ēt ⁊ nā ꝑus repūtat q̄ suppo⁹.vñ ⁊ phs in.8.meta.mouet qōnē qd significet nomē utrūqz nāz ul̄ suppo⁹.⁊ soluit ꝙ significat utrūqz sed nō eodē mō.ubi cōmētator ait ꝙ nomē ꝑus significat formā uel nāz ⁊ postea suppo⁹.⁊ qz nomē eo mō sigt q̄ fit repūtatio ⁊ cognitio rerū q̄ spēs i itellu ꝑus repūtēt nāz rerū. Si aūt repūtāt suppo⁹ hoc ē ex ꝓnti. Si g̃ itell⁹ nr̄ nālit nascit tanq̄ potētia abȳciēs actū ꝑfs ē ꝙ su⁹ modus itelligēdi nālis sit ut sic pficiat p actū ⁊ sic ducat in cognitionē alicui⁹ act⁹: ꝙ nō pp hoc cognoscat ea in qb⁹ hēt eē ille act⁹.sic g̃ per spēm quā hēt apud se cognoscet nāz aliquā ꝙ non ꝓpter hoc cognoscet suppositā in quibus habet eē illa natura. Sicut enim in essendo intellectus noster fuit potētia nuda nō coniūcta actui iam perfect⁹ per speciem habebit fm repsentationem modum cōtrarium:qz repsentabit ⁊ offeret ei actus non coniunctus eis in quibus habet esse ille actus.nostre eniz cognitioni intellectuali offert se natura nō cōiuncta suppositis in quibus habet esse illa natura.ideo vniuersale qō intelligimus est vnū ꝓeter multa:qz intelligimus naturā ꝑter suppositā.intellect⁹ eniz nr̄ qz nascit tanq̄ potētia abȳciēs actū:⁊ qz nascit nō informatus specie cū postea acquirit spēm:species illa est debilis

adhesionis cū intellu. ⁊ iō solū ducit in cognitionem eī qō directe ꝓncipalr repñtat per spēz ⁊ hec est ipa ḋdditas siue ipsa nā uel ipsa forma. nō aūt ducit in cognitionē eoꝝ que repñtant ex ꝓñti: hī sūt ea in ḋbus hēt eē illa nā: ⁊ iō sic per spēm itelligibilē cognoscit nām ꝙ nihil scit de suppositis. imo oīno ignorat utrū illa supposita sint uel nō sint i ḋb⁹ hēt eē talis nā sicut posuim⁹ exēplū de rosa. per spēm eni rose sic itelligimus nām ei⁹ ꝙ ex hoc nihil scim⁹ utrū hēant eē suppositā in ḋb⁹ hēt eē nā rose. sed itell's angelic⁹ nascit sicut potētia ꝓiūcta actui qz nascit informatus spēb⁹. iō spēs ille sūt fortis adhesionis ⁊ magne repñtatiōis ut nō solū repñtāt nām: sed ēt repñtāt supposita in ḋbus hēt eē illa nā. hoc ergo mō angelus cognoscit pticularia: qz per spēm quā hēt apud se sic pfecte cognoscit nām ꝙ cognoscit supposita ⁊ pticularia in ḋb⁹ hēt eē illa nā. Resumam⁹ ergo illā rōnē totā: ⁊ dicam⁹ ꝙ loquēdo de gñe large in gñe itelligibiliū itell's nr̄ tenet ifimū gradū: qz nascit sicut potētia abjciēs actuz: pp qō est debilis ꝑditionis cū suo actu ⁊ debilr ꝓiungit itell's nr̄ cū sua spe. itellus aūt angelic⁹ qz nascit sicut potētia ꝓiūcta actui. ⁊ qz nascit plen⁹ formis ⁊ informat spēb⁹ iō fortiter ꝓiūgit suo actui ⁊ sue pfectioni. ⁊ spēs itelligibiles in mēte angeli sūt magne adhesionis cū suo itellu. iō intell's angelic⁹ tenet medium gradū in gñe itelligibiliū. Sz de⁹ qui est ipse actus ⁊ cui sua eēntia oia repñtat que eēntia est oīno idez qō ipse: iō ipse tenet sūmū gradū in gñe itelligibiliū: ⁊ iō oia nuda ⁊ apta sunt oculis suis ⁊ ei oia clare ⁊ plene repñtant. spēs ḡ itelligibilis in itellu nr̄o pp debilem adhesionē cū ipso itellu sic debilr repñtat nām alicui⁹ rei ut nō certificet nos de suppositis illi⁹ nāe utrū sint spēs uel nō sint in itellu angelico pp formationē ⁊ adhesionē. forti⁹ repñtat nām: ut nō solū ducet in cognitionē nāe: sed ducat in cognitionē eoꝝ in ḋb⁹ hēt esse illa nā. iō ex cognitione nāe certificat angelus utrum sint ⁊ qliter sit ⁊ qliter se hēant supposita in ḋb⁹ hēt esse talis nā: nō tn̄ spēs in mēte angeli est tāte efficacie ꝙ ducat in cognitionē suppositoꝝ in ḋb⁹ pōt esse illa nā. sic ergo cognoscit supposita actu exñtia in aliq nā ꝙ nō cognoscit oia possibilia eē in illa nā. deus autez ipse qui est ipsa sua eēntia per quā sibi oia repñtant ꝑpter sūmā idētitatē quā hēt ad suā eēntiā repñtant ei nāe rerū ⁊ cognoscit eas oi mō quo cognoscibiles sūt pp qō nō solū cognoscet nās rerū fm se ⁊ nō soluz cognoscit supposita in ḋb⁹ actu exīstit talis nā. sed ēt cogñscit supposita que erūt sub tali nā ⁊ que pñt eē sb̄ hī⁹ nā: pp qō ita uocat ea que nō sūt ita nouit fienda sicut ⁊ facta qō soli⁹ ei⁹ est ꝑpriū. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex mō itelligēdi. nā modus itelligēdi nr̄ est per abstractionem. Si ḡ vnumqōqz agit fm ꝙ est actu ⁊ vnaqueqz forma est rō agēdi fm ꝙ hēt rōnē act⁹. species in itellu nr̄o qz est abstracta a fantasmatib⁹ ⁊ ab hijs que repñtāt res pticularit iō ducet in cognitionē nāe abstracte a pticularib⁹ ⁊ erit rō itelligēdi nām ut est ꝑter multa ⁊ ut est separata ab eē qō hēt in sua multitudine ⁊ in suis pticularib⁹. iō ut diximus per talem spēz nihil certificamur de eē pticulariū. sz spēs in mēte angelica ut coiter ponit derivate sūt ab ideis dīnis que totā rē ꝓducūt in eē. ⁊ iō tales spēs hñt repñtare nām fm ꝙ hēt eē in suppositis ⁊ fm ꝙ est cōiūcta suo eē. pp qō angelus per spēm itelligibilē cognoscēs aliquā nām certificat ⁊ de suppositis in ḋb⁹ hēt eē illa nā. Si ḡ angelus itelligeret per abstractionē ⁊ ꝙ spēs in mēte angeli repñtarēt nāz abstractā ⁊ separatā a suppositis forte ipole eēt saluare quō cognosceret pticularia nisi forte ponerem⁹ in eo fantasmata ad que se ꝙuertēdo sciret ipsa pticularia. Sed cū ab ideis diuinis ꝓducte sūt res in eē. spēs in mēte angelica ab illis ideis derivate hñt repñtare nās rerū ut sunt in ꝓprio gñe: ⁊ ut sūt ꝓducte in eē. nō sūt aūt ꝓducte in eē nisi ut sūt in suppositis. Nā si alit dicerem⁹ icideremus i errorē platonis dicētis ḋdditates ⁊ eēntias rerū hīe per se eē absq; pticularib⁹ suppositis. Nos aūt oia ponim⁹ eē in ipsis ꝑmis subjs siue in ipsis idiuiduis: ⁊ quātū ad actualē exñtiā dicim⁹ ꝙ destructis ꝑmis impossibile est aliqō eoꝝ remanē. ḡre si ergo spēs in mēte angeli repñtat nām ut est ꝓducta in esse nisi in suis suppositis ⁊ in suis pticularib⁹ ꝓñs est ꝙ hī⁹ spēs sic sit rō cogñscēdi nām ꝙ ēt sit rō cognoscēdi pticularia in ḋb⁹ hēt eē talis nā. Dicem⁹ ergo ꝙ vnūqōqz agens agit fm exigētiā sue forme: ⁊ vnūqōqz cognoscens cognoscit alia a se fm ꝙ hēt in se aliqd qō est repñtatiuū alioꝝ. ꝓput ergo cognoscēs magis vnit ipsi repñtatiuo ⁊ ipsi actui ⁊ pfectioni: sic plus hz de cognitiōe. itellus ergo nr̄ debiliter ꝓiūgit sue pfectioni qz est potētia abiciēs actū. āgelus aūt ꝓiūgit forti⁹ qz est potētia ꝓiūcta actui. fuit eni creat⁹ itellus angelic⁹ spēbus plenus. de⁹ aūt ꝓiūgit ꝑfectissime qz est ipsa ꝑfectio: ⁊ est ipsa sua eēntia oium repñtatiua. Sz ꝓstat ꝙ debilr cognoscē ipsaz nām ⁊ ipsaz ḋdditatē que ꝑmo offert itellui ⁊ ꝑmo repñtant per spēz. forti⁹ aūt cogñscē est cognoscē ipsa supposita in ḋb⁹ actu hēt eē ipsa nā que nō ꝑmo ⁊ ꝑncipalr sed ex ꝓñti se offert itellui. ꝓput sūt cōiūcta ipsi nāe. ꝑfectissime aūt cognoscē est cogñscere supposita nō solū in ḋb⁹ est actu sed in ḋb⁹ pōt ipsa nā: qz talia ualde a remotis hñt ordinē ad nāz. ꝑmo mō cognoscit intellus nr̄. scōo mō cognoscit angelus. ⁊ tertio mō de⁹. qō quō sit pōt eē per hīta manifestū.

¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex mō repñtādi. dicemus eni ꝙ triplex est modus repñtādi nām. quorum vn⁹ est ualde impfect⁹: alius sūme pfect⁹. ⁊ tertius medius. ⁊ hec rō multū est. ꝓxima rōni ꝑme. modus aūt ualde impfect⁹ repñtādi nām est si repñtet solū i pō: uel si repñtet solū ut nō hēat actuale eē ⁊ ut nō habeat actuale exīstē ⁊ sic repñtat nām spēs in itellu nr̄o. iō dictū est in. z. de aīa. ꝙ ḋcḋ est: est obm itellus. nā spēs itelligibilis in intellu nr̄o solū ducit in cognitionē ḋdditatis ꝑz se: nō aūt fm ꝙ actualr exīstit in suis suppositis. talis ergo cognitio est ualde impfecta. qz pfectius cognoscit ut est aliqd fm se ⁊ ut actualr exīstit in suppositis: ꝙ ut est aliqd in se tm̄. modus aūt oi no pfectissim⁹ est cognoscē nām oi mō quo cognoscibilis est: ut si cognoscat nō solū ut cōsiderat ꝑz se: sz ut actualr exīstit in suppositis ⁊ ut pōt exīstē in eis. ⁊ hic est modus cognitiōis diuine qui cognoscit nām ⁊ cognoscit supposita actualr exñtia in illa nā ⁊ cognoscit oia supposita possibilia eē sub tali nā. angelus ergo qz tenet mediū gradū iter itell'm diuinū ⁊ nr̄m. qz intelligēdo nām itelligit supposita que actu sunt sub illa nā. nō aūt possibilia eē. iō itellectui suo pōt aliqd accrescere ex ꝓgressu oiuz rerū in eē: multa enim inotescūt angelis que añ erāt eis ignota. ex hoc aūt appet ꝙ aliter cognoscit angelus nām aliter supposita in ḋb⁹ hēt eē illa nā. nā nām cognoscit inquātū est per se obm cognitiōis ei⁹. supposita aūt cogñscit⁹ ex pfecta cognitiōe nāe. nā ḋ pfecte cogñscit nāz cogñscit ⁊ supposita i ḋb⁹ hēt eē illa nā. nō eni pfecte cogñscit aliqd nisi cogñscant oia que actu ꝓiūcta sūt illi. nām ḡ cognoscit angelus tanq; obm. supposita vo tanq; ꝓiūcta obo. sic ēt ⁊ accidētia ⁊ ꝑtates cognoscit. nā nā nō solū est ꝓiūcta suppositis: sed etiaz est ꝓiūcta suis ꝑtatibus ⁊ accñtibus

cū qb⁹ hēt eē i suppositis. ¶ Quarta via ad hoc idē sumit ex spē repñtāte. nā in itell'u nr̄o spēs se hñt qua si quedā diuisa nō q̄si p̄iūcta. Sic eni imaginat̄ pbs i 3. de aia. q̄ sic se hñt spēs in itell'u nr̄o sicut se hēbant ptes rerū apud Empedo. tpe litis. posuit eni Empe. q̄ a p̄n⁹ tpe litis erāt ptes rerū diſe ut erat caput sine ceruice: ceruix sine hueris: z sic mēbra diſa erāt cuiuſ libet aialis: z nō solū erāt mēbra aialis diſa: sz ēt erāt rami arboz̄ diſi. supuenit amicitia z cōiūxit ea adiui cē z aliq̄ p̄iūxit recte aliq̄ nō recte. p̄iūxit eni aliq̄n caput hois cū ceruice leonis z mēbra vn⁹ aialis cū mēbris alt̄⁹. sic ēt i arboribꝰ fec̄ oliuigenas p̄iūgēdo ramū oliue cū ramo vitis: uel ramos vn⁹ arboris cū ramis alt̄⁹. z aliq̄n magis p̄aue p̄iūxit. q2 p̄iūxit ramos arboz̄ cū mēbris aialiū. aliq̄n aūt p̄iūxit recte: q2 p̄iūxit ꝓ ramos oliue ul' cuiuscūq3 alt̄⁹ arboris ꝓ truco: z i aialibꝰ ēt aliq̄n p̄iūxit recte q2 p̄iūxit ꝓa mēbra leonis uel alt̄⁹ aialis ꝓ corpi. capita ergo germanorū que erāt sine ceruice z erāt sepata a ceruice aliquādo p̄iūxit recte p̄iūgēdo ea ppr̄ys ceruicib⁹. aliq̄n nō recte p̄iūgēdo ea ceruicib⁹ alienis. dicebat ergo emp. q̄ qñ nā uel amicitia recte cōiūxit tūc illa sic p̄iūcta sē saluata. qñ nō recte p̄iūxit nō poterūt saluari. hoc eni exēplū qō est fantasticū q̄tū ad esse rerū est ualde ꝓpinquū quātū ad itelligē nr̄m. nā que sunt p̄iūcta ſm eē rerū z ſm nām in itellu nr̄o se hñt sicut sepata. lz g nā ſm eē sit cōiūcta suis suppositis: spēs tñ repñtans nām repñtat eā ut nō p̄iūctā. z lz ſbm sit p̄iūctū sue ꝓ p̄dicati z ecōuerso: spēs tñ repñtans ſbm repñtat ut nō p̄iūctū ꝓ etati. z spēs repñtās ꝓetatē repñtat eam ut nō p̄iūctā ꝓ ſbo. z qō dictū est de ꝓetate respectu ſbti itelligēdū est de alīs p̄dicatis. omnia eni repñtā tur ut diuisa. sed spēs repñtātes sic res diuisas intellect⁹ cōponit z diuidit ut cōponit hoc ſbm cū hac ꝓetate z hoc p̄dicatū cū hoc ſbto. z si cōponit recte sic̄ est in rerū nā: tūc est ꝓpō uera. si cōponit non recte ut q2 cōponit ꝓetatē nō cū ſbto ꝓ sed cū alio tūc est ꝓpō falsa. ꝓbus eni itelligit itell's aliq̄d utputa albū z intelligit qō albū est accns statim intelligit ipm eē i aliquo ſbto. postea querit ſbm ei⁹. z si iuenit ſbm in quo hēt eē albedo utputa cignū: z dicat cignū eē albū. q2 sic est in rerū nā faciet ppōnē uerā. q̄ si credat cozuū eē talē z cōponat albū cozuo faciet ppōnē falsam. q̄ si querat vñ accidit hoc itell'ui nr̄o q̄ sic repñtant ei res mō diuiſo. dicem⁹ hoc eē pp paucitatē luminis in tellectualis. nā q2 itell's nr̄ ualde hēt debile itellectuale lumē. iō ita per spēm alicui⁹ rei itelligit illā rem q̄ nō itell'it p̄iūcta illi rei. spēs g itelligibiles in itellectu nr̄o sūt p̄iūcte debili lumini. iō debiles sunt ad repñtādū. Sz si eēnt p̄iūcte lumini forti z claro eēnt ad repñtādū fortiores: tūc in repñtādo res aliqs repñtarēt que eēnt p̄iūcta reb⁹ illis. z q2 tale est lumē angelicū qō est forte z efficax: iō repntādo rē repñtat cōiūcta rei. angelus g itelligēdo p̄dicatū itelligit ea in qb⁹ est p̄dicatū illō. spēs g i itellu suo se hñt ut p̄iūctū: nō q̄ oēs spēs sint vna spēs: sed q2 nō opz cuz p̄iūgē nec cōponē spēm cū spē. spēs eni ille sūt talis nāe q̄ sil' repñtāt res z p̄iūcta reb⁹. itell's g nr̄ nisi cōponat spēm vn⁹ rei cū spē rei sibi p̄iūcte ita itelliget rē illā qō non itelligit rē aliā sibi p̄iūctā. sed spēs in mēte angeli in v̄tute claritatis luminis quō p̄fundit sic repñtat rem q̄ ēt facit cognoscē que sūt p̄iūcta rei. angelus ergo cog̃ scēdo nām cognoscet pticularia qb⁹ est p̄iūcta illa nā.

¶ 5ª rō sumit ex pte rei repñtate. nā nō possum⁹ itelligē aliquā rē p̄fectā nisi itelligam⁹ ea que sūt de rōne rei. iō dicim⁹ q̄ supiora sunt de itellu iferioz̄ q2 ptinēt ad rōnē eoz̄. si ergo possem⁹ ostēdere q̄ pticularia idiuidua ſm modū itelligēdi angelicū sunt de rōne nāe: ut sicut supiora ſm modū itelligēdi nr̄m sunt de rōne iferioz̄ sicut nullus dubitat q̄ itelligēdo iferiora z maxime si itelligam⁹ ea pfecte q̄ opz nos itelligē supiora. sic nullus dubitabit q̄ angelus itelligēdo nām itelliget z pticularia in qb⁹ hēt eē illa nā. ꝓpter qō sciēdū q̄ oīno est modus ꝓri⁹ in q̄dditatib⁹ reruz ut accipiunt ſm eē abſtractū z ut p̄sideranť ſm eē qō hñt in reb⁹. nā ſm eē abſtractū supiora sunt de rōne iferioz̄ nō ecōuerso. vñ gen⁹ actu itell'r in spē: sz spēs sūt potētie in gñe. sed ſm eē qō hñt q̄dditates in rebus est ecōuerso. Scōm hoc enim spēs sunt de rōne gñis idiuidua ptinēt ad rōnē spēi. nā lz itell'us per abſtractionē formet de gñe vnū p̄ceptū. gen⁹ tñ ſm esse qō hēt in reb⁹ nō est forma vna per itell'm. g possum⁹ itelligē gen⁹ nō itelligēdo aliquā spēm. sed ſm eē qō hēt gen⁹ in reb⁹ nihil est in gñe qō nō sit i aliq̄ ei⁹ spē. Spēs ergo sunt hoc mō de rōne gñis: q2 nō est gen⁹ nec pōt eē gen⁹ in reb⁹ nisi q2 sunt ei⁹ spēs. sic ēt z idiuidua quātū ad actuale eē sunt de rōne spēi. q2 ut dic cōmētator in. 7. meta. q̄dditates rer̄ nō sī eēntia nisi per eē rerū hñtiū q̄dditates. g per eē suppositoz̄ z p eē pticulariū nāe rerū actu exiſtūt z actu hñt eē spēs. cū igit angelus itelligat nās rerū ſm eē qō hñt in suo gñe z ſm q̄ exiſtūt. nā spēs in mentib⁹ angeloz̄ ut dicebam⁹ nō sūt abſtracte a reb⁹ iō nō repñtāt res ſm abſtractionē. sed sūt deriuate ab ideis diuinis a q̄bus res fluxerūt in eē iō repñtāt res ſm q̄ hñt actuale eē z q2 hoc mō idiuidua ptinent ad rōnē nāe. q2 nec hñt nō eē nisi per eē suppositoz̄ in qb⁹ exiſtūt. iō itelligēdo nām itelligit idiuidua in qb⁹ hēt eē illa nā. q2 ut dictū est ſm modū itelligēdi angelicū idiuidua ptinent ad rōnē nāe. Aduertēdū aūt est q̄ oēs hee q̄nque rōnes sūt quodāmō vna rō z sūt. 5. rōnes. nā oēs in hac radice quodāmō fūdant q2 pfecti⁹ repñtāt res spēs i mētib⁹ angeloz̄ q̄ spēs in itellu nr̄o. z pp pfectionez repñtatiōis angelus nō solū per spēz rei itelligit rem. sed ēt itelligit ea que sūt p̄iūcta rei. alr tñ z alr ut dicebat. quā rē itelligit tanq̄ obm. p̄iūcta aūt rei tanq̄ cōiūcta obo. quelibet eni cognitio ducit ieqlit⁹ in cognitionē obti: q2 nulla eēt cognitio z nullus eēt act⁹ cognitiu⁹ si nō terminaret ad aliqō obm: tñ si sit cognitio pfecta nō solū ducit in cognitionē obti sed ēt annexoz̄ z p̄iūctoz̄ obto: z maxie taliū annexoz̄ z p̄iūctoruz que sūt de rōne obti siue illa annexa sint idē in eēntia cū ipso obo. siue sit diuersuz: ut qui pfecte cognoscit i feriora opz q̄ cognoscat supiora que sūt p̄iūcta iferioribꝰ. q2 sūt de rōne iferioz̄. attñ sūt idē i eēntia cū iferioribꝰ. hoc ēt idē ꝓtiget si eēnt ſm eēntiā diuersa: ut nō possum⁹ itelligē pfecte ꝓetatē nisi itelligam⁹ z ſbz qō ptinet ad rōnē ꝓetatis. z tñ ſbm est aliud in eēntia z ꝓpr̄ietate. pp qō nō dz eē dubiū si angelus itelligēdo nām itelligat suppositā qb⁹ est p̄iūcta illa nā: z maxime cū ſz modū itelligēdi angelicū. videlicet, put nā exiſtit z hēt actuale eē suppositā sint de rōne nāe. oēs ergo quinque rationes sunt quodāmodo vna ratio. quia omnes se fundant super perfectione cognitionis nāe z sunt diuerse rōnes: q2 hi⁹ pfectio cognitiōis ex q̄nq̄ cāri pōt. ꝓmo ex ſbto siue ex itellectu cognoscēte. nā quāto itell'us cognoscēs est min⁹ in potētia uel est in potētia magis cōiūcta actui pfecti⁹ cognoscit. z huic initebat rō p̄ma. 2° pōt hoc cāri ex mō cognoscēdi. itell'us cognoscēs abſtrahēdo a reb⁹ cui⁹ est itell's nr̄ impfecti⁹ cognoscit q̄ itell's cognoscēs per sil'itudines deriuatas ab ideis diuinis cuiuſmodi est itell's an

gelic⁹ ꝛ huic initebat rō 2ª.3° pōt hoc cāri a mō repsentādi. Nā spēs inate per ꝙs itelligūt angeli sūt pfectioris repñtatiōis ꝙ spēs acqsite per ꝙs itelligimus nos ꝛ huic initebat rō 3ª.4° pōt hoc ꝓtingē ex lumine in quo fit talis repñtatio. ꝛ qz lumē itellectuale in quo itelligūt angeli est puri⁹ ꝛ actuali⁹ ꝙ sit lumē nr̄z iō pfecti⁹ cognoscūt. ꝛ huic innitebat rō ūrta. vim tñ hui⁹ ūrte rōnis supattribuebam⁹ ipsi spēi repñtāti qō p2o tāto uerū est qz spēs irradiata puriori ꝛ actualiori lumine pfecti⁹ repñtat. 4° pōt hoc ꝓtigē ꝙ aliqs pfecti⁹ cognoscat ex ipo obto cognito ut itellis cogñscēs nām solam nō ꝼm se sed ꝼm esse qō hēt in suppositis pfecti⁹ cognoscit ꝙ itellis cognoscēs nām ꝼm se tm̄ uł itellis cognoscēs nām ꝛ ea que sunt ꝓiūcta nāe pfecti⁹ cognoscit ꝙ itellus cognoscēs ipsam nām p̄ter ea quibus est ꝓiūcta p̄ter ea qb⁹ ꝓiūcta est nā. ꝛ huic initebat rō ultima. ¶ Postꝙ aūt dedim⁹ modū quō angelus cognoscit singularia ꝛ adduxim⁹ rōnes hoc ostēdentes ad maiorē declarationē ꝓpositi uolum⁹ declarare totū modū angelice cognitiōis. Dicem⁹ eni ꝙ āgelus i itelligēdo ūdrupl̄r se ꝓuertit. ꝛ hi⁹ ūtuoz ꝓuersiones se hñt per ordinē. nā posito ꝙ angelus itelligat p spēs generū ꝙ opz ponē uel in oib⁹ uel saltē in supioribus qui itelligūt per spēs uł̄iores qō nō ꝓtingeret nisi intelligeret per spēs generū. ꝑma eni ꝓuersio erit ipsi⁹ angeli sup2a seipm. ꝛ hec est ūsi nālis. Scēa cōuersio erit p2o sue libertatis arbitrio sup aliq̄ spe p2out sibi placuerit ꝓut illa spēs est repñtatiua toti⁹ gñis. Tertia cōuersio erit sup illa eadez spe ꝓut est repñtatiua hui⁹ spēi uel illi⁹. Quarta ꝓuersio erit sup hi⁹ spe p2o ut est repñtatiua hui⁹ idiuidui uel isti⁹. ꝓut aūt angelus solū se cōuertit sup2a seipm sic cognoscit se ꝛ oēs spēs ꝙs hēt apud se. nā ut dictū est angelus cognoscēs oīa que sunt in sb̄to. cū igit hi⁹ spēs sint in itellu angeli tanꝙ in sb̄to ꝛ ipsa potētia itellectiua siue ipse intellect⁹ angeli sit in ipsa sb̄a angeli. angelus ꝓuertens se super seipm cognoscit suū itellm ꝛ oēs spēs que sunt in suo itellu: ꝛ oīa que sunt in ipso. ꝛ si cognoscit oēs spēs cognoscit in quadaz gñalitate ꝺd repñtat quelibet spēs: utputa qz hec spēs repñtat aial aq̄ticuz hec aial uolatile illa gressibile ꝛ alia hoc genus lapidis ꝛ sic de singulis. ꝛ hec est ꝑma conuersio angeli. ꝛ si hi⁹ spēs per ꝙs cognoscit sunt spēs generū ut suppositus est per talē cōuersionē nihil cognoscit angelus distincte de aliq̄ nā spēi. nā per talē cōuersionē per se ꝛ ꝑmo nō cognoscit nisi seipm. uerū qz dictū est ꝙ angelus hēt ita pfectū itellectuale lumē ꝙ nō cōponit nec diuidit. sed cognoscēdo sb̄m simplici ituitu cognoscit ea que sunt in sb̄o. iō cognoscēdo seipm cognoscit species itelligibiles que sunt in eo. ꝛ si cognoscit spēs intelligibiles cū spēs itelligibilis sit aliqd in cōparatione ad obm opz ꝙ in ꝙdā gñalitate cognoscat oba illa rū spērū. ista ergo ut dictū est: est ꝑma ꝓuersio angeli. ¶ Post hāc aūt cōuersionē ut postꝙ angelus videt seipm ꝛ videt oēs spēs que sūt in ipso ꝛ cognoscit ꝙ hec spēs est repñtatiua hui⁹ gñis ꝛ illa illi⁹ alteri⁹ generis ꝛ sic de singulis spēb⁹ tūc nō cāliter sed p2o sue libertatis arbitrio pōt se cōuertē sup hanc spēm que est repñtatiua alterius gñis. hēt eni liberū arbitrium ꝛ in ptāte sua est de quo genere vult cogitare. ꝛ ꝼz ꝙ vult cogitare de aliquo gñe sic se cōuertit sup spēm illius gñis. ꝛ in hac scēa ꝓuersione itelligit distincte spēs illi⁹ gñis: sed nō itelligit ea que cōpetūt illis spēbus. ut sunt tales spēs sed ut sunt sub gñe: qō iō contingit. nā qui cognoscit gen⁹ pfecte cognoscit ea que differūt oīa gñis. ſz nō ꝓp hoc cognoscet ea que dint nō oīa gñis. ꝛ qz spēs diuidētes gen⁹ dint per dziam gñis. iō angelus cōuertēdo se sup spēm hui⁹ gñis cognoscet dzias illi⁹ gñis: ꝛ cogñscet spēs diuidētes illō gen⁹. sed nō ꝓp hoc cognoscet ea que cōpetūt cuilibet tali spēi qz per talē ꝓuersionē nō ꝓuertit se spāliter sup aliqua hi⁹ spē: sed solū ꝓuertit se sup talib⁹ spēb⁹ ut sūt diuisiue gñis. ¶ Post hanc aūt scōam ꝓuersionē ut postꝙ angelus conuertit se sup hāc spe repñtāte hoc gen⁹ ꝛ ex hoc cogñscit spēs diuidētes illō gen⁹ ut sunt gñis diuisiue in ptāte sua est facē ꝓuersionē tertiā ut spāliter se cōuertat sup hi⁹ spe gñis ut spāliter est repñtatiua hi⁹ spēi uel alteri⁹. est eni ut dixim⁹ angelus liberi arbitrij. postꝙ ergo ꝓuertit se sup spe alicui⁹ gñis: utputa sup spe aialis uolatilis: ꝛ ex hoc cognoscit spēs diuidētes illud gen⁹ in ptāte sua est de qua spe vult cogitare. utrū de vulture uel de aqla. ꝼm ꝙ vult cogitare spāliter de aliq̄ spe sic cōuertit se spāliter sup hi⁹ spe itelligibili ut est repñtatiua illi⁹ spēi: ꝛ ex hoc cognoscet pticularia illi⁹ spēi. sed nō cognoscet pticularia illa nisi ꝓut in eis hēt ee nā spēi ꝛ ꝓut hi⁹ pticularia hēt diuidē spēm. ex hac aūt cōuersione tertia non cognoscet ꝺd cōpetat uł ꝺd accidat huic pticulari ut hoc pticulare est. sed postꝙ videt per hāc ꝓuersionez tertiā postꝙ cognoscit pticularia alicui⁹ spēi. tūc liberi arbitrij est de quo pticulari vult cogitare. ꝛ ꝼm ꝙ vult cogitare de aliquo pticulari spāliter sic ꝓuertit se sup spe sua itelligibili: ut spāliter est repñtatiua illi⁹ pticularis: ꝛ ex hac cōuersione ūrta cognoscet illō pticulare ꝛ oīa accñtia sua ꝛ actiones suas ꝛ ea que sibi cōpetūt. hoc mō cogñscēdo sortē cogñscet asinū si circa asinū opet sortes. ꝛ cognoscet lapides si circa asinuz opet sor. vnde per vnā ꝛ eādē spēm pōt cognoscē ea que sunt diuersoz generū: nō ꝼm ꝙ sunt diuersoz generū: sed ꝼm ꝙ sunt annexa suo sb̄o de quo spāliť cogitat. dicem⁹ ergo ꝙ semp qō est per se est posteri⁹ eo quod est per aliud. In ꝑma ergo ꝓuersione per quam nō cognoscit spēs ꝼm se. sed solū ꝓut sunt aliqd i ipso per talē ꝓuersionē nō hēt tātā cognitionē de obo alicui⁹ spēi quātā hēt qñ spāliter se ꝓuertit sup illa spe. Rursus qñ ꝓuertit se sup aliq̄ spe ut est repñtatiua toti⁹ gñis nō hēt tātā cognitionē de aliq̄ spe illius gñis quātā hēt qñ se cōuertit sup hi⁹ spe itelligibili p2out spāliť est repñtatiua illi⁹ spēi. 3° qñ se ꝓuertit sup hi⁹ spe itelligibili ꝓut est repñtatiua illi⁹ toti⁹ alicui⁹ spēi: nō hēt tātā cognitionē de aliquo idiuiduo illius spēi quātā hēt quāto postea se ꝓuertit sup hi⁹ spe itelligibili ꝓut spāliť est repñtatiua alicui⁹ idiuidui. ꝛ ex hoc pōt patē rot⁹ modus ꝛ tot⁹ ordo cognitiōis angelice ꝛ patē pōt quō angelus cognoscit singularia ꝛ ea que sūt in singularib⁹. ¶ Declabim⁹ aūt que dixim⁹ p qō dā grossuz exm̄: utputa si qs ferat visuz suū sup totaz paginā alicui⁹ ꝙterni bñ videbit ꝙ quelibet linea dit a q̄libet linea sed nō videbit quō lr̄e cui⁹ linee distiguunt. Si aūt postea ferat visū suū spāliť sup aliq̄ linea ex hoc hēbit pleniorē cognitionē de lr̄is exñtibus in illa linea. qz forte ex hoc videbit quō quelibet lr̄a est distincta ab alia: sed adhuc nō hēbit plenā cognitionē de illis lr̄is: nec pp hoc sciet legē lineā illā qz q̄diu ferim⁹ visuz nr̄m sup totā lineā nō possum⁹ legere lineā sed si postea adhuc spāliꝰ feramus visum nr̄m super aliquā ptē linee tūc possumus legere lineā ex quo apparet ꝙ ꝓuersio specialioz semp est efficacioz.

Ad ꝑmū dicēdū ꝙ argumētū est in ꝓriū. arguit eni oppositū nō ꝓpositū. naz qz itellis nr̄ est magis in potētia: iō min⁹ pōt cognoscē pticularia sensibilia ꝛ mālia. vñ ꝛ in. 3. de aia cōmen-

dat Anaxa.q̄ posuit itellm simplicez ⁊ imālē ut posset mālia cogscē.dicim⁹ enī q̄ pupilla dz eē abscolor i.debet carere colore ut possit oēs colores cognoscere.sic ⁊ intell's quāto imālior est:tāto pfectiorem cognitionē hēt ⁊ tāto magis p̄t mālia cognoscē. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ mutatis reb⁹ ⁊ ꝓgredientib⁹ rebus in eē: uariat scia angeli: uel ex hoc aliq̄d accrescit scie angeli:q2 aliq̄ incipit cognoscē que plus non cognoscebat. vñ fm Augm.4.sup gen.ad lram.demones quātum ad sciam vigēt expiētia tempoz.q2 multa fiūt in tpe de qb⁹ pp ꝓgressum rerū in eē cognitionē accipiunt. aliq̄d igit accrescit angelis ex eo q̄ mutant res ⁊ pro grediunt in eē.sed hoc nō est q̄ res agēt itellm angeli cū:pp qđ directe ⁊ imediate ex mutatione rerū nō est mutatio in scia angeli sed mediate ⁊ idirecte.oīxim⁹ enī q̄ angelus per spēm itelligibilē quā hēt apō se cognoscit nām fm eē qđ hēt in reb⁹:⁊ q2 uariatis rebus uariat nā fm eē:ex hoc sequit q̄ uariet ex ꝑnti cognitio angeli.uariatio ergo rerū uariat ipsam nām reruz fm eē qđ hēt in reb⁹:⁊ per ꝑns uariat ipm obz cognitionis angelice.uariato aūt tali obo ex ꝑnti ⁊ indirecte opz q̄ sit aliq̄s modus uariationis in scia ipsi⁹ angeli:nō q̄ angelus icipiet hēre aliquā spēm quā ꝓius nō hēbat.sed q2 ille ee dē spēs cū repñtēt res fm eē qđ hñt uariatis reb⁹ fm tale eē opz q̄ hi⁹ spēs repñtēt res alr q̄ ꝓus repñtarēt. ¶ Ad 3m dicendū q̄ angelus nō cognoscit nām per potētiā purā q̄ hēat i se spēm nāe uel potētie pure:sed hēt in se spēs rez mālīū.ꝑ pter qđ cognoscit res māles:⁊ cognoscēdo res māles cognoscit nām ⁊ formaz.ex quoz cognitione ꝓstituunt mālia.argumētū ergo ꝓcedebat ac si cognosceret mā per spēm ꝓpam q̄ nō solū in angelo sed etiā in ipso deo multa negarēt.dicerēt enī q̄ mā fm se nō hēt ideā in deo ꝓpam:sed cognoscit uel repñtat p ideā cōpositi sicut fit factione cōpositi.sed hic itur ad aliā mām.⁊ forte distinguendū eēt de ideis ꝓut deseruiunt factioni uel ꝓsiderationi.q̄cq̄d tñ sit in deo i ipsis tñ angelis mā nō hēt ꝓpam spēm.imo nec idiuidua hā hēt ꝓpam spēm:imo per spēm ul'em cognoscit pticularia ⁊ ea que sunt in pticularib⁹. ¶ Ad 4m dicēdū q̄ nō est sīle de factione ⁊ de pñtatione.q2 potētia creādi mām nō posset alicui agēti coicari nīsi directe coicaret ei q̄ hēret posse sup ipsam mām.sed in repñtatione nō sic.nā aliq̄d sufficiēter facit q̄ aliquid cogscat uel facit q̄ repñtet ut de eo habeat sufficiēs cognitio absq; eo q̄ directe repñtet illud ut per spēm recti sufficit cognoscere obliquū.attn ipēs recti directe repñtat rectū nō obliquū.sic ēt mā cognoscit per anologiam ad formā ut vult Augo.12.pfel.⁊ ut vult phs ꝓmo phīsi.nō hēt ergo in angelo aliā spēm mā:aliā formā: aliā cōpositū. Sed tota nā cōpōsita ex mā ⁊ forma repñtatur per spēz quā hēt angelus apud se.angelus ita q̄ cognoscens hi⁹ nām per suā spēm intelligibilē cogscit mām ⁊ formā tanq̄ ptes illi⁹ nāe.per se ergo ⁊ directe spēs repñtāt totū ⁊ facit cognoscē totū.ex ꝑnti aūt facit cognoscē tanq̄ exñtia in toto. ¶ Ad 5m dicendū q̄ angelus cognoscit pticularia per spēs ul'es: nō tn pp hoc hēt cognitionē futuroz sicut pñtiū.naz ut dicebat angelus per spēs ul'es cognoscit nām tanq̄ obm:sed cognoscit pticularia in qb⁹ hēt esse nā tanq̄ ꝓiūcta obo.⁊ q2 nō eodē mo sunt ꝓiūcta nāe pticularia pñtia que sunt ei ꝓiūcta actu:sicut pticularia futura que sunt ꝓiūcta nāe nō actu sed potētia.iō non opz q̄ pari mō cognoscat futura sicut pñtia.uel possumus dicē q̄ i idē redit q̄ ang⁹ per spēs ul'es cogscit res ꝓut hñt eē.⁊ q2 nō eodē mō hñt eē pñtia ⁊ futura.iō nō opz q̄ eodē mō cognoscat hec ⁊ illa. ¶ Ad sextū dicēdū q̄ cognitio fit per assimilationē ⁊ maxime cognitio angelica quātū ad id qō cogscit directe ⁊ quātū ad ꝓncipale obm.nō tn opz q̄ cognitio fiat per assimilationē quātū ad ea que cognoscit ex ꝑnti.uel quātū ad ea que cogscit nō tanq̄ obm sz tanq̄ ānexa obo ut si āgelus per spēm sbi cogscit sb'm:⁊ cogscēdo sb'z cogscit ꝓetates eius:q2 nō itelligit cōponēdo spēs.ergo sb'ti nō erit sīlitudo ꝓetatū.attn in hi⁹ cognitione angelus cognoscit sb'm tanq̄ ꝓp⁹tiū obiectū.ꝓetates vo cognoscit ex ꝑnti ⁊ tanq̄ annexa ei.sic est in ꝓposito per spēm ul'em aliquā cognoscit nām tanq̄ obm. pticularia vo in qb⁹ hēt eē illa nā cognoscit tanq̄ annexa obiecto. ¶ Ad 7m dicendū q̄ vna spēs directe nō est rō repñtādi nisi vnū obiectuz per se ⁊ ꝓmo.ex ꝑnti aūt vnū ⁊ idē pōt eē distinctaꝝ rō repñtādi multa uel ēt oia qō vitatē hēt in deo q̄ in angelis.deus autē q2 cognoscit per vnū aliq̄d simplr ut per suā eēntiā:illa vna eēntia per se ⁊ ꝓmo nō repñtat nisi seipsam.sz repñtādo seipsam per se ⁊ ꝓmo repñtat ex ꝑnti oia ⁊ distincte oia fm q̄ oia aliter ⁊ alr se hñt ad deū.sic ⁊ in angelo vna spēs repñtat vnū aliq̄d directe uel nāz vni⁹ gñis uel nām vnius spēi si cognoscat per speciez spēi.nec obstat q̄ nā gñis fm vitatē nō est nā vna:q2 qō nō est in reb⁹ sensibilib⁹ vnitiue in angelo q̄ est nāe itellectualis ⁊ simplicis poterit eē vnitiue.potit enīz in angelo per spēm vnā itelligibilē repñtari totū vnū genus.totū ḡ gen⁹ rñdebit tanq̄ vnū obm vni⁹ spēi.⁊ si angelus cognosceret q̄dditates rerū fm se:tūc sīc i tell's nr̄ cognoscit tūc per talē vnā spēm gñis nō itelligeret nisi vnū aliq̄d.sed q2 ut dictū est angelus cogscit q̄dditates rerū fm eē qō hñt in reb⁹ tanq̄ forma vna per spēm gñis cognoscet distincte plures formas fm q̄ forma gñis hēt aliud ⁊ aliud eē fm alia ⁊ alias spēm.siue fm alia ⁊ alia formā.semp ergo vna species repñtat in angelo vnū fm se.⁊ repñtat distincte plura fm q̄ illud vnū hēt plura ⁊ distincta eē. ¶ Ad formā aūt arguēdi dicēdū q̄ id qō est vnū fm se sicut est forma spēi in alio ⁊ alio indiuiduo erit alia ⁊ alia rō eēndi:q2 hēbit aliud ⁊ aliud eē uel idē qō est vnū:⁊ si nō fm se saltē fm acceptionē itell's cui⁹ est forma gñis erit alia ⁊ alia rō eēndi fm q̄ reseruatur in alia ⁊ alia spē.⁊ q2 vnū ⁊ idē in alio ⁊ alio pōt eē alia ⁊ alia rō eēndi poterit eē alia ⁊ alia rō cognoscendi qō potissime erit in eo q̄ cognoscit res qō hñt eē. ¶ Ad 8m dicēdū q̄ sz nō sit anologia in spē spālissima sed oia indiuidua eiusdē spēi ispāliter ꝓticipēt nām specificaz.attn nō pticipāt nām illā fm vnū ⁊ idē eē in gñe.ergo quātū ad spēs est diuersitas ⁊ ineqlitas.nā reseruat natura gñis in diuersis spēb⁹.⁊ q2 nā gñis non est vna forma nō eqliter ꝓticipata a suis spēb⁹.In spē aūt q̄tum ad idiuidua est diuersitas sed nō ꝑ ineqlitas.hēt enim vna spēs diuersa eē in diuersis idiuiduis.sed eqlit pticipat ab oīb⁹ illis.⁊ q2 ut dictū est spēs in mēte angeli repñtat nām fm eē qō hēt in reb⁹ suffic q̄ vna spēs possit distincte repñtare diuersa idiuidua cum nā hēat distincta ⁊ diuersa eēi diuersis spēb⁹ idiuiduis. ¶ Ad 9m dicēdū q̄ cū dicit Dhrisos q̄ vn⁹ āgelus nō cognoscit aliū nisi ali⁹ uelit.nō est itelligēdū q̄tum ad ipsam nām angeli:uel q̄tū ad ipm suppositū angelicū.cogscit enim vnus angelus nām ⁊ suppositū alterius angeli.sed hoc pōt referri ad cogitationes ⁊ ad affectiones ipsius angeli.dicit enim de aliquo hoīe q̄ nullus pōt eu⁹ cognoscere si ille hō teneat se clausum q̄ non reuelet alys cogitationes ⁊ affectiones suas.sic ēt in ꝓposito vnus angelus nō cognoscit aliū nisi aliu⁹ ue-

lit: qz cogitationes ꝛ affectiones alteri⁹ angeli nõ põt angelus cognoscẽ nisi ille alius angelus uelit ei seipm i. suas cogitationes ꝛ affectiões reuelare. ¶ Ad io^m dicẽdũ ꝙ angelus cognoscẽdo nãm cognoscit pticularia q̃bus est nã ꝓiũcta. nõ aũt opz ꝙ cognoscat nec ꝙ possit cognoscẽ oia pticularia q̃b⁹ posset talis nã ꝓiũgi: ꝛ qz pticularia expñtia nõ sunt ifinita nec eẽ pñt nõ opz ꝙ angelus possit cognoscẽ ifinita: nec ꝙ possit fieri aliq̃ vna v̄t⁹ creata que possit actu repñtare ifinita. qz tũc repñtaret nõ solũ facta sed ẽt posꝫa fieri qõ i solo deo v̄itatẽ hẽt. Oz aũt dicẽduz eẽt si mũdus potuisset eẽ ab eterno: ꝛ si de⁹ ipm ab eterno fecisset posset ne angelus hoc posito ifinita sil' cogitare: qz ifinita eẽnt facta. Dicem⁹ ꝙ de eternitate mũdi nõ est pñtis speculationis iuestigere utrũ mũdus potuerit esse ab eterno uel nõ. tñ posito ꝙ potuisset de⁹ ipm facẽ ꝛ ꝙ fecisset: ꝛ posito ꝙ fuissent ifiniti leones: qz de hoibus est alia rõ nõ posset angelus sil' cogitare ifinitos leones. angelus eni itelligẽdo nãm leonis posset itelligẽ idiuidua in q̃b⁹ hẽt eẽ illa nã que ifinita eẽ nõ pñt: qz actu ul' sil' eẽ ifinita est ipole. Sed si uellet itelligẽ leones ꝑteritos oporteret ꝙ referret nãm leonis ad ꝑteritũ tp̃s. Ad itelligẽdũ enim leones pñtes opz ꝙ intelligat pñs tp̃s. Nã de itellu rei pticularis est ꝙ sit hic ꝛ nũc. leo eni pticularis nõ dicit leonẽ simplr: sz dicit leonẽ determinati tp̃is. nec pp hoc cõcedimus ꝙ accñs faciat ad itell'm sb̃e. nã angelus ipsam nãm itelligit p se ꝛ p⁹ ꝛ itelligẽdo nãz itelligit suppositа i q̃b⁹ hẽt eẽ: ꝛ qñ hẽt se illa nã: nõ ergo põt itelligẽ suppositа pticularia pñtia nisi itelligat hic ꝛ nũc. i. locũ ꝛ tẽpus pñs ꝑut hẽt eẽ in talib⁹ pticularib⁹ talis nã. itellect⁹ ergo nãe que per se repñtat per spẽm itelligibilẽ facit ad itell'm alioz nõ aũt ecõuerso. Oz aũt intelligat ꝑus saltẽ cãliter utrum idiuiduũ uel tp̃s ut utrũ itellus idiuidui sit cã itellus tp̃is uel ecõuerso. non refert quãtũ ad solonẽ ei⁹ qõ querit. sufficit enim ꝙ illi itellus se cõcomitent ut sufficit ꝙ itellus tp̃is cõcomitet intellui idiuidui. Si ergo idiuidua non dicũt res simplr sed res determinati tp̃is si angelus itelligit idiuidua pñtia opz ꝙ itelligat determinatũ tp̃s pñs. Si ergo deberet itelligẽ idiuidua ꝑterita: oporteret ꝙ intelligeret determinate cognita. ipse enim determinate cognoscit oẽs spẽs nũoz. Nã ꝼm Aug^m. 12. de ciuitate dei. ifinite spẽs nũoz q̃rũ nõ est nũs cognita sunt apud illũ cui⁹ sapie nõ est nũs. Si ergo mũdus fuisset ab eterno tp̃s ꝑteritũ fuisset ifinitũ. sed cõstat ꝙ ifinitũ nõ repñtat ut aliq̃d in actu: sed hoc mõ apꝑhendit sic ptẽ accipiẽtib⁹ semꝙ fit aliq̃d extra sumeret. nõ ergo posset angelus totũ tp̃s ꝑteritũ sil' apꝑhẽdere: immo sic apꝑhẽderet tp̃s ꝑteritũ sicut apꝑhẽdit species nũoz. angelus eni itelligẽdo spẽs nũoz cũ hẽat itellectũ finitũ nõ incipet a supmo: ꝼm quẽ modũ numerus uadit in ifinitũ: sed icipet ab ifimo siue ab vnitate ꝛ posset supza vnitatẽ itelligẽ cẽtũ spẽs nũoz ul' mille. semꝙ tñ spẽs q̃s intelligeret eẽnt finite: ita ꝙ nunq̃ posset itelligere tot q̃n posset itelligẽ plures. semper eni eẽt ibi aliq̃d exsumere. sic ꝛ in tpe si mũdus fuisset ab eterno eẽt dare in tpe ultimũ nũc. videlicet nũc in quo sum⁹. nõ aũt eẽt dare ꝑmũ nũc in quo cepit tp̃s angelus in itelligẽdo tp̃s icipet a nũc ultimo ubi tp̃s hẽt finitatẽ: ꝛ posset ab isto nũc itelligẽ aliq̃ magnũ tp̃s. ꝛ posset si uellet itelligere maius tp̃s. nunq̃ tñ p itell'm posset euacuare totũ tp̃s: nec nunq̃ per itell'm posset itelligere ita magnũ tp̃s q̃n posset itelligẽ maius. Sed sicut sepe dixim⁹ semp eẽt ibi aliq̃d extra sumere. angelus itaq̃ nunq̃ posset sil' itelligere totũ ifinitũ tp̃s. ergo nec ifinita pticularia posset itelligere si mul: qz ifinita pticularia nõ pñt eẽ in tempore finito.

¶ Ad. 11^m dicẽdũ ꝙ id qõ repñtat albũ in eo ꝙ albũ nõ repñtat nigrũ ꝼm ꝙ nigrũ. sed ꝼz ꝙ repñtat albũ ꝼm ꝙ est spẽs diuisiua coloris põt repñtare ꝛ nigruz. qz ꝛ niger est spẽs diuisiua coloris. si ergo angelus cognoscit per spẽm gñis ut per spẽm coloris: poterit p hi⁹ spẽm cognoscere oẽs spẽs coloris ꝑut in eis reꝑuat nã coloris: uel ꝑut sunt diuisiue coloris. sed si spãliter se cõuertat sup spẽm coloris ꝑut est repñtatiua albi: tũc sic se cõuertẽdo per spẽm illã non itelligeret directe nisi albũ. ꝛ qõ dictũ est de gñe respectu spẽrũ: v̄itatẽ hẽt de spe respectu pticulariũ. Nã angelus per spẽm quã hẽt apud se itelligit hoc pticulare ꝑut in eo reseruat talis nã. ergo poterit itelligere sil' ꝛ alia particularia ꝑut in eis reseruat illa eadem natura.

Decimo querit utrũ angeli cognoscãt futura. ꝛ videt ꝙ nõ: qz ut dicit in lib20 de cãis in ꝓpõne 2ª. Intelligentia parificat eternitati ꝛ est supza tp̃s. sed res sicut se hẽt ad eẽ ita ꝛ ad agere. si ergo itelligẽtia ꝓificat eternitati ꝛ est supza tp̃s: ergo suũ itelligere nõ circũcernit tp̃s. eq̃liter ergo poterit itelligere futura sicut pñtia. ¶ ꝓ. distinguit ab Aug̃ in plurib⁹ locis sup genesim. ad lr̃am triplex cognitio angelica. videlicet uespꝫtina: matutina: ꝛ meridiana. ꝛ vult ꝙ cognitio meridiana sit ꝼm quã cognoscit res in v̄bo. sed in v̄bo nihil est futurũ: g̃ saltẽ ꝼm cognitionẽ cognoscet oia futura. nam si angelus cognoscit oia pñtia ꝛ in v̄bo repñtant ut pñtia: ergo ꝛc. ¶ ꝓ. angelus itellecto sb̃to itelligit p̃dicatũ ꝛ itelligit accñtia. tp̃s ergo cũ sit quoddã accidẽs erit aliq̃d ens ꝓsequẽs cognitionẽ nõ ipediẽs. igitur ꝓp tp̃s nõ ipediet angelus q̃n possit cognoscẽ futura. ¶ ꝓ. ponam⁹ ꝙ sor. sit nasciturus. uel ergo cognoscit tp̃m angelus uel nõ. si sic habeẽ intẽtũ. si nõ g̃ tp̃s qõ est accñs erit cã cognitionis sb̃e qõ est incõueniẽs. ¶ ꝓ. sicut est obm appetit⁹ ita uerũ est obm intellect⁹. que ergo hñt eãdẽ ueritatez eodẽ mõ sũt obiecta itell'is: ꝛ per ꝓns eodẽ mõ cõparant ad intell'm. sed eadẽ est v̄itas ꝓsentiũ ꝑteritoz ꝛ futuroz. qz illa eadẽ v̄itas que ꝑus est futura postea fit pñs ꝛ ultimo ꝑterita. pñtia itaq̃ ꝑterita ꝛ futura eodẽ modo se hñt ad itell'm angelicũ. g̃ ꝛc. ¶ ꝓ. si angelus cogñsceret futura cõtingẽtia per cõiecturã cognosceret ea ꝓbabiliter qõ est inconueniẽs: qz tũc posset decipi: sed futura cõtingẽtia uel cognoscit per ꝓiecturã ut ꝓbatuz est ergo ꝛc. ¶ ꝓ. uolũtas sapiam ꝑire nõ põt. ꝛ ꝼm Aug^m. 9. de trini. inuisa possum⁹ diligere: sed incognita nequaq̃. q̃d ergo uolum⁹ uel q̃d diligim⁹ cog̃scim⁹ si angeli pñt uelle que cũ qz ꝓtingẽtia futura que hñt rõnẽ boni. ergo oia talia ꝓtingẽtia futura cognoscet. ¶ ꝓ. hõ per fantasmata põt itelligere ꝑterita: qz hẽt fantasmata ꝑteritoz. si g̃ hẽret fantasmata futuroz posset itelligere futura. cũ g̃ angeli hẽant spẽs futuroz qz nullã spẽm de nouo acq̃runt: g̃ ꝛc. ¶ ꝓ. eẽ est de rõne idiuidui. sed per spẽm quã hẽt ulez põt itelligere aliq̃ idiuiduũ futurũ: ꝛ p ꝓns itelliget ei⁹ eẽ. hẽbit ergo determinatã cognitionẽ de eo. ¶ ꝓ. ꝼm phm in. 3. phisi. in ꝓpetuis nõ dr̃ eẽ ꝛ posse. cuz g̃ angelus sit de gñe ꝓpetuoz q̃d põt itelligere itelligit actu. Si g̃ est in potẽtia ad itelligẽdũ futura: ergo actu itelligit futura. ¶ ꝓ. nihil accrescit angelo p ꝓgressuz rerũ in eẽ: qz res nihil agũt in itell'z angelicũ g̃ ita' cog̃scit futura sic pñtia. ¶ ꝓ. ꝓtigẽs ꝛ necciũ opponunt: sz oppositoz eadẽ ẽ disciplia. si g̃ ãgelus cog̃scit futura necia: ꝓns est ꝙ cognoscat futura ꝓtigẽtia.

¶ p̄. ista futura contingentia reducuntur in motum celi. mot⁹ celi in angelū mouētē. angelus ergo mouēs cognoscit oia ista futura ꝓtigētia. ¶ p̄. vult Grego⁹ 4. dialogo. q̄ aia absoluta a nexib⁹ corpeis cognoscit futura. ergo multomagis angelus qui nec hēt nāliť sibi vnitū corpus dependet a corpe. ¶ In ꝑiū est qō oi cit ysaie. 41. Annūciate nobis futura que uētura sūt ⁊ dicem⁹ q̄ dij estis. g̃ solus deus pōt cognoscē futura.

Rñdeo dōz q̄ Dam̄. 2. li⁹ ca⁹. 4. hāc qōnē determiat dicēs q̄ futura q̄dē nec ꝑ āgeli nec ꝑ demōes nouerūt. tñ p̄dicūt āgeli q̄dē deo eis reuelāte ⁊ p̄dicē iubēte. vñ q̄cūq; dicūt fiūt. angeli g̃ fm sniaz Dam̄. futura cog̃scūt nō p nāz sz deo reuelāte ⁊ futura p̄dicūt deo iubēte. vñ quecūq; p̄dicūt fiunt. q⁊ deus nō reuelaret eis nisi uera: nec iuberet eos p̄dicē nisi uera. ⁊ subdit Dam̄. eodē li⁹ ⁊ ca⁹. quō demones cognoscāt futura. ⁊ dicēs q̄ ⁊ demones p̄dicūt futura q̄ñq; q̄dē vidētes ea que lōge fiūt. q̄ñq; vo cōnicientes. vñ ut ait q̄ multa mētiunt que nō opz credere: etsi multotiēs uera dixerint. ⁊ subdit: quō dixim⁹ nouerāt aūt scripturas. est ergo itētio Dam̄. q̄ demones hoc mō p̄dicūt futura. p̄mo vidētes futura a remotis utputa nēcia que vidēt in suis cāis: ut que vident per scripturas q⁊ opz scripturas ipleri ⁊ potissime scripturas sacras: de q⁊b⁹ scripturis sacris multa nouerunt demones. aliq̄ vo p̄dicūt demones nō tanq̄ vidētes sz tanq̄ cōniciētes. i. tanq̄ de eis ꝓiectura hñtes: utputa futura ꝓtingētia de q⁊b⁹ nūc currit qō. Futura eni ꝓtingētia demones nō pñt scire nāliter nisi per ꝓiecturaz. si aūt sciūt ea certitudinaliť hoc non erit nāliter sed uel hoc erit reuelatione angelo⁊: uel hoc erit q⁊ de illis futuris ꝓtingētib⁹ fit mentio in scriptura sacra. ⁊ ideo multotiēs mētiunt p̄dicēdo futura cōtingentia q⁊ ne sciūt ea certitudinaliť. eis aūt nō opz credē cū nobis p̄dicūt futura. p̄mo q⁊ ea nesciūt. scōo q⁊ dato q⁊ ea sciret ut nos decipiāt mētiunt. vñ ⁊ si multotiēs uera dicūt hoc est ut nos alliciāt. Semp tñ intēdūt nos fallere ⁊ decipe. Ueritas ergo quesiti in hoc consistit q⁊ nec angeli nec demones nāli cognitione cognoscūt futura. In hac ergo qōne sic ꝓcedem⁹. q⁊ angeli nāli cognitione futura scire nō pñt. Scōo declarabim⁹ quō angeli pñt scire futura cognitione supnāli. ¶ Propt p̄mū sciēdū q⁊ futura nō sunt in seipsis. sunt aūt in suis cāis. ex hoc eni oz aliq̄d futurū. q⁊ nō ē ꝑz se sz i sua cā hz aliquē ordinē uel aliquā aptitudinē ut fiat. duplici ter ergo declarabim⁹ q⁊ angeli nāli cognitiōe nō pñt scire futura. Primo q̄dē ex pte ipsarū cārū ubi hñt eē futura fm cognitionē angelicā. Scōo ex pte ipsi⁹ cognitiōis angelice. In trib⁹ ergo cōsistet tota solo que siti. Primo q⁊ in cāis q⁊s cog̃scūt angeli nāliť nō pñt angeli futura scire. Scōo ex pte ipsi⁹ nālis cognitiōis angelice ostēdemus q⁊ nō possūt angeli futura scire. Tertio declarabim⁹ quō cognitiō supnāli pñt angeli scire futura. ¶ Propter p̄mū sciēdū q⁊ cae q⁊s cog̃ scūt angeli nāliter oe necessitate sunt cāe create. nam ipm deū nec angeli nec alique creature nāliter cognoscere pñt. hītat enim de⁹ lucē iaccessibilē. ad visionez enim istī⁹ lucis nulla creatura accedē pōt. vñ Dio⁹ p̄mo capło de di. no. ait. q⁊ de⁹ est sublimioz oi sermone oi cognitione: ⁊ sup mētē nāliter ⁊ sbām collocat. nulla ergo mēs pōt attingere diuinā eēntiā loquendo de cognitione nāli. ex ipsis ergo cāis creatis accipiende sunt rōnes quō angeli nāli cognitione non pñt futura scire. q⁊ cā icreata cuiusmodi est de⁹ mēti āgelice p eēntiā nāliter nota eē nō pōt. Circa cāz aūt creatā est q̄tuor cōsiderare. videlicet ipsam cām creatā agētē. scōo cām regulātē. nā ois cā creata agit ut instrm̄ ⁊ hēt aliq̄ aliā supiorē causam regulātē ipsam. tertio est ibi cōsiderare cām adminiculātē. nā cae create nō solum nō sunt p̄me q⁊ hñt cām regulātē. sed ēt nō sunt totales q⁊ indigēt cāis adminiculātibus. Sol enim multa pōt mediātib⁹ istis cāis iferioribus que nō posset sine eis ut mediāte vtute seminis equi facit ad gñationez equi q̄dō nō posset facē sine tali vtute. Sol igiť ⁊ equ⁹ gñant equū. de⁹ enim hēt adminiculantes cās q⁊ nos coadiutores dei sum⁹. sed hoc nō est ex sua indigētia: q⁊ ipse est cā pfecta ⁊ totalis potēs sine cā scōa q̄cq̄d pōt mediāte tali cā. Quarto circa hi⁹ cās attēdēda est dispō māe. nā actio cārū creatarum multum dependet ex dispōne māe. q⁊ ut dī in. 2. de aia. act⁹ actiuo⁊ sunt in patiēte ⁊ dispōsito. cāe ergo create fm se sunt uariabiles ut referunt ad cās supiores. sunt cāe regulate ⁊ sunt organa. ut referunt ad cās iferiores sunt cāe non totales sed defectiue indigētes adminiculo iferio⁊ cārū ut referunt ad suas actiones req̄rūt mām dispositā ⁊ aptā ad suscipiēdas actiones taliū cārū. Scōm hoc ergo adducem⁹ ātuor rōnes ad ꝓpositū q⁊ nō possint angeli futura cog̃scē. ¶ Pria talis est. nā ois creatura mutatiōi sbiecta est: q⁊ q̄dō a deuersione icipit ipsa q̄z auersiōi sbiecta est. Si g̃ ois creatura opz q⁊ sit ibi mō mutabili. nulla g̃ creatura q̄tū est de sui nā pōt ꝓducē effectū de necessitate. q⁊ pp sui mutabilitatē pōt impediri. cū ergo scia sit eo⁊ que imutabilē sbam so⁊tiunt ut vult Boeti⁹ circa p̄n⁹ arismetrice. ⁊ cū scire sit cām cognoscē ⁊ q⁊ illi⁹ est cā: ⁊ q⁊ nō ꝓtingit aliter se hēre ut dicit circa p̄n⁹ posterio⁊. nullū futurū cōtingit cognoscē certitudinaliť in aliq̄ cā creata. In solo aūt deo cui nulla pōt accidē uarīatio pñt futura sciri. angeli ergo cognitiōe nāli nō pñt scire futura: q⁊ nō pñt cognoscē nisi cās creatas: nisi pp mutationē taliū cārū futura imutabilē sbam so⁊tiri nō pñt. nec oz distinguere de futuris ut dicam⁹ q⁊ quedā sunt futura nēcia quedā cōtingētia. nā ꝑ futurū est qō subiectū est uariationi tēpo⁊. oē tale ꝑ put est in cā creati pōt impediri. vñ ⁊ mot⁹ solis qui vidēt ita nēcius impedit⁹ fuit tēpore iosue. ⁊ eclipsis solis in passione dñi fuit in plenilunio. In uli aūt pōt in talib⁹ eē necessitas: ut q⁊ triangulus hēat tres. sed in ꝑticulari q⁊ triāgulus aliq̄s sit futurus. ⁊ q⁊ futuruz sit ex hoc hēre tres: nō est nēcium q⁊ poterit impediri q⁊ futurus triāgulus nō fiat sicut futurus q⁊s incedē nō incedet. ut dī in scōo de gñatione sic si debeat fieri futurus triāgulus poterit eē q⁊ nō fiet ille triāgulus. futura g̃ ut sūt in cā creata nō sūt necessaria q⁊ nō sī ibi imutabiliť: attñ si eēnt ibi nēcia uel ut sūt ibi nēcia q⁊ aliq̄ sūt que ualde raro impediunt sicut sunt mot⁹ astro⁊ qui vnifo⁊miter se hñt. ⁊ si impediunt hoc ex miraculo ⁊ ualde raro talia futura ut ꝑz fm se sūt necessaria pñt sciri ab angelis. optime enim sciūt angeli q̄ñ eclipsabit sol per iterpōnē terre. futura aūt ꝓtingētia uel futura ut sunt mutabiliť in cā creata scire nō pñt. ¶ 2ª via ad hoc idē sumit ex cā regulāte. dictū est eni q⁊ nulla cā creata est cā p̄ma. sed ois talis cā hēt supiorē cām videlicet cām increatā ꝑ quā regulat ⁊ dirigit. nihil ergo est necessario in cā creata q⁊ pōt impediri per supiorē cām regulātē. Solus ergo ille qui nō hēt supiorē cām regulātē q⁊ in se ꝓ⁊dinauit imutabiliť aget: ⁊ opz oē tale futurū esse. angeli ergo nāli cognitione nō pñt scire q⁊ nō vidēt ea in cā suprema nō hñte supiorē regulā. sed fm nālē cognitionē solū vident futura in cā creata que a supiori causa regulāte impediri pōt ne ꝓducat effectuz. ¶ Tertia via ad hoc idem sumitur ex causa adminiculante

vñ ꝛ Ptholomeus in cẽtilogio dixit ꝙ iudicia astro
rũ sunt media iter possibile ꝛ necĩũ. nõ enim ſm ipm
talia iudicia sunt possibilia ad utrũlibet. nec sũt neces
saria ꝙ nõ possit aliter se hẽre: sed sunt mõ medio: qz
sũt ut in pluribꝰ ꝙ ptigit ex adminiculãtibꝰ cãis. astra
enĩ directe nõ hñt dñiũ sup liberũ arbitriũ. hñt tamẽ
dñiuz sup hec iferiora cozpa. attñ põt hoc ipediri ex
adminiculãtibꝰ causis: ut nõ semp sol mediãte virtu
te pullulatiua plãte agit hũc effectũ qui est pullulare.
qz põt eẽ cozruptio in ipsa vtute pullulatiua: qua coz
rupta nõ sequit ibi effectꝰ. vtꝰ enĩ pullulatiua plãte est
cã adminiculãs per quã sol facit põdictũ effectũ, ppter
defectũ. ergo cãe adminiculãtis ipedit hic effectꝰ solis
qui est pullulare. ꝛ qõ dictũ est in pullulatione itelligẽ
dũ est de effectibꝰ qbꝰ põt astronomi iudicare: utputa
de abũdãtia ꝛ de sterilitate. quantũcũqz enĩ astra sint
dispõsita ꝙ ex hoc debeat ptingẽ abũdãtia aliq̃rũ re
rũ: utputa vini uel olei uel quãtũcũqz sint dispõsita ꝙ
debeat eẽ vẽtꝰ uel pluuia poterit hoc ipediri ex cãis
adminiculãtibꝰ: utputa qz vtutes iferiores deficiunt
ut nõ possint eẽ sufficiẽtes coadiutrices supioz vtu
tũ. ¶ Quarta via ad hoc ſdẽ sumit ex dispõne mãe.
nã quãtũcũqz ſm cursus astroz debeat eẽ hoc uel il
lud pp indispõnẽ mãe poterit ipediri hĩ effectꝰ. So
lus ergo deus in suo effectu ipediri nõ põt. Nã qz nõ
ꝓsupponit mãm qz põt ipam mãm ꝓducere: non opz
ꝙ ꝓsuppõat dispõnẽ mãe. nã ad suũ nutũ mã ꝓducet
disponet ꝛ pficeret ꝓ suo uolũtatis arbitrio. Qõ ꝙ
est futurũ ſm diuinã, puidẽtiã illud opz euenire quia
nõ poterit ipediri ex pte cãe agẽtis ꝛ ordinãtis cum
deꝰ sit imutabilis ꝛ inuariabilis nõ ex pte cãe regulan
tis: qz nullã hẽt deus supiorẽ cãm nec supiorẽ regulã:
nec ex pte cãe adminiculãtis: qz nõ idiget deus admi
niculo alicuiꝰ alteriꝰ. põt enim deꝰ sine scõis cãis ꝓdu
cere q̃cq̃d põt ꝓducere cũ illis. nõ ex pte dispõniz ma
terie. qz sicut põt ipsam mãm ꝓducẽ: ita põt oẽm dis
positionẽ in mã iducẽ. Si ergo angeli nãli cognitione
possent hãc cãm per eẽntiã itelligẽ ubi futura imuta
bilr sunt futura: multũ videret ꝓbabile: immo eẽt ne
cessariũ ꝙ ipsi oĩa futura cognoscerẽt. Sed cũ nãli co
gnitione nõ possint per eẽntiã cognoscẽ nisi cãs creã
tas ut ppter rõnes tactas nihil imutabilr est futuruz
cognitioni futurozz angeli per nãm hẽre non possũt.
¶ Adductis rõnibꝰ ex pte ipsarũ cãrũ ꝙ angeli non
põt certitudinalr futura cognoscẽ. uolumꝰ adducẽ rõ
nes ex pte ipsius cognitionis angelice. cognitio autez
angelica põt ãdruplr cõsiderari. ꝓmo ut cõparat ad
suũ obm. Scõo ut cõparat ad suũ sbm ut ad ipm itel
lectũ angelicũ. Tertio ut ꝓsiderat ſm se. Quarto ꝛ
ultimo ut cõparat ad suã mẽsurã. Si enĩ cognitio an
gelozz se extẽderet ad ipsa futura ita ꝙ angelus cog
sceret certitudinalr futura sicut cognoscit põtia: tunc
cognitio angeli eẽt inuariabilis cũ eodẽ mõ se hẽret ad
põtia ꝛ ad futura. ex hoc ulteriꝰ sequeret ꝙ ꝓncipale
obm cognitiõis ãgelice nullã uariationẽ suscipet: qz si
ꝓncipale obm eẽt alicui uariatiõi sbm cũ cognitio de
pẽdeat ex obo oporteret ipsam cognitionẽ uariatio
nẽ suscipe. nõ igit eodẽ mõ se hẽret ad oĩa ut ad ꝓsen
tia ꝛ futura. vna ergo via ad inuestigãdũ, ppositũ inue
nit ex uariatione obi. Rursus si angelus certitudialit
cognosceret futura sicut põtia oĩa rñderẽt cognitiõi
sue: tanꝝ põtia ꝛ oĩa tanꝝ actu exñtia. eẽt ergo itellꝰ
angelicus ipse actꝰ nullã hñs potẽtialitatẽ admixtaz
qz nulli itellectui rñdent oĩa tanꝝ põtia ꝛ tanꝝ actu
exñtia nisi hĩ itellus sit ipse actꝰ nullã hñs potẽtiali
tatẽ admixtã. ¶ Scõa ꝙ via ad inuestigãdũ, pposituz
sumet ex pte ipsiꝰ itellꝰ angelici ꝙ est sbm angelice co
gnitionis: ut ex eo ꝙ talis intellꝰ hẽt põlitatẽ admix
tã nõ põt ei oĩa rñdẽ tanꝝ põtia. Aduertẽdũ tñ ꝙ cũ
dicimꝰ ꝙ intellus diuino oĩa rñdẽt tanꝝ põtia ꝛ tanꝝ
actu exñtia nõ ẽ hoc itelligẽdũ ex pte rez cognitarũ
ut ꝙ deꝰ decipiat i cognoscẽdo: ut ꝙ credat eẽ põtia
que sunt futura. uel credat actu existẽ que nõ existũt.
sed hoc referẽdũ est ad deũ cognoscẽtẽ: qz ipse oĩa co
gnoscit põtialr. nã nõ põtia in gñe, ꝓ sunt põtia deo.
cognoscit enim deꝰ nõ põtia põtialr sic que nõ actu sĩt
in gñe ꝓ actu relucẽt in itellu diuino: ita ꝙ deꝰ actu
cognoscit que nõ sunt actu. qõ totũ cõtigit ex summa
actualitate eiꝰ: ut qz est ipse actꝰ ideo oĩa relucent ibi
actu nihil põt ibi relucẽ in potẽtia. ¶ Tertia sumet
ex pte ipsius cognitionis ſm se. nã si angelo eẽnt nota
põtia ꝛ futura tũc non posset, pficẽ cognitio angelica.
¶ Quarta via sumet ex pte mẽsure cognitiõis ãgeli
ce. qz ut appebit cognitio angeli aliquo mõ mensurat
tpe lz tps illud nõ sit eiusdẽ rõnis cũ tpe qõ est passio
primi motꝰ. dĩt ergo cognitio angelica a cognitiõe di
uina ex pte obi: qz ꝑncipale obm cognitionis dine nul
lo mõ est uariabile. Sed ꝑncipale obm cognitiõis an
gelice est aliquo mõ uariationi sbm. Scõo dĩt ex pte
sbi siue ex pte ipsiꝰ itellus in quo hẽt eẽ talis cogni
tio. qz intellꝰ diuinꝰ est ipse actꝰ nullã hñs oino poten
tialitatẽ admixtã. Tertio dĩt ex pte ipsius cognitiõis
ſm se: qz cognitio diuina nõ põt ulterius, pficẽ nec po
test suscipe ulteriorẽ pfectionẽ sed est ipa pfectio. Sz
cognitio angelica põt, pficere ꝛ eẽ pfectioz. Quarto
dĩt ex pte ipsiꝰ mẽsure: qz cognitio diuia mẽsurat mẽ
sura iuariabili cũ mẽsuret eternitate. sed cognitio an
gelica mẽsurat quodãmõ mẽsura uariabili qz quodã
mõ mẽsurat tpe. Ex hijs aũt q̃tuoz dijs ut aliq̃ mo
do patefactũ est põt sumi q̃tuoz rõnes uel q̃tuoz vie:
ꝙ deo nãliter sunt cognita futura ꝛ nõ angelo. ¶ Pri
ma via sic pz. Nã ꝑncipale obm cognitiõis diuine est
ipsa diuina eẽntia siue ipse deꝰ. nihil enĩz cognoscit de
us nisi seipm. uerũ est ꝓmo ꝛ ꝑncipalr. vilesceret enĩz
intellus diuinꝰ si obm eius ꝑncipale eẽt aliq̃d aliud q̃
deus: qz ex obo ꝑncipali sumit pfectio intellectꝰ. pp
qõ pfectio intellꝰ diuini dependeret ab aliquo alio ꝙ
ab ipso deo: ppter qõ Aug⁹. 83. q. qõne de ideis. vult
ꝙ sacrilegiũ sit dicẽ ꝙ deꝰ cognoscat aliq̃d aliõ extra
se. deus enĩ nihil extra se aspicit sed oĩa in seipso cog
scit. Solũ ergo seipm cognoscit tanꝝ ꝑncipale obm:
alia aũt cognoscit cognoscẽdo se: ꝛ qz ꝑncipale obm
cognitionis diuine nullo mõ est uariabile. ꝓns est ꝙ ꝛ
ipsa cognitio diuina nullo mõ uariet. sicut enim obm
suũ ꝑncipale semp est vnifozme: ita ꝛ ipsa cognitio sẽ
per est vnifozmis. Sic enĩ cognoscit futura sicut ꝛ põ
tia. sed obm cognitiõis angelice ẽt ꝑncipale nõ solum
est ipsa eẽntia angeli sed sunt ipse nãe rei. angelus enĩ
cognoscẽdo se nõ cognoscit oĩa. imo tanꝝ in ꝑncipa
le obiectũ fert cognitio angeli nõ solũ in seipm sed in
alia a se qz fert in ipsas nãs rerũ. cũ ergo ipse nãe sint
uariabiles, put referunt ad suppoſita põtia ꝛ futura.
nã nã creata in suppositis põtib⁹ pficit ſm actuale eẽ
qõ hẽt in eis. In suppositis aũt futuris non pficit ſm
actuale eẽ sed est pfectionis ſm eẽ pole. Si ergo nãe
rerũ sic uariant cognitio angelica que tanꝝ i obiectũ
ꝑncipale fert i ipsas nãs rerũ. opz ꝙ hoc mõ uarient
ut suppoſita actu hñtia nãs rerũ actu cognoscat. sup
poſita vo futura que sunt polia in tali nã potẽtia cog
scat nõ ualeret siqs diceret qz obiectum ꝑncipale co
gnitionis angelice nõ sunt ipsa suppoſita sed ipse nãe
nec ẽt ualeret si diceret ꝙ suppoſita sunt illa que uari-

antur per se. alie vo uariant per accns. nō enī ex hoc
posset cōcludē cognitionē angelicā nllo mō uariabi
lē eē. nā q̄ sūt p accns uera sūt. nā lz per accns sit q̄
hō sit albus uel niger uel medio colore coloratꝰ. qz
hō ſm q̄ hō nō est aliq̄d tale. attn̄ uerū est q̄ hō uel
est albꝰ uel niger uel medio colore coloratus. sic etiā
z in ꝓposito lz per accns sit q̄ uariet nā. qz nō uariat
nisi uariatiōe ſuppositi. attn̄ uerū est q̄ uariato ſup-
posito uariat nā. uariata aūt nā que est p̄ncipale obz
cognitiōis āgelice. ut qz icipit hiꝰ nā eē in aliq̄bꝰ ſup
positis in q̄bus p̄us nō erat: z qz icipiūt aliq̄ ſuppoſi
ta in tali nā eē p̄ſentia que p̄us erāt futura z icipiunt
eē actu que ꝓius erāt in potētia. opz q̄ ēt aliquo mō
uariet cognitio angelica. ut q̄ icipiat angelus actu co
gnoscere illa ſuppoſita que p̄us cognoſcebat in potē
tia. z incipiet ea cognoscere pn̄tialiter que p̄us nō co
gnoscebat p̄ſentialiter. ¶ Scōa via sic pz. nā ſi itelle
ctui angelico oīa repn̄tarent actu z nihil repſentaret
ibi potētialr. sequeret q̄ hiꝰ itellectus eēt actus purꝰ
nullā hns potētialitatē admixtā. Nā actualitas z po
tētialitas ut aliquo mō in p̄cedentibꝰ inuebat. pōt ac
cipi uel ex parte rerū cognitarū. z tūc ſi cognitio ſit p
fecta. opz q̄ que sūt actu repſentent ut actu. z que po
tētia ut potētia. sed ex pte intellectus cognoscētis q̄
to actualioz est itellectꝰ tāto actualius videt que vi-
det. q̄to potētialioz tāto potētialr. itellectus ergo di
uinus qz est ipse actus purus vnico actu vnico ſimpli
ci intuitu oīa ituet tā p̄ſentia q̄ futura. cā ergo q̄re
itellectui diuino q̄tū est ex pte ipsius itellectus oīa re
p̄ſentant actualr. est ꝓpter pfectissimā actualitatez
existētē in ipso itellectu ut nihil possit ibi repſentari
possibiliter. nā z ipsa possibilia ibi repzesentant actu
aliter: ponere ergo q̄ talis eēt itellectus angelicꝰ vi-
delz q̄ q̄tum est ex parte ipsius itellectus ipsa futura
z ipsa possibilia ibi repzesentarent actualr. eēt pone-
re q̄ hiꝰ itellectus nullus hzet potētialitatē admixtā.
Dicemus enī q̄ intellectus diuinꝰ ꝓpter ſummā ſuā
actualitatē. ut qz de ſui nā est actus purus in gñe itel
ligibiliū. tō z que sūt potētia repſēt ibi actu. ideo
uocat ea que nō sūt tanq̄ ea que sunt. intellectꝰ autez
nr̄ ꝓpter nimiā ſuā potētialitatem. ut qz de ſui nā est
potētia pura in gñe itelligibiliū. tō oīa repzesentātur
ibi in potētia. ēt que sūt actu repzesētant ibi ut in po-
tētia. modus ergo intellectꝰ nr̄i est habere modū op
positū ad intellectū diuinū. nō enī intellectus nr̄ no-
uit ea que nō sūt tanq̄ ea que sūt. sed ecōuerso. nouit
ea que nō sūt tanq̄ ea que sūt. obm enī intellectus nr̄i
est ipsa q̄dditas rei ſm se que sic accepta nō dicit ali-
q̄d qđ sit. lz aliq̄d qđ possit eē. q̄dditas enīz ſm se est
aliq̄d in potētia ad eē z nō hz eē nisi per eē rerū ha-
bētiū q̄dditatē. cū ergo intellectus nr̄ intelligit q̄ddi
tatē rose nihil scit de ſuppoſitis eī. nō magis scit ſup
posita que sūt q̄ ſuppoſita que nō sūt. itellectꝰ aūt an
gelicus qz se hz medio mō qz de ſui nā nec est actꝰ pu
rus nec potētia pura. lz tenet modū mediū. tō itelligē
do aliquā nām nec intelligit oīa ſuppoſita tā actualia
q̄ possibilia in actu sicut intellectꝰ diuinꝰ nec oīa itel
ligit in potētia sicut itellectus hūanꝰ lz ſuppoſita que
sūt actu. z que sūt p̄ſentia itelligit actu. que aūt sunt
possībilia z q̄ possūt eē nō itelligit actu lz in potētia.
¶ Tertia via sic declarat. nā cognitio diuina est oīo
simplicissima. simplr aūt est ſua pfectio. tō nō pōt ul-
teriꝰ pfici. Si ergo cognitio diuina icipet cognosce-
re aliq̄ de nouo que p̄us nō cognoſcebat. pficēt ſuā
cognitionē z ꝓgrediētibꝰ reb̄ in eē eēt ſua cognitio
pfectioz q̄ p̄us qđ est incōueniēs. tō sic cognoscit fu-
tura sicut p̄ſentia. totū decurſū rerū vno ſimplici in
tuet intuitu. ut ſiquis videret totum fluxum alicuius
aque vno intuitu. qz possībile est ſil totū aliqđ ſpatiū
aſpicere. videret quō ptes illiꝰ aque ſe hzent adinuicē.
ut que eēnt p̄ores z q̄ posteriores. sic deꝰ vno ſimpli
ci intuitu aſpiciēs totū decurſum tp̄is videt quō oīa
se hn̄t ad tp̄s z que sūt p̄ora z que posteriora in tpe.
ita q̄ ꝓgrediētibus rebꝰ in eē in nullo ꝓficit ſua co-
gnitio. lz cognitio āgelica qz nō ꝓficit oīo simplex. nec
pōt totū decurſū tp̄is ſil apphēdē. lz ſm ꝓceſſū tp̄is z
ꝓgrediētibꝰ rebꝰ in eē pficit ſua cognitio. ita q̄ icipit
aliq̄ de nouo itelligere que p̄us nō itelligebat qđ nō
est niſi qz icipiūt aliq̄ p̄ſentia eē que p̄us nō erāt p̄-
ſentia lz futura. nō ergo hz angelus cognitionē futu
rorū. ¶ Quarta via ad hoc idē sumit ex pte menſu
re. nā ſi eēt aliqđ futurū. qđ deꝰ nūc nō cognoſceret. z
postea usq̄ ad mille annos cognoſceret illud ſil ipſum
cognoſceret z nō cognoſceret. z ſi deꝰ nūc eēt albꝰ z
postea per mille ānos eēt niger ſil eēt albꝰ z nō albꝰ.
z ſil niger z nō niger. z ſil albꝰ z niger. tō oīno nulla
mutatio pōt in deo poni qz statiz hoc posito sequeret
ꝓtradictoria ſil uera eē. nā deꝰ mēſurat nūc eternita-
tis qđ est oīo q̄d ſimpliciſſimū. tō quecūq̄z ibi sunt ſil
sūt. debemꝰ enī res referre ad mēſuras ꝓprias. naz lz
toti decurſui tp̄is aſſiſtat vnū ſimplex nūc eternitatis.
nō tn̄ oīa q̄ sūt in tpe sūt ſil. lz oīa sint in nūc eternitatiſ
nā ptes tp̄is nō sūt ſil tpalia. ergo nō debēt dici eē ſil
qz eis aſſiſtit vnū ſimplex nūc eternitatis qz nō est eo
rū ꝓpria mēſura illud nūc z deꝰ. lz sit in toto decurſu
tp̄is nō t n̄ in ſuo eē nec in ſua pfectiōe hz ſucceſſionē
qz nō est eius ꝓpa mēſura tp̄s. sed eternitatis uel nūc
eternitatis qđ est totū ſil. ideo oīs curſus tp̄is per se
comparatur ad diuinum eſſe. sed per se comparatur
ad deum ipsa ſimultas. vnde in deo est totū ſimul. z
qz ibi oīa sūt ſimlr rōne mēſure z rōne eternitatis qua
mēſurat ſua cognitio oīa cogſcit ſil. ita q̄ que nō sunt
ſil in ꝓprio gñe sunt simul in diuina cognitiōe. sed co
gnitio angelica aliquē modū ſucceſſiōis habet in q̄-
tum mō cognoscit per vnā ſpēm mō per aliā. nō enīz
intellectus angelicus iformat actu oībus ſpēbus ſil.
sed nūc cōuertit se ſup hāc ſpēm nūc ſup illā ꝓ ſue li-
bertatis arbitrio. Rurſus q̄tum ad ea que intelligit
per vnā z eandē ſpēm nō intelligit oīa ſil. qz ſpēs illa
repzesentat nām ſm eē qđ hz in rebus nō ſm eē poſ
sibile ſed ſm eē actuale. Si enī cognosceret ſuppoſi-
ta alicui nāe ſm eē possībile quodā mō cognosceret
mō infinito qz idiuidua potētia sūt ifinita. cognitio g̃
āgelica qz nō est tota ſil aliquo mō mēſurat ſz q̄ oīs
mēſura ſucceſſiua uocat tp̄s. nō enī hiꝰ tp̄s est eiusdē
rōniſ cū tpe p̄mi motꝰ qz nō dependet itelligē āgelicū
a motu celi. mēſurat tn̄ tpe. i. mēſura ſucceſſiua. vnde
z augꝰ ſup genn. ad lr̄am dicit q̄ creatura ſpūalis mo
uet per tpa qz mouet ſm uarias affectiōes z ſm ua-
rias cognitiōes. nō enī angelus afficit ad oīa ſil z ſm
nālē cognitionē nō cognoscit oīa ſil. sed cognitio illa
que reſpicit futura tanq̄ p̄ſentia nullā patit ſucceſ
ſionē. cognitio aūt angeli patit ſucceſſionē. ergo non
cognoscit futura tanq̄ p̄ſentia nec hz nāliter cogniti-
onē futurorū. ¶ Postq̄ adduxim⁹ rōnes ex pte cau
sarū creatarū z ex pte ipsi⁹ cognitiōis angelice q̄ āge
lus nālit nō cognoscit futura. uolumus breuiter aliq̄
tāgē. utrū cognitiōe ſupnāli cogſcat futura. Propt
qđ sciēdū q̄ cognitio angeli ſupnālis est illa quaz hz
in uerbo. ſi ergo angelus videndo uerbū cōprehendit
uerbū cognoscēt oīa futura qz oīa relucēt i uerbo. lz
qz videndo uerbū nō cōprehēdit uerbū. nō opz q̄ co

gnoscat futura in uerbo nisi ꝗtenus in suo uerbo vult ei reuelare futura. vnde sciunt angeli futura deo reuelante ut diximus circa ꝓncipium solutionis.

Ad ꝓmū dicendū: ꝙ intelligētia ſm actorē de causis parificat eternitati. in ꝙ bus uerbis actor ille vult dare dīam int' itelligētiā ⁊ aiaz ⁊ potissime loquēdo de aia nobili cuiusmodi est aia celi. naz ꝓa operatio aie est mouere. igit' mouere ſm illū actorē cōpetit aie ꝓpie. itelligere aūt ſm eū dē cōpetit aie ex eo ꝙ particip at intelligētia. aia igit' ſm illū actorē nō parificat eternitati. i. euo. Nam de eternitate creata loquit' cū dicit deū eē supza eternitatē. parificari ita ꝙ eternitati ſm ipſuz est qñ taz ſm ſbam ꝙ ſm opationē mēsurat' eternitate siue euo. ⁊ qz ſba aie mēsurat' eternitate. i. euo. opatio autem ei' que est mouere nō mēsurat' euo ſz tpe. ió dr aia nō parificari eternitati. sed uoluit ille actor ꝙ tā ſba itelligētie ꝙ eius opatio que est itelligere mēsurat' euo siue eternitate: ió dixit itelligētiā pificari eternitati. ꝙ si uolum⁹ hoc reducere ad bonū intellectū. dicemus ꝙ aia nō parificat' eternitati qō per se est ꝙ opatio aie que est moueri sit successiua ió per se est ꝙ opatio aie que mēsuret tpe. ſz ꝙ in ipso intelligere sit successio. hoc est per accñs. ut si intellect' angelicus hz successionē in suo itelligere hoc est per accñs. utputa rōne diuersitatis spēz. ut qz nō intelligit oia per vnā spēm ⁊ qz nō pōt se ꝙuertere pfecte sup oēs spēs oino opz ꝙ itelligat successiue. Rursus qz in itelligēdo per vnaz ⁊ eandē spēm sit successio hoc est per accñs ut rōne mutationis reruz. ipse ergo motus per se est ꝙ sit successiuus. quia si non esset successiuus non esset mot⁹. sed ꝙ ipsum intelligere sit successiuum hoc est per accidēs. qz ergo ipsa opatio aie per se mēsurat' tpe dicitur aia nō pificari eternitati. ſz qz nō ē p se ꝙ itelligere mēsuret tpe uel ꝙ itelligere sit successio. ió dici potest ꝙ itelligētia pificet eternitati. tñ ea que sunt per accñs ut dixim⁹ uera sūt. lz hoc per accñs sit ꝙ itelligere sit successio. uerū est tñ ꝙ itelligē ipsius āgeli est aliqs modus successiōis qz nō itelligit oia sil'. nec cōphēdit totū cursū tpis sil'. nec itelligit futura ut pñtia ut est per hīa declaratū. ¶ Ad 2^m dōm: ꝙ lz in vbo nihil sit futurū ſz oia relucēt ibi pñtial'r. attñ qz āgel's vidēdo uerbū nō cōprehēdit ipm vidēdo uerbū nō videt ibi oia futura. ſz solū videt ibi oia futura. ſz solū videt ea que de⁹ vult sibi reuelare. ¶ Ad 3^m dōz ꝙ si āgelus pfecte cognosceret ſbm cognosceret ⁊ p̄dicatū. ⁊ si pfecte cognoscēt rē futurā cognosceret ⁊ tps in quo hz eē illa res futura. ſz qz nō cognoscit rez illā futurā. ideo nō cognoscit determinatū tps in quo hēbit eē hi⁹ res nec ēt scit certitudinal'r si aliqñ hēbit eē qz forte nunq̄ erit. nō ergo ex tpe cognoscit rē futurā nec tempus impedit cognitionē rei future: immo hic impedit qz hi⁹ res futura non actu existit sub vna nā. ordo enim cognitiōis angelice est ꝙ cognoscat ipaz nāz ⁊ cognoscēdo nāz cognoscat ⁊ supposita in qb⁹ existit illa nā. ⁊ cognoscēdo supposita existētia sub tali nā cognoscit ⁊ tps in quo hi⁹ supposita habēt eē sub tali nā. ⁊ ide est ꝙ licet supposita ꝓterita nō actu existūt sub vna nā. attñ qz angelus determiatā cognitionē ꝓteritoꝝ cognoscēdo ⁊ tps in quo fuerūt illa supposita in sua nā. Si ḡ sic certitudinal'r cognoscēt futura cognoscēdo supposita futura cognosceret ⁊ tps in quo hēbūt eē hi⁹ supposita. ignorātia ḡ tpis nō ipedit cognitionē futuroꝝ. ſz ecōuerso ignorātia futuroꝝ ipedit cognitionē tpis. ut q̄re nō cognoscūt res futuras. ió nō cognoscūt tps in quo hēbūt eē hi⁹ res future. ¶ Ad 4^m dōz: ꝙ nō sequit' si āgelus nō cognoscit sortē nascituꝝ. qz tps siue aliqō aliō accidēs sit cā cognitiōis. nā ut diximus in solone tertij argumēti ignorātia tpis nō ipedit cognitionē futuroꝝ. ſz magis eō. ignorātia futuroꝝ ipedit cognitionē tpis. ⁊ si nō tpis ſm se ipedit tñ cognitionē tpis ꝓut in tpe hñt eē futura. ut si āgelus ignorat aliquā rē futurā utputa qz sortē nascturū ignorabit ⁊ tps in quo nascet sor. tps ḡ futuꝝ ꝓut cōpat ad natiuitatē sortis nasciturī erit ignoratū ab āgelo. si ignoret āgelus sortē nascituꝝ. Angelus eni ꝑmo cogñscit nām ⁊ cognoscēdo nāz cognoscit suppositā ꝓiūcta illi nāe. ⁊ cognoscēdo hi⁹ supposita cognoscit ⁊ tps in quo hñt eē illa supposita. ꝙ si supposita nō sunt ꝓiūcta nāe nec vnq̄ fuerūt ꝓiūcta sic sūt supposita futura illa nō cognoscet ⁊ nō cognoscēdo hi⁹ supposita nō cognoscet tps in quo hñt eē talia supposita. arg^m ḡ ꝓcedebat ac si ex ignorātia tpis ꝓtigeret ignorātia suppositoꝝ. est aūt magis eō. ut ꝑz per iā dicta. ¶ Ad 5^m dōz: ꝙ lz sit eadez ueritas pñtiū ꝑteritoꝝ ⁊ futuroꝝ. attñ illa eadē ueritas sic ⁊ sic accepta nō est eodē mō determiata. nā ut ꝓbat in ꝑiermenijs. in singularib⁹ ⁊ futuris siue in ꝓtigētib⁹ futuris nō est vītas determinata. uerū est eni ēt in futuris ꝙ erit altera pars ꝺdictiōis ut ꝙ cras erit nauale belluz uel ꝙ nō erit. sed neutra ꝑs est uera determiate. nō eni possum⁹ determinate dicere ꝙ erit nec ꝙ nō erit tunica lz icidat ſz uetustate cōteratur. pōt tñ icidi ⁊ nō icidi. nō ḡ pōt determiate dici de tunica. hec tunica icidet ⁊ dilaniabit. nec pōt determinate dici ꝙ nec icidet nec dilaniabit ſz uetustate conteret. exēpla aūt hec sūt illi⁹ ꝓbi in ꝓdicto li⁰. lz ḡ ea dē sit ueritas pñtiū ꝑteritoꝝ ⁊ futuroꝝ. attñ qz in ꝓsentib⁹ ꝑteritis est ueritas determiata ut qz ita est altera ꝑs ꝺdictiōis ꝙ nō est alia. in futuris aūt nō est determinata iō āgeli pñt scire pñtia ⁊ ꝑterita nō aūt futura. ¶ Ad 6^m dōm: ꝙ angelus futura ꝓtigētia pōt cognoscē per ꝓiectura. nō tñ ꝓpt' hoc decipit' nec ꝓpt' hoc mētit' qz que nescit certitudinal'r nō certitudinal'r asserit. iō nō mētit' nec certitudinal'r credit. iō non decipit. ſz sic scit ita asserit ⁊ ita credit. demō aūt qz ex puersitate appetit' vult plura dicē ꝙ sciat. iō mltoties certitudinal'r asserit que nō certitudinal'r nouit. iō mltoties mētit' ⁊ mltoties decipit ⁊ decipit' qz trāsgredit limites ꝑ scie. āgelus aūt qz hz in oib⁹ ordinatā uolūtatē nec fallit nec fallit' nec mētit' ſz oia asserit ⁊ credit ꝓ limites sue cognitiōis. ¶ Ad 7^m dōz ꝙ si angelus vult aliq̄ futura ꝙ illa futura cognoscit nō tanq̄ exñtia nec tanq̄ ea que de necessitate erūt ſz tanq̄ ea que pñt eē. ſz utq̄ illa possibilia eē erūt ul' nō erūt āgelus ignorat ſm cognitionē nālē. pōt tñ illud scire reuelatiōe diuina. ut āgelus hñs custodiā alicui⁹ peccatoris vult salutē ei⁹ ⁊ scit qd sit hoc qō ē futuꝝ videlz ꝙ iste pctōr saluet' ſz nescit hoc tanq̄ exñs nec tanq̄ necessariū sed scit tanq̄ pole. ut ꝙ pole est illuz peccatorē saluari. utq̄ aūt saluabit' uel nō saluabit' nescit certitudinal'r nisi sibi reueleť a deo. Ad formā aūt arguēdi dici pōt ꝙ possum⁹ uelle que scim⁹ aliq̄ mō eē possibilia. lz nesciam⁹ ea certitudinaliť eē futura. ut pōt qs uelle eē epūs lz nesciat certitudinal'r se eē futuꝝ epz. sic pōt āgelus uelle salutē alicui⁹ pctōris lz nesciat certitudinal'r illū pctōrē fore saluādū. ¶ Ad 8^m dōz: ꝙ āgelus hz spēs futuroꝝ ⁊ nō hz spēs futurorū. nā spēs ḡs hz āgelus apud se sūt spēs futuroꝝ i. repñtāt futura in potētia. nō aūt sūt spēs futurorū. i. nō repñtāt futura in actu. nā ut dixim⁹ spēs ille repsentāt nās rerū ⁊ repsentāt supposita que determinate

hñt uel habuerũt ꝓiũctionẽ ad illas nãs. futura ḡ qz nõ hñt nec habuerũt determiatã ꝓiũctionẽ ad suã nãm ideo nõ repzesentant per tales ſpẽs. ſz possunt repze sentari. qñ eni hi⁹ futura que sũt ideterminata ad eẽ fiẽt pñtia ⁊ determinabunt. poterũt determinate repſentari per hi⁹ ſpẽs. Non est ḡ ſile de fantasmatibus ꝑteritoz ⁊ de ſpẽb⁹ in mẽtib⁹ angeloz ⁊ fantasmata in nobis pñt determinate repñtare ꝑterita qz fuerũt. ſz ſpẽs in angelis nõ pñt determinate repñtare futura q erũt. ⁊ ad formã argumẽti cũ dr ſi hẽrem⁹ fãtasma ta futuroz. ſic habem⁹ fãtasmata ꝑteritoz q cogno ſcerem⁹ futura. dici dz q ſi haberem⁹ fantasmata futuroz sicut ⁊ ꝑteritoz. i. ſi haberem⁹ fãtasmata que ita determinate repñtarẽt futura ſic habem⁹ fantas mata que determiate repñtãt ꝑterita cognoscerem⁹ futura ſic ⁊ ꝑterita. ita ⁊ ſpẽs i mẽtib⁹ ãgeloz ſi eẽnt ita ſpẽs futuroz ſic sũt pñtiũ ul ꝑteritorũ. i. ſi ita det minate repñtarẽt futura ſic repñtant pñtia ⁊ ꝑterita cognoscerẽt ãgeli determinate futura sicut pñtia ⁊ ꝑte rita. ſed ut pz nõ sic ſe hz q ſpẽs in mẽtib⁹ ãgelorum nõ determinate repñtãt futura. ſz determinate repñtẽt ꝑterita ⁊ ꝓſentia. ¶ Ad 9m dõz: q eẽ est de rõne idi uidui. ⁊ ãgelus itelligẽdo aliq̃ idiuiduũ futuz itelli git ⁊ suũ eẽ. ſz ſic itelligit idiuiduũ futuz. ita itelliget ⁊ eẽ ei⁹. nõ autẽ itelligit indiuiduũ futuz q itelligat ꝓz certitudinal⁹ debẽ eẽ. ſic nõ itelligit certitudinal⁹ ꝓz eo q nõ itelligit hi⁹ eẽ certitudinal⁹ q aliq̃n dẽat eẽ in rez nã. vñ possum⁹ dicẽ. q ãgel⁹ de idiuiduo fu turo põt ſcire q̃d nois. non q̃d rei ut ponam⁹ q ſortes ſit naſcitur⁹ ex ꝓiũctiõe hui⁹ mariꝭ ⁊ hui⁹ femine põt itelligẽ angelus q̃tũ ad ſoz. naſciturũ q̃d ipoztat noie ſoztiꝭ naſcituri. attñ qz põt ipediri natiuitas ſoztis. qz nõ est gñale de necessitate gñabit nõ põt ſcire de ſoz te naſcituro q̃d rei. qz q̃d rei nõ ẽniſi euẽticiũ. de ſoz te aũt naſcituro neſcit certitudinal⁹ ãgel⁹ ſi aliq̃n erit in nũo entiũ. qz põt ꝓtigere q ſoz. naſcitur⁹ nunq̃ na ſcat. ⁊ qõ dcm̃ est de ſba idiuidui futuri itelligẽdũ est de ei⁹ eẽ. potit ḡ itelligere ãgelus qui ipoztat per no mẽ ipſi⁹ eẽ q dz hẽ tale idiuiduũ. ſz neſciet certitudi naliter. utrũ illõ eẽ aliq̃n erit in rerum nã uel nõ erit. ¶ Ad 10m dõz: q cũ dicit pbs q in perpetuis nõ dif fert eẽ ⁊ posse. ꝓpositio est uera per ſe. nã ꝑpetua ꝼm q hi⁹ ſtati cũ possũt eẽ sũt. talia eni nõ ꝑus sũt in põ mãe ⁊ postea incipiũt eẽ qz ſi ſic eẽt nõ eẽnt ꝑpetua. In ꝑpetuis eni nõ differt eſſe ⁊ posse eſſe. ſed bñ põt ibi differre agẽ ⁊ posse agere. nõ eni q̃cq̃d põt ãgelus itelligẽ ſtati actu itelligit. ¶ Aduertẽdũ tñ q ſi ipſa actio ãgeli ſiue ipz itelligẽ angeli eẽt ꝑpetuũ. ita q in telligere ãgeli nõ ꝑns eẽt in potẽtia ⁊ postea in actu. ita q angelo q̃tuz ad itelligere nõ cõpeteret exire de potẽtia in actũ. ſi ſic eẽt ẽt q̃tũ ad agere uel q̃tũ ad i telligere nõ differret ibi eẽ ⁊ posse. qz q̃cq̃d posset in telligere actu itelligeret. nõ tñ ſic est. nã ipm itelligere ãgeli nõ est iſto mõ ꝑpetuũ q nõ ſit ꝑus in potẽtia q̃ in actu. nec est uerũ q ãgelus reſpectu cuiuſcũq in telligibilis potẽtia nõ ꝓcedat actũ. ita q nihil ſit po tẽtia itelligẽs q nõ actu itelligat. ¶ Ad 11m dõm q ꝑ greſſũ rerũ in eẽ nihil accreſcit angelo q̃tũ ad ſpẽs itelligibileꝭ. tñ bñ accreſcit aliq̃d angelo q̃tũ ad actũ itelligẽdi ita q angelus ꝓgrediẽtib⁹ reb⁹ in eẽ ꝑ illas eaſdẽ ſpẽs q̃s hz apud ſe icipit aliq̃ itelligere que ꝑus nõ itelligebat. nõ q res aliq̃d agãt in itellectũ ãgeli cũ ſz qz per ꝓgreſſũ rez in eẽ mutant nãe rerũ qz ꝓ grediẽtib⁹ reb⁹ in eẽ icipiũt nãe illarũ rerũ eẽ in aliq̃ bus ſuppoſitis in q̃bus ꝑus nõ fuerant. ⁊ qz ut plu ries dcm̃ est ãgelus cognoſcẽs nãz cognoſcit ſuppoſi ta q̃bus est actu ꝓiũcta illa nã. ꝓns est q ꝓgrediẽtib⁹ reb⁹ in eẽ pfectioz ſit cognitio angelica qz icipit mlta cognoſcere que ꝑus ignorabat. ¶ Ad 12m dõm: q oppoſitorũ eadẽ ẽ diſciplia in uli. ut q̃ cogſcit vnũ op poſitorũ cogſcit aliõ in uli ⁊ ꝼm q̃dditatẽ ſz nõ in pti cl̃ari ⁊ ꝼz eẽ. ut qui cognoſcit q̃d est albuz qz est coloz diſgregatiu⁹. opz q cogſcat ei⁹ oppoſitũ q̃d ſit coloz ꝓgregatiu⁹. ſz pp h⁹ ſiq̃s nouit h⁹ ptic̃lare albũ eẽ in hoc ſ̃bo nõ opz q ſciat de aliq̃ pticulari nigro in quo habeat eẽ ſ̃bo. ſic ⁊ in ꝓpoſito ſi ſcit ãgelus neceſſa ria. opz q ſciat ꝓtigẽtia ſz hoc erit in uli ⁊ ꝼm q̃dditatez. nã nõ põt aliq̃s ſcire q̃d ſit neceſſariũ. ut qz est q nõ põt alr ſe hãe niſi ſciat q̃d ſit ei⁹ oppom. videlz q̃d ſit ꝓtigẽs qz est qõ põt alr ſe hãe. ſz in pticlari nõ opz qui ſcit hec pticularia nec̃ia q ſciat pticularia ꝓtigẽ tia. ut qui ſcit hũc ſolẽ oriri craſ q ponat eẽ nec̃iuz q ſciat hũc hoiez currere craſ qõ est q̃d ꝓtigẽs. ¶ Ad 13m dõm: q ꝫ aliq̃ ꝓtingẽtia reducant in motũ celi ⁊ mot⁹ celi reducat in ãgelũ mouẽtẽ. nõ tñ opz q ſi an gelus cognoſcit totũ motũ celi q cognoſcat ꝓtigẽtia futura que reducunt in motũ celi. qz nõ opz dare tã tã vnitatẽ in effectu q̃tã in cã. est eni circulatio in ge neratiõe eloz ⁊ in iſtis reb⁹ cozpalib⁹ ſic ⁊ i motu ce li ⁊ hi⁹ circulatio iſtorũ iferiorũ cauſat ex motu celi. attñ circulatio iſtorũ inferiorũ nõ est ita vnifozmiſ ſi cut circulatio celi. ſp eni ceteris tpib⁹ redit eadẽ ꝓiũ ctio ſiderũ redeũte tñ ꝓiũctiõe eadẽ ſiderũ nõ ſp re dit idẽ effect⁹ in iſtis iferiorib⁹. qz iſta iferiora nõ pos ſũt dio aſſeq̃ ſuã cãz. ꝑꝓ qõ ſp redit mã eodẽ mõ diſ poſita. nõ redeũte aũt mã eodez mõ diſpoſita ex illa eadẽ ꝓiũctiõe ſiderũ nõ ſequit idẽ effect⁹. Scit igit ãgelus q tali tpe erit talis ꝓiũctio ſiderũ ⁊ tali talis. ſz nõ ꝑꝓ hoc certitudinal⁹ ſcit q illo tpe debeat eẽ ille effect⁹ ⁊ alio tpe ille ali⁹ effect⁹ qz poterit ipedi ri ex indiſpoſitiõe mãe. diſpoſitio eni mãe nõ ſic vnifozmit redit eadẽ ſic ꝓiũctio ſidez qõ ꝓtigit ex defe ctu ipi⁹ mãe. q ſiq̃s uellet oino ꝓtinacit aſſerere q re deũte eadẽ ꝓiũctione ſiderũ rediret eadẽ diſpõ mãe ⁊ idẽ effect⁹. tũc eẽnt ita neceſſarij effect⁹ iſtoz iferi orũ ſic ⁊ ꝓiũctiõeꝭ ſiderũ. nõ ḡ ex hoc argueret q an gelus per motũ celi certitudinal⁹ ſciret ꝓtigẽtia futu ra. ſz q ſciret neceſſaria futura. hoc eni poſito ſic ſcit ãgelus q tali tpe redibit talis ꝓiũctio ſiderũ niſi de⁹ qui est cã ſupioz uelit aliter ozdinare. ita ſciret q illo tpe rediret talis effect⁹ ſub hac tñ cõditiõe niſi de⁹ q̃ est cã ſupioz uellet alr ozdinare. ¶ Ad ultimũ dõm: q aia abſoluta a nexib⁹ cozpis cogſcit futura reuela tiõe ãgelorũ. ul põt cogſcẽ aliq̃ futura qz magis cogſcit nãs rez abſoluta q̃ ꝓiũcta. ſz ex tali cognitiõe fu turorum nõ cognoſcit certitudinaliter futura contin gẽtia. nã q̃tũcũq abſoluta a cozpe habeat maiorem notitiã de naturis rerũ. vñ põt videre multa uẽtura tamẽ ſi illa uentura nõ ſint neceſſaria ſed ꝓtingẽtia ne ſcit ea certitudinaliter ſed per coniecturam.

Vdecimo querit. utrũ ãgeli cogſcãt occulta cozdiũ. ⁊ vi q ſic. qz q̃cq̃d põt virt⁹ iferioz põt ⁊ ſupi oz. ſz ſpẽs hois q̃ ẽ i hoie ſcit occlta hois. ḡ ãgelus q̃ est ſupza ſpũz hũanũ ſiue ſupza aiaz ſcit occlta cozdiſ nñi. ¶ ꝑ. libertas ineſt uolũtati ex rõne. ſz ut coiter ponit mot⁹ rõnis ſubiacẽt cognitiõi ãgelice. ḡ multo magis ⁊ mot⁹ uolũtatis. q̃tũcũq ḡ cogitatiões nr̃e ex uolũtate depẽdeãt nõ potuerũt latere angelũ. Si eni aliq̃ cã est q̃re mot⁹ uolũtatis lateãt ãgelũ. h⁹ est qz uolũtas est libera. Si eni nõ eẽt libera ſz ageret ex neceſſitate nãe ſic agũt res nãles nõ lateret angelum

mot⁹ uolũtatis. sicut nec latẽt eũ motus nãles quare si libertas eẽt cã hi⁹ latẽtie ⁊ hi⁹ libertas cãtur ex rõne si nõ latẽt angelũ mot⁹ rõnis ut dictũ est nõ latebũt eũ mot⁹ uolũtatis. ¶ ꝓ. in uolẽdo est mot⁹ aie ad res exteriores. in itelligẽdo est mot⁹ rerũ ad aiaz mot⁹ ꝯ rõnis tẽdũt ad aiaz ⁊ ad itrinseca mot⁹ uolũtatis ꝙ mot⁹ rõnis. Si ꝯ ãgeli cognoscũt mot⁹ rõnis cognoscũt ⁊ mot⁹ uolũtatis. ¶ ꝓ. act⁹ uolũtatis est atualioz ꝙ ipsa potẽtia siue ꝙ ipsa uolũtas. ꝯ de se est cognoscibilioz. sz ãgelus cognoscit ipaz põz uolitiuã siue ipaz uolũtatẽ. ꝯ multomagis cognoscet actus ⁊ mot⁹ uolũtatis. sz cogitatiões nře totalr depẽdẽt ex motib⁹ uolũtatis. ꝯ ⁊c. ¶ ꝓ. aia est simplex cogitatio simplex uel itẽtio simplex. ꝯ nihil de talib⁹ põt latere ãgelũ. qz qõ simplex est tota se offert ut cogñscat. ¶ ꝓ. sb̃a aie cognoscit per potẽtias potẽtie p act⁹ ⁊ act⁹ per oba ſm doctrinã phi traditã in 2° de aia. ꝯ sb̃a aie est ignotioz ꝙ põ cũ cognoscat per põm ⁊ põ ignotioz actu cũ cognoscat per actũ. ꝯ cũ ãgel's cogñscat ipaz sb̃am aie que est ignotioz mltomagis cognoscet põs ei⁹ ⁊ opatiões ⁊ cogitatiões q̃ sũt notiores. ¶ ꝓ. cogitatio est q̃d spũale. ⁊ est magis ꝓportiõata itellectui ãgelico ꝙ accñs corpalẽ. sz ãgelus cognoscit accñtia corpalia. ꝯ mlto magis cognoscit cogitationes nr̃as. ¶ ꝓ. cognito sb̃o uel fũdamẽto cognoscunt ab ãgelo ea que sũt i eo. qz ãgel's nõ itelligit cõponẽdo nec diuidẽdo. cognoscẽdo ꝯ sb̃m cognoscit ea que sũt in sb̃o. sz ãgelus cognoscit act⁹ ⁊ mot⁹ qui sũt in uolũtate. ⁊ p ꝑns cognoscit itẽtiõales que fundant in hi⁹ motib⁹ ⁊ actib⁹. ⁊ per ꝑns cognoscit cogitatiões nr̃as. ¶ ꝓ. ſm dio⁹. 4. de di. no. angelus est qõdaz speculũ sic etiã ⁊ aia qõdã speculũ est. Sz qñ speculũ opponit speculo non solũ speculũ resultat in alio speculo. sz ẽt oia que sũt in speculo resultãt ibi. nõ tm̃ ꝯ sb̃a aie relucet in angelo tanꝙ in quodã speculo sz que sũt in aia. ⁊ per ꝑns ipse cogitatiões relucẽt in ipso angelo. ꝯ ⁊c. ¶ ꝓ. ꝙtucũq; futurũ qñ iã est determinatũ cognoscit ab ãgelo. ꝯ ipsi act⁹ uolũtatis ⁊ ipse cogitatiões ꝙtucũq; sint ꝓtigẽtes qz iã sũt determinate qñ eas actu cogitam⁹. ꝯ sũt note ipsi angelo. ¶ ꝓ. ãgeli dati sũt ad custodiã aiaꝝ. ꝯ debẽt cognoscere intẽtiões cordiũ. qz ibi est magis piculũ eo ꝙ in itẽtiõe cordis magis formalr ꝓsistit rõ meriti ⁊ peti. ¶ ꝓ. ãgelus supioz est maioris libertatis ꝙ inferioz. Si ꝯ angelus inferioz põt se occultare supiori. sic eẽ. ẽnt eẽdis libertatis qõ est icõuenies. Angelus ꝯ inferioz nõ põt se occultare supiori. ⁊ per ꝑns aia hũana nõ poterit se occultare alicui angelo. qz est inferioz oi ãgelo. ¶ In ꝓriuz est ambrosi⁹ in glo. super ꝑma ad coꝝ. 2°. qui ait qõd a nullo scitur qõ est in homine nisi a spiritu hominis. ¶ ꝓ. angelus non est intra animaz. ergo nõ cognoscit ea que sunt in anima.

Rñdeo dicẽdũ ꝙ ueritas hui⁹ qõnis satis detẽminata est per scripturã sacrã. nã ex pluribus locis scripture sacre hẽi põt ꝙ null's ali⁹ ab hoie põt scire cogitatiões hois nisi solus de⁹. sic eni dr. 2. paliporõ. 7. Tu eni solus nosti cordꝛa filioꝝ hoiuz. ⁊ hec eadẽ uerba dicunt. 2. regũ. 8. ca. ⁊ Hier. 17. scribit ꝓuũ est cor hois ⁊ iscrutabile q̃s cognoscet illõ. ego dñs scrutãs cordꝛa ⁊ pbãs renes. Certũ est ꝯ ex quo sic scriptũ est in sacro canone ꝙ cogitatiões nr̃e latẽt angelos ⁊ demones. difficultatẽ tm̃ faciũt in ꝓposito que expimẽtalr sũt visa ⁊ que a sctis sũt dicta. nã aliq̃n visũ est demones mlta dixisse de occultis hoium qõ nõ eẽt nisi ipsa occulta scirẽt. Rursus difficultatẽ faciũt in facto dicta sctoꝝ. ⁊ spãliẽ dicta Aug. qui vi multũ diffozmiter loq̃ in hac mã. nã. 12. sup gen̈. videtur uelle ꝙ ẽt nobis iuitis scire põt cogitatiões nr̃as. In de eccl'iasticis aũt dogmatib⁹ vult ꝙ angelus cognoscit cogitatiões cordis motib⁹ sensibilib⁹. sz inter nas cogitatiões nõ cognoscit ex q̃bus oibus cõstabimus vnã talẽ ueritatẽ ꝙ de cognitiõe cogitationum est loq̃ dupl'r. uel ꝑz se ⁊ directe. uel ex q̃busdã signis ⁊ indirecte. ſm se ⁊ directe nãli cognitiõe nullus ali⁹ ab hoie videt occulta hois nisi solus de⁹. ut si cor. cogitat aliq̃. ipse cor. scit cogitatiões suas. sz nullus ali⁹ a corde scit cogitatiões illas ſm se ⁊ directe nisi solus de⁹. Sed tñ per quedã signa ⁊ idirecte ẽt nobis inuitis possũt angeli ⁊ demones multa nr̃a occulta scire. nã vn⁹ hõ qui eẽt diu expt⁹ de cõditiõibus alterius hois stati cũ videret ipm̃ in facie motũ multa posset perpẽdere de cogitatiõib⁹ suis. sz ꝓstat ꝙ nullus hõ põt hãe tãtaz expiẽtiã de alio hoie sicut hñt ãgeli ⁊ demones de hoib⁹. Rursus nihil sũt signa que apparẽtiũ in exteriori facie respectu signoꝝ apparẽtiũ in exteriori corpe. vix eni põt hõ aliqd efficaciter cogitare nisi corpus iterius in aliquo imutet. Angeli ergo ⁊ demones vidẽtes imutatiões factas in iteriori corpore ⁊ nobis iuitis põt multa ppẽdere de occ'tis cogitatiõib⁹ nr̃is. ¶ Uisa ueritate qõnis volum⁹ sic in qõne ꝓcedere. qz ꝑmo assignabim⁹ dicta doctorum qd circa hãc ueritatẽ senserũt. ⁊ q̃re angeli ⁊ demões ipsas cogitatiões ſm se videre nõ põt. ⁊ ostẽdemus cãs illas a doctoribus assignatas nõ sufficere. Scõo declarabim⁹ modũ itelligẽdi tã hoiuz ꝙ angeloꝝ ex qua declaratiõe aliqualr patebit. q̃re angeli ⁊ demones nec cogitatiões alioꝝ angeloꝝ uel demonũ. nec ẽt cogitatiões hoiuz possũt nãliter scire. Tertio adducem⁹ rõnes ad ꝓpositũ ostẽdẽtes ꝙ solus de⁹ põt directe ⁊ ſm se cogitatiões scire. nõ aũt angelus neq; demon. ¶ Propter ꝑmũ sciẽdũ difficultatẽ facere in ꝓposito ꝙ angeli debeãt scire cogitatiões nr̃as. qz res itelligibiles nõ latẽt eos. cũ ꝯ ipsi videãt intellectũ nr̃m ⁊ videãt spẽs itelligibiles que sũt in itellectu nr̃o. nõ vi rõ q̃re nõ videãt mot⁹ itelligibiles nr̃os ⁊ cogitatiões nr̃as. ꝓpter hoc dixerũt doctores q̃daz ꝙ ãgeli vidẽt ipsas spẽs itelligibiles exñtes in itellectu nr̃o. negare eni nõ possum⁹ q̃n ãgeli cõprehẽdãt tales spẽs cũ sint multo ꝓticulariores ꝙ spẽs eoruz. Si eni aia eẽt sepata nõ posset cõprehẽdere spẽs angeloꝝ. nec ãgeli iferiores cõprehẽdũt spẽs supioꝝ. qz angeli supiores hñt pauciores ⁊ uliores ꝓcept⁹. sz eꝰ supiores cõprehẽdũt spẽs inferiorũ. qõ eni vnus subtilis hõ cõprehẽderet vno vbo nõ posset grossus rustic⁹ cõprehẽdẽ. sz eꝰ qõ nõ cõprehẽderet grossus cõprehẽderet subtilis. spẽs ꝯ itelligibiles nr̃as cõprehẽdũt ipsi ãgeli. sz ut dicũt nõ cõprehẽdũt nec scit̃ nec cõprehẽdũt nec scit̃ usus spẽꝝ. ⁊ qz ut aiũt cogitatiões dependẽt nõ solũ a spẽb⁹ itelligibilib⁹ sz ẽt ab usu spẽꝝ. iõ latẽt eos cogitatiões nr̃e. sz si ãgeli cogñscũt spẽs itelligibiles nr̃as ꝙ nõ lateat eos usus spẽꝝ dupl'r declarabim⁹. ꝓio ex actualitate spẽꝝ. Scõo ex ꝓcepto gñato ex spe. nã q̃diu nõ itelligim⁹ actu ⁊ nõ utimur aliq̃ spe itelligibili tãdiu illa spẽs est in itellectu nr̃o i qdã eẽ habituali ⁊ i qdã actu semipleo. sz qñ actu nos ꝙertim⁹ sup aliq̃ spe itelligibili tũc illa species fit in pleniori actu. nõ eni spẽs itelligibiles sũt in tãta actualitate qñ desinim⁹ cogitare in quãta sũt qñ actu cogitam⁹ per illas. Si ergo angeli cõprehẽdũt ipsas spẽs itelligibiles nr̃as. nõ potest latere eos que spẽs est in actu pleno ⁊ que in actu semipleno. ⁊ per ꝑns nõ latebit eos qua spe utimur ⁊ qua nõ utimur.

naz ſpe que eſt in actu pleno utimur. que in actu ſemi pleno nō utimur. Rurſus nō pōt hoc latere eos ꝓpter ꝓceptū gñatū ex tali ſpecie. nā qñ deſinim⁹ cogitare ſunt ſpēs in memoria. qñ vo actu cogitamus z actu cōuertim⁹ nos ſup aliqua ſpecie: tūc a ſpecie que eſt in memoria ſm doctrinā augustini in multis locis de trini. gñat ſpēs in intelligētia z ſm ipſuz ſpēs genita in intelligētia que dī ꝓles eſt ſilima parenti. i. ſpēi exiſtēti in memoria. Si ergo angelus videt ſpecies intelligibiles exiſtētes in memoria videbit ſpēz itelligibilē genitā in itelligētia. z qz hi⁹ ſpēs eſt ſilima parēti cognoſcet ſtatiz a qua ſpe in memoria ſit genita hi⁹ ſpēs. z qz nos utimur illa ſpe in memoria a qua gignit ſpēs in itelligētia qz ſup illa actualr nos cōuertim⁹. iō pōt ſcire angelus qua ſpe utimur z qua nā utimur. niſi ergo plus dicat ſic ulr loq nō ſufficit. nec eſt uerū ſimplr z q lateat angelos uſus ſpēz. qz hoc eſt uti ſpe cōuertere ſe ſup ſpēz z actualr cōſiderare per ipſaz. cū ergo ex hoc illa ſpēs fiat in actu. z cū ex hoc ex hi⁹ ſpe facta in actu gñet ſpēs in intelligētia qz nō poſſūt latere angelū nec latebit eū ſpēs nec uſus ſpēi ꝓpter qō dī a doctorib⁹ alr q angelus nihil pōt imprimere in uolūtate. pōt aūt iprimere in itellectu: iō mot⁹ uolūtatis ſūt angelo ignoti. qz ergo ut aiūt cogitatiōes depēdēt ex uolūtate ꝓiūgēte parētē ꝓli ſiue ex uolūtate cōiūgēte ſpēz in memoria ſpēi genite in itelligētia. iō dicūt cogitatiōes nr̄as latē angelos. Sed nec hoc 2m dictū ſufficit. qz ſic dicētes. uel faciunt vim in hoc qō eſt iprimere uel in hoc qō eſt cōiūgere. cā ergo aſſignata uel cōſiſtet in hoc q angelus neſcit cogitatiōes lz ſciat ipſas ſpēs intelligibiles qz ſpēs intelligibiles nouit āgelus. qz pōt imprimere in ipſo itellectu cogitatiōes q̄ nō nouit. nō qz nō pōt aliq̄d iprimere uel aliquā iprēſſionē facere in ipſa uolūtate. z qz cogitatiōes depēdēt ex ipſa uolūtate iō neſcit eas. ſi aūt in hoc cōſiſtat rō dicti aſſignat ꝓ rōne q nō eſt rō. nā angelus directe in ipſo itellectu nihil iprimit nec pōt iprēſſionē facere qō uplr pz. Primo qz āgelus nō mouet motu ad formā. lz ſolū motu ad ubi. pōt eni cōiungere actiua paſſiuis. z ſic iducere formas. ipſas tñ formas nō pōt iducere. Si ergo poſſet in intellectu iprēſſionē facere directe z per ſe aliquā pfectionez cāret in eo. moueret g̃ motu ad formā. Rurſus ſi poſſet āgelus ſic iprēſſionē facē in intellectu poſſet āgelus ſupior itelligi per eēntiā ab āgelo iferiori. nā tota rō ut ſupi⁹ dicebat q̄re vn⁹ āgelus itelligit aliū angelū per ſpēm z nō per eēntiā illi⁹ alterius āgeli. eſt qz eēntia vni⁹ āgeli nō pōt iprimere aliq̄d in itellectu alteri⁹ āgeli. iō opz q ſit ibi ſpēs itelligibilis ſupplēs vicē obi a q̄ ſpe itelligibili cauſet impreſſio z act⁹ itelligēdi in ipſo itellectu. Angelus g̃ directe nō iprimit aliq̄d nec facit aliquā iprēſſionē in ipſo itellectu. z tñ hoc nō obſtāte cognoſcit z videt oēs ſpēs intelligibiles ibi exiſtētes. a ſili g̃ lz directe nō faciet iprēſſionē in ipa uolūtate. poterit tñ cognoſcere ut vī oēs mot⁹ uolūtatis exr̄tes in ipſa. Si vo in rōne aſſignati nō cōſtituat vis rōnis in hoc qō eſt iprimere. ſz in hoc qō eſt cōiūgere ut iō dicat q cogitatio nr̄a latet āgelū qz hi⁹ cogitatio fit ex uolūtate cōiūgēte parētē ꝓli que cōiūctio latet angelū. ſz nec h⁹ ſufficit qz ex quo angelus videt ſpēm exr̄tē in memoria que dī parēs z per ſpēz genitā in itelligētia q̄ dī ꝓles z videt vnā eē ſilimā alteri videt ꝓiūctionez utriuſq̄. q̄tūcūq̄ ergo hoc depēdeat ex uolūtate tñ notū eſt q uolūtas hoc vult q̄diu ſtat talis cognitio z q̄diu durat ſpēs in itelligētia. qz ſi uolūtas ſe auerteret a tali cogitatiōe ſtati deſineret eē hi⁹ ſpēs in itelligētia z ſtati tolleret vnio illa parētis z ꝓlis. ¶ Dabito q̄d doctores in hac mā dixerūt. uolum⁹ declarare aliq̄ circa modū itelligēdi āgelicū. z circa modū itelligēdi hūanū. ex q̄b⁹ aliq̄liter appebit ueritas que ſiti. dixim⁹ eni ſupra q modus itelligēdi āgelicus eſt qō per vnā ſpēm z per vnū cōceptū pōt multa itelligere. angelus ergo ſupior videt ſpēs angeli iferioris z videt cōceptū formatū in itelligētia ei⁹ bñ ſcit cui⁹ ſpēi ſit ille cōcept⁹ z bñ ſcit qua ſpe utit ad itelligēdū. ut puta ſi āgelus inferior habeat in ſe ſpēm per quā itelligit uolatilia z p quā itelligit aq̄tica z p quā intelligit gradiētia z ſic de alijs ſpēbus. videbit angelus ſupior oēs iſtas ſpēs. z videbit q̄lis ſit cōcept⁹ formatus in itelligētia iferioris angeli. utrū ſit ſilis ſpēi uolatilium repreſentāti uolatilia uel non alēi ſpēi. z ex hoc ſciet in quadā gñalitate de q̄bus cōſiderat ille iferior āgelus ut ſciet q cōſideret de uolatilibus. ſi ille cōcept⁹ ſit ſilis ſpēi uolatiliū. uel ſciet de qua alia re cōſideret ſi hi⁹ cōcept⁹ ſit ſilis alteri ſpēi. ſz qz per vnā ſpēm z per vnū ꝓceptū pōt de mltis z multiplr cōſiderare iō neſcit āgel⁹ q̄tūcūq̄ ſupior de quo ſpecialiter cōſiderat nec q̄liter cōſiderat de illo: ut dato q ſciat q cōſideret de uolatibilib⁹. neſciet utrū cōſideret de vulture uel de aq̄la. z ſi dubiū eēt de ſpēbus nō eſt dubiū de pticularib⁹. z qz dato q ſciet angelus ſupior q āgelus inferior cōſideret de hoie. neſciet tñ utrū ꝓſideret de ſorte uel de platone: nec ſciet q̄liter cōſideret de eis qz uelit q moueanē uel q nō mouet̄ tur. qz per vnū z eūdē ꝓceptū itelliget oīa pticularia z itelliget ſpāliter qōcūq̄ pticulare. ſicut ſibi placet z per vnū z eūdē ꝓceptū itelligit affirmatio z negatio. z qz ſcire in gñali eſt ualde modicū z quaſi nihil ſcire. iō angelus ſupior dī neſcire cogitatiōes angeli inferioris. z qō dictū eſt de āgelo reſpectu alteri⁹ āgeli ueritatē hz de angelo reſpectu hois. nā hō per vnā z eādē ſpēm z per vnū z eūdē ꝓceptū pōt plura itelligere. nā rectū eſt iudex ſui obliq̄. per ſpēm ergo recti itelligit rectū. z per eādē ſpēz itelligit obliquū. z qō dictū eſt in ſimplicib⁹ ueritatē hz i itellectu cōpoſitorū. nā ſicut obliquū nō itelligit per ꝓpriā ſpēm. ſz per ſpēm recti ita negatio nō itelligit per ꝓpriū aliq̄d ſz per affirmationē. itellect⁹ ergo hñs in ſe ſpēm hois z ſpēm albi per has ſpēs itelliget affirmationē z negationē. pōt eni per illas ſpēs itelligere q hō ſit alb⁹. z q hō nō ſit albus. Intellectu g̃ ſimpliciū ſi videat āgelus q facta ſit in actu ſpēs recti bñ videt q cogitam⁹ de aliquo eoz que poſſum⁹ itelligere per ſpēm recti. ſz neſcit de qua per ſe z directe niſi hoc ſciat aliquo alio mō ut per aliq̄d ſenſibile ſignū qō appareat in cozpe. ſic etiaz z in itellectu cōponēte ſi videat has ſpēs fieri in actu. videlz ſpēm hois z ſpēm albi bñ videt q refert hoiem ad albū ſz neſcit utrū referat ſm affirmationē uel ſm negationē. ut utrū cogitet hoiem eē albū. uel utrū cogitet oppoſitū. ſic ēt ſi videat āgel⁹ qō in itellectu fiat in actu ſpēs per quā itelligit inimic⁹ z ſpēs per quā apprehēdit fuga. bñ ſciet q cogitat de inimico z de fuga. ſed neſciet utrū cogitet ſm affirmationē uel ſm negationē qz neſciet utrū cogitet inimicū fugere uel non fugere. neſciet. ſ. directe z ſm ſe. poterit tñ hoc ſcire idirecte z per aliq̄ ſignū ſenſibile qō apparet in cozpore. utputa ſi videt angelus uel demon q homo cogitat de inimico z de fuga z videt q cozpus interi⁹ ifrigidet ſtatiz cognoſcet q timet z q cogitat de fuga affirmatiue. i. q cogitat inimicū fugere. Si aūt videbit q cozp⁹ inte-

rius calefiat statiz cognoscet q audet z q cogitat de fuga negatiue. i. q cogitat nō fugere. ea ergo que hēt distinctos cōceptus z distinctas spēs angelus cōprehēdēdo spēs cōprehēdit cogitatiōes. sz hoc erit ual de in gñali. q affirmatio z negatio nō hñt distinctas spēs. ualde modicū aūt scire de cogitatione si nescīet utrū uelit ꝓpositū uel oppositū. ¶ Aduertēdū aūt ad maiorē itelligētiā ocoz q triplr possum⁹ iuestiga re quō per vnū z idē possum⁹ itelligere plura. naz ea que sūt in ītellectu signa sūt rerū z ut patebit sūt aliq̄ mō signa uolūtaria. sūt signa itelligibilia. z sūt ēt ulia. sūt aliq̄ mō signa uolūtaria qz pro uolūtatis arbitrio est q per spēm aliquā intelligam⁹ ꝓpositū uel oppositū. ut q per spēz recti itelligam⁹ rectū uel obliquū. Signa aūt uolūtaria eodē mō se hñtia repzesentant sua signata. ut si ad placitū est q aliqua uox significet hoc ul illō. illa uox eodē mō se hñs repñtabit fz placitū loquētis hoc uel illud. Spēs ergo recti eodem mō se hñs fm hñplacitū cogitātis repsentabit rectū uel obliquū. z qz angelus nullā videt diuersitatē in in tellectu qñ cogitat de recto uel de obliquo z qñ cogi tat de hoc uel de illo nescit in spāli de quo cogitet. ¶ Scōa via ad hoc idē sumit ex eo q talia signa sūt ītellectualia uel rōnalia. potētie ergo māles sunt ad vnū. sed potētie rōnales sūt ad opposita ut declarari hz in. 9. metaphisice. sz q̄les sūt potētie tales debēt eē pfectiōes potētiaz. Sicut g̃ vna z eadē potētia rō nalis est ad opposita. sic vna z eadē spēs itelligibilis siue vn⁹ z idē cōcept⁹ erit ad opposita. z qz nō mutat cept⁹ nec opz mutari spēz per quā itelligit hoc z op positū nō pot scire angelus utrū cogites de ꝓpōsito uel de opposito. qz nō videt diuersitatē in intellectu qñ cogitas ꝓpositū uel oppositū. ¶ Tertia via su mit ex eo q hi⁹ signa sūt ulia nō aūt sūt sensibilia z p ticularia. Sic eni videm⁹ in sensu respectu itellectus q que in sensibilib⁹ sūt plurificata in itellectu sūt vni ta. ut sūt plures potētie sēsitiue cognitiue siue sūt plu res sensus ut per vnū sensuz iudicamus ptīcularīt de colore per aliū de sapore z sic de alīs sensib⁹. attn nō est nisi vn⁹ itellect⁹ siue vna potētia itellectiua p quā iudicam⁹ ulr de oib⁹ istis. z sicut se hz in potētia itel lectiua respectu potētiaz sensitiuaz. sic se hz in uoci bus ptīcularib⁹ z sensibilib⁹ respectu eoz que sūt in ītellectu. nā lz nō sit idē nomē nec eadē uox q̄ significat rectū z que significat obliquū est tn eadē spēs itel ligibilis z idē cept⁹ per quē itelligit hoc uel illō. lz sic ēt in uoce nō sit eadē ꝓpositio affirmatiua z negatiua qz nō est eadē ꝓpositio hō est alb⁹ z hō nō est al bus. in itellectu tn nō est diuersitas ꝓput itelligim⁹ af firmationē z negationē. nisi g̃ per signa sensibilia fiat expssio eoz que sūt in intellectu cogitatiōes ipsas in spāli z in ꝓa forma āgel⁹ scire nō pōt. dicim⁹ aūt nisi fiat expssio p signa sēsibilia. qz sic per uoces sēsibiles alr exprimit affirmatio z alr negatio. z alr rectū z alr obliquū. sic z ītelr in corpe nō solū ad placitū sic fa ciūt uoces exteriores sēsibiles. sz ēt nāliter per aliqs pas siōes gñatas in corpe exprimit affirmatio z negatio sic posuim⁹ exm de fuga. ut qñ cogitam⁹ de fuga affir matiue. ut si uolum⁹ fugē timem⁹ z gñat in nobis fri giditaz. si aūt cogitam⁹ de fuga negatiue z volum⁹ fu gere audem⁹ z efficit nz corp⁹ iteri calidū. cogita tiōes g̃ nraz in spāli nō directe sz īdirecte pñt scire de mones uel āgeli nobis uolētib⁹. ut si uellem⁹ eis reue lare per locutiones z per signa ad placitū z pñt scire hi⁹ cogitatiōes. z mltoties sciūt nobis iuitis ut per si gna nālia videlz per frigiditatē z caliditatē z p alias passiōes siue p alia signa nāliter orta in corpe qz fm q de alio z alio. z fz q aliter z alr cogitam⁹ alr z alr affi ciūt i corpe z appēt iteri⁹ i corpe nro alia z alia signa p que demōes z āgeli ut dixim⁹ nobis iuitis pñt mlta de nris occltis cogitatiōib⁹ scire. ¶ Uez qz ītellect⁹ hois nō qscit dicet aliqs q si p spēm recti possum⁹ intelligere rectū z obliquū uel si per idem possumus itelligē affirmationē z negationē. attn opz q per uo lūtatē determinem⁹ nos ad hoc uel ad illō. aliq̄ g̃ affe ctio erit in uolūtate per quā determinam⁹ nos ut itelli gam⁹ uel hoc uel illō. illā aūt affectionē āgelus vide bit. vidēdo aūt hi⁹ affectionē cognoscet ad qd deter minamus nos ipsos utrū ad itelligēdū affirmationē uel negationē. uel utrū ad intelligendū rectū ul obli quū. Sciēdū g̃ q āgelus ex quo videt z cogscit ipaz sbaz aie. opz q cognoscat ea que sūt in aia. videlz taz pōs q̄ spēs itelligibiles q̄ ēt affectiōes. ut sūt quedā res vise nō tn scit distincte ad qō afficimur. nec ēt ꝓpt hoc scit cogitatiōes nras nisi in gñali qō scire est nesci re. in spāli aūt z in ꝓa forma qō est recte scire nescit cogitatiōes nras qō sic declarat. nā sic per eādē spēz possum⁹ itelligē rectū z obliquū sic p eādē affectio nē realr loqndo possum⁹ affici ad rectū z ad obliquū uolūtas eni est appetit⁹ sequēs itellectū z rōnē. ideo fz ea que videm⁹ i itellectu debem⁹ mlta ꝓiecturari de hīs que sūt in uolūtate. nā sic in itellectu cū itelli gim⁹ formaī aliqs cōcept⁹ sic ēt in uolūtate cū uolu mus qd ibi aggñat ꝓter uolūtatē ipaz qō pōt uocari affectio. tn hi⁹ affectio ut tetigim⁹ sequit modū spēi z ꝓcept⁹ exñtiū in itellectu ita q sic p eādē spēm pro nre uolūtatis arbitrio possum⁹ itelligē hoc z oppm. ita per eādē affectionē realr loquēdo potimus affici ad hoc z ad oppm. dicem⁹ eni q de⁹ absq̄ ulla sui mu tatiōe vult quecūq̄ vult. creatura aūt rōnalis aliquo mō mutat z aliq̄ nouitas est in ea ex eo q̄ afficit nūc ad hoc nūc ad illō. vñ hi⁹ affectiōes sūt qdā motiōes z qdā mot⁹ ai siue uolūtatis. sz hi⁹ mot⁹ sūt i creatu ra rōnali magis vnitie q̄ i creatura corpali. creatura eni corpalis p vnū z eūdē motū realr nō pōt moueri i diuersas ptes z mltomin⁹ in ptes ꝓrias. sz creatura rōnalis sic vnitiue cognoscit ita vnitie afficit. z iō ut diximus sic per vnā z eādē spēm itelligit hoc z oppm. ita realr nō est alia z alia affectio per quā affectio affi cit ad hoc z ad oppm sz ē solū alia z alia fz relationē z ordinē volūtatis. Sic g̃ opz q in itellectu iformet ꝓcept⁹ si vlt itelligē. ita opz q i uolūtate aggñet aliq̄ affectio si debeat aliqd uelle. tn uolūtas illā affectio nē in se aggñatā pōt referre in hō uel in oppm. Si g̃ sagitta mota eēt liberi arbitrīj z eūdē motū realr pos set referre in oriētē z occūtē. bn̄ viderem⁹ sēsibilr q sagitta moueret. sz utrū ille mot⁹ eēt ad oriētē ul ad occūtē nescirem⁹ nisi sagitta hō nob uollet revelare. viderem⁹ eni sagittā z viderem⁹ motū sagitte fm q est res quedā in spāli. sz fm q est ad hāc ul ad illā ptē nō viderem⁹ in spāli sz in gñali. scirem⁹ eni q motus ille eēt ad hāc ptē uel ad illā. sz ad quā ptē eēt deter minate nescirem⁹. sic est in ꝓpōsito videt āgel⁹ ipz i tellectū nrm z videt spēs itelligibiles z videt q hec spēs itelligibilis efficit in actu. nescit tn in spāli cogi tatiōes nras. qz p nre libertatis arbitrio p vnā z eā dem spēm possum⁹ diuersa scire. sic z ex pte uolūta tis videt āgel⁹ ipaz uolūtatē z videt ipaz affectionē ibi aggñatā. nescit tn in spāli ad qd afficimur. illud g̃ qō sic determinat p uolūtatē q ex tali determiatiōe nulla diuersitas appet in re opz angelū eē ignotū. vñ z coi ter dī q ordo uolūtatis ē āgelo ignot⁹ qō itelligēdū

est qñ sic ē ali⁹ ⁊ ali⁹ ordo uolūtatiſ siue alia ⁊ alia rō ſm uolūtatē q̄ nō est ibi alia ⁊ alia res.sicut posuim⁹ exēplū de ſpe recti uel q̄ vnā ⁊ eādē ſpēz pōt ordina re uolūtas ut per eā cognoscat rectū uel obliquū iſtō aliō ⁊ aliō referre.ut referre ſpēz recti in hoc uł in illud.uel iſte ali⁹ ⁊ ali⁹ ordo ut per uolūtatē ordinare hi⁹ ſpēz ad cognoſcēdū rectū uł ei⁹ oppo⁹ est āgelo ignot⁹ q̄ ex tali alio ⁊ alio ordine nlla diuersitas apparet in re.⁊ qō dcm̄ est de ſpe ex pte itellect⁹ uerita tē hz de affectiōe ex pte appetit⁹.cā ḡ ⁊ rō ipſi⁹ latē tie est q̄ ſm uolūtatis ipiū vnū realr possum⁹ in plu ra referre.āgelus ḡ videt ipas nās rez ⁊ videt diuer ſitates reales exītes in hi⁹ nās.ubi aūt est mł̄tiplicitaſ absq̄ diuersitate reali talē mł̄tiplicitatē cognoscē excedit nālē cognitionē ipi⁹ āgeli.ex hoc ḡ appēt q̄re dñr eē nota āgelo ea que sūt ex pte itellect⁹ ⁊ nō ea q̄ sūt ex pte uolūtatis.nō eni hoc est ut supius dicebaē sic q̄dā dicūt q̄ pōt aliq̄d ip̄imere in itellectu ⁊ nō in uolūtate.nec hꝰ ē q̄ res exītes in itellectu sint āge lo note ⁊ nō res exītes in uolūtate q̄ siłr est hic ⁊ ibi nā cogitatiōes sūt in itellectu.affectiones aūt sūt in uolūtate ⁊ tā cogitatiōes q̄ affectiōes nr̄e sunt note āgelo in gñali.nō aūt in ſpāli.ſz hoc iō est q̄ vna res nō pōt determiari ad plura ut sit āgelo ignota niſi ſm rōnē ⁊ ordinē uolūtatiſ.vñ q̄ vna ⁊ eadē ſpēs refera tur in hoc ⁊ in illud hoc facit uolūtas.siłr ⁊ uoluntaſ vnā ⁊ eādē affectionē realr in diuersa refert,put est p añcedētia declaratū.uolūtas ḡ tā ea que se tenent ex pte itellect⁹ ut cogitatiōes ⁊ ſpēs itelligibileſ q̄ etiā ea que se tenēt ex pte ipſi⁹ uolūtatis ut ipas affectio nes in diuersa refert ⁊ ordinat absq̄ eo q̄ fiat in se di uersitas alia.⁊ q̄ in hoc ꝓsiſtit latētia ⁊ hoc facē uolū tas iō ordo uolūtatis dī āgelo eē ignot⁹.iō ēt dicunt ignota eē āgelo poti⁹ ea que se tenēt ex pte itellect⁹ q̄ sic diuersimode referre vnā ⁊ eādē rē ⁊ ex hoc fa cere q̄ lateāt angelu3 tā cogitatiōes q̄ affectiōes pti net ad uolūtatē nō ad itellectū.uolūtas eni est illa q̄ hoc facit nō itellect⁹. ¶ Postq̄ circa vītatē queſitaz recitauim⁹ dicta doctoꝝ ⁊ declarauim⁹ ea p que pōt patē ueritas qōnis.ad maiorē declarationē ꝓpoſiti uolum⁹ adducere rōnes oñdētes q̄ deo sūt note nr̄e cogitatiōes ⁊ affectiōes.ipse eni est ſcrutās cordia.i. cogitatiōes ⁊ ꝓbās renes.i.affectiōes.āgelo aūt nec cogitatiōes nec affectiōes nr̄e sūt note niſi ut dixim⁹ in gñali ſz quē modū ſcire est magis nescire q̄ ſcire. possum⁹ aūt q̄tū ad pñs ſpectat dare q̄tuoꝝ dīas int̄ deu3 ⁊ āgelū ex qb⁹ sument q̄tuoꝝ rōnes ad ꝓpo⁹. ¶ Pria dīa ē q̄ de⁹ cogſcit idetmiata sic detmiata ea eni q̄ nō sūt detmiata in re sūt detmīata in cogni tiōe dīna ut ſi nō ē detmīatū in re q̄ craſ erit nauale bellū uel q̄ nō erit.detmiatū est tn̄ in cognitiōe di uina qui ſcit detmīate ſi cras nauale bellū erit uł nō erit.in āgelo aūt nō sic.nā ideterminata in re ideter minata sūt ēt in cognitiōe āgelica loquēdo de ſua co gnitiōe nāli. ¶ Scōa dīa est q̄ de⁹ mouet uolūtatē nr̄az.nā cū ipe ſit motoꝝ oīno ꝑm⁹.opz oēs mot⁹ taz corpoꝝ q̄ aioꝝ reducē in ipz.ſz āgelus nō est q̄ dire cte mouet uolūtatē nr̄az niſi forte alliciendo ⁊ ꝑſua dēdo sic vn⁹ hō mouere posset magis tā āgeł q̄ hō q̄ magis in eo viget ſolertia ⁊ ꝑſpicacia intellectus. ¶ Tertia dīa est q̄ de⁹ illabit aie ⁊ ē itim⁹ ipi aie īmo magis est itim⁹ aie q̄ aīa ſibi. āgelus aūt nō pōt illabi aie.q̄ aia nō ē quāta q̄ possit eē itra ptes quā titatiuas. Si aliq̄d ḡ eēt in ipſa aia eēt in ipſa eēntia ei⁹.qō aūt est in eēntia alicui⁹ uel est pfectio eēntie ſi cut ſūt ꝑtes q̄ pficiūt eēntiā.uel est ꝑſeruatiuū eēn tie.cū ḡ āgelus nō possit eē pfectio eēntie aie.ſi esset angelus in eēntia ei⁹ eēt ꝑſeruatiuū eēntie.eēntia er go aie dependēt ab āgelo:imo ex hoc ſequeret q̄ ipſe āgelus creasset aiaz q̄ ad eū ſpectat ꝑſeruare eēntiā aie qui per creationē eā ꝓduxit in eē.De⁹ ḡ magis est itim⁹ ipſi eēntie aie q̄ aīa ſibi.q̄ magis facē ad ꝑſerua tionē ipſi⁹ eēntie q̄ ipa eēntia faciat ad ꝑſeruationez ipſi⁹.eē eni ipſi⁹ aie magiſ dependet a deo q̄ ab eēntia ꝓa.eē eni ſpūaliū in aliq̄ est eē per opationē.nā hoc mō ſpūalia sūt alicubi.q̄ ibi opant. De⁹ eni est in eēn tia aie ⁊ in eēntia cuiuslibet rei ꝑseruādo oēz hi⁹ eēn tiā in eē.āgelus aūt pōt eē ifra quātitatē rei ſz nō ꝓpe dī eē i eēntia.iō in reb⁹ quātitate carētib⁹ āgeł eē nō pōt. ¶ Quarta dīa ex pfectiōe cognitiōis ē.q̄ de⁹ pfectā cognitionē hz de reb⁹ āgeł nō ita pfectā. Ex hīs aut q̄tuoꝝ dīās sument ad ꝓpo⁹ q̄tuoꝝ vie siue q̄tuoꝝ rōnes. ¶ Pria via talis.nā ſi de⁹ cognoscit de termiate que nō sūt determinata in re q̄uis nō distin guit ſz rē ꝓut cogitam⁹ de recto uel de obliq̄.hoc q̄ nō est detmīatū in re est detmiatū in cognitiōe dīna q̄ determinate cognoscit de⁹ de quo cogitam⁹ ⁊ q̄lit̄ co gitam⁹.āgelus vō q̄ ideterminata nō cognoscit det minate.iō cogitatiōes nr̄as determiate scire nō pōt. ſz dices q̄ hec nō sūt idetmiata.nā ⁊ ſi per eādē ſpēz possum⁹ cogitare de recto ⁊ obliq̄ tn̄ niſi nos detmi nem⁹ per uolūtatē q̄d cogitare uelim⁹ nihil cogitabi mus.ḡ ſi cogitam⁹ aliq̄d iā per uolūtatē determina uim⁹ nos ipoſ ad determinādū illō.ad qō rñdebim⁹ q̄ q̄tū ad cognitionē nō refert rē eē ideterminatā.uł determinatā eē ignotā.qui ḡ nō cognoscit idetermia ta nō cognoscit determinata ſi ſit ei detminatio igno ta.nā determinata q̄z detminatio est ignota itellectui sic ſe hn̄t ad itellectū ac ſi eēnt idetermiata.q̄tūcūq̄ ḡ cogitatiōes nr̄e sint determinate ſm uolūtatē refe rētē ⁊ ordinātē.tn̄ q̄ iſte ordo ⁊ iſta relatio uolūtatiſ est āgelo ignota eo q̄ ex tali ordine ⁊ relatiōe nō ſeq tur aliq̄ diuersitas in re:iō cogitatiōes nr̄e q̄ nō sunt determinnate per determinationē notā itellectui āge lico:iō cōparant ad hi⁹ itellectū ac ſi eēnt idetermia te.⁊ q̄ āgelus ideterminata nō cognoscit determina te opz cogitatiōes ⁊ affectiōes nr̄as latere āgelū.ſed dato q̄ per oēm modū cogitatiōes ⁊ affectiōes nr̄e in ſe eēnt ideterminate hoc nō obstāte determinate eēnt in cognitiōe dīna q̄ oīa que sūt ſm ſe idetermia ta determinate cognoscit.possum⁹ tn̄ ſi uolum⁹ alit̄ ſoluere hāc difficultatē.nā cū dī q̄ āgelus cognoscit determinata ⁊ cogitatiōes nr̄e cū actu iā cogitamus sūt determiate ḡ note sūt āgelo.dici dz q̄ nō oīa q̄cū q̄ mō determinata sūt nota āgelo.nā ⁊ futura ꝓtigē tia sūt determinata in cognitiōe dīna.nō tn̄ sūt āgelo nota.ea ḡ que sic sūt determinata q̄ per eoꝝ detmi nationē appet diuersitas in ipa re sūt nota āgelo.que aūt sūt alr determinata nō sūt ei nota ſz ignota.⁊ q̄ q̄ per ſpēm recti determinem⁹ nos per uolūtatē ad cogitādū de recto uł de obliq̄.talis detminatio nullā diuersitatē facē i re.q̄ eodē mō ſe hn̄te ſpe i itellectu. pōt uolūtas determinare ſe ad uolēdū per itellectū ⁊ per hi⁹ ſpēm itelligibilē cogitare de hoc uel de illo sic ⁊ per vnā ⁊ eādē affectionē realr pōt affici ad hꝰ ⁊ ad illō.q̄ sic est talia nō sūt nota āgelo.ſz ut dictuz est de⁹ ipſa ideterminata determinate cognoscit.iō talia nō pñt latere deū. ¶ Scōa via sic pz.nā ut dictū est de⁹ mouet ipſaz uolūtatē ita q̄ q̄cq̄d motiōis est ibi ⁊ q̄cq̄d actiōis totū ē a deo.⁊q̄cq̄d defecti⁹ ⁊ obliq̄ta tis totū a nobis.cū ḡ de⁹ agat per itellectū q̄ est nāe itellectualis nō pōt ignorare que facē.iō oium q̄z est

actor opꝫ q̄ sit ꝛ cognitor. si ḡ ipam uolūtatē mouet ad oēs suos motꝰ. opꝫ q̄ oēs hi⁹ motus cognoscat. ꝛ sicut cognoscit oēs motꝰ ita opꝫ q̄ cognoscat oēs defectꝰ circa hi⁹ motꝰ. ut si deꝰ mouet ad aliq̄d ꝛ facit i petū in aia nr̄a videt utrū seq̄mur hi⁹ ipetū ꝛ q̄lit̄ seq̄ mur. ꝛ videt utrū deficiamꝰ ꝛ q̄lit̄ deficimꝰ ita q̄ oia nuda ꝛ apta sūt oc̄lis suis. ita ēt ꝛ aia nr̄a nō pōt ignorare cogitatiōes suas qz ipamet p itellectū dirigētes ꝛ per uolūtatē exequētē determinat se ad cogitāduꝫ hoc uel illō. ideo ipamet aia nō pōt ignorare q̄ cogitat. hi⁹ ḡ determinatiōis aliq̄lit̄ est cā itellectꝰ qz ostēdit que p suā spēz cognoscē possumꝰ. ipa tn̄ uolūtas est cā p̄ncipalior. qz ipa exequit̄ ꝛ ad ea spectat ut ꝑ suū iperiū determinate fiat hoc uel illud. igit̄ qz angelus ipaz uolūtatē nr̄az nō mouet nō poterit cognoscere motꝰ ei⁹ nisi ex hi⁹ motib⁹ appeat in re ipa diuersitas nos aūt qz nō diuersificata re ꝑm suū ipiū uolūtatis possumꝰ ferri in hoc ul̄ in illō nesciet determinate angelus in quo feramur. ¶ Tertia via ad hoc idē sumit ex eo q̄ deꝰ est itimꝰ aie ꝛ nō ăgelus. Si ḡ deꝰ est in ipa aia ꝛ est itimꝰ aie. nihil miꝝ si videt cogitatiōes ꝛ ea que sūt in aia. ăgelus vō qz nō est itimꝰ aie nec est in aia. iō nō videt cogitatiōes ꝛ affectiōes que sūt in ipa. huic aūt vitati vident initi uerba apli. j. ad coꝛ. 2. ubi vult q̄ nullꝰ scit que sūt in hoie nisi spūs hois q̄ est in ipso. ḡ ex hoc q̄ spūs hois est in hoie scit ea que sūt in hoie. nō ḡ ex hoc excludit deus imo ꝛcludit q̄ ipse sciat ea que sūt in hoie ꝛ que sunt in spū hois. qz ipe ēt est in hoie ꝛ est in spū hoiꝫ magiꝫ ēt q̄ ipe spūs hois. sꝫ sic dicimꝰ ualde superficialr̄ ptrāsimus ut dicamus q̄ deꝰ videt oia nr̄a. qz est itimꝰ nobis. ꝑm hoc ḡ nō videbit angelus nisi cui est itimꝰ qō videmꝰ eē ꝑm. cognoscit eni ăgelus ipsaz eēntiaz aie ꝛ tn̄ nō est eēntie itimꝰ. vi ḡ q̄ pari rōne possit cognoscē ipsas cogitatiōes nr̄as lꝫ nō sit nr̄is cogitatiōibꝰ itimꝰ. ꝓpter qō sciēdū q̄ nullꝰ cognoscit nisi determinata ul̄ in re uel in se. Quicūq; ḡ cognoscit aliq̄ determinate uel hoc est. qz in ipsa re apparet eoꝝ determinatio ul̄ qz ipse cognoscēs per itellectū ꝛ uolūtatē cā illi⁹ determinatiōis. qz ḡ totꝰ ordo tpis determinatꝰ est in p uisiōe diua ꝛ deꝰ per suū itellectū ꝛ uolūtatē uolēdo uel pmittēdo in seipso ꝓdinauit totū ordinē ꝛ decursū tpis ꝓtigētia futura que fiēt in hi⁹ decursu tpis lꝫ nō sit determinata in deo tanq̄ in cā statuēte ꝛ determināte hi⁹ tpiꝫ decursū. Si ḡ aliq̄ determinate cognoscunt uel hoc est qz in re ipsa apparet talis determinatiōis cā. cogitatiōes ḡ nr̄e nō sūt determinate in re q̄ in re ipsa appareat hi⁹ determinatio. Si ḡ aliq̄s cognoscat cogitatiōes determinate. opꝫ q̄ ipse sit cā determinatiōis eaꝝ ꝛ ad hoc uadit hec rō tertia. nā deꝰ exñs itimꝰ aie nr̄e est cā determinatiōis oiuꝫ cogitationū nr̄aruꝫ. Aduertēdū tn̄ q̄ duplex est cā efficiēs ꝛ ꝓseruās. ꝓut ḡ deꝰ mouet uolūtatē nr̄az est cā efficiēs oiuꝫ motuū uolūtatis ꝛ ēt oiuꝫ cogitationū. sed ꝓut est itimꝰ aie est cā cōseruās oēs tales motꝰ. ḡ qz deꝰ mouet uolūtatē nr̄am ꝛ efficit in nobis oēs motꝰ uolūtatis nr̄e opꝫ q̄ sciat oēs hi⁹ motꝰ ꝛ q̄ cognoscat oēs affectiōes ꝛ cogitatiōes nr̄as. ꝛ huic ueritati initebat rō scda. qz vō est itimꝰ aie nr̄e. opꝫ q̄ sicut ꝓseruat ipaz eēntiā aie qz est eēntie itimꝰ sic ꝓseruet oēs affectiōes ꝛ cogitatiōes ꝛ oēs motꝰ animi qz est oiꝝ talꝝ motib⁹ itimꝰ. Si ḡ ut dictū est deꝰ agit per itellectū qz est itellectualiꝫ nāe ipole est nec q̄ aliq̄d faciat nec q̄ aliq̄ factū ꝓseruet in eē nisi cognoscat tā ea que fac̄ q̄ facta que ꝓseruat in eē. ḡ oēs motus nr̄i animi cognoscit qz oēs taleꝫ motꝰ facit cū moueat ipsaz uolūtatē nr̄am ad oēs suos motus ꝛ etiaꝫ oēs tales motꝰ cognoscit. qz est intimꝰ nobis ut dicit hec rō tertia ꝓpter qō oēs tales motꝰ cōseruat in eē iō eos ignorare nō pōt. ¶ Aduertēdū tamē q̄ deꝰ est cā efficiēs ꝛ cōseruās oēs motꝰ animi nr̄i siue oēs motus uoluntatis nr̄e. ꝛ oēs cogitationes nr̄as ꝓut talia hñt rōnē entis. sed ꝓut ab entitate deficiūt ꝛ ꝓ ut habēt rōnez ꝑcti. deus ꝓꝑie talia nō facit nec cōseruat attn̄ cognoscit ea. qz qui ꝑfecte cognoscit i aliquo gñe q̄cq̄d est ibi entitatiꝫ opꝫ q̄ cognoscat q̄cq̄d est ibi defect⁹. ¶ Quarta via ad hoc idē sumit ex ꝑfectiōe cognitiōis diuine. Si eni angelus ꝑfecte cognoscēt uolūtatē nr̄aꝫ cognosceret ēt oēs motꝰ nr̄os siue uolūtatis nr̄e. sꝫ nō solū uolūtatē nr̄am sꝫ ēt nec ꝓꝑias virtutes ăgeli ꝑfecte cognoscūt ut dicit dio⁹ 6. ca. celestis hierarchie. angeli eni nō ꝑfecte cōꝓhendūt suū intellectū siue suā virtutē itellectiuā. nec etiā perfecte cōꝓhēdūt suas spēs itelligibiles. qz si perfecte cōꝓhenderēt suas spēs intelligibiles cognoscerēt futura cōtingētia. Naz spēs itelligibileꝫ in angelis ꝛ ea que sunt ꝓsentia ꝛ que sūt tā determinata in re repꝛesentāt actu. duꝫ tamē uelit se angelus cōuertere actu sup hi⁹ spēs. sed futura ꝓtingētia ꝛ ea que sūt indeterminata nō repꝛesentāt actu: sed in potentia. q̄tūcūq; enim angelus se actu conuertit super aliquā speciem intelligibilem illa que sunt determinata ꝛ que sunt contingentia futura nō repꝛesentabit ei actu sed potentia. igit̄ angelus nō perfecte cōꝓhendit suā virtutez intellectiuā nec suas species intelligibiles. qz si perfecte cōꝓhenderet hi⁹ species cognosceret omnia que repꝛsentare posset ille species. ꝛ ita ut dictum est cognosceret futura contingentia. qz in mētibus angelorum ꝛ si nō actu repꝛesentant futura cōtingētia. possunt tamē ea repꝛesentare. Sicut enim futura contingētia sunt in potētia in suis causis ꝛ sūt in potētia ut fiāt ꝓsentia. ita sūt in potētia ut repꝛesentētur per species in mētibus angelorum. qui enim omnino perfecte cognosceret oēs effectus quos actu efficeret aliquā herbā aliq̄lit̄ bñ cognosceret effectꝰ quos actu efficeret. sꝫ ēt ꝛ quos posset facere ꝛ quos eēt futura illa herba. sic ꝛ si ăgeli ꝑfecte cognoscerēt suas spēs intelligibiles cognoscerēt q̄cq̄d repꝛesentare possent hi⁹ spēs. sic ꝛ in ꝓposito. si angelus ꝑfecte cognosceret uolūtatē nr̄aꝫ etiā anteq̄ fierēt ꝛ anteq̄ ꝓgrederent in eē cognosceret oēs motus uolūtatis nostre. sed sic ꝑfectā cognitionē de aliq̄ re nec ēt de se ipsis angeli habere nō possūt. iō ut diximus ꝑm dionysiū etiā ꝓꝑias virtutes ignorare dicuntur. Solus eni deꝰ hanc perfectissimam cognitionē hēt de oibꝰ reb⁹ ut sic cognoscat nisi etiā cognoscat oia que pñt cāri ex eis anteq̄ fiāt. Deꝰ ergo qui cognoscit ea que ꝑm rē sunt indeterminata ut dicebat rō ꝑma. ꝛ qz cāt oēs motꝰ uolūtatis nostre qz uolūtatez nr̄am mouet ad oēs suos motus ut dicebat ratio scda. ꝛ etiam qz est intimus omnibus motib⁹ nostris. ꝛ qz omnes tales motus conseruat in esse. ut dicebat ratio tertia. ꝛ qz perfecte cognoscit uoluntatem nostram. qz videt quicquid ex ea pōt ꝓgredi etiā anteq̄ ꝓgrediant in esse ut dicebat ratio quarta. ideo deus cognoscit oēs affectiones nostras ꝛ omnes cogitatiōes siue omnes motus anime nostre. Angelus vō qz in oib⁹ quatuoꝛ hijs deficit affectiones ꝛ cogitationes nostras in speciali ꝛ ꝑm se ꝛ in ꝓꝑia forma naturali cognitione scire non potest.

Ad primum dicendum q̄ quicq̄d potest vꝫ tus inferioꝛ potest ꝛ superioꝛ

duz tamē illud sit ꝓpoꝛtionatū superiori: ut paruus ignis existēs in frācia calefaceret hominez in francia existētez: quem nō calefaceret maximus ignis existēs in italia. ⁊ habēs lippos oculos si existat in aliqua domo ⁊ existat ꝓpinquus videbit ea que sunt in illa domo que nō videbit ille qui est extra domū. ⁊ qui est lōginquus etiam si hēat oculos ualde claros. qō ideo contingit qz ꝓpinquus ignis habet ꝓpoꝛtionē ⁊ oꝛdinem ad calefaciēdum sibi ꝓpinq̄: que ad calefaciēdū nō habēt ꝓpoꝛtionē ⁊ oꝛdinē ignis remotus quātum cūqz magn⁹. sicut ēt oculus ꝓpiquus hēt ꝓpoꝛtionez ⁊ oꝛdinē ad videndū que sibi pñtant que itueri nō pōt oculus remot⁹ quātūcūqz clar⁹. eodē ēt mō ⁊ in ꝓposito spūs hois hēt ꝓpoꝛtionē ⁊ oꝛdinē ad cognoscendū ea que sūt in hoie ad cognoscēdū cogitationes ꝓprias eo q̄ est cā taliū cogitationū: ⁊ eo q̄ seip̄m mouet ad talia cogitādū: q̄s cogitationes angelus videre nō pōt: qz nō sunt sibi ꝓpoꝛtionate: qz tales cogitationes nec sūt distincte determinate in re: nec sunt cāte a spū angelico: sicut sūt cāte a spū humano. ¶ Ad 2m dicēdū q̄ nec ea que se tenēt ex pte itellus siue ex pte rōnis sūt nota angelo in spāli: nec ēt que se tenēt ex pte uolūtatis: qz nec cognoscit angelus in spāli cogitationes nr̄as que se tenēt ex pte itellus: nec cognoscit in spāli ipsas affectiones que se tenēt ex pte uoluntatis. dī tn̄ ipsa uolūtas eē magis cā latētie q̄ itellus. qz iō latēt angelū cogitationes nr̄e ⁊ affectiones nr̄e. qz qō ſm rē est multiplex ⁊ idēterminatū determinat̄ per liberū arbitriū uolūtatis. ⁊ qz illa determinatio est angelo ignota: iō latēt eū cogitationes ⁊ affectiones nostre. vñ aūt insit uolūtati libertas nō est pñtis speculationis. dato tn̄ q̄ ex rōne sibi insit libertas erit in rōne tanq̄ in radice ⁊ tanq̄ in cā. erit aūt in uolūtate tanq̄ in ꝓpo sito. uolūtas est ergo que est libera: ⁊ que mouet oēs potētias ad suos act⁹: ⁊ que determinat tā ꝓprias actiōes q̄ aliarū potētiarū. iō ipsa uolūtas erit cā latētie. Ad fozmā aūt arguēdi cū dī q̄ mot⁹ rōnis sunt cogniti ab angelo. dici dz q̄ mot⁹ rōnis ut rōnis sunt cogniti ab angelo sed nō mot⁹ rōnis ut subiacet uolūtati. videt enī angelus oēs spēs que sunt in rōne siue in itellu: ⁊ videt que spēs sint in actu ⁊ p quā speciē actu cogitam⁹. uerū qz per vnā ⁊ eādē spēm possumus nos determinare ad cogitandū hoc uel illud. iō ignotū est angelo qd cogitem⁹. talia ergo que sūt i rōne ꝓut subiacēt mero impio uolūtatis absq; eo q̄ faciāt diuersitatē in re angelo nō sūt nota. falsum est ergo simplr loquēdo q̄ angelus cognoscat mot⁹ rōnis nr̄e ut argumētū supponebat. ¶ Ad 3m dicēdū q̄ aliq̄ mot⁹ aie icipiāt ab aia ⁊ ꝓcedāt ad exteriora sic sūt mot⁹ uolūtatis. uel q̄ aliq̄ icipiāt ab exterioribus reb⁹ ⁊ tēdāt in aiam. siue ad iteriora. uel facit q̄ angelū lateāt uel nō lateāt cogitationes ⁊ affectiones nr̄e iō argumētū ꝓcedit ex eis que sūt per accns. sed qz ēt vnū ⁊ idē in re nō diuersificatū ꝓ mero impio uolūtatis possum⁹ diuersa cogitare uel ad diuersa affici hoc est q̄ facit angelū latē cogitationes nr̄as. uel possum⁹ dicē ut dictū est q̄ argumētū supponit falsuz. videlicet q̄ angelo sint simplr noti mot⁹ rōnis. ostēsum est enīz per hīta q̄ mot⁹ rōnis ⁊ uolūtatis q̄diu faciūt diuersitatē in re sūt noti angelo. q̄n aūt absq; diuersitate reali ſm merū impiū uolūtatis pñt determinari in hoc ⁊ in illud nō sūt noti angelo ſm nālē cognitionē eius. ¶ Ad 4m dicēdū q̄ angelus cognoscit ipsam uoluntatē ut est quedā res in se. ⁊ ipsam ēt affectionē ut est quedā res ⁊ quedā pfectio siue qdā act⁹ uolūtatis cognoscit angelus sed nō cognoscit uolūtatē ipsam quātū ad oia in qua pōt ferri: nec ēt cognoscit ipsaz affectionē determinate q̄tū ad ea ad que refert. ⁊ hoc mō de affectiōe ⁊ de cogitatiōe loq̄mur. nō enī loq̄mur de cogitatiōe ꝓz q̄ ipsa spēs itelligibilis per quā actu cogitam⁹ posset dici cogitatio. sed loq̄mur de cogitatione ꝓut est qdā mot⁹ aie ad cognoscēdū aliq̄d p hī⁹ spēz. ⁊ qz per vnā ⁊ eādē spēm possum⁹ diuersa cognoscē p vnā ⁊ eādē spēz poterim⁹ diuersa cogitare: ⁊ poterūt in nobis eē diuersi tales mot⁹. spēs q̄ ipsa est actualioz q̄ intellus ⁊ talē spēz bñ cognoscit angelus. sed hī⁹ motus nō est ꝓpe actualioz nec hēt esse magis actuale: qz nō hēt eē magis distinctū. nā tales mot⁹ nō distinguūtur nisi ſm relationē aie: nō aūt ꝓz rē. qz ut ostēsuz est pñt eē plures tales mot⁹. ⁊ possum⁹ in plura ferri per vnū ⁊ idē siue per vnā ⁊ eādē spēm. ⁊ qō dictuz est de hīs que se tenēt ex pte itellus vitatē hēt in hīs que se tenēt ex pte uolūtatis. nā sicut in itellu cū actu itelligimus sit in nobis aliq̄ spēs itelligibilis in actu per quā possum⁹ plura cogitare ⁊ in plura ferri: sic cū actu uolum⁹ in ipsa uolūtate aliq̄d fit qō nescim⁹ noiare. sed uocam⁹ illud affectionē ⁊ per illud q̄ sic in uoluntate fit vnū ⁊ idē exñs possum⁹ in diuersa affici: uel possumus in diuersa per affectū moueri ⁊ sic hic loquimur de affectione ꝓut est qdā mot⁹ aie. hī⁹ aūt motus nō hēt magis eē actuale nec magis eē distinctū q̄ ipa potētia siue q̄ ipsa uolūtas hēt eē distinctū realr ab alīs potētīs. sed iter hī⁹ mot⁹ nō est distinctio ſm rez sed ſm oꝛdinē uolūtatis. videt ḡ in angelis ipsam rez aggnātā in uolūtate. sed ad qd moueremur ⁊ ad qd afficimur per illā rē nescit qz idetermiatū est sibi. ¶ Ad 5m dicēdū q̄ in hīs que sūt in aia est dare simplr ſm rē ⁊ multiplex ſm relationē: ut per vnū ⁊ idē utputa per vnā ⁊ eādē spēz. ut dictū est possumus in diuersa ferri ⁊ diuersa cogitare pp qō est ibi simplex ⁊ multiplex. Uel possum⁹ dicē q̄ qlibet talis mot⁹ ſm se est simplex cū plres hī⁹ mot⁹ ⁊ plures hī⁹ intētiones vniūtur in vna ⁊ eadē re: qz per vnā ⁊ eādē rē possumus plura intēdē ⁊ in plura moueri. Ad fozmā ḡ arguēdi cū dī q̄ simplex se totū offert. dici dz q̄ hī⁹ motus uł hī⁹ intētiones si vult angelus scire cogitationes nostras nō se offerūt intellectui angelico: ut ſm se sunt simplices: sed ut habēt esse multipliciter in vna ⁊ eadem re: qz ipse angelus nō videt istos mot⁹ ſm se. sed videt ipsam rem utputa ipsam spēm intelligibilez ex qua pñt oriri multi tales motus. uel possumus dicere q̄ simplex ⁊ si offert se totum nō offert se totaliter. illa ergo species intelligibilis tota se offert intellectui angelico. sed nō offert se omnino totalr q̄ possit angelus cognoscere distincte ⁊ determinate motus ⁊ intētiones que oriunt in nobis per huiusmodi species. ¶ Ad 6m dicēdum q̄ substātia aie est nobis ignotioz q̄ potētia: eo q̄ nos sumus male nati ad sciēduz tamen ſm rei ueritatē cum potētia sit accidēs substātia est notioz q̄ etiam actus. qz ut dicit in .7. metaphisice. substātia est pꝛioz accidēte diffinitione ⁊ cognitione. in angelo ergo cuius cognitio nō est a posteriori argumētuz nō est ad ꝓpositū sed ad oppositū. uel possumus dicere q̄ in ꝓposito oia alia sunt per accidens esse distinctū ⁊ determinatuz ſm rē ⁊ esse indistinctū ⁊ indeterminatū sunt per se. per se enīz est q̄ distincta ⁊ determinata ſm rē angelus cognoscit: ⁊ per se est q̄ indistincta ⁊ indeterminata ſm rem. distincta autez ⁊ determinata solū ſm oꝛdinē uolūtatis angelus ignorat. ⁊ qz suba aie ſm rē est distincta ⁊ determinata ab illis subīs. cogitationes aūt ut hic de cogitationibus loquimur sunt distincte ⁊ determinate solū ꝓz oꝛdinē

uolũtatis. ideo angelus ſubam aie ꝛ ẽt potentias que ſunt diſtincte ꝑm ſe nouit. cogitationes aũt que ſũt diſtincte ſolũ ꝑm ordinẽ uolũtatis neſcit. ¶ Ad 7m dicẽdũ ꝙ eẽ ſpũale ꝛ corpale per accñs ſunt ad ꝓpoſitũ. eẽ aũt diſtinctũ ꝑm rem uel indiſtinctũ ſunt per ſe accñtia ergo corpalia nouit angelus ꝙ ſunt diſticta ꝑꝫ rẽ. cogitatiões aũt nr̃as nõ nouit. ꝙ ut declauim⁹ nõ ſunt diſtincte ꝑm rẽ ſed ꝑm ordinẽ uoluntatis. ¶ Ad 8m dicẽdũ ꝙ cognito ſb̃o uel cognito fũdamẽto cog̃ ſcit ea que ſunt in illo ſb̃to uel in illo fundamẽto dum tñ ſint ibi diſtincta realr. ſed ſi ſunt ibi ꝑm rẽ idiſticta cuiuſmodi ſũt cogitationes ꝛ affectiones nr̃e talia nõ opꝫ angelũ cognoſcere. ¶ Ad 9m dicẽdũ ꝙ angelus eſt quoddã ſpeculũ ꝛ relucẽt in eo oia que ſunt in aia nr̃a loquẽdo de hỹs que ſũt ibi diſtincta realr. que aũ tẽ ſunt realiter indiſtincta cuiuſmodi ſunt cogitatiões nr̃e indiſtincte ſe offerũt intellectui angelico: nec põt angelus illa diſtincte cognoſcere. ¶ Ad 10m dicẽduꝫ ꝙ idẽ eſt eẽ indeterminatũ ut ſupra dixim⁹ ꝛ eẽ ignotã determinationẽ. cogitationes ergo nr̃e determinate ſunt ꝑm relationẽ aie ꝛ ꝑm ordinẽ uolũtatis. tamẽ hi⁹ determinatio latet angelũ. vñ nõ eſt ſimile de futuris cõtingẽtibus qñ determinanť ꝛ fiunt pñtia. ꝙ hi⁹ determinatio eſt nota angelo. ſed determinatio cogitationũ nr̃arũ eſt ſibi ignota. ¶ Ad. 11m dicẽdũ ꝙ angeli dati ſunt ad cuſtodiã aiarũ: nec opꝫ ꝙ ipſi ſciãt intẽtiones cordis: ſed ſufficit ꝙ videãt nr̃a opa ꝛ ꝙ ipi defendãt nos ne demoneſ nos decipiãt uel nos oppꝛimãt: ꝛ ꝙ nobis bonũ ꝑſuadeãt. ¶ Ad ultimũ dicendũ ꝙ nõ ita ſe põt occultare angelus inferior ſupiori ſicut ecõuerſo. ꝙ angelus ſupior ita ſe põt occultare inferiori ꝙ nec in gñali nec in ſpãli ſciet aliq̃d de cogitationibus ſuis. Sed ꝙ ſupiores angeli intelligũt per uliores cõceptus quos iferiores nõ capiũt. inferioreſ ergo angeli nec ipſas res nec ipꝫ ordinẽ uolũtatis cõprehẽdũt in ſupioribꝰ. ſed angeli ſupiores cõprehendũt ipſas res ꝛ ipſas ſpẽs intelligibiles ꝛ ipſos cõceptus. in inferioribꝰ angelis ordinẽ uolũtatis non comprehẽdũt in eis. ꝛ ꝙ per vnã ꝛ eãdem ſpẽm põt angelus quãtũcũq; inferior multa intelligere ſic angelus ſuperior cogitationes inferioris in generali: ſed non in ſpeciali.

Decimo queriť utruꝫ angeli loquanť ꝛ q̃liter. ꝛ videť ꝙ non loquanť: ꝙ data eſt nobis locutio ad manifeſtãda uolũtatis indicia. ſed cũ oia talia ſint ſpũalia angelus cognoſcit ea. nõ ergo opꝫ ꝙ vnꝰ loquať alteri. ꝙ quilibet cognoſcit in alio oia que hi⁹ ſunt. ¶ ꝓ. ſi vnus angelus loquereť alteri reducereť ipm de potẽtia in actu. ꝙ manifeſtaret ei qõ ꝑus ig̃rabat: ergo ageret in ipm. ſed ſpũalia ubi agũt ibi ſunt Si ergo vnus angelus ageret in aliũ eẽt vnus angelus in alio ꝛ illabereť ei qõ eſt incõueniẽs. ¶ ꝓ. locutio fit ꝑm ordinẽ uolũtatis ut ꝑput iuxta impiũ uolũtatis vnus alteri reuelat cogitationes ſuas. ſed ordo uolũtatis eſt angelis ignotꝰ. ergo per hi⁹ ordinem nõ poterit eis aliq̃d fieri notũ. nõ ergo vnus loquiť alĩ: nec per locutionẽ aliq̃d vn⁹ patefaciet alĩ. ¶ ꝓ. ubi nihil eſt occultũ ibi nulla locutio: ſed in angelis nihil eſt occultũ: ergo ꝛc̃. ꝓbatio aſſũpte. qñ itima ſũt nota oia ſunt nota. ſed iter cetera ipſa ſb̃a eſt magis intima rei. cũ ergo ipſa ſb̃a angeloꝝ ſit nota ꝙ vnus angelus videt eẽntiã alterius. oia ergo erũt ibi nota. ¶ ꝓ. ſi vnus angelus loquereť ergo eẽt ibi aliq̃d notũ ꝛ aliquid ignotũ: ita ꝙ per magis notũ cognoſcereť minꝰ notũ. ſed hi⁹ magis notũ nõ põt eſſe ꝑm q̃d ſenſibile ꝙ ſenſibilia ſunt minus nota: nec quid intelligibile ꝙ uel eẽt ſb̃ale uel accñtale. nõ ſb̃ale: ꝙ exquo ſubſtantia eſt ignota ꝛ ſb̃alia ꝛ etiã ea que ſunt in ſb̃a. non ergo opꝫ ꝙ hoc modo vnus loquať alĩ: ſed nãli cognitione q̃libet oia cognoſcet in alio. nec ẽt hi⁹ magis notũ per qõ fit locutio põt eẽ accñtale. ꝙ accñs non eſt magis notũ imo minus. cũ minꝰ hẽat de quidditate. ¶ ꝓ. ſi vnus angelus loquereť alĩ uel hoc eſſet per mediũ uel ſine medio. nõ per mediũ: ꝙ hi⁹ mediũ ul eẽt corporale uel ſpũale. nõ corporale: ꝙ tũc angelus nõ poſſet loqui ſine corpe. nec ſpũale: ꝙ illõ ſpirituale uel eẽt quid intrinſecũ uel quid extrinſecũ. ſi q̃d extrinſecũ ergo iã nõ eẽt ſpũale ſed corpale. Si aũt eẽt quid intrinſecũ ut ꝙ vnus angelus loquereť alĩ per aliqõ ſpũale intrinſecũ. ꝙ ſpũalia que ſunt in vno angelo eodẽ modo comparanť ut dicebat ad oẽs alios angelos. ergo ꝑm hũc modũ nõ poſſet vnus angelus loqui alicui alĩ niſi loquereť oibus. qõ videť inconueniẽs. ꝙ ſi dicať ꝙ vnus angelus loquiť alteri ſine medio: ergo illabiť ei qõ eſt etiã incõueniẽs. ¶ ꝓ. loqui eſt manifeſtare cõceptus ſuos. ſi ergo vnus angelus loquiť alteri ergo manifeſtat ei cõceptũ ſuum. ille ergo cõceptus quẽ vnus angelus loquendo manifeſtat alteri uel eſt per ſe notus alteri angelo uel non. ſi eſt ei notus ꝑm ſe ergo nõ opꝫ ꝙ per locutionẽ manifeſteť ei. ſi aũt nõ eſt ei notus ꝑm ſe manifeſtabiť ergo ei per aliũ cõceptũ. ſed nõ eſt dare cãm quare ille alius cõceptus ſit magis notus alteri angelo q̃ ꝑmus. nullo ergo mõ in angelis poterit eẽ locutio. ¶ ꝓ. ſi vn⁹ angelus loquereť alĩ hoc eẽt per aliqõ ſignũ: ſed magiſter. 4. ſniarũ diſtinctione ꝑma diffiniẽs ſignũ ait ꝙ ſignũ eſt qõ ꝓter ſenſibilẽ ſpẽm aliq̃d aliõ ingerit. nõ eſt ergo ſine ſenſibili ſpe. ſed ſenſibiles ſpẽs nõ ſunt in angelo ergo ꝛc̃. ¶ ꝓ. que ſunt in angelis ſunt magis nota q̃ que ſunt in nãlibꝰ ꝙ ſunt magis actualia. ſꝫ angeli cognoſcũt oia que ſunt in nãlibꝰ. ergo vnus angelus cognoſcet oia que ſunt in alio angelo. nõ ergo opꝫ ꝙ vnuſ loquať alteri. ¶ ꝓ. que hñt ꝑriũ ordinẽ vnũ nõ depẽdet ab alio. ſed intellus ꝛ uolũtas hñt ꝑrium ordinẽ: ꝙ in itelligẽdo eſt motꝰ rerũ ad aiam. in uolẽdo aie ad res. vnũ ergo nõ depẽdebit ex alio. ergo ex ordine ipſius uolũtatis nõ poterit angelus manifeſtare ea que ſunt in intellu. ¶ ꝓ. ſi angelus ſupior loqueret iferiori formaret ꝑticulariores ſpẽs uel ꝛcept⁹. ſꝫ angelus per cõceptus quos formaт itelligit. ergo angelus ſupior intelligeret ſicut inferior qõ eſt incõueniens. ergo ſupior nõ loquiť inferiori ꝛ per ꝓñs nec inferior loquiť ſupiori. ꝙ qõ nõ põt ſupior in inferiorem: multomagis nõ poterit inferior in ſupiorẽ. ¶ ꝓ. loqui eſt formare uerbũ: ẏbũ ergo qõ formaт angelus i loquẽdo nõ erit ſenſibile ſed itelligibile. ſed formare ẏbũ itelligibile eſt itelligẽ. ergo loq̃ in angelis eſt idẽ qõ eoꝝ itelligẽ: qõ falſuꝫ eſt: q̃uis aliq̃ hoc ꝛcedant. ¶ In ꝑriũ eſt qõ dr̃ iſaie. 6. ꝙ duo ſeraphin clamãt alter ad alterũ: ſꝫ clamare eſt qõdã loq̃. g̃ ꝛc̃. ¶ ꝓ. qõ põt vr̃ iferior multomagis ꝛ ſupior: ſed hõ qui eſt inferior ꝑm vtutẽ q̃ angelus põt alteri hoi loq̃: g̃ mlto magis ꝛ angelus angelo.

Rñdeo dicẽdũ ꝙ angelus põt loq̃ ꝛ aliqñ loq̃tur hoi ꝛ loquiť alteri angelo ꝛ loquiť ſibi ꝛ loquiť deo. ꝛ iſta ſe hñt quodãmodo ordinate. nã oibus modis q̃bus angelus loquiť homini põt loqui alteri angelo: ſed aliquo mõ uel etiã aliq̃bus modis loquiť vn⁹ angelus alteri q̃bꝰ modis nõ põt loq̃. Rurſus aliquo mõ angelus loquiť ſibi quõ nõ põt loqui alteri angelo. ꝛ ulterius ipſi deo loquiť oibus mo

dis q̄bus loquit̄ uel sibi uel alteri angelo uel hoi. tam aliquo modo loquit̄ deo quo nec sibi nec alteri angelo nec hoi loquit̄. ¶ Propter p̄mū sciēdum q̄ loqui hoc est manifestare cōceptus suos intelligibiles. ideo dicit̄ in periermeñ. q̄ cōstituit enim intellectū qui dicit & qui audit q̄escit. hoc est ergo dicere & hoc est loq̄ constituere intellectus & manifestare suos conceptus intelligibiles & ex hoc facere q̄escere audiētē siue eū cui loquit̄. Scōm hoc ergo possum⁹ dicere q̄ angelus loquit̄ hoi dupl̄r. p̄mo faciēdo aliq̄d in exteriori ſba siue in exteriori corpe. 2° faciēdo aliq̄d in ipa imaginatiōe nr̄a. Nouit enī angelus q̄liter debeat scindi aer & q̄liter debeat reflecti ad hoc q̄ gñet talis uox & talis. ex fractione eni aeris & ex reflexione fiūt uoces humane per q̄s loq̄mur & p q̄s ynus manifestat suos cōcept⁹ alteri. ió uocalis arteria que est instr̄z ad formādū uoces que alio noie uocat̄ cāna pulmonis nō ē plana sed hēt q̄sdā circūuolutiones ut possit ibi reflecti aer ad hoc q̄ melius ibi uox formet. angelus tñ ad formādum q̄scūq; uoces & quoscūq; sonos nō idiget uocali arteria siue cāna pulmonis: q̄ oēs tales soni & oēs hi⁹ uoces gñant̄ ex fractione & reflexione aeris. sed cū fractio & reflexio aeris sint q̄dā mot⁹ eius locales aeris: q̄ nā corpalis obedit ſube spūali ſm motū localē quātū ad nutū. ſz nutū & bñplacitū ipsius angeli scindet aer & reflectet aer & formabit in eo quoscūq; sonos & q̄scūq; uoces. nos eni idigem⁹ organo corporali ut debito mō scindam⁹ aerez: q̄ aer & alie res corpales quātū ad localem motuz obediūt nobis ad nutū. sed angelus nō idiget tali organo. posset autē si uellet angelus formare sibi aliq̄d sīle hi⁹ organo: & p tale organū sic formatū q̄ō eēt sīle cāne pulmonis. posset formare uoces q̄scūq; uellet: nō tñ indiget tali organo. q̄ pōt sine eo in isto exteriori aere uoces q̄scūq; formare. ynus itaq; modus per quez angelus pōt loq̄ nobis & manifestare nobis uolūtatē suā & cept⁹ suos est iste qui nūc dict⁹ est. videlicet formādo uoces & sonos in exteriori aere. Alio mō pōt angelus loq̄ nobis faciendo aliq̄d in ista imaginatione nr̄a. non q̄ possit ibi imp̄imē spēm uel formā. q̄ nā corpalis nō obedit angelo ſm motū ad formā. sed poterit angelus hoc facere reducēdo spēs ad imaginatiōnē ul̄ ad p̄ncipiū sensitiuū. nā in humorib⁹ & in spīritibus reſuant spēs & sīlitudines sensibiliū formarū & ēt sensibiliū sonoz siue uocū. nā hō pōt imaginari uoces & sonos: & ſm q̄ imaginat ipsos pōt p̄ferre eos. q̄ ergo nā corpalis ſm motū localē obedit ſbe spūali: ad nutū poterit angelus humores illos & spūs reducē ad organū fantasie & ibi appebūt spēs ille sensibiles. hoc ergo mō pōt angelus in imaginatione nr̄a facere apparere spēs q̄s vult. & ſm hoc pōt nobis manifestare cōceptū suū & uolūtatē suā. hoc mō dī demon fuisse locut⁹ uxori pilati in sōnis: q̄ uxor pilati misit ad pilatū cū sederet p̄o tribunali ut nō damnaret christū ad mortē. Misit eni sibi dicēdo. q̄d tibi & iusto illi. multa eni in nocte passa sum in uisu in sōnis p̄opter eum. Credit enim q̄ postq̄ demon p̄curauerit per p̄ditionē iude q̄ occideret christ⁹: credēs ipm eē purum hominē: q̄ postea penituit eū & uoluit impedire mortē ei⁹ vidit eni forte aliq̄ signa in limbo: ut forte q̄ vidit exultare scōs p̄res ibi exñtes per que cōiecturat⁹ est q̄ christ⁹ moriēdo deberet eos liberare: ió mortē christi quā p̄curauerat per iudā uoluit impedire per uxorē pilati. vñ in uisione nocturna per formas imaginatiuas & sensibiles locut⁹ est uxori pilati. dupl̄r q̄ pōt nobis loqui angelus ul̄ demon. p̄mo scindēdo & reflectēdo aerē & faciēdo uoces & sonos in exteriori corpe. Secūdo reducēdo spūs & humores ubi reseruant̄ spēs sensibiles ad imaginationē & faciēdo ibi p̄o sue uolūtatis arbitrio fantasmata appere. hūs ēt duobus modis posset vn⁹ angelus loqui alī angelo formādo uoces & sonos in exteriori aere. uel faciēdo appere fantasmata in imaginatione. nō in imaginatione ipsi⁹ angeli: q̄ angelus imaginationē & organū fantasticum non hēt: sed in imaginatione hois uel ēt aialis bruti si uellet. nā fantasmata que vnus angelus fac̄ appere in imaginatione alicui⁹ aialis alius angelus pōt illa fātasmata intueri & videre. sicut ergo vn⁹ hō audit uoces que formant̄ in aere ab alio hoie & audiēdo hi⁹ uoces p̄t p̄cipe uolūtatē & p̄ceptū illi⁹ alterius hois. sic exquo vnus angelus pōt videre fantasmata que ali⁹ angelus facit appere in imaginatione cuiuscūq; aialis per appitionē taliū fantasmatū poterit vn⁹ angelus manifestare uolūtatē suā & p̄ceptū suum alteri angelo. & q̄ hoc est loq̄ manifestare sic p̄ceptū & uolūtatē suā patet q̄ oib⁹ modis q̄b⁹ angelus pōt loq̄ hoi poterit loq̄ alteri angelo q̄ō declarare uolebam⁹. ¶ Uiso quō illis modis q̄b⁹ angelus pōt loq̄ hoi pōt ēt loq̄ alī angelo. restat videre utrū aliq̄bus modis possit loq̄ alteri angelo q̄b⁹ nō possit loq̄ hoi. ꝓpter q̄ō sciēdū q̄ per ea que videm⁹ in sensibilib⁹ opz cōiecturari aliq̄ de ipsis itelligētijs. videm⁹ aūt in hi⁹ corpib⁹ sensibilib⁹ duplicē tactū. vnū quātitatiuū & ōsi supficialē. alium ſm vtutē & in pfundo. tact⁹ aūt quātitatiuus & supficialis eēt si duo corpa sic se cōtingerēt q̄ adinuicē se minime trāsmutarēt. talis eni tact⁹ supficialis eēt. q̄ solū supficie se attingerēt. Sed alius tact⁹ est nālis & ſz vtutē & in pfundo cū corpa se attigūt trāsmutādo se adinuicē. hoc eni mō ignis attingit aquā trāsmutādo eaz usq; ad pfundū ei⁹. isti aūt duplici tactui quē videmus in corpib⁹ rūdet aliq̄d sīle in ipsis itelligētijs. nā itelligētie siue angeli sunt in loco applicādo vtutē suā ad locū. applicat aūt vtutē suā dupl̄r. nā aliq̄n sic applicat q̄ nō trāsmutāt ſm quē modū sunt angeli in celo empireo applicādo vtutē suā ad hi⁹ celum. attamē sic applicāt virtutem suam ad illud celum q̄ non transmutāt ipm. q̄ celū illud nō est mobile ad situ nec ad formā. est eni locus scōrū spūum & beatoz & ideo dignū est q̄ q̄escat immobile. aliq̄n aūt angeli sic applicāt vtutē suā ad corp⁹ q̄ trāsmutat ipm. utputa si angelus applicaret vtutē suā ad aerē scindēdo & mouēdo aerē. Prima aūt applicatio vtutis ut q̄n angelus sic applicat vtutē suā q̄ nō trāsmutat in istis sensibilibus assimilat̄ q̄si tactui supficiali. ut si duo corpa sic adinuicē cōiūgerent q̄ nō se inuicē trāsmutarēt. Secūda aūt applicatio vtutis ut q̄n sic applicat q̄ transmutat assimilat̄ tactui nāli. ut q̄n duo corpa se ptigūt q̄ adinuicē se trāsmutāt. Scōm aūt utrā q̄ applicationē vtutis pōt angelus suā uolūtatē & suū cōceptum manifestare. nā q̄ possit manifestare cōceptū suū per applicationē vtutis ad corp⁹ trāsmutādo ipm patet in hūs que dixim⁹ de aere. nā cū angelus scindat aerē & formet ibi uoces siue sonos per hi⁹ sonos formatos ut diximus pōt suā uolūtatē & suū cōceptū patefacere. q̄ ergo nō scindit aerē nisi applicādo virtutē suaz ad ipsum & trāsmutādo ipsum patet q̄ per applicationem virtutis cū trāsmutatione māe pōt angelus loq̄ & cōcept⁹ suos manifestare tā hoi q̄ alī angelo. nam hoc mō loquēdi pōt angelus loq̄ tā hoib⁹ q̄ alīs angelis. Oz aūt angelus possit loqui & manifestare suam uolūtatē applicādo virtutē suam ad corpus absq; eo q̄ transmutet ipsum sic patere potest. nam angelus

pōt applicare vtutē suā ad magnū spatiū ⁊ ad puuz. sic enī oicem⁹ de vtute angeli respectu opatiōis accipiēdo opationē large ꝓ oi applicatiōe vtutis: sic oicim⁹ de eēntia aie respectu eē. nā sic aia rōnalis qz ꝓiūgit corpi quāte p eēntiā dādo ei eē. iō qz aia est ipartibilis erit tota eēntia aie i toto corpe ⁊ tota i q̄libet pte. ⁊ eadē eēntia aie aliqñ est in ualde puo corpe ut in puero. ⁊ maxime est aia in ualde puo corpe cū ꝓmo infundit. corpus enī pueri qñ ꝓmo est organiçatum ⁊ qñ ꝓmo recipit ifusionē aie dī eē ualde puū. postea ea dē eēntia aie nō augumētata qz nō suscipit augmētuz cū sit ipartibilis est in maiori corpe tota in toto ⁊ tota in q̄libet pte. ⁊ ꝑm q magis ⁊ magis crescit corpus hois: sic i maiori ⁊ maiori corpe est eēntia aie. Et qō dictū est de eēntia aie respectu eē suo mō vitatez hēt de vtute angeli respectu opationis. nā sicut eadez aia aliqñ est in paruo corpe aliqñ in magno: sic ⁊ angelus pōt applicare vtutē suā ad puū corp⁹ ⁊ ad magnū: sic ue ad puā ptē corpis ⁊ ad magnā. in ipo ergo celo empireo absq; trāsmutatione celi poterit angelus applicare vtutē suā ad puā ⁊ ad magnā ptem. ad quācūq; tñ ptē applicabit vtutē suaz erit vt⁹ eius tota in tota illa pte ⁊ tota in q̄libet pte ei⁹. sicut eēntia aie erat tota in toto corpe ⁊ tota in q̄libet pte. dīnter tñ: qz q eēntia aie ꝓiūgat corpi hoc est nāle. iō nō pōt aia esse in magno ⁊ puo corpe ꝑm sue uolūtatis arbitriū. sed erit in magno uel in puo corpe ꝑz q exigit nā corpis. sed q angelus applicet vtutē suā ad corp⁹ est q̄d uolūtariū: iō ꝓo sue uolūtatis arbitrio pōt applicare vtutē suā ad magnū corp⁹ ⁊ ad puū. ⁊ ad magnā ptem celi empirei ⁊ ad puā. ita tñ q nunq̄ pōt applicare vtutē suā ad tā puā ptē q̄n possit ad minorē. qz ꝓtinuū est diuisibile in ifinitū. ad pūctū eni ut alibi de hac mā diffusius oixim⁹ nō pōt applicare vtutē suā. qz pūct⁹ nō est opationis susceptiuus. nunq̄ ergo pōt applicare vtutē suā ad tā puā ptē q̄n possit ad minorez. pōt aūt ad tā magnā q nō pōt ad maiorē qz est vtutis limitate ⁊ finite. Rursus est alia oītia iter aiam ꝓut coniūgit corpi per eēntiā: ⁊ angelū ꝓut cōiūgit corpi ꝑm vtutē. nā ꝓiūctio aie ad corp⁹ per essentiā est nālis. iō talis ꝓiūctio est determinata ad vnū: iō nō ꝓiūgit aia rōnalis ad corp⁹ quocūq; mō formatū uel organiçatū: sed ad corp⁹ formatū ⁊ organiçatū ꝑm q requirit nā aie ⁊ ꝑm q reqrūt potētie eius. nā sicut diuerse artes hñt diuersas opationes ideo reqrūt diuersa organa: qz nō sunt eadem organa tibicinis ⁊ textoris. ars eni textoris utit pectine nō fistulis qb⁹ utunt tibicines. sic diuerse aie qz hñt alias opationes ⁊ potentias: uel qz alio mō opant per suas potētias iō reqrūt diuersa mēbra ⁊ diuersa organa. iō dicit cōmētator sup p⁹ de aia. q mēbra leonis ⁊ mēbra cerui nō dīnt: nisi qz aie dīnt. Sed ꝓiūctio angeli ad corpus ꝑm vtutē est uolūtaria. iō sicut ꝓo sue uolūtatis arbitrio in celo empireo pōt applicare vtutē ad magnā ptē ⁊ ad paruaz. ita ꝓo sue uolūtatis arbitrio pōt applicare vtutē suā ad ptē sic ⁊ sic formatā uel sic ⁊ sic figuratam. poterit enim applicare vtutē suā ad ptē hñtē figurā triāgulārē uel q̄drāgulārē uel pētagonā uel alterius figure ꝓ ut sibi placuerit. Si ergo hoies adinuicem exprimūt ꝓcept⁹ suos ⁊ loquunt per lr̄as ꝓut lr̄e iter se uariant qz sunt alteri⁹ ⁊ alteri⁹ figure siue forme poterūt ⁊ angeli loq̄ adinuicē ⁊ exprimē uolūtatē suā ⁊ cōceptuz ꝓut ꝑm diuersas figuras applicāt vtutē suā ad partē celi empirei. igit nō solū per applicationē vtutis cuz trāsmutatione māe pñt angeli loq̄ ⁊ manifestare suos cōcept⁹ ut apparuit in scissura ⁊ in reflexione aeris. sed ēt pñt hoc facē per applicationē vtutis sine trāsmutatione māe ꝓut ad ptes celi empirei diuersimode figuratas ꝓo sue uolūtatis arbitrio pñt suas applicare vtutes. Ista aūt mō loquēdi ꝓut sic per applicationem vtutis absq; trāsmutatione māe suos manifestat conceptus pōt loqui angelus angelo sed nō angelus homini. nā nullus posset alicui loq̄ per lr̄as nisi ipsas lr̄as videret. sic ergo per applicationem vtutis ad ptes celi empirei diuersarū figurarū nō poterit angelus manifestare cōceptū suū nisi apud eos qui vidēt hi⁹ diuersitatē figurarū hēt eē in ipsa applicatione vtutis: diuersitatē taliū figurarū videre nō pōt nisi videat ipsaz vtutē angelicā. sic enim dicem⁹ de celo empireo respectu vtutis angelice describētis ibi diuersas figuras: sicut dicim⁹ de pgameno respectu attramēti per qō formant in eo diuerse lr̄e. qui eni nō posset videre attramētū nō posset videre diuersitatē lr̄arū formatarū in pgameno per attramētū. sic qui nō videret vtutē angelicā nō posset videre diuersitatē figurarum in celo empireo descriptarū ex applicatiōe vtutis angelice. ⁊ qz hoies nō pñt videre ipsam vtutē angelicā: quia tūc viderēt angelos per eēntiā qō est ipossibile homini in hac vita: cū totū itelligere nr̄m uel sit fantasia uł nō sit sine fantasia. Cū ergo nec eēntia angeli nec vtus angelica hēat fātasmata nec sit ꝓportionata hñtib⁹ fātasma ipossibile est nos cognoscere ipsos angelos per eēntiā: uel nos posse videre ipsas vtutes angelicas. ꝓ applicationē ergo vtutis qñ trāsmutat mā ⁊ qñ fit aliqō signū sensibile pōt angelus loq̄ hoi: sed per applicationē vtutis qñ nō trāsmutat mā ⁊ qñ nō resultat i corpe aliqō signū sensibile pōt loq̄ angelus angelo ꝑz nō hoi. ¶ Habito quō pōt loq̄ angelus angelo ꝑz alia quē modū ꝑm quē modū nō pōt loq̄ hoi: restaret exqui de reliqs mēbris. uerū qz oēs modi locutionis de qb⁹ executi sumus nō hñt fieri nisi in exteriori corpe. qz cū inconueniēs sit q angelus nō possit loq̄ angelo sine exteriori corpe. uolum⁹ iuestigare quō angeli pñt sibi loqui adinuicē absq; oi exteriori corpe. tetigimus eni tres modos loquēdi: qz oixim⁹ q pōt loq̄ angelus scindēdo ⁊ reflectēdo aerē formādo ibi uoces siue sonos. 2° pōt loq̄ factēdo appere spēs siue formas imaginales in aliquo organo fantastico. 3° mō loq̄ pōt ꝑz uarias figuras applicādo vtutē suā ad celū empireuz uel ad aliqō aliud corp⁹ absq; trāsmutatione nature ⁊ absq; resultatione sensibilis signi. ⁊ qz oēs hū modi loquēdi fiūt mediāte aliquo corpe: qz ⁊ aer ⁊ organum fantasticū ⁊ celū empireū ⁊ cetera talia corp⁹ noiant si nō posset aliter loq̄ angelus angelo. videret q pfectio angeli dependeret ex corpe. nā hoc est magne pfectionis in creatura rōnali siue in creatura itellectuali q possit suū cōceptū ⁊ suā uolūtatē manifestare alteri. nā ut dicit Ric. nulli⁹ sine socio iocūda est possessio. si igit nō possent angeli sibiinuicez manifestare uolūtatis indicia q̄libet angelus sic se hēret ad alium ac si nō hēret societatē ei⁹. hoc ergo est magne iocunditatis ⁊ magne pfectionis in reb⁹ itellectualibus q pñt sibiinuicē manifestare cōcept⁹ ⁊ declarare affectiones. q̄re si hoc q inter nāles pfectiones angelo⁹ est magna pfectio nō possent angeli absq; exteriori corpore q pfectio angelica ex corpe dependeret. ꝓpt qō quidā uolētes ostēdere quō angeli possint absq; oi exteriori corpe distinxerūt de eē spērū in mētib⁹ angelorū ꝑm modū quē hñt forme in mā exñtes. forme aūt in mā exñtes hñt q̄si triplex eē. videlicet in fieri ⁊ q̄si i potētia ⁊ i eē pfecto ⁊ i ordie ad aliō. ut aliqō corp⁹ ꝓ us calefit ⁊ dū calefit hēt formā caloris q̄si in fieri ⁊ i

actu diminuto ⁊ quodāmō i potētia. postea est pfecte calefactū ⁊ hēt fozmā caloris in eē pfecto. Ultimo p fozmā caloris quā hēt pfectā pōt gñare aliud calidū qz cū aliqd pfectū in istis gñabilib⁹ ⁊ cozruptibilibus pōt sibi sile gñare. ⁊ cū hoc facit ut cū cozp⁹ calidum gñat sile sibi ⁊ facit aliud cozp⁹ calidū hēt fozmaz caloris in ozdine ad aliud. hūc ēt triplicē modū essendi ſm eos vident hāe spēs in mētib⁹ angelozꝝ. Naz hi⁹ spēs cū sint in itellu angelico ⁊ angelus nō ꝓsiderat p eas sūt q̄si in quodā eē habituali ⁊ in actu icōpleto. ſz cū angelus ſm sue uolūtatis arbitriū se ꝙuertit sup aliq̄ illarū spērū ut actu itelligat per eā. tūc illa eadez spēs que ꝓus hēbat q̄si eē habituale ⁊ hēbat eē in actu semi pleno ⁊ icōpleto postea fit in eē actuali ⁊ in actu pleno ⁊ icōpleto. Ulteri⁹ aūt qñ postea per illā eandem spēm sic factā in actu angelus ſm ozdinē sue uolunta tis patefacit ꝓceptū suū alteri angelo dī illa spēs esse in ozdie ad aliō: ita q̄ ſm istos idē est i angelis scire i telligē ⁊ loq̄. ut q̄diu angelus hēt apud se spēs reruz in eē q̄si habituali ⁊ in actu icōpleto dī res scire. qñ vo p uolūtatē se ꝙuertit sup aliquā illarū spērū ex qua con uersione sit illa spēs in actu cōpleto dī itelligē. qñ aūt ulterius per suā uolūtatē ozdinat illā spēm ad alium angelū ⁊ ex hoc patefacit ei suā uolūtatē ⁊ suū conce ptū dī loqui. Sz hoc dictū duob⁹ modis videt deficē ꝓmo ut cōparat fozmas itelligibiles ad fozmas mā les. 2°ut cōparat eas ad ozdinē uolūtatis. vident esse eni spēs itelligibiles ꝑut deseruiūt locutioni ſz hanc ꝓpthesim se hēre sicut se hñt fozme māles ꝑut deſ uiūt gñationi: ut sicut māles fozme deseruiūt gñatiōi ꝑut se hñt in ozdine ad aliud: sic spēs itelligibiles ſz istos deseruiūt locutioni ꝑut se hñt in ozdine ad aliō. Sz cōstat q̄ fozme māles nō deseruiūt gñationi i oz dine ad aliud: nisi qz aliqd faciūt in illud aliud. Scōz g̃ hāc silitudinē spēs itelligibiles in vno angelo deser uiēt locutioni in ozdine ad aliū angelū, ꝑut aliqd effi ciūt in illo alio angelo. sed hoc nō ponim⁹ q̄ angelus per spēs suas itelligibiles possit aliqd efficere in alio angelo. imo nō solū vn⁹ angelus nō pōt per suas spēs itelligibiles aliqd efficē in alio angelo: imo ēt in ipsa mā cozpali que est magis passioni subiecta nihil pōt efficere angelus ſm motū ad fozmā: sed solū ſm mo tū ad ubi. Rursus ut sepe sepi⁹ dixim⁹ ſba spūalis est ubi opat. si g̃ vn⁹ angelus directe qd efficeret in alio angelo: vn⁹ angelus illaberet alteri angelo ⁊ eēt in al tero angelo. Silitudo g̃ rerū cozpaliū est oino dissi milis in hac mā. 2° videt hoc dictū deficē de eo q̄ ait de ozdine uolūtatis. vult eni q̄ angelus per suā uolun tatē ozdinādo spēm suā ad aliū angelū ex hoc loquat ei ⁊ ex hoc patefaciat suū ꝓceptuz ⁊ suā affectionem. sed cōstat q̄ ozdo uolūtatis in vno angelo est ignotus alteri angelo. vñ ⁊ hoc mō dicim⁹ cogitationes vni⁹ angeli eē ignotas alteri angelo: qz subiacēt solū ozdi ni uolūtatis. angelus itaq̄ si ex solo ozdine uolūtatis ozdinaret spēm suā itelligibilē ad aliū angelū cum oz do uolūtatis sit alij angelo ignot⁹: ex hoc nō esset illi angelo aliqd patefactū: nec ex hoc loquereť ei. pp qō sciēdū q̄ ut est ex supioribꝫ patefactū angelus per uo lūtatē cōuertēdo se sup aliquā spēm facit se in actū in telligēdi ⁊ fozmat in seipso itellectionē siue actū itelli gēdi. sic etiam dicemus q̄ angelus per uolūtatem cō uertēdo se sup huiusmodi intellectionē fozmataz foz mat in se intellectionis expssionem: ita q̄ ipsa expres sio intellectionis uel ipa expssio vbi intelligibilis erit pticulario⁹ q̄ ipm vbū itelligibile uel q̄ ipsa itellectio. pp qō ſz vn⁹ angelus nō possit in alio itelligere suā in tellectionē siue suū vbū itelligibile pp taliū ul'itatē in telliget talē expssionē hoz pp hi⁹ pticularitatem. De clarabim⁹ aūt hoc in nobilipsis per sile. nā ſz nos per eādē spēm ⁊ per eādē itellectionē siue per idē vbū in telligibile itelligam⁹ rectū ⁊ obliquū. nō eni utrunq̄ hoz ꝓferim⁹ per idē vbū uocale: nec est idem nomē utriusq̄. sed alio noīe noiat rectū ⁊ alio obliquū. me diāte eni spē itelligibili fozmat in nobis act⁹ itelligen di qui pōt dici itellectio. ⁊ qz hi⁹ act⁹ est pfectioz q̄ act⁹ sensus: iō ex pfectione act⁹ itelligibilis hēt in no bis eē vbū itelligibile. qz vbū itelligibile itra fozmatū est illud qō expzimit per vbū locale extra fozmatū vñ ⁊ Aug⁹. ix. de trini. ca°. ii. ait q̄ vbum qō foris so nat signū est vbi qō itus lucet. istud aūt vbū exterius pticulari⁹ est ut dixim⁹ q̄ vbū iteri⁹. nā sicut obliquuz nō hēt ꝓpam spēm itelligibilē: ita nō hēt ꝓpam intellectionē nec ꝓpum vbū itelligibilē. pp qō sicut per eādē spēm itelligibilē ſm ozdinē uolūtatis nr̄e in aliō ⁊ ali ud relatā possum⁹ itelligere rectū ⁊ obliquū: ita q̄ si ſm ozdinē uolūtatis nr̄e uolum⁹ illā spēm referre i re ctū: itelligerem⁹ per eā rectū siue obliquū. sic ēt p ean dē itellectionē alr ⁊ alr relatā ⁊ per idē vbū intellua le aliter ⁊ alr relatū itelligerem⁹ rectū ⁊ obliquū. sed nō sic est in vbo exteriori: qz non eodē vbo exteriori noiam⁹ rectū ⁊ obliquū. Si ergo itellus nr̄ eēt tante libertatis q̄ posset se sic libere cōuertere sup se q̄ sic per spēm itelligibilē fozmat itellectionem ⁊ vbū: ita fozmaret in seipso aliqd itellual signū qō eēt expssiuū itellectionis ⁊ vbi. tūc per illud itellual signū pos set suā cogitationē angelis patefacere: ita tñ q̄ illō in tellectuale signū eēt pticulari⁹ q̄ vbū itelligibile: ut si eodē vbo itelligibili possum⁹ itelligere rectū ⁊ obli quū: nō tñ eodē signo itelligibili expzimem⁹ rectuz ⁊ obliquū. sed qz intell's nr̄ nō pōt se libere sup se ꝙuer tere nō pōt per hi⁹ signa itelligibilia manifestare suū cōceptū. sed manifestāt ipz per vba sensitiua. Dicem⁹ g̃ q̄ angelus pōt fozmare in seipso signa itelligibilia: ⁊ ex illis signis manifestare suū cōceptū: sicut nos foz mam⁹ vba sensitiua ⁊ per hi⁹ vba manifestam⁹ conce ptū nr̄m. in ptāte eni nr̄a est q̄ quot possum⁹ itellige re per vbū itellual iteri⁹ q̄ tot possum⁹ fozmare uer ba sensibilia exteri⁹. dato ergo q̄ hoies viderēt vba i teriora sicut audiūt vba exteriora nescirēt que hoies cogitarēt videdo vba iteriora sicut pñt hoies sibiiui cē reuelare cogitationes suas fozmādo vba exterio ra. nā ut dixim⁹ nō alio vbo itelligibili itelligimus re ctū ⁊ obliquū. imo ſm ozdinē nr̄e uolūtatis per idez vbū itelligibile cogitare possum⁹ hoc uel illud. si er go vnus hō videret in alio ipm vbū itelligibile interi us sciret in gñali q̄ cogitaret de hoc uel de opposito. sed nesciret in spāli cogitationē ei⁹. sed qz vba exteri ora sunt signa pticulariora. ⁊ qz nō eodē vbo exterio ri ut dixim⁹ noiam⁹ rectū ⁊ obliquū: iō possum⁹ per vba exteriora ēt in spāli patefacere cogitationes nr̄as. sic ⁊ in ꝓposito ſz vba ⁊ itellectiones angelice hēant quēdā modū ul'itatis: qz pōt angelus per vnicā spēm itelligibilē ⁊ per vnicā itellectionē siue per vnicū uer bū itelligibile itelligere multa: ut itelligere hoc uel illud. Signa tñ itelligibilia que pñt fozmare angeli in seipsis sunt pticulariora ⁊ determinate repñtant hoc aut determinate illud. vn⁹ ergo angelus in alio ⁊ spāli ter angelus supioz in iferiori videt spēz itellibilē quā actu utiť angelus iferioz ⁊ videt itellectionē fozmatā p talē spēz. ⁊ videt vbū itellibile fozatū p hi⁹ itellcō nē. nō tñ pp hoc videt in spāli cogitationē inferioris angeli. qz qōlibet istoz pōt in mlta referri. Sz si an-

gelus vult reuelare suã uolũtatẽ alteri angelo cõuertit se sup vbũ itelligibile, put per ipm itelligit ⁊ iuxta suũ intelligẽ formar in seipso signũ expssiuũ sue itellectionis: ut si per suũ vbũ intelligibile siue per suã itellectionẽ itelligit determiate hoc formabit in se signũ itelligibile repntãs determinate hoc. si vo intelligat oppositũ uel aliqd aliud reformabit in se signũ intelligibile repntãs oppositũ ul illud aliud. qui ergo videt quõ angelus põt ꝓuertẽ se sup aliquã spẽm ex ꝓuersione mediãte suo lumine itellectuali dat ei quãdã actualitatẽ ut possit ex ea in seipso formare vbũ ⁊ itellectionẽ. nõ est eni difficile videre quõ angelus possit se cõuertere sup hĩ vbũ siue sup hĩ itellectionẽ formatã ⁊ formare in seipso illius itellectiõis expssionẽ quam dicim eẽ signũ itelligibile: per que signa itelligibilia vnus angelus loquit alteri ⁊ exprimit ei suũ ꝓceptus ⁊ suã affectionẽ. duob ergo modis loquunt angeli sibi inuicẽ ꝫ quos modos nõ pnt loq hoib. videlicet applicãdo suas vtutes ad aliq corpa sine trãsmutatione mãe ⁊ sine signo sensibili ⁊ absq oi corpe formãdo in seipsis signa itelligibilia que sunt suarũ itellectionũ expssiones. ¶ Ostẽso quõ angeli loquunt hoib ⁊ quõ angelus loquit angelo eo mõ quo loquit homini. Restat vidẽ quõ angelus loquat sibi eodẽ mõ quo nõ loquit alteri angelo. ⁊ quõ loquat deo eo ẽt modo quo nõ loquit sibi. pmũ eni quõ angelus loquit sibi eo mõ quo nõ loquit alti angelo ⁊ per hita põt eẽ manifestũ. Nã qñ angelus ꝓuertit se sup aliquã spẽm ⁊ formar ide itellectionẽ uel vbũ itelligibile loquit sibi ipsi: qz ipsemet videt qd cogitat: tñ ex hoc nõ loquit alteri angelo. qz nisi ille angelus ulteri ꝓcedat. ⁊ sicut ꝓuertẽdo se supra spẽm formauit itellectionẽ. sic conuertẽdo se sup itellectionẽ ⁊ sup vbũ itelligibile formet eoz expssionẽ nõ poterit alius angelus suã cogitationẽ agnoscẽ. ⁊ sicut angelus aliquo mõ loquit deo quo nõ loqt sibi. nã deo ipz coz patet ipsa uolũtas loquit: ita q deus in corde angeli siue in itellu ei videt oẽs cogitationes futuras. uel ut magis ꝓ loq̃mur deus in seipso videt coz angeli siue intellz angelicũ ⁊ videt oẽs spẽs eius itelligibiles: ⁊ videt oia quecũq debet cogitare per hĩ spẽs: ⁊ anteq̃ illa cogitet: ita q coz angeli loquit deo ⁊ est patẽs deo plus q̃ sit patẽs angelo. scit enim angelus que actu cogitat: sed nãli cognitione nescit oia futura que debet cogitare. coz ergo ipsi angeli nõ loquit ipsi angelo nec est patẽs sibi eo mõ quo loqt deo ⁊ quo est patẽs deo. ¶ Ex hoc ergo pz q loquẽdo de locutione, put vnus angelus loquit alteri nõ est idẽ scire ipsi angeli ⁊ eius itelligẽ ⁊ loq ei. nã scire cõpetit ei per spẽs itelligibiles. intelligere aũt per intellectiones: sed loq cõpetit ei per itellectionũ expssiones. ex eo eni q angelus hẽt spẽs rũ apud se dicit hẽre sciam de reb. sed ex hoc nõ itelligit res nisi actu se cõuertat sup hĩ spẽs. nũc sup istas nũc sup illã ⁊ formet ex eis vba itelligibilia ⁊ intellectiones. formatis aũt vbis itelligibilib uel itellectionib adhuc non loquit alteri angelo nisi formet intellectionũ expssiones. ⁊ qz itellectio nõ est ipsa spẽs intelligibilis ⁊ expssio itellectiõis nõ est ipsa itellectio scire angeli nõ est suũ itelligere ⁊ suũ itelligẽ nõ est sum loq loquendo de locutione, put loquit alteri angelo sua itellectio nõ est locutio. sed loquẽdo de locutione, put loquit sibi: sic sua intellectio est sua locutio. utrũ aũt sit aliq dõia iter locutionẽ qua loquit sibi: ⁊ suã itellectionẽ. ⁊ q̃liter est dõia iterea in sequẽti q̃one patebit. ¶ Ex hoc ẽt patere pt q q̃si est oino modus oppositus iter formas mãles ⁊ istas sẽsibiles ⁊ spẽs illas angelicas itelligibiles. nã forme iste mãles sensibiles nõ hnt ordinẽ ad alia mãlia q per eas efficiat in ꝓpꝛias sbias. sed solũ ex eo q per eas aliqd fit in alio mãlib reb. calor eni in igne nõ hẽt ordinẽ ad alia q per ipm aliqd efficiat in ꝓpo sbto. sed solũ ex eo q per ipz efficit aliqd in ipso calefactibili. qz ista corpalia ⁊ mãlia ut ꝓbat ꝓclus nõ sunt ad se ꝓuersiua nec habẽt aliquã actionẽ que terminet ad ipsa. ois eni actio istorũ corpaliũ est trãsiẽs in exteriorẽ mãm. econuerso ãt est de spẽb in mẽtib angeloz. nã ex hĩ spẽb ꝓximo ⁊ ꝓncipalr fit actio in ipso itellu angeli: ut ex eo q angelus per suũ itellm ꝓuertit se sup aliquã spẽm itelligibilẽ in ipso suo itellu formar itellectionẽ ⁊ vbũ itelligibile. hĩ ẽt itellectio ⁊ vbũ itelligibile nõ hẽt ordinẽ ad aliũ angelũ. nõ q possit patefieri alteri angelo per hoc q aliqd ipximat alteri angelo. sed ex eo q aliqd fit in ipso eodẽ itellu angelico. ut sicut cũ angelus vult itelligẽ itellu formar itellectionẽ sicut cũ vult alteri angelo loq in suomet itellu formabit itellectiõis expssionẽ. loquit ergo vn angelus alteri nõ ipximendo aliqd i altez angelũ sed exprimẽdo aliqd i seipso.

Ad primũ dicẽdũ q nõ oia uolũtatis indicia nec oia spũalia que sẽ in vno angelo manifesta sẽt nisi illa eẽnt realr distincta: ⁊ nisi eẽnt talia q possent ab alio angelo cõprehẽdi. dicim aũt nisi eẽnt realr distincta: qz ut diximus per vnã spẽz ⁊ p vnã itellectionẽ ⁊ per vnũ vbũ itelligibile, put refert ipm in aliud ⁊ aliud põt angelus aliud ⁊ aliõ itelligẽ. talia ergo spũalia ⁊ tales mot animi qui nõ dñt fm distinctione realẽ sed solũ fm ordinẽ uolũtatis non põt vnus angelus in alio cõprehẽdẽ. ut ergo vnus angelus alĩ loquat ⁊ ut manifestet hec alĩ angelo: opz q formet in seipso itellectionũ expssiones realr differẽtes que sint pticulariores q̃ hĩ itellectiones. p q̃s expssiones vn alteri notificet suos ꝓcept. diximus ẽt si spũalia sint talia q possint cõprehẽdi ab alio angelo pp inferiores respectu supiorũ. nã lz supiores videant in iferiorib que sunt ibi realr distincta iferiores tñ in supiorib nõ oia realr distincta cognoscũt. qz pnt eẽ illa ita alta q nõ possent ab iferiori cõprehẽdi. videt eni angelus supioz in iferiori: qz cõprehẽdit spẽs eius ⁊ cõprehẽdit per q̃s spẽs q̃s res est angelus inferioz apt nat cognoscere: sed hoc nõ opz q cognoscat iferioz in supiori: qz nõ põt eius ꝓcept cape nec ei spẽs itelligibiles cõprehẽdere. ¶ Ad 2m dicẽdũ q vnus angelus reducit aliũ angelũ de potẽtia in actũ ⁊ facit ipm actu cognoscẽ que ꝓus nõ cognoscebat. nã ⁊ res ipse mãles pnt hoc facere. qz ꝓgrediẽtib reb in esse incipit angelus cognoscere que ꝓus nõ cognoscebat: nõ q res agãt in angelu: sed qz per ꝓgressum reruz in eẽ icipiũt eẽ determinata que ꝓus erãt ideterminata ⁊ qz cognitio angelica fert in res determinatas: non aũt in res ideterminatas: ideo incipiũt esse ab angelo cognita que ꝓus erãt icognita. hec ergo reductio de potẽtia in actũ magis est ex mutatione rerũ cognitarz q̃ cognoscẽs: sic ⁊ in ꝓposito. naz q̃diu angelus non formar sue itellectionis expssionẽ indeterminate fiũt cogitationes eius cuiuslibet alĩ angelo. Sed postq̃ formauit expssionẽ sue itellectionis ⁊ determiate dedit intelligere suũ cõceptũ: tũc alius angelus incipit determinate scire cogitationẽ ipsi. vn q̃ angelus reducit aliũ angelũ de potẽtia in actum nõ trãsmutãdo ipz nec aliqd ipximẽdo i eũ ut rõ arguebat sed determinãdo uel determinate exprimẽdo suã itellectionẽ quã itellectionẽ determiate expssã potit ãgelus cognoscẽ sic ⁊ res pnteꝫ ⁊ iã determiatas cognoscit q̃s ideterminatas nõ

pōt scire. ¶ Ad 3m dicēdū q̄ ordo uolūtatis donec exprimat per signa distincta est ignot⁹. expssus autem per distincta signa efficit not⁹. & q̄ hoc mō fit locutio fm ordinē uolūtatis ꝓut per impiū uolūtatis formā tur in angelo intellectionū siue cogitationū expssiōes. iō per tales expssiones & per talia signa exprimentia indicia uolūtatis poterit ordo uolūtatis eē notus: & poterit unus angelus alteri loqui. ¶ Ad 4m dicendū q̄ in angelis ea que nō sunt distincta realr sed solū fm ordinē uolūtatis ignota sunt: ita q̄ unus angelus i alio nō pōt talia nāli cognitiōe cognoscere. Ad formā aūt arguēdi cū dr q̄ unus angelus cognoscit sūbaz alterius que est magis ītima: ergo cognoscit & omnia alia que sunt in sūto. dici debet q̄ ut pōt patē ex dictis ītimū & nō intimū & cetera hī⁹ per accns sunt ad pnte speculationē distinctū & idistinctū sunt in hī⁹ speculatione per se. & q̄ ut supā dixim⁹ suba angeli est distincta a subīs alīs. Intellectio siue cogitatio angeli pōt repntare multa distincte que sunt realr idistincta. iō lz unus angelus cognoscat subam alteri⁹ nō opz q̄ cog̃ scat cogitationes eius. ¶ Ad 5m dicēdū q̄ sicut eē ītimū & nō intimū sunt per accns in pnti cōsideratiōe sic ēt accntale & subale sunt per accns distinctū & indistinctū ut supe dixim⁹ sunt per se. angelus ergo ut supe diximus per expssiones cogitationū que sunt distincte patefecit cogitationes suas que sunt alīs idistincte & i cognite. ¶ Ad 6m dicēdū q̄ per se loquēdo un⁹ angelus nō pōt loqui alī angelo q̄n alius angelus sciat locutionē illā. & qō aliq̄ dicūt de hoīb⁹ q̄ pōt un⁹ hō loqui uni hoi absq; eo q̄ loquatur alī hoi: q̄ ex hoc possit unus angelus loq̄ alicui angelo absq; eo q̄ loquat alī angelo. est arg̃m ad oppositū nō ad ꝓpositū. nā ex pfectione hoium est q̄ nō possit sciri q̄libet hō locutiones cuiuslibet hoīs. ex pfectione angelorū est q̄ q̄libet angelus per se loquēdo cognoscit locutiōes cuiuslibet alteri⁹ angeli. per que dā ergo signa spiritu alia pnt angeli loq̄ & patfacē affectiones suas. & illa si gna per se loquēdo sunt oīb⁹ nota: & per se loquēdo q̄ loquit uni angelo loquit oīb⁹ angelis. Dicim⁹ aūt per se loquēdo q̄ pōt cōtingē q̄ locutionē unius angeli nō pcipiet q̄libet angelus. nā sicut angelus supior intelligit per ulīores cōcept⁹: ita forte pōt per ulīora si gna patefacē cōcept⁹ suos. Sicut ergo angeli iferiores nō cōprehēdūt spēs angelorū supiorū ita q̄ nec i gñali nec in spāli sciūt cogitationes eorū. ita ēt forte pōt angelus supior patefacē cōcept⁹ suos per talia signa que nō poterit pcipe iferior angelus. angelus ergo medi⁹ fm hoc poterit loq̄ angelo supiori absq; sci tu angeli iferioris. sed hoc erit quodāmō per accns. nā angelus sic loquēs q̄tū est de se patefecit cōceptū suū. q̄ aūt angelus iferior hoc nō pcipit hoc est quodāmō per accns. ut q̄ est ebes fm itellm & nō pōt signa per que loquit ille angelus cōprehēdē. Uel possum⁹ dicere q̄ dato q̄ angelus semp eadē signa intelligibilia formet: poterit tn̄ per illa signa intelligibilia angelus medi⁹ manifestare cōceptū suū supiori angelo absq; eo q̄ manifestet ipm iferiori. nā lz sint eadez ūba sensibilia per que loq̄mur: tn̄ uni hoi subtili manifestabim⁹ cōceptū nr̄m per pauca ūba que nō possum⁹ manifestare uni hoi grosso per multa ūba. Jn pauc̄is g̃ ūbis fit locutio. i. manifestatio ꝓcept⁹ hoi sūtili in q̄b⁹ nō fit talis manifestatio hoi rudi. Sz opz multiplicare ūba. sic & in ꝓposito potit unus angelus loq̄ angelo supiori & pcipiet cōceptū suū angelus supior: ēt per eadē signa absq; eo q̄ hoc pcipiat angelus inferior. sed oportebit talia signa multiplicare ut patefiat iferiori q̄ ēst patefactū supiori. ¶ Ad 7m dicēdū q̄ angelus manifestat cōceptū non ꝓpter loquendo per aliū cōceptū sed per expssionem cōceptus. ul̄ si utrūq; uolumus appellare cōceptū tam uerbuz q̄ expssionē uerbi: uel tā intellectionē q̄ expssionē itellectionis: dicemus q̄ manifestat conceptū per conceptū. sed illi cōceptus nō sunt eiusdē rōnis: q̄ unus est ul̄is alius pticularis. manifestat ergo angelus conceptū ul̄em ut intellectionē siue uerbū per cōceptū particularē ut per expressionē intellectionis & uerbi. Q̄ ergo arguit q̄ pari rōne erit unus cōceptus notus sicut alius patet falsum eē cū unus sit pticulario⁹ alio. ¶ Ad octauum dicēdum q̄ signum qō diffinit magister in. 4. sentētiarum nō est signū uniuersaliter sumptum. sed est solum signum sensibile. angeli autem ut patet per habita possunt loqui utroq; mō ut per signa sensibilia & per intelligibilia. ¶ Ad formā autez arguēdi cū dicit q̄ nō hnt spēs sensibiles. dicēduz q̄ lz nō habēt spēs sensibiles. dici debet tn̄ fm motū ad ubi pnt angeli trāsmutare mām sensibilē & manifestare cōceptus suos per signa sensibilia. ¶ Ad 9m dicēdum q̄ que sunt in angelis quātū est de se sunt magis nota q̄ que sunt in rebus nālibus dū tn̄ sint hec & illa pariter distincta. sed que sunt in angelis sunt realiter indistincta. que sunt in nālibus sunt realr distincta non erūt eodē mō nota hec & illa. & sic est in ꝓposito quia accntia nālia sunt realiter distincta. cogitationes autē angelorū nō sunt realiter distincte: q̄ per unā & eādē spēm pōt angelus diuersa cogitare. ideo unus angelus nō distincte cognoscit cogitationes alterius. lz distincte sciat ꝓprietates nāliū rerū. ¶ Ad. 10m dicēdū q̄ que habēt ordinē pnt dependere a se inuicē. ul̄ pōt unū dependere ex alio. videmus enim q̄ agēs instrumētale & pncipale nō hnt eūdē ordinē: & tn̄ unuz dependet ex alio. imo si uolumus ꝓpe loqui que habēt eūdē ordinē nō dependēt a se inuicē q̄ sūt in eodē gradu pfectionis intellect⁹ igit & uolūtas ex se inuicē dependēt q̄ nō hnt eūdē ordinē in angelo. argumētū ergo nō arguebat ꝓpositū sed oppositū. ¶ Ad. 11m dicēdū q̄ angelus supior loquens angelo inferiori formaz in se pticulariores cōcept⁹. i. formaz in se ꝓceptum pticulariores expssiones. sed ꝓpter hoc nō oportet q̄ angelus supior intelligat sicut inferior. q̄ angelus nō intelligit per expssiones intellectionū: sed per ipsas intellectiones uel per ipsos cōceptus. ille ergo expssiones per q̄s loquit angelus nō sunt intellectiones sed intellectionū signa. ¶ Ad ultimū dicēdū q̄ angelus pōt loqui formādo ūbū sensibile. & pōt loqui formādo expssionē ūbi intelligibilis ut est per habita manifestū. nō tn̄ ꝓpter hoc in eo est idē loq̄ & itelligere. q̄ nō est ibi idē ūbū & expssio ūbi: nec itellectio & expressio intellectionis.

Tertiodecimo

querit utrum signa per que loquunt angeli sint nālia uel uolūtaria. & videt q̄ nō sint nālia. q̄ que sunt nālia sunt eadē apud oēs. si ergo angeli loquerent̄ per signa nālia illa eēnt eadē apud oēs. nō posset ergo loq̄ unus angelus alicui angelo q̄ illud nō scirēt oēs alī angeli. qō videt incōueniēs. ¶ Ꝑ. que sunt nālia nō sunt in ptāte nr̄a: sed in ptāte angeli est loqui uel non loqui: & in ptāte sua est exprimere suā intellectionē & nō exprimere: ergo locutio nō est angelis nālis nō est per signa nālia lz p uolūtaria. ¶ Ꝑ. res dr denoiari ab eo qō est ei ēntiale lz exprimē itellectionē ꝓcedit ex ipso itellū. ergo hī⁹ exprimē est q̄d itellectuale & p ꝓns est q̄d artificiale.

erit ergo ꝺd uolūtariū: qz in diffone artificialiū ponit uolūtas ut dr in. 6. meta. artificialia eni uolūtaria sūt. ¶ ꝓ. mot⁹ recipit spēm a termino ut ꝓbat in. 5. phi. sed illa signa p que loqt angelus ordinant ad hūc terminū z ad hūc finē ut ad expssionē. s. uolūtatis. st eni illa signa quedā uolūtatis idicia. ergo sunt uolūtaria. ¶ ꝓ. nā est determinata ad vnū: que ergo sūt infinita nō sunt nālia. sed signa per que loquit angelus oportet q sint infinita: qz infinitis modis pōt manifestare uolūtatē suā. ergo zc. ¶ ꝓ. cā istoz signoz est ipsa uolūtas. sed quorum cā est uolūtas illa sunt uoluntaria. ergo zc. ¶ ꝓ. si illa signa eēnt mālia angelus uel demon nō posset per hꝰ signa mētiri qō falsum est. nam demones multotiēs mētiunt. ¶ ꝓ. loquela data est in his que nō possumꝰ nāliter expzimē. si ergo illa signa eēnt nālia fm illa signa non eēt locutio. ¶ ꝓ. si mūdus fuisset ab eterno fuissent infinita pticularia. ſz qōlibet pticulare pōt expzimi per aliqō signū. fuissent ergo infinita hꝰ signa uel saltē si nō pcesserūt hꝰ signa infinita. pñt tñ talia signa infinita eē: qz vniuersuz fm sūstātiā nunq̄ deficiet. semp eni erit celū z semp erit terra semp erūt angeli z semp erūt sci. inouabunt eniz celū z elemēta sed nō annihilabunt. Si ergo semp erūt angeli z semp erūt ptes vniuersi. semp poterūt habē angeli alias z alias affectiones. z hꝰ affectiones poterūt semp significare per aliq̄ signa. ergo talia signa infinita sunt: z per ꝓñs nō sūt nālia. ¶ ꝓ. demones nō ꝑdiderūt nām. si g talia signa eēnt nālia eēnt nota demonibꝰ. scirēt ergo demones ea que sunt in angelis. uel nō possent angeli se occultare demonibꝰ. ¶ In ꝯrū est: qz si minoz est de cōtingēte z ꝓclo est ꝓtingēs fm hoc ergo videt q cōclo assimilet minori. sed in locutione uolūtas se hēt q̄si maioz: itellus q̄si minoz. locutio ergo magis se tenebit ex pte itellus q̄ ex pte uolūtatis. sed itellus ferī in suū obm nālit. nō est eni nr̄z intelligere ad placitū. nō enim est res itellecta fm nr̄m uelle: sed fm suū eē. ergo ea que se tenēt ex pte itellus sunt nālia nō uolūtaria. hꝰ est locutio. ergo zc. ¶ ꝓ. que sunt uolūtaria sunt ad oppositа z per ꝓñs sunt indeterminata. nō ergo pñt talia aliqd certe repñtare: z per ꝓñs per talia signa uoluntaria non erit locutio. ¶ ꝓ. hō est nāliter aial coicatiuū. ergo locutio ē homint ꝺd nāle multo ergo magis z āgelo. ¶ ꝓ. signa tū est ꝺd nāle ut ipsa res z ipsa cogitatio. ergo signum per qō fit locutio de tali re erit ꝺd nāle. ¶ ꝓ. angeli nāliter itelligūt ergo nāliter significāt z per ꝓñs naturalr loquunt. Ulterī videt q angeli loquant utroq̄ mō z nāliter z uolūtarie. qz hoies utroq̄ modo loquunt. videlicet per signa nālia z p uolūtaria. ¶ ꝓ. sicut se hēt in vtutibꝰ que pficiūt appetitū ita ut videtur se hēbit in locutionibus que expzimūt nr̄m intellectū z nr̄m cōceptū. sed vtutes sunt a nā z a uoluntate: ergo z locutiones.

Rñdeo dicēdū q ne laborem⁹ in equoco distinguemus de nāli. nā nisi de nāli distingueremus nō possem⁹ recte iudicare de locutione utruz sit nālis uel nō. z quō sit nālis z quō nō. vñ z phūs in hac mā videt sibi quodāmō ꝓdicē. ná i libro politicoruz videt uelle q loq̄ sit ꝺd nāle. vñ ipse sic ait q hoi sermonē nā dedit. q etsi phūs hoc nō diceret: ipsa tñ vtitas ad hoc nos cōpellit. nā qō cōsequit totā speciē opz q sit ꝺd naturale. locutio aūt cōsequit totam humanā spēm. ergo locutio in hoibꝰ est ꝺd nāle: z multomagis in angelis: imo exquo hō est nāliter aial cōicatiuū ut in arguēdo dicebat: z exquo est aial nāliter politicū ut ꝓbat in politicis. qz ex hoc hō maxime est aial coicatiuū z politicū. qz pōt per sermonē expzimere suos ꝯcept⁹: opz q sermo sit hoi nālis: z multomagis locutio erit nālis in angelis. Distinguem⁹ ergo de nāli. qz pōt eē aliqd nālit in gñali z in spāli. in gñali q dē nāle est hoi q loquat: vñ z oēs hoies loquunt. sed in spāli q loquat sic uel sic hoc est ab arte z ad placitū. z iō nō oēs hoies eodē mō loquunt. inde est q cū in politicis dicat q fmo est dat⁹ hoi a nā. in pierme. dicit q uoces sunt ad placitū. erit ergo fmo a natura z ad placitū. sed a nā est in gñali. ad placitū in spāli. sic z in angelis q expzimāt per aliq̄ signa z per aliquos nutus suas cogitationes z suas affectiones est in eis naturale. sed q expzimāt per hec signa uel per hos nutꝰ pōt eē ad placitū. Uel possum⁹ alr distinguē de naturali. qz est naturale fm aptitudinē. z est naturale fm actū z pfectionē. fm quē modū distinguit phūs de virtutibꝰ circa fin̄m scōi ethicoz. dicēs q sic ꝺd sunt vtutes naturales qz sumus apti nati ad illas. sed perfecte sunt vtutes in nobis per assuetudinē. ita z in ꝓposito aptitudinē hēm⁹ naturalē ad loquendū fm hanc aptitudinē pficim⁹ per artē z per itellm instituēdo uoces ad significādū. z iuentēdo signa que sunt repñtati ua cōceptionū nr̄arū. sic z in angelis aptitudinez hñt naturalē ut expzimāt suas ꝯceptiones per aliq̄ signa. Sz hāc aptitudinē naturalē pñt pficē per artē z uolūtatē. i. per signa artificialia z uolūtaria. ueruz quia hoc spāliter querit qō nr̄a utrū signa per que fit talis expssio sint naturalia uel uolūtaria. iō hoc mō procedem⁹ in qōne nr̄a. qz primo resumem⁹ oēs modos quibus pōt loq̄ angelus. 2° enūabim⁹ modos qb⁹ pōt loqui hō: z ostēdem⁹ quō illi modi sūt naturales z quō nō uolūtarij. 3° aliqd aptabim⁹ ad ipos angelos quō in coz locutionibꝰ iuenit ꝺd naturale z ꝺd uolūtarium. 4° z ultimo pp argumēta ostēdem⁹ quō signa p que loquunt itelligētie pñt eē infinita. z quot z quō circa ea pōt accidere mēdaciū. ¶ Propt primū scien dū put pōt patere ex dictis. angeli loquunt ul possūt loqui ꝺnque modis. loquunt eni primo per cozdis patefactionē. 2° loquunt fozmādo itellectionē z vbū. 3° loquunt fozmādo itellectionis z vbi expssionē. 4° loquunt applicādo vtutē suā ad aliqō cozpꝰ sine trāsmutatione materie. 5° loquunt trāsmutādo materiam. z hoc ꝺnto mō loquunt duplr: qz duplr pñt p trāsmutationē materie suos cōceptꝰ manifestare. videlicet scindēdo aerē z fozmādo ibi uoces siue sonos. Secūdo mō hoc pñt reducēdo humores z spūs ubi reseruant fantasmata z imaginatiōes ad pncipiū sensitiuū z ad organū fantasticū. pñt eni loqui trāsmutādo materiā qz pñt i aere exteriori uoces fozmare. Rursus pñt loqui trāsmutādo materiā: qz pñt in organo fantastico: siue in vtute imaginatiua facē imagines appere. Primo mō loquunt angeli soli deo oē coz patet. cognoscit eni deus ut diximus determinate z diffinite que sunt in se ideterminata z idistincta. ſz ergo in cozde angeli siue in itellu eius anteq̄ ipse angelus fozmet i se ipso vba itelligibilia z itellectiones sint idistincte cogitationes. deus tū distincte cognoscit ꝺcꝺ ex cozde angeli in futurū expzimi debet. angelus ergo suū coz z suū itellm pfecte nō cognoscit nec nec est ei coz eius pfecte patēs ut actu z distincte cognoscat nō solū que ibi actu z pntialr fozmant sed ēt que pñt ibi fozmari z que in futuro ibi fozmabunt. Scōo mō fozmando vba itelligibilia z intellectiones loquit angelus sibi z deo. nā si deus ipm coz videt anteq̄ ibi intellectiones fozment: ꝓñs est q videat ipm postq̄ sunt ibi intellectiones fozmate. fozmādo ergo itellectiones lo-

quitur angelus deo ꝛ loquit sibi in seipso: qz non possunt eum latere intellectiones quas formar. sed hoc modo non loquit vnus angelus alteri: qz vnus angelus non cognoscit intellectiones alterius angeli. Tertio autem modo videlicet formando intellectionum expressiones loquunt angeli sibiinuicem. Sicut enim in potestate angeli est ꝓuertere se super quacūq; vult specie ꝛ formare in seipso intellectionem: ita in potestate eius est conuertere se super quacūq; intellectione ꝛ super quocūq; uerbo intelligibili ꝛ formare eius expressionem. potest enim angelus ꝑm quodcūq; suum uerbum intelligibile formare in seipso aliquod signum qō erit expressiuum ꝛ manifestatiuum illius v̄bi: qō signum alū angeli videntes percipiūt cogitationes ꝛ ꝓceptus illius angeli. ¶ Aduertēdum autē q; sicut sup vno ꝛ eodem v̄bo ꝛ sup vna ꝛ eadem sp̄e ꝛ sup eadē intellectione p̄t se angelus ꝓuertere diuersimode: sic ꝑm diuersas cōuersiones poterit formare in seipso diuersas expressiones: utputa si aliquis angelus intelligat per sp̄z uolatilis poterit se sup illa specie conuertere ut repꝛesentat uolatilia generaliter: ꝛ ut repꝛesentat hanc speciem uolatilis: utputa vulturē uel aquilam specialiter: ꝛ ut repꝛesentat hunc singulare vulturem uel hanc singularem aquilam particulariter. per vnam enim ꝛ eandem speciem in se non diuersificatam: sed solum ꝑm ordinem uoluntatis in aliud ꝛ aliud relatam potest angelus diuersimode se cōuertendo diuersa intelligere. ꝛ qō dictuz est de specie intelligibili ueritatem habet de intellectione ꝛ de uerbo intelligibili. In vnico enim uerbo intelligibili in se non diuersificata sed ꝑm ordinez uoluntatis in aliud ꝛ aliud relata potest angelus diuersa cognoscere. utꝛ autem possit illa cognoscere simul uel qualiter. ꝛ quo modo possit simul cognoscere plura. ꝛ quomodo nō est in anteriorib⁹ questionibus patefactum. ꝛ qō dictum est de uerbo intelligibili ꝛ de specie ueritatē habet de ipsa intellectione. sed de expꝛessionibus intellectionum siue de signis intelligibilibus per que loq̄tur angelus non sic est. nam quot modis se conuertit angelus super sua specie intelligibili. ꝛ quot modis refert suam intellectionem tot formar illius intellectionis expꝛessiones. non enim eandem expꝛessionez nec idem signum intelligibile formabit angelus ꝓout cōuertit se super speciem uolatilis ut repꝛesentat omnia uolatilia generaliter ꝛ ut repꝛesentat hanc speciez uolatilis specialiter ꝛ ut repꝛesentat hoc particulare uolatile singulariter: immo quot erūt ibi huiusmodi cōuersiones tot erunt ibi signa intelligibilia ꝛ intellectionum expꝛessiones. ꝛ inde est q; hi⁹ expꝛessiones intellectionum siue hi⁹ signa intelligibilia sunt angelis patentia. sed ipse intellectiones ꝛ ipsa uerba intelligibilia sunt eos latentia: qz qō uerbū siue intellectio cōtinet vnitiue expꝛessiones uerborum ꝛ intellectionū ꝓtinent sparsim ꝛ distincte ꝛ particulariter: ut si videat angelus superior in angelo inferiori speciem uolatilis esse factam in actu ꝛ videat intellectionem inde generatam ꝛ uerbum inde formatum bene scit q; cogitat de uolatilibus. sed nescit utrum cogitet de eis generaliter. uel si de aliqua specie cogitat specialiter: uel de aliquo particulari singulariter. Sed postq; angelus formar in seipso sue intellectionis expꝛessionez ꝛ expꝛimit utrum cogitet de uolatili generaliter uel specialiter uel singulariter: ita q; ꝑz q; uario modo cogitat: sic uario modo expꝛimit: tūc incipit alteri angelo per hi⁹ expꝛessionem esse patens qō ꝓius erat latens. igitur hoc tertio modo loquendi formando intellectionum expꝛessiones loquuntur angeli sibiinuicem. ¶ Quarto autez loquendi modo videlicet per applicationem virtutum ad aliqō cozpus sine trāsmutatione cozporis loquuntur ꝛ angeli sibiinuicem. hȳs enim duobus modis. videlicet tam per intellectionis expꝛessionem q; per virtutis applicationem dum tamē fit illa applicatio sine transmutatione materie: ita possunt angeli loqui nobis. nam illas expꝛessiones intellectionum quas formant videre non possumus: qz nec habent fantasma nec sunt pꝛopoꝛtionate habentibus fantasma. Sicut enim ipsa essentia angeli est supꝛa intellectum nostrum: qz non possumus eam essentialiter intelligere: qz nec est sensibilis nec pꝛopoꝛtionata sensibus: sic ꝛ quecunq; sunt in eius essentia siue sint potentie siue perfectiones potētiaruz: ut siue sint intellectiones siue expꝛessiones intellectionum sunt impꝛopoꝛtionate nobis ꝛ latent nos. ꝛ sicut locutio angelorum facta per expꝛessiones intellectionum latet nos: sic ꝛ locutio eorum facta per solam applicationem virtutis absq; transmutatione materie ꝛ absq; signo sensibili latet nos. naz hoc modo ut diximus loquitur angelus qz potest per suam applicationem virtutis uarias figuras in celo empireo uł in aliquo alio cozpore describere. nam ut patuit sicut quis potest in pergameno uarias describere figuras quia potest ibi uario modo applicare attramentum: sic pari ratione poterit angelus in quocūq; cozpore uarias describere figuras. qz potest ibi uario modo applicare v̄tutē. potest enim pꝛo sue uoluntatis arbitrio applicare suam virtutem ad partem alicuius cozporis triangularem uel quadrangularem uel etiam alterius cuiuscunq; figure. ꝛ ideo sicut nos loquimur per litteras applicando ad pergamenum diuersimode attramentuz sic ipsi possunt loqui applicando diuersimode ad cozpus virtutem suam. quare ut dicebamus sic impossibile eēt alicui loqui per litteras nisi videret attramētum quo descripte sunt littere. sic ipossibile est q; angeli hoc modo locutionis loquantur hominibus. qz nō possunt homines illas virtutes intueri per quas ꝑm uarias applicationes fit uaria descriptio figurarum. ¶ Sed quinto modo locutionis pꝛout applicant v̄tutem suam transmutando materiā: siue pꝛout loquit̄ tur per sensibile signum ꝛ per materie transmutationem: siue illa transmutatio materie sit quantum ad organum fantasticum: qz reducēdo spiritus ꝛ humores ubi reseruantur similitudines sensibilium ad hi⁹ organum faciendo ibi ex hoc diuersas imagines apparere siue sit talis māe transmutatio qz p̄t in ipo aere exteriori diuersos sonos formare p̄t loqui angeli ꝛ hoib⁹ ꝛ sibiinuicē ut est per hita manifestū. oib⁹ ergo hȳs modis qnque loquunt angeli. excepto ergo ꝓmo mō loquēdi ꝓut loq̄tur angelus per solam cozdis patefactionē: ꝑz quē modū loquit̄ soli deo: in quo mō loquēdi non ꝓpie formant. nam ipsa v̄ba intelligibilia sunt signa rerum. ipse aūt expssiones intellectionū ꝛ uarie descriptiones figurarum ꝑm uariam applicationē virtutis ꝛ etiam uaria signa sensibilia que fiunt ꝑm transmutationem materie sunt signa uerborum intelligibilium ꝛ ipsorum conceptuum. Sed aliter ꝛ aliter sunt omnia ista signa. Dicemus enim q; angelus p̄t loqui per signa quadrupliciter. qz aliquādo loquit̄ per signa intellectualia intrinseca ꝛ latētia. aliquando per signa intellectualia intrinseca ꝛ non latētia. aliquādo quidē per signa intellectualia que nec sunt intrinseca nec la-

tentia. Sed põt ꝛ quarto modo loqui per signa que nec sunt intellectualia nec itrinseca nec latẽtia sed sũt sensibilia extrinseca ꝛ patentia. nam cum angelus loquit fozmãdo uerba intelligibilia siue intellectiones: ſm quem moduꝫ loquit sibi ꝛ deo loquitur per signa intellectualia intrinseca ꝛ latentia. hi⁹ enim uerba signa sunt qz sunt repñtatiua naturarum rerum. intellectualia sunt quia sunt in ipso intellectu. intrinseca sunt qz sunt in ipso angelo. latẽtia sunt qz hi⁹ uerba intelligibilia que sunt in vno angelo latẽt alium angelum qz non põt vnus angelus per hi⁹ uerba videre cogitationes alterius angeli. sed cũ angeli loquunt secũdo modo. videlicet per expzessiones intellectionum hi⁹ expzessiones signa sunt qz sunt signa expzessiua ꝛ manifestatiua uerborum intelligibilium. sunt etiam talia signa itellectualia ꝛ itrinseca qz sunt in ipso angelo ꝛ in itellectu eius: tamen non sunt latentia sed patentia qz non latẽt alium angelũ sed patẽt ei. sed cum loquũtur angeli tertio modo per solam applicationeꝫ virtutis absq; trãsmutatione materie loquunt per signa intellectualia sed non intrinseca nec latentia. figure eniꝫ descripte per hi⁹ applicationem virtutis signa sunt quia sunt signa uerboꝝ intelligibilium: ꝛ intellectualia sũt ut appellemus intellectuale quicquid nõ potest comprehendi sensu sed intellectu. sed hi⁹ signa non sunt intrinseca: qz non sunt in ipso angelo sed magis sunt per applicationem virtutis ad coꝛpus exterius. sunt etiã talia signa patẽtia cum per talia signa loquatur uel loqui possit uel patefacere possit conceptus suos alteri angelo. Sed quarto modo locutionis ut loquitur angelus transmutando materiam coꝛporalem faciendo ibi apparere aliqua signa sensibilia in tali locutione loquitur angelus per signa: sed illa signa nec sunt intrinseca qz sunt in materia exteriori. nec sunt intellectualia qz sunt sensibilia. nec sunt latentia sed sunt patentia cũ per ea possit patere conceptus suos. ¶ Uiso quot modis loquuntur angeli ꝛ quomodo diuersimode loquuntur per signa: uolumus enumerare quot modis nos loquimur: ꝛ quomodo in locutionib⁹ nostris est aliquid naturale uel uoluntariuꝫ ut ex eis que sunt in nobis possumus ascendere ad ipsas locutiones angelicas quomodo ibi reperiat naturale ꝛ uoluntarium. videnꝫ enim sancti ut patet per Aug^m. iꝫ. de trini. ca°. io. ꝛ. ii. distinguere in nobis duplex uerbum. videlicet intellectuale: imaginarium: ꝛ sensibile. sed cum loquidem sit q fozmare uerbum. quot modis uerba fozmamus tot modis ꝛ loq̃mur. vnde ꝛ Aug°. iꝫ. de trini. ca°. io. vult q non solũ loquamur exterius ore per uerba sensibilia. sed loquamur interius in coꝛde siue ĩ intellectu per uerba intelligibilia. ꝛ sicut fozmatio v̄bi intelligibilis dicitur locutio. ꝛ fozmatio uerbi sensibilis locutio uocatur. sic ꝛ fozmatio uerbi imaginabilis locutio dici potest. loquitur ergo intellectualiter: imaginabiliter ꝛ sensibiliter. sed accipiendo locutionem large pzo quacũq; manifestatione conceptuũ nostroruꝫ: possumus addere ꝛ quartum locutionis modum ut dicamus q loquimur passionaliter ut per passiones aggeneratas in nobis. nam per passiones in nobis factas angeli ꝛ demoneꝫ multa possunt videre de cõceptibus nostris: ut si videat angelus uel demon q cogitamus de inimico ꝛ in ponendo q videat q cogitemus de fuga inimici. nescit tamen ut supza diximus si cogitemus de hi⁹ fuga affirmatiue uel negatiue: qz in intellectu affirmatio ꝛ negatio non habent distinctum conceptum ſm se sed solum ſm rationem ꝛ ozdinem uoluntatis. sed hoc q angelus non cognoscit ꝯz se potest ei patefieri per passiones aggeneratas in nobis: ut si videat nos cogitare de fuga inimici ꝛ videat nos passionari passione calidi statim cognoscet q cogitamus de fuga negatiue. cognoscet eniꝫ ex hoc nos esse audaces. ideo cognoscet q non pzoponimus fugere. ꝯz si videat nos passionari passione frigidi cognoscet nos esse timidos: ꝛ cognoscet q nos cogitamus de fuga affirmatiue. cum ergo quatuoꝛ modiꝭ loquamur aliqua locutionum nostrarum est penitus naturalis: aliqua penitus uoluntaria: aliqua partim uoluntaria. Nam si loquamur: idest si patefacimus conceptus nostros per passiones talis patefactio siue talis locutio est naturalis ꝛ quantum ad passionum foꝛmationem: ꝛ quantum ad passionũ repzesentationẽ. cum enim cogitamus de fuga inimici non est in potestate nostra nec subiacet omnino uoluntati que passio foꝛmetur uel aggñetur in nobis. qz aliqui naturaliter sunt timidi: ꝛ aliqui naturaliter audaces. ꝛ timidi naturaliter passionantur passione frigidi eo q in timore refugit sanguis ad coꝛ pzopter qõ remanent membza frigida. vnde ꝛ consueuerũt membza timẽtiꝭ tremere: qz pzopter recessum sanguinis remanent nerui lassati ꝛ debilitati ꝛ infrigidati ut nõ possint bene cõiungere adinuicem membza. Rursus non solum aggeneratio talium passionum est quodãmodo naturalis qz non est in potestate nostra: sed etiam ipsa repzesentatio facta per tales passiones naturalis est. nam naturale est q infrigidatio dat intelligere timidum ꝛ cogitantem de fuga affirmatiue. calefactio dat intelligere audacem ꝛ cogitantem de fuga negatiue. talis ergo locutio est quodãmodo omnino naturalis. sed cuꝫ per uerbum sensibile experimur uerbum intelligibile talis locutio est omnino ad placitum ꝛ uoluntaria. ꝛ quantum ad uerborum foꝛmationem: ꝛ quantum ad uerborum foꝛmatorum significationem. quantum ad uerborum foꝛmationeꝫ qz in potestate nostra est post q̃ cogitauimus interius uerbum sensibile foꝛmare uł non foꝛmare exterius uerbum sensibile ita q ipsa uerborum sensibilium foꝛmatio est uoluntaria: sic etiam uerborum foꝛmatorum significatio uoluntaria est. nã ad placitum est q tale uerbum foꝛmatum exterius significet hoc uel illud. sic etiam repzesentatio uerbi intelligibilis per uerbum imaginabiliter uoluntaria est ꝛ quantum ad uerborum foꝛmationem: ꝛ quantuꝫ ad uerborum foꝛmatorum significationem. uerbum eniꝫ imaginabile ipsiuꝰ leonis non appellamus ipm fantasma leonis: uel non appellamus ipsum fantasma leonis uel ipsum idolum foꝛmatum in fantasia: quia hoc non est ad placitum. sed uerbum imaginarium ipsius leonis possumus appellare hanc uocem imaginatam que est leo. huiusmodi autem uerbum imaginarium per quod repzesentatur uerbum intelligibile est ad placitum: ꝛ quantum ad uerbi foꝛmationem: ꝛ quantum ad uerbi foꝛmati repzesentationem. nam ꝯz non possimus intelligere leonem nisi foꝛmemuꝰ nobis fantasma leonis: possumus tamen intelligere leonem absq; eo q imaginemus hanc uocem leo: uel absq; eo q imaginemur quamcunq; aliam uocem sensibilem. Imaginatio ergo talis uocis est ad placitum. Rursus significatio per talem uocem imaginatam ad placitum est. Nam q hec uoꝛ imaginata que est leo significet naturam leonis uel aliquam aliam naturam ad placitum est. Possemus enim cuilibet rei nomen quodlibet imponere. locutio ergo passionalis

est quasi omnino naturalis. Sed locutio imaginaria prout per uocem imaginatam. uel prout per uerbum imaginabile exprimimus uerbū intelligibile est omni no ad placitum. sic etiam locutio sensibilis prout per eam representat uerbum intelligibile ad placitū est. vno ergo modo loquimur oino naturaliter. duobus autē modis oino ad placitū. duobus etiā modis loquimur partim ad placitū ⁊ partim naturaliter. nam per uerba intelligibilia prout per hꝰ uerba representantur ipse nature rerum loquimur partim ad placitum ⁊ partim a natura. nam uerborū formatio est ad placitū. sed uerborū formatoꝝ representatio est a natura. nam in potestate nostra est intelligere per hanc spēm intelligibilē uel per illā ⁊ formare hoc uerbuz intelligibile uel illud. ita q̄ q̄tum ad hoc ipsa uerborum formatio subiacet beneplacito. sed uerboꝝ formatorū representatio nō est ad placitū sed a natura. naturale est enim q̄ per tale uerbū intelligibile ⁊ per talē conceptū representet hec natura rei ⁊ nō alia. ⁊ ideo talia sunt eadē apud omnes. id enim idē q̄ concipit aliquis homo latinus de leone concipit hō grecus uel arabs. idem enim uerbū intelligibile de natura leonis formāt arabes greci ⁊ latini. sic etiā locutio per uerba sensibilia prout per hꝰ uerba exprimūtur nō uerba intelligibilia sed uerba imaginaria ⁊ uoces imaginate est partim ad placitum ⁊ partim a natura. locutio ergo sensibilis per uerba exteriꝰ prolata. vno modo est penitꝰ ad placitū. videlicet prout per talia uerba sensitiua exprimūtur uerba intelligibilia. ⁊ talia uerba sensibilia non sunt eadē apud omnes q̄ idē uerbuz intelligibile apud diuersas figuras. siue apud diuersas gentes exprimitur per aliud ⁊ aliud uerbuz sensibile. alio modo hꝰ locutio sensibilis. videlicet, put per eam exprimitur uox imaginata siue uerbū imaginabile est partim ad placituz ⁊ partim a natura. naturalium uerborum formatio est ad placitum. postq̄ enim imaginati sumus aliquā uocem in potestate nostra est exprimere illam uocem imaginantes per uocem extra sensibiliter prolatā uel non exprimere causam taliū uocuz formatarum uel talium uerborū formatorum representatio ⁊ significatio non est ad placitum. Nam leo ut est uox prolata nullā aliā uocem imaginatā representat. sed solum representat seipsaz in imaginatione cōceptā. ⁊ hoc est idē apud omnes. hanc enim uocem imaginatam que est leo nullus potest sensibiliter extra proferre nisi formando hāc que est leo. ⁊ inde est q̄ phūs de significatione uocum videtur sibi cōtradicere. naz in periarmn. distinguit quasdam uoces esse significatiuas ⁊ quasdam non significatiuas. In scō autē de anima diffinit uocē per esse quid significatiuū. cum ergo qōlibet diffinitiuuz debeat ulr predicari de diffinito. si esse significatiuum est diffinitiuū uocis oportet q̄ cōueniat omni uoci. propter qō ad saluandū dictum phi oportet distinguere de significatiuo. nam uox potest esse duplr significatiua. vno quidē modo prout significat uerbū mentale uel conceptionem intellectus. ⁊ sic non omnis uox est significatiua. qz non omnis uox est instituta ad significandū. alio modo dicit uox significatiua. qz uox prolata significat seipsam in imaginatione conceptā. ⁊ sic omnis uox est significatiua. qz nulla est uox extra prolata nisi sit prius in imaginatione concepta. q̄ si cogeret ex ore emittere aliquem strepitum sine conceptione imaginatiua ille strepitus non esset uox sed sonus tm̄. vnde ⁊ in secundo de anima in capitulo de uoce dicitur q̄ tussis non est uox. nam strepitum illū quem cum tussimus sine imaginatione prima proferimus. ideo talis strepitus non habet rationem uocis. locutio ergo extra prolata licet per comparationem ad uerbum intelligibile sit simpliciter ad placitū. per comparationem tamē ad uocez imaginatā est ad placitum ⁊ non ad placitum. qz in potestate nostra est ut diximus formare uel non formare uocē exteriorem. tamen q̄tum ad significationem ⁊ expressionem per comparationem ad imaginationem ⁊ expressionem non est ad placitum. immo quelibet uox exterius prolata determinate significat seipsam ⁊ non aliam uocē in imaginatione conceptam. cuz ergo quadrupliciter loquamur. videlicet per passiones in nobis aggeneratas. per uerba intelligibilia in mente concepta. per uoces in imaginatione formatas. ⁊ per uerba sensibilia exterius prolata. Prima locutio per passiones in nobis aggeneratas est quodammodo omnino naturalis. Secunda autem locutio per uerba intelligibilia in mente concepta est partim naturalis ⁊ partim ad placitum. nam talium uerborum formatio est ad placitum. eorum autem significatio uel representatio non est ad placitum sed est ut exigunt nature rerum. quia sicut res se habet ad esse ita ad cognosci ⁊ ad representari. non enim quelibet representatio loquendo de representatione facta per uerbum intelligibile est uel esse pōt cuiuslibet nature. sed determinata natura requirit determinatum intelligibile uerbū. Tertia autem locutio que fit per uoces imaginatas siue per uerba imaginaria est simpliciter ad placitū. Sed quarta locutio fit per uoces sensibiles extra prolatas cum possit referri ad duo ad imaginationem ⁊ ad intellectum. prout refertur ad intellectum est simpliciter ad placitum. sed prout refertur ad imaginationē est ad placitum ⁊ non ad placitum. ut est per habita iam declaratum. ¶ Habito quot modis loquuntur angeli. ⁊ quot modis nos loquimur. ⁊ quomodo locutiones nostre sunt ad placitum ⁊ non ad placitum. uolumus ex hoc procedere ad declarationem principalis intentionis videlicet quō locutiones angelorū sint ad placituz ⁊ quomodo non. diximus enim q̄ angeli loquūtur quinq̄ modis. videlicet per cozdis patefactionez prout loquuntur soli deo. per intellectionis formationem prout quilibet angelus loquitur sibiipsi. per intellectionis formate expressionez prout vnus angelus loquitur alteri. per virtutis applicationem prout etiam angeli possunt loqui ad se inuicez. ⁊ per transmutationem exterioris materie prout angelus potest loqui tam homini q̄ angelo. ¶ Prima autem locutio est omnino naturalis. nam non est in potestate angeli claudere uel nō claudere coz suum deo immo dato q̄ nollet semper coz eius esset patefactū deo. ¶ Secunda autem locutio prout loquitur formando intellectionem ⁊ uerbum intelligibile est partim ad placitum. ⁊ partim ad non placitum. nam q̄tum ad uerborum formationem est ad placitum. naz in potestate angeli est conuertere se super aliqua specie ⁊ formare inde uerbum intelligibile uel non conuertere se ⁊ non formare hꝰ uerbū. sed q̄tum ad uerborum formatorum representationem non est simpliciter ad placitum. nam quodlibet uerbum formatum potest esse representatiuum cuiuslibet nature rei. sed est ibi determinatus modus representandi. ita q̄ hoc uerbum representat hanc naturam: utputa naturam animalis uolatilis. aliud uerbum aliam naturam utputa naturam animalis aquatici. ⁊ sic de representationibus alijs. attamen quia angeli pos-

sunt intelligere per species generum in vno z eodez uerbo possunt diuersa intelligere ſm q diuersimode se conuertunt super sua specie siue super suo uerbo intelligibili. ¶ Tertia etiam locutio que est per intellectionis siue per uerbi intelligibilis expressionez est etiam ad placitū z non ad placitum. nam q̄tuz ad talium expressionum formationem est talis locutio ad placitum. nam postq̄ angeli in seipsis formauerunt intellectiones z uerba intelligibilia in potestate eoruz est formare talium intellectionum z talium uerborū intelligibilium expressiones. sed q̄tum ad talium expressionum representationem hi⁹ locutio non est ad placitum: qz non quelibet expressio est representatiua cuiuslibet uerbi intelligibilis uel cuiuslibet intellectionis. sed oportet q aliarum z aliarum intellectionum siue aliorum z aliorum uerborum intelligibiliū sint alie z alie expssiões. ¶ Quarta aūt locutio que fit per virtutis applicationem est simpliciter ad placitum. nam q angelus applicando virtutē suā faciat diuersas scriptiones in aliquo corpore est ſm suum beneplacitum. Rursus q ille descriptiones representēt hoc uel illud est etiam ſm angelorum beneplacituz. Sicut ergo nos possumus manꝰ nostras diuersimode applicare ad aerem z ſm alium z alium motū manuz possumus aliud z aliud significare. ita q omnis hi⁹ significatio est ſm placitum: ita q nullus motus manuum ſm se magis representat hoc q̄ illud. immo si uellemus quemlibet motuz manus possemus instituere ad qōlibet representandum. sicut etiam angeli ſm q diuersimode applicant virtutes suas ad aliqō corpus possunt per hi⁹ applicationes suos conceptꝰ representare. quelibet tamen talis representatio erit ad placitum. ¶ Quinta etiā locutio que fit per trās mutationem materie est etiam ad placitum. nam q uoces formate in aere representent hoc uel illud ad placitum est. Rursus z in organo fantastico possunt facere apparere non solum imagines sed etiam similitudines uocum. Si ergo loquantur per apparitionem imaginum non erit talis locutio simpliciter ad placitum. imago enim hominis non representat leonem. nec quelibet imago quodlibet representat. sed si loquantur faciendo in organo fantastico apparere similitudines uocum. Si ergo loquuntur per applicationem talis locutio erit simpliciter ad placitum. In spiritibus enim z in humoribus reseruantur non solum imagines rerum. sed etiam similitudines sonorum z uocuz. sicut ergo possunt angeli aerē scindere z formare ibi uoces siue sonos sic possunt mouere spiritus z humores ubi reseruantur similitudines sonorum siue uocum z facere tales similitudines apparere in organo fantastico. propter quod talis locutio simpliciter ad placitum. qz sicut ad placitum est q uoces extra formate significent hoc uel illud: ita ad placitum est q uoces imaginatiue uel q similitudines uocū in imaginatione existentes hoc uel illud significent. apparet ergo quomodo locutio angelorum est naturalis z quomodo non z quomodo signa z per que loquūtur angeli sunt naturalia z que non. quia uerba intelligibilia z expressiones uerboꝝ q̄tum ad eorum formationem sunt signa ad placituz sed q̄tum ad eorum representationem non sunt ad placitum. immo est existentia talium signorum q talia representent. descriptiones autem facte in exteriori corpore per applicationem virtutis z uoces formate in exteriori aere z similitudines talium uocum apparentes in imaginatione sunt simpliciter ad placitum. z q̄tum ad formationem z q̄tum ad representationem. ¶ Postq̄ declarauimus questionis ueritatem quomō locutio angeli naturalis est z quomodo non propter argumenta ut dicebamus uolumus declarare si sit possibilis in hi⁹ signis processus in infinitū. z si possit circa talia signa accidere mēdaciuz. propter qō sciendum q in uerbis intelligibilibus uel in ipsis intellectionibus non est possibilis processus in infinitum. nam sicut species intelligibiles in angelo non sunt infinite ita nec intellectiones nec uerba in telligibilia possunt esse infinita nisi forte per replicationem. nam cū angelus conuertit se super aliqua specie z formal inde intellectionez uel uerbū intelligibile. si postea desinat cogitare ſm illaz speciem desinet ibi esse illa intellectio z illud uerbum intelligibile. z si rursus uelit supza eadem specie se conuertere iterū formabitur ibi hi⁹ uerbum z hi⁹ intellectus non eadem numero sed eadem specie. nam quorum substantia deperit non redeunt eadem in numero naturaliter loquendo. z qz uerbum illud z illa intellectio desinit esse quando desinit angelus cogitare si rursus uelit cogitare de eodem rursus ut dicebamus formabitur ibi eadem intellectio z idem uerbuz. z qz semper potest desinere cogitare z semper potest iterū cogitare de eodē semp replicabitur ibi idem uerbum z eadem intellectio nō numero ut diximus sed specie. per hi⁹ ergo replicationem uerba z intellectiones possūt ibi ire in infinitum: non q uerba que sunt ibi actu formata sint infinita. nam cū angelus non fuerit ab eterno sed incepit esse uerba formata ab eo non poterūt esse infinita. sed dicimus q ſm replicationem est ibi processus in infinituz: qz semper potest desinere cogitare de aliquo z semper potest redire ut cogitet de eodem. z iteruz potest postea desinere cogitare z iterum postea redire ut cogitet z hoc in infinitum. propter quod semper poterit replicare idem uerbum z hoc in infinitum. Sic ergo dicendum est q de ipsis intellectionibus z de uerbis intelligibilibus q non semper possunt formari alia z alia uerba in infinituz sed semper possunt ibi replicari eadem uerba modo quo diximꝰ in infinitum. sed de ipsis expressionibus uerborum siue de ipsis signis intelligibilibus per que angelus manifestat suas cogitationes z suos conceptus non videmus nec rationem nec causam quin talia possint ire in infinitum. nam ut diximus hi⁹ signa diuersificātur ſm diuersas conuersiones angelorum. nam ut posuimus exēplū. si angelus intelligat per spēz uolatilis z cōuertat se super hi⁹ speciē ad cogitandū de uolatilibus generaliter. si uelit hi⁹ cōceptū manifestare alteri angelo formabit in se expressionez illius cōceptus representantē qō cogitat de talibus generaliter. Si vō sup eandē spēm se cōuertat ut cogitet de aliq̄ specie auiū specialiter ꝙz hi⁹ ꝓuersionē formabit expressionē aliā hoc etiā representātē. ſm igit vnā z eandē spēm sūt multe. imo possunt esse infinite cōuersiões. z qz cuilibet ꝓuersioni respōdet ꝓpriū signū z ꝓpria expressio nullū. vī icōueniēs: si tales expssiões uadāt in ifinitū: z potissime qz per spēs qs hūt angeli apud se possūt pticularibus cogitare. qz ergo hi⁹ particularia possūt ire in ifinitū z expressiones in ifinitū ibunt ut si angelus cōuertat se sup spēm quā hz ad cogitandū de hoc particulari hoie z uelit hi⁹ ꝓceptū alteri āgelo manifestare formabit in eo quedā expssio que ꝓpe repñtabit hoc pticulare. z si iterū per eādē spēm uelit cogitare de alio particulari homine formabitur

etiam in eo alia expressio representans proprie illud aliud particulare. & quia ut diximus particularia possunt ire in infinitum nullum videtur inconueniēs talia signa in infinitum ire. habent se enim hi' expressiones & hi' signa apud angelos sicut nomina se habēt apud nos. sicut enī cuilibet particulari possumus imponere aliud & aliud nomē & hoc in infinitū sicut quēlibet conceptum de re particulari. potest angelus exprimere per aliam & aliam expressionem & hoc in infinitū. qō non intelligendum est q expressiones actu formare possint aliqñ esse infinite. qz nec oia noia imposita sunt uel esse possunt infinita. nam infinitū nō dicit aliquid in facto esse sed in fieri. Sicut ergo continuum potest diuidi in infinitū q non possit eē actu diuisum in infinitum. sed qz semper potest diuidi semper diuidi & hoc in infinitū. sic nomina apud nos possunt ire in infinitū. quia semper possumus imponere alia & alia nomina & hoc in infinitum. sic & expressiones conceptuum & signa intelligibilia apud angelos qz noia apud nos uadunt in infinitū qz semp possunt formare alia hi' signa semper alia & hoc in infinituz. differunt tamen representationes per nomina apud nos & representationes per expressiones conceptuū apud angelos: qz nomina apud nos sunt simpliciter ad placitū & q̄tum ad eorum formationem qz pro libito possum' ea formare ul' nō formare. & q̄tū ad eorum significationez & representationem quia hi' nomina fm libitum nostrum sunt significatiua & representatiua rerum. sed expressiones in mentibus angelorum licet q̄tum ad earum formationem sint ad placitum qz possunt angeli hi' representationes formare quando uolunt suos reuelare concept': uel nō formare quando uolunt hi' conceptus occultare. representationes taliū expressionū nō sunt ad placituz immo determinate talis expressio representat talem rē: imo ipsa particularia q̄tūcūq; sint eiusdez speciei non habent easdem expressiones. & inde est q in nostris nominibus coincidūt multe equiuocationes. sz in illis expressionibus nulle equiuocationes sunt. sed semper alij & alij conuersioni respondet alia & alia expressio. Nā licet angelus per eandem speciem possit cogitare de hoc homine particulari singulariter & de alio etiam particulari singulariter nō tamen hoc erit per eandem conuersionem. sed prout se conuertit super illa specie hoc modo uel fm hanc cōuersionē. sz intelligeret hoc particulare prout super eandē speciem se conuertit alia conuersione intelliget aliud particulare. & qz numerus expressionum non correspondet numero specieruz sed numero conuersionū quot sunt ibi conuersiones tot sunt ibi expressiones. attamen inter ipas expressiones potest etiā eē differentia maior & minor. naz plus differunt particularia diuersarum specierum ut hic homo & hic equus q̄ particularia eiusdem speciei. ut q̄ duo particulares homines. sic etiā & in ipsis expressionib' plus differrent expressiones representātes particularia specierum diuersarum q̄ representantes particularia eiusdem speciei. attamen expressiones ille q̄tumcunq; representent particularia eiusdem speciei nō erūt expressiōes eedem per se & fm se representātes, representēt aliud & aliud particulare. videmus etiā simile qz licet multum conueniant facies hominum adinuicez nunq̄ tamē reperiunt due facies oino similes. q ergo in particularibus eiusdem speciei inuenimus differentiam fm quātitatem & materialiter in illis expressionibus erit differentia absq; quātitate, & in expressionibus igitur si qōlibet particulare habet suam propriaz expressionem, oportet q tales expressiones possūt ire in infinitum. q si alicui esset hoc ualde horribile. q huiusmodi ꝓcessus possint ire in infinitū. de leui posset vitare infinitatē illā. Dicemus eni q si angelus intelligat per speciem generis uolatilis erit aliqua expressio q̄ representans conceptionem angeli, put cogitat de omnibus uolatilib' generaliter. & hoc q expressio non multiplicabitur. erit alia expressio representans conceptionem angeli prout per eandem speciem conuertit se ad cogitandum de hac specie uolatilis specialiter. & hec expressio multiplicabitur fm multiplicationem specieruz sub tali genere. videlicet sub genere uolatili ꝓpter qō tales expressiones non ibunt in infinitum. qz nec ipse species uolatilium in infinitum uadunt. sic & alia expressio representans hoc uolatile particulare singulariter. & tales expressiōes qui uellet sustinere non ibunt in infinitū. qz dicerem' q hi' expressiones non multiplicātur fm numerum particularium sed fm numerum specierum. Si eniz uolum' fugere ꝓcessuz in infinitū. dicemus q differt expressio per quaz representat hec particularis aquila ab expressione per quam representat hec particularis vultur. cum ergo angelus vult representare diuersa particularia diuersarum specierum. formar aliam & aliam expressionem. sed particularia eiusdem speciei representant per eandem expressionem coniunctam expressioni aliorum & aliorum accidentium ut per vnam & eandem expressionem cōiunctam expressioni accidentium sortis representabit hunc particularem hominem qui est sortes fm illam & eandē expressionem coniunctam expressioni accidentium platonis representabit hunc particularem hominem qui est plato. & si fm hunc modum uolumus saluare loquentes angelos. dicemus q angeli non sunt tante virtutis in representādo q̄te sunt in intelligendo. qz in intelligendo intelligūt absq; compositione & diuisione. sed in representādo suos conceptus alīs fm hunc modum est ibi aliquis compositus modus. patet ergo quid dicendum sit de ꝓcessu in infinitum prout angelus loquitur fm expressiones intellectionum. sed prout angelus loquitur applicando virtutē suam absq; transmutatione materie certū est q illa signa uadunt in infinituz. nam cum figure uadant in infinituz qz ipse potest fm qualibet figuram applicare virtutem suam ad partem celi empyrei uel alterius corporis. ut quia potest applicare virtutem suam ad partem huius corporis triangularem uel quadrangularem uel fm figuras alias que uadunt in infinitū oportet talia signa in infinitum ire. sic etiam cum loquitur transmutando exteriorem materiaz formando in aere exteriori uel faciendo apparere in organo fantastico siue in imaginatione similitudines uocuz. oportet q & talia signa in infinitum uadāt. quia infinitis modis potest uariari uox in aere formata & ifinitis modis per consequens possunt uariari similitudines uocum. ¶ Ostenso autem quid dicendum sit de ifinitate signoz. Restat ultimo declarare quo modo circa huiusmodi locutiones possit mendacium accidere. dicemus ergo prout angelus loquitur pure naturaliter fm q coz eius est patēs ipsi deo nō potest ibi accidere mendacium qz deus non decipitur nec potest decipi in videndo coz ipsius angeli. sed in omnibus alīs locutionibus q̄tum est de se potest ibi contingere mendacium. si autem ibi mendacium accidere non potest hoc non est fm se nec ratione sue

nature. sed ratione gratie in qua est angelus cōfirmat⁹. nam sufficit q formatio signorum sit ad placitum ad hoc qō ibi mendacium accidat. nam licet cōceptiōes intellectus naturaliter repzesentent sua signata z sint eedē apud oēs actū ex quo possum⁹ in mēte nr̄a formare ꝓceptiones quas uolumus possumus fm tales conceptiones mentiri: ut si formamus conceptiones non consonātes rebus ut insipiens in corde suo mentitus fuit. nam in corde suo non est deus. sic z in pposito licet conceptiones in mentibus angelorum determinate repzesentent sua signata z expzessiones talium conceptionum determinate repzesentent ipas conceptiones. cū vnus angelus loquit alteri nō mentitur quin talia cōcipiat qualia expzimit nec in hoc attendit mendacium. sed ibi potest esse mendacium qz ille expzessiones z conceptiones nō sunt rebus cōsone ut potest cōcipere se uelle z expzimere se uelle qō nō vult qō patet per simile in nobis. nunq̄ enim possumus mētiri quin talia ꝓferamus qualia imaginamur. possum⁹ enīz nō referre q imaginamur. Sed si ꝓferimus uoces exterius. opz q ꝓbatio sit silis imaginatiōi qz nō potest esse exteri⁹ uox ꝓlata nisi ꝑ̄ silitudo ei⁹ sit in imaginatiōe ꝓcepta. hoc tñ non obstante imaginādo z loquēdo mētiri posset. qz possumus imaginari z loqui que nō sunt reb⁹ cōsona. dixi mus ergo certū esse q angeli celici nature sue nō ꝓut sunt confirmati per gratiaz possunt alios decipere. possunt enim se dicere uelle que nō uolūt z possūt ꝓnūciare esse que nō sūt qō faciēdo mētiuntur. vñ z demones ut damascenus dicit in multis mētiuntur. utrū aūt possint decipi. z utrum possint mētiri nō solum ut demon loquitur alteri sed etiam ut loquit sibi dici potest non esse inconueniens q demon decipiat z q mentiat ut loquit sibi. nam qz nō habet uolūtatē ordinatā transgredit limites nature sue z vult de aliquibus iudicare z putat q sic eueniet q putando potest decipi z mentiri.

Ad primum dicendum q ut patuit in questione precedenti nō est incōueniens q angelus non possit loqui vno angelo quin loquat alīs angelis. imo ut dicebat hoc est ex perfectione angelor̄ q locutiones quas vn⁹ recipit alius participat. uel si vn⁹ ꝓcipit locutionē quā ali⁹ nō percipit hoc est ex perfectione eius. ut si loquēs sit ita de superiori ordine z loquatur per talia signa uel per tā pauca q inferior nō possit per illa signa comprehendere ueritatē. ¶ Ad scōz dicendū: q locutio que est pure natura non est in potestate angeli. nam non posset angelus si uellet cor suū celare deo. alie autem locutiones ꝓut sunt ad placitū sunt in potestate angeli. sed ꝓut non sunt ad placitum non sunt in potestate. ut in potestate angeli est formare uerba intelligibilia. uel non formare uerba intelligibilia uel non formare expzessiones illorum uerborum. uel non formare se postq̄ formata sunt uerba uel expzessiones. oportet q determinata uerba repzesentēt determinata signata z determinate expzessiōes determinatas conceptiones. ¶ Ad tertiū dicendū: q expzimere intentionez est ex ipso intellectu z est ex ipsa uoluntate qz ipsa uoluntas mouet alias potentias ad actiones suas. ut ergo est ex ipso intellectu sic est quid naturale qz ea que sunt ex intellectu naturaliter repzesentāt sua signata. sed ut est ex ipsa uoluntate sic est uoluntaria. ideo ut dixim⁹ formatio taliū expzessionum est uolūtaria sed repsentatio est naturalis. ¶ Ad quartum dicendum: q bene arguit argumētū ꝓut locutio per quā loquit angelus formando uerba z ꝓut loquit ad hunc finē ad manifestandū fm indicia sue uoluntatis q talis locutio est magis uoluntaria q̄ naturalis. qz in potestate angeli est loqui sic uel non loqui. nō tamen arguit argumentum q nullo modo sit talis locutio naturalis. nam ut dixim⁹ formatio talium uerborū est uoluntaria. sed repzesentatio est naturalis. ¶ Ad quintū dicendū: q natura est determinata ad vnū. sicut z vna expzessio vnū aliq̄d pzincipaliter repzesentat. sed q uadāt tales repzesentationes in infinitum hoc est quia z ipse expzessiones in infinitum uadunt. nam videmus nos in istis sensibilibus q vnum particulare reponit per vnam formam in specie. attamen si infinituz multiplicaretur particularia oporteret in infinitum multiplicari formas. ¶ Ad sextum dicendu: q uoluntas est causa taliū uerboz q̄tū ad formationem qz in uoluntate nr̄a est formare hoc uerbum uel illud. uoluntas tñ non est causa q̄tū ad eorum repzesentationem. non enim qōlibet uerbum loquēdo de uerbo mentali z de conceptione intellect⁹ potest qōlibet repzesentare. ¶ Ad septimū dicendū: q patuit in solutione pzincipali quomodo talia signa sunt naturalia quomodo non. z quomodo circa ea possunt accidere mēdacia z quomodo non. ¶ Ad octauum dicendu: q si signa illa essent ita naturalia. q nullo modo essent uoluntaria non eēt fm ea locutio que nō eēt in potestate angeli. posset tñ eē fm ea locutio que non esset in potestate eius fm quē modū loquitur cor angeli deo quē latere non potest. attamē ut dixim⁹ signa per que loquitur āgelus nō sunt omnino naturalia qz q̄tum ad eorū formationē semper sunt uoluntaria. ¶ Ad nonum dicendum: q si mundus fuisset ab eterno fuissent particularia infinita z angelus potuisset de eis formare infinitas expzessiones. sed ꝓpter hoc nō arguit. q tales expzessiones z talia signa non sint aliquo modo naturalia: ut patuit in solutione quinti argumenti. ¶ Ad decimum dicēdum: q nō obstante q talia signa sunt aliquo modo naturalia angelus potest se occultare z angelo z demoni. naz ut patuit angelus potest loqui formando intellectiones z uerba intelligibilia absq̄ eo q formet eorum expzessiones z cū sic se habet sūt cogitationes eius occulte tam angelis alīs q̄ demonibus. ¶ Ad argumenta etiam in cōtrarium est respōdendum z primo ad primuz. nā cum dicitur q cuz cōclusio assimilatur minori dici debet q multomagis assimilari debet maiori. ut si maior est de contingenti z cōclusio erit de contingēti. ut si omne aial est cōtingenter albuz z omnis homo de necessitate est aial sequitur q omnis homo sit de necessitate albus. sed qz contingenter. ab utroq̄ enim trahit aliquid conclusio a maiori z a minori. sic z si uolumus hoc adaptare ad pzopositum z dicere q in locutione uoluntas se habet q maior que est pzincipalior causa z intellectus quasi minor. dicemus q ab utroq̄ habebit aliquid ipsa locutio. naz a uoluntate habebit q sit uoluntaria. q̄tum ad uerborum formationez ab intellectu qō habebit q sit naturalis q̄tum ad uerborum repzesentationem. ¶ Ad scōm dicendum: q per indeterminata fm q hi⁹ non est locutio. signa ergo per que loquitur angelus si sunt uoluntaria q̄tum ad formationē qñ formata sunt actu iā sūt determinata. q si illa signa sunt nālia q̄tum ad repzesentationem nō est dubiū q oi qz fm q talia iam indeterminata. sed si hi⁹ signa sunt z uoluntaria non solum q̄tum ad formationē. sed q̄tuz ad repzesentationē. sicut pz

cū loquitur per virtutis applicationez. uel per materie transmutationē. tūc illa sunt determinata ⁊ repre sentant aliquid determinate non ordine nature sed institutione uoluntatis. ¶ Ad tertium dicendum: q loqui naturale ⁊ in generali uel ſm aptitudinez. naturale est enim homini q loquatur ⁊ q sit apt⁹ nat⁹ ad loquendum. sed non est ei naturale in speciali ut non est ei naturale q sic loquatur. nec est ei naturale ſm actū ⁊ perfectionē ut circa principium solutionis diximus. hoc etiā modo loqui est angelo naturale ⁊ etiam est hoc angelo magis naturale si bene considerā tur iam dicta. ¶ Ad quintum dicendū: q nāle est an gelo q intelligat. tamen q intelligat hoc uel illud. hoc competit ei ſm placitū ⁊ ſm ordinē uolūtatis. sic etiā naturale est ei q loquat attn̄ q loquēdo formet hec ꝟba uel illa cōpetit ei ſm libitū ⁊ ſz ordinē uoluntatis. uel loqui ⁊ intelligere cōpetit ei ſm aptitudinem. tamē q ſm actum ⁊ perfectionez intelligat hoc uel illud q loquatur de hoc uel de illo cōpetit ei ſm ordinē uolūtatis. solū enim seipsum angelus naturaliter intelligit. Q3 aūt intelligat alia ⁊ q loquatur competit ei ſm ordinē uoluntatis. alia autez duo argumenta q angeli utroq3 modo loquantur naturaliter ad placitum ⁊ q sicut virtutes sunt a natura ⁊ a uoluntate sic locutiones angeloruz possunt esse quodammodo a natura ⁊ quodāmodo a uoluntate gratia conclusionis concedimus.

q Quartodecimo querit. utrū angeli supiores illuminent inferiores. ⁊ videtur q nō. q3 uel illuminarēt eos de reb⁹ inferiorib⁹ ut de sensibilib⁹ uel de supioribus ut de intelligibilib⁹ ⁊ sensibilibus. nō q3 cū illa sint iferiora ⁊ sint oīno subiecta cognitioni angelice ꝙtum ad illa non indigent illuminari. nec de intelligibilibus q3 cū illa de se sint quedam lux ꝙtum ad illa illuminari non indigent. ¶ ꝓ. scribitur in libro de causis q intelligentie intelligūt ſm modū substātie sue. ergo sicut loq̄mur de eorū esse ⁊ substantia. sic loquimur de eoruz intelligere ⁊ operatione. Si unus angelus non indiget alio ratione sui esse nec ratione sue substātie. ergo non indigebit un⁹ alio ꝓpter suum intelligere nec ꝓpter suam operationem ⁊ per consequens unus non illuminat alium. ¶ ꝓ. si unus angelus alium illuminaret. uel hoc eēt q3 unus causaret lumen in alio uel q3 confortaret lumen alterius. non autem hoc esse potest q un⁹ causaret lumen in alio q3 tunc angeli essent creatores. nam lumen illud q3 unus causaret in alio non posset educi de potentia materie. esset ergo ꝓductum ex nihilo ⁊ per consequens esset ꝓductum via creationis ⁊ angelus posset creare. nec etiam hoc fieri potest q unus confortet lumen alterius q3 tunc lumen alterius debilitaret ⁊ per consequens caderet sub tempore q3 est incōueniens. ¶ ꝓ. angelus ſm se est quoddam lumen q3 ipse intellectus agens de se est q3dam lumen. ergo multomagis angelus. sed si est q3dā lumen non indiget illuminari. ergo ⁊c. ¶ ꝓ. si unus angelus illuminaret alium uel hoc esset q3 inferior illuminaret superiorez. uel econuerso. nō q3 inferior superiorem q3 hoc nullus ponit. nec q3 inferior superiorem q3 maius lumen non illuminat minus sed obfuscat. ¶ ꝓ. ēntia diuina semp est presens angelis. nō ergo indigēt āgeli alia cōfirmatione luminis nec alia illuminatiōe. ¶ ꝓ. illuminari est q3dam pati ⁊ quedam receptio luminis. sed unus angelus non recipit lumen ab alio. q3 uel reciperet lumē q3 habet uel q3 non habet. non q3 habet. q3 ut probatur in libro de anima semper recipiens debet esse denudatum a natura recepti. nec q3 habet. q3 tunc unus angelus causaret lumē in alio. ⁊ per consequens crearet. ¶ ꝓ. si unus angelus illuminaret alium uel hoc esset lumine proprio uel alieno. non alieno q3 non habet auctoritatem super alieno lumine. nec proprio: q3 tūc perderet lumen suū. ¶ ꝓ. illud lumen per q3 angelus un⁹ illuminat alium uel est substantia uel accidens. nō substantia q3 si unus angelus cōmunicaret alteri substantiam suam deficeret eius sba ⁊ desineret ille angelus esse. nec est hi⁹ lumen accidēs. q3 si posset unus angelus cōmunicare suū accidēs alij sequeret q accidens se extenderet extra sbam. est enim idem illuminare alium q cōmunicare ei lumē suū. sed unus angelus nec suaz sbam nec suū accns pōt alteri cōmunicare. g ⁊c. ¶ ꝓ. si angelus posset lumen alterius ꝓfortare posset in eo causare lumen. ⁊ per consequēs posset creare. nam qui potest facere de calido magis calidum potest creare calorem. ergo qui potest confortare lumē ⁊ potest facere de minus illuminato magis illuminatum potest causare lumē. ¶ ꝓ. si unus angelus illuminat aliū uel hoc est q3 causat in eo spēm uel q3 causat lumen uel q3 cōfortat lumē. nō q3 per spēm creat aliud lumē q3 tunc angelus esset creator. ergo solum hoc est q3 ꝓfortat lumē alteri⁹. sz ꝓfortatio lumis nō est facere nouū lumē: sz est facē pfecti⁹ lumē. ſm hoc ergo un⁹ angelus nō faceret aliq̄d de nouo itelligere aliū angelū sed solū faceret ipsum perfectius intelligere. ¶ ꝓ. illuminatio est quidā motus q3 est quedā reductio. sed mot⁹ nisi sit violētus nō est sine aliqua impressione. ergo si un⁹ angelus illuminat aliū aliq̄d imprimit un⁹ angelus in alio. sed illud q3 imprimit nō potest eū de potētia materie educi. ergo est per creationē ꝓductū ⁊ ita angeli eēnt creatores q3 est inconueniēs. ¶ Incōtrariū est q3 sic se hz in hierarchia inferiori ut in ecclesiastica q unus hō illuminat alium ⁊ hoc est pfectionis in tali hierarchia. ergo multomagis erit in supiori hierarchia ut in angelica q un⁹ illuminabit aliū. ¶ ꝓ. dionysi⁹ in plurib⁹ locis de angelica hierarchia vult q angeli superiores purgāt illuminant ⁊ perficiunt angelos inferiores. ergo ⁊c.

Rñdeo dicendū q in hac questione sic ꝓcedemus q primo recitabim⁹ circa hāc differentiā dicta doctoꝝ. Postea ostēdemus quot modis un⁹ hō pōt aliū docere ⁊ illuminare. Tertio de hijs que sunt in nobis ascēdemus ad ꝓsiderandū aliq̄ de angelis ⁊ de illuminatione angeloꝝ. ¶ Propter primū sciēdū q in sciētia angeloꝝ est tria ꝓsiderare. videlicet spēm intelligibilē. lumē intellectuale ⁊ cognitionē aggenerata ex tali specie per tale lumē. Sic enim videm⁹ in nobisipsis q in nobis est spēs intelligibilis ⁊ lumē intellectus agētis ⁊ cognitio aggenerata ex tali specie per tale lumē. Dicūt ergo quidā q cū dicimus q un⁹ angelus illuminat aliū nō est hoc intelligēdū q causet in eo spēm uel q causet in eo lumen. q3 tunc angeli essent creatores. sed hoc intelligēdum est: q3 unus confortat lumen alterius ⁊ confortando lumē eius facit eū cognoscere q3 prius cognoscere nō poterat ⁊ per ꝓns cāt in eo cognitionē quandā. Sed eadē difficultas est quō unus possit lumē alteri⁹ ꝓfortare. ⁊ quō possit cognitionē in eo cāre. vn̄ nō declarat hic min⁹ notū per maius notū. ꝓpter q3 dī cōmuniter ⁊ assignat cōmuniter modus quō un⁹ angelus possit lumē alteri⁹ cōfortare. Dicit enim q sicut corpora cōtinuant adinuicem ſm situm siue ſm

ordinem situalem. sic substantie spirituales continuantur adinuicē per intuitū siue per intuitionem. propter qō cōmuniter ponit. qz sicut corpora se adinuicem cōfortant qz sunt adinuicem debito modo situata. uel qz sunt adinuicem cōnexa ⁊ continua. qz vn⁹ carbo ignitus confortat aliū. nam citius extinguunt carbones igniti si sint ab inuicē separati q̄ si sint ad inuicē coniuncti. sic ⁊ substantie spirituales coniūcte ⁊ continuate adinuicē ꝑm contuitum se inuicem cō fortant: ⁊ potissime superiores confortant in lumine inferiores qz habent lumen fortius ⁊ efficacius. sed hoc videt solum ꝑm adaptationē dictū nec adaptatio videt conueniens. nam q̄ corpora continuata ꝑ situm se adinuicem confortēt, uel vnū cōfortet aliud hoc est qz vnus agit in aliud ut superiora corpora faciūt ad robur inferiorum qz agūt ⁊ influunt in iferiora. uel si corpora aliqua adinuicem se confortāt. hoc est qz disponūt exterius corpus ne contrarietur eis. ut si carbones igniti adinuicem confortant se. hoc est qz calefaciunt aerem circundantem ipsos carbones ignitos qui calefactus non contrariat calori carbonum ignitorū. sed magis eos in calore conseruat. Si ergo vnus angelus confortaret lumen alterius ꝑm hunc modū ut isti ponūt. tunc vnus angelus aliquid influeret ⁊ aliq̄d ageret in aliū sicut superiora aliq̄d influunt ⁊ aliquid agunt in inferiora. uel si hoc modo vnus angelus confortaret lumē alterius sicut superiorū corpa confortant ⁊ roborant inferiora. sed magis sicut carbones igniti se adinuicez confortant ⁊ roborant ⁊ tūc oporteret q̄ vnus angelus aliquid ageret in aliqua re exteriori aliq̄ dependeret confortatio luminis alterius angeli. sicut vnus carbo ignitus calefacit aerem existentem iuxta aliū carbonem ignitū quo calefacto magis confortat calor illi⁹ carbonis igniti. neutrū autem istorum ponimus in angelis. non enim ponimus q̄ vnus angelus aliquid agat uel influat in aliuz angelum. sicut corpora superiora influunt in inferiora. qz ut sepe diximus substātie spirituales ubi agūt ⁊ ubi influūt siue ubi operātur ibi sunt. Si ergo vnus angelus sic ageret ⁊ influeret in alium angelum esset vnus angelus in alio ⁊ illaberet ei. qō nullus dicit. Rursus nō potest esse hi⁹ cōfortatio sicut se confortant carboneꝫ igniti. videlicet sicut vnus angelus aliquid operaretur in aliqua re exteriori a qua dependeret conseruatio luminis alterius angeli. nā hoc improbat in arguēdo per plura argumēta. nā si hoc esset lumen angeli caderet sub tempore. ideo enim carbo ignitus calefacit aerem conseruat calorez ⁊ confortat alterius carbonis igniti. qz calor carbonis igniti cadit sub tempore ⁊ debilitatur ex actione contrarij. inde est q̄ talis calor in aere calido conseruatur. in frigidovo debilitat ⁊ deficit. sed hoc esset ridiculum ponere q̄ lumen angeli caderet sub tempore ⁊ q̄ debilitaret ex actione cōtrarij. ¶ Visso quid doctores dicūt in hac materia uolumus enumerare modos quibus vnus homo potest alium docere ut ex hijs que sunt in nobis possimus ascendere ad inuestigandum aliqua de angelis. possumus autem dicere q̄ vnus homo potest alium docere quadrupliciter. Primo indirecte imprimendo intelligibilem speciem. Secundo imprimendo lumen. Tertio formando propositionez. Quarto ⁊ ultimo confortando lumē eius. ¶ Primo ergo vnus homo potest alium docere imprimēdo indirecte in intellectū eius speciem intelligibilem. Dicimus autē indirecte. qz directe ⁊ immediate vnus homo non potest mouere intellectum alterius. potest autem ipsum mouere mediate ⁊ indirecte qz potest facere motū in sensu exteriori. in sensu autez exteriori moto mouet fantasia qua mota mediante lumine intellectus agentis fit motus ⁊ fit receptio in intellectu possibili. ut si quis nunq̄ vidisset corpus duodecim penthagonorz nec sciret quomodo tale corpus potest locari in spera via geometra cum hoc mouit posset formare tale corpus sensibile ⁊ posset formare sperā ⁊ posset ostēdere sensui exteriori alterius hominis quomodo tale corpus collocatur in spera. sensu autem exteriori hoc apprehendente fieret motus in fantasia. ita q̄ in ipsa fantasia formaretur fantasma ⁊ idolu⁊ talis corporis. sic in spera collocabili. facto autez tali fantasmate in fantasia mediante lumine intellectus agētis fieret similitudo ⁊ species talis corporis in intellectu possibili. ⁊ inciperet intellectus intelligere quo modo potest fieri tale corpus ⁊ quomodo potest collocari in spera qō prius non intelligebat. ergo modo potest vnus homo dicere ⁊ illuminare alium offerēdo exteriori sensui aliquaz nouam speciem ⁊ ex hoc modo fantasiam ⁊ ulterius ex motu fantasie faciendo q̄ recipiatur similitudo talis speciei in intellectu. ¶ Secūdo modo vnus potest docere aliū imprimēdo in intellectu possibili lumen intellectus agentis non directe ⁊ immediate. sed indirecte ⁊ mediate. nam si ostensum est q̄ potest imprimere speciez offerendo exteriori sensui nouam speciem ostensuz est q̄ indirecte imprimat ⁊ lumen qz intellectus noster possibilis semper recipiēdo speciem recipit lumen qz intellectus agētis. sicut ⁊ iste aer sensibilis non recipit species colorum nisi recipiat lumen corporale. sicut dicit commentator super tertio de anima. immo maior est connexio inter speciem intelligibilem ⁊ lumen intellectus agentis q̄ inter species coloris ⁊ lumen corporale. qz licet aer non possit recipere species colorum sine lumine qz color non potest mouere visum nisi ꝑm actum lucidi siue ꝑm aerem actu illuminatū. tamen lux potest mouere aerez absq̄ specie coloris. indiget enim color luce ut aerem moueat sed nō lux colore. sed in intellectu possibili nō sic est. nam ⁊ species indiget lumine ⁊ lumen specie. licet non propter eandem causam. species enim intelligibilis non potest recipi in intellectu possibili sine lumine intellect⁹ agentis immo ut recipiatur species in intellectu possibili magis indiget lumine intellectus agentis q̄ indigeat species coloris lumine corporali ut recipiatur in aere: qz color est per se visibilis. q̄ autem non possit mouere aerem uel elemētum sine luce. hoc est qz imperfecte participat materiā inuisibilitatis. ideo speciem suam visibilem non potest color imprimere uel generare in aere nisi aer sit actu lucidus ⁊ nisi sit actu dispositus per lucem. ideo color magis requirit lucem ut moueat aerem ⁊ visum ratione dispositionis materie q̄ ratione sui. sed fantasmata indigent lumine intellectus agentis ratione sui. qz cum sint hic ⁊ nunc ⁊ sint in virtute organica materiali non participant aliud de actu intelligibilitatis. sed solum sunt intelligibilia in potentia. sed colores participant aliquid de actu visibilitatis sed participant illud imperfecte. ideo nō possunt agere nisi in materiā ualde dispositā. ꝓpter qō nō mouēt aerē nisi dispositū ⁊ actu lucidū. si ergo colores qui de se participāt aliquid de actu visibilitatis nō possūt mouere aerē absq̄ luce ⁊ spēs que sunt silitudines colorū nō possunt recipi in aere sine lumine corporali. multomagis fantasmata

que nihil participant de actu intelligibilitatis non poterunt mouere intellectum possibilez absq; lumine intellectus agẽtis. species igitur intelligibiles que sunt similitudines que a fantasmatibus deriuate non poterunt recipi in intellectu possibili absq; lumine intellectus agentis. Sic etiam lumen intellectus agentis non põt recipi in intellectu possibili absq; specie intelligibili. nam in anima que sunt magis coniuncta z proxima fm naturam sunt magis distantia fm cognitionem. ut anima que fm naturam est sibi proxima ultimo se cognoscit. qz primo cognoscit obiecta. deinde actus: postea potentias: z ultimo se. ita z lumen intellectus agentis lz fm naturam sit coniunctum intellectui possibili. qz ille due potẽtie videlicet intellectus agentis z possibilis in eadem substantia anime. radicant tñ fm receptionem: per quaz receptionẽ intellectus possibilis cognoscit quodãmõ remoti⁹ est ut tale lumen recipiat in intellectu possibili q̃ species intelligibilis. nam cum iste sit modus cognitionis anime nostre qz non cognoscit nisi recipiendo: sicut anima nostra non cognoscit ea que sunt in se nisi cognoscendo alia. ita intellectus possibilis non recipit ea que sunt in anima nisi recipiendo species alioruz. Lumen ergo intellectus agentis qõ est in ipsa anima non recipitur in intellectu possibili nisi mediantibus speciebus aliarum rerum. Species ergo intelligibiles ut recipiãtur in intellectu possibili indigent lumine itellectus agẽtis ratione fantasmatum a quibus deriuãtur que sunt intelligibilia z in potentia z que sine tali lumine non possunt mouere intellectuz possibilem. lumen z intellectus agentis ut recipiatur in intellectu possibili indiget speciebus intelligibilibus: sed hoc propter aliam causam. propter. s. modum cognoscẽdi nostrum: ut qz alia prius est apta nata cognoscere alia q̃ se. z etiam oportet q̃ intellectus possibilis qui est potẽtia cognitiua anime prius sit aptus natus recipere species aliorum ab anima q̃ ea que sunt in anima. species itaq; intelligibilis z lumen intellectus agentis prout comparantur ad receptionem intellectus possibilis sic se habent q̃ vnum sine alio recipi non possit. quare sic mutuo recipiuntur species intelligibilis z lumen intellectus agentis in intellectu possibili qui potest agere aliquid: quo acto recipitur species in itellectu possibili. dicitur agere aliquid: quo acto recipitur lumen intellectus agentis. utroq; modo dicitur vnus homo aliũ illuminare z docere. uel qz aliquid agit z causat q̃ intellectus eius possibilis recipiat species intelligibilis. z etiam qz agit z causat q̃ recipiatur ibi lumen intellectus agentis. ¶ Tertio modo dicitur vnus homo alium docere formando ipsas propositiones. naz dato q̃ quis haberet omnes species itelligibiles apõ se. non propter hoc sciret omnes propositiones que possent formari ex compositione talium specierũ. nec etiam ex hoc sciret omnes debitas cõbinationes fm quas possent combinari huiusmodi species. sicut qui sciret omnes litteras alphabeti nec sciret ꝓpter hoc eas debito modo combinare: nec propter hoc sciret omnia uocabula debita que possent formari ex combinatione talium litterarum. Imaginabimus enim q̃ species in intellectu possibili se habent sicut membra animalis diuisa ut imaginabatur Empedo. hoc modo. ergo vnus docet alium sicut natura formabat animalia apud Empedo. Natura enim siue amicitia apõ ipsum formabat animalia coniungendo adinuicez mẽbra animalis. quando ergo bene coniungebat membra leonis cum ꝓprio corpore saluabatur anima. quãdo vo male coniungebat: ut quia coniungebat caput leonis cum corpore bouis: tale animal sic formatum saluari non poterat. sic apud intellectum nostruz ut supra tetigimus spẽs diuerse sunt. quando ergo bene cõiungimus eas formamus propositiones ueras: z ex illis propositionibus ueris possumus inuestigare ueritates rerum. z sicut quilibet apud seipsum potest species quas habet apud intellectum suum ordinate cõponere z hoc modo seipsum ducere in cognitionẽ ueritatis: sic potest vnus homo alium docere formando propositiones z ordinate proponendo propositiones formatas. nam ea que sunt in uoce sunt signa eoz que sunt in anima. sicut ergo magister ordinate proponit discipulo uerba exteriora componendo ea z formando inde debitas propositiones: sic discipulus eo modo quo proponuntur uerba a magistro z formãtur ei propositiones: sic in intellectu suo componit species intelligibiles z format inde debitas propositiones q̃s informando illuminatur z docetur z ducitur in cognitionez ueritatis: sicut amicitia apud Empedo. aliquãdo male formabat animal qz male coniungebat membra animalis: qz forte coniungebat caput cerui cum collo simie: uel animal formabat forte male qz non solum non debite coniungebat membra. sed etiam quia ea non debito modo ordinabat: ut forte qz ponebat caput ubi debebat stare cauda z ecõuerso. sic z in ꝓposito magister male docet qz non debite format ꝓpositiones: ut si non debite cõiungat uerba: uel si nõ ordinate proponat ea. sed si debito modo formet propositiones z coniungat debito modo uerba z ordinate proponat ea tunc bene docet. est ergo hic tertiꝰ modus docendi aliuz debito modo formare propositiones z debito ordine proponere propositiones formatas. ¶ Quarto modo vnus homo docet alium confortando z fortificando suum lumen intellectuale. nã magistro credere non est scire immo est uenenum scientie. propter qõ in secundo metaphisice ubi enumerantur impedimenta scientie inter alia impedimenta potissime ponitur hoc esse impedimentuz credere testimonio famosorum. si enim quis credat se scire aliquid qz aliquis famosus dicit illud nescit z ignorat illud. scire enim est causam cognoscere. hoc ergo modo discipulus a magistro docetur de aliqua re: utputa de eclypsi uel de aliquo alio si illam eandem causaz quã magister nouit quare sit eclypsis noscat z discipulus. Luz ergo sit duplex modus sciendi. vnus inueniendo causam: z alius inuentam causam addiscere. iste duplex modus est in acquirenda scientia. qz omnis scientia acquirendo uel inueniendo uel addiscẽdo. ergo si loquimur de sciẽtia prout est in acquiri est duplex modus acquirendi ipsam. sed si loquimur de scientia in acquisito esse non est nisi vnus modus habendi eaz. s. scire causam. z quoniam illius est causa z cum non cõtingit aliter se habere ex quo oritur dubitatio ex cuius solutione dependet tota ueritas questionis. nam si inuenire z addiscere est eodem modo habere scientiam: qz est cognoscere causam. nam nescit inueniens nisi cognoscat causaz: nec scit addiscens nisi causaz cognouerit. si ergo sic est dubitabit aliquis quare difficilius scit scientiam inuenire q̃ scientiam inuentam addiscere. Est ergo diligenter aduertendum q̃ lz per vnam eandem causam per quam nouit inueniens nouerit z addiscens. multo tamen difficilius est habere scientiam inueniendo q̃ addiscendo: qz inueniens habet intellectum sparsum z diuisum: addiscens intellectum habet determinatum z vnitum. z qz virtus vni-

ta fortior est seipsa dispersa: ideo ceteris paribus facilius est habere scientiam addiscendo q̄ inueniendo. v̄bi gratia. nam in naturalibus ex effectibus deuenim⁹ in cognitionem cause: & ex admirari incipimus philosophari: utputa si videmus effectum aliquem & ignoramus causam admiramur & cogitamus quomō possimus causam inuenire ut quādo videmus eclipsim lune & admiramur causam admiramur & cogitam⁹ que possit esse causa q̄ luna eclipsetur. In hac autem cogitatione habemus sparsum & diuisum: & cogitam⁹ hinc inde quō possumus cām inuenire. Qz autem in inuētione talis cause sit intellectus noster sparsus & diuisus: patet in hīs qui assignauerunt causam eclipsis lune. nam aliqui assignauerunt causam eclipsis lune eius cōuersionez. aliqui eius extinctionem. aliqui autem assignauerunt causam ueram. videlicet terre interpositionem. dixerunt enim quidam lunam eclipsari propter conuersionem ponentes medietatem lune esse naturaliter tenebrosam & aliam medietatem naturaliter lucidam. ideo ut dicebant quando luna se uertit & ostēdit nobis partem suam tenebrosam videtur nobis q̄ luna eclipsetur: propter que fm istos nihil est aliud eclipsatio lune q̄ eius conuersio. alī autem assignauerūt causam eclipsis lune eius extinctionem. imaginabātur enim q̄ luna esset quidam lapis ardens uel quidā globus accensus. ideo crediderūt q̄ ibi in celestib⁹ fiaret aliquando fortis uentus qui extingueret lunā. uel forte imaginabātur q̄ aliqua pars celi esset nimis humida: & ideo luna quando transibat per partes illas humidas extinguebatur & eclipsabatur. uel tertio poterāt hoc imaginari q̄ luna extingueretur non ex uento flante nec ex humido vnctuoso deficiente. videtur enim humidum aqueum extinguere humidum vnctuosum lumen fouere. si ergo sic loquētes de luna imaginabantur ipsam esse aliquod lumen igneum. hīs tribus modis poterant cogitare tale lumen extingui uel a uento flante uel ex humido aqueo corrumpente: uel ex humido vnctuoso deficiente. Aliqui autem causas eclipsis lune assignauerunt. causam videlicet interpositionem terre. Ex hīs ergo apparet quomodo vidētes hunc effectum qui est eclipsis lune: & uolentes inuenire causam quando habuerunt intellectum valde sparsum & diuisum: qz retulerunt hunc effectus in uanas causas: qz aliqui retulerunt prelatum effectum in lune conuersionem. aliqui in extinctionem a uento flāte. aliqui in eius extinctionem ab humido aqueo corrūpēte & sic de reliquis causis. Rursus lz omnes hee cause sint fantastice preter interpositionem terre: attamen has causas fantasticas assignantes non statim inuenerunt eas. immo eorū intellectus in diuersa & uaria ferebatur anteq̄ possent tales causas inuenire. habens ergo scientiam inueniendo nimis habet intellectum sparsum & diuisum. sed habens scientiam addiscendo: qz proponitur ei determinatus effectus & illius effectus assignatur determinata causa non spargitur intellectus eius: sed modo vnico fertur in talem effectum utrum possit procedere ex tali causa. & qz ut dicimus virtus vnita fortior est seipsa dispersa ut pōt hēri ex decimaseptima propositione de causis. etiā intellectus grossus qz vnitus facilius posset habere scientiam addiscendo q̄ intellect⁹ pspicax & subtilis. qz sparsus posset hēre sciam inueniēdo. hoc ergo quarto modo vnus homo docet & illuminat alium determinando & vniendo intellectum eius proponendo ei determinatum effectum & determinatam causam ne intellectus eius diuidatur & spgatur ad considerandū uarias causas: & qz determinare & vnire aliquid hoc est ipsum confortare & fortificare: sic docens alium & illuminans ipsum dicitur illuminare intellectum eius & lumen eius intellectuale confortando & fortificando. immo si bene consideramus iste est potissim⁹ modus docendi confortare intellectum & itellectuale lumen vniendo & determinando ipsum proponendo ei determinatum effectum & determinatam causam ne debilitetur: & ne sparsim feratur in considerationem uariarum causarum uel uariorum effectuum. Naz si cut vnum effectum aliquādo referimus in uarias causas: sic & vnam causam referre possumus in uarios effectus. vnus ergo potissimus modus docendi & illuminandi alium est sic vnire & determinare intellectum & intellectuale lumen alicuius & vniendo & determinando confortare & fortificare ipsum. naz & tertius modus docendi & illuminandi qui erat debitas p positiones formare & formatas ordinare & proponere ad hunc quartum modum reducitur. Nam intellectus hominis si habeat species intelligibiles apud se & nolit eas debito modo componere & inde propositiones formare & propositiones formatas ordiate statuere sollicitabitur & sparsim feretur aliq̄d cū quo cōponat & qualiter propositiones formet & qualiter p positiones formatas ordinet. Sed si alie debite propositiones formentur & formate debite ordinentur: non spargitur intellectus eius sed vnitiue feretur in p positiones propositas utrum sint bene formate & ordinate: propter quod facilius iudicabit de eis. sic etiam qui bene uellet subtiliter inuestigare primum etiā & 2m modum docendi ad hunc quartum modum reduceret. hic ergo est potissimus docendi modus vnire & determinare lumen intellectuale ne sparsim feratur: & ex hoc confortare & fortificare ipsum. ¶ Habito quot modis vnus homo potest alium docere & illuminare: ex hīs poterimus ascendere ad inuestigandum aliquid de illuminatione angelorum. Nam ex hīs que sunt in intellectu nostro apti nati sumus ad inuestiganda ea que sunt in substantīs separatis. vnde & Aug⁹. 9. de trini. cap⁰. 3. ait. q̄ anima cognoscit corporea per corporis sensum: incorporea per seipsaz. & cōmētator in. 3. de anima dicit q̄ si ignorata eēt natura intellectus possibilis ignoratus esset numerus substantiarum separatarum qō non est intelligenduz de numero qui est species quantitatis qui causatur ex diuisione continui: qz talis numerus non est in substantiis separatis. sed intelligendum est de numero essentiali qui est multitudo ex vnitatibus que conuertunt cū ente. si ergo ipse numerus essentialis in angelis potest inuestigare a nobis ex natura intellectus possibilis: consequens est q̄ & ipse operationes angelorum fm modum nobis possibilem apti nati sumus inuestigare per ea que videmus in intellectu nostro. cū ergo vnus homo ut ostensum est possit aliuz quadrupliciter docere & illuminare. videndum est quis illorum duorum modorum possit ad angelos adaptari. constat autem q̄ primus modus qui est per impressiones speciei ut potest angelis competere cum intelligant per species innatas & nullam possint de nouo speciez recipe. Secundus etiam modus qui est per impressionem luminis ex eo q̄ simul cum ipse sit oportet imprimi lumē: nec potest angelis competere: qz sicut non recipiunt species ab extra: ita nec lumen eis imprimitur per impressionem speciei. Tertius etiam modus qui est formando propositiones & propositiones formatas ordinando: nō potest etiam angelis competere: qz non

intelligũt componendo ⁊ diuidendo: statim enim cuꝫ angelus conuertit se sub specie intelligibili intelligit naturam repzesentatam per huiusmodi speciem ⁊ intelligit ea quibus est coniuncta illa natura. Restat ergo videre de quarto modo utrum possit vnus angelus alium docere ⁊ illuminare determinando ⁊ vniendo intellectum eius: ⁊ ex tali vnione ⁊ determinatione confozmando ⁊ fozti ficando intellectum eius siue lumen intellectuale ipsius. ꝓpter quod sciendum ꝙ solus deus habet per omnem modum perfectam cognitionez de rebus. nos autem qz pfectam cognitionem non habemus de rebus non statim in causa cognoscimus effectuꝫ nec econuerso. ideo ne sparsim feramur fozti ficatur intellectus noster si determinate ꝓponatur ei effectus ⁊ causa: ita ⁊ angelus deficit ab omnimoda pfecta cognitione ita ꝙ non statim in causa ⁊ potissime in causa ꝓxima cognoscit omnem effectum. ⁊ quando determinate ꝓponitur ei aliquis effectus: tunc illum eundem effectum ꝙ non poterat videre in hi⁹ causa incipit ipsuꝫ videre in ea qz determinatus est intellectus eius qz est vnituꝫ: ⁊ ex hoc est cõfozatus ⁊ fozti ficatus. ⁊ ut magis descendamus ad ꝓpositum dicamus ꝙ illuminatio angelorum est de eis que relucent in deo potest ibi comprehendere superioz angelus qz perspicacioz. non autem inferioz: qz minus pspicax est. Dicemus ergo ꝙ lꝫ ꝗlibet angelus videat totum deum. nullus tamen videt ipsum totaliter ita ꝙ nullus comprehendit ipsum. sed ſm ꝙ videtes eum magis uel minus de lumine glorie plura uel pauciora possunt ibi cognoscere. omnia enim ibi relucent sed non omnia ibi relucentia quilibet comprehẽdit. angeli ergo superiores qz plus habent de lumine glorie aliqua vidẽt ibi relucere ⁊ aliqua futura ibi cognoscunt que non possunt ibi cognoscere inferiores. ꝓpter qõ angeli superiores in ipso deo videntes illa futura dicuntur a deo immediate illuminari: ⁊ qz de illis futuris angeli supiores docẽt inferiores ideo dicũtur eos illuminare. hec ergo illuminatio hoc modo contingit. nam angelus superioz videns aliqua futura in deo que non potest ibi videre angelus inferioz illa futura determinate ꝓponit ipi angelo inferiori. angelus autem inferioz ferens intellectum suuꝫ determinate in illa futura ex hoc confozratur ⁊ vnitur suus intellectus ⁊ suum intellectuale ꝙ lumen confozratuꝫ incipit in ipso deo videre illa futura que ꝓxius ibi videre non poterat. huiusmodi ergo illuminatio ut ꝙ vnus angelus illuminet alium nihil est nisi qz determinat intellectum illius angeli ꝓponẽdo sibi determinatos effectus qui relucent in ipso deo: tũc ille angelus qz determinate fertur in certum aliquid: ex hoc congregatur magis ⁊ vnitur lumen suum ut possit illos effectus in deo videre. uere ergo vnus angelus illuminat alium qz facit ipsum aliquos effectus videre ⁊ cognoscere quos ꝓxius videre non poterit. possumuꝫ autem ponere sensibile exemplum. nam in hoc ꝓncipio vniuersali qz est de quolibet affirmatio relucent omnes conclusiones. qz nulla est conclusio que nõ innitatur huic ꝓncipio. ⁊ hoc ꝓncipium quilibet homo ⁊ quelibet uetula potest scire totum ⁊ scit totum. nullus tamen homo potest ipsum scire totaliter: quia nullus potest scire omnes conclusiones que relucẽt in hoc ꝓncipio uel que possunt concludi per hoc ꝓncipium. attamen ſm ꝙ vnus homo est magis uel minus perspicax ſm intellectum plura uel pauciora videt in illo ꝓncipio. quis ergo homo subtilis videt aliquam conclusionem in predicto ꝓncipio quam non potest ibi videre vnus ebes. si ergo pspicax uellet docere ebetem non plus faceret nisi ꝙ simul cum illo ꝓncipio ꝓponeret ei determinate conclusionem illam tunc ille ebes qui ꝓxius considerans de tali ꝓncipio ⁊ habens intellectum suum sparsum ad ea que posset ex illo ꝓncipio elici: ideo non poterat illam conclusionem videre in illo ꝓncipio ꝙuis uerissime ibi reluceret ⁊ uerissime posset concludi talis conclusio ex tali ꝓncipio. sed quando iam determinate ꝓponitur homini ebeti ⁊ grosso: huiusmodi conclusio tũc intellectus eius: qz vnite ⁊ determinate fertur in cõclusionem illam: ⁊ tunc lumen suum intellectuale iam determinatum vnitum ad cognoscendum vnuꝫ aliquid fozti ficatur ex hoc ⁊ incipit illam conclusionem videre in illo ꝓncipio quam ꝓxius non videbat: qõ quilibet experitur in seipso: qõ si cognoscit effectũ ⁊ vult cognoscere causam ꝙ spargitur intellectus eius cogitando nunc de hoc nunc de illo ut possit causam inuenire. sed si ꝓponat ei determinata causa respectu istius effectus: tunc qz intellectus eius non fertur in aliquid vnum determinate ut in illam causam vnam ꝓpositam facile est sibi videre si ille effectuꝫ continetur in illa causa uel non. eodem etiam modo siquis sciret causam ⁊ uellet inuestigare effectus. uel si sciret ꝓncipiuꝫ aliquod ⁊ uellet inuestigare conclusiones que sequuntur ex illo ꝓncipio spargeretur intellectus eiuꝫ cogitãdo nũc de hoc nũc de illo ut videret ꝗd posset ex illo ꝓncipio elicere qui intellect⁹ sparsus ⁊ debilitatus fozte nihil sciret ex tali ꝓncipio elicẽ ⁊ ꝓcludẽ. sed si ꝓponeret ei determinata conclusio leue esset cognoscere utrum illa conclusio contineretur in illo ꝓncipio. hoc ergo modo vnus homo docet alium ꝓponendo sibi determinatam conclusionem ⁊ determinatum ꝓncipium: in quo ꝓncipio incipit ille qui docetur videre conclusionem illam quam videbat suus doctoz. addiscere ergo ut diximus non est credere doctori: sed est videre conclusionem in illo eodem ꝓncipio ⁊ effectuꝫ in illa eadem causa in qua videt suus doctoz. sic ⁊ in ꝓposito angeli superiores illuminãt inferiores: qz ꝓponendo eis determinatos effectuꝫ in illo eodem ꝓncipio ut in ipso deo ubi uerissime relucent effectus illi faciunt illos ibi videre huiusmodi effectus quos ꝓxius videre non poterant. crediderũt enim quidam ꝙ hoc modo superiores illuminarẽt inferiores ꝙ denunciarent eis aliqua que ipsi ignorarẽt non ꝙ illa denunciata ipsi inferioreꝫ viderent in deo: sed superiores ſm ipsos illa vident in deo. inferiores vo illa accipiunt a superioribus. ⁊ ideo ſm istos superiores angeli illuminantur a deo. inferiores vo a superioribus. sed hoc stare non potest. naꝫ oportet ꝙ ⁊ ipsi inferiores cum illuminantur a superioribus videant in ipso deo illa eadem que vident superiores. naꝫ ut diximus addiscere non est credere doctori sed est videre in causa: ⁊ in illa eadem causa in qua videt doctoz. Si ergo angeli superiores inferiores illuminarent de aliquibus effectibus ⁊ illos effectus non viderent inferiores in deo: tunc superiores non docerent inferiores: nisi qz inferiores eis crederent: nõ ꝙ viderent in ipso deo ⁊ in ipsa causa illos eosdem effectus quos superiores vident. Rursus hoc etiam stare non potest: qz illuminatio in angelis est de aliquibus futuris contingentibus pertinentibus ad ozdinem gratie. talia autem futura cum sint contingentia in nulla causa sunt determinata nisi in solo deo: ſm quos non videant talia futura angeli inferiores in ipso deo nesciunt ea: sed poterunt credere uel opinari ea futura esse

Illuminatio ergo patrie ſm hoc non eſſet apta ꝛ clara nec ſm ſcientiam: ſed ſolum ſm credulitatem: q̄ cum ſit inconueniēs ponere oportet nos docere q̄ in ipſo deo inferiores angeli videant illa eadem de quibus illuminantur a ſuperioribus: qō omnino conſonat uerbis Dionyſij. 7. cap° cel. hierar. ubi vult q̄ purgatio ꝛ perfectio ꝛ illumiatio in angelis eſt diuine ſcientie aſſumptio. illa ergo eadem que ſunt determinata in diuina ſcientia ꝛ in ipſo deo incipiunt videre inferiores illuminati a ſuperioribus. illuminatio ergo eſt acceptio diuine ſcientie: qz eſt acceptio ſcientie in ipſo deo. hoc etiam concordat communi modo loquendi: qz illuminatio ut communiter ponitur eſt quidam motus ꝛ quedam reductio in deum. ſuperiores ergo illuminant inferiores qz reducunt ipſos in deum faciendo ibi eos aliquos effectus cognoſcere quos ꝓus nō cognoſcebant. ſicut ergo uere unus homo docet aliū ꝓponendo ei aliquos effectus ꝛ faciendo ipſum cognoſcere illos effectus in illa eadem cauſa in qua ipſe cognoſcit. ſic uere angelus ſuperior docet ꝛ illuminat inferiorem faciendo ipſum cognoſcere aliquos effectus in ipſo deo in quo ipſe cognoſcit. ex quo patet q̄ illuminare eſt idem q̄ confortare lumen: ꝛ cōfortare lumen eſt idem q̄ hī lumen unire ꝛ determinare q̄ quomodo unus angelus uniat ꝛ determinat lumen alterius eſt per habita manifeſtum. multo enim requiritur efficacius lumen q̄ poſſit videre aliquos effectus in cauſa abſq; eo q̄ determinate ꝓponātur ei illi effectus. ꝛ ſufficit multo debilius lumen ad videndum aliquos effectus in cauſa ſi determinate ꝓponantur effectus illi. unde poſſemus dicere q̄ homines ſubtiles immediate illuminantur ab ipſis cauſis: qz in ipſis cauſis per ſeipſos vident effectus. groſſi autem illuminantur per ſubtiles: qz groſſi per ſeipſos non poſſunt effectus videre in ſuis cauſis: ſed reducuntur homines groſſi in cauſas per ſubtiles ꝓponendo determinatos effectus ꝛ determinatas cauſas incipiunt illos effectus per hī ꝓpoſitionem factam a ſubtilibus videre in illis cauſis quos non videbant. ſic etiaz in ꝓpoſito angeli ſuperiores ꝓpter nimis perſpicax lumen glorie dicuntur illuminari immediate ab ipſo deo: qz ipſi per lumen qō habent vident multos effectus futuros in ipſo deo quos angeli inferiores, ꝛ per lumen qō habent debilius videre non poſſunt: angeli ergo inferiores illuminantur per ſuperiores ꝛ reducuntur in deum per eos: qz ſuperiores angeli ꝓponendo eis effectus illos quos ipſi vident in deo talibus effectibus ſic ꝓpoſitis fortificatur eoruz lumē eo q̄ non fertur in uaria: ſed fertur ſolum in illos effectus ut ex hoc incipiant videre in deo tales effectus: per auxilium ſuperiorum angelorum quos ibi ꝓius videre non poterant. Si ergo auxilio ſuperiorum angelorum adipiſcuntur diuinam ſcientiam ꝛ incipiunt aliqua ſcire ꝛ videre in deo que ꝓius non videbant: merito debent dici illuminati a ſuperioribus angelis. poſſet autem deus ſi uellet quemlibet angeluz immediate illuminare. ꝛ poſſet ſi uellet non uti auxilio ſuperiorum angelorum ad illuminandum inferiores angelos. ſed ipſe vult ordinatiſſime agere ꝛ ideo vult inferiora ſiue inferiores angelos reducere in ſeipſum per ſuperiores. nam ſuperiores angeli ſunt medij inter inferiores ꝛ deum. ꝛ lex diuinitatis eſt ſm Dio^m inferiora in ſupꝛema per media reducere. q̄ ergo deus ſic agit ꝛ hanc legez ſeruat non eſt ex ſui indigentia: quia poſſet ꝓeter hanc legem facere. ſed hoc eſt ex benignitate ſua qui vult dignitatem ſuam cōmunicare creaturis ut non ſint ocioſe ſed ut habeant actionem aliquam in ſua inferiora. angeli ergo ſuperiores aliquaz actionem habent erga inferiores qz eos illuminant ꝛ reducunt eos in deum: qō faciendo ſunt coadiutores dei qō nō ꝓuenit ex idigētia dei ſz ex benignitate ei^s.

Ad primū dicēduz q̄ angeli ſuperiores pñt illuminare inferiores de iſtis inferioribus ut de pertinentibus ad eccleſiam militantē. circa enim ipſos homines exiſtentes in eccleſia militante multa ſunt contingentia que ſunt ignota ipſis angelis que ipſi angeli ſuperiores ſm diuinum beneplacitum vident in deo ꝛ de hoc illuminant ipſos inferiores docendo eos. angeli ergo ſuperiores poſſunt illuminare inferiores de iſtis inferioribus ſiue de pertinentibus ad hanc eccleſiam militantem ꝛ illumināndo eos de iſtis inferioribus illuminant eos etiaz de ſuperioribus. qz ex hoc patefit eis diuina ꝓordinatio ꝛ patefit eis multiformis ſapientia dei que ſic ordinatiſſime omnia operatur. Ad formam autem arguendi cū dicitur q̄ angeli vident plene omnia iſta inferiora. dici debet q̄ uerum eſt que ſunt preſentia ſed non plene vident omnia que ſunt futura. immo de eis illuminantur ſuperiores immediate ab ipſo deo. inferiores autem a ſuperioribus. Q̄ō autez arguit q̄ non poſſunt inferiores angeli illuminari a ſuperioribus de reb^s ſuꝓremis: qz ille ſunt lux. dici debet q̄ diuina ſapientia quedam lux eſt. attamen hī^s lucem nullus angelorum compꝛehendit: ſed in hī^s luce ſuperiores plura vidēt q̄ inferiores de quibus poſſunt inferiores illumiare.

¶ Ad ſecundum dicendum q̄ ſz operatio ſit per modum ſubſtantie: qz quelibet res agit ut eſt in actu ꝛ ut habet eſſe. tamen a pluribus dependet ipſa operatio q̄ ipſa ſubſtantia. unde non ualet ſi poteſt faber eſſe ſine martello qō poſſit operari ſine ipſo. nec ualet ſi diſcipulus poteſt eſſe ſine magiſtro q̄ poſſit ſillogiçare ꝛ agere opera artis ſine eo. ſz ergo quilibet homo intelligat ſm modum intelligentie ſue: uel ſm modum ſui intellectus: operatio tamen eius intelligibilis poteſt dependere ꝛ dependet a pluribus q̄ intellectus eius. ſic ꝛ in ꝓpoſito indigent inferiores ſuperioribus ad hoc q̄ poſſunt aliqua intelligere. non tamē indigent eis ad hoc q̄ poſſint eſſe. uel poſſumus dicere q̄ cum dicitur in libꝛo de cauſis q̄ intelligentia intelligit ſm modum ſubſtantie ſue. intelligendū eſt de ſua cognitione naturali. ſed illuminatio de qua hic loquimur attendenda eſt ſm cognitionem ſupernaturalem quam habent angeli in deo in quem reducunt inferiores per ſuperiores. ¶ Ad tertium dicendum q̄ ſuperiores non illuminant inferiores q̄ cauſent lumē in ipſis: ſed qz confortant ꝛ fortificant eorum lumen: non q̄ lumen eorum debilitetur ꝛ cadat ſub tempore ſed fit talis fortificatio ex eo q̄ ſuperiores quodāmodo vniunt ꝛ determinant lumen inferiorum ꝓponēdo eis determinatos effectus ut eſt per habita manifeſtum. ¶ Ad quartum dicendum q̄ quilibet angelus de ſe eſt quoddam lumen. tamen inter lumen ꝛ lumen eſt differentia. qz ſtella a ſtella differt claritate. ꝓout ergo unus angelus habet perſpicacius lumen q̄ alius poteſt alium illuminare modo quo diximus. ¶ Ad quintum dicendum q̄ maius lumen obfuſcat minus in coꝛoralibus. nam ita diſgregat viſum maī^s lumen q̄ non ſinit videre minus. unde ex hoc min^s lumen videtur non apparere. ſed in intelligibilibus nō eſt ſic: immo maius lumen facit ad intellectum minoris luminis. ſz enim cum vidimus ualde ſenſibile non poſſumus videre minus ſenſibile. tamen cum intelle-

rimus maxime intelligibilia non minus immo magis intelligimus infima ut in. 3. de anima assignatur differētia inter intellectum ꝛ sensum. talia ergo intelligibilia ꝓ̄o ut habent rationē maioris ꝛ minoris luminis nō se impediunt nec se offuscant sed magis se iuuant ꝛ fortificant. ¶ Ad sextū dicendū ꝙ diuina essentia semper est ꝓsens omnibus angelis: tñ ut sepius dictum est nullus eam comꝓhēdit: ideo minus indiget confortatione alterius ad hoc ꝙ cōfortatus possit ibi aliqua videre que non confortatus videre non posset. ¶ Ad septimum dicēdum ꝙ vnus angelus non illuminat ab alio ex eo ꝙ recipiat nouum lumē. nec directe ex eo ꝙ lumen eius augmentet: sed determinatur ꝛ vnitur ꝛ ex hoc fortificat ut possit per suum lumen sic fortificatum aliqua cognoscere que non posset cognoscere per non fortificatum. Ad formam ergo arguendi dici debet ꝙ vnus angelus non illuminat ab alio ꝙ recipiat lumē qō non habet qz non recipit nouum lumen nec ꝙ recipiat lumen qō habet qz non fit talis illuminatio per luminis retentionem: sed per luminis cōfortationem. ¶ Ad octauum dicendum ꝙ vnus angelus illuminat alium angelum per lumen ꝓ ꝓprium: non ꝙ ei det partem sui luminis ita ꝙ debilitetur lumen suum. nec etiam dat ei totum lumen ita ꝙ ꝓ dat lumen suum: sed per lumen ꝓpriū qō habet angelus superior qō est lumē perspicacius videt aliqua in deo qō non potest videre inferior que visa ꝓponitur inferiori quibus ꝓpositis determinat ꝛ fortificat lumē inferioris ut possit illa videre: ꝛ ex hoc dicitur ipsum illuminare. ¶ Ad nonum dicendū ꝙ lumen intellectuale ipsius angeli est aliqua ꝑfectio substantie eius. perfectio autem substātie siue ipsum accidens non se extendit extra subiectum quantum ad eē sed bene se extendit extra subiectū quantum ad agere: ut calor in igne non se extendit extra ignem quātū ad esse: sed bene se extendit quantum ad agere qz agit in stuppam: uel agit in alia ab igne. sic ꝛ in ꝓposito lumen qō est in vno angelo non se extendit quantum ad esse extra subiectum illius angeli. sed bene se extendit quantum ad agere non directe sed indirecte. nō debemus enim imaginari ꝙ sic vnus angelus illuminat alium sicut sol illuminat aerem qz causat in eo lumē. sed hoc est indirecte: ut qz angelus superior per suum lumē videt aliqua ꝛ ꝓponit aliqua angelo inferiori per que excitat angelus inferior ut vnitiue ꝛ determinate feratur in illa. ꝛ ex hoc ut diximus cōfortatur suū lumē ꝛ cognoscit ea que non posset cognoscere non confortans: ꝛ ideo dicit ꝙ vnus alium illuminare. ¶ Ad decimum dicēdum ꝙ istud illuminare non est ꝓprie ꝛ directe augmētare lumen sed magis est augmētare operationem luminis. nam vnire lumen est fortificare ipz ꝙ possit fortius agere: de quo videmus exemplum in corporalibus. fabri enim cum uolunt fortiter calefacere ferrum spargūt aquam sup carbones. ꝓpter aquā autem superius superfusam calor ignis non exalat extrinsecus sed totꝰ reflectitur ad inferiora. faber ergo ꝓ̄ciens aquam non ꝓprie augmentat calorem ignis: sed vnit qz facit ipsum calorem non exalare ad exteriora sed vnitiue se habere ad calefactionem ferri: ita ꝙ ille calor vnitus augmentatus est circa operationem quam habet erga ferrum: qz fortius calefacit ferrum. sic ꝛ in ꝓposito quando angelus superior ꝓponit aliqua determinata ipsi inferiori vnit lumen eius ut determinate feratur in illa ꝛ ex hoc lumen illud habet fortiorem actionem ad cognoscendum que sunt sibi ꝓposita. sicut ergo faber per aquam non generat calorem: sed calorem vnit ꝛ augmentat actionem eius sic vnus angelus illuminando aliū non generat in eo lumen sed vnit lumen ꝛ vniendo lumen augmētat actionem eius. Ad formam autem arguendi patet solutio ꝙ vnus angelus non ꝓprie augmentat lumen alterius qz non fortificat lumen alterius ipsum augmētando sed vniendo. ¶ Ad vndecimum dicendum ꝙ ut patet vnus illuminat alium confortando lumē. sed lumen confortatum habet perfectionem operationū non solum ut clarius intelligat: sed etiam ut plura intelligat: ut vnus homo subtilis qui habet perspicaciam intellectus non solum clarius intelligit conclusiones elicitas ex aliquo ꝓncipio q̄ alius homo grossus. sed etiam scit plures cōclusiones elicere ex illo ꝓncipio q̄ grossus. ꝛ idem homo grossus si vniatur lumen suum: qz lumen sic vnitum habet perfectiorem operationem poterit plura intelligere per tale lumen fortificatum q̄ per non fortificatum. ¶ Ad ultimum dicēdum ꝙ corpora non possunt seipsa mouere ad aliqua. vnde si mouentur uel hoc est violenter ꝛ per impulsionem. uel hoc est naturaliter per aliquam formē impressionem. sed intelligentia que est nature intellectualis est supra se conuersiua: ꝓpter qō mouet seipsam ad aliquid agendum. vnde non oportet ꝙ ei aliquid imꝓmatur: sed sufficit ꝙ ei aliqua ꝓponantur. Et hec de cognitione angelorum ad ꝓsens dicta sufficiant.

¶ Expliciunt questiones disputate de esse ꝛ essentia: de mensura angelorum: ꝛ de cognitione angelorum: edite a Fratre Egidio de Roma ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini. Uenetijs impꝛesse per Simonem de Luere nomine oñi Andree Torresani de Asula. 23. Maij. 1503. Feliciter.

Tituli.

¶ Tituli qõnum dñi Egidij Romani De eẽ ⁊ eẽntia.

Utrum sit dare plura principia simplr prima. Qõ. I.
Utrum ab vno principio simplici possint ꝓcedẽ plura immediate. II.
Utrum a primo principio qõ deus est possit aliq̃d produci ex nihilo. III.
Utrũ alia agẽtia coopent aliq̃d in aliq̃ ꝓductione rerũ uel totũ immediate faciat deus. IIII.
Utrũ creatura aliq̃ possit esse causa alicuius effectus ut sit ens ⁊ ut habeat esse. V.
Utrũ deus possit coicare creature q̃ creet. VI.
Utrũ creatio sive create sit idem q̃ esse eius. VII.
Utrũ eẽ forme accñtalis sit idẽ cũ ipsa forma. VIII.
Utrũ essentia creature sit suum esse uel realiter differat ab esse eius. IX.
Utrum vnius rei vni cum sit esse. X.
Utrum possit creari esse sine essentia. XI.
Utrũ creatura posset annihilari si non differret in ea esse ab essentia. XII.
Utrũ possem⁹ saluare q̃ creatura ꝓcederet a deo ex mera libertate arbitrij: uel cogeremur ponere q̃ ꝓcederet ex quadam necessitate nature si non differret in ea realiter esse ab essentia. XIII.

¶ Tituli qõnũ de mẽsura angelorũ.

Utrũ euũ sive eẽnitas ptcipata sit mẽsura agelorũ. I.
Utrum sit vnum euũ oium euiternorum. II.
Utrũ euũ sit idẽ q̃ eẽ euiternorũ ⁊ q̃d addat sup ipz. III
Utrũ euũ in euiternis faciat per se predicamẽtũ sicut qñ. ⁊ utrum vnum reducatur ad aliud. IIII.
Utrũ euũ sit idẽ q̃ suũ nũc ⁊ in quo p̃dicamẽto sit. V.
Utrũ nũc eui ⁊ temporis differant realiter. VI.
Utrum in euo sit successio. VII.
Utrũ agelus q̃tũ ad suas opatiões mẽsuret tpe. VIII
Utrũ tẽpus qõ mẽsurat opationes angeli sit compositum ex instantibus. IX.
Utrũ tps qõ mẽsurat opationes angelorũ sit in predicamẽto qualitatis: uel in quo p̃dicamẽto sit. X.

¶ Tituli questionũ de cognitione angelorũ.

Utrũ angelus intelligat se per eẽntiam suam. I.
Utrũ angelus itelligat alia a se per eẽntiam suam. II.
Utrum angelus possit intelligere seipsum ⁊ alia a se per essentiam aliorum. III.
Utrũ species uel habitus ꝓnaturalis sit illud per qõ angelus intelligit alia a se. IIII.
Utrũ species intelligibilis existẽs in mẽte angeli possit mouere intellectũ eius ad intelligendum. V.
Utrũ intellectus angelicus intelligat per species innatas uel a rebus acceptas. VI.
Utrũ angelus possit intelligere plura simul. VII.
Utrũ angeli supiores itelligãt per vniuersaliores species q̃ inferiores. VIII.
Utrũ intellectus angelicus itelligat singularia. IX.
Utrum angeli cognoscant futura. X.
Utrum angeli cognoscant occulta cordium. XI.
Utrũ angeli loquantur ⁊ qualiter. XII.
Utrum signa per que loquuntur angeli sint naturalia uel uoluntaria. XIII.
Utrũ angeli superiores illumiñẽt inferiores. XIIII.

Registrum.

A B L D E F G H J K
L M N O P Omnes quaterni.

Quinterni.12.

CLEVELAND PUBLIC LIBRARY